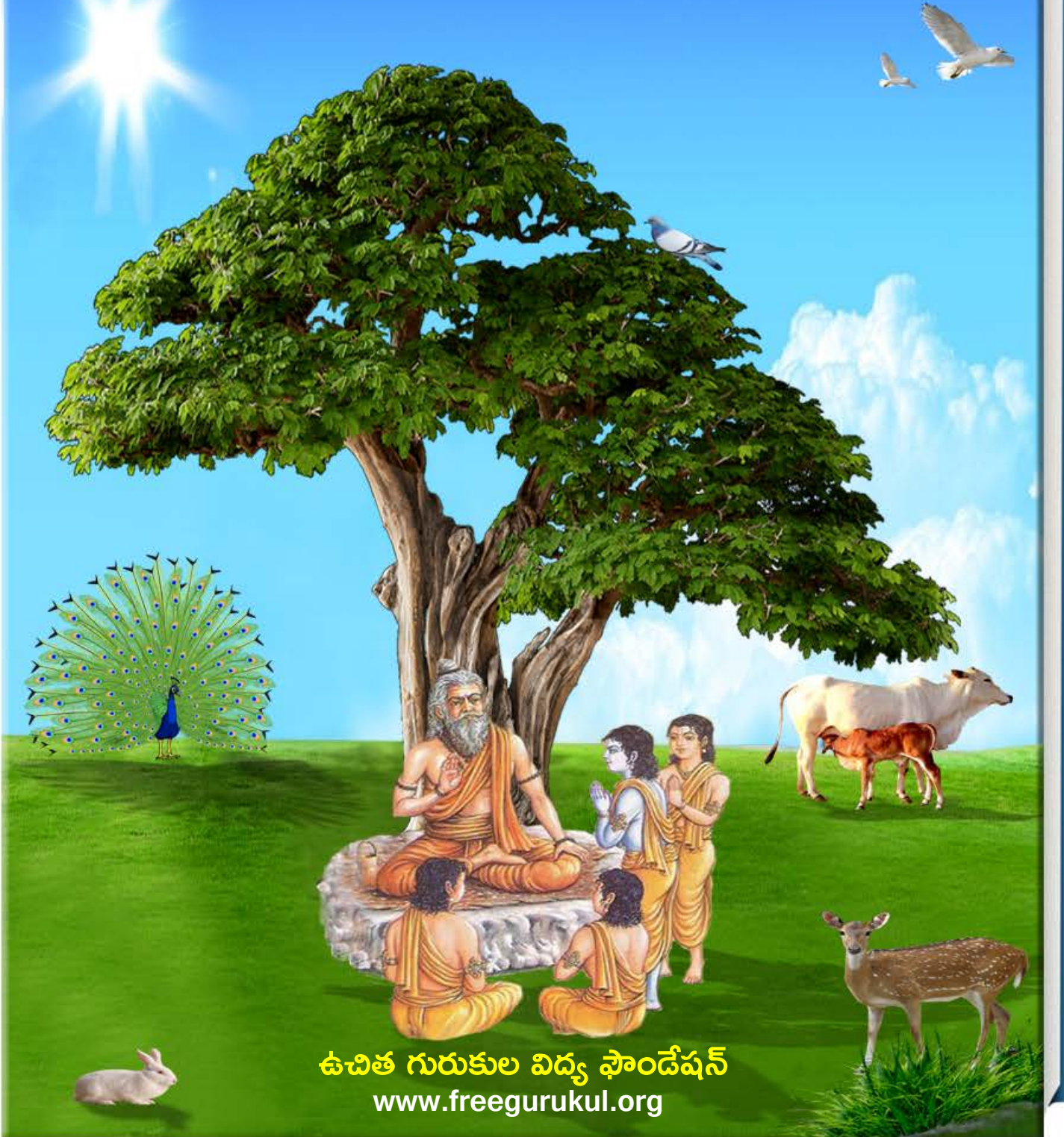

గురువులు

ఒక యోగి ఆత్మ కథ

ఉచిత గురుకుల విద్య ఫౌండేషన్
www.freegurukul.org

సదాశివ సమారంభం

గురు దక్షిణామూర్తి

గురు వేదవ్యాస మహర్షి

గురు కుచ మహర్షి

గురు నారద మహర్షి

గురు వాల్మీకి మహర్షి

గురు శ్రీకృష్ణ

శంకరాచార్య మధ్యమాం

గురు దత్తాత్రేయ

గురు బాలాభాజ

గురు గోతమ బుద్ధ

గురు ఆదిశంకరాచార్య

గురు రామానుజాచార్యులు

గురు జ్ఞానేశ్వర్

గురు రవిదాస్

గురు కబీర్ దాస్

గురు మైతన్య మహా ప్రభువు

గురు నానక్

గురు రాఘవేంద్ర స్వామి

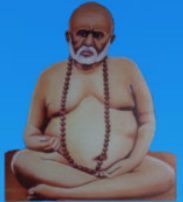

గురు వీరభక్తాంధ్ర స్వామి

యోగి బేమన

అస్మదాచార్య పర్యంతం

గురు వైలింగ్ స్వామి

గురు లాహిరి మహాశయ

గురు రామకృష్ణ పరమహంస

అమ్మ శారదా దేవి

గురు వివేకానంద

గురు సాయిబాబా

గురు అరబింద్

గురు రమణ మహర్షి

గురు యోగానంద

గురు భక్తవేదాంత ప్రభుపాద

గురు మళయాళ స్వామి

గురు విద్యాప్రకాశానందగిరి

గురు చంద్రశేఖర పరమాచార్య

వందే గురుపరంపరాం..

“ఉచిత గురుకుల విద్య ఫౌండేషన్” ద్వారా విలువలు, నైపుణ్యాలతో కూడిన విద్య ఉచితంగా + సులభంగా + ఆకర్షణీయంగా + నాణ్యతతో కూడి అందించే సేవా కార్యక్రమంలో భాగంగా ఈ పుస్తకాన్ని భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్(డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా) నుంచి సేకరించి అందిస్తున్నాము. ఇందుకు మేము వారికి కృతజ్ఞత తెలియచేసుకుంటున్నాము.

సాయి రామ్ వారి సేవల విస్తరణలో భాగంగా ఈ ఫౌండేషన్ స్థాపించబడినది. ఈ స్వచ్ఛంద సంస్థ ద్వారానే అన్ని సేవలు అందించబడును. ఇటువంటి పుస్తకాలు మీరు వ్రాసినట్లయితే (లేక) సేకరిస్తే మాకు తెలియచేయండి. మేము ప్రతి విద్యార్థికి ఉచితంగా అందేలా చేస్తాము, తద్వారా ఉన్నత విలువలు, నైపుణ్యాలు కలిగిన విద్యార్థులను మన దేశానికి అందించవచ్చు. మాతో కలిసి నవ భారత నిర్మాణ కార్యక్రమంలో పనిచేయుటకు, భాగస్వామ్యం అగుటకు ఆసక్తి ఉంటే సంప్రదించగలరు.

ఈ గ్రంథాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, దిగుమతి(డౌన్లోడ్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

- 1) భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్: <http://www.new.dli.ernet.in>
- 2) ఉచిత గురుకుల విద్య ఫౌండేషన్ వెబ్ సైట్ : www.freegurukul.org
- 3) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్ : <https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement>
- 4) మొబైల్ ఆప్: Free Gurukul

గమనిక: భక్తి,జ్ఞాన,ధర్మ ప్రచారార్థం ఉచితంగా eBook రూపంలో భారత ప్రభుత్వపు డిజిటల్ లైబ్రరీ సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఇది లాభార్జన దృష్టిలేని ఉచిత సేవ. ఈ సేవలో అంతర్జాలంలోని(ఇంటర్నెట్) లైసెన్సు / కాపీరైటు అభ్యంతరాలు లేనివి అనుకొన్న పుస్తకాలను గ్రహించటం జరిగినది. అనుకోకుండా ఏవైనా అభ్యంతరకరమైనవి ఉన్నచో మాకు తెలుప మనవి, వాటిని తొలగించగలము అని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

Website: www.freegurukul.org

Mobile App: Free Gurukul

email: support@freegurukul.org

Facebook: www.facebook.com/freegurukul

Help Line / WhatsApp: 904 202 0123

“ మన లక్ష్యం: విలువలు, నైపుణ్యాలతో కూడిన విద్య అనేది ఉచితంగా + సులభంగా + ఆకర్షణీయంగా + నాణ్యతతో కూడి అందరికీ అందించబడాలి “

ఉచిత గురుకుల విద్య ఫౌండేషన్ – Free Gurukul Education Foundation

సర్వం పరమాత్మ పాద సమర్పణమస్తు

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

<http://www.new.dli.ernet.in>

Digital Library of India: Inc. x

www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India

Hosted by: Indian Institute of Science, Bangalore in co-operation with
CMU, IIT-H, NSF, ERNET and MCIT for the Govt. of India and 21 major participating centres.

Home Vision Mission Goals Benefits Content Selection Current Status People Funding Copyright Policy FAQ RFP

Books Manuscripts
Title:
Author:
Year: to
Subject: Any Subject
Language:
Scanning Centre: Any Centre
Clear Search

Presentations and Report
Statistics Report
Status Report
Feedback | Suggestions |
Problems | Missing links or
Books

Click [here](#) for PDF collection
DLI MIRROR at ICAA Data Center PUNE

For the first time in history, the Digital Library of India is digitizing all the significant works of Mankind.

Click [Here](#) to know More about DLI ^{New!}

Books	Journals	Newspapers	Manuscripts
Rashtrapati Bhavan CMU-Books Sanskrit TTD Tirupathi Kerala Sahitya Akademi	INSA	Times of India Indian Express The Hindu Deccan Herald Eenadu Vaartha	Tamil Heritage Foundation AnnaUniversity ^{New!}

Title Beginning with.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Author's Last Name

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Year

1850-1900	1901-1910	1911-1920	1921-1930	1931-1940	1941-1950	1951-
-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-------

Subject

Astrophysics	Biology	Chemistry	Education	Law	Mathematics	Mythology	Religion	For more subjects...
--------------	---------	-----------	-----------	-----	-------------	-----------	----------	----------------------

Language

Sanskrit	English	Bengali	Hindi	Kannada	Marathi	Tamil	Telugu	Urdu
----------	---------	---------	-------	---------	---------	-------	--------	------

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

“దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్టమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం” అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని జళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజూ పువ్వుల రాసుల్ని వికసించజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిష్ఠులు, జవనంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్చాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నీ కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన ‘ఇచ్ఛ’ (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. ఆనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల పల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. “నీచాతినీచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది” అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

ఒక యోగి ఆత్మకథ

పరమహంస యోగీశ్వర

ఉపోద్ఘాత

డబ్ల్యు. వై. ఇవాన్స్ - వెంట్, ఎం.ఎ. డి.లిట్., డి.ఎస్.సి.

1951 లో రచయిత పరిష్కరించిన ప్రతి

తపస్విభ్యోఽధికో యోగీ
జ్ఞానిభ్యోఽపి మతోఽధికః
కర్మిభ్యశ్చాదికో యోగీ
తస్మాద్భ్యోగీ భవార్జున.

—శ్రీమద్భగవద్గీత 6 : 48

JAICO PUBLISHING HOUSE
BOMBAY • DELHI • BANGALORE
CALCUTTA • HYDERABAD • MADRAS

ఉపోద్ఘాతం

ద.బ్ల్యు. వై. ఇవాన్స్ - వెంట్జ్, ఎం.ఏ., డి.లిట్., డి.ఎస్.సి.

జీసస్ కాలేజీ, ఆక్స్‌ఫర్డ్ ;

ది బీబెటన్ బుక్ ఆఫ్ ది డెడ్ ;

బీబెట్స్ గ్రేడ్ యోగి మిలరెపా,

బీబెటన్ యోగ ఆండ్ సీక్రెట్ డాక్ట్రీన్స్,

మొదలైన గ్రంథాల రచయిత

యోగానందగారి 'అత్యుత్తమ', భారతదేశపు జ్ఞానసంపన్నుల గురించి ఇంగ్లీషులో వచ్చిన కొద్ది పుస్తకాల్లో ఒకటి కావడంవల్లా, అది కూడా ఒక ప్రతీకా రచయితో విదేశీయుడో రాసింది కాకుండా, ఆ జాతి ప్రజల్లోనే ఒకరై పుట్టి పెరిగి, శిక్షణపొంది— టూకీగా చెప్పాలంటే— యోగుల గురించి ఒక యోగే స్వయంగా రాసిన పుస్తకం కావడం వల్లా దీని విలువ మనంగా పెరిగింది. ఆధునిక హిందూ సాధువుల ఆసాధారణ జీవితాలకూ శక్తులకూ ఒక ప్రత్యక్ష సాక్షి కథనమయిన ఈ గ్రంథానికి సకాలికతా నిష్కర్మికతా కూడా సమకూరిన ప్రాముఖ్యం ఉంది. ఈ విశిష్ట రచయితతో భారతదేశంలోనూ ఆమెరికాలోనూ కూడా నాకు పరిచయ భాగ్యం కలిగింది ; ప్రతి పాఠకుడూ ఈయనకు సముచిత ప్రశంస, కృతజ్ఞత తెలుపుకోవాలి. ఆసామాన్యమైన ఈయన జీవిత పృథ్విగ్రంథం, హైందవ మనస్సునూ హృదయాన్నీ భారతదేశపు ఆధ్యాత్మిక సంపత్తిని లోతులు తరిది బహిర్గతం చేసింది ; ఆ మాదిరి గ్రంథాల్లో

ఇది అత్యుత్తమమైనదని నా నిశ్చితాభిప్రాయం ; ఇటువంటిది పాశ్చాత్య దేశాల్లో ఇంతవరకు ఎన్నడూ ప్రచురితం కాలేదు.

ఇందులో వర్ణించిన ఋషుల జీవిత చరిత్రల్లో శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారిది ఒకటి ; నాకు వారి పరిచయభాగ్యం కలిగింది. 'టిబెటన్ యోగ ఆండ్ సీక్రెట్ డాక్ట్రీన్స్'* అన్న పుస్తకం ముఖపత్రంలో ఒక భాగంగా, పూజనీయులైన ఆ సాధుపుంగవుల ఛాయాచిత్రం కూడా ముద్రించడం జరిగింది. శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారిని నేను కలుసుకొన్నది, బంగాళాఖాత తీరంలోని ఒరిస్సా రాష్ట్రంలో, పూరీ నగరంలో అప్పటికే ఆయన, సాగర తీరాన ప్రకాంతమైన ఒక ఆశ్రమానికి ఆధిపతులు ; యువక శిష్య బృందానికి ఆధ్యాత్మిక శిక్షణ ఇవ్వడం ఆయన ప్రధాన వ్యాపకం.

అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాల్లోనూ, ఉత్తర దక్షిణ అమెరికాల్లోనూ, ఇంగ్లండులోనూ కూడా ఉన్న ప్రజల సంక్షేమంపట్ల ఆయనకు గాఢమైన ఆసక్తి ఉంది. దూరప్రాంతాల్లో జరిగే కార్యకలాపాల గురించి, ముఖ్యంగా కాలిఫోర్నియాలో తమ ముఖ్యశిష్యులైన పరమహంస యోగానందగారు నిర్వహించే కార్యకలాపాల గురించి నన్ను అడిగారు. యోగానందగారిని ఆయన ఎంతగానో ప్రేమించేవారు ; పాశ్చాత్య దేశాలకు తమ దూతగా, 1920 లో ఈయన్ని పంపింది వారే.

శ్రీ యుక్తేశ్వర్ గారు సాధుస్వరూపులు ; ఆయన ఉనికి ఆహ్లాదం కలిగించేది. తమ అనుచరులు స్వచ్ఛందంగా చూపే గౌరవానికి ఆయన ఎంతో తగినవారు. ఆయన్ని ఎరిగిన ప్రతి వ్యక్తి - ఆ వ్యక్తి ఏ జాతి వాడయినా సరే - ఆయన్ని ఆపరిమిత గౌరవప్రపత్తులతో చూసేవాడు. నాకు స్వాగతం చెప్పడానికి ఆశ్రమ ప్రవేశద్వారం దగ్గర నిలుచున్నప్పటి,

*ఆక్స్ ఫర్డ్ యూనివర్సిటీ ప్రెస్, 1958.

ఆయన రూపం ఇప్పటికీ నాకు కళ్ళకు కట్టినట్టు ఉంది. ఆయన మంచి ఎత్తరి; నిటారుగా నిలిచే వ్యక్తి. ప్రాపంచిక తాపత్రయాలన్నీ విడిచి పెట్టేసినవారు. కాషాయం వన్నె బట్టలు కట్టుకొన్న సాధుమూర్తి ఆయన. ఆయన జుట్టు పొడుగ్గా, కొంతవరకు వంకులు తిరిగి ఉంటుంది. శరీరం మాంసలమై దృఢంగానే ఉంటుంది కాని, సన్నగా, సౌష్ఠ్యవంగా ఉంటుంది. ఆయన అడుగులో మంచి ధాటి ఉంది. ఆయన నివాసస్థానంగా ఎన్నుకున్నది, పవిత్రమైన పూరి నగరం; ధార్మికమైన హిందువులు, భారత దేశంలో ప్రతి రాష్ట్రం నుంచి, ప్రసిద్ధమైన “జగన్నాథ” స్వామి ఆలయాన్ని దర్శించడానికి ప్రతి రోజూ అసంఖ్యాకంగా యాత్రకు వస్తారు.

జన్మ కృతార్థంగా ముగిసేటట్టు సాగిందని తెలిసిన శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు 1936లో జీవన్మరణాలనే పరివర్తనశీలమైన స్థితిలో గోచరించే దృశ్యాల మీంచి చూపు మళ్ళించి, భౌతికంగా కన్ను మూసింది పూరిలో.

శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారి సర్వీరాన్ని పవిత్రతనూ ద్రువపరుస్తూ రాయగలిగినందుకు నేను నిజంగా సంతోషిస్తున్నాను. ఆయన శిష్యులు పరమ హంస యోగానందగారు ఇప్పుడు, యుగయుగాలవారి కోసం ఆయనను గురించి అభివర్ణించారు; యుక్తేశ్వర్ గారు జనబాహుళ్యానికి దూరంగా ఉండడంతో తృప్తిపడి, యోగానందగారు వివరించినట్టుగా, శక్తివంచన లేకుండా, ప్రశాంతంగా ఆదర్శ జీవితానికి అంకితమైనవారు.

డబ్ల్యు. వై. ఇవాన్స్ - వెంట్స్

జీవితంలోనూ మరణంలోనూ కూడా యోగి

పరమహంస యోగానందగారు, అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాల్లోని కాలిఫోర్నియా రాష్ట్రంలో, లాస్ ఏంజిలస్ నగరంలో, 1952 మార్చి 7 తేదీన, భారత రాయబారి మాన్యశ్రీ బినయ్ ఆర్. సేన్ గారి గౌరవార్థం జరిగిన విందులో ముగింపు ప్రసంగం చేసిన తరువాత 'మహాసమాధి' (యోగి చివరిసారిగా, సజీతంగా శరీరాన్ని విడిచిపోవడం) చెందారు.

ఈ జగద్గురువులు యోగవిద్యను (వైవస్వాతాగ్రానికి తోడ్పడే శాస్త్రీయ ప్రక్రియలు) జీవితంలోనే కాకుండా మరణంలో కూడా ప్రదర్శించారు. ఆయన చనిపోయిన కొన్ని వారాల తరువాత కూడా ఆయన ముఖం అమరత్వమనే దివ్యతేజస్సుతో ప్రకాశించింది.

లాస్ ఏంజిలస్ లోని ఫారెస్ట్ లాస్ మెమోరియల్ పార్క్ మార్పు పరి (శవాల్ని భద్రపరిచే చోటు; ఇక్కడ మహాగురువుల భౌతికకాయాల్ని తాత్కాలికంగా ఉంచటం జరిగింది) దైర్యవంతు శ్రీ హరీ డి. రోవే, సెల్ఫ్ రియలైజేషన్ ఫెలోషిప్ సంస్థకు రాసిన ప్రమాణిత పత్రంలోని కొన్ని భాగాలు కింద పొందుపరుస్తున్నాం :

“పరమహంస యోగానందగారి మృతదేహం మీద కంటికి కనబడే శ్వాసత్వ చిహ్నాలేవీ లేకపోవడం, మా అనుభవంలో అత్యంత అసాధారణమైన విషయం... చనిపోయిన ఇరవై రోజుల తరువాత కూడా ఆయన భౌతికకాయంలో శారీరక విఘటనం కనబడలేదు... ఆయన చర్మం మీద బుజుపట్టిన దాఖలా ఏమీ కనిపించలేదు; ఆయన శరీర కణజాలాలు (టిస్సూస్) ఎండిపోవడం ఏమీ గోచరించలేదు. ఇంత పరిపూర్ణమైన శరీర

సంరక్షణ మా శవాగార చరిత్రలో, మాకు తెలిసినంతవరకు, సాటిలేనిది... యోగానందగారి శవాన్ని స్వీకరించినప్పుడు శవాగార సిబ్బంది, శరీర క్షయానికి సంబంధించిన మామూలు క్రమగత పరిణామ చిహ్నాల్ని, శవ పేటిక మీద ఉన్న గాఢమూతలోంచి గమనించవచ్చునని భావించారు. ఒక్కొక్క రోజు గడుస్తున్న కొద్దీ పరిశీలనలో ఉంచిన ఈ శరీరంలో మార్పేమీ రాకపోవడంతో మా ఆశ్చర్యం పెరుగుతూ వచ్చింది. యోగానందగారి శరీరం, అద్భుత నిర్వికారస్థితిలో ఉన్నట్టు కనిపించింది... ఏ సమయంలోనూ కూడా ఆయన శరీరం నుంచి దుర్వాసన వెలువడ లేదు.

“యోగానందగారి భౌతిక రూప దర్శనం, మార్చి 7 తేదీన ఎలా ఉండో, శవపేటిక మీద కంచుమూత పెట్టి మూసిన, మార్చి 27 తేదీ వరకు అచ్చంగా అలాగే ఉంది. ఆయన చనిపోయిననాటి రాత్రి ఎంత తాజాగా, ఎంత నిర్వికారంగా కనిపించారో, మార్చి 27 న కూడా అలాగే కనిపించారు. ఆయన దేహం అసలు, కంటికి కనిపించే శారీరక విషుట నానికి గుర్తి అయిందని చెప్పడానికి మార్చి 27 న ఏ దాఖలా కనిపించ లేదు. ఈ కారణాలవల్ల పరమహంస యోగానందగారి వ్యతాంతం మా అనుభవంలో అద్వితీయమైనదని మళ్ళీ చెబుతున్నాం.”

ఆశయాలూ ఆదర్శాలూ

యోగదా సత్సంగ సొసైటీ ఆఫ్ ఇండియా
వ్యవస్థాపకులు శ్రీశ్రీ పరమహంస యోగానందగారు
అధ్యక్షురాలు శ్రీశ్రీ దయామాత

దేవుడితో వైయక్తికమయిన అపరోక్షానుభూతి సాధించడానికి తోడ్పడే నిర్దిష్ట శాస్త్రీయ ప్రక్రియల పరిజ్ఞానాన్ని అన్ని దేశాల్లోనూ వ్యాప్తిచేయడం.

జీవితానికి ప్రయోజనం, మానవుడి పరిమిత మర్త్యచేతనను దైవ చేతనగా స్వయంకృపితో పరిణామం చెందేటట్లు చేయడమేనని బోధించడం.

ఏసుక్రీస్తు బోధించిన మూల క్రైస్తవంలోనూ శ్రీకృష్ణభగవానుడు బోధించిన మూల యోగంలోనూ సంపూర్ణ సామరస్యం, మౌలికమయిన ఏకత్వం ఉన్నాయని వెల్లడించడం ; ఈ సత్యసూత్రాలు వాస్తవ మతాలన్నింటికీ సమానమయిన శాస్త్రీయ ప్రాతిపదికలని నిరూపించడం.

నిజమయిన మతవిశ్వాస మార్గాలన్నీ నిర్దేశించే ఏకైక దేవరాజు మార్గాన్ని చూపించడం ; ప్రతి నిత్యం శాస్త్రీయమయిన పద్ధతిలో, భక్తి పూర్వకంగా చేసే భగవద్భావనమే ఆ రాజమార్గం.

శారీరక వ్యాధి, మానసిక వైకల్యాలు, ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానరాహిత్యం అనే మూడు రకాల బాధలనుంచి మానవుణ్ణి విముక్తుణ్ణి చేయడం.

“నిరాదంబర జీవనం, ఉన్నత భావనం” ప్రోత్సహించడం ;

ప్రపంచ ప్రజలందరి ఏకత్వానికి దేవుడితో బాంధవ్యమనే శాశ్వత ప్రాతి
పదిక ఉందని బోధించి వాళ్ళలో సోదరభావం వ్యాప్తిచేయడం.

శరీరంకన్న మనస్సుకూ మనస్సుకన్న ఆత్మకూ ఆధిక్యం
ఉందని నిరూపించడం.

చెడును మంచితోనూ విచారాన్ని సంతోషంతోనూ క్రూరత్వాన్ని
దయతోనూ అజ్ఞానాన్ని జ్ఞానంతోనూ జయించడం.

విజ్ఞానశాస్త్రానికి మతానికి ఆధారభూతమయిన సూత్రాల ఏక
త్వాన్ని అనుభూతం చేసుకొని దానిద్వారా ఆ రెంటినీ ఏకంచేయడం.

తూర్పు, పడమటి దేశాల మధ్య సాంస్కృతిక, ఆధ్యాత్మిక అవ
గాహన పెంపొందించుట వాటి సునిశిత విశిష్ట లక్షణాల వినిమయం జరగా
లనీ ఉద్బోధించడం.

మానవజాతిని విస్తృతమయిన తన ఆత్మగానే గ్రహించి సేవ
చేయడం.

విషయసూచిక

ఆధ్యాయం	పుట
1. మా తల్లి దండ్రులు, నా బాల్యజీవితం	1
2. మా అమ్మ మరణం, విచిత్రమైన రక్షణకు	22
3. రెండు శరీరాలున్న సాధువు	35
4. హిమాలయాలకు పారిపోతుంటే ఆటంకం	47
5. "గంధబాబా" అద్భుతాల ప్రదర్శన	72
6. టైగర్ స్వామి	88
7. గాలిలో తేలే సాధువు	104
8. ప్రఖ్యాత భారతీయ శాస్త్రవేత్త, సర్ జగదీశ్ చంద్ర బోసు	115
9. ఆనందభరిత భక్తుడు, ఆయన విశ్వప్రేమలీల	123
10. గురుదేవులు శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారిని కలుసుకోడం	147
11. చేతిలో పైసలేని కుర్రవాళ్ళిద్దరు బృందావనంలో	167
12. గురుదేవుల ఆశ్రమంలో గడచిన కాలం	182
13. నిద్రపోని సాధువు	239
14. విశ్వచేతనానుభవం	252
15. గోబిపువ్వు దొంగతనం	266
16. గ్రహాన్ని ఓడించడం	287
17. శశి, మూడు నీలాలు	309
18. ముస్లిం గారడివాడు	322

అధ్యాయం

పుట

19. కలకత్తాలో ఉన్న గురుదేవులు శ్రీరాంపూర్‌లో కనిపించడం	...	...	333
20. మేము కాశ్మీరు వెళ్ళలేదు	...	...	340
21. మేము కాశ్మీరు వెళ్ళాం	...	...	350
22. రాతిబొమ్మ గుండె	...	...	368
23. విశ్వవిద్యాలయపట్టవా పీ	...	...	379
24. నేను సన్యాసం తీసుకోడం	...	...	393
25. అన్నయ్య అనంతుడు, చెల్లెలు నళిని	...	...	409
26. క్రియా యోగశాస్త్రం	...	...	419
27. రాంపీల్ యోగవిద్యాలయ స్థాపన	...	...	433
28. కాశీ పునర్జన్మ, వెల్లడి	...	...	453
29. రవీంద్రనాథ్ టాగూరు, నేను విద్యాలయాల్ని పోల్చి చూడడం	...	...	462
30. అలౌకిక మతనల వియమం	...	...	470
31. పూజ్యమాతతో సమావేశం	...	...	492
32. చనిపోయిన రాముణ్ణి బతికించడం	...	...	510
33. ఆధునిక భారతీయ యోగీశ్వరులు బాబాజీ	...	...	525
34. హిమాలయాల్లో మహాభవన సృష్టి	...	...	541
35. రాహిరి మహాశయుల పావన జీవనం	...	...	565
36. పాశ్చాత్య ప్రపంచంగురించి బాబాజీ ఆసక్తి	...	...	587
37. నా అమెరికా ప్రయాణం	...	...	605
38. గులాబీల మధ్య సాధువు, లూథర్ బర్బాంక్	...	...	620
39. శివుల గాయాలున్న తెరిసా నాయ్‌మన్	...	...	630
40. భారతదేశానికి తిరిగి రాక	...	...	643

అధ్యాయం		పుట
41. దక్షిణ భారత విహారయాత్ర ...	...	661
42. గురుదేవుల సన్నిధిలో చివరి రోజులు ...	...	686
43. శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారి పునరుత్థానం ...	...	712
44. గాంధీమహాత్ములతో వార్తాలో ...	...	747
45. బెంగాలీ “ఆనందమయి మాత” ...	...	780
46. నిరాహార యోగిని ...	...	790
47. పడమటికి నా తిరుగు ప్రయాణం ...	...	810
48. కాలిఫోర్నియాలో ఎన్సినిటాస్లో ...	...	819
49. 1940-1951 మధ్యకాలం ...	...	826

అధ్యాయం : 1

మా తల్లిదండ్రులు, నా బాల్యజీవితం

పరమసత్యాల అన్వేషణ, దానికి లోడుగా ఉండే గురుశిష్య సంబంధం భారతీయ సంస్కృతికి స్వాభావికమైన లక్షణాలుగా చాలా కాలంగా కొనసాగుతూ వస్తున్నాయి.

నే ననుసరించిన మార్గం నన్ను దైవస్వరూపులైన ఒక ఋషి దగ్గరికి నడిపించింది. మహిమాన్వితమైన ఆయన జీవితం అనేక యుగాలకు ఆదర్శంగా నిలిచేటట్టు రూపొందినది. భారతదేశానికి నిజమైన సంపద అయిన మహానుభావుల్లో ఆయన ఒకరు. అటువంటి మహాపురుషులు ప్రతి తరంలోనూ అవిర్భవిస్తూ, ప్రాచీనకాలంలో ఈజిప్టుకూ బాబిలోనియాకూ పట్టిన గతి భారతదేశానికి పట్టకుండా కాపాడుతూ వచ్చారు.

నా స్మృతిపథంలోని మొట్టమొదటి జ్ఞాపకాలన్నీ ఒకానొక పూర్వ జన్మకు సంబంధించిన అస్తవ్యస్త విషయాలతో నిండి ఉన్నవి. చాలా వెనకటి జన్మలో ఎప్పుడో నేను, హిమాలయాల మంచు ప్రదేశాల మధ్య ఒక యోగీగా జీవించినట్లు సుస్పష్టమైన జ్ఞాపకాలు నా మనస్సులో మెదిలాయి. ఈ గతకాలపు జ్ఞాపకాల మెరుపులే, పరిమితిలేని ఏదో ఒక

1. భగవద్గ్యానానికి సంబంధించిన యోగం- అంటే “కలయిక”- అనే ప్రాచీన భారతీయశాస్త్రాన్ని సాధనచేసేవాడు (చూడండి అధ్యాయం 28 : ‘త్రియా యోగశాస్త్రం’).

సంబంధం ద్వారా, భవిష్యత్తును కూడా లీలామాత్రంగా నాకు గోచరింప జేశాయి.

పసితనంలో నిస్సహాయస్థితిలో నేను పొందిన అపమానాలు ఇప్పటికీ నాకు గుర్తే. అప్పట్లో నాకు నడక రాకపోవడంవల్లా మనస్సులో ఉన్న భావాల్ని స్పష్టంగా చెప్పలేకపోవడంవల్లా ఉక్రోశంగా ఉంటూండేది. శారీరకమైన నా ఆశక్తతను గ్రహించినప్పుడు, నా హృదయంలో ప్రార్థనాభరితమైన తరంగాలు లేస్తూండేవి. ఎంతో భావోద్దేకంతో నిండిన నా జీవితానుభవాలు నా మనస్సులో అనేక భాషల్లో వెల్లడవుతూ ఉండేవి. ఇలా నాలో వివిధ భాషల గందరగోళం ఉంటూ ఉండగా, క్రమక్రమంగా మావాళ్ళ బెంగాలీ మాటలు వినడానికి అలవాటుపడ్డాను. పసిపిల్లల మనస్సు, అటబొమ్మలతోనూ కాలివేళ్ళతోనూ ఆడుకుంటూండడానికే పరిమితమైందని అనుకుంటూ పెద్దవాళ్ళు ఎంత మోసపోతూ ఉంటారో !

నేను ఎన్నోసార్లు మంకుపట్టు పట్టి ఏడుస్తూ ఉండేవాణ్ణి ; మనస్సులో అలజడి, దాన్ని వెళ్ళబెట్టుకోడానికి అలవికాని శరీరం — ఈ రెండూ దానికి కారణాలు. సాధారణంగా నా బాధ చూసి ఇంట్లోవాళ్ళు గాభరాపడుతూండడం నాకు గుర్తే. అయితే మా అమ్మ లాలింపులూ, ఏదో పలకాలనీ తప్పటడుగులు వెయ్యాలనీ నేను చేసే తొలి ప్రయత్నాలూ ఇలాంటి సంతోషకరమైన జ్ఞాపకాలు కూడా నాలో ముసురుకొంటూ ఉంటాయి. మామూలుగా ఇద్దే మరుపుకు వచ్చే ఈ తొలి విజయాలే ఆత్మ విశ్వాసానికి సహజమైన ప్రాతిపదిక అవుతాయి.

ఈ మాదిరిగా సుదీర్ఘ కాలాల జ్ఞాపకాలు రావడం నా కొక్కడికే జరిగింది కాదు. నాటకంలో దృశ్యాల్లాగ ఒకదాని తరవాత ఒకటిగా మారుతూ వచ్చే “చావుపుట్టుకల” పరంపరకు లోనుకాకుండా ఎందరో యోగులు ఆత్మస్మృతి అవిచ్ఛిన్నంగా నిలుపుకున్నారని వింటాం. మనిషి

అంటే కేవలం శరీరమే అయి ఉన్నట్లయితే, ఆ శరీరం నశించిపోతే అతని వ్యక్తిత్వం కూడా నశించిపోతుంది. కాని వేలకొద్ది సంవత్సరాలుగా ప్రవక్తలు చెబుతున్నది కనక నిజమే అయితే, మానవుడంటే స్రవణంగా అత్మ అని చెప్పాలి; అది ఒక రూపమంటూ లేనిదీ అంతటా వ్యాపించి ఉన్నదీను.

చిన్నప్పటి జ్ఞాపకాలు స్పష్టంగా గుర్తుండడం విద్వారమయితే కావచ్చు కాని, మరీ అరుదు మాత్రం కావు. అనేక దేశాల్లో నేను పర్యటన చేస్తూండేటప్పుడు, సత్యసంధులైన శ్రీపురుషులు తమ బాల్య స్మృతులను ఏకర్షణ పెట్టగా విన్నాను.

నేను జనవరి 5, 1939 తేదీన, హిమాలయపర్వతాలకు సమీపంలో ఈశాన్య భారతంలో ఉన్న గోరఖ్ పూర్ లో వుట్టాను. నా జీవితంలో మొదటి ఎనిమిదేళ్ళూ అక్కడ గడిచాయి. మేము ఎనిమిదిమంది తోబుట్టువులం. నలుగురు మొగపిల్లలం, నలుగురు ఆడపిల్లలు. అప్పట్లో నా పేరు ముకుందలాల్ ఘోష్¹; మొగపిల్లల్లో రెండోవాణ్ణి; అందరిలో నాలుగోవాణ్ణి.

మా అమ్మా నాన్నా బెంగాలీలు; శ్రుతియకులంవారు. ఇద్దరూ సాధుస్వభావులు. వాళ్ళలో ఒకరిమీద ఒకరికి ఉన్న ప్రేమ ప్రశాంతమైనదీ గంభీరమైనదీ; హుందాతనమున్న ఆ ప్రేమలో అల్పత్వానికి తావు లేదు. ఈ ఎనమండుగురు పిల్లలూ చేసే కోలాహలానికి ప్రశాంతమైన కేంద్రం మా తల్లిదండ్రుల సామరస్యమే.

1. 1915లో నేను సనాతమైన ఆశ్రమ వ్యవస్థాసారంగా సన్యాసం తీసుకున్నప్పుడు నా పేరు యోగానందగా మారింది. 1935లో మా గురుదేవులు పరమహంస అన్న సాంప్రదాయక విరుద్ధ ప్రసాదించారు (చూడండి అధ్యాయాలు 24, 42).

నాన్నగారు భగవతీచరణ మోషేగారు దయాశీలురూ, గంభీరులూ అప్పడప్పడు కలినులూనూ. పిల్లలం మేము ఆయన్ని అమితంగా ప్రేమిస్తూనే గౌరవభావంతో కాస్త ఎడంగా ఉంటుండేవాళ్ళం. ఆయన ప్రతిష్ఠ వంతులైన గణిత శాస్త్రజ్ఞులు, తార్కికులు; ప్రధానంగా బుద్ధిబలాన్ని అనుసరించి సాగేవారు. కాని మా అమ్మ సంగతి వేరు; ఆవిడకు హృదయమే ప్రధానం. ఆవిడ మా కన్నీ ప్రేమతోనే నేర్పింది. ఆవిడ పోయిన తరువాత నాన్నగారు, తమలో ఉన్న మార్గవాన్ని మరింతగా పైకి చూపేవారు. అప్పడు ఆయన చూసే చూపు తరచుగా మా అమ్మచూపే అని పించేది.

తొలి దశలో పవిత్రగ్రంథాలతో కలిగే పరిచయం, తీపి చేదూకలిసిన రుచిలా ఉంటుంది. ఈ రకమైన అనుభవం మేము మా అమ్మ దగ్గరే పొందాం. క్రమశిక్షణ అలవరచడంకోసం అమ్మ, సందర్భానికి అనువైన కథలను మహాభారతంలోంచి, రామాయణంలోంచి తీసుకుని చెబుతూ ఉండేది. ఇల్లాటి సందర్భాల్లో శిక్షవెయ్యడం, శిక్షణ ఇవ్వడం— రెండూ కలిసే ఉండేవి.

నాన్నగారు అఫీసునుంచి వచ్చే సమయానికి ఆయనకి గౌరవంగా స్వాగతం చెప్పడంకోసమని మా అమ్మ సాయంత్రం వేళల్లో పిల్లలందరికీ జాగ్రత్తగా బట్టలు వేసేది. భారతదేశంలో ఉన్న పెద్ద కంపెనీల్లో ఒకటిగా పేరుగన్న బెంగాల్ - నాగపూర్ రైల్వేలో, ఉపాధ్యక్ష పదవిలాంటి ఉద్యోగంలో ఉండేవారాయన. దాని రీత్యా ఆయనకు ప్రయాణాలు పడుతుండేవి; నా చిన్నతనంలో మా కుటుంబానికి అనేక నగరాలు నివాసాలయ్యాయి.

అవసరాల్లో ఉన్నవాళ్ళని అదుకోడం విషయంలో అమ్మ ఎప్పడూ ఉదారంగా ఉండేది. నాన్నగారు కూడా దయ చూపించేవారు;

కాని ఆ రకంగా చేసే ఖర్చులు ఆదాయవ్యయాల అంచనాకి లోబడే ఉండాలని ఆయన అభిప్రాయం. ఒకసారి, బీదవాళ్ళకి అన్నదానం చెయ్యడానికి అమ్మ చేసిన ఖర్చు, నాన్నగారి నెలసరి రాబడిని మించి పోయింది.

అప్పుడు నాన్నగారు అమ్మతో ఇలా అన్నారు : “నేను నిన్ను కోరేదల్లా ఒక్కటే. దానాల నిమిత్తం నువ్వు చేసే ఖర్చు ఉచితమైన పరిమితిని మించకుండా చూడు !” నాన్నగారు సౌమ్యంగా మందలించడం కూడా అమ్మ మనస్సును బారించేది. తమ కిద్దరికీ కలిగిన ఈ అభిప్రాయ భేదాన్ని గురించి పిల్లలకి చూచాయగా కూడా చెప్పకుండా ఆవిడ, ఒక జుట్టు- బండిని పిలిపించింది.

“సెలవు. నేను మా పుట్టింటికి వెళ్ళిపోతున్నా.” బహు ప్రాచీన కాలం నుంచీ వినిపించే తుది హెచ్చరికే ఇది !

ఆ మాటకి మేము తెల్లచోయి ఏడుపులు మొదలుపెట్టాం. సరిగ్గా ఆ సమయానికి, ఎక్కణ్ణిచో పిలిచినట్టు వచ్చాడు మా మామయ్య ; వచ్చి నాన్నగారి చెవిలో ఏదో గుసగుసలాడాడు. సందేహం లేదు ; యుగ యుగాలుగా ఎందరో చెస్తూ వస్తున్న హితోపదేశమే ఇది. దాని మీదట నాన్నగారు, రాజీధోరణిలో నాలుగు మాటలు చెప్పిన తరవాత, బండిని సంతోషంగా తిప్పి పంపించేసింది అమ్మ. నేను గమనించినంత వరకు, అమ్మకి నాన్నగారికి ఏర్పడిన ఒకేఒక వివాదం అంతటితో ముగిసింది. అయితే వాళ్ళిద్దరికీ స్వభావసహజంగా సాగిన చర్చమాత్రం ఒకటి గుర్తుకు వస్తుంది.

“ఒక్క పదిరూపాయ లివ్వండి ; పాపం ఓ బీదావిడ వచ్చి అడుగుతోంది,” అంది. ఎదదివాళ్ళని ఒప్పించే గుణం అమ్మ చిరునవ్వుతో ఉండేది.

“పది రూపాయలెందుకు ? ఒక్కటి చాలు.” నాన్నగారు తమ అభిప్రాయాన్ని సమర్థించుకోడానికి ఇంకా ఇలా అన్నారు : “నూ నాన్నగారూ, తాతయ్యా, నాయనమ్మా హఠాత్తుగా చనిపోయినప్పుడు మొట్టమొదటిసారిగా పేదరికం అంటే ఏమిటో నాకు అప్పుడు అనుభవంలోకి వచ్చింది. బడికి వెళ్ళడానికి కొన్ని మైళ్ళు నడిచిపోవాలంటే పొస్తుటిపూట నా భోజనం ఏమిటో తెలుసా ?— ఒక చిన్న ఆరటిపండు మాత్రమే. తరవాత యూనివర్సిటీలో చదివే రోజుల్లో డబ్బుకోసం ఎంత కటకట అయ్యేదో తెలుసా ! డబ్బున్న ఓ జడ్జిగారిని ఆశ్రయించి నెల కొక్కరూపాయి ఇప్పించమని కోరాను. ఇయ్యనన్నాడాయన ; ఒక్క రూపాయయినా తనకి ముఖ్యమైందే నన్నాడు.”

“ఆయన ఆ రూపాయి ఇయ్యనన్నాడని ఎంత బాధగా తలచుకుంటున్నారు !” అమ్మకున్న దయకు, చటుక్కున సమర్థించుకోగల కారణం ఉంటుండేది. “తొందరపని పడ్డప్పుడు పదిరూపాయి లివ్వనన్నారని మిమ్మల్ని కూడా ఆవిడ, అలాగే బాధగా తలచుకోవాలని ఉందా ?”

“నువ్వే గెలిచావులే !” ఓడిపోయిన భర్తలందరూ అనాదిగా చేస్తున్న భంగిమే ఒకటి చూపించి, డబ్బుల సంచి తెరిచారాయన. “ఇదుగో పది రూపాయల నోటు. నా శుభాకాంక్షలతో ఆవిడ కియ్యి.”

ఏ కొత్త ప్రతిపాదన వచ్చినా మొట్టమొదట, ‘వద్దు’ అనడం నాన్నగారికి అలవాటు. అంత తొందరగా అమ్మదగ్గర సానుభూతి పొందిన ఆ అపరిచితురాలి విషయంలో ఆయన చూపించిన దోరణి, మామూలుగా ఆయన కనబరిచే జాగ్రత్తకు ఉదాహరణ. అడిగిన వెంటనే ఒప్పుకోక పోవడమన్నది నిజంగా, “అలోచించి నిర్ణయించాలి” అన్న సూత్రాన్ని పాటించడమే. తీసుకొనే నిర్ణయాల విషయంలో ఆయనెప్పుడూ సమంజసంగానూ సమరూపంగానూ ఉండడమే గమనించాను. ఆసంఖ్యాకమైన నా

కోరికలకు కారణాలు చూపిస్తూ ఒకటిరెండు చక్కటి వాదాలతో కనక నేను సమర్థించుకోగలిగినట్లయితే, నేను కోరిందల్లా నెరవేర్చేవారు— సెం పుల్లీ ప్రయాణాలకయినా సరే, కొత్త మోటారు సైకిలు కావాలన్నా సరే.

ఆయన పిల్లల్ని చిన్నగా ఉన్నప్పుడు చాలా గట్టి కట్టుబాట్లతో ఉండేవారు. తమ విషయంలో అయితే ఆయనది కఠోర ప్రళయే. మాట వరసకు చెప్పాలంటే, ఆయనెన్నడూ నాటకాలకు కూడా వెళ్ళలేదు. వివిధ ఆధ్యాత్మిక సాధనల్లోనూ గీతాపారాయణలోనూ ఆనందం పొందేవారు. విలాసాలనన్నిటినీ విడిచిపెట్టేసి, ఒక్క జత పాత బుట్టతోనే గడుపు కొంటూ, ఇంక పనికిరాని స్థితికి వచ్చేదాకా వాటినే వాడుతుండేవారు. మోటారు కార్ల వాడకం జనంలో బాగా పెరిగిన తరువాత ఆయన కొడుకులు కొనుక్కున్నారు కాని, ఆయన మాత్రం రోజూ ఆఫీసుకు ట్రామ్ బండిలోనే వెళ్తుండేవారు.

అధికారం కోసం డబ్బు కూడబెట్టాలన్న ఆసక్తి నాన్నగారికి లేదు. ఒకసారి ఆయన, కలకత్తా అర్బన్ బ్యాంకును తానే స్థాపించినప్పటికీ, దాంట్లో వాటాలు తీసుకోడానికి నిరాకరించారు. వాటితో లాభం పొందడం ఆయనకి ఇష్టం లేదు. తీరిక వేళల్లో, ఒక పౌరుడిగా తన విధి కాను నిర్వర్తిస్తే చాలనే ఆయన అనుకునేవారు.

నాన్నగారు ఉద్యోగం విరమించుకున్న తరువాత చాలా ఏళ్ళకి, బెంగాల్-వాగపూర్ రైల్వేవాళ్ళ పుస్తకాల్ని తణిఖీ చెయ్యడానికి ఇంగ్లండు నుంచి ఒక ఎకౌంటెంటు వచ్చాడు. అందులో ఒక విషయం గమనించి ఆయన ఆశ్చర్యపోయాడు. జరిగింది ఏమిటంటే, రైల్వేవారి దగ్గర్నుంచి నాన్నగారికి బోనస్సు రావంటి ఉంది. బకాయిపద్ధత బోనస్సుకోసం ఆయనెన్నడూ దరఖాస్తు చెయ్యనేలేదట!

“ముగ్గురి పని ఆయనొక్కడు చేశాడు!” అని కంపెనీకి చెప్పాడు

ఎకౌంటెంటు. “వెనకటినించి పరిహారంగా ఆయనకి చెల్లించవలసినవి 1,25,000 రూపాయలు.” ఆ మొత్తానికి, కంపెనీ కోశాధికారి నాన్నగారికో చెక్కు పంపాడు. ఆయన దృష్టిలో అది ఎంత చిన్న విషయమంటే, ఇంట్లో వాళ్ళకి చెప్పడం కూడా మరిచిపోయారు. తరవాత చాలా కాలానికి మా ఆఖరి తమ్ముడు విష్ణు, నాన్నగారి భాతాలో ఆ పెద్ద మొత్తం ఐదు అయిన సంగతి, బ్యాంకువాళ్ళు పంపిన స్టేట్ మెంటులో చూసి, దాన్నిగురించి నాన్నగారి నడిగాడు.

“భౌతికమైన లాభాల్ని చూసి పొంగిపోవడం ఎందుకు?” అని జవాబిచ్చారాయన. “అన్నిటి విషయంలోనూ సమదృష్టితో ఉంటూండే వాడు లాభం వచ్చినప్పుడు పొంగిపోడు; నష్టం వచ్చినప్పుడు కుంగిపోడు. ఈ లోకంలోకి వచ్చేటప్పుడు మనిషి డబ్బు లేకుండానే వస్తాడనీ, పోయేటప్పుడు ఒక్క రూపాయి కూడా పట్టుకుపోడనీ అతనికి తెలిసి ఉంటుంది.”

దాంపత్య జీవితంలోని తొలినాళ్ళలో మా అమ్మా నాన్నగారూ కాశీలో ఉండే లాహిరీ మహాశయులనే మహాగురువులకు శిష్యులయ్యారు. సహజంగా నాన్నగారికుండే తాపన ప్రవృత్తి ఈ సాంగత్యంవల్ల మరింత బలపడింది. అమ్మ ఒకసారి, పెద్దక్క - రమకి ఒక గొప్ప విషయం చెప్పింది: “మీ నాన్నగారూ నేనూ భార్యాభర్తలుగా కలిసేది ఏడాది కొక్కసారి మాత్రమే; పిల్లలకోసమని!”

నాన్నగారు లాహిరీ మహాశయుల్ని మొట్టమొదట కలుసుకున్నది, అవినాశబాబు అనే రైల్వే ఉద్యోగిద్వారా. గోరఖ్ పూర్ లో ఉండే రోజుల్లో ఈ అవినాశబాబు అనేకమంది భారతీయ ముసుల కథల్ని మనస్సుకు హత్తుకొనేటట్టుగా నా చిట్టి చెవుల్లో నూరిపోస్తూండేవారు. కథ చెబుతూ చిట్టచివరికి తమ గురువుగారి మహాత్ముడు తప్పకుండా ఊహార్థు అర్పిస్తూండేవారు.

“మీ నాన్నగారు ఎటువంటి విచిత్ర పరిస్థితిలో లాహిరీ మహా శయులకు శిష్యులయారో ఎప్పుడైనా విన్నావా?”

అది వేసవి కాలం; మందంగా ఉండే మధ్యాహ్నం పూట అవినాశ బాబూ నేనూ మా ఇంటి ఆవరణలో కూర్చుని ఉన్నాం. అప్పడీ చిక్కుప్రశ్న వేశారాయన. ఏ చెబుకారో వినాలన్న అశతో, చిరునవ్వు నవ్వుతూ— తెలియదన్నట్టుగా తల తిప్పాను.

నువ్వింకా కొన్నేళ్ళకి పుడతావనగా, నేను కాశీ వెళ్ళి మా గురువు గారి దర్శనం చేసుకురావడానికి ఓ వారం రోజులు సెలవిమ్మని, నా పై అవసరుగార్ని— అంటే మీ నాన్నగారిని అడిగాను. దానికి నన్ను వేశాకోశం చేశారాయన.

“‘మతంలో పడి పిచ్చివాడివవుతున్నావా ఏమిటి?’” అని అడిగారు. ‘నువ్వు కనక పైకి రాదలుచుకుంటే, అశీసు పనిమీదే దృష్టి పెట్టుకో,’ అంటూ హితవు చెప్పారు.

“ఆ రోజు నేను విచారంగా ఇంటిమొహం పట్టి చెట్లగుబుద్ధున్న దారిలో నడిచిపోతూంటే, పల్లకిలో వస్తూ మీ నాన్నగారు కనిపించారు. బంట్రోతుల్ని పల్లకినీ వెనక్కి పంపించేసి ఆయన నాతో నడక సాగించారు. నన్ను ఓదార్చే ఉద్దేశంతో, లౌకికంగా విజయం సాధించడానికి కృషి చేస్తే కలిగే లాభాలేమిటో చెప్పకొచ్చారు. కాని నేను దిగులుపడు తూనే ఉన్నాను. ‘లాహిరీ మహాశయా! మిమ్మల్ని చూడందే నేను బతక లేను,’ అంటూ మొరపెడుతూనే ఉంది నా గుండె, అదే పనిగా.

“ప్రశాంతంగా ఉన్న ఒక పొలం చివరికి సాగింది మా దారి. అక్కడ ఉవ్వెత్తుగా లేచిన కెరటంలా పెరిగిన అదివిగడ్డికి కిరీటం పెట్టి నట్టుగా మెరుస్తున్నాయి సాయంకాలం సూర్యకిరణాలు. అద్భుతమైన ఆ

దృశ్య సౌందర్యానికి మేము ముగ్ధులమై నిలబడిపోయాం. ఇంతట్లో, ఆ పొలంలో భూక్తు కొద్దిగజాల దూరంలోనే మా గురుదేవులు ప్రత్యక్షమయారు.”

“‘భగవతిబాబూ, మీ కింద పనిచేసే ఉద్యోగి విషయంలో మీరు పరి కఠినంగా ఉన్నారు!’ అన్నారాయన. ఆశ్చర్యచకితులమై ఉన్న మా చెవుల్లో ఆయన కంఠస్వరమే మారుమోగింది. ఎంత విచిత్రంగా ప్రత్యక్షమయారో అంత విచిత్రంగానూ ఆదృశ్యమయ్యారు. నేను మోకరిల్లి, ‘లాహరీ మహాశయా! లాహరీ మహాశయా!’ అంటూ ఆశ్చర్యంతో ఆయన్ని స్మరించాను. మీ నాన్నగారు కొన్ని నిమిషాల సేపటివరకు అక్కడే స్తంభించుకుపోయారు.

“‘అవినాశ్ బాబూ! సెలవు నీ కివ్వడమే కాదు— నాక్కూడా నేను ఇచ్చుకుంటాను. రేపే బయల్దేరి కాళీ వెళ్ళాం. నీ తరపున చెప్పడంకోసం తమ సంకల్ప శక్తివల్ల ఇక్కడ ప్రత్యక్షం కాగలిగిన మహాగురువులు— లాహరీ మహాశయుల్ని గురించి నేను తప్పకుండా తెలుసుకోవాలి! మా ఆవిణ్ణి కూడా తీసుకువెళ్ళి, తమ ఆధ్యాత్మిక పంథాను అనుసరించడానికి మాకు దీక్ష ఇమ్మని ఆయన్ని అడుగుతాను. ఆయన దగ్గిరికి తీసుకు వెళ్తావా?’

“‘తప్పకుండా.’ నా ప్రార్థన అద్భుతంగా ఫలించినందుకూ, పరి స్థితులు తొందరగా నా కనుకూలంగా మారినందుకూ ఆనందంలో మునిగి పోయాను.

“మర్నాడు ఫాయంకాలం మీ అమ్మగారూ, నాన్నగారూ, నేనూ కాళీ వెళ్ళడానికి బండి ఎక్కాం. ఆ మర్నాడు అక్కడికి చేరగానే కొంత

1. మహామహంకుందే అద్భుత. శక్తుల్ని గురించి ‘ఆధ్యాత్మం 20: ‘అలాగే మహం నియమం’ అన్నదాంట్లో వివరించడం జరిగింది.

దూరం గుర్రబ్బండి మీద వెళ్ళి, తరవాత సన్నసన్నల్లో నడులగుండా నడిచి, ఏకాంతంగా ఉన్న ఇంటికి చేరుకున్నాను. నా తండ్రి కూర్చునే చిన్న గదిలోకి ప్రవేశించి, వారికి ఎదురుగా ప్రణామం చేశాం. ఆయన పద్మాసనం వేసుకొని కూర్చుని ఉన్నారు. గుచ్చిగుచ్చి చూస్తూ, కళ్ళు మిలమిల్లాడించి మీ నాన్నగారిమీద చూపు నిలిపారు. 'భగవతిబాబూ, మీ కింద పనిచేసే ఉద్యోగివిషయంలో మీరు మరి కఠినంగా ఉన్నారు!' రెండు రోజుల కిందట గడ్డిబీడులో ప్రత్యక్షమైనప్పుడు అన్నమాటలే ఇప్పుడు కూడా ఆయన అన్నారు. ఆ తరవాత, 'అవినా? బాబు నా దగ్గరికి రావడానికి మీరు అనుమతించినందుకూ అతనితోబాటు మీరు, మీ భార్య కూడా వచ్చినందుకూ చాలా సంతోషం,' అని కూడా అన్నారు.

"మీ తల్లిదండ్రులకు ఆయన శ్రీయాయోగం¹ అనే ఆధ్యాత్మిక సాధనను ఉపదేశించి ఆనందపరిచారు. ఆ దర్శనం లభించిన రోజు చిరస్మరణీయమైన రోజు. ఆనాడు మొదలుకొని మీ నాన్నగారూ, నేనూ సహాధ్యాయుల్లా, సన్నిహిత మిత్రుల్లా ఉంటున్నాం. నీ పుట్టుక విషయంలో లాహిరీ మహాశయులు గాఢమైన ఆసక్తి చూపించారు. నీ జీవితం ఆయనతో తప్పకుండా ముడిపడి ఉండాలి; మహాగురువుల ఆశీస్సు ఎప్పటికీ వృథా కాదు."

నేను ఈ ప్రపంచంలో అడుగుపెట్టిన కొద్ది కాలానికే లాహిరీ మహాశయులు తనవు చాలించారు. ఆయన పొద్దు ఒకటి అందంగా అలంకరించిన చట్రంలో మా ఇంట్లో ఉండేది. ఆనీసువాళ్ళు చేసే బదిలీం

1. లాహిరీ మహాశయులు బోధించిన యోగ విధానం. దీంలో, ఇంద్రియాలు రేపే కల్లోంం కాంతించి; ఈ విశ్వవైకన్యమే తాను అన్న గుర్తింపు ఎప్పటికీ పెరుగుతూ ఉండే విధంగా మానవుడు సాధన తెయ్యడానికి అవకాశ మేర్పడుతుంది. (చూడండి అధ్యాయం ౬౪).

వల్ల మా నాన్నగారు తిరిగిన ఊళ్ళల్లో అల్లా ఆయన ఫొటో మా పూజా మందిరానికి వన్నె తేస్తూండేది. అమ్మా నేనూ అనేక రోజులు, పొద్దుటా సాయంత్రమూ, తాళాల్లికంగా ఏర్పాటుచేసుకున్న మందిరం దగ్గర ధ్యానం చేస్తూ కూర్చునేవాళ్ళం; సుగంధం గల చందనంలో నుంచిన పూలతో పూజ చేస్తుండే వాళ్ళం. సాంప్రాణి, గోపరసం ధూపాలు వేసే వాళ్ళం; లాహిరీ మహాశయుల్లో సంపూర్ణంగా వ్యక్తమయిన దైవశ్యాన్ని సమైక్య భక్తిప్రపత్తులతో మేము ఆరాధించేవాళ్ళం.

ఆయన ఫొటో, నా జీవితం మీద చూపిన ప్రభావం మహత్తరమైనది.. నేను పెరుగుతున్నకొద్దీ, ఆ మహాశయుల గూర్చిన భావనకూడా నాలోబాటు పెరుగుతూ వచ్చింది. ధ్యానంలో కూర్చుని ఉండగా, ఆ ఫొటోగ్రాఫులో ఉన్న ఆయన ఆకారం, ఆ చిన్న చట్రంలోంచి బయటికి వచ్చి సజీవ రూపం దాల్చి, నా ఎదట కూర్చున్నట్టుగా కనిపించేది తరచు. తేజోమయమైన దేహంలో ప్రకాశిస్తున్న ఆయన పాదాల్ని తాకడానికి నేను ప్రయత్నించినప్పుడు మళ్ళీ అది బొమ్మలా మారిపోయేది. శైశవం గడిచి బాల్యంలోకి ప్రవేశించేటప్పటికి, లాహిరీ మహాశయుల రూపం నా మనస్సులో, చట్రంలో బిగించిన చిన్న బొమ్మ రూపంలోంచి స్ఫూర్తి మంతమైన సజీవ రూపంలోకి మారిపోయింది. ఏదైనా జటిలమైన సమస్య ఎదురైనప్పుడుకాని, సంక్షోభమేర్పడినప్పుడుకాని తరచుగా ఆయన్ని ప్రార్థిస్తూ ఉండేవాణ్ణి; నాలో ఉపశమనం కలిగించే ఆయన మార్గదర్శకత్వాన్ని గమనించేవాణ్ణి.

ఆయన భౌతికరూపంలో జీవించడం లేదే అని, మొదట్లో బాధ పడుతూ ఉండేవాణ్ణి. కాని గోప్యమైన ఆయన సర్వవ్యాపకత్వాన్ని గ్రహించడం మొదలు పెట్టిన తరువాత ఇక బాధపడడం మానేశాను. తమను చూడాలని అతిగా ఆదుర్దాపడే శిష్యులకు ఆయన, “రక్తమాంసాలతో

నిండిన దేహాన్ని చూద్దానికి ఎందుకూ రావడం— నేను మీ కూటస్థ (ఆధ్యాత్మిక దృష్టి) శ్రేణిలోనే ఎప్పుడూ ఉండగా?" అని రాస్తూండే వారట.

నాకు ఎనిమిదేళ్ళ వయస్సప్పుడు, లాహిరీ మహాశయుల ఫౌటో గ్రాఫు మూలంగా అద్భుతంగా స్వస్థత చేకూరే భాగ్యం కలిగింది. ఈ అనుభవం నా ప్రేమను మరి గాఢం చేసింది. బెంగాలులో నూ వంశం వారికున్న ఇచ్చాపూర్ ఎస్టేటులో ఉండగా నాకు ఏషియాటిక్ కలరా అనే వ్యాధి వచ్చింది. నా మీద ఆశ వదులుకున్నారు; డాక్టర్లు ఏమీ చెయ్యలేకపోయారు. నా మంచం దగ్గర కూర్చున్న అమ్మ, నాకు తలాపి దిక్కున గోడమీద, పైన ఉన్న లాహిరీ మహాశయుల ఫౌటో వేపు చూడ మని బెంజేలుపడుతూ సైగ చేసింది.

“మనస్సులో ఆయనకి దండం పెట్టు.” ఆవిడకి తెలుసు, దండం పెట్టాలంటే చేతులు ఎత్తడానికి కూడా నేను ఓపిక లేనివాణ్ణి. “నువ్వు కనక నిజంగా నీ భక్తిని చూపించినట్లయితే, మనస్సులోనే ఆయనకు మొక్కినట్లయితే, నిన్నాయన చల్లగా చూస్తారు” అంది.

ఆయన ఫౌటోవేపు తడేకంగా చూశాను. అక్కడ మీరుమిట్లుగొలిపే వెలుగు ఒకటి కనిపించింది. అది నా శరీరాన్ని గదిసీ చుట్టేసింది. వాంఛి అయేటట్లు నిపించే లక్షణంతో సహా, లొంగుబాటులోకి రాని ఇతర రోగ లక్షణాలన్నీ మటుమాయమయిపోయాయి; నాకు స్వస్థత చేకూరింది. అమ్మకి గురువుగారిపట్ల ఉన్న అపరిమితమైన విశ్వాసానికి నాలో సంతోషం ఉప్పొంగింది; వెంటనే ఆవిడ పాదాలమీదికి వాలి స్పృశించడానికి కావలసినంత బలం వచ్చేసింది. అమ్మ తన తంను ఆ చిన్న పటానికి పదేపదే ఓత్తుకుంది.

“సర్వవ్యాపకులైన గురుదేవా, మీ తేజస్సు నా బిడ్డను నయంచేసి నందుకు మీకు నా ధన్యవాదాలు!”

మామూలుగా ప్రాణాంతకం కావలసిన ఆ జబ్బు చటుక్కున నయమై నేను కోలుకోడానికి కారణమైన తేజఃప్రభను అవిధ కూడా చూసినట్టు గ్రహించాను.

నాకున్న ఆమూల్య వస్తుసామగ్రిలో అన్నిటికంటే విలువైనది ఆ పటమే.. లాహిరీ మహాశయులు స్వయంగా ఇచ్చిన ఈ ఫొటో, పవిత్రమైన స్పందనల్ని ప్రసరిస్తుంది.

ఈ ఫొటో పుట్టుకకు వెనక అద్భుతమైన కథ ఒకటి ఉంది. దీన్ని మా నాన్నగారి సహశిష్యులైన కాశీకుమార్ రాయ్ గారు చెప్పగా విన్నాను.

ఫొటోలో పద్దమంటే మహాశయులకు కిచ్చేది కాదు. ఒకసారి, ఆయన వద్దంటున్నా వినకుండా, ఆయన్నీ కాశీకుమార్ రాయ్ గారితోబాటు శిష్యులందరినీ కలిపి ఫొటో తియ్యడం జరిగింది. అయితే ఆ ఫొటో తాలూకు స్టేటు చూసిన తరవాత, ఫొటో గ్రాఫరు ఆశ్చర్యపోయాడు. శిష్యులందరి బొమ్మలూ స్పష్టంగా వచ్చాయకాని, లాహిరీ మహాశయుల రూపురేకలు ఉండవలసిన స్థానంలో ఖాళీ తప్ప మరేమీ కనిపించలేదు. ఈ అద్భుతవిషయాన్ని గురించి విరివిగా చెప్పకొన్నాడు.

గంగాధర బాబనే విద్యార్థి ఒకడు మంచి నైపుణ్యంగల ఫొటో గ్రాఫరు. ఫొటో తియ్యబోతే మాయమైపోయే మహాశయుల రూపం తన తెమేరాను తప్పించుకుపోకాలదని దంభాలు పలికాడు. మర్నాడు పొద్దున అతను తన తెమేరా తీసుకువచ్చాడు. గురుదేవులు ప్రద్మాననం వేసుకొని ఒక కొయ్యబిల్లి మీద కూర్చుని ఉన్నారు. ఆయన వెనకాల ఒక తెర వేలాడుతోంది. అప్పుడా అబ్బాయి, తను తలపెట్టిన పని నెరవేరడానికి

అన్ని జాగ్రత్తలూ తీసుకుని, అబగా పన్నెండు ఫౌటోలు తీశాడు. అయినా తరవాత చూస్తే ప్రతి ప్లేటు మీదా కనిపించిందేమిటి? కొయ్య బల్బా, వెనకాల తెరానూ. అంటే మహాశయుల ఆకారం మాత్రం అయివు లేదు.

ఆ అబ్బాయికి కళ్ళవెంట నీళ్ళు వచ్చాయి; గర్వం పటాపంబ లైంది. గంగాధరబాబు మళ్ళీ గురువుగారి దగ్గరికి వరిగెత్తాడు. ఎన్నో గంటలు గడిస్తేనే కాని మహాశయులు మౌనం విడవలేదు. తరవాత భావ గర్భితంగా వ్యాఖ్య చేశారు :

“నేను ఆత్మస్వరూపుణ్ణి. సర్వవ్యాప్తమైన అగోచరశక్తిని నీ తెమేరా ఫౌటో తియ్యగలదా?”

“తియ్యలేదని తెలుసుకున్నానండి. కాని సాక్షి, మీ శరీరాలయం ఫౌటో ఒకటి కావాలని భక్తితో కోరుతున్నాను. ఇంతవరకు నా దృష్టి సంకుచితంగా ఉంటూ వచ్చింది. ఆత్మశక్తి మీలో సంపూర్ణంగా ఉంటుందన్న సంగతి ఈనాటివరకు గ్రహించలేకపోయాను.

“అయితే రేపొద్దున్నే రా; ఫౌటో తీసుకుందువుగాని,” అన్నారు మహాశయులు.

ఫౌటోగ్రాఫరు మళ్ళీ ఫోకస్ చేశాడు. కంటికి కనిపించకపోవడమనే చిత్రమైన ముసుగులో మరుగుపడకుండానే ఈసారి ఆయన పవిత్ర రూపం స్పష్టంగా ఫౌటోలో పడింది.

ఆ ఫౌటోగ్రాఫే ఈ పుస్తకంలో అచ్చవెయ్యడం జరిగింది. విశ్వజననమైన రూపంలో ఉండే లాహిరి మహాశయుల సుందరమైన ఆకృతి చూస్తే ఆయన ఏ జాతివారో వెంటనే తెలియదు. దైవసంసర్గవల్ల కలిగిన అనందం నిగూఢమైన ఆయన చిరునవ్వులో కొద్దిగా వ్యక్తమవుతోంది.

అరవిచ్చిన ఆయన కన్నులు, బయటి ప్రపంచంపట్ల ఆయనకు నామమాత్రమైన ఆసక్తి మాత్రమే ఉన్నట్టుగా తెలుపుతున్నాయి. అవి సగం మూసుకొని ఉండడంలో, అంతరికమైన ఆనందంలో మునిగి ఉండటాన్ని సూచిస్తాయి. ఊహలు నాలామంది ఆయన ఔదార్యాన్ని ఆశించి వచ్చేవారు; లౌకికమైన షుద్ధ ప్రలోభాలకు లొంగని ఆయనకు, వాళ్ళ ఆధ్యాత్మిక సమస్యలు సంపూర్ణంగా అన్ని సమయాల్లోనూ తెలిసే ఉండేవి.

గురుదేవుల పటానికున్న మహిమద్వారా స్వస్థత చేకూరిన కొన్నాళ్ళకు నాకు స్ఫూర్తిమంతమైన ఆధ్యాత్మిక దర్శనం ఒకటి కలిగింది. ఒకనాడు ఉదయం నేను పక్కమీద కూర్చుని స్వాప్నిక చింతనలో మునిగిపోయాను.

“కళ్ళు మూసుకొని ఉన్నప్పుడుండే చీకటికి వెనకాల ఉన్నది ఏమిటి?” అంటూ లోతులు తరిచే ఈ ఆలోచన నా మనస్సులో చొరబడింది. తక్షణమే నా అంతర్బుద్ధిలో బ్రహ్మాండమైన మెరుపులాంటి వెలుగు ఒకటి కనిపించింది. కొండ గుహల్లో ధ్యానముద్రలో కూర్చుని ఉన్న మునుల దివ్యదేహాలు, నా నుదుటికి రోతట్టునున్న పెద్ద వెలుతురు తెరమీద చిన్ననైజు సినిమా బొమ్మల్లా రూపుగట్టాయి.

“ఎవరు మీరు?” అంటూ బిగ్గరగా అడిగాను.

“హిమాలయ యోగులం,” అన్నారు ఆ దివ్యపురుషులు. వారి సమాధాన్ని వర్ణించడం కష్టం. నా గుండె రుల్లుమన్నది.

“హిమాలయాలకి వెళ్ళాలనీ, నేను మీ లాగే కావాలనీ ఎంతో ఉవ్విళ్ళూరుతున్నాను!” ఆ దృక్పథం ఆదృక్పథమైంది. కాని తళతళలాడే ఆ కిరణాలు వలయాలు వలయాలుగా అనంతంగా పెరిగిపోతున్నాయి.

“అద్భుతమైన ఈ వెలుగులు ఏమిటి?”

“నేను ఈశ్వరుణ్ణి.¹ నేను వెలుతురును.” మేమాల ఉరుముల్లా వినిపించింది స్వరం.

“సిరో కలిసిపోవాలనుంది నాకు !”

మెల్లగా కరిగిపోతున్న పరమానంద పారవశ్యంలో, భగవంతుణ్ణి అన్వేషించాలనే ప్రేరణ శాశ్వత వారసత్వంగా లభించింది నాకు. “అయన శాశ్వతుడు ; నిత్యనూతన ఆనందరూపుడు !” ఈ పారవశ్యం కలిగిననాటి తరవాత కూడా చాలా కాలంవరకు, దీని తాలూకు స్మృతి నాలో నిలిచి పోయింది.

చిన్నప్పటి జ్ఞాపకం మరొకటి కూడా చెప్పవలసి ఉంది ; అక్షరాలా అది చెప్పకోవలసిందే. ఎందుచేతనంటే, దాని తాలూకు మచ్చ ఈ నాటికీ నా ఒంటిమీద ఉంది. ఒకరోజు పౌద్దున, నేనూ మా ఆక్క ఉమా, మా గోరఖ్ పూర్ కాంపౌండ్ లో ఒక వేపచెట్టుకింద కూర్చుని ఉన్నాం. మాకు దగ్గరలో కొన్ని చింకలు వేపపళ్ళు తింటున్నాయి. నేను వాటినే తేరిపారి చూస్తున్నాను. మధ్యమధ్య వాటి మీదినుంచి చూపు మళ్ళించగలిగినప్పుడల్లా నేను బెంగాలీ వాచక పుస్తకం చదవడానికి అక్క- నాకు సాయం చేస్తోంది.

కాలిమీద కురుపువేసిందని చెప్పి ఉమ, ఆయిండ్ మెంటు సీసా

1. విశ్వపాలకరూపంలో భగవంతుడికి ఉన్న సంస్కృత నామం ; ఇది ఈశ అన్న ధాతువునుంచి వచ్చింది. పాలించడం అని దీనికి అర్థం. హిందువుల పవిత్ర గ్రంథాల్లో భగవంతుడికి వెయ్యి పేర్లుంటాయి. వాటిలో ఒక్కొక్కటి ఒక్కొక్క దార్శనిక అర్థచ్ఛాయను సూచిస్తుంది. ఎవరి సంకల్పంవల్ల రోకాలన్నీ వ్యవస్థిత చక్రక్రమాల్లో సృష్టి అవుతూ వినాశం చెందుతూ ఉంటాయో ఆలదే ఈశ్వరనాముడైన భగవంతుడు.

ఒకటి తెచ్చింది. అందులో మందు కొంచెం తీసి నా చేతిమీద వూసుకున్నాను.

“బాగున్న చేతికి మందు పుయ్యడమెందుకు?”

“రేపు నాకో కురుపు వేస్తుందని అనిపిస్తోందక్కా! కురుపు వెయ్యటోయే చోట నీ మందు వూసి చూస్తున్నాను.”

“ఓరి అబద్ధాలకోరూ!”

“అక్కా, నన్ను అబద్ధాలకోరనకు; రేపొద్దున ఏం జరుగుతుందో చూసి అను.” నాకు ఉడుకునోత్తనం వచ్చింది.

ఉమకి నా మాటమీద నమ్మకం కలగలేదు; అదే మాట మూడు మాట్లు ఎత్తి పొడిచింది. నేను మెల్లిగా జవాబు చెబుతూంటే నా గొంతులో దృఢమైన ప్రతిజ్ఞ ఒకటి ధ్వనించింది.

“నాకున్న సంకల్ప శక్తివల్ల, రేపొద్దున్నకి నా చేతిమీద సరిగ్గా ఇదుగో, షక్కడ, బాగా పెద్ద కురుపు ఒకటి వెయ్యాలి; నీ కురుపు ఇప్పుడున్న దానికి రెట్టింపు అవాలిగాక!”

తెల్లవారేసరికి, నేను చెప్పినచోట నా చేతిమీద పెద్ద కురుపు ఒకటి కనిపించింది; ఉమ కురుపు రెట్టింపయింది. దాంతో అక్కా కెవ్వన అరిచి అమ్మదగ్గరికి పరుగెత్తింది. “ముకుందుడు మంత్రగాఢయ్యాడమ్మా!” మాటలకున్న శక్తిని, అపకారం చెయ్యడానికి ఎన్నడూ ఉపయోగించవద్దని అమ్మ నన్ను గంభీరంగా హెచ్చరించింది. ఆవిడ సలహాని ఎప్పటికీ గుర్తు పెట్టుకొని అనుసరించాను.

ఆపరేషన్ చేసి నా కురుపు నయంచేశారు. డాక్టరు కోతపెట్టినచోట అయిన మచ్చ ఈ నాటికీ ఉంది. మనిషి పలికే ఒడ్డుమాటకు కూడా ఎంత శక్తి ఉంటుందో ఆముఖం గుర్తు చేసే మచ్చ నా కుడిచేతిమీద ఉంది.

ఉమతో నేన్నవి మామూలు మాటలే; నిరపాయమైనవేనని తెలుస్తూనే ఉంది. కాని గాఢమైన ఏకాగ్రతతో అన్న ఆ మాటలకు, బాంబుల్లు పేలడానికి, అవి ఎంత హానికరమయినప్పటికీ, కచ్చితమైన ఫలితాలు కలిగించడానికి చాలినంత నిగూఢమైన శక్తి ఉంది. ఒకరి జీవితంలో కష్టాలు తొలగించడానికి, తద్వారా మచ్చపడకుండానూ తిట్లు రాకుండానూ శస్త్రచికిత్స చేయడానికి వాక్కులో ఉన్న విస్ఫోటక స్పందన శక్తిని తెలివిగా ఉపయోగించవచ్చునని తరవాత నాకు అర్థమయింది.¹

మా కుటుంబం పంజాబులో ఉన్న లాహోరుకు మారింది. అక్కడ కాళికాదేవి² రూపంలో ఉన్న అమ్మవారి బొమ్మ ఒకటి సంపాదించాను. ఆ బొమ్మ, మా ఇంట్లో బ్యాంకీలో నిరాదంబరంగా ఉన్న చిన్న మంది రాన్ని పావనం చేసింది. ఆ పవిత్ర స్థంలో నేను చేసే ప్రార్థనల్లో ఏదైనా సరే ఫలిస్తుందన్న దృఢమైన విశ్వాసం ఒకటి నాలో కలిగింది. ఒకరోజున నేను, ఉమతోబాటు అక్కడ నించుని, ఇద్దరబ్బాయిలు ఎగరేస్తున్న గాలిపడగల్ని గమనిస్తూ ఉన్నాను. వాళ్ళిద్దరూ చెరోక ఇంటి

* 1. దర్శనికున్న అనందమైన శక్తులు, ఓం అనే పృథ్వీతాత్మక శబ్దంతోనే ఉద్భవిస్తాయి. అటుశక్తులకన్నిటికీ వెనకఉన్న విశ్వస్పందన శక్తి ఈ ఓంకారమే. స్పష్టమైన అవగాహనతోనూ గాఢమైన ఏకాగ్రతతోనూ పలికే ఏ మాటకైనా ఫలించే శక్తి ఉంటుంది. ఉత్తేజకరమైన మాటల్ని గట్టిగాగాని మౌనంగాగాని పునశ్చరణ చేసినట్లయితే అవి ఫలిస్తాయని మనోవైజ్ఞానిక చికిత్సకు సంబంధించిన అనేక వైద్య విధానాల్లో గమనించారు; దీని రహస్యం, మనస్సుకున్న స్పందనాం రేటును పెంచడంలో ఉంది.

2. కాళ్ళకురావైన ప్రకృతిమాత రూపంలో ఉండే తగవంతుడి సంతకమే

కప్పమీదా ఉన్నారు. ఆ ఇద్దరి ఇళ్ళకీ మధ్యలో చాలా చిన్న సందులో ఉంది మా ఇల్లు.

“అంత నిశ్శబ్దంగా ఉన్నావే?” అంటూ ఉమ, సరదాగా నన్ను తోసింది.

“ఏం లేదు— నేను ఏం కోరితే అది అమ్మవారు ఇవ్వడం ఎంత అద్భుతంగా ఉందో అని ఆలోచిస్తున్నాను.”

“అమ్మవారు నీ కీ రెండు గాలిపడగలూ ఇస్తుందనుకుంటాను!” అంటూ వేళాకోళంగా నవ్వింది అక్క.

“ఎందుకివ్వదు?” వాటిని సంపాదించడానికి మౌన ప్రార్థనలు ప్రారంభించాను.

భారతదేశంలో గాలిపడగలు ఎగరేయడంలో పోటీలు జరుగు తుంటాయి. వాటి దారాలకి బంక, గాజుపొడి పూసి ఉంటాయి. ప్రతి ఆటగాడూ, తన పోటీదారు పట్టుకున్న దారాన్ని కోసెయ్యడానికి ప్రయత్నిస్తాడు. తెగిన గాలిపడగ ఇళ్ళ కప్పలమీద తేలిపోతూ ఉంటుంది; దాన్ని పట్టుకోవడంలో ఐలే సరదా ఉంది. నేనూ ఉమా ఉన్నది, పై కప్పన్న గూడుమాదిరి జాల్కనీ కావడంవల్ల, తెగిన గాలిపడగ మా చేతుల్లోకి రావడం అసంభవంగానే కనిపించింది; దాని దారం ఇంటికప్పు మీద వేలాడుతూ ఉంటుంది.

మా సందుకు ఈ వైపు ఆ వైపు ఉన్న ఆటగాళ్ళు పోటీ మొదలు పెట్టారు. ఒక దారం తెగింది; దానికున్న గాలిపడగ, తేలుతూ నా వేపు వచ్చింది. ఇంతలో హఠాత్తుగా గాలి తగ్గిపోవడంవల్ల, ఆ గాలిపడగ ఒక్కక్షణం అలా నిలిచిపోయింది. ఆ సమయంలో దాని దారం, ఎదురించే కప్పమీద ఉన్న నాగజెముడు మొక్కకు తగులుకుంది. దాంతో, నేను

పట్టుకోడానికి వీలుగా, పొడుగ్గా చక్కటి వంపు తిరిగింది. నాకు చేజిక్కిన బహుమతిని ఉమకి ఇచ్చేశాను.

“ఇదేదో అదృష్టవశాత్తు అసాధారణంగా జరిగిందేకాని నీ ప్రార్థనకు ఫలితం మాత్రం కాదు. ఆ రెండో గాలిపడగ కూడా నీ దగ్గిరికివస్తే, అప్పుడు నమ్ముతాను ; నీ మాట !” అంటూంటే, అక్క మాటల్లో కంటే ఆమె నల్లటి కళ్ళలోనే ఎక్కువ ఆశ్చర్యం కనబడింది. నా ప్రార్థన గాఢంగా కొనసాగించాను. బలవంతంగా గుంజులాడుకోడంలో రెండో అటగాడి గాలిపడగ కూడా చటుక్కున తెగిపోయింది. గాలిలో నాట్యం చేస్తూ నా వేపు రావడం ప్రారంభించింది. మొదట నాకు సాయంచేసిన నాగజెముడు మొక్కే, ఈ గాలిపడగ దారాన్ని కూడా నేను పట్టుకోడానికి వీలుగా వంపు తిరిగేటట్టు చేసింది. నా రెండో బహుమతిని కూడా ఉమకి ఇచ్చేశాను.

“నిజమేరోయ్ ! అమ్మవారు నీ మాట వింటుంది ! ఇదంతా నాకు మాయలా కనిపిస్తోంది !” అంటూ బెదిరిపోయిన రేడిలా రయ్యిన పరిగెత్తేసింది అక్క.

అధ్యాయం : 2

మా అమ్మ మరణం, విచిత్రమైన రక్షరేకు

మా అమ్మకున్న కోరికల్లోకల్లా పెద్దది, మా అన్నయ్యకి పెళ్ళి చేసేయ్యాలన్నది. “అనంతుడి పెళ్ళాం మొహం కంటబడినప్పుడు ఈ భూమిమీదే స్వర్గం చూస్తాను!” తమ వంశం పరంపరాభివృద్ధిగా సాగాలని ప్రతి భారతీయ హృదయంలోనూ ఉన్నట్టుగానే ఆమెలో ఉన్న గాఢమైన ఆకాంక్షను ఈ విధంగా వ్యక్తం చెయ్యడం తరచుగా వింటూ ఉండేవాణ్ణి.

అనంతుడి పెళ్ళికి నిశ్చయ తాంబూలాలు పుచ్చుకునే నాటికి నేను పదకొండేళ్ళవాణ్ణి. అమ్మ కలకత్తాలో ఉండి, పెళ్ళి ఏర్పాట్లన్నీ సంతోషంగా చేయిస్తోంది. నేనూ నాన్నగారూ మట్టుకే, ఉత్తరభారతదేశంలో ఉన్న బెరైలీలో ఉండేవాళ్ళం. ఆక్కడ రెండేళ్ళున్న తరవాతే, నాన్న గారిని లాహోరు బదిలీ చేశారు.

అంతకుముందు, నూ అక్కలిద్దరికీ— రమకి ఉమకి— పెళ్ళిళ్ళయినప్పుడే చూశాను, వివాహవైభవం. కాని అనంతుడు ఇంటికి పెద్దకొడు కవడంవల్ల, ఈ పెళ్ళికి తలపెట్టిన ఏర్పాట్లు భారీఎత్తున సాగుతున్నాయి. రోజూ ఎక్కడెక్కడినుంచో వచ్చే చుట్టా లనేకమందికి అమ్మ కలకత్తాలో స్వాగతమిస్తోంది. 50 అప్టరన్స్ పీఠిలో కొత్తగా మేము తీసుకున్న పెద్ద ఇంట్లో, వాళ్ళందరికీ సుఖంగా బస ఏర్పాటుచేసింది. అన్నీ నిద్దంగా ఉన్నాయి— విందు భోజనానికి కావలసిన సదాధాలు, అన్నయ్య అడపెళ్ళి

వారింటికి తరలివెళ్ళడాని కొక అందమైన పల్లకి, రంగు రంగుల దీపాల తోరణాలు, భారీసైజు అట్ట వస్తువులు, ఒంటెలు, ఇంగ్లీషు-స్కాటిష్-భారతీయ వాద్యబృందాలు, వృత్తిరీత్యా వినోదమిచ్చే కళాకారులు, ప్రాచీన పద్ధతిలో వివాహకాండ జరిపించే పురోహితులు.

పెళ్ళి సమయానికి వెళ్ళి మా వాళ్ళందరితోనూ కలవాలని నేనూ మా నాన్నగారూ మంచి ఉత్సాహంగా ఉన్నాం. కాని ఆ వివాహమహోత్సవం నాటికి కొన్నాళ్ళముందు అనుంగళ సూచకమైన దర్శనం ఒకటి నాకు అనుభూతమైంది.

బెరై లీలో ఒకనాటి అర్ధరాత్రి. మా బంగళా వసారాలో నేను, మా నాన్నగారి పక్కన పడుకుని ఉండగా, మా మంచానికున్న దోమతెర చిత్రంగా అల్లల్లాడుతూ రెపరెపమనేసరికి నాకు మెలకువ వచ్చింది. పంచని ఆ తెరలు పక్కకి ఒత్తిగిలాయి. ప్రేయమైన అమ్మ రూపాన్ని చూశాను.

“మీ నాన్నగారిని లేపు!” అవిడ స్వరం గుసగుసమన్నట్టు ఉంది. “మీరు నన్ను చూడాలంటే, తెల్లారగట్ల నాలుగు గంటలకి మొట్టమొదటి బండి ఎక్కి కలకత్తా వచ్చేయ్యండి!” ఛాయామాత్రంగా ఉన్న ఆ రూపం మాయమైంది.

“నాన్నా! నాన్నా! అమ్మ చచ్చిపోతోంది!” నా గొంతులోంచి వెలువడ్డ భయారస్వరం నాన్నగారిని వెంటనే లేపేసింది. వెక్కి-వెక్కి-ఏడుస్తూ ఆ దుర్వార్త ఆయనకి చెప్పాను.

“అదంతా నీ బ్రతుకు; దాన్నేం పట్టించుకోకు,” అన్నారు నాన్నగారు. కొత్త పరిస్థితి ఏది ఎదురైనా తిరస్కరించే సహజ ధోరణిలో అన్నారాయన. “మీ అమ్మ ఆరోగ్యం దివ్యంగా ఉంది. చెడ్డకరుణ ఏమైనా వస్తే రేపు బయల్దేరి వెళ్ళాలే!”

“ఇప్పుడు బయర్దేరకపోతే, తరవాత మిమ్మల్ని మీరు క్షమించుకోలేదు.” నాలో ఉన్న బాధ ఇంకా కటువుగా పలికించింది, “నేనూ మిమ్మల్ని ఎన్నడూ క్షమించను!”

విషాదపూర్ణమైన ఆ ఉదయం, సృష్టమైన కబురు తెచ్చింది: “అమ్మకి జబ్బుచేసి ప్రమాదస్థితిలో ఉంది; పెళ్ళి వాయిదాపడింది; వెంటనే వచ్చేయండి.”

మాకు మతి చెడిపోయింది. ఇద్దరం బయలుదేరాం. దారిలో బండి మారేచోట ఒక ఊళ్ళో మా మామయ్యల్లో ఒకాయన మమ్మల్ని కలుసుకున్నాడు. భయంకరంగా ఉరుముతూ ఒక రైలు మా వేపు వస్తోంది. మొదట చిన్నగా కనిపించినదే రానురాను పెద్దదవుతూ వచ్చింది. మనస్సులో ఏర్పడ్డ సంక్షోభం మూలంగా, చటుక్కున రైలుపట్టాల కడ్డంగా పడిపోవాలనిపించింది. అప్పుడే అమ్మకి ధూరమైపోయినందువల్ల, ఆవిడలేని శుష్కప్రపంచాన్ని భరించలేననిపించింది. ఈ లోకంలో అందరిలోకి నాకు అత్యంత ఆప్తురాలైన స్నేహితురాలు అమ్మ ఒక్కరై అన్నంతగా ప్రేమించాను నేను. చిన్నతనంలో నా కెదురైన చిన్నచిన్న బాధలన్నిటికీ నాకు ఉపశమనం కలిగించినవి జారి నింపుకొన్న ఆవిడ నల్లటి కళ్ళే.

“అమ్మ ఇంకా బతికుందా?” మామయ్యని, ఈ ఒక్క చివరి ప్రశ్న అడగడంతోసం ఆగాళ్ళు.

నా ముఖంలో ఉన్న నిరాశని అర్థంచేసుకోడానికి ఆద్వైతేపు పట్టలేదాయనకి. “లేకేం? బతికే ఉంది!” అన్నారు. కాని ఆయన మాట, ఒక్క పిసరు కూడా నమ్మలేదు నేను.

మేము కలకత్తాలో మా ఇంటికి చేరడం, దిగ్భ్రాంతి కలిగించే మృత్యు వైచిత్ర్యాన్ని దర్శించడానికే అయింది. నేను కుప్పలా కూలి

పోయాను; ప్రాణం దాదాపు పోయిందనిపించే స్థితి ఏర్పడింది. నా మనస్సు సమాధానపడ్డానికి కొన్నేళ్ళు పట్టింది. నా ఆర్తనాదాలు స్వర్గ ద్వారాల్ని భేదించి చివరికి ఆ జగజ్జననినే పిలుచుకువచ్చాయి. నా పచ్చి పుండ్లను చివరికి మాన్యగలిగినవి చల్లని ఆ తల్లి పలుకులే :

“జన్మజన్మలుగా, అనేకమంది తల్లుల వాత్సల్యరూపంలో నిన్ను కనిపెట్టుకొని ఉన్నదాన్ని నేను! నువ్వు వెతుకుతున్న ఆ నల్లని కళ్ళను, మాయమైపోయిన ఆ అందమైన కళ్ళను, రెండింటినీ నా చూపులో చూడు!”

ఎంతో ప్రేమాస్పదురాలైన అమ్మకు దహనకాండ ముగిసింది. ఆ వెంటనే నేనూ నాన్నగారూ బెరైలీకి తిరిగి వచ్చేశాం. అక్కడ మా ఇంటికి ఎదురుగా ఆకుపచ్చ - బంగారు వన్నెలో మిసిమిచెందే మెత్తని పచ్చిక నేల ఉంది. దానికి నీడనిచ్చేది పెద్ద ‘సేవాలి’ వృక్షం. నేను ప్రతి రోజూ పొద్దున విచారగ్రస్తుడినయి ఆ చెట్టుదగ్గరికి సంస్మరణాత్మక తీర్థయాత్ర సాగిస్తూ ఉండేవాణ్ణి. కవిభావేశం కలిగిన షడాల్లో నాకు అనిపిస్తూ ఉండేది— తెల్లటి ఆ ‘సేవాలి’ పుష్పాలు, పచ్చని గడ్డితో నిండిన గద్దెమీద, మనఃపూర్వకమైన భక్తిభావంతో ఆత్మార్పణ చేసు కుంటున్నట్టుగా పరుచుకుంటున్నాయని. నా కన్నీటి బిందువులు మంచు కణాలతో కలిసిపోతూ ఉండగా, ఉషస్సులోంచి బయల్పడలుతున్న మరో లోకపు చిత్రమైన కాంతిని, తరచు గమనిస్తూ ఉండేవాణ్ణి. భగవంతుడి కోసం తీవ్రమైన ఆకాంక్ష కలిగినందువల్ల ఏర్పడిన గాఢమైన వేదన నన్ను బాధిస్తూ ఉండేది. హిమాలయాలు నన్ను బలంగా దగ్గరికి లాక్కొంటున్నట్టు అనిపించేది.

ఒకసారి, మా చుట్టం ఒకాయన పవిత్రమైన ఆ కొండ ప్రాంతాల్లో యాత్ర ముగించుకొని బెరైలీలో మమ్మల్ని చూడ్డానికి వచ్చాడు. ఉన్నత

పర్యత శ్రేణుల్లో నివసించే యోగుల్ని గురించి, స్వాముల్ని¹ గురించి ఆయన చెప్పిన కథలు ఎంతో ఆసక్తిగా విన్నాను.

“హిమాలయాలకి పారిపోదాం.” ఒక రోజున, బెరైలిలో మా ఇంటి యజమాని చిన్నకొడుకు— ద్వారకా ప్రసాద్ తో అన్నాను నేను. కాని నా మాటలకు అతనికి నా మీద సానుభూతి లేకపోయింది. నాన్న గారిని చూద్దానికి అప్పుడే అక్కడికి వచ్చిన అన్నయ్యకి నా సంగతి చెప్పేశాడు. అయితే అనంతు అన్నయ్య, ఏదో కుర్రవాగన్న వేసుకున్న అసాధ్యమైన పథకమని తేలికగా తీసుకోకుండా, నన్ను అదే పనిగా వెక్కిరించడం మొదలుపెట్టాడు.

“నీ కాషాయ వస్త్ర మేదిరా? అది లేకపోతే నువ్వు స్వామివి కాలేవు మరి!” కాని ఆ మాటలతో నాకు చెప్పలేనంత ఉత్సాహం కలిగింది. ఆ మాటలే నా తిహికాక స్పృహమైన రూపం ఇచ్చాయి: నే నొక యతినై భారతదేశమంతా సంచరిస్తున్నట్టు. బహుశా అవి, నా పూర్వ జన్మ స్మృతులను మేల్కొల్పి ఉండవచ్చు; ఏమైనప్పటికీ, ప్రాచీన కాలంలో ఏర్పడిన సన్యాసాశ్రమానికి చిహ్నమైన వస్త్రాన్ని ఎంత సహజ సులభంగా ధరించగలనో గ్రహించగలిగాను.

ఒకరోజు పౌద్ధన, ద్వారకతో కలుద్దుచెబుతూ ఉంటే, కొండ మీంచి మంచుబండ అతివేగంగా దిగజారుతున్న మాదిరిగా భగవంతుడి మీద నాకు ప్రేమానుభూతి కలిగింది. ఆ తరువాత నా నోట వెలువడిన బాగ్యారను అతడు కొంతమట్టుకే శ్రద్ధగా అంకించాడు; కాని నేను మాత్రం, నా మాటలనే గుండెనిండుగా వింటున్నాను.

ఆవేశ మధ్యాహ్నం నేను, హిమాలయ పాద ప్రదేశంలో ఉన్న

1. స్వామి శక్తానికున్న మూలార్థం, “తన ఆత్మ (స్వ)తో ఏకీభూతుడై పోవాలి” అని.

నై నిటాల్ వైపు పారిపోయాను. అనంతుడు పంతంపట్టి నన్ను తరుముకొచ్చాడు; నేను విచారంగా, బెర్రె లీకి తిరిగి రావలసివచ్చింది. మా వాళ్ళు నాకు అనుమతించిన యాత్ర అల్లా, పొద్దుటిపూట మామూలుగా “సేవాలి” చెట్టుదగ్గరికి వెళ్ళడం మట్టుకే. నేను పోగొట్టుకొన్న ఇద్దరు తల్లులకోసం— ఒకరు మానవరూపంలో ఉన్నవారు, మరొకరు దేవతారూపంలో ఉన్నవారు— నా గుండె వలవలా ఏడ్చింది.

అమ్మ మరణంతో కుటుంబంలో ఏర్పడ్డ వెలితి పూడ్చలేనిది. తరవాత జీవించిన నలభై ఏళ్ళలోనూ నాన్నగారు మళ్ళీ పెళ్ళి చేసుకోలేదు. ఈ పిల్లలకి తల్లి - తండ్రీ కామే అయారు. కష్టసాధ్యమైన ఈ పాత్రను నిర్వహించడంలో, ఆయనలో గుర్తించదగినంత మార్గవం పెరిగింది; ఆయన దగ్గర చనువు పెరిగింది. కుటుంబంలోని వివిధ సమస్యల్ని ఆయన ప్రశాంతంగా సూక్ష్మబుద్ధితో పరిష్కరించేవారు. అపీనువేళల తరవాత, ఒక మునిపూదిరిగా, తమ గదిలోకి వెళ్ళిపోయి, ప్రశాంత ఋదుర చిత్తంతో క్రియాయోగం సాధనచేస్తూ ఉండేవారు. మా అమ్మపోయిన చాలా కాలానికి, నాన్నగారికి కొంత సదుపాయంగా ఉండేటట్టుగా, చిన్నచిన్న షనులు చూడటానికని ఒక ఇంగ్లీషు నర్సున్న పెదదామని ప్రయత్నించాను. కాని నాన్నగారు తల తిప్పేశారు. “నాకు సేవ అన్నది మీ అమ్మతోనే అంతమైంది.” ఎక్కడో దూరానికి చూస్తున్న ఆయన కళ్ళలో, జీవితకాలమంతా నెలకొన్న అసురాగం ఉంది. “మరో ఆడది ఎవరూ సేవ చెయ్యడానికి నేను ఒప్పుకోను.”

అమ్మ పోయిన పద్నాలుగు నెలల తరవాత, అవిడ నా పేర అతి ముఖ్యమైన ఉత్తరం ఒకటి రాయించి పెట్టిందన్న సంగతి తెలిసింది. చనిపోయే సమయంలో అవిడమందం దగ్గర ఉన్నవాడు అనంతుడు. అవిడ చెప్పినవి అతడు రాసి పెట్టాడు. ఆయితే ఆ సంగతి, ఒక ఏడాది

లోనే నాకు చెప్పాలని అమ్మ చెప్పినప్పటికీ, అన్నయ్య ఆలస్యం చేశాడు. అమ్మ నిర్ణయించిన అమ్మాయిని పెళ్ళి చేసుకోడానికి త్వరలోనే తను, బెర్రె లీ నుంచి కలకత్తా వెళ్ళిపోవాలి. ఆ పరిస్థితిలో, ఒకనాడు సాయంత్రం నన్ను దగ్గరికి పిలిచాడు.

“ముకుందా, నీకు విచిత్రమైన విషయం ఒకటి చెప్పడం ఇష్టంలేక ఇన్నాళ్ళూ వెనకాడుతూ వచ్చాను.” అనంతూడి కంఠంలో ఒక రకమైన నిరాశ ధ్వనించింది. “ఇల్లు వదిలిపోవాలని నీకున్న కోరికను ఎగనన దోసినట్లు అవుతుందేమోనని భయపడ్డాను. అయినా, నీలో కై వసంబంధమైన ఉత్సాహం పెల్లుబుకుతూ ఉంది. ఈమధ్య నువ్వు హిమాలయాలకు పారిపోతూ ఉండగా పట్టుకున్నప్పుడే నే నొక కచ్చితమైన తీర్మానం చేసుకున్నాను. మనఃపూర్తిగా నేను చేసిన వాగ్దానాన్ని ఇక ఏ మాత్రం వాయిదా వెయ్యగూడదన్నకున్నాను.” ఒక చిన్నపెట్టె, అమ్మ రాయించిన ఉత్తరం ఇచ్చాడు అన్నయ్య.

“నాయనా, ముకుందా ! నేను చెప్పే ఈ మాటలే నీకు నా చివరి దీవెన కావాలి !” అంది అమ్మ. “నువ్వు పుట్టిన తరువాత జరిగిన అద్భుత విషయాలు కొన్ని నీకు చెప్పవలసిన సమయం ఇప్పుడు వచ్చింది. నువ్వు పసిపాపగా నా చేతుల్లో ఉన్నప్పుడే, నీకు నిర్ణయమైన జీవిత మార్గమేదో మొట్టమొదటిసారిగా నాకు తెలిసింది. అప్పుడు నిన్ను, కాశీలో ఉన్న మా గురువుగారి ఇంటికి తీసుకువెళ్ళాను. అక్కడికి చేరిన శిష్య సమూహానికి వెనక నేను రాదాపు, మరుగుపడి ఉన్నాను. గాఢమైన ధ్యానంలో మునిగిఉన్న రాహుళీ మహాశయుల్ని సరిగా చూడలేకపోయాను కూడా.

“మహాగురువులు నిన్ను గమనించాలనీ, నిన్ను ఆశీర్వదించాలనీ— ఒకవైపు నిన్ను జోకొడుతూ—ప్రార్థిస్తున్నాను. మౌనంగా, భక్తిపూర్వక

కంగా నేను కోరిన కోరిక గాఢంగా పెరిగినప్పుడు లాహిరీ మహాశయులు కళ్ళు తెరిచి నన్ను దగ్గరికి రమ్మని సంజ్ఞ చేశారు. అక్కడున్నవాళ్ళు నాకు దారి ఇచ్చారు ; పవిత్రమైన వారి పాదాలకు మొక్కాను. లాహిరీ మహాశయులు నిన్ను ఒళ్ళో కూర్చోబెట్టుకుని, ఆధ్యాత్మిక దీక్ష ఇస్తున్న విధంగా, నీ నుదుటిమీద చెయ్యి పెట్టారు.

“ చిట్టి తల్లీ, నీ కొడుకు యోగి అవుతాడమ్మా ! ఆధ్యాత్మికమైన రై లింజను మాదిరిగా ఇతను, ఎన్నో ఆత్మలను భగవత్ సాన్నిధ్యానికి చేరుస్తాడు.’

“సర్వసాక్షి అయిన గురుదేవులు నా రహస్య ప్రార్థనను మన్నించి నందుకు నా గుండె సంతోషంతో ఎగిసిపడింది. నువ్వు పుట్టడానికి కొంత కాలం ముందు, వారు నాకు చెప్పారు— నువ్వు వారి మార్గాన్నే అనుసరిస్తావని.

“తరవాత, నీకు ఒక మహాతేజస్సు కనిపించిన సంగతి నాకూ మీ అక్క - రమకీ తెలుసు బాబూ ! నువ్వు మంచం మీద నిశ్చలంగా కూర్చుని ఉండడం, పక్క గదిలోంచి మేము చూశాం. నీ చిన్నారి మొహం ధగధగా వెలిగింది ; నీ గొంతులో, భగవంతుణ్ణి అన్వేషించడానికి హిమాలయాలకు వెళ్ళిపోవాలన్న దృఢమైన నిశ్చయం ధ్వనించింది.

“నీ దారి లౌకికమైన ఆశలకి చాలా భిన్నంగా ఉంటుందన్న సంగతి వీటివల్ల తెలుసుకున్నాను నాయనా ! నా జీవితంలో జరిగిన వాటిలో అన్నిటికన్న విలక్షణమైన సంఘటన ఒకటి దాన్ని మరి ర్హాడి చేసింది— ఆ సంఘటనే, ఈ అంతిమ సమయంలో నే నీ ఉత్తరం రాయించడానికి ప్రేరేపిస్తోంది.

“అదేమిటంటే, పంజాబులో ఒక సాధువుతో జరిగిన సంభాషణ. మన మందరం లాహారులో ఉంటుండే రోజుల్లో, ఒకనాడు పౌడ్డన, పని

వాడొకడు నా గదిలోకి వచ్చి ఇలా చెప్పాడు : 'అమ్మగారూ, విచిత్రమైన సాధు¹వాకడు వచ్చాడు. "ముకుందుడి తల్లిని చూడాలి నేను" అంటున్నాడు.'

"ఎంతో సరళమైన ఈ మాటలే, నాలో నిగూఢమైన తీగను దేన్నో మీదినట్టయింది. వెంటనే నేను ఆయన్ని కలుసుకోడానికి వెళ్ళాను. ఆయన కాళ్ళకు మొక్కుతూ, నా ఎదురుగా ఉన్నాయన నిజంగా దై వసాక్షాత్కారం పొందినవాడేనని గ్రహించాను.

" 'అమ్మా, ఈ రోకంలో నువ్విక ఎంతో కాలం ఉండవన్న సంగతి నువ్వు తెలుసుకోవాలని మహాగురువుల కోరిక. మళ్ళిసారి జబ్బుచేసి వప్పుడు, నీ కది ప్రాణాంతకమవుతుంది.'² తరవాత ఆయన మౌనం వహించాడు. ఆ సమయంలో నా కేమీ భయం వెయ్యకపోగా, ఒక గొప్ప ప్రశాంతత అనుభవంలోకి వచ్చింది. చివరికి మళ్ళి ఇలా అన్నాడాయన :

" 'ఒక వెండి రక్షరేకును నువ్వు జాగ్రత్తగా రాచాలి. అది నీకు ఈ రోజు ఇవ్వను ; నా మాటల్లో నిజం నీకు తెలియడానికి, ఆ రక్షరేకు రేపు నువ్వు ధ్యానం చేసుకునే సమయంలో, దానంతట అది నీ చేతుల్లో చూపుగడుతుంది. నువ్వు చనిపోయేముందు, ఆ రక్షరేకును ఒక ఏడాది పాటు దాచి ఉంచమని నీ పెద్దకొడుకు— అనంతుడితో చెప్పి, ఆ తరవాత

1. సన్యాసి ; పాదన చేసేవాడు లేదా అధ్యాత్మిక శిక్షణమార్గాన్ని అనుసరించేవాడు.

2. తన జీవితకాలం స్వల్పమైనదన్న రహస్యజ్ఞానం అమ్మకు ఉండేదన్న సంగతి ఈ మాటలద్వారా వేను కనిపెట్టవచ్చుడు, అనంతుడి పెళ్ళికి ఏర్పాట్లు అంత శౌంధరంగా జేయాలని ఆవిడ వట్టువట్టడం ఎందుకో మొదలెసారిగా తెలుస్తున్నాను. పెళ్ళికిముందే ఆవిడ చనిపోయినా, తల్లిగా సహజంగా ఆవిడకు ఉండే కోరిక, ఆ వివాహశాండ చూడాలనే.

దాన్ని నీ రెండో కొడుకు చేతికి ఇమ్మని తప్పకుండా చెప్పాలి. ఆ రక్షరేకుకు అర్థమేమిటో, మహాగురువుల ద్వారా ముకుందుడికి తెలుస్తుంది. అతడు ఈ ప్రాపంచికమైన ఆశలన్నిటినీ విడిచిపెట్టేసి ఈశ్వరుడికోసం గాఢంగా అన్వేషణ ఆరంభించే సమయంలో అతని చేతికి అది అందాలి. కొన్నేళ్ళపాటు అతడు దాన్ని అట్టే పెట్టుకున్నాక— తాని ప్రయోజనం నెరవేరిన తరువాత— అది మాయమైపోతుంది. అతడు దాన్ని ఎంతో రహస్యమైన చోట దాచిపెట్టినప్పటికీ అది ఎక్కణ్ణించి వచ్చిందో అక్కడికి పోయి తీరవలసిందే.'

“ఆయనకు నేను భిక్ష! వెయ్యడోయాను; ఎంతో గౌరవప్రపథ్తులతో ఆయనకు ప్రణామం చేశాను. కాని ఆయన భిక్ష తీసుకోకుండానే, దీవించి ఫెళ్ళిపోయాడు. మర్నాటి సాయంత్రం నేను చేతులు జోడించి ద్యానం చేస్తూ ఉండగా, ఆ సాధువు చెప్పినట్టే, నా అరచేతులు రెండింటికీ మర్య రక్షరేకు వెలిసింది. నా చేతులకది చల్లగా, నున్నగా తగలబట్టే ఆ సంగతి తెలిసింది. రెండేళ్ళకు పైగా నేను దాన్ని బహుజాగ్రత్తగా దాచాను. ఇప్పటికీ అనంతుడి దగ్గర ఉంది. నా గురురేవులు నన్ను హఠాత్తుడి చేతుల్లో పెట్టబోతున్నారు; కనక, నా కోసం నువ్వు బాధపడకు నాయనా, వెళ్ళొస్తాను. జగన్మాత నిన్ను కాపాడుతుంది.”

ఆ రక్షరేకు నా అదీనంలోకి రావడంతోనే ఒకానొక లేజాపుంజం నా మీదికి ప్రసరించింది; అడిగిఉన్న జ్ఞాపకాలన్నీ నాలో పేల్కొన్నాయి. ఆ రక్షరేకు గుండ్రంగా, ప్రాచీనకాలంనాటిదిగా, చిత్రంగా ఉంది. దానినిండా సంస్కృత లిపిలో ఏవో అక్షరాలున్నాయి. తాము అదృశ్యంగా ఉండి నన్ను ముందుకు నడిపిస్తూఉన్న, నా పూర్వజన్మల గురువుల దగ్గర్నుంచి అది వచ్చిందని గ్రహించాను. వాస్తవానికి, దానికి

మరొక ప్రాముఖ్యం కూడా ఉంది; కాని రక్షరేకు మహిమను పూర్తిగా ఎవరూ బయటపెట్టగూడదనుకుంటాను.¹

1. (ఈ విధమైన) రక్షరేకున్నది అతీంద్రియ శక్తి ద్వారా ఉత్పన్నమయ్యే వస్తువు. దీని రూపం అశాశ్వతమైనది; అటువంటి వస్తువులు చివరికి ఈ తోకంతోంది అంతర్ధానమై తీరవలసిందే (చూడండి అధ్యాయం 48).

ఈ రక్షరేకు మీద ఒక మంత్రం వెక్కి ఉంది. శబ్దానికి వాక్కుకీ- అంటే, మానవ కంఠ స్వరానికి- ఉండే శక్తుల్ని గురించి భారతదేశంలో జరిపినంత గాఢ పరిశీలన మరోచోట ఎక్కడా జరగలేదు. చిక్కమంతటా ప్రతిస్పందించే ఓంకార నాద స్పందనకు (వైబ్రేట్‌లోని “శబ్దం” లేదా “అనేక సముద్రాల మోవ”) స్పృష్టి స్థితిలయాలనే మూడు రూపాలు లేదా గుణాలు ఉన్నాయి (తైత్తిరీయోపనిషత్తు 1 : 8). మనిషి ఒక చూట పలికినప్పుడల్లా, ఓంకారానికున్న ఈ మూడు గుణాలతోనూ ఒకదాన్ని కార్యరూపంలోకి తెస్తున్నాడన్నమాట. మానవు డెప్పుడూ సత్యమే పంకాలని పవిత్ర గ్రంథాన్ని ఉన్నదిలోనూ నిర్ణయించిన విధికి [సత్యం...] ఆధారభూతమైన న్యాయమేతువు ఇదే.

ఆ రక్షరేకు మీది సంస్కృత మంత్రాన్ని సరిగా ఉచ్చరించినట్లయితే, అద్భుతంగా లాభదాయకమైన స్పందనశక్తి దానికి ఉంటుంది. ఆదర్శ ప్రాయంగా నిర్మించిన సంస్కృత వర్ణమాలలో యాభై అక్షరాలుంటాయి. ప్రతి అక్షరానికి నిర్దిష్టంగా స్థిరమైన ఉచ్చారణ ఒకటి ఉంటుంది. లాటిన్ భాష ప్రాతిపదికగా ఏర్పడిన ఆంగ్ల వర్ణమాల సంగతి వేరు. దీంతో ఉండే ఇరవయ్యారు అక్షరాలా వివిధ ధ్వనుల భారాన్ని మొయ్యలేక సతమతమవుతూ ఉంటాయి. పిటినిగురించి జార్జి బెర్నార్డ్ షా, మంచి తెలివిగా, సహజ హాస్య స్ఫూర్తకంగా ఒక ప్యాసం రాశాడు. తనకు ఆలవాటయిన నిర్దాక్షిణ్య దోరణిలో శ్రీ షా (“ఇంగ్లీషు భాష కోసం ఇంగ్లీషు వర్ణమాలను ప్రవేశపెట్టడానికి అంతర్భుద్ధ మొకటి జరగవలసి వచ్చినా... నేను దానికి బాధపడను.”) నలభై రెండు అక్షరాల కొత్త వర్ణమాలను చేబట్టాలని కోరాడు (విల్సన్ రాసిన “ది మిరాక్యులస్ బర్త్ ఆఫ్ లాంగ్వేజ్” అన్న గ్రంథానికి. రాసిన తొలిపలుకు చూడండి). ఆ మాదిరి వర్ణమాల, పరిపూర్ణత విషయంలో, సంస్కృత వర్ణమాలకు చేరువగా వస్తుంది. సంస్కృత వర్ణమాలలో యాభై అక్షరాలుండడంవల్ల ఉచ్చారణలో తప్పులు రానివ్వదు.

అయితే, చివరికి ఈ రక్షణకు, నా జీవితంలో ఎంతటి బాధాకరమైన పరిస్థితుల్లో అదృశ్యమైపోయిందో, అది ఆ విధంగా పోవడం నా కొక గురువు ద్వారానే విషయాన్ని ఎలా చాటి చెప్పిందో ఈ అధ్యాయంలో చెప్పనక్కరలేదు.

సింధు తోయలో జయల్పరిచిన కొన్ని సీళ్ళ మూలంగా, సంస్కృత వర్ణమాలను భారతదేశం సెమిటిక్ మూలాలనుంచి “ఎరువు తెచ్చుకుంది” అంటూ కొందరు పండితులు ఇప్పుడు చేస్తున్న వాదాన్ని విడిచిపెట్టేటట్లు చేయడం జరిగింది. మొహంజో-దారో, హరప్పాలో ఇటీవల జయల్పరిచిన కొన్ని గొప్ప హైందవ నగరాలు, “కేవలం ఉజ్జాయింపుగా ఊహించడానికి మాత్రమే విలయిన యుగానికి మనల్ని తీసుకుపోగల మహత్తర సంస్కృతి కొరదానికి భారత భూమిలో పూర్వ చరిత్ర ఒకటి ఉండి ఉండాలి” అని సాక్ష్యమిస్తున్నాయి (నర్ జాన్ మార్షర్, ‘మొహంజో-దారో అండ్ ది ఇండస్ సివిలైజేషన్’, 19:1).

ఈ భూమి మీద, సాగరిక మానవుడికి మహాజ్వలమైన ప్రాచీన చరిత్ర ఉందన్న హిందూవాదం నిజమయినట్లయితే, ప్రపంచంలో అత్యంత ప్రాచీనమైన సంస్కృత భాషే అత్యంత పరిపూర్ణమైన భాష అని చెప్పడానికి వీలవుతుంది. ఏషియాటిక్ సొసైటీ వ్యవస్థాపకుడు నర్ విలియం జోన్స్ ఇలా అంటాడు: “సంస్కృత భాషకి - దాని ప్రాచీనత విషయం ఏమైనా - దానికి అద్భుతమైన ఒక నిర్మాణక్రమముంది; అది గ్రీకు భాష కంటే పరిపూర్ణమైనది, లాటిన్ కంటే విస్తృతమైనది; ఈ రెండిటికంటే ప్రశస్తంగా పరిష్కృతమైనది.”

‘ఎన్ సైక్లోపేడియా అమెరికానా’ అన్న విజ్ఞాన సర్వస్వ గ్రంథ సంపుటలో ఇలా ఉంది, “ప్రాచీన కావ్యాధ్యయనాన్ని పునరుద్ధరించిన తరువాత, పద్దెనిమిదో శతాబ్ది ఉత్తరభాగంలో, (ప్రాశ్నాత్య పండితులు) సంస్కృత భాషాధ్యయనం ప్రారంభించడాన్ని మించిన ప్రముఖమైన సంఘటన సంస్కృతి చరిత్రలో మరొకటి లేనే లేదు. భాషాశాస్త్రం, తులనాత్మక వ్యాకరణం, తులనాత్మక పురాణ కథాశాస్త్రం, మతశాస్త్రం...అన్నవాటి ఉనికికే ఆధారభూతమైనది కాని, అధ్యయనం వల్ల వాటిని గాఢంగా ప్రభావితం చేసినది కాని, సంస్కృత భాషావిషాదం.”

కాని, హిమాలయాలు చేరడానికి చేసిన ప్రయత్నాల్లో భంగపడ్డ కుర్రవాడు, తన రక్షణకు రెక్కలమీద ప్రతిరోజూ దూరదూరాలకు ప్రయాణిస్తూ ఉండేవాడు.

అధ్యాయం : 3

రెండు శరీరాలున్న సాధువు

“నాన్నగారూ, నన్నెవరూ బలవంతం చెయ్యకుండానే ఇంటికి వస్తానని నేను మాట ఇచ్చేటట్లయితే, కాశీ చూసి రావడానికి నన్ను వెళ్ళనిస్తారా?”

ప్రయాణాలు చెయ్యడమంటే నాకున్న గాఢమైన అభిలాషకు, మా నాన్నగారు ఎప్పుడోకాని అడ్డుచెప్పేవారు కారు. నేను కుర్రవాడిగా ఉన్నప్పుడే అనేక నగరాలూ యాత్రాస్థలాల్లా చూసి రావడానికి నాకు అనుమతి ఇచ్చేవారు. మామూలుగా, ఒకరిద్దరు స్నేహితులు నాకు తోడుగా వచ్చేవారు ; మేమందరం మా నాన్నగారు ఇచ్చిన మొదటి తరగతి రైల్వే ప్యాసుల మీద సుఖంగా ప్రయాణాలు చేసేవాళ్ళం. రైల్వే ఉద్యోగిగా ఆయన నిర్వహించే పదవి, మా ఇంట్లో ఉన్న నేకదిమ్మరులకు పూర్తిగా తృప్తికరంగా ఉండేది.

నా కోరిక మన్నించే విషయమై తగిన విధంగా ఆలోచిస్తానని నాన్నగారు మాట ఇచ్చారు. ఆ మర్నాడు నన్ను పిలిచారు ; బెరైలీ నుంచి కాశీకి వెళ్ళి తిరిగి రావడానికి వీలుగా ఒక రైల్వే ప్యాసు, కొన్ని రూపాయలు నోట్లు, రెండు ఉత్తరాలు ఇచ్చారు.

“కాశీలో కేదార్ నాథ్ బాబు అని, మా స్నేహితుడున్నాడు ; అతనికి ఒక సంగతి తెలపవలసి ఉంది. దురదృష్టవశాత్తు, అతని ఎడ్రసు

పోయింది. కాని మా ఇద్దరికీ తెలిసిన స్నేహితులు స్వామీ ప్రణవానంద గారని ఆ ఊళ్ళోనే ఉన్నారు ; ఆయన ద్వారా నువ్వు ఈ ఉత్తరం అతనికి అందజెయ్యగలవనుకుంటాను. ఆ స్వామీ నేనూ ఒకే గురువుగారి శిష్యులం ; ఆయన ఆధ్యాత్మికంగా చాలా ఉన్నత స్థితిని అందుకున్నారు. ఆయన దర్శనంవల్ల నీకు మేలు కలుగుతుంది. ఈ రెండో ఉత్తరం నిన్ను ఆయనకి పరిచయం చెయ్యడానికి పనికొస్తుంది."

"ఇదుగో, ఇకనుంచి ఇల్లు విడిచి వెళ్ళిపోవడాలేమీ కుదరవు— గుర్తుంచుకో !" అంటూ ఉంచే నాన్నగారి కళ్ళు మెరిశాయి.

నా కుండే పన్నెండేళ్ళ వయస్సుకు సహజమైన ఉత్సాహంతో (అయితే, కొత్త దృశ్యాలూ కొత్త మాఖాలూ చూడంలో నా కున్న అనందాన్ని, కాలం ఎన్నడూ తగ్గించలేదు) బయలుదేరాను. కాశీ చేరిన వెంటనే స్వామివారి నివాసానికి వెళ్ళాను. ముందుతలుపు తెరిచి ఉంది. రెండో అంతస్తులో ఉన్న పొడుగాటి, విశాలమైన గదిలోకి దారి తీశాను. కేవలం ఒక అంగవస్త్రం కట్టుకున్న, కొంచెం లావుపాటి మనిషి ఒకాయన కొద్ది ఎత్తుగా ఉన్న వేడికమీద పద్మాసనం వేసుకుని కూర్చుని ఉన్నారు. ఆయన తలా, ముడతలులేని ముఖమూ శుభ్రంగా నున్నగా ఉన్నాయి. ఆయన పెదవులమీద, పరమానందానుభూతిని సూచించే చిరునవ్వు చిందు లాడుతున్నది. పరిచయంలేని చోటికి చొరబడ్డానన్న సంకోచం నా లోంచి తొలగించడానికి ఆయన, ఒక పాత స్నేహితుడిలాగే పలకరించారు.

"బాబా ఆనంద్ (సంతోషం నాయనా!)." స్వాగత సూచకమైన ఈ పలకరింపు, నిండు గుండెతో పసివాడి గొంతులోంచి వెలువడినట్లు ఉంది. నేను వంగి ఆయన పాదాలు స్పృశించాను.

"ప్రణవానంద స్వామిగారు మీరేనాండీ ?"

ఆయన తల ఊపారు. “నువ్వు భగవతి బాబుగారి కొడుకువా ?” ఆయన మాటలు, నాన్నగారిచ్చిన ఉత్తరాన్ని నా జేబులోంచి తీసి ఇచ్చే వ్యవధి లేకుండానే, బయటికి వచ్చేశాయి. నేను ఆశ్చర్యపోతూనే ఆ పరిచయ ప్రతం ఆయనకు అందించాను ; కాని అదిగత అనవసరమే అనిపించింది.

“కేదార్ నాథ్ బాబుగారు ఎక్కడున్నారో తెలుసుకుంటాలే, నీ కోసం.” ఈ స్వామిలవారు తమ దివ్యదృష్టితో మళ్ళీ నన్ను ఆశ్చర్యంలో ముందెత్తారు. ఆ ఉత్తరం వైపు ఒకసారి చూసి మా నాన్నగారిని గురించి ఆప్యాయంగా మాట్లాడారు.

“నేను రెండు పెన్షన్లు అనుభవిస్తున్నాను ; నీకు తెలుస్తా ? ఒకటి మీ నాన్నగారి సిఫార్సునల్లా వచ్చినది— ఒకప్పుడు నేను ఆయన దగ్గర రైల్వే ఆఫీసులో పనిచేశాను ; రెండోది పరమేశ్వరానుగ్రహంవల్ల వచ్చినది— ఆయన సేవలో, జీవితంలో మానవుడిగా నేను చేయవలసిన పనులన్నీ చిత్తశుద్ధితో పూర్తిచేశాను.”

ఈ ప్రస్తావన నాకు సొత్తిగా అర్థం కాలేదు. “పరమేశ్వరుడి దగ్గరి నుంచి మీకు వచ్చేది ఎలాటి పెన్షనండీ ? ఆయన దాబ్బీమయినా మీ ఒక్కో పదేస్తాడా ?”

ఆయన నవ్వారు. “అంటే, గాఢమైన ప్రశాంతి అన్నమాట— ఎన్నో సంవత్సరాలు గాఢంగా ధ్యాసం చేసినందుకు నేను పొందిన బహుమానం. ఇప్పుడు నేను డబ్బుకోసం ఆశపడను. నా కున్న కొద్దిపాటి భౌతికావసరాలూ సమృద్ధిగా సమకూరుతున్నాయి. ఈ రెండో పెన్షను కున్న ప్రాముఖ్యం నీకు ముందుముందు తెలుస్తుంది.”

మా సంభాషణను చటుక్కుని తుంచేసి, స్వామిలవారు గంభీరమైన నొప్పులూపులుగా మారిపోయారు. ఒక నిగూఢమైన వాతావరణం ఆయన

చుట్టూ ఆవరించింది. మొట్టమొదట, ఆసక్తికరమైనదేదో గమనించినప్పుడు మాదిరిగా ఆయన కళ్ళు మెరిశాయి ; తరవాత మందగించాయి. ఆయన అంత మితంగా మాట్లాడినందుకు నేను చిన్నబుచ్చుకున్నాను. చూ నాన్నగారి స్నేహితుణ్ణి కలుసుకోడం ఎలాగో అప్పటిదాకా నాకు చెప్పనే లేదు. నా కక్కడ ముళ్ళమీద కూర్చున్నట్టు ఉంది. ఇంక ఏం తోచక, రవ్వంత విసుగుడలతో, మే మిద్దరం మినహా ఖాళీగా ఉన్న ఆ గదిలో, చుట్టూ కలయజూశాను. ఆయన కూర్చున్న జల్లకింద పావుకోళ్ళు నా కంట పడ్డాయి.

“చిన్నబాబూ !” గాభరాపడకు. నువ్వు చూడదలిచినాయన ఒక్క ఆరగంటలో వచ్చి నిన్ను కలుస్తారు.” ఆ యోగి నా మనస్సులో ఉన్నది ఇట్టే కనిపెట్టేస్తూన్నాడు— ఆ సమయంలో అది, ఏమంత ఎక్కువ కష్టమైన అసాధారణ కార్యం కాదు.

మళ్ళీ ఆయన, అపగాహనేకే అందని మౌనంలోకి వెళ్ళిపోయారు. ముప్పయి నిమిషాలు గడిచాయన్న సంగతి నా వాచీ తెలిపేసరికి స్వామివారు లేచారు.

“కేదార్ నాథ్ బాబుగారు గుమ్మం దగ్గరికి వస్తున్నారనుకుంటాను,” అన్నారాయన. ఎవరో మేడమెట్టు ఎక్కి వస్తున్న చప్పుడు వినిపించింది. అప్పుడు నాలో, నమ్మకాలనంత ఆశ్చర్యం పెల్లుబికింది ; నా ఆలోచనలు గందరగోళంగా పరుగులు తీశాయి ; “కబురు చెప్పడానికి ఎవరినీ పంపించకుండానే, నాన్నగారి స్నేహితుణ్ణి ఇక్కడికి పిలిపించడం ఎలా వీలైంది ? నేను పచ్చినప్పటినుంచి ఇప్పటిదాకా ఈ స్వాములవారు నాతో తప్పదురెవరితోనూ మాట్లాడలేదే !”

1. కొందరు భారతీయ సాధువులు నన్ను ‘చోటా మహాశయా’ అని పిలిచే వారు. దానికి “చిన్నబాబు” అని అర్థం.

ఇక నేను, మంచి మర్యాదా చూడకుండా గదిలోంచి వచ్చేసి మెట్లు దిగాను. నగం మెట్లు దిగేసరికి సన్నగా, చామన చాయగా, మధ్య తరహా ఎత్తు ఉన్న ఒకాయన్ని కలిశాను. ఆయన తొందరలో ఉన్నట్టున్నారు.

“కేదార్ నాథ్ బాబుగారు మీదేనా?” నా గొంతులో ఉద్రేకం నిండింది.

“ఔను. నువ్వు భగవతి బాబుగారి కొడుకువి కదూ— నన్ను కలుసుకోడానికి ఇక్కడ కాచుకొని ఉన్నావు కదూ?” స్నేహపూర్వకంగా చిరునవ్వు నవ్వారాయన.

“ఏమంశీ, మీ రిక్కడికి రావడం ఎలా జరిగింది?” చెప్ప శక్యం కాని విధంగా ఆయన అప్పుడు అక్కడ ఉండడంతో నాకు మతిపోయి నట్టయింది ; విస్మయం కలిగింది.

“ఇవాళ అన్నీ విచిత్రంగానే జరుగుతున్నాయి. దాదాపు ఒక గంట కిందట నేను గంగలో స్నానం పూర్తి చేసుకునే సమయానికి ప్రణవానంద స్వామిగారు నా దగ్గరికి వచ్చారు. ఆ సమయంలో నే నక్కడ ఉన్నట్టు ఆయనకు ఎలా తెలిసిందో నాకు తెలియదు.

“భగవతి బాబుగారన్నాయి మీ కోసం మా ఇంట్లో ఎదురు చూస్తున్నాడు. మీరు నాతో వస్తారా?” అన్నారు. నేను సంతోషంగా సరే స్పాన్సరు. మీ మిద్దరం చెయ్యా చెయ్యా పట్టుకుని వస్తూ ఉండగా, పావు కోళ్ళతో నడుస్తున్న ఆ స్వామివారు, ఈ గట్టి బూట్లతో నడిచే నా కన్న చురుగ్గా ముందుకు సాగడం ఆశ్చర్యం కలిగించింది.

“మా ఇల్లు చేరుకోవానికి మీకు ఎంతసేపు పడుతుంది?” అంటూ చటుక్కున అగి అడిగారు నన్ను, ప్రణవానందులు.

“సుమారు ఆరగంట.”

“‘నా కిప్పుడు వేరే పని ఉంది.’ అప్పుడాయన చూసిన చూపులోని మర్మం నా కర్థం కాలేదు. ‘మిమ్మల్ని విడిచి నేను వెళ్ళాలి. మీరు వచ్చి నన్ను ఇంట్లో కలుసుకోవచ్చు. భగవతి బాబుగా రబ్బాయీ నేనూ అక్కడ మీ కోసం ఎదురు చూస్తూ ఉంటాం.’

“‘అలా కాదు,’ అని నేను అడ్డు చెప్పేలోగానే ఆయన టకటకా దూసుకు వెళ్ళిపోయి గుంపులో మాయమై పోయారు. నేను వీలయినంత తొందరగానే ఇక్కడికి నడిచి వచ్చాను.”

ఈయన ఇచ్చిన వివరణతో నాలో ఆశ్చర్యం రేజ్టింపయింది. ఈ స్వామిజీ, మీకు ఎంతకాలం నుంచి తెలుసునని అడిగాను.

“కిందటేడు కొన్నిసార్లు కలుసుకున్నాం. కాని ఈమధ్య కలవ లేదు. మళ్ళీ ఇవాళటికి స్నానాల రేవులో కలుసుకున్నందుకు సంతోషించాను.”

“నా చెవుల్ని నమ్మలేకపోతున్నాను ! నాకుగాని మతిపోతోందా ? మీకు ఆయన కలలో కనిపించారా లేకపోతే యథార్థంగా ఆయన్ని చూసి, ఆయన చెయ్యి ముట్టుకుని, ఆయన అడుగుల చప్పుడు విన్నారా ?”

“నువ్వు అడగదలుచుకున్నదేమిటో నాకు అర్థం కావడం లేదు !” కోపంతో ఆయన ముఖం జేవురించింది. “సీతో అబద్ధమేమీ చెప్పడం లేదు. నువ్విక్కడ నా కోసం కాసుకుని ఉన్నావన్న సంగతి స్వామిజీ వల్లే తెలుసుకోగలిగానని అర్థమవడం లేదా ?”

“అదేమిటి ? ఆయన— ఆ ప్రజావానంద స్వామిగారు— సుమారు ఒక గంట కిందట నేను ఇక్కడికి వచ్చినప్పటినుంచి నా కళ్ళముందు నుంచి కదలలేదే !” అంటూ మొత్తం కథంతా ఆయనకు బడబడా చెప్పాను. స్వామిజీకి నాకూ జరిగిన సంభాషణ కూడా చెప్పాను.

అయన కళ్ళు ఆశ్చర్యంతో పూర్తిగా విప్పారాయి. “మనం ఈ భౌతిక ప్రపంచంలో ఉంటున్నామా, కలగంటున్నామా? నా జీవితంలో ఇలాంటి అద్భుతం చూస్తానని నేను ఊహించనే లేదు! ఈ స్వామి ఒట్టి మామూలు మనిషే అనుకున్నాను. ఈయన అదనంగా మరో శరీరం సృష్టించుకుని దాంతో పనులు చేసుకుంటారని ఇప్పుడు తెలుస్తోంది.” మే మిద్దరం కలిసి ఆ స్వాములవారి గదిలోకి ప్రవేశించాం. అయన బల్లకింద ఉన్న పావుకోళ్ళ వేపు చూపించారు కేదార్ నాథ్ బాబు.

“ఇవిగో, స్నానాల రేవులో ఈ పాంకోళ్ళే వేసుకున్నారీయన,” అంటూ గుసగుసలాడారు. “ఇప్పుడు కనిపిస్తున్నట్టే అంగోత్రం కట్టుకుని ఉన్నారు.”

వచ్చినాయన తమ ముందు మోకరిల్లుతూ ఉండగా, స్వాములవారు ప్రశ్నార్థకమైన చిరునవ్వుతో నా వైపు తిరిగారు.

“ఇదంతా చూసి ఆశ్చర్యపోతా వెందుకు? ఈ దృగ్విషయక ప్రపంచంలో ఉన్న సూక్ష్మమైన ఏకత్వం నిజమైన యోగుల ముందు దాగలేదు. నేను ఈ షణంలోనే, దూరంగా కలకత్తాలో ఉన్న నా శిష్యుల్ని కలుసుకుని వాళ్ళతో మాట్లాడగలను. ఆ విధంగానే వాళ్ళు, సంకల్ప మాత్రం చేత, స్థూల పదార్థంవల్ల కలిగే ప్రతి అవరోచాన్ని అధిగమించ గలరు.”

ఈ స్వాములవారు తమకు గల దూరదర్శన, దూరశ్రవణ శక్తుల్ని

1. మనస్తత్వశాస్త్రం ద్వారా యోగులు వెల్లడించిన శాస్త్రనియమాల వెల్లు బడిని గురించి భౌతికశాస్త్రం, దాని పద్ధతిలో అది రూఢి చేస్తోంది. ఉదాహరణకు, మానవుడికి దూరదర్శన శక్తులున్నాయన్న సంగతి; 1924 నవంబరు 28 తేదీన రాయల్ యూనివర్సిటీ ఆఫ్ రోమ్ అనే విశ్వవిద్యాలయంలో నిరూపించడం జరిగింది. “డా॥ గిసేప్ కారిగారిస్ అనే స్నాయవిక మనోవిజ్ఞాన శాస్త్రవేత్త

గురించి నాకు తెలియజెప్పడం, నా కిశోర హృదయంలో ఆధ్యాత్మిక ఉద్దీపన కలిగించడానికి చేసిన ప్రయత్నమే కావచ్చు. కాని దాంతో, నాలో ఉత్సాహం కలగడానికి బదులు భక్తిభావంతో కూడిన భయమే అనుభూతమైంది. భగవంతుడి కోసం నేను సాగించే అన్వేషణ శ్రీ యుక్తేశ్వర్ గారు— అప్పటికింకా నేను ఆయన్ని కలుసుకోనే లేదు— అనే ఒకానొక గురువు ద్వారా కొనసాగించాలన్నది దైవనిర్ణయమై ఉన్నందువల్ల ప్రణవానందగారిని గురువుగా స్వీకరించడానికి నాలో సుముఖత కలగలేదు. నాకు ఎదురుగా ఉన్నాయన అసలైన ప్రణవానందగారా, లేకపోతే ఆయన ప్రతిరూపమా అని ఆలోచిస్తూ సంశయాత్మకంగా ఆయనవైపు చూశాను.

“నే నెరిగిన వాళ్ళందరిలోకి లాహిరీ మహాశయులు చాలా గొప్ప యోగి. మానవరూపం ధరించిన దేవుడే ఆయన.”

తమ సంకల్పమాత్రం చేత ఒక శిష్యుడే అదనంగా మరో మానవ శరీరాన్ని సృష్టించుకోగలిగినప్పుడు, ఆయన గురువుగారికి సాధ్యంకాని మహిమలంటూ ఏ ముంటాయి అనుకున్నాను.

(న్యూరో సైకాలజీ ప్రొఫెసరు) ఒక వ్యక్తి శరీరంలో నిశ్చలమైన కొన్ని భాగాలు చేత్తో ఒత్తాడు. అప్పుడా వ్యక్తి, గోడకు అవతం ఉన్న వ్యక్తుల్ని, వస్తువుల్ని సూక్ష్మమైన వివరాలతో సహా వర్ణించి చెప్పాడు. చర్మం మీద నిశ్చలమైన కొన్ని చోట్ల సంచలనం కలిగితే, ఆ వ్యక్తికి అతీంద్రియానుభూతులు కలుగుతాయనీ, మరో విధంగా చూడలేని వస్తువుల్ని చూడగలుగుతాడనీ డా॥ కాలిగారిస్, అక్కడి ప్రొఫెసర్లకు చెప్పాడు. ఆ వ్యక్తి, గోడవతం ఉన్న వస్తువుల్ని చూసేటట్టు చెయ్యడానికి ప్రొ॥ కాలిగారిస్, అతని రొమ్ముకు కుడివేపు ఒకబోట పదిహేను నిమిషాల పాటు చేత్తో ఒత్తాడు. శరీరంలో కొన్ని నిశ్చల స్థానాల్ని సంచలనింపజేసినప్పుడు మనుషులు, కొన్ని వస్తువుల్ని, అంతకు పూర్వం తాము చూసినా చూడకపోయినా, ఎంత దూరమైనవాటి నయినా చూడగలుగుతారని డా॥ కాలిగారిస్ అన్నాడు.”

“గురువుం సహాయం ఎంత అమూల్యమైనదో చెప్తాను విను. నేను రోజూ రాత్రి మరో శిష్యుడితోపాటు, ఎనిమిది గంటలసేపు ధ్యానం ఉండేవాణ్ణి. పగటిపూట మేము రైల్వే ఆఫీసులో పనిచేయవలసి వేసింది. ఆ గుమాస్తా పనులు చెయ్యడానికి నాకు ఇబ్బంది అనిపించి, నా తం కాలం భగవంతుడికే వినియోగించాలని కోరుకొన్నాను. ఎనిమిది పాట పట్టుదలగా రాత్రిపూట సగం కాలమంతా, ధ్యానం చేసేవాణ్ణి. అద్భుతమైన ఫలితాలు కలిపించాయి ; బ్రహ్మాండమైన ఆధ్యాత్మిక పూతలు నా మనస్సును ప్రకాశింపజేశాయి. అయితే నాకూ, ఆ పాటకు మధ్య ఎప్పుడూ ఒక చిన్న తెర అడ్డు ఉండేది. మనిషికి చిన లక్ష్యశుద్ధితో సాధన చేసినప్పటికీ కూడా, పరమాత్మలో తిరుగు విధంగా చివరికి ఐక్యమయ్యే అవకాశం నాకు లభించనట్లు కనిపించింది. నాది సాయంత్రం లాహిరీ మహాశయుల దర్శనానికి వెళ్ళి ఆయన స్వహాయకోసం అర్థించాను. రాత్రి రైల్వే వార్డు నేను ఆయన్ని బతికబట్టాననే ఉన్నాను.

“గురుదేవా, నాలో ఉన్న ఆధ్యాత్మికమైన వేదన ఎంత తీవ్రంగా ఉంటే, ఆ పరమాత్మను ముఖాముఖంగా కలుసుకోలేకపోతే ఈ జీవితం ఎంతవరకు !”

“నే నేం చెయ్యగలను? నువ్వు ఇంకా గాఢంగా ధ్యానం చేయాలి.”

“ప్రభూ-గురుదేవా ! నేను మిమ్మల్ని వేడుకుంటున్నాను. మీ ప్రకారం శరీరంలో నేను రై వాంశ చూడగలుగుతున్నాను. కాని మిమ్మల్ని విశ్వరూపంలో దర్శించే భాగ్యం కలిగేటట్లు అనుగ్రహించండి !”

“లాహిరీ మహాశయులు ఆశీర్వాద ముద్రతో చెయ్యి చాపారు. ఎప్పుడింక వెళ్ళి ధ్యానం చెయ్యి. నీ గురించి బ్రహ్మ!కు మనవి చేశాను.”

1. సృష్టికర్త రూపంలో ఉన్న భగవంతుడు ; ‘విస్తరించడం’ అనే

“అప్పుడు నాకు చెప్పలేనంత ఉద్దీపన కలిగింది. ఇంటికి తిరిగి వెళ్ళాను. ఆ రోజు రాత్రి ధ్యానావస్థలో తపించిపోయే నా జీవిత లక్ష్యాన్ని సాధించాను. అప్పుడు నిరంతరాయంగా నా ఆధ్యాత్మిక భరణాన్ని అనుభవిస్తున్నాను. అనాటి నుంచి మరెన్నడూ, ఆనందమయమైన ఆ సృష్టి తల్లి, ఏ మాయావరణం మాటునా నాకు కనుమరుగు కాలేదు.”

ప్రణవానందగారి ముఖం దివ్యతేజస్సుతో ప్రకాశిస్తూ ఉంది. పారలౌకిక ప్రశాంతి నా హృదయంలోకి ప్రవేశించింది; నాలోని భయం పలాయనం చేసింది. ప్రణవానందగారు మరో రహస్యం చెప్పారు నాకు.

“కొన్ని నెలల తరవాత మళ్ళీ ఒకసారి లాహరీ మహాశయుల దగ్గరికి వెళ్ళాను. నాకు అనంతమైన వరం ప్రసాదించినందుకు ఆయనకు నేను ధన్యవాదాలు చెప్పడానికి ప్రయత్నించాను. అప్పుడు ఆయనతో మరో విషయం ప్రస్తావించాను.

“‘గురుదేవా, నే నింక ఆఫీసులో పని చెయ్యలేను. దయ ఉంచి నన్ను ఈ చెరనుంచి విడుదల చెయ్యండి. బ్రహ్మదేవుడు నన్ను ఎడతెరిపి లేకుండా మత్తులో ఉంచుతున్నాడు.’

“‘మీ కంపెనీ నించి పెన్షనుకు దరఖాస్తు పెట్టు.’

“‘నా ఉద్యోగ జీవితంలో ఇంత త్వరగా పెన్షనుకు దరఖాస్తు పెట్టడానికి కారణం ఏమని చెప్పను?’

అర్థంలో, సంస్కృతంలో వాడుకలో ఉన్న ‘బృహ్’ అనే చతుష్ఠనుంచి వచ్చినది. ఎమర్సన్ రాసిన ‘బ్రహ్మ’ అనే పద్యం, 1857 లో ‘అట్లాంటిక్ మంత్రి’ అన్న పత్రికలో ప్రచురించినప్పుడు పాఠకులు దిగ్భ్రమమెందారు. చాలికి ఎమర్సన్ సరదాగా నవ్వుకొని, ‘బ్రహ్మ’కి బదులు ‘యెహోవా’ అని అనుకోవమండి; అప్పుడిక ఏమీ గందరగోళం అనిపించదు” అన్నాడు.

“నీకు ఏది అనిపిస్తే అది.”

“ఆ మర్నాడు నేను దరఖాస్తు పెట్టాను. సర్వీసు పూర్తికాక ముందే ఉద్యోగంలోంచి విరమిస్తానంటూ పెన్షను కోరడానికి కారణం అడిగాడు డాక్టరు.

“పనిచేస్తుంటే, నా పెన్సులో, నన్ను వివశుణ్ణి చేసే సంచలనం పడుతోంది. అది నా శరీరమంతటా వ్యాపించి, నా విధులు నేను నిర్వహించుకోడానికి అనర్హుణ్ణి చేస్తోంది.”

“అలా అన్న మీదట, ఆ డాక్టరు, ఇంక నన్నేమీ అడక్కుండా, నాకు పెన్షను మంజూరు చేయవలసిందిగా గట్టిగా సిఫార్సు చేశాడు. అది

1. గాఢమైన దృశ్యంలో ఉన్నప్పుడు బ్రహ్మానుభవం కలిగేది మొదట వెనుకామనే గద్దెమీద ; తరువాత మెడకులో. అనంతమనే వెల్లువ మనస్సు ముంచెత్తుతుంది ; కాని యోగి అయినవాడు, దాని సూచనలు బయటికి వచ్చనట్లుండా అదుపుచేయడం నేర్చుకుంటాడు.

నిజానికీ, మేము కలుసుకొన్నప్పటికీ ప్రణవానందగారు జ్ఞానపూర్ణులైన గురువులు. కాని అంతకు అనేక సంవత్సరాల ముందే ఆయన ఓద్యోగ జీవనంలో చివరి రోజులు గడిచాయి ; అప్పటికాయన నిర్వికల్ప సమాధిలో విడుగులేకుండా కుదురుకోలేదు. పరిపూర్ణం, అచంచలం అయిన ఆ చేతనావస్థలో ఉన్నప్పుడు, ప్రాపంచిక విధుల్లో ఏది నిర్వహించడానికన్నా, యోగిక కష్టం అనిపించదు.

పదవీవిరమణ చేసిన తరువాత, ప్రణవానందగారు, ప్రణవగీత అన్న గ్రంథం రాశారు. సెంగాలీ, హిందీ భాషల్లో ఉన్న ఈ వ్యాఖ్యాన గ్రంథం, భగవద్గీత మీద అపార పాండిత్య స్ఫూర్తితో రచించినది.

ఒకటికీమించి ఎక్కువ దేహాల్లో కనిపించే శక్తి ఒక సిద్ధి (యోగశక్తి) ; దీన్ని గురించి పరంజలి యోగసూత్రాల్లో చెప్పాడు. ఒకే మనిషి రెండుచోట్ల ఉండడమనే దృగ్విషయం అనేక యుగాలుగా, అనేకమంది సాధువుల జీవితాల్లో కళ్ళకు కడుతూనే వచ్చింది.

త్వరలోనే వచ్చింది. నాకు తెలుసు ; లాహిరీ మహాశయుల దివ్యసంకల్పం ఆ డాక్టరుద్వారాను— మీ నాన్నగారితో సహా— రైల్వే అధికారుల ద్వారాను బాగా పనిచేసింది. దాంతో వాళ్ళంతట వాళ్ళు, మహాగురువు ఆధ్యాత్మిక ఆదేశాన్ని శిరసావహించి, ఆ ప్రేమమయుడైన భగవంతుడితో నేను అవిచ్ఛిన్నమైన సాంగత్యం అనుభవించడానికి వీలుగా, నన్ను విముక్తుజ్ఞి చేసి స్వేచ్ఛాజీవితం ప్రసాదించారు.”

ఈ అసాధారణ విషయం వెల్లడించిన తరువాత ప్రజావానంద స్వామివారు చాలాసేపు, మామూలు అలవాటు ప్రకారం, మౌనంలో ఉండి పోయారు. నేను సెలవు తీసుకొంటూ ఆయన పాదాలు గౌరవపూర్వకంగా స్పృశించినప్పుడు నన్నిలా ఆశీర్వాదించారు :

“నీ జీవితం భౌతిక సుఖాల్ని విడిచిపెట్టి యోగసాధన మార్గంలో సాగుతుంది. నిన్ను చుట్టిసారి మీ నాన్నగారితో చూస్తాను.” తరువాత కొన్నేళ్ళకు ఈ రెండు జోస్యాలూ ఫలించాయి.

చీకటి ముసురుతూ ఉండగా, కేదారనాథ్ బాబు నా పక్కన నడుస్తూ వచ్చారు. మా నాన్నగారిచ్చిన ఉత్తరం ఆయనకు అందించాను. దాన్ని ఆయన వీరి దీపం దగ్గర చదువుకున్నారు.

“వాళ్ళ రైల్వే కంపెనీ కలకత్తా ఆఫీసులో నన్ను ఉద్యోగంలో చేరమని సలహా ఇస్తున్నారు మీ నాన్నగారు. ప్రజావానంద స్వామిగారు అనుభవించే పెన్షన్లతో కనీసం ఒక్కదాని కోసమయినా ఎదురు చూడడం ఎంత సంతోషించవలసిన విషయం ! కాని అది అసంభవం ! నేను కాశీ వదిలి వెళ్ళలేను. నా కింకా రెండు శరీరాలు లేవు కదా !”

అధ్యాయం : 4

హిమాలయాలకు పారిపోతుంటే

ఆటంకం

“ఎదో ఒక చిన్న వంకపెట్టి నీ తరగతి గదిలోంచి బయటికి వచ్చేయ్యి. ఒక గుర్రబృండి కుదుర్చుకో. మా సందులోకి వచ్చేసి, మా ఇంట్లోవాళ్ళెవరి కంటా పడని చోట ఉగు!”

నాతోబాటు హిమాలయాలకి రావాలనుకున్న మా హైస్కూలు స్నేహితుడు— అమర్ మిత్రానికి నే నిచ్చిన చివరి సూచన లివి. మేము పలాయనానికి నిర్ణయించుకున్నది ఆ మరుసటి రోజు. మా అన్నయ్య అనంతుడు నన్నొక కంట కనిపెడుచూ ఉండటంవల్ల ముందు జాగ్రత్తలు అవసరమయ్యాయి. ఇంటినుంచి పారిపోవాలన్న సళకల్పం నా మనస్సులో ఉన్నట్టు అనుమానించి, ఎలాగయినా సరే నా ప్రయత్నాలు చెడగొట్టాలని అతను గట్టిగా నిశ్చయించుకున్నాడు. రక్షరేకు నన్ను ఆద్యాత్మికంగా ఉత్తేజపరుస్తూ నాలో గుప్తంగా పనిచేస్తూ ఉంది. దివ్యదర్శనాల్తో తరచు నాకు కనిపిస్తూండే గురుదేవుల ముఖాన్ని హిమాలయ మంచు ప్రదేశాల్లో ఎక్కడో ఒకచోట దర్శించగలనని నా ఆశ.

మా నాన్నగారు కలకత్తాకి శాశ్వతంగా బదిలీ అయిన తరువాత మా కుటుంబం అక్కడే ఉంటోంది. పితృస్వామికమైన భారతీయ ఆచారం ప్రకారం అనంతుడు తన భార్యను ఇంటికి తీసుకువచ్చాడు. ఆ ఇంట్లో మిథైమీది ఒక చిన్న గదిలో నేను ప్రతి రోజూ ధ్యానం చేసుకుంటూ నా

మనస్సును దైవాన్వేషణకు ఆయత్తం చేసుకుంటూ ఉండేవాణ్ణి. మరపురాని ఆ రోజు, అపకకునలాంటి వానను వెంటబెట్టుకొని వచ్చింది. రోడ్డు మీద బండివక్రాల చప్పుడు వినిపించింది. ఆమర్ వచ్చేవాడని నేను, గబగబా ఒక దుప్పటి, చెప్పల జోడా, రెండు అంగోస్త్రాలూ, ఒక జపమాలాహారీ మహాశయుల ఫోటో, భగవద్గీత పుస్తకమూ కలిపి మూటకట్టి మా మూడో అంతస్తు కిటికీలోంచి బయటికి విసిరేశాను. చకచకా మెట్లు దిగేసి మా మామయ్య పక్కనుంచే వెళ్ళిపోయాను. ఆయన గుమ్మందగ్గర చేపలు కొంటున్నాడు.

“ఏమిటోయ్ సంబరం?” అంటూ నన్ను అనుమానంగా చూశాడు. నేను ఏ మాత్రం తొణక్కుండా ఆయనవేపు ఒక చిరునవ్వు విసిరి సందులోకి నడిచాను. నా మూట తీసుకొని, పన్నాగానికి కావలసినంత జాగ్రత్త పాటిస్తూ, వెళ్ళి ఆమర్ ని కలుసుకొన్నాను. అక్కణ్ణించి మేము చాందినీ బౌక్ అనే బజారుకు వెళ్ళాం. ఇంగ్లీషువాళ్ళు వేసుకొనే బట్టలు కొనుక్కోడం కోసమని మేము, మావాళ్ళ సాదరు శుర్పుల కిచ్చిన డబ్బులు కొన్ని నెలలపాటు కూడబెట్టుకొంటూ వచ్చాం. మా అన్నయ్య తెలివయినవాడు; చాలా సులువుగా, మా మీద డిటెక్టివ్ ఒని చెయ్యగలడు. ఈ సంగతి తెలిసి మేము, యూరోపియన్ వేషాలు వేసుకొని అతని కన్ను కప్పాలని అనుకొన్నాం.

స్వేషనకు వెళ్ళే దారిలో మేము, మా చుట్టం—జ్యోటిన్ హెవ్ కోసం ఆగాం; అతన్ని నేను జితీన్ దా అనే పిలిచేవాణ్ణి. అతను కొత్తగా ఆధ్యాత్మిక మార్గంలోకి వచ్చినవాడు; హిమాలయాల్లో ఒక గురువును సంపాదించాలని ఉవ్విళ్ళూరుతున్నాడు. మేము సిద్ధంగా ఉంచిన కొత్త సూటు సింగారించుకొన్నాడు అతను. మా ఎత్తు బాగా ఫారించని మురిసి పోయాం! గాడమైన ఒక ఉత్సాహం మా గుండెల్ని ఆవరించింది.

“చునకింక కావలసినవల్లా కేన్యాసు బూట్లు,” అని అంటూ, అడుగున రబ్బరు వేసిన బూట్లు అమ్మకానికి పెట్టిన దుకాణానికి మా స్నేహితుల్ని తీసుకువెళ్ళాను. “తోలుతో చేసినవన్నీ జంతువుల్ని చంపగా తయారయినవే కనక, ఈ పవిత్ర యాత్రలో మన దగ్గర అలాటివి ఉండ కూడదు,” అన్నాను. నా భగవద్గీతకున్న తోలు అట్టా, ఇంగ్లండులో తయారైన నా సోలా బోపీ (హెర్మిట్) కి ఉన్న తోలువట్టలా దీని పారెయ్యడానికి నేను వీధిలో ఆగాను.

స్టేషనులో సేము బర్దాన్ కు టిక్కెట్లు కొన్నాం. హిమాలయాల దిగువ కొండల్లో ఉన్న హరిద్వారం చేరడానికి అక్కడ రైలు మారాలని నిర్ణయించుకొన్నాం. మూరగే ఆ రైలుబండి కూడా ఉరకడం మొదలు పెట్టగానే, నాలో ఉన్న ఆశాభావాలను స్నేహితులకు వెల్లడించాను.

“అక్కసారి ఊహించుకోండి! గురువులు మనకి దీక్ష ఇస్తారు. మనం సమాధిస్థితి అనుభవం పొందుతాం. అప్పుడు మన శరీరాలకు వచ్చే దివ్యమైన అకర్షణ శక్తివల్ల హిమాలయాల్లో ఉండే క్రూర మృగాలు మన దగ్గరికి సాధుజంతువుల్లా వస్తాయి. మన లాలింపుకోసం ఎదురుచూస్తూ వుంటాయి, పెంపుడు పిల్లల్లా ఉంటాయి!”

ఆలాంకారికంగానూ అక్షరాలా కూడా— రెండు విధాలా సమ్మోహ పరిచే విధంగా భావిస్తూ భవిష్యత్తును చిత్రిస్తూ నేనన్న ఈ మాటలకు, అమర్ పెదవులమీద ఉత్సాహంగా చిరునవ్వు విరిసింది. కాని జతీన్ దా, చూపు తప్పించాడు; వెనక్కి పరుగులు తీస్తున్న నేనెప్పుడు కిటికీలోంచి చూపు సారించాడు.

“ఉన్న డబ్బు మూడు వాటాలు వెయ్యాలి.” చాలాసేపు మౌనంగా ఉన్న తరువాత జతీన్ దా చేసిన సూచన ఇది. “బర్దాన్ కు మనం ఎవరి

టిక్కెట్టు వాళ్ళే కొనుక్కోవాలి. అలాగయితే, మనమందరం కలిసి పాఠ పోతున్నామన్న సంగతి స్టేషనులో ఎవరూ కనిపెట్టలేరు," అన్నాడు.

నేను ఏమీ అనుమానించకుండా, అతని సూచనకు ఒప్పుకొన్నాను. మునిమాపువేళకు మా బండి బర్మాన్ లో ఆగింది. జీటీన్ దా టిక్కెట్టు ఆఫీసులోకి వెళ్ళాడు. అమరూ నేనూ ప్లాట్ ఫారం మీద కూర్చున్నాం పదిహేను నిమిషం సేపు అలా కాసుకొని ఉండి, అప్పుడింక వృథాగా వాకబులు మొదలుపెట్టాం. అన్ని వేపులా వెతుకుతూ— ఎంతో గాభరాగా— జీటీన్ దా కోసం పేరుపెట్టి అరవదం మొదలుపెట్టాం. కాని అతను, ఆ చిన్న స్టేషను చుట్టూ ఆవరించిన చీకటిలో కలిసిపోయాడు.

నేనొక విచిత్రమైన స్తబ్ధతకు లోనయ్యాను. నా దైర్యం పూర్తిగా సడలిపోయింది. నిరుత్సాహపరిచే ఈ దుర్బలనను దేవుడే కలగజేస్తాడా? ఆయన్ని చేరుకోదం కోసం మొట్టమొదటి సారిగా ఎంతో జాగ్రత్తగా వధకం వేసుకొని ఇంటినుంచి పారిపోవడానికి నేను కూర్చిన కల్పనాత్మక మైన సన్నివేశం దారుణంగా భగ్నమయింది.

“అమర్, మనం ఇంటికి వెళ్ళిపోదాం.” పసిపిల్లవాడిలా ఏడుస్తూ అన్నాను నేను. “జీటీన్ దా ఇంత తెగించి వెళ్ళిపోవడం మనకి అపకరునం. ఈ ప్రయాణం దెబ్బతినక మానదు,” అన్నాను.

“దేవుడిమీద నీకున్న ప్రేమ ఇదేనా? ఒక దగాకోరు స్నేహితుడి చిన్న పరీక్షకే నిలబడలేవా?” అన్నాడు అమర్.

ఇది దేవుడు పెట్టిన పరీక్ష అన్న సంగతి అమర్ మాటల్లో ధ్వనించడంతో నా గుండె కుదుటపడింది. సీతాబోగ్ (అమ్మవారి నైవేద్యం) కూ, మోతీచూర్ (మిఠాయి బూండి) కూ బర్మాన్ పెట్టింది పేరు; అప్పు టికి అవి తిని సేద దీర్చుకున్నాం. మరికొన్ని గంటల్లో, బెరై లీమీదుగా

హరిద్వారం వెళ్ళడానికి బండి ఎక్కాం. మర్నాడు మొగల్ షరాయితో బండ్లు హరదానికి ప్లాట్ ఫారం మీద కాసుకొని కూర్చుని చాలా ముఖ్యమైన విషయం మాట్లాడుకున్నాం.

“అమర్, కాసేపట్లో రైల్వే ఉద్యోగులు వచ్చి మనని గుద్దిగుద్ది ప్రశ్నలు వెయ్యవచ్చు. మా అన్నయ్య తెలివిని నేను ఏ మాత్రం తక్కువగా అంచనా వెయ్యడం లేదు. ఫలితం ఏమైనా సరే, నేను మాత్రం అబద్ధం ఆడను,” అన్నాను.

“ముకుందా, నేను నిన్ను కోరేదల్లా నిబ్బరంగా ఉండమని. నేను మాట్లాడుతుంటే నువ్వు నవ్వుకు— ఉలికకు. పలికకు !”

ఇంతలోనే ఒక యూరోపియన్ అధికారివచ్చి నన్ను నిలదీశాడు. ఒక తండ్రి కాయితం నా ముందు ఆడించాడు ; దాంట్లో విషయం నేను వెంటనే గ్రహించగలిగాను.

“మీరు కోపం వచ్చి ఇంట్లోంచి పారిపోతున్నారా ?”

“లేదు !” ప్రశ్నించడానికి అతను ఎన్నుకొన్న మాటలు, నేను గట్టిగా జవాబివ్వడానికి వీలు కలిగించినందుకు నాకు సంతోషమయింది. అయితే ఆచార విరుద్ధమయిన నా ప్రవర్తకు కారణం కోపం కాదు, “రై వం కోసం కలిగిన అత్యధిక నిస్సహా” అని నాకు తెలుసు.

అప్పుడా ఉద్యోగి అమర్ వేపు తిరిగాడు. అప్పుడు వాళ్ళిద్దరి మధ్యా జరిగిన వాగ్వాదం వింటూంటే, ప్రజ్ఞాప్రదర్శనంలో ఒకరితో ఒకరు పోటీ పడుతున్నట్టు ఉంది. దాంతో, గంభీరంగా ఉండమని మా వాడిచ్చిన సలహా పాటించడం చాలా కష్టమయిపోయింది.

“మూడో వా డెక్కడ ?” కంఠస్వరంలో తన అధికారం పూర్తిగా దృఢనిర్ణేతట్టు అడిగాడాయన.

“ఊ— నిజం చెప్పండి!” అనీ రెట్టించాడు.

“అయ్యా, మీరు కళ్ళజోడు ధరించినట్టు కనిపిస్తోంది మరి ; ఇక్కడున్నది మీ మిద్దరమేనని తెలియడం లేదా?” అంటూ అమర్ నిర్భయంగా చిరునవ్వు నవ్వాడు. “నే నేమీ మాంత్రికుణ్ణి కాను ; మూడోవాళ్ళ ఇక్కడ ప్రత్యక్షం చెయ్యలేను,” అన్నాడు.

ఈ మొండి జవాబుకు చిరాకు కలిగినట్టుంది ఆ ఉద్యోగికి ; మరో వేపు నుంచి దాడి మొదలుపెట్టాడు. “నీ పేరేమిటి?”

“నన్ను థామస్ అంటారు. మా ఆమ్మ ఇంగ్లీషుది ; మా నాన్న క్రైస్తవమతం పుచ్చుకున్న భారతీయుడు.”

“మీ స్నేహితుడి పేరేమిటి?”

“థాంప్సన్ అని పిలుస్తాను.”

అంతవరకు నాలో అణిచిపెట్టుకున్న కులుకు, దాంతో పై స్థాయికి చేరుకొంది. అదృష్టవశాత్తు, అప్పుడే బయలుదేరడానికి సిద్ధంగా కూర్చున్న రైలుబండి వేపు నడిచాను నేను, వాళ్ళతో చెప్పకుండానే. ఎడటి వాళ్ళ మాటల్ని సులువుగా నమ్మే స్వభావంగల ఆ ఉద్యోగితోబాటు అమర్ కూడా నా వెంట వచ్చాడు. ఉపకారబుద్ధితో ఆయన, యూరోపియన్లు కూర్చునే పెట్రెలోకి ఎక్కించాడు మమ్మల్ని. సగం ఇంగ్లీషు పుట్టుక పుట్టిన కుర్రవాళ్ళిద్దరు, నాటు మనుషులకోసం కేటాయించిన పెట్రెలో కూర్చుని ప్రయాణం చెయ్యాలే— అన్న ఆలోచనతో ఆయన మనస్సు నొచ్చుకున్నట్టుంది. ఆయన మర్యాదగా నిశ్చయించిన తరవాత నేను సీటుకు చేర్చబడి కడుపుచెక్కలయేలా నవ్వాను. మంచి అనుభవజ్ఞుడయిన ఒక యూరోపియన్ అధికారిని బోల్తా కొట్టించామన్న ఉల్లాసభరితమైన సంతృప్తి అమర్ ముఖంలో స్పష్టంగా కనిపించింది.

ఆ రైల్వే ఉద్యోగి తెచ్చిన తంతి కాయితం, ప్లాట్‌ఫారం మీద దొంగచాటుగా చదివేశాను. మా అనంతన్నయ్య దగ్గరినుంచి వచ్చిందది. ఇంట్లో ఇలా ఉంది : “ఇంగ్లీషు డుస్తులు వేసుకున్న బెంగాలీ అబ్బాయిలు ముగ్గురు ఇంటినుంచి పారిపోయి, మొగల్ షరాయి మీదుగా హరిద్వారం వెళ్తున్నారు. నేను వచ్చేవరకు వాళ్ళు నక్కడ ఆపుచెయ్యండి. మీ సహాయానికి తగిన పారితోషికం పొరుకుతుంది.”

“అమర్, గుర్తులు పెట్టిన ట్రైప్‌టేబుళ్ళు మీ ఇంట్లో పదిలెయ్యొద్దని చెప్పానా నీకు?” అంటూ యద్దేవా చేస్తూ చూశాను. “అక్కడ మా అన్నయ్య కొకటి కనిపించి ఉంటుంది.”

మావాడు సిగ్గుపడుతూ, తప్ప ఒప్పుకొన్నాడు. మేము బెరైలిలో కాసేపు ఆగాం. అక్కడ మా కోసం ద్వారకాప్రసాద్¹ కాసుకొని ఉన్నాడు అనంతన్నయ్య ఇచ్చిన తంతి చేత్తో పట్టుకొని. మమ్మల్ని అక్కడ ఆపెయ్యడానికి గట్టిగా ప్రయత్నించాడు ద్వారక. ఆయితే మేమిలా పారిపోవాంన్న ప్రయత్నం, ఏదో సరదాకి తలపెట్టింది కాదని వాడికి నచ్చజెప్పాను. మాతోబాటు వాణ్ణి కూడా హిమాలయాలకి వచ్చేయ్యమన్నాం ; కాని కిందటి సారిలాగే, వాడు రానన్నాడు.

ఆ రాత్రి మా బండి ఒక స్టేషనులో ఆగి ఉండగా, మరో రైల్వే ఉద్యోగి వచ్చి అమర్‌ని లేపాడు. నే నప్పుడు సగం నిద్రలో ఉన్నాను. ఆయన కూడా, ఈ “థామస్,” “థాంప్సన్” సంకరజాతి ఆకర్షణలకు లోబడి మోసపోయాడు. అ రైలుబండి, తెల్లవారగట్లకు మమ్మల్ని విజయ వంతంగా హరిద్వారం చేర్చింది. రావతీవిగో నిలిచిన కొండలు దూరం నుంచి, మమ్మల్ని రమ్మని పిలుస్తున్నాయి. స్టేషనులోంచి బయటికి దూసుకువచ్చి స్వేచ్ఛగా సంచరిస్తున్న నగర ప్రజల్లోకి వచ్చి పడ్డాం.

1. ఇతన్ని గురించి ఇతి పుటలో వచ్చింది.

అనంతన్నయ్య ఎలాగా మా యూరోపియన్ వేషం పనిగట్టేశాడు కనుక, మేము చేసిన మొట్టమొదటి పని, బట్టలు మార్చేసి దేశవాళీ దుస్తులు వేసుకోవడం. పట్టుబడిపోతామన్న కించ నా మనస్సులో పీకుతూనే ఉంది.

వెంటనే హరిద్వారం విడిచి వెళ్ళిపోవడం మంచిదని, అక్కడికి ఉత్తరాన ఉన్న ఋషీకేశం వెళ్ళడానికి టిక్కెట్లు కొనుక్కున్నాం. షికాంంగా ఎంతోమంది ముసిళ్ళరుం, పాదస్పర్శతో పునీతమైన భూమి ఋషీకేశం. అప్పటికే నేను బండి ఎక్కేశాను ; అమర్ మాత్రం వెనకబడి, ఇంకా ప్లాట్ ఫారంమీదే ఉన్నాడు. ఒక పోలీసు కేకతో వాడు తక్కిన అక్కాగాగిపోయాడు. మాకు ఇష్టంలేకపోయినా మా సంరక్షకుడిగా వెంటదగిలిన ఆ పోలీసు అధికారి, మమ్మల్ని ఒక పోలీసు స్టేషను బంగళాకు నడిపించి, మా దగ్గర ఉన్న డబ్బు స్వాధీనం చేసుకున్నాడు. మా అన్నయ్య వచ్చేదాకా మమ్మల్ని అక్కడ ఆపుచేసి ఉంచడం తన విధి అని మర్యాదగా చెప్పాడు.

తప్పించుకు తిరుగుతున్న మేము చేరదలచిన గమ్యం హిమాలయా లని తెలిసి ఆ అధికారి ఒక విచిత్రమైన కథ చెప్పాడు.

“సాధువులందరే మీకేదో వెర్రి వ్యామోహం ఉన్నట్టు కనిపిస్తోంది. నిన్ననే నే నొక సాధువును చూశాను ; ఆయనకంటే గొప్పవాణ్ణి మీ రెన్నటికీ చూడలేరు. నేనూ, నాతో పనిచేసే మరో ఆఫీసరూ, ఐదురోజుల క్రితం మొదటిసారిగా ఆయనకి తారసపడ్డాం. ఒక ఖాసికోరు కోసం తీవ్రంగా గాలిస్తూ గంగ ఒడ్డున పహరా కాస్తున్నాం మేము. వాడు బతికుండగానన్నా సరే, చచ్చినా సరే పట్టి తెమ్మని మాకు హామీలు జారీ అయ్యింది. యాత్రికుల్ని దోచుకోడానికి వాడు సాధువులా మారువేషాలు వేస్తాడని పేరు. మాకు కొంచెం దూరంలో, ఆ నేరస్తుడి పోలికలకు సరిపోయే మనిషి ఒకడు కనిపించాడు. అగమని మేము హెచ్చరిక చేసినా

ఆ మనిషి ఖాతరు చెయ్యలేదు. అతని మీదపడి పట్టుకోడానికి మేము పరిగెత్తాం. అతని వెనకాలకి వెళ్ళి నా గొడ్డలితో, మంచి బలంగా ఒక్క వేటు వేశాను. దాంతో అతని కుడిచెయ్యి దాదాపు పూర్తిగా ఊడిపడేటంతగా తెగిపోయింది.

“నోరు విప్పి అరచడం కాని, దారుణమైన ఆ దెబ్బవేపు చూడడం కాని చెయ్యకుండా, ఆ మనిషి ఇంకా చురుగ్గానే నడిచిపోతూండడం మాకు ఆశ్చర్యం కలిగించింది. మేము ఆయన ఎదటికి ఉరికేసరికి, నిదానంగా ఇలా అన్నాడు :

“మీరు గాలిస్తున్న ఖానీకోరు నేను కాదు.’

“దేవుడిలాటి ఒక ఋషిని గాయపరిచానని తెలిసేసరికి అవమానంతో కుంగిపోయాను. ఆయన పాదాల మీద పడి క్షమాపణ చెప్పకొని, పెద్ద ధారగా చిమ్ముతున్న రక్తాన్ని అరికట్టడానికి నా తలపాగా తీసి ఇచ్చాను.

“‘నాయనా, ఇది నీ వల్ల పొరపాటున జరిగిందని తెలుస్తోంది,’ అంటూ ఆ సాధువు నా మీద దయతో ఇలా అన్నాడు : ‘వెళ్ళు; నిన్ను నువ్వు తిట్టుకోకు. ప్రేమమయురాలయిన ఆ జగన్మాత నన్ను శాస్త్రగ్రంథగా చూసుకుంటోందిలే!’ నేలాడుతున్న చేతిని మొండి భుజంలోకి తోళారాయన. ఆశ్చర్యం! అది వెంటనే అతుక్కుపోయింది; రక్తప్రసావం కూడా చిత్రంగా ఆగిపోయింది.

“మూడు రోజులు పోయాక నా దగ్గిరికి రండి— అదుగో, ఆ చెట్టు కింద ఉంటాను; గాయం పూర్తిగా మానిపోవడం మీరే చూస్తారు. అప్పుడిక మీరు పశ్చాత్తాపపడనక్కర్లేదు.”

“నిన్న నేనూ, నాతోబాటు పనిచేసే ఆఫీసరు కలిసి ఆయన

చెప్పిన చోటికి ఆత్రంగా వెళ్ళాం. సాధువు అక్కడ ఉన్నాడు. తన చెయ్యి పరీక్షగా చూడనిచ్చాడు మమ్మల్ని. దాని మీద ఒక మచ్చ లేదు, గాయ మయిన శాదా లేదు !”

“నేను యుషీకేతం మీదగా హిమాలయ నిర్జన ప్రదేశాలకి వెళ్ళు తున్నాను. అంటూ ఆ సాధువు తొందరగా బయలుదేరి వెళ్ళా మమ్మల్ని దీవించాడు. ఆయన పవిత్రతవల్ల నా జీవితం ఉచ్చస్థితి నందుతున్నట్లు అనిపిస్తోంది.”

ఆ అధికారి ఎంతో భక్తి ఉట్టిపడేలా తన మాటలు ముగించాడు ; ఆయనకు కలిగిన అనుభవం, ఆయన్ని సమూలంగా తదిలించినట్లు కనిపి స్తోంది. ఆ విషయం మా మనస్సుల కెక్కే విధంగా ఆయన, అద్భుత మయిన ఆ వార్త పత్రికలో అచ్చయిన కాయితం ఒకటి నా చేతికిచ్చాడు. జనంలో సంచలనం కలిగించడానికే ప్రాముఖ్యమిచ్చే వార్తాపత్రికరు (దురదృష్టవశాత్తు, భారతదేశంలో కూడా ఇవి లేకపోలేదు) మామూలయిన స్వానుకూలపత్రికలో అతిశయోక్తిగా రాశారు అందులో : దాదాపు ఆ సాధువు తల కిగ్గొట్టినంత పని జరిగిందని సూచించారు.

తనను పేడించినవాణ్ణి క్రిస్తు మాదిరిగా క్షమించగలిగేటంతటి ఒక మహాయోగి దర్శనాన్ని పోగొట్టుకున్నందుకు నేను అమరూ విచారించాం. భారతదేశం, గత రెండు శతాబ్దాలుగా, భౌతిక సంపత్తి విషయంలో పేదగానే ఉన్నప్పటికీ తరగని గనివంటి దివ్య సంపత్తి మాత్రం దానికి ఉంది ; ఈ పోలీసాయనవంటి లౌకిక మానవులకు కూడా, ఆధ్యాత్మికంగా “అకాశాన్నందే మేధలు,” సందర్భవశాత్తు దారి పక్కనే ఎదురు పడు తుంటాయి.

అటువంటి అద్భుతమైన కథ చెప్పి మా విసుగు పోగొట్టినందుకు ఆ అధికారికి మేము ధన్యవాదాలు చెప్పాం. తాను మాకంటే అదృష్టవంతు

దన్నది అతని సూచన కావచ్చు: తాను అప్రయత్నంగా, మహనీయుడైన ఒక సాధువును కలుసుకొన్నాడు; కాని మేము చిత్తశుద్ధితో చేసిన అన్వేషణ, ఒక మహాగురువు పాదసన్నిధిని కాకుండా, అసత్యమైన ఒక పోలీసు స్టేషనులో ముగిసింది.

హిమాలయాలు అంత దగ్గరలో ఉన్నా కూడా మేము ఖదిలీలుగా ఉన్నందువల్ల మా కవి ఎంతో దూరమయ్యాయి. స్వేచ్ఛకోసం నా మనస్సు ఉరకలు వేస్తోందని అమర్ తో చెప్పాను.

“అవకాశం వచ్చినప్పుడు చల్లగా జారుకుందాం. పవిత్రమైన ఋషీకేణికి కాలినడకన వెళ్ళగలం.” ప్రోత్సాహకరంగా చిరునవ్వు నవ్వాను.

కాని, మా కొక బలమైన ఆధారంగా ఉన్న డబ్బును వాళ్ళు మా దగ్గరినుంచి తీసేసుకోగానే నా జతగాడు నిరాశావాదిగా మారిపోయాడు.

“అల్లాటి ప్రమాదకరమైన ఆడవి ప్రదేశంలో కనక మనం నడక మొదలెట్టామంటే, చివరికి మనం చేరేది సాధువులుండే చోటికి కాదు— పెద్ద పులుల పొట్టల్లోకి!”

మరి మూడు రోజులకి అనంతూడా, అమర్ వాళ్ళ అన్నయ్య వచ్చారు. అమర్ అయితే, తేలికపడ్డ మనస్సుతో వాళ్ళన్నయ్యను ఆప్యాయంగా పలకరించాడు. నేను మాత్రం సమాధాన పరుచుకోలేదు అనంతన్నయ్యకి ముట్టినవల్లా తీవ్రమైన నిందలకు మించి మరేమీ లేదు.

“నీ మనస్సు కెలా అనిపిస్తుందో నాకు తెలుసురా!” అంటూ మా అన్నయ్య నన్ను సముదాయస్తూ అన్నాడు. “నేను నిన్ను కోరేదల్లా ఒకటే— కాశీలో మంచి జ్ఞాని ఒకాయన ఉన్నాడు; ఆయన్ని కలుసుకో దానికి నాతో కాశీ రమ్మనీ, నీ కోసం బెంగపెట్టుకున్న నాన్నగారిని

చూడ్డానికి కలకత్తా వచ్చి కొన్నాళ్ళు ఉండమనీను. కావలిస్తే తరవాత సాగిస్తువుగాని, ఇక్కడ గురువు కోసం వెదకడం.”

ఈ విషయం దగ్గర అమర్, మా మాటల్లో కలగజేసుకుని, నాతో మళ్ళీ హరిద్వారం వచ్చే ఉద్దేశమేమీ తనకి లేదని ఖండితంగా చెప్పాడు. కుటుంబ సంబంధమైన ఆప్యాయత అనుభవిస్తున్నాడు వాడు. కాని నాకు తెలుసు, నేను మాత్రం గురువు కోసం అన్వేషణ మాననని.

మేమంతా కాశీ వెళ్ళే రైలు ఎక్కాం. అక్కడ నా ప్రార్థనకు సాదలేని, తక్షణ ఫలితం కనిపించింది.

అనంతన్నయ్య తెలివిగా, ముందే ఒక పథకం వేసి ఉంచాడు. హరిద్వారం వచ్చే లోపున, దారిలో కాశీలో ఆగి ఒక పండితుణ్ణి కలుసుకొని, తరవాత నాతో మాట్లాడేటందుకు ఏర్పాటు చేశాడు. నేను సన్యాసిని కావాలన్న ఉద్దేశం విరమించుకొనేటట్టు చెయ్యడానికి ప్రయత్నిస్తానని ఆ పండితుడూ ఆయన కొడుకూ అనంతన్నయ్యకి మాట ఇచ్చారు.

అన్నయ్య నన్ను వాళ్ళింటికి తీసుకువెళ్ళాడు. పండితుడుగారి కొడుకు యువకుడే; ముంగిట్లోనే నన్ను మంచి ఉత్సాహంగా పరికరించాడు. నాకు సుదీర్ఘమైన వేదాంతోపన్యాసం ఇచ్చాడు. తనకు, దివ్యదృష్టి వల్ల నా భవిష్యత్తు తెలుసునని నొక్కిచెప్పి, సన్యాసిని కావాలన్న నా ఉద్దేశాన్ని చురుకైనగా కొట్టిపారేశాడు.

“నీ మామూలు బాధ్యతల్ని విడిచిపెట్టాలన్న పట్టుమీదే కనక నువ్వు ఉన్నట్టుయితే, నీ తెప్పడూ దురదృష్టమే దాపురిస్తుంది; దేవుణ్ణి దర్శించ

1. సన్యాసం = సమ్ + ని + అన్ (కోసివెయ్యడం). అన్ని కర్మలనూ కర్మఫలాలనూ భగవంతుడికి అర్పించడం.

లేవు! ప్రాపంచిక అనుభవాలు పొందనిదే నీ పూర్వకర్మను ఒక్కనాటికి తప్పించుకోలేవు," అన్నాడాయన.

అందుకు సమాధానంగా, భగవద్గీతలో చెప్పిన ఆమృత వాక్కు లా నా నోటినుంచి వెలువడ్డాయి. "ఎంతో దుష్కర్మ మూఁగట్టుకున్నవాడు కూడా ఎడతెరిపి లేకుండా నన్ను ధ్యానించినట్లయితే, అతడు వెనక చేసిన దుష్కర్మల ఫలితాలు శీఘ్రంగా నశిస్తాయి. అతడు ధర్మాత్ముడయి శాశ్వత శాంతి సందుకుంటాడు. నన్ను నమ్ముకున్న భక్తు డెవఁగూ నశించడు. ఇది నిశ్చయమని తెలుసుకో!"

అయితే ఆ యువకుడు అంత గట్టిగా జోస్యం చెప్పేసరికి నాలో విశ్వాసం కొద్దిగా సడలింది. అప్పుడు గుండెనిండా భక్తి నింపుకొని మనస్సులో దేవుణ్ణి ఇలా ప్రార్థించాను :

"దయ ఉంచి నా మానసిక ఆందోళన పోగొట్టు— ఇక్కడే, ఇప్పుడే జవాబు చెప్పు— నన్ను సన్యాసిగా బతకమంటావా, సంసారిగానా? నీ ఉద్దేశం చెప్పు!"

ఈ పండితుడుగారి ఇంటి ఆవరణకు వెలువల ప్రసన్నవదనుడయి ఉన్న ఒక సాధువును గమనించాను. దివ్యదృష్టి కలవాణ్ణి చెప్పకొనే ఈయనకూ నాకూ తీవ్రంగా జరిగిన సంభాషణను ఆయన వినే ఉంటాడన్నది— నన్ను తన దగ్గరికి పిలవడంతో అర్థమయింది. ప్రకాంతమైన ఆయన కళ్ళలోంచి బ్రహ్మాండమైన శక్తి ఒకటి వెలువడుతున్నట్టు నాకు అనుభూతి కలిగింది.

1. ఈ జన్మలో కాని, పూర్వజన్మలో కాని చేసిన వెనకటి పనులకు ఫలితాలు ; 'చేయడం' అనే అర్థంలో, 'కృ' అనే సంస్కృత వాచువునంచి వచ్చింది-

2. అధ్యాయము 9 : శ్లో. 30-31.

“నాబూ, ఆ అజ్ఞాని మాటలు చెవిని పెట్టకు. నీ ప్రార్థనకి జవాబుగా, ఈ జన్మలో నీకు నిర్ణయమయిన ఏకైక మార్గం సన్యాసమేనని నీకు నమ్మకంగా చెప్పమని భగవంతుడు నాతో అంటున్నాడు.”

కచ్చితమైన పరిష్కారంలా వచ్చిన ఈ సందేశాన్ని వినగానే నాకు ఆశ్చర్యమే కాదు— కృతజ్ఞతాభావం కూడా పెల్లుబికింది. సంతోషంగా చిరునవ్వు నవ్వాను.

“ఆ మనిషి దగ్గర్నుంచి వచ్చేయ్!” అంటూ ముంగిట్లోంచి “అజ్ఞాని” నన్ను పిలుస్తున్నాడు. ఋషితుల్యుడయిన నా మార్గదర్శకుడు అశీర్వాద సూచకంగా చెయ్యి ఎత్తి వెల్లగా వెళ్ళిపోయాడు.

“నువ్వెంత పిచ్చివాడవో ఆ సాధువు అంత పిచ్చివాడు.” ఇంత మనోహరమైన వ్యాఖ్య చేసినవాడు తల నెరిసిన పండితుడు. ఆయనా, ఆయన కొడుకూ నా వేపు సానుతాపంగా చూస్తున్నారు. “అతను కూడా దేవుడికిసం అనిచ్చితమైన అన్వేషణలో పడి ఇల్లు విడిచిపెట్టేశాడని విన్నాను.”

నేను ఆ వేపునుంచి తిరిగిపోయాను. ఈ ఇంటివాళ్ళతో నే నింకేమీ మాట్లాడదలుచుకోలేదని అన్నయ్యతో చెప్పేశాను. దాంట్లో ఆతను నిరుత్సాహపడి, వెంటనే వెళ్ళిపోవడానికి ఒప్పకొన్నాడు. వెంటనే మేము కలకత్తా చేళ్ళే రైలు ఎక్కాం.

“డిటెక్టివుగారూ, నేను ఇద్దరు స్నేహితులలో కలిసి హరిపోయిననీ మీరు ఎలా కనిపెట్టారూ?” అని అడుగుతూ, సరదాగా నాకు కలిగిన ఆసక్తిని మా తిరుగు ప్రయాణంలో అన్నయ్యదగ్గర బయటపెట్టాను. అతను కొంటేగా నవ్వాడు.

“మీ బళ్ళో, ఆమర్ క్లాసులోంచి వెళ్ళిపోయాడనీ మళ్ళీ రాలేదనీ.

తెలిసింది. మర్నాడు పొద్దున వాళ్ళింటికి వెళ్ళి, గుర్తులు పెట్టిన రైల్వే ట్రైమ్ డేబులు బయటికి లాగాను. సరిగ్గా అప్పుడే, అమర్ వాళ్ళ నాన్నగారు బండిలో బయటికి వెళ్ళబోతూ బండివాడితో మాట్లాడుతున్నారు.

“మా అబ్బాయి ఈ పూట బడికి వెళ్ళడానికి నాతో రాడు. మాయమైపోయాడు!” అంటూ బాధగా అన్నారాయన.

“మీ అబ్బాయిగారూ మరో ఇద్దరూ తెల్ల గొర్రల బట్టలు వేసుకుని చూరా స్టేషనులో రైల్వే కార్కరని నారు తెలిసిన బండివాడు చెప్పగా విన్నానండి. వారి తోలు బూట్లు బండివాడికి బహుమతిగా ఇచ్చారట కూడా!” అన్నాడు ఆ బండివాడు.

“దాంతో నాకు మూడు ఆవారాలు దొరికాయి— ట్రైమ్ డేబులూ, ముగ్గురు కుర్రాళ్ళూ, ఇంగ్లీషువాళ్ళ దుస్తులూ.”

ఉల్లాసమూ విసుగుదలా కలిసిన చునస్సులో, అస్పయ్య బయట పెట్టే సంగతులు వింటున్నాను. బండివాడి విషయంలో మేము చూపించిన బాధార్థ్యం కొద్దిలో అస్థానపతితమైందన్నమాట!

“నేను వెంటనే వెళ్ళి ట్రైమ్ డేబుల్ లో అమర్, గీతలు పెట్టిన టిక్కెట్ల స్టేషను మాస్టర్లందరికీ టెలిగ్రాములు ఇచ్చాననుకో,” అంటూ చెబుతూ పోయాడు అస్పయ్య. “బెరైలీ దగ్గర టిక్కు పెట్టాడు అతను. అంచేత, అక్కడున్న మీ స్నేహితుడు— ద్వారకకి తంజి ఇచ్చాను తరవాత, కలకత్తా చుట్టుపక్కల వారలు వేసిన మీదట తెరిసింది ఏమిటంటే మన జతీందా ఒకరోజు రాత్రుల్లా ఒంటికే రాలేదనీ, మర్నాడు పొద్దున యూరోపియన్ వేషంలో దిగాడనీ తెలిసింది. వాణ్ణి వెతికి పట్టుకుని, బోజనానికి రమ్మని పిలిచాను. నేనొక స్నేహితుడి మాదిరిగా పిలిచేసరికి వాడు కాదనలేక ఒప్పుకొన్నాడు. దారిలో, వాడికి ఏ మాత్రం ఆనుమానం

రానియ్యకుండా ఒక పోలీసు స్టేషనులోకి తీసుకువెళ్ళాను. అంతకుముందే నే నక్కడ, భయంకరంగా కనిపించే ఆఫీసర్లని ఏరి కోరి ఉంచాను. మేము వెళ్ళగానే వాళ్ళు వాణ్ణి చుట్టుముట్టారు. వాళ్ళ వాడి చూపులకు తట్టుకో లేక జతీన్‌దా, తన వింత నడవడికి సంజాయిషీ చెప్పకోడానికి ఒప్పు కున్నాడు.”

“ ‘అధ్యాత్మికమైన ఉత్సాహంతో మనస్సు తేలిపోతూండగా, హిమాలయాలకు వెళ్ళాలని బయల్దేరాను,’ అంటూ చెప్పడం మొదలై పెట్టాడు. ‘గొప్ప గురువుల్ని కలుసుకోగల అవకాశం దొరుకుతుందన్న ఆశతో నా మనస్సు నిండిపోయింది. కాని ముకుందుడు, “హిమాలయ గుహల్లో మనం ఆనందంలో తన్మయులమై ఉన్నప్పుడ, పెద్దపులులు మంత్రానికి కట్టుబడ్డట్టుగా ఆయిపోయి, పెంపుడు పిల్లల్లా మనచుట్టూ కూర్చుంటాయి,” అని అనేసరికి నా ఉత్సాహమంతా నీరుగారిపోయింది ; నుదుట చెమట పడ్డేసింది. “అప్పుడేం గతి?” అని వాపోయాను. “ఒకవేళ పులుల క్రూరస్వభావం మా ధ్యానసమాధి శక్తి ప్రభావవల్ల మారకపోతే మమ్మల్ని అవి, పెంపుడు పిల్లల్లా దయతో చూస్తాయా?” అన్న ఆలోచన నాలో కలిగింది. ఏదో ఒక పులి పొట్టలోకి నేను బలవంతాన ప్రవేశించినట్టు మనస్సుకు అనిపించింది. అది కూడా పూర్తి శరీరంతో కాదు, శరీరంలోని ఒక్కొక్క భాగమే విడివిడిగా !”

ప్రయాణం మధ్యలో జతీన్‌దా మాతో చెప్పరుంగా మాయమైనందుకు అప్పుడు నాకు కలిగిన కోపం, ఇప్పుడు వచ్చిన నవ్వుతో ఎగిరిపోయింది. ఆన్నయ్య రైల్వే ఇచ్చిన ఉల్లాసకరమైన ఈ వివరణ, జతీన్‌దా నాకు కలిగించిన బాధనంతనీ పోగొట్టేసింది. కాని ఉన్నమాట చెప్పాలి ; ఒక్క రవ్వ తృప్తిలాంటిది కూడా కలిగింది నాకు : జతీన్‌దా కూడా పోలీసుల బెడద తప్పించుకోలేకపోయినందుకు !

“అనంతదా,¹ నువ్వు గూఢచారివై పుట్టావు!” అంటూ తమాషాగా నేను చూసిన చూపులో కొంత విసుగుదల కూడా లేకపోలేదు. “జతీన్ దా ప్రవర్తనకు కారణం, ఆత్మరక్షణ చేసుకోవాలన్న సహజ స్వభావమేకాని ఘమ్మల్ని మోసం చెయ్యాలని కాదని తెలిసి నాకు సంతోషమయింది,” అని అతనితో చెబుతాను.

కలకత్తాలో ఇంటిదగ్గర నాన్నగారు, కనీసం నా హైస్కూలు చదువు పూర్తయే దాకా నయినా తిరిగే కాళ్ళని నిలకడగా ఉంచుకోమని నా మనస్సులో నాటుకొనేటట్లుగా చెబుతూ బతిమాలారు. నేను లేని సమయంలో, వాత్సల్యంతో ఒక తంత్రం పన్ని - ఋషితుల్యులైన స్వామీ కేవలానందగారు² అనే పండితు లొకరు రోజూ మా ఇంటికి వచ్చే ఏర్పాటు చేశారు.

“వీరు నీకు సంస్కృతం నేర్పుతారు,” అని నాకు చెప్పారు నాన్నగారు.

బాగా చదువుకొన్న దార్శనికుని దగ్గర నాకు శిక్షణ ఇప్పించి నట్లయితే, ఆధ్యాత్మికమయిన నా ఆకాంక్షలను తృప్తిపరచ వచ్చునని

1. అతన్ని నే నెప్పుడూ అనంత-దా అనే పిలిచేవాణ్ణి. తమ్ముళ్ళుగాని చెల్లెళ్ళుగాని అన్నగారిని సంబోధించేటప్పుడు, అతని పేరుకు చివర ‘దా’ అన్న గౌరవ వాచకం చేరుస్తారు.

2. మేము కలుసుకొనే నాటికి కేవలానందగారు సన్యాసం తీసుకోలేదు. ఆయన్ని మామూలుగా “శాస్త్రి మహాశయ” అని పిలుస్తూండేవారు. కాని లాహిరీ మహాశయ, మాస్టర్ మహాశయ (అధ్యాయం : 9) అనే పేర్లు వచ్చినప్పుడు గందరగోళం లేకుండా ఉండాలని మా సంస్కృతం మాస్టరుగారి ప్రస్తావన వచ్చినప్పుడు, ఆయనకి సన్యసింపిన తరువాత వచ్చిన ‘స్వామీ కేవలానంద’ అన్న పేరే వాడుతున్నాను. ఇటీవల బెంగాల్ లో ఆయన జీవిత చరిత్ర వెలువడింది. ఆయన గృహస్థనామం ఆచుతోష్ చట్టర్జీ.

నాన్నగారు అశించారు. కాని ఆయన అనుకొన్నది సూక్ష్మంగా తారుమారయింది : మా మాస్టరుగారు నాకు, బుద్ధికి పదునుపెట్టే శుష్క విషయాలు దోదించకపోగా— అందుకు భిన్నంగా— భగవంతుడి సాక్షాత్కారం కోసం నాలో నివురుగప్పిన నిప్పులా ఉన్న ఆకాంక్షను ప్రజ్వలించజేశారు. నాన్నగారికి తెలియని విషయమేమిటంటే, స్వామీ కేవలానందగారు లాహిరీ మహాశయుల ఉత్కృష్ట శిష్యులన్న సంగతి. సాటిలేని ఆ మహాగురువులకు శిష్యులు వేలకొద్దీ ఉండేవారు. ఆయనకు గల దివ్యమైన ఆకర్షణ శక్తి అద్భూతా అపూర్వం లేనిది కనక, వాళ్ళని ఆయనవైపు ఆకర్షించింది. లాహిరీ మహాశయులు తరచుగా, కేవలానందగారిని ఒక ఋషిగా పేర్కొంటూ ఉండేవారని నాకు తరవాత తెలిసింది.

మా ట్యూషన్ మాస్టరుగారి ముఖం, సమృద్ధిగా పెరిగిన వంకరొంతుల జుట్టుతో తీర్చిదిద్దినట్టుండేది. నల్లటి ఆయన కళ్ళు, కల్లాకవటం తెలియని పసిపిల్లవాడి కళ్ళ మాదిరిగా నిర్మలంగా ఉండేవి. ఆయన పలచని శరీరంలోని కదలికలన్నీ ప్రశాంతమైన అలోచననీ గాంభీర్యాన్నీ ప్రదర్శించేవి. ఎప్పుడూ సౌమ్యంగా, ఎప్పుడూ ప్రేమగా ఉండే ఆయన, అనంత చైతన్యంలో స్థిరంగా నెలకొని ఉన్నవారు. మే మిద్దరం కలిసి అనేక గంటలకాలం గాఢమైన క్రియాయోగ సాధనలో ఆనందంగా గడుపుతూండేవాళ్ళం.

కేవలానందగారు ప్రాచీన శాస్త్రాల్లో, అంటే పవిత్ర గ్రంథ విషయాల్లో, అధికారికమైన పరిజ్ఞానం గల ప్రసిద్ధ పండితులు. ఆయన పాండిత్యమే ఆయనకు “శాస్త్ర మహాశయ” అన్న బిరుదు సంపాదించింది. అందరూ ఆయన్ని మామూలుగా ఆ పేరుతోనే పిలుస్తూండేవారు. కాని సంస్కృత పాండిత్యం సంపాదించడంలో నా అభివృద్ధి గమనించదగ్గదేమీ కాదు. నిస్సారమైన వ్యాకరణాన్ని విడిచిపెట్టేసి ప్రతిసారీ యోగాన్ని

గురించి లాహిరీ మహాశయుల గురించి మాట్లాడే అవకాశం కోసమే ప్రయత్నిస్తూ ఉండేవాణ్ణి. ఒక రోజున మా మాస్టరుగారు, నా కోరిక మన్నించి లాహిరీ మహాశయుల సన్నిధిలో తాము గడిపిన జీవితానికి సంబంధించిన విషయం ఒకటి చెప్పారు.

“అయితే నా అదృష్టం వల్ల, లాహిరీ మహాశయులకు సమీపంలో పడేశ్ పాటు ఉండే అవకాశం నాకు కలిగింది. రోజూ రాత్రిపూట నా యాత్రకు గమ్యస్థానం, కాశీలో వారి నివాసగృహం. గురువుగారెప్పుడూ మీదమీద మొదటి అంతస్తులో, ముందరున్న చిన్న గదిలో ఉంటూండే వారు. ఆయన ఒక కొయ్యబల్ల మీద పద్మాసనం వేసుకొని కూర్చోని ఉండేవారు. ఆ బల్లకి వెనకాల, చేర్లబడ్డానికి ఒక చెక్క రూపా లేదు. ఎదురుగా ఆయన శిష్యులు, పుష్పమాలాలంకారం మూడిరిగా ఆహ్వానం ద్వారా కారంగా కూర్చోనేవారు. ఆయన కళ్ళు బ్రహ్మానందంతో మిలమిలా పెరుస్తూ కమలుతుండేవి. అవి ఎప్పుడూ, దూరదర్శన శక్తిగల అంతశ్చక్షువు ద్వారా కాశ్యతానంద గోళంతోకి గుచ్చిగుచ్చి చూస్తూ, సగం చూసుకొని ఉండేవి. ఆయన ఏకబిగిని చూస్తూ ఉన్నప్పుడు అతడు, ఆయన చూపు, సందర్భానుసారంగా, తమ సహాయం అవసరమున్న ఒక శిష్యుడి మీద కేంద్రీకరించి ఉండేది ; అప్పుడు హిమపాతంలా వచ్చిపడే కాంతిని పోలిన ఉపశమన వాక్కులు ధారగా వెలువడుతుండేవి.

“ఆ మహాపురుషుల చూపుతో నాలో, వర్ధించడానికి శక్త్యం కాని ఒకానొక ఆనందం వెల్లివిరుస్తుండేది. ఆనంతత్వమనే ఒకానొక మహా పద్మంలోంచి వెలువడ్డ మాదిరిగా, ఆయనలోంచి వచ్చే సుగంధం నాలో నిండిపోయేది. మేము రోజూని తరబడి చూస్తూఉంటున్నప్పుడు, ఆయన సన్నిధిలో ఉండడమే, నా అస్తిత్వాన్నంతనూ మార్చేసిన మహా త్రరమైన అనుభవం. కంటికి సోకని అద్భుతం ఏదయినా నా ఏకాగ్ర

తకు భంగం కలిగించేలా ఎదురయినట్లయితే, నేను మా గురువుగారి పాదాల దగ్గర ధ్యానం చేసేవాణ్ణి. అక్కడ నాకు, చాలా సూక్ష్మమైన ఆధ్యాత్మిక స్థితులు కూడా అందుబాటులోకి వచ్చేవి. ఆయనకంటే తక్కువ స్థాయి గురువుల దగ్గర మాత్రం అలాటి అనుభూతులు కలిగేవి కావు. ఆ మహానుభావులు ఒక సజీవమైన దేవాలయం ; దాని రహస్య ద్వారాలు, భక్తితో ప్రవేశించే శిష్యులందరి కోసం తెరుచుకొని ఉండేవి.

“లాహరీ మహాశయులు, పవిత్ర గ్రంథాల్ని గురించి పుస్తక పాండిత్యం వ్యాఖ్యానించేవారు కాదు. అప్రయత్నంగానే ఆయన, ‘దివ్య గ్రంథాలయం’లోకి మునిగేవారు. ఆయనలోని సర్వజ్ఞత్వమనే నీటి బుగ్గ లోంచి మాటల సురుగు ఆలోచనల తుంపరలా పైకి చిమ్ముకొస్తూ ఉండేవి. అనేక యుగాలకు పూర్వం వేదాల్లో మరుగుపడి ఉన్న గాఢమైన దార్శనిక శాస్త్రాన్ని బయల్పరిచే అద్భుతమైన కీలకం’ ఆయన దగ్గర ఉండేది. ప్రాచీన గ్రంథాల్లో చెప్పిన వివిధ చేతన స్థాయిల్ని వివరించమని అడిగి నప్పుడు, ఆయన చిరునవ్వు చిందిస్తూ అంగీకారం తెలిపేవారు.

1. సనాతనమైన నాలుగు వేదాలకు, ఇప్పటికీ 100 పై చిలుకు ప్రస్తాన గ్రంథాలున్నాయి. ఎమర్సన్ తన ‘జర్నల్’లో వైదిక భావనకు ఈ విధంగా జోహార్లు అర్పించాడు : “అది ఉచ్ఛం మాదిరిగాను, రాత్రి మాదిరిగాను, అలలులేని కడలి మాదిరిగాను మహాత్రరమైనది. ఇందులో ప్రతి ధార్మిక భావనా ఉంది ; ఉదాత్త కవితాహృదయం గల ప్రతి కవి మనస్సులోనూ పర్యాయక్రమంలో మసలే మహాత్రరమైన నీతులన్నీ ఉన్నాయి... ఈ గ్రంథాన్ని ఉపేక్షించగూడదు. నా ముట్టుకు నే నొక్కణ్ణి, అరణ్యంలోనో సరస్సులో ఒక నావలోనో ఉన్నట్లయితే ప్రకృతిమత ఇప్పుడు నన్నొక బ్రాహ్మణ్ణి చేస్తుంది ; అనంతమైన ఆవశ్యకత, శాశ్వతమైన నష్టపరిహారం, అగాధమైన శక్తి, అఖండమైన మౌనం... ఇదీ దాని ఉద్దేశ్యం. శాంతి, పరిశుద్ధత, సంపూర్ణ పరిత్యాగం- అన్న సర్వవ్యాధిచికిత్స కాలు, పాపాలన్నిటిని పరిహరించి, నన్ను అవ్వదేవతల ఆనంద రామానికి తీసుకు వెళ్తాయని అది చెబుతుంది.

“నేను ఆ స్థితుల్లోకి ప్రవేశించి నాకు గోచరించింది చెబుతాను మీకు,” అనే వారు. కేవలం గ్రంథాలు బట్టిపట్టేసి తమ అనుభవంలోకి తెచ్చుకోని భావాల్ని వెల్లడించే ఉపాధ్యాయులకూ ఆయనకూ చాలా తేడా ఉండేది.

“నీకు తోచిన అర్థాన్నిబట్టి శ్లోకాలు వ్యాఖ్యానించు,” అంటూ మితభాషులయిన గురువుగారు దగ్గరున్న ఒక శిష్యుడితో తరచుగా అంటూండే వారు. ‘సుప్రసిద్ధులైన వ్యాఖ్యానం చెప్పే విధంగా నీ ఆలోచనల్ని నేను ప్రేరేపిస్తాను,’ అనేవారు. ఈ ప్రకారంగా లాహిరీ మహాశయుల అనుభూతులు అనేకం గ్రంథస్థం కావడం జరిగింది. వాటిమీద ఎందరో శిష్యులు పెద్దపెద్ద వ్యాఖ్యాన గ్రంథాలు రాశారు.

“గుడ్డి సమ్మకం పెట్టుకోమని గురువుగారు ఎన్నడూ చెప్పలేదు. ‘మాటలన్నవి కేవలం పైపై తొడుగులు,’ అనే వారాయన. ‘ధ్యానంలో నువ్వు పొందే అనందభరితమైన యోగం ద్వారా దేవుడున్నాడనే గట్టి నమ్మకాన్ని సాధించు.’

“శిష్యుడికి ఏ సమస్య ఎదురయినా సరే, దానికి పరిష్కారంగా ఆయన, క్రియా యోగం సాధన చెయ్యమని సలహా ఇచ్చేవారు.

“‘మీకు దారి చూపించడానికి నేను ఈ శరీరంతో లేనప్పుడు కూడా, ఈ యోగకీలకానికున్న సామర్థ్యం పోదు. సిద్ధాంతపరమైన ఆవేశాల సముదాయంగా తలచి, కట్టుదిట్టంగా కవితకట్టలో దాచిపెట్టి, తరవాత మరిచిపోవడానికి వీలయినది కాదు ఈ యోగపద్ధతి. క్రియా యోగం ద్వారా నిరంతరాయంగా ముక్తి మార్గంలో ముందుకు సాగు ; నువ్వు చేసే సాధనలోనే దీని శక్తి ఇమిడి ఉంది.’

“నా మట్టుకు నేను, పరమాత్మ సాక్షాత్కారం కోసం మానవుడు జరిపే అన్వేషణలో, స్వయంకృషిలో ముక్తి సాధించడానికి రూపొందిం

చిన సాధనాల్లో, అన్నిటికంటే పటిష్ఠమైనది క్రియాయోగమేనని భావిస్తాను,” అంటూ గంభీరమైన ప్రమాణ వాక్యంతో ముగించారు కేవలానందగారు. “మానవులందరిలోనూ చురుగుపడి ఉన్న దేవుడు, క్రియాయోగ పద్ధతిని వినియోగించడం వల్ల లాహిరీ మహాశయుల భౌతిక శరీరంలోనూ, ఆయన శిష్యుల్లో కొందరిలోనూ, మనకు కళ్ళకు కట్టే విధంగా రూపుదాల్చాడు.”

కేవలానందగారు గురువుగారి సాన్నిధ్యంలో ఉన్నప్పుడు ఒకసారి లాహిరీ మహాశయులు చేసిన దివ్యమైన అద్భుతం ఒకటి ఉంది. ఋషి తుల్యులైన మా మాస్టరుగారు ఒకనాడు నా కా కథ మళ్ళీ చెప్పారు. ఆయన కళ్ళు, మా కెదురుగా బల్లమీదున్న సంస్కృత పుస్తకాలకు దూరంగా లగ్నమయి ఉన్నాయి.

“గురువుగారి శిష్యుల్లో రాము అనే గుడ్డివాడి పేరు నాకు జాలి కలిగింది. అతనికోసం ఏమయినా చెయ్యాలనిపించింది. తమలోనే పరమాత్ముడు ఉజ్జ్వలంగా ప్రకాశిస్తున్న మా గురువుగారికి ఇతడు ఎంతో విశ్వాసపాత్రుడయి సేవ చేస్తున్నాడే, అటువంటి ఇతని కళ్ళలోనే వెలుగు లేకపోవాలా, అనిపించింది. ఒక రోజున రాముతో మాట్లాడానికి ప్రయత్నించాను. కాని అతడు, చేత్తో చేసిన ఒక తాటేకు విసిరికర్రతో, గంటల తరబడి ఓపికగా, గురువుగారికి విసురుతూ కూర్చున్నాడు. చివరి కతడు గదిలోంచి బయటికి వెళ్ళిన తరువాత నేనూ వెనకాలే వెళ్ళాను.

“‘రామూ, నీకు కళ్ళుపోయి ఎంతకాలమయింది?’

“‘నేను పుట్టినప్పడేనండి! ఒక్క క్షణమయినా సూర్యుణ్ణి చూసే అదృష్టం నా కళ్ళకి వట్టలేదండి,’ అన్నాడు.

“‘సర్వశక్తిసంపన్నులయిన గురువుగారు నీకు సాయం చెయ్యగలరు. ఒకసారి ఆయనకి మనవి చెయ్యి,’ అన్నాను.”

“మర్నాడు రాము, బిడియపడుతూ లాహిరీ మహాశయుల దగ్గరికి వెళ్ళాడు. తనకున్న ఆధ్యాత్మిక సర్వసమ్మిక్తికి తోడుగా భౌతిక సంపద కోరుకోడం, దాదాపు అవమానకర మనిపించేటంతగా భావింపబడతదు.

“‘స్వామీ, విశ్వాన్నంతసీ ప్రకాశింపజేసేవాడు మీలో ఉన్నాడు. అంతకంటే తక్కువ కాంతితో వెలిగే సూర్యుణ్ణి చూడగలిగేటట్టుగా ఆ భగవంతుడి వెలుగు నా కళ్ళలోకి వచ్చేటట్టు వెయ్యమని ప్రార్థిస్తున్నాను,’ అన్నాడు.”

“‘రామూ; నన్ను ఇరకాటంలో పెట్టడానికి ఎవరో ఈ ఎత్తు వేశారు. నయం చేసే శక్తి నాకు లేదు,’ అన్నారాయన.”

“‘అయ్యా, మీలో ఉన్న పరమాత్ముడు తప్పకుండా నయం చెయ్యగలడంది.’

“‘అది వేరే సంగతి, రామూ ! పరమాత్ముడి శక్తికి పరిమితి లేదు ! అటు సక్షత్రాల్నీ, ఇటు శరీరంలో జీవకణాల్నీ నిరూధమైన తన ప్రాణశక్తితో ప్రజ్వలంపజేసే పరమాత్ముడు నీ కళ్ళకి తప్పకుండా వెలుగు ఇవ్వగలడు,’ అంటూ గురువుగారు, రాము ముఖంలో కనుబొమల మధ్య ఉండే బిందువును స్పృశించారు.

“‘నీ మనస్సును ఏడు రోజులపాటు అక్కడ కేంద్రీకరింపజేసి ఉంచి, తరచుగా రామ²నామం జపిస్తూ ఉండు. సూర్యుడి లేజోబింబం నీ కోసం ప్రత్యేకంగా ఉదయిస్తుంది,’ అన్నారు.

1. “ఓంబీ” కన్ను లేదా జ్ఞాననేత్రం ఉండే స్థానం. మామూలుగా మరణ సమయంలో మనిషిలో ఉన్న చైతన్యాన్ని పవిత్రమైన ఆ స్థానానికి లాగెయ్యడం జరుగుతుంది. చనిపోయినవాళ్ళ కళ్ళ పైకి తిరిగి ఉండడానికి కారణం ఇదే.

2. రామాయణమనే సంస్కృత కావ్యంలో ప్రధాన పాత్ర అయిన పవిత్ర మూర్తి.

“ఒక్క వారంలో ఆది జరిగింది. రాము మెట్టుమొదటిసారిగా ప్రకృతిమూత సుందరముఖాన్ని దర్శించాడు. మనులందరి కన్న మిన్నగా అతను ఆరాధించే రాముడి నామాన్నే పురశ్రరణ చెయ్యవలసిందిగా సర్వజ్ఞులైన గురువుగారు తమ శిష్యుడికి సూచించారు. రాము విశ్వాస మన్నది భక్తితో దున్నిన నేల ; అందులో గురువుగారి, శక్తిమంతమూ శాశ్వతమూ అయిన రోగనివారణ బీజం మొలకెత్తింది,” అంటూ కేవలా నందగారు ఒక్క శ్లఘంపాటు మౌనం వహించారు ; తమ గురువుగారి మహిమను మళ్ళీ ప్రస్తుతించారు.

“లాహిరీ మహాశయులు చేసిన అద్భుతచర్య లన్నిటిలోనూ స్పష్ట మయే విషయం ఏమిటంటే, తానే వాటికి కారకశక్తి ననుకొనే అవకాశం అహంకారానికి¹ ఎన్నడూ ఇయ్యకపోవడం. లాహిరీ మహాశయులు, చికిత్సాకారకమైన మూలశక్తికి తమను తాము అర్పించుకొన్నవారు ; అందువల్లే ఆయన, ఆ శక్తిని స్వేచ్ఛగా తమగుండా ప్రసరించేటట్టు చేశారు.

1. ఈ అహంకారం (అంటే, “నేను చేస్తున్నాననే భావన”) అన్నది ద్యంధ్యానికి లేదా, మనిషికి అతన్ని సృష్టించినవాడికి మధ్య గోచరించే వేరు పాటుకు- మూలకారణం. ఈ అహంకారం మానవుల్ని మాయలో పడేస్తుంది ; దానివల్ల కర్రే (అహం) ‘కర్మ’గా మిథ్యాభూషణంలో కనిపిస్తాడు. ఒకరు సృష్టిస్తే ఏర్పడ్డవాళ్ళు తామే-సృష్టికర్తలమని ఊహించుకుంటారు.

“నైవ కించి త్కరో మీతి యక్తో మస్తేత తత్త్రవిత్,
పశ్యన్ శృణ్వన్ స్పృశన్ జిప్రన్ సృశ్మన్ భృశన్ స్పృశన్ శ్వసన్-

ప్రపలన్ విసృజన్ గృహ్తాన్ సున్మిషాన్ సుమిషన్,
ఇంద్రియా జింద్రియాధేపు వర్తంత ఇతి ధారయన్.

సత్యాలన్నిటిలోకి పరమమైన సత్యాన్ని నమ్మినవాడు, “నా అంతట నే నేమి

“లాహిరీ చుహాళయుల ద్వారా రోగాలు నయమయిన శరీరాలు కూడా అనేకం, చిట్టచివరికి చితిమంటలకు ఆహూతి కాక తప్పలేదు. కాని మౌనంగా ఆయన కలిగించిన ఆధ్యాత్మిక జాగృతీ, ఆయన తీర్చిదిద్దిన క్రీస్తుమాదిరి శిష్యులూ ఎన్నటికీ నశించని అద్భుత మహిమలని చెప్పాలి.”

నేను సంస్కృత పండితుణ్ణయితే కాలేదు గాని అంతకన్న దివ్యమైన వాక్యపదీయం నోధించారు నాకు కేవలమందగారు.

చెయ్యడం లేదు,” అనుకొంటాడు; “ఇంద్రియాలతో ఇంద్రియాసీనమైన ప్రపంచం చేస్తున్నదే ఇదంతా,” అని నమ్ముతాడు.

శీత, అధ్యా. 5 : 3-9

ప్రకృత్యైవ చ కర్మాణి క్రియమాణాని సర్వశః

యః పశ్యతి తథాఽత్మాన మకర్తారం సపశ్యతి.

నిజానికతడు, అంతటా జరిగేవి ప్రకృతి అలవాటు ప్రకారం జరిగేవని, ప్రతినిధిగా కాక, అచరణ ద్వారా ఆర్థ అభ్యాసం కోసం ఉద్దేశించినవనీ గమనిస్తాడు.

అధ్యా. 13 : 10

అజోఽపి సన్యవ్యయాత్మా భూతానా మీశ్వరోఽపి సన్

ప్రకృతిం స్వామదిష్టాయ సంభవా మ్కాత్మ మాయయా.

నేను పట్టుకలేనివాణ్ణి చావులేనివాణ్ణి నాశరహితుణ్ణి సర్వజీవులకూ అధిపతిని అయినప్పటికీ మూల విస్తృతిలో తేలి ఆడే ప్రకృతి రూపాలమీద నేను ముద్రించిన మాయవల్లా, నా ఇంద్రజాలించల్లా నేను పస్తూ పోతూ ఉంటాను.

అధ్యా. 4 : 6

దైవీ ష్యేషా గుణమయీ మమ మాయా దురత్కయా

మా మేవ యే ప్రపద్యంతే మాయామేతాం తరంతి తే.

నన్ను మరుగుపరుస్తూ, వివిధ రీతులు ప్రదర్శించే దివ్యమైన తెరను చేదించుకొని పోవడం కష్టసాధ్యం; అయినా నన్ను కొలిచేవాళ్ళు దాన్ని చేదించుకొని ముందుకు పోగలుగుతారు.

అధ్యా. 7 : 14

అధ్యాయము : 5

“గంధబాబా”

అద్భుతాల ప్రదర్శన

“ఈ లోకంలో ప్రతిదానికీ ఒక జుతువన్నది ఉంది ; ఉద్భిష్టమైన ప్రతిదానికీ ఒక సమయమంటూ ఉంది.”

సాలమన్ రాజుకున్న ఈ జ్ఞానం, నన్ను నేను ఓదార్చుకోడానికి, నాకు లేదు. నేను ఇంట్లోంచి వచ్చేసి ఇప్పుడు ఏ విహారయాత్రకు వెళ్ళినా, నా కోసం ఏదీ నిర్ణయించిపెట్టిన గురుదేవుల ముఖం ఎక్కడయినా కనిపిస్తుందేమోనని పట్టిపట్టి చరిశీలనగా చూసేవాణ్ణి. అయినప్పటికీ నా మైక్రోస్కోపు చదువు పూర్తి అయ్యేవరకు ఆయన దగ్గరికి నాకు దారి ఏర్పడలేదు.

అమర్తో బాటు నేను హిమాలయాలకి సారిపోవడానికి శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు నా జీవితంలోకి ప్రవేశించిన సుదినానికి మధ్య కెందేళ్ళు గడిచాయి. ఈ నడిమి కాలంలో నేను కొందరు సాధువుల్ని— “గంధబాబా” “బైగర్ స్వామి”, సగేంద్రనాథ్ బాదురి, మాస్టర్ మహాశయుల్ని—

1. ‘ఎన్లీసియాస్టిస్’ : : 1 (బైబిలు, కెంగ్ జేమ్స్ పాఠం).

2. క్రీ. పూ. వదో బ్రాద్లిలో ఇక్రాయిల్ దేశాన్ని పాలించిన ఏక ప్రభువు. పరిపాలనలో అతడు చూపిన వివేచాన్నిబట్టి, ధర్మాన్నిబట్టి ఈనాటికీ అతడి పేరు జ్ఞాని అనే మాటకు పర్యాయపదంగా ప్రసిద్ధిచెందింది.

వంగదేశపు విభాత విజ్ఞానశాస్త్రవేత్త అయిన జగదీశ్ చంద్ర బోస్ నూ కలుసుకొన్నాను.

నేను “గంధబాబా” గారిని కలుసుకోవానికి భూమికలుగా చెప్పి దగ్గ అంశాలు రెండున్నాయి ; వాటిలో ఒకటి మధురమైనది మరొకటి వినోదకరమైనది.

“దేవుడు సరళమైనవాడు. తక్కినదంతా జటిలమైనది. ప్రకృతి తాలూకు సాపేక్షప్రపంచంలో నిరపేక్షమైన విలువలతోనూ వెతక్కు.”

“నేను కాళికాదేవి! ఆలయంలో విగ్రహానికి ఎదురుగా మౌనంగా నిలబడి ఉన్నప్పుడు, ఈ దార్శనిక నిష్కర్షణ మృదువుగా నా చెవిని పట్టాయి. తిరిగి చూసేసరికి, ఒక పొడుగాటాయన కనిపించాడు ; ఆయన ధరించిన - లేదా ధరించని - చస్త్రాన్ని బట్టి ఆయన ఒక సంచార సామవని తెలిసింది.

“మీరు, నా ఆలోచనల్లో ఉన్న వ్యాకులతను నిజంగా కనిపెట్టారు!” అంటూ కృతజ్ఞతాపూర్వకంగా చిరునవ్వు సవ్వాను. కాళికాదేవిలో సంకేతితమైన మాదిరిగా, ప్రకృతిలోని కృపా-భనూనక రూపాల జటిలత నా కంటే తెలివైన బుర్రలనే తబ్బిబ్బు చేసింది.”

“ఈమె మర్మాన్ని విప్పి చెప్పగలవాళ్ళు బహు కొద్దిమంది !

1. కాళికాదేవి, ప్రకృతిలోని కాళ్యణ నియమానికి ప్రతీక. సాంప్రదాయికంగా ఈమెను, నేలమీద పడుక్కొని ఉన్న భవదేవుని- లేదా అనంతని- యాపం మీద నిలబడి ఉన్న చతుర్భుజ మూర్తిగా చిత్రిస్తారు. ఎందుచేతనంటే, ప్రకృతి-అంటే చృగ్విషయక ప్రపంచం- కాలకలాపాలు నిర్గత బ్రహ్మనుంది ఉత్పన్నమవుతాయి. ఈమె నాలుగు చేతులూ నాలుగు మోలిక లక్షణాంకు ప్రతీకలు : వాటిలో రెండు శుభంకరమైనవి, రెండు వినాశకరమైనవి ; ద్రవ్యానికి- అంటే సృష్టికీ- మౌలికమైన ద్వంద్వం.

జీవితం మన ముందుంచే మంచి చెడ్డలు, ప్రతి ఒక్కడి తెలివినీ పరీక్షించే స్పింక్స్¹ వేసే మాదిరి జటిలమైన యక్షప్రశ్న. మానవులు చాలామంది, దాని పరిష్కారానికి ప్రయత్నించకుండానే జీవితాలను కోల్పోవారు; థీప్స్ రోజుల్లో మాదిరిగా ఇప్పటికీ అదే దండన. కాని అక్కడక్కడ, ఓటమి నంగీకరించని చుహాన్నత శిఖరంలా ఒక్కొక్కడు ఒంటరిగా నిలుస్తాడు. ద్వైతంలో ఉన్న మాయ²లో నుంచి అఖండమైన అద్వైత సత్యాన్ని చేజిక్కించుకొంటాడు."

"మీరు దృఢ విశ్వాసంతో చెబుతున్నారండి."

"నేను చాలాకాలం, చిత్తశుద్ధిగా అంతఃపరీక్షలన అభ్యసించాను; జ్ఞానార్థనకు అత్యంత బాధాకరమైన మార్గమిది. ఆత్మపరీక్ష చేసుకోడం,

1. గ్రీకు పురాణ కథలో వచ్చే రాక్షసి. దీని రల స్త్రీది; శరీరం సింహానిది కాని, కుక్కది కాని; రెక్కలుంటాయి. ఈ రాక్షసి, థీప్స్ అనే ప్రాచీన గ్రీకు నగరంలో, వచ్చేబోయేవారిని యక్షప్రశ్నలు వేసి, జవాబు చెప్పలేని వాళ్ళను తినేసేవని ప్రసిద్ధి.

2. విశ్వాభ్రాంతి; దీనికి వాఙ్మార్గం "కాలిచేది" అని. మాయ అనేది సృష్టిలోని ఇంద్రజాల శక్తి; దీనివల్ల ఆమెయం, అఖండం అయిన పరమాత్మలో పరిమితులూ విభాగాలూ కనిపిస్తూ ఉంటాయి.

'మాయ'ను గురించి ఎమర్సన్ ఈ కింది ఘట్టం రాశాడు (దాన్ని అతడు **Maia** అన్న వర్ణప్రమంలో రాశాడు):

అభేదమైన దాన్ని కల్పిస్తుంది మాయ,
రెక్కలేనన్ని సాలెగూళ్ళు అల్లుతూ;
ఉల్లాసకరమైన దాని చిత్రరూపాలు విఫలంకా వెన్నుదూ,
ఒకదాని మీ దొకటి పడుతుంటాయి, తెరమీద తెరలా:
మోసపోవడానికి తప్పించేవాణ్ణి
తప్పకుండా నమ్మిస్తుంది ఈ మోహకారిణి.

తన ఆలోచనల్ని నిర్విరామంగా పరిశీలించేసుకోడం కఠోరమైన విచారక అనుభవం. అత్యంత ప్రబలమైన అహంకారాన్ని సైతం ఆది నుగ్గు చేస్తుంది. కాని నిజమైన ఆత్మవిశ్లేషణ, ద్రష్టలను తయారుచేయడానికి గణితశాస్త్రీయంగా పనిచేస్తుంది. ‘ఆత్మాభివ్యక్తి’ విఘానం పేరిట సాగే వైయక్తికాభిప్రాయ ప్రకటనలు, దేవుణ్ణిగురించి విశ్వాన్నిగురించి తమకు తోచిన వ్యక్తిగతమైన వ్యాఖ్యానాలు చేయడానికి తమకు హక్కుందని విశ్వసించే అహంకారుల్ని తయారుచేస్తాయి.”

“అటువంటి దురహంకార పూరితమైన మౌలికత సమక్షం నుంచి సత్యం వినమ్రంగా వెళ్ళిపోతుందనడంలో సందేహం లేదు.” చర్చ నాకు ఆహ్లాదకరంగా ఉంది.

“మనిషి, బదాయిల్లోంచి బయటపడేవరకు శాశ్వత సత్యాన్ని ఆర్థం చేసుకోలేడు. అనేక శతాబ్దాలుగా పంకిలమై ఉన్న మానవ మనస్సు లెక్కలేనన్ని ప్రపంచ మాయలతో కూడిన దుర్భర జీవితాన్ని సృష్టిస్తోంది. మనిషి మొదట, తనలోని శత్రువులతో జరిపే పెనుగులాటముందు, యుద్ధ భూమిలో జరిగే పోరాటాలు తీసికట్టే అనిపిస్తాయి! ప్రపంచ బలప్రయోగంతో జయించడానికి, ఇవేమీ మానవ రూపంలో ఉన్న శత్రువులు కావు! విషవాయువుల్ని వెళ్ళగక్కే ఆస్త్రాలను బహునేర్చుగా అమర్చుకొని, అంతలా కన్నుకొని, నిర్విరామంగా పనిచేస్తుండే, తామసిక కామాలనే ఈ యోధులు, చునల్ని అందరినీ హతమార్చడానికి చూస్తుంటారు. తన ఆదర్శాన్ని భూస్థాపితం చేసి సాధారణ ప్రారబ్ధానికి తలవంచినవాడు ఆలోచనాహీనుడు. అతడు నిర్విర్యుడుగానూ, మూర్ఖుడుగానూ, అపమానకరుడుగానూ తప్ప మరో రకంగా కనిపిస్తాడా?”

“అయ్యో, దిగ్భ్రమ చెందిన జనసామాన్యం మీద మీకు సానుభూతి లేదా?”

ఆ సాధువు ఒక్క-క్షణం మౌనం వహించాడు ; తరవాత వక్రంగా సమాధాన మిచ్చాడు.

“సర్వ సుగుణాలకీ నిలయుదై ఆగోచరుడైన భగవంతుణ్ణి ఒక పక్కా, అటువంటి వేమీ లేనట్టు కనిపించే మానవుణ్ణి మరొక పక్కా ప్రేమించడమన్నది, తరచు దిగ్భ్రమ కలిగిస్తూ ఉంటుంది ! వ్యూహానికి తగ్గట్టుగానే ఉంటుంది బుద్ధికుశలత. అంతఃపరిశోధన, మానవులందరి మనస్సుల్లోని ఏకత్వాన్ని— అంటే స్వార్థపరత్వమనే దృఢబాంధవ్యాన్ని— బయటపెడుతుంది. కనీసం ఈ ఒక్క విషయంలోనైనా మానవుల్లో సోదరభావం వెల్లడి అవుతున్నది. సమత్వాన్ని చూపించే ఈ ఆవిష్కారాన్ని ఆనుసరించి నివ్వెరపాటుతో కూడిన చిన్మత వస్తుంది. ఆత్మ కున్న, అన్వేషణయోగ్యమైన స్వాస్థ్యదాయక శక్తుల్ని గమనించకుండా ఇది, తోటివాళ్ళ మీద కనికరంగా మారుతుంది.”

“ప్రపంచం అనుభవించే దుఃఖాల్ని గురించి ప్రతి యుగంలోని సాధువులూ మీలాగే బాధపడ్డారండి.”

“ఇతరుల జీవితాల్లో కనిపించే దుఃఖాలకు స్పందించే శక్తిని కోల్పోయినవాడు ఒట్టి కాంటికుడు.” గంభీరంగా ఉన్న ఆ సాధువు ముఖం గమనించగలిగినంతగా ప్రశాంతమయింది. “శస్త్రంతో ఆత్మ విచ్ఛేదన చేసుకోడం అభ్యసించినవాడు, విశ్వాసనీనమైన అనుకంపను విస్తరింపజేయడం తెలుసుకుంటాడు. చెవులు ఊదరగొడుతూ, ఆధికార పూర్వకంగా అహంకారం వెల్లడించే కోరికల నుంచి ఆతనికి విముక్తి కలుగుతుంది. అటువంటి నేలలో దైవ ప్రేమ పుష్పిస్తుంది. చివరికి జీవుడు మరెందుకూ కాకపోయినా— “ఎందుకని ? ప్రధూ, ఎందుకని ?” అంటూ ఆక్రోశించడానికి సృష్టికర్త వేపు తిరుగుతాడు. బాధ అనే దారుణ కళా

పూతాలు మానవుణ్ణి చివరికి, కేవలం సౌందర్యంతోనే ఆకర్షించే పరమాత్మ దగ్గరికి తోలతాయి.”

నేనూ ఆ సాధువూ కలకత్తా కాశీమాడ్ అలయంలో చూట్లాడు కుంటున్నాం ; అద్భుత సౌందర్యానికి పేరుగన్న ఆ దేవాలయాన్ని దర్శించడానికే నేను వెళ్ళాను. అనుకోకుండా తారసపడ్డ ఈ పరిచయస్థుడు అలంకారప్రాయమైన మందిరం మనతను ఒక్క చేతి విడిచింపుతో కొట్టి పారేశాడు.

“ఇటికలూ సున్నమూ, మన చెవులకు సోకే స్వరాలేవీ అల పించవు ; తన ఉనికిని తెలిపే మానవగానం ఒక్కదానికే గుండె తెరుచు కుంటుంది.”

భక్త బృందాలు ఇటూ అటూ సాగుతున్న గుడ్డుందగ్గర, మాకు ఆహ్వానమిస్తున్న ఎండలోకి ఇద్దరం నడిచాం.

“నువ్వు చిన్నవాడివి.” ఆ సాధువు సాలోచనగా నన్ను పరిశీ లించాడు. “భారతదేశం కూడా చిన్నదే. సనాతన ఋషులు¹, ఆధ్యాత్మిక జీవనానికి సంబంధించి, నిర్మూలించడానికి శత్రుంకాని పద్ధతులు ఏర్పరిచి ఉంచారు. వాళ్ళ సనాతన సూక్తులు ఈనాటికీ ఈ దేశానికి చాలు. భౌతిక వాదం ఎన్ని కుతర్కాలు చేసినప్పటికీ, ఇవి పాతబడి పోలేదు ; అనాగరి కమూ కాలేదు. శిక్షణాత్మకమైన ఈ బోధలు భారతదేశాన్ని ఇప్పటికీ తీర్చి దిద్దుతున్నాయి. వేలకొద్ది సంవత్సరాలుగా—తత్తరపాటు పండితులు కాలగణన చేయడానికి ఖాతరుచేసే దానికంటే మిన్నగానే—సంశయాత్మకమైన కాలమే వేదాల విలువను రుజువుచేసింది. దాన్ని నువ్వు వారసత్వంగా తీసుకో.”

1. ఋషులంటే “ద్రష్టలు” అని అర్థం ; కచ్చితంగా కాలనిర్ధారణ చేసే చెప్పడానికి వీలులేనంత సనాతనమైన వేదాలకు కరలు వీరు.

మంచి వాగ్దార గల ఆ సాధువుకు నేను, భక్తి పురస్కరంగా వీడ్కోలు చెబుతూ ఉండగా, భవిష్యద్దర్శనం ఒకటి వెల్లడించా దాయన :

“ఈ వేళ నువ్విక్కణ్ణించి వెళ్ళిన తరవాత, నీకు అసామాన్యమైన అనుభవం ఒకటి కలుగుతుంది.”

నేను దేవాలయ ఆవరణనుంచి బయటికి వచ్చి, తరవాత ఎక్కడికి వెళ్ళాలో నిశ్చయించుకోకుండా తిరుగుతున్నాను. వీధి మలుపు తిరుగుతూ ఒక పాత స్నేహితుడికి ఎదురు పడ్డాను— వాడు ఎల్లాటివాడంటే, అల్లాటి వాళ్ళ సంభాషణ శక్తులు కాలాన్ని ఖాతరు చేయకుండా అనంతంగా సాగుతూనే ఉంటాయి.

“నిన్ను తొందరగా విడిచి పెడతాలే,” అంటూ నాకు మాట ఎచ్చాడు వాడు, “మనం విడిపోయినప్పటి నించి ఇప్పటి దాకా ఇన్నేళ్ళు జరిగిన సంగతులన్నీ చెప్పేటట్టయితే!” అన్నాడు.

“ఎంత విపరీతం! నే నిప్పుడు వెళ్ళిపోవాలి.”

కాని వాడు నా చెయ్యి పట్టేసుకుని, కొన్ని సంగతులు టూకీగా, నా చేత బలవంతాన చెప్పిస్తున్నాడు. ఆపురావురుమంటున్న తోడేలులా గున్నాడు వీడు, అనిపించింది సరదాగా. నేను ఎక్కువసేపు మాట్లాడిన కొద్దీ, వాడు ఇంకా చెప్పమంటూ పీకుతున్నాడు. వీణ్ణి నేను మర్యాదగా తప్పించుకొనే ఉపాయం చెయ్యమని, మనస్సులో కాళికాదేవికి మనవి చేసుకున్నాను.

మా స్నేహితుడు చటుక్కున వెళ్ళిపోయాడు. అమ్మయ్య, అనుకుని నేను నడక మరింత జోరుచేశాను, ఈ వదరుడోతు పీడ మళ్ళీ తిరగ బెడుతుందేమో నన్న భయంతో. వెనకాల తొందరగా వస్తున్న అడుగుల చప్పుడు వినిపించి నా వేగాన్ని పెంచాను. వెనక్కి తిరిగి చూద్దానికి

భైర్యం చెయ్యలేదు. కాని మావాడు మళ్ళీ ఒక్క ఉరుటున ఉరుక్కొచ్చి నన్ను కలుసుకుని సరదాగా నా భుజం పట్టుకున్నాడు.

“గంధబాబా గురించి నీకు చెప్పడం మరిచిపోయాను ; అదుగో ఆ ఇంటికే దనుచేశారాయన,” అంటూ కొద్ది గజాల దూరంలో ఉన్న ఇంటిని చూపించాడు. “ఆయన్ని తప్పకుండా కలుసుకో ; సరదాగా ఉంటుంది. అసామాన్యమైన అనుభవమేదైనా కలగొచ్చు నీకు. వస్తా,” అంటూ ఈసారి నిజంగానే వెళ్ళిపోయాడు.

కాశీఘాట్ ఆలయం దగ్గర సాధువు, సరిగ్గా ఇలాగే చెప్పిన జోష్యం నా మనస్సులో మెదిలింది. కుతూహలంతో నేను ఆ ఇంట్లోకి ప్రవేశించాను. విశాలమైన ఒక హాలులోకి నన్ను తీసుకువెళ్ళారు. అక్కడ, నారింజపన్నె తివాసీ మీద ఆక్కడక్కడకొందరు బాసెనపట్టు వేసుకుని కూర్చుని ఉన్నారు. భక్తిభావంతో గుసగుసలాడుతున్న మాటలు నా చెవిని పడ్డాయి :

“చిరతపస్వి చర్మం మీద గంధబాబాని చూడు. వాసనలేని పువ్వుకు దేనికైనా ఆయన, సహజమైన వాసన తెప్పించలరు. వాడిపోయిన పువ్వును దేన్నయినా, తాజాగా విచ్చుకొన్నట్టు చెయ్యగలరు ; లేదా, మనిషి చర్మంలోంచి ఆహ్లాదకరమైన పరిమళం రప్పించగలరు.”

నేను సూదీగా సాధువు వేపు చూశాను ; ఆయన చురుకైన చూపు నా మీద నిలిచింది. ఆయన బొడ్డుగా ఉన్నారు ; గడ్డం పెంచాడు. ఒంటి చాయ నలుపు. పెద్దపెద్ద కళ్ళు మెరుస్తున్నాయి.

“అబ్బాయి, నిన్ను చూస్తే సంతోషంగా ఉంది. నీకేం కావాలో చెప్పు. ఏదైనా సువాసన కావాలా ?”

“ఎందుకండి?” ఆయన నన్నలా అడగడం కుర్రతనంగా అని పించింది నాకు.

“అలాగే రీతిలో సువాసనలను ఆస్వాదించే అనుభవం పొందడానికి.”

“వాసనల కోసం దేవుణ్ణి వాడుకోడమా?”

“అయితేనేం? భేవుడు ఎలాగా వుట్టిస్తాడు కదా, సువాసనలు.”

“ఔననుకోండి; కాని ఆయన, మనం తాజాగా వాడుకోడానికి తరవాత పారెయ్యడానికి వీలయిన సున్నితమైన పూలు సృష్టిస్తాడు. మీరు సృష్టించగలరా పువ్వులు?”

“ఆ; కాని మామూలుగా సువాసనలే సృష్టిస్తాను చిన్నబాబూ!”

“అయితే సెంటు ఫ్యాక్టరీవాళ్ళ వ్యాపారం పడిపోతుంది.”

“వాళ్ళ వ్యాపారం వాళ్ళని చేసుకోనిస్తాలే! భగవంతుడి శక్తిని కళ్ళకి కట్టించడమే నా ఉద్దేశం.”

“అయ్యో, భగవంతుణ్ణి రుజువు చెయ్యడం అవసరమాండీ? ఆయన ప్రతి దాంట్లోనూ ప్రతిచోటా అద్భుత శక్తులు చూపించడం లేదా?”

“ఔననుకో. కాని మనం కూడా, ఆయనకు గల అనంతమైన సృజనశక్తిలో వైవిధ్యాన్ని కళ్ళకి కట్టించాలి.”

“మీరీ విద్య సాధించడానికి ఎంతకాలం పట్టిందండీ?”

“పన్నెండేళ్ళు.”

“సూక్ష్మపాపాలతో సెంటు తయారు చెయ్యడానికా! మహా శయ, కొన్ని రూపాయలు పెడితే పూల అంగట్లో దొరికే సువాసనల కోసం మీరు పన్నెండేళ్ళ వృథాచేస్తూ వచ్చారని నా కనిపిస్తోంది.”

“పూలు వాడిపోలే సువాసనలు పోతాయి.”

“చావుతోనూ సువాసనలు పోతాయి. కేవలం శరీరానికే ముచ్చట గొలిపేది నే నెందుకు కోరుకోవాలి?”

“వేదాంతిగారూ, నిన్ను చూస్తే నాకు ముచ్చటేస్తోంది. నీ కుడి దెయ్యి ఇలా చావు.” ఆశీర్వాదిస్తున్న భంగిమ కనబరిచాడాయన.

నేను గంధబాబాకి కొన్ని అడుగుల దూరంలో ఉన్నాను. వా ఓంటిని తాకేటంత దగ్గరిలో మరొక రెవరూ లేరు. నేను చెయ్యి చాపాను. ఆ యోగి దాన్ని ముట్టుకోలేదు.

“నీకు ఏం వాసన కావాలి?”

“గులాబి.”

“అదే వచ్చుగాక.”

నా అరచేతి మధ్యలోంచి ఘాటుగా గులాబి వాసన రావడంతో ఆశ్చర్యపోయాను. దగ్గరిలో ఉన్న ఒక పూంకుండిలోంచి, వాసనలేని పెద్ద పువ్వు ఒకటి తీశాను.

“వాసనలేని ఈ పువ్వుకి మల్లిపువ్వు వాసన తెప్పించవచ్చాండి?”

“అదే వచ్చుగాక.”

వెంటనే ఆ పువ్వు రేకుల్లోంచి మల్లిపువ్వు వాసన వచ్చింది. అద్భుత శక్తులు చూపే ఆయనకి ధన్యవాదాలు చెప్పి, ఆయన శిష్యుడి పక్కకి వెళ్లి కూర్చున్నాను. ఆ శిష్యుడు చెప్పాడు— గంధబాబాగారి సరైన పేరు స్వామి విశ్వానందగారట. ఈయన టిబెట్టులో ఉండే ఒక యోగి దగ్గర, ఆశ్చర్యకరమైన అనేక యోగరహస్యాలు తెలుసుకొన్నారట. ఆ టిబెట్టుయోగి వయస్సు వెయ్యేళ్ళకు మించిందని నాకు నమ్మకంగా చెప్పాడు.

“అయన శిష్యులైన గంధభాబాగారు అన్ని సమయాల్లోనూ, ఇప్పుడు నువ్వు చూసిన మాదిరిగా, కేవలం మాటలతో వాసనలు సృష్టించరు.” గురువుగారిని చూసుకొని గర్విస్తూ మాట్లాడాడు ఆ శిష్యుడు. “వ్యక్తుల స్వభావాల్లోని వైవిధ్యానికి తగ్గట్టుగా ఈయన పద్ధతి చాలా మారుతూ ఉంటుంది. ఈయన అద్భుతమైన వ్యక్తి ! కలకత్తా మేధావుల్లో చాలామంది ఈయన ఆనుచరులు.”

నేను వాళ్ళలో కలవగూడదని మనస్సులో తీర్మానించుకున్నాను. అక్షరాలా “అద్భుతమైన” వ్యక్తి అనిపించుకునే గురువంటే నాకు కీర్తదు. గంధభాబాగారికి మర్యాదగా ధన్యవాదాలు చెప్పి వెళ్ళిపోయాను. మెల్లగా ఇంటిమొహం పట్టి నడుస్తూ, ఆనాడు జరిగిన మూడు సంఘటనల గురించి ఆలోచన సాగించాను.

నేను గుమ్మంలోకి వెళ్ళే సరికి మా అక్క ఉమ ఎదురయ్యింది.

“బలే బోగ్గా తయారవుతున్నావు, సెంట్రు పూసుకుంటూ :”

ఒక్క పలుకు కూడా పలకకుండా, ఆమెకు చెయ్యి వాసన చూపించాను.

“ఎంత మంచి గులాబివాసనో ! దీనికి అసాధారణమైన పూటు ఉంది.”

దీంట్లో “పూనైన అసాధారణత” ఉందని అనుకుంటూ నేను, దీ చప్పుడూ లేకుండా, అలాటిక పద్ధతిలో మౌనగంధబంధురం చేసిన వ్యవస్థ ఆమె ముక్కుదగ్గర పెట్టాను.

“ఓహో, మల్లిపువ్వు నాకు చాలా ఇష్టం !” అంటూ వువ్వులాగేసుంది ఉమ. తీరా చూస్తే, అది వాసనలేని పువ్వుల్లో ఒక రకం. ఆ గతి ఆమెకు బాగా తెలుసు. కాని దాంట్లోంచి, మాటిమాటికి మల్లిపువ్వు

వాసనే వాసన చూస్తూంటే ఆమె ముఖంలో వినోదంతో కూడిన విస్మయం ఆవరించింది. దాంతో నా అనుమానాలు తొలగిపోయాయి; ఆ వాసనలు నా ఒక్కడికే అలా అనిపించేటట్టుగా, గంధబాబాగారు నన్ను స్వయం సమ్మోహన స్థితికి గురిచేశారేమో అనుకున్నాను కాని, అలా జరగలేదని తెలిసిపోయింది.

తరవాత ఒకసారెప్పుడో, అలకనందుడనే మా స్నేహితుడు, ఈ గంధబాబాకి ఒక ఆపురూపశక్తి ఉందన్నాడు. ప్రపంచంలో ఆకలితో నకనకలాడే కోట్లాది ప్రజలకే కనక ఆశక్తి ఉండి ఉంటే ఎంత బాగుండునో అనిపించింది.

“ఒకసారి బర్మాన్ లో గంధబాబాగారి ఇంటికి వచ్చిన వందమంది అతిథుల్లో నేనూ ఉన్నాను,” అంటూ అలకనందుడన్నాడు. “అదొక బ్రహ్మాండమైన ఉత్సవం. ఈ యోగికి, గాలిలోంచి వస్తువులు సృష్టించే శక్తి ఉందని పేరు. అంచేత నేను నవ్వుతూ, ఆ ఋతువులో దొరకని టాంజీరీన్ నారింజలు సృష్టించమని ఆయన్ని కోరాను. తక్షణమే, అరిటాకు విస్తళ్ళలో వడ్డించిన లూచీలు (రొట్టెలు) పైకి ఉబ్బి, వాటిలో ఒలిచి పెట్టిన టాంజీరీన్ నారింజలు ఉన్నాయని రుజువుచేశాయి. రుచి ఎలా గుంటుందో ఏమోనని సంశయిస్తూ నేను కొరికి చూశాను కాని, రుచి చాలా బాగుందనిపించింది.”

కొన్నేళ్ళ తరవాత నేను, ఈ గంధబాబాగారు వాటిని ఎలా సృష్టించేవారన్న విషయం, నా అంతస్సాక్షాత్కారం వల్ల తెలుసుకున్నాను. ప్రపంచంలో ఆకలితో అలమటించే కోట్లాది ప్రజలకు ఈ పద్ధతి అందు బాటులో లేకపోవడం ఎంత విచారకరమైన విషయం!

మానవుడు ప్రతిక్రియ చూపే, శబ్దస్పర్శరూపరసగంధ సంబంధమైన ఇంద్రియోత్తేజాలు, ఎలక్ట్రాన్ ప్రోటాన్లలోని స్పందన భారతమ్యూల

వల్ల పుడతాయి. పర్యాయక్రమంలో, ఈ స్పందనలను ప్రాణం- అంటే “లైఫ్ ట్రాన్సు” క్రమబద్ధం చేస్తాయి. ఇవి సూక్ష్మమైన ప్రాణశక్తులు; లేదా వేరువేరు పంచతన్మాత్రలతో జ్ఞానపరంగా భరితమైన-పరమాణువుల కంటే కూడా సూక్ష్మతరమైన-శక్తులు.

గంధభాజాగారు, కొన్ని నిర్దిష్ట యోగాభ్యాసాలవల్ల తనను తాను ప్రాణశక్తికి సరిచేసుకొని, లైఫ్ ట్రాన్సు (ప్రాణాణువులు) తమ స్పందనాత్మక నిర్మితిని మరో రకంగా మార్చుకోడానికి అనువుగా ప్రచోదన ఇచ్చి, కోరిన ఫలితాన్ని సాధింపగలుగుతున్నాడు. ఆయన చూపించిన వాసన, పండు, తదితర అలౌకిక శక్తులు, ప్రాపంచిక స్పందనాల వాస్తవ వస్తురూప కల్పనలే కాని సమ్మోహనంవల్ల ఉత్పన్నం కావించిన ఆంతరిక సంవేదనలు కావు.

చిన్న ఆపరేషన్లు చేసేటప్పుడు వైద్యులు, మత్తుమందు ఇస్తే అపాయానికి గురికాగల వ్యక్తుల విషయంలో, సమ్మోహన శక్తినే ఒక విధమైన మానసికమైన మత్తుమందుగా ఉపయోగిస్తారు. కాని ఇది, తరచుగా సమ్మోహన స్థితికి గురి అయే వాళ్ళకి హాని చేస్తుంది. కొంత కాలం గడిచేసరికి, వ్యతిరేక మానసిక పరిణామం ఒకటి, మెదడులోని కణాల్ని అస్తవ్యస్తం చేస్తుంది. సమ్మోహనమన్నది ఇతరుల చేతనా పరిధిలోకి ఆనధికారంగా ప్రవేశించడం.¹ దీని తాత్కాలిక దృగ్విషయానికి

1. షాక్యాత్మ మనోవిజ్ఞాన శాస్త్రజ్ఞులు చేతననుగురించి సాగించిన పరిశీలనలు చాలావరకు, ఆవచేతన మనస్సుకూ, మనోవ్యాధి చికిత్సాశాస్త్రం ద్వారానూ మనోవైజ్ఞానిక విశ్లేషణద్వారానూ నయంచేసే మనోవ్యాధులకూ పరిమితమైనవి. సామాన్య మానసిక స్థితులకూ వాటి భావోద్దేర, సంకల్ప విషయిక అభివ్యక్తులకూ మూలాన్ని గురించి, మౌలిక నిర్మాణాన్ని గురించి జరిగిన పరిశోధన చాలా స్వల్పం ; నిజంగా మౌలికమయిన ఈ విషయాన్ని భారతీయ ఔషధశాస్త్రం ఉపేక్షించలేదు. సాంఖ్య, యోగ శాస్త్రాల్లో సామాన్య మానసిక సమరణల్లోని

దివ్యసాక్షాత్కారం పొందినవాళ్ళు చూపే అద్భుత శక్తులకూ పోలిక లేదు. భగవత్పరమైన జాగృతి పొందిన నిజమైన సాధువులు, సృజనాత్మక విశ్వస్వాప్నికుడికి అనుగుణంగా శ్రుతి కలిపి, తమ ఇచ్ఛాశక్తితో ఈ స్వాప్నిక ప్రపంచంలో మాయలు తీసుకువస్తారు.

గంధబాణాగారి లాచీవాళ్ళు ప్రదర్శించే అద్భుత చర్యలు చూసి తీరవలసినవే అయినా, అవి అద్భుత్వీకంగా నిరుపయోగమైనవి. వినోదం చేకూర్చడానికి మించి వీటికి వేరే ప్రయోజనం ఏమీ లేకపోవడంవల్ల ఇవి, దేవుడికోసం జరిపే తీవ్రమైన అన్వేషణను పక్కలకి మళ్ళిస్తాయి.

ఆసామాన్య శక్తుల అడంబర ప్రదర్శనను గురువులు నిరసించారు. అబూ సయీద్ అనే పాఠశీక మార్మికుడు, నీటిమీదా గాలిలోనూ అంత రిక్షంలోనూ తాము ప్రదర్శించగల అద్భుతశక్తుల్ని చూసుకొని గర్వించే శౌందర్య ఫకీర్లను చూసి నవ్వాడు.

“నీళ్ళలో కప్ప కూడా హాయిగానే ఉంటుంది!” అంటూ మెత్తని మందలించుతో ఎత్తిపొడిచాడు అబూ సయీద్. “కాకీ రాంబందూ గాలిలో సులువుగా ఎగురుతాయి. సైతాను తూర్పునా పడమటా కూడా ఒకేసారి కనిపిస్తాడు. నిజమైన మానవుడు ఎవడంటే, తన తోటివాళ్ళలోనే భార్యక జీవనం గడుపుతూండేవాడూ, క్రయవిక్రయాలు సాగిస్తూనే ఒక్కక్షణం కూడా దేవుణ్ణి మరచిపోనివాడూ!” మరో సందర్భంలో ఈ పాఠశీక

వివిధ సంబంధాలనూ బుద్ధి, అహంకారం, మనస్సు అన్నవాటి స్వాభావిక ప్రకారాలనూ సునిశితంగా వర్గీకరించడం జరిగింది.

1. “క్రయవిక్రయాలు సాగిస్తూనే దేవుణ్ణి ఎన్నడూ మరచకపోవడం!” అంటే, పనిచేసే కెయ్యా ద్యానించే హృదయమూ కలిసి సామరస్యంగా పనిచెయ్యాల్సి ఉందర్థం ఇందులో కనబడుతుంది. హిందువులు ఏర్పరచుకొన్న లక్ష్యం, అకర్మజ్యుతతోనూ సమాజ విరుద్ధమైన అశ్మపంకోవనంతోనూ కూడుకొన్న పిడిక

దేశికో త్తముడు, భార్యక జీవనాన్ని గురించి తనకుగల అభిప్రాయాలు ఇలా చెప్పాడు : “నీ మనస్సులో ఉన్నది పక్కకి పెట్టెయ్యడం (స్వాత్మంతో

తనవు “పరాయనం” అని కొందరు పాశ్చాత్య రచయిత లంటారు. అయితే, వేదాలో చెప్పిన ప్రకృతిక ప్రకారం మానవ జీవితానికి ఏర్పరచిన నాలుగు ఆశ్రమాలు జనులందరూ ఆచరించడానికి అనువైన విధంగా, సమతుల్యంగా రూపొందించినవి ; వీటిలో సగంకాలం ఆధ్యయనానికి గృహస్థాశ్రమ విధులు నిర్వహించడానికి, తక్కిన సగంకాలం దైవచింతనా, ధ్యానసాధనలు సాగించడానికి కేటాయించడం జరిగింది.

అత్యుత్తమో సుస్థిరుడై ఉండడానికి, మనిషికి ఏకాంతం అవసరం ; కాని తరవాత, లోకానికి సేవచేయడం కోసం గురువులు, ప్రపంచంలోకి తిరిగి వస్తారు. పైకి కనిపించే విధంగా ఏ పనీ చెయ్యని సాధువులు సైతం, తమ ఆలోచనల ద్వారానూ పవిత్ర స్పందనల ప్రసారంద్వారానూ ప్రపంచానికి అత్యంత అమూల్యమైన బహుమానాలు ప్రదానం చేస్తూ ఉంటారు. వివేకభూస్మృతైనవాడు ఎంతో శ్రమిస్తూ సాగించే మానవసేవా కార్యకలాపాలవల్ల కలిగే మేలుకన్న, వీరివల్ల ప్రపంచానికి ఇంకా ఎక్కువ విలువైన మేళ్ళు చేకూరతాయి. మహాపురుషులు, ఎవరి పద్ధతిలో వాళ్ళు, తరచుగా తీవ్రమైన ప్రతిమటనను కూడా లెక్కచెయ్యకుండా, తోటివారిని ఉత్తేజపరచడానికి ఉద్ధరించడానికి నిస్వార్థంగా శ్రమిస్తూ ఉంటారు. మైందివ భార్యకాదర్శం కాని, సామాజికా దర్శం కాని ఏ ఒక్కటి కేవలం నకారాత్మకం కాదు. మహాభారతంలో, “సకలో ధర్మః” అని చెప్పిన ‘అహింస’, నకారాత్మకమే కావడానికి కారణం, ఇతరులకు సహాయం చెయ్యనివాడు ఏదో ఒక విధంగా వాళ్ళకి హానే చేస్తున్నాడన్న భావన దాంట్లో ఉంది.

శర్మప్రవృత్తి మానవ ప్రకృతిలోనే సహజంగా ఉందని చెబుతుంది భగవద్గీత (అధ్య. 3 : శ్లో. 4-8). సోమరితనం కేవలం “దుష్కర్మ ప్రవృత్తి”.

న శర్మజా మనారంభా నైష్కర్మ్యం పురుషోఒశ్చతే,
న చ సస్యసనాదేవ సిద్ధిం సమధిగచ్ఛతి ॥

(4)

కూడిన కోరికలు, ఆశయాలు); నీ చేతిలో ఉన్నది ఉదారంగా ఇతరులకు ఇవ్వడం, ఆపదలు పడుగుద్దులు వేస్తున్నప్పుడు ఏనాడూ చలించక పోవడం!”

కాశీమాద్ గుడిదగ్గర తటస్థపడ్డ సమదర్శి అయిన మునికాని, టిబెట్టులో శిక్షణపొందిన యోగికాని, గురువుకోసం నాకుగల ఆకాంక్షను తీర్చలేదు. నా హృదయానికి, ప్రేరణలకోసం, అధ్యాపకుడు అవసరం లేకపోయింది; “దైర్యం వహించు!” అంటూ దానంతట అది కేక వేసింది. అది ఆరుదుగా నిశ్శబ్దంలోంచి వెలువడేది కావడంవల్ల గట్టిగా మారుమోగింది. చివరికి నేను మా గురువుగారిని కలుసుకున్నప్పుడు, ఆయన కేవలం తమ ఆదర్శ మహనీయతవల్లనే నిజమైన మానవుడి ప్రమాణాన్ని ఉద్బోధించారు.

నహి కశ్చిత్ క్షణమపి జాతు తిష్ఠత్యకర్మకృత్,
కార్యతే హ్యవశః కర్మ సర్వ ప్రకృతికై ర్గుణైః ॥ (5)

కర్మేంద్రియాణి సంయమ్య య ఆస్తే మనసా స్మరన్
ఇంద్రియార్థాన్ విమూఢాత్మా మిథ్యాచార స్స ఉచ్యతే ॥ (6)

యస్త్రింద్రియాణి మనసా నియమ్యారభతేత్థన,
కర్మేంద్రియైః కర్మయోగ మసక్తస్స విశిష్యతే ॥ (7)

నియతం కురు కర్మ త్వం కర్మ జ్ఞాయో హ్యకర్మణః,
శరీరయాత్రాపి చ తే న ప్రసిద్ధ్యే దకర్మణః ॥ (8)

అధ్యాయం : 6

త్తైగర్ స్వామి

“త్తైగర్ స్వామిగారి ఎడ్రన్ కనుక్కున్నాను. రేపు ఆయన దర్శనానికి వెడదాం.”

సంతోషకరమైన ఈ సూచన చేసినవాడు మా మైస్కూలు స్నేహితుడు, చండి. ఈ స్వామివారు సన్యాసాశ్రమ జీవితానికి పూర్వం, పెద్దపులుల్ని పట్టుకునేవారని ఉత్తిచేతులతోనే వాటితో పోట్లాడేవారని విన్నాము. ఈయన్ని కలుసుకోవాలని ఎంతగానో ఉవ్విళ్ళూరుతుండే వాణ్ణి. అటువంటి అసాధారణమైన సాహసకృత్యాలంటే ఏల్లలకు ఉత్సాహం కలగడం సహజం; ఆది నారో గాథంగా ఉండేది.

శీతాకాలం కావడంవల్ల, మర్నాడు తెల్లవారేసరికి ఇంకా చలిచలి గానే ఉంది; కాని నేనూ చందీ ఉల్లాసంగా నడక సాగించాం. కలకత్తా నగరం బయట భవానీపూర్ లో వెతికి వెతికి వేసారి చివరికి సరయిన ఇల్లే పట్టుకున్నాం. ఆ ఇంటి తలుపుకి రెండు ఇనప కడియాలు ఉన్నాయి; వాటిని పట్టుకుని నేను చెవులు చిల్లులు పడేలా చప్పుడు చేశాను. ఇక్కడింత రొద అవుతున్నా నొకరు ఒకడు నిదానంగా నడుచుకుంటూ వచ్చాడు మా దగ్గరికి. రణగొణ ద్వని చేసే ఆగంతుకులు, సాయువుల అశ్రమంలోని ప్రళాంతిని భంగపరచలేరన్న భావాన్ని సూచిస్తోంది, వ్యంగ్యంగా ఆతడు నవ్వి నవ్వి చిరునవ్వు.

మౌనంగా ఆతడు పెద్దిన చీవాటుకు మనస్సు చివుక్కుమని

పించినా, లోపలికి రమ్మన్నందుకే ధన్యులమనుకున్నాం, నేనూ నా స్నేహితుడూ. అక్కడ చాలాసేపు ఎదురు చూస్తూ కూర్చోడంతో మాకు అనుమానం వచ్చింది. సత్యాన్వేషకుడికి ఓర్పు అవసరమన్నది భారతదేశ సాంప్రదాయక నియమం; తనని చూడ్డానికి వచ్చేవాడి కుతూహలం ఎంత గాఢమైనదో తెలుసుకోడానికి, కావాలనే గురువు పరీక్షించవచ్చు. పాశ్చాత్య దేశాల్లో వైద్యులూ దంతవైద్యులూ చికిత్సకోసం వచ్చేవారి మనఃప్రవృత్తిని స్వేచ్ఛగా పరీక్షిస్తూనే ఉంటారు!

చివరికి ఆ పనివాడు పిలిచాక, చండీ నేనూ ఒక పదగ్గదిలో అడుగుపెట్టాం. ప్రసిద్ధులైన సోహంగ్ (సోఽహం) స్వామివారు! పక్క మీద కూర్చుని ఉన్నారు. బ్రహ్మాండమైన ఆయన విగ్రహం కంటబడే సరికి మేము ఏమిటో అయిపోయాం. కళ్ళు ఇంత చేసుకుని, నోట మాట లేకుండా స్తంభించిపోయాం. అంత భారీ సైజులో ఉన్న ఛాతీ కాని, పెద్ద బంటుల్లాటి కండలు తిరిగిన బెబ్బలు కాని అంతకుముందెన్నడూ మేము చూడలేదు. మంచి దిట్టంగా ఉన్న మెడపైన, ఆయన ముఖం భీకరంగా ఉన్నప్పటికీ ప్రశాంతంగానే ఉంది. దొడుగాటి ఉంగరాలు తిరిగిన జుట్టు, గడ్డం, మీసాలు దానికి శోభ నిస్తున్నాయి. ఆయన నల్లటి కళ్ళలో పావురం మాదిరి, పెద్దపులి మాదిరి లక్షణాలు రెండూ గోచరిస్తున్నాయి. బలమైన నడుము చుట్టూఉన్న ఒక్క పులిచర్మం తప్పిస్తే, మొత్తానికి ఆయన దిగంబరంగానే ఉన్నారు.

నేనూ, నా స్నేహితుడూ ఎలాగో మాటలు పెకల్చుకుని, ఆ సన్యాసికి సమస్కారం చేశాం; పులుల్ని లొంగదీసుకోదంలో ఆయనకు గల అసాధారణమైన శౌర్యాన్ని ప్రశంసించాం.

1. 'సోహంగ్' అన్నది ఆయన సన్యాసం తీసుకున్నప్పుడు పెట్టుకొన్న పేరు; జనసామాన్యంలో మాత్రం 'దైగర్ స్వామి' గానే ప్రసిద్ధులు.

“అడవి జంతువు లన్నిటిలోకి ఎక్కువ భయంకరమైన రాయల్ బెంగాల్ ఫులుల్ని ఉత్తి పిడికిళ్ళతోనే తొంగదీసుకోడం మీకు ఎలా సాధ్యమైందో, దయచేసి మాకు చెప్పరూ?”

“అబ్బాయిలూ, ఫులులతో పోల్చాడంటే అన్నది నాకు చాలా చిన్న విషయం. అవసరమైతే ఈవేళ కూడా ఆ పని చెయ్యగలను.” పసి వాడిలా నవ్వారాయన. “మీరు ఫులుల్ని ఫులుల్లా చూస్తారు; వాటిని పిల్లులుగా నే నెరుగుదును.”

“స్వామీజీ, ఫులులు పిల్లలెనని నా మనస్సు (అవచేతన) కయితే నచ్చజెబుతాననుకోండి, కాని ఫులులకు నచ్చజెప్పగలనా?”

“బలం కూడా అవసరమన్న మాట నిజమే! ఫులిని పిల్లిలా ఊహించుకునే పసివాడు దాన్ని గెలవాలని ఎవరూ ఆశించకపోవచ్చు! బలమైన నా చేతులే నాకు చాలే ఆయుధాలు.”

మమ్మల్ని వెంట బెట్టుకుని పెరట్లోకి వచ్చారాయన. అక్కడ గోడ అంచున ఒక్క గుడ్డు గుడ్డారు. దాంతో ఒక ఇటిక కిందికి రాలి పడింది. తొన్ని పన్నులా కనిపించే గోడ కన్నంలోంచి ఆకాశం దైర్యంగా తొంగి చూసింది. ఆశ్చర్యంతో వెర్రిచూపులు చూశాను నేను. సున్నంతో గట్టిగా కట్టిన గోడలో ఉన్న ఇటికనే ఒక్క గుడ్డుతో రాలి గొట్టగలిగిన ఈయన, పెద్దపులుల పళ్ళు రాలిగొట్టడంలో సందేహం లేదనిపించింది!

“నాలాగే కొందరికి దేహదారుఢ్యం ఉంటుంది; కాని వాళ్ళకి నిబ్బరమైన నమ్మకం ఉండదు. ఒంటిని మాత్రమే వస్త్రాదుల్లా పెంచుకొని మనస్సును అలా పెంచుకోనివాళ్ళు, అడవిలో స్వేచ్ఛగా తిరిగే క్రూర మృగం ఏదైనా కంటబడితే చాలు, ఇట్టే కళ్ళు తేలివేస్తారు. సహజమైన

ఉగ్రతతో తన స్థావరంలో ఉండే పులికి, నల్లమందు మరిగిన సర్కున్ జంతువుకి చాలా తేడా ఉంటుంది !

“భీముడంతటి బలం ఉండి కూడా, రాయల్ బెంగాల్ పులి వచ్చి మీద పడుతుంటే, బెదిరిపోయి మోరంగా నిస్సహాయస్థితిలో పడ్డవాళ్ళు చాలామంది ఉన్నారు. ఆ రకంగా తన మనస్సులోనే తానొక పిల్లిమోస్తరుగా బెదిరిపోయే స్థితికి మనిషిని మార్చేసింది పులి. ఒక మోస్తరు బలమైన శరీరం ఉండి, బ్రహ్మాండమైన మనస్తైర్యం ఉన్న ఏ వ్యక్తి అయినా పులిజిత్తులను దాని మీదికే ప్రయోగించి, దాని ప్రవృత్తిని పిల్లిలాటి నిస్సహాయ స్థితికి తేగలదు. సరిగ్గా ఇలాగే, ఎన్నిసార్లు చేశానో నేను !”

నా ఎదుట ఉన్న భీమబలుడు, పెద్దపులిని పెంపుడు పిల్లిలా మార్చేయ్య గలగడంలో సందేహం లేదనిపించింది. ఆయన ఏదో ఉపదేశం చేసే ధోరణిలో ఉన్నట్టున్నారు; చండి నేనూ శ్రద్ధగా వింటున్నాం.

“కండరాల్ని పనిచేయించేది మనస్సు. సమ్మెటతో కొట్టడానికి కావలసిన బలం, దానికి ఉపయోగించిన శక్తిమీద ఆధారపడి ఉంటుంది; మనిషి శారీరక సాధనంగా కనబరిచే బలం, అతని మనస్సులోని ఆక్రమణేచ్ఛ మీదా దైర్యం మీదా ఆధారపడి ఉంటుంది. శరీరాన్ని అక్షరాలా, తయారుచేసేది, పోషించేది మనస్సే. బలాలయినా బలహీనతలయినా, గత జన్మల్లోని సహజాతాట ఒత్తిడి ద్వారానే మానవుడి చేతనలోకి వెళ్లగా ప్రవేశిస్తాయి. అవి అతని అలవాట్లుగా వ్యక్తమయి, కొరదగిన శరీరంగానో, కొరదగని శరీరంగానో రూపొందుతాయి. బాహ్యమైన బలహీనతకు మూలం మానసికమైనది. విషవలయక్రమంలో, అలవాట్లకు కట్టుబడ్డ శరీరం మనస్సును ఆడ్తగిస్తూ ఉంటుంది. తన నొకరు తనను ఆజ్ఞాపించ దానికి యజమానే అనుమతించినట్లయితే, ఆ నొకరు నిరంకుశుడవుతాడు ;

అలాగే మనస్సు కూడా శరీరం చెప్పినట్టట్లా లోబడి, దానికి బానిస అవుతుంది.”

ఆ స్వామీజీ మా కోరిక మన్నించి, తమ జీవితాన్ని గురించి కొంత చెప్పడానికి అంగీకరించారు.

“మొట్టమొదట్లో నాకున్న పెద్ద కోరికల్లా, పెద్దపులులతో పోట్లాడాలని. నా మనస్సంకల్పం బలిష్ఠమైనదే కాని నా శరీరం దుర్బలంగా ఉండేది.”

ఆ మాటకు నాలోంచి ఆశ్చర్యం వ్యక్తమయింది. భీముడులాంటి భుజబలమున్న ఈయన, ఎన్నడయినా బలహీనత అన్నది ఎరుగునందే నమ్మలేననిపించింది.

“ఆరోగ్యమూ బలమూ చేకూర్చుకోవాలన్న గట్టి పట్టుదలతో, ఆ లోపం పోగొట్టుకున్నాను. రాయల్ బెంగాల్ ఫులుల్ని నిజంగా లొంగ దీసుకునేటట్టు చేసినది నా ఉద్ధత మనోదాఝ్యమేనని చెప్పక తప్పదు.

“పూజ్య స్వామీజీ, నే నెప్పటికయినా పెద్దపులులతో పోట్లాడగల నంటారా?” అల్లాటి విపరీతమైన కోరిక నా మనస్సులో చొరబడ్డం అదే మొదటిసారి చివరిసారి కూడా!”

“అహా!” అంటూ నవ్వారాయన. “కాని, పులులు చాలా రకా లున్నాయి; మానవుల కోరికలనే అడవుల్లో తిరుగుతుంటాయి కొన్ని. మామూలు జంతువుల్ని స్పృహ తప్పేటట్టు కొట్టడంవల్ల ఆహ్వాత్మికంగా లాభమేమీ కలగదు. అంతకంటే, లోపల తిరిగే ప్రచారమృగాల్ని జయించు.”

“అయ్యో, అడవిపులుల్ని అణిచేసే మీరు, శ్రీవ్రమైన మనోవికారాల్ని అణిచేవారుగా ఎలా మారారో చెప్తారా?”

దైగర్ స్వామి కొంతసేపు మౌనం వహించారు. గతకాలపు దృక్కాల్ని తిరగదోడుతున్నట్టుగా, ఆ చూపు ఎదో ప్రసరించింది. మామనవి మన్నించాలా, వద్దా అన్న కొద్దిపాటి మానసిక సంఘర్షణ ఆయనలో చూడగలిగాను. చివరికి అంగీకార సూచకంగా చిరునవ్వు నవ్వారు.

“నా కీర్తి ఉచ్చస్థితి నందుకొనేటప్పటికి, దానివల్ల నాలో గర్వ మదం ఏర్పడింది. పులలతో పోట్లాడటమే కాకుండా, వాటి మీద రకరకాల జిత్తులు ప్రదర్శించాలని కూడా నిశ్చయించుకున్నాను. అడవి జంతువులు పెంపుడు జంతువుల్లా ప్రవర్తించేటట్టు చెయ్యాలని నా ఆశ. నా జిత్తులు బహిరంగంగా ప్రదర్శించడం మొదలుపెట్టాను ; దాంట్లో తృప్తికరమైన విజయం సాధించాను.

“ఒకనాడు సాయంత్రం, మా నాన్నగారు చింతాక్రాంతులై నా గదిలోకి వచ్చారు.

“‘బాబూ, నీకు నాదో చిన్న హెచ్చరిక. కార్యకారణాలనే తిరగలి రాళ్ళ చువ్వ ఉత్పన్నమయి రాదోయే ముప్పులనుంచి నిన్ను కాపాడు తాను,’ అన్నారు.”

“‘నాన్నగారూ, విధినిర్ణయవాదులా మీరు ? శక్తిమంతమయిన నా కార్యకలాప జలాల్ని మూడ విశ్వాసంతో కలుషం కానిచ్చవలసిందేనా ?’

“‘నేను విధినిర్ణయవాదిని కాను, నాయనా. కాని మన పవిత్ర గ్రంథాలు బోధించే న్యాయమైన ప్రతిఫల నియమాన్ని నమ్ముతాను. అడవి జంతువులకు నీ మీద ఆగ్రహం ఉంది ; దానివల్ల ఎప్పుడో ఒకనాడు నీకు ముప్పు రావచ్చు.’

“నాన్నగారూ, మీ మాటలు వింటుంటే నాకు ఆశ్చర్యంగా ఉంది ! పులుల సంగతి మీకు బాగా తెలుసు— అవి అందమైనవే కాని కనికరం లేనివి ! ఏమో, ఎవరికి తెలుసు ? నా పిడిగుడ్డులు, వాటి మొద్దుబుర్రల్లోకి కాస్తంత విచక్షణ జ్ఞానాన్ని ఎక్కిస్తాయేమో ! వాటికి సాధువర్తన అలవరచడానికి, అడవిని చక్కదిద్దే బడిలో నేనే పాఠ్యాస్త్రాన్ని !”

“నాన్నగారూ, నన్ను పులుల్ని మచ్చికచేసే వాడిలాగే చూడండి. పులుల్ని చంపేవాడినని ఎన్నడూ అనుకోకండి. నేను చేసే మంచి పనులు నాకు చెరుపు ఎందుకు చేస్తాయి ? నా జీవిత మార్గాన్ని మార్పుకోవాలన్న ఆజ్ఞ ఏదీ విధించవద్దని మిమ్మల్ని బతిమాలుకుంటున్నాను.”

చండి, నేనూ ఎంతో శ్రద్ధగా వింటున్నాం ; వెనకటి సంకల్పస్థితి అర్థం చేసుకుంటూ. భారతదేశంలో పిల్లలెవరూ తల్లిదండ్రుల కోరికలను లేలకగా తీసిపారేసి చిత్తం వచ్చినట్టు నడుచుకోరు. బైగర్ స్వామిగారు ఇంకా ఇలా చెప్పారు :

“నే నిచ్చే సంజాయిషీని నాన్నగారు, నిర్వికార మౌనం వహించి విన్నారు. విన్న తరువాత గంభీరంగా ఒక విషయం వెల్లడించారు.

“నాయనా, జరగబోయేదాన్ని గురించి ఒక సాధువు నోట్లోంచి వచ్చిన ఆశుభ విషయాన్ని చెప్పక తప్పని పరిస్థితి తెస్తున్నావు. ప్రతి రోజులాగే నిన్న నేను వరండాలో కూర్చుని భ్యానం చేసుకుంటూ ఉండగా ఆయన వచ్చాడు.

““ప్రియమిత్రమా, కలహప్రియుడైన నీ కొడుక్కి ఒక సందేశం తీసుకువచ్చాను. వాణ్ణి కిరాతకమైన పనులు మానెయ్యమను. లేకపోతే, ఈసారి పులితో పోట్లాటకు తలపడ్డప్పుడు తీవ్రమైన గాయాలకు గురిఅయి, ఆరు నెల్లపాటు ప్రాణాంతకమైన జబ్బుతో దాదాపడతాడు. అప్పుడిక వెనకటి నడవడి విడిచిపెట్టి సన్యాసి అవుతాడు.”

“ఈ కథ నా మనస్సు కెక్కలేదు. నాన్నగారు, ఒక మాయదారి ఛాందసుడి మాటల్ని సులువుగా నమ్మేశారని అనుకున్నాను.”

తమ మూర్ఖత్వానికి దేనికో కించపడుతున్నట్టుగా ఆయన, సహనం కోల్పోయినవాడి భంగిమ ఒకటి చేస్తూ ఈ విషయం వెల్లడించారు. చాలా సేపటి వరకు గంభీరంగా మౌనం వహించడం చూస్తే, మేమక్కడ ఉన్న సంగతే ఆయన ఎరగనట్టున్నారు. అంతవరకు చెప్పిన కథలో, విడిచి పెట్టిన కొన మళ్ళీ అందుకుని సాగించేసరికి, ఆయన స్వరం హఠాత్తుగా మందగించింది.

“నాన్నగారు హెచ్చరించి ఆట్టే కాలం కాకముందే, నేను కూడా దిహార్ రాజధానికి వెళ్ళాను. ప్రకృతి సౌందర్యంతో నిండిన ఆ ప్రాంతం నాకు కొత్త. విశ్రాంతిగా అక్కడ కొంత మార్పు ఉంటుందని ఆశ పడ్డాను. మామూలుగా ప్రతిచోటా జరిగినట్టుగానే అక్కడ కూడా, వీధుల్లో జనం నన్ను వింతగా చూస్తూ వెంటబడ్డారు. గుసగుసలాడుతూ వాళ్ళు చేసే వ్యాఖ్యానంలో కొన్ని ముక్కలు పట్టుకున్నాను కూడా :

“‘అడవి పులులతో పోట్లాడేవాడు ఈయనే.’

“‘ఈయనవి కాళ్ళా, చెట్ల దోదెలా?’

“‘ఆయన మొహం చూడు ! పులిరాజు అవతారమే అయి ఉండాలి!’

“వారాప్రతికలు వేసే తుది సంవికల్ప, పల్లెటూరి పిల్లకాయలు ఎలా పనిచేస్తారో తెలుసా ! అంతకంటే కూడా అలస్యంగా వెలువడే అడ వాళ్ళ ప్రసంగ విశేషాలు ఇంటింటికి ఎంత వడిగా వ్యాపిస్తాయో ! ఒక్క కొన్ని గంటల్లోనే, నేను ఊళ్ళో ఉన్నందుకు ఆ నగరమందటా ఉద్రేకం చెలరేగింది.

“సాయంత్రం నేను ప్రశాంతంగా విశ్రాంతి తీసుకుంటున్నాను.

ఇంతలో, దొడు తీసే గుర్రాల డెక్కల చప్పుళ్ళు వినిపించాయి. అవి నా బస కెదురుగా వచ్చి ఆగిపోయాయి. తలపాగాలు పెట్టుకున్న పొడుగాటి పోలీసువాళ్ళు కొందరు లోపలికి వచ్చారు.

“నేను ఆశ్చర్యపడ్డాను. ‘మానవ చట్టం సృష్టించిన విశ్వకి అన్నీ సంభవమైనవే,’ అనుకున్నాను. ‘నాకు బొత్తిగా ఏమీ తెలియని విషయాల గురించి దండించబోరు కదా, అనిపించింది.’ కాని ఈ అసీసర్లు అలవాటు లేనంత అతివివరంతో వంగి నమస్కరించారు.

“‘ఆయ్యగారూ, కూచ్ బిహార్ యువరాజావారు వారి తరపున తమకు స్వాగతం ఇవ్వడానికి మమ్మల్ని పంపారు. రేపు పౌడ్ఘన తమరు రాజమందిరానికి దయచేయవలసిందిగా వారు కోరుతున్నారు.’

“ఈ పిలుపు ఎందుకయి ఉంటుందా అని కొంతసేపు ఊహించాను. అస్పృష్టమైన ఏ కారణంవల్లనో కాని, ప్రళాంతమైన యాత్రకు ఈ అవరోధం కలిగినందుకు మనస్సు చివుక్కుమనిపించింది. కాని పోలీసులు చూపించే వినమ్రభావం నన్ను కదిలించింది ; రావడానికి ఒప్పుకున్నాను.

“మర్నాడు, నాలుగు గుర్రాలు పూన్చిన అద్భుతమైన బండిని గుమ్మంలోకి తీసుకువచ్చి అతిమర్యాదలతో నన్ను రాజమందిరానికి తీసుకువెళ్తూ ఉండే తబ్బిబ్బు ఆయాను. మలమల మాడ్చే ఎండ నాకు తగంకుండా ఉండాలని ఒక భటుడు, అందంగా అలంకరించి ఉన్న గొడుగు పట్టాడు. నగర వీధుల గుండాను, శివార్లలో ఉన్న వనాల గుండాను కులాసాగా సాగుతూ ఆనందించాను. నాకు స్వాగతం పలికడానికి రాజవంశాంకురమే స్వయంగా, మందిర ద్వారం దగ్గర ఉన్నాడు. బంగారు నగిషీ చేసిన తన ఆసనాన్ని నాకు ఇచ్చి, అంతకంటే సాదా నమూనాలో ఉన్న కుర్చీలో తాను కూర్చుంటూ చిరునవ్వు చిందించాడు.

“‘ఈ మర్యాదంతా నాకు తప్పకుండా ముప్పవైపుంది!’ అని,

ఆశ్చర్యం పెరుగుతూ ఉండగా అనుకున్నాను. కాసేపు కుశల ప్రశ్నలు జరిగిన తరువాత, యవరాజు ఉద్దేశం బయటపడింది.

“మీరు ఉత్తి చేతులతోనే అడవి పులులతో పోట్లాడగలరని మా ఊరంతా పుకారుగా ఉంది. ఇది నిజమేనా ?”

“అక్షరాలా నిజం.”

“నేను నమ్మలేను ! చట్టవాసుల తెల్ల బియ్యపన్నం తిని పెరిగిన కలకత్తా బెంగాలీలు మీరు. నిజం చెప్పండి ; మీరు పోట్లాడేది, వెన్నుబలం లేని, నల్లమందు మరిగిన జంతువులతోనే కదూ ?” ఆయన గొంతు విగ్గరగా, వెటుకారంగా ఉంది ; పలుకుబడిలో ప్రాంతీయమైన యాస కలిసి ఉంది.

“నన్ను అవమానపరిచే ఆయన ప్రశ్నకు నేను జవాబు చెప్పలేదు.

“మాకు కొత్తగా పట్టుబడ్డ ‘రాజా-బేగం’ అనే పులితో పోట్లాడాలని మిమ్మల్ని సవాలు చేస్తున్నాను. మీరు దాన్ని సరిగా ఎదిరించి, గొలుసుతో కట్టేసి, ఒంటిమీద స్పృహ పోకుండా దాని దోసులోంచి బయటికి రాగలిగితే, ఆ రాయల్ బెంగాల్ పులిని మీరే తీసుకోవచ్చు. అంతేకాక, అనేక వేల రూపాయలు, అనేక ఇతర బహుమతులూ కూడా వస్తాయి. ఒకవేళ మీరు, దాన్ని ఎదుర్కోడానికి ఒప్పుకోకపోతే, మీరు వట్టి దగుల్బాజీ అని మా రాజ్యమంతటా ఛాటిస్తాను !”

“అవమానకరమైన ఆయన మాటలు తుపాకిగుండ్ల వర్షంలా తగిలాయి. నేనూ కోపంగానే అంగీకారం తెలిపాను. ఆ ఉద్రేకంలో ఆయన కుర్చీలోంచి సగం లేచి, ఒక విషపు నవ్వు నవ్వుతూ మళ్ళీ కుర్చీలో

1. “రాజా - బేగం” - ఆడపులికి, మగపులికి కలిపి ఉండేటంత ఉగ్రత దీనికి ఉందని సూచించడానికి ఈ పేరు పెట్టారు.

కూరిబడ్డాడు : ఆయన్ని చూస్తుంటే, క్రైస్తవుల్ని క్రూరమృగాల మధ్య విడిచిపెట్టి అనందించే రోమన్ చక్రవర్తులు గుర్తుకు వచ్చారు నాకు. ఆయన ఇలా అన్నాడు :

“హోటీ ఇంకో వారంలో ఏర్పాటువుతుంది. ఆ పులిని ముందుగా చూడటానికి మీకు అనుమతి ఇవ్వలేనందుకు విచారిస్తున్నాను.”

“ఆ మృగానికి నేను వశీకరణ చేస్తాననో, రహస్యంగా నల్లమందు పెట్టడానికి ప్రయత్నిస్తాననో ఆ యువరాజు భయపడ్డాడేమో, నాకు తెలియదు !

“రాజప్రేమసాదంనుంచి బయటికి వస్తూ, అంతకు ముందున్న రాజోచితమైన చిత్రం, సర్వాంగకవచంతో సన్నద్ధమైన శకటం ఇప్పుడు లేకపోవడం చూసి, నాలో నేను నవ్వుకున్నాను.

“ముదుసటి వారమంతా, రాజోయే కఠిన పరీక్షకు కావలసినట్టుగా నా శరీరాన్ని మనస్సునూ క్రమపద్ధతిలో సిద్ధం చేసుకున్నాను. నా నౌకరు ద్వారా కొన్ని విచిత్రమైన కట్టుకథలు కూడా విన్నాను. నాకు ముప్పు వస్తుందని ఒక సాధువు మా నాన్న గారికి జోస్యం చెప్పిన సంగతి ఇక్కడి జనంకోసం ఎలా వ్యాపించిందో కాని, ప్రచారమైనకొద్దీ చిలవలూ పలవలూ వేసింది. దేవతల శాపం పొందిన ఒక దుష్టశక్తి పులిగా జన్మించి రాత్రిళ్ళు రకరకాల రాక్షసరూపాలు దాలుస్తుందనీ, పగలు మట్టుకు చారల పులిలాగే ఉంటుందనీ అమాయకులైన గ్రామప్రజలు నమ్మారు. నన్ను అజగదొక్కడానికి ఏర్పాటుయినది ఆ రాకాసిపులేనని భావించారు.

“వాళ్ళ ఉచూత్లో అట్లుకొన్న మరో కథ ఏమిటంటే, జంతువులన్నీ కలిసి పులుల స్వర్గానికి పెట్టుకున్న మొర ఫలించి రాజా-దేగం అవకరించిందట. పులిజాతి కంతకూ తలవంపులు తెస్తున్న వెరపులేని ద్వీపాద పశువును శిక్షించడానికి అది సాధనమట ! జాలులేని, కోరలులేని మానవ

మాత్రుడొకడు, పంజాలతోనూ బలిష్ఠమైన అవయవాలతోనూ ఉండే పులిని సవాలు చెయ్యడానికి సాహసించడమా ! అవమానానికి గురి అయిన పులులన్నిటి విద్వేషవిషమూ సాంద్రీభూతమయి ఏర్పడ్డ శక్తికి, గుప్త నియమాల్ని పనిచేసేటట్టు చేసి, పులుల్ని దండించే గర్విష్ఠిని మట్టుపెట్టడానికి తగినంత చలనం వచ్చిందని వల్లెప్రజలు ప్రకటించారు.

“మనిషికి మృగానికి మధ్య జరిగే ఈ పోట్లాటకు యువరాజే నిర్వాహకుడిగా వ్యవహరిస్తున్నాడని కూడా నా నౌకరు చెప్పాడు. వేలకొద్ది ప్రేక్షకజనం పట్టడానికి వీలయిన డేరా, ఆయనే దగ్గరుండి వేయించాడట; తుఫానుకు కూడా తట్టుకోగలిగేటంత దిట్టంగా వేయించాడు. దాని మధ్యలో బ్రహ్మాండమైన బోనులో రాజా-బేగం ఉంది ; బోను మట్టూ కాపుదల గది ఏర్పాటయి ఉంది. బోనులో బందీగా ఉన్న పులి, నెత్తురు తోడుకుపోయే టంత భయంకరంగా గర్జిస్తోంది. దానికి కోపంతో బాటు ఆకలి రగిలినదం కోసం తిండి అడపాలడపా పెడుతూ వచ్చారు. బహుశా, నేనే దానికి విందు బోజనం అవుతానని అనుకొని ఉంటాడు ఆ యువరాజు !

“సాటిలేని ఈ పోటీని గురించి బాగా టముకు వేయించినందువల్ల, నగరంలోవాళ్ళూ బయటివాళ్ళూ కూడా తండోపతండాలుగా వచ్చి చీక్కెట్లు కొనుక్కున్నారు. పోట్లాట జరిగేనాడు, వందలాది జనం, చీక్కెట్లు దొరక్క వెనక్కి తిరిగి వెళ్ళిపోయారు. చాలామంది, డేరా కంఠల్లోంచి చొరబడి గేరిల కింద ఉన్న బోటకు చేరి కిక్కిరిసిపోయారు.”

తైగరు స్వామి కథ మంచి పట్టులోకి వస్తూంటే, నాలో ఉద్రేకం పెట్టబడుతూ వచ్చింది ; చండి కూడా మూగబోయి శ్రద్ధగా వింటున్నాడు.

“ఒక పక్క రాజా-బేగం చెవులు చిల్లులుపడేలా గర్జిస్తోంది ; మరోపక్క, కొంచెం కంగారుపడ్డ ప్రేక్షక జనం గోం చేస్తున్నారు. ఆ మధ్యలో నేను ప్రశాంతంగా ప్రవేశించాను. నడుముకు చుట్టి కట్టుకొన్న

చిన్న గుడ్డ తప్ప నా ఒంటిని కాసుకోడానికి మరే బట్టలూ లేవు. కాపుదల గది తలుపు గడియ తీసి లోపలికి నిబ్బరంగా వెళ్ళి మళ్ళీ బిగించాను. మనిషి నెత్తురు పనిగట్టింది పులి. చువ్వలు ఫెళఫెళలాడేటంతగా రొద చేస్తూ ముందుకు ఉరుకుతూ నాకు మహాగ్రంగా స్వాగతం ఇచ్చింది. జాలీ భయమూ కలగలుపుగా కలిగిన ప్రేక్షకుల్లో నిశ్శబ్దం ఆవరించింది. మహాగ్రమైన క్రూరమృగం ముందు నే నొక గొర్రెపిల్ల మోస్తరుగా కనిపించాను.

“ఒక్క షణంలో నేను బోనులోకి ప్రవేశించాను; కాని నేను తలుపు మూస్తూ ఉండగానే రాజా-బేగం నిలుపునా నా మీదకి వచ్చిపడింది. నా కుడిదెయ్యి ఘోరంగా చీలుకుపోయింది. పులికి అన్నిటికంటే ఇష్టమైన మానవరక్తం చేతినించి వరదలా ప్రవహించింది. అనాడు సాధువు చెప్పిన జోస్యం నిజమవుతున్నట్టు అనిపించింది.

“అంతకు ముందెన్నడూ ఎరగనంత తీవ్రమైన గాయం మొట్ట మొదటిసారిగా అవదంతో మెరుపురెబ్బ తిన్నట్టుయి, తక్షణమే నేను తేరు కున్నాను. నెత్తురు ఓడుతున్న వేళ్ళు దాని కంటికి కనబడకుండా ఉండా లని, అంగోస్త్రం కింద పెట్టేశాను. ఎడమచేత్తో విసురుగా, ఎముకలు విరిగేలా ఒక్క గుద్దు గుద్దాను. దాంతో పులి వెనక్కి తిరగబడి బోనులో వెనకతట్టున గింగిరాలు తిరిగి మళ్ళీ నా ఎడటికి వచ్చింది. పిడిగుద్దులకు మనం పెట్టింది పేరు; ఆ పిడుగుద్దులతో దాని నెత్తిమీద దబదబా మొత్తాను.

“చాలాకాలం పాటు సారా చిక్కని తాగుబోతుకి మళ్ళీ అడి చిక్కితే, మొదటి పిల్పు ఎంత వెర్రె త్తిస్తుందో, రాజా-బేగంకు నెత్తుటి రుచి అంత వెర్రె త్తించింది. మధ్యమధ్య చెవులు గళ్ళుపడేలా గాండ్రస్తూ, కోపంతో రెచ్చిపోతూ నా మీద విరుచుకు పడింది. వాడిగా ఉన్న పంజాలూ

కోరలూ గల ఆ పులిముందు నేను, ఒంటిచేత్తో కాసుకోవలసి ఉన్నందు వల్ల దాని వాతవడే పరిస్థితిలో పడ్డాను. అయినా దానికి దిమ్మ తిరిగేటట్టు దెబ్బ తియ్యకపోలేదు. ఇద్దరమూ చావో బతుకో తేల్చుకోవలసినంత తీవ్రంగా పెనుగులాడుతున్నాయి. చోను చోసంలా గందరగోళమయి పోయింది; నెత్తురు అన్ని వైపులకీ చిమ్మేసింది. జాబా కనీ కలిసిన గాండ్రింపులు దాని గొంతుతోంచి బయటడుతున్నాయి.

“కాల్చండి!” ‘పురిని చంపండి!’ అంటూ ప్రేక్షకుల్లోంచి కేకలు వివదలాయి. ఈ పెనుగులాటలో మనిషి మృగమూ కూడా వడి వడిగా తిరుగుతుండడం వల్ల, రక్షక భటుడు కొట్టిన తుపాకిగుండు గురి తప్పిపోయింది కూడా. నేను నా సంకల్పశక్తి సంతనూ కూడగట్టుకొని భయంకరంగా హుంకరిస్తూ చిట్టచివరి చావుదెబ్బ కొట్టాను. పులి కూలబడి పోయి చడి చప్పుడూ లేకుండా పడుకుంది.

“పిల్లలాగ!” అన్నాను మధ్యలో, ఉండబట్టలేక.

నా మాటకు మెచ్చుకుంటున్నట్టుగా నవ్వారు స్వామీజీ. తరవాత, మంచి పట్టుగా సాగుతున్న కథ మళ్ళీ కొనసాగించారు.

“చివరికి రాజా-బేగం ఓడిపోయింది. తరవాత దాని రాజగర్వం మరింత అణిగిపోయింది. గాయాలతో చిట్టిపోయిన నా చేతులతో, జబర్దస్తీగా దాని దవడలు పెగలదీసి, నాటక షక్తిలో రంజింపజేయ్యడం కోసం, ఒక్క క్షణం పురుషముఖంలో తలదూర్చి ఉంచాను. గొలుసు కోసం చుట్టూ చూశాను. నేల మీదున్న గుట్టలోంచి ఒక గొలుసు లాగి పులి మెడకు బిగించి చోను కడ్డిలకు కట్టాను. విజయోత్సాహంతో గుమ్మం వేపు నడిచాను.

“కాని, రాకాసి పుట్టుక వుట్టిన ఆ రాజా-బేగంకు, పుట్టుమూలానికి తగ్గ రాకాసి బలం ఇంకా ఉంది. బలంగా ఒక్క ఊపుతో గొలుసు

తెంపుకొని నా వీపు మీదికి దూకింది. నా బుజం దాని కోరల్లో చిక్కింది ; నేను కుప్పగూలిపోయాను. కాని మరుక్షణంలోనే దాన్ని నేల మీద పడగొట్టి అణిచిపారేశాను. నిర్దాక్షిణ్యంగా నేను గుద్దిన గుడ్డులకు అది, ఒళ్ళు తెలిసి తెలియని స్థితిలో పడింది. ఈసారి దాన్ని ఇంకా జాగ్రత్తగా కట్టిపడేశాను మెల్లగా దోనులోంచి బయటికి వచ్చాను.

“ఈసారి నాకు కొత్తరకం ఆరుపులు వినవచ్చాయి ; ఆనందంతో అరిచిన ఆరుపు లవి. జన మందిరి గొంతులూ కలిసి బ్రహ్మాండమైన ఒకే గొంతుతో అరిచినట్టున్నాయి. నేను తీవ్రంగా గాయపడ్డప్పటికీ, పెట్టిన మూడు షరతులూ పాటించాను— పులికి స్పృహ తప్పేటట్టు చెయ్యడం, గొలుసుతో కట్టిపడెయ్యడం, ఎవరి సహాయమూ అవసరం లేకుండా నా అంతట నేనే బయటికి రావడం. అంతే కాదు ; ఆ పొగుబోతు పులిని దారుణంగా చితగొట్టడమే కాకుండా, ఎంతగా బెదరగొట్టానంటే— సమయానికి చిక్కిన బహుమానంలా దాని నోట్లోకి దూర్చిన తలను కూడా ఉపేక్షించి దూరుకుందది.

“నా గాయాలకు మందువేసిన తరువాత, పూలదండలు వేసి నన్ను మనంగా సన్మానించారు. బంగారు కాసులు అనేకం నా కాళ్ళ దగ్గర జల్లుగా కురిశాయి. నగరం యావత్తు పండుగ జరుపుకొంటున్నంత ఉల్లాసంగా ఉంది. ఎన్నడూ కనీ విసి ఎరగనంత పెద్ద, కూరమైన పులిని చిత్తు చేసినందుకు నా గురించి అన్ని చోట్లా అంతలేకుండా చెప్పుకున్నారు. అన్నమాట ప్రకారం, ఆ రాజా-బేగంను నన్నే తీసుకోవన్నారు. కాని నా కేమీ ఉత్సాహం కలగలేదు. ఒక రకమైన ఆధ్యాత్మిక పరిణామం నాలో ప్రవేశించింది. నేను పులి దోనులోంచి చివరిసారిగా బయటికి రావడంతోనే, ప్రాపంచికమైన నా ఆశలన్నీ దీకి ద్వారం మూసేసినట్టు అనిపించింది.

“తరవాత నాకు కష్టకాలం వచ్చింది. నెత్తురు విషపూరితమైనందు వల్ల ఆరు నెల్లపాటు మృత్యుముఖంలో ఉన్నాను. కూచి బిహార్ విడిచి వెళ్ళడానికి తగినంత స్వస్థత చేకూరగానే, నేను మా స్వగ్రామానికి తిరిగి వచ్చేశాను.

“‘తెలివిగా నన్ను ముందుగానే హెచ్చరించిన సాధువుంగవుడే నా గురువని నాకు తెలుసు.’ ఈ మాట నాన్నగారికి వినయంగా చెప్పాను. ‘ఆయన ఎక్కడున్నారో కనుక్కోగలిగితే ఎంత బాగుండును!’ నా కోరిక చిత్తశుద్ధితో కూడినది. కనకనే ఆ సాధువు ఒకనాడు అనుకోకుండా వచ్చారు.

“‘పులుల్ని అణచడం ఇంక చాలు.’ ప్రకాంత నిర్భర స్వరంతో అన్నారాయన. ‘నాతో రా ; మానవ మనస్సనే అడవుల్లో సంచరించే అజ్ఞాన మృగాల్ని అణచడం ఎలాగో నేర్పుతాను. ప్రేక్షకులముందు ప్రదర్శన లివ్వడానికి అలవాటుపడ్డవాడివి ; యోగంలో నువ్వు సాధించే మనవిజయాన్ని దేవతల ముందు ప్రదర్శించి వాళ్ళకి వినోదం కలిగిద్దువు గాని!’

“ఋషువులుల్లె న ఆ గురువుగారే నన్ను ఆధ్యాత్మిక మార్గంలో ప్రవేశపెట్టారు. చాలాకాలం వాడకం లేక, తుప్పుపట్టి బెట్టుపట్టిన అత్మ ద్వారాల్ని తెరిచినవారు ఆయన. నా శిక్షణ నిమిత్తమై త్వరలోనే మే మిద్దరం కలిసి హిమాలయాలకు వెళ్ళిపోయాం.”

తుఫానులా సాగిన, తమ జీవితాన్ని గురించి మాకు స్థూలంగా చెప్పినందుకు కృతజ్ఞులమై నేనూ, చండీ ఆ స్వామివారి పాదాలకు మొక్కి. ఆయన దర్శనం కోసం, చలిచలిగా ఉండే గదిలో చాలాసేపు కాసుకొని కూర్చున్నందుకు ఫలితం సమృద్ధిగా కలిగిందని నేనూ నా స్నేహితుడూ సంతోషించాం.

గాలిలో తేలే సాధువు

“ఒక యోగి, భూమికి కొన్ని అడుగుల ఎత్తున గాలిలో తేలడం నిన్న రాత్రి ఒక చిన్న సమావేశంలో చూశాను,” అంటూ మా స్నేహితుడు ఉపేంద్ర మోహన్ చౌధరి నాకు నొక్కిచెప్పాడు.

నేను ఉత్సాహంగా చిరునవ్వు నవ్వాను. “ఆయన పేరు నేను ఊహించగల ననుకుంటాను. ఆపర్ సర్క్యూలర్ రోడ్డులో ఉండే బాదురీ మహాశయులే కదూ?” అని అడిగాను. తాను చెప్పింది నాకు కొత్త సంగతి కాదని తేలిపోవడంలో కొద్దిగా దిగాలుపడుతూ, ఉపేంద్రుడు తల ఊపాడు. సాధువులగురించి తెలుసుకోవడమంటే నాకు ఎంత ఆసక్తి ఉందో మా స్నేహితులకు తెలుసు; ఎప్పటికప్పుడు నన్ను ఒక కొత్తదారి పట్టించడం వాళ్ళకొక సరదా. “ఆ యోగి మా ఇంటికి దగ్గరిలోనే ఉంటారు. ఆయన్ని చూద్దానికి తరచుగా వెళ్తూనే ఉంటాను.” నా మాటలకు ఉపేంద్రుడి ముఖంలో గాఢమైన ఆసక్తి పొడగట్టింది. అప్పుడు నే నింకా చెప్పాను.

“ఆయన అద్భుతమైన యోగక్రియలు చెయ్యడం చూశాను. అష్టాంగ యోగంలో పతంజలి¹ చెప్పిన రకరకాల ప్రాణాయామాల్ని² ఆయన గొప్పగా సాధన చేశారు. ఒకసారి బాదురీ మహాశయులు నా ఎదుట

1. ప్రాచీన యోగశాస్త్రానికి మొట్టమొదటి వ్యాఖ్యాత.

2. శ్వాసను క్రమబద్ధం చేసి ప్రాణశక్తిని అద్భుతానికి తెచ్చుకొనే పద్ధతులు. భౌతిక ప్రాణాయామం, మనస్సును నిలకడగా ఉంచుతుంది.

భక్తిక ప్రాణాయామం చేస్తుంటే, గదిలో నిజంగా తుపాను వున్నట్లేమో అనిపించింది; అంత ఆద్భుత శక్తితో చేకారినట్లుగా తరవాత, ఉరుము ఉరుముతున్నట్టుగా వెలువడే ఊపిరిని పూర్తిగా బయటికి వదిలేసి ఉన్నతమైన అధిచేతన¹ స్థితిలో నిశ్చలంగా ఉండిపోయారు. ఆ తుపాను వెలిసిన తరవాత ఏర్పడ్డ ప్రకాంతత, ఎన్నటికీ మరిచిపోలేనంతగా, నా మనస్సులో ఇప్పటికీ అనుభూతమవుతూ ఉంటుంది. 3936/RR.

1. ఫ్రెంచి మనోవిజ్ఞాన శాస్త్రవేత్తలు పరిశోధనలు జరిపి అధిచేతనను గుర్తించారని సోర్యన్‌లో ఉండే హైఫెనర్ జులే బోయా 1928 లో చెప్పాడు. అత్యద్భుతమైన ఈ అధిచేతన, “ప్రాయిడ్ భావించిన అవచేతన మనస్సుకు సరిగా వ్యతిరేకమైనది; మానవుణ్ణి కేవలం ఉన్నతజాతి జంతువుగా కాకుండా నిజంగా మానవుడిగా చేసే శక్తులు దీనిలో ఉన్నాయి,” అని కూడా ఆయన అన్నాడు. ఉన్నతమైన చేతన జాగృతం కావడం అంటే, “కుయేయిజం [మనో విశ్లేషణ పరమైన చికిత్సా విధానం] అని కాని సమ్మోహన శక్తి అని కాని అనుకో గూడదు,” అని ఆ ఫ్రెంచి శాస్త్రవేత్త వివరించాడు. అధిచేతన మనస్సు ఉనికిని తాత్త్వికంగా చాలాకాలం కిందటే గుర్తించారు; నిజానికి ఎమర్సన్ ‘ఓవర్-సోల్’ అని చెప్పింది దీన్ని ఉద్దేశించే; కాని దీన్ని శాస్త్రీయంగా గుర్తించింది మాత్రం మొన్న మొన్ననే.

“ది ఓవర్-సోల్” అన్న దానిలో ఎమర్సన్ ఇలా రాశాడు : “మనిషి, జ్ఞానమంతా, ఉత్తమత్వమంతా నెలకొని ఉండే ఆలయానికి ముఖతలం వదిలిపాడు తింటూ, తాగుతూ, మొక్కలు నాటుతూ, లెక్కలు వేస్తూ ఉండే, మనకు తెలిసిన మామూలు మనిషివే మనం సామాన్యంగా మనిషి అని అంటూ ఉంటాం. కాని అతడు తన గురించి తాను సరిగా తెలుసుకోలేదు సరికదా, తప్పుగా తెలుసు కుంటాడు. వాణ్ణి మనం గౌరవించం; వాడు అంగభూతంగా ఉన్న ఆత్మను గౌర విస్తాం. వాడు తన చేతంద్వారా దాన్ని కనబరుస్తాడు : మన చేత మొక్కిరియ కుంటాడు. ఆధ్యాత్మిక ప్రకృతి అగాధాలకూ, భగవంతుడి సకల గుణాలకూ ఒక పక్కగా పడుకొని ఉంటాం మనం.”

“ఆ సాధువు, ఇల్లు విడిచి ఎన్నడూ బయటికి వెళ్ళరని విన్నాను.”
ఉపేంద్రుడి కంఠంలో కొద్దిగా అపసమ్మకం ధ్వనించింది.

“ముమ్మాటికి నిజం! గత ఇరవై ఏళ్ళుగా ఆయన ఇల్లు విడిచి బయటికి రాలేదు. మనవాళ్ళ పర్వదినాల్లో మాత్రం ఆయన, తమకు తాము పెట్టుకొన్న నియమాన్ని కొద్దిగా సడలించి, గుమ్మం దాటి వీధి దాకా మాత్రం వెళ్తారు! భాదురీ మహాశయులది జాలిగుండె అని ప్రసిద్ధి. అంచేత ముష్టివాళ్ళు గుమ్మం దగ్గరికి చేరుతూంటారు.

“గురుత్వాకర్షణ శక్తిని ఉల్లంఘించి, గాలిలో ఎలా ఉంటా రాయన?”

“నిర్జీతమైన కొన్ని రకాల ప్రాణాయామాలు చేస్తే, యోగి శరీరానికి స్థూలత్వం పోతుంది. అప్పుడది పైకయినా లేస్తుంది, కప్పమీది దిగా కుప్పించి ఎగురుతూ నయినా ఉంటుంది. విధాయకమైన యోగాభ్యాసం చెయ్యని సాధువులు కూడా, గాఢమైన భక్తి పారవశ్య స్థితిలో ఉన్నప్పుడు అలా గాలిలో తేలుతూ ఉంటారని వింటాం.”

“ఈయన్ని గురించి ఇంకా తెలుసుకోవాలని ఉంది నాకు. సాయం సమయాల్లో ఆయన జరిపే సమావేశాలకు వెళ్తా ఉంటావా?” ఉపేంద్రుడి కళ్ళు ఆసక్తితో మిలమిల మెరుస్తున్నాయి.

“ఆ, తరుచు వెళ్తానే ఉంటాను. ఆయన జ్ఞానంలోని చమత్కారం నాకు చాలా ఉల్లాసం కలిగిస్తూ ఉంటుంది. అప్పుడప్పుడు నేను అదే పనిగా నవ్వుతూ ఉండడం వల్ల, సమావేశాల్లో గాంధీర్యం సడలిపోతూ ఉంటుంది. అందుకు ఆయనయితే ఏమీ అనుకోరు కాని, శిష్యులు మాత్రం కొరకొరా చూస్తుంటారు!”

ఆ రోజు మధ్యాహ్నం, బడినుంచి ఇంటికి వెళ్తూ, భాదురీ మహా

శయల మతం మీదగా వెళ్తూ, ఆయన్ని ఒకసారి కలుసుకోవాలని నిశ్చయించుకున్నాను. ఆ యోగిగారు, మామూలు జనానికి అందుబాటులో లేరు. కింది అంతస్తులో ఒక శిష్యుడు క్షార్చుని, గురువుగారి ఏకాంతానికి భంగం కలక్కుండా కాపలా కాస్తున్నాడు. ఆ శిష్యుడిలో చండశాసనుడి అంశ కొంచెం ఉంది ; ఆయన్ని కలుసుకోడానికి ముందుగా అనుమతి దీసుకున్నావా, లేదా అని అడిగాడు. అతగాడు నన్ను బయటికి నెట్టిసే ప్రమాదం తప్పించడానికా అన్నట్టు, అతని గురువుగారే సరిగా సమయానికి అక్కడికి వచ్చారు.

“ముకుందుడు ఎప్పుడు రావాలనుకుంటే అప్పుడు రానియ్యి.” సాధువు కళ్ళు మెరిశాయి. “నా ఏకాంతవాస నియమం నా సౌకర్యం కోసం ఏర్పాటుచేసుకున్నది కాదు. లౌకిక జీవులకు, తమకున్న భ్రమల్ని పటాపందలు చేసే నిష్కాపట్యం నచ్చదు. సాధువులన్నవాళ్ళు చాలా ఆరుదుగా ఉండడమే కాదు, వాళ్ళు సరిగా అర్థం కావడం కూడా కష్టం. పవిత్ర గ్రంథాల్లో కూడా వాళ్ళగురించి రాసింది తరచు చాలా ఇబ్బంది పెడుతూ ఉంటుంది !”

నేను భాదురీ మహాశయల వెనక, పై అంతస్తులో తిన్న ఆయన నివాస భాగానికి వెళ్ళాను. అది ఎంతో నిరాడంబరంగా ఉంది. ఆయన అక్కణ్ణించి కదలడమన్నది చాలా అరుదు. సాధువుంగవులు తరచుగా ప్రాపంచిక కార్యకలాపాల్ని పట్టించుకోరు ; యుగప్రసిద్ధులు ఆయేవరకు వెలుగులోకి రారు. ఒక మునికి, సంకుచితమైన వర్తమాన కాలంలో జీవించే వాళ్ళు మాత్రమే సమకాలికులని అనుకోడానికి వీలులేదు.

“మహాఋషీ¹, నేను ఎరిగినవాళ్ళలో, ఎప్పుడూ ఇంట్లోనే ఉండే మొట్టమొదటి యోగి మీరేనండి.”

1. “గాప్ప ముని.”

“భగవంతుడు తన సాధువుల్ని ఒక్కొక్కప్పుడు, ఎవరూ అనుకోని చోట పుట్టిస్తాడు ; దేకపోతే ప్రజలు, తన నొక నియమానికి పరిమితం చేసేస్తారని.”

ఆ సాధువు, చైతన్యంతో స్పందించే తమ దేహాన్ని పద్మాసనం వేసి బిగించారు. దెబ్బయ్యో పడిలో పద్ధ ఆయనలో, వయస్సు ప్రైబిడ్డం వల్ల కాని ఎప్పుడూ కూర్చునే ఉండడంవల్ల కాని మామూలుగా కనిపించే అప్రియమైన చిహ్నాలేవీ కనబడవు. దృఢంగా, నిటారుగా ఉండే దేహం. ప్రతి విషయంలోనూ ఆయన ఆదర్శమూర్తి. సనాతన గ్రంథాల్లో వర్ణించిన మాదిరిగా, ఆయన ముఖం ఋషిని తలపిస్తుంది. ఉన్నతమైన శిరస్సుతో, ఒత్తుగా పెరిగిన గడ్డంతో ఆయన, ఎప్పుడూ వెన్ను దృఢంగా, నిటారుగా నిలిపి ఆసీనులయేవారు ; ప్రశాంతమైన ఆయన నేత్రాలు సర్వాంతర్యామి మీదే నిలిచి ఉండేవి.

ఆ స్వామివారు, నేనూ ధ్యానస్థితిలోకి వెళ్ళాం. ఒక గంట తరవాత ఆయన మృదుస్వరానికి నాకు స్పృహ వచ్చింది.

“నువ్వు తరచుగా మౌనంలోకి వెళ్తూ ఉంటావు ; కాని అనుభవం¹ సంపాదించావా?” ధ్యానం కన్న భగవంతుణ్ణి ఎక్కువగా ప్రేమించాలన్న విషయం ఆయన నాకు గుర్తుచేశారు. “సాధన పద్ధతినే లక్ష్యమనుకుని పొరపాటు పడకు.”

ఆయన నాకు కొన్ని మామిడిపళ్ళు పెట్టారు: ఆయన గంభీర స్వభావంలోనే నాకు ఆహ్లాదకరంగా కనిపించే హాస్యప్రియత్వం ఉంది. ఆ దోరిణిలో ఆయన ఇలా అన్నారు : “జనానికి సాధారణంగా, ధ్యాన యోగం (భగవంతుడితో కలయిక) కంటే జలయోగం (తిండి తినడం) కంటేనే ఇష్టం.”

1: భగవంతుణ్ణి యథార్థంగా దర్శించడం.

యోగపరంగా ఆయన ప్రయోగించిన శైవకు నేను విరగబడి నవ్వాను.

“ఎంత బాగా నవ్వుతావో!” అన్నాడు. ప్రేమలో కూచిన బెల్లుగు ఆయన చూపులో తమక్కుమంది. ఆయన ముఖమయితే ఎప్పుడూ గంభీరంగా ఉంటుంది; కాని ఆనంద పారవశ్యంతో కూడిన చిరునవ్వు ఒకటి దాంట్లో రవ్వంత పొడగడుతూ ఉంటుంది. సువిశాలమైన ఆయన నేత్ర పద్మాల్లో దివ్యహాసం దాక్కుని ఉంటుంది.

“ఆ ఉత్తరాలు, ఎక్కడో దూరంగా ఉన్న అమెరికా నుంచి వచ్చాయి.” జల్లమీద ఉన్న కొన్ని లావుపాటి కవర్లను చూపిస్తూ అన్నారాయన. “యోగం మీద ఆసక్తి గల సభ్యులున్న కొన్ని సంఘాలతో ఉత్తర ప్రభుత్వరాలు జరుపుతూ ఉంటాను. కొలంబస్ కన్న ఉత్తమమైన దిగ్గరసం జ్ఞానమున్న ఆ సభ్యులు, భారతదేశాన్ని కొత్తగా కనుక్కొంటున్నారు! వాళ్ళకి సాయం చెయ్యడం నాకు సంబంధించిన విషయం. పగటి వెల్తురు లాగే, యోగశాస్త్ర జ్ఞానం చూడాలి, పొందదలిచిన వాళ్ళందరికీ ఉచితంగా లభిస్తుంది.

“మానవులు మోక్షం పొందడానికి సారభూతమైనదిగా ఋషులు దర్శించినదాన్ని పాశ్చాత్యుల కోసం పరివసర చెయ్యనక్కర లేదు. బాహ్యనుభవం వేరయినా ఆత్మమట్టుకు ఒకే తీరుగా ఉన్న పాశ్చాత్యులు కాని, ప్రాచ్యదేశాలవాళ్ళు కాని క్రమశిక్షణతో కూడిన ఏదో ఒక యోగ పద్ధతిని అభ్యాసం చెయ్యకపోతే బాగుపడరు.”

ఆ యోగి ప్రశాంతమైన కళ్ళతో నన్ను ఆకట్టుకొన్నారు. ఆయన మాటల్లో, భవిష్యత్తును సూచించే ఆస్పష్టమైన ఉపదేశం ఉందన్న సంగతి నేను అప్పుడు గ్రహించలేదు. ఎప్పుడో ఒకనాడు నేను భారతదేశపు దివ్య బోధలను అమెరికాకు తీసుకు వెళ్తానని, తరుచుగా మాట వరసకు చేసే

సూచనలకు పూర్తి అర్థం, ఇప్పుడే— ఈ మాటలు రాస్తూ ఉన్నప్పుడే తెలుస్తోంది.

“మహాబుషీ, ప్రపంచానికి లాభం కలగడానికి, యోగశాస్త్రాన్ని గురించి మీరొక పుస్తకం రాస్తే బాగుండు ననిపిస్తోంది.”

“నేను శిష్యుల్ని తయారుచేస్తున్నాను. వాళ్ళు వాళ్ళ శిష్యపరం పరా, కాలక్రమాన జరిగే సహజ విచ్ఛిత్తులనూ విమర్శకుల అసహజ వ్యాఖ్యానాలనూ తప్పని నిరూపించే సజీవ గ్రంథాలుగా నిలుస్తారు.”

సాయంకాలం ఆయన శిష్యుడు వచ్చేవరకు ఆ యోగి దగ్గర నేను ఒక్కణ్ణే ఉన్నాను. భాదురీ మహాశయులు ప్రసంగం ప్రారంభించారు; ఆయన ప్రసంగాలు సాటిలేనివి. వినేవాళ్ళ మనస్సుల్లో ఉండే చెత్తనంతా తుడిచిపెట్టేసి దేవుడివేపు తేలుతూ పోయేటట్టు చేసే ప్రశాంతమైన వరద వెల్లువ మాదిరిగా ప్రసంగించారాయన. ఆయన స్వచ్ఛమైన బెంగాలీతో, మనస్సుకు హత్తుకుపోయే సితికథలు చెప్పారు.

ఈ సాయంత్రం భాదురీ మహాశయులు, మీరాబాయి జీవితానికి సంబంధించిన వివిధ శాస్త్రీయ విషయాల్ని వివరించారు. మీరాబాయి మధ్యయుగంలో జీవించిన రాజపుటానీ రాజకుమారి; సాధుసజ్జన సాంగత్యం కోసం ఈమె రాజభోగాల్ని కూడా విడిచిపెట్టేసింది. సనాతన గోస్వామి అనే గొప్ప సన్యాసి ఒకాయన, ఈమె అడవి కాబట్టి దర్శన మివ్వడానికి నిరాకరించాడు. దానికి ఈమె ఇచ్చిన జవాబుతో ఆయనే తలవంచుకొని ఈమె పాదాల దగ్గరికి రావలసి వచ్చింది.

“మీ స్వాములవారికి చెప్పండి,” అన్న దామె, “ఈ విశ్వంలో దేవుడు తప్ప మరో మగవాడెవరూ ఉన్నట్టు నాకు తెలియదు; ఆయన ముందు మన మందరం అడవాళ్ళం కామా?” (ఏకైక సృష్టికర్త దేవుడే

ననీ, ఆయన నృప్తి అంతా స్తబ్ధమైన మాయ తప్ప మరేమీ కాదనీ పవిత్ర గ్రంథాలు వెల్లడించే భావన).

మీరాబాయి ఆనంద పారవశ్యంతో అనేక కీర్తనలు కట్టింది ; వాటిని ఈనాటికీ భారతదేశంలో పదిలపరుస్తుంటారు. వాటిలో ఒకటి కింద అనువదిస్తాను :

“ప్రతినిత్యం స్నానంచేస్తేనే దేవుడు సాక్షాత్కరించేట్టుయితే
వెంటనే నేను తిమింగిలాన్నవుతాను, అఖాతంలో ;
దుంపలూ పళ్ళూ తిన్నంత మాత్రాన తెలిసేట్టుయితే ఆయన,
నేను మేకజన్మ ఎత్తితేనే బాగుండు ననుకుంటాను ;
జపమాల తిప్పితేనే ఆయన బయటపడతాడంటే
రాకాసి పూసల పేరుతోనే జపాలు చేస్తాను ;
రాతిబొమ్మలకు మొక్కుడంవల్లనే ఆయన తెరమరుగు విడుస్తాడంటే
పాషాణమయమైన పర్వతాన్నే పూజిస్తాను సవినయంగా ;
పాలు తాగితేనే ఆయన్ని ఒంటబట్టించుకోవచ్చునంటే
ఎన్నో పాడిదూడలకూ పసిపిల్లలకూ అయినీపాటికి తెలిసిపోయే

ఉండాలి ;

నతిని విడిచిన మాత్రాన దేవుడికి పిలుపందుతుందంటే
వేలకొద్దీ జనం నపుంసకులయిపోరా మరి ?
మీరాబాయికి తెలుసు, దేవుణ్ణి కనుక్కోడానికి
తప్పకుండా ఉండవలసింది, ప్రేమ ఒక్కచేనని.”

భాదురీ మహాశయులు యోగాసనంలో కూర్చుని ఉండగా, చాలా మంది విద్యార్థులు, ఆయన పక్కన ఉన్న పాంక్షోళ్ళలో రూపాయలు పెట్టారు. భారతదేశంలో సంప్రదాయ ప్రకారంగా భక్తితో ఇలా సమర్పించడ మన్నది, శిష్యుడు తన భౌతిక సంపత్తిని గుర్తువారి పాదాలముందు

అర్చిస్తాడన్న దానికి సూచన. కృతజ్ఞతగల స్నేహితులందఱే, మారు రూప్లాలో ఉండి తన అవసరాలు తాను చూసుకొనే భగవంతుడే.

“స్వామీ, మీరు అద్భుతమైనవారు!” ఒక శిష్యుడు ఈ ఋషి పుంగవుల దగ్గర సెలవు తీసుకుంటూ భక్తిపూర్వకంగా అన్నాడు. “భగవంతుణ్ణి అన్వేషించడం కోసం, మాకు జ్ఞానోపదేశం చెయ్యడం కోసం మీరు సంపదలూ సౌభ్యాలూ అన్నీ త్యాగం చేసేశారు!” వాడురీ మహా శయులు చిన్నతనంలో, ఏకైక లక్ష్యంతో యోగమార్గంలోకి ప్రవేశించేటప్పుడు, పెద్దలెచ్చిన గొప్ప సంపదను విడిచిపెట్టేశారన్నది లోకప్రసిద్ధం.

“విషయాన్ని తారుమారు చేస్తున్నావు నువ్వు!” ఆ యోగి ముఖంలో మెత్తటి మందలింపు ఉంది. “నేను అనంతమైన ఆనందంతో కూడిన విశ్వసామాజ్యం కోసం పనికిమాలిన రూపాయలూ, కొన్ని చిల్లరమల్లర సుఖాలూ మట్టుకే విడిచిపెట్టేశాను. అటువంటిప్పుడు నేను, నా కేమీ లేకుండా చేసుకోడమేమిటి? ఒక గొప్ప నిధిని ఇతరులతో పంచుకోవడంలో ఉన్న ఆనందం నాకు తెలుసు. అది కూడా ఒక త్యాగమేనా? కురచ చూపుగల లోకులే నిజమైన త్యాగపురుషులు! ఒక గుప్పెడు ప్రాపంచికమైన ఆటకొమ్మలకోసం, అసమానమైన దివ్యసంపదల్ని త్యాగంచేస్తున్నారు!”

త్యాగాన్ని గురించిన ఈ విరోధాభాస దృష్టికి నాలో నేను నవ్వు కున్నాను— గర్వియ్యలైన కేటిశ్వురులను అనుకోని త్యాగపురుషులుగా చూచేసి, సాధువయిన ఏ దివ్యగాడి నెత్తినయినా కుబేర కిరీటం పెట్టేట్టుగా ఉంది.

“భగవంతుడు ఏర్పరిచిన జీవిత క్రమం, భీమా కంపెనీ కంపెనీ కూడా తెలివిగా మన భవిష్యత్తును అమిర్చి ఉంచుతుంది.” స్వామివారు పలికిన తుది పలుకులు, తమ విశ్వాసాన్ని స్వయంగా అనుభవసిద్ధం

చేసుకొన్న మీదట వెలువడినవి. “ఈ ప్రపంచం, బయట భద్రత ఉండి తోపం అశాంతి అలుముకొన్న విశ్వాసపరులతో నిండి ఉంది. కటువుగా ఉండే వాళ్ళ ఆలోచనలు వాళ్ళ నుదుటి మీది మచ్చల్లాటివి. తాలిసారిగా ఊపిరి ఆడినప్పటినుంచి మనకు గాలి పాలూ కల్పించినవాడికి, తన భక్తులకు ఏ రోజుకు కావలసినవి ఆ రోజు అమర్చిపెట్టడం ఎల్లాగో తెలుసు.”

బడి విడిచిపెట్టిన తరవాత ఆ సాధువుగారి దర్శనానికి వెళ్ళడం కొనసాగిస్తూనే వచ్చాను. నేను ‘అనుభవం’ పొందడానికి ఆయన, పైకి చదీ చప్పుడూ లేని ఉత్సాహంతో తోడ్పడ్డారు. ఒకనాడు ఆయన రామ మోహన్ రాయ్ రోడ్డుకు మకాం మార్చేశారు. అది మా గుర్పూర్ రోడ్డు ఇంటి పరిసరాలకి చాలా దూరం. ఆయన మీద అభిమానం గల శిష్యులొకరు, ‘నగేంద్ర మఠం’ అన్న పేరుతో ఆయనకోసం ఒక ఆశ్రమం కట్టించారు.

1. ఆయన పూర్తిపేరు నగేంద్రనాథ్ రామరీ. మఠమంటే సన్యాసులుండే ఆశ్రమం.

తైత్తిర ప్రపంచంలోని, “గాలిలో తేలే యోగు”లో, 17-వ తాల్దీ నాటి కూప్పనోలోని సెంట్ జోసఫ్ ఒకడు. ఆయన చేసిన యోగక్రియలను కళ్ళారా చూసి చెప్పినవాళ్ళు దురిగా ఉన్నారు. సెంట్ జోసఫ్ మతిమరుపుమనిషిలా పైకి కనిపించేవాడు : క్లాని ఆ మతిమరుపు నిజానికి దివ్యస్మరణ. తోటి ఆశ్రమవాసులు అయ్యి అందరితోబాటు కలిసి ఒకే బల్లపగ్గర భోజనానికి కూర్చోనిచ్చేవారు కాదు ; పింగాణి పళ్ళాలతో సహా ఆయన గాలిలో పైకప్పురాకా తేలిపోతాడని. ఈ సాధువు, ఎక్కువసేపు ఎప్పుడూ భూమిమీద ఉండలేకపోవడంవల్ల ప్రాపంచిక విధులు నిర్వహించడానికి అనర్హుడయిన ఏకైక వ్యక్తి అన్నది నిజం. ఒక పవిత్ర విగ్రహం కంటబడితే చాలు, సెంట్ జోసఫ్ గాలిలో నిటారుగా తేలిపోవడం తరచు జరుగుతూండేది : ఇద్దరు సాధువులు, ఒకరు శిలారూపంలోనూ మరొకరు రక్తమాంసాంతోనూ, గాలిలో పైన, కలిసి గుండ్రంగా తిరుగుతూ కనిపించే వాళ్ళట.

తరవాత నా జీవిత కథలో అనేక సంవత్సరాలు గడిచాక జరిగిన ముచ్చట ఒకటి ఇక్కడ మనవి చేస్తాను. భాదురీ మహాశయులు చివరి సారిగా నాకు చెప్పిన మాటలవి. నేను పాశ్చాత్యదేశాలకు బయలుదేరడానికి కొద్దిగా ముందు, ఆయన్ని వెతుక్కుంటూ వెళ్ళి, వీడుకోలు దీవెనలకోసం వినయంగా ఆయన ముందు మోకరిల్లాను.

“నాయనా, అమెరికా వెళ్ళు. సనాతన భారతదేశం ఘనతని నీకు కవచంగా తీసుకువెళ్ళు. విజయం నీ నుదుట రాసి ఉంది. దూరదేశాల సజ్జనులు నిన్ను బాగా ఆదరిస్తారు.”

మహాస్వతాత్మురాలు - ఆవిలాలో ఉండే సెంట్ తెరీసాకు శరీరం, పైకి తేలిపోవడం చాలా ఇబ్బందిగా ఉండేదట. సంస్థాపరమైన కార్యభారాలు నిర్వహించ వలసి ఉన్నందువల్ల గాలిలో “పైకి తేల్చే” అనుభవాలు రాకుండా ఉండడానికి విఫలప్రయత్నాలు చేసింది. “కాని ప్రభువు మరో విధంగా చేయదలచినప్పుడు చిన్న చిన్న జాగ్రత్తలు నివ్వలమయ్యేవి,” అని రాసిందామె. సెంట్ తెరీసా తౌలికకాయం, స్పెయిన్ లోని ఆర్బా అనే ఊళ్ళో చర్చిలో ఉంది. ఇది నాలుగు శతాబ్దాలుగా చెక్కుచెదరకుండా ఉంది : దీనికి తోడు పూంవాసనలు కూడా గుబాళిస్తూ ఉంటాయి. ఈస్థలంలో లెక్కలేనన్ని అలౌకిక ఘటనలు సంభవించాయి.

అధ్యాయం : 8

ప్రఖ్యాత భారతీయ శాస్త్రవేత్త, సర్ జగదీశ్ చంద్ర బోసు

“జగదీశ్ చంద్ర బోసు కనిపెట్టిన నిస్తంత్రీ పరికరాలు మార్కొనీ వాటికంటే ముందటివే.”

రెచ్చగొట్టేటట్టున్న ఈ వ్యాఖ్యానం చెవిని పడగానే, దారి పక్కన నిండుని శాస్త్రచర్య జరుపుతున్న ఆచార్యుల బృందానికి దగ్గరగా వెళ్ళాను. వాళ్ళతో కలవడానికి నాలో కలిగిన ప్రేరణ తాతి దురహంకారమే అయితే దానికి నేను విచారించవలసిందే. కాని కేవలం అధిభౌతికశాస్త్రం లోనే కాకుండా భౌతికశాస్త్ర రంగంలో కూడా భారతదేశం ప్రముఖపాత్ర వహించగలదన్న విషయానికి సాక్ష్యం ఉందంటే, దాని మీద నాకు గాఢ మైన ఆసక్తి లేదని చెప్పలేను.

“అంటే మీ అభిప్రాయం ఏమిటండీ?”

ప్రొఫెసరుగారు నా కోరిక మన్నించి ఇలా వివరించారు : నిస్తంత్రీ సంయోజకాన్ని, విద్యుత్ తరంగాల ప్రక్రియన సూచక పరికరాన్ని కనిపెట్టడంలో బోసు మొట్టమొదటివారు. కాని ఈ భారతీయ శాస్త్రవేత్త, తాను కనిపెట్టినవాటి మీద వ్యాపారంచేసి డబ్బు గడించడానికి పూనుకోలేదు. త్వరలోనే ఆయన, నిర్ణీత ప్రపంచం మీంచి సజీవ ప్రపంచం మీదికి దృష్టి మళ్ళించారు. వృక్షశరీరదర్శ శాస్త్రజ్ఞుడుగా ఆయన కని

పెట్టిన విప్లవాత్మకమైన విషయాలు భౌతిక శాస్త్రవేత్తగా సాధించిన విప్లవాత్మక విజయాలను మించిపోయాయి.

ఆయనకు నేను మర్యాదగా కృతజ్ఞతలు తెలిపాను. ఆయన ఇంకా ఇలా అన్నారు: “ఈ ప్రఖ్యాత శాస్త్రవేత్త మాతోబాడే ప్రెసిడెన్సీ కళాశాలలో ఆచార్యులుగా పనిచేస్తున్నారు.”

మర్నాడు నేను, ఆ ఋషితుల్యుల నివాసానికి వెళ్ళి దర్శించాను. ఆయన ఇల్లు గుర్పూర్ రోడ్డులో మా ఇంటికి దగ్గరిలోనే ఉంది. చాలా కాలంగా నేను ఆయన్ని దూరంనుంచే గౌరవభావంతో చూస్తూ ఉండేవాణ్ణి. గంభీరంగా కూర్చుని విశ్రాంతి తీసుకుంటున్న ఈ వృక్షశాస్త్రవేత్త, నన్ను ఆదరపూర్వకంగా పలకరించారు. ఆయన మంచి యాపసి; దృఢకాయులు. ఏభయ్యా పడిలో ఉన్నారు. జుట్టు ఒత్తుగా ఉంటుంది. నుడరు విశాలం. కలలు కనేవాడి కళ్ళలా, పరధ్యానంలో ఉండే కళ్ళు ఆయనవి. ఆయన కంఠస్వరాల్లోని నైశిత్యం, ఒక జీవితకాలంలో అలవడిన శాస్త్రీయమైన అలవాటును తెలియజేస్తోంది.

“ఈమధ్యనే నేను, పాశ్చాత్యదేశాల్లో ఉన్న వైజ్ఞానిక సంఘాల్ని సందర్శించే యాత్ర పూర్తిచేసుకొని తిరిగి వచ్చాను. ప్రాణులన్నిటిలోనూ ఉన్న అవిభాజ్యమైన ఏకత్వాన్ని ప్రదర్శించే విధంగా నేను కనిపెట్టిన సున్నితమైన పరికరాలపట్ల, ఆ సంఘాల సభ్యులు గాఢమైన ఆసక్తి కనబరిచారు. బోస్ క్రెస్కోగ్రాఫ్ కు, ఉన్నదాన్ని కోటిరెట్లు పెద్దగా చేసి చూపించే బ్రహ్మాండమైన శక్తి ఉంది. సూక్ష్మదర్శిని అయితే కొన్నివేల రెట్లు మాత్రమే పెద్దగా చేసి చూపిస్తుంది; అయి

1. “శాస్త్రం యావత్తు లోకాతీతమైరది; లేకపోతే అది నశించిపోతుంది. వృక్షశాస్త్రం ఇప్పుడు సరయిన సిద్ధాంతాన్ని సాధిస్తోంది. పరబ్రహ్మ అవతారాలు ఇప్పుడు ప్రకృతి చరిత్రకు సంబంధించిన పాఠ్యాంశాలవుతాయి” - ఎమర్సన్.

నప్పటికీ అది జీవశాస్త్రాభివృద్ధికి గొప్పగా తోడ్పడింది. ఈ క్రెస్కో-గ్రాఫు లెక్కలేనన్ని మార్గాల్ని ఆవిష్కరిస్తుంది.”

“మహాశయా, నిరాకారమైన శాస్త్రహస్తాలతో పడమటి దేశాలు తూర్పుదేశాల్ని త్వరగా దగ్గరికి చేర్చుకోవడానికి మీ రెంతో దోహదం చేశారు,” అన్నాను.

“నేను కేంబ్రిడ్జిలో చదువుకున్నాను. సిద్ధాంతాన్నంతనీ సునిశితమైన ప్రయోగాత్మక పునఃపరిశీలనకు గురిచేసే పాశ్చాత్య పద్ధతి ఎంతో హర్షించదగ్గది! తూర్పుదేశాల వారసత్వంగా నాకు సంక్రమించిన అంతః పరిశీలనాశక్తికి, ఈ అనుభవక ప్రక్రియ తోడయింది. ఆ రెండూ కలిసి చాలాకాలంగా మూగవోయి ఉన్న ప్రాకృతిక రాజ్యాల మౌనాల్ని తొలగించడానికి నాకు తోడ్పడ్డాయి. మొక్కలకు సున్నితమైన నాడీమండలం ఉందని, అవి భిన్నమైన భావోద్రేకాలకు గురి అవుతూ ఉంటాయని నా క్రెస్కో-గ్రాఫ్¹ తాలూకు వివరణ పట్టికలు, ఎంతో సంశయశీలుడైన వ్యక్తికి కూడా, నిరూపించి చూపిస్తాయి. ప్రేమ, ద్వేషం, ఆనందం, భయం, సంతోషం, శాధ, ఉద్రిక్తత, మైకం, లెక్కలేనన్ని ఇతర ఉత్తేజకాలూ జంతువులన్నిటికీ ఎంత సర్వసామాన్యమైనవో, మొక్కలకు కూడా అంత సర్వసామాన్యమైనవి.”

“ప్రొఫెసరుగారూ! మీరు రంగంలోకి ప్రవేశించకముందు, సృష్టి అంతా ప్రాణంతో స్పందించడమన్నది కేవలం కవుల కల్పన అనిపించేది. వెనక, నాకు తెలిసిన సామవ్య ఒకాయన, ఎన్నడూ పువ్వులు కోసేవారు కారు. ‘గులాబి పొదకున్న సౌందర్య గర్వాన్ని నేను హరించనా? మొర

1. *crescere* అనే లాటిన్ భావప్రసూతి వచ్చింది: ‘పెంపొందించడం’ అని దీనికి అర్థం. ఈ క్రెస్కో-గ్రాఫు ఇతర పరికరాలూ కనిపెట్టినందుకు బోసును 1917 లో ‘నైట్’ ను చేశారు.

టుగా చెయ్యి చేసుకుని దాని దర్జాకు భంగం కలిగించినా?' అంటూ సానుభూతిపూర్వకంగా ఆయన పలికిన మాటలు మీ ఆవిష్కరణల ద్వారా అక్షరాలా రుజువయ్యాయి."

"సత్యానికి కవి సన్నిహితుడు ; కాని శాస్త్రజ్ఞుడు దాంతో మొరటుగా వ్యవహరిస్తాడు. ఒకనాడు ఎప్పుడయినా నా ప్రయోగశాలకు వచ్చి, క్రెస్కోగ్రాఫు కున్న తిరుగులేని శక్తిని గమనించు."

ఆయన ఆహ్వానాన్ని కృతజ్ఞతతో అందుకొని బయటికి వచ్చాను. తరవాత, ఆ వ్యక్తశాస్త్రవేత్త ప్రెసిడెన్సీ కాలేజీనించి వెళ్ళిపోయారని, కలకత్తాలో ఒక పరిశోధన కేంద్రం స్థాపించడానికి పథకం వేస్తున్నారని విన్నాను.

బోన్ సంస్థ ప్రారంభించినప్పుడు జరిగిన సమర్పణోత్సవానికి నేను హాజరయ్యాను. ఉత్సాహవంతులైన వందలాది జనం ఆ సంస్థ ఆవరణలో విహరించారు. విజ్ఞానశాస్త్రానికి నూతన నిలయమైన ఈ సంస్థ భవనం కళానైపుణ్యానికి ఆధ్యాత్మిక ప్రతీకకూ ముగ్ధుణ్ణి ఆయాను. దీని ముఖద్వారం, దూరాన ఎక్కడో కొన్ని శతాబ్దాలుగా పాడుబడి ఉన్న దేవాలయ శిథిలాల్లోంచి తెచ్చినది. ఒక రామర కొలను వెనక, కాగడా పట్టణ శ్రీమూర్తి శిల్పం ఉంది. అమరజ్యోతిని ధరించే వ్యక్తిగా శ్రీపట్టభారతీయులకున్న గౌరవాన్ని ఇది తెలియజేస్తుంది.¹ ఒక తోటలో చిన్న దేవాలయం ఉంది. అది భౌతిక విషయాలకు అతీతుడైన నిరాకారుడికి

1. రామరపువ్వు అన్నది భారతదేశంలో సనాతనమైన దైవసంకేతం; విచ్చుకొంటున్న దీని రేకలు, ఆత్మవికాసాన్ని సూచిస్తాయి. ఇది పుట్టిది బురదలోనే అయినా స్వచ్ఛమైన హిందర్యంతో పెరగడం, శుభప్రదమైన ఆధ్యాత్మిక వాగ్దానాన్ని సూచిస్తుంది.

అంకితమైనది. అందులో విగ్రహమేదీ ప్రతిష్ఠ కాకపోవడం, భగవంతుడి నిరాకారతను సూచిస్తుంది.

ఆ మహోత్సవంలో బోసు ఇచ్చిన ఉపన్యాసం, దైవప్రేరితులైన సనాతన ఋషుల నోటినుంచి వెలువడ్డట్టుగా ఉంది.

“ఈనాడు నేను ఈ సంస్థను కేవలం ఒక ప్రయోగశాలగా మాత్రమే కాకుండా, ఒక దేవాలయంగా అంకితం చేస్తున్నాను.” భక్తి శ్రద్ధాభరితమైన ఆయన గాంభీర్యం, జనంతో క్లిక్కిరిసి ఉన్న ప్రేక్షక మందిరం మీద, కంటికి కనరాని అద్భుతమైన భాసించింది. “నా పరిశోధన కృషిలో, నా దారి అనుకోకుండా, భౌతికశాస్త్రానికి శరీరధర్మశాస్త్రానికి మధ్య సరిహద్దు ప్రాంతంలోకి సాగింది. సజీవ జగత్తుకూ నిర్జీవ జగత్తుకూ మధ్య సరిహద్దు రేఖలు మాయమవడమే కాక అవి కలిసిపోయే స్థానాలు బయల్పడటం గమనించి ఆశ్చర్యపోయాను. నిర్జీవ పదార్థం జడేతరంగా, అసంఖ్యాక శక్తుల చర్యకు గురిఅయి సంస్పందిస్తున్నట్లు గోచరించింది.

“లోహాన్ని మొక్కనూ జంతువునూ ఒకే సామాన్య సూత్రం కిందికి తేవడానికి సార్వత్రికమైన ప్రతిచర్య ఒకటి పనిచేస్తున్నట్లు కనిపిస్తుంది. ఇవన్నీ ప్రధానంగా ఒకే విధమైన అలసట, కుంగుదల లక్షణాలను కనబరచడమే కాక, అలసటనుంచి తేరుకోడానికి పెరుగుదల పొందడానికి, మరణ సంబంధమైన శాశ్వత జడత్వం వహించడానికి గల అవకాశాలను కూడా కనబరిచాయి. అత్యద్భుతమైన ఈ సాధారణీకరణంతో ఆశ్చర్యంలో మునిగి, నా ఫలితాల్ని - అంటే, ప్రయోగాల్లో వెల్లడి అయిన ఫలితాల్ని - గొప్ప ఆశాభావంతో రాయల్ సొసైటీ వారి ముందు ఉంచాను. కానీ అక్కడికి వచ్చిన శరీరధర్మశాస్త్రవేత్తలు, నేను నా పరిశోధనల్ని, వాళ్ళ సంరక్షణలో ఉన్న రంగంలోకి అక్రమంగా చొర

బడ నివ్వకుండా, నాకు తప్పకుండా విజయాన్ని చేకూర్చగల భౌతిక శాస్త్రానికే పరిమితం చేసుకోడం మంచిదని సలహా ఇచ్చారు. నేను అనుకోకుండా, అపరిచితమైన కులవ్యవస్థలోకి చొరబడి, దాని మర్యాదకు భంగం కలిగించాను.

“అజ్ఞానాన్ని విశ్వాసంతో కలిపి గందరగోళపరిచే దైవశాస్త్రపరమైన పక్షపాతం కూడా ఒకటి అనుకోకుండా పనిచేస్తోంది. నిరంతర పరిణామశీలమైన సృష్టి రహస్యంతో మనల్ని ఆవరించి ఉన్న భగవంతుడు, ప్రశ్నించి తెలుసుకోవాలన్న కోరిక కూడా మనలో పాదుగొలిపాడన్న విషయాన్ని తరచుగా మరిచిపోతుంటాం. నేను అనేక సంవత్సరాల పాటు ఇతరుల అపార్థానికి గురి అయినమీదట, విజ్ఞానశాస్త్రాన్ని ఆరాధించే శాస్త్రవేత్తల జీవితం, అంతలేని సంఘర్షణ అని తెలుసుకున్నాను. కష్టనష్టాల్ని జయపజయాల్ని ఒక్కటిగానే భావించి, జీవితాన్ని ఆతడు భక్తిపూర్వకంగా అర్చణచేసుకోవాలి.

“కొంతకాలానికి, ప్రపంచంలో ఉన్న ప్రముఖ వైజ్ఞానిక సంఘాలు నా సిద్ధాంతాల్ని ఫలితాల్ని అంగీకరించాయి; విజ్ఞానశాస్త్రానికి భారతీయులు చేసిన దోహదాన్ని గుర్తించాయి. ఏదో స్వల్పమైనది లేదా గిరిగిసి పెట్టినది, భారతీయమైన మనస్సుకు ఎన్నడయినా తృప్తి నియ్యగలదా? ఈ దేశం, అవిచ్ఛిన్నమైన సజీవ సంప్రదాయంవల్లా పునరుజ్జీవన శక్తివల్లా లెక్కలేనన్ని మార్పులకు లోనయి మళ్ళీ సర్దుబాట్లు చేసుకుంది. భారతీయు లెప్పడూ, పక్కన ఉన్న తాత్కాలిక లాభాన్ని విడిచిపెట్టి జీవితంలో ఆత్మన్నత ఆదర్శాల్ని అందుకోడానికే— అది కూడా, నిష్క్రియాత్మకమైన త్యాగంద్వారా కాక, సక్రియాత్మకమైన సంఘర్షణ ద్వారా సాధించడానికే— దీక్ష వహిస్తూ వచ్చారు. ఏమీ సాధించకుండా, సంఘర్షణను నిరాకరించే దుర్బలుడికి త్యాగం చెయ్యడానికి ఏమీ

ఉండనే ఉండదు. కష్టించి పనిచేసి జయం పొందినవాడే విజయవంతమైన తన అనుభవ ఫలాల్ని ప్రపంచానికి అందించి దాన్ని సుసంపన్నం చేయ్యగలడు.

“జడపదార్థం చూపించే ప్రతిచర్య గురించి, మొక్కల జీవితంలో నెల్లడి అయిన అనుకోని విషయాలగురించి బోస్ ప్రయోగశాలలో ఇప్పటికే జరిగిన కృషి, బౌతికశాస్త్రంలోనూ జంతుశరీరధర్మశాస్త్రంలోనూ వ్యవసాయశాస్త్రంలోనూ చివరికి మనోవిజ్ఞానశాస్త్రంలో సైతం, ఎంతో విస్తృతమైన పరిశోధన రంగాల్ని ఆవిష్కరించింది. ఇంతవరకు పరిష్కరించడానికి వీలుకావనుకున్న సమస్యలన్నిటినీ ఇప్పుడు ప్రయోగాత్మక పరీక్షాపరిధిలోకి తీసుకురావడం జరిగింది.

“అయితే మనవిజయమన్నది కఠోరమైన సునిశితత్వం సాధించనిదే చేకూరదు. అందుచేతనే నేను రూపొందించిన అత్యధిక సూక్ష్మగ్రాహక యంత్రాలూ పరికరాలూ ఒక వరసలో పొదుగ్గా, ఈనాడు మందిర ప్రవేశ విభాగంలో మీముందు నిలిచి ఉన్నాయి. భ్రాంతి కలిగించే ఆభాసకు వెనక అగోచరంగా ఉండే వాస్తవాన్ని తెలుసుకోడానికి కావలసిన సుదీర్ఘ ప్రయత్నాల్ని గురించి, మానవ పరిమితుల్ని అధిగమించడానికి అవసరమైన అనవరత పరిశ్రమ, పట్టుదల, ప్రతిభలనుగురించి తెలుపుతాయవి. భ్రాంతులకు వెనక ఉండే సత్యసూత్రాల్ని బయల్పరచగల నిజమైన ప్రయోగశాల మనస్సు అన్న సంగతి, సృజనాత్మక శాస్త్రవేత్త లందరికీ తెలుసు.

“ఇక్కడ ఇచ్చే శిష్యాసాలు కేవలం, ఇతరులు కనిపెట్టి చెప్పిన వాటిని చిలకపలుకుల్లా అప్పగించేటట్టు ఉండవు. ఈ ప్రయోగశాలలో మొట్టమొదటిసారిగా కనుక్కుని, కళ్ళకు కట్టించే కొత్త ఆవిష్కరణల్ని ప్రకటిస్తాయవి. ఈ సంస్థ పక్షాన అప్పుడప్పుడు నియతకాలికంగా వెలువడే ప్రచురణల ద్వారా, భారతీయుల కృషి ప్రపంచానికంతకీ అందు

తుంది. అవి ప్రజాసంపద అవుతాయి. పేటెంటు హక్కులు ఏర్పరచు కోడం ఎన్నడూ జరగదు. విజ్ఞానాన్ని ఎన్నడూ, వ్యక్తిగత లాభం కోసం మాత్రమే వినియోగిస్తూ అపవిత్రం చెయ్యకుండా ఉండాలన్నది మన జాతీయ సంస్కృతి ఆశయం.

“ఈ సంస్థలో సదుపాయాలు, వీలున్నంత వరకు, అన్ని దేశాల నుంచి వచ్చిన కార్యకర్తలకూ అందుబాటులో ఉంటాయని కూడా ఆశిస్తున్నాను. ఈ రూపంలో, నా దేశం సంప్రదాయాన్ని కొనసాగించడానికి నేను ప్రయత్నిస్తున్నాను. ఇరవై ఐదు శతాబ్దాలకు పూర్వమే భారతదేశం ప్రాచీనమైన నాంది, తక్షశిలా విశ్వవిద్యాలయాలలో, ప్రపంచంలో అన్ని ప్రాంతాలనుంచి వచ్చిన విద్యార్థుల్ని చేర్చుకొన్నది.

“విజ్ఞానశాస్త్రమన్నది ప్రాచీ, ప్రతీచీ దేశాలకు వేటికీ పరిమితం కాకుండా సార్వత్రికత విషయంతో అంతర్జాతీయతను సంతరించుకొన్న దైవప్రదీప్తి కూడా భారతదేశం, మహాత్తర కృషి చెయ్యడానికి ప్రత్యేకంగా తగినది.¹ పైకి పరస్పర విరుద్ధాలుగా కనిపించే యథార్థాల రాశిలో

1. పదార్థం అణుమట్టనం వల్ల ఏర్పడిందని ప్రాచీన హిందువులకు బాగా తెలుసు. భారతీయ షడ్దర్శనాల్లో ‘వైశేషికం’ ఒకటి. ఈ వైశేషిక పదం, సంస్కృతంలో ‘విశేషన్’ అనే దాతువు నుంచి వచ్చింది : అంటే “అణ్విక విశేషత” అని దీనికి అర్థం. సనాతన వైశేషిక దార్శనికుల్లో ఔలూక్యుడు ప్రముఖుడు. ఈయనకే కణాదుడన్న పేరు కూడా ఉంది. కణాదుడంటే ‘కణాల్ని తినేవాడు’ అని అర్థం. ఈయన 2800 సంవత్సరాల కిందట జన్మించాడు.

1964 ఏప్రిల్ నెంబో వెలువడిన ‘ఈస్ట్-వెస్ట్’ పత్రిక సంచికలో వైశేషిక దర్శన సారాంశాన్ని ఈవిధంగా పొందుపరచడం జరిగింది : “అధునిక ‘అణు సిద్ధాంతం’ విజ్ఞానశాస్త్ర రంగంలో కొత్తగా వేసిన ముందడుగు అని, సాధారణంగా అందరూ భావిస్తూ ఉన్నప్పటికీ, ‘అణుభక్షకు’డైన కణాదుడు, దీన్ని చాలా కాలం కిందటే అద్భుతంగా వ్యాఖ్యానించాడు. ‘అణున్’ అనే సంస్కృత శబ్దాన్ని

ఒక కొత్త వ్యవస్థను నిరూపించగల భారతీయుల ఉజ్జ్వల కల్పనాశక్తిని ఏకాగ్రత అనే అలవాటు అదుపులో ఉంచుతున్నది. అయితే ఈ నిగ్రహమే అపారమైన ఓర్పుతో మనస్సును సత్యాన్వేషణ మీద నిలిపే శక్తిని ప్రసాదిస్తోంది."

ఆ శాస్త్రవేత్త చెప్పే చివరి మాటలు వింటుంటే నా కళ్ళలో నీళ్ళు

అంగంలో 'అటం' అని చక్కగా అనువదించవచ్చు. గ్రీకు భాషలో దీనికి, 'ఏడ గొట్టరానిది' అని వాచ్యార్థం. క్రీస్తుకు పూర్వం, వైశేషిక దర్శనానికి వెలువడ్డ ఇతర శాస్త్రీయ వ్యాఖ్యల్లో కింద పేర్కొన్న అంశాల్ని కూడా చేర్చడం జరిగింది: (1) సూదుల్ని అయస్కాంతం ఆకర్షించడం, (2) మొక్కలో జలప్రసరణం, (3) జడం, నిర్మాణరహితం అయిన ఆకాశం లేదా ఈథర్, సూక్ష్మశక్తుల్ని ప్రసారం చెయ్యడానికి ఆధారం కావడం, (4) అన్ని రకాల వేడికి సారాగ్నేయ కారణం, (5) అణు విపరీణామానికి ఆ వేడే కారణం, (6) భూమి అణువుల్లో ఉండే ఆకర్షణ గుణమే గురుత్వాకర్షణశక్తికి కారణం; వేడినైనా కిందికి లాక్టానే శక్తి దీనివల్లే వచ్చింది, (7) అన్ని శక్తులకూ ఉండే చలన స్వభావం; దీనికి మూలకారణం శక్తివ్యయం లేదా చలనం తిరిగి పంపిణీ కావడం, (8) అణు విఘటనం ద్వారా విశ్వప్రళయం, (9) ఉష్ణకిరణాలూ కాంతికిరణాలూ వారా చిన్న కణాలుగా ప్రసరించడం; ఈ కణాలు మనం ఊహించలేనంత వేగంతో (ఆధునిక 'విశ్వకిరణ' సిద్ధాంతం) అన్ని వేపులకూ దూసుకుపోతాయి, (10) దేశకాలాల సాపేక్షత.

"ప్రపంచోత్పత్తికి మూలం స్వాభావికంగా. అంటే, వాటి తాత్త్విక విశేష తల రీత్యా శాశ్వతమైన అణువులని చెబుతుంది వైశేషిక దర్శనం. ఈ అణువులకు అవిరామమైన స్పందన గతి ఉన్నట్టుగా భావించారు. అణువు చిన్న సైజు సూర్యమండల మన్న సంగతి ఇటీవల కనుక్కొన్నారు కాని, వైశేషిక మేమాంస కులకు అది కొత్త విషయమేమీ కాదు. వీరు కాలాన్ని గణితపరంగా విభజిస్తూ పోయి, ఒక అణువు తన ప్రదేశ పరిమాణం (unit of space) లో తాను తిరగడానికి పట్టే సమయాన్ని అన్నిటికంటే తక్కువ కాలపరిమాణం (unit of time) (శక)గా చెప్పారు.

తిరిగాయి. కాలాన్నీ చారిత్రకుల్నీ కూడా సమానంగా కలవరపెట్టే ఈ “ఓర్పు” భారతదేశానికి మారుపేరు కాదా?

పరిశోధన కేంద్రం ప్రాచీనభారతం జరిగిననాటి తరవాత, త్వరలోనే మళ్ళీ వెళ్ళాను నేను. ఆ మహాశాస్త్రవేత్త, లామిచ్చిన మాట గుర్తుంచుకొని నన్ను, ప్రశాంతమైన తమ ప్రయోగశాలకు తీసుకువెళ్ళారు.

“ఈ ఫెర్న్ మొక్కకు క్రెస్కోగ్రాఫు తగిలిస్తాను; దీని వర్తక శక్తి బ్రహ్మాండంగా ఉంటుంది. ఇదే అనుపాతంతో నత్తనడకను కనక పెంచి చూస్తే, ఆ పురుగు ఎక్స్ప్రెస్ బండిలా ప్రయాణం చేస్తున్నట్టు కనిపిస్తుంది.”

పెద్దగా కనిపించేటట్టు పెంచిన, ఫెర్న్ మొక్క నీడ పడుతున్న తెరమీద చూపు నిలిపి ఉంచాను. సూక్ష్మమైన జీవన చలనాలు ఇప్పుడు స్పష్టంగా కనిపిస్తున్నాయి. సమ్మోహితమైన నా కళ్ళముందే ఆ మొక్క, మెల్ల మెల్లగా పెరుగుతోంది. బోసు మహాశయులు, ఒక చిన్న లోహపు కడ్డితో ఆ ఫెర్న్ మొక్క కొనను తాకారు. తాకి తాకడంతోనే, మూకాభి నయంలా సాగుతున్న పెరుగుదల చటుక్కున ఆగిపోయింది; కడ్డి తీసెయ్యగానే, రయబద్ధంగా సాగే పెరుగుదల మళ్ళీ కొనసాగింది.

“బయటి నుంచి ఏ కొద్దిపాటి జోక్యం కలిగినా సరే, నున్నితమైన కణజాలాలకి అది ఎంత హానికరమవుతుందో చూశావు,” అన్నారు బోసు మహాశయులు. “ఇదుగో, నే నిప్పుడు మత్తుమందు ఇస్తాను చూడు; ఆ తరవాత దానికి విరుగుడు ఇస్తాను.”

మత్తుమందు ఫలితంగా పెరుగుదల అంతా ఆగిపోయింది; విరుగుడు ఇచ్చేసరికి మళ్ళీ మొదలయింది. తెరమీద కనిపిస్తున్న పరిణామాత్మక భంగిమలు “చలన చిత్ర” కథ కంటే కూడా ఎక్కువగా నన్ను

ఆకట్టుకొన్నాయి. బోసు మహాశయులు (ఇక్కడ విలన్ పాత్రధారిగా) ఆ థేర్స్ మొక్కకు ఒకచోట, పదునైన పరికరం ఒకటి గుచ్చారు ; వెంటనే ఆ మొక్క గిలగిలా కొట్టుకోడంతో ఎంత భాధపడుతోందో తెలిసింది. కాడలో కొంత మేరకు ఆయన కత్తి గుచ్చేసరికి మొక్క విపరీతంగా విలవిల్లాడిపోతున్నట్టు నీడలో కనిపించింది. చివరికి మరణ యాతన ముగిసిపోయి చలనం లేకుండా అయిపోయింది.

“మొదట, ఒక పెద్ద చెట్టుకు మత్తుమందు ఇచ్చి అంటుకట్టి విజయం సాధించాను. మామూలుగా, అటువంటి వనస్పతులు, ఉన్నచోటో నించి కదిలించేసరికి తొందరగా చచ్చిపోతాయి.” ఆ ప్రాణరక్షణ వ్యూహాన్ని నెమరువేసుకొంటూ సంతోషంగా చిరునవ్వు నవ్వుకొన్నారు జగదీశ్ చంద్ర బోసుగారు. “చెట్టుకు ఒక (రస) ప్రసరణ వ్యవస్థ ఉందని సున్నితమైన నా పరికరాలు తయారుచేసిన రేఖాపటాలు నిరూపించాయి ; వాటిలో ఉండే జీవరస చలనాలు, జంతుశరీరాల్లో రక్త సంచరణానికి సమానమైనవి. ఈ జీవరసం పైకి ఎలా ఎక్కుతుందో, మామూలుగా ఒక చీపపు వత్తిలోకి నూనె ప్రవహించే మాదిరి యాంత్రిక ఆకర్షణ పద్ధతిలో వివరించడం సాధ్యం కాదు. ఈ దృగ్విషయం, సజీవ కణాలు పనిచేసే తీరువల్ల ఏర్పడుతోందని, తెలస్కోగ్రాఫు ద్వారా వెల్లడి అయింది. చెట్టు దిగువ వరకు వ్యాపించి ఉండే స్తూపాకారపు గొట్టం నుంచి సరి లాచార తరంగాలు వెలువడతాయి ; ఈ గొట్టం నిజంగా గుండెకాయలా పని చేస్తుంది. లోతుగా చూసిన కొద్దీ, బహురూపాత్మకమైన ప్రకృతిలో ప్రతి ఒక్క రూపమూ, ఏకరూపాత్మకమైన ఒక ప్రణాళికతో ముడిపడి ఉన్నదన్న విషయం స్పష్టంగా సాక్షిభూతమవుతూ ఉంటుంది.

ఈ మహాశాస్త్రవేత్త, మరో బోస్ పరికరం వేపు చూపించారు.

“ఒక తగరపు ముక్క మీద ప్రయోగాలు చేసి చూపిస్తానుండు.

లోహాల్లో జీవశక్తి, బయటినుంచి కలిగే ప్రేరణలను బట్టి అనుకూలంగాని ప్రతికూలంగా గాని ప్రతిక్రియలు చూపిస్తుంది. సిరా గుర్తులు వివిధ ప్రతిచర్యల్ని నమోదు చేస్తాయి చూడు."

అణుమట్టనం తాలూకు స్వాభావిక తరంగాల్ని నమోదుచేసి: గ్రావును తదేకదృష్టితో తిలకించాను. ఆ ప్రొవెనరుగారు తగరానికి మత్తమందు ఇచ్చినప్పుడు స్పందనాత్మక లేఖనాలు ఆగిపోయాయి. ఆ లోహముక్కి మెల్లగా మామూలు స్థితికి వస్తుంటే అవి పునఃప్రారంభమయాయి. ఆయన విషసంబంధమైన ఒక రసాయనాన్ని దానికి పూశారు. ఒక పక్క తగరం ముక్క కొన విరివిల్లాడుతూ ఉండగా, పట్టికమీదున్న ముల్లు చావుకబురు చల్లగా చెప్పింది. శాస్త్రవేత్త ఇలా అన్నారు :

"కత్తెరలు, యంత్రాలు వంటివాటికి ఉపయోగించే ఉక్కులాంటి లోహాలు అలసటకు గురి అవుతాయనీ, నియతకాలికమైన విశ్రాంతి కనక పొందితే వాటి సామర్థ్యం మళ్ళీ పెరుగుతుందనీ బోన్ పరికరాలు నిరూపించాయి. విద్యుత్ ప్రవాహాలుకాని, భారీ ఒత్తిడికాని కలిగించడం వల్ల లోహాల్లోని జీవనాడికి తీవ్రంగా హాని కలగడమే కాకుండా అది పూర్తిగా అంతరించిపోతుంది."

అలుపులేని ఋద్ధికుశలతకు ప్రశంసనీయమైన ప్రమాణంగా గదిలో నాలుగు పక్కలా అమర్చి ఉన్న ఎన్నో రకాల పరికరాలను నేను చూశాను.

"అయ్యో, అద్భుతమైన మీ యంత్రసామగ్రిని పూర్తిగా వినియోగించుకొని భారీ వ్యవసాయాన్ని త్వరత్వరగా అభివృద్ధిచెయ్యకపోవడం విచారకరమైన విషయం. మొక్కల పెరుగుదలకు దోహదంచేసే రకరకాల రసాయనిక ఎరువుల ప్రభావాన్ని చూపించడానికి, వాటిలో కొన్నిటి

మీద ప్రయోగశాలలో త్వరగా ప్రయోగాలు జరపడం సులభంగా సాధ్యం కాదాండీ ?”

“నువ్వు చెప్పింది నిజం. ముందుతరాల వాళ్ళు బోస్ పరికరాల్ని రకరకాలుగా ఉపయోగించుకుంటారు. శాస్త్రవేత్తకు, సమకాలిక పురస్కారం లభించడమన్నది ఆరుదు ; సృజనాత్మక సేవలో కలిగే ఆనందం ఒక్కటి దక్కితే చాలు.”

ఒటమి నెరగని ఆ మునికి మనసారా కృతజ్ఞతలు తెలుపుకొని సెలవు తీసుకున్నాను. “అశ్చర్యం కలిగించే ఆ మేధావి అసాధారణ ప్రజ్ఞాపాటవసారం హరించిపోవడమంటూ ఉంటుందా ?” అని మనస్సులో అనుకున్నాను.

కాలం గడిచినా అది తరిగిపోలేదు. బోసుగారు, ‘రిసోసెంట్ కార్డియోగ్రాఫ్’ [హృచ్చలన లేఖని] అనే జటిలమైన పరికరాన్ని కనిపెట్టి, భారతదేశంలోని మొక్కల మీద లెక్కలేనన్ని ప్రయోగాలు చేశారు. వీటి పర్యవసానంగా ఉపయోగకరమైన మందులకు సంబంధించి, ఊహించినంత పెద్ద ఔషధ ప్రయోగ పద్ధతి వెల్లడి అయింది. ఒక సెకనులో వందో వంతు కాలాన్ని కూడా గ్రావుమీద సూచించే విధంగా, ఒక్క పిసరు కూడా తేడా రానంత కచ్చితంగా పనిచేసే కార్డియోగ్రాఫ్ ను తయారు చెయ్యడం జరిగింది. మొక్కలకూ జంతువులకూ మానవులకూ శరీర నిర్మాణంలో ఉండే అత్యంత సూక్ష్మమైన నాడీస్పందనల్ని రిసోసెంట్ కార్డులు లెక్కకడతాయి. తన కార్డియోగ్రాఫ్ ముందుముందు, జంతువుల్ని కాకుండా మొక్కల్ని కోసి చూడడానికి ఉపయోగపడుతుందని ఆ ప్రసిద్ధ వృక్షశాస్త్ర వేత్త జోన్స్ యె చెప్పారు.

“ఒక మొక్కకూ ఒక జంతువుకూ వేసిన మందువల్ల కలిగే పలికాల రికార్డింగ్ లను పక్కపక్కన పెట్టి చూసినప్పుడు, అవి అమా

మచ్చు ఒక్క లాగే ఉండడం ఆశ్చర్యం కలిగించింది," అన్నారాయన. "మనిషిలో ఉన్న ప్రతి ఒక్కటి ముందుగానే మొక్కల్లో కనిపించింది. మొక్కల మీద చేసే పరిశోధన, జంతువులకూ మనుషులకూ కలిగే బాధల్ని తగ్గించడానికి సాయపడుతుంది."

చాలా విశ్వ తరవాత, మొక్కల విషయంలో మొట్టమొదటిసారిగా బోసు కనిపెట్టిన విషయాలు, ఇతర శాస్త్రవేత్తల పరిశోధనల్లో బలపడ్డాయి. 1988 లో కొలంబియా విశ్వవిద్యాలయంలో జరిగిన కృషి గురించి 'ది న్యూయార్క్ టైమ్స్' పత్రిక ఇలా రాసింది :

"నరాలు, మెదడునుంచి శరీరంలోని ఇతర భాగాలకు సందేశాలు పంపేటప్పుడు చిన్నచిన్న విద్యుత్ తరంగాలు ఉత్పన్నమవుతాయని, గడిచిన కొన్ని సంవత్సరాల్లో నిర్ధారణ అయింది. ఈ విద్యుత్ తరంగాల్ని సున్నితమైన విద్యుత్సాపకాలతో (గాల్వనో మీటర్లతో) గణించి, వాటిని ఆధునిక పరివర్తక పరికరంతో కొన్ని లక్షల రెట్లవరకు పెంపుచేసి చూపించడం జరిగింది. ఈ విద్యుత్ తరంగాలు గొప్పవేగంతో పోడూ ఉండడంవల్ల, బతికున్న జంతువుల్లోకాని మనిషిలోకాని నాడీతంతువుల గుండా, ఇవి ఎలా సాగుతాయో పరిశీలించడానికి ఇప్పటిదాకా తృప్తికరమైన పద్ధతి ఏదీ కనబడలేదు."

"తరచుగా, బంగారుచేపల తొడల్లో వేసే మంచినీటి నిద్రెల్లా మొక్క తాలూకు పొడుగాటి ఏకకణాలు, వస్తుతః ఏకనాడీ తంతువుల్ని పోలి ఉంటాయని డా॥ కె. ఎస్. కోల్, హెచ్. ఆర్. కర్టిస్ రాశారు. అంతే కాకుండా, నిద్రెల్లా తంతువులకు ఉద్రేకం కలిగించినప్పుడు, ఒక్కవేగం విషయంలో తప్ప తక్కినవాటన్నిటిలోనూ అవి, జంతువులోనూ మనిషిలోనూ ఉండే నాడీతంతువులకు అన్ని విధాలా సమానంగా విద్యుత్ తరంగాల్ని ప్రసరింపజేస్తాయని వారు కనుక్కొన్నారు. మొక్కలో

ఏర్పడే, నాడీ సంబంధమైన విద్యుత్ తరంగాలు జంతువుల్లో ఏర్పడేవాటి కన్న చాలా తక్కువ వేగం ఉన్నవని గమనించడం జరిగింది. అందువల్ల కొంబియా కార్యకర్తలు, నరాల్లోని విద్యుత్ తరంగాల గతిని మందగించి చలన చిత్రాలుగా పొటోలు తియ్యడానికి, కొత్తగా కనిపెట్టిన ఈ విషయాన్ని ఒక సాధనంగా చేబట్టారు."

"మనస్సుకూ పదార్థానికీ మధ్య సరిహద్దుకు చాలా దగ్గరగా ఉన్న గుప్త రహస్యాల్ని తెలుసుకోడానికి ఈ నిద్రెల్లా మొక్క, ఒక రకమైన రొజెట్టా రాయిలా ఉపకరించవచ్చు [రొజెట్టా అనే వాడు నెపోలియన్ సేనలో ఒక అధికారి; అతనికి ఈజిప్టులో చొర్రైన ఒక రాయిమీద, ఒకే విషయం మూడు లిపుల్లో రాసి ఉంది. దీనివల్ల ప్రాచీన ఈజిప్టు దేశపు లిపుల్ని చదవడానికి వీలయింది]."

విశ్వకవి రవీంద్రనాథ్ టాగూరు, ఆదర్శపీయుడైన ఈ భారతీయ శాస్త్రవేత్తకు చాలా సన్నిహిత మిత్రుడు. ఈయన్ని సంబోధిస్తూ, ఆ వంగదేశపు మధురగాయకుడు ఇలా గానం చేశాడు :

"హే తపస్వి డాక్ తూమి సామమంత్రే¹ జలదగర్జనే,
"ఉత్తిష్టత! నిదోధిత!" డాక్ శాస్త్ర ఆభిమానీనీనే—
పాండిత్యేర్ పండతర్క హతే. సుబ్బహత్ విశ్వతతే
డాక్ మూఢ దాంభికేరే. డాక్ దాప్ తత్ విష్యదతే—

1. బెంగాలీ మూలంలో రవీంద్రనాథ్ టాగూరు రాసిన గీతాన్ని మన్ మోహన్ మోష్ ఇంగ్లీషులోకి అనువదించి, శాంతి నికేతనం నుంచి వెలువడే 'ది విశ్వభారతి క్వార్టర్లీ' అనే పత్రికలో ప్రచురించాడు.

2. సామమనేది నాలుగు వేదాల్లో ఒకటి. తక్కిన మూడూ : ఋగ్వేదం : యజుర్వేదం, ఆథర్వవేదం. ఈ పవిత్ర గ్రంథాల్లో, సృష్టికర్త అయిన దేవుణ్ణి బ్రహ్మతత్వంగా అభివర్ణించడం జరిగింది. ప్రతి ఒక్క మనవుడిలో, ఈయన్ని

ఏకత్రే దాఁ డాక్ తారా తప హోమఘటాగ్ని మిరాయా.
 బార్బార్ ఏ భారత్ ఆప్నాతే ఆసూక్ ఫిరాయా
 నిష్ఠాయ, శ్రద్ధాయ, ధ్యానే- బసూక్ సే అప్రమ త్తదిత్రే
 లోభహీన ద్వంద్వహీన శుద్ధశాంత గురువేదీతే.”

జీవాత్మ అంటారు. బ్రహ్మ కల్పం ‘బృహ్’ ధాతువునుంచి వచ్చింది : ఈ ధాతువుకు, “విస్తరించడం” అని అర్థం. దివ్యశక్తి దానంతట అది పెరగడం, అంటే సృజనాత్మక కార్యకలాపంలోకి దూకడం అనే వైదికాధ్యాత్మిక తెలియజేస్తుంది ఇది. ఈ విశ్వం, సాలీడు గూడు మదిరిగా, ఆయన సత్తాలోంచే వివర్తం చెందుతుందని (విపరుతే) చెబుతారు. ఎరుకతో, ఆత్మను బ్రహ్మపదార్థంలో లీనం చేయడం- అంటే జీవాత్మను పరమాత్మతో ఐక్యం చెయ్యడమే- వేదాల మొత్తం సారమని చెప్పవచ్చు.

వేదాల సారసంగ్రహమైన ‘వేదాంతం’ అనేక మంది పాశ్చాత్య ఆరోచనా పరులకు స్ఫూర్తి నిచ్చింది. ఫ్రెంచి చారిత్రకుడయిన విక్టర్ కూజ్యూ (Victor Cousin) ఇలా అంటాడు : “ప్రాచ్యదేశాల తత్వశాస్త్ర మహాగ్రంథాల్ని- అన్నిటికన్న మిన్నగా, భారతదేశ గ్రంథాల్ని- మనం సావధానంగా చదివినప్పుడు, ప్రాచ్యదేశాల తత్వశాస్త్రం ముందు మోకరిల్లకుండానూ, మానవజాతికి తొలికాలపు ఊకిపట్టయిన ఆ ప్రాంతం, సర్వోత్తమ తత్వశాస్త్రానికి కాణాది అని గమనించకుండానూ ఉండలేనంతటి గాఢమైన అనేక సత్యాల్ని, వాటిలో మనం కనిపెడతాం.” బ్లెగెల్ ఇలా అంటాడు : “గ్రీకు తత్వవేత్తలు ప్రతిపాదించిన వివేక ఆదర్శవాదం- యూరోపియన్ సర్వోన్నత తత్వశాస్త్రం- కూడా, ప్రాచ్య ఆదర్శవాదానికున్న జీవిత సమృద్ధిముందూ జీవశక్తిముందూ, మధ్యందిన మార్గాండుడి ముందు మినుకుమినుకు మంటూండే ప్రామిథియన్ విస్ఫులింగంలా కనిపిస్తుంది (గ్రీకు పురాణ కథల్లో వచ్చే ప్రామిథ్యూస్ ప్రస్తావన ఉందిక్కడ ; ఇతడు మానవజాతికి సహాయం చెయ్యడం కోసం సూర్యుడి దగ్గర్నించి నిప్పు దొంగిలించుకు వచ్చాడు).

భారతదేశపు అపార సాహిత్యంలో, గ్రంథకల్పతరుం ఆరోపించి ఉండని గ్రంథాలు వేదాలే (‘విద్’ అనే ధాతువుకు, ‘తెలుసుకోడం’ అని అర్థం). వేద

[ఓ తపస్వీ, సామవేదమంత్రాల మేఘగంభీర గర్జనతో, “ఉత్తిష్ఠత! నిబోధిత!” అంటూ మేల్కొలుపు. శాస్త్రాభిమానులైన జనాన్ని కుతర్కాలతో కీచులాడుకొనే పండితుల్ని పిలిచి, వ్యర్థ తర్కాల్ని విడిచి పెట్టమని చెప్పు. ఆ మూఢదాంభుకుల్ని, సువిశాలమైన ప్రపంచంలోకి రావడానికి ప్రేరేపించు. నీ శిష్యబృందాన్ని కూడా అహ్వనించు; వాళ్ళు నీ యజ్ఞవేదికకు నలువైపులా ఒకే కట్టుగా నిలవాలి; దాంతో మన

మంత్రాలు ఆపౌరుషేయానికి (ఋగ్వేదం x, 90, 2), అవి “అతిప్రాచీన కాలం” నుంచి పారంపర్యంగా వస్తున్నవనీ ఉత్తరోత్తరా కొత్త భాషను దరించాయనీ (III, 49, 2) ఋగ్వేదం చెబుతోంది. “ద్రష్ట” అయిన ఋషులకు, యుగయుగాంతరాల్లో దైవప్రేరణవల్ల వెల్లడి అయిన ఈ వేదాలకు నిత్యత్వం, అంటే “కాలాబాధితమైన ప్రామాణికత” ఉందని చెబుతారు.

వేదాలు నాదరూపంలో వెలువడి ఋషులకు “నేరుగా వినిపించిన” (శ్రుతి)వి. అవి ప్రధానంగా, మంత్ర పాఠరూపంలో ఉన్న సాహిత్యం. అందుచేత వేదాల్లో ఉన్న 1,00,000 మంత్రాలూ (రెండేసి పాదాలున్నవి) అనేక వేల సంవత్సరాల పాటు బ్రాహ్మణ పురోహితుల మౌఖిక పతనపాతనాల వల్ల పరంపరాగతంగా వచ్చినవేకాని ఎవరో రాసి-పెట్టినవి కావు. కాయితమూ రాయీ, ఈ రెండూ కాలగతిలో నశించే అవకాశమున్నవే. ఒకరి దగ్గరినుంచి మరొకరి దగ్గరికి అందించడానికి, భౌతిక పదార్థం కంటే మనస్సే బాగా తగిన సాధనమని ఋషులు తెలుసుకొన్నారు. కనక, వేదాలు యుగయుగాంతరాలవరకు నిలిచి ఉన్నాయి. “హృదయ పంకాబ్జి” మించగలిగినవి మరేమున్నాయి ?

వేద శబ్దాలకున్న ఒక నిర్దిష్టక్రమాన్ని. (ఆనుభూర్వి) గమనించి, ధ్వనుల సంయోజనకూ (సంధి) అక్షరాల పరస్పర సంబంధానికి (సంతానం) ఏర్పడిన ధ్వనిశాస్త్ర నియమాల్ని అనుసరించి, కంఠస్థం చేసుకొన్న పాఠాల శుద్ధతను కొన్ని నిష్కృష్ట గణితశాస్త్ర పద్ధతుల్లో నికూపించి బ్రాహ్మణులు, వేదాల మౌఖిక పరిశుద్ధతను అత్యంత ప్రాచీనకాలం నుంచి పరిరక్షిస్తూ వచ్చారు. వేదశబ్దంలోని ప్రతి అక్షరమూ కూడా విలక్షణత ఉన్నది, పరిప్రదమైనది.

భారతదేశం తన సత్యస్వరూపాన్ని తిరిగి పొంది కర్తవ్యనిష్ఠతో, శ్రద్ధతో, ధ్యానంతో అప్రమత్త చిత్తురాలయి లోభహీన, ద్వంద్వహీన, శుద్ధ, శాంత రూపం పొంది విశ్వగురుస్థానాన్ని మళ్ళీ ఆలంకరించాలి].

అధ్యాయం : 9

ఆనందభరిత భక్తుడు,

ఆయన విశ్వప్రేమలీల

“చిన్నబాబూ, కూర్చో. నా జగన్మాతతో మాట్లాడుతున్నాను.”

అత్యంత శ్రద్ధాభక్తులతో నేను నిశ్శబ్దంగా గదిలోకి ప్రవేశించాను. మోస్టర్ మహాశయుల దివ్యదర్శనం నన్ను చకితుణ్ణి చేసింది. పట్టులాటి తెల్లటి గడ్డంతోనూ మిలమిల మెరిసే విశాల నేత్రాలతోనూ ఆయన, పరిశుద్ధత రూపుగట్టిన అవతారమూర్తిలా భాసించారు. పైకెత్తి ఉన్న చిబ్బ కమూ జోడించి ఉన్న చేతులూ చూడగానే, నే నక్కడికి మొదటిసారిగా వస్తూనే ఆయన ధ్యానానికి భంగం కలిగించిన విషయం స్పష్టమయింది.

సరళమైన మాటలతో కూడిన ఆయన పలకరింపు, నా స్వభావంలో అంతవరకు నాకు అనుభవమయిన వాటన్నిటికంటే అత్యంత తీవ్రమైన ప్రభావం కలిగించింది. మా అమ్మ చనిపోవడంతో, ఎడబాటువల్ల కలిగిన ఖోభ ఒక్కటే నా దుఃఖానికి పరాకాష్ఠగా భావించాను. ఇప్పుడు నాకు, జగన్మాతతో ఎడబాటు కలిగిందే అన్న స్పృహ నా అంతరాత్మకు చెప్పరాని వేదన అయింది. నేను ఏడుస్తూ నేలమీద ఒరిగిపోయాను.

“చిన్నబాబూ, మనస్సు కుదుటపరుచుకో!” అంటూ ఆ సాధువు సానుభూతితో బాధపడ్డారు. మహాసముద్రంలో ఏకాకి అయిపోయినవాడిలా ప్రాణం దక్కించుకోడానికి, శారీరపాదాలనే ఒక తెప్పగా భావించి గట్టిగా పట్టేసుకున్నాను.

“మహాత్మా, మీరే నాకు మధ్యవర్తిగా సహాయం చెయ్యాలి! జగన్మాతకు నామీద ఏమైనా అభిమానం ఉందో లేదో అడగండి!”

ఒకరి గురించి తాను కలగజేసుకొని చెబుతాననే పవిత్రమైన వాగ్దానం అంత సులువుగా చేసేదేమీ కాదు. ఆయన మౌనం వహించారు.

మాస్టర్ మహాశయులు జగన్మాతతో చాలా చనువుగా మాట్లాడుతున్నారన్న విషయంలో సందేహానికి తావులేనంత గట్టి నమ్మకం కలిగింది నాకు. ఇప్పుడు ఈ షణంలో, ఈ సాధువు నిర్గుప్త దృష్టి గోచరమవుతున్న జగన్మాతను నా కళ్ళు చూడలేకపోవడం గాఢమైన అవమానంగా అనిపించింది. మెత్తని ఆయన మందలింపులను కూడా వినిపించుకోకుండా సిగ్గు విడిచి ఆయన పాదాలు బిగబట్టి ఆయన, దయతో నా గురించి జగన్మాతకు చెప్పాలని మరీమరీ వేడుకున్నాను.

“నీ కోరిక జగన్మాతకు విన్నవిస్తాను,” మాస్టర్ మహాశయులు దయతో కూడిన చిరునవ్వుతో మెల్లిగా ఒప్పుదల తెలిపారు.

ఆ కొద్ది మాటల్లో ఎంత శక్తి ఉందని! తుఫానులో ఒంటరిగా చిక్కుబడ్డ నాకు విముక్తి అనుభూతమయింది.

“మహాశయా, మీ రిచ్చిన మాట మరిచిపోకండి! అమ్మవారి జవాబుకోసం మళ్ళీ త్వరగానే వస్తాను!” ఒక్క షణం క్రితం, కట్టలు తెంచుకువచ్చిన దుఃఖంతో వూడిపోయిన గొంతులో ఇప్పుడు అశావహమైన ఆనందం ధ్వనించింది.

పొడుగాటి మేడమెట్లు దిగుతూ వెనకటి జ్ఞాపకాల్లో మునిగి పోయాను. మాస్టర్ మహాశయుల ప్రస్తుత నివాసం— అప్ట రెస్ట్ వీదిలోని 50 నంబరు ఇల్లు— ఒకప్పుడు మేం ఇంటిల్లిపాడీ ఉన్న ఇల్లు; అమ్మ చనిపోయింది ఇక్కడే. కంటికి దూరమైన అమ్మకోసం నా మానవ

హృదయం పగిలింది ఇక్కడే. మళ్ళీ ఈనాడు ఇక్కడే, జగన్మాత కనబడ నందుకు నా అంతరాత్మ, శిలువ వేసినంత బాధతో విలవిల్లాడిపోయింది. పాపనైన గోడలు! నన్ను బాధించిన గాయాలనీ, చివరి ఉపశమనానీ మౌనసాక్షు లివి.

గుర్పార్ రోడ్డులో ఉన్న ఇంటికి తిరిగి వెళుతూ ఉంటే నా ఆడుగుల వడి పెరిగింది. మిద్దెమీద నా చిన్న గదిలో ఏకాంతంగా, పదిగంటల వరకు ధ్యానంలో ఉండిపోయాను. భారతదేశపు వెచ్చని రాత్రిపూట అలుముకొన్న చీకటిని పటాపంచలు చేస్తూ అద్భుతమైన దృశ్యం ఒకటి హఠాత్తుగా వెలుగొందింది.

వెలుగులు వెదజల్లుతూ జగన్మాత నా ఎదురుగా నిలిచింది. ఘేతనీ చిరునవ్వు చిందిస్తున్న ఆవిడ ముఖం, రూపుగట్టిన సౌందర్యమే.

“ఎప్పుడూ నిన్ను ప్రేమిస్తూనే వచ్చాను! ఎప్పటికీ నిన్ను ప్రేమిస్తూనే ఉంటాను!”

దీవ్యస్వరాలు ఇంకా గాలిలో ఆడుతూ ఉండగానే ఆమె అంతర్ధానమై పోయింది.

మర్నాడు పొద్దున నేను, మాస్టర్ మహాశయుల్ని రెండోసారి దర్శించే సమయానికి సూర్యుడింకా సరిగా ఉదయించనే లేదు. గాఢమైన స్మృతులతో కూడిన ఆ ఇంటి మేడమెట్లు ఎక్కుతూ నాలుగో అంతస్తులో ఉన్న గదికి చేరాను. గది తలుపు మూసి ఉంది. తలుపు గుల్చుమీద ఒక గుడ్డ చుట్టి ఉంది. ఆ సమయంలో మహాశయులు ఏకాంతం కోరుతున్నారనిపించింది. ఏం చెయ్యడానికి పాలుపోక, నేను గుమ్మం ముందర నిండుని ఉండగా, మాస్టర్ మహాశయులే స్వయంగా తలుపు తెరిచారు. ఆయన పవిత్ర పాదాలముందు మోకరిల్లాను. నాలోని దివ్యానందాన్ని

మరుగుపరిచి, కేవలం సరదాకోసం నా ముఖంలో గాంభీర్యం తెచ్చిపెట్టాను.

“వచ్చేశానండీ— చాలా పెందరాశీ వచ్చానని ఒప్పుకుంటాను. మీ సందేశం కోసం ! జగన్మాత నా గురించి ఏమయినా చెప్పిందాండీ ?”

“కొందె చిన్నబాబూ !”

మరోమాట అననేలేదాయన. నేను తెచ్చిపెట్టుకున్న గాంభీర్యం ఆయనకి నమ్మకం కలిగించినట్టు లేదు.

“అంత గుట్టు ఎందుకండీ ? అలా మాట తప్పిస్తున్నారేం ? సాధుడైనా లేవదూ సూటిగా చెప్పరా ?” బహుశా నేను కొంచెం రెచ్చిపోయి మాట్లాడా ననుకుంటాను.

“నువ్వు నన్ను పరీక్షించక తప్పదా ?” ప్రశాంతమైన ఆయన కళ్ళలో అవగాహన నిండుగా ఉంది. “నిన్న రాత్రి పడిగంటలక్కి, సౌందర్యమయి అయిన జగన్మాత స్వయంగా నీ కిచ్చిన హామీకి అదనంగా ఈరోజు పొడ్డన నేను ఒక్క ముక్కయినా చేర్చవలసిన అవసరముందా ?”

నా అంతరాత్మ వరద వెల్లవను అరికట్టి ఉంచే ద్వారాలు మాస్టర్ మహాశయుల అధీనంలో ఉన్నాయి. మళ్ళీ నేను ఆయన పాదాలముందు మోకరిల్లాను. ఈసారి నా కన్నీళ్ళు ఆనందంవల్ల పెల్లుబికినవే. కానీ, వెనకటిలా బాధవల్ల వెలువడ్డవి కావు.

“భక్తితో నువ్వు పిలిచిన పిలుపు, ఆ అపార దయామయికి అందలేదనుకున్నావా ? ఎడబాటు సహించలేక నువ్వు వేసిన కేకకు, మానవ రూపంలోనూ దేవతారూపంలోనూ కూడా నువ్వు ఆరాధించిన, భేష్టమీ మాతృభావం మారు పలకకుండా ఉండదు.”

చిన్న ప్రార్థనతోనే పరమాత్మ సమ్మతిని మధురంగా పొంద గలిగిన ఈ నిరాదంబర సాధువు ఎవరు? ఈ లోకంలో ఈయన నిర్వహించే పాత్ర అతిసామాన్యమైనది; నాకు తెలిసినవారందరిలోకి అత్యంత వినయసంపన్నునికి తగ్గట్టుగా ఉంది. అప్పురెస్ట్ వీధిలో ఉన్న ఈ ఇంట్లో మాస్టర్ మహాశయులు¹ మగపిల్లలకోసం ఒక చిన్న హైస్కూలు నడిపారు. కటువైన మాట ఒక్కటి కూడా ఆయన పెదవి దాటి వచ్చేది కాదు. ఆయన క్రమశిక్షణలో ఏ నియమానికీ నింబధనకూ లావు లేదు. నిజానికి, నిరాదంబరమైన ఈ తరగతి గదుల్లోనే ఉన్నత గణితశాస్త్రమూ పాఠ్యపుస్తకాల్లో ఉండని ప్రేమరసాయనశాస్త్రమూ వోధించేవారు. చెవి కెక్కిని ఉపదేశాలతో కాకుండా ఆధ్యాత్మిక సంపర్కంతోనే ఆయన తమ జ్ఞానాన్ని వ్యాపిచేసేవారు. జగన్మాత మీది పరిశుద్ధ భక్తిపారవశ్యంతో మునిగిపోయిన ఆయన, చిన్న పిల్లవాడి మాదిరిగా, బాహ్యమైన మర్యాద సూచనలేవే అపేక్షించేవారు కాదు.

“నేను నీ గురువును కాను; ఆయన కొద్దికాలం తరవాత వస్తారు,” అని చెప్పారు నాకు. “భక్తిప్రేమలవరంగా నువ్వు పొందే దివ్యానుభవాలు ఆయన మార్గదర్శకత్వంలో, ఆయన ప్రగాఢ వివేకపరంగా వ్యక్తమవుతాయి.”

నేను ప్రతిరోజూ సాయంత్రం, అప్పురెస్ట్ వీధికి వెళ్తుండేవాణ్ణి. మాస్టర్ మహాశయుల దైవానుభవ చషకం ఘర్రిగా నిండి, ప్రతిరోజూ ఆయన ఆనందం నా మీదికి పొంగి పొర్లాలని చూసేవాణ్ణి. ఇంతకు ముందెప్పుడూ నేను, అత్యంత గౌరవభావంతో మోకరిల్ల లేదు; ఇప్పుడు

1. ఆయన్ని మామూలుగా, గౌరవసూచకమైన ఈ పేరుతోనే పిలిచేవారు. ఆయన అసలు పేరు మహేంద్రనాథ్ గుప్త. ఆయన రచించిన పుస్తకాల పేరు ఉత్తి ‘ఎం.’ అనే రాసుకొనేవారు.

మాస్టర్ మహాశయుల పాదస్పర్శతో పావనమైన సేంమీద నడవ కూడా అపరిమిత భాగ్యంగా అనిపించింది.

“మహాశయా, మీ కోసం ప్రత్యేకంగా అల్లిన ఈ సంపెంగ పూల ధరించండి.” ఒకనాడు సాయంత్రం నేను పూలమాల ఒకటి తీసు వెళ్ళాను. కాని ఆయన వద్ద వద్దంటూ, సిగ్గుపడుతూ దూరంగా జరిపోయారు. చివరికి నేను నొచ్చుకోడం గమనించి, చిరునవ్వుతో అంగీకారం తెలిపారు.

“మన మిద్దరం ఆ తల్లి భక్తులమే కనక, నువ్వు, నాలో నివసించే ఆ తల్లికి కానుకగా, నా దేహాలయం మీద ఆ మాల వెయ్యవచ్చు. ఆయన విశాల ప్రకృతిలో, రవ్వంత అహంకారానికి చోటు లేదు.

“మా గురువుగారి వల్ల శాశ్వతంగా పావనమైన దక్షిణేశ్వర కాలయానికి వెళ్ళాం, రేపు.” ఈ సాధువు, క్రీస్తువంటి గురువర్యులయి శ్రీరామకృష్ణ పరమహంస శిష్యులు.

ఆ మర్నాడు పౌద్ధన, గంగానదిలో నాలుగు మైళ్ళు ప్రయాణం చేయడానికి పడవమీద బయలుదేరాం. తొమ్మిది గుమ్మటాలతో విరాజిల్లిన కళ్యాణం ప్రవేశించాం. అందులో వెండితో చేసిన రామ పువ్వుమీద, జగజ్జనని విగ్రహం, శివుడి విగ్రహం ఉన్నాయి. రామ పువ్వు కున్న వెయ్యి రేకులూ అతి నేర్పూగా చెక్కి ఉన్నాయి. మాస్టర్ మహాశయులు మంత్రముగ్ధులై నట్టుగా భాసించారు. ప్రేమమయి ఆయన జగన్మాత అనంత ప్రణయలీలలో ఆయన నిమగ్నులయిపోయారు. ఆయన ఆ అమ్మవారి పేరు గానం చేస్తుంటే భావోద్రిక్తమైన నా హృదయం, ఆ రామరపువ్వులాగే, వెయ్యి రేకులుగా విడివడిపోయినట్లు నిపించింది.

తరవాత మే మిద్దరం, పవిత్రమయిన ఆ ఆలయ ప్రాంగణంలో తిరుగుతూ ఈత (నూపుక) చెట్ల తోపులో ఆగాం. ఈ చెట్లనుంచి సహ

జంగా కారే పాలు, మాస్టర్ మహాశయులు అందిస్తున్న అమృతధారకు ప్రతీకగా ఉన్నాయి. ఆయన దైవప్రార్థనలు కొనసాగుతూనే ఉన్నాయి. గులాబినన్నె రేక లుండే రూపుక పుష్పాలమధ్య నేను, గడ్డినేలమీద అత్యంత నిశ్చలంగా కూర్చున్నాను. తాత్కాలికంగా ఈ శరీరంలోంచి బయల్పడి దివ్యలోకాల్లో విహరించాను.

దక్షిణేశ్వరం సందర్శించడానికి మాస్టర్ మహాశయులతో కలిసి నేను చేసిన యాత్రల్లో ఇది మొదటిది. మాతృభావంలో, లేదా దివ్య కరుణామయిభావంలో భగవంతుడి మాధుర్యాన్ని ఆయన దగ్గరే నేను చవి చూశాను. ఆ సాధువు శిశుహృదయానికి పితృభావం, లేదా దివ్యన్యాయ భావం రుచించదు. కఠినమూ అమిత ప్రయాసాత్మకమూ గణితబద్ధమూ అయిన తీర్పరితనం ఈయన సాధుస్వభావానికి సరిపడేది కాదు.

ఒకనాడు ప్రార్థనల్లో నిమగ్నులై ఉన్న ఆయన్ని ప్రేమతో గమనిస్తున్నప్పుడు, “స్వర్గంలో ఉండే దేవదూతలకు ఈయన, భూమి మీద ప్రతిరూపం,” అనిపించింది. అక్షేపణకాని, విమర్శకాని స్వర్గా మాత్రంగా కూడా సోకకుండా ఈయన, అదృశ్యచ్ఛతతో చిరకాలంగా పరిచయమైన కళ్ళతో ప్రపంచాన్నంతసే పరిశీలించేవారు. ఈయన శరీరం, మనస్సు, వాక్కు, చేతులు అన్నీ అత్యసారకళ్యంతో అప్రయత్నంగా సామరస్యం పొందాయి.

ఈయన మామూలుగా, ఎవరికయినా సలహా ఇచ్చేటప్పుడు, తమ వ్యక్తిత్వానికి ప్రాధాన్యమియ్యకుండా, “మా గురుదేవులు నా కిలా బప్పారు,” అని చెప్పి జోహార్లు అర్పిస్తూ ముగించేవారు. మాస్టర్ మహా శయులకు శ్రీరామకృష్ణలతో తాదాత్మ్యం ఎంత ప్రగాఢంగా ఉండేదంటే, ఆయన తమ ఆలోచనల్ని వేరేదాని తమ సొంతంగా గణించేవారే కాదు.

ఒకనాడు సాయంత్రం ఆయన నేనూ చెయ్యి చెయ్యి కలుపుకొని ఆయన విద్యాలయ ఆవరణలో తిరుగుతున్నాం. ఇంతలో అక్కడ్కి, ఆయన పరిచయస్థుడొకడు వచ్చాడు. అతడు వట్టి దూర్తుడు ; అతని రాకతో నా ఆనందం సన్నగిలింది. అతను చాలాసేపు ఏవేవో మాట్లాడుతూ మమ్మల్ని ఊదరగొట్టేశాడు.

“ఇతను నీకు సంతోషం కలిగించడం లేదని గ్రహించాను” అంటూ నాతో రహస్యంగా అన్నారాయన. ఆ వచ్చిన దురహంకారి తన సోదికి తానే ముగ్ధుడై ఉన్నందువల్ల ఈ మాటలు అతని చెవిని పడలేదు. “దీన్ని గురించి జగన్మాతకు చెప్పాను ; మన దుస్థితి ఆమెకు తెలుసు. అదుగో, అక్కడున్న ఎర్రరంగు ఇంటి దగ్గరికి మనం వెళ్ళేసరికి, అతనికి బాగా తొందరపని ఒకటి జ్ఞాపకం చేస్తానని ఆవిడ మాట ఇచ్చింది,” అన్నాడు.

మాకు విముక్తి ప్రసాదించే చోటుమీదే నిలిచిపోయాయి నా కళ్ళు. అతను సరిగా ఎర్రగేటు దగ్గరికి వచ్చినవాడల్లా, కారణమేమీ లేకుండానే తిరిగి వెళ్ళిపోయాడు. చెప్పే వాక్యం పూర్తి చెయ్యనూ లేదు, వెళ్ళాస్తానని మాతో చెప్పనూ లేదు. కల్లోలీత వాతావరణంలో మళ్ళీ శాంతి నెలకొంది.

మరో రోజున నేను హారా రైల్వే స్టేషను దగ్గర ఒంటరిగా నడుస్తున్నాను. ఒక గుడి దగ్గర, తప్పెట్లూ తాళాలూ కొడుతూ గొంతు చించు కొంటూ భజన చేస్తున్న ఒక చిన్న బృందాన్ని చూసి నేను మనస్సులో విమర్శించుకొంటూ శ్రవణాలం నిలిచిపోయాను.

“దేవుడి పవిత్ర నామాన్ని వీళ్ళు ఎంత భక్తి శూన్యంగా, యంత్రం మాదిరిగా పునఃపఠన చేస్తున్నారు !” అనుకున్నాను. ఇంతలో హఠాత్తుగా, మాస్టర్ మహాశయులు నా వేపు గబగబా వస్తూండడం చూసి ఆశ్చర్యపోయాను.

“అయ్యా, మీరిక్కడున్నారేమిటి?”

ఆ సాధువు నా ప్రశ్న పట్టించుకోకుండా, నా ఆలోచనకు జవాబిచ్చారు. “చిన్నబాబూ, భగవన్నామం, అజ్ఞానుల నోట్లోంచి వచ్చినా జ్ఞానుల నోట్లోంచి వచ్చినా మధురంగానే ఉంటుంది కదూ?” అంటూ ఆప్యాయంగా నన్ను దగ్గరికి తీసుకున్నారు. ఆయన ‘మాయ తివాసీ’ మీద నన్ను కరుణామయి సన్నిధికి తీసుకువెళ్ళిపోయారని గ్రహించాను.

“నువ్వు కొన్ని బై స్కోపులు చూస్తావా?” ఒకనాడు మధ్యాహ్నం, విరాగులై న మాస్టర్ మహాశయుల నోట్లోంచి ఈ ప్రశ్న రావడం నాకు అగమ్యంగా అనిపించింది; బై స్కోపు అన్నమాట భారతదేశంలో ఆ రోజుల్లో, సినిమాలకు వాడేవారు. నేను సరే నన్నాను; ఆయన వెంబడి ఉంటే చాలు, ఏ పరిస్థితుల్లో ఉన్నా నాకు సంతోషమే. వడివడిగా నడిచి, కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయం హందరి తోట దగ్గరికి వచ్చాం. ‘గోల్డ్‌మీ’ అనే నీళ్ళకుంట దగ్గరున్న జల్ల చూపించారాయన.

“కొన్ని నిమిషాలు ఇక్కడ కూర్చుందాం. ఎక్కడయినా విశాల జలాశయం కనిపిస్తే ధ్యానంచెయ్యమని మా గురువుగారు చెప్పారు. ఇక్కడ దీనికున్న ప్రకాంతత, దేవుడి అపార శాంతిని మనకు జ్ఞాపకం చేస్తుంది. సమస్త వస్తుజాలమూ ఈ నీళ్ళలో ప్రతిఫలించినట్టుగానే, ఈ విశ్వమంతా విశ్వమానస సరోవరంలో ప్రతిబింబిస్తూ ఉంటుంది. అలాగని మా గురుదేవులు తరచు అంటూండేవారు.”

కాసేపట్లో మేము యూనివర్సిటీ హాలులోకి ప్రవేశించాం; అక్కడ ఒక ఉపన్యాసం జరుగుతోంది. అప్పడప్పుడు లాంతరు స్టైట్లువేసి చూపిస్తున్నప్పటికీ, ఆ ఉపన్యాసం చాలా నిరుత్సాహజనకంగా ఉంది; చూపించే స్టైట్లు కూడా అంత నిరుత్సాహకరంగానూ ఉన్నాయి.

“మాస్థుగారు నన్ను చూడమనే బైస్కోపు ఇదన్నమాట!” నా ఆలోచనకు ఓర్పు నశించింది కాని నా ముఖంలో విసుగుదల కనబరిచి ఆయన్ని నొప్పించదలచలేదు. కాని ఆయన నావేపు వంగి రహస్యంగా ఇలా చెప్పారు :

“చిన్నబాబూ, నీకు ఈ బైస్కోపు నచ్చనట్టవుపిస్తోంది. ఈ సంగతి జగన్మాతకి చెప్పును ; ఆవిడకి మనిద్దరి మీదా పూర్తిగా సానుభూతి ఉంది. ఇప్పుడు ఎలక్ట్రిక్ దీపాలు పోతాయనీ, మనం ఈ గదిలోంచి వెళ్ళిపోయే వరకూ మళ్ళీ వెలగవనీ చెబుతున్నది.”

ఆయన గుసగుసలు పూర్తి ఆయేనరికి హాలంతా చీకటయిపోయింది ఉపన్యాసమిచ్చే ఆయన గంభీరస్వరం, ఆశ్చర్యంతో ఒక్క షణ్ణం నిలిచి పోయింది. ఆ తరువాత ఆయన, “ఈ హాల్లో ఎలక్ట్రిక్ సిస్టంలో ఏదో లోపమున్నట్టుంది,” అన్నాడు. అప్పటికి నేనూ మాస్టర్ మహాశయులూ గడపదాడేస్తున్నాం. నడవడోంచి వెనక్కి తిరిగి చూస్తే హాల్లో మళ్ళీ దీపాలు కనిపించాయి.

“చిన్నబాబూ, ఆ బైస్కోపు నీకు నిరాశ కలిగించింది కదూ ! అయితే మరో రకంది నీకు నచ్చుతుందనుకుంటాను.” ఆయనా నేనూ యూనివర్సిటీ భవనానికి ఎదురుగా ఉన్న దారిలో నించుని ఉన్నాం. నా గుండెమీద ఆయన మెల్లగా తట్టారు.

వెంటనే పరివర్తనాత్మకమైన నిశ్శబ్దం ఒకటి ఆవరించింది. ఆరు నికమైన “టాకీలు”. శబ్ద పరికరాలు చెడిపోయినప్పుడు మూక చలన చిత్రాల్లా ఎలా మారిపోతాయో అలా, ప్రపంచంలోని కోలాహలాన్నంతని అతివిచిత్రమైన అలౌకిక ఘటనద్వారా దివ్యమాస్తం అణిచేసింది. కాలి నడకని వెళ్ళేవాళ్ళూ, సాగిపోతున్న ట్రాలీ కార్లు, మోటారు బండ్లు,

ఎల్లబండ్లూ, ఇనప పట్టాలున్న జుక్క బండ్లూ— అన్నీ చడి చప్పుడూ లేకుండా సాగిపోతున్నాయి. సర్వవ్యాపకమైన దృష్టి ఉన్నట్లుగా నేను, నాకు వెనకవేళ్ళూ పక్కలా ఉన్న దృశ్యాల్ని కూడా, ఎదురుగా ఉన్న వాటి మాదిరిగానే చూశాను. కలకత్తాలో ఆ చిన్న బస్తీలో జరుగుతున్న కార్యకలాపాల దృశ్యమంతా నా కళ్ళముందు నిశ్శబ్దంగా సాగిపోతోంది. పలచని బూడిద పొరకింద మసకమసకగా కనిపించే నిప్పుకణాలాటి మృదుకాంతి ఒకటి పరిసర దృశ్యంలోకి ప్రవేశించింది.

నా శరీరం, అనేకమైన నీడల్లో ఒక నీడలా తప్ప, అంతకుమించి గోచరించలేదు. అయితే తక్కిన నీడలు మూగగా ముందుకూ వెనక్కూ చెదిరిపోతూ ఉంటే, నా నీడ మాత్రం నిలకడగా ఉంది. కొందరు కుర్ర వాళ్ళు నా స్నేహితులు, నావేపు వచ్చి కూడా ముందుకు సాగిపోయారు. వాళ్ళు సూటిగా నావేపు చూసినప్పటికీ నన్ను గుర్తుపట్టలేదు.

ఈ అనుపమ ఛాయాప్రదర్శన నా కొక అనిర్వచనీయమైన ఆనందాతిశయాన్ని కలిగించింది. ఏదో ఊటచెలమలోంచి వెలువడే ఆనందామృతాన్ని సేవించాను. ఇంతలో హఠాత్తుగా, మాస్టర్ మహాశయులు నా రొమ్ముమీద తట్టినట్లు తెలిసింది. నాకు ఎంత ఇష్టంలేకపోయినా ప్రపంచపు గందరగోళం మళ్ళీ చెవుల్లో పడింది. కంఠో తేలిపోతూండే వాణ్ణి నిర్ణయంగా మేల్కొల్పినట్లుగా అల్లాడిపోయాను. అతీంద్రియానంద మధువును నాకు అందకుండా దాచేశారు.

“చిన్నబాబూ, నీకు రెండో బై స్కోపు¹ నచ్చినట్టు కనిపిస్తోంది.”

1. వెబ్స్టర్ న్యూ ఇంగ్లిష్ డిక్షనరీ (1984) లో బై స్కోపు (bi-scope) అన్న పదానికి అరుదైన నిర్వచనం ఉంది : “దీనిత దృశ్యం ; అటువంటి దృశ్యాన్ని కల్పించేది.” దీన్నిబట్టి, మాస్టర్ మహాశయులు ఎన్నుకున్న పదం చిత్రంగా నచ్చింది.

చిరునవ్వు చిందిస్తున్నారు ఆ సాధువు. నేను కృతజ్ఞతతో ఆయన పాదాల ముందు మోకరిల్లబోయాను. “నువ్విప్పుడా పని చెయ్యకూడదు!” అన్నారాయన. “దేవుడు నీ దేహాలయంలో కూడా ఉన్నాడని నీకు తెలుసు. జగజ్జననిని నీ చేతులలో నా పాదాలు తాకనియ్యను!” నిరాడంబరులైన మాస్టర్ మహాశయులూ నేనూ జనసమ్మర్థంగల పేవ్ మెంటు నుంచి వచ్చి మెల్లగా నడిచిపోతుండడం కనక ఎవరయినా గమనించినట్లయితే మే మిద్దరం మంచి నిషాలో ఉన్నామని అనుమానించి ఉండేవారు. అల్పము కుంటున్న ఆ సాయంకాలపు నీడలు కూడా మాతోబాటు దివ్యానందంతో మత్తెక్కి ఉన్నాయి.

మాస్టర్ మహాశయులకూ, నా జీవిత మార్గంలో తారసపడ్డ ఇతర సాధువుంగవులకూ, కొన్నేళ్ళ తరవాత నేను ఒక పాశ్చాత్యదేశంలో, దైవభక్తులుగా తమ జీవిత విశేషాలను రాస్తానని ముందుగా తెలిసే ఉండవచ్చు ననిపిస్తోంది— ఆయన దయనుగురించి నిస్సారమైన మాటల్లో రాయడానికి నేను ప్రయత్నిస్తున్నప్పుడు. వారికి భవిష్యత్తు ముందే తెలిసి ఉండడం నాకు ఆశ్చర్యం కలిగించే విషయ మేమీ కాదు; అలాగే ఇంతవరకు చదువుతూ వచ్చిన నా పాఠకులకు కూడా ఆశ్చర్యం కలిగించదనుకుంటాను.

సరళమైన విశ్వప్రేమమయ భావనద్వారా, అన్ని మతాల సాధువులూ దైవసాక్షాత్కారం పొందారు. కేవల పరబ్రహ్మ నిర్గుణం, అంటే “గుణాలు లేనిదీ,” అచింత్యం, అంటే “అలోచనకు అందనిదీ,” కావడం వల్ల, మానవుల ఆలోచనా ఆకాంక్షా ఆ పరబ్రహ్మకు జగజ్జననిగా ఒక మూర్తిమత్వమిస్తూ వచ్చాయి. వేదాల్లోనూ భగవద్గీతలోనూ వివరించిన విధంగా, సాకారదైవ భావననూ కేవల నిరాకారబ్రహ్మ భావననూ సమ్మేళనంచేయడం, హిందూతత్త్వ చింతన సనాతన కాలంలోనే సాధిం

చిన విజయం. ఈ “పరస్పర విరుద్ధాల సుసన్నయం” హృదయాన్ని బుద్ధిని కూడా తృప్తిపరుస్తుంది; భక్తి జ్ఞానమూ ప్రధానంగా ఒకటే. ప్రపత్తి— అంటే దేవుణ్ణి “అశ్రయించడం,” శరణాగతి— అంటే “దేవుడి దయనే సమ్మతించి తనను తాను అర్పించుకోవడం,” అన్నవి నిజంగా, పరమోన్నతజ్ఞాన సాధనకు మార్గాలు.

మాస్టర్ మహాశయులరూ ఇతర సామవులందరికీ ఉండే విషయం, దేవుణ్ణి ఏకైక ప్రాణంగాను; న్యాయమూర్తిగానూ భావించి, ఆయన మీదే సంపూర్ణంగా ఆధారపడి ఉన్నామన్న (శేషత్వం) గుర్తింపువల్ల ఏర్పడినది. భగవంతుడి స్వరూపమే ఆనందం కాబట్టి, ఆయనతో భావైక్యం పొందినవాడు సహజమైన అపరిమితానందం అనుభవిస్తాడు. “అత్యాసంకల్పశక్తి పొందే భావావేగాల్లో మొదటిది ఆనందం.”¹

పసిపిల్లలకు సహజమైన హృదయంలో జగన్మాతను చేరే అన్ని యుగాల భక్తులూ, ఆవిడ ఎప్పుడూ తమలో ఆడుకొంటూనే ఉంటుందని ధ్రువపరుస్తారు. మాస్టర్ మహాశయుల జీవితంలో, ముఖ్యమైన సందర్భా

1. సెండ్ జాన్ ఆఫ్ ది క్రాస్. ప్రీతిపాత్రుడయిన ఈ క్రైస్తవ సాధువు 1591 లో కన్పు మూశాడు: 1599 లో ఈయన భౌతికకాయాన్ని బయటికి తవ్వి తీసినప్పుడు ఏ మాత్రం చెడిపోకుండా కనిపించింది.

సర్ ఫ్రాన్సిస్ యేంగ్ హుజ్జెంట్ ('అట్లాంటిక్ మండ్లీ', డిసెంబరు 1938), తనకు కలిగిన విశ్వాసంధానుభవాన్ని గురించి ఇలా చెప్పాడు: ఉల్లాసంకల్పా, ఉత్సాహంకల్పా ఎంతో ఎక్కువ ఆనందానుభూతి నాకు కలిగింది: ఒకానొక ఆనందాతిరేకంతో నా ఒక్క నాకు తెలియలేదు. వర్ణించనలవి కాని, దాదాపు భరింప శక్యంకాని ఈ ఆనందానుభూతి కాలగడంకో, ప్రపంచానికి సారభూతమైన మంచి తనం కూడా నాకు అవగాహన అయింది. మనుషులు అంతరంగంలో మంచివాళ్ళే నరీ వాళ్ళతో కనిపించే చెడు పైపైది మాత్రమేననీ, కాదనడానికి చిలులేనంత గట్టిగా నమ్మకం కుదిరింది.”

ల్లోనూ ముఖ్యంకాని సందర్భాల్లోనూ కూడా, దివ్యలీలలు కళ్ళకు కడుకు వచ్చాయి. దేవుడి దృష్టిలో పెద్దా చిన్నా అన్న తేడా లేదు. అంత పౌర్వార్థం నైపుణ్యంతో ఆయన సూక్ష్మమైన అణువునే కనక నిర్మించి ఉండే పోతే ఆకాశం, అభిజిత్తు స్వాతీవంటి నక్షత్రాల్ని సగర్వంగా అర్చించుకొని ఉండగలిగేదా ? ఇది “ముఖ్యమైనది”, అది “ముఖ్యంకానిది” అన్న విచక్షణలు దేవుడి కనలు తెలియనే తెలియవు; లేకపోతే, ఒక సూది కనక లేకపోతే మొత్తం విశ్వమంతా కుప్పగూలిపోయేది !

అధ్యాయం ; 10

గురుదేవులు శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారిని కలుసుకోడం

“దేవుడి మీది ప్రగాఢ విశ్వాసం ఏ అలౌకిక ఘటన నయినా జరిపించ గలదు— చదవకుండా పరీక్ష ప్యాసవడం ఒక్కటి తప్ప.” ఏమీ తోచనప్పుడు ఒకసారి నేను తీసుకొన్న “స్ఫూర్తిదాయకమైన” పుస్తకాన్ని, వెంటనే వెగటుపుట్టి మూసేశాను.

“రచయిత చెప్పిన మినహాయింపు చూస్తే, దేవుడిమీద ఆయన గారికి బొత్తిగా విశ్వాసం లేనట్టు కనిపిస్తోంది,” అనుకున్నాను. “పాపం వెర్రివాడు ; నడిరాత్రి వెలిగే దీపం చమురు మీదే గొప్ప గౌరవమున్న వాడు !”

నేను మైక్కులు చదువు పూర్తిచేస్తానని, వెనకే మా నాన్నగారికి మాట ఇచ్చాను. కాని నేను శ్రద్ధపట్టినట్టు నటించలేను. నెలలు గడుస్తున్న కొద్దీ నేను క్లాసులో కనిపించడం మరింత తక్కువయింది ; కలకత్తా స్నానాల రేవుల్లో నిర్ణన ప్రదేశాలకు వెళ్ళడం ఎక్కువయింది. ఆ రేవుల్నే ఆనుకొని ఉన్నాయి శ్మశానాలు. ముఖ్యంగా రాత్రిపూట భయంకరంగా ఉండే ఈ శ్మశానాలు యోగిన బాగా ఆకట్టుకుంటాయని అంటారు. మరణం లేని మహత్తత్వాన్ని అన్వేషించేవాడు కొన్ని బోధిపురెల్ని చూసి బెదిరిపోగూడదు. రకరకాల ఎముకలు చెల్లాచెదురుగా ఉండే నైరాళ్య నిలయలోనే, మానవజీవితం ఎంత అపరిపూర్ణమయినదో స్పష్టమవుతుంది.

ఈ విధంగా నేను చేసే ఆర్ధరాత్రి జాగరణలు స్వభావరీత్యా, విద్యార్థులు చేసే జాగరణలకు భిన్నమైనవి.

హిందూ హైస్కూల్లో సంవత్సరాంత పరీక్షలు జరిగేవారం గబగబా దగ్గరపడుతోంది. ఈ పరీక్షాకాలం, శ్మశానవాటికలాగే సుపరిచితమైన భయోత్పాతాన్ని కలిగిస్తుంది. అయినా నా మనస్సు ప్రశాంతంగానే ఉంది. పిశాచాలకు జంకకుండా నే నక్కడ, తరగతి గదుల్లో కంటబడని జ్ఞానాన్ని తప్పి తీస్తున్నాను. కాని నాకు, ప్రణవానందస్వామివారిలా, ఒకే సమయంలో రెండుచోట్ల నులువుగా కనబడే నేర్పు లేదు. అయితే భగవంతుడు ఆ సంకటస్థితిని గమనించి నన్ను దాంట్లోంచి బయటపడేస్తాడన్నది నా ఆలోచన (దురదృష్టవశాత్తు, కొందరికిది తర్కవిరుద్ధంగా కనిపించవచ్చు). కష్టాలు వచ్చినప్పుడు భగవంతుడి లోచితోషం, వివరించడానికి వీలుకాని విధంగా, వెయ్యి దృష్టాంతాల్లో కళ్ళకు కట్టినప్పుడు వాటిమూలంగా భక్తుడికి హేతురాహిత్యం ఏర్పడుతుంది.

“ఓ ముకుందా ! ఈమధ్య చొత్తిగా కనిపించడమే మానేశావు !” ఒకనాడు మధ్యాహ్నం నా సహాధ్యాయి ఒకడు నన్ను గుర్పూర్ రోడులో పలకరించాడు.

“అరే, నంటూ ! నేను స్కూల్లో కనిపించకపోవడం నన్ను తప్పకుండా ఇరకాటంలో పెట్టేలా ఉందిరా,” అంటూ, స్నేహపూర్వకంగా చూస్తున్న నంటూ దగ్గర నా బాధ వెళ్ళబెట్టుకున్నాను.

నంటూ మంచి తెలివైన విద్యార్థి. వాడు నా మాటక్కి కులాసాగా నవ్వాడు. నా అవస్థ చూస్తే ఎవరికయినా నవ్వు రాకపోదు.

“చివరి పరీక్షలకి నువ్వు చొత్తిగా తయారుకాకుండా ఉన్నావు !” అన్నాడు వాడు. “నేను నీకు సహాయం చెయ్యాలనుకుంటాను !”

ఈ మామూలు మాటలే ఒక దివ్యమైన వాగ్దానాన్ని నా చెవుల్లో వేశాయి ; మంచి హుషారుగా మా స్నేహితుడి ఇంటికి వెళ్ళాను. మాస్టర్లు పరీక్షతో ఇవ్వవచ్చునని తన కనిపించిన రకరకాల ప్రశ్నలకు సమాధానాలు, వాడు నాకు స్థూలంగా చెప్పకొచ్చాడు.

“ఈ ప్రశ్నలు, ఆత్మవిశ్వాసంతో పరీక్షకి వెళ్ళే కుర్రాళ్ళని చాలామందిని, పరీక్షల్లో బోల్తాకొట్టిస్తాయి. నా సమాధానాలు గుర్తుంచుకో ; దెబ్బతినకుండా బయటపడతావు నువ్వు.”

నేను అక్కజింటి బయల్దేరినదికి రాతి చాలా గడిచిపోయింది. అప్పటికప్పుడు పట్టించుకున్న పాండిత్యంతో పిటపిటలాడిపోతూ, రానోయే గడ్డు రోజుల్లో ఆ పాండిత్యం అలాగే నిలిచి ఉండాలని భక్తితో ప్రార్థన చేశాను. నంటూ, నా పరీక్షకున్న అనేక పాఠ్యవిషయాలు నాకు చోదించాడు ; కాని ఆ తొందరలో, టైము చాలకపోవడం వల్ల, నా సంస్కృతం కోర్సు సంగతి మరిచిపోయాడు. ఈ పొరపాటును దేవుడికి భక్తిపూర్వకంగా గుర్తు చేశాను.

మర్నాడు పొద్దున, లయబద్ధంగా కదంతొక్కుతూ నడుస్తూ, కొత్తగా గడించిన జ్ఞానాన్ని ఒంటబట్టించుకుంటూ షికారుకు బయల్దేరాను. నేను అడ్డదారి పట్టి, ఒక మూల ఒత్తుగా పెరిగిన గడ్డిమొక్కల్లో పడి పోతూ ఉండగా విడివిడిగా పడిఉన్న కొన్ని అచ్చుకాయితాల మీద నా కళ్ళు పడ్డాయి. విజేతలా గబుక్కున ముందుకు దూకాను ; సంస్కృత శ్లోకాలు నా చేతికి చిక్కాయి ! వాటికి విడమరించి అర్థాలు చెప్పించుకోడానికి ఒక పండితుణ్ణి వెతికిపట్టుకున్నాను. అయిన గంభీరస్వరం, ఆ ప్రాచీన భాషకున్న అపరిమిత మాధుర్యంతో గాలిని నింపేసింది.¹

1. “సంస్కృత” మంటే, “మెరుగు దిద్దినది, సంపూర్ణమైనది” అని అర్థం. ఇంకో యూరోపియన్ భాషలన్నిటికీ సంస్కృతం పెద్దక్క. దీని అక్షర

“అసాధారణమైన ఈ శ్లోకాలు నీ సంస్కృత పరీక్షకి పనికొచ్చే అవకాశం లేదు. ఆ పండితుడు, అపనమ్మకంగా అన్నాడు.

అయితే, ఆ కవిత్వంతో వీరపద్ధ పరిచయమే, ఆ మర్నాడు జరిగే సంస్కృత పరీక్షలో నేను ప్యాసపడానికి సాయపడింది. వివేచనాత్మకంగా నంటూ చేసిన సహాయంవల్ల నేను తక్కిన పాఠ్యవిషయాల్లో కూడా అతైసరు మార్కులు తెచ్చుకుని పరీక్ష గట్టెక్కాను.

ఇచ్చినమాట నిలబెట్టుకుని నేను సెకండరీ స్కూల్ కోర్సు పూర్తి చేసినందుకు నాన్నగారు సంతోషించారు. నంటూ ఇంటికి వెళ్ళడం విషయంలోనూ, చెత్తకుప్ప పక్కనుంచి అలవాటులేని దారిలో నడిచివెళ్ళడం విషయంలోనూ నా కొక దారి చూపించినందుకు భగవంతుడికి కృతజ్ఞతలు చెప్పకొన్నాను. నన్ను అడుకోడానికి సమయోచితంగా త్రాసు వేసిన పథకాన్ని ఆయన సరదాగా రెండు రకాలుగా వ్యక్తంచేశాడు.

పరీక్ష హాళ్ళలో దేవుడి ప్రాముఖ్యాన్ని నిరసించిన రచయితగారి పుస్తకం వెనక నేను చదవకుండా విడిచిపెట్టేసినది— మళ్ళీ నా కంటు బడింది. నిశ్శబ్దంగా నాలో నేను చేసుకున్న వ్యాఖ్యానానికి ముసిముసి నవ్వు అపుకోలేకపోయాను :

“పీనుగుల మధ్య కూర్చుని దైవప్రార్థన చెయ్యడం, హైస్కూలు డిప్లమా సంపాదించడానికి అడ్డదారి అని కనక నే నీయనకి చెప్పవలసి వస్తే, ఈయనగారి మనస్సులో గందరగోళం ఇంకా పెరిగిపోయేది !”

లిపిని “దేవనాగరి” అంటారు; అంటే “దేవతానిలయం” అని వాచ్యార్థం. ప్రాచీన భారతదేశపు భాషాశాస్త్రవేత్త పాణిని, గణితశాస్త్రీయంగానూ మనోవైజ్ఞానికంగానూ సంస్కృతానికున్న పరిపూర్ణతను ప్రశంసిస్తూ, “నా వ్యాకరణం తెలిసినవాడు దేవుణ్ణి తెలుసుకుంటాడు,” అన్నాడు. నిజానికి, భాషోత్పత్తిక్రమానికి మూలం కనుక్కోనేవాడు చివరికి సర్వజ్ఞుడవుతాడు.

నా కొత్త మనత కారణంగా ఇప్పుడు, ఇంట్లోంచి వెళ్ళిపోవడానికి బాహాటంగానే పథకం వేస్తున్నాను. జితేంద్ర మజుందార్¹ అనే స్నేహితుడితో కలిసి వెళ్ళి, కాశీలో ఉన్న శ్రీ భారత్ ధర్మ మహామండల్ వాళ్ళ ఆశ్రమంలో చేరి, ఆధ్యాత్మికమైన శిక్షణ పొందాలని నిశ్చయించుకున్నాను.

మా కుటుంబంతో ఎడబాటు వస్తుందన్న ఆలోచనతో ఒకనాడు నేను బెంగళురూకు వెళ్ళాను. అమ్మ పోయినతరువాత ఇంట్లోవాళ్ళమీద, ముఖ్యంగా మా తమ్ముళ్ళు— సనండుడి మీదా విష్ణు మీదా— మా చివరి చెల్లెలు తామూ మీదా నా ఆప్యాయత గాఢంగా పెరిగింది. వెంటనే నా ఏకాంత స్థలానికి పరిగెత్తాను. ఒడుదుడుకులతో కూడిన నా ఆధ్యాత్మిక సాధనలోని అనేక దృశ్యాలకు ఆ అటకే ప్రత్యక్ష సాక్షి. రెండు గంటల సేపు నా కన్నీరు వరదలై పారిస తరవాత, అన్నిటిని ఖాళీ చేసి ఒకానొక అజ్ఞాతశక్తివల్ల నాలో ఒక విలక్షణమైన పరివర్తన వచ్చినట్లు అనిపించింది. అనుబంధాలన్నీ² అదృశ్యమయిపోయాయి; స్నేహితులందరినీ మించిన స్నేహితుడైన భగవంతుణ్ణి అన్వేషించాలన్న నిర్ణయం బాగా బలపడింది.

1. సమయం వచ్చేసరికి పులులమీద రోత పుట్టిన జతీందా (జోతీన్ మోవ్) కా డిశను.

2. దేవుణ్ణి చేరే దారి, ప్రాథమికమైన మార్గం.

3. ప్రేమించే బంధువులతోబాటు మనకు వరాలన్నీ ప్రసాదించే ఆ మాటకు వస్తే, ఈ జీవితాన్నే ప్రసాదించిన దేవుణ్ణి అన్వేషించడానికి భక్తుడికి, సంసారబంధం అవరోధం కలిగించేట్లయితే, అటువంటి అనుబంధం 'మాయ' అని పొందుపుల పవిత్ర గ్రంథాలు ఉద్బోధిస్తున్నాయి. ఏనుక్రిస్తు కూడా అలాగే చెప్పాడు; "నాకంటే తన తల్లినిగాని శండ్రినిగాని ఎక్కువగా ప్రేమించేవాడు నావాడు కావడానికి అర్హుడు కాడు." - మత్తయి 10 : 37 (మై రిలు).

“చివరిసారిగా ఒక్క కోరిక కోరుతున్నాను. నన్నూ, నీకోసం తపించే అన్నదమ్మల్నీ అక్కచెల్లెళ్ళనీ విడిచిపెట్టి వెళ్ళకు.” నాన్నగారి దీవెన కోసం నేను ఆయన ఎదుట నించునేసరికి ఆయన దిగాలుపడి ఇలా అన్నారు.

“నాన్నగారూ, మీ మీద నా కెంత ప్రేమ ఉందో ఎలా చెప్పగలను? కాని ఈ భూమిమీద నాకు పరిపూర్ణమైన తండ్రాని ప్రసాదించిన జగత్పిత మీదున్న ప్రేమ ఇంకా ఎక్కువయినది. ఇంతకంటే ఎక్కువ దీవ్యమైన జ్ఞానం పొంది, ఎప్పుడో ఒకనాడు మళ్ళీ తిరిగిరావడానికి నన్నిప్పుడు వెళ్ళనియ్యండి.”

నాన్నగారు అనిష్టంగా ఇచ్చిన అనుమతితో, అప్పటికే కాళీలో ఆశ్రమంలో ఉన్న జితేంద్రని కలుసుకోడానికి బయల్దేరాను. నేను వెళ్ళగానే, ఆశ్రమాధిపతి అయిన స్వాములవారు— దయానందులు నన్ను సాదరంగా పలకరించారు. ఆయన పడుచుప్రాయంలో ఉన్నవారు. పొడుగ్గా, సన్నగా, ఆలోచనాపరులుగా కనిపించే ఆ స్వామివారి మీద నాకు సదభిప్రాయం కలిగింది. అందమైన ఆయన ముఖంలో, బుద్ధుడిలో ఉన్న మాదిరి ప్రకాంతత ఉండేది.

ఈ కొత్త నివాసంలో ఒక అటక ఉన్నందుకు నేను సంతోషించాను. ఉదయ సంద్య వేళా పొద్దుటి పూటా అక్కడ గడపడానికి వీలు కల్పించు కున్నాను. ధ్యాన సాధన గురించి ఏమీ తెలియని ఆ ఆశ్రమవాసులు, నా కున్న సమయమంతా ఆశ్రమ నిర్వహణ విధులు నిర్వర్తించడానికే వినీ యోగించాలని అనుకునేవారు. మధ్యాహ్నంపూట నేను వాళ్ళ ఆఫీసులో చేసే పనికి మెచ్చుకునేవారు.

“దేవుణ్ణి అంత తొందరగా పట్టుకోడానికి ప్రయత్నించకు!” ఒకనాడు పొద్దున నేను అటకమీదికి వెళ్తు ఉండగా నా వెంట వచ్చిన

ఆశ్రమ సహవాసి చేసిన పరిహాసం ఇది. నేను దయానందగారి దగ్గరికి వెళ్ళాను; గంగానదివేపు ఉన్న తమ చిన్న గదిలో ఏదో పనిలో మునిగి ఉన్నారాయన.

“స్వామీజీ, ఇక్కడ నేను చెయ్యవలసింది ఏమిటో నాకు తెలియకుండా ఉంది. దేవుడి ప్రత్యక్ష దర్శనం కావాలని ఆకాంక్షిస్తున్నాను. ఆయన లేనిదే, సాంగత్యంతోకాని, ధర్మంతోకాని, సత్కార్యాలతోకాని నాకు తృప్తి కలగదు.”

కాషాయవస్త్రధారి అయిన ఆ స్వాములవారు ఆప్యాయంగా నా వెన్ను తట్టారు. ఉత్తుత్తి కోపం నదీస్తూ, పక్కనున్న శిష్యుల్ని కొందరిని మందలించారు. “ముకుందుణ్ణి ఇబ్బంది పెట్టకండి. మన పద్ధతులు క్రమంగా నేర్చుకుంటాడు లెండి.”

నేను మర్యాదగా నా సంశయాన్ని మరుగుపరిచాను. విద్యార్థులు గదిలోంచి వెళ్ళిపోయారు; ఆయన మందలింపుకి వాళ్ళేమీ కుంగిపోయినట్టు కనిపించలేదు. దయానందులు, ఆ తరవాత ఇంకా చెప్పారు నాకు.

“ముకుందా, మీ నాన్నగారు ప్రతినెలా వరస తప్పకుండా నీకు డబ్బు పంపిస్తున్నట్టున్నారు. ఆ డబ్బు అయనకి తిప్పి పంపెయ్యి; నీ కిక్కడ ఏమీ అక్కర్లేదు. ఇంక నీ క్రమశిక్షణ కోసం రెండో సూచన; అది నీ భోజనం గురించి. నీకు ఆకలి వేస్తున్నప్పుడు కూడా, ఆ సంగతి చెప్పకు.”

నా కంట్లో ఆకలి మిలమిల్లాడిందేమో నాకయితే తెలియదు. నాకు అకలిగా ఉందన్న సంగతిమట్టుకు బాగా తెలుసు. కాని ఆశ్రమంలో వేళ తప్పకుండా మొదటిసారి భోజనం పెట్టే సమయం మాత్రం మధ్యాహ్నం పన్నెండు గంటలు. మా ఇంట్లో అయితే తొమ్మిదిగంటల వేళకి సుష్టుగా పరిహారం చెయ్యడం నాకు అలవాటు.

ప్రతిరోజూ ఈ మూడుగంటల వ్యవధి మాత్రం మరింత దుఃఖమవుతోంది. కలకత్తాలో అయితే, ఒక్క పది నిమిషాల ఆలస్యానికి వంటవాణ్ణి తిట్టేసేవాణ్ణి; ఇప్పుడా రోజులు గతించాయి. ఇక ఆకలి అదుపులో పెట్టడానికి ప్రయత్నించాను; ఇరవై నాలుగు గంటల ఉపవాహూర్తి చేశాను. మర్నాడు మధ్యాహ్నం ఎప్పుడవుతుందా అని రెట్టే ఉత్సాహంతో ఎదురు చూస్తున్నాను.

“దయానందుల బండి ఆలస్యంగా వస్తుంది; ఆయన వచ్చేదామన మెవళ్ళం భోంచెయ్యం.” జితేంద్ర ఘోషమయిన ఈ వార్త తెచ్చాడరెండు వారాలపాటు ఊళ్ళోలేని స్వాములవారికి స్వాగత సూచకం; రుచికరమైన పంటకాలెన్నో సిద్ధంగా ఉన్నాయి. ఆకలి పుట్టించే వాస ఆశ్రమమంతటా నిండి ఉంది. వేరే ఏమీ దొరకనప్పుడు, నిన్నటిరోజు ఉపవాసమున్నానన్న గర్వం తప్ప, మరేమంటుంది మింగడానికి?

“దేవుడా, బండి తొందరగా రప్పించు!” దయానందులు నా నోరకద్దెయ్యడానికి విధించిన నియమంతో, దివ్యప్రదాత అయిన భగవంతుడి ఏమీ ప్రమేయం లేదని అనుకున్నాను. భగవంతుడి దృష్టి మరో చోట ఉంది. కుంటుకుంటూ నడుస్తున్న గోడ గడియారం గంటలు గడిపేసింది. మా స్వాములవారు గుమ్మంలో అడుగుపెట్టే వేళకి చీకటి పడుతోంది. నేను పట్టరాని సంతోషంతో ఆయనకి స్వాగతం చెప్పాను.

“దయానందులు ముందు స్నానంచేసి ధ్యానం చేసుకుంటారు; ఆ తరువాతే మనం వద్దన చేసేది.” జితేంద్రుడు అపశకునపు పక్షిలా మళ్ళీ నా దగ్గరికి తయారయ్యాడు.

నేను దాదాపు స్పృహ తప్పిపోయే స్థితిలో ఉన్నాను. భాగీగా ఉండడం కొత్త అయిన నా చిన్నారి కడుపు, అవురావురుమంటూ బొకా

యిస్తోంది. నేను చూసిన ఔషధాధితుల చిత్రాలు, నా ముందు పితామహుల అల్లాడుతున్నాయి.

“కాశీలో మరుసటి ఆకలిదావు, ఈ క్షణంలోనే ఈ ఆశ్రమంలో సంభవించబోతోంది,” అనుకున్నాను. ఆ ప్రమాదం, తొమ్మిదిగంటల వేళకి తప్పిపోయింది. అమృతతుల్యమైన తియ్యని పిలుపు ! ఆ రాత్రి బోజనం, నా జీవితంలో లోకల్లా పరిపూర్ణమైన మడియ మాడిరిగా స్పష్టంగా జ్ఞాపకాల్లో నిలిచిపోయింది.

నేను బోజనంలో ఎంత గాఢంగా మునిగిపోయినప్పటికీ, దయానందులు పరధ్యానంగా బోంచేస్తున్నారన్న సంగతి గమనించకపోలేదు. నేను కోరే మాదిరి భౌతిక సుఖాలకు ఆయన అతీతులయినట్లున్నాడు.

“స్వామీజీ, మీకు ఆకలి వెయ్యలేదా ?” నేను సుష్టగా బోంచేసినందుకు సంతోషపడుతూ, పఠన మందిరంలో ఆయనతోబాటు ఒంటరిగా ఉన్నాను.

“వేసింది !” అన్నారు. “గత నాలుగు రోజులూ తిండి తీర్గం లేకుండా గడిపాను. రైలు ప్రయాణాల్లో నే నెన్నడూ తినను ; ఐహిక వాంఛలతో కూడిన ప్రజలనుంచి వెలువడే విభిన్న స్పందనలతో నిండి ఉంటాయి రైళ్ళు. మాబోటి సన్యాసులకు విధించిన శాస్త్రనియమాల్ని నేను తూచా తప్పకుండా పాటిస్తాను.

“వ్యవస్థాపరమైన పనికి సంబంధించిన సమస్యలు కొన్ని నా మనస్సులో ఉన్నాయి. అంచేత ఈ రాత్రి బోజనం మీద మనస్సు పెట్టలేదు. తొందరేముంది ? రేపు గుర్తు పెట్టుకొని సరిగా బోంచేస్తాలే,” అంటూ ఉల్లాసంగా నవ్వారాయన. ఉక్కిరిబిక్కిరి చేస్తున్నట్లుగా నాలో లజ్జ వ్యాపించింది. కాని గడిచిన రోజంతా నేను అనుభవించిన హింస, అంత

సులువుగా మరిచిపోలేకపోయాను. నేను చురో ప్రశ్న అడగడానికి వూకొన్నాను.

“స్వామీజీ, మీ ఆదేశం నాకు గందరగోళం కలిగిస్తోంది. ఆస్పెక్టుమని నేను ఎన్నడూ అడగననుకోండి, నా కేవలం ఏం పెట్టరనుకోలేనను ఆకలితో మాడి చావలసిందే.”

“అయితే చావు!” ఈ భయంకరమైన సలహా, గాలిని చీలకుంటూ వినవచ్చింది. “చావలసే ఉంటే, చావు ముకుందా! దైవజ్ఞులైన కాని తిండిబలం వల్ల బతుకుతానని ఎన్నడూ నమ్మకు! పుష్టినిదే పదార్థాలన్నీ సృష్టించినవాడు ఆయన. ఆకలి పుట్టించినవాడు ఆయన తన భక్తుడి పాలనా పోషణ ఆయన తప్పకుండా చూసుకుంటాడ అన్నం నిన్ను బతికిస్తోందని కాని, డబ్బు పోషిస్తోందని కాని మనుషుల పోషిస్తున్నారని కాని అనుకోకు. ఆ ప్రభువు నీ ఊపిరి కాస్తా దిగలాగే అవేమన్నా నీకు సాయపడతాయా? అవి కేవలం ఆయన ఉపకరణాల మాత్రమే. నీ కడుపులో ఆహారం జీర్ణమవుతున్నది ఏదో నీ నేర్చువల్లనా నీ విచక్షణా ఖడ్గాన్ని ఉపయోగించు ముకుందా! ఉపకరణ బంధాల్ని వేడించి, ఏకైక కారణమైన భగవంతుణ్ణి దర్శించు!”

నిశితమైన ఆయన మాటలు న్నాలో, మూలుగులోతుల్లోకి, దూసుకుపోవడం గమనించాను. దైహికావసరాలు ఆత్మను పరాజితం చేస్తాయన్న పాతకాలపు భ్రమ పటాపంచలైంది. పరమాత్మ సర్వసమ్మర్థిని అప్పటి కప్పుడే ఆకళించుకొన్నాను. వారణాసి ఆశ్రమంలో నేర్చుకొన్న ఈ గుఱ పాఠం ఉపయోగాన్ని రుజువుచేసే సందర్భం, అనంత యాత్రగాసాగిన నా అనంతర జీవితంలో, ఎన్ని అపరిచిత నగరాల్లో వచ్చిందో!

కలకత్తా నుంచి వచ్చేటప్పుడు నాతో వచ్చిన ఒకేఒక విలువైన వస్తువు, మా అమ్మ దగ్గర్నించి నాకు సంక్రమించిన వెండి రక్షరేకు—వా

చిన్నప్పుడు మా అమ్మకి ఒక సాధువు ఇచ్చినది. కొన్నేళ్ళుగా దాన్ని నేను కాపాడుకుంటూ, ఇప్పుడు ఆశ్రమంలో నా గదిలో జాగ్రత్తగా దాచి పెట్టాను. ఒకనాడు పొద్దున నేను, రక్షరేకును మళ్ళీ ఒకసారి చూసుకొని ఆనందిద్దామని తాళంవేసిన పెట్టె తెరిచాను. సీలు వేసిన కవరును ఎవరూ తాకనయినా లేదు ; కాని రక్షరేకు మాయమయింది ! అది పోయినందుకు ఎంతో బాధపడుతూ, కవరు చింపి చూసుకొని, నేను పొరపాటు పడ్డానికి అవకాశం లేదని రూఢిచేసుకున్నాను. ఆ సాధువు జోస్యం చెప్పిన ప్రకారమే, ఆయన శూన్యంలోంచి తెప్పించి ఇచ్చినది తిరిగి శూన్యంలోనే కలిసి పోయింది.

దయానందుల ఆనుయాయులతో నా సంబంధం క్రమంగా చెడిపోతూ వచ్చింది. కావాలని నేను వాళ్ళకి దూరంగా ఉంటున్నందువల్ల నొచ్చుకొని, వాళ్ళు నాకు దూరమయ్యారు. ఏ ఆశయంతో నేను ఇంటిని, ప్రాపంచికమయిన ఆశల్ని అన్నిటిని వదులుకుని దైవధ్యాన నిష్ఠకు కట్టుబడి ఉన్నానో ఆ ఆశయమే అన్ని వేపులనింపి నిస్సారమైన విమర్శకు గురిఅవుతూ వచ్చింది.

అధ్యాత్మికమైన పరివేదనతో మనస్సు కళావికలై, ఒకనాడు తెల్లవారగట్ల నేను అటకమీదికి వెళ్ళి, భగవంతుడు నా నొక సమాధానం అనుగ్రహించే వరకు ప్రార్థన చెయ్యాలని నిశ్చయించుకున్నాను.

“దయామయి జగన్మాతా, దివ్యదర్శనాల ద్వారా నువ్వయినా నాకు జ్ఞానబోధ చెయ్యి ; లేకపోతే నువ్వు పంపే గురువుద్వారా నయినా బోధించు !”

గంటల తరబడిగా నేను వెక్కిరిచెక్కిరి ఏడుస్తూ పెట్టుకొన్న మొరకు సమాధానం రాలేదు. ఇంతలో హఠాత్తుగా, అనంతమైన ఒక వలయాకార మండలంలోకి నన్ను సళరీరంగా లేవనెత్తినట్లు అనిపించింది.

“నీ గురువు ఈరోజునే వస్తున్నాడు!” దివ్యమైన ఒక స్త్రీ కంఠ స్వరం అన్ని వేపులనుంచీ అవ్యక్తంలోంచి వినవచ్చింది.

ఇంతలో ఒక నిర్దిష్ట ప్రదేశంనుంచి కేక వినిపించడంతో నా అతీంద్రియానుభూతి పటాపంచలైంది. వంటింట్లోంచి, హాబు అనే మారు పేరుగల యువ పురోహితుడు పిలుస్తున్నాడు నన్ను.

“ముకుందా, ఇంక ర్యానం చాలు! నువ్వో పనిమీద వెళ్ళాలి!”

మరోనాడయితే నేను ఓర్పు పట్టకుండా జవాబు ఇచ్చి ఉండేవాణ్ణి; ఇప్పుడు మాత్రం కన్నీళ్ళతో ఉబ్బిన మొహం తుడుచుకుని అణకువగా అతని మాట మన్నించాను. హాబుతో కలిసి, ఎక్కడో దూరంగా బెంగాలీ బస్తీలో ఉన్న బజారుకు బయల్దేరాను. బజారులో మేము సరుకులు కొనడం పూర్తి అయ్యేసరికి సూర్యుడింకా నడినెత్తికి రాలేదు. ఇల్లాళ్ళు, గైడ్లు, పురోహితులు, సాదాబట్టలు కట్టుకున్న విశంతువులు, హుండాగా ఉండే బ్రాహ్మణ, ఎక్కడపడితే అక్కడ కనిపించే ఆంబోతులతోను మంచి రద్దీగా ఉన్న పీధిలో ముందుకు చొచ్చుకుంటూ వెళ్ళాం. నేనూ హాబూ అలా సాగిపోతూ ఉండగా, అతిసాధారణమైన ఒక సన్నటి సందువేపు తల తిప్పి చూశాను.

ఆ సందు చివర, స్వాములవారి మాదిరిగా కాషాయవస్త్రాలు ధరించిన క్రీస్తువంటి మహాపురుషు లొకరు నిశ్చలంగా నిలబడి ఉన్నారు. ఆ క్షణంలోనే కాక, యుగయుగాలుగా కూడా నాకు తెలిసినవారిలా కనిపించారాయన. ఒక్క క్షణం, నా చూపు ఆటగా ఆయన మీదే నిలిచింది. కాని ఇంతలోనే మళ్ళీ మనస్సులో ఒక శంక పుట్టింది.

“దేవాలయం చేసే ఈ సన్యాసిని చూసి, ఎవరో నీకు తెలిసినాయన

అనుకొని పొరపడుతున్నావు," అనుకున్నాను, "కలలు కనేవాడా, ముందుకు నడు."

పది నిమిషాలయేసరికి నా పాదాలు బాగా తిమ్మిరెక్కేసినట్టు అని పించింది. కాళ్ళు రాళ్ళయిపోయినట్టయి, అడుగు ముందుకు పడనియ్య లేదు. ఎంతో శ్రమపడి వెనక్కి తిరిగాను; వెంటనే నా పాదాలు మళ్ళీ మామూలుగా అయిపోయాయి. తరవాత మళ్ళీ ఇటు తిరిగాను; విచిత్రమైన ఋవు నన్ను అణిచేసింది.

"ఆ సాధువుగారు అయస్కాంత శక్తితో నన్ను దగ్గరికి లాక్కుంటున్నారు!" ఇలా అనిపించేసరికి నా దగ్గరున్న పొట్టలు హఠా చేతుల్లో పెట్టేశాను. అతను నేను వేసే తప్పటడుగులు ఆశ్చర్యంగా గమనిస్తూనే ఉన్నాడు. ఇప్పుడు విరగబడి నవ్వాడు.

"ఏమయింది నీకు? పిచ్చెక్కిందా?"

నాలో పొంగిపొర్లే భావావేశం, అతనికి ఎదురుదెబ్బ కొట్టనియ్యకుండా అటకాయించింది. మారు పలక్కుండా అక్కణ్ణించి పరిగెత్తాను.

పాదాలకు రెక్కలు మొలిచినవాడి మాదిరిగా, అడుగులు గాలిలో తేలిపోతూ ఉండగా ఆ సన్నటి సందు దగ్గరికి చేరాను. నేనున్న వేపే నిలకడగా చూస్తున్న ప్రశాంతమూర్తి చటుక్కున నా కంట బడ్డాడు. ఆత్రంగా కొన్ని అడుగులు వేసేసరికి ఆయన పాదాల దగ్గరున్నాను.

"గురుదేవా!" వెయ్యి దివ్యదర్శనాల్లో నా కళ్ళకు కట్టిన దివ్య ముఖాబంబం ఇదే. కొనదేరిన గడ్డంతో, గిరజాల జుట్టుతో సింహాన్ని తలపించే తల! శుభదృష్టి ప్రసరించే ఈ కళ్ళు, రాత్రివేళల్లో నేను అస్తవ్యస్తమైన ఆలోచనలతో విషాదంలో మునిగి ఉన్నప్పుడు నా వేపు

గుచ్చిగుచ్చి చూస్తూండేవి; వాటిలో నాకు, పూర్తిగా అర్థంకాని అశాభావ మేదో పొడగడుతూ ఉండేది.

“నా తండ్రి! వచ్చేశావా!” అంటూ గురుదేవులు, ఆనందంతో తల్చిబిల్చి వణుకుతున్న గొంతుతో, బెంగాలీ భాషలో మళ్ళిమళ్ళి అన్నారు. “ఎన్నేళ్ళు కాచుకొని ఉన్నాను బాబూ నీ కోసం!”

మే మిద్దరం మౌనంలో ఐక్యమయ్యాం. మాటలు బొత్తిగా అనవసర మనిపించాయి. అనర్గళ వాగ్ధ్వని, నిశ్శబ్ద మంత్రరూపంలో గురుదేవుల గుండెలోంచి నేరుగా శిష్యుడిలోకి ప్రవహించింది. నా గురుదేవులు దైవ సాక్షాత్కారం పొందినవారనీ నన్ను వారు దైవసన్నిధికి చేరుస్తారనీ నిరాశ్చర్యమైన అంతర్దృష్టిపల్ల తెలుసుకున్నాను. ఈ జీవితంలో అలుము కున్న చీకటి, గతజన్మల జ్ఞాపకాలనే చిరు పొద్దుపొడుపుతో ఆదృశ్య మయిపోయింది. నాటకీయం కాలం! చక్రగతిలో ఆవృత్తమయే గతం, వర్తమానం, భవిష్యత్తు దాని దృశ్యాలు. ఈ పవిత్ర పాదసన్నిధిలో నన్ను గమనించిన తొలిపొద్దు ఇది కాదు!

గురుదేవులు నా చెయ్యి పట్టుకుని, ఆ ఊళ్ళో రాణామహల్ బస్టిలో ఉన్న ఒక ఇంటికి తీసుకువెళ్ళారు. క్రిడాకారుడి మాదిరిగా బలిష్ఠదేహులయిన ఆయన నడక దృఢగతిలో సాగింది. పొడుగ్గా, నిటారుగా ఉన్న ఆయనకి అప్పటికి ఏలై ఐదేళ్ళున్నప్పటికీ యువకుడిలా మంచి చురుగ్గా, సత్తువలో ఉన్నారు. ఆయన కళ్ళు నల్లగా, విశాలంగా, ప్రగాఢమైన జ్ఞానంతో నిండి, అందంగా ఉన్నాయి. కొద్దిగా వంకులు తిరిగిన జుట్టు, ఆయన ముఖాంభోర్యానికి మార్గవం చేకూర్చింది. బలం సాధుత్వంతో సూక్ష్మరూపంలో మేళవించింది.

గంగకు ఎదురుగా ఉన్న, ఆ ఇంటి రాతి బాల్కనీలోకి మేము వెళుతూ ఉండగా, ఆయన ఆప్యాయంగా ఇలా అన్నారు :

“నా ఆశ్రమాలూ, నా సర్వస్వమూ నీ కిచ్చేస్తాను.”

“స్వామీ, నేను వచ్చింది కేవలం జ్ఞానంకోసం, దైవసాక్షాత్కారం కోసం. నేను మీ దగ్గర పొందగోరే నిధులు అవీ !”

మా గురుదేవులు మళ్ళీ మాట్లాడేలోగా, భారతదేశ సాయం సంధ్య చటుక్కున అరతెర జారింది. ఆయన కళ్ళలో లోతు అందని ఆర్ధ్రత నిండి ఉంది.

“నీకు బేషరతుగా నా ప్రేమ అందిస్తాను.”

అమూల్యమైన వాక్కులు ! ఆయన ప్రేమకు రుజువు, మళ్ళీ నా చెవిని పద్మానికి, తరవాత పావు శలాబ్ధి పట్టింది. ఆయన పెదవులు భావోద్వేగాన్ని ఎరగవు ; మహా సముద్రంలాంటి ఆయన హృదయానికి ఒప్పినది మౌనమే.

“నువ్వు కూడా అలాగే బేషరతుగా నాకు ప్రేమ అందిస్తావా ?” శిశుసహజమైన నమ్మకం నింపుకొన్న కళ్ళతో ఆయన నాకేసి చూశారు.

“మిమ్మల్ని ఎప్పుడూ ప్రేమిస్తూనే ఉంటాను, గురుదేవా !”

“మామూలు ప్రేమ స్వార్థంతో కూడుకున్నది ; తామన ప్రధానమైన కోరికల్లోకి తృప్తుల్లోకి దాని వేళ్ళు పారి ఉంటాయి. కాని దివ్య ప్రేమ షరతులు లేనిదీ, ఎల్లలు లేనిదీ, మార్పు లేనిదీ. భేదకమైన విశుద్ధ ప్రేమ స్పర్శతో, మానవ హృదయానికి చాపల్యం మటుమాయమవుతుంది.” నవ్రుతతో, ఆయన ఇంకా ఇలా అన్నారు : “నే నేప్పుడై నా దైవ సాక్షాత్కార స్థితినించి దిగజారుతున్నట్టు కనక నీకు కనిపిస్తే, నువ్వు నా తం ఒళ్ళో పెట్టుకొని, మనమిద్దరం కొలిచే విశ్వప్రేమయ్యదైన భగవంతుడి సన్నిధికి మళ్ళీ నన్ను తీసుకువస్తానని మాట ఇయ్యి.”

చీకటి ముసురుతూ ఉండగా ఆయన లేచి, నన్ను లోపలి గదిలోకి

తీసుకువెళ్ళారు. మే మిద్దరం మామిడిపళ్ళూ బాదం మిఠాయి తింటూ ఉండగా, నా స్వభావం తనుకు బాగా సన్నిహితంగా తెలుసునన్న సంగతి ఆయన మా సంభాషణ క్రమంలో అలవాతగా తెలియజేశారు. సహజమైన నమ్రతతో అద్భుతంగా మేకవించిన ఆయన జ్ఞానసంపత్తికి విస్మితుణ్ణి అయ్యాను.

“నీ రక్షరేకు కోసం విచారించకు. దాని అవసరం తీరిపోయింది.” గురుదేవులు, దివ్యదర్పణం మాదిరిగా నా యాచణ్ణీవిత ప్రతిబింబాన్ని ఆకట్టుకున్నారు.

“గురుదేవా, ప్రత్యక్ష వాస్తవమయిన మీ సన్నిధి ఇచ్చే ఆనందం ఏ సంకేతం ఇస్తుంది?”

“ఆశ్రమంలో నువ్వు సుఖంగా లేవు కాబట్టి అక్కణ్ణించి మారి పోవలసిన సమయం వచ్చింది.”

అంతవరకు నా జీవితానికి సంబంధించిన సంగతులేవీ నేను ఆయన దగ్గర ప్రస్తావించలేదు; ఇప్పడవి అనాచల్యకాలనిపించాయి. ఆయన సహజమైన, గురళవై ఖరిని బట్టి, తమ దివ్యదృష్టికి నేను ఆశ్చర్యం వెలిబుచ్చాలని ఆయన కోరడంలేదని గ్రహించాను.

“నువ్వు తిరిగి కలకత్తా వెళ్ళాలి. నీ సర్వమానవ ప్రేమ పరిధి లోంచి చుట్టాలెప్పుడూ మినహాయించడం?”

ఆయన సూచనకు నాకు దిగుబు కలిగింది. నూవాళ్ళు నన్ను తిరిగి రమ్మంటూ ఉత్తరాల్లో అనేకసార్లు వెల్లడించిన కోరికను నేను మన్నించ వప్పుటికీ నేను తిరిగి వస్తాననే, వాళ్ళ జోష్యం పలుకుతూ వచ్చారు. “పిల్లపక్షిని అరిభౌతిక ఆకాశంలో విహరించనియ్యండి,” అని వ్యాఖ్యానించా దాకసారి అనంతన్నయ్య. “ఆ దట్టమయిన వాతావరణంలో వాడి

రెక్కలు అలిసిపోతాయి. మళ్ళీ ఇంటివేపు దిగివచ్చి, రెక్కలు ముడుచు కొని అణకువగా ఇంటిపట్టున విశ్రాంతి తీసుకోదం చూడకపోము.” నన్ను నిరుత్సాహపరిచే ఈ ఉపమానం ఇంకా నా మనస్సులో ఉన్నందువల్ల ఏమయినా సరే, కలకత్తా వేపు పోసేకూడదని నిర్ధారణ చేసుకున్నాను.

“స్వామీ, నేను ఇంటికి మాత్రం తిరిగి వెళ్ళనండి. కాని మీ వెంటి ఎక్కడయినా సరే వస్తాను. మీ పేరూ ఎక్కడన్నూ చెప్పండి.”

“స్వామి శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారి. నా ముఖ్యమైన ఆశ్రమం శ్రీరాం పూర్ లో రాయ్ పూట్ సందులో ఉంది. మా అమ్మని చూసి కొన్నాళ్ళిక్కడ ఉండి వెళ్ళామని వచ్చాను.”

దేవుడు తన భక్తులతో ఆడే ఆట ఎంత తికమకగా ఉంటుందోనని ఆశ్చర్యపోయాను. శ్రీరాంపూర్ కలకత్తాకి పన్నెండుమైళ్ళలో ఉంది. కాని ఆ ప్రాంతాల్లో ఎక్కడా మా గురువుగారు నాకు అగడగల్గేదు. మేము కలుసుకోడానికి, లాహిరీ మహాశయుల జ్ఞాపకాలతో పావనమైన ప్రాచీన కాశీ (వారణాసి) నగరానికి ప్రయాణం కట్టవలసి వచ్చింది. ఋద్ధుడు, శంకరాచార్యులు,¹ తదితర యోగీశ్వరుల పాదస్పర్శతో పవిత్రమైంది ఈ నేల.

1. భారతదేశపు చార్మనికులందరిలోకీ గొప్పవారయిన శంకరాచార్యుల వారు (శంకరులు) గోవిందయతి శిష్యులు; గోవిందయతి గౌడపాదులవారి శిష్యులు. గౌడపాదాచార్యుల 'మాండూక్య కారిక'కు శంకరులు రాసిన వ్యాఖ్యానం సుప్రసిద్ధమైనది. తిరుగులేని తర్కంతోనూ రమ్యమైన ప్రసన్న శైలితోనూ శంకరులు, వేదాంత తత్వాన్ని కచ్చితంగా అద్వైత (రెండు కానటువంటి, ఏకేశ్వరతత్త్వ) పరంగా వ్యాఖ్యానించారు. ఈ మహద్వైతి భక్తిపరమైన స్తోత్రాలు కూడా రచించారు. అమ్మవారిని ఉద్దేశించి వీరు చెప్పిన 'దేవ్యపరాధ శ్రమావజి స్తోత్రం'లో మహతం ఇలా ఉంటుంది- “కుపుత్రో జాయేత క్వచిదపి కుమాతా న భవతి” :

“నువ్వు నాలుగు వారాల్లో నా దగ్గరికి వస్తావు.” మొట్టమొదటి సారిగా, శ్రీయంతైశ్వర్ గారి కంఠస్వరం కఠినంగా వినిపించింది. “నీ మీద నాకున్న అనంతమైన ఆప్యాయతను గురించి నీ కిప్పుడు చెప్పాను కనక, నిన్ను చూసినందుకు నా సంతోషం కనబరిచాను కనక, కావాలంటే నా కోరికను నువ్వు స్వేచ్ఛగా తీరస్కరించవచ్చు. మళ్ళీసారి మనం

దుర్మార్గులైన కొడుకులు ఎందరో ఉన్నప్పటికీ దుర్మార్గులైన తల్లి ఎక్కడా ఉండదు.

శంకరుల శిష్యుడైన సనందనుడు ‘బ్రహ్మ సూత్రాలకు (వేదాంత తత్వం) భాష్యం రాశాడు. దాని రాతప్రతి అగ్నికి ఆహుతి అయిపోతే (దాన్ని ఒక్కసారి తిరికించిన) శంకరులు, దాంట్లో ఉన్న ప్రతిమాటా తిరిగి శిష్యుడికి అప్పజెప్పారు. ‘పంచపాదిక’ అన్న పేర ప్రసిద్ధమైన ఈ గ్రంథాన్ని ఈ నాటికీ పండితులు అధ్యయనం చేస్తూ ఉంటారు.

సనందనుడనే ఈ శిష్యుడికి మరో కొత్తపేరు రావడానికి చక్కని సంఘటన ఒకటి జరిగింది. ఒకనాడు ఏటి ఒడ్డున కూర్చున్న ఉన్న సనందనుడికి, అవతలి ఒడ్డునుంచి శంకరులు తనను పిలుస్తూ ఉండటం వినిపించింది. వెంటనే అతను నీళ్ళలోకి దిగాడు. అతని విశ్వాసానికి పాదాలకూ కూడా ఊతగా శంకరులు తమ గ్లంకల్పబలంతో, సుళ్ళు తిరిగే ఆ ఏటిలో తామరపూల బారు ఒకటి సృష్టించారు; అతను వాటి మీంచి నడుచుకుంటూ వెళ్ళి, అవతలి ఒడ్డుకు చేరాడు. అప్పటినుండి ఆ శిష్యుడికి ‘పద్మపాదు’డనే పేరు వచ్చింది.

‘పంచపాదిక’లో పద్మపాదుడు తన గురుదేవులకు భక్తిప్రపత్తులతో బహుదా జోహార్లు అర్పించాడు. శంకరులే స్వయంగా చక్కగా ఇలా రాశారు: “నద్గురువును పోల్చదగినది ఈ మూడు లోకాల్లోనూ మరొకటి లేదు. చింతామణి అన్నది నిజంగా ఉందనే అనుకున్నప్పటికీ, అది ఇనుమును బంగారంగా మార్చ గలదే కాని మరో చింతామణిగా మార్చలేదు. కాని పరమపూజనీయుడైన గురువు, అలా కాకుండా, తన పాదాల్ని ఆశ్రయించిన శిష్యుణ్ణి తనంతవాణ్ణి చేస్తాడు. అంచేత నద్గురువు, సాటిరేనివాడే కాదు, లోకాతీతుడు.

కలుసుకున్నప్పుడు, నువ్వే నాకు తిరిగి ఆసక్తి కలిగించవలసి ఉంటుంది. నిన్నంత సులువుగా శిష్యుడిగా చేర్చుకోను; నా కఠిన శిక్షణకు విధేయుడవై పూర్తిగా తల ఒగ్గాలి."

నేను మొండిపట్టు మీద మౌనంగా ఉన్నాను. గురుదేవులు నా కష్టాన్ని, తొందరగానే కనిపెట్టారు.

"మీ చుట్టాలు నిన్ను చూసి నవ్వుతారంటావా?"

"నేను తిరిగి వెళ్ళను."

"నువ్వు ముప్పై రోజుల్లో తిరిగి వెడతావు."

"ఎన్నడూ జరగదు."

మా వివాదంలో బింకం సడలకపోవడంతో, నేను ఆయన పాదాలకు భక్తి పురస్కరంగా ప్రణామం చేసి అక్కణ్ణించి వెళ్ళిపోయాను. అర్థరాత్రి చీకట్లో ఆశ్రమం వేపు నడిచి వెళ్తూ, అలౌకిక ఘటనగా జరిగిన ఈ సమాగమం ఇలా విరసంగా ఎందుకు ముగిసిందా అని విచర్చించుకున్నాను. మాయ అనే తక్కినది సిబ్బులు రెండూ ప్రతిసంతోషాన్ని ఒక దుఃఖంతో సమానంచేసి తూస్తాయి. పరివర్తన కారకాలయిన, గురుదేవుల చేతివేళ్ళకు నా కిశోర హృదయం ఇంకా మెదులు కాలేదు.

మర్నాడు పొద్దున, ఆశ్రమవాసుల్లో నా మీద పెడసరిభావం మరింత పెరగడం గమనించాను. అక్కడున్నన్నాళ్ళూ నన్ను సూటిపోటి మాటలతో పొడిచి వేధించారు. మూడు వారాలు గడిచాయి. బొంబాయిలో జరిగే ఒక సమావేశం నిమిత్తం దయానందులు ఆశ్రమం విడిచి వెళ్ళారు. అప్పుడు దురదృష్టవశాత్తు అంతా నా మీద విరుచుకుపడ్డారు.

"ముకుందుడు తేరగా తిని కూర్చుంటాడు. ఆశ్రమంలో పడి తినే

దానికి తగ్గంత సని చెయ్యనే చెయ్యడు.” ఈ వ్యాఖ్యానం చాటునుంచి విని నా డబ్బు నాన్నగారికి తిప్పి పంపెయ్యమన్న సలహా పాటించినందుకు మొట్టమొదటి సారిగా విచారించాను. గుండె బరువెక్కి పోవడంతో నాకున్న ఒకే ఒక స్నేహితుడు— జితేంద్ర దగ్గరికి వెళ్ళాను.

“నేను వెళ్ళిపోతున్నాను. దయానందులు తిరిగి వచ్చిన తరువాత ఆయనకి నా క్షమాపణలు తెలియజెయ్యి.”

“నేనూ వచ్చేస్తాను. ఇక్కడ ధ్యానంచేసుకోడానికి నేను చేసే ప్రయత్నాలన్నీ నీ వాటికి మించి ఫలించడం లేదు.” జితేంద్రుడు దృఢ నిశ్చయంతో అన్నాడు.

“ఈమధ్య నేను క్రీస్తులాటి యోగీశ్వరుల్ని కలుసుకున్నాను. శ్రీరాంపూర్ లో ఆయన దర్శనం చేసుకుందాం.”

ఈ విధంగా “పక్షి”, ప్రమాదకరమైన రీతిలో కలకత్తాకి దగ్గరలో “దిగడానికి” తయారయింది.

అధ్యాయం : 11

చేతిలో పైసలేని కుర్రవాళ్ళిద్దరు బృందావనంలో

“నాన్నగారు నీకు వారసత్వం సంక్రమించకుండా చేస్తే సరిపోతుంది ముకుందా ! జీవితాన్ని ఎంత తెలివి తక్కువగా పృథ్వా చేసుకుంటున్నావు !” అన్నయ్య హితోపదేశం నా చెవుల్ని ఊదరగొడుతోంది.

జితేంద్రుడూ నేనూ అప్పడే తాజాగా రైలుదిగి (మాట వరసకి ఇలా అంటున్నానే కాని, ఒళ్ళంతా దుమ్ము కొట్టుకుపోయి ఉన్నాం) అనంతన్నయ్య ఇంటికి వచ్చాం. అతను కలకత్తానించి బదిలీ అయి, పురాతన నగరమైన ఆగ్రాకి ఈమధ్యే వచ్చాడు. అతను ప్రభుత్వంవారి పబ్లిక్ వర్క్స్ శాఖలో సూపర్వైజింగ్ ఎంప్లాయియే.

“అన్నయ్యా, నేను వారసత్వం భగవంతుడి దగ్గర్నించి కోరుతున్నానని నీకు బాగా తెలుసు.”

“ముందు డబ్బు ; ఆ తరవాతే దేవుడు ! ఏమో, ఎవరికి తెలుసు ? జీవితం చాలాకాలం సాగవచ్చు.”

“దేవుడే ముందు ; డబ్బు ఆయన బానిస ! ఏమో, ఎవరు చెప్పగలరు ? జీవితం స్వల్పకాలంలోనే ముగిసిపోవచ్చు.”

టకీమని నే నిచ్చిన ఎదురు జవాబు, అప్పటి అవసరాన్నిబట్టి అలా వచ్చిందే కాని, జరగబోయేది ముందే చునస్సుకు తోచి అన్నదీ కా.

(ప్రాపం, అనంతన్నయ్య జీవితం నిజంగా స్వల్పకాలంలోనే ముగిసి పోయింది).¹

“ఇదంతా ఆశ్రమంలో ఒంటబట్టిన తెలివ్ కావోలు ! అయినా, నువ్వు కాశీ విడిచి వచ్చేసినట్టు కనిపిస్తోంది,” అనంతుడి కళ్ళు తృప్తితో మిలమిలా మెరిశాయి. నా రెక్కలు, సంసారమనే గూటిలో భద్రంగా ముడుచుకొని ఉండేలా చెయ్యాలని అతను ఇంకా ఆశపడుతున్నాడు.

“కాశీలో నా మజిలీ వృథా కాలేదు ! నా మనస్సు ఆశించినది నా కక్కడ నొరికింది ! కాని నీ పండితుడివల్లా, ఆయన కొడుకువల్లా మాత్రం కాదని నిశ్చయంగా తెలుసుకో !”

అనంతుడు వెనకటి సంగతి గుర్తు చేసుకుంటూ నాతోబాటు నవ్వాడు. లాను ఎంపికచేసిన, “దీవ్యదృష్టిగల” కాశీ పండితుడు ఒట్టి హ్రస్వదృష్టి గలవాడన్న సంగతి ఎప్పుడో ఒప్పుకోవలసి వచ్చింది.

“మరి నీ ముందాలోచన లేమిటి, తిరుగుదుమారి తమ్ముడూ ?”

“జితేంద్ర నన్ను అగ్రా రావడానికి ప్రోత్సహించాడు. ఇక్కడున్న తాజుమహల్ అంధాలు చూద్దాం,” అని చెప్పాను. ఆ తరువాత, కొత్తగా నాకు కనిపించిన గురువుగారి దగ్గరికి వెళ్తాం ; ఆయనకి శ్రీరాం పూర్ లో ఆశ్రమం ఉంది.”

అనంతుడు, మాకు సుఖంగా ఉండేలా ఆతిథ్యం ఏర్పాటు చేశాడు. అతని కళ్ళు సాలోచనగా నా మీద నిల్చి ఉండడం, సాయంత్రం నాలుగు సార్లు గమనించాను.

“ఆ చూపు నాకు తెలుసు !” అనుకున్నాను. “ఏదో కుట్ర పన్నడం మొదలయింది !”

పొద్దుట మా పలహారాల సమయంలో అది బయట పడింది.

“అయితే, నాన్నగారి ఆస్తితో ప్రమేయం లేకుండా నువ్వు స్వతంత్రంగా ఉండగలవన్న మాట!” నిన్నటి సంభాషణ మళ్ళీ కొన సాగిస్తున్నప్పుడు, అనంతూడి చూపులో అమాయకత ఉంది.

“నేను దేవుడిమీదే ఆధారపడి ఉన్న సంగతి నాకు స్పృహలో ఉంది.”

“మాటలు తేలికే! జీవితం నిన్ను ఇంతవరకు కాపాడింది. నీ కూటికి గూటికి, ఆ భగవంతుడి అదృశ్య హస్తం మీద ఆధారపడవలసిన పరిస్థితే వస్తే— ఎంత దురదృష్టం! త్వరలోనే నువ్వు వీధుల్లో బిచ్చమెత్తు కోవలసి వస్తుంది.”

“ఎన్నడూ జరగదు! దేవుణ్ణి కాదని, దారిని పోయేవాళ్ళ మీద విశ్వాసముంచను! తన భక్తుడికోసం అయన, బిజాపాత్ర ఒక్కటే కాదు, వెయ్యి వనరులు కల్పించగలడు.”

“కవిత్వం వెలగబెడుతున్నావే! ఒకవేళ నేను, నీ దామి సరి వేదాంతాన్ని ఈ భౌతిక ప్రపంచంలో పరీక్షకి పెడతానంటా ననుకో!”

“ఒప్పుకుంటాను! దేవుణ్ణి ఆలోచనాజగత్తుకే పరిమితం చేస్తావా?”

“సరే, చూద్దాం; నా దృక్పథాన్ని విశాలం చెయ్యడానికో ద్రువ పరచడానికో మీ కీవేళ అవకాశం వస్తుంది.” నాటక షక్తిలో ఒక్క షణం అగి, తరవాత మెల్లగా, గంభీరంగా మాట్లాడాడు.

“ఈ పూట నిన్ను, నీ తోటి విద్యార్థి జితేంద్రుని దగ్గర్లో ఉన్న బృందావనమునే ఈయ పంపాలనుకుంటున్నాను. మీరు ఒక్క రూపాయి కూడా వెంట తీసుకెళ్ళకూడదు; అన్నంతాని, డబ్బుకాని ఎవరినీ అడుక్కో

కూడదు ; మీ ఇబ్బంది ఎవ్వరికీ చెప్పకూడదు ; తిండి తినకుండా ఉండా కూడదు, బృందావనంలో చిక్కుబడిపోనూ కూడదు. ఈ పరీక్షలో ఏ ఒక్క నియమాన్నీ మీరకుండా, మీరు కనక ఈ రోజు రాత్రి పన్నెండు గంటలలోగా ఇక్కడ నా బంగళాకి తిరిగివస్తే, నా కంటే ఆశ్చర్యపోయే వాడు అలాగా మొత్తంలో మరొకడు ఉండడు !”

“నీ సవాలుకు ఒప్పుకుంటున్నాను.” నా మాటల్లోకాని, గుండెలో కాని జంకన్నది ఏ కోణానా లేదు. భగవంతుడు అప్పటికప్పుడు చూపించే కృప తాలూకు జ్ఞాపకాలు కృతజ్ఞతా భరితంగా నా మనస్సులో మెదిలాయి ; లాహిరీ మహాశయుల చిత్రానికి చేసుకొన్న విన్నపంతో ప్రాణాంతకమైన కలరా జబ్బు నాకు నయమవడం, లాహోర్ లో ఇంటి కప్పమీద రెండు గాలి పడగలు నాకు బహుమతిగా చిక్కడం, బెరైలీలో ఉన్నప్పుడు నేను నిరుత్సాహంగా ఉన్న సమయంలో, సరిగా సమయానికి రక్షరేకు వారకడం, కాశీలో పండితుడి ఇంటి ఆవరణకు బయట ఒక సాధువుద్వారా నిశ్చయాత్మకమైన సందేశం ఒకటి రావడం, జగన్మాత దివ్యదర్శనం, ఆవిడ ప్రేయవాక్కులు, నా హైస్కూలు డిప్లమా సంపాదించడానికి వీలుగా చివరి క్షణంలో నాకు దారి వారకడం, జీవితమంతా కంటున్న కలల పొగమంచులోంచి నా గురుదేవుల దర్శనభాగ్యమనే పరమోత్కృష్టమైన వరం లభించడం— ఇవన్నీ గుర్తుకు వచ్చాయి. ఈ ప్రపంచపు భీకర సంగ్రామ రంగాల్లో నా “వేదాంతం”, ఏ ఒక్క పోరాటాన్ని ఎదుర్కోజాలదని అన్నా, ఒక్కటికి ఒప్పుకోను !

“నీ ఒప్పుదల మెచ్చుకోదగ్గది. ఇప్పుడే మిమ్మల్ని రై రెక్కించకానికి వస్తాను,” అన్నాడు అనంతుడు.

జితేంద్రుడు నోరు వెళ్ళబెట్టాడు. అన్నయ్య వాడివేపు తిరిగి ఇలా

అన్నాడు : “నువ్వుకూడా లోడు వెళ్ళాలి— ఇందుకు సాక్షిగానూ, బహుశా తోడుగా బాధలకు గురికావడానికినూ !”

తరవాత ఒక అరగంటలో నాకూ జితేంద్రకీ, ఒకవైపు ప్రయాణానికి టిక్కెట్లు చేతికి వచ్చాయి. స్టేషనులో ఒక మూల మమ్మల్ని తనిఖీ చేసుకోడానికి అవకాశం ఇచ్చాం. మే మెక్కడా దాపరికంగా డబ్బు తీసుకువెళ్ళడం లేదని తొందరగానే తృప్తిపడ్డాడు అనంతుడు ; మా సాదా పంచెలు అవసరమైన వాటిని తప్ప మరేమీ మరుగుపరచలేదు.

దేవుడి మీది విశ్వాసం, డబ్బులాంటి గంభీరమైన విషయాల మీద దాడి చేసేసరికి మా స్నేహితుడు ఆశ్చర్యం తెలుపుతూ ఇలా అన్నాడు. “అనంతా, కాపుదల కోసం ఒకటి రెండు రూపాయలియ్యి నాకు. దురదృష్టం ఎదురయితే అప్పుడు నీకు తెల్లిగాం ఇయ్యగలుగుతాను.”

“జితేంద్రా !” నా నోట్లోంచి వచ్చిన మాట, కటువుగా మందలింపులా ఉంది.

“చివరి కాపుదలకోసం నువ్వేమయినా డబ్బు తీసుకునేటట్లుయితే ఈ పరీక్షకు నేను రాను !”

“డబ్బుల గలగలలో ఏదో భరోసా ఉంటుంది.” నేను కఠినంగా హెచ్చరించేసరికి జితేంద్రుడు ఇంతకుమించి ఏమీ అనలేదు.

“మొకుందా, నేను హృదయంతోనివాణ్ణి కాను.” అనంతుడి గొంతు లోకి మార్దవం నొరబడింది. అతన్ని బహుశా అంతరాత్మ మందలిస్తున్నట్టుంది— చేతిలో పైసలేని కుర్రవాళ్ళ నిద్దరిని పరిచయంలేని పట్నానికి పంపుతున్నందువల్ల కావచ్చు ; మతపరంగా తనకున్న సంకయశీలతవల్ల నైనా కావచ్చు. “అదృష్టవశాత్తు నువ్వు ఈ బృందావన పరీక్షలో కనక నెగ్గితే నన్ను నీ శిష్యుడిగా స్వీకరించి ఉపదేశమిమ్మని అడుగుతాను.”

ఈ వాగ్దానంలో ఒక ఆసందర్భం ఉంది. అయితే సంప్రదాయ విరుద్ధమైన ఆ సందర్భానికి తగ్గట్టుగానే ఉంది. పెద్దన్న చిన్నవాళ్ళకి తలవందడమన్నది భారతీయ కుటుంబంలో అరుదు ; చిన్నవాళ్ళు తండ్రి తరవాత అంత గౌరవమూ విధేయతా అతనికే చూపిస్తారు. కాని నే నేమీ వ్యాఖ్యానించడానికి వ్యవధి లేదు ; మా బండి బయల్దేరదోతోంది.

రైలుబండి మైళ్ళకు మైళ్ళు సాగిపోతూంటే జితేంద్రుడు, దిగులు మొహం పెట్టుకొని మాటా పలుకూ లేకుండా కూర్చుని ఉన్నాడు. చివరికి కదిలాడు. ముందుకు వాలి, సున్నితమైన ఒకచోట, బాగా నొప్పి పుట్టేలా నన్ను గిల్లాడు.

“భగవంతుడు మనకి తరవాతి భోజనం ఏర్పాటుచేస్తాడన్న సూచన ఏదీ నాకు కనిపించడం లేదు !”

“ఓయి అనుమానం మనిషీ, నిబ్బరంగా ఉండు. దేవుడు మనతోడే పనిచేస్తున్నాడు.”

“అదేదో ఆయన త్వరగా చేసేటట్టు ఏర్పాటు చెయ్యగలవా ? ముందు పరిస్థితి తలుచుకునే సరికే కరకరా అకలి వేస్తోంది. నేను కాశీ విడిచిపెట్టి వచ్చింది తాజ్ సమాధి చూద్దానికే కాని నేను సమాధి కావడానికి కాదు !”

“దైర్యం తెచ్చుకో జితేంద్రా ! మొట్టమొదటి సారిగా మనం బృందావనంలో చై వసంబంధమైన అద్భుతాలు చూడనక్కర్లేదూ ? కృష్ణ భగవానుడి పాదస్పర్శతో పవిత్రమైన ప్రదేశంలో మనం నడవబోతున్నామన్న ఆలోచనతోనే నేను గాఢమైన ఆనందంలో మునిగి ఉన్నాను.”

మా రైలుపెట్టె తలుపు తెరుచుకుంది ; ఇద్దరు మగవాళ్ళు వచ్చి కూర్చున్నారు. దీని తరవాత రైలు అగజోయే చోడే చివరిది.

“అబ్బాయిలూ, బృందావనంలో మీ కెవరయినా స్నేహితులున్నారా?” నా ఎదురుగా కూర్చున్న ఆపరిచితవ్యక్తి, మా విషయంలో ఆసక్తి తీసుకుని మమ్మల్ని ఆశ్చర్యపరిచాడు.

“మీ కనవసరం!” మొరటుగా నా కళ్ళు తిప్పేశాను.

“బహుశా మీరు, ఆ చిత్రచోరుడి¹ మోహంలో పడి ఇళ్ళనుంచి పారిపోతున్నారనుకుంటాను. నా మట్టుకు నేనూ భక్తిభావం గలవాణ్ణి. అంచేత మీకు భోజనమూ ఎండకు మలమల మాడకుండా వసతి సమకూరే టట్టు చూడడం నా అనివార్య కర్తవ్యంగా భావిస్తాను.”

“వద్దండి. మమ్మల్ని వదిలెయ్యండి; మీరు చాలా దయగలవారు కాని మేము ఆగమ్యకాకులమని అనుకోడంలో మట్టుకు పొరపడ్డారు.”

అటుతరవాత సంభాషణ ఏమీ జరగలేదు; బండి ఆడంగుకు చేరి ఆగింది. నేనూ జితేంద్రా ప్లాట్‌ఫారం మీదికి దిగేసరికి మా తోటి ప్రయాణికులు మా ఇద్దరి చేతులూ పట్టుకొని ఒక గుర్రబృందానిని పిలిచారు.

మేము ఒక పెద్ద ఆశ్రమం ముందు బండి దిగాం. ఆ ఆశ్రమం, చక్కగా తీర్చిదిద్దిన ఆవరణలో పచ్చని చెట్లమధ్య అలరారుతోంది. మా ఉపకారులు ఇక్కడివారికి తెలిసినవాళ్ళేనని స్పష్టమయింది; చిరునవ్వు చిందిస్తున్న కుర్రవాడొకడు ఏమీ వ్యాఖ్యానించకుండా మమ్మల్ని ఒక సావిట్లోకి తీసుకువెళ్ళాడు. కాసేపట్లో, హుందాతనం ఉట్టిపడుతున్న ఒక వృద్ధురాలు వచ్చి మమ్మల్ని కలుసుకున్నారు.

“గారి మా, యువరాజులు రాలేకపోయారు.” వారిలో ఒకరు ఆశ్రమ ఆతిథేయినితో అన్నారు “చివరి వజంలో, వాళ్ళ కార్మికమాలు మారిపోయాయి. అందుకు ఎంతో విచారం వెలిబుచ్చారు. అయినా మేము

1. హరి; భక్తులకు ప్రేయమైన శ్రీకృష్ణుడి పేరు.

వేరే ఇద్దరు అతిథుల్ని తీసుకొచ్చాం. మేము రైల్వే కలుసుకోగానే, వీళ్ళు కృష్ణభగవానుడి భక్తులుగా నన్ను ఆకర్షించారు."

"వెళ్ళాస్తాం బాబూ!" అంటూ, మాకు పరిచితులైన ఇద్దరూ గుమ్మం వేపు నడిచారు. "రైవానుగ్రహముంటే మళ్ళీ కలుసుకుందాం."

"మీ రిక్కడికి రావడం చాలా సంతోషం." మాతృసహజమైన రీతిలో గౌరీమాత చిరునవ్వు నవ్వారు. "మీరు రావడానికి ఇంతకన్న మంచి రోజు లేదు. ఈ రోజు, ఆశ్రమం రాజపోషకు లిద్దరు వస్తారని ఎదురు చూస్తూ ఉన్నాం. నా వంట మెచ్చుకునేవాళ్ళు లేకపోలే ఎంత విచారించ వలసి వచ్చేది?"

మధురమైన ఈ మాటలు జితేంద్ర మీద ఆశ్చర్యకరంగా పని చేశాయి; కళ్ళ నీళ్ళు పెట్టేసుకున్నాడు. బృందావనంలో తనకు ఎదురవు తుందని భయపడ్డ పరిస్థితి, రాజోచితమైన స్వాగతంగా మారిపోయింది. అందుచేత మానసికంగా సర్దుబాటు చేసుకోడం కష్టమైపోయింది వాడికి. గౌరీమాత వాడివేపు కుతూహలంగా చూశారు; కాని ఏమీ వ్యాఖ్యానించ లేదు. బహుశా, ఇలాటి కుర్రతనపు చేష్టలు ఆవిడకు తెలిసే ఉంటాయి.

భోజనం వేళ అయిందని కబురు అందింది; గౌరీమాత మమ్మల్ని భోజనశాలకు తీసుకువెళ్ళారు. పంటకాల సువాసనలతో ఘుఘుమ లాడుతూ ఉండక్కడ. పక్కనున్న వంటింట్లోకి అదృశ్యమయ్యా రావిడ.

ఈ క్షణం కోసం నేను ముందునుంచీ ఎదురు చూస్తున్నాను. జితేంద్ర ఒంటిమీద సరయిన చోటు ఒక్కటి చూసి ఒక్క గిల్లు గిల్లాను. వాడు రైల్వే నన్ను, ఎంత నొప్పి పెట్టేలా గిల్లాడో నేనూ అంత నొప్పి పెట్టేలా గిల్లాను.

"ఓయి అనుమానం మనిషీ, దేవుడు అన్ని ఏర్పాట్లూ చేస్తాడు—

అదీ తొందరగానే సుమా!" గౌరీమాత ఒక విసినికరని పట్టుకొని మళ్ళీ అక్కడికి వచ్చారు. తూర్పు దేశాలవారి సంప్రదాయ పద్ధతిలో మేము ఉన్నితో సేసిన చిత్రాసనాల మీద కూర్చున్న తరవాత, అవిడ మెల్లగా వినరడం ప్రారంభించారు. ఆశ్రమ విద్యార్థులు సుమారు ముప్పై రకాల వంటకాలతో ఇటూ అటూ తిరిగారు. దీన్ని మామూలు "భోజనం" అనడం కంటే "మృష్టాన్న భోజనం" అనడం సబబు. ఈ భూమి మీద పడ్డాక నేనూ జితేంద్రా అంత రుచిగల వంటకాలు ఎన్నడూ రుచి చూసి ఎరగం.

"రాజభోజనానికి తగ్గ వంటకాలివి, మాతాజీ! మీ రాజపోషకు లకు, ఈ విందుకు రావడం కంటే ఆవసరమైన పని ఏం పడిందో నేను ఊహించలేను. జీవితాంతం మనస్సులో నిలిచే జ్ఞాపకం ప్రసాదించారమ్మా!"

అనంతడు పెద్దిన వరతు మూలంగా నోరు మూసుకొని ఉండ వలసిన మేము, మా దన్యవాదాలకు రెండు రకాల ప్రాముఖ్యం ఉందన్న సంగతి ఆ దయామయికి వివరించలేకపోయాం. కనీసం మా చిత్తశుద్ధి వెల్లడి అయింది. అవిడ ఆశీస్సుతోబాటు, ఆశ్రమానికి మళ్ళీ రమ్మన్న అహ్వానం కూడా అందుకొని మేము బయటికి వచ్చాం.

బయట వేడి దారుణంగా ఉంది. నేనూ నా స్నేహితుడూ ఆశ్రమం గేటు దగ్గరున్న పెద్ద కడిమిచెట్టు నీడలో తలచాచుకున్నాం. తరవాత ఘాటు ఘాటుగా సంభాషణ జరిగింది; జితేంద్ర మళ్ళీ అనుమానాల్లో పడ్డాడు.

"నువ్వు నన్ను పెద్ద చిక్కులోకి లాగావు! మధ్యాహ్న భోజనం మనకి కాకలాశీయంగా దొరికింది! కాని ఊళ్లో చూడదగ్గ చోట్లు ఎలా చూస్తాం, మన దగ్గర ఒక్క పైస లేకుండా? మళ్ళీ నువ్వు అనంతడు ఇంటికి ఎలా తీసుకు వెళ్తావు నన్ను?"

“ఇప్పుడు నీ కడుపు నిండింది కనక, దేవుణి ఇచ్చే మరిచి పోయావు,” నా మాటలు కటువుగా అయితే లేవుగాని నింద మోపుతున్నట్టుగా ఉన్నాయి. దేవుడి దయను మనుషులు ఎంత తొందరగా మరిచి పోతారు ! తన ప్రార్థనల్లో కొన్నయినా ఫలించగా చూడని మనిషంటూ ఉండదు.”

“సీలాంటి పిచ్చివాడితో కలిసి రావడం ఎంత బుద్ధితక్కువో నేను మరిచిపోను !”

“నిబ్బరంగా ఉండు జితేంద్రా ! మనకు తిండి పెట్టివ ఆ భగవంతుడే బ్రందావనం చూపించి ఆగ్రాకు తిరిగి పంపిస్తాడు.”

ముచ్చట గొలిపే ముఖ కవళికలుగల సన్నటి యువకు డొకడు గజగబా నడుస్తూ మా దగ్గరికి వచ్చాడు. చెట్టు దగ్గర ఆగిపోయి, నా ముందు వంగి నమస్కరించాడు.

“ప్రియమిత్రమా, మీరూ మీ స్నేహితుడూ ఈ ఊరికి కొత్త అయి ఉండాలి. మీకు ఆతిథ్యం ఇవ్వడానికి ఊరు చూపించడానికి నాకు అనుమతి ఇవ్వండి.”

భారతీయుడి ముఖం పాలిపోవడమన్నది చాలా అరుదు; కాని జితేంద్రుడి ముఖంలో కత్తివాటుకు నెత్తుటి చుక్క లేదు. అతను చెయ్యి దలిచిన సహాయాన్ని నేమ మర్యాదగా తిరస్కరించాను.

“మీరు నన్ను నిజంగా వెళ్ళగొట్టడం లేదు కదూ ?” మరే పరిస్థితిలోనో అయితే ఆ అపరిచితుడి వ్యాకులతకు మాకు నవ్వు వచ్చి ఉండేది.

“ఎందుక్కాదు ?”

“మీరు నా గురువులు.” విశ్వాసాన్ని నింపుకొన్న అతని కళ్ళు నా కళ్ళలోకి చూశాయి. మధ్యాహ్నం ధ్యానంచేసుకొనే వేళ, శ్రీకృష్ణ

భగవానుడు నాకు దర్శనమిచ్చి సరిగా ఈ చెట్టు కిందే ఇద్దరు పరిత్యక్త వ్యక్తుల ఆకారాల్ని నాకు చూపించాడు. వాటిలో ఒకటి మీది— అంటే, నా గురువులది ! నేను ద్యాన సమయంలో తరచుగా మీ మూర్తినే చూస్తుండే వాణ్ణి. మీరు, సవినయంగా నే నందిచ్చే సేవల్ని స్వీకరిస్తే ఎంతో ఆనందిస్తాను !”

“మీరు నన్ను కనుక్కున్నందుకు నాక్కూడా సంతోషంగానే ఉంది. దేవుడుగాని, మనుషులుకాని మమ్మల్ని పరిత్యజించలేదు !” నేను, నా ఎదుట ఆత్రంగా చూస్తున్న వ్యక్తి ముఖంలోకి చూసి చిరునవ్వు నవ్వుతూ నిశ్చలంగా ఉన్నప్పటికీ, మనస్సులోనే భగవంతుడి దివ్య చరణాలకు మొక్కుకున్నాను.

“మిత్రులారా, ఒక్కసారి మీరు మా ఇంటిని పావనం చెయ్యరూ ?”

“మీరు దయగలవారే ; కాని అలా చెయ్యడానికి కుదరదు. ఇప్పటికే మేము, ఆగ్రాలో మా అన్నయ్యకి అతిథులుగా ఉన్నాం.”

“పోనీ కనీసం, మీతో కలిసి బృందావనంలో తిరిగానన్న జ్ఞాపకాలన్నా నాకు మిగిలేటట్టు అనుగ్రహించండి.”

నేను సంతోషంగా ఒప్పుకొన్నాను. ఆ యువకుడి పేరు ప్రతాప్ చటర్జీ అని చెప్పాడు. ఒక గుర్రబృందాని పిలిచాడు. మేము మదన మోహన ఆలయమూ తక్కిన కృష్ణాలయాలూ దర్శించాం. మా ఆలయ సేవలు పూర్తి అయ్యేసరికి చీకటి పడింది.

“నేను ‘సందేశ్’ తీసుకొచ్చే దాకా ఆగండి.” ప్రతాప్, రైలు స్టేషను దగ్గర ఒక దుకాణంలోకి వెళ్ళాడు. వెనకటికన్న ఇప్పుడు చల్లగా, జనసమ్మర్థంగా ఉన్న విశాలమైన వీధిలో నేనూ జితేంద్రా పచార్లు చేశాం.

కొంతసేపటి దాకా మా స్నేహితుడు తిరిగి రాలేదు ; చివరికి బోలెడు మిత్రులు మాకు కానుకగా తెచ్చాడు.

“ఈమాత్రం పుణ్యం చేసుకోడానికి దయతో నన్ను అనుగ్రహించండి.” కొన్ని రూపాయల కట్ట, అగ్రాకి అప్పుడే కొన్న రెండు టిక్కెట్లు చూపిస్తూ బతిమాలుతున్నట్టుగా చిరునవ్వు నవ్వాడు ప్రతాప్.

నేను వాటిని తీసుకొన్నది, భగవంతుడి అదృశ్య హస్తం మీదున్న భక్తిప్రపత్తులతోనే. అనంతం ఎంత ఎగతాళి చేసినప్పటికీ, దాని ఔదార్యం, అవసరాన్ని ఎంతో మించిపోలేదా ?

స్టేషనుకు దగ్గరిలో ఒక ఏకాంత ప్రదేశం చూసుకున్నాం.

“ప్రతాప్, మీకు క్రియాయోగం నేర్పుతాను ; అధునిక కాలంలో అందరికన్న మహాయోగి అయిన లాహిరీ మహాశయుల దిది. ఆయన యోగవిద్యే మీకు గురువు.”

ఒక్క అరగంటలో దీక్ష ముగిసింది. “‘క్రియ’ నీకు చింతామణి¹,” అన్నాను కొత్త శిష్యుడితో. “పద్దతి సులువైనదని నువ్వు గమనించే ఉంటావు. మనిషి ఆధ్యాత్మిక పరిణామాన్ని త్వరితం చేసే నేర్పు దీనికి ఉంది. దేహచారణ చేసే అహంకారం, చూయ నుంచి విముక్తి పొందడానికి పది లక్షల సంవత్సరాలు పడుతుందని భారతీయ పవిత్ర గ్రంథాలు చెబుతున్నాయి. క్రియాయోగం ద్వారా, సహజమైన ఈ కాలావధి చాలా వరకు తగ్గిపోతుంది. జగదీశ్వరం ద్ర వోసు మన కళ్ళకు కట్టించినట్టు, మొక్క పెరుగుదలను మామూలు రేటుకు మించి త్వరితం చెయ్యడానికి వీలున్నట్టు, మనిషి మానసిక వికాసాన్ని కూడా శాస్త్రీయ సాధనం ద్వారా

1. కోరికలు తీర్చే శక్తిగల పురాణ ప్రసిద్ధమైన మణి ; భగవన్నామాలలో ఇదొకటి.

త్వరితం చెయ్యవచ్చు. నీ సాధనలో నిష్ఠగా ఉండు ; గురువులందరికీ గురువయినవాణ్ణి చేరతావు నువ్వు.”

“ఎంతో కాలంగా నేను వెళుకుతున్న యోగప్రక్రియను కనుక్తో దానికే నన్నిక్కడికి పంపించినట్టుంది,” అన్నాడు ప్రతాప్ సాలోచనగా. “ఈ ప్రక్రియ, ఇంద్రియ బంధనాల గుంచి నాకు విముక్తి కలిగించి, ఉచ్చస్థితులకు తీసుకువెళుతుంది. ఈనాడు శ్రీకృష్ణ భగవానుడి దర్శనం కావడం నాకు అన్నిటికన్న గొప్ప మేలయింది.”

మేము కొంతసేపు మౌనంగా అవగాహనచేసుకొంటూ కూర్చున్నాం. ఆ తరువాత స్టేషన్‌లోకి వెళ్ళాం. రైలు ఎక్కుతూ ఉండగా, నా కెంతో ఆనందం కలిగింది. కాని జితేంద్రుడికి ఈ రోజు కన్నీళ్ళ రోజు. ప్రతాప్‌కు నేను అప్యాయంగా వీడ్కోలు చెబుతూ ఉండగా నా మిత్రు లిద్దరికీ మధ్య మధ్య ఎక్కెక్కి ఏడుపులు వచ్చాయి. ప్రయాణంలో మళ్ళీ మరోసారి జితేంద్రుడు దుఃఖంలో మునిగాడు. ఈసారి తనకోసం కాదు. తన పరిస్థితి గురించి.

“భగవంతుడి మీద నా విశ్వాసం, గాఢతలేకుండా ఎంత పైపైన ఉంది ! నా గుండె బండబారింది ! ఇక ముందెప్పుడూ దేవుడి రక్షణను శంకించను !”

అర్ధరాత్రి కావస్తోంది. చేతిలో పైస లేకుండా వెళ్ళిన “సింధ రెల్లాలు” ఇద్దరూ అనంతాడి పడగ్గదిలోకి ప్రవేశించారు. తను తేలికగా ఊహించి ఉన్నందువల్ల, అప్పుడు అతని ముఖంలో కనిపించిన ఆశ్చర్యం చూసి తీరవలసిందే. నేను మాట్లాడకుండా, బల్బు మీద రూపాయి కాయితాలు కురిపించాను.

“జితేంద్రా, నిజం చెప్పు.” అనంతాడి గొంతులో వేళాకోళం ఉంది. “ఈ కుర్రవాడు ఎక్కడా దారి దోపిడికి దిగలేదు కదా ?”

కాని కథ విడివడుతున్న కొద్దీ మా అన్నయ్య, శాంతపడుతూ వచ్చి తరవాత గాంభీర్యం వహించాడు.

“అవసరాన్ని బట్టి లబ్ధి ఉంటుందనే సూత్రం (డిమాండ్-సప్లయ సూత్రం) నే ననుకున్నదానికన్న సూక్ష్మమైన స్తరాల్లో కూడా పని చేస్తుంది.” ఇంతకు ముందెన్నడూ పొడగట్టని ఆధ్యాత్మిక ఉత్సాహంతో అన్నాడు అనంతు అన్నయ్య. “ప్రాపంచికమైన ధనసంపదలన్నా, అసభ్యంగా కూడబెట్టదాలన్నా నీ కుండే ఉపేక్షాభావం మొదటిసారిగా నా కిప్పుడు అర్థమైంది.”

అంత అపరాధి వేశ కూడా, అప్పటికప్పుడు తనకి క్రియాయోగ దీక్ష¹ ఇమ్మని మా అన్నయ్య పట్టుబట్టాడు. “గురు” ముకుందుడు, ఒకే రాత్రి, ఇద్దరు ఆయాచిత “శిష్యు”ల బాధ్యత వహించవలసి వచ్చింది.

మర్నాడు పొద్దున సామరస్య పూర్వకమైన వాతావరణంలో పల హారాలు చేశాం ; ఇది ముందటి రోజున కరువైంది.

నేను జితేంద్రుడి వేపు చూసి చిన్నగా నవ్వాను. “నువ్వు తాజ్ చూడకుండా వెళ్ళకూడదు. శ్రీరాంపూర్ కు బయల్దేరేలోగా చూద్దాం.”

అనంతుకు వీడ్కోలు చెప్పి నేనూ నా స్నేహితుడూ ఆగ్రాకు ఘనత చేకూర్చిన తాజ్ మహల్ కు వచ్చి ఎదురుగా నించున్నాం. ఎండలో కళ్ళు మిరుమిట్లు గొలిపే తెల్లటి ఆ పాలరాతి కట్టడం, సంపూర్ణ సౌష్ఠ్య వానికి నిదర్శనంగా నిలిచింది. నల్లని తమాల వృక్షాలు, మిలమిల మెరిసే పసరిక నేల, ప్రశాంతమైన నీటి మడుగు, దానికి చక్కని దృశ్యం సమ కూర్చాయి. విలువైన రాళ్ళు పొదిగి లతలు చెక్కిఉన్న భాగాలు, లోపల

1. ఆధ్యాత్మిక ఉపదేశం ; సంస్కృతంలో ‘దీక్ష’ అనే ధాతువునుండి వచ్చింది ; తాను అంకితం కావడం అని దీనికి అర్థం.

అద్భుతంగా ఉన్నాయి. గోధుమ, ఊదారంగుల పాలరాళ్ళలోంచి సున్నితమైన పూలగుత్తులు, కాయితం చుట్టట్లాంటివి బయటికి వస్తున్నట్టుగా చెక్కడం జరిగింది. గుమ్మటంనుంచి వచ్చే దీపకాంతి షాజహాన్ చక్రవర్తి సమాధి మీదా, ఆయన రాజ్యానికి హృదయానికి కూడా రాణి అయిన ముంతాజ్-ఇ-మహల్ సమాధి మీదా ప్రసరిస్తోంది.

దృశ్యాలు చూడటం ఇక చాలు! నేను నా గురువుగారికోసం తహతహలాడుతున్నాను. కాసేపటికి నేనూ జితేంద్రుడూ దక్షిణదిశగా బెంగాల్ వేపు సాగే రైల్వే ప్రయాణం చేస్తున్నాం.

“ముకుందా, కొన్ని నెలలుగా నేను మావాళ్ళని చూడలేదు. నా మనస్సు మార్చుకున్నాను; బహుశా తరవాత ఎప్పుడో నేను శ్రీరాం పూర్ లో మీ గురువుగారి దర్శనం చేసుకుంటాను.

కొంచెం సున్నితంగా చెప్పాలంటే, ఊగిసలాట మనస్తత్వం గల నా స్నేహితుడు నన్ను కలకత్తాలో వదిలిపెట్టి పోయాడు. నేను లోకర్ టెయిన్ లో, ఉత్తరదిశగా పన్నెండు మైళ్ళ దూరంలో ఉన్న శ్రీరాంపూర్ వెళ్ళాను.

కాశీలో గురువుగారిని కలిసి ఆపస్తేతికి సరిగా ఇరవై ఎనిమిది రోజులయిందన్న సంగతి గ్రహించేసరికి ఆశ్చర్యం వేసింది. “నువ్వు నాలుగు వారాల్లో వస్తావు నా దగ్గరికి!” ప్రశాంతంగా ఉన్న రాయ్ మూవ్ సందులో వారి ఆశ్రమం ముంగిట్లో అడుగుపెట్టాను— గుండె దడదడలాడుతోంది. భారతదేశపు జ్ఞానావతారుల సన్నిధిలో, తరవాతి పదేళ్ళలో మంచి రోజులని చెప్పదగ్గకాలం గడపడానికి నేను మొట్టమొదటి సారిగా ఆ ఆశ్రమంలో అడుగుపెట్టాను.

అధ్యాయం : 12

గురుదేవుల ఆశ్రమంలో గడిచిన కాలం

“వచ్చేకావు.” బాల్కనీ ఉన్న గదిలో నేలమీద పులిచర్మం మీద కూర్చున్న శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు నన్ను పలకరించారు. ఆయన కంఠ స్వరం ముక్తసరిగా ఉంది. ఆయన తీరు భావోద్దేకరహితంగా ఉంది.

“ఔను గురుదేవా, మిమ్మల్ని అనుసరించడానికి వచ్చాను.” మోకరిల్లి ఆయన పాదాలు ముట్టుకున్నాను.

“అదెలా సాధ్యం? నా కోరికల్ని నువ్వు ఉపేక్షిస్తావు.”

“ఇకమందు అలా జరగదు గురుజీ! మీ కోరికే నాకు శాసనం!”

“బాగుంది! అలా అయితే నీ జీవితానికి బాధ్యత వహించగలను.”

“మనః పూర్తిగా ఆ భారం మీ మీదే పెడుతున్నాను గురుదేవా!”

“అయితే నా మొదటి కోరికగా, నువ్వు మీ వాళ్ళ దగ్గరికి తిరిగి వెళ్ళు. నువ్వు కలకత్తాలో కాలేజీలో చేరి చదువు కొనసాగించాలని నేను కోరుతున్నాను.”

“మంచిది గురుదేవా!” నా గాభరాని మరుగుపరిచాను. ఈ పుస్తకం బెడద ఏళ్ళ తరబడి నాకు తప్పదా? మొదట్లో నాన్నగారూ ఇప్పుడు శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారూ!

“ఎప్పుడో ఒకనాడు నువ్వు పదమబ్ది దేశాలకు వెడతావు. అపరిచితుడైన హిందూ బోధకుడికి విశ్వవిద్యాలయం పట్టం ఒకటి ఉన్నట్లయితే అక్కడి ప్రజలు, భారతదేశపు సనాతన విజ్ఞానాన్ని ఆకళించుకోవడానికి ఘరిత సుముఖంగా ఉంటారు.”

“ఈ విషయం మీకే చాగా తెలుసు గురూజీ!”

నా విచారం తొలగిపోయింది. పదమబ్ది దేశాలగురించి ఆయన చేసిన ప్రస్తావన, నాకు గజిబిజిగా, ఊహకు అందకుండా ఉంది. కాని అణకువగా ఉండి గురువుగారిని సంతోషపెట్టడం నాకు చాలా ముఖ్యమైన తక్షణ కర్తవ్యం.

“దగ్గరగా కలకత్తాలో ఉంటావు; నీకు సమయం చిక్కినప్పుడు ఇక్కడికి వస్తూ ఉండు.”

“వీలుంటే, ప్రతిరోజూ వస్తాను స్వామీ! నా జీవితంలో ప్రతి ఒక్క విషయంలోనూ మీ ఆధికారాన్ని కృతజ్ఞతతో అంగీకరిస్తాను— కాని ఒక్క షరతు.”

“చెప్పు.”

“దై వసాక్షాత్కారం కలిగిస్తానని మీరు నాకు మాట ఇయ్యాలి!”

ఆ తరువాత ఒక గంటసేపు వాగ్యుద్ధం జరిగింది. గురువుగారు ఇచ్చిన మాట బోటుకాగూడదు; అదంత తేలిగ్గా ఇచ్చేది కాదు. ఇలాంటి వాగ్దానంలో, విస్తారమైన ఆధ్యాత్మిక మార్గాల్ని ఆవిష్కరిస్తానన్న గూఢార్థం ఇమిడి ఉంటుంది. ఏ గురువయినా, సృష్టికర్తను సాక్షాత్కరించమని అడిగేట్లయితే, అంతకుముందు అతడు ఆయనతో అంత చనువు ఏర్పరుచుకొని ఉండాలి! శ్రీయశోభన్ గారికి భగవంతుడితో ఉన్న

తాదాత్మ్యాన్ని నేను పసిగట్టాను; ఆయన శిష్యుడిగా ఈ లాభం కోసం పట్టుబట్టాలని నిశ్చయించుకొని ఉన్నాను.

“బలవంతంగా రాబట్టుకొనే స్వభావం నీది!” ఆ తరువాత, దయతో కూడిన తుదిమాటగా, గురువుగారి సమ్మతి వచ్చింది.

“నీ కోరికే నా కోరిక; కానియ్యి.”

నా హృదయం మీద, జీవిత పర్యంతం కమ్ముకొని ఉన్న మబ్బును తొలగించినట్లయింది. ఇహపరాల్లో ఒక దారి తెన్నూ లేకుండా నేను చేస్తున్న అన్వేషణ అంతటితో అయిపోయింది. ఇప్పుడు నాకు ఒక నల్లరువు సన్నిధిలో శాశ్వతమైన ఆశ్రయం దొరికింది.

“రా, ఆశ్రమం చూపిస్తాను నీకు.” గురుదేవులు వ్యాఘ్రాననం మించి లేచారు. చుట్టుపక్కల పరకాయస్తూ, ఒక గోడమీద, మల్లెపూం దండ చేసిన పటం ఒకటి చూశాను.

“లాహరీ మహాశయులు!” ఆశ్చర్యపోయి ఆన్నాను.

“ఔం, నా గురుదేవులు!” శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారి గొంతులో భక్తి భావం ఉట్టిపడింది. “మనిషిగానూ, యోగిగానూ ఆయన చాలా గొప్ప వారు. నేను చేసిన జీవిత పరిశీలనల పరిధిలోకి వచ్చిన గురువులందరి కన్నా ఆయన మహనీయులు.”

సుపరిచితమైన ఆ పటం ముందు నేను నిశ్శబ్దంగా తల వంచాను. పసితనంలోనే నన్ను దీవించి, ఈ క్షణం వరకు నన్ను ముందుకు నడిపిస్తూ వచ్చిన ఆ అద్వితీయ పరమ గురుదేవులకు నా అత్యుత్తమ జోహార్లు అర్పించింది.

గురువుగారు ముందు నడుస్తూ దారి చూపిస్తుండగా, ఇంట్లోనూ

బయట దొడ్లోను తిరిగాను. మంచి విశాలంగా, ఎప్పుడో చాలాకాలం కిందట కట్టబడిట్టంగా, భారీ ఎత్తు స్తంభాలతో పెద్దగా కట్టిన ఆశ్రమ భవనం, దొడ్డికి చుట్టూ ఉంది. బయటి గోడలు నాచుపట్టి ఉన్నాయి; మర్యాదలేకుండా ఆశ్రమంలోకి వచ్చి మకాం పెట్టిన పావురాలు, బూడిద రంగు మిద్దెమీద రెక్కలు ఆడిస్తున్నాయి. పనసచెట్లు, మామిడిచెట్లు, అరటిచెట్లు ఉన్న పెరటిదొడ్డి చూడముచ్చటగా ఉంది. ఈ రెండంతస్తుల భవనంలో పైనున్న గదులకు, చిన్న పిట్టగోడలతో ఉన్న బాల్కనీలు, దొడ్డికి మూడు వైపులా కనిపించేట్లు ఉన్నాయి. కింది అంతస్తులో, వరసగా ఉన్న స్తంభాల మీద ఎత్తుగా పైకప్పు ఉన్న విశాలమయిన హాలు ఉంది; దీన్ని ముఖ్యంగా, ఏదేలా వచ్చే దుర్గాపూజ ఉత్సవాలకు వాడతారని గురువుగారు అన్నారు. శ్రీయశ్వేత్కేశ్వర్ గారు కూర్చునే గదికి వెళ్ళడానికి సన్నటి మేడమెట్లు ఉన్నాయి; వారి గది బాల్కనీ వీధివేపు ఉంది. ఆశ్రమంలో అమర్చిన సామానంలా నిరాడంబరంగా ఉంది. అన్నీ పరిశుభ్రంగా, ఉపయోగకరంగా ఉన్నవే. పాశ్చాత్య ఫర్నిచర్ పర్చీలు, బెంచీలు, మేజాలు కూడా కనిపించాయి.

ఆ రాత్రికి నన్నక్కడ ఉండిపోమ్మని. కోరారు గురువుగారు. కాయగూరలతో వండిన కూరతో భోజనం పెట్టారు. ఆశ్రమంలో శిక్షణ పొందుతున్న శిష్యులిద్దరు వడ్డన చేశారు.

“గుమాటీ, మీ జీవితాన్ని గురించి కొంచెం చెప్పండి.” ఆయన కూర్చున్న పులిచర్మానికి దగ్గరగా, ఒక తుంగచాపమీద కూర్చున్నాను. బాల్కనీకి బయట ఉన్న నక్షత్రాలు స్నేహితుల్లా దగ్గరగా ఉన్నట్టు అనిపిస్తున్నాయి.

“నా సంసార నామం ప్రియనాథ్ కరార్. నే నిక్కడే, శ్రీరాం

పూర్లో పుట్టాను.¹ నాన్నగారు సిరిసంపదలున్న వ్యాపారి. ఇప్పుడు నా ఆశ్రమంగా ఉన్న, తాతలనాటి ఈ భవనాన్ని ఆయన నా కిచ్చారు. యథావిధిగా నేను బడికి వెళ్ళింది తక్కువ. నా కది మందగోడిగాను, లోతులేనట్టుగాను అనిపించేది. యౌవనంలో అడుగుపెట్టిన తొలినాళ్ళలోనే నేను సంసార బాధ్యతలు పైన వేసుకున్నాను. నాకో కూతురుంది; పెళ్ళయింది. మధ్యజీవితంలో నాకు లాహిరీ మహాశయుల మార్గదర్శితత్వ భాగ్యం కలిగింది. నా భార్య చనిపోయిన తరువాత సన్యాసం తీసుకున్నాను. శ్రీయుతేశ్వర్ గిరి² అనే కొత్తపేరు వచ్చింది. ఇంతింత మాత్రమే నా జీవిత వృత్తాంతాలు."

ఆత్రంతో చూస్తున్న నా ముఖంలోకి చూసి నవ్వారు గురువుగారు. జీవిత కథాసంగ్రహంన్నిటి లాగే, ఆయన మాటలు నాకు, బాహ్య యథార్థాల్ని తెలిపాయి కాని, లోపలి మనిషిని బయలుపరచలేదు.

"గురుజీ, మీ చిన్నప్పటి కథలు కొన్ని వినాలని ఉంది."

"కొన్ని చెబుతాను— ప్రతిదానికి ఒక నీతి ఉంది!" శ్రీ యుతేశ్వర్ గారి కళ్ళు పాచ్చరికతో మిలమిల్లాడాయి. "మా అమ్మ ఒకసారి నన్ను బెదిరించడానికి, ఒక చీకటి గదిలో దెయ్యముందని భయపెట్టింది. నేను వెంటనే అక్కడికి వెళ్ళి చూసి, దెయ్యం కనిపించలేదని నిరాశగా చెప్పాను. మరెన్నడూ అమ్మ నాకు దెయ్యాల కథ చెప్పి భయపెట్ట లేదు. ఇందులో నీతి: నీ భయానికి తారణమైనదానికి ఎదుటపడి చూడు; అది నిన్నింక ఇబ్బంది పెట్టదు."

1. శ్రీ యుతేశ్వర్ గారు 1855 మే 10 తారీఖున పుట్టారు.

2. 'యుతేశ్వర్' అంటే, "ఈశ్వరుడితో ఐక్యమైనవాడు" అని అర్థం. 'గిరి' అన్నది, సనాతనమైన పది సన్యాసాశ్రమ శాఖల్లో ఒకదాని పేరు; 'శ్రీ' అంటే పవిత్రమైన; ఇది పేరుకాదు కాని గౌరవవాచకం.

“నా జ్ఞాపకాల్లో మరొకటి ఏమిటంటే— మా పక్కింటివాళ్ళ గజ్జి కుక్క నాకు కావాలన్న కోరిక. ఆ కుక్క కోసం కొన్ని వారాలపాటు ఇంట్లో గందరగోళం చేసిపారేశాను. అంతకన్న కంటికి ఇంపుగా ఉండే కుక్కల్ని ఇస్తామన్నా నేను వినిపించుకోలేదు. ఇందులో నీతి : మోహం మనుషుల్ని గుడ్డిపాళ్ళని చేస్తుంది. మనం కోరుకునే వస్తువు చుట్టూ అది, ఊహకల్పితమైన అందమైన ఆకర్షణ ఒకటి ఏర్పరుస్తుంది.

“మూడో కథ, కుర్రవాడి మనస్సు, మలచడానికి ఎలా వీలుగా ఉంటుందో తెలిపేది. మాటవరసకు, మా అమ్మ చేసిన వ్యాఖ్య ఒకటి విన్నాను : ‘ఒకడి కింద నొకరికి కుదిరినవాడు బానిస’ అని. ఆ సంగతి నా మనస్సులో ఎంత గాఢంగా నాటుకుందంటే, నాకు పెళ్ళయిన తరవాత కూడా ఉద్యోగాలన్నిటినీ నిరాకరించాను. కుటుంబానికి ఉన్న డబ్బు భూమి మీద పెట్టుబడి పెట్టి ఖర్చులు గడుపుకొనేవాణ్ణి. ఇందులో నీతి : సూక్ష్మగ్రహణకైగల, పిల్లలకు మంచివీ అనుకూలమైనవీ అయిన సూచనలు చెవులకు ఎక్కేటట్లు చెయ్యాలి. వాళ్ళకు చిన్నప్పుడు ఏర్పడే అభిప్రాయాలు రోతుగా నాటుకొని చాలాకాలం ఉంటాయి.”

గురుదేవులు ప్రళాంత మౌనంలో నిమగ్నులయ్యారు. దాదాపు నడి రాత్రివేళ నన్నొక సన్నటి మంచం దగ్గరికి తీసుకువెళ్ళారు. గురుదేవుల ఆశ్రమంలో ఆ మొట్టమొదటి రాత్రి నాకు గాఢంగా, మదురంగా నిద్ర పట్టింది.

మర్నాడు పొద్దునే నాకు క్రియాయోగ దీక్ష ప్రసాదించడానికి శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు నిశ్చయించారు. అంతకు పూర్వమే నేను, లాహోరి మహాశయుల శిష్యులిద్దరి దగ్గర క్రియాయోగం దీక్ష పొందాను ; వారిలో ఒకరు మా నాన్నగారు, రెండోవారు నాకు సంస్కృతం నేర్పిన స్వామి శేవలానందగారు. అయితే గురుదేవులకు పరివర్తక శక్తి ఉంది ; వారి

స్వర్గుతోనే, తెక్కలేనన్ని సూర్యబింబాలు కళ్ళు మిరుమిట్లుగొలుపుతూ ఒక్కొక్కటిగా జ్వాలిల్లమాన మవుతున్నట్టుగా, ఒకానొక మహాతేజస్సు నా మీద ప్రసరించింది. అనిర్వచనీయమైన ఆనందపు వెల్లువ ఒకటి నా హృదయాన్ని నింపేసి అంతరాంతరాల్లోకి వ్యాపించింది.

ఆ మర్నాడు నేను ఆశ్రమం నుంచి బయలుదేరేందుకు సిద్ధం కాగలిగే సమయానికి అపరాహ్లాం దాటింది.

“నువ్వు ముప్పై రోజుల్లో తిరిగి వెడతావు.” నేను కలకత్తాలో మా ఇంటి గుమ్మంలో అడుగుపెడుతూ ఉండగా, గురుదేవుల జోస్యం ఫలించిన సంగతి మనస్సులో మెదిలింది. ఆకాశంలో “ఎగిరే పక్షి” మళ్ళీ గూటికి చేరడం గురించి మా చుట్టాలు సూచిపోటి మాటలంటారేమోనని నేను భయపడ్డాను గాని, అటువంటి దేమీ జరగలేదు.

నేను నా ఆటకమీదికి ఎక్కి, ఒక సజీవ వ్యక్తిని చూస్తున్నట్టుగా ఆప్యాయంగా చూసుకున్నాను. “నా ధ్యానాలకూ, సాధనలో నాకు ఎదురయిన తుపానులకూ సాక్షివి నువ్వే. ఇప్పుడు నేను గురుదేవులు అనే ఓడ రేవుకు చేరుకున్నాను.”

“బాబూ, మనకు ఉభయతారకంగా జరిగిందానికి సంతోషంగా ఉంది.” ప్రకాంతమైన సాయంసంధ్య వేళ నేనూ నాన్నగారూ కలిసి కూర్చున్నాం. “ఒకప్పుడు నేను మా గురుదేవుల్ని అత్యద్భుతంగా దర్శించినట్టుగానే నువ్వు మీ గురువుగారిని దర్శించావు. లాహిరీ మహాశయుల పవిత్ర హస్తం మన జీవితాల్ని కాపాడుతూంది. మీ గురువుగారు, మనకి అందుబాటులో లేకుండా, హిమాలయాల్లో ఉండే సాధువు కారని, మనకి దగ్గరిలోనే ఉన్నవారని రుజువయింది. నా ప్రార్థనలు ఫలించాయి: దేవుడికోసం చేసే అన్వేషణలో నువ్వు నా కంటికి కాళ్ళతంగా దూరం కాలేదు.”

నేను మళ్ళీ చదువుకొనసాగిస్తానని వాన్నగారు సంతోషించారు. దానికి తగిన ఏర్పాట్లు చేశారాయన. ఆ మర్నాడు నేను, కలకత్తాలో ఉన్న స్కాటిష్ చర్చ్ కాలేజీలో ప్రవేశించాను.

నెలలకు నెలలు సంతోషదాయకంగా వడివడిగా గడిచాయి. నేను. కాలేజీ తరగతి గదుల్లో బొత్తిగా కనిపించి ఉండనని సూక్ష్మగ్రహులైన. పాఠకులు ఈపాటికి అనుమానించి ఉంటారనడంలో సందేహం లేదు. శ్రీరాంపూర్ ఆశ్రమం అకర్షణ నాకు నిగ్రహించుకోజాలని దయింది. నేను నిరంతరం అక్కడే ఉంటున్నందుకు గురుదేవులు ఏమీ వ్యాఖ్య చెయ్యకుండా నా ఉనికిని అంగీకరించారు. ఆయన విద్యాలయాలగురించి ప్రస్తావించడం సకృతు కావడంవల్ల నా మనస్సు తేలికపడింది. నేను విద్వాంసుడిగా రయారవడానికి మరిచినవాణ్ణి కానన్న సంగతి స్పష్టమే అయినప్పటికీ సమయానుగుణంగా కనీసపు పాస్ మార్కులు తెచ్చుకోగలుగుతూ ఉండేవాణ్ణి.

ఆశ్రమంలో నిత్యజీవితం సాఫీగా సాగిపోయింది ; దాంతో మార్పు ఎప్పుడోకాని వచ్చేది కాదు. మా గురుదేవులు వేకువవేళకు ముందే నిద్రలేచేవారు. పక్కమీద పడుక్కొని ఉండిగాని, ఒక్కొక్కప్పుడు కూర్చొని ఉండిగాని సమాధి¹ స్థితిలోకి వెళ్ళేవారు. గురుదేవులు మేల్కొన్నారన్న సంగతి ఇట్టే తెలిసిపోయేది : పెద్దగా ఆయన పెద్దే గురు² చటుక్కున అగిపోయేది. ఒకటి రెండు నిట్టూర్పులు ; బహుశా శారీరకమైన కదలిక

1. వాఙ్మార్గం, “కలపదం ; మనస్సును ధ్యేయ వస్తువులో లయం చేయడం” అని. ‘సమాధి’ అనేది పరమానందమయమైన అధిచేతన స్థితి. ఈ స్థితిలో యోగి, జీవాత్మపరమాత్మల ఐక్యానుభూతి పొందుతాడు.

2. గురుపెట్టడమన్నది, సంపూర్ణమైన విక్రాంతి పొందినట్లుగా సూచన అని శరీరధర్మ శాస్త్రజ్ఞుల అభిప్రాయం.

కావచ్చు. ఆ తరవాత నిశ్శబ్దమైన శ్వాసరహిత స్థితి ; ఆయన గాఢమైన యోగానందంలో నిమగ్నులయి ఉండేవారు.

తరవాత, పరిహారాల కార్యక్రమం ఉండేది కాదు ; మొదట గంగ ఒడ్డున చాలా దూరం నడవాలి. మా గురువుగారితో పొద్దుటిపూట నడిచిన ఈ నడకలు ఇప్పటికీ ఎంత వాస్తవంగా, ఎంత స్పష్టంగా మనసులో ఉన్నాయో ! జ్ఞాపకాల్ని అలవోకగా నెమరువేసుకుంటే చాలు ; నేను గురుదేవులపక్కనే ఉన్నట్టు తరచు అనిపిస్తూ ఉంటుంది. ఉదయ భానుడు ఏటికి వెచ్చదనం కలిగిస్తున్నాడు ; జ్ఞానాధికారంతో నిండిన ఆయన కంఠస్వరం ఖంగుమని మోగుతున్నది.

స్నానం ; ఆ తరవాత మధ్యాహ్న భోజనం. గురుదేవులు ఏరోజు కారోజు ఇచ్చే సూచనల ప్రకారం జాగ్రత్తగా వంట చేయడమన్నది శిష్యుల్లో కుర్రవాళ్ళ బాధ్యత. మా గురుదేవులు కాకాహారి. అయితే, సన్యాసం తీసుకోకముందు ఆయన గుడ్లు, చేపలు తినేవారు. ఎవరి శరీర తత్వానికి పడే సాదా భోజనం వారు చెయ్యండన్నదే ఆయన శిష్యులకు ఇచ్చిన సలహా.

గురువుగారు చాలా మితంగా తినేవారు ; తరచుగా ఆయన, అన్నంతో పసుపు కలిపిగాని, బీటుదుంపల రసంగాని, పాలకూరగాని వేసుకొని, పైన గేదెనెయ్యి చిలకరించుకొని తినేవారు. మరోనాడు, చిక్కుడు గింజలో సెనగలో కలిపి వండిన కూరలు తినేవారు. భోజనానికి చివర, పాయసంతోబాటు మామిడిపళ్ళుగాని, నారింజపళ్ళుగాని తినేవారు ; లేదా పనసతొనల రసం తాగేవారు.

ఆయన దర్శనం చేసుకోదలిచినవాళ్ళు మధ్యాహ్నంపూట వచ్చే వారు. ప్రశాంతమైన అశ్రమంలోకి ప్రాపంచిక జనులు అదే పనిగా వస్తూ ఉండేవారు. మా గురుదేవులు వచ్చినవాళ్ళనందరినీ మర్యాదగా, దయతో

అదరించేవారు. తాను ఈ దేహమనికాని, అహంకారమనికాని భావించుకోకుండా సర్వవ్యాప్తమయిన ఆత్మగా సాక్షాత్కారం పొందిన స్థురువు, మానవులందరిలోనూ స్పష్టమైన సమరూపతను దర్శిస్తాడు.

సాధువుల నిష్పక్షపాతానికి మూలకందం జ్ఞానం. మాయాముఖా కృతుల మార్పిడివల్ల ఇతెన్నడూ ప్రభావితులు కారు; అజ్ఞానుల న్యాయ నిర్ణయ శక్తిని గందరగోళపరిచే రాగద్వేషాలకు వారిక ఆధీనులు కారు. శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు అధికార ప్రాబల్యంగలవాళ్ళకూ డబ్బుగలవాళ్ళకూ గుణసంపన్నులకూ ప్రత్యేక ప్రాముఖ్యం ఇయ్యనూ లేదు; ఇతరులను పేదరికంవల్లకాని చదువుకోకపోవడంవల్లకాని చిన్నచూపు చూడనూ లేదు. సత్యవాక్కులు ఒక పిల్లవాడి నోటినించి వచ్చినా గౌరవభావంతో వింటారు; ఒక్కొక్కప్పుడు దాంభిక పండితుణ్ణి బహిరంగంగా ఉపేక్షిస్తారు.

రాత్రి భోజనం ఎనిమిది గంటలకి. అప్పడప్పుడు అతిథులక్కడ తచ్చాడుతూ ఉండేవారు. మా గురుదేవులు అతిథుల్ని వదిలి ఒంటరిగా భోంచేసే ప్రయత్నం ఎన్నడూ చెయ్యలేదు; ఆయన ఆశ్రమానికి వచ్చినవాళ్ళవరూ ఆకలితోకాని అసంతృప్తితోకాని తిరిగి వెళ్ళడం ఎన్నడూ జరగలేదు. అనుకోని అతిథులు వచ్చినందుకు శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు ఎన్నడూ గాభరాపడనూ లేదు; నిరుత్సాహంచెందనూ లేదు. సద్యఃస్ఫూర్తితో ఆయన శిష్యులకు ఇచ్చే సూచనలవల్ల కొద్దిపాటి ఆహార పదార్థాలతో సమృద్ధిగా విందు జరిగేది. అయినా ఆయన పొడుపరి; ఆయన దగ్గరున్న కొద్దిపాటి డబ్బు చాలావాటికి సరిపడేది. “నీకున్న దాంట్లోనే సుఖంగా ఉండు,” అంటూండేవారు తరచు. “విచ్చలవిడిగా ఖర్చు చేస్తే తరవాత దుఃఖపడతావు.” ఆశ్రమంలో జరిగే వేడుకల విషయంలో నయితేనేం, భవన నిర్మాణ విషయంలో నయితేనేం, మరమ్మ

తుం విషయంలో నయితేనేం, మరే పనుల విషయంలో నయినా గురుదేవుల సృజనాత్మక ప్రతిభలో మౌలికత వ్యక్తమవుతూ ఉండేది.

ప్రశాంత సాయంసమయాల్లో తరచుగా, గురుదేవుల ప్రసంగాలు జరుగుతూ ఉండేవి; అవి అక్షయ సంపదలు. ఆయన పలికిన ప్రతి పలుకూ జ్ఞానంతో చికిలిచేసినట్టుండేది. ఆయన చెప్పే తీరులో మహా దాతృమైన ఆత్మవిశ్వాసం ప్రస్ఫుటమవుతూ ఉండేది: ఇది అద్వితీయమైనది. నా అనుభవంలోకి వచ్చినంతవరకు, ఎవ్వరూ ఎన్నడూ మాట్లాడని తీరులో మాట్లాడేవారాయన. తమ ఆలోచనల్ని, మాటలనే బాహ్యమైన దుస్తులు ధరించడానికి అనుమతించేముందు ఆయన, విచక్షణ అనే సున్నితపు త్రాసులో తూచేవారు. భౌతికరూపంలో సైతం సర్వవ్యాపకమైన సత్యసారం, ఆయనలోంచి, ఆత్మ ప్రసరింపజేసే సుగంధంలా వెలువడుతూ ఉండేది. సజీవంగా ఆవిర్భవించిన పరమేశ్వర సన్నిధానంలో ఉన్నానన్న స్పృహ నాకు ఎప్పుడూ ఉండేది. ఆయన దివ్యత్వపు భారం, ఆయన ఎదుట ఎప్పుడూ నా తల వంగేటట్టు చేసేది.

శ్రీయశ్చక్రేశ్వర్ గారు సమాధిమగ్నులవుతున్నారన్న సంగతి అతిథులు పసిగట్టినట్లయితే, ఆయన వెంటనే వాళ్ళతో ఇష్టాగోష్ఠి జరిపే వారు. ఏదో ఒక భంగిమ ప్రదర్శించడంకాని, అంతమృఖత్యాన్ని చాటుకోడంకాని ఆయనకు చేతకావు. ఎప్పుడూ బ్రహ్మానందస్థితిలో మగ్నులై ఉన్నందువల్ల, సమాధికి ప్రత్యేకంగా సమయమేమీ ఆయనకు అక్కర్లేదు. ఆత్మసాక్షాత్కారం పొందిన యోగి, ధ్యానమనే మెట్టు ఏనాడో దాటేసి ఉంటాడు. “కాయ కాసినప్పుడు పువ్వు రాలిపోతుంది.” కాని శిష్యులు ఒక ఆదర్శంగా తీసుకోడం కోసమని సాధువులు, ఆధ్యాత్మిక సాధన ప్రక్రియల్ని పాటిస్తూ ఉంటారు.

అర్ధరాత్రి కావస్తోందంటే, మా గురువుగారు చిన్న పిల్లవాడికి

సహజమైన మాదిరిగా మగత నిద్రలోకి వెళ్తుండడం కద్దు. పక్క విషయంలో పట్టించుకోవడం లేదు. ఆయనకు తరచుగా, తలగడ లేకుండా కూడా, ఒక-నన్నటి జల్లమీద పడుకొనేవారు. ఆయన మామూలుగా పేనుకొనే వులిచర్మం దాని మీద పరుచుకునేవారు.

రాత్రి తెల్లవాడూ రాత్రిక చర్మ జరగడం అరుదైన విషయమేమీ కాదు ; ఏ శిష్యుడైనా గాఢమైన ఆసక్తితో ఆ అవకాశం కల్పించవచ్చు. అప్పుడు నాకు అలసటే అనిపించేది కాదు ; నిద్ర పోవాలన్న కోరికే ఉండేది కాదు. గురుదేవుల ఉత్తరాల చాక్కుల చాలు. “ఓహో, తెల్లవారు తున్నదే! గంగ ఒడ్డున నడక సాగిద్దాం పదండి.” రాత్రిపూట జరిగే ఆధ్యాత్మికబోధన కాలాలు అనేకం ఇలా ముగిసాయి.

శ్రీ యుక్తేశ్వర్ గారి దగ్గరి అంతేవాసిత్వంలో తొలికాలపు నెలలు ఉపయోగకరమైన పాఠం ఒకటి నేర్పాయి : “దోమను జయించడం ఎలా?” మా ఇంట్లో అయితే మా వాళ్ళు రాత్రిపూట దోమతెరులు కట్టుకుంటూ ఉండేవారు. జాగ్రత్త కోసం ఏర్పడ్డ ఈ ఆచారాన్ని శ్రీరాంపూర్ ఆశ్రమంలో పాటించకపోవడం చూసి నేను నిరుత్సాహపడ్డాను. ఆశ్రమంలో ఈ కీటకాలు లేక కాదు ; సమృద్ధిగా నివాసం చేసేవి ; తలనుంచి పాదాల దాకా నన్ను ఒక్కణా కుట్టేసేవి. గురువుగారు నా మీద జాలి పడ్డారు.

“నువ్వో దోమతెర కొనుక్కో ; అలాగే నావ్తూడా ఒకటి కొను.” ఆయన నవ్వుతూ ఇంకా ఇలా అన్నారు : “నువ్వు నీ ఒక్కడికోసమే కొనుక్కునేట్టయితే దోమలన్నీ నా మీదికి వచ్చి పడతాయి !”

నేను అత్యంత కృతజ్ఞతతో ఆయన మాట పాటించాను. నేను శ్రీరాంపూర్ లో గడిపిన ప్రతి రాత్రి, మా గురువుగారు, దోమతెరులు కట్టుకుని చెబుతూ ఉండేవారు.

ఒకనాడు దోమలు ఒక మబ్బులా మా మీదికి కమ్ముకొచ్చాయి. అయినా గురువుగారు రోజులా, తెరలు కట్టమని చెప్పలేదు. ఉత్సాహంగా ఆ కీటకాలు చేస్తున్న రొద వింటూంటే బెదురువుట్టింది. నా పక్కమీదికి వెళ్ళి, వాటిని మంచి చేసుకోడానికి ఒక ప్రార్థన విన్నవించుకున్నాను. ఇలా ఒక అరగంట గడిచిన తరవాత, గురుదేవుల దృష్టిని ఆకర్షించడాని కని చిన్నగా దొంగదగ్గు దగ్గును. దోమకాట్లతో, ముఖ్యంగా రక్తదాహం తీర్చుకొంటూ గాయకమక్షికం చేసే రొదతో, నాకు పిచ్చెత్తిపోతుండేమో అనుకున్నాను.

నా దగ్గుకు జవాబుగా గురువుగారిలో కదలిక ఏమీ కనిపించలేదు. నేను జాగ్రత్తగా ఆయన దగ్గురికి చేరాను. ఆయన ఊపిరి తీసుకోడం లేదు. ఆయన యోగసమాధిలో ఉండగా దగ్గురినుంచి గమనించడం నాకు ఇదే మొదటిసారి ; దాంతో నాకు భయం పట్టుకొంది.

“ఆయన గుండె అగిపోయి ఉండాలి!” నేను ఆయన ముక్కుకింద ఒక అద్దం పెట్టాను. శ్వాస తాలూకు ఆవిరి ఏదీ కనిపించలేదు. నా అభిప్రాయాన్ని మరోసారి రూఢి చేసుకోడానికి, ఆయన నోరు ముక్కురంధ్రాలూ కొన్ని నిమిషాలపాటు నా వ్రేళ్ళతో మూసి ఉంచాను. ఆయన ఒళ్ళు చల్లగా, నిశ్చలంగా ఉంది. అప్పుడు ఏం చెయ్యాలో తెలియక, ఎవరినయినా సహాయానికి పిలుద్దామని గుమ్మం వేపు తిరిగాను.

“ఓహో! కు!రపరిశోధకుడివా! అయ్యో, నా ముక్కు!” గురువుగారి కంఠస్వరం నవ్వుతో కంపిస్తోంది. “వెళ్ళి పడుక్కోవేం? ప్రపంచమంతా నీ కోసం మారాలా? నువ్వే మారు : దోమల్ని గురించిన స్పృహ వదుల్చుకో.”

నేను పిల్లిలా నా పక్కదగ్గురికి తిరిగి వెళ్ళాను. ఒక్క కీటకం కూడా నా దగ్గురికి రావడానికి సాహసించలేదు. ఘోర్యం దోమతెరల వాద

కానికి గురువుగారు అంగీకరించింది నన్ను సంతోషపెట్టడానికే నన్ను సంగతి గ్రహించాను ; ఆయనకు దోమల భయం లేదు. యోగశక్తి వల్ల ఆయన, దోమలు తమను కుట్టకుండా ఆపగలరు ; లేకపోతే, ఆయన కలచుకుంటే, అంతరికంగా అభేద్యులై ఉండగలరు.

“ఆయన నాకోసం ఇది ప్రదర్శించారు. నేను కృషిచేసి సాధించ పంపిన యోగస్థితి ఆది,” అనుకున్నాను. నిజమైన యోగి, అధిచేతన స్థితిలోకి ప్రవేశించి, దాన్ని నిలుపుకొనే సామర్థ్యం కలవాడు. కీటకాల కొద, కళ్ళు మిరుమిట్లు గొలిపే పగటి వెలుతురు వంటివి అసంఖ్యాకంగా మన మనస్సును చికాకుపరుస్తాయి ; ఈ భూమి మీద అవి లేకపోవడ మన్నది ఎన్నడూ లేదు. నిజమైన యోగి వాటిని లెక్కపెట్టడు. సమాధి లోని ప్రథమావస్థలో (సవిరల్పస్థితి) యోగి, బాహ్య ప్రపంచపు ఇంద్రియ బోధంన్నిటిని అట్టకాయంచేస్తాడు. అప్పుడు ఆయనకు బహు కృతిగా, తొలుతటి ఈడెన్ స్వర్గం¹ కంటే కూడా సుందరమైన అంతర్లోకం నాదాలు వినిపిస్తాయి ; దృశ్యాలు కనిపిస్తాయి.

గుణపాతం నేర్పగల ఈ దోమలు, నేను ఆశ్రమంలో మరో అరంభపాతం నేర్చుకోడానికి ఉపకరించాయి. అది ప్రకాంతమైన సాయం సంద్య వేళ. మా గురుదేవులు ప్రాచీన పవిత్ర గ్రంథాల్ని గురించి సాటిలేని రీతిగా వ్యాఖ్యానం చేస్తున్నారు. ఆయన పాద సన్నిధిలో పరిపూర్ణమైన ప్రకాంతిని అనుభవిస్తున్నాను నేను. మొరటు దోమ ఒకటి, రమణీయ

1. యోగి తన జ్ఞానేంద్రియాల్ని ఉపయోగించకుండానే చూడడం, రుచి చూడడం, వాసన గ్రహించడం, తాకడం, వినడం అన్నవి చెయ్యడానికి అతనికి సామర్థ్యం కలిగించే సర్వవ్యాపక శక్తుల్ని గురించి “తైత్తిరీయ ఆరణ్యకం”లో ఇలా వర్ణించడం జరిగింది : “గుడ్డివాడు ముత్యానికి చిల్లి పొడిచాడు ; వేళ్ళుదేనివాడు బాణ్ణోకి దారం ఎక్కించాడు ; మెడలేనివాడు దాన్ని ధరించాడు ; నాలికలేని వాడు దాన్ని పొగిచాడు.

మైన ఈ వాతావరణంలోకి ప్రవేశించి నా దృష్టి మళ్ళించడానికి పాల్పడింది. విషపూరితమైన సూదిలాంటి తన తొండాన్ని కసుక్కున నా తొడలోకి గుచ్చేసరికి, దానిమీద కసి తీర్చుకోడానికి నేను చటుక్కున చెయ్యి ఎత్తాను. కాని దానికి మరణదండన విధించకుండా ఆపేశాను. సరిగా ఆ సమయానికి నాకు, ఆహింసనుగురించి పతంజలి చెప్పిన సూత్రం గుర్తుకు వచ్చింది.²

“పని పూర్తి చెయ్యలేదే ?”

“గురుదేవా ! జీవహింసను సమర్థిస్తారా ?”

“లేదు. కాని ఇప్పటికే నువ్వు, నీ మనస్సులో చావుచెబ్బు కొట్టావు.”

“నాకు అర్థం కాలేదు.”

“అహింస అని చెప్పడంలో పతంజలి ఉద్దేశం, చంపాలన్న ‘కోరిక’ను తొలగించడం.” నా మనస్సులోని ఆలోచనల్ని, తెరిచిపెట్టిన పుస్తకం చదివినట్టే గ్రహించేవారు శ్రీ యుక్తేశ్వర్ గారు. “అహింసను అక్షరాలా పాటించడానికి అసౌకర్యంగా ఉండేలా ఏర్పాటయింది ఈ ప్రపంచం. మనిషి హానికరమైన జీవుల్ని నాశనం చెయ్యక తప్పని స్థితి వస్తే రావచ్చు. కాని అదే మాదిరిగా, కోపం, ద్వేషం తెచ్చుకోక తప్పని స్థితి మట్టుకు రాదు. ఈ మాయా ప్రపంచపు గాలి పీల్చుకునే హక్కు జీవరాసులన్నిటికీ ఉంది. సృష్టిరహస్యాన్ని బహిర్గతంచేసే యోగి, ప్రకృతిలో ఉన్న, దిగ్భ్రమ కలిగించే అసంఖ్యాకమైన అభివ్యక్తుతో సామరస్యం ఏర్పరచుకొని ఉంటాడు. హింసాభిలాషను కనక జయించి నట్లయితే అందరూ ఈ సత్యాన్ని అవగాహన చేసుకోవచ్చు.”

2. “అహింసలో పరిపూర్ణత సాధించినవాడి సమక్షంలో [ఏ జీవిలోనూ] క్రతుభావం కంగడు.” (‘అహింసా ప్రతిష్ఠాయాం తత్సన్నిధౌ ధైర్యాగో’ - యోగసూత్రాలు, II : 25.

“గురుజీ, క్రూర జంతువును చంపడానికి బదులు, తాను బలికావడానికి సిద్ధంకావాలా ?

“అక్కర్లేదు. మానవదేహం అమూల్యమైనది. విలక్షణమైన మెదడూ వెన్నులో పట్టుకాలూ ఉన్న కారణంగా దానికి, పరిణామాత్మకమైన విలువ అన్నిటికన్న ఎక్కువ ఉంది. ఉన్నతస్థితి నందుకొన్న భక్తుడు పరమేశ్వరుడి సర్వోన్నత స్వరూప రీతులను సంపూర్ణంగా అవగాహన చేసుకోడానికి అభివ్యక్తి కరించడానికి సామర్థ్యం కలిగిస్తాయి ఇవి. అంతకన్న తక్కువరకం జీవికి దేనికి అటువంటి సదుపాయం సమకూరలేదు. ఒక వ్యక్తి ఒక జంతువునుకాని, మరే జీవినయినాకాని తప్పనిసరిగా చంపవలసి వచ్చినట్లయితే అతడు స్వల్పమైన పాపానికి ఒడిగట్టవలసి వస్తుందన్నది నిజమే. కాని నిష్ప్రయోజనంగా మానవదేహ నాశం కావించడం కర్మసిద్ధాంత నియమాన్ని తీవ్రంగా ఉల్లంఘించినట్లేనని ధర్మశాస్త్రాలు హెచ్చిస్తాయి.”

మనస్సు తేలికపడి నిఘ్నాత్మాను ; మనిషికి పుట్టుకతో వచ్చిన సహజాత్మాన్ని ధర్మశాస్త్రాలు అన్ని సమయాల్లోనూ బలపరచవు.

నాకు తెలిసినంతవరకు గురువుగారు, చిరుతపులికికాని పులికికాని ఎన్నడూ ఎదురుపడలేదు. అయితే ఒకసారి, భయంకరమైన నాగుభాము ఒకటి ఆయన ఎదుటికి వచ్చిందికాని, ఆయన ప్రేమకు వశమైపోయిందది. ఈ సంఘటన పూరితో, సముద్రపు ఒడ్డున మా గురువుగారికున్న ఆశ్రమం దగ్గర జరిగింది. శ్రీ యు క్లైవ్ గారి దగ్గర కడపటి కాలంలో శిష్యురికం చేసిన ప్రపుల్లడనే కుర్రవాడు ఆ సమయంలో ఆయన దగ్గర ఉన్నాడు.

“మేము ఆశ్రమం దగ్గర ఆరుబయట కూర్చుని ఉన్నాం,” అంటూ చెప్పాడు ప్రపుల్లడు. “దగ్గరిలో ఒక నాగుభాము కనిపించింది. చూసేనే వణుకు పుట్టేంత భయంకరమైన ఆ పాము నాలుగడుగుల పొడుగుంది.

అది మా వేపు వడివడిగా వస్తూ కోపంగా పడగ విప్పింది. గురువుగారు దాన్ని చూసి, ఒక పసిపిల్లవాణ్ణి చేరబిలుస్తున్నట్టుగా నవ్వారు. ఆయన తాళబద్ధంగా చప్పట్లు కొడుతుండడం చూసి నేను గాభరా పడిపోయాను.¹ భయంకరమైన ఆ పాముకు వినోదం కలిగిస్తున్నారు! నేను మనస్సులో తీవ్రంగా ప్రార్థనలు చేస్తూ నిశ్శబ్దంగా ఉండిపోయాను. గురువుగారికి చాలా చేరువగా వచ్చిన తరవాత ఆ పాము నిశ్చలంగా నిలిచిపోయింది. ఆయన లాలింపు వైఖరికి ఆకృష్టమయినట్టుంది. భీతావహంగా ఉన్న పడగ క్రమంగా ముడుచుకుపోయింది. అది శ్రీ యు క్షేత్యర్ గారి కాళ్ళ సందులోకి దూరి, అక్కణ్ణించి పొదల్లోకి పోయి అదృశ్యమయింది.

“గురువుగారు చేతులెందుకు ఆడించారో, పాము కాచెందుకు వెయ్యి లేదో అప్పట్లో నాకు అర్థం కాలేదు,” అంటూ ముగించాడు ప్రపుల్లడు.

“మన గురుదేవులు, ఏ ప్రాణివల్ల కలిగే ప్రమాద భయానికయినా ననే ఆతీతులని అప్పుడు గ్రహించాను.”

నేను ఆశ్రమంలో ఉన్న తొలి నెలల్లో ఒకనాటి మవ్యాహ్నం, శ్రీ యు క్షేత్యర్ గారి కళ్ళు నా మీద నిల్చి, గుచ్చిగుచ్చి చూస్తూండడం గమనించాను.

“నువ్వు చాలా బక్కగా ఉన్నావు ముకుందా.”

ఆయన చేసిన వ్యాఖ్య నా మనస్సుకు గుచ్చుకుంది; గుంటలు పడ్డ నా కళ్ళూ, ఆర్చుకుపోతున్న శరీరమూ నాకు నచ్చవు. కాని అవి చాలా కాలంగా పీడిస్తున్న అజీర్ణవ్యాధివల్ల చిన్నప్పటినుంచి వెంటాడు తున్నాయి. ఎన్నో టూనిక్కుల సీసాలు మా ఇంట్లో నా గదిలో వెల్లు

1. తానుపాము తన పరిధిలో కదులుతున్నదాన్ని దేన్నయినా టక్కున కొట్టగలదు. చాలా సందర్భాల్లో, పూర్తిగా కదలకుండా ఉండడం ఒక్కటే షేమకరం.

మీద అలాగే పడిఉన్నాయి ; వాటిలో ఒక్కటి నాకు సాయపడలేదు, అస్వస్థమైన శరీరంతో బతికి లాభమేమిటని, విచారగ్రస్తుణ్ణయి నాలో నేను అప్పుడప్పుడు ప్రశ్నించుకుంటూ ఉంటాను.

“మందులకు పరిమితులున్నాయి ; దివ్యమైన సృజనాత్మక శక్తికి అటువంటిది ఏదీ లేదు. ఇది నమ్ము. నువ్వు ఆరోగ్యంగా, బలంగా తయారవుతావు.”

గురుదేవుల మాటల మీద నాకు తక్షణమే విశ్వాసం కలిగింది ; వాటిలోని సత్యాన్ని నా జీవితానికి వర్తింపజేసి విజయం సాధించగలనన్న నమ్మకం నాకు కలిగించాయి. (జబ్బులు నయంచేసే వాళ్ళలో చాలా మంది దగ్గరికి నేను వెళ్ళాను కాని) మరొకరెవరూ నాలో అంత గాఢమైన విశ్వాసం కలిగించలేదు.

రోజురోజుకూ నాకు బాగా ఒళ్ళు వచ్చింది ; ఆరోగ్యం, బలం పెరిగాయి. శ్రీ యుక్తేశ్వర్ గారి గుప్తమైన ఆశీస్సు ద్వారా, ఒక్కరెండు వారాల్లో, అంతకుముందు నే నెంత ప్రయత్నించినప్పటికీ సాధించ లేనంత బరువు పెరిగింది. నా ఉదరవ్యాధులు శాశ్వతంగా మటుమాయమయాయి.

ఆ తరువాత మరికొన్ని సందర్భాల్లో మా గురుదేవులు, మధుమేహం మూర్ఛ, క్షయ, పక్షవాతం వంటి జబ్బులతో బాధపడే వాళ్ళకు దివ్య శక్తితో నయం చెయ్యడం కళ్ళారా చూసే భాగ్యం కలిగింది.

“చాలా ఏళ్ళ కిందట నేను కూడా బరువు పెరగాలని ఉవ్విళ్ళూరుతూ ఉండేవాణ్ణి.” నన్ను నయంచేసిన కొన్నాళ్ళకి గురువుగారు నాకు చెప్పారు : “ఒకసారి తీవ్రంగా జబ్బుచేసి కోలుకుంటున్న సమయంలో, కాశీలో రామారీ మహాశయుల్ని దర్శించాను.”

వజుకు, భయం వుట్టించింది. మర్నాడు పొద్దున, ఈ శరీరాన్ని లాహిరీ మహాశయుల ఇంటికి చేరవెయ్యడమే అసాధ్యమనిపించింది.

“‘గురుదేవా, మళ్ళీ జబ్బుగా ఉందండి.’

“మా గురుదేవుల చూపు దురవగాహంగా ఉంది. ‘అంటే, మళ్ళీ జబ్బు తెచ్చుకున్నావన్నమాట.’

“నాలో ఓర్పు నశించింది. ‘గురుదేవా, రోజురోజుకూ మీరు నన్ను హేళన చేస్తూ వస్తున్నారని ఇప్పుడు గ్రహించాను. నేను చెప్పిన నిజమైన సంగతులు మీ రెండుకు నమ్మరో అర్థం కావడం లేదు,’ అన్నాను.

“‘నిన్ను మార్చి మార్చి ఒకసారి బలహీనంగానూ మరోసారి బలంగానూ చేస్తున్నవి నిజంగా నీ ఆలోచనలే.’ గురువుగారు నావేపు ఆప్యాయంగా చూశారు. ‘నీ ఆరోగ్యం, నీ అవచేతన మనస్సులో సాగే ఆలోచనల్ని కచ్చితంగా ఎలా అనుసరిస్తోందో నువ్వే చూశావు. ఆలోచన అనేది విద్యుత్తులాగా, భూమ్యాకర్షణ లాగానే ఒకానొక శక్తి. మానవుడి మనస్సు పరమేశ్వరుడి సర్వశక్తిమంతమైన చైతన్యంలో ఒక విస్ఫులింగం. శక్తియుక్తమైన నీ మనస్సు అత్యంత గాఢంగా దేన్ని విశ్వసిస్తే అది జరిగి తీరుతుందని నీకు నిరూపించగలను.

“‘లాహిరీ మహాశయులు వ్యర్థంగా ఏదీ మాట్లాడరని తెలిసి నేను, అత్యంత శ్రద్ధాభక్తులతో, కృతజ్ఞతతో ఆయనతో ఇలా అన్నాను : ‘గురుదేవా, ఇప్పుడు నేను నాగా ఉన్నాననీ, నా వెనకటి బరువు నాకు వచ్చిందనీ అనుకుంటే అవి కూడా జరుగుతాయా?’

“‘అలాగే జరుగుతాయి ; ఈ క్షణంలోనయినా సరే.’ గురుదేవులు గంభీరంగా అన్నారు ; ఆయన చూపు నా కళ్ళమీదే కేంద్రీకరించి ఉంది.

“‘కక్షణమే నాలో బలమే కాకుండా బరువు కూడా పెరిగినట్లు

అనిపించింది. లాహిరీ మహాశయులు మౌనం వహించారు. మరికొన్ని గంటల సేపు ఆయన పాద సన్నిధిలో కూర్చొని, మా అమ్మ ఉంటున్న ఇంటికి వెళ్ళాను; నేను కాళీ వెళ్ళినప్పుడల్లా అక్కడే ఉంటుంటాను.

“‘నాయనా, ఏమయిందిరా నీకు? ఒంటికి నీరు పట్టి ఉబ్బిందా ఏమిటి?’ అంటూ అమ్మ తన కళ్ళని తాను సమ్మలేకపోయింది. నా ఒళ్ళు జబ్బు చెయ్యకమాండు ఎంత నిండుగా, దృఢంగా ఉండేదో ఇప్పుడూ అలా ఉంది.

“నా బరువు తూచుకుని చూస్తే, ఒక్క రోజులోనే యాభై పౌండ్లు పెరిగిన సంగతి గమనించాను; అది ఎప్పటికీ అలానే ఉండిపోయింది. నా ఒక్కపలచటి శరీరాన్ని చూసిన స్నేహితులూ పరిచయస్థులూ ఒక్కసారి తెల్లబోయారు. వాళ్ళలో కొందరు, ఈ అలౌకిక ఘటన వలితంగా తమ జీవిత విధానాన్ని మార్చుకుని లాహిరీ మహాశయులకు శిష్యులయారు.

“బ్రహ్మజ్ఞులైన మా గురుదేవులు, ఈ ప్రపంచం, సృష్టికర్త మనీ భూతస్వప్నం తప్ప మరేమీ కాదని ఎరుగుదురు. దివ్య స్వాప్నీకుడైన పరమేశ్వరుడితో తమకున్న ఏకత్వం స్పృహలో ఉన్నందువల్ల ఆయన భౌతిక ప్రపంచపు స్వప్నాబువుల్ని తమ ఇచ్ఛానుసారంగా ప్రకటితం చెయ్యడంకాని, బుద్ధం చెయ్యడంకాని, లేదా తాము కోరిన మార్పు ఏదైనా తీసుకురావడంకాని చెయ్యగలుగుతున్నారు.”

“సృష్టి అంతా నియమబద్ధమైనది. బాహ్య జగత్తులో పనిచేసే,

1. “నువ్వు ప్రాశించేటప్పుడు వేటిని కోరతావో అవి నీకు వస్తాయనీ, వాటిని నువ్వు పొందుతావనీ నమ్ము” - మార్కు, 11 : 24. బ్రహ్మకైంకర్యం పొందిన యోగులు తాము పొందిన దివ్యోపరిబుద్ధి, ప్రగతి సాధించిన శిష్యులకు పూర్తిగా బదిలీ చెయ్యగలవారు; ఈ సందర్భంలో లాహిరీ మహాశయులు శ్రీ యక్షేశ్వర్ గారికి అలాగే బదిలీ చేశారు.

జిజ్ఞాసశాస్త్రవేత్తలు కనిపెట్టగల సూత్రాల్ని ప్రకృతి నియమాలని అంటున్నారు. కాని గుప్తమైన ఆధ్యాత్మికస్థాయిల్ని గూఢమైన ఆంతః శ్చేతననూ పాలించే సూక్ష్మనియమాలు కూడా ఉన్నాయి; ఈ సూత్రాలు యోగశాస్త్రం ద్వారానే తెలుసుకోగలిగినవి. పదార్థం నిజస్వభావం తెలుసుకోగలవాడు ఆత్మ సాక్షాత్కారం పొందిన సద్గురువే కాని భౌతికశాస్త్రజ్ఞుడు కాదు. అటువంటి జ్ఞానంవల్లనే క్రీస్తు, ఒక సేవకుడికి, తన శిష్యుడు తెగ్గోసిన చెవిని మళ్ళి ఇప్పించాడు.”¹

మా గురువుగారు పవిత్ర గ్రంథాల్ని వ్యాఖ్యానించడంలో సాదీలేని వారు. నాకు అత్యంత సంతోషకరమైన జ్ఞాపకాలు అనేకం ఆయన ప్రసంగాలకు సంబంధించినవే. రత్నాలు పొదిగిన ఆభరణాలవంటి ఆయన ఆలోచనలు, అశ్రద్ధ లేదా మూఢత్వం అనే బూడిదపాలు కాలేదు. నాలో కుదురులేక శరీరంలో కొద్దిగా కదిలిక కనిపించినా, కొద్దిగా పరవ్యాసంగా ఉన్నా చాలు, మా గురుదేవుల వ్యాఖ్యానం తక్షణమే ఆగిపోయేది.

“నువ్విక్కడ లేవు,” అన్నారు శ్రీ యు క్లెశ్వర్ గారు, ఒకనాటి మధ్యాహ్నం తాము చెబుతున్నది ఆపేసి. ఆయన ఎప్పటిలాగానే నా మనోగతిని నిర్దాక్షిణ్యంగా గమనిస్తూ వస్తున్నారు.

“గురుజీ!” నా స్వరంలో అభ్యంతరం ధ్వనించింది. “నేను కదలలేదు; నా కనురెప్పలు ఆడలేదు; మీరు చెప్పిన ప్రతి మాటా మళ్ళి వినిపించగలను!”

“అయినా పూర్తిగా నా దగ్గర లేవు. నువ్వు చెప్పిన అభ్యంతరం వల్ల, నీ మనోపీథిలో నువ్వు మూడు సంస్థల్ని సృష్టిస్తున్నావన్న సంగతి

1. వాళ్ళలో ఒకడు ప్రధాన యాజకుని సేవకుణ్ణి కొద్ది వాడి కుడిచెవి తెగ్గోశాడు. అయితే ఏను, వాళ్ళను తాళమని చెప్పి, వాడి చివి ముట్టుకొని నయం చేశాడు.”- లూకా, 22 : 50-51 (బైబిలు).

చెప్పక తప్పదం లేదు. ఒకటి సమతల ప్రదేశంలో వనస్థల ఆశ్రమం ; ఇంకొకటి ఒక కొండమీద ; మరొకటి సముద్రపు ఒడ్డున."

నిజానికి అస్పష్టంగా రూపొందిన ఆ ఆలోచనలు నా అవచేతన సునస్సులో లేకపోలేదు. క్షమార్పణ వేడుకొంటున్నట్టుగా ఆయన వేపు చూశాను.

"అలవోకగా చేసే ఆలోచనల్ని కూడా ఆకళించుకొనే గురువుగారి దగ్గర నేను చెయ్యగలిగేది ఏముంది?"

"నువ్వు నా కా హక్కు ఇచ్చావు. నీకు సంపూర్ణమైన ఏకాగ్రత లేకపోతే నేను వ్యాఖ్యానిస్తున్న సూక్ష్మసత్యాల్ని అవగాహన చేసుకోడం కష్టం. అవసరమయితే తప్ప నేను ఇతరుల మనసుల్లోని ఏకాంతతకు భంగం కలిగించను. మనిషికి తన ఆలోచనల్లో రహస్యంగా సంవరించే సహజమైన హక్కు ఉంది. పిలవనిదే షరమేశ్వరుడూ అందులోకి ప్రవేశించడు ; నేనూ చొరబడ్డానికి సాహసించను."

"మీకు ఎప్పటికీ స్వాగతమే, గురుదేవా!"

"వాస్తుకళా సంబంధమైన నీ కలలు తరవాత వలిస్తాయి. ఇది ఆధ్యయనానికి సమయం!"

ఈ విధంగా మా గురుదేవులు, సందర్భవశాత్తు, నా జీవితంలో మూడు ముఖ్యమైన సంఘటనలు జరగబోతున్నాయని రమడు తెలిసిన విషయం, తమకు సహజమైన నిరాదంబర పద్ధతిలో వెల్లడించారు. కిశోర ప్రాయం నుంచి నాకు, వివిధ దృశ్యాల్లో మూడు భవనాల ఆకృతులు అస్పష్టంగా ఆపుపిస్తూ ఉండేవి. ఈ మూడు దర్శనాలూ శ్రీ యుక్తేశ్వర్ గారు సూచించిన వరసలోనే భౌతికరూపం ధరించాయి. మొదట, రాంబీరో ఒక సమతల ప్రదేశంలో మగపిల్లలకోసం యోగవిద్యాలయం స్థాపించడం

జరిగింది ; తరవాత లాస్ ఏంజిలస్‌లో ఒక ప్రధాన కార్యాలయం నెలకొల్పడం జరిగింది ; ఆ తరవాత యూనైటెడ్ స్టేట్స్‌లోని ఎన్నిసిటాస్‌లో పసిఫిక్ మహాసముద్రానికి ఎదురుగా ఆశ్రమం స్థాపించడం జరిగింది.

“ఫలానా ఫలానా సంఘటనలు జరుగుతాయని నేను జోస్యం చెబుతున్నాను” అంటూ గురుదేవులు ఎన్నడూ దంభాలు పలికలేదు. అలా కాకుండా, “ఇది జరగవచ్చునేమో కదూ?” అంటూ సూచన చేసేవారు. ఆయన నిరాదంబర వాక్కు, భవిష్యత్తుని జోస్యంగా చెప్పే శక్తిని చురుగు పరిచేది. అన్నదాన్ని వెనక్కి తీసుకోదమన్నది లేదు ; కొద్దిగా తెరమరుగుగా ఆయన చెప్పిన జోస్యాలు తప్పగా ఎన్నడూ సజుపు కాలేదు.

శ్రీ యుక్తేశ్వర్ గారు మితభావులు ; వైఖరిలో యథార్థ ఉండేది. అస్పృష్టతకాని, కలలుకనే స్వభావంకాని ఆయనలో ఏ కోణానా కడు. ఆయన కాళ్ళు నేలమీదే నిలబడుతున్నాయి ఉండేవి ; ఆయన తల స్వర్గ దామంలోనే కుదురుకొని ఉండేది. వ్యవహారదక్షులైన వాళ్ళు ఆయన ప్రశంసకు పాత్రులయ్యేవారు. “సాధుత్వమంటే మూగతనం కాదు ! దివ్యానుభూతులు అశక్తుణ్ణి చేసేవేమీ కావు !” అంటారాయన. “క్రియాశీలకమైన నల్లజాతివ్యక్తి తీక్షణమైన బుద్ధికి ప్రేరకమవుతుంది.”

మా గురుదేవులు అధిభౌతిక శేత్రాల్ని గురించి చర్చించడానికి విముఖులు. ఆయన ప్రసరించే ఒకేఒక “అద్భుత” ప్రభ పరిపూర్ణమైన సరళత్వం. సంభాషణచేసేటప్పుడాయన, ఆశ్చర్యం కలిగించే ప్రస్తావన లేవీ రాకుండా చూసేవారు ; పనిలో ఆయన విలక్షణత స్వేచ్ఛగా ఆతివ్యక్తమయ్యేది. చాలామంది బోధకులు అలౌకిక ఘటనల గురించి మాట్లాడేవారే కాని చేసే చూపించగలిగింది మాన్యం ; శ్రీ యుక్తేశ్వర్ గారు

సూక్ష్మ నియమాలగురించి చెప్పడం ఆరుదు ; కాని వాటిచేత తమ సంకల్పానుసారంగా రహస్యంగా పని చేయించేవారు.

“ఆత్మ సాక్షాత్కారం పొందినవాడు అంతరిక ప్రేరణ పొందితేనే కాని అలౌకిక అద్భుత చర్య ఏదీ చెయ్యడు,” అని వివరించారు గురుదేవులు. “దేవుడు తన సృష్టి రహస్యాలు విచక్షణ రహితంగా వెల్లడి కావాలని ఆశించడు.¹ అలాగే ప్రపంచంలో ప్రతి వ్యక్తికి తన స్వతంత్రతన్న మీద, పరాధీనం చెయ్యరాని హక్కు ఉంది. ఏ సాధువూ ఆ స్వాతంత్ర్యానికి భంగం కలిగించడు.

శ్రీ యుక్తేశ్వర్ గారిలో అలవాటుగా కనిపించే మౌనం, ఆయన పొందిన గాఢమైన ఈశ్వరానుభూతులవల్ల కలిగినది. ఆత్మసాక్షాత్కారం పొందని బోధకుల దినాంశు ఆక్రమించుకొనే అంతులేని “అలౌకిక దర్శనాలు” ప్రదర్శించడానికి ఆయనకు దైము లేదు. హిందూ పవిత్ర గ్రంథాల్లో ఇలా చెప్తారు : “మెరక నీటివంటి మందబుద్ధుల్లో చిన్నచిన్న ఆలోచనలనే చేపలే మహాసంక్షోభం కలిగిస్తాయి. మహాసముద్రావంటి మనస్సుల్లో దివ్య ప్రేరణలనే తిమింగిలాలు ఏ సంచలనమూ కలిగించవు.”

మా గురుదేవుల నిరాదరణ అనే ఆచార్యులైన కారణంగా, ఆయన సమకాలికుల్లో చాలా కొద్దిమందే, ఆయనను మానవాతీతులుగా గుర్తించారు. “తన జ్ఞానాన్ని మరుగుపరచలేనివాడు మూర్ఖుడు” అన్న నానుడి, పరమ జ్ఞానులు, శాంతమూర్తులు అయిన మా గురుదేవులకు ఎన్నడూ వర్తించదు.

శ్రీ యుక్తేశ్వర్ గారు, తక్కిన వాళ్ళందరిలాగే మానవ మాత్రు

1. “పవిత్రమైనదాన్ని కుక్కలకు చెయ్యకు ; వీ మత్కాలిప్త పండుక ముందుకు వినరకు ; అలా కనక వివరితే, వాడినవి కాళ్ళతో తొక్కిసి, పక్క పీడికి ఎదురు తిరిగి, నిన్ను చీల్చేస్తాయి.” - మత్తయి 7 : 6 (కై బిలు).

లుగా జన్మించినప్పటికీ దేశకాలాలకు నియంత అయిన పరమేశ్వరుడితో తాదాత్మ్యం సాధించారు. నరుడు నారాయణుడు, కావడానికి దాటరాని అడ్డంకి ఏదీ ఆయనకు అవుపించలేదు. మనిషిలో ఆధ్యాత్మిక సాహసీకత లేకపోవడం తప్ప, వేరే అడ్డంకి ఏదీ లేదని నేను క్రమంగా గ్రహించాను.

శ్రీ యుక్తేశ్వర్ గారి పవిత్ర పాదస్పర్శ తగిలినప్పడల్లా నాకు ఒళ్ళు పులికిస్తుండేది. గురువుతో భక్తిపూర్వకమైన స్పర్శ కలగడంవల్ల శిష్యుడు ఆధ్యాత్మిక ఆకర్షణశక్తి పొందుతాడు; సూక్ష్మ విద్యుత్ప్రవాహం ఒకటి జనిస్తుంది. భక్తుడి మెదడులో ఉండే ఆవాంఛనీయమైన అభ్యాస సంస్కారాలు విద్యుదాఘాతం పొందుతాయి. అతని ప్రాపంచిక ప్రవృత్తుల గాళ్ళు చెడిరి లాభకరమవుతాయి. కనీసం క్షణికంగానైనా, మాయను కప్పిఉన్న రహస్య ఆచ్ఛాదనం తొలగడం, పరమానందమనే వాస్తవికత తరుక్కుమనడం జరగవచ్చు. నేను భారతీయపద్ధతిలో మా గురుదేవులకు ఎప్పుడు ప్రణామం చేసినా, నా శరీరమంతటా మోక్షప్రదమైన కాంతి ప్రసరించేది.

“లాహిరీ మహాశయులు మౌనంగా ఉన్నప్పుడు సైతం, లేదా కచ్చితంగా మతానికి సంబంధించని విషయాలు ముచ్చటించేటప్పుడు కూడా వారు అనిర్వచనీయమైన విజ్ఞానం అందిస్తున్నారని కనిపెట్టేవాణ్ణి,” అన్నారు గురువుగారు నాతో.

ఆ విధంగానే శ్రీ యుక్తేశ్వర్ గారు నన్ను ప్రభావితుణ్ణి చేశారు. నేను దిగులుగాగాని ఉదాసీనమైన మనస్సుతోకాని ఆశ్రమంలోకి ప్రవేశిస్తే నా వైఖరి తెలియకుండానే మారిపోయేది. కేవలం మా గురుదేవుల దర్శనంతోనే ఉపశమనం కలిగించే ప్రకాంతత నాకు లభించేది. ఆయన నన్నిడిలో ప్రతిరోజూ ఆనందంలో, శాంతిలో, జ్ఞానంలో ఒక్కొక్క కొత్త అమృతం కలుగుతుండేది. దురాశవల్లనో కోపవల్లనో మానవిక

మైన అనుబంధంవల్లనో బ్రాంతిలో పడ్డట్టుగాని భావోద్దేకంతో ఉ లేటికులై ఉన్నట్టుగాని ఆయన నా కెన్నడూ కనిపించలేదు.

“మాయ అనే చీకటి చప్పుడు చెయ్యకుండా దగ్గరికి వస్తోంది. లోపలింటికి త్వరగా పోదాం, పద!” హెచ్చరికగా చెప్పే ఈ మాటలతో గురుదేవులు, క్రియాయోగ సాధన చెయ్యవలసిన అవసరాన్ని తమ శిష్యులకు నిరంతరం గుర్తు చేసేవారు. అప్పుడప్పుడు ఒక్కొక్క కొత్త విద్యార్థి, యోగసాధన చెయ్యడానికి తనకున్న అర్హత విషయంలో సందేహాలు వెలిబుచ్చేవాడు.

“గతాన్ని మరిచిపో,” అంటూ శ్రీ యుక్తేశ్వర్ గారు అతన్ని సముదాయించేవారు. “మనుష్యులందరి గతజీవితాలూ అనేక అవమానాలతో చీకటి ముసురుకొని ఉన్నవే. మనిషి రైపిణావనలో దృఢంగా నెలకొనే వరకు మానవ ప్రవర్తనను ఎన్నటికీ నమ్మడానికి ఏలులేదు. సువ్యక్తనక ఇప్పుడు ఆధ్యాత్మిక కృషి చేస్తున్నట్లయితే ఇకముందు ప్రతిదీ మెరుగవుతుంది.”

అశ్రమంలో గురువుగారిదగ్గర చిన్నచిన్న శిష్యులు ఎప్పుడూ ఉంటుండేవారు. వాళ్ళ బౌద్ధిక, ఆధ్యాత్మిక శిక్షణ ఆయన యావజ్జీవితానికి. ఆయన గతించడానికి కొద్దికాలం ముందుకూడా, ఆరోళ్ళ వయస్సు గల కుర్రవాళ్ళు నిద్దరినీ, పదహారేళ్ళ వయస్సుగల కుర్రవాణ్ణి ఒకజ్జీ అశ్రమవాసానికి స్వీకరించారు. ఆయన వద్దీలో ఉన్న వాళ్ళందరికీ జాగ్రత్తగా శిక్షణ ఇచ్చారు; ఈ విధంగా ‘శిష్య’, ‘శాసన’ (శిక్షణ) శబ్దాలు రెండింటికీ వ్యుత్పత్తిలోనే కాకుండా ఆచరణరీత్యా కూడా పరస్పర సంబంధ మేర్పరచడం జరిగింది.

అశ్రమవాసులు గురుదేవులను అభిమానించేవారు; గౌరవిం చేసేవారు; ఒక్కసారి చిన్నగా చప్పట్లు చరిస్తే చాలు, అత్రంగా వచ్చి

ఆయన పక్కన నిలబడేవారు. ఆయన మనఃస్థితి గంభీరమై అంతర్ముఖులయినప్పుడు, మాట్లాడడానికి ఎవ్వరూ సాహసించేవారు కాదు ; ఆయన నవ్వు ఉల్లాసంగా ధ్వనించినప్పుడు మాత్రం ఆయన తమ సొంతమే అన్నట్లు చూసేవారు పిల్లలు.

శ్రీ యుక్తేశ్వర్ గారు తమకోసం ఏదయినా పని చేసిపెట్టమని ఇతరుల్ని అడగడం అరుదు ; ఏ శిష్యుడు చేసే సహాయమైనా సంతోషంగా చెయ్యకపోతే స్వీకరించేవారు కాదు. శిష్యులెప్పుడయినా, ఆయన బట్టలు అవకాశ భాగ్యాన్ని కనక మరిచిపోతే గురుదేవులే స్వయంగా ఉతుక్కొనేవారు.

ఆయన మామూలుగా వేసుకొనే బట్టలు, సాంప్రదాయికంగా సన్యాసులు ధరించే కాషాయవస్త్రాలు. ఆశ్రమంలో ఉన్నప్పుడాయన, యోగుల సంప్రదాయాన్ని అనుసరించి, పులి చర్మంతోనో జింక చర్మంతోనో కుట్టిన, తాళ్ళులేని బూట్లు వేసుకొనేవారు.

శ్రీ యుక్తేశ్వర్ గారు ఇంగ్లీషు, ఫ్రెంచి, బెంగాలీ, హిందీ భారాళంగా మాట్లాడేవారు ; సంస్కృతంలో మంచి పరిజ్ఞానముంది. ఇంగ్లీషు, సంస్కృతం నేర్చుకోడానికి తాము నేర్చుగా రూపొందించిన సులభ పద్ధతులు కొన్ని చిన్న విద్యార్థులకు మంచి ఓపికగా నేర్పేవారు.

గురుదేవులకు తమ శరీరం మీద అపేక్ష ఉండేది కాదు కాని, దాని విషయంలో జాగ్రత్తగా ఉండేవారు. దేవుడు శారీరక మానసిక స్వస్థతం ద్వారానే సరిగా అభివ్యక్తమవుతాడని చెప్పేవారు. అతిగా ఉన్నవన్నీ నిరాకరించేవారు. భీర్ష కాలం ఉపవాసం చెయ్యదలచిన ఒక శిష్యుణ్ణి చూసి

నవ్వుతూ మా గురుదేవులు, “కుక్కకి ఒక ఎముక వెయ్యగూడదూ?”¹ అన్నారొకసారి.

శ్రీ యుక్తేశ్వర్ గారి ఆరోగ్యం అద్భుతంగా ఉండేది. ఆయనకు సుస్తీ చెయ్యగా ఎన్నడూ చూడలేదు నేను.² తమ శిష్యులు వైద్యుల్ని సంప్రదించదలిస్తే, లోకికాచారాన్ని మన్నించడం కోసం ఆయన, వాళ్ళకు అందుకు అనుమతి ఇచ్చేవారు. “భౌతిక పదార్థానికి వర్తించే విధంగా దేవుడు ఏర్పరిచిన నియమాల ద్వారా వైద్యులు తాము చేసే వైద్యం సాగించాలి,” అనే వారాయన. అయితే మానసిక వైద్యానికున్న ఘనతను ప్రశంసిస్తూ ఆయన, తరచుగా ఇలా అనేవారు : “అన్నిటికన్న గొప్పగా ఖాళన చేసేది జ్ఞానం.” ఆయన శిష్యులకు ఇలా చెప్పారు :

“విశ్వాసఘాతుకుడైన స్నేహితుడిలాంటిది శరీరం. దానికి ఇయ్య వలసినంత మట్టుకే ఇయ్యండి ; అంతకు మించి వద్దు. కష్టం, సుఖం అనేవి ఆస్థిరమైనవి. ఈ ద్వంద్వాల ప్రాబల్యం నుంచి బయటపడడానికి ప్రయత్నిస్తూనే వాటి నన్నిటినీ నిబ్బరంగా ఓర్చుకోండి. జబ్బు స్వస్థతా కూడా ప్రవేశించే ద్వారం ఉహ. మీకు జబ్బుగా ఉన్నప్పుడయినా సరే, జబ్బు అనే వాస్తవాన్ని నమ్మకండి ; గుర్తింపు పొందని ఆ సందర్భకుడు పలాయనం చిత్తగిస్తాడు !”

మా గురువుగారి శిష్యుల్లో వైద్యులు చాలామంది ఉన్నారు. “శరీర దర్మశాస్త్రం చదివినవాళ్ళు ఇంకా ముందుకు సాగి ఆత్మజ్ఞానాన్ని శోధించి

1. ఉపవాసమనేది ఆదర్శవంతమైన సహజ ఖాళన పద్ధతి అని మా గురుదేవులు ఆమోదించారు ; కాని ప్రత్యేకించి ఈ శిష్యుడికి మాత్రం ఒంటిమీద ద్యాన ఎక్కువ.

2. నేను ఆయన దగ్గర లేనప్పుడు ఒకసారి కాశ్మీరులో ఆయన జబ్బు పడ్డారు (21 అధ్యాయం చివర చూడండి).

చాలి,” అవి వాళ్ళకు చెప్పేవారాయన. “శరీర యంత్రానికి సరిగా వెనకాల సూక్ష్మమైన ఆధ్యాత్మిక తంత్రం ఒకటి చాక్కొని ఉంది.”¹

శ్రీ యు క్రైశ్చర్ గారు తమ శిష్యుల్ని, ప్రాచ్య పాశ్చాత్యదేశాల సుగుణాల్ని ఇముడ్చుకొన్న జీవంతమైన మేళనక ర్తలుగా నడుచుకోమని నలహా ఇచ్చేవారు. ఆయనయితే బాహ్యమైన అలవాట్లతో పాశ్చాత్యపక్కినిర్వాహకులు; అంతరంగంలో ప్రాచ్యపక్కి ఆధ్యాత్మిక వాది. పాశ్చాత్యుల అభ్యుదయశీలక, ప్రతిభాసంపన్న, ఆరోగ్యప్రదమైన పంథాలనూ అనేక శతాబ్దాల కాలంగా ప్రాచ్యదేశాల ఘనత నిలిపిన ధార్మిక ఆదర్శాలనూ ప్రశంసించేవారాయన.

క్రమశిక్షణ నాకు తెలియనిది కాదు; ఇంటి దగ్గర నాన్నగారు

1. శరీర ధర్మశాస్త్రంలో నోబెల్ బహుమానం పొందిన, సాహసపంతుడైన చైతన్యశాస్త్రజ్ఞుడు చార్లెస్ రాబర్ట్ రిషే ఇలా రాశాడు: “అతిభౌతికశాస్త్రం ఇంతవరకు ఒక శాస్త్రంగా ఆధికారికంగా గుర్తింపు పొందలేదు. అయినా ఇక ముందు పొందుతుంది... మనకు ఇంద్రియ జ్ఞానమిచ్చే విశేషం ఐదు జ్ఞానేంద్రియాలు మట్టుకే కాదనీ, ఇతర మార్గాల్లో కూడా ఒక్కొక్కప్పుడు, వాస్తవికతా శకలం ఒకటి తెలివిని చేరుతూ ఉంటుందనీ నేను, ఎడిన్ బర్గ్ లో 100 మంది శరీర ధర్మశాస్త్రజ్ఞుల ఎదుట నొక్కి చెప్పగలిగాను. ...ఒక యధార్థం అరుదు అయినంత మాత్రాన అది ఉండదని చెప్పడం ఒక హేతువు కాదు. ఒక విషయాన్ని అధ్యయనం చెయ్యడం కష్టమయినంత మాత్రాన, దాన్ని అర్థంచేసుకోకపోవడానికది కారణమవుతుందా?... చింతామణిని కోసం వెదకడం భ్రాంఠి మూలకమన్న హేతువుతో రసాయనశాస్త్రాన్ని ఈసడించే వాళ్ళ మాదిరిగానే అతిభౌతికశాస్త్రాన్ని గుహ్యవిద్యగా ఈసడించేవాళ్ళు కూడా తమ తెలివితక్కువ తనానికి తాము సిగ్గుపడతారు... శాస్త్రనియమాల విషయంలో, లావోజియర్, క్లాడ్ బెర్నార్డ్, పాశ్చర్ అన్న వాళ్ళవే ఉన్నారు; వాళ్ళ సర్వత్ర, సర్వదా ‘ప్రయోగశీలులు’. అందుచేత మానవ చింతనలో పరివర్తన తీసుకురాబోయే ఈ నవీన శాస్త్రానికి స్వాగతం వలెకుతున్నాను.”

కచ్చితమైన క్రమశిక్ష — — — పాదు ; అనంతరము తరచు కఠినంగా వ్యవహరించేవాడు. కాని శ్రీ యు క్షేత్రార్ గారి శిక్షణ పటిష్ఠమైనదనాడే కాని మరొకరకంగా చెప్పడానికి వీలులేదు. శ్మశికమైన విషయాల్లో నయితే నేం, మామూలు నడవడి తాలూకు సూక్ష్మ వైవిధ్యాల విషయంలో నయితే నేం, పరిపూర్ణతాప్రియులైన మా గురుదేవులు తమ శిష్యుల్ని తీవ్రంగా విమర్శించేవారు.

“చి త్రుద్ధి లేని సభ్యత నిర్ణీతమైన సుందరాంగి వంటిది,” అన్నా రొకసారి సందర్భవశాత్తు, ఆయన. “సభ్యతలేని ఋజుత్వం, వైద్యుడి క త్రిలాగ, పనికివచ్చేదే కాని అప్రియమైనది. మర్యాదతో కూడిన నిష్కాపట్యం సహాయకరమైనదే కాక, ప్రశంసనీయమైనది కూడా.”

గురుదేవులు నా ఆధ్యాత్మిక ప్రగతి విషయంలో తృప్తిపడదే కనిపించేవారు ; ఎప్పుడోకాని దాన్ని ప్రస్తావించకపోవడమే నేనదా అనుకోడానికి కారణం. ఇతర విషయాల్లో మట్టుకు ఆయన చివాట్లు నా చెవులకు కొత్త కావు. పరధ్యానం, అప్పుడప్పుడు దిగాలుపడి ఉండడం, మర్యాదకు సంబంధించిన నియమాలు కొన్ని పాటించకపోవడం, తీరుపు లేకుండా అప్పుడప్పుడు పనిచెయ్యడం— ఇవే నా పెద్ద అపరాధాలు.

“మీ నాన్న భగవతిగారి కార్యకలాపాలు ఎంత కట్టుదిట్టంగా, ఎంత తీరుపుగా ఉంటాయో చూడు,” అని మా గురువుగా రన్నారొకనాడు. లాహరీ మహాశయుల శిష్యులయిన వీరిద్దరూ, నేను మొదటిసారి శ్రీరాం పూర్ ఆశ్రమానికి వెళ్ళిన కొద్ది రోజులకే కలుసుకొన్నాను. మా నాన్న గారూ, మా గురువుగారూ ఒకతినొకరు గాఢంగా అభిమానించారు. వీరిద్దరూ యుగయుగాంతరాంకు కూడా శ్మశికమైన ఆధ్యాత్మిక ఆధార శిలల పైనాదుల మీద రమ్యమైన అంతర్భివిత మర్యాదాన్ని నిర్మించు కున్నారు.

నా చిన్నప్పుడ, కొద్దికాలం నాకు చదువుచెప్పిన ఒక మాస్టరుగారి దగ్గర తప్పదు పాఠాలు కొన్ని ఒంటబట్టించుకున్నాను. శిష్యుడయిన వాడు లౌకిక వితుల నిర్వహణ కోసం ఎక్కువగా శ్రమపడవలసిన అవసరం లేదని నాకు చెప్పడం జరిగింది. నేను నా పనుల్ని ఉపేక్షించడం గాని, అజాగ్రత్తగా చెయ్యడంగాని జరిగినప్పుడు నన్ను మందలించలేదు. మానవ ప్రకృతికి, అల్లాటి పోధలు ఒంట బట్టించుకోడం చాలా సులువుగా కనిపిస్తుంది. అయితే గురుదేవుల కఠిన శిక్షణలో, బాధ్యతారహితమైన మనోజ్ఞమైన ప్రభుత్వంలో త్వరగానే బయటపడ్డాను.

“ఈ లోకానికి అతిమంచిగా ఉండేవాళ్ళు వేరొక లోకానికి శోభ చేకూరుస్తున్నవాళ్ళు,” అన్నారు శ్రీ యుక్తేశ్వర్ గారొకనాడు. “ఈ భూమిమీద ఉచితంగా లభించే గాలి పీలుస్తున్నంతకాలం, కృతజ్ఞతా పూర్వకమైన సేవ చెయ్యవలసిన బాధ్యత మనమీద ఉంటుంది. ఊపిరి ఆడని సమాధిస్థితిని పూర్తిగా సాధించినవాడు మాత్రమే ప్రాపంచిక విధులనుంచి విముక్తి పొందుతాడు,” అని చెబుతూ ఆయన, “నువ్వు అతిమ పరిపూర్ణతల్లం సాధించినప్పుడు ఆ విషయం నీకు తెలియజెయ్య కుండా ఉండను,” అన్నారు పొడిగా.

ప్రేమతో నయినా సరే, మా గురువుగారిని ఆశపెట్టి అనుకూలంగా మార్చుకోలేము. నాలాగ, ఆయనదగ్గర శిష్యరికం చెయ్యడానికి మనః పూర్వకంగా అంగీకరించినవారెవరి విషయంలోనూ ఆయన మెతకతనం చూపింపలేదు. గురువుగారికి నాకూ చుట్టూ ఆయన విద్యార్థులుకాని పరిచయంలేని పరాయివాళ్ళు కాని ఉన్నా సరే, మేము ఏకాంతంగా ఉన్నా సరే ఆయన ఎప్పుడూ దావరికంలేకుండా మాట్లాడుతూ చెడామడా చివాట్లు పెట్టేవారు. తెలివితక్కువతనంవల్లకాని, అసందర్భంగాగాని చిన్న

పొరపాటు జరిగితే చాలు, ఆయన చివాట్లు తప్పేవి కావు. అహంకారాన్ని అణగ్గాట్టే ఈ మాదిరి వ్యవహారవిధానం సహించడం కష్టమే అయినప్పటికీ, నాలో ఉన్న మానసికమైన ఎగుడుదిగుళ్ళను చదునుచెయ్యడానికి శ్రీ యుక్తేశ్వర్ గారిని అనుమతించాలన్నదే మార్చరాని నా తీర్మానం.

“నా మాటలు నీకు నచ్చకపోతే నువ్వు ఎప్పుడయినాసరే స్వేచ్ఛగా వెళ్ళిపోవచ్చు,” అని హామీ ఇచ్చారు గురుదేవులు. “నీ అభివృద్ధి తప్ప నేను నీ దగ్గర మరేమీ కోరను. నీకు లాభం కలుగుతోందనిపిస్తేనే ఉండు.”

నా దురహంకారాన్ని సమ్మెట దెబ్బలతో అణిచేసినందుకు నే నాయనకి ఎంతో కృతజ్ఞుణ్ణి. అలంకారికంగా చెప్పాలంటే, నా దవడకున్న పలువరసలో ప్రతి పుష్పిపన్నూ కనిపెట్టి పీకేస్తున్నారాయన, అని ఒక్కొక్కప్పుడు అనిపించేది నాకు. అహంభావాన్ని తొలగించాలంటే మెరటుగా తప్ప మరే విధంగా నయినా కష్టమే. అది పోయిన తరువాతనే ఈశ్వరానుభూతికి, చివరికి నిర్విరుద్ధమైన దారి దొరుకుతుంది. స్వార్థంతో బంధబారిన గుండెల్లోకి చొరబారడానికి అది చేసే ప్రయత్నం వృథాయే అవుతుంది.

శ్రీ యుక్తేశ్వర్ గారి సహజావబోధం తీక్షణంగా ఉండేది. ఆయన తరచు, అవతలి వ్యక్తి చెప్పిన మాటలతో నిమిత్తంలేకుండా, అతను బయటపెట్టిన ఆలోచనలకు జవాబు ఇస్తూ ఉండేవారు. ఒక మనిషి వాడిన మాటలూ వాటి వెనకఉన్న వాస్తవమైన ఆలోచనలూ భిన్నమైతే అయి ఉండవచ్చు. “మనుషుల పదాదంబరంవల్ల కలిగే గందరగోళానికి వెనకఉన్న ఆలోచనల్ని ప్రశాంతతద్వారా అనుభూతం చేసుకోడానికి ప్రయత్నం చెయ్యి,” అన్నారు మా గురుదేవులు.

దివ్యమైన అంతర్బుద్ధివల్ల బయల్పడే విషయాలు ప్రాపంచిక జీవుల చెవులకు తరచు కటువుగా ఉంటాయి. పైపై మెరుగులతో నదిపెట్టుకొనే

విద్యార్థుల అభిమానాన్ని ఆయన చూరగొనలేదు. ఎప్పుడూ కొద్ది సంఖ్యలోనే ఉండే తెలివైన విద్యార్థులు మాత్రం ఆయన్ని ప్రగాఢమైన భక్తితో ఆరాధించేవారు.

ఆయన మాట అంత కటువుగానూ నిందాత్మకంగానూ ఉండి ఉండకపోతే భారతదేశంలో ఎక్కువమంది శిష్యులు వెతుక్కుంటూ ఏరి కోరి వచ్చేది శ్రీ యు క్తేశ్వర్ గారి దగ్గరికేనని నొక్కి చెప్పగలను.

“నా దగ్గరికి తర్ఫీదుకు వచ్చిన వాళ్ళ విషయంలో నేను కఠినంగా ఉంటాను,” అని నా దగ్గర ఒప్పుకొన్నారాయన. “అది నా పద్ధతి. దాన్ని ఒప్పుకో, మానుకో; అందులో నేను రాజీపడను. కాని నువ్వు నీ శిష్యులతో ఇంతకంటే దయగా ఉంటావు. అది నీ పద్ధతి. కాశిన్యమనే నిప్పు త్లోనే కాల్చి బుద్ధి చెయ్యడానికి ప్రయత్నిస్తాను నేను! ఇవి, సగటు సహనశక్తికి మించి మలమల మాడుస్తాయి. ప్రేమతో కూడిన సౌమ్య మార్గం కూడా మార్పు తీసుకువస్తుంది. విజ్ఞతతో ప్రయోగించినట్లయితే కఠోర పద్ధతులూ కోమల పద్ధతులూ కూడా సమంగా ఫలప్రదమైనవే.” ఆయన ఇంకా ఇలా అన్నారు, “నువ్వు పై దేశాలకి వెళ్తావు; అక్కడ అహంకారం మీద మొరటుగా తీసే దెబ్బల్ని హర్షించరు. రాజీపడడానికి అనుకూలమైన నిదానం, ఓరిమి సమృద్ధిగా లేనిదే ఏ గురువూ భారతదేశ సందేశాన్ని పాశ్చాత్యదేశాల్లో వ్యాప్తి చెయ్యలేడు.” (గురుదేవుల మాటల్ని నేను అమెరికాలో ఎంత తరచుగా గుర్తు చేసుకున్నానో చెప్పనుగాక చెప్పను!). వాస్తవాన్ని బయల్పరిచే మా గురుదేవుల వాక్కు, ఆయన భూమిమీద ఉన్న కాలంలో అధిక సంఖ్యలో శిష్యులు ఏర్పడకుండా అటంకపరిచినప్పటికీ, నానాటికీ అధికమవుతున్న, చిత్తశుద్ధిగల శిష్యుల మూలంగా ఆయన ఆత్మ ఈనాటికీ ప్రపంచంలో జీవిస్తోంది. అలెగ్జాండరు పండి యోధులు భూమిమీద సార్వభౌమాధికారం కోసం పాకులాడుతారు;

శ్రీ యుక్తేశ్వర్ గారి వంటి గురువులు అంతకన్న విశాలమైన సామ్రాజ్యాన్ని— మానవ హృదయాల్లో జయిస్తారు.

తమ శిష్యుల లోపాల్లో చిన్నవాటిని పట్టించుకోనవసరం లేని వాటిని ఉత్పాతాన్ని సూచించేటంత తీవ్రంగా ఎత్తిచూపడం గురుదేవుల అలవాటు. ఒకనాడు మా నాన్నగారు శ్రీ యుక్తేశ్వర్ గారి దర్శనం కోసం శ్రీరాంపూర్ వచ్చారు. నాన్నగారు నా గురించి మెప్పుగా నాలుగు మాటలు విందామని ఆశించి ఉండవచ్చు. కాని నాలోఉన్న లోపాల్ని వరసపెట్టడం వినేసరికి అదిరిపోయారు. వెంటనే నా దగ్గరికి వచ్చారు.

“మీ గురువుగారి మాటల్ని బట్టి నువ్వు పూర్తిగా ధ్వంసమయ్యావని అనుకోవలసి వస్తోంది!” కన్నీళ్ళతో నవ్వుతో మధ్య అవస్థలో ఉన్నారు నాన్నగారు.

ఆ సమయంలో శ్రీ యుక్తేశ్వర్ గారి అసంతుష్టికి కారణం ఒక్కదే— ఒకతన్ని ఆధ్యాత్మిక మార్గంలోకి మార్చే విషయమై, గురువుగారు ఆ పని వద్దనే సౌమ్యంగా సూచించినప్పటికీ నేను అందుకు ప్రయత్నిస్తూ ఉండడమే. నువ్వోషంగా గబగబా గురువుగారి దగ్గరికి వెళ్ళాను. చేసిన తప్పు తెలిసినవారిలా, నన్ను చూసి కళ్ళు కిందికి వచ్చుకున్నారు. ఆ దివ్య సింహం నా ఎదుట అంత సౌమ్యంగా ఉండగా చూడడం అదొక్కసారే. ఆ ఏకైక క్షణాన్ని పూర్తిగా ఆనందించాను.

“స్వామీ, మా నాన్నగారిదగ్గర నా గురించి అంత నిర్ణయంగా మాట్లాడి ఆయన విస్తుపోయేటట్టు ఎందుకు చేశారు? అది న్యాయమేనా?”

“ఇంకెప్పుడూ అలా చెయ్యను.” శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారి కంఠస్వరం క్షమాపణ చెప్పకొంటున్నట్టుగా ఉంది.

చదుక్కున నేమి నిరాయధుణ్ణి అయిపోయాను. ఆ మహాను

భావులు తప్ప ఎంత వెంటనే ఒప్పుకున్నారు ! అయితే గురుదేవులు మళ్ళీ ఎన్నడూ నాన్నగారి మనశ్శాంతిని పొగొట్టలేదు కాని ఆయన ఎప్పుడనుకుంటే అప్పుడు, ఎక్కడనుకుంటే అక్కడ, నన్ను నిర్దాక్షిణ్యంగా చీల్చి చెండాడుతూ ఉండేవారు.

శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు అమూల్యగ్రంగా ఇతరుల్ని విమర్శిస్తూ ఉండేటప్పుడు తరచుగా కొత్త శిష్యులు కూడా ఆయనతో కలుస్తూ ఉండేవారు. గురువుగారంతటి జ్ఞానులు మరి ! దోషంలేని వివేకమూర్తులు మరి ! కాని ఒకరిమీద దెబ్బతియ్యాలని చూసేవాడు తాను కావుదల లేకుండా ఉండగూడదు. ఒకరిలో తప్పులు పట్టే ఈ శిష్యులే, విమర్శ అనే తమ అమ్ముల పొదిలోంచి గురుదేవులు కొన్ని బాణాలు వాళ్ళవేపు దూసుకువెళ్ళేలా బహిరంగంగా వదిలిన వెంటనే ఆయన దగ్గర్నుంచి అనారోచితంగా పలాయనం చిత్రగించారు.

“మెత్తని మందలింపులకే ఎదురుతిరిగే సున్నితమైన మానసిక బంహినతలు, సున్నితంగా తాకేలోగానే ఎదురుతిరిగే, రుజుగ్రస్తమైన శరీరావయవాది వంటివి.” పలాయనంచేసే వాళ్ళగురించి శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు సరదాగా భేసిన వ్యాఖ్య ఇది.

చాలామంది శిష్యులకు గురువుగారి గురించి ముందుగా ఊహించుకొన్న అభిప్రాయాలు కొన్ని ఉండడంతో, వాదినబట్టి వాళ్ళు ఆయన మాటల్ని చేతల్ని నిర్ణయిస్తూ ఉంటారు. అటువంటి వ్యక్తులు, శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారిని తాము అర్థంచేసుకోలేదని తరచుగా ఫిర్యాదు చేస్తూ ఉంటారు.

“మీరు దేవుణ్ణి అర్థంచేసుకోరు !” అంటూ ఒక సందర్భంలో నేను మాటకు మాట తిప్పికొట్టాను. “ఒక సాధువు మీకు అర్థం కావడమే అరిగితే మీరే ఒక సాధువవుతారు !” సృష్టిలో కోటానుకోట్ల రహస్యాలు

దురవగాహంగా ఉండగా సాధువుల అగాధమైన ప్రకృతి ఒక్కటి. తక్షణమే అన్తఃకాలని ఆదగడానికి సాహసించవచ్చా?

శిష్యులు పచ్చేవారు ; సాధారణంగా వెళ్ళిపోయేవారు. సులువైన చారికోసం— అంటే, తక్షణ సానుభూతికోసం, తన యోగ్యతలకు అష్టాదశమైన గుర్తింపుకోసం— తపించిపోయే వాళ్ళకి ఈ ఆశ్రమంలో అధికనిపించేది కాదు. గురుదేవులు తమ శిష్యులకు ఆశ్రయం, అనేక యుగాల పాటు సంరక్షణ ఇస్తుండేవారు. కాని చాలామంది శిష్యులు లోభుల మాదిరిగా తమ అహంకారానికి తృప్తి కూడా కావాలని కోరేవారు. వినయం అలవరచుకోడానికి బదులుగా జీవితంలో ఎదురయే లెక్కలేనన్ని అవమానాలకే ప్రాముఖ్యమిచ్చి వెళ్ళిపోయారు వాళ్ళు. శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారి తీక్షణిరజాలు— అంటే, బహిరంగంగా లోపలికి చొచ్చుకు వెళ్ళే ఆయన జ్ఞాన సూర్యరశ్మి— వాళ్ళ ఆధ్యాత్మిక రుగ్మతకు భరించజాలనంత శక్తిమంతమైనవి. వాళ్ళు తమను పొగడతే మరుగుపరుస్తూ అజ్ఞానమనే కలతనిద్రలో ఉండనిచ్చే తస్క-వస్థాయి గురువును చూసుకునేవారు.

గురుదేవుల దగ్గర నేనున్న తొలినాళ్ళలో, పదిమంది ముందు ఆయన పెద్దే చివాట్లంటే ఒక రకం భయం పట్టుకుంది. అయితే ఆయన, మాటల రూపంలో చేసే ఆ శస్త్రచికిత్సలు, తర్చీదు ఇమ్మని నా మాదిరిగా తమను కోరిన వ్యక్తులమీదే ప్రయోగించేవారని త్వరలోనే గ్రహించాను. అందుకు గొణుకునే విద్యార్థి ఎవరయినా అభ్యంతరం చెబితే మట్టుకు శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు, మనస్సులో ఏమీ నొచ్చుకోకుండా మౌనం వహించేవారు. ఆయన మాటలెన్నడూ, వ్యక్తిగతంగా వర్తించేటట్లు, కాకుండా జ్ఞానసంపన్నమై ఉండేవికాని, అగ్రహోదగ్రంగా ఉండేవి కావు.

గురుదేవు చివాట్లు ఉత్తిపుజ్యానికి వచ్చినవాళ్ళకి ఎన్నడూ కగి

లేవి కాదు ; వాళ్ళ లోపాలు కొట్టవచ్చినట్టు ఉన్నప్పటికీ వాటినిగురించి ఆయన వ్యాఖ్యానించడం ఆరుదు. కాని తమ సలహాకోసం వచ్చిన విద్యార్థుల విషయంలో మట్టుకు శ్రీ యుక్తేశ్వర్ గారు తమమీద గురుతరమైన బాధ్యత ఉందని భావించేవారు. అహంకారం చొరబారిన మానవులు అనే ముడిబనిజాన్ని మార్చడానికి పూనుకొన్న గురువే నిజంగా దైర్యశాలి ! సాధువు సాహసం, మాయాజాలంలో ఇరుక్కొని కలవరపడే ప్రజలమీద అంటే, తదుములాడుకొనే గుడ్డివాళ్ళ లాటి ప్రాపంచిక జనులమీద— కలిగిన కరుణలో పాదుకొని ఉంటుంది.

నేను నాలో ఉన్న ఉడుకుబోతుతనాన్ని పోగొట్టుకున్న తరవాత నా మీద పడే తిట్లలో స్పష్టంగా తగ్గుదల కనిపించింది. గురుదేవులు అత్యంత సూక్ష్మరీతిలో కరిగి కరుణాన్నివర్షింపజేసారు. కొంతకాలానికి నేను మామూలుగా మానవ మూర్తిమత్వం తన కాపుదలకోసం అడ్డుపెట్టుకొనే హేతువాద విధేయత, అవచేతన! మనస్సులోని మినహాయింపు అనే ప్రతి గోడనూ కూలగొట్టాను. దానికి ఫలితంగా నాకు లభించిన బహుమానం, ఆప్రయత్నంగానే మా గురుదేవులతో సామరస్యం ఏర్పడడం. అప్పుడు నేను, ఆయన, మనిషిమీద నమ్మకముంచినవారని, మంచిచెడ్డలు ఆలోచించే

1. రబీ ఇబ్రాహిమ్ పావ్. లెవింథార్ న్యూయార్క్ లో ఇచ్చిన ఒక ఉపన్యాసంలో, "మన చేతనకూ అవచేతనకూ కిరీటం వండిది అధిచేతన," అన్నాడు. మనలో లోలోపల ఒక చెత్తకుప్ప, ఒక కోశాగారం కూడా మరుగుపడి ఉన్నాయని ఎఫ్. డబ్ల్యు. హెర్బ్. మేయర్స్ అనే ఇంగ్లీషు మనోవిజ్ఞానశాస్త్రవేత్త చాలా ఏళ్ళకిందట అన్నాడు. అధిచేతనకు సంబంధించిన నవ్య మనోవిజ్ఞానశాస్త్రం, మానవ స్వభావంలోని అవచేతననే కేంద్రంగా చేసుకొని పరిశోధనంన్న సాగించే మనోవిజ్ఞానశాస్త్రానికి భిన్నంగా, కోశాగారం మీద అంటే, మానవుల మహనీయ, విస్మయకరమైన విరోచిత కృత్యాల్ని వివరించగల ఏకైక మండలం మీద దృష్టి కేంద్రీకరిస్తుంది.

వారని, గుప్తంగా ప్రేమించేవారని కనిపెట్టాను. అయితే, బయటికి కనబరిచే స్వభావం లేనివారవడంవల్ల ఆప్యాయమైన మాట ఒక్కటి అనేవారు తారు.

నా మట్టుకు నా తత్వం ప్రధానంగా భక్తిపరమయినది. జ్ఞాన పూర్ణులయిన మా గురుదేవులు భక్తిలేనివారి మాదిరిగా పైకి కనిపించినప్పటికీ, ముఖ్యంగా నిరుత్సాహజనకమైన ఆస్యాత్మిక గణితరీతిలో ఆయన తమ భావాల్ని వ్యక్తం చేస్తూండడం నన్ను కంపరపెట్టింది. కాని నేను ఆయన స్వభావానికి తగినట్టుగా ఉంటూ వచ్చినకొద్దీ దేవుడిమీద నా మన్న భక్తి¹ తత్పరత తగ్గకపోగా, మరింత పెరిగిందని కనిపెట్టాను. అత్య సాక్షాత్కారం పొందిన గురువుకు తన దగ్గరున్న రకరకాల శిష్యుల్లో వారివారి ప్రధానమైన మొగ్గునుబట్టి సహజ మార్గాల్ని అనుసరించి వాళ్ళకు మార్గదర్శకత్వం వహించే సామర్థ్యం పూర్తిగా ఉంటుంది.

శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారితో నా సంబంధం కొంతవరకు, మాటల్లో వ్యక్తంకాని విధంగా ఉన్నప్పటికీ దానికి గుప్తమైన ధారాళత ఉండేది. నోటి మాటకు ఉపయోగం లేకుండా చేస్తూ ఆయన మౌనంగానే నాలో ఆలోచన రేకెత్తింపజేసేవారు. మౌనంగా ఆయన పక్కన కూర్చుని ఉండగా ఆయన ఆనుగ్రహం నా మీద వర్షించడం తరచు నాకు అనుభవంలోకి వచ్చేది.

గురుదేవుల నిష్పక్షపాతమైన న్యాయం, నేను కాలేజీలో చదివేటప్పుడు మొదటి సంవత్సరం వేసవి సెలవుల్లో నాకు స్పష్టంగా కనబడింది. నేను శ్రీరాంపూర్ లో గురుదేవుల సన్నిధిలో అవిచ్ఛిన్నంగా కొన్ని నెలలు గడిపే అవకాశం కోసం ఎదురుచూస్తున్న రోజులవి.

1. దేవుణ్ణి చేరే ప్రధాన మార్గాల్లో రెండు : జ్ఞానం, భక్తి.

నేను ఉత్సాహంగా ఆశ్రమానికి వచ్చినందుకు సంతోషిస్తూ శ్రీయశ్చక్రేగారు, “ఆశ్రమం వ్యవహారాన్నీ నువ్వు నడపవచ్చు” అన్నాడు. “అతిథి మర్యాదలు చెయ్యడం, ఇతర శిష్యుల పని అజమాయిషీ చెయ్యడం నీ విధులు.”

ఒక పక్షం రోజుల తరువాత, తూర్పు బెంగాలునుంచి వచ్చిన కుమార్ అనే పల్లెటూరి పిల్లవాణ్ణి ఆశ్రమ శిక్షణకు స్వీకరించడం జరిగింది. మంచి తెలివైన ఆ కుర్రవాడు త్వరలోనే గురుదేవుల అభిమానాన్ని చూరగొన్నాడు. కారణమేమిటో ఎవరికీ అంతుబట్టలేదుగాని, శ్రీయశ్చక్రేగారు ఆ కొత్త శిష్యుడి విషయంలో విచారావహితమైన వైఖరి అవలంబించారు.

“ముకుందా, నీ పనులు కుమార్ ని చెయ్యనియ్యి. తుడవడం, వంట చెయ్యడం నువ్వు చెయ్యి.” కొత్త కుర్రవాడు వచ్చిన నెల్లాళ్ళకి గురుదేవులు వాకి ఆదేశాలు ఇచ్చారు. తనను నాయకత్వపు హోదాకు పెంచే సరికి కుమార్, నిరంకుశమైన పెత్తనం చలాయించడం మొదలుపెట్టాడు. తక్కిన శిష్యులు మనసులో తిరుగుబాటు వైఖరి అవలంబించింది, రోజువారీ విషయాల్లో సలహాకు నా దగ్గరికే వచ్చేవారు. ఈ పరిస్థితి మూడు వారాలపాటు సాగింది ; అప్పుడు కుమార్ కూ గురుదేవులకూ మధ్య జరిగిన భంభావణ వాకు చాటునుంచి వినబడింది.

“ముకుందుడు అసాధ్యుడు !” అన్నా డా కుర్రవాడు. “మీరు నన్ను అజమాయిషీదారును చేశారు. అయినా తక్కినవాళ్ళందరూ అతని దగ్గరికే వెళ్ళి, అతను చెప్పిన మాటే వింటున్నారు.”

“అందుకే అతనికి వంటించిపని నీకు కచేరీ సావడిపని అప్పజెప్పాము. కాబట్టి యోగ్యుడైన నాయకుడికి సేవ చెయ్యాలన్న కోరికేకాని అధికారం చలాయించాలన్న కోరిక ఉండదని నువ్వు గ్రహించవచ్చు.”

శ్రీయు క్షేత్యర్ గారి పొడిమాటలు కుమార్ కి కొత్త. “నువ్వు ముకుందుడి స్థానం నీకు కావాలని కోరావు. కాని యోగ్యతద్వారా దాన్ని నిలుపుకోలేక పోయావు. వంటవాడికి సహాయకుడిగా నువ్వు మొదటచేసిన పనిలోకే తిరిగి వెళ్ళు.

గర్వాన్ని అణిచే ఈ సంఘటన జరిగిన తరువాత గురుదేవులు కుమార్ విషయంలో ఆకారణమైన అనురాగంతో వెనకటి వైఖరి ఆవలంబించారు. ఆకర్షణలోని మర్మాన్ని ఎవరు చేదించగలరు? మా గురుదేవులు కుమార్ లో, మనోహరంగా పైకి చిమ్మే ఉత్సాహ జలనిధిని కనిపెట్టారు కాని తోటి శిష్యుల విషయంలో కనబరచడానికి మాత్రం ఆ ఉత్సాహం పెల్లుబిక్కుదు మరి! కొత్త కుర్రవాడు సహజంగా గురుదేవులకు ఇష్టమయినప్పటికీ నాకేమీ నిరుత్సాహం కలగలేదు. షహాపురుషులకు సైతం ఉండే వ్యక్తిగతమైన విపరీత లక్షణాలు జీవన విధానాన్ని సంకీర్ణం చేస్తున్నాయి. నా స్వభావం చిన్నచిన్న విషయాలచేత ప్రభావితం కాదు. నేను శ్రీయు క్షేత్యర్ గారి దగ్గర పొందగోరినది, పైపై పొగడలకన్న గొప్ప లాభం.

ఒకనాడు కుమార్ నాతో నిష్కారణంగా విషం కక్కుతూ మాట్లాడాడు; నేను చాలా నొచ్చుకున్నాను.

“నీ తం పేలిపోయేటంతగా పొగరెక్కిపోతోంది!” అంటూ, నే నొక హెచ్చరిక కూడా చేశాను; దాంట్లో సత్యం నా అంతఃకరణకు స్ఫురించింది: “నువ్వు తనకీ నీ పద్ధతులు మార్చుకోకపోతే, ఎప్పుడో ఒకనాడు నిన్ను అశ్రమంనుంచి వెళ్ళిపొమ్మని చెబుతారు.”

కుమార్ హేళనగా వచ్చుతూ, నే నన్నమాటలు, అప్పుడే గదిలో అడుగుపెట్టిన గురుదేవుల దగ్గర వల్లించాడు. ఇక తిట్లు తినవలసివస్తుందని అనుకుంటూ నేను ఒక మూల నక్కాను.

“ముకుందుడు చెప్పింది నిజమే కావచ్చు.” గురుదేవులు ఆ అబ్బాయికి ఇచ్చిన జవాబు, ఎన్నడూలేనంత నిరుత్సాహంగా ఉంది.

ఒక ఏడాది తరవాత కుమార్, తన ఊరికి బయలుదేరి వెళ్ళాడు. గురుదేవులు మౌనంగా తెలిపిన ఆసమ్మతిని అతను ఉపేక్షించాడు ; శ్రీయ క్షేత్ర్యర్ గారు తమ శిష్యుల రాకపోకలను ఎన్నడూ అధికారం చూపించి అదుపులో పెట్టలేదు. కొద్ది నెలల్లో తిరిగి శ్రీరాంపూర్ వచ్చే నాటికి ఆ అబ్బాయిలో కొట్టవచ్చినట్టు మార్పు కనిపించింది. ప్రకాంతంగా ప్రకాశించే ముఖంతో రాజసం ఉట్టిపడే కుమార్ లేడిక ; ఉత్తరోత్తరా చెడ్డ అలవాట్లు చేసుకున్న మామూలు పల్లెటూరి పడుచువాడొకడు మా ముందు నిలబడ్డాడు.

గురుదేవులు నన్ను పిలిచారు ; ఆ కుర్రవాడు ఇప్పుడు ఆశ్రమ జీవితానికి తగ్గవాడు కాదన్న యథార్థాన్ని భగ్నహృదయంతో చెబుతూ నాతో చర్చించారు.

“ముకుందా, రేపే ఆశ్రమం విడిచి వెళ్ళమని కుమార్ కు చెప్పే వని నీకు అప్పగిస్తున్నాను ; నే నది చెయ్యలేను !” శ్రీయ క్షేత్ర్యర్ గారి కళ్ళలో నీళ్ళు నిలిచాయి. కాని వాటిని త్వరగానే ఆపుకొన్నారు. “ఆ అబ్బాయి నా మాట విని, ఊరికి వెళ్ళకుండా, చెడుసావాసాలు చెయ్య కుండా ఉంటే ఇంత అధోగతికి పోయేవాడు కాదు. నా రక్షణ తిరస్కరించాడు. ఇప్పుడిక కఠిన ప్రపంచమే అతనికి గురువుగా ఉండాలి.”

కుమార్ వెళ్ళిపోవడం నా కేమీ సంతోషం కలిగించలేదు ; గురు దేవుల అభిమానాన్ని సంపాదించే శక్తి గలవాడు ప్రాపంచిక ప్రలోభాలకు అంత సులువుగా ఎలా లోబడిపోయాడా అని విచారించాను. మధ్యంవల్లా చుగువల్లా సుఖాసుభవం పొందడమన్నది ప్రకృతినీర్ధంగా జీవించే మనిషిలో పాదుకొని ఉన్నది. వాటిని మెచ్చుకోదానికి సూక్ష్మజ్ఞాన మేమీ

అక్కరలేదు. ఇంద్రియ ప్రలోభాలు, ఎప్పటికీ పచ్చగా ఉండే గన్నేరు మొక్క లాంటివి; సువాసన వెదజల్లుతూ, గులాబి వన్నెపూలు గల్గి ఆ మొక్కలో ప్రతి భాగమూ విషపూరితమైనది.¹ స్వస్థత చేకూర్చే లోకం లోలోపల ఉంటుంది; ఏ సుఖంకోసం బయట వెయ్యి వైపుల మనం గుడ్డిగా వెతుకుతూ ఉంటామో ఆ సుఖం, ఆ లోకంలో ప్రకాశిస్తూ ఉంటుంది.

“తీక్షణమైన బుద్ధి రెండు వేపులా పడుచున్న కత్తిలాంటిది;” అని వ్యాఖ్యానించారు గురుద్వైపు లొకసారి, కుమార్ ఉజ్జ్వల ప్రతిభను గురించి ప్రస్తావిస్తూ. దాన్ని కత్తిలా, నిర్మాణాత్మకంగానో విధ్వంసాత్మకంగానో అజ్ఞానమనే కురుపు కొయ్యడానికి కాని, తల తెగ్గోసుకోడానికికాని ఉపయోగించవచ్చు. ఆధ్యాత్మిక నియమం తప్పించుకోడానికి వీలులేనిదన్న సంగతిని మనస్సు అంగీకరించిన తరవాత మాత్రమే బుద్ధి సరయిన మార్గంలో సాగుతుంది.”

మా గురుధేవులు అందరినీ తమ పిల్లల మాదిరిగానే ఆదరిస్తూ, శిష్యులతోడే శిష్యురాళ్ళతోడే కూడా స్వేచ్ఛగా కలిసిమెలిసి ఉండేవారు. ఆత్మపరంగా వాళ్ళలో సమానత్వాన్ని గ్రహించి వాళ్ళమధ్య విచక్షణ చూపించడంకాని, పక్షపాతం చూపించడంకాని చేసేవారు కాదు.

“నిద్రలో, నువ్వు ఆడో మొగో నీకు తెలియదు,” అన్నారాయన.

1. మానవుడు జాగ్రదవస్థలో ఇంద్రియసుఖాలు అనుభవించడానికి రెక్కలేనన్ని ప్రయత్నాలు చేస్తూ ఉంటాడు. ఇంద్రియాంస్థి అంశిపోయినప్పుడు చేతికొందిన సుఖాన్ని కూడా మరిచిపోయి, తన స్వభావమయిన ఆత్మలో ఏకాంతి అనుభవించడానికి నిద్రపోతాడు,” అని రాశారు. మహావేదాంతి శంకరాచార్యుల వారు, “ఆవిధంగా, అంతేంద్రియోపశాంతి సాధించడం చాలా సులువు; ఎప్పుడూ రోకతోనే అంతమయే ఇంద్రియ సుఖాలకంటే ఆది చాలా శ్రేష్ఠమైనది.”

“శ్రీ రూపం ధరించిన పురుషుడు శ్రీ కానట్లే, శ్రీ పురుషు లుభయులు గానూ రూపభారణ చేసే ఆత్మ, మార్పు చెకుండానే ఉండిపోతుంది. ఆత్మ భగవంతుడి నిర్వికార, నిర్గుణ ప్రతిరూపం.

శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు శ్రీలను ఎన్నడూ పరిహరించనూ లేదు, వాళ్ళను “పురుషుడి పతనానికి” కారకులుగా నిందించనూ లేదు. శ్రీలు కూడా పురుషుల ఆకర్షణను ఎదుర్కోవలసి ఉంటుంది. ప్రాచీనకాలపు మహాభక్తుడు, ఒకాయన శ్రీలను “నరకానికి ద్వారం”గా చెప్పడానికి కారణమేమిటని నేనొకసారి గురుదేవుల్ని అడిగాను.

“చిన్నప్పుడు ఒకమ్మాయి ఆయన మనశ్శాంతికి చాలా భంగ కరంగా ఉండి ఉండాలి,” అని జవాబిచ్చారు మా గురుదేవులు, మాటుగా. “లేకపోతే ఆయన, శ్రీని కాకుండా, తనలోని ఆత్మనిగ్రహంలోని లోపాలన్ని గర్హించి ఉండేవాడు.”

చూడానికి వచ్చిన వ్యక్తి ఎవరయినా మనోవికార ద్యోతకమైన కథ ఏదైనా చెప్పడానికి సాహసించేటట్లయితే గురుదేవులు గంభీరంగా మౌనం వహించేవారు. అందమైన ముఖం చెచ్చగొట్టే కొరడాలాంటిది; దాంతో దెబ్బలు తినే స్థితి తెచ్చుకోకండి,” అని శిష్యులకు చెప్పారాయన. “ఇంద్రియాలకు బానిసలయిన వాళ్ళు ప్రపంచంలో ఆనందం ఎలా పొంద గలరు? అసహ్యమైన బురదలో పొర్లాడుతున్నప్పుడు, ప్రపంచపు సూక్ష్మ సుగంధాలు వాళ్ళకు సోకవు. పాంచభౌతిక సుఖాలను లోబద్ధ మనిషికి సున్నితమైన విచక్షణలన్నీ నశిస్తాయి,”

మాయాప్రేరితమైన కామలాలసనుంచి బయటపడడానికి ప్రయత్నించే విద్యార్థులకు శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు వాళ్ళని ఉన్నట్టుగా అర్థంచేసుకొని భగవంతుని ఇచ్చేవారు.

“అబకు కాకుండా, ఆకలికి న్యాయమైన ప్రయోజనం ఉన్నదే! తృప్తిపరచజాలని కోరికల్ని రేపడానికి కాకుండా, కేవలం వంశాభివృద్ధి కోసమే ప్రకృతి, కామప్రవృత్తిని నెలకొల్పింది,” అన్నారాయన. “చెడ్డకోరికల్ని ఇప్పుడు నాశనం చెయ్యి; రేకపోతే అవి, నీ సూక్ష్మ శరీరం భౌతికకోశం నుంచి విడివడ్డ తరవాత కూడా సీతోనే ఉంటాయి. శరీరం, వాటిని నిగ్రహించలేనంత బలహీనంగా ఉన్నప్పటికీ మనస్సు ఎప్పుడూ నిరోధిస్తూ ఉండాలి. వాటి ఆకర్షణ తనక, క్రూరమైన శక్తితో నీ మీద దాడి చేస్తున్నట్లయితే నిష్పాక్షిక విశ్లేషణతోనూ అజేయమైన సంకల్పబలంతోనూ దాన్ని జయించాలి. ప్రకృతి సహజమైన ప్రతి వాంఛనూ జయించవచ్చు.

“మీ శక్తుల్ని పదిలపరుచుకోండి. ఇంద్రియాలనే ఉపనడు లన్నింటినీ తనలో కలుపుకొనే విశాలమైన మహాసముద్రంలో ఉండండి. రోజురోజూ తలఎత్తే ఇంద్రియవాంఛలు మీ అంతరంగంలో ఉన్న శాంతిని తొలిగేస్తాయి; అవి జలాశయానికన్న బెజ్జాలలాంటివి; దానిలోని అమృతతుల్యమైన జలాన్ని భౌతికవాదమనే ఎడారి నేలలో వ్యర్థమయ్యేట్లు చేస్తాయవి. చెడ్డకోరిక అనే శక్తిమంతమైన ప్రచోదక ఆవేగం మానవుడి సుఖానికి మహాశత్రువు. ఆత్మనిగ్రహ సింహంలా ప్రపంచంలో తిరగండి; ఇంద్రియ దౌర్బల్యాలనే కప్పలు, చుట్టూ చేరి మిమ్మల్ని తన్నకుండా చూసుకోండి!”

నిజమైన భక్తుడు సహజాత నిర్బంధాలన్నీటినుంచి చివరికి విముక్తి పొందుతాడు. మానవ ప్రేమకోసం తనకుగల అవసరాన్ని కేవలం పర మేశ్వరుడి కోసం ఆకాంక్షగా— అది సర్వవ్యాప్తమయినందువల్ల ఏకమాత్ర ప్రేమగా— పరివర్తన చేస్తాడు.

శ్రీ యుక్తేశ్వర్ గారి తల్లిగారు కాళీలో రాజామహల్ బస్తీలో

ఉంటుండేవారు. నాకు మొట్టమొదట శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారి దర్శనం అయింది కాశీలోనే. ఆవిడ సొమ్మరాబు, దయామయి అయినప్పటికీ కూడా దృఢమైన నిశ్చితాభిప్రాయాలు ఏర్పరచుకొన్న వ్యక్తి. ఒకనాడు నేను, ఆ తల్లికొడుకూ మాట్లాడుకొంటూ ఉండగా, ఆవిడ ఇంటి బాల్కనీలో నియని గమనించాను. గురుదేవులు తమరు స్వాభావికమైన పద్ధతిలో శాంతంగా, యుక్తియుక్తంగా మాట్లాడుతూ ఏ విషయమో ఆమెకు నచ్చ జెప్పడానికి ప్రయత్నిస్తున్నారు. ఆవిడ విసురుగా తల తిప్పడాన్నిబట్టి, ఆయన ఆవిడకి నచ్చజెప్పలేకపోయాడని స్పష్టమైంది.

“వద్దు, వద్దు నాయనా; ఇక వెళ్ళిపో! నీ జ్ఞానోపదేశాలు నాకు కాదు! నేను నీ శిష్యురాలిని కాను!”

శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు మరింక వాదించకుండా, తిట్లు తిన్న పిల్ల వాడిలా వెనక్కి తగ్గారు. ఆవిడ యుక్తియుక్తంకాని మనస్థితుల్లో ఉన్నప్పుడు కూడా తల్లిమీద ఆయనకున్న గొప్ప గౌరవాన్ని చూసి ముగ్ధుణ్ణి అయ్యాను. ఆవిడ దృష్టిలో తన కొడుకు, చిన్నపిల్లవాడేకాని ఋషి కాదు. ఈ చిన్న సంఘటనకు ఒక ఆకర్షణ ఉంది; లోపల వినయం గాను, బయట వంచరాని విధంగాను ఉండే మా గురుదేవుల అసాధారణ స్వభావం మీద ఇది ఒక పక్కనుంచి వెలుగు ప్రసరింపజేసింది.

సన్యాసం తీసుకొన్న వ్యక్తి విద్యుక్తంగా లౌకికబంధాలనుంచి విడిపడ్డ తరవాత వాటిని నిలుపుకోడానికి సన్యాసధర్మనియమాలు అనుమతించవు. గృహస్థుకు విద్యుక్తమైన పూజాపురస్కారాలవంటి కర్మకాండ నిర్వహించగూడదు. అయినప్పటికీ, సనాతన సన్యాసాశ్రమాన్ని పునర్యవస్థీకరించిన శంకరులు, ఈ నియమాన్ని పట్టించుకోలేదు. ప్రేమాస్పదులైన తమ తల్లిగారు కాలంచేసినప్పుడు ఆయన, పైకెత్తిన తమ చేతిలో డియ్యోగ్ని పుట్టేటట్టుచేసి దాంతో ఆవిడ దేహాన్ని దహనంచేశారు.

శ్రీ యుక్తేశ్వర్ గారు కూడా నిర్బంధాల్ని ఉపేక్షించడం, అంత మనంగా కాకపోయినా అంతకన్న తక్కువ స్థాయిలో వెల్లడిఅయింది. తల్లిగారు గతించిన తరవాత ఆయన, కాశీలో పవిత్రమైన గంగానది ఒడ్డున దహనకాండ ఏర్పాటుచేయించి, గృహస్థ ధర్మం ప్రకారం అనేక మంది బ్రాహ్మణులకు సంతర్పణ చేయించారు. సంకుచితమైన అనుబంధాల్ని అధిగమించడానికి సన్యాసులకు తోడ్పడ్డంకోసం ఉద్దేశించినవి శాస్త్రీయమైన నిషేధాలు. శంకరులు, శ్రీ యుక్తేశ్వర్ గారు తమ అస్తిశ్యాల్ని వైయక్తికతారహితమైన చివ్వుక్తిలో సంపూర్ణంగా విలీనం చేసుకొన్నారు; నియమాన్ని ఆశ్రయించుకొని రక్షణ పొందవలసిన అవసరం వారికి లేదు. ఒక్కొక్కప్పుడు ఒకానొక గురువు, విధికి ఏర్పడ్డ రూపం కన్న, దాని నియమం మనమైనదని నిరూపించడం కోసం, కావాలని దాన్ని ఉపేక్షిస్తాడు. ఆ విధంగా ఏసుక్రీస్తు, విక్రాంతి రోజున ధాన్యంకంకులు కోశాడు. అనివార్య విమర్శకులకు ఆయన ఇలా చెప్పాడు: “విక్రాంతి రోజు (సబ్బత్) ఏర్పడ్డది మనిషికోసంకాని, మనిషి విక్రాంతిరోజుకోసంకాదు.”¹

పవిత్ర గ్రంథాలు తప్పించి, శ్రీ యుక్తేశ్వర్ గారు చదివించి నల్లం. అయినప్పటికీ ఆయనకు ఆత్యంత అర్వాభీనమైన వైజ్ఞానిక ఆవిష్కరణలు, జ్ఞానపరమైన ఇతర ప్రగతులు తప్పనిసరిగా పరిచయమై ఉండేవి.² అద్భుత సంభాషణా చతురులైన ఆయన, తమ అతిథులతో

1. మార్కు 2 : 27.

2. గురుదేవులు కొరుకున్న తక్షణం, ఏ వ్యక్తి మనస్సుతోనయినా శ్రుతి మేళించుకొనేవారు. (పతంజలి యోగసూత్రాలు III : 19 శ్లోకంలో చెప్పిన ఒకానొక యోగశక్తి; “ప్రత్యయస్య పరచిత్త జ్ఞానం”). మానవరూపంలో ఉన్న రేడియోగా ఆయనకుగల శక్తుల్ని, ఆలోచనా స్వభావాన్ని 15 అధ్యాయంలో వివరించడం జరిగింది.

అనేక విషయాలగురించి కులాసాగా చర్చలు జరిపేవారు. మా గురుదేవుల సద్యఃస్మృతి, నోరారా నవ్వేనవ్వు ప్రతి చర్చకూ జీవం పోసేవి. తరచు గంభీరంగా ఉన్నప్పటికీ, గురుదేవులు విషాదంగా ఎన్నడూ ఉండేవారు కారు. బై బిలు¹నుంచి ఉదాహరిస్తూ ఆయన, “ఈశ్వరాన్వేషణ చెయ్యడానికి మనుషులు ‘తమ ముఖాల్ని వికృతం చేసుకోనక్కరలేదు,’ అన్నారాయన. “దైవ సాక్షాత్కారం పొందడమంటే అన్ని దుఃఖాలకీ అంత్యక్రియ జరిపింపడమే నన్న సంగతి గుర్తుంచుకోండి.”

ఆశ్రమానికి వచ్చిన తాత్త్వికులు, ఆచార్యులు, న్యాయవాదులు, విజ్ఞానశాస్త్ర వేత్తల్లో కొందరు మొట్టమొదటిసారిగా వచ్చినప్పుడు, తామొక చాదస్తపు మలాళిమానిని కలుసుకోబోతున్నామనే భావించేవారు. ఆప్పుడప్పుడు, అహంకారంతో కూడిన ఒక చిరునవ్వువల్ల కాని, తెచ్చిపెట్టుకున్న ఓర్పుతో చూసిన ఒక చూపువల్ల కాని, ఆ కొత్తగా వచ్చినవాళ్ళ ఆయన దగ్గర ఆశించినదల్లా రుచిపవీలేని నాలుగు ఉపదేశవాక్యాలకు మించి మరేమీ లేదన్న సంగతి వెల్లడి అయ్యేది. కాని శ్రీ యుక్తేశ్వర్ గారితో మాట్లాడిన తరువాత, తాము కృషిచేసిన తమతమ ప్రత్యేకరంగాల్లో ఆయనకు సునిశితమైన పరిజ్ఞానం ఉన్న సంగతి కనిపెట్టిన ఆ ఆగంతకులకు, అక్కజ్ఞులందరినీ వెళ్ళారంటే మనసు ఒప్పేది కాదు.

మామూలుగా మా గురుదేవులు, ఆతిథులతో సౌమ్యంగా, స్నేహపూర్వకంగా వ్యవహరించేవారు : ఆయన ఇచ్చే స్వాగతం సౌహార్దంతో ముగ్ధుల్ని చేసేది. కాని దురహంకారమనే మొండి జబ్బుగలవాళ్ళకు మాత్రం బలవర్ధకమైన ఆఘాతాలు తగులుతూ ఉండేవి. వాళ్ళకు గురుదేవుల్లో కనిపించేది నిరుత్సాహజనకమైన ఉపేక్ష లేదా బలీయమైన వ్యతిరేకత ; అయితే మంచు, లోకపోలే ఇనుము !

ఒకమాట ప్రక్కాత రసాయనశాస్త్రవేత్త ఒకరు శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారితో మోరాహాటిగా తర్కవిత్కాలు చేశారు. దేవుణ్ణి పసిగట్టడానికి విజ్ఞానశాస్త్రం ఏ సాధనాన్ని తయారుచెయ్యలేదు కాబట్టి దేవుడు ఉన్నాడన్న సంగతి తాము ఒప్పకోమని చెప్పారు.

“అంజు, పరిమాతృను మీ శోధననాశికల్లో పట్టి పరీక్షించడంలో, కారణం చెప్పలేనంతగా విఫలమయ్యారన్నమాట!” గురుదేవుల చూపు తీవ్రంగా ఉంది. “నేను ఒక కొత్త ప్రయోగం సిఫార్సు చేస్తాను : ఎడతెరిపి లేకుండా మీ ఆలోచనల్ని ఇరవై నాలుగు గంటలపాటు పరీక్షించండి. ఆ తరువాత దేవుడు లేకపోవడం గురించి మీరు ఆశ్చర్యపోరు.”

ఒక ప్రసిద్ధ విద్వాంసుడు కూడా ఇలాగే వెబ్బుతన్నాడు. ఆయన ఆశ్రమానికి మొట్టమొదటిసారిగా వచ్చినప్పుడు జరిగింది. ఆయన మహాభావంతోంది, ఉపనిషత్తులతోంది, శంకరాచార్యులవారి భాష్యాలతోంది అనేక భాగాలు వినిపిస్తూంటే ఇంటివాసాలు కూడా మారుమోగాయి.

“మీ మాటలు వినడానికి ఎదురుచూస్తున్నాను.” అంతవరకు విశ్లేషణ అవరించి ఉండన్నట్టుగా ఉంది, శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారి కంఠ స్వరంలో వెల్లడి అయిన జిజ్ఞాస. ఆ విద్వాంసుడు తికమకపడ్డాడు.

“ఇతరులు చెప్పినవి కోకొల్లలుగా ఉన్నాయి.” ఆ వచ్చినాయనకు కాస్త దూరంలో, మామూలుగా నేను కూర్చునే మూలనే కూర్చున్నాను : గురుదేవుల మాటలకు సంబోధం పట్టలేక వంకరలు తిరిగిపోయాను. “కాని ప్రశ్నలేమిటి మీ జీవిత విశిష్టతనుబట్టి మీరు అందించే మౌలిక వ్యాఖ్య ఏమిటి? మీరు ఏ పవిత్రత్రగంభాన్ని ఒంటబట్టించుకొని మీ సొంతం చేసుకున్నారు? ఈ చిరంతన సత్యాలు మీ స్వభావాన్ని ఏయే రకాలుగా వునరుద్ధరించాయి? ఇతరుల మాటల్ని యాంత్రికంగా మారుపలుకుతూ గ్రామఫోన్ లా ఉంటే చాలనుకుంటున్నారా?”

“ఒడిపోయాను!” చిన్నబోయిన ఆయన ముఖం నవ్వు పుట్టించేలా ఉంది. “నాకు అంతరికానుభవం ఏమీ లేదు.” ఆధ్యాత్మిక అపస్మారానికి (Coma) బదులు వివేచనాయుతంగా పెట్టే కామా (Comma); (పుస్తక పరిష్కానం) పరిహారంగా పనికిరాదన్న సంగతి, బహుశా ఆయన, మొట్టమొదటిసారిగా గ్రహించారు.

శిక్షితుడయిన ఆ విద్వాంసుడు వెళ్ళిపోయిన తరువాత మా గురు దేవులు ఇలా వ్యాఖ్యానించారు : “అనుభవశూన్యులైన ఈ పండితత్వస్థులు దీపందగ్గర చదివి చదివి చమురు కంపుకొడుతుంటారు. వేదాంతమంటే కేవలం ఋద్ధివికాసంకోసం అనాయాసంగా చేసే వ్యాయామం లాంటిదను కుంటారు. వాళ్ళు తమ ఉదాత్తభావనలను, బాహ్యచర్య తాలూకు మొరటు తనానికి కాని, మందలిస్తూ ఉండే ఏ అంతరిక శిక్షణకుకాని సంబంధంలేని విధంగా జాగ్రత్తగా ఏర్పరచుకొంటారు!”

కేవల పుస్తక పరిష్కానానికున్న నిష్ఫలతగురించి గురుదేవులు ఇతర సందర్భాల్లో నొక్కి వక్కాణించేవారు.

“పెద్దపెద్ద మాటలతో అవగాహనను తికమక చెయ్యకండి,” అని వ్యాఖ్యానించారాయన. “ఒక్కొక్క శ్లోకమే మెల్లగా ఒంటబట్టించుకుంటూ చదివేటట్లయితే, అంతరిక అనుభవ సాధనపట్ల కోరిక రగుల్కొల్పడానికి పవిత్ర గ్రంథాలు బాగా సాయపడతాయి. లేకపోతే, కేవలం మెదడుకు పనిచెప్పేటట్టు నిరంతరం సాగే అధ్యయనానికి ఫలితంగా అహంభావం, కృత్రిమ సంతృప్తి, ఒంటబట్టని తెలివి ఏర్పడవచ్చు.”

క్రియతేశ్వర్ గారు, పవిత్రగ్రంథాల పరిష్కానం పెంపొందించు కునే విషయంలో తమకు కలిగిన అనుభవం ఒకటి చెప్పారు. ఇది జరిగింది, తూర్పు బెంగాలులో అడవిలో ఒక ఆశ్రమంలో; అక్కడ ఆయన, డ్రబా వల్లెట్ అనే ప్రసిద్ధ గురువు అనుసరించే శిక్షణ విధానాన్ని

గమనించారు. ఒక రకంగా సులువుగా, మరోరకంగా కష్టంగాను ఉండే ఆయన పద్ధతి సనాతన భారతదేశంలో సామాన్యమైనదే.

దల్బా వల్లభ్ గారు ఏకాంత వనప్రదేశంలో తమ శిష్యుల్ని చుట్టూ కూర్చోపెట్టుకున్నారు. పవిత్రగ్రంథమైన భగవద్గీత వాళ్ళ ముందు తెలిచిపెట్టి ఉంది. వాళ్ళు ఒక శ్లోకంమీద అరగంటసేపు నిలకడగా చూపు నిలిచి ఉంచి ఆ తరవాత కళ్ళు మూసుకున్నారు. మరో అరగంట గడిచిపోయింది. గురువుగారు దానిమీద టూకీగా వ్యాఖ్యానం చేశారు. ఒక గంటసేపు వాళ్ళు నిశ్చలంగా ధ్యానంచేశారు. చివరికి గురువుగారు మూర్ఛా దారు.

“శ్లోకం అర్థం చేసుకున్నారా?”

“చేసుకున్నానండి.” ఆ శిష్య బృందంలో ఒకడు నొక్కి చెప్పడానికి సాహసించాడు.

“లేదు; పూర్తిగా కాదు. శతాబ్దాల తరబడిగా భారతదేశానికి పునర్యోగవనం ప్రసాదించడానికి ఈ మాటలకు శక్తినిచ్చిన ఆధ్యాత్మిక జీవక్తిని అన్వేషించు.” మౌనంలో మరోగంట గడిచిపోయింది. గురువుగారు శిష్యుల్ని పంపేసి శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారి వేపు తిరిగారు.

“మీకు భగవద్గీత తెలుసా?”

“తెలియనండి; నా కళ్ళూ నా మనస్సు ఆ పుస్తకం పుటల్లో చాలాసార్లు పరిగెత్తాయే కాని, నిజంగా తెలియదండి.”

“పందలకొద్దీ జనం, దీనికి వేరుగా సమాధానం ఇచ్చారు!” ఆ మహాసాధువు అశీశ్వరస్వరంగా మా గురుదేవుల వేపు చిరునవ్వు సవ్యారు.
“పవిత్రగ్రంథ సంబంధమైన సంపదను బయటికి ప్రదర్శించడంలో

నిమగ్నులై సవాడికి, అమూల్యమైన ముత్యాలకోసం మౌనంగా లోపలికి మునగడానికి సమయం ఏముంటుంది ?”

శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు తమ శిష్యుల ఆద్యయనాన్ని కూడా ఏకాగ్ర చిత్తంతో కూడిన ఆదే తీవ్రపద్ధతిలో సాగేట్టు నడిపించేవారు. “జ్ఞానాన్ని ఒంటబట్టించుకునేది తనలో ఉన్న అజువణువుద్వారానే కాని కళ్ళతో కాదు,” అన్నారాయన. “ఒకానొక సత్యాన్ని గురించి నీలో ఉన్న ప్రగాఢ విశ్వాసం కేవలం నీ మెదడులో మాత్రమే కాక నీ ఆస్తిత్వమంతటా వ్యాప్తమై ఉన్ననాడు నువ్వు దాని అర్థాన్ని రూఢిపరచడానికి సంకోచిస్తావు.” ఆధ్యాత్మికసిద్ధికి పుస్తకపరిజ్ఞానాన్ని అవసరమైన ఒక మెట్టుగా పరిగణించవలసిన ఛోరణి ఏదీ విద్యార్థిలో పొడగట్టకుండా నిరుత్సాహపరిచేవారు.

“ఋషులు ప్రగాఢమైన జ్ఞానాన్ని ఒక్కొక్క వాక్యంలో ఇమిడ్చి రాస్తే, విద్వాంసులు వాటిని వ్యాఖ్యానించడంలో తరతరాలుగా పూర్తిగా నిమగ్నులై ఉన్నారు,” అన్నారాయన. “అంతులేని సాహిత్య వివాదం మందబుద్ధులకే. ‘దేవుడున్నాడు’ అన్న చింతనకన్న కాదు, ‘దేవుడు’ గురించిన చింతనకన్న శీఘ్రంగా ముక్తిని ప్రసాదించేది మరొకటి ఏముంది ?

కాని మానవుడు సరళతవేపు అంత సులభంగా మళ్ళుడు. బుద్ధివాది “దేవుణ్ణి” ద్యేయంగా పెట్టుకోడం ఆరుదు ; అంతకన్న విద్యా సంబంధమైన అడంబరాల మీదే దృష్టి నిలుపుతాడు. కాను అటువంటి పాండిత్యం గడించగలిగినందుకు అతని అహం సంతుష్టి చెందుతుంది.

లోకమైన తమ హోదానుకాని సంపత్తినికాని సగర్వంగా స్పృహలో ఉంచుకొన్నవాళ్ళు, మా గురుదేవుల సాన్నిధ్యంలో, తమకు ఉన్న వాటికితోడు వినయాన్ని కూడా చేర్చుకోడం సంభవం. ఒకసారి,

స్థానికంగా ఉండే మేజిస్ట్రేటుగారు ఒకరు, పూరిలో సముద్రతీరాన ఉన్న ఆశ్రమంలో ఇంటివచ్చి కావాలని కోరాడు. పరమ కర్మోక్తుడని పేరు పొందిన ఆయనగారు, తలుపురుంటే మా ఆశ్రమాన్ని మాకు కాకుండా చెయ్యగల అధికారం ఉన్నవాడు. ఈ యథార్థాన్ని నేను మా గురుచేవులకు చెప్పాను. కాని ఆయన నిశ్చలంగా హుచ్చున్నారు ; వచ్చినాయన్ని పలకరించడానికి లేవవై నా లేవలేదు.

నేను కొద్దిగా గాభరాపడుతూ తలుపుదగ్గర హుచ్చున్నాను. శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు, మేజిస్ట్రేటుగారిపోసం కుర్చీ తెమ్మని కూడా నాకు చెప్పలేదు ; ఆయనగారు హుచ్చోవానికి ఒక కొయ్యపెట్టెతోనే సరిపెట్టుకోవలసి వచ్చింది. తన ప్రాముఖ్యాన్ని ఇక్కడ యథావిధిగా గుర్తిస్తూ రన్న సహజమైన ఆశకూడా సఫలం కాలేదు.

తరచూ ఆధ్యాత్మిక చర్చ ఒకటి జరిగింది. ఆ అతిథి అడుగడుగునా, పత్తిర గ్రంథాలకు తప్పుడు వ్యాఖ్యానాలు చేస్తూ వచ్చాడు. ఆయన చెప్పేవాటిలో తప్పులు పెరిగేకొద్దీ కోపం కూడా పెరుగుతూ వచ్చింది.

“నేను ఎం. ఏ. వరీక్షలో మొదటిస్థానం సంపాదించానని తెలుసా పుడు ?” అని అడిగాడు. హేతుబుద్ధి ఆయన్ని విడిచిపెట్టింది ; అయి పప్పటికీ ఆయన ఇంకా అరవగలుగుతున్నాడు.

“మేజిస్ట్రేటుగారు, ఇది మీ కోర్టుగది కాదన్న సంగతి మరిచిపోతున్నారు,” అని జవాబిచ్చారు గురుచేవులు శాంతంగా. “మీ కుర్ర సభ మూటల్నిబట్టి, మీ కాలేజీ చదువు చెప్పుకోదగ్గదేమీ కాదని అనిపిస్తుంది. ఏమయినప్పటికీ యూనివర్సిటీ డిగ్రీకి వై దిక సాక్షాత్కారానికి మీ సంబంధం లేదు. సాధువుల్ని ఎక్కువెట్ల మాదిరిగా ప్రతి సెమిస్టర్ నూ జట్లు జట్లుగా తయారుచెయ్యడం జరగదు.”

కొంతసేపు మాటా పలుకూ లేకుండా కొయ్యచారి ఉన్న తరవాత ఆయన కులాసాగా నవ్వాడు.

“స్వర్గలోకపు మేజిస్ట్రేటుకు ఎదురుపడడం ఇదే నాకు మొదలు,” అన్నాడాయన. తరవాత ఆయన, తనలో అంతర్భాగమై పోయిన న్యాయ శాస్త్ర పరిభాషను గుప్పిస్తూ, తనను “పరిషీక్షార్థక” (ప్రొబేషనరీ) శిష్యుడిగా స్వీకరించమని లాంఛన పూర్వకంగా అభ్యర్థించాడు.

లాహిరీ మహాశయులలాగే శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు కూడా అనేక సందర్భాల్లో, సన్యాసం తీసుకోదలిచిన “అపరిపక్వ” శిష్యుల్ని నిరుత్సాహ పరిచేవారు. “దైవ సాక్షాత్కారం పొందినవాడు కాపొయవత్తం ధరించడం సమాజాన్ని తప్పుదారి పట్టిస్తుంది,” అన్నారు గురుదేవులిద్దరూ. “సన్యాసానికి బాహ్యమైన చిహ్నాల్ని చూచిపొండి; అవి మీలో మిథ్యాహంకారం కలిగించి హాని చెయ్యవచ్చు. మీరు నిబ్బరంగా ప్రతిరోజూ సాధించే ఆధ్యాత్మిక ప్రగతికన్న ముఖ్యమైంది మరొకటి రేదు; అందుకు క్రియా యోగాన్ని ఉపయోగించండి.”

మనిషి విలువను గణించడానికి సాధువు ఒక నిశ్చితమైన ప్రమాణాన్ని ఉపయోగిస్తాడు; ఒకచోటికి మరొకచోటికి మారుతుండే ప్రపంచపు కౌలబద్ధలకు అది భిన్నమైనది. మానవులు, వాళ్ళ దృష్టిలో వాళ్ళకే చిత్రచిత్రమైన వన్నెల్లో గోచరిస్తారు; వాళ్ళని గురువు రెండే రెండు తరగతులుగా విభజిస్తాడు: దేవుణ్ణి అన్వేషించని అజ్ఞానులూ, అన్వేషించే జ్ఞానులూ అని.

మా గురుదేవులు తమ ఆస్తి వ్యవహారాల నిర్వహణకు సంబంధించిన వివరాలన్నీ స్వయంగానే చూసుకునేవారు. అన్యాయానికి వెనకాడని వ్యక్తులు కొందరు, ఆయనకు పెద్దలనుంచి సంక్రమించిన భూమిని స్వాధీనంచేసుకోడానికి అనేక సందర్భాల్లో ప్రయత్నం చేశారు. దృఢ

నిశ్చయంలోనూ న్యాయస్థానంలో దావాల ద్వారా శ్రీయశ్వేత్కర్గారు ప్రతి ప్రత్యర్థిని ఓడించారు. బిచ్చమెత్తుకొనే గురువుగాగాని, తమ శిష్యులకు భారంగాగాని ఎన్నడూ బతకడం ఇష్టంలేక ఆయన బాధాకరమైన ఈ అనుభవాలకు తల ఒగ్గవలసి వచ్చింది.

భయావహమైన నిష్కాపట్యం గల మా గురుదేవులు లౌక్యసంబంధమైన కపటాలు ఎరక్కపోవడానికి ఒక కారణం, ఆయనకుగం ఆర్థిక సౌలభ్యంలేక. తమను పోషించేవాళ్ళని పొగడవలసి ఉన్న గురువుల మాదిరిగా కాకుండా మా గురుదేవులు, ఇతరుల సంపద తాలూకు బాహ్య ప్రభావాలుకాని, సూక్ష్మప్రభావాలుకాని తమ మీద పనిచెయ్యనివారు. ఏ అవసరానికైనా సరే ఆయన ఒకర్ని డబ్బు అడగడంగాని, సూచనగా చెప్పడంగాని నేను ఎన్నడూ వినలేదు.

ఒకనాడు కోర్టు సమస్తు అందించడానికి కోర్టు ఉద్యోగి ఒకడు శ్రీరాంపూర్ అశ్రమానికి వచ్చాడు. కనాయి అనే శిష్యుడూ స్నేహా అతన్ని గురుదేవుల సన్నిధికి తీసుకువెళ్ళాడు.

శ్రీయశ్వేత్కర్గారి పట్ల ఆ ఉద్యోగి చూపిన దోరణి దారుణంగా ఉంది. “మీరు ఈ అశ్రమం నీడలోంచి వచ్చి కోర్టు గదిలో న్యాయమైన గాలి పీల్చుకునేటట్లయితే మీ ఒంటికి మంచిది,” అన్నాడతను తిరస్కార భావంతో.

నేను ఓర్పుకోలేకపోయాను. “అమర్యాదగా మరొక్కమాట బయటికి వచ్చిందా, నువ్వు మట్టి కరుస్తావు!” అంటూ అతన్ని ఎదిరిస్తూ ముందుకు వెళ్ళాను.

కనాయి కూడా ఆ ఉద్యోగిమీద అరిచాడు. “సినుడా! ఈ పవిత్రమైన అశ్రమంలోకి వచ్చి అవాకులూ చెవాకులూ పేల్తావా?”

కాని గురుదేవులు, తనను తిద్దేవాణ్ణి కాయదానికి ఎదురుగా వచ్చి నిలబడ్డారు. “ఏమీ లేనిదానికి అలా ఆవేశపడకండి. ఇతను తన న్యాయమైన విధి నిర్వహిస్తున్నాడు.”

ఆ ఉద్యోగి తనకు ఎదురైన విభిన్న ఆదరాంకు చకితుడై, గౌరవ పురస్కరంగా షూమాపణ చెప్పకొని అక్కజ్జింది ఉదాయించాడు.

అంత ఉగ్రమైన సంకల్ప శక్తిగల గురువులు, తోపల ఎంత శాంతవంతులో గ్రహించినప్పుడు ఆశ్చర్యం కలిగింది. ‘వజ్రాదపి కఠోరాణి మృదూని కుసుమాదపి’- అంటే. “దయ చూపించే సందర్భంలో పువ్వుకన్న మెత్తన, నియమాలకు ముప్పు వాటిల్లే సందర్భంలో పిడుగు కన్న కఠినం”- అన్న అర్థోక్తి ఆయనకు బాగా నప్పింది.

ట్రానింగ్ కవి చెప్పినట్టుగా, “తాము చీకట్లో ఉన్నందువల్ల వెల్తురును ఓపలేనివాళ్ళు ఈ ప్రపంచంలో ఎప్పుడూ ఉంటూనే ఉన్నారు. అప్పుడప్పుడు బయటివాడొకడు, తాను ఊహించుకొన్న ఏదో ఒక ఇబ్బందికి ఉద్రేకపడి శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారిని నిందించేవాడు. మనస్సు చెదరని మా గురుదేవులు, అతని ఆరోపణలో సత్యలేకమేదై నా ఉండేమో చూడడానికి ఆత్మవిమర్శ చేసుకొంటూ అతను చెప్పేది వినమ్రంగా వినే వారు. ఇటువంటి సంఘటనలు, గురుదేవుల అద్వితీయమైన సూక్తులు ఒకదాన్ని నాకు గుర్తుకు తెస్తాయి : “కొందరు ఇతరుల తలలు తెగ్గోసి తాము ఎత్తుగా కనబడాలని చూస్తారు !”

సాధువులో వ్యక్తమయే అమోఘమైన ప్రశాంతత, ఏ ఉపదేశమూ కలిగించలేని ప్రభావం కలిగిస్తుంది. “కోపం నిదానంగా వచ్చేవాడు బలవంతుడికన్నా బలిష్ఠుడు ; తన ఆత్మను తాను పాలించుకొనేవాడు ఒక పట్నాన్ని పట్టుకున్నవాడికన్నా గొప్పవాడు.”¹

రాజలేజో విరాజమానులైన మా గురుదేవుల మనస్సు కీర్తిమీద కాని, లౌకిక లబ్ధిమీద కేంద్రీకరించి ఉండి ఉంటే ఆయన సులువుగా ఒక రాజాధిరాజో ప్రపంచాన్ని గడగడలాడించే యోధుడో అయి ఉండేవాడని తరచు అనుకుంటూ ఉండేవాణ్ణి. వాటి బదులు ఆయన, కోపం, అహం భావం అనే అంతరిక చుట్టాల్ని చూలగొట్టడానికి పూనుకొన్నారు ; వాటి పతనమే మానవుడి బ్రహ్మత్వానికి నిదర్శనం.

అధ్యాయం : 13

నిద్రపోని సాధువు

“హిమాలయాలకు వెళ్ళడానికి నన్ను అనుమతించండి. ఎడతెగని ఏకాంతంలో సంతత దైవానుసంధానం సాధించాని ఆశిస్తున్నాను.”

ఒకసారి మా గురుదేవులతో నేను కృతఘ్నతాపూర్వకమైన ఈ మాటలు నిజంగానే అన్నాను. అప్పడప్పుడు భక్తుడికి కలిగే అనూహ్యమైన భ్రాంతి ఒకటి నన్ను లోబరుచుకున్నప్పటికీ, ఆశ్రమ విధులన్నా కాలేజీ చదువులన్నా నాలో ఓరిమితగ్గుతూ వచ్చింది. నేను ఈ ప్రతిపాదన చేసే నాటికి శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారితో పరిచయమై ఆరునెలలే కావడం, నా తప్పుకు ఓక్క రవ్వ పరిహారం అయిఉండవచ్చు. అప్పటికింకా నేను ఆయన మహాన్నత మూర్తిమత్వాన్ని పరిశీలించనే లేదు.

“హిమాలయాలో చాలామంది కొండవాళ్ళుంటారు; అయినా వాళ్ళకి దైవదర్శనానుభవం ఉండదు.” మా గురుదేవుల సమాధానం మెల్లగా, సరళంగా వినివచ్చింది. “నిశ్చేతనమైన కొండకన్న దైవసిద్ధి పొందిన మనిషిదగ్గర జ్ఞానం ఆర్జించడం ఉత్తమం.”

నా గురువు తామే కాని కొండ కాదన్న విషయం గురుదేవులు స్పష్టంగా సూచించినప్పటికీ కూడా నేను మళ్ళీమళ్ళీ నా కోరిక వెల్లడించాను. గురుదేవులు నాకు సమాధానం అనుగ్రహించలేదు. ఆయన మౌనాన్ని అంగీకారంగా తీసుకున్నాను— అది ప్రమాదకరమైనదే కాని, దానికి నాకు అనుకూలమైన అర్థం చెప్పకున్నాను.

ఆ రోజు సాయంత్రం కలకత్తాలో మా ఇంట్లో ప్రయాణానికి చేసుకోవలసిన ఏర్పాట్లలో మునిగిపోయాను. ఒక గొంగడిలో కొన్ని వస్తువులు మూట గడుతూ ఉండగా, కొన్నేళ్ళ కిందట నా ఆటకమీడి కిటికీలోంచి బయటికి జారవిడిచిన, అదే మాదిరి మూట నాకు గుర్తుకు వచ్చింది. హిమాలయాలకు వెళ్ళామని నేను చేసిన పరాయనం, గ్రహస్థితి బాగాలేక విఫలమయినట్లుగా ఈసారి కూడా విఫలం కాదుకదా అనిపించింది. మొదటిసారి నాలో ఆధ్యాత్మిక ఉత్సాహం పరవళ్ళు తొక్కింది ; కాని ఈ రోజు రాత్రి, మా గురుదేవుల్ని విడిచి వెళ్తున్న సంగతి తలుచుకుంటే నా మనస్సు పీకుతోంది

మర్నాడు పొద్దున, స్కాటిష్ చర్చి కాలేజీలో మా సంస్కృతం ప్రొఫెసర్ గారు బహిరి పండిత్ గారిని పట్టుకున్నాను.

“ఏమండీ, రాహిరి మహాశయుల శిష్యుల్లో ఒక గొప్పాయనతో మీకు స్నేహం ఉందని చెప్పారు. దయచించి నాకు ఆయన ఎడ్రసు ఇయ్యండి,” అని అడిగాను.

“రామగోపాల్ మజుందార్ సంగతే కదూ నువ్వంటున్నది ! ఆయన్ని నేను ‘నిద్రపోని సాధువు’ అంటుంటాను. ఆయనెప్పుడూ పరమానందానుభూతిలో మెలుకువగానే ఉంటారు. ఆయన ఇల్లు తారకేశ్వర్ దగ్గర రణబాజ్ పూర్ లో ఉంది.”

ఆ పండితులకు కృతజ్ఞతలు చెప్పి వెంటనే తారకేశ్వర్ కు బయలుదేరి రై రెక్కాను. హిమాలయాల్లో ఏకాంతంగా ధ్యానంచేయడానికి ‘నిద్రపోని సాధువు’గారి దగ్గర ఆనుమతి తీసుకుని నా శంకలను నివృత్తి చేసుకోవాలనుకున్నాను. రామగోపాల్ మజుందార్ గారు బెంగాలులో మారుమూల గ్రామాల్లో అనేక సంవత్సరాలపాటు క్రియాయోగ సాధన చేసిన తరువాత ఆత్మ సాక్షాత్కారం కలిగిందని బహిరి పండితులు చెప్పారు.

స్వామి శ్రీయుక్తేశ్వర్ గిరిగారు,
శ్రీ యోగానందగారు, కలకత్తా, 1985

జానమల దేవి
(1888-1904)

శ్రీ శ్రీ వరమహంస యోగానందగారి
శత్రు : శ్రీ శ్రీ లాహిరీ మహేశ్వరి

జగన్మలా దేవి
(1852-1942)

శ్రీ శ్రీ వరమహంస యోగానందగారి
శత్రు : శ్రీ శ్రీ లాహిరీ మహేశ్వరి

శ్రీ శ్రీ మహావతార్ బాబాజీ
శ్రీ శ్రీ లాపిరీ మహాశయుల గురువులు

ఆరేళ్ళ వయస్సులో శ్రీ శ్రీ పరమహంస యోగానందగారు

స్వామి ప్రణవానంద
కాకినాడ, "రెండు శరీరాలున్న
స్వామి"

స్వామి కేవలానంద
శ్రీ యోగానందగారి
వియమైన సంస్కృత అధ్యాపకులు

ఉన్నత పాఠశాల విద్యార్థిగా
శ్రీ యోగానందగారు (వింతున్నచారు),
అన్న అనంతగారితో

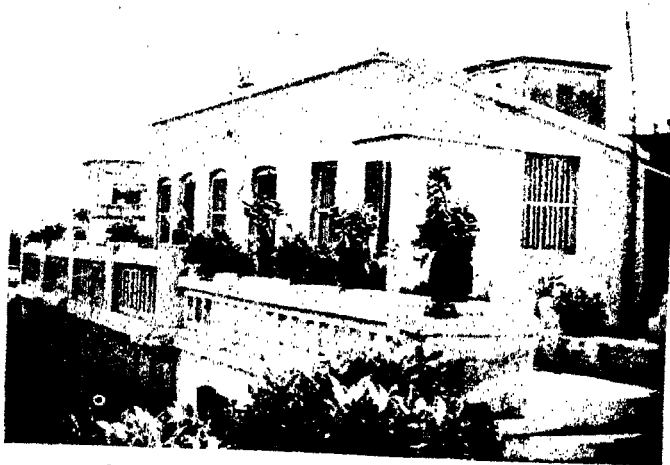
పెద్దక్క-రమ (ఎడమ) తోను,
చిన్న చెల్లెలు నళిని తోను
శ్రీ యోగానందగారు, కలకత్తా, 1985

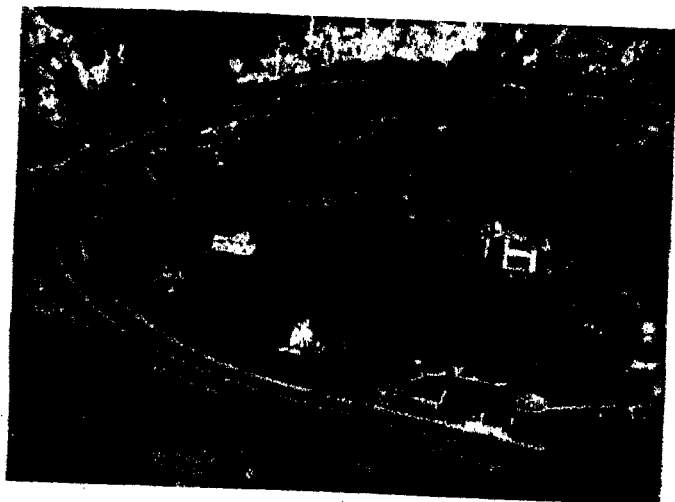
యోగదా సత్సంగ స్టానైటీ ఆఫ్ ఇండియా, కార్యాలయ తవనం,
కాఖామతం - ఆశ్రమం, రాంచీ

అయియది తరగతులు, యోగదా సత్సంగ విద్యాలయం, రాంచీ.

శ్రీ యశ్వంత్ర గారి సముద్రతీర ఆశ్రమం, పూరి.

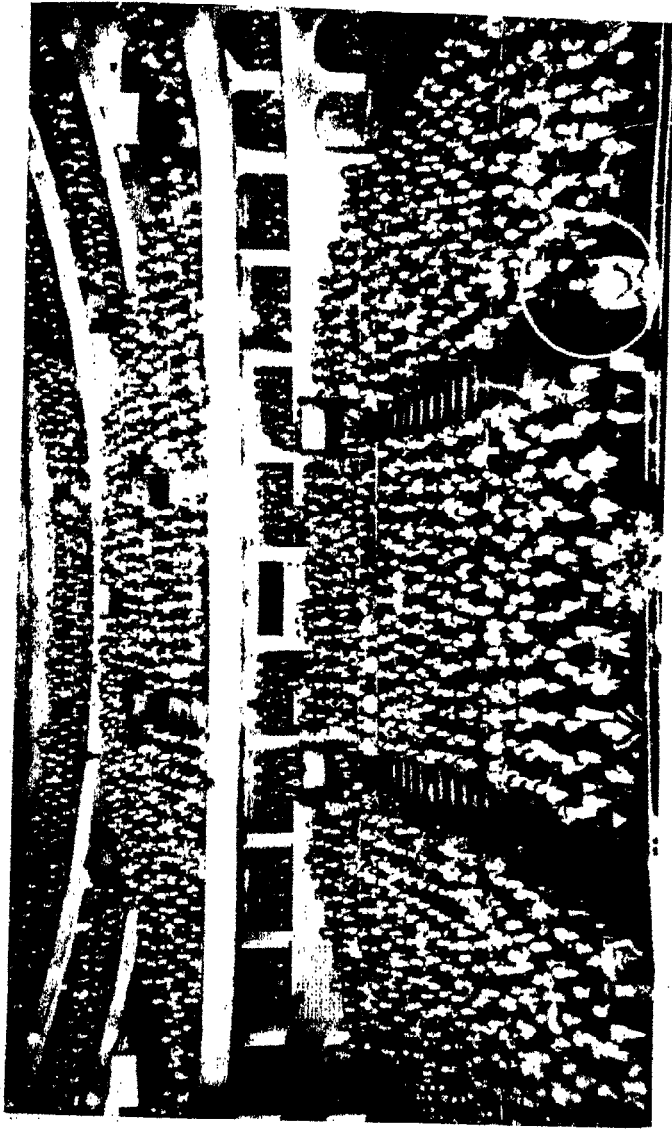
సెల్ఫ్ రియలైజేషన్ పెతోషివ్ సరోవర మందిరం,
గాంధీ ప్రపంచ శాంతి స్మారక చిహ్నం.

ఇంటర్నేషనల్ కాంగ్రెస్ ఆఫ్ రెలిజియన్ లిబరల్స్ ప్రతినిధులతో
శ్రీ యోగానందగారు, ఆక్టోబరు 1920, బోస్టన్, యు.ఎస్.ఏ.

శ్రీ శ్రీ పరమహంస యోగానందగారు శ్రీ జాన్ బాల్ఫోర్ తో,
నైట్ హౌస్, బాషింగ్టన్, డి.సి., 1927;
శ్రీ యోగానందగారికి ప్రెసిడెంట్ కూలిడ్జ్ ఇక్కడ స్వాగతం పలికారు.

ఫిల్మ్‌హోస్టిల్ అడ్మినిస్ట్రేషన్‌లో ఉపన్యాసమిస్తున్న శ్రీ శ్రీ పరమహంస

శ్రీ రాజర్షి జనకానంద
(జేమ్స్ జె. లిన్) (1892-1955)
జే.ఎస్.ఎస్./ఎస్. ఆర్.ఎస్. కెంజీ అవార్డులు

శ్రీ దయాపూత
జే.ఎస్.ఎస్./ఎస్.ఆర్.ఎస్. కెంజీ అవార్డులు

శ్రీ యోగానందగారు 1925 లో స్థాపించిన సెల్ఫ్ రియలైజేషన్ సెలొషన్ అంతర్జాతీయ కేంద్ర కార్యాలయ భవనం; అమెరికాలోని కాలిఫోర్నియా రాష్ట్రంలో లాస్ ఏంజెల్స్ నగరంలో స్థాపించినది.

1985 డిసెంబరులో స్వామి శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారు జరిపిన చివరి సంక్రాంతి ఉత్సవం.
 శ్రీ యోగానందగారు క్రిరాంపూర్ ఆశ్రమ ఆవరణలో మహాగురువుల పక్ష స
 (మధ్యలో) బల్ల దగ్గర కూర్చున్నారు.

దక్షిణేశ్వరంలో గంగానది ఒడ్డున యోగదా మఠం
 శ్రీయోగానందగారు 1988 లో స్థాపించిన యోగదా సత్సంగ సొసైటీ
 ఆఫ్ ఇండియా రిజిస్టర్డ్ కార్యాలయం.

మహాత్మాగాంధీ ఆశ్రమంలో, వారాణ్సీ
 అంతకుముందే గాంధీగారు (కుడివైపు) రాసిన చీటి (ఆ రోజు సోమవారం, మహాత్ములు
 మౌనం పాటించే రోజు) శ్రీ యోగానందగారు చదువుతున్నారు. 1935 ఆగస్టు 27న
 శ్రీ యోగానందగారు గాంధీగారికి క్రియా యోగ దీక్ష ఇచ్చారు.

యోగానందగారు భారతరాయబారికి స్వాగతమియ్యటం.

అమెరికాలోని భారత రాయబారి శ్రీ వినయ రంజన్ సేన్, లాస్ ఏంజిల్స్‌లోని సెల్వ రియల్‌జేషన్ కేంద్ర కార్యస్థానంలో శ్రీ యోగానందగారితో, 1952 మార్చి 4 న - మహాయోగి మహాసమాధికి మూడు రోజులముందు.

మార్చి 11 న అంత్యక్రియల సందర్భంగా రాయబారి సేన్ ఇలా ప్రశంసించారు: "విశ్వరాజ్య సమితిలో ఈనాడు పరమహంస యోగానందగారి వంటి వ్యక్తి ఉండి ఉండే ప్రపంచం బహుశా ఇప్పటికంటే బాగా ఉండేదనుకుంటాను. నా తెలిసినంతవరకు భారత, అమెరికా ప్రజల్ని కలవటానికి వీరి కంటే ఎక్కువగా కృషిచేసినవారు, ఎక్కువగా తమను అర్పించుకొన్నవారు మరొకరు లేరు."

శ్రీ శ్రీ పరమహంస యోగానంద - "చివరి చిరునవ్వు"

వీరి మహనమాదిరి ఒక గంట ముందు తీసిన ఫొటోగ్రాఫు; భారత రాయబారి విన్యాయరంజన్ సేన్ గౌరవార్థం కాలిఫోర్నియాలోని లాస్ ఏంజిల్స్ లో 1952 మార్చి 7 న ఏర్పాటుయిన విందులో తీసింది. ప్రేమమయమైన ఒక చిరునవ్వును ఫొటోగ్రాఫరు ఇక్కడ పట్టుకున్నాడు. ఈ చిరునవ్వు శ్రీ యోగానందగారి లక్షలాది స్నేహితుల్లో, విద్యార్థుల్లో, శిష్యుల్లో ప్రతి ఒక్కరికి విడుదలై సాక్షాత్తు కనిపిస్తుంది. అప్పటికే ఆనంతంలోకి చూపు సారిస్తున్న కళ్ళలో మౌన ఆనురక్తి, అవగాహన నిండిఉన్నాయి.

పాదాలపై ఈ దైవభక్తులను నాశనం చేసే శక్తి మృత్యువుకు లేకపోయింది. మీ దేహంలో ఎలాంటి మామూలు కనిపించలేదు. ఇదొక అత్యద్భుత విషయం.

తారకేశ్వర్ లో ప్రఖ్యాతమైన ఒక గుడికి దారి టికాను. తైత్తవుల్లో కేథలిక్కులు, ప్రొటెస్టంట్ లూథర్ అన్న పవిత్రస్థలమంటే ఎంత శ్రద్ధా భక్తులు చూపిస్తారో హిందువులు ఈ గుడి అంటే అంతటి భక్తిభావం చూపిస్తారు. తారకేశ్వర్ లో జబ్బుల్ని నయంచేసే అలౌకిక ఘటనలు అసంఖ్యాకంగా జరిగాయి. వాటిలో ఒకటి మా కుటుంబంలోవాళ్ళలోనే ఒకరికి అనుభవమయింది.

మా పెద్ద పినతల్లి ఒకసారి ఇలా చెప్పింది : “ఆ గుళ్ళో ఒక వారం రోజులు కూర్చుని, కటిక ఉపవాసం చేస్తూ, మీ కారక బాబయ్య గారి మొండి జబ్బు ఒకటి నయంకావాలని కోరుతూ ప్రార్థన చేశాను. ఏడో రోజున నా చేతిలో ఒక మొక్క ప్రత్యక్షమైంది! దాని ఆకులతో కషాయం కాచి మీ బాబయ్యగారికి ఇచ్చాను. తక్షణమే ఆయన జబ్బు హయమయిపోయింది. మళ్ళీ ఎన్నడూ రాలేదు.”

పవిత్రమైన తారకేశ్వర మందిరంలోకి ప్రవేశించాను. అక్కడ వేదిక మీద ఒక గుండ్రాయి తప్ప మరేమీలేదు. అంతంలేని దాని పరిధి అనంతమైన ఆ పరమేశ్వరుణ్ణి సమచితంగా సూచిస్తోంది. భారతదేశంలో చదువుకోని రైతుకు కూడా అనంత విశ్వానికి సంబంధించిన అమూల్య కల్పనలు అర్థమవుతాయి; నిజానికి, అతను అమూల్యకల్పనల్లోనే జీవిస్తున్నాడని అప్పుడప్పుడు పాశ్చాత్యులు అతన్ని నిందించారు!

ఆ సమయంలో నా మనస్సు ఎంత మొండికి వేసిందంటే, ఆ శిలా చిహ్నం ముందు తలవంచడానికి కూడా విముఖుడై అయ్యాను. వేపుట్టి అన్వేషించవలసింది అత్యంత ఆని అనుకున్నాను.

దేవుడిముందు మోకరిల్లకుండానే ఆ గుళ్ళోంచి రియల్ లీ వచ్చి దగ్గరలో ఉన్న రజిజాన్ పూర్ గ్రామంవేపు వినవిసా నడుచుకుంటూ

వెళ్ళాను. దారి సరయినదేనన్న నమ్మకం లేదు. దారినిపోయే బాటసారిని అడిగేసరికి అతను చాలాసేపు ఆలోచనలో పడ్డాడు.

“నాలుగు దారుల కూడలి వచ్చినప్పుడు కుడివేపు తిరిగి ముందుకు సాగు,” అన్నాడు చివరికి, తన మాటకి తిరుగులేదన్నట్టు.

అతని మాట పట్టుకుని, కాలవగట్ట వెంబడే దారితీశాను. చీకటి పడింది; అడవిలో ఉన్న పల్లెశివార్లలో మిణుగురు పురుగుల మెరుపుల తోను, దగ్గరలో ఉన్న గుంటనక్కల ఆరుపులతోనూ సుంచలనం కనిపిస్తోంది. వెన్నెల పలచగా, నాకేమీ కొరగాకుండా ఉంది; రెండు గంటల సేపు తదబదుతూ నడిచాను.

ఆవు మెడలో గంట ఒకటి నాకు స్వాగతం పలికింది. పదే పదే నేను వేసిన కేకలకు చివరికి ఒక రైతు నా దగ్గరికి వచ్చాడు.

“నేను రామగోపాల్ బాబుగారికోసం వెతుకుతున్నాను.”

“అటువంటాయనెవరూ మా పల్లెలో లేడు,” అంటున్న అతని గొంతులో చిరాకు కనిపించింది. “నువ్వు అబద్ధాలాడే పత్తేదారువయి ఉంటావు.”

రాజకీయమైన గొడవలతో ఇబ్బందిపడ్డ అతని మనస్సులో అనుమానం లేకుండా చెయ్యాల్సన్న ఆశతో, అతని మనస్సుకు హత్తుకునేలా నేను వా దీవావస్థను వివరించాను. ఆయన తనింటికి తీసుకువెళ్ళాడు మన్ను; అదరపురస్సరంగా అతిథ్యమిచ్చాడు.

“రజబాజ్ తూర్ ఇక్కడికి చాలా దూరం,” అన్నా డాయన, “నాలుగు వీతుల మొగలో నువ్వు ఎడమవేపు తిరగవలసింది; కుడివేపు కాదు.”

ఇంతకు ముందుకు దారి చెప్పినవాడు నిజంగా బాటసారుల కొక పీదే, అనుకున్నాను దిగులుగా. మూతక బియ్యపు అన్నం, పప్పుదినసు, బంగాళాదుంపలూ అరటికాయలూ కలిపి వండిన కూరలతో భోజనంచేసి, పక్క దొడ్లో ఉన్న చిన్న గుడిసెలో పడుక్కొడానికి వెళ్ళాను. దూరాన పల్లె ప్రజలు, గట్టిగా మద్దెళ్ళూ¹ కాళాలూ వాయిస్తూ పాటలు పాడు తున్నారు. ఆ రాత్రి నిద్ర అన్న మాటే లేదు. ఏకాంతవాసం చేసే రాసు గోపాల్ యోగిగారి దగ్గరికి నాకు దారి చూపించమని గాఢంగా ప్రార్థన చేశాను.

తొలిసంజె వెలుగురేకలు గుడిసె కంకలగుండా పొడుమకు వస్తున్న సమయంలో రణబాజ్ పూర్కు బయలుదేరాను. వరిచేలకు అడ్డబడి, సూదుల్లా గుచ్చుకునే ఎండుమోళ్ళు తొక్కుకుంటూ, ఎండిపోయిన బంకమట్టి గుట్టలకు ప్రదక్షిణలుచేస్తూ నడక సాగించాను. అక్కడక్కడ దారిని పోయే రైతు ఒకడు కనబడడం, నేను చేరవలసిన చోటు ఇంక “ఒక్క కోసెడు మాత్రమే (రెండు మెళ్ళు)” ఉందని చెప్పడం జరుగుతుండేది. ఆరు గంటల్లో సూర్యుడు విజయోత్సాహంతో నడినెత్తికి వచ్చాడు కాని, నేను రణబాజ్ పూరుకు ఎప్పటికీ ఒక కోసెడు దూరంలోనే ఉంటానని పించడం మొదలయింది.

మిట్టమధ్యాహ్నానికి నా లోకమింకా అతులేని వరిచేనే. ఎండ వేడికి నేను దాదాపు వడగొట్టి పడిపోయే స్థితికి వచ్చాను. ఇంతలో ఒకాయన నిదానంగా అడుగుతీసి అడుగువేస్తూ నా దగ్గరికి వస్తూండడం గమనించాను. నా మామూలు ప్రశ్న మళ్ళీ వెయ్యడానికి వూనుకోలేదు ;

1. మత సంబంధమైన ఉత్సవాలు జరిగినప్పుడు, ఈరేగింపుంప్పుడు, భక్తి పరమైన కీర్తనలు పాడేటప్పుడు మద్దెళ్ళు ఉపయోగించడం మామూలు.

“ఒక్క కోసేడు మాత్రమే” అన్న జవాబు వినివిని విసుగెత్తి, మళ్ళీ అదే వినవలసి వస్తుందేమోనని.

ఆ ఆపరిచితులు నా పక్కన అగారు. పొట్టిగా, సన్నగా ఉన్నారు. నూడుల్లా గుచ్చిగుచ్చి చూసే, అసాధారణమైన రెండు నల్లటి కళ్ళు మిసహగా ఆయన రూపంలో ఆకట్టుకునేది వీడి లేదు.

“నేను రణబాజ్ ఫూర్ విడిచి వెళ్ళాలనుకున్నాను. నువ్వు ఉద్దేశించిన ప్రయోజనం మంచిది. అంచేత నీకోసం కాసుకొని ఉన్నాను.” నేను కొంపొబారి మాస్తుంటే, ఆయన న్నా ముఖంలోకి వేయి ఆడిస్తూ అన్నారు. “గడుసుగా, చెప్పా పెట్టాకుండా నా మీదికి వచ్చిపహించుకున్నావు కదూ? అయినా ఆ ప్రాప్తెనరు బిహారికి, నా ఎడ్రస్ నీకు ఇచ్చే హక్కు లేదు.”

ఈ చూహపురుషుల ముందు నన్ను నేను పరివయం చేసుకోదం కేదలం అధిక ప్రసంగం కిందికి వస్తుందని, నాకు లభించిన ఇటువంటి ఆదరానికి కొద్దిగా నొచ్చుకుంటూ మాటా పలుకూ లేకుండా నిలబడి పోయాను. ఆ తరువాత అకస్మాత్తుగా ఆయన వ్యాఖ్య వెలువడింది.

“చెప్ప, దేవుడు ఎక్కడున్నాడనుకుంటున్నావు?”

“అదేమిటండి, నాలోనూ అంతటానూ ఉన్నాడు!” నా కెంత గాభరా కలిగిందో నన్ను చూస్తేనే తెలుస్తుందనడంలో సందేహం లేదు.

“అంతటా వ్యాపించి ఉన్నవాడు, కదూ?” ఆ సాధువు ముసి ముసిగా నవ్వారు. “అయితే చిన్నబాబూ, నిన్న నువ్వు తారకేశ్వర ఆలయంలో ఆనంతుడైన సర్వేశ్వరుడికి చిహ్నమైన రాతి లింగానికి ఎందుకు మొక్కులేదు మరి? నీ గర్వమే నీ శిక్షకు కారణమయి, కుడి

1. “దేనికి తలవంచనివాడు తన ఇరువు కాను మోసుకొలేడు.” - శాస్తావప్పి, ‘తి పొప్పె’ అప్ప సవంలీ.

ఎడమల తేడా పట్టించుకోని బాటసారిచేత నిన్ను తప్పుదారి పట్టించింది. ఈరోజు కూడా నీకు ఇబ్బంది తప్పలేదు !”

నేను మనఃపూర్తిగా ఒప్పుకున్నాను ; నా ఎదురుగా కనిపిస్తున్న అతిసామర్థ్య శరీరంలో సర్వవ్యాపకమయిన కన్ను మరుగుపడి ఉన్నందుకు ఆశ్చర్యపోయాను. ఆ యోగి శరీరంనుంచి ఆరోగ్యప్రదమైన శక్తి ఒకటి వెలువడింది ; ఎండ మలమలమాడుస్తున్న పొలంలో అప్పటికప్పుడు నాకు సేదదీరింది.

“దేవుణ్ణి తెలుసుకోదానికి తను పట్టిన దారి ఒక్కటి తప్ప మరేదీ లేదని అనుకోదానికే భక్తుడు మొగ్గు చూపిస్తాడు,” అన్నారాయన. “మనకు లాహిరీ మహాశయులు చెప్పినట్టుగా, దివ్యత్వాన్ని లోపలే కనుక్కోగలిగేటట్టు చేసే యోగవిద్య అన్నిటికన్న ఉత్తమమైన మార్గమనడంలో సందేహం లేదు. కాని ఈశ్వరుణ్ణి లోపల కనిపెట్టిన తరువాత, త్వరలోనే బయట కూడా దర్శిస్తాం. శాగేశ్వర్ లోనూ ఇతర చోట్లా ఉన్న పవిత్ర మందిరాల్ని ఆధ్యాత్మిక శక్తికి కేంద్రస్థానాలుగా మన్నిస్తూండడం సమచితమైన పని.”

ఆ సాధువుగారి మందలింపు ధోరణి మాయమైంది ; ఆయన కళ్ళు కరుణతో అర్ద్రమయినాయి. ఆయన నా భుజం తట్టారు.

“యువకయోగీ, నువ్వు మీ గురువుగారి దగ్గరించి పారిపోకున్నావన్నది స్పష్టమవుతోంది. నీకు అవసరమయిందల్లా ఆయన దగ్గర ఉంది ; నువ్వు తిరిగి ఆయన దగ్గరికి వెళ్ళాలి,” అని చెప్పి, “కొండలు నీకు గురువు కాలేవు,” అంటూ రెండు రోజుల కిందట శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు వెల్లడించిన అభిప్రాయాన్నే ఈయనా వెల్లడించారు.

“కొండల మీదే ఉండాలన్న నిర్బంధం, విశ్వవిధానం ప్రకారం,

దూరమనిపించాయి. ఆ కుటీరం గది ఒక చల్లని వెలుగుతో చిత్రంగా ప్రకాశిస్తున్నది. రామగోపాల్ గారు చిరిగిన కంబళ్ళు నేలమీద పరిచి నాకు పక్కవేశారు. తాము మాత్రం ఒక తుంగ చాపమీద కూర్చున్నారు. ఆయన ఆధ్యాత్మిక ఆకర్షణకు ముగ్ధుణ్ణిఅయి, ఒక కోరిక విన్నవించడానికి సాహసించాను.

“అయ్యా, మీరు నాకు సమాధిస్థితి ఎందుకు ప్రసాదించరు?”

“నాయనా, దివ్యానుసంధానం కలిగించడం నాకూ సంతోషమే; కాని అది జరగవలసింది ఇక్కడ కాదు.” ఆ సాధువు, ఆరమోడ్చిన కన్నులతో నాచేపు చూశారు. “మీ గురువుగారు త్వరలో నీ కా ఆనుభవం ప్రసాదిస్తారు. నీ శరీరం దానికింకా తయారు కాలేదు. ఎక్కువ విద్యుద్బలం (ఎలక్ట్రికల్ వోల్టేజీ) వల్ల చిన్న బల్బు ఎలా పేలిపోతుందో, అలాగే నీ నూలు కూడా విశ్వవిద్యుత్ప్రవాహాన్ని భరించడానికి సిద్ధంగా లేవు. ఇప్పటికిప్పుడే నేను నీకు బ్రహ్మానందానుభవాన్ని కలిగించినట్లయితే, నీలో కణకణం నిష్క్రమమీద ఉన్నట్టుగా ఆయి మాడిపోతావు.”

ఆ యోగివర్యులు సాలోచనగా ఇంకా కొలా అన్నారు : “లెక్కలోకి రాదగనివాణ్ణి, ఏదో కాస్తంత ధ్యానం చేసినవాణ్ణి— దేవుణ్ణి సంతోష పెట్టడంలో కృతార్థుణ్ణి అయినా లేదో, కడపటి తీర్పునాటికి ఆయన దృష్టిలో నాకు ఏపాటి విలువ ఉంటుందోనని నేను అనుకుంటూంటే, మువ్వ వా దగ్గర బ్రహ్మాజ్ఞానం కోరుతున్నావు.”

“అయ్యా, మీరు చాలా కాలంగా దేవుణ్ణి అసన్యధక్తిలో అన్వేషించడం లేదా?”

“నేను అట్టే చెయ్యలేదు. బిహారి నా జీవితాన్ని గురించి నీకు కొంత చెప్పి ఉంటారు. ఇరవై ఏళ్ళపాటు నేను ఒక రహస్యగుహలో

రోజుకు పద్దెనిమిది గంటల చొప్పున ధ్యానం చేశాను. ఆ తరువాత అంత కన్న దుర్గమమైన గుహాకి మారి, అక్కడ ఇరవై అయిదేళ్ళు ఉన్నాను ; రోజుకు ఇరవై గంటలు యోగసమీక్షలో ఉండేవాణ్ణి. ఎప్పుడూ ఈశ్వర సాన్నిధ్యంలోనే ఉన్నందువల్ల నాకు నిద్ర అవసరమయ్యేది కాదు. నా శరీరం, మామూలు అవచేతనస్థితిలో వచ్చే అసంపూర్ణ ప్రళాంతికన్న, అధిచేతనస్థితిలో వచ్చే సంపూర్ణ ప్రళాంతికోనే ఎక్కువ విశ్రాంతి పొందేది.

“కండరాలు నిద్రలో విశ్రాంతి పొందుతాయి ; కాని గుండె, ఊపిరితిత్తులు, రక్తప్రసరణమండలం ఎడతెరపిలేకుండా పనిచేస్తూనే ఉంటాయి ; వాటికి విశ్రాంతి దొరకదు. అధిచేతనస్థితిలో ఉన్నప్పుడు అంతరిందియాలన్నీ విశ్వశక్తిచేత విద్యుత్ప్రేరితాయి, తాత్కాలికంగా నిశ్చలస్థితిలో ఉండిపోతాయి. ఈ పరిస్థితుల్లో నాకు ఏశ్వరరబడిగా నిద్ర అవసరం లేకపోయింది.” అనున ఇంకా ఇలా అన్నారు, “నువ్వు కూడా నిద్రకు స్వస్తిచెప్పే కాలం వస్తుంది.”

“అమ్మయ్యా ! అంత ఎక్కువకాలం ధ్యానం చేసికూడా మీరు, ఈశ్వరానుగ్రహాన్ని గురించి నమ్మకం పెట్టుకోలేకపోతున్నారన్నమాట !” అని వ్యాఖ్యానించాను, ఆశ్చర్యపోతూ.. “అటువంటిప్పుడు మాలాంటి దుర్బల మానవుల మాట ఏం కావాలి ?”

“ఇదుగో బాబూ, దేవుడంటే అనంతత్వమేనని తెలియడం లేదా ? నలభై ఏదేళ్ళ ధ్యానంతోనే ఆయన్ని సంపూర్ణంగా తెలుసుకోగలమనుకోడం దురాశే అని చెప్పొచ్చు. అయితే, కొద్దిపాటి ధ్యానం చేసినా కూడా అది మనని మోరమైన మృత్యుభయంనుంచీ, మరణానంతరస్థితుల భయం నుంచీ రక్షిస్తుందని బాబాజీ మనకి హామీ ఇస్తారు. నీ ఆవ్యాత్మిక ఆదర్శాన్ని చిన్న చిన్న గుట్టలమీద నిలపకు ; నిర్విబద్ధమైన భగవత్ప్రాప్తి

అనే లక్ష్య నక్షత్రమీదే లగ్నం చెయ్యి. సువర్ణకప్టపడి కృషిచేస్తే దాన్ని అందుకుంటావు."

భావి అవకాశానికి ముగ్ధుణ్ణి అయి, ప్రబోధాత్మకమయిన మరికొన్ని విషయాలు చెప్పమని ఆయన్ని కోరాను. ఆయన, లాహిరీ మహాశయం గురువర్యులైన బాబాజీని మొట్టమొదటిసారి కలుసుకోడాన్ని గురించిన అద్భుతమైన కథ చెప్పారు నాకు.¹ ఇంచుమించు అర్ధరాత్రివేళ రామ గోపాల్ గారు మౌనంలోకి వెళ్ళిపోయారు; నేను నా కంబళ్ళమీద పడు కున్నాను. కళ్ళు మూసుకున్నప్పుడు తళతళలాడే మెరుపులు కనిపించాయి; నాలో ఉన్న వికారాకాశం కాంతిని కరిగిపోసిన గదిలా ఉంది. కళ్ళు తెరిచాను; కళ్ళు మిరుమిట్లు గొలిపే ఆ కాంతినే అప్పుడు కూడా గమనించాను. ఆ కుదీరం గది, అంతర్బప్తితో నేను చూస్తున్న అనంత బ్రహ్మాండంలో అంతర్భాగమై పోయింది.

“నిద్రపోవే?” అని అడిగారు యోగివర్యులు.

“అయ్యో, నేను కళ్ళు మూసినా తెరిచినా కూడా నా చుట్టూ మెరుపులు తళతళలాడుతూంటే ఎలా నిద్రపోగలను?”

“ఈ అనుభవం కంగడం నీకు ఆశీప్రసాదం. ఆధ్యాత్మిక తేజః ప్రసరణలు సులువుగా కనిపించవు.” ఆ సార్లు ఆప్యాయంగా మరికొన్ని మాటలు చెప్పారు.

తెల్లారగట్టి రామగోపాల్ గారు నాకు పదికలెల్లం ముక్కలుపెట్టి, వన్నింక బయలుదేరమని చెప్పారు. నా చెంపలమీదగా కన్నీళ్ళు కారుతూ ఉండగా ఆయనదగ్గర సెలవు తీసుకోడానికి కూడా నాకు మనస్సు ఒప్పలేదు.

1. 28 ఆధ్యాతం చివరి పుటలు కొన్ని చూడండి.

“నిన్ను ఉత్తి చేతులలో వెళ్ళనియ్యను”. ఆ యోగి మార్గవం ఉద్దిపడేలా అన్నారు. “నీకు ఏదో ఒకటి చేస్తాను.”

ఆయన చిరునవ్వు నవ్వి నావేపు నిలకడగా చూశాడు. నేలకు పాతుకుపోయినట్టుగా నేను కదలికలేకుండా ఆయిపోయాను; ఆ సాధు పుంగవుల దగ్గరినుంచి ప్రసరించే శాంతి స్పందాలు నా ఆస్తిత్వాన్ని ముంచెత్తాయి. ఏళ్ళతరబడి అడపాతడపా నన్ను బాధపెడుతూ ఉన్న వెన్నునొప్పి తక్షణమే మటుమాయమయింది.

పునరుజ్జీవితుణ్ణి అయి, తేజోమయమైన ఆనందసాగరంలో స్నానం చేసి— మరింక ఏడవలేదు. రామగోపాల్ గారి పాదాలు తాకి, అడవిలో అడుగుపెట్టాను. తారకేశ్వర్ చేరేదాకా, చెట్ల గుబురుల్లోంచి ఎన్నో పరిపొలాల మధ్యనుంచి దారి చేసుకుంటూ ముందుకు సాగాను.

అక్కడ ప్రఖ్యాతమైన ఆలయాన్ని రెండోసారి దర్శించి, లింగం ముందు సంపూర్ణంగా సాష్టాంగ ప్రణామం చేశాను. ఆ గుండ్రబిరాయి నా అంతర్దృష్టిలో పెరిగిపెరిగి బ్రహ్మాండ గోళాలుగా విస్తరించింది; వలయంలో వలయం, మండలంలో మండలం— అన్నిటా దైవతత్వం తొణికిసలాడుతున్నది.

మరో గంటకి నేను సంతోషంగా, కలకత్తా వెళ్ళడానికి రైలు ఎక్కాను. ఇక నా ప్రయాణాలు ముగిసిపోయాయి; ఉన్నత పర్యవశాల్లో కాదు, మహాత్ముంగ హిమవన్నగం వంటి మా గురుదేవుల సన్నిధిలో.

విశ్వచేతనానుభవం

“వచ్చేకాను గురూజీ” నా మాటలకన్న సిగ్గుతో చిన్నబోయిన నా ముఖమే ఎక్కువ చెబుతోంది.

“పంటింట్లోకి వెళ్ళి ఏమైనా తినడానికి చూసుకుందాం పద.” మాకు ఎదడాటు కలిగించినవి కేవలం కొన్ని గంటలేకాని రోజులు కావ స్సంత మామూలుగా ఉంది శ్రీ యు క్షేత్రకోగారి దోరణి.

“గురుజేవా, నా విదులు విడిచిపెట్టి ఇక్కజ్జింది అకస్మాత్తుగా వెళ్ళిపోయి మీకు నిరాశకలిగింది ఉంటాను ; నా మీద మీకు తోపం వస్తుం దేమో ఆనుకున్నాను.”

“రేడు, పనేలేదు ! కోపడున్నది తీరని తోరికలవల్లే వుడుకుంది. నేను ఎవరిదగ్గర్నించి ఏమీ ఆశించను ; అంచేత వాళ్ళుచేసే పనులు నా ఆశలకు వ్యతిరేకంగా ఉండలేవు. నిన్ను నా అవసరాలకెన్నడూ వాడు కోను ; నీ నిజమైన సంతోషమే నాకు సంతోషం.”

“గురుజేవా, చివ్వుప్రేమగురించి అస్పష్టంగానే వింటాం ; కాని ఈ నాకు మీ దివ్యస్వరూపంలోనే దానికి వాస్తవమైన నిదర్శన కనిపిస్తోంది నాకు ! ఈ లోకంలో, శండ్రి కూడా, రాను అప్పగించిన పనిని కొడుకు చెప్పా చెయ్యకుండా వదిలిపెట్టిపోయినట్లయితే ఆ కొడుకును సులువుగా క్షమించదు. కాని మీరు, నేను ఆరగొరగా విడిచి వెళ్ళిపోయిన అనేక

పనులవల్ల ఎంతో అసౌకర్యానికి గురిఅయి కూడా రవ్వంత విసుగయినా చూపించలేదు.”

మేము ఒకరి కళ్ళలోకి ఒకరం చూసుకున్నాం ; వాటిలో కన్నీళ్ళు మెరుస్తున్నాయి. ఒకానొక ఆనంద తరంగం నన్ను ముంచేత్తింది. ఈశ్వరుడు నా గురుదేవుల రూపంలో, నా హృదయంలోని స్వల్పమైన ఉత్సాహాల్ని అవదులులేని విశ్వప్రేమ సీమలుగా విస్తరింపజేస్తున్నాడన్న సంగతి నాకు స్పృహలోకి వచ్చింది.

కొన్నాళ్ళ తరవాత ఒకరోజు పొద్దున నేను మా గురుదేవులు మామూలుగా కూర్చునే గదికి దారి తీశాను. ఖాళీగా ఉన్న ఆ గదిలో ధ్యానం చేసుకోవాలని నా ఉద్దేశం ; కాని చెప్పచేతుల్లో లేని నా ఆలోచనలు, మెచ్చుకోదగ్గ నా ఉద్దేశంతో సహకరించడం లేదు. వేటగాడ్డి చూసిన పక్షుల్లా చెల్లాచెదరవుతున్నాయవి.

“ముకుందా !” దూరంగా ఉన్న బాల్కనీనుంచి శ్రీ యుక్తేశ్వర్ గారి గొంతు వినిపించింది.

నా ఆలోచనల్లాగే సాలో కూడా తిరుగుబాటు భోరణి తలెత్తింది. “గురువుగారెప్పుడూ నన్ను ధ్యానం చెయ్యమని చెబుతూంటారు. తీరా నేను తమ గదిలోకి ఎందుకువచ్చానో తెలిసి కూడా ఆయన చెడగొట్ట గూడదు,” అని గొణుక్కున్నాను.

ఆయన మళ్ళీ పిలిచారు నన్ను ; నేను మొండికేసి, చప్పుడు చెయ్యకుండా ఉరుకున్నాను. మూడోసారి ఆయన గొంతులో మందలింపు కూడా మిశ్రితమై ఉంది.

“నేను ధ్యానం చేసుకుంటున్నానండీ,” అభ్యంతరం చెబుతున్న భోరణిలో అరిచాను.

“నాకు తెలుసులే, నువ్వెలా ధ్యానం చేస్తున్నావో; తుపానులో అల్లల్లాడిపోతున్న ఆకుల్లా చెదిరిపోతోంది నీ మనస్సు,” అంటూ కేక వేశారు గురుదేవులు.

భంగపడి, బయటపడి, విచారంగా ఆయన దగ్గరికి వెళ్ళాను.

“వైరినాయనా, నీకు కావలసింది కొండలు ఇయ్యలేవు.” గురు దేవులు బుజ్జగింపుగా, ఓదార్పుగా పలికారు. ఆయన చల్లని చూపు అంతు తెలియనంత లోతుగా ఉంది. “నీ హృదయాఖిలాష నెరవేరుతుంది.”

శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారు గూఢంగా మాట్లాడడం అరుదు; నేను కలవరపడ్డాను. ఆయన నా గుండెకు పై భాగంలో సుతారంగా చేత్తో తట్టారు.

నా శరీరం కదలకుండా పాతుకుపోయింది; నా ఊపిరితిత్తుల్లోంచి నా క్వాస, ఏదో ఒక పెద్ద అయస్కాంతంతో బయటికి లాగేసినట్లయింది. నా ఆత్మా, మనస్సు తక్షణమే వాటి భౌతికబంధాన్ని కోల్పోయి, ద్రవరూప కాంతికిరణం మాదిరిగా నాలో ప్రతి రంధ్రంలోంచి బయటికి ప్రసరించాయి. నాలో ఉన్న కండ నిర్జీవమైపోయినట్టు ఉన్నా, అంతకు ముందెన్నడూ నేను అంతటి సంపూర్ణ చైతన్యంతో తొణికిసలాడలేదని నాకు కలిగిన ప్రగాఢ స్పృహవల్ల తెలుసుకున్నాను. నా తాదాత్మ్యబోధ, ఒక శరీరానికి సంకుచితంగా కట్టుబడి ఉండకుండా చక్రగతిలో సంచరించే అణువులకు కూడా విస్తరించింది. దూరాన వీధుల్లో ఉన్న జనం, నా దూరపరిధి మీదే మెల్లగా కదులుతున్నట్టు అనిపించింది. మట్టికున్న మంద పారదర్శకత వల్ల మొక్కలవేళ్ళూ చెట్లవేళ్ళూ భూమిలోంచి స్పష్టంగా కనిపించాయి; వాటి జీవరస ప్రవాహాన్ని కూడా గమనించాను.

చుట్టూరేక్కల ప్రదేశమంతా నా ముందు బట్టబయలుగా ఉంది. తూమూలుగా ఎదుటఉన్న వాటిని మాత్రమే చూడగల నా చూపు ఇప్పుడు

అన్నిటిని చూడగలిగేట్లుగా, విస్తృత వలయాకార దృష్టిగా మారింది. నా తలకు వెనకభాగం ద్వారా, రాయ్‌ఘాట్ సందుకు దిగువున దూరంగా నడుస్తున్న మనుషుల్ని చూశాను, తెల్లటి ఆవు ఒకటి తాపీగా నడిచి వస్తుండడం కూడా గమనించాను. అది, తెరిచిపెట్టిన ఆశ్రమం గేటును చేరినప్పుడు, భౌతికమైన నా రెండు కళ్ళతోనూ చూస్తున్నట్లుగానే దాన్ని ఘరిశీలించాను. అది ముంగిలి బయటి ఇటిక గోడ వెనక్కి సాగిపోయిన తరవాత కూడా స్పష్టంగానే చూశాను.

అన్ని వైపులా కనిపిస్తున్న నా సర్వదిగ్గర్భక దృష్టికి సోకిన పస్తువులన్నీ కంపిస్తూ చురుకుగా సాగే చలనచిత్రాల మాదిరిగా స్పందించాయి. నా శరీరం, గురుదేవులది, స్తంభాలుగల ముంగిలి, ఉపకరణ సామగ్రి, చెట్లు, ఎండ, అప్పుడప్పుడు తీవ్రంగా అల్లల్లాడి చివరికి కరిగి పోయి ఓ కాంతి సముద్రమయిపోయాయి; గ్లాసుడు నీళ్ళలో వేసిన పంచదార గడ్డలు, గ్లాసు కుదిపినప్పుడు కరిగిపోయినట్లుగా! అన్నిటిని ఏకంచేసే కాంతి, పర్యాయక్రమంలో స్థూలరూపంలోకి మారుతోంది. ఈ రూపాంతరణ క్రియలు సృష్టిలోని కార్యకారణ సూత్రాన్ని వెల్లడి చేస్తున్నాయి.

నా ఆత్మ తాలూకు ప్రకాంత ఆనంత తీరాల మీదికి ఒకానొక ఆనందసాగరం వెల్లువలా పొంగి వచ్చింది. పరమాత్మ స్వరూపం అక్షయ ఆనందమన్న అనుభవక పొందాను; ఆయన దేహం అసంఖ్యాకమైన కాంతికణజాలాలు. నాలో పెల్లుబుకుతున్న దివ్యపథ పట్నాల్ని, ప్రపంచ ఖండాల్ని భూమిని, సూర్యమండలాన్ని, నక్షత్ర మండలాల్ని, సూక్ష్మనీహారికల్ని తేలి ఆడే ఆ బ్రహ్మాండాల్ని చుట్టుముట్టడం మొదలు పెట్టింది. రాత్రివేళ దూరాన కనిపించే నగరంలా, మందకాంతితో వెలుగొందే సమస్త జగత్తు నా అస్తిత్వపు ఆనంతత్వంలోనే మిలుకుమిలుకు

మంటున్నది. స్పృటంగా చెక్కినట్టున్న గోశాకార పరిరేఖలకు అవతల మిరుమిట్లు గొలుపుతున్న కాంతి, దూరపు అంచులదగ్గర కొద్దిగా మంద గించింది. అక్కడ నేను, ఎన్నటికీ తరగని పరిపూర్ణప్రభను దర్శించాను. మాటల్లో చెప్పలేనంత సుసూక్ష్మమైనదది ; గ్రహరూపాలు అంత కన్న స్థూలమైన కాంతితో ఏర్పడ్డవి.¹

శాశ్వత ఆకరమయిన పరమాత్మనుంచి ప్రసారితమైన కిరణాల చిక్కవిశేషం, నక్షత్ర వీధులుగా ప్రజ్వలిస్తూ వర్ణించనలవిగాని ప్రభలుగా రూపాంతరితమవుతోంది. సృజనశీలక కిరణాలు నక్షత్రమండలాలుగా మనీభవించి, ఆ తరవాత పారదర్శక జ్వాలలుగా కరిగిపోవడం మళ్ళీ మళ్ళీ చూశాను. లయబద్ధమైన విపర్యయంవల్ల కోటానుకోట్ల లోకాలు నిర్మూల కాంతిలోకి ప్రవేశించాయి. అటు మీదట అగ్ని, ఆకాశంగా మారింది.

తేజోమండల కేంద్రాన్ని నా గుండెలో సహజావదోధ గ్రహణ బిందువుగా గుర్తించాను. నాలోని కేంద్రకం నుంచి వెలువడుతున్న ఉద్దీప్త ప్రభ విశ్వనిర్మితిలో ప్రతి భాగానికీ ప్రసరిస్తోంది. అమరత్వాన్ని ప్రసాదించే ఆనందమయ ఆమృతం, పాదరసంలా ప్రవహిస్తూ నాలో అణు వణువునా స్పందించింది. పరమేశ్వరుడి సృజనాత్మక స్వరం విశ్వ చలన యంత్ర స్పందనమయిన ఓంకారం²గా ప్రతిధ్వనిస్తూ ఉండడం విన్నాను.

హఠాత్తుగా నా హిపిరిటిల్లులోకి శ్వాస తిరిగి వచ్చింది. నా అనంత అపరిమితత్వాన్ని కోల్పోయానని గ్రహించి, దాదాపు భరించలేనంతగా

1. స్పృష్టి: సారూపమయిన వాటినిగూర్చింది 20 అధ్యాయంలో వివరించడం జరిగింది.

2. "అదిలో శబ్దం ఉండేది ; ఆ శబ్దం ఈశ్వరుడివద్ద ఉండేది ; ఆ శబ్దమే ఈశ్వరుడు." - యోహాను 1 : 1 (బైబిలు).

నిస్సహ చెందాను. చిచ్చుక్రికి సులువుగా వసతి కల్పించలేని, అవమాన కరమయిన శరీరపంజరానికి నేను మళ్ళీ బందీనయాను.

వ్యర్థజీవితం గడిపే కుర్రవాడిలా నేను బ్రహ్మాండ గృహంనుంచి పారిపోయి సంకుచితమైన ఒక సూక్ష్మపరిధిలో నన్ను నేను బందీని చేసుకున్నాను.

మా గురుదేవులు నా ఎదురుగా నిశ్చలంగా నింపని ఉన్నారే ; చాలాకాలం గాఢమైన ఆకాంక్షతో నేను అన్వేషిస్తూ వచ్చిన విశ్వచేతనానుభవాన్ని (సమారి స్థితిని) నాకు ప్రసాదించినందుకు ఆయన పాదాలముందు కృతజ్ఞతతో సాష్టాంగదండ ప్రణామం చెయ్యబోయాను. అప్పుడాయన నన్ను నిటారుగా నిలిబెట్టి ప్రకాంతంగా ఇలా అన్నారు :

“నువ్వు పరమానందంతో మరీ అంత మితిమించి మత్తెక్కిపోగూడదు. ప్రపంచంలో నీ కోసం ఇంకా చాలాపని ఉండిపోయింది. రా, బాల్కనీ తుడుద్దాం ; ఆ తరవాత అలా గంగ ఒడ్డున తిరిగి వద్దాం.”

నే నొక చీపురుకట్ట తెచ్చాను. గురుదేవులు వాకు సంతులిత జీవన రహస్యం బోధిస్తున్నారని తెలుసుకున్నాను. శరీరం తన కై నందిన విధులు నిర్వర్తిస్తూ ఉండగా ఆత్మ, విశ్వసృష్టిలోని అగాధాల్ని గురించి చింతన చేస్తూ తరిచి చూస్తూ ఉండాలి.

తరవాత శ్రీ యు క్లైవర్ గారు నేనూ బయట తిరగడానికి బయలుదేరిపర్చికి ఇంకా నేను, మాటల్లో చెప్పకాలని అనందంలో తన్మయుణ్ణయి ఉన్నాను. మా ఇద్దరి శరీరాల్ని, కేవలం వెలుతురే మూలభూతంగా గల నదీ తీరంలో రోడ్డుమీద నడుస్తున్న రెండు సూక్ష్మచిత్రాలుగా దర్శించాను.

“జగత్తులో ప్రతి రూపాన్నీ ప్రతి శక్తిని క్రియాశీలకంగా నిలిపేది

పరమేశ్వరుడి దివ్యశక్తి ; అయినప్పటికీ ఆయన, స్పందనశీలమైన భౌతిక లోకాలకు ఆవరి, అనందమయమైన అకల్పితకూన్యంలో సర్వోత్కృష్టంగా నిస్సంగుడై ఉంటాడు," అని వివరించారు గురుదేవులు.

భూమి మీద ఆత్మసిద్ధి సాధించినవాళ్ళు అదే మాదిరి రెండు విధాల

1. తండ్రి అయిన పరమార్థ ఎవ్వరిగురించి బిర్దు ఇవ్వడు ; కాని తీర్పు ఇచ్చే వసి అంతా తన 'కుమారు'డికి అప్పగించాడు." - యోహాను 5 : 22. "మానవుడెవడూ ఏనాడూ దేవుణ్ణి చూడలేదు ; కేవలం, జగత్పిత హృదయంలో ఉండే, ఆయన ఏకైక పుత్రుడు మాత్రం ఆయన్ని గురించి చాటి చెప్పాడు." - యోహాను 1 : 18. "దేవుడు ఏనుక్రిస్తు ద్వారా అన్నిటినీ సృష్టించాడు." - ఇబ్రీషియన్స్ 3 : 9. "నన్ను నమ్ముకొన్నవాడు కూడా నేను చేసే పనులన్నీ చేస్తాడు ; నేను మా తండ్రి దగ్గరికి వెళ్ళిపోతాను కాబట్టి అతడు ఇంతకన్న గొప్ప పనులు చేస్తాడు." - యోహాను 14 : 12. "జగత్పిత నా పేరున పంపే సుఖ ప్రదుడైన పరిశుద్ధాత్మ మీకు అన్నిటినీ బోధిస్తాడు ; నేను మీకు చెప్పినవాటి వన్నిటినీ ఆయన మీకు జ్ఞాపకం చేస్తాడు." - యోహాను 14 : 26 (జైలిలు).

జైలిలులే చెప్పిన ఈ మాటలు దేవుడి త్రిరూపాత్మక ప్రకృతి అయిన తండ్రి, కుమారుడు, పరిశుద్ధాత్మ (హిందువుల పవిత్ర గ్రంథంలో చెప్పిన సత్, తత్, ఓం) అన్న మూడింటినీ సూచిస్తాయి. జగత్పిత అయిన దేవుడు స్పందన శీలమయిన సృష్టికి అతీతంగా కేవలం అవ్యక్తుడు. కుమారరూపుడైన దేవుడు స్పందన శీలమైన సృష్టికి 'లోపం' ఉండే క్రీస్తు చైతన్యం (బ్రహ్మ లేదా కూటస్థ చైతన్యం). ఈ క్రీస్తు చైతన్యమే ఎవరూ సృష్టించని అనంతస్వరూపుడి "ఏకైక సృష్టి" లేదా ఏకైక ప్రతిబింబం. సర్వవ్యాపకమైన క్రీస్తు చైతన్యం తాయాకు బాహ్యభివ్యక్తి, దానికి "సాక్షి" (ప్రకటన 8 : 14) అయిన ఓంకారం, అంటే 'కల్లా'. లేదా 'పరిశుద్ధాత్మ' : ఇది అదృశ్య దివ్యశక్తి, ఏకైక కర్త, స్పందన ద్వారా సృష్టినంతమా నిలిపే ఏకైక కారణశక్తి చాలనశక్తి. అనందమయమైన సుఖప్రదాయకమైన ఓంకారం ద్వారానే వినిపిస్తుంది ; భక్తుడికి "అన్ని విషయాల్ని జ్ఞాపకం" చేస్తూ, చరమ సత్యాన్ని వెల్లడిచేస్తుంది.

జీవనం గడుపుతారు. ప్రపంచంలో తమ పనిని చిత్రశుద్ధితో నిర్వహిస్తూనే తోలోపలి పరమానందంలో నిమగ్నమై ఉంటారు.

“ఈశ్వరుడు మానవులందరినీ తన ఉనికికున్న ఆపరిమితానందంలోంచి సృష్టించాడు. మానవులు, బాధాకరంగా శరీరం కలిగించే అడ్డంకుల్ని ఎదుర్కొంటున్నప్పటికీ భగవంతుడు, తన రూపంలో తయారయిన మానవులు చివరికి ఇంద్రియావబోధాలన్నింటికీ అతీతంగా నిలబడి తనలో ఐక్యం కావాలని ఆశిస్తాడు.

ఈ విశ్వచేతనాదృశ్యం నాకు శాశ్వత గుణపాఠాలు నేర్పించి, నా ఆలోచనల్ని ప్రతిరోజూ నిశ్చలంచేస్తూ, నా శరీరం భౌతికపదార్థమైన భూమిపైన సంచరించే మాంసాస్థికల ముద్ద అనే భ్రాంతిపూర్వకమైన దృఢవిశ్వాసంలోంచి బయటపడ్డాను. ఊపిరి, నిలకడలేని మనస్సు కాంతి సముద్రాన్ని కట్టలపరిచి భూమి, ఆకాశం, మనుషులు, జంతువులు, పక్షులు, చెట్లూ వంటి భౌతికపదార్థ రూపాలనే కేరటాల్ని పుట్టించే తుఫానుల వంటివన్న సంగతి గమనించాను. ఆ తుఫానుల్ని కాంతిపతేస్తే తప్ప అనంత సత్యను ఒకే కాంతిగా దర్శించగలగడం జరగదు.

ఈ రెండు సహజ సంక్షోభాల్ని నేను ఎంత తరచుగా శాంతపరిస్తే అంత తరచుగా, తుఫాను అణగిపోయిన తరువాత స్థిమితంగా ఒకటిగా కలిసిపోయే సముద్ర తరంగాల మాదిరిగా అసంఖ్యాకమైన సృష్టితరంగాలు తేజస్సాగర రూపంలోకి మారిపోవడం గమనిస్తూ వచ్చాను.

విశాలమైన దృశ్యాలు తనను తబ్బిబ్బు చెయ్యనంతటి స్థాయివరకు కిమ్మడు ధ్యానంవల్ల మనస్సును గట్టిపరుచుకున్నప్పుడు గురువు తన కిమ్మడికి విశ్వచేతనానుభవం ప్రసాదిస్తాడు. కేవలం ప్రాజ్ఞ సంబంధమైన వంకర్చుకాని నిష్కాపట్యంకాని చాలవు. యోగసాధనవల్లా భక్తివల్లా తగినంతగా విస్తృతమైనది. చైతన్య మొక్కటే, సర్వవ్యాపకత్వంవల్ల

కలిగే ముక్తిప్రదమైన ఆహారానికి తట్టుకొనేటట్టుగా మనిషిని తయారు చెయ్యగలడు.

చిత్తశుద్ధిగల భక్తుడికి దివ్యానుభూతి సహజంగానే తప్పనిసరిగా వస్తుంది. అతని గాఢమైన ప్రార్థన, ఆపదానికి వీలులేనంత శక్తితో దేవుణ్ణి ఆకర్షించడం మొదలుపెడుతుంది. ఆ ఆకర్షణ తీవ్రతవల్ల ఈశ్వరుడు అన్యేషకుడి చైతన్యపరిధిలోకి విశ్వదర్శనంగా ఆకృష్ట దవులారు.

తరవాత కొంత కాలానికి, “సమాచి” అన్న పేరుతో నేను ఈ కింది పద్యం రాశాను; దాని శోభను ఇలా అభివర్ణించడానికి ప్రయత్నించాను :

మటుమాయమయినాయి వెలుగు నీడల తెరలు,
హరించిపోయింది ప్రతి దుఃఖబాష్పం,
గతించి పోయాయి శుభితానంద ఉబోదయాలు,
తొలగిపోయింది ఇంద్రియాల క్షీణ మరీచిక.
రాగద్వేషాలూ సుఖాసుఖాలూ జీవన్మరణాలూ అనే మిథ్యాధాయలు
నశించిపోయాయి దైత్రుమనే వెండితెరమీద.
నిలిచిపోయింది మాయాయుంధు
గాఢ సహజావరోధ మంత్రదండ చాళనంతో.
లేవు వాకిక వర్తమాన భూతభవిష్యత్తులు,
అయినా నిత్యుజ్జాయి, సర్వవ్యాపకుజ్జాయి, నేనే, నేనే, ప్రతిబోటా.
గ్రహాలు, నక్షత్రాలు, నీహారికాపుంజం, భూమి,
ప్రళయకాల ఉత్పాతాల ఇగ్నిపర్వత ఉజ్జ్వలభాలు
సృష్టికి ఉపకరించే మందుతున్న కొలుములు.

చప్పుడులేని ఎక్స్-రేల మంచుదిబ్బలు, మండుతున్న ఎంక్టాన్
వరదలు,
మనుషులందరి ఆలోచనలూ, వెనక, ఇప్పుడు, ఇకముందటి
వాళ్ళవీ,

ప్రతి గడ్డిపోచా, నేనూ, మానవజాతి,
విశ్వదూళిలో ప్రతి ఒక్క కణం,
కోపం, పేరాస, మంచి, చెడు, మోక్షం, కామం,
మింగేకానన్నిటినీ, మార్చేకానన్నిటినీ
నా ఏకైక అస్తిత్వంలో ప్రసరించే ఒక సువిశాల రక్త మహా
సముద్రంగా.

రగులుతున్న ఆనందం, ధ్యానంవల్ల వరచు పెల్లుబికి
నీళ్ళు నిండిన నా కళ్ళను మిరుమిట్లుగొలుపుతూ
పేలి పరమానంద అమరజ్వాలలయి,
హరించింది నా కన్నీళ్ళని, నా దేహాన్ని, నావాటి నన్నిటినీ.
సువ్వే నేను, నేనే నువ్వు.
జ్ఞానం, జ్ఞాత, జ్ఞేయం అన్నీ ఒక్కటే.
కుదుటబడ్డ, ఎడలెగని పులకింత, శాశ్వతమై, జీవంతమై, నిత్య
నూత్నమైన కాంతి.

ప్రతీక్ష, ఊహలు అందసంతగా ఆనందించదగ్గది, 'సమాధి'
పరమానందం !

కాదిది ఆచేతనావస్థ
కానేకాదు మనసుకు మత్తుమందు, ఇచ్ఛానుసారం తిరోగమించే
వీలులేకుండా,

విస్తరిస్తుంది నా చేతనాసీమను సమాధి
నశ్వర దేహ పరిమితులకు అతీతంగా

అనంతకాలపు దూరాతిదూర చరమావధిదాకా.

విశ్వసాగరాన్ని నేను,

గమనిస్తున్నాను నాలో తేలుతూపోతున్న చిన్నారి అహాన్ని.

వినిపించాయి ఆణువుల సవల మర్మరధ్వనులు;

నల్లని నేల, పర్వతాలు, లోయలు, అమగో, వాటిని కరిగించి

పోసిన ద్రవం!

మారుతన్నాయి పారే సముద్రాలు సీహారికాబాహులుగా.

ధ్వనిస్తోంది ఓంకారం ఆ ఆవిరులమీద, అద్భుతంగా తెరుస్తూ

వాటి ముసుగుల్ని.

బయల్పడితిన్నాయి మహాసాగరాలు, మెరిసే ఎలక్ట్రాన్లు,

విశ్వవృద్ధంగం! చివరి ముక్తాయంపుతో,

ఆద్యశక్తిమై స్థూలకాంతులు

సర్వవ్యాపకానందపు శాశ్వతకిరణాలుగా మారేదాకా.

వచ్చాను ఆనందంనుంచి, జీవిస్తాను ఆనందంకోసమే, కరిగిపోతాను

పవిత్రానందంలోనే.

పానం చేస్తాను మహామనస్సాగరంగా, సృష్టితరంగా లన్నిటిని,

మనం, ద్రవం, ఆవిరి, వెల్లురు, తెరలు నాలుగు

లేచిపోయాయి పైపైకి.

అన్నిటిలో నేను, ప్రవేశించాను మహిమాన్వితమైన నేనులోకి,

తొంగిపోయాయి శాశ్వతంగా, మర్త్యస్మృతి క్షణిక క్షీణ భాయలు;

నిష్కళంకంగా ఉంది నా మానసాకాశం, కిందా ముందూ పైపైనా

నిత్యతృప్తా నేనూ, సమైక్యమైన ఒక్క కిరణం.

1. సృష్టినంతమా బహిర్ముఖంచేసి, 'శబ్దం' లేదా సృజనార్మక స్పంద మనే ఓంకారం.

ఒక్క చిన్ని నవ్వులబుడగని, నేను
అయిపోయాను ఆనందసాగరంగా.

శ్రీయు క్షేత్రార్థుల నాకు, పరమానందకరమైన ఆ అనుభవాన్ని
ఇచ్చానుసారంగా ఆవాహనచెయ్యడం ఎలాగో, ఇతరులకు,¹ వాళ్ళ సహ
జావదోధ మార్గాలు తగిన విధంగా అభివృద్ధిచెందినప్పుడు, ఆ అనుభవం
కలిగించడం ఎలాగో నాకు నేర్పారు.

మొదటిసారి అనుభవమయిన తరువాత నేను, ఉపనిషత్తులు దేవుణ్ణి
“ఆత్మంత ఆస్వాదయోగ్యం” అనే అర్థంలో ‘రస’మని [“రసోవై సః”
తై తిరీయం]- ఎందుకు చెబుతాయో ప్రతిరోజూ గ్రహిస్తూ కొన్ని నెలల
పాటు తాదాత్మ్యస్థితిని పొందుతూ ఉండేవాణ్ణి. అయినప్పటికీ ఒకనాడు
పొద్దున గురుదేవుల్ని ఇలా అడిగాను :

“నేను దేవుణ్ణి ఎప్పుడు చూస్తానో తెలుసుకోవాలని ఉందండి.”

“నువ్వు చూశావు.”

“లేదు లేదండి. నేనలా అనుకోడం లేదు!”

మా గురుదేవులు చిన్నగా నవ్వుతున్నారు. “ఈ విశ్వంలో పరి
శుభ్రమైన ఒక మూల, ఒక సింహాసనాన్ని అలంకరించిన పూజనీయుడైన
ఒక వ్యక్తిని చూడాలనిమట్లుకు నువ్వు ఆశించడంలేదనే నమ్ముతున్నాను!
అయితే, ఎవరయినా భగవంతుడి సాక్షాత్కారం పొందినందుకు రుజువుగా
అద్భుతశక్తులు కలిగాలని నువ్వు ఊహిస్తున్నట్టు కనిపిస్తోంది. అలా
కాదు. ఒకడు విశ్వాన్ని అంతనీ ఆదువుచెంద్యుగం శక్తి సంపాదించి ఉండ

1. ప్రాచ్య పాశ్చాత్యదేశాల్లో కొంతమంది క్రీయాయాగుంకు నేను ఈ
విశ్వదర్శనానుభవం కలిగించాను. వాళ్ళలో ఒకరు శ్రీ జేమ్స్ జె. లిన్ ; ఆయన
పమాథిలో ఉన్న దృక్పథం ఈ పుస్తకంలోనే ఒక ఖండంలో ఉంది.

వచ్చు— అయినప్పటికీ ఈశ్వరుడు చిక్క-కుండానే ఉండవచ్చు. ఆధ్యాత్మిక ప్రగతిని బాహ్యకక్షల ప్రదర్శననిబట్టి కాకుండా, కేవలం ధ్యానంలో కలిగే అనందగాఢతనుబట్టి మాత్రమే గణించాలి.

“నిత్య నూతనానందమే దేవుడు. ఆయన అక్షరుడు ; ఇకముందు సంవత్సరాల్లో నువ్వు ధ్యానసాధన కొనసాగిస్తూ పోయినకొద్దీ ఆయన అనంతమైన చాతుర్యంతో నిన్ను మాయచేస్తూ ఉంటాడు. రై వసాజ్ఞాత్మారం పొందే మార్గం కనుక్కున్న నీలాంటి భక్తుడు మరే సుఖంకోసమూ దేవుణ్ణి వదులుకోడు ; ఆయన, పోటీనిగురించిన ఆలోచనకే అతీతంగా, మోహంలో పడేస్తాడు.

“ప్రాపంచిక సుఖాలతో ఎంత తొందరగా విసిగిపోతామో ! భౌతిక పస్తువులకోసం కలిగే కోరికకు అంతులేదు ; మనిషి ఎన్నడూ హర్తిగా తృప్తిపడలేడు ; ఒక గమ్యం తరవాత మరో గమ్యానికి పాకు లాడతాడు. అతడు అన్వేషించే “ఆ మరొకటి” ఈశ్వరుడే ; శాస్త్రజ్ఞానండాన్ని ప్రసాదించగలవాడు ఆయనొక్కడే.

“బాహ్య కామనలు మనని లోపలున్న, ‘స్వర్గం’ నుంచి తరిమేస్తాయి ; అవి కేవలం ఆత్మానందపాత్రను అభినయించే మిథ్యాసుఖాల్ని మాత్రమే చేకూరుస్తాయి. పోయిన స్వర్గాన్ని రై వధ్యానం ద్వారా తొందరగా తిరిగి పొందడం జరుగుతుంది. దేవుడు, ముందుగా ఊహించడానికి వీలులేని నిత్యనూతనత్వం కావడంవల్ల ఆయనందే మనకెన్నడూ విడుగుపుట్టను. అనంతకాలమంతటా సంతోషభరితంగా వై విధ్యం చూపించే పరమానందం మనకు ఎక్కసం కావడం సాధ్యమా ?”

“ఈశ్వరుడు ఆవగాహనకు అతీతుడని సాధువులు ఎందుకు అంటారో ఇప్పుడు తెలుసుకున్నానంది. ఆయన్ని అంచనా వెయ్యడానికి చిరకాల పరీక్షల కూడా చాలవు.”

“అది నిజం ; కాని ఆయన నన్నిహితుడూ ప్రేయిడూ కూడా. క్రియాయోగంవల్ల మనస్సు ఇంద్రియపరోధాల్ని తొలగించేసిన తరువాత ధ్యానం, దేవుణ్ణి రెండు విధాల నిదర్శనంతో నిరూపిస్తుంది. మనలో అటు వటువుకూ నమ్మకం కలిగించే విధంగా అనుభూతమయే నిత్యనూతనా సందం ఆయన ఉనికికి నిదర్శనం. అంతే కాకుండా, కలిగిన ప్రతి కష్టానికి ఆయన దగ్గర్నించి, అవసరమైన సమాధానం, తక్షణ మార్గనిర్దేశ రూపంలో ధ్యానంలో లభిస్తుంది.”

“గురుజీ, మీరు నా చిక్కు విప్పేకారన్నది స్పష్టమయింది.” కృతజ్ఞతాభరితంగా చిరునవ్వు నవ్వాను. “నేను దేవుణ్ణి దర్శించానని ఇప్పుడు తెలుసుకున్నాను ; ఎలాగంటే, మామూలుగా నా పనులు నేను చేసుకునే సమయాల్లో, ధ్యానంలో కలిగినప్పటి ఆనందం, అవదేతనా రూపంగా చుట్టి నాకు కలిగినప్పుడల్లా ప్రతి విషయంలోనూ, చిన్నచిన్న వివరాలతో సహా, నేను సరయిన దారి పట్టేటందుకు, సూక్ష్మపద్ధతిలో నన్ను ముందుకు నడిపించడం జరుగుతోంది.”

“వైవసంకల్పంతో ఐక్యానుసంధానం చెయ్యడమెలాగో తెలుసు కునే వరకు మానవజీవితం యజ్ఞభూయిష్టంగానే ఉంటుంది ; ఆయన నిర్ణయించిన ‘సరయిన దారి’. అహంభావపూరితమైన తెలివిని తరచుగా గాభరాపెడుతూ ఉంటుంది,” అన్నారు గురుదేవులు.

“దేవుడాక్కడే తప్పలేని సలహా ఇస్తాడు ; ఆయన తప్ప మరెవ్వరు మొయ్యగలరు ఈ బ్రహ్మాండభారాన్ని ?”

అధ్యాయం : 15

గోవిపువ్వు దొంగతనం

“గురుదేవా, మీకో బహుమతి ! ఈ పెద్ద గోవిపులు (కాల్వవర్లు) ఆరూ నా చేతులతో నేను వాదినవండి ; చంటిబిడ్డని సాకే తల్లిలా జాగ్రత్తగా చూసుకుంటూ వాటి పెరుగుదలని గమనిస్తూ వచ్చాను.” నేను సంతోషమైన ఆడంబరంతో ఆ కూరగాయల బుట్టని గురుదేవులకు బహుమతిగా పంపాను.

“చాలా సంతోషం !” శ్రీ యు క్లెక్టర్ గారి చిరునవ్వులో మెప్పుతో కూడిన ఆత్మీయత ఉంది. “వాటిని నీ గదిలో ఉంచు ; రేపు ప్రత్యేకమైన విండకు వాకు అవసరమవుతాయి.”

కాలేజీ వేసంగి సెలవులు, గురుదేవులకు సముద్రపు ఒడ్డున గల ఆశ్రమంలో ఆయన దగ్గర గడుపుదామని అప్పుడే నేను వూరికి వచ్చాను. మా గురుదేవులూ వారి శిష్యులూ కలిసి కట్టిన, అవ్వోదకరమైన ఆ చిన్న రెండతస్తుల ఆశ్రమం బంగాళాఖాతానికి ఎడరుగా ఉంది.

మర్నాడు పొద్దున, ఉప్పటి సముద్రపు గాలులతోటి ప్రశాంతమైన ఆశ్రమ ఆకర్షణతోటి సేద దీర్చుకుని, పెందలాడే నిద్ర లేచాను. మా గురుదేవుల మధుర స్వరం విలుస్తోంది ; వాకు ప్రీతిపాత్రమైన గోవిపుల వేపు ఒకసారి చూసుకొని, వాటిని వా మంచంకింద పొందికగా పేర్చి పెట్టాను.

“రా, సముద్రపొద్దుకు పోదాం.” గురుదేవులు దారి తీశారు ;

చాలామంది యువశిష్యులూ నేనూ చెదిరిపోయిన గుంపులా ఆయన వెంట నడిచాం. మా గురుదేవులు సున్నితమైన విమర్శా ధోరణిలో మమ్మల్ని పరీక్షించారు.

“మన పాశ్చాత్య సోదరులు, నడిచేటప్పుడు మామూలుగా ఒక క్రమపద్ధతి ననుసరించడం గర్వకారణంగా భావిస్తారు. మీరుకూడా ఇప్పుడు రెండు వరసల్లో కవాతు చెయ్యండి ; ఒకరితో ఒకరు లయబద్ధంగా అడుగు వేస్తూ ఉండండి.” మేము ఆ ప్రకారం చేస్తూ ఉండగా శ్రీ యు క్లేశ్వర్ గారు మా మీదే కన్నుంచి, “బాబులూ నడవండి ముందుకి వెనక్కి, అందంగా వరసకట్టి అడుగుడుక్కి,” అంటూ పాదదం ప్రారంభించారాయన. గురుదేవులు తమ యువ శిష్యులతో సమానంగా చకచకా సునాయనంగా అంగవైయ్యడం చూస్తుంటే ముగ్ధజ్ఞికాక మానలేదు.

“అగండి !” మా గురువుగారి కళ్ళు నా కళ్ళలోకి చూశాయి. “అశ్రమం దొడ్డి తలుపు మరిచిపోకుండా తాళం వేశావా ?”

“వేశాననుకుంటానండి.”

శ్రీయు క్లేశ్వర్ గారు కొన్ని నిమిషాలసేపు మౌనంగా ఉన్నారు. ఆయన పెదవులమీద చిరునవ్వు కొంతమట్టుకు విగబడ్డి ఉంది. “లేదు, నువ్వు మరిచిపోయావు,” అన్నారాయన చివరికి. “భౌతిక విషయాల్లో కఙ్గ్రత్తకి దైవచింతనని సాకుగా తీసుకోకూడదు. అశ్రమాన్ని భద్ర పరచడంలో నీ విధిని ఉపేక్షించావు. నిన్ను శిక్షించాలి.”

ఆ తరువాత, “నీ గోవిందపులులూ త్వరలో అయిదయిపోతాయి,” అని ఆయన అన్నప్పుడు అస్పష్టంగా పరాచకమాడుతున్నారనుకున్నాను.

గురుదేవుల ఉత్తరువుల మీరకు మేము వెనక్కి తిరిగి నడక సాగించాం ; అశ్రమం దగ్గరికి వచ్చాం.

“కాస్సేపు విశ్రాంతి తీసుకోండి. ముకుందా, చునకి ఎదంచేపున ప్రహరీ చేపు చూడు ; దానికి అవతలన్న రోడ్డు గమనించు. ఇప్పుడు ఒకతను అక్కడికి వస్తాడు ; నిన్ను దండించడానికి ఉపయోగపడే సాధనం అతను.”

అర్థంకాని ఈ వ్యాఖ్యానాలకి నాకు కలిగిన విసుగును చురుగు పరుచుకున్నాను. కాస్సేపట్లో రోడ్డుమీద ఒక రైతు కనిపించాడు ; అర్థం లేని చేష్టలతో చేతులు విసురుగా తిప్పుతూ వికారంగా లైతక్కలాడు తున్నాడు. కుటూహలంతో, దాదాపు చేష్టలుడిగినట్లయిపోయి ఆ విశోద కరమైన దృశ్యానికే కళ్ళప్పగించేశాను. ఆ మనిషి రోడ్డుమీద నడుస్తూ మాకు కనుమరుగయిపోయే చోటికి వచ్చేటప్పటికి, శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు అన్నారు, “ఇప్పుడతను వెనక్కి తిరుగుతాడు” అని.

వెంటనే ఆ రైతు తన దిశ మార్చి ఆశ్రమం వెనక చేపుకి దారి తీశాడు. ఇసకదారికి అడ్డబడివచ్చి, దొడ్డి గుమ్మంచేపునుంచి ఆశ్రమంలోకి ప్రవేశించాడు. పూ గురుదేవులు అన్నట్టే, నేను దానికి తాళం వెయ్యలేదు. కాస్సేపట్లో అతను నేను ఎంతో అపురూపంగా చూసుకునే గోబిపువ్వుల్లో ఒకటి పట్టుకుని బయటికి వచ్చాడు. చేతిక్రింద దానివల్ల వచ్చిన దర్బాతో పెద్దమనిషి తరహాగా నడుచుకుంటూ పోయాడు.

బయల్బయలుతున్న ఈ ప్రహసనంతో నా పాత్ర, తబ్బిబ్బయిన వందితుడి పాత్రలా కనిపించినప్పటికీ ఆగ్రహంగా అతన్ని వెంబడించ లేనంతగా మాత్రం నన్ను కంపరపరచలేదు. రోడ్డు చేరడానికి నేను నగం దూరం వెళ్ళానో లేదో, గురుదేవులు నన్ను వెనక్కి పిలిచారు. అయినా వెరగబడి నవ్వుతూ అపారమ స్తకం ఊగిపోతున్నారు.

“పాపం! ఆ వెర్రిదాడు ఒక్క గోబిపువ్వు కోసం ఊ, ఉవ్వి త్రాగుతున్నాడు,” అని వివరించారాయన, నవ్వు మధ్యలో. “అంత

అజాగ్రత్తగా ఉంచిన నీవాటిలో అతనికొకటి దక్కితే బాగుంటుందనుకున్నాను!"

వెంటనే నా గదికి ఉరికాను. కూరగాయల మీదే మాపు నిలిపిన ఆ దొంగ, గొంగడిమీద బట్టబయలుగా పడిఉన్న నా బంగారపు ఉంగరాల్ని, వాచీని, డబ్బును తాకనైనా తాకలేదని గమనించాను. దాని బదులు, అరివోకగా చూస్తే కంటబడకుండా ఉండేట్టు పూర్తిగా మరుగున ఉన్న గోవిందుని బుట్ట దగ్గరికి మంచం కిందినించి పాకుతూ వెళ్ళాడు; మనసులో ఉన్న ఒకేఒక కోరికను దాంతో తీర్చుకున్నాడు.

అనాడు సాయంత్రం, ఈ సంఘటనను గురించి విప్పిచెప్పమని శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారిని అడిగాను (ఇందులో గాభరా పెట్టే సంగతులు కొన్ని ఉన్నాయని నాకు అనిపించింది).

మా గురుదేవులు మెల్లగా తల డిపారు. "ఎప్పుడో ఒకనాడు నువ్వు అర్థం చేసుకుంటావు. మరుగునపడిఉన్న ఈ నియమాల్ని కొన్నిటిని విజ్ఞానశాస్త్రం త్వరలోనే కనిపెడుతుంది."

కొన్నేళ్ళ తరవాత రేడియో వింతలు హఠాత్తుగా బయల్పడి ప్రపంచాన్ని ఆశ్చర్యంలో ముంచెత్తినప్పడూ, గురుదేవుల జోస్యం నా మనస్సులో మెదిలింది. దేశకాలాల్ని గురించిన పాఠశాలపు భావాలు తుడిచిపెట్టకుపోయాయి. ఎవ్వరి ఇల్లూ కూడా, లండన్ కలకత్తాయో ప్రవేశించలేనంత ఇరుకు ఏమీ కాదు! మానవుడి సర్వవ్యాపకత్వం తాలూకు ఒక అంశానికీ నిర్వివాదమైన నిదర్శనం ముందు అత్యంత మందబుద్ధి కూడా వికాసం చెందింది.

గోవిందపు ప్రహసనం "ఇతివృత్తాన్ని" రేడియో సామ్యంతో

1. 1999 లో రూపొందించిన రేడియో సూక్ష్మదర్శిని, అప్పటివరకు

బాగా అర్థం చేసుకోవచ్చు. మా గురుదేవులు మానవరూపంలో ఉన్న పరిపూర్ణమైన రేడియో. ఆలోచనలన్నవి ఆకాశంలో సంచరించే అత్యంత

అజ్ఞాతంగా ఉన్న కిరణాల కొత్తలోకాన్ని ఆవిష్కరించింది. “స్వతహాగా మానవుడూ, జడపదార్థమని చెప్పే రకరకాల ద్రవ్యాలు కూడా ఎడతెరపిలేకుండా కిరణాల్ని ప్రసారం చెయ్యడం జరుగుతుంది; వాటిని ఈ పరికరం ‘చూస్తుంది’ అని రాసింది ‘అసోసియేటెడ్ ప్రెస్’ పత్రిక. ‘మానసిక ప్రసారాన్ని (టెలిపత్రి), రెండో చూపునూ, యోగదృష్టిని నమ్మేవాళ్ళకు, ఒక వ్యక్తనుంచి మరో వ్యక్తికి నిజంగా ప్రసరించే అద్భుతకిరణాల ఉనికికి మొట్టమొదటి శాస్త్రీయ నిదర్శనం ఈ ప్రకటనలో కనిపిస్తుంది. ఈ రేడియో పరికరం వాస్తవానికి, రేడియో స్పందన వర్ణపటదర్శిని. మామూలు వర్ణపటదర్శిని (స్పెక్ట్రోస్కోప్) నక్షత్రాలు ఏర్పడ్డానికి కారణభూతమైన రకరకాల అణువుల్ని కళ్ళకి కట్టించినట్లుగానే ఈ పరికరం, చల్లని నిస్తేజ పదార్థాన్ని కళ్ళకి కట్టిస్తుంది.మనిషి చగ్గర నుంచి జీవపదార్థాన్ని చూసి పచ్చే అటువంటి కిరణాల ఉనికిని శాస్త్రజ్ఞులు చాలా ఏళ్ళుగా అనుమానిస్తూనే వచ్చారు. వాటి ఉనికికి ఈనాడు మొట్టమొదటి ప్రయోగాత్మక నిదర్శనం కనిపించింది. ప్రకృతిలో ప్రతి అణువు ప్రతి పరమాణువు ఎడతెరపిలేని ఒక రేడియో ప్రసారకేంద్రం అని ఈ ఆవిష్కరణవల్ల తెలుస్తోంది. ఆ ప్రకారంగా, ఒకప్పుడు మనిషిగా ఉన్న పదార్థం, చచ్చిపోయిన తరవాత కూడా తన సూక్ష్మకిరణాల్ని విడుదలచెయ్యడం కొనసాగిస్తూనే ఉంటుంది. ఆ కిరణాల అంపొడవులు, ఇప్పుడు ప్రసారంలో ఉపయోగించే చిన్న రేడియో తరంగాలన్న చిన్నవాటి మొదలుకొని పెద్దతరంగాలకన్న పెద్దవాటి వరకు ఉంటుంటాయి. ఈ తరంగాల కలగలుపు దాదాపు ఊహించలేనిది. ఇలాంటివి లక్షోపలక్షలు ఉన్నాయి. చాలా పెద్ద పరమాణువు ఒక్కటి, ఒకే సమయంలో 10,00,000 వేరువేరు అంపొడవుల్ని విడుదల చెయ్యవచ్చు. ఈ రకమైన నిడువైన అంపొడవులు, రేడియో తరంగాల త సులువుగానూ వడిగానూ ప్రయాణం చేస్తాయి.మనకి పరిచయమైన వెలుతురులాంటి కిరణానికి ఈ కొత్త రేడియో కిరణానికి, ఆక్సర్యం కలిగించే భేదం ఒకటుంది. అదేమిటంటే, నిశ్చలమైన పదార్థం నుంచి వెలువడుతుండే ఈ రేడియో తరంగాలు వేలాది సంవత్సరాల పాటు ఆలా వెలువడుతూనే ఉంటాయి.”

సూక్ష్మ స్పందనలకు మించి మరేమీ కావు. ప్రతివేపు నుంచి వెలువడుతుండే వేలాది కార్యక్రమాల్లోంచి మనకి కావలసిన సంగీత కార్యక్రమాన్ని సరిగా ట్యూన్ చేసిన రేడియో అందుకునేటట్టుగా, శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు, లోకంలో మానవ మనస్సులు ప్రసారంచేసే లెక్కలేనన్ని ఆలోచనల్లోంచి ఒకానొక (ఒక గోవిందుడు కోసం వెంపరలాడుతున్న ఆ వెర్రి జాగులవాడి) సుసంగతమైన ఆలోచనను సూక్ష్మగ్రహణశక్తితో కనిపెట్టారు. సముద్రపు ఒడ్డున వీకారుకు వెళ్తున్న సమయంలో ఆ రైతుకున్న చిన్న కొరిక తెలుసుకోగానే దాన్ని తీర్చాని సంకల్పించారు. రోడ్డు మీద తైలకలాడుతూ వస్తున్న మనిషిని, అతను శిష్యుల కనుమార్చు మేరలోకి రాకముందే, శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారి దివ్యచతురు కనిపెట్టింది. ఆశ్రమం తలుపుకి లాళం వెయ్యడం విషయంలో నా మతిమరుపు, నా విలువైన శాకాంతో ఒకటి నాకు దక్కకుండా చెయ్యడానికి గురుదేవులకు సదుపాయమైన మిష కల్పించింది.

ఆ విధంగా గ్రాహక పరికరంలా పనిచేసిన తరవాత శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు, ప్రజలమైన తమ సంకల్పశక్తి ద్వారా, బ్రాడ్ కాస్టర్ గా— అంటే ప్రేక్షక పరికరంగా పనిచేశారు. ఆ ప్రకారంగా తమ పాత్ర నిర్వహిస్తూ ఆయన, ఆ రైతు వెనక్కి తిరిగి వెళ్లి ఒకేఒక కాలివువర్ కోసం ఒకానొక గదిలోకి ప్రవేశించేటట్లు నిర్దేశించడంలో కృతకృత్యులయ్యారు.

సహజావబోధం (అంతర్జానం, లేదా అంతఃస్ఫురణ) ఆత్మ చూపించే ముందు దారి; ఇది, మనిషి మనస్సు ప్రకాశంకా ఉన్న వాళ్ళలో అతనిలో సహజంగానే కనిపిస్తుంది. దాదాపు ప్రతి ఒక్కరికీ ఏదో ఒక సందర్భంలో, వివరించడానికి శక్యంకాని విధంగా, జరగ

బోయేది ముందుగానే సరిగా “స్ఫురించడం,” తరు ఆలోచనల్ని మరో మనిషికి కచ్చితంగా బదిలీచెయ్యడం లాంటి అనుభవం కలిగే ఉంటుంది.

అలజడులు లేని, లేదా అశాంతి “ఒత్తిడి” నుంచి విముక్తమయిన మానవ మనస్సుకు, సహజావబోధమనే యాంటినా ద్వారా, జటిలమైన రేడియో యంత్రాలు చేసే పనులన్నిటినీ చేసే శక్తి ఉంటుంది; అంటే, ఆలోచనానూప సందేహాలు పంపడం, అందుకోడం, అక్కర్లేనివాటిని రానివ్వకపోవడం చెయ్యగలుగుతుందన్నమాట. రేడియో ప్రసార కేంద్ర శక్తి అది వినియోగింపుకోగలిగిన విద్యుచ్ఛక్తి పరిమాణంచేత నియంత్రితమైనట్లుగానే మానవరూపంలో ఉన్న రేడియో సామర్థ్యం, ప్రతి ఒక్క వ్యక్తికి ఉన్న సంకల్పశక్తి ప్రమాణమీద ఆధారపడి ఉంటుంది.

అన్ని ఆలోచనలూ విశ్వంలో శాశ్వతంగా స్పందిస్తూ ఉంటాయి. సిద్ధపురుషుడైనవాడు గాఢమైన ఏకాగ్రతతో, బతికున్నవాడివయినా చనిపోయినవాడివయినా సరే— ఏ మనిషి ఆలోచనలనయినా సరే— పసిగట్టగలుగుతాడు. ఆలోచనలన్నవి వైయక్తికంగా కాక, విశ్వవ్యాప్తంగా వేరునినవి. సత్యాన్ని దర్శించడమే కాని సృష్టించడం శక్త్యం కాదు. మనిషికి కలిగే తప్పడు ఆలోచన ఏదయినా అతని వివేకంలో ఉన్న లోపానికి ఫలితం; ఆ లోపం పెద్దదయినా కావచ్చు, చిన్నదయినా కావచ్చు. అంతర్వాణి ఇచ్చే ఆమోఘమైన సలహా విరూపం చెందకుండా వినగలిగేటందుకు మనస్సును శాంతపరచడమే యోగశాస్త్రం లక్ష్యం.

రేడియో, టెలివిజన్, దూరంగా ఉన్న మనుషుల ద్వారా ఆకారాన్ని తక్షణమే లక్షోపలక్షం ఇక్కలోకి తెస్తున్నాయి: మానవుడు సర్వవ్యాప్తమైన ఆత్మ అన్నదానికి ఇది, వైజ్ఞానికమైన మొట్టమొదటి అస్పష్ట సూచన. ఆహంకారం మనిషిని బానిసని చేసుకోదానికి అత్యంత పాఠవిక పద్ధతుల్లో కుట్ర పన్నుతున్నప్పటికీ అతడు ప్రధానంగా సర్వ

వ్యాపకమైన ఆత్మికాని ఎక్కడో ఒక చోటికి కట్టుబడ్డ శరీరం మాత్రం కాదు.

“అత్యంత అపూర్వమైన, అత్యద్భుతమైన, అత్యంత అసంభావ్యంగా పైకి కనిపించే దృగ్విషయాలు ఇకముందు వెల్లడి కావచ్చు; అవి ఒకసారి స్థిరపడ్డ తరవాత, వాటిని చూసి, గడిచిన శతాబ్దిలో విజ్ఞాన శాస్త్రం మనకి నేర్పినదంతా చూసి మనమిప్పుడు ఎంత అశ్చర్యపోతున్నామో అంతకుమించి మాత్రం అశ్చర్యపోము.” అని ఉద్ఘాటించాడు, శరీరశాస్త్రంలో నోబెల్ బహుమానం అందుకున్న ఛార్లెస్ రాబర్ట్ ఓషే.¹ “మన మీనాడు ఆశ్చర్యపడకుండా అంగీకరించే దృగ్విషయాలు మనలో అశ్చర్యం రేకెత్తించకపోవడానికి కారణం అవి మనకి అర్థమై ఉండడమేనని భావించడం జరిగింది. కాని ఆసులు సంగతి కది కాదు. అవి మనకి అశ్చర్యం కలిగించకపోవడానికి కారణం, అవి మనకి అర్థమై ఉండడం కాదు; అవి మనకి పరిచితమై ఉండడం. అలా కాకపోతే, మనకి అర్థం కానిదల్లా ఆశ్చర్యం కలిగించాలంటే ప్రతిదీ ఆశ్చర్యమే కలిగించాలి— గాలిలోకి విసిరిన రాయి కిందికి పడడం, సింహారపు కాయ సింహారపు చెట్టు కావడం, వేడిచేసినప్పుడు పొదరసం వ్యాకోచించడం, అయస్థానం ఆకర్షించిన ఇసుము, రాపాడించినప్పుడు రగులుకొనే భాస్వరం, ఇలాంటి వన్నీ.

“ఈనాటి విజ్ఞానశాస్త్రం తేలికయిన విషయం .. మన సంతతివాళ్ళు కనుక్కుకోవోయే అత్యద్భుత సత్యాలు ఇప్పుడు కూడా మన చుట్టూ ఉన్నాయి; మన కళ్ళతోకి తేరిపారి చూస్తున్నాయని చెప్పొచ్చు. అయినా మనం వాటిని చూడం. మనం వాటిని చూడమని చెబితే చాలదు; వాటిని

1. ‘అవర్ సిక్స్ సెన్స్’ అన్న పుస్తకం రాసినాడన (లండన్ : రెడర్ అండ్ కంపెనీ).

చూడాలని ఆశించం. దానికి కారణమేమిటంటే, అనుకోని, అపరిచితమైన యథార్థమేదయినా అవుపడితే వెంటనే దాన్ని మనం, గడించిన జ్ఞానంలో సర్వసామాన్యాల చట్రాల్లో ఇమడ్చడానికి పూనుకుంటాం. ఎవరయినా ఇంకా పరిశోధన చెయ్యడానికి సాహసిస్తారంటే ఈసడిస్తాం.”

సమృద్ధికళంకాని విధంగా నా గోబిపువ్వు ఒకటి దొంగతనమయిన కొన్నాళ్ళకి నవ్విచ్చే సంఘటన ఒకటి జరిగింది. కావలసిన కిరసనాయిలు దీపం ఒకటి కనిపించలేదు. అంతకుముందే గురుదేవుల సర్వజ్ఞ యోగ దృష్టిని ప్రత్యక్షంగా చూసిన తరువాత, ఈ దీపాన్ని కనిపెట్టడం చిన్న పిల్లల ఆటకంద ఆయన చూపిస్తారని అనుకున్నాను.

గురుదేవులు నేను ఆశించినదాన్ని గమనించారు. తెచ్చిపెట్టుకున్న ఆతిగాంభీర్యంతో ఆశ్రమవాసులందరినీ నిగ్గదీసి ఆడిగారు. శిష్యుల్లో ఒక కుర్రవాడు, దొడ్లో నూతి దగ్గరికి వెళ్ళడానికి దీపం తీసుకువెళ్ళానని చెప్పాడు.

శ్రీ యుక్తేశ్వర్ గారు, “దీపంకోసం నూతి దగ్గర చూడండి,” అని గంభీరంగా సలహా ఇచ్చారు.

చటుక్కున అక్కడికి ఉరికాను ; దీపం లేదు. మొహం వేలాడేసు పుని మా గురువుగారి దగ్గరికి తిరిగి వచ్చాను. ఇప్పుడాయన పగలబడి నవ్వుతున్నారు, నా భ్రమ తొలగిపోయినందుకు అనుకాపమేమీ లేకుండా.

“ఇదేం బాగాలేదు ; మాయమైన దీపం దగ్గరికి నిన్ను పంపించేకపోయాను ; నేను సోదీ చెప్పేవాణ్ణి కాకపోతిని !” మిలమిల్లాడుతున్న కళ్ళతో, ఆయన ఇంకా అన్నారు, “కనీసం సరయిన వెర్రిగ్ హోమ్స్ నయినా కాను !”

గురుదేవులు తమ శక్తుల్ని, ఎవరయినా సవాలు చేసినప్పుడుకాని, స్వల్ప విషయంలో కాని ఎన్నడూ ప్రదర్శించరని గ్రహించాను.

కొన్ని వారాలు ఆనందంగా చకచకా గడిచిపోయాయి. శ్రీ యుక్తే శ్వర్ గారు మతసంబంధమైన ఊరేగింపు ఒకటి జరపాలని పతకం వేస్తున్నారు. ఊళ్ళోనూ పూరీ సముద్రపు ఒడ్డునా శిష్యుల్ని తీసుకువెళ్ళి ఊరేగింపు నడిపించమని ఆయన నన్ను అడిగారు. పండుగ రోజున (కర్కాటక సంక్రమణం) తెల్లవారినప్పటినించే ఎండ మలసలమాడుస్తూ వచ్చింది.

“గురుజీ, కాళ్ళకి చెప్పలులేని విద్యార్థుల్ని నిప్పులా కాలుతున్న ఉష్ణతలో ఎలా నడిపించమంటారు?” అని అడిగాను నిరాశగా.

“నీకో రహస్యం చెబుతాను,” అన్నారు గురుదేవులు. “ఈశ్వరుడు ఆకాశంలోకి మబ్బుల గొడుగు ఒకటి పంపిస్తాడు; మీరంతా సుఖంగా నడవచ్చు.” నేను సంతోషంగా ఊరేగింపు ఏర్పాటుచేశాను; మా జ్ఞాపకం సత్సంగ పతాకంతో ఆశ్రమంనుంచి బయలుదేరింది. శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు రూపకల్పనచేసిన ఈ పతాకంలో ఏకైక నేత్రం చిహ్నం ఉంది; అదే సహజావబోధం తాలూకు చూరదర్శక దృష్టి.

1. ‘సత్’ అన్నదానికి వాఙ్మార్గం, ‘అస్త్యేత్’; కాబట్టి ‘సారం, సత్త్వం’; ‘సంగ’ శక్తానికి అర్థం ‘కూటమి.’ శ్రీ యుక్తేశ్వర్ గారు ఈ ఆశ్రమ వ్యవస్థను సత్సంగమని పిలిచేవారు; అంటే ‘సత్త్వంతో సంగత్వం’ అన్నమాట.

2. “కాబట్టి నీది ఒక్కటే కన్ను ఆయనట్లయితే [నీ దృష్టి ఏకాగ్రమయి నట్లయితే] నీ ఒళ్ళంతా వెలుగుతోనే నిండి ఉండాలి.” -మత్తయి 6:22. గాఢంగా ధ్యానం చేసే సమయంలో మనదికి చదువు ఒంటికన్ను లేదా జావనేత్రం అవుతుంది. సర్వదర్శకమైన ఈ కంటివిగురించి పవిత్ర గ్రంథాల్లో మూడోకన్ను

మేము ఆశ్రమంవిడిచి బయటికి వచ్చామో లేదో, ఏదో ఇంకా జాలం చేసినట్టుగా, ఆకాశమంతా మేఘాలతో నిండిపోతూ వచ్చింది. అన్నివైపులవాళ్ళూ ప్రకటించే ఆశ్చర్యానికి తోడు, నగర వీధుల్ని మలమల చూడుతున్న సముద్రతీరాన్నీ చల్లబరుస్తూ సన్నసన్నటి తుంపర పడింది.

రెండు గంటల ఊరేగింపు సమయంలో సేద దీర్చేటట్టుగా జల్లులు పడుతూనే ఉన్నాయి. మా బృందం ఆశ్రమానికి తిరిగివచ్చిన తక్షణమే ముట్టులూ వానా మటుమాయమయాయి.

“దేవుడు మనకోసం ఎంత ఇబ్బందులతో ఉన్నాడు!” అన్నారు. గురుదేవులు, నేను కృతజ్ఞత తెలియజేసిన తరవాత. “ఈశ్వరుడు అందరికీ కలుకులాడు ; అందరికీ పనిదేస్తాడు. నా ప్రార్థననుబట్టి నాన కురిపించినట్టుగానే ఆయన, ఏ భక్తుడి హృదయాభిలాషనయినా సరే తీరుస్తాడు. దేవుడు తమ ప్రార్థనల్ని ఎంత తరచుగా మన్నిస్తాడో చాలా అరుదుగా గ్రహిస్తారు మనుషులు. ఆయన ఏ కొద్దిమంది మీదో పక్షపాతం చూపించడు ; సంపూర్ణ విశ్వాసంతో తనని ఆశ్రయించినవాళ్ళందరి ప్రార్థనలూ ఆరికిస్తాడు. సర్వాంతర్యామి ఆయన తమ తండ్రికి గల ప్రేమతో కూడిన దయమీద ఆయన బిడ్డలకు ఆచంచల విశ్వాసం ఉండాలి.

శ్రీ యుక్తేశ్వర్ గారు ఏడాదికి నాలుగు ఉత్సవాలు జరిపేవారు— విషువత్తులకూ సంక్రమణాలకూ. దూరంలోనూ దగ్గరలోనూ ఎక్కడెక్కడానీ, చూపుచుక్క అనీ, లోపలికన్ను అనీ, స్వర్గంనుంచి దిగివస్తున్న పాపుర అనీ, భక్తికన్ను అనీ, సహజావబోధ (అంతరాన) నేత్రమనీ ఇంకా ఇలా రకరకాలుగా ప్రస్తావించాడు.

1. “వెలి నిచ్చినవాడు వినడా ? కన్ను కల్పించినవాడు చూడడా ?... మనిషికి జ్ఞానం నేర్చేవాడు తాను తెలుసుకోడా ?” - సామ్స్ 94 : 9-10.

దున్న విద్యార్థులూ అప్పుడు ఆయనదగ్గరికి చేరేవారు. మకర సంక్రాంతి ఉత్సవం శ్రీరాంపూర్ లో జరిగింది; నేను హాజరయిన ఆ మొట్టమొదటి ఉత్సవం నాకు కాశ్యతమైన దీవన అందించింది.

కాశ్యకి చెప్పలు లేకుండా వీధుల్లో పొద్దుదీపాలు ఉర్రేగింపుతో ఉత్సవం ఆరంభమయింది. వందమంది విద్యార్థుల కంఠస్వరాలు మమర మైనస్థనకీ ర్రనలతో ఖంగున మోగాయి. సంగీతజ్ఞులు కొందరు పిల్లంగోవి, ఘోల్ కర్తార్ (మద్దెలలూ లాళాలూ) వాయించారు. భగవంతుడి పావన నామ సంకీర్తనంతో మారుమోగేటట్టుగా మేముచేసే భజన తమకు పిలుపుగా ఎంచుకొని, నిస్సారమైన పసులన్నీ విడిచిపెట్టి సంతోషంగా జయదీకి వచ్చిన ఉత్సాహవంతులైన ఊరి జనం, దారి పొద్దుగునా పూలు చల్లారు. ఆ దీర్ఘ పర్యటన ఆశ్రమం ముంగిట్లో సమాప్తమయింది. అక్కడ మేము, మా గురుదేవుల చుట్టూ నిలబడ్డాం; మేడమీది బాల్కనీల్లో ఉన్న విద్యార్థులు మా మీద బంతిపూలు కురిపించారు.

చాలామంది అతిథులు, సెనగలూ నారింజతానలూ కలిపిచేసిన ఫలహారం తీసుకోడానికి మేడమీదికి వెళ్ళారు. నేను మాత్రం, ఆ రోజు వంటపని చేస్తున్న సోదరశిష్యుల బృందం దగ్గరికి దారితిగాను. అటువంటి పెద్ద సమారాధనలకి అన్నం, అరుబయట పెద్దపెద్ద గుండీగలతో వండాలి. కాళ్ళాలికంగా వేసిన ఇడికపొయ్యిల్లోంచి పొగ కమ్ముకొస్తోంది; కళ్ళు నీళ్ళు కారిపోతున్నాయి; కాని మా పనికి మేము కులాసాగా నవ్వుకున్నాం. భారతదేశంలో మతసంబంధమైన ఉత్సవాల్ని ఒక బెడదగా ఎన్నడూ భావించరు; ప్రతి భక్తుడూ తన వంతుకు తను సంతోషంగా చేస్తాడు—దర్శించుకొని, బియ్యమూ కాయగూరలూ ఇచ్చిగాని, స్వయంగా నడుంకట్టి పవిచేసిగాని.

కాస్సేపట్లో గురువుగారు మా దగ్గరికి వచ్చారు, సంకర్షణకి

సంబంధించిన వివరాలు అజమాయిషీ చేస్తూ ప్రతిక్షణం ఏదో ఒక పనితో మునిగి ఉంటారు ఆయన; అయినా అత్యంత శక్తిమంతుడైన పడుచు శిష్యుడితో సమానంగా పనిచేస్తారు.

రెండో ఆంతస్తులో సంకీర్తనం (బృందగానం) జరుగుతోంది; పక్కన హర్మణీ, మధ్యలా వాయిస్తున్నారు. దాన్ని మెచ్చుకుంటూ విన్నూరు శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు; ఆయన సంగీతజ్ఞానం సునిశిత పరిపూర్ణమైనది.

“వాళ్ళ శ్రుతి తప్పింది” గురుదేవులు వంటవాళ్ళని వదిలేసి సంకీర్తన బృందంలో చేరారు. మళ్ళీ శ్రావ్యత ద్వనించింది; ఈసారి సరిగా వాయించారు.

సామవేదంలో సంగీతశాస్త్రాన్ని గురించిన, ప్రపంచంలో అత్యంత ప్రాచీనమైన విషయాలు ఉన్నాయి. భారతదేశంలో సంగీతాన్నీ, చిత్ర కళనూ నాటకాన్నీ దివ్యకళలుగా పరిగణిస్తారు. కాశ్యప త్రిమూర్తులయిన బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులు మొట్టమొదటి సంగీతకారులు. విశ్వనర్తకుడయిన నటరాజ రూపంలో శివుడు, విశ్వసృష్టి స్థితిలయాల ప్రక్రియల్లో అనంత ప్రకారాల కాళియల్ని సృష్టించినట్టూ, బ్రహ్మ కాళాలు వాయించినట్టూ విష్ణువు మృదంగం వాయించినట్టూ పవిత్ర గ్రంథాల్లో చెప్పడం జరిగింది.

జ్ఞానానికి అరిదేవత అయిన సరస్వతి, తండ్రి వాద్యాన్ని దిక్కి తల్లి అయిన వీణను చేతబట్టి వాయిస్తున్నట్టుగా చిత్రించడం జరిగింది. విష్ణువు అవతారాల్లో ఒకడయిన కృష్ణుడు పిల్లంగోవి ఊదుతున్నట్టు పాండు కళలో చిత్రించారు; దానిమీద అతడు, మాయాజాలంలో సంవరించే మానవాత్మల్ని తమ నిజమైన నివాసానికి తిరిగిరమ్మని పిలుస్తున్నట్టుగా ఆనంద పారవశ్యం కలిగించే పాట వాయిస్తాడు.

హిందూ సంగీతానికి ఆధారభూతమయినవి రాగాలు లేదా సంగీత స్వరరూపాలు. అర్థ మూలరాగాలూ 126 జన్యరాగాలుగా విడివడ్డాయి. వాటిని రాగిణులూ (భార్యలు) పుత్రులూ అంటారు. ప్రతి రాగానికి కనీసం ఐదు స్వరాలుంటాయి : ప్రధాన స్వరం (వాది లేదా రాజు), ఆనుషంగిక స్వరం (సమవాది లేదా మహామంత్రి), సహాయక (అనువాది, సేవక) స్వరాలు, విరుద్ధ (వివాది, శత్రు) స్వరం.

మూలరాగాలు ఆరింటిలో ప్రతి ఒక్కదానికి రోజులో ఒక నిశ్చిత సమయానికి, సంవత్సరంలో ఒక నిశ్చిత ఋతువుకూ, ఒకానొక విశిష్ట శక్తిని చేకూర్చే అదిదేవతకూ పౌనగుదల ఉంటుంది. ఆ విధంగా, (1) హిందోళరాగం— విశ్వప్రేమ భావాన్ని కలిగించడానికి వసంత కాలంలో తెల్లారగట్ట వినిపిస్తుంటుంది ; (2) దీపకరాగం— దయాభావాన్ని మేల్కొల్పడానికి వేసవికాలంలో సాయంత్రంపూట ఆలాపించడం జరుగుతుంది ; (3) మేఘరాగం— దైర్యం కలిగించడానికి వానాకాలంలో మిట్ట మధ్యాహ్నం ఆలాపించవలసినది ; (4) భైరవరాగం— ప్రకాంతత సాధించడానికి ఆగస్టు, సెప్టెంబరు, అక్టోబరు నెలల్లో పొద్దుటిపూట వినిపించేది ; (5) శ్రీరాగం— పరిశుద్ధ ప్రేమను పొందడానికి శరద్భతువులో మునిమాపు వేళల్లో గానం చెయ్యడానికి నిర్దిష్టమైంది ; (6) మాల్కోసు రాగం— శౌర్యం రేకెత్తించడానికి చలికాలం అర్ధరాత్రివేళల్లో వినిపిస్తుంది.

ప్రకృతికి మనిషికి మధ్యగల నాదమైతి కాలూకు ఈ నియమాల్ని సనాతన ఋషులు కనిపెట్టారు. ప్రకృతి 'అదివాదం' లేదా 'స్వందన' శబ్దం' అయిన ఓంకారానికి మనీషూత రూపకల్పన కావడంచేత మానవుడు కొన్ని నిర్దిష్ట మంత్రాల్ని ప్రయోగించి ప్రాకృతిక ప్రత్యక్ష విషయా

1. ప్రకృతిమీద అధికారం-మంత్రోచ్ఛారణల్ని గురించిన ప్రస్తావనలు అన్నిదేశాం వజర జానపద వాల్మీయంలోనూ ఉన్నాయి. వానకోసం, వాన

లన్నిటి మీదా నియంత్రణాధికారం సంపాదించగలుగుతాడు. పదహారో శతాబ్దంలో అక్కర్లు చక్రవర్తిదగ్గర ఆస్థాన సంగీత విద్వాంసుడుగా ఉన్న మీయాః తాన్ సేన్ కుగల అద్భుత శక్తుల్ని గురించి చారిత్రక పత్రాలు మనకు తెలియజేస్తాయి. సూర్యుడు నడినెత్తిని ఉన్న సమయంలో, రాత్రి పూట ఆలపించే రాగం ఒకటి వినిపించమని చక్రవర్తి ఆదేశించినప్పుడు తాన్ సేన్, ఉదాత్త స్వరంలో ఒక మంత్రం జపించాడు ; దానివల్ల తక్షణమే రాజప్రాసాద పరిసరాన్నిటా చీకటి అలుముకు పోయింది.

భారతీయ సంగీతం, స్వరశ్రేణిని (ఆక్టేవ్) ఇరవై రెండు శ్రుతులుగా లేదా అర్థస్వరాంశాలుగా విభజించింది. ఈ సూక్ష్మ స్వర విరామాలు, సంగీతాభివ్యక్తిలో సునిశితమైన చాయలు ఏర్పడ్డానికి అవకాశమిస్తాయి. పన్నెండు అర్థస్వరాలుగల పాశ్చాత్య వర్ణ స్వరగ్రామం (క్రొమాటిక్ స్కేల్) లో వీటిని సారించడానికి వీలులేదు. స్వరశ్రేణిలోని ఏడు మూల స్వరాల్లో ప్రతి ఒక్కదానికి హిందూ పురాణాల్లో, ఒక రంగుతోనూ, ఒక పక్షికూతతోనూ లేదా జంతువు ఆరుపులోనూ సంబంధం నిరూపించడం

కోసం అమెరికన్ ఇండియన్లు శాబ్దిక క్రతువులు కనిపెట్టిన సంగతి బాగా తెలిసిందే. ప్రాచీన సంగీత విద్వాంసుల్లో మహనీయుడైన తాన్ సేన్, తన గాన శక్తితో మంచును ఆర్చగలిగినవాడు. కాలిఫోర్నియా ప్రకృతి శాస్త్రజ్ఞుడు చార్లెస్ కెలాగ్, 1928 లో నివృత్తమైన వాడ స్పందనకు గల ప్రభావాన్ని, న్యూయార్క్ అగ్నిమాపక దళం వాళ్ళమంచు ప్రచర్చించాడు. "పరిమాణాన్ని విస్తృతంగా పెంచి చేసిన వీడేలుతమాను (లాంటిదాన్ని ఒక అల్పామినియం ట్యూనింగ్ ఫోర్కు అడ్డుగా ఇటూఅటూ గబగబా అడించి, తీవ్రమయిన రేడియో స్థాయి ధ్వనిలాంటి కీచస్వరాన్ని పలికించాడు. గుల్లగా ఉన్న ఒక గాజు గొట్టంలో ఎగిరెగిరి పడుతున్న రెండడుగుల ఎత్తుగల పసుపుచప్పటి గ్యాస్ మంట, ఆరంగుళం ఎత్తుకు తగ్గి గిలగింకొట్టుకుంటూ నీలిమంటగా మారింది. అలాగే ఆ కమానుతో మళ్ళీ మరోసారి చేసేటప్పటికి కీచస్వరంతో మరోసారి స్పందన వెలువడి మంటని ఆర్పేసింది."

జరిగింది— 'స' కి అకుపచ్చ వన్నెతోనూ నెమలితోనూ ; 'రి' కి ఎరుపు తోనూ చాతకపక్షితోనూ ; 'గ' కి బంగారు వన్నెతోనూ మేకతోనూ ; 'మ' కి పసుపుచచ్చ కత్తుకలిసిన తెలుపుతోనూ క్రౌంచపక్షితోనూ ; 'ప' కి నలుపుతోనూ కోకిలతోనూ ; 'ధ' కి పసుపుచచ్చ వన్నెతోనూ గుర్రంతోనూ ; 'ని' కి అన్ని వన్నెల కలిగివున్నతోనూ ఏనుగుతోనూ సంబంధం నిరూపించారు.

[“షడ్జం మయూరో వదతి, గావస్త్యౌషభభాషిణి,
అజావికంతు గాంధారం, క్రౌంచః క్యణితి మధ్యమం
పుష్ప సాధారణే కాలే పికఃకూజిత పంచమం,
ధైవతం హేషతే వాణీ, నిషాదం బృంహతే గజః.”

—‘అమరకోశః’, నాట్యవర్గః-1 : 184, 185]

భారతీయ సంగీతంలో డెబ్బైరిండు ‘శాబ్ద’ల్ని లేదా మేళకర్త రాగాల్ని పేర్కొన్నారు. స్థిరమైన సాంప్రదాయక రాగాల్ని ఒకదాన్ని అశ్రయించుకొని దానిచుట్టూ అనంతంగా అనేకమైన స్వరాలు కల్పించడానికి సంగీత విద్వాంసుడికి సృజనాత్మకమైన అవకాశం ఉంటుంది ; అతను ఒకానొక విషయవస్తువు తాదాకు స్థాయిభావం మీద మనస్సును కేంద్రీకరింపజేసి, తన మౌలిక ప్రతిభకుగల పరిమితులవరకూ దానికి అలంకారాలు తీర్చి దిద్దుతాడు. హిందూ సంగీత విద్వాంసుడు, అమిర్చి పెట్టిన స్వరసంగతుల్ని చదవడు. ప్రతి వాద్యకచేరిలోనూ అతను, స్థూలమైన రాగస్వరూపానికి కొత్త దుస్తులు అలంకరిస్తాడు ; తరచుగా ఒకేఒక సంగతికి కట్టుబడి ఉంటూ దాని సునిశిత సూక్ష్మ స్వరవైవిధ్యాల్ని లోకవైవిధ్యాల్ని అన్నిటినీ పునశ్చరణచేసి వాటికి బలం చేకూరుస్తాడు. పాశ్చాత్య సంగీత రచయితల్లో బాచు (Bach) కు, వంద సంగీర్థ

పద్మతుల్లో విభిన్నతలు చూపే పునరుక్త నాదానికిగల అందమూ శక్తి తెలుసు.

సంస్కృత సాహిత్యం 120 భాగాల్ని, అంటేకాల ప్రమాణాల్ని, వివరించింది. ప్రాచీన సంగీతానికి సాంప్రదాయక మూలపురుషుడయిన భరతుడు ఏడింతపక్షి పాటలో ముప్పైరెండు రకాల భాగాల్ని విడమరించి చెప్పాడు. భాగానికి మూలం, మానవుడి ఒంటి కదలికల్లో ఉన్నది—నడకలో రెండింతలు, నిద్రలో శ్వాసించేటప్పుడు మూడింతలు— అంటే, ఈపిరి తీసుకునేటప్పుడు విడిచేటప్పుడికన్న రెండింతల కాలం పడుతుంది.

భారతదేశం సనాతన కాలం నుంచీ, మానవ కంఠస్వరాన్ని పరిపూర్ణమైన ద్వని పరికరంగా గుర్తిస్తోంది. అందువల్ల ప్రాచీన సంగీతం, చాలావరకు మూడు స్వరస్థాయిల ప్రశేషికి. (మంద్ర, మధ్య, తారస్థాయిలు) పరిమితం చేసుకుంది. ఆ కారణంవల్లనే స్వరసంగతి (ఏకకాలంలో వెలువడే స్వరాల మధ్య సంబంధం) కన్న స్వరమాధుర్యానికి (అనుక్రమ స్వరాల మధ్య సంబంధానికి) ప్రాముఖ్యమివ్వడం జరిగింది.

హిందూ సంగీతం ఆత్మాశ్రయమైన, ఆధ్యాత్మికమైన, వైయక్తిక కళ; స్వరమేళన విభవం కన్న పరమాత్మతో వైయక్తిక సామరస్యం సాధించడం దాని లక్ష్యం. భారతదేశంలో ప్రఖ్యాత గీతాలన్నీ వైవభక్తులు కూర్చినవే. సంగీత విద్వాంసుణ్ణి సంస్కృతంలో “భాగవతుడు” అంటారు; అంటే “భగవంతుణ్ణి కీర్తించేవాడు” అని అర్థం.

సంగీత ద్రవలు లేదా సంగీత సభలు, యోగవిద్యకు లేదా ఆధ్యాత్మిక శిక్షణకు స్ఫూర్తిమంతమైన రూపాలు; వీటికి గాఢమైన ఏకాగ్రతా, బీజప్రాచుర్యమైన ఆలోచనలోనూ నాదంలోనూ మనస్సును లగ్నం చేయ్యడం ఈ రెండూ అవసరమవుతాయి. మానవుడు స్వయానా ‘నాదబ్రహ్మ’ (‘పృథ్వికాత్మక శబ్దం’) కు అభివ్యక్తి కాబట్టి, ద్వని అతనిమీద ప్రబలమైన

సద్యఃప్రభావాన్ని ప్రదర్శిస్తుంది. ప్రాచ్య పాశ్చాత్యదేశాల మహనీయమైన ధార్మిక సంగీతం మానవుడికి ఆనందాన్ని ప్రసాదిస్తుంది; అతని షట్చక్రాల్లో ఒకదాన్ని ఆది బాత్సాలికంగా స్పందనశీలంగా జాగృతం చేస్తుంది. ఆనందభరితమైన ఆక్షణాల్లో అతనికి, తనకు మూలమైన దివ్యస్వరూపం లీలగా స్ఫుటికి వస్తుంది.

పండుగ రోజున శ్రీ యు క్షేత్రార్చిగారి రెండో అంతస్తులో జరుగు తున్న సంగీతరసం, కింద ఆవిర్భవ కక్కుతున్న గుడిగల మధ్య పని

1. నిగూఢమైన సుషుమ్ననాడి కేంద్రాల్ని (చక్రాలు, సూక్ష్మరూపమైన పద్యాలు) మేల్కొల్పడమే యోగి పవిత్ర లక్ష్యం. బైబిలు కొర్ర నిబంధన గ్రంథంలో “ప్రకటన” అనే అధ్యాయంలో, ఏసుప్రభువు యోహానుకూ సన్ని హితులైన ఇతర శిష్యులకూ బోధించిన ఒకానొక యోగశాస్త్రానికి ప్రతీకాత్మకమైన నిరూపణ ఉందన్న సంగతి పాశ్చాత్య భాష్యకారులు అర్థంచేసుకోలేదు. యోహాను (ప్రకటన 1: 10) “ఏడు నక్షత్రాల మర్మం”, “ఏడు సుంఘలు” పేర్కొన్నాడు; ఈ ప్రతీకలు, మేదోమేరు దండాక్షంలో ఏడు “బోను తలుపులు”గా యోగశాస్త్ర గ్రంథాల్లో వర్ణించిన ఏడు తేజఃపద్మాల్ని సూచిస్తాయి. దైవనియోజితమైన ఈ “నిర్గమన ద్వారాల” గుండా యోగి, శాస్త్రీయమైన ధ్యానంవల్ల శరీరమనే బందిఖానా నుంచి తప్పించుకుని తిరిగి చిదాత్మగా తన నిజస్వరూపాన్ని తాలుస్తాడు (అధ్యాయం 10 చూడండి).

మెడడులో “వెయ్యి రేకుల తామరపువ్వు” అని చెప్పే ఏడో కేంద్రం, అనంత చైతన్య రూపుడైన పరమాత్మ సింహాసనం. ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానానుభవ స్థితిలో యోగి, బ్రహ్మను లేదా దేవుణ్ణి పద్మజుడిగా దర్శిస్తాడు; పద్మజుడంటే, “తామరపువ్వులో పుట్టినవాడని అర్థం.”

“పద్మాసనం” అని అనడానికి కారణం, సాంప్రదాయకమైన ఆ ఆసనంలో యోగి, మేదోమేరుదండ కేంద్రం తాలూకు వివిధ వర్ణభాసితమైన పద్మాల్ని చూస్తాడు. ఒక్కొక్క పద్మానికి ఒక్కొక్క సంఖ్యలో, ప్రాణశక్తితో రూపొందిన రేకులు లేదా కిరణాలు ఉంటాయి. ఈ పద్మాల్ని చక్రాలు అని కూడా అంటారు.

చేస్తున్న వంటవాళ్ళకి కూడా ఉత్తేజం కలిగిస్తోంది. తోటి శిష్యులూ నేనూ ఆనందాతిశయంతో, చేతులతో తాళం వేస్తూ కీర్తనలు పాడాలి.

పొద్దుగూకే వేళకి కొన్ని వందల మందికి కిచిడీ, కూర, పరమాన్నంతో సంతర్పణ పూర్తి చేశాం. ముంగిట్లో ఆరుబయట జంబు తానాలు పరిచాం; కొద్దిసేపట్లో, శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారి నోటినించి వెలువడే జ్ఞానోపదేశాల్ని ప్రశాంతంగా అంకించడానికి, చుక్కలు మెరిసే ఆకాశం కింద అందరూ ఆసీనులయ్యారు. ఆయన బహిరంగోపన్యాసాలు శ్రీయో యోగానికి ఆత్మగౌరవం, ప్రశాంతత, దృఢనిశ్చయం, సాదా బోజనం, క్రమబద్ధమైన వ్యాయామంగల జీవితానికి ఉన్న విలువను నొక్కి చెబుతాయి.

ఆ తరువాత శిష్యుల్లో కొందరు కొన్ని రైవస్తోత్రాలు గానం చేశారు; గాథతత్పరత కలిగించే సంకీర్తనంతో సమావేశం సమాప్తమయింది. పది గంటలనుంచి అర్థరాత్రి వరకూ ఆశ్రమవాసులు వంట పాత్రలన్నీ తోచి, ముంగిలి ఖాళిచేశారు. గురుదేవులు నన్ను దగ్గరికి పిలిచారు.

“ఈరోజూ, ఉత్సవసన్నాహాల్లో వారం రోజులపాటూ నువ్వు ఆనందంగా చేసిన శ్రమకు నాకు సంతోషంగా ఉంది. నువ్వు నా దగ్గర ఉండానికి ఉంది; ఈ రాత్రి నువ్వు నా పక్కలో పడుకోవచ్చు.”

నాకు వస్తుందని ఎన్నడూ అనుకోని మహదవకాశమిది. మేము కొంతసేపు గాథమైన దివ్య ప్రశాంతస్థితిలో కూర్చున్నాం. ఇక నిద్రకు ఉపక్రమిస్తూ మేము పడుకున్న సుమారు పది నిమిషానికి గురుదేవులు లేచి మామూలు దుస్తులు వేసుకోడం ప్రారంభించారు.

“ఏమిటి గురుదేవా?” గురుదేవుల పక్కన పడుకుని నిద్రపోవడంలో గల అవదం, హఠాత్తుగా అవాస్తవికంగా పొడగట్టింది.

“సరే న రైలు 3 తప్పిపోయిన విద్యార్థులు కొందరు కాస్సేపట్లో ఇక్కడికి వస్తారనుకుంటాను. భోజనం సిద్ధంచేసి పెట్టుకుందాం.”

“గురూజీ, అర్ధరాత్రి ఒంటిగంటకి ఎవ్వరూ రారండీ!”

“నువ్వు పడుకో; ఇంతవరకు చాలా కష్టపడి పనిచేశావు. నేను మట్టుకు వంట చెయ్యడానికి వెళుతున్నాను.”

శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారి కంఠంలో స్థిరనిశ్చయం పొడగట్టేసరికి నేను చటుక్కున పైకి గెంతి, ఆయన వెనకాలే వంటగదికి వెళ్ళాను; రోజూ వాడుకునే ఆ చిన్న వంటగది, రెండో అంతస్తులో లోపలి బాల్కనీని ఆనుకుని ఉంది. కాస్సేపట్లో బియ్యం, పప్పు ఉడుకు పెట్టాయి.

మా గురుదేవులు అప్యాయంగా చిరునవ్వు నవ్వారు. “ఈవేళ రాత్రి నువ్వు అలసటనీ, కష్టతర కార్యభయాన్నీ జయిండావు; ఇక ముందెన్నడూ వాటివల్ల నువ్వు ఇబ్బంది పడవు.”

ఇలా ఆయన, యావజ్జీవిత ఆశీర్వాదాలు పలుకుతూ ఉండగానే ముంగిళ్లో అడుగుల అలికిడి వినిపించింది. నేను పరిగెత్తుకుంటూ కిందికి వెళ్ళి, వచ్చిన విద్యార్థి బృందాన్ని లోపలికి ప్రవేశపెట్టాను.

“తమ్ముడా, ఈ సమయంలో గురువుగారిని ఇబ్బంది పెట్టాలంటే మనస్సు ఎంత పీకుతోందో తెలుసా! రైలు వేళల విషయంలో మేము ప్రారపాటు చేశాం; కాని గురుదేవుల దర్శనం చేసుకోకుండా తిరిగి ఇంటికి వెళ్ళలేమనిపించింది,” అన్నారాయన.

“మీ కోసమే చూస్తున్నారాయన; మీ కోసం వంట కూడా చేస్తున్నారు.”

శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారి స్వాగత స్వరం ఖంగున మోగింది. దిమ్మెర

గ్రహాల్ని ఓడించడం

“మకుందా, నువ్వు జ్యోతిష సంబంధమైన [[గ్రహదోష నివారక మయిన] దండ కడియం ఒకటి ఎందుకు సంపాదించకూడదూ?

“నేను సంపాదించాలా గురుదేవా? జ్యోతిషశాస్త్రంమీద నాకు నమ్మకం లేదండి.”

“నమ్మకమన్నది కాదిక్కడ ప్రశ్న : ఏ విషయాన్ని గురించి అయినా మనిషి ఏర్పరుచుకోవలసిన శాస్త్రీయ దృక్పథం, ఆ విషయం సత్యమా కాదా అన్నది. గురుత్వాకర్షణ నియమం న్యూటన్ తరవాత ఎంత సమర్థంగా పనిచేస్తోందో ఆయనకు ముందుకూడా అలాగే పని చేసింది. విశ్వసనీయమైన మానవుడి నమ్మకమనే ఒప్పుదల ఉంచేనేకాని పనిచెయ్యలేకపోయేటట్లుయితే ఈ విశ్వం గందరగోళమయిపోతుంది.

“తెలిసి తెలియని పండితమ్మస్థులు సనాతనమైన ఖగోళశాస్త్రాన్ని అప్రతిష్ఠపాలు చేశారు. జ్యోతిషశాస్త్రం, గణితశాస్త్రీయంగానూ¹ తాత్త్వి

1. సనాతన హిందూ గ్రంథాల్లో ఉన్న ఖగోళశాస్త్ర సంబంధమైన ప్రస్తావనల్ని బట్టి పండితులు, గ్రంథకర్తల కాలాన్ని నిర్ధారణ చెయ్యగలుగుతున్నారు. బాపుల శాస్త్రీయవిజ్ఞానం ఎంతో మహత్తరమైనది. జ్యోతిష సంబంధమైన ప్రకాదికాలు జరిపేందుకు శుభంగాని నిర్ణయించడానికి వీలైన, ఔపయోగికమైన విలువగల ఖగోళశాస్త్ర పరిజ్ఞానంలో హిందువులు క్రీ. పూ. 3100 నాటికే ఎంతో అభివృద్ధి సాధించారు. ఈ సంగతి సూచించే సువిశిష్టమైన ఖగోళశాస్త్ర విషయాలు

కంగానూ కూడా, గాఢమైన ఆవగాహన ఉన్నవాళ్ళు తప్ప తక్కినవాళ్ళు సరిగా గ్రహించలేనంత విశాలమయినది. అజ్ఞానులు అంతరిక్షలోకాల్ని తప్పగా గ్రహించి, ఆక్కడ అక్షరాల బదులు పిచ్చిగీతల్నే చూసినట్లయితే, అపరిపూర్ణమయిన ఈ ప్రపంచంలో అది సహజమే ననిపిస్తుంది. అందుచేత ఇలాటి 'జ్ఞాను'లతో బాటు జ్ఞానాన్ని కూడా తీసిపారేయ్యకూడదు.

మనకు కౌషీలకి బ్రాహ్మణంలో కనిపిస్తాయి. 1944 ఫిబ్రవరినెం 'ఈస్ట్-వెస్ట్' పత్రికలో ప్రచురించిన ఒక వ్యాసంలో జ్యోతిషాన్ని గురించి లేదా 'వైదిక ఐగోళ శాస్త్ర గణితానికి గురించి ఇలా ఉంది: "భారతదేశాన్ని ప్రాచీన దేశాలన్నిటికీ అగ్ర స్థానంలో నిలిపి, విజ్ఞానాన్నేషకులకు దాన్ని పవిత్ర యాత్రాస్థలంగా చేసిన శాస్త్రీయ విజ్ఞానం దాంట్లో ఉంది. 'బ్రహ్మగుప్త' అనే పేరుతో ఐగోళ శాస్త్ర గ్రంథం ఒకటి ఉంది. ఇందులో, మన సూర్యమండలంలో ఉన్న గ్రహాల సూర్యకేంద్రక చలనం, భూద్రవమణిమార్గ పత్రత, భూమికున్న గోళాకృతి, చంద్రుడి పదావర్తన లాంటి, ప్రతిరోజూ భూమి దశ అక్షంమీద చేసే పరి ప్రవహం, పాలవులలో స్థిరనక్షత్రాల ఉనికి, గురుత్వాకర్షణ నియమం వంటిదే కాక, కోవర్నికన్, న్యూటన్ ల కాలం వరకు పాశ్చాత్య ప్రపంచానికి తెలియని వైజ్ఞానిక యథార్థాలన్న ఎన్నెన్నిటో ఈ గ్రంథంలో చర్చించడం జరిగింది.

"పాశ్చాత్య గణిత శాస్త్రాభివృద్ధికి అమూల్యంగా ఉపకరించిన "అరఖ్మీ అంతెయ్" అనే భారతదేశం నుంచి అరబ్బుల ద్వారా యూరప్ కు తొమ్మిరో శతాబ్దంలో వచ్చాయి. భారతదేశంలో ఈ అంకలేఖన ప్రణాళిక ప్రాచీనకాలంలోనే రూపొందింది. భారతదేశపు ఆపార వైజ్ఞానిక వారసత్వాన్ని గురించి మరికొంత సమాచారం ఈ కింది గ్రంథాల్లో కనిపిస్తుంది: సర్ పి. సి. రామ్ రాసిన 'హిస్టరీ ఆఫ్ హిందూ తెమిస్ట్రీ'లో, బి. ఎస్. సిర్ రాసిన 'పాజిటివ్ సైన్సెస్ ఆఫ్ ఏనైంటి హిందూన్'లో, బి. కె. సర్కార్ రాసిన 'హిందూ ఎర్బ్ మెంట్స్ ఇన్ ఎగ్జిక్ట్ సైన్స్'లో, ఆయనే రాసిన 'ది పాజిటివ్ ఖాక్ గ్రాండ్ ఆఫ్ హిందూ సోషియాలజీ'లో, యు. సి. దత్ రాసిన 'మెటీరియా మెడికా ఆఫ్ ది హిందూన్' లోను.

“సృష్టిలో భాగాల్ని ఒకదానితో ఒకటి ముడిపడి ఉన్నవి ; వాటి ప్రభావాల్ని పరస్పరం మార్చుకుంటూ ఉంటాయి. విశ్వానికున్న సంతతుల తయ ఈ పరస్పర ఆదానప్రదానాల్లో నెలకొని ఉంది,” అంటూ మా గురుదేవులు ఇంకా ఇలా అన్నారు : “మనిషి, తన మానవ ప్రకృతినిబట్టి రెండు రకాల శక్తుల్ని ఎదుర్కోవాలి— ఒకటి, పృథివ్యాప స్తేజోవాయు రాకాశాలనే పంచభూతాల కలయికవల్ల తనలో ఏర్పడ్డ కల్లోలాలు ; రెండోది, ప్రకృతిలోని బాహ్య విమటన శక్తులు. మానవుడు తన నశ్వరత్వంలో పెనుగులాడుతూ ఉన్నంతకాలం, భూమ్యాకాశాల్లో జరిగే అసంఖ్యాకమైన పరిణామాలవల్ల ప్రభావితమవుతూనే ఉంటాడు.

“జ్యోతిష మన్నది, గ్రహాల ఉద్భవనలకు మనిషిలో కలిగే ప్రతి స్పందనల్ని వివరించే శాస్త్రం. నక్షత్రాలకు ఉద్భవభార్యకమైన మిత్ర భావంకాని, శత్రుభావంకాని ఉండవు ; అవి కేవలం అనుకూల, ప్రతికూల కేరణాల్ని ప్రసరిస్తూ ఉంటాయింటే. వాటంతట అవి మూలపురుషు మేలూ చెయ్యవు, కిహా చెయ్యవు ; కాని ప్రతి మనిషి గతంలో తాను గతి కల్పించిన కార్యకారణ సంతతులనాల బాహ్య పరిక్రియకు అవి నియమ బద్ధమైన ఒక మార్గాన్ని ఏర్పరుస్తాయి.

“ఫలానా రోజున, ఫలానా సమయంలో ఒక పసివాడు పుట్టాడంటే, ఐరోకీరణాలు గణితశాస్త్రపరంగా అతని వైయక్తిక కర్మకు కచ్చితంగా అనుగుణమై ఉన్న సమయంలో వాడు పుట్టాడన్నమాట. అతని జాతకం, మార్చడానికి ఏలుటని గతాన్ని, సంభావ్యమైన అనాగత ఫలితాల్ని వెల్లడించే నిరాక్షేపణమైన ప్రతిరూపమన్నమాట. సమాజవబోధం ఉన్నవాళ్ళే జాతక చక్రాన్ని సరిగా అన్వయించేసి చెప్పగలరు ; వీళ్ళు బహుకొద్ది.

“పసివాడు పుట్టిన సమయంలో ఆకాశంలో ప్రస్తుతంగా ప్రక

టితమయ్యే సందేశం, విచిసి— అంటే వెనకటి మంచి చెడ్డల కర్మఫలాన్ని— నొక్కిచెప్పడానికి కాదు ; ప్రాపంచిక బంధంనుంచీ బయటపడాలన్న ఇష్ట మనిషిలో రగుల్కొల్పడానికే. తాను చేసినదాన్ని తాను హుర్పు కోనూ గలడు. అతని జీవితంలో ఇప్పుడు ఏమే ఫలితాలు కనిపిస్తున్నాయో వాటికి మూలకారకుడు అతనే కాని మరెవరూ కాదు. అతను ఏ అవరోధాన్నినా ఆధిగమించగలడు ; దానికి కారణాలు ఏమిటంటే, ఆసలు ఆ అవరోధాన్ని కల్పించుకున్నది అనే కావడం ఒకటి, గ్రహాల ఒత్తిళ్ళకు లోబడని ఆధ్యాత్మికశక్తులు అతనికి ఉండడం ఒకటి.

“జ్యోతిషంమీద మూఢభక్తి మనిషిని, యాంత్రిక మార్గదర్శకత్వంమీద గుడ్డిగా ఆధారపడే మరచునిషిగా తయారుచేస్తుంది. కాని వివేకవంతుడు తన భక్తిప్రపత్తులను సృష్టిమీదినుంచి సృష్టికర్తమీదికి మళ్ళించి తన గ్రహాల్ని ఓడిస్తాడు— అంటే తన గతాన్ని వమ్ముచేస్తాడు. పరమాత్మతో తనకుగల ఏకత్వాన్ని అతను ఎంత ఎక్కువగా గ్రహిస్తూంటే భౌతిక ప్రపంచం అతనిమీద ప్రాబల్యం వహించడం అంతగా తగ్గుతూ ఉంటుంది. అత్మ ఎప్పుడూ స్వేచ్ఛగా ఉండేదే ; దానికి పుట్టుక లేదు ; తన చావులేదు. గ్రహ నక్షత్రాలు దానిమీద ఆధిపత్యం వహించలేవు.

“మనిషంటే ఆత్మ ; దానికో శరీరం ఉంటుంది. అతను తానెవరో సరిగా తెలుసుకొన్నప్పుడు నిర్బంధకాల్ని అన్నిటినీ విడిచిపెట్టేస్తాడు. అతను ఆధ్యాత్మిక విస్మృతి అనే తన సాధారణస్థితిలో గందరగోళంలో పడి ఉన్నంతకాలం పరిసరనియమం తాలూకు సూక్ష్మకృంఖలాల్లో చిక్కుకొనే ఉంటాడు.

“దేవుడంటే సామరస్యం ; దేవుడితో ఐక్యానుసంధానం పొందిన భక్తుడు ఏ పని తప్పగా చెయ్యడు. అతని కార్యకలాపాలు జ్యోతిష

నియమానుసారంగా సరిగా, సహజంగా జరగవలసిన సమయంలోనే జరుగుతాయి. గాఢంగా ప్రార్థన, ధ్యానం చేసిన తరువాత అతనికి దివ్య చైతన్యంతో సంపర్కమేర్పడుతుంది; అంతరికమైన ఆ రక్షణశక్తిని మించిన గొప్ప శక్తి మరొకటి ఏదీ లేదు.”

“అయితే, గురుదేవా, నన్ను జ్యోతిష సంబంధమైన దండకడియం వేసుకోమని ఎందుకంటున్నారు?” చాలాసేపు మౌనం వహించిన తరువాత నేను ఈ ప్రశ్న వెయ్యడానికి సాహసించాను; అంతవరకు నేను శ్రీ యుక్తేశ్వర్ గారి గంభీరమైన వ్యాఖ్యానాన్ని ఓంటబట్టింపుకోడానికి ప్రయత్నించాను; అందులో భావాలన్నీ నాకు చాలా కొత్త.”

“ప్రయాణికుడు తన గమ్యం చేరుకున్నప్పుడు మాత్రమే తన మ్యాప్ లు తీసిపారెయ్యడం సబబు. ప్రయాణంలో సదుపాయంగా ఉండే ఏ అడ్డదారివల్లనయినా, అతను లాభం పొందుతాడు. మానవుడు మాయలో ప్రవాసముండే కాలాన్ని తగ్గించడానికి సనాతన ఋషులు అనేక మార్గాలు కనిపెట్టారు. జ్ఞానసాధనంతో నేర్చుగా సర్వబాటు చెయ్యగల కొన్నికొన్ని యాంత్రిక లక్షణాలు కర్మసూత్రంలో ఉన్నాయి.

“ఏదో ఒక విశ్వనియమోల్లంఘనవల్లనే మానవులకు కష్టాలు వస్తూంటాయి. మనిషి ఈశ్వరుడి సర్వశక్తిమత్వాన్ని నిరాదరించకుండానే ప్రకృతి నియమాల్ని పాటించాలని పవిత్రగ్రంథాలు సూచిస్తున్నాయి. ‘ప్రభూ, నిన్నే నమ్ముకున్నాను. నువ్వు నాకు సహాయం చెయ్యగలవని నాకు తెలుసు; అయినా నేను చేసింది ఏ తప్పుయినా సరిదిద్దుకోడానికి నేను కూడా కాయశక్తులా, ప్రయత్నం చేస్తాను,’ అని చెప్పాలతను. ప్రార్థనవల్ల, సంకల్పశక్తివల్ల, ధ్యానయోగంవల్ల, సామనత్పురుషులతో సంప్రదింపువల్ల, జ్యోతిషసంబంధమైన కడియాలు వేసుకోడంవల్ల—

అనేక సాధనాల ద్వారా, వెనకటి తప్పులవల్ల కలిగిన దుష్ఫలితాల్ని చాలావరకు తగ్గించుకోవచ్చు; లేదా నశింపు చేసుకోవచ్చు.

“పిడుగుపాటువల్ల తగిలే అదురుదెబ్బకు తట్టుకోడానికి ఇంటికి రాగిరీగ అమర్చినట్లుగానే దేహమనే దేవాలయాన్ని కూడా కొన్ని పద్ధతుల్లో కాపాడుకోవచ్చు.

“విద్యుత్, అయస్కాంత వికిరణాలు ఈ విశ్వంలో అవిచ్ఛిన్నంగా ప్రసరిస్తూ ఉన్నాయి; మనిషి శరీరానికి అవి మంచీ చెయ్యవచ్చు, చెరువూ చెయ్యవచ్చు. అనేక యుగాల కిందట మన ఋషులు, సూక్ష్మమైన విశ్వవికిరణ ప్రభావాల దుష్ఫలితాల్ని పోగొట్టే సమస్యనుగురించి ఆలోచన చేశారు. స్వచ్ఛమైన లోహాలు గ్రహాల ప్రతికూలకర్షణలకు శక్తి మంతమైన ప్రతిక్రియ చేసే సూక్ష్మకాంతిని విడుదల చేస్తాయని కనిపెట్టారు. కొన్ని ఓషధుల మేళనాలు కూడా సహాయకరంగా ఉంటాయని తెలియింది. అన్నిటికన్న బాగా పనిచేసేవి, రెండు క్యారెట్లకు, తక్కువ బరువులేని నిఖార్సయిన రత్నాలు.

“శ్లోతిషకాస్త్రానికి వ్యవహారానుకూలంగా, దుష్ప్రభావాల్ని నిరోధించే ఉపయోగాలు ఉన్నాయి; కాని వాటినిగురించి భారతదేశానికి వెలుపల జరిగిన పరిశీలన మాత్రం చాలా తక్కువ. చాలామందికి తెలియని యథార్థం ఒకటి ఏమిటంటే, సరయిన రత్నాలు, లోహాలు, ఓషధులు, కావలసిన బరువు ఉండేను, వాటిని ధరించినప్పుడు అవి చర్మాన్ని తాకుతూ ఉండేను తప్ప వాటివల్ల ప్రయోజనం ఉండదు.”

“గురుదేవా, నేను తప్పకుండా మీ సలహా పాటించి ఒక కడియం సంపాదిస్తాను. గ్రహాన్ని ఓడించడమన్న ఆలోచన నన్ను ముగ్ధుణ్ణి చేస్తోంది!”

“సాధారణ ప్రయోజనాలకయితే నేను, బంగారం, వెండి, రాగితో చేసిన కడియం వేసుకోమంటాను. కాని ఒక నిర్దిష్ట ప్రయోజనంకోసం నువ్వు వెండి, సీసంతో చేసింది సంపాదించాలి,” అని చెప్తూ శ్రీ యుక్తేశ్వర్ గారు జాగ్రత్తకోసం కొన్ని సూచనలు కూడా చేశారు.

“గురుదేవా, ‘నిర్దిష్టప్రయోజనం’ అనడంలో మీ ఆఖ్రిప్రాయం ఏమిటి?”

“గ్రహాలు త్వరలో నీ మీద ‘అమిత్ర’ భావం చూపించబోతున్నాయి ముకుందా. భయపడకు; నీకు కాపుదల ఉంటుంది. సుమారు ఒక నెలకొద్దీలో నీ కాలేయం నిన్ను చాలా బాధపెడుతుంది. లెక్కప్రకారం ఆ జబ్బు ఆర్నెల్ల పాటు ఉండాలి. కాని నువ్వు వేసుకొనే జ్యోతిష సంబంధమైన కడియం, ఆ కాలాన్ని ఇరవైనాలుగు రోజులకు తగ్గించేస్తుంది.”

ఆ మర్నాడు నేనొక కంసాలిని పట్టుకుని, త్వరలోనే కడియం సంపాదించి వేసేసుకున్నాను. నా ఆరోగ్యం అద్భుతంగా ఉంది; గురుదేవుల జ్యోతిషం నా మనస్సులోంచి ఎప్పుడో తొలగిపోయింది. గురువుగారు శ్రీరాంపూర్ నుంచి కాశీ వెళ్ళారు. మా సంభాషణ జరిగిన తరువాత ముప్పై రోజులకి, నా కడుపులో కాలేయందగ్గర హఠాత్తుగా నొప్పి వచ్చింది. అప్పటినుంచి కొన్ని వారాలపాటు యమబాధ పడ్డాను. గురువుగారిని తొందరపెట్టడం ఇష్టంలేక, ఈ పరీక్షకు ఓంటరిగానే తట్టుకోవాలనుకున్నాను.

కానీ ఇరవైమూడు రోజుల యమయాతన నా పట్టుదలని సడలించేసింది. కాశీకి రైలెక్కాను. అక్కడ శ్రీ యుక్తేశ్వర్ గారు అసాధారణమైన ఆప్యాయతతో నన్ను పరికరించారే కాని, అంతరంగికంగా నా బాధలు చెప్పుకోడానికి అవకాశం ఇవ్వలేదు. అనాడు కేవలం ఆయన

దర్శనం కోసం చాలామంది భర్తులు వచ్చారు. జబ్బుతో బాధపడుతూ, నా సంగతి పట్టించుకునేవాళ్ళు లేక, అలా ఒక నూల కూర్చున్నాను. రాత్రి భోజనాలు అయ్యాక కాని అతిథులు వెళ్ళలేదు. అప్పుడు మా గురు దేవులు, ఆ ఇంటికి అష్టభుజాకారంలో ఉన్న బాల్కనీలోకి రమ్మని పిలిచారు.

“నీ కాలేయం జబ్బుగురించి వచ్చి ఉంటావు.” శ్రీ యుక్తేశ్వర్ గారి చూపు నన్ను తప్పించుకుంది; ఆయన అడపాతడపా, పడుతున్న వెన్నెలకు అడ్డువస్తూ, ఇటూ అటూ పచార్లు చేస్తున్నారు. “ఏది, ఇలా చూజ్చియ్యి; నువ్వు ఇరవై నాలుగు రోజుల్నించి బాధపడుతున్నావు కదూ?”

“ఔనండీ.”

“పొట్టకు సంబంధించి నేన్నీకు నేర్పిన వ్యాయామం చెయ్యి.”

“నే నెంత విపరీతంగా బాధపడుతున్నానో తెలిస్తే మీరు నన్నా వ్యాయామం చెయ్యమని అనేవారు కాదు గురుదేవా!” అయినప్పటికీ ఆయన మాట మన్నించడానికి కొద్దిగా ప్రయత్నించాను.

“నొప్పి ఉందంటున్నావు నువ్వు; నీ కేమీ లేదంటున్నాను నేను. అటువంటి వైరుధ్యాలు ఎలా ఉంటాయి?” మా గురుదేవులు నావేపు గుచ్చి గుచ్చి చూశారు.

నేను అప్రతిభుల్లయాను; నొప్పి మాయమయేసరికి ఆనందం పట్టలేకపోయాను. కొన్ని వారాలపాటు దాదాపు కంటికి కునుకు లేకుండా చేసిన ఎడతెగని యజ్ఞాద మటుమాయమయిందని అనుభవమయింది. అటువంటి బాధ నా కెన్నడూ రానేలేదన్నట్టుగా, ఆయన మాటలతోనే మాయమయింది.

కృతజ్ఞతాబద్ధుణ్ణయి, నేను ఆయన పాదాలముందు వాలబోతున్నాను. చదుక్కున ఆయన నన్ను ఆపారు.

“మరీ పసిపిల్లాడివయిపోకు. కేచి, గంగమీద పడుతున్న వెన్నెల అందం చూసి ఆనందించు,” అన్నారాయన. కాని ఆయన పక్కన నేను మౌనంగా నించుని ఉన్నప్పుడు, గురుదేవుల కళ్ళు సంతోషంతో మిరి విల్లాడాయి. నాకు స్వస్థత చేకూర్చినవాడు భగవంతుడే కాని లాము కారన్న అనుభూతి నాకు కలగాలని ఆయన ఆశిస్తున్నట్టుగా, ఆయన వైఖరినిబట్టి గ్రహించాను.

నేను నిజంగా, ఒకానొక మానవాతీత స్వరూపులతో కలిసి జీవించానన్న చిరకాలగతమైన, చిరవాంఛితమైన ఆనాటి అనుభవానికి జ్ఞాపక చిహ్నంగా నే నిప్పటికీ, సీసంతో కలిపి చేసిన ఆ వెండి కడియాన్ని ధరిస్తూనే ఉన్నాను. తరవాత కొన్ని సందర్భాల్లో నేను, రోగ విముక్తి కోసం నా స్నేహితుల్ని శ్రీ యుక్తేశ్వరగారి దగ్గరికి తీసుకు వెళ్ళినప్పుడు ఆయన, రత్నాలు ధరించమనికాని కడియం¹ వేసుకోమనికాని తప్పకుండా చెప్పేవారు; వాటిని వాడడం జ్యోతిషశాస్త్రజ్ఞానంవల్ల కలిగిన లాభ మంటూ మెచ్చుకునేవారు.

జ్యోతిషశాస్త్రాన్ని గురించి నాకు చిన్నప్పటినుంచీ వ్యతిరేకాభిప్రాయం ఉండేది. దానికి కారణం కొంతవరకు, చాలామంది దాన్ని గుడ్డిగా అనుసరిస్తున్నారన్న సంగతి నేను గమనించడం ఒకటి; “నువ్వు మూడుసార్లు పెళ్ళి చేసుకుంటావు; రెండుసార్లు భార్యను పోగొట్టుకుంటావు,” అంటూ మా ఇంటి సిద్ధాంతిగారు జోస్యం చెప్పడం ఒకటి. వివాహత్రయానికి బలి కాబోయే మేకలా వాధపడుతూ ఈ విషయాన్ని గురించి నేను తీవ్రంగా ఆలోచించాను.

1. అధ్యాయం: 25 వవరి అధోక్షాపిక చూడండి.

“నీ రాత ఎలా ఉంటే ఆలా జరుగుతుందని సరిపెట్టుకోడం మంచిది,” అని వ్యాఖ్యానించాడు మా ఆనంతు అన్నయ్య. “నువ్వు చిన్నతనంలో మూడుసార్లు ఇల్లు విడిచి హిమాలయాలవేపు పారిపోతావనీ కాని బలవంతమీద నిన్ను తిరిగి తీసుకొస్తారనీ నీ జాతకంలో రాసి ఉంది. సరిగా అలాగే జరిగింది. నీ పెళ్ళి విషయంలో చెప్పిన జోస్యం కూడా అలాగే నిజమయి తీరుతుంది,” అన్నాడు.

ఈ జోస్యం పూర్తిగా ఆబద్ధమని ఒకనాటి రాత్రి నాకు స్పష్టంగా అంతఃస్ఫురణ కలిగింది. నా జాతకం రాసిన కాగితంమట్టను తార్చిసి, దాని బుడిద ఎత్తి ఒక కాగితం సంచిలో పోసి, దానిమీద ఇలా రాశాను: “పూర్వకర్మ దేశాల్ని దివ్యక్షానాగ్నిలో కాల్చిస్తే కనక అవి మళ్ళీ మొలకెత్తవు.” ఆ సంచి, స్పష్టంగా కంటబడేవోట పెట్టాను. అనంతుడు వెంటనే నా ప్రతిఘటన వ్యాఖ్యను చెప్పాడు.

“నువ్వు జాతకం వాయిదాల్ని కాల్చినంత సులువుగా సత్యాన్ని వాసం చెయ్యవు,” అంటూ వెటకారంగా నవ్వాడు మా అన్నయ్య.

నేను పెద్దవాణ్ణి రాకముందు, మా వాళ్ళు నాకు పెళ్ళి చెయ్యడానికి మూడుసార్లు ప్రయత్నంచెయ్యడం యథార్థమే. దేవుడిమీద నాకున్న ప్రేమ, గతాన్ని బట్టి జ్యోతిషం ఇచ్చే ప్రోత్సాహంకన్న చాలా ఎక్కువన్న సంగతి తెలిసి నేను, ప్రతిసారీ వాళ్ళ పథాకాలకు¹ లోబడకుండా తప్పుకున్నాను.

1. మావాళ్ళు నా కిచ్చి పెళ్ళిచెయ్యాలని చూసిన పెళ్ళికూతుళ్ళలో ఒక మ్యాయీ, ఆ రసవాత మా పినతండ్రీగారి అబ్బాయిలో పెళ్ళి అయింది. అతని పేరు ప్రధాన్‌చంద్ర మోషి.

శ్రీ మోషి యోగదా సత్యంగ సొసైటీ ఆఫ్ ఇండియాకు ఉపాధ్యక్షులుగా పేదదేస్తూ 1975 జనవరి 24 న కన్ను మూశారు (ప్రచురితకర్త గమనిక).

“మానవుడి ఆత్మసాక్షాత్కారం ఎంత ఎక్కువ గాఢమైతే అంత ఎక్కువగా అతడు తన సూక్ష్మ ఆధ్యాత్మిక స్పందనలతో విశ్వాన్నంతసే ప్రభావితం చేస్తాడు ; తాను మాత్రం దృగ్విషయక చాంచల్యానికి అంత తక్కువగా ప్రభావితమవుతాడు.” గురుదేవులు చెప్పిన ఈ మాటలు తరచుగా జ్ఞప్తికి వస్తూ నాకు ఉత్తేజం కలిగిస్తూ ఉంటాయి.

అప్పుడప్పుడు నేను, గ్రహస్థితుల్ని బట్టి నా జీవితంలో అత్యంత దుష్కారాలేవో గ్రహించి చెప్పమని జ్యోతిషుల్ని అడుగుతూండేవాణ్ణి. అయినా ఆ కాలాల్లో నేను ఏ పని తలపెట్టినప్పటికీ దాన్ని నెరవేరుస్తూ ఉండేవాణ్ణి. అటువంటి సమయాల్లో అసాధారణమైన కష్టాల్ని ఎదుర్కొంటేనే కాని, ఆ తరవాత విషయం సిద్ధించేదికాదన్నమాట నిజం. కాని నా ప్రగాఢవిశ్వాసం సమర్థరీత్యమైనదేనని ఎప్పుడూ రుజువువుతూ ఉండేది : రై వరక్షణమీద విశ్వాసం, మానవుడికి దేవుడిచ్చిన సంకల్పబలాన్ని సరిగా ఉపయోగించుకోకేదం అన్నవి రెండూ గ్రహస్థితుల ప్రభావాలకన్న ఎక్కువ బలవత్తునవి.

ఒకటి జననకాలంలో ఉన్న గ్రహస్థితికి అర్థం, మానవుడు తన గతం చేతిలో కీయబొమ్మ అని కాదని నేను తెలుసుకున్నాను. నిజాని కది అతడు గర్వింబదగ్గ సాధనం ; మానవుడు ప్రతి ఒక్క బంధాన్ని తెంచుకొని స్వేచ్ఛ పొందాలన్న సంకల్పం అతనిలో రగుల్కొల్పడమే దాని ఉద్దేశం. భగవంతుడు ప్రతి మనిషినీ ఆత్మగా సృష్టించాడు ; ప్రత్యేక వ్యక్తిత్వం ప్రసాదించాడు. కాబట్టి స్తంభంగానో పరాన్న భుక్తుగానో తాత్కాలిక ఛాత్ర నిర్వహిస్తున్నప్పటికీ విశ్లవ్యవస్థ కది ఆవశ్యకమైనది. అతడు సంకల్పించినట్లయితే వెంటనే అంతిమస్వేచ్ఛ సంపాదించగలడు ; ఇది అంతరిక విజయాలమీదనే కాని బాహ్య విజయాలమీదూ ఆధారపడదు.

శ్రీ యశ్వేంద్రగారు ఇప్పటి యుగానికి 24,000 సంవత్సరాల అయినచక్రాన్ని అన్వయింపజేసే గణితశాస్త్ర విధానాన్ని కనిపెట్టారు. ఈ చక్రాన్ని రెండుగా విభజించి ఒకటి ఆరోహణ చాపంగాను, రెండోది అవరోహణ చాపంగాను పేర్కొన్నాను. ఒక్కొక్క చాపం కాలపరిమితి 12,000 సంవత్సరాలు. ప్రతి చాపంలోనూ 'కలి, ద్వాపర, త్రేతా, సత్య' యుగాలనే నాలుగు యుగాలుంటాయి. ఈ నాలుగు యుగాల్ని గ్రీకుల మతానుసారంగా లోహ, కాంస్య, రజత, స్వర్ణ యుగాలని అంటారు.

మా గురుదేవులు రకరకాల లెక్కలు కట్టి, ఆరోహణచాపంలోని కడపటి 'కలియుగం' అంటే లోహయుగం, క్రీ. శ. 500 ప్రాంతంలో మొదలయిందని నిర్ధారణ చేశారు. 1200 సంవత్సరాల కాలపరిమితిగల ఈ లోహయుగం, భౌతికవాద ప్రధానమైన కాలం. ఇది క్రీ. శ. 1700 ప్రాంతంలో ముగిసింది. ఆ సంవత్సరం 'ద్వాపరయుగం' ఆరంభమయింది. దీని కాలపరిమితి 2,400 సంవత్సరాలు. ఈ యుగం విద్యుచ్ఛక్తి అణుశక్తుల వికాసానికి టెలిగ్రాఫ్, రేడియో, విమానాలవంటి దేశ వ్యవధానాన్ని హరింపజేసే యంత్రాలకూ ప్రాముఖ్యం వహించే యుగం.

3,600 సంవత్సరాల కాలంగల 'త్రేతాయుగం' క్రీ.శ. 4,100 లో మొదలవుతుంది. టెలిపత్రి (మానసిక ప్రసారం) ప్రసారాలగురించి, కాల వ్యవధానాన్ని హరింపజేసే ఇతర సాధనాలగురించి జనసామాన్యానికి తెలిసి ఉండడం ఈ యుగ లక్షణం. ఆరోహణచాపంలో కడపటి యుగమైన 'సత్యయుగం' కాలపరిమితి 4,800 సంవత్సరాలు. ఈ యుగంలో

1. ఈ ఆయన చక్రాల్నిగురించి శ్రీ యశ్వేంద్రచక్రామివారు 'కైవర్త చక్రసిం' (చిహ్నం పైపై) అనే పుస్తకంలో వివరించడం జరిగింది (యోగదా సత్యంగ సానైట్ ఆఫ్ ఇండియా, 21, యు. ఎన్. ముఖర్జీరోడ్డు, చిత్తడేశ్వరం, పబ్లిషింగ్ హౌస్, ఛార్లట్టే).

మానవమేధ సర్వోత్కృష్టంగా వికాసం చెందుతుంది, మానవుడు నై వనిశ్ఠిత పథకానికి అనుకూలంగా పనిచేస్తాడు.

ప్రపంచానికి అప్పుడు, 4800 సంవత్సరాల అవరోహణ స్వర్ణ యుగంతో ఆరంభమయే 12,000 సంవత్సరాల అవరోహణచాపం మొదలవు తుంది (క్రీ. శ. 12,500); క్రమశః మానవుడు అజ్ఞానంలోకి దిగజారి పోతాడు. ఈ కాల చక్రక్రమణాలు, దృగ్గోచర విశ్వం తాలూకు నై షమ్య సాపేక్షతారూపకమైన 'మాయ' ప్రదర్శించే కాశక్త ఆవృత్తులు.' మాన

1. ఇప్పటి ప్రపంచం ఆయుర్దాయం, శ్రీ యుక్తేంద్రగారు చెప్పిన 4,000 సంవత్సరాల అయనతక్రం కన్న చాలా దీర్ఘమైన విశ్వావక్రంలోని కలియుగంలో ఒక అంతర్భాగంగా పొందుతుల శాస్త్రగ్రంథాలు నిర్ణయించాయి. ఈ గ్రంథాల్లో చెప్పిన విశ్వావక్రం కాలవిస్తృతి 450,05,00,000 సంవత్సరాలు. ఇది ఒక సృష్టికల్పంగా తెక్కకు వస్తుంది; అంటే సృష్టికి ఒక చివరి. ఇది ఇప్పటిరూపంలో మన గ్రహమండలానికి నిర్ధారణభేసిన ఆయుఃప్రమాణ మన్న మాట. ఋషులు ఇచ్చిన ఇంత పెద్దసంఖ్య సౌరసంవత్సరం పొడుగునా 'పై' (అంటే, ఒక పృథ్వీ చుట్టుకొలరకూ వ్యాసానికి ఉండే ఆనుపాతం; 1.1418) గుణిజానికి ఉన్న సంబంధం మీద ఆధారపడి ఉంది.

ప్రాచీన ద్రష్టల దృష్టిలో అఖండ బ్రహ్మాండం ఆయుర్దాయం 14,15900,00,00,000 సౌరసంవత్సరాలు; అంటే "ఒక బ్రహ్మయుగం"

హిందూ పవిత్ర గ్రంథాల్లో, మనం నివసించే భూమిలాంటి గ్రహం లయం కావడానికి కారణాలు రెండు చెప్పారు: లోకంలో ఉండేవాళ్ళు మొత్తమంతా పూర్తిగా మంచివాళ్ళయినా అయిపోవడం, లేదా పూర్తిగా చెడ్డవాళ్ళయినా అయి పోవడం. ఈ రెండింటిలో ఏ ఒక్కదానివల్లనయినా ప్రళయం సంభవించవచ్చు నన్నారు. ఈ విధంగా లోకమానసం ఒకానొక శక్తిని ఉద్భూతం చేస్తుంది; ఆ శక్తి, భూమ్యాకారంలో సంఘటితమై ఉన్న బంధితాణావుల్ని విడుదలచేస్తుంది.

ఇదుగో, ప్రపంచ ప్రళయం రాతోతోందంటూ అప్పదప్పుడు భయంకరమైన ప్రకటనలు ప్రచురిస్తూ ఉంటారు. ఆయనప్పటికి గ్రహచక్రక్రమణాలు ఒక

వుల్లే, స్పృహ క్షయం తమకున్న విదదీయదాని దివ్య ఏకత్వాన్ని గురించిన స్పృహ పెరిగినకొద్దీ, వాళ్ళలో ఒకరి తరవార ఒకరు మాయాద్వంద్వం నుంచి విముక్తి పొందుతారు.

గురుదేవులు, జ్యోతిషశాస్త్రవిషయంలోనే కాక, ప్రపంచ దార్శనిక గ్రంథాల విషయంలో కూడా నా అవగాహనను విస్తృతం చేశారు. పవిత్ర గ్రంథాల్ని ఆయన, మనస్సునే నిర్మల ఫలకం మీద పెట్టి, సహజావబోధ యుక్తమైన తర్కమనే శస్త్రంతో విశ్లేషిస్తూ ఉండేవారు; ప్రవక్తలు మౌలికంగా వ్యక్తంచేసిన సత్యాల్లోంచి పండితుల దోహాల్ని ప్రక్షిప్తాల్ని ఏలేస్తూ ఉండేవారు.

“చూపును ముక్కుకొన మీద నిలపాలి.” భగవద్గీతలో ఉన్న ఒక శ్లోకానికి¹ తప్పుడు వ్యాఖ్యానమిది. ప్రాచ్య పండితులూ పాశ్చాత్య అనువాదకులూ చాలామంది దీన్ని అంగీకరించారు. గురుదేవులు దీన్ని వేరొకరంగా విమర్శిస్తూ ఉండేవారు.

“యోగి అనుసరించే మార్గమే వింత మార్గం. దానికి తోడు ఆతన్ని మెల్లకన్ను తెప్పించుకోమని కూడా సలహా ఇవ్వడమెందుకు?” అనే వారు. ‘నాసికాగ్రం’ అన్న దానికి సరయిన అర్థం, ‘ముక్కుకు మూలమైన స్థానం’ అనే కాని ‘ముక్కుకొన’ అని కాదు. కనుబొమల మధ్య ఆధ్యాత్మిక దృష్టికి స్థానమైన చోట ముక్కు మొదలవుతుంది.²

క్రమబద్ధమైన చిక్క ప్రణాళిక ప్రకారం కొనసాగుతూనే ఉన్నాయి. భూప్రళయ మేడీ కనుచూపుమేరలో లేదు; ప్రస్తుత దశలో మన గ్రహానికి ఇంకా అనేక మైన ఆరోపణ, అవరోహణ ఆయనచక్రాలు గడవవలసి ఉన్నాయి.

1. అధ్యాయం 4 : 16.

2. “ఒంటికి వెలుతురు కన్ను : కనక నీచి ఒక్కటే కన్యయితే నీ ఒక్కొక్కా వెలుతురుతో నిండినదే అవుతుంది; కాని నీ కన్ను చెరువయితే నీ ఒక్క

సాంఖ్యయోగంలో¹లో ఒక సూత్రంలో ఇలా ఉంది: “ఈశ్వరా సిద్ధేః”² (“సృష్టికి అధినేత, అనుమాన ప్రమాణంచేత కనుక్కోవానికి వీరియినవాడు కాదు!” లేదా “ఈశ్వరుణ్ణి నిరూపించడానికి ప్రమాణం లేదు”). ముఖ్యంగా ఈ సూత్రం మీద ఆధారపడి చాలామంది విద్వాంసులు, దర్శన శాస్త్రాన్నంతనీ నా స్రికవాదం అనేస్తున్నారు.

“ఈ శ్లోకంలో నా స్రికగుణం లేదు,” అని వివరించారు శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు. “అందులో సూచించేదల్లా, తుదినిర్ణయాలన్నిటికీ ఇంద్రియ జ్ఞానం మీదే ఆధారపడి ఉండే అజ్ఞానికి, ఈశ్వరుణ్ణి నిరూపించే ప్రమాణం అజ్ఞాతంగానే ఉంటుందని; కాబట్టి దానికి ఆ స్తిత్వంలేదని. ధ్యానోత్పన్నమైన అచంచల అంతర్లప్తిగల నిజమైన సాంఖ్య దర్శనానుయాయులు, ఈశ్వరుడు ఉన్నాడనీ, తెలుసుకోడానికి వీలయినవాడనీ కూడా గ్రహిస్తారు.”

మా గురుదేవులు తైత్తిరీయ బైబిలును చక్కని స్పష్టతతో వ్యాఖ్యానించేవారు. బైబిలులోని అమృతతత్వాన్ని దర్శించగలగడం. “స్వస్థం, భూమి గతించిపోతాయి కాని నా మాటలు మట్టుకు గతించిపోవు”³ అంటూ ముందెవ్వరూ పరికనంత నిష్కర్షగా, అత్యంత హర్షదాయకంగా శ్రీస్తు చేసిన ప్రవచనంలోని సత్యాన్ని అవగాహనచేసుకోదం నేను నేర్చుకున్నది, తైత్తిరీయమత సభ్యత్వంతో ప్రమేయంతేని మా హైందవ గురుదేవుల దగ్గర.

కూడా అంతా చీకటితో నిండి ఉంటుంది. కనక నీలో ఉన్న వెలుగును చీకటి అయిపోకుండా చూసుకో.” - లూకా 11: 34-35.

1. హిందూ తత్త్వశాస్త్రంలోని షడ్వర్ణాల్లో ఒకటి. ప్రకృతితో మొదలుకొని పురుషుడి (ఆత్మ) వరకు ఉండే ఇరవై ఐదు తత్త్వాలు పరిజ్ఞానం ద్వారా విముక్తి పొందవచ్చునని సాంఖ్యం ప్రబోధిస్తుంది.

2. సాంఖ్యదర్శన సూత్రాలు, 1: 92.

3. మత్తయి 24: 25.

భారతదేశపు మహాగురువులు, క్రీస్తుకు ఉత్తేజం కలిగించిన దివ్యాదర్శనాల్నే ఆనుసరించి తమ జీవితాల్ని మలుచుకున్నారు : ఈ మహాగురువులు, ఆయన తనవాళ్ళుగా చాటుకొన్న ఆత్మబంధువులు : “స్వర్గంలో ఉన్న నా తండ్రి ఇచ్చిన అనుసరించే ప్రతివ్యక్తి నాకు సోదరుడు, సోదరి, తల్లి.”¹ క్రీస్తు ఇంకా ఇలా అన్నాడు : “నా మాట ననుసరించి మీరు ముందుకు సాగితేనే మీరు నిజంగా నాకు శిష్యులు ; అప్పుడు మీరు సత్యం ఆవగతమవుతుంది ; ఆ సత్యం మీకు విముక్తి కలిగిస్తుంది.”² అందాకా స్వేచ్ఛాజీవులయి, తమకు తామే ప్రభువులయి ఏకైక జగత్పితామహుని ముక్తిదాయకమైన జ్ఞానాన్ని అర్జించుకొన్న, క్రీస్తువంటే, భారతీయ యోగిపుంగవులు అమరబంధుకోటిలో అంతర్భాగమే :

“అదాము, అవ్వరి కథ నాకు కొరుకుడు పడకుండా ఉందండి!” అన్నా నొక రోజున. చ్యుంగ్యాత్మక కథలతో సతమతమవుతున్న తొలి కాలంలో కొంత ఉద్దేకంతోనే అన్నాను. “నేరం చేసిన జంటనే కాకుండా అప్పటికింకా పుట్టని ముందుతరాల అమాయకుల్ని కూడా ఎందుకు శిక్షించాడు దేవుడు?”

గురుదేవులకు నా అజ్ఞానంకంటే కూడా నా మాటల్లో తీవ్రతకే సత్య వచ్చింది. “సృష్టిప్రకరణం (జెనిసిస్) చాలా గహనమైన ప్రతీకలతో కూడి ఉన్నది. కేవలం శబ్దార్థ వివరణవల్ల అవగాహన కాదు,” అని

1. మత్తయి 12 : 50.

2. యోహాను 8 : 31-32. సెంట్ జాన్ ఇలా ద్రువపరిచాడు : “తనను స్వీకరించిన వాళ్ళందరికీ ఆయన, దేవుడి కుమార్తె కాగం శక్తి ఇచ్చాడు ; తన పేరు మీద విశ్వాసముంచినవాళ్ళకి సైతం ఇచ్చాడు (సర్వవ్యాపక కూటస్థైతన్యంలో స్వీకర్తవాళ్ళకి సైతం ఇచ్చాడు).” -యోహాను 1 : 12.

వివరించారు. “దాంట్లో చెప్పిన ‘జీవనవృక్షం’ మానవదేహం. వెనుకాము, తలకిందులుగా ఉండే చెట్టులాంటిది. మనిషి తలవెంట్రుకలు దానికి వేళ్ళు; అంతర్వాహక బహిర్వాహక నాడులు దానికి కొమ్మలు. నాడీమండలమనే వృక్షానికి మనం అనుభవించి ఆనందించడగ్గ ఫలాలు చాలా కాస్తాయి. శబ్ద స్పర్శరూప రసగంధాలనే ఇంద్రియ జ్ఞానాలే ఆ ఫలాలు. మనిషి వీటిని హక్కుకు క్తం చేసుకోవచ్చు. కాని అతనికి, దేహోద్యానం ‘మధ్యలో’ ఉన్న ‘ఆపిల్’ పండు, అంటే లైంగికానుభవం, నిషిద్ధం.¹

“అందులో చెప్పిన ‘సర్పం’, లైంగికనాడుల్ని ఉద్రేకపరిచే కుండలినీశక్తిని, సూచిస్తుంది. ‘ఆదాము’ వివేకానికి సంకేతం; ‘అవ్వ’ అనుభూతికి సంకేతం. ఏ మనిషిలోనయినా భావోద్రేకాన్ని అంటే సైరిజ స్పృహను, కామవాంఛ లోబరుచుకున్నట్లయితే అతని వివేకం, అంటే ఆదాము నశించక తప్పదు.²

“దేవుడు తన సంకల్పబలంతో శ్రీ పురుష శరీరాల్ని రూపొందించి మానవజాతిని సృష్టించాడు. ఈ కొత్తజాతికి ఆయన, తన మాదిరి ‘నిష్కళంక’ రీతిలో, లేదా దివ్యరీతిలో పిల్లల్ని సృష్టించే శక్తి ప్రసాదించాడు.³ అంతవరకు వ్యష్టిగా పరమాత్మ ఆవిర్భావం సహజాతబద్ధమై,

1. “మనం తోటలో ఉన్న చెట్ల పండ్లు తినవచ్చు; కాని తోట మధ్యలో ఉన్న చెట్టు పండుమాత్రం మీరు తినగూడదనీ, మీలో ఏ ఒక్కరూ కూడా దాన్ని ముట్టకోగూడదనీ లేకపోతే చనిపోతారనీ దేవుడు చెప్పాడు.” - జెనిసీస్ 3 : 2-3.

2. “నాకు తోడుగా ఉండడానికి నువ్విచ్చిన ఆడది ఆ చెట్టుపండు నాకు ఇచ్చింది; నేను తిన్నాను. ఆ పాము నన్ను మభ్యపెట్టింది; నేను తిన్నాను అండా ఆడది.” - జెనిసీస్ 3 : 12-13.

3. ఆ ప్రకారంగా దేవుడు మనిషిని తనకు ప్రతిరూపంగా సృష్టించాడు; దేవుడి రూపంలోనే అతన్ని సృష్టించాడు; శ్రీ పురుషుల్ని సృష్టించాడు. దేవుడు

సంపూర్ణ తార్కిక వివేకశక్తులు లేని జంతువులకే పరిమితమై ఉంది. అందువల్ల భగవంతుడు మొట్టమొదటి మానవశరీరాల్ని సృష్టించి, వాటికి సాంకేతికంగా ఆదాము, అవ్వ (ఏడమ్ అండ్ ఈవ్) అని పేర్లు పెట్టాడు. జంతుగతిలో లాభకరమైన పరిణామం కోసం రెండు జంతువుల ఆత్మల్ని లేదా దివ్యసారాన్ని వాళ్ళలోకి ప్రవేశపెట్టాడు.¹

ఆదాములో, అందే పురుషుడిలో, వివేకం ప్రాధాన్యం వహించింది. అవ్వలో, అందే స్త్రీలో, అనుభూతి ప్రాధాన్యం వహించింది. ఆ ప్రకారంగా భౌతిక రోకాలకు ఆధారభూతమై ద్వంద్వం లేదా ద్రువత్వం అభివ్యక్తమయింది. పశుప్రవృత్తిపరమైన కుండలినీశక్తి మానవ మనస్సును ఏమార్చసంతకాలం వివేకం, అనుభూతి పరస్పర సహకారంతో ఆనందస్వర్ణభాషంలో విహరిస్తాయి.

“కనక, మానవ శరీరం, కేవలం జంతువులనుంచి పరిణామ ఫలితంగా ఏర్పడ్డది కాదు; దేవుడి విశిష్ట సృష్టిద్వారా ఉత్పన్నమయినది. జంతురూపాలు సంపూర్ణ దివ్యత్వాన్ని వ్యక్తం చెయ్యలేనంత స్థూలమైనవి. మూలపురుషుడికి మూలస్త్రీకి అత్యద్భుతమైన మానసిక శక్తి— అందే మెదడులో సర్వజ్ఞతా శక్తిసంపన్నమైన ‘సహస్రారకమలం’, వెన్నులో సున్నితంగా జాగృతమైన షట్పుక్రాలు-విశిష్టంగా ప్రసాదించడం జరిగింది.

“తొలుత సృష్టించిన జంటలో నెలకొన్న దేవుడు, లేదా దివ్యచేతన,

వాళ్ళని జీవించాడు; వాళ్ళతో ఇలా చెప్పాడు: ఫలవంతులై వంశాభివృద్ధి చెయ్యండి. భూమిని సుసంపన్నం చెయ్యండి; దాన్ని లోబరుచుకోండి.”—జెనెసిస్ 1: 27-28.

1. “దేవుడు నేలమీద మట్టితో మనిషిని తయారుచేశాడు; అతని ముక్కురంధ్రాల్లోకి జీవరి ఉదాడు; అప్పుడు మనిషి జీవించే ఆత్మ అయ్యాడు.”—జెనెసిస్ 2: 7.

మానవ ఇంద్రియానుభూతులన్నిటినీ అనుభవించమని చెప్పడం జరిగింది. ఒక్క కామవాసనల్ని తప్ప.¹ వంశవృద్ధికోసం మానవుల్ని హింసించే జంతుపద్ధతికి బండిని చేసే జననేంద్రియాల ఉపయోగాన్ని తొలగించడానికే వీటిని నిషేధించడం జరిగింది. అవచేతన మనస్సులో పశుప్రవృత్తి సంబంధమైన వాసనలు మళ్ళీ తలఎత్తకుండా చెయ్యడంకోసం దేవుడు చేసిన హెచ్చరికను మనిషి చెవిని పెట్టలేదు. అదాము, అవ్వ సంతానోత్పత్తి కోసం జంతు సహజమైన మార్గాన్ని అనుసరించి, పరిపూర్ణమూల మానవుడికి సహజమైన స్వర్గానందస్థితినుంచి పతనమయ్యారు. "తాము నగ్నంగా ఉన్నామని తెలిసి"నప్పుడు, దేవుడు హెచ్చరించినట్టుగానే, వాళ్ళలో అమరత్వబోధ నశించింది. శారీరకమైన పుట్టుక తరవాత శారీరకమైన గిట్టుక రావాలన్న భౌతికశాస్త్ర నియమానికి వాళ్ళు బానిసయిపోయారు.

"అవ్వకు 'సర్పం' ఇవ్వజూపిన 'మంచి-చెడ్డ'ల జ్ఞానం మాయలో మర్మములు అనుభవించి తీరవలసిన ద్వంద్వ భావాత్మకమైన, రేదా పరస్పర విరుద్ధమైన అనుభవాల్ని సూచిస్తుంది. మానవుడు, శ్రీపురుషులై తన్మమనే అనుభూతి వివేకాల్ని దుర్వినియోగం చేసినందువల్ల ప్రాంతిలో పడి, దివ్య సృయంసమృద్ధి అనే స్వర్గవాటికలోకి ప్రవేశించే హక్కు కోల్పోయాడు.² తన 'తల్లిదండ్రుల్ని', అంటే ద్వంద్వప్రకృతిని ఏకీకృత

1. "అవ్వకు సర్పం (లైంగిక శక్తి), భూమి-పీడున్న జంతువులన్నిటికన్న (శరీరంలోని ఇంద్రియాలన్నిటికన్న) చాలా సూక్ష్మంగా (చదురంగా, దూర్తంగా) తయారయింది." -జెనిసిస్ 3 : 1.

2. ప్రభువైన దేవుడు ఈడెన్లో తూర్పువైపున ఒక తోట పెంచాడు. తాను రూపొందించిన మానవుణ్ణి అక్కడ ఉంచాడు." -జెనిసిస్ 2-8. "అందు పల్ల ప్రభువైన దేవుడు, ఏ-నేలమీది మట్టితో అతన్ని చేశాడో ఆ నేలనే తన్మమకోమని వెంటనే అతన్ని ఈడెన్ తోటలోంచి పంపేశాడు." -జెనిసిస్ 3 : 23.

సామరస్యానికి, అంటే ఈడెన్ వాటికను, చేర్చి అక్కడ పునఃప్రతిష్ఠ చెయ్యవలసిన వ్యక్తిగతమైన బాధ్యత ప్రతి మానవుడి మీదా ఉంది.”

శ్రీ యుక్తేశ్వర్ గారు తమ ప్రసంగాన్ని ముగించగానే నేను, జెనిసిస్ గ్రంథం పుటలవేపు కొత్త గౌరవంతో చూశాను.

“పూజ్య గురుదేవా, ఆదాము అవ్వల సంతానంగా వారిపట్ల నెరవేర్చవలసిన సముచితమైన కర్తవ్యం నా హృదయంలో ఇప్పుడు మొట్టమొదటిసారిగా స్పందిస్తోంది.”

దేవుడు మొదట సృష్టించిన దివ్యమానవుడికి అతని నుదుటిమీది (తూర్పువైపు) సర్వశక్తిమంతమైన ఒంటికంటిలోనే అతని చైతన్యం కేంద్రీకృతమై ఉండేది. మనిషి తన భౌతిక ప్రకృతి అనే “నేను తప్పక” మొదలు పెట్టినప్పుడు, ఆ బిందువు మీద కేంద్రీకృతమైన అతని సర్వసృజనాత్మక శక్తులు విచ్చిన్నమయ్యాయి.

1. హిందువుల “ఆదాము-అవ్వల” కథ శ్రీ మద్భాగవతమనే సనాతన పురాణ గ్రంథంలో వర్ణించడం జరిగింది. మొట్టమొదటి పురుషుణ్ణి శ్రీనీ (భౌతిక రూపంలో ఉండడం వల్ల) స్వాయంభువ మనువు (“సృష్టికర్తలొంది పుట్టిన మనిషి”) అనీ, అతని భార్య శతరుష అనీ పిలిచేవారు.

వాటి సంతానం ఐదుగురికీ ప్రజాపతులతో (స్థూల శరీరరూప ధారణకు సమర్థులైన పూర్వజీవులు) అంతర్నివాహం జరిగింది. ఈ ప్రథమ దివ్య కుటుంబాల నుంచి మానవజాతి ఉద్భవించింది.

తైత్తిరీయ పవిత్ర గ్రంథాల్ని ఆత్మంత గాఢమైన ఆధ్యాత్మిక అంతర్వృష్టితో శ్రీ యుక్తేశ్వర్ గారు వ్యాఖ్యానించినట్లుగా, ప్రాచ్యదేశాల్లోకాని పాశ్చాత్యదేశాల్లోకాని మరొకరు వ్యాఖ్యానించినట్లుగా నే నెన్నడూ వివరేదు. “నేనే మార్గం, నేనే సత్యం, నేనే జీవం : నా ద్వారానే తప్ప మరొక విధంగా ఎవ్వరూ తండ్రి దగ్గరికి చేరడు.” (యోహాను 14 : 6) వంటి వాక్యాల్లో క్రీస్తు చెప్పిన మాటలకు దైవ శాస్త్రజ్ఞులు తప్పుడు వ్యాఖ్యానాలు చేశారు,” అని చెప్పారు మా గురుదేవులు. “కా నొక్కడే దేవుడి కుమారుడన్న అభిప్రాయం క్రీస్తుకు ఎన్నడూ లేదు ;

కాని మానవుడు ఎవడైనా సరే మొట్టమొదట 'మూర' రత్తంగా రూపుగట్టకపోతే, అంటే సృష్టిలో కార్మికప్రేరకమైన కూటస్థ చైతన్యంగా రూపుద్భుతపోతే, నిర్గుణ పరబ్రహ్మను, అంటే సృష్టికి 'ఆతీతంగా' ఉన్న పరమపితను చేరుకోలేడు. కూటస్థ చైతన్యంతో సంపూర్ణ ఏకీభావం సాధించిన ఏను, అంతకు చాలా కాలం క్రితమే అతని అహంభావం కరిగిపోయినందువల్ల, ఆ చైతన్యంలో భాదాత్మ్యం చెందాడు."

"దేవుడు...ఏనుక్రిస్తు ద్వారా సమస్త వస్తువులూ సృష్టించాడు" (ఎఫేసి యన్స్ 8: 9) అని పాల్ రాసినప్పుడూ, "అబ్రహం కన్న ముందు కూడా నేనున్నాను" (యోహాను 8: 58) అని ఏనుక్రిస్తు అన్నప్పుడూ, ఆ మాటల్లో సారాంశం, వ్యక్తిత్వలయమే.

కర్మ సిద్ధాంతాన్ని గురించి, దానికి పర్యవసానమైన పునర్జన్మ సిద్ధాంతాన్ని గురించి అవగాహన బైబిలులో అనేక సందర్భాల్లో కనబరచడం జరిగింది; ఉదా; "ఒకడి నేతురు పొరించినవాడు, ఆ మనిషివల్లనే తన నేతురు ఓడుస్తాడు" (జెనిసిస్ 9: 5) ప్రతి హంతకుడూ "మనిషివల్లనే" తన దాచాలంటే, ఈ ప్రతిక్రియా ప్రక్రియకు సహజంగా, అనేక సందర్భాల్లో, ఒక జీవితంకన్న ఎక్కువ కాలం ఆవసరం. ఈ కాలపు పోలీసువాళ్ళు అంత చురుకుగా లేరు :

తైస్తవ జ్ఞేయవాదులూ (నాస్టిక్స్), క్లిమెంట్ ఆఫ్ ఆలెగ్జాండ్రీయా, సుప్రసిద్ధుడైన ఓరిజెన్ (ఇద్దరూ 3వ శతాబ్దివాడే), సెంట్ జెరోమ్ (5వ శతాబ్ది) లతో సహా ఆనంత్యాకులైన తైస్తవ ధర్మ ప్రచారకులూ ప్రతిపాదించిన పునర్జన్మ సిద్ధాంతాన్ని తొలికాలపు తైస్తవ ధర్మ సంప్రదాయవాదులు ఆంగీకరించారు. ఈ సిద్ధాంతాన్ని ధర్మవిరుద్ధమని మొట్టమొదట ప్రకటించినది, క్రీ. శ. 5వ శతాబ్దిలో కాన్స్టాంటినోపిల్ లో ఏర్పాటయిన రెండో పరిషత్తు. ఈ 'పునర్జన్మ సిద్ధాంతం, మనిషి తక్షణ మోక్షం పొందేందుకు కృషి చెయ్యాలని ప్రోత్సహించడానికి అందికానంత ఎక్కువ దేశ, కాల వ్యవధి ఇస్తోందని ఆ రోజుల్లో తైస్తవులు భావించారు. కాని సత్యాల్ని అజీవిపెట్టడంవల్ల అనేకమైన పొరపాట్లు జరిగి చిరాకుపెడతాయి. ఎంతో విశిష్టంగా సంపాదించి, ఎంతో త్వరగా కాశ్యతంగా పోగొట్టుకొనే "భిక్ష

జీవిత కాలాన్ని" లక్షలాది జనం, ప్రపంచంలో తాము సుఖించడానికి వినియోగించుకున్నారే కానీ, దేవుణ్ణి అన్వేషించడానికి వినియోగించుకోలేదు. మానవుడు దేవుడి కుమారుడుగా తన హోదాను తిరిగి సప్రయత్నంగా సాధించేవరకు ఈ భూమి మీద మళ్ళీమళ్ళీ పురుషుడు ఉండవలసిందే. ఇది సత్యం.

అధ్యాయం : 17

శశి, మూడు నీలాలు

“నువ్వు మా అబ్బాయి శ్రీ యుక్తేశ్వర్ స్వామి గురించి ఎంతో గొప్పగా చలుస్తున్నారు కనక నేనోస్తోరి అలా చూసి వస్తాను,” అన్నాడు డా॥ నారాయణచందర్ రాయ్ గారు. ఆయన కంఠస్వరంలో, వెర్రిబాగుల వాళ్ళని వేళాకోళం చేసే తీరు ధ్వనించింది. అయితే, అవతలివాళ్ళని తన మతంలోకి మార్చడానికి ప్రయత్నించే ప్రచారకుడు పాటించే సత్సంప్రదాయాల్ని అనుసరించి నేను, నా కోపాన్ని పైకి కనిపించకుండా చేసుకున్నాను.

కలకత్తాలో పశువైద్యులుగా ఉన్న డా॥ రాయ్ గారు, అచ్చుగుద్దిన అజ్ఞేయవాది (అగ్నాస్థిక్). ఆయన చిన్నకొడుకు సంతోష్, వాళ్ళ నాన్న గారి విషయంలో కాస్త శ్రద్ధ తీసుకోమని నన్ను ప్రార్థించాడు. ఇంతవరకు నా ఆమూల్యమైన సహాయం అదృశ్యంగానే ఉంటూ వచ్చింది.

ఆ మర్నాడు డా॥ రాయ్ నాలో క్షీరాంశూర్ ఆశ్రమానికి వచ్చారు. తమను కలుసుకోడానికి గురుదేవులు ఆయనకి అనుమతి ఇచ్చిన తరువాత, వారు కలిసిన కొద్దిసేపూ ఇద్దరి మధ్యా మాటామంతి లేకుండానే గడిచిపోయింది. చూడవచ్చినాయన మాత్రుగా లేచి వెళ్ళి పోయారు.

“చనిపోయినవాణ్ణి ఆశ్రమానికెందుకు తీసుకువచ్చావు ?” అంటూ

నావేపు పట్టిపట్టి చూశారు గురుదేవులు, ఆ సంగయాకువు వెళ్ళిపోయాక తలుపు మూసెయ్యగానే.

“గురుదేవా, ఆ దాక్టరుగారు సలక్షణంగా జీవించే ఉన్నార కదండీ!”

“కాని త్వరలో చనిపోతాడు.”

ఆ మాటకు నేను అదిరిపడ్డాను. “ఆయన కొడుక్కిది పెద్ద దెబ్బ అవుతుంది. వాళ్ళ నాన్నగారి భౌతికవాద భావాల్ని మార్చడానికి ప్రైము వస్తుందని సంతోష్ అశిస్తున్నాడు. ఆయనకి ఎలాగయినా మీరు సాయం చెయ్యాలని వేడుకుంటున్నాను.”

“సరే— సీకోసం.” గురుదేవుల ముఖంలో ఉత్సాహమేమీ లేదు.

“ఈ పొగరుదోతు గుర్రాల దాక్టర్ కి మధుమేహం బాగా ముదిరింది; ఆ సంగతి ఇతనికి తెలియదు. పదిహేనురోజుల్లో మంచం పడతాడు. ఇంక ఇతని పని అయిపోయినట్టేనని వదిలేస్తారు వైద్యులు; ఇతను ఈ లోకం విడిచిపోవడానికి సహజంగా నిర్ణయమైన కాలం, ఈవేళటికి ఆరు వారాలు. ఆయనా నువ్వు కలగజేసుకున్నావు కాబట్టి ఆ రోజున కోలు కుంటాడు. కాని ఒక్క షరతు; అతను గ్రహశాంతికోసం దండకడియం ఒకటి వేసుకునేట్టు చెయ్యాలి. అయితే ఆపరేషను చెయ్యబోయేముందు గుర్రం ఎంత తీవ్రంగా విజృంభించి ప్రతిఘటిస్తుందో, అంత తీవ్రంగానూ అతను దాన్ని ప్రతిఘటిస్తాడనడంలో సందేహం లేదు,” అంటూ ముసి ముసిగా నవ్వారు గురుదేవులు.

దాక్టరుగారు దండకడియం వేసుకునేట్టుగా బుజ్జగించి ఒప్పించడానికి, నేనూ సంతోషా ఎలా ఒడుపులు చెయ్యాలా అని నేను ఆలోచిస్తూ ఉండగా శ్రీ యు క్షేత్వర్ గారు మరికొన్ని రహస్యాలు వెల్లడించారు.

“అరోగ్యం మెరుగయిన తరువాత ఆయన్ని మాంసం తినొద్దని చెప్పి. అయినా నీ సరిహా చెవినిపెట్టడమేకో ; ఇంకో ఆరు నెల్లలో, తన అరోగ్యం అద్భుతంగా ఉందని అనుకునే రోజుల్లోనే చటుక్కున రారి పోతాడు,” అని చెబుతూ మా గురుదేవులు, ఆయుర్దాయంలో ఈ ఆరు నెల్ల పొడిగింపు నువ్వు బతిమాలడంవల్లనే మంజూరయింది,” అని కూడా అన్నారు.

మరుసటి రోజున, కడియం చెయ్యడానికి ఒక కంసాలికి పురమాయించమని సంతోష్కు చెప్పాను. ఒక వారానికల్లా అది సిద్ధమైంది. కాని దా॥ రాయ్గారు దాన్ని వేసుకోనన్నారు.

“నా అరోగ్యం భేషగా ఉంది. జ్యోతిషానికి సంబంధించిన ఈ ఘాటవిశ్వాసాలతో నన్ను మభ్యపెట్టలేవు.” డాక్టరుగారు నావేపు కొర కొరా చూశారు.

గురుదేవులు ఈయన్ని మొండికేసిన గుర్రంతో పోల్చడం సబబుగానే ఉందన్న సంగతి గుర్తుకు వచ్చి నవ్వుకున్నాను. మరో ఏడు రోజులు గడిచాయి ; డాక్టరుగారు హఠాత్తుగా జబ్బు పడ్డారు. దాంతో ఆయన మెత్తబడి, కడియం వేసుకోడానికి ఒప్పుకున్నారు. మరో రెండు వారాలకి, ఆయనకి వైద్యంచేస్తున్న డాక్టరు, ఆయన మీద ఇంక ఆశ లేదని నాతో చెప్పాడు. మధుమేహంవల్ల లోలోపల కలిగే భయంకరమైన దుష్పరిణామాలు వివరించాడు.

నేను తల ఆడించాను. “ఒక నెల్లాళ్ళు జబ్బుతో బాధపడ్డ తరువాత దా॥ రాయ్గారికి మెరుగవుతుందని మా గురువుగారు చెప్పారండి,” అన్నాను.

ఆ డాక్టరు నా మాట నమ్మలేనట్టుగా నావేపు చూశారు. మరో

వదిపాను రోజుల తరవాత, తన పొరపాటు తెలుసుకున్నట్టుగా నన్ను బయటికి పిలిచారు.

“డాక్టర్ రామ్మోగాడు పూర్తిగా కోలుకున్నారు !” అంటూ ఆశ్చర్యం ప్రకటించారు. “నా ఆనుభవంలో ఇంతకన్న ఆశ్చర్యకరమైంది మరొకటి లేదు. ఇంక రేపోమాపో అనిపించేట్టున్నవాడు ఇంత చిత్రంగా కోలు కోడం ఎన్నడూ చూడలేదు. మీ గురువుగారు నిజంగా, రోగాలు నయం చేసే ప్రవక్త అయి ఉండాలి !”

దా॥ రామ్మోగారిని ఒకసారి కలుసుకుని, మాంసం కలవని భోజనం చెయ్యమని శ్రీ యశ్వంతీగారు ఇచ్చిన సలహా మళ్ళీ గుర్తుచేసి వచ్చిన తరవాత, ఆరు నెలలదాకా ఆయన్ని చూడలేదు. ఒకనాడు సాయంత్రం నేను గుర్పూర్ రోడ్డులో ఉన్న మా ఇంట్లో వసారాలో కూర్చుని ఉండగా, ఆయన మా ఇంటిదగ్గర కాసేపు మాట్లాడిపోదామని ఆగారు.

“మీ గురువుగారికి చెప్పు ; తరచు మాంసం తింటూండడం వల్లే నేను పూర్తిగా బలం పుంజుకున్నానని. పథ్యాన్ని గురించి ఆయనకున్న శాస్త్రవిరుద్ధమైన అభిప్రాయాలు నా మీద పనిచెయ్యలేవు.” నిజమే ; డాక్టర్ రామ్మోగాడు ఆరోగ్యం చూపుగట్టినట్టున్నారు.

కాని ఆ మర్నాడే సంరోషే, పక్క-బ్లాకులో ఉన్న వాళ్ళ ఇంటి నించి నా దగ్గరికి పరిగెత్తుకుంటూ వచ్చి, “నాన్నగారు పొద్దునే పోయారు !” అని చెప్పాడు.

గురుదేవుల సన్నిధిలో నాకు కలిగిన అతి విచిత్రమైన అనుభవాల్లో ఇది ఒకటి. ఆ పొగరుతోను పరువైద్యుడు ఎంత అపనమ్మకంగా ఉన్నప్పటికీ గురుదేవులు ఆయనకి నయంచేశారు ; ఆయన ఆయుర్దాయాన్ని మరో ఆరు నెలలు పొడిగించారు. నేను ప్రాణదేయపడి కోరినందువల్లే ఇది

జరిగింది. భక్తుడెవరయినా మనసారా ప్రార్థించినప్పుడు అతని కోరిక తీర్చడంలో గురుదేవులు చూపించే దయకు అవధులు ఉండవు.

మా కాలేజీ స్నేహితుల్ని గురుదేవుల దర్శనానికి తీసుకురావడం నాకు గర్వకారణంగా ఉండేది. వాళ్ళలో చాలామంది, మత విషయపరమైన సంశయశీలత అనే, విద్యావంతుల షోకు మునుగును- కనీసం ఆశ్రమంలో!- తీసి పక్కకి పెట్టేసేవారు.

మా స్నేహితుల్లో ఒకడు శశి. చాలాసార్లు వారం చివరి సెలవు రోజులు శ్రీరాంపూర్‌లో హాయిగా గడిపేవాడు. గురుదేవులకు వాడంటే వల్లమాలిన ఇష్టం కలిగింది. కాని వాడి ఆంతరంగిక జీవితం విచిత్రం విడిగా, అద్భుతంగా ఉన్నందుకు ఆయన నొచ్చుకునేవారు.

“శశి, నువ్వు కనక సరిగా మారకపోతే, ఇంకొక్క ఏడాదిలో నీకు చాలా పెద్దజబ్బు చేస్తుంది.” శ్రీ యుక్తేశ్వర్‌గారు మా స్నేహితుడివేపు, ఆప్యాయతతో కూడిన ఆగ్రహంతో చూశారు. “దీనికి ముకుందుడు సాక్షి; ముందే హెచ్చరించలేదని తరవాత నన్న నక్కు.”

శశి నవ్వాడు. “గురుదేవా, నాలాంటి దురదృష్టవంతుడి విషయంలో దేవుడు దయతలిచేలా చేసే భారం మీ మీదే పెడుతున్నాను! నా అంత రాత్మ అంగీకరిస్తోంది, కాని నా మనస్సు బలహీనంగా ఉంది. ఈ రోకంలో మీ రాక్కరే నాకు రక్షకులు; మరి దేన్నీ నేను నమ్మను.”

“కనీసం రెండు కారెట్ల నీలం ఒకటి ధరించాలి నువ్వు. అది నీకు సాయపడుతుంది.”

“అది కొనే తాహతు నాకు లేదండి. అయినా గురుదేవా, కష్టం వస్తే మీరు తప్పకుండా నన్ను కాపాడతారని సంపూర్ణంగా విశ్వసిస్తున్నాను.”

“ఇంకో ఏడాదిలో నువ్వు మూడు సీలాలు తెస్తావు,” అని చెబుతూ శ్రీ యుక్తేశ్వర్ గారు, “అప్పటింక వాటితో పని ఉండదు,” అని కూడా అన్నారు.

ఈ విషయంలో ప్రతిరోజూ ఏదో ఒక చర్చ జరుగుతూనే ఉండేది. “నేను మారలేను!” అంటూ హాస్యాస్పదమైన నిస్పృహతో అంటూండే వాడు శశి. “అయినా గురుదేవా, మీ మీద నాకున్న విశ్వాసం, రాయి కన్న నాకు అమూల్యమయింది!”

ఒక ఏడాది గడిచింది. ఒకనాడు మా గురుదేవులు కలకత్తాలో నరేన్ బాబు అనే శిష్యుడి ఇంట్లో ఉండగా నేను ఆయన దర్శనానికి వెళ్ళాను. పొద్దుట సుమారు పది గంటలవేళ. శ్రీ యుక్తేశ్వర్ గారూ నేనూ రెండో అంతస్తులో కూర్చుని ఉండగా వీధి గది తలుపు తెరుచుకున్న అలికిడి అయింది. గురుదేవులు బింకంగా నిటారుగా మారారు.

“ఆ వచ్చినవాడు శశి,” అన్నారు గంభీరంగా. “ఇప్పటితో ఏడాది గడిచిపోయింది. అతని ఊపిరితిత్తులు రెండూ చెడిపోయాయి. అతను నా చూట లెక్క పెట్టలేదు. నే నిప్పుడు చూడదలుచుకోలేదని అతనికి చెప్పాను.”

శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారి నిఘరతకు నేను కొంచెం కొయ్యబారి, గబగబా మెట్ల మీంచి కిందికి పరిగెత్తాను. శశి మెట్లెక్కుతున్నాడు.

“ఓ మాకుండా! గురువుగారు ఇక్కడే ఉన్నారనుకుంటాను. నా మనసు కలా అనిపించింది.”

“ఉన్నారు. కాని ఇప్పుడెవరూ ప్రశాంతికి భంగం కలిగించడం ఆయనకు ఇష్టం ఉండదు.”

శశికి గబాలున కళ్ళనీళ్ళు వచ్చాయి. నన్ను దూసుకుంటూ పైకి

వెళ్ళాడు. శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారి కాళ్ళమీద పడి, అందమైన మూడు నీలాలు అక్కడ పెట్టాడు.

“సర్వజ్ఞులైన గురుదేవా, నాకు ఈపిరిత్తులకు సంబంధించిన క్షయరోగం వచ్చిందని డాక్టర్లు అంటున్నారు. ఇంక మూడునెల్లె ఆయుర్దాయ ముందంటున్నారు. మీ సహాయం కోసం సవినయంగా ప్రార్థన పడుతున్నాను; మీరు నయం చెయ్యగలరని నాకు తెలుసు!”

“నీ జీవితాన్ని గురించి ఆందోళనపడ్డానికి ఇప్పటికే కాస్త ఆంశ్యం కాలేదా? నీ మణులు నువ్వు తీసుకువెళ్ళిపో; వాటి ఉపయోగం అయిపోయింది. ఆ తరవాత గురుదేవులు మాటాపలుకూ లేకుండా బింకంగా కూర్చున్నారు. మధ్యమధ్య ఆ అబ్బాయి దయతరచమని ఆక్రందన చేస్తున్నాడు.

రోగనివారణ చేసే దివ్యశక్తి మీద శశికి ఉన్న విశ్వాసం ఎంత గాఢమైనదో కేవలం పరిష్కించడానికే శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు ఇలా చేస్తున్నారన్న దృఢవిశ్వాసం నా అంతర్బుద్ధికి స్ఫురించింది. ఒక గంటసేపు బింకంగా ఉన్న తరవాత గురుదేవులు, తమ కాళ్ళదగ్గర పడిఉన్న కుర్రవాడి మీద జాలి చూపులు ప్రసరించినప్పుడు నేను ఆశ్చర్యపోలేదు.

“లే శశి! పరాయివాళ్ళింట్లో ఎంత కల్లోలం చేస్తున్నావు నువ్వు! ఈ నీలాలు దుకాణంలో తిరిగి ఇచ్చెయ్యి. వాటివల్ల అనవసరపు ఖర్చు ఇప్పుడు. అయితే గ్రహశాంతికి పనికివచ్చే కడియం తెచ్చి వేసుకో. భయపడకు; కొద్ది వారాల్లో నీకు నయమవుతుంది.”

కన్నీళ్ళతో తడిసి ముద్దయిన శశి ముఖంలో విరిసిన చిరునవ్వు నానిన నేలమీద చటుక్కున పడ్డ ఎండలా ఉంది. “గురుదేవా, డాక్టర్లు చెప్పిన మందులు వాడమంటారా?”

“నీ ఇష్టం— తాగినా సరే, పారబోసినా సరే ; ఏదైనా పరవాచేదు. సూర్యుడూ చంద్రుడూ ఒకరి స్థానంలోకి మరొకరు మారడం ఎంత అసంభవమో, నువ్వు క్షయవల్ల చనిపోవడం అంత అసంభవం,” అని చెప్పి శ్రీయుతేశ్వర్ గారు చటుక్కున, “నేను మనస్సు మార్చుకోకముందే వెళ్ళిపో ఇంక !”

గాభరాగా వంగి నమస్కారంచేసి గబగబా వెళ్ళిపోయాడు మా స్నేహితుడు. ఆ తరువాతి వారాల్లో వాణ్ణి చూద్దానికి నేను చాలాసార్లు వెళ్ళాను ; కాని చాడి పరిస్థితి రానురాను మరి దిగజారిపోతుండడం మాసి నివ్వెరపోయాను.

“శుక్తి ఈ రాత్రి గడవదు,” అంటూ వైద్యుడన్న మాటలా, దాదాపు ఎమకల గూడులా దిగజారిపోయి వాడు కనిపిస్తున్న తీరూ మాసి ఉండబట్టేకే నేను హుటాహుటిని బయలుదేరి శ్రీరాంపూర్ వెళ్ళాను. నేను కళ్ళనీళ్ళు పెట్టుకుంటూ చెప్పిన సమాచారమంతా ఉదాసీనంగా విన్నారు.

“నన్ను ఇబ్బంది పెట్టడానికి ఎందుకొస్తావిక్కడికి ? శశి కోలు కుంటాడని నేను హామీ ఇవ్వడం నువ్వు విన్నావే !”

నేను ఆత్మంత భక్తిశ్రద్ధలతో ఆయనకు ప్రణామంచేసి గుమ్మం దగ్గరికి వెళ్ళాను. శ్రీయుతేశ్వర్ గారు వీడుకోలు మాట ఏమీ చెప్పకుండా మౌనంలోకి వెళ్ళిపోయారు. రెప్పలార్పని ఆయన కళ్ళు ఆరవిచ్చి ఉన్నాయి ; ఆయన చూపు లోకాంతరానికి పయనించింది.

వెంటనే నేను కంకటాలో శశి ఇంటికి వెళ్ళాను. మావాడు మంచం మీద కూర్చుని పాలు తాగుతూ ఉండడం మాసి ఆశ్చర్యపోయాను.

“ముకుందా ! ఎంత అద్భుతం జరిగిందనుకున్నావు ! నాబుగు గంటల కిందట ఈ గదిలో గురుదేవుని ఉనికి నాకు అనుభవమయింది ;

వెంటనే నా భయంకర రోగ లక్షణాలన్నీ మటుమాయమయ్యాయి. ఆయన దయవల్ల, నాకు పూర్తిగా బాగయినట్టు అనిపిస్తోంది.”

కొద్ది వారాల్లో శశి బాగా ఒళ్ళు చేశాడు. ఆదివరకు ఎన్నడూ లేనంతగా వాడి ఆరోగ్యం మెరుగుపడింది.¹ ఆయితే రోగం సయమైన మీదట వాడి వైఖరిలో కృతఘ్నత మిళితమైంది; మళ్ళీ శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారిని దర్శించడం అరుదైపోయింది! ఒకనాడు వాడు నాతో అన్నాడు, చన వెనకటి జీవన విధానానికి గాఢంగా పశ్చాత్తాపపడుతూ, గురుదేవుల ఎదుట పడాలంటే ముఖం చెల్లడంతేదని అన్నాడు.

ఆయితే, శశికి వచ్చిన జబ్బు ఒక పక్క వాడి సంచలన క్రియ చృత్రంచేసి మరోపక్క వాడి నడతకు చెరువుచేసి విరుద్ధ ఫలితాలు చూపించిందని నాకు నిర్ధారణ అయింది.

స్కాటిష్ చర్చి కాలేజీలో నా మొదటి రెండేళ్ళ చదువు పూర్తి కావచ్చింది. తరగతి గదుల్లో నా హాజరు అరుదయిపోయింది. నేను సాగించిన కొద్దిపాటి చదువు ఇంట్లో పోరులేకుండా చేసుకోడానికే. నా ప్రయత్నాలు ఖూటబిల్లు ఇద్దరూ యథావిధిగా వస్తూండేవారు; నేను మాత్రం యథావిధిగా గైర్ హాజరు: నా విద్యాభ్యాస జీవితంలో కనిపించే క్రమ బద్ధత ఇదొక్కటే ఆనుకుంటాను!

భారతదేశంలో కాలేజీలో రెండేళ్ళ చదువు పూర్తి చేసి ఉత్తీర్ణులయితే ఇంటర్మీడియట్ ఆర్ట్స్ డిప్లమా వస్తుంది. ఆ తరవాత విద్యార్థి, మరో రెండేళ్ళకు బి. ఏ. డిగ్రీకోసం ఎదురు చూడవచ్చు.

ఇంటర్మీడియట్ ఆర్ట్స్ చివరి పరీక్షలు అరిష్టంలా ఎదుట కనిపిస్తు

1. శశి ఆరోగ్యం ఇప్పటికీ అద్భుతంగానే ఉందని 1950 లో ఒక సైనిక వైద్యుడు చెప్పగా విన్నాను.

న్నాయి. వెంటనే పూరీ పరిగెత్తును. మా గురుదేవులు కొన్ని వారాలాగా అక్కడుంటున్నారు. పోన్లే, మువ్వ చివరి పరీక్షలకి వెళ్ళక్కలేదని ఆయన అంటారేమోనని రవ్వంత ఆశపడుతూ, నేనా పరీక్షలకి బొత్తిగా సిద్ధంకాకుండా ఉన్నానన్న సంగతి ఆయనకి నివేదించు కున్నాను.

క్రీయ క్షేత్రార్థులు చిరునవ్వు నవ్వుతూ నన్ను సముదాయించారు. “నువ్వు మనసారా అధ్యాత్మిక సాధన చేశావు. అంచేత కాలేజీ చదువు ఉపేక్షించకుండా ఉండాలిపోయావు. వచ్చేవారం మాత్రం జాగ్రతగా పుస్తకాల్లో మునిగి ఉండు ; ఓటమి లేకుండా గండం దాటశావు.”

అప్పుడప్పుడు నాలో సహేతుకంగా తల ఎత్తే సందేహాల్ని అణి చేసుకుంటూ కంకత్తాకు తిరిగి వచ్చాను. నా బిల్లిమీదున్న పుస్తకాల గుడ్డను పరకాయస్తూ, నట్టడివిలో దారి తప్పిన బాటసారిలా ఆందోళన పడ్డాను.

చాలాసేపు ధ్యానం చేసిన మీదట నాకు శ్రమను తగ్గించే ఉత్తేజం కలిగింది. ప్రతి పుస్తకం అంబోకగా తెరిచి, ఎదుట కనిపించిన పుటలు మాత్రమే చదువుతూ వచ్చాను. ఇలా రోజుకు పద్దెనిమిది గంటల తొప్పన వారం రోజులపాటు ఈ పద్ధతి కొనసాగించే సరికి కంఠస్థం చెయ్యడమన్న కళలో నేను ఆరితేరాననిపించింది.

అథ్వాదిష్టిగా కనిపించే నా దైవాధీనం చదువును, పరీక్ష హాళ్ళలో గడిచిన ఆ తరువాతి రోజులే సబబని నిరూపించాయి. పరీక్షలన్నీ ప్యాసయ్యాను, వెంట్రుకవాసిలో ప్రమాదం తప్పించుకొని. నా స్నేహితులూ మా ఇంట్లో వాళ్ళు కురిపించిన అభినందనల్లో, నమ్మకశక్త్యం కానిదేదో జరిగినప్పుడు కనబరిచే అశ్చర్యం కూడా పొడగట్టింది.

పూరినుంచి శ్రీరాంపూర్ తిరిగివచ్చిన తరువాత శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు నన్ను ఆనందచకితుణ్ణి చేశారు.

“ఇంక నీ కలకత్తా చదువు అయిపోయింది. యూనివర్సిటీ చదువులో చివరి రెండేళ్ళు నీకు ఇక్కడే, శ్రీరాంపూర్ లో సాగేట్టు చూస్తాను.”

నేను బిత్తరపోయాను. “గురుదేవా, ఈ ఊళ్ళో బాబిల్ ఆఫ్ ఆర్ట్స్ కోర్సు లేదండీ,” అన్నాను. ఉన్నత విద్య బోధించే ఏకైక సంస్థ అయిన శ్రీరాంపూర్ కాలేజీలో రెండేళ్ళ ఇంటర్మీడియట్ కోర్సే ఉంది.

గురువుగారు కొంటేగా చిరునవ్వు నవ్వారు. “నీ కోసం బి. ఏ. కాలేజీ పెట్టాలని చందాలు పోగు చేయడానికి తిరగాలంటే ఈ ముసలి తనంలో నా పల్ల కాదు. ఈ పని మరొకర ద్వారా ఏర్పాటు చేయించాలనుకుంటాను.”

రెండు నెలల తరువాత శ్రీరాంపూర్ కాలేజీ అధ్యక్షులు ప్రొఫెసర్ హోవెల్స్, నాలుగేళ్ళ కోర్సు నడపడానికి కావలసిన నిధులు సంపాదించడంలో తాము కృతకృత్యులమయామని బహిరంగంగా ప్రకటించారు. శ్రీరాంపూర్ కాలేజీ, కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయానికి పూర్తి అనుబంధ శాఖ అయింది. శ్రీరాంపూర్ లో బి. ఏ. తరగతిలో చేరిన తొలుతటి విద్యార్థుల్లో నే నొకణ్ణి.

“గురుదేవా, నా మీద మీ కెంత దయండీ! కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయ శ్రీరాంపూర్ లో మీకు దగ్గరగా ఉండాలని ఎంతకాలం నుంచో ఉవ్విళ్ళూరుతున్నాను. పెదవి కదపకుండా మీరు చేసిన సహాయానికి ప్రొఫెసర్ హోవెల్స్ గారు మీకు ఎంత ఋణపడి ఉన్నారో ఆయనకు తెలియదు!”

శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు, తెచ్చిపెట్టుకున్న బింకంతో నావేపు చూపు

సారించారు. “ఇప్పుడు నువ్వు రైళ్ళలో గంటలకొద్దీ గడపవలసిన అవసరం ఉండదు. నీ చదువుకు ఎంత తీరిక చిక్కుతుందో! బహుశా నువ్వు చివరి క్షణంలో కంఠస్థం చెయ్యడం తగ్గించి సరైన విద్యార్థివవుతాడనుకుంటాను.”

కాని ఎంచేతనో ఆయన కంఠస్థం లో విశ్వాసం కొరవడింది.!

1. శ్రీయశ్వేత్కర్ గారు, చాలామంది ఋషులలాగే, ఆధునిక విద్యలోని తొలికాదా భారజేసి విచారించేవారు. సంతోషం కోసం ఆధ్యాత్మిక నియమాల్ని ప్రబోధించడం కాని, ‘దేవుడి మీది భయం’తో- అంటే సృష్టికర్త వల్ల భయ భక్తులతో- జీవించ సాగించడంలోనే జ్ఞానం ఉందని బోధించడంకాని చేసే విద్యాల యాలు చాలా చక్కవ.

మానవుడు కేవలం “ఉన్నత స్థాయి జంతువు” అంటూ ఈనాడు కళా కాలలోనూ ఉన్నత పాఠశాలలోనూ చెప్పగా వినే కుర్రవాళ్ళు చరచు నాస్తీకు లవుతూ ఉంటారు. వాళ్ళ ఆత్మశోధన ఏమీ చెయ్యరు : చదువ్వు మూలప్రవృత్తిని “దేవుడి ప్రతిరూపం”గా పరిగణించరు. ఎమర్సన్ ఇలా అన్నాడు : “మన శోధన ఏమైతే ఆదే బయట చూడగలుగుతాం. మనకు దేవుళ్ళెవరూ తటస్థ పడకం లేవంటే, మన మెవర్నీ ఆశ్రయించకపోవడమే దానికి కారణం.” తన పశుప్రకృతి ఒక్కటే వాస్తవంగా భావించేవాడు దివ్యాభిలాషలను దూరమవుతాడు..

మానవ ఆస్తిత్వానికి పరమాత్మను కేంద్ర బిందువుగా చూపని విద్యావ్యవస్థ ‘అవిద్య’ నేర్పుతున్నట్లే- అంటే మిథ్యాజ్ఞానాన్ని బోధిస్తున్నట్లే తెచ్చు. “నేను సంపన్నుణ్ణి అనీ, వస్తుసంపాదనతో అభివృద్ధికి వచ్చాననీ, నా కింకేరి అవసరం లేవనీ అంటావు నువ్వు. కాని నీకు తెలియదు- నువ్వు వద్ద దిక్కుమాలిన వాడివనీ, దొర్చాగ్నూడివనీ, పరిద్రుడివనీ, గడ్డివాడివనీ, దిగంజరుడివనీ.” (రివల్యూషన్ 8-17).

ప్రాచీన భారతదేశంలో కుర్రవాళ్ళ విద్యాభ్యాసం ఆదర్శవంతంగా ఉండేది. తామ్మిదేళ్ళ వయస్సులో విద్యార్థిని గురుకులం (గురువుల కుటుంబ నివాసమే విద్యాలయం) లో “పుత్రుడిగా” చేర్చుకునేవారు. “ఈ కాలపు కుర్రవాడు తన

కున్న దైములో [ఏడాదికి] ఎనిమిదోవంతు మాత్రమే పాఠశాలలో గడుపుతాడు; శాని భారతీయుడు అన్ని వేళలా అక్కడే గడుపుతాడు," అని రాస్తారు ప్రొఫెసర్ ఎన్. వి. వెంకటేశ్వర, 'ఇండియన్ కల్చర్ ట్రూ ఏజెన్స్' (సంపుటి 1; లాంగ్మన్స్ గ్రీన్ ఆండ్ కంపెనీ) అన్న గ్రంథంలో. "ఆ రోజుల్లో బకమత్తయ్య బాధ్యతాతో కూడిన ఆరోగ్యకరమైన అనుభూతి ఉండేది; స్వావంబన వ్యక్తిత్వ వికాసాల సాధనకు సంపూర్ణావకాశం ఉంటుండేది. అత్యుత్తమ సంస్కారం, తనకు తానుగా విధించుకొన్న క్రమశ్చిక్షణ, విధివిధేయత, నిస్వార్థకృషి, క్యాగ బద్ధి, ఆత్మగౌరవం, ఇతరుల మీద గౌరవం ఉంటుండేవి. ఉన్నత ప్రమాణంలో విద్యాసంబంధమైన ముందాతనం, బౌదాత్య స్పృహ, మానవ జీవిత పరమార్థ దృష్టి ఉండేవి."

అధ్యాయం : 18

ముస్లిం గారడివాడు

‘కొన్నేళ్ళ క్రితం, నువ్విప్పుడుంటున్న ఈ గదిలోనే ఒక ముస్లిం గారడివాడు నా ఎదుట నాలుగు అలొకిక మటనలు ప్రదర్శించాడు !’

మా గురుదేవులు శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు మొట్టమొదటిసారి నా కొత్త బసకు వచ్చినప్పుడు చెప్పిన సంగతి ఇది. శ్రీరాంపూర్ కాలేజీలో చేరి చేరగానే నేను దగ్గరలో ఉన్న ‘పాంథీ’¹ అనే వసతిగృహంలో ఒక గది తీసుకున్నాను. అది పాతకాలపు పద్దతిలో కట్టిన ఇదిక కట్టుబడి భవనం ; గంగానదికి అభిముఖంగా ఉంది.

“గురుదేవా, ఎంత చిత్రంగా కలిసింది ! కొత్తగా అలంకారాలు దీడ్చుకున్న ఈ గోడలు పాత జ్ఞాపకాలతో అంత ప్రాచీనమైనవా ?” కొద్ది పాటి ఉపకరణ సామగ్రితో సాదాగా ఏర్పాటుయి ఉన్న నా గది చుట్టూ, కొత్తగా రేకెత్తిన ఆసక్తితో కలయజ్ఞాళాను.

“అది చాలా పెద్దకథ.” అంటూ పాత జ్ఞాపకాలతో చిరునవ్వు నవ్వారు గురుదేవులు. ఆ పకిర్² పేరు అఫ్జల్ ఖాను. అనుకోకుండా తారస

1. విద్యార్థుల వసతి గృహం : బాటసారి, జ్ఞానాన్వేషకుడు అనే అర్థంగల ‘పాంథీ’ శబ్దం నుంచి వచ్చింది.

2. ముస్లింయోగి ; అరబ్బీ భాషలో, దరిద్రుడనే అర్థంగల ‘పకిర్’ శబ్దం నుంచి వచ్చింది. దీని మూలార్థం దారిద్ర్యవ్రతనివృద్ధి.

పద్ద ఒక హిందూ యోగి ద్వారా అసాధారణమైన శక్తులు సంపాదించాడతను.

“‘నాయనా, దాహంగా ఉంది ; కాసిని మంచినీళ్ళు తెచ్చిపెట్టు.’ దుమ్ముకొట్టుకుపోయి ఉన్న ఓ సన్యాసి ఒకనాడు అష్టల్ను ఇలా కోరాడు. తూర్పు బెంగాలులో ఒక కుగ్రామంలో జరిగిందిది. అప్పటికి అష్టల్ చిన్న కుర్రవాడు.

“‘స్వామీ, నేను ముస్లిమును. మీరు హిందువులై ఉండి, నా వేతో ఇచ్చే నీళ్ళు ఎలా తాగుతారు ?’

“‘నీ సత్యసంధత నన్ను ముగ్ధుణ్ణి చేస్తోంది నాయనా ! అంటూని తనం లాంటి పాపిష్టి సంకుచిత నియమాల్ని నేను పాటించను. వెళ్ళు, తొందరగా నీళ్ళు తీసుకురా.’

“అష్టల్ భక్తిశ్రద్ధలకు ఆ యోగి వాత్సల్య దృక్పథాలు కానుక లయాయి.

“‘వెనకటి జన్మల్లో నువ్వు సత్కర్మలు చేశావు,’ అన్నాడాయన గంభీరంగా. ‘నీకు నే నొక యోగప్రక్రియ నేర్పుతాను. దాని ద్వారా నీకు, అగోచర మండలాల్లో ఒకదాని మీద అధికారం చిక్కుతుంది. ఆ మహత్తర శక్తుల్ని నువ్వు సదుద్దేశ్యాలకే వినియోగించాలి ; స్వార్థ బుద్ధితో మాత్రం ఎన్నడూ వినియోగించకు సుమా ! విచారకరమైన విషయం ఒకటి ఏమిటంటే, పూర్వజన్మల నుంచి నువ్వు విధ్వంసక ధోరణులనే విత్తనాలు కొన్ని వెంట తెచ్చుకున్నావు. సరికొత్త పాదు పనులనే నీళ్ళు పోసి ఆ విత్తనాలు మొలకెత్తేలా మాత్రం చెయ్యకు. జడిలమైన నీ పూర్వకర్మానుసారంగా, నవ్వీ జన్మలో యోగసాధన ఫలితాల్ని శ్రేష్టమైన మానవాభ్యుదయ లక్ష్యాలకే వినియోగించవలసి ఉంది.’

“బిత్తరపోయిన ఆ కుర్రవాడికి జటిలమైన యోగప్రక్రియ ఒకటి ఉపదేశించి, ఆ గురువు అంతర్ధానమయ్యాడు.

“అష్టల్ ఇరవై ఏళ్ళపాటు ఆ యోగప్రక్రియను చిత్తశుద్ధితో సాధన చేశాడు. అతని అద్భుత చర్యలు ఎక్క-డెక్క-డివాళ్ళనీ ఆకర్షించడం మొదలుపెట్టాయి. అతని వెంట ఎప్పుడూ ఒక అశరీరాత్మ తోడు ఉండేదనుకుంటాను. దాన్ని అతను ‘హజరత్’ అని పిలిచేవాడు. ఈ అశరీరాత్మ అతను కోరిన ఏ చిన్న కోరికనయినా సరే నెరవేరుస్తూ ఉండేది.

“గురువు చేసిన హెచ్చరికను విస్మరించి, అష్టల్ తన శక్తుల్ని దుర్వినియోగం చెయ్యడం ప్రారంభించాడు. అతడు ఏ వస్తువునయినా ఒకసారి ముట్టుకుని మళ్ళీ ఆక్కడ పెట్టేస్తే చాలు, కాసేపట్లో ఆ వస్తువు అయివులేకుండా అదృశ్యమయిపోయేది. జనాన్ని గాభరాపెట్టే ఈ పర్యవసానం వల్ల అతన్ని ప్రతి చోటికీ, రాగూడదని అతిథి అయ్యాడు !

“అతను కలకత్తాలో పెద్దపెద్ద నగల దుకాణాలకు అప్పుడప్పుడు వెళ్తు ఉండేవాడు ; ఏదో కొనడానికి వచ్చినవాడిలా కనిపించేవాడు. అతను ఏరై నా ఒక నగ పట్టుకున్నాడంటే, అతను దుకాణంలోంచి బయటికి రాగానే ఆ నగ మాయమయిపోయేది.

“అష్టల్ వెంట తరచుగా వందలకొద్దీ విద్యార్థులు చుట్టుముట్టి ఉండే వారు. అతని రహస్యాలేవయినా నేర్చుకోవచ్చునన్న ఆశ వాళ్ళని అలా ఆకర్షించేది. అప్పుడప్పుడా వకీరు, వాళ్ళని తనలోపాటు ప్రయాణానికి రమ్మని పిలుస్తుండేవాడు. రైల్వే స్టేషనులో ఎలాగో ఒక టిక్కెట్టు బొత్తి ముట్టుకొనే అవకాశం కల్పించుకునేవాడు. దాన్ని మళ్ళీ గుమాస్తా దగ్గరికి నెట్టేసి, ‘నా మనస్సు మార్చుకున్నాను. అవి ఇప్పుడు కొనను’ అనేవాడు.

కాని అఫ్జల్ సపరివారంగా బండి ఎక్కగానే కావలసిన టిక్కెట్లు అతనికి చిక్కేవి.¹

“ఈ దోపిడీలవల్ల క్రోధావేశాలు చెలరేగేవి; బెంగాలీ నగం వ్యాపారులూ టిక్కెట్లు అమ్మకందార్లు గుండె పగిలి బేజారెత్తిపోయేవారు! అఫ్జల్ను అరెస్టు చెయ్యాలని చూసిన పోలీసులు కూడా నిస్సహాయులయ్యారు : తన నేరం పట్టుబడే సాక్ష్యాధారం ఏదైనా ఉంటే, ‘హజరత్, దీన్ని తీసెయ్యే’ అని అఫ్జల్ అంటే చాలు, అది కాస్తా అదృశ్యమయి పోయేది.”

శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు తమ ఆననం మీంచి లేచి, గంగానదికి ఎదురుగా ఉన్న నా గది బాల్కనీలోకి నడిచారు. అంతమందిని గాభరా పెట్టిన ఆ ముస్లిం షకీరునుగురించి ఇంకా వినాలన్న కుతూహలంతో నేను కూడా ఆయన వెనకాల వెళ్ళాను.

“ఈ పాంథీ భవనం ఒకప్పుడు మా స్నేహితుడిది. అఫ్జల్ తో అతనికి పరిచయమైంది. ఒకసారి ఇక్కడికి తీసుకువచ్చాడు. మా స్నేహితుడు నాతోబాటు మరో ఇరవై మంది ఇరుగుపొరుగువాళ్ళని రమ్మని పిలిచాడు. నే నప్పుడు బాగా కుర్రవాణ్ణి. ఆ షకీరు చేసే అద్భుతచర్యలు చూడాలని ఆసక్తి కలిగింది.” గురుదేవులు నవ్వారు. “నేను విలువైనదేదీ ఒంటిమీద లేకుండా ముందే జాగ్రత్త పడ్డాను ! అఫ్జల్ నావేపు కుతూహలంగా చూశాడు. ఆ తరవాత ఇలా అన్నాడు :

“‘సీ చేతులు మంచి బలంగా ఉన్నాయి. మెట్లు దిగి తోటలోకి వెళ్ళు; అక్కడో నున్నదిరాయి తీసుకుని, దానిమీద సుద్దముక్కతో

1. అఫ్జల్ ఖాన్ దోపిడీకి గురిఅయిన వ్యాపార సంస్థల్లో కమిషన్ పేరీ, బెంగాల్-నాగపూర్ రైల్వే కూడా ఒకటిని, తరవాత ఒకసారి మా నాన్నగారు నాకు చెప్పారు.

నీ పేరు రాయ ; తరవాత దాన్ని నీ సత్తువకొద్దీ గంగలోకి దూరంగా పిసిరెయ్యి.’

“అలాగే చేశాను. ఆ రాయ, దూరంగా ఉన్న నీటి అలల్లో అదృశ్యమయిన తరవాత, ఆ ముస్లిం మళ్ళీ ఇలా చెప్పాడు :

“ ‘ఈ ఇంటి ముంగిలి దగ్గర ఒక కుండనిండా గంగాజలం పోయ్యి.’

“నేను నీళ్ళకుండతో తిరిగి వచ్చిన తరవాత ఆ ఫకీరు, ‘హజరత్, ఆ రాతినీ ఈ కుండలో పెట్టు!’ అన్నాడు.

“వెంటనే రాయ కనిపించింది. దాన్ని పైకి తీశాను. దానిమీద నా సంతకం, నేను రాసినప్పుడు ఎంత స్పష్టంగా ఉందో ఇప్పుడూ అలాగే ఉంది.

“గదిలో ఉన్న వాళ్ళలో బాబు¹ అని నా స్నేహితుగొకడు ఉన్నాడు. అతను బరువైన పాతకాలపు బంగారపు గడియారం గొలుసుతో సహా చేతికి పెట్టుకొని ఉన్నాడు. ఫకీరు వాటిని వాపిరిగొట్టులా తడిమి చూశాడు. అంతే ; చటుక్కున అవి మాయమయాయి !

బాబుకు కళ్ళనీళ్ళ పర్యంతం అయింది. “అవ్వు, దయచేసి మా పెద్దలనాటి అమూల్య వస్తువు మళ్ళీ నాకు తిరిగి ఇచ్చెయ్యి !”

“ఆ ముస్లిం కొంచెంసేపు ఉలుకూ పలుకూ లేకుండా కూర్చున్నాడు. ఆ తరవాత అన్నాడు : ‘ఇనప్పైతైలో నీకు ఐదువందల రూపాయలు ఉన్నాయి. అవి తెచ్చి నా కియ్యి ; నీ గడియారం ఎక్కడ నోరుకుతుందో అప్పుడు చూతాను.’

1. శ్రీయుక్తేశ్వరగారి స్నేహితుడి పేరు నాకు గుర్తరావడం లేదు ; అంచేత ఉత్తినే “బాబు” అని రాస్తున్నాను.

“వెంటనే బాబు వెరై త్తినవాడిలా ఇంటికి పరిగెత్తాడు. కాసేపట్లో తిరిగివచ్చి అవ్వల్కు కావలసిన డబ్బు చేతిలో పెట్టాడు.

“‘మీ ఇంటి దగ్గరున్న చిన్నవంటెన దగ్గరికి వెళ్ళు,’ అని పుర మాయించాడు ఫకీరు. ‘హజరత్ ను పిలిచి, నీ గడియారమూ గొలుసుూ తెచ్చి ఇమ్మని అడుగు.’

“బాబు అక్కజ్జించి ఉరికాడు. తిరిగి వచ్చేటప్పడు మాత్రం, ఒంటిమీద విలువైన వస్తువేదీ లేకుండా నిశ్చింతగా నవ్వుకుంటూ వచ్చాడు.

“‘చెప్పిన ప్రకారం నేను హజరత్ ను పిలిచాను,’ అని చెప్పా దతను. ‘నా గడియారం గాలిలో దొర్లుకుంటూ వచ్చి నా కుడిచేతిలో పడింది ! మళ్ళీ ఫిమ్మల్ని ఇక్కడ కలుసుకోడానికి వచ్చేముందు దాన్ని ఇనప్పెద్దెలో పెట్టి తాళంవేసి మరీ వచ్చాను !’

“గడియారానికి బదులుగా జబర్దస్తీగా డబ్బు వసూలు చేసుకున్న ఈ సుఖాంత-విషాదాంత నాటకానికి సాక్షులైన బాబు స్నేహితులు, అవ్వల్ ను చీదడించుకుంటూ చూశారు. అప్పుడతను బుజ్జగింపు దోరణిలో ఇలా అన్నాడు :

“‘మీకు కావలసిన పానీయం ఏదైనా ఒకటి చెప్పండి ; హజరత్ దాన్ని తెచ్చి ఇస్తాడు.’

“కొందరు పాలు అడిగారు ; తక్కినవాళ్ళు పళ్ళరసాలు అడిగారు. దీలాపడ్డ బాబు, విస్కీ కావాలని అడిగినప్పుడు నేను ఏమంత ఆశ్చర్య పోలేదు ! ఫకీరు వెంటనే పురమాయంపు చేశాడు. అజ్ఞాబద్ధుడైన హజరత్, సీలువేసిన పెద్దెల్ని వెంటనే దిగుమతి చేశాడు ; అవి కిందికి దిగివచ్చి డబ్బున నేంకు తగిలాయి. ప్రతి ఒక్కరికీ తమకు కావలసిన పానీయం దొరికింది.

“నాలుగో అద్భుత ప్రదర్శనావకాశం మా ఆతిథేయికి ఆహ్వానం కలిగించినదంతో సందేహం లేదు ; అఫ్టర్ ఆప్టికప్పుడు మధ్యాహ్న భోజనాలు ఏర్పాటు చెయ్యడానికి సంసిద్ధత ప్రకటించాడు !

“చాలా ఖరీదైన వంటకాలు పురమాయిద్దాం,” అన్నాడు బాబు, దిగులుగా. ‘నా బడువందల రూపాయలకి సరిపోయేటట్టు అనేక రకాల వంటకాలు కావాలి. ప్రతి పదార్థం బంగారపు పళ్ళాల్లో వడ్డించాలి!’

“ప్రతివాడూ తనకు కావలసినవేనో చెప్పగానే ఆ ఫకీరు హజరత్ ను మళ్ళీ పిలిచాడు. గలగలా చప్పుడు మొదలయింది ; బంగారపు పళ్ళాలు కూన్యంలోంచి మా కాళ్ళ దగ్గిరికి దిగివచ్చాయి. వాటినిండా, రకరకాల దినుసులతో జాగ్రత్తగా వండిన కూరలు, వేడివేడి రొట్టెలు (బూరీలు), ఆ ఋతువులో ఎక్కడా కనిపించని రకరకాల పళ్ళు అమిర్చి ఉన్నాయి. పదార్థాలన్నీ మంచి రుచిగా ఉన్నాయి. ఒక గంటసేపు తృప్తిగా విందు ఆరగించిన తరవాత మేము గదిలోంచి బయటికి రావడం మొదలుపెట్టాం. పళ్ళాలు గొంతరపెడుతున్నట్టుగా బ్రహ్మాండమైన చప్పుడు వినిపించడంతో మేము వెనక్కి తిరిగి చూశాం. తళతళదాడే బంగారపు పళ్ళాల జాడ కూడా లేదక్కడ ; ఎంగిళ్ళు కూడా లేవు.”

“గురుదేవా,” అంటూ, ఆయన మాటకి అడ్డు తగిలాను. “ఆ అఫ్టర్, బంగారపు పళ్ళాలవంటి వస్తువులు అంత సులువుగా సంపాదించ గలిగినప్పుడు పరాయవాళ్ళ ఆ స్తికోసం వెంపర్లాడడం ఎందుకండి?”

“ఆ ఫకీరు ఆధ్యాత్మికంగా ఎక్కువ అభివృద్ధి సాధించలేదు,” అంటూ వివరించారు శ్రీయ్యుక్తేశ్వర్ గారు. “ఒకానొక యోగప్రక్రియ వల్ల అతనికి ఒక సూక్ష్మమండలంలోకి ప్రవేశం కలిగింది. అందులో ఏ కోరిక అయినా తక్షణం నెరవేరుతుంది. హజరత్ అనే ఒక సూక్ష్మ మండల జీవి సహాయంతో అతడు, బలిష్ఠమైన తన సయల్పక్తితో

చేసే ఒకానొక చర్యవల్ల ఆకాశశక్తి (ఈథర్మిక్ ఎనర్జీ) నుంచి ఏ వస్తువుకు సంబంధించిన అణువుల నయినా సరే ఆకర్షించగలిగేవాడు. అంతే ఆ విధంగా సూక్ష్మశక్తితో రూపొందించిన వస్తువులు నిర్మాణపరంగా ఖజభంగురమైనవి; వాటిని ఆట్టే కాలం నిలిపి ఉంచలేము.¹ అప్పుల్ ఆప్పటికీ లౌకిక సంపదకోసం వెంపరలాడెవాడు; ఎంతో కష్టపడి సంపాదించవలసి వచ్చినా, ఎక్కువగా తర్రోసా పెట్టుకోవగినంత మన్నిక ఉన్నది.

నేను నవ్వాను. “అది కూడా ఎప్పుడో, తెలియదాకందానే మాయమవుతుంది లెండి!”

“అప్పుల్ చైవసాక్షాత్కారం పొందినవాడు కాదు.” గురుదేవులు ఇంకా చెప్పారు. “చిరస్థాయిగాను, శ్రేయస్కరంగాను ఉండే అలౌకిక అద్భుత చర్యలు నిజమైన సాధువులే చెయ్యగలరు. వారు, సర్వశక్తి సంపన్నుడైన సృష్టికర్తతో ఐక్యానుసంధానం పొంది ఉండడమే దానికి కారణం. అప్పుల్ చాలా మామూలు మనిషి; కాని మధ్యకాల మతస్తుల సాధారణంగా చనిపోయిన తరువాత కాని ప్రవేశించలేని సూక్ష్మమండలం లోకి చొచ్చుకుపోయే అసాధారణ శక్తి మాత్రం అతనికి ఉంది.”

“పరలోకానికి, మనల్ని ఆకట్టుకొనే లక్షణాలు కొన్ని ఉన్నాయన్న సంగతి ఇప్పుడు అర్థమవుతోంది గురుదేవా.”

గురుదేవులు అంగీకరించారు. “అలాటి తరవాత మరెన్నడూ అప్పుల్ ని నేను చూడలేదు. కాని కొన్నేళ్ళకి బాబు మా ఇంటికి వచ్చాడు. ఆ ముస్లిం తన తప్పు ఒప్పుకొంటూ చేసిన బహిరంగ ప్రకటన ఒక

1. సూక్ష్మశక్తితో సృష్టించిన నా వెండి రక్షకము, చివరికి ఈ లోకం నుంచి అదృశ్యమయినట్లుగానే (అధ్యాయం: 42 లో సూక్ష్మలోకాన్ని వర్ణించడం జరిగింది).

పత్రికలో అచ్చయింది ; నాకది చూపిద్దామని తీసుకువచ్చాడు. అష్టల్ చిన్నతనంలో ఒక హిందూ గురువుదగ్గర ఉపదేశం పొందాడని చెప్పానే, ఆ విషయాలు దాంట్లోనే తెలిశాయి.

ఆ పత్రికాప్రకటనలో చివరి భాగం సారాంశం, శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారికి గుర్తుకు వచ్చిన ప్రకారం ఇలా ఉంది : “అష్టల్ ఖాన్ అనే నేను, పశ్చాత్తాప ప్రకటనగానూ, ఆలోచికమైన అద్భుత చర్యలు చేసే శక్తులు సంపాదించాలని చూసేవాళ్ళకి ఒక హెచ్చరికగానూ ఈ ముక్కలు రాస్తున్నాను. దేవుడి దయవల్లా, మా గురుదేవుల దయవల్లా నాకు సంక్రమించిన అద్భుత శక్తుల్ని చాలా ఏళ్ళపాటు నేను దుర్వినియోగం చేస్తూ వచ్చాను. అహంకారంతో మదించాను ; సాధారణ నీతినియమాలకు నేను అతీతుణ్ణి భావించాను. కాని చివరికి నా అంతిమ న్యాయనిర్ధారణ రోజు దగ్గరపడింది.

“ఈమధ్య కలకత్తా అవతల ఒక రోడ్డుమీద ఒక ముసలాయన తారసపడ్డాడు. ఆయన బాధగా కుంటుతూ నడుస్తున్నాడ ; ఆయన చేతిలో బంగారంలాంటి దేదో మిలమిలా మెరుస్తోంది. నా మనస్సులో చోభం తల ఎత్తింది ; ఆయనతో ఇలా అన్నాను :

“‘నేను అష్టల్ ఖాన్ అనే గొప్ప ఫక్కిర్ని. నీ చేతిలో ఉన్నదేమిటి ?’

“‘నాకున్న వస్తుసంపద అల్లా ఈ బంగారం గుండు ఒక్కటే ; ఇది ఫక్కిరు కెందుకూ పనికిరాదు. అయ్యా, నా కుంటితనం పోగొట్టమని మిమ్మల్ని వేడుకుంటున్నాను.’

“నేను ఆ గుండు తాకి, జవాబు చెప్పకుండా వెళ్ళిపోయాను. ఆ ముసలాయన కుంటుకుంటూ నా వెంట పడ్డాడు. కాసేపట్లో, ‘నా బంగారం పోయింది బాబోయ్ !’ అంటూ అరవడం మొదలుపెట్టాడు.

“నే నదేమీ పట్టించుకోకపోవడంవల్ల, ఆయన హఠాత్తుగా గట్టిగా ఉరిమాడు ; దుర్బల శరీరుడు అంత గట్టిగా అరవడం విడ్డూరమే అని పించింది.

“‘గుర్తు పట్టలేదా నన్ను?’

“నోట మాటలేకుండా నిలబడిపోయాను. దుర్బలుడైన ఈ ముసలి కుంటివాడు, చాలా చాలా సంవత్సరాల కిందట నాకు యోగవిద్య ఉపదేశించిన మహాయోగీ కాని మరొకడు కాదని, తరుణం మించిపోయాక గుర్తించినందుకు నిశ్చేష్టుణ్ణి అయాను. ఆయన నిటారుగా నిలబడ్డారు. తక్షణమే ఆయన శరీరం మంచి దృఢంగా, పడుచుతనంతో నిండినట్లు పొడగట్టింది.

“నా గురుదేవుల చూపులు నిప్పులు కక్కుతున్నాయి. ‘నువ్వు నీ శక్తుల్ని పీడిత. ప్రజలకు సాయపడ్డానికి కాకుండా, మామూలు దొంగరావాటిమీద బతుకుతూ దుర్వినియోగం చెయ్యడం నా కళ్ళతోనే చూశాను! ఇక నీ శక్తులన్నిటినీ ఉపసంహరిస్తున్నాను; హజరత్ ఇప్పడు నీ దగ్గర్నించి విడుదలయిపోయాడు. ఇంక నువ్వంటే బెంగాలుకు భయం ఉండదు.’

“నేను ఉద్విగ్న స్వరంతో హజరత్‌ను పిలిచాను; మొట్టమొదటి సారిగా, అతడు నా అంతర్బుష్టికి గోచరించడం మానేశాడు. కాని హఠాత్తుగా ఒక నల్లటి ముసుగు తొలగిపోయింది; నా పాపిష్టి జీవితం స్పష్టంగా కళ్ళకు కట్టింది.

“‘గురుదేవా, చాలాకాలంగా నాలో ఉన్న భ్రాంతిని తొలగించడానికి ఇలా వచ్చినందుకు మీకు కృతజ్ఞతలు చెప్పకొంటున్నాను.’ ఆయన కాళ్ళమీద పడి ఏడ్చేశాను. ‘లౌకికమైన నా అభిలాషలన్నీ విడిచిపెట్టేస్తా

నని ప్రతిజ్ఞ చేస్తున్నాను. నా వెనకటి పాపాల పరిహారానికి, ఏ కొండల్లోకో పోయి ఏకాంతంగా దైవధ్యానం చేసుకుంటాను.'

“మా గురుదేవులు నన్ను దయతో చూశారు. ‘నీ చిత్తశుద్ధి నా మనస్సుకు తెలుస్తోంది,’ అన్నారు చివరికి. ‘నీ తొలుతటి ఏళ్ళ నిశ్చల విధేయతవల్లా ఇప్పటి నీ పశ్చాత్తాపంవల్లా నీ కొక వరం ఇస్తాను. నీ ఇతర శక్తులన్నీ ఇప్పుడు పోయాయి కాని, నీకు తిండి గుడ్డా కావలసి నప్పుడు మాత్రం హఠాత్తుగా పిలిచి ఇమ్మంటే ఇప్పటికీ ఇస్తాడు. ఏకాంత పర్వత ప్రాంతాలకు పోయి, దివ్యజ్ఞానం పొందడానికి నిండు మనస్సుతో సాధన చెయ్యి.’

“మా గురుదేవులు అంతర్ధానమయారు. కన్నీళ్ళతో, ఆలోచనలతో ఒంటరిగా మిగిలిపోయాను. ఓ ప్రపంచమా, ఇక సెలవు ! ఆ విశ్వప్రేమ మయుడి క్షమాభిక్ష అన్వేషించడానికి వెళ్ళిపోతున్నాను.

అధ్యాయం : 19

కలకత్తాలో ఉన్న గురుదేవులు

శ్రీరాంపూర్‌లో కనిపించడం

“నా స్త్రీక శంకలు నన్ను తరచుగా చుట్టుముడుతుంటాయి. ఆయినా ఆత్మకు సంభావ్యమైన విషయాల్లో మనం ఇంతవరకు అనుభూతం చేసుకోనివి ఉండే అవకాశం ఉందా లేదా అన్న ఆలోచన అప్పుడప్పుడు తల ఎత్తి నన్ను వేధిస్తూ ఉంటుంది. మానవుడు వాటిని కనుక్కోకపోయినట్లయితే తన వాస్తవ భవితవ్యానికి దూరం కాదా?”

ఈ మాటలు అన్నవాడు దిజేన్‌బాబు. ‘పాంఠీ’ వసతి గృహంలో అతను నాతోబాటు ఒకే గదిలో ఉండేవాడు. మా గురుదేవుల్ని దర్శించడానికి రమ్మని నేను ఆహ్వానించినప్పుడు అతనన్న మాటలవి.

“శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారు నీకు క్రియాయోగ దీక్ష ఇస్తారు,” అంటూ నేను, “అది, దివ్యమైన ఆంతరిక విశ్వాసంద్వారా దృఢద్వైపకృతివల్ల కలిగే సంక్షోభాన్ని అణచివేస్తుంది,” అన్నాను.

ఆవేశ సాయంత్రం దిజేన్, నాతోబాటు ఆశ్రమానికి వచ్చాడు. గురుదేవుల సన్నిధిలో మా స్నేహితుడికి ఎంత ఆధ్యాత్మిక ప్రకాంతి లభించిందంటే, అప్పటినుంచి అతను తరచుగా ఆశ్రమానికి రావడం మొదలైంది.

నిత్యజీవితంలో చేసుకొంటూ ఉండే చిల్లరమల్లర పనులు, మన

గాఢమైన అవసరాల్ని తీర్చలేవు ; ఎందువల్లనంటే, మనిషికి సహజంగా జ్ఞానం సంపాదించాలన్న తృప్తి కూడా ఉంటుంది. శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారి మాటలవల్ల దిజేన్ కు, అశాశ్వతమైన జన్మలో ఉన్న ఖుద్రమైన అహంకారం కన్న మరింత సత్యమైన ఆత్మను తనలో అన్వేషించాలన్న ప్రేరణ కలిగింది.

నేనూ దిజేన్, ఇద్దరూ శ్రీరాంపూర్ కాలేజీలో బి. ఏ. కోర్సు చదువుతున్నందువల్ల క్లాసులు అయిపోయిన వెంటనే ఆశ్రమానికి నడుచుకుంటూ కలిసివెళ్ళే అలవాటు అయింది మాకు. మేము ఆశ్రమానికి దగ్గర పడుతూ ఉండగా శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు ఆశ్రమం రెండో అంతస్తు బార్కనీలో నిలబడి చిరునవ్వుతో మమ్మల్ని ఆహ్వానిస్తూ ఉండడం తరచు చూసేవాళ్ళు.

ఒకనాడు మధ్యాహ్నం మేము గుమ్మంలోకి వెళ్ళేటప్పటికి, ఆశ్రమవాసుల్లో కనాయి ఆనే విద్యార్థి మాకు ఎదురుపడి, నిరుత్సాహం కలిగించే వార్త చెప్పాడు.

“గురుదేవులు ఇక్కడ లేరు ; అర్జంటుగా కలకత్తా రమ్మని కలువొచ్చింది.”

మర్నాడు గురుదేవుల దగ్గర్నించి నాకో పోస్టుకార్డు వచ్చింది. “నేను బుధవారం పొద్దున కలకత్తాలో బయల్దేరుతున్నాను. నువ్వు దిజేనూ పొద్దున తొమ్మిదిగంటల బండికి శ్రీరాంపూర్ స్టేషన్ కి వచ్చి కలుసుకోండి,” అని రాశారు.

బుధవారం పొద్దున నుమారు ఎనిమిదిన్నరకు శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారి దగ్గర్నించి మానసిక సందేశం ఒకటి నా మనస్సులో పడేపడే మెరిసింది: “నా కిక్కడ ఆలస్యమయింది ; తొమ్మిదిగంటల బండికి రాకండి.”

అప్పటికే బయల్దేరడానికి బట్టలు వేసుకుని సిద్ధంగా ఉన్న దిజేన్కు ఈ తాజా కబురు చెప్పాను.

“నువ్వు నీ అంతఃప్రేరణా!” అంటున్న మా స్నేహితుడి గొంతులో కొద్దిగా చీదరింపు ధ్వనించింది. “గురువుగారు రాసిందాన్నే నమ్ముతాను నేను.”

నేను బుజాలు ఎగరేసి నిశ్చింతగా కూర్చున్నాను. దిజేన్ కోపంగా గొణుక్కుంటూ గుమ్మందాటి దబీమని తలుపు వేళాడు.

గది కొద్దిగా చీకటిగా ఉండడంవల్ల నేను ఏధివేపు కిటికీకి దగ్గరగా జరిగాను. కిటికీలోంచి వస్తున్న కొద్దిపాటి సూర్యకాంతి హఠాత్తుగా పెరిగి పోయి తీక్షణంగా ప్రకాశించింది; కిటికీ ఇనప చువ్వలు పూర్తిగా మాయమై పోయాయి. మిరుమిట్లు గొలుపుతున్న ఈ నేపథ్యంలో, శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారి భౌతికరూపం స్పష్టంగా ప్రత్యక్షమైంది!

ఆశ్చర్యంతో అదిరిపడి, కూర్చున్న కుర్చీలోంచి లేచి ఆయన ముందు మోకరిస్తాను. సాంప్రదాయిక పద్ధతిలో నేను, గురుదేవుల పాదాలపై గౌరవపురస్కారంగా నమస్కరిస్తూ ఆయన పాదరక్షలు ముట్టుకున్నాను. ఈ జత నాకు తెలిసినదే; కాషాయంరంగు అద్దిన కేన్యాసుతో చేసినదీ; దాని ఆడుగుభాగం తాళతో చేసింది. ఆయన వేసుకున్న కాషాయంరంగు బట్ట నా ఒంటికి రాసుకుంది. ఆ బట్ట స్పర్శ మాత్రమే కాకుండా, ఆయన బూట్లమీది గరుకుదనం, వాటిలో ఆయన కాలివేళ్ళ ఒత్తిడి కూడా స్పష్టంగా నా చేతులకు తగిలింది. ఒక్కమాట నోచి పెగలడానికి కూడా వీలుకానంతగా కొయ్యబారి, లేచి నించుని ప్రశ్నార్థకంగా ఆయనవేపు తేరిపారి చూశాను.

“నువ్వు నా మానసిక సందేహం అందుకున్నందుకు సంతోషం

చాను.” గురుదేవుల కంఠస్వరం ప్రశాంతంగా, చాలా స్వాభావికంగా ఉంది. “ఇప్పుడు కలకత్తాలో నా పని పూర్తి అయింది; పదిగంటల బండిలో శ్రీరాంపూర్‌లో దిగులాను,” అన్నాడు.

నే నింకా మూగబోయి తేరిపారచూస్తుంటే, శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారు ఇంకా ఇలా అన్నారు : “ఇది నా ఛాయారూపం కాదు; నా రిక్త మాంసాలతో నిండి ఉన్న నిజరూపం లోకంలో చాలా అరుదైన ఈ అనుభవం నీకు కలిగించమని ఈశ్వరాజ్ఞ. నన్ను స్టేషన్‌లో కలుసుకో; ఇప్పుడు నేను వేసుకున్న దుస్తుల్లోనే మీకు ఎదురురావడం, సుహృద్విజేనూ చూస్తారు. నా ముందుండే తోటి ప్రయాణికుడు— వెండి చురచెంబు పట్టుకువచ్చే చిన్న కుర్రవాడు.”

మా గురుదేవులు మర్మర స్వరంతో దీవిస్తూ నా తలమీద రెండు చేతులా పెట్టారు. “తబే ఆసి”,¹ అన్న మాటలలో ఆయన ముగిస్తూ ఉండగా, చిత్రమైన ఒక దుర్మరధ్వని విన్నాను.² ఆయన శరీరం క్రమంగా మిరుమిట్లు గొలిపే కాంతిలో కరిగిపోవడం మొదలయింది. చుట్టూ చుడుతున్న ఒక కాయితంలాగ, మొదట ఆయన పాదాలూ, కాళ్ళూ అదృశ్యమయ్యాయి; ఆ తరవాత మొండెమూ, తలా. ఆయన నా జుట్టు మీద సుతారంగా ఉంచిన వేళ్ళ స్పర్శ చిట్టచివరిదాకా నాకు తెలుస్తూనే ఉంది. ఆ ఉజ్జ్వలకాంతి కరిగిపోయింది; నా ఎదురుగా చువ్వల కిటికీ, వలచని ఎండపొడా మినహా మరేమీ మిగలలేదు.

ఒకవేళ నేను భ్రమకు గురికాలేదు కదా, అని విలరిక్తించుకుంటూ

1. “వెళ్ళాస్తా” నని బెంగాలీలో చెప్పే పీరు. దీనికి వాఙ్మార్గం, “అప్పటికే వస్తా” నని; ఇందులో అశావహమైన వైధవ్యం ఉంది.

2. శరీర కోణానువులు విఘటనం చెందినప్పుడు వచ్చే వింతమైన శబ్దం.

సగం మగతలో ఉండిపోయాను. కాసేపట్లో, ముఖం వేలాడేసుకుని, దిజేన్ గదిలోకి చక్కా వచ్చాడు.

“గురువుగారు తొమ్మిదిగంటల బండిలోనూ రాలేదు, తొమ్మిదిన్నర బండిలోనూ రాలేదు,” అంటూ మా స్నేహితుడు, ముఖం కొంచెం చిన్నబుచ్చుకుని చెప్పాడు.

“రా ! ఆయన పదిగంటల బండిలో వస్తారని నాకు తెలుసు,” అంటూ నేను దిజేన్ చెయ్యి వుచ్చుకుని, రానని ఎంత మొరాయించినా పట్టించుకోకుండా, నాలో లాక్కెళ్ళాను. పదినిమిషాల్లో స్టేషన్ లో అడుగు పెట్టాం ; అప్పుడే బండి వచ్చి ఆగబోతోంది.

“బండి మొత్తమంతా గురుదేవుల దివ్యప్రభతో నిండిపోయింది ! అరుగో, అక్కడున్నారు !” అంటూ ఆనందంగా గొంతెత్తి పలికాను.

“నువ్వలా కలగంటున్నావు !” దిజేన్ వెటకారంగా నవ్వాడు.

“చున మిక్కడే కాసుకొని ఉందాం.” మా గురుదేవులు అక్కడికి ఎలా వస్తారో, ఆ వివరాన్ని మా స్నేహితుడికి చెప్పాను. నా వర్తన పూర్తిచేసేసరికి, శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు కంటబడ్డారు ; కొద్దిసేపటి త్రితల నేను చూసిన బట్టలే వేసుకొని ఉన్నారు. వెండి మరచెంబు పట్టుకొని వస్తున్న ఒక చిన్న కుర్రవాడి వెనకాల మెల్లగా నడుచుకుంటూ వస్తున్నారు.

నా కళ్ళను నేను నమ్మలేనంత విచిత్రమైన ఈ అనుభవంతో, ఒక్క షణం సేపు నాలో భయం పట్టుకుంది. భౌతిక వారంతో నిండిన ఇరవయ్యో శతాబ్దం నాకు దూరమై దిగజారిపోతున్నట్టు అనిపించింది ; అలానాడు ఏనుక్రీస్తు సముద్రం మీద ఏటర్ కు ప్రత్యక్షమైన సనాతన కాలంలోకి నేను తిరిగి వెళ్ళిపోతున్నానా అనిపించింది.

అధునిక యోగి-క్రీస్తు శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు, దిజేనూ నేనూ నోట మాటలేకుండా నిలబడి ఉన్న చోటికి వస్తూ, మా స్నేహితుడి వేపు చూసి చిరునవ్వు చిందిస్తూ ఇలా అన్నారు :

“సీక్కుడా ఒక వర్తమానం పంపాను ; కాని నువ్వు దాన్ని గ్రహించుకోలేకపోయావు.”

దిజేన్ మౌనం వహించాడు ; కాని నావేపు అనుమానంగా, వాడిగా చూశాడు. మేము గురుదేవుల్ని అశ్రమండాకా దిగబెట్టిన తరువాత నేనూ మా స్నేహితుడూ శ్రీరాంపూర్ కాలేజీకి వెళ్ళిపోయాం. దిజేన్ వీధిలో ఆగిపోయాడు ; అతనిలో అణువణువు నుంచీ నామీద ద్వేషం పెల్లుబుకు తోంది.

“అయితే, గురువుగారు నాకు వర్తమానం పంపారు ! అయినా నువ్వు దాన్ని దాచిపెట్టావు ! దీనికి నువ్వు సంజాయిషీ చెప్పుకోవాలి !”

“సీ మనస్సనే అద్దం, గురుదేవుల సూచనల్ని నువ్వు గ్రహించ లేనంత చంచలంగా ఊగిసలాడుతుంటే నే నేమైనా చెయ్యగలనా ?” అంటూ ఎదురు ప్రశ్న వేశాను.

దిజేన్ మొహంలో కోపం ఎగిరిపోయింది. “నువ్వు చెప్పేది అర్థమైంది,” అంటూ పశ్చాత్తాపంతో అన్నాడు. “కాని, దయతలచి ఒక్క సంగతి వివరంగా చెప్పు ; వెండి చెంబు పట్టుకొచ్చిన కుర్రాడి సంగతి నీకు ఎలా తెలిసింది ?”

ఆరోజు పొద్దున బోర్డింగ్ హౌస్ లో గురుదేవులు అద్భుతంగా ప్రత్యక్షమైన విషయం మా స్నేహితుడికి చెప్పాను ; నేను ఆ కథ పూర్తి చేసేసరికి శ్రీరాంపూర్ కాలేజీ వచ్చేసింది.

“మన గురువుగారి శక్తుల్ని గురించి నే నిప్పుడు విన్న వృత్తం

తాన్ని బట్టి చూస్తే, ప్రపంచంలో ఏ యూనివర్సిటీ అయినా ఒట్టి చిన్న పిల్లకాయల బడే అనిపిస్తోంది," అన్నాడు డిజేన్.

1. "నే నింపరకకు" రాసింబంతా గడ్డిపరకకన్న విలువైందేమీ కావని నాకు వెల్లడి అయిన విషయాలు తెలియబరిచాయి," అన్నాడు "ప్రిన్స్ ఆఫ్ స్కొలాస్టిక్స్" (బ్రతుకాస్తాధిపతి)గా ప్రసిద్ధుడైన సెంట్ థామస్ ఎప్పినాస్. 'సమ్మా థియోలాజియే' అన్న గ్రంథం పూర్తి చెయ్యమంటూ తన ఆంధరంగిం కార్కడర్కి, మనసువడుచూ చేసిన విన్నపాలకు ఆయన ఇచ్చిన సమాధానమిది.

1278 లో ఒకనాడు నేపుల్స్ చర్చిలో సామూహిక ప్రార్థన జరుగుతూ ఉండగా, సెంట్ థామస్ కు గాఢమైన ఆత్మజ్ఞానం అనుభూతమైంది. ఆ దివ్య జ్ఞాన మహిమ అయన్ని ఎంత ఆనందభరితుణ్ణి చేసిందంటే, అప్పటినుంచి ఆయన బౌద్ధికమైన తర్కవిచర్యలూమీద ఏ మాత్రం ఆసక్తి చూపించలేదు.

ఇలాగే సోక్రేట్స్ (ప్లేటో 'ఫేడ్రస్'లో) మాటలు గమనించండి : "వా చుట్టుకు నాకు తెలిసిందల్లా, నా తేమి తెలియదనే."

అధ్యాయం : 20

మేము కాశ్మీరు వెళ్ళలేదు

“నాన్నగారూ, వేసవి సెలవుల్లో హిమాలయాల దిగువ కొండలకు నాతోబాటు రమ్మని, గురువుగారిని మరో నలుగురు స్నేహితుల్ని పిలుస్తామనుకుంటున్నాను. కాశ్మీరుకు ఆరు ట్రెయిన్లు పాన్ లూ, మా ప్రయాణం భర్చులకు సరిపడే డబ్బు ఇస్తారా?”

నే ననుకున్నట్లుగానే, నాన్నగారు చునసారా నవ్వారు. “నువ్వీ కాకమ్మకథ చెప్పడం ఇది మూడోసారి. కిందటి వేసంగుల్లోనూ అంతకు ముందు వేసంగుల్లోనూ. ఇలాగే అడగలేదూ నువ్వు? చివరి క్షణంలో శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు రామంటారు.”

“నిజమే నాన్నగారూ; కాశ్మీరు విషయంలో మా గురువుగారు ఖచ్చితంగా మాట ఎందుకివ్వడంలేదో నాకు అర్థంకాకుండా ఉంది.¹ కానీ నే నప్పడే మీ దగ్గర పాన్లు తీసేసుకున్నానని చెబితే, ప్రయాణానికి ఆయన ఒప్పుకుంటారని ఎందుకో అనిపిస్తోంది నాకు.”

అప్పటికయితే నాన్నగారికి నమ్మకం కలగలేదు. కానీ ఆ మర్నాడు

1. అంతకుముందు రెండు వేసంగుల్లోనూ కాశ్మీరు రావడానికి ఇష్టంలేక పోవడానికే కారణం గురుదేవులు చెప్పకపోయినప్పటికీ, అక్కడ తాము జబ్బు పడ్డానికి సమయం ఇంకా ఆనన్నం కాలేదన్న సంగతి ముందుగా ఆయనకు తెలిసి ఉండడమే కావచ్చు.

అయినే, కొన్ని పరిహాసాలతో నన్ను ఆటపట్టించిన తరువాత ఆరు పాన్ లూ ఒక పదిరూపాయల నోట్ల కట్ట నా చేతి కిచ్చారు.

“నీ ఉత్తుత్తి ప్రయాణానికి ఇలాంటి అదరువులేవీ అక్కర్లేదనుకుంటాను ; అయినా ఇవిగో !” అని వ్యాఖ్యానించారు నాన్నగారు.

ఆరోజు మధ్యాహ్నం నేను రండుకున్నవి తెచ్చి శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారి ముందు ప్రదర్శించాను. నా ఉత్సాహం చూసి ఆయన చిరునవ్వు చిందించారే కాని, ఆయన మాటలు మట్టుకు ఎటూ తేల్చలేదు : “నాకూ రావాలనే ఉంది ; చూద్దాం.” వారి ఆశ్రమ విద్యార్థి అయిన కనాయిని కూడా తీసుకువెళ్ళామని అన్నప్పడు ఆయన ఏమీ వ్యాఖ్యానించలేదు. మరో ముగ్గురు స్నేహితుల్ని కూడా మాతో రమ్మని చెప్పాను— రాజేంద్ర నాథ్ మిత్రా, జోతీన్ ఆడీ, సురో అబ్బాయి. మరుసటి సోమవారంనాడు బయల్దేరాని నిర్ణయమైంది.

శని, ఆదివారాలు రెండు రోజులూ కలకత్తాలో ఉండిపోయాను ; మా చుట్టూలబ్బాయి పెళ్ళి తతంగమంతా కలకత్తాలో మా ఇంట్లోనే జరుగుతోంది. నా సామాను తీసుకుని, సోమవారం పొద్దుట శ్రీరాంపూర్ లో దిగాను. రాజేంద్ర ఆశ్రమ ద్వారం దగ్గర నన్ను కలుసుకున్నాడు.

“గురుదేవులు బయటికి వికారుకు వెళ్ళారు. ఆయన రామంటున్నారు”

ఆ మాటకు నాకు టంత విచారం కలిగిందో అంత పట్టుదల కూడా పెరిగింది. “కాశ్మీరు వెళ్ళడానికి నేను త్రమతో వేసిన పథకాలను నాన్నగారు మూడోసారి కూడా పరిహాసం చేసే అవకాశం నే నివ్వను. మిగిలిన వాళ్ళమే వెళ్ళాలి.”

రాజేంద్ర ఒప్పుకున్నాడు ; ఒక నౌకరును సంపాదించడానికి నేను ఆశ్రమం నుంచి వెళ్ళాను. గురుదేవులు లేకుండా, కనాయి ప్రయాణం

కట్టదని నాకు తెలుసు ; పైగా మా సామాను కాపలా కాయదానికి ఎవరో ఒకరు అవసరం. బిహారి నా మనస్సులో మెదిలాడు. అతను వెనక మా ఇంట్లో నొకరు. ఇప్పుడు శ్రీరాంపూర్ లో ఒక ఉపాధ్యాయుడి దగ్గర పని చేస్తున్నాడు. నేను వడివడిగా నడుస్తూ పోతుండగా, శ్రీరాంపూర్ కోర్ట్ హౌస్ దగ్గరున్న క్రిస్టియన్ చర్చికి ఎదురుగా గురుదేవులు తారసపడ్డారు.

“ఎక్కడికెళ్తున్నావోయ్ ?” శ్రీయశ్వర్థంగారి ముఖంలో చిరు నవ్వుచూడేది.

“గురుదేవా, మనసుగుకున్న ప్రచారం ప్రయోజనం చెయ్యడానికి మీరూ కనాయా రావడంతోదని విన్నాను. బిహారికోసం వెతుకుతున్నాను. కిందచేదు, కాశ్మీరు చూడ్డానికి అతనితో మనసుపడ్డాడని, జీతంలేకుండా పనిచేస్తానని కూడా అన్నాడని మీకు ప్రచారం ఉందే ఉంటుంది.”

“ఐను, జ్ఞాపకముంది. ఆయినా బిహారి, రావడానికి ఒప్పుకుంటాడని అనుకోను.”

దాంతో నా సహనం నన్ను గిలింది. “సరిగా ఈ ప్రచారం కోసమే అతను ఆత్రంగా ఎదురు చూస్తున్నాడండి !” అన్నాను.

మా గురుదేవులు మౌనంగా మళ్ళీ నడక సాగించారు. నేను కాసేపట్లోనే స్కూలు మాస్టరుగారి ఇల్లు చేరుకున్నాను. బిహారి ముంగిట్లోనే ఉన్నాడు ; ఆప్యాయంగా నవ్వుతూ పరికరించినవాడల్లా, నేను కాశ్మీరు మాట ఎత్తేసరికి చటుక్కున మాయమయ్యాడు. క్షమార్పణ చెప్పకుంటున్నట్టుగా ఏదో గొణిగి యజమాని ఇంట్లోకి దూరాడు. నేను అరగంట సేపు అక్కడే పడిగావులు పడి ఉన్నాను ; బిహారి అలస్యానికి కారణం, ప్రయోజన ఏర్పాట్లు చేసుకుంటూ ఉండడమేకాని మరేం కాదని అంత సేపూ నన్ను నేను సమాధానపరుచుకుంటున్నాను. చివరికి వీధి తలుపు తట్టాను.

“బిహారి దాదాపు అరగంట క్రితం, వెనకవేపు మేడపెట్టు దిగి వెళ్ళిపోయాడు,” అని చెప్పా గొకాయన. రవ్వంత చిరునవ్వు ఆయన పెదవులమీద తొణికిసలాడింది.

అక్కజ్జించి దిగాలుపడి వస్తూ, బిహారిని మాతో రమ్మని పిలిపడంలో ఏమైనా బలవంతం చేస్తున్నట్లు ఉందా, లేకపోతే గురుదేవుల ఆద్యశ్య ప్రభావం ఏమైనా పనిచేస్తోందా అని తర్కించుకున్నాను. క్రిస్టియన్ చర్చి దాటి వెళ్తు మళ్ళీ మా గురుదేవుల్ని కలిశాను; ఆయన నాచేపే మెల్లగా నడుచుకుంటూ వస్తున్నారు. నేనేం చెప్తానో వినకుండానే ఆయన ఇలా అన్నారు :

“అయితే బిహారి రాడన్నమాట! మరిప్పుడు నీ ప్రయత్న మేమిటి?” అదుపాజ్ఞలు పెట్టే తండ్రిని ధిక్కరించనానికి నిశ్చయించుకున్న మొండి పిల్లవాడిలా మొరాయించింది నా మనస్సు. “మా బాబయ్యని, తన దగ్గర పనిచేసే లాల్ దారి అనే నౌకర్ని పంపించమని అడుగుతానండి.”

“కావాలంటే మీ బాబయ్యని కలుసుకో,” అన్నారు శ్రీయ్య క్లెక్ డర్ గారు, మునిముసిగా నవ్వుతూ. “కాని వెళ్ళినందుకు నువ్వు సంచోషిస్తావని మాత్రం నా కనిపించడం లేదు.”

ఆ మాటకు నేను కీడు శంకించినా, నాలో తిరుగుబాటుతనం తల ఎత్తింది; గురువుగారిని విడిచిపెట్టి శ్రీరాంపూర్ కోర్ట్ హౌస్ లో అడుగు పెట్టాను. మా బాబయ్య శారదా ఘోష్ అక్కడ గడంబ్రమెంటు ప్లీడరు. ఆయన నన్ను ఆప్యాయంగా చేరదీశాడు.

“ఈవేళ నేను కొంతమంది స్నేహితులతో కలిసి కాశ్మీరుకు బయల్దేరుతున్నాను,” అని చెప్పాను. “ఈ హిమాలయ యాత్రకోసం ఎన్నో ఏళ్ళనుంచి ఎదురు చూస్తున్నాను,” అన్నాను.

“చాలా సంతోషం ముకుందా. నీ ప్రయాణం మరింత సుఖంగా జరగడానికి నేను చెయ్యగలిగింది ఏమన్నా ఉందా?”

ఆదరపూర్వకమైన ఈ మాటలలో నాలో ఉత్సాహం పెల్లుబికింది. “బాబయ్యా, నువ్వు మీ నౌకరు లాల్ ధారీని పంపించగలవా?”

నా ఈ చిన్న విన్నపం మాకంపం పుట్టించినంత పని చేసింది. మా బాబయ్య కుర్చీలోంచి విసురుగా లేచేసరికి, కుర్చీ తిరగబడి, బల్లమీది కాయితాలు అన్ని వేపులకీ చెల్లాచెదురుగా ఎగిరిపోయి, కొబ్బరి చిప్పజో చేసిన, ఆయన పొడుగాటి హక్కాగొట్టం చటుక్కున కిందపడి పెద్ద రణగొణధ్వని అయింది.

“ఓరి స్వార్థపరుడా! ఎంత విపరీతపు ఆలోచన! నా నౌకర్ని కాస్తా నువ్వు నీ విలాసయాత్రకి తీసుకుపోతే, ఇక్కడ నా అవసరాలు చూసేవాళ్ళెవర్రా?” అంటూ కోపంతో ఊగిపోతూ అరిచాడాయన.

నా ఆశ్చర్యాన్ని బయటపడనివ్వకుండా, సొమ్ముడైన మా బాబయ్యతో హఠాత్తుగా వచ్చిన ఈ మార్పు, ఈవేళంతా జరిగిన ఆగమ్య గోచరమైన సంఘటనలకు మరొకటి తోడయినట్టు భావించాను. కోర్ట్ హౌస్ నుంచి నేను తిరుగుమొగం పట్టడంలో హుందాతనం కంటే కంగారే ఎక్కువగా ఉంది.

నేను ఆశ్రమానికి తిరిగి వచ్చేశాను. అక్కడ మా స్నేహితులు నా కోసం ఆశతో ఎదురుచూస్తూ గుమిగూడి ఉన్నారు. గురుదేవుల ధోరణి ఏ మాత్రం అంతుబట్టకపోయినా, తగినంత గుప్తమైన కారణం ఏదో ఉండి ఉంటుందన్న నమ్మకం నాలో పెరుగుతూ వచ్చింది. గురుదేవుల సుకల్పాన్ని ఉల్లంఘించినందుకు నాలో పశ్చాత్తాపం నిండింది.

“ముకుందా, మరి కాసేపు నా దగ్గర ఉండవా?” అని అడిగారు

శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు. “రాజేంద్రానూ తక్కినవాళ్ళూ వెంటనే బయల్దేర వచ్చు; వాళ్ళు కలకత్తాలో నీ కోసం కనిపెట్టుకుని ఉంటారు. కంకత్రా నుంచి కాశ్మీరుకు సాయంత్రం బయల్దేరే ఆఖరిబండి అందుకోడానికి చాలా వ్యవధి ఉంటుంది.”

“గురుదేవా, మీరు లేకుండా వెళ్ళడం నాకు ఎంతమాత్రం ఇష్టం లేదండి,” అన్నాను దిగులుగా.

నేనన్న మాట రవ్వంత కూడా పట్టించుకోలేదు మా స్నేహితుల్ని ఒక గుర్రబండి తీసుకువచ్చి సామానంతా వేసుకుని వెళ్ళిపోయారు. నేనూ కనాయా గురుదేవుల పాదసన్నిధిలో ప్రశాంతంగా కూర్చున్నాం. ఒక్క అరగంటసేపు మౌనం దాల్చిన తరవాత గురుదేవులు లేచి, రెండో అంతస్తు బోజ్ జాల గదివేపు వెళ్ళారు.

“కనాయా, ముకుందాడికి అన్నం వడ్డించు. అతని బండి కాసేపట్లో బయల్దేరుతుంది.”

నేను కూర్చున్న కంబి ఆసనంమించి లేస్తూ, హఠాత్తుగా వికారం పుట్టి కడుపులో దారుణంగా దేవేస్తూ ఉండడంవల్ల తూలిపోయాను. కత్తితో పొడుస్తున్నట్టుగా కడుపులో తీవ్రంగా పోట్లు రావడంతో, నన్నెవరో చారుణమైన నరకకూపంలోకి హఠాత్తుగా విసిరిపారేసినట్టు అనిపించింది. గుడ్డిగా తడుముకుంటూ వెళ్ళి గురువుగారి ముందు కుప్పగూలిపోయాను. నాలో భయంకరమైన ఏషియాటిక్ కలరా లక్షణాలన్నీ కనిపించాయి. శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారూ, కనాయా నన్ను, కూర్చునే గదిలోకి మోసుకు వెళ్ళారు.

“గురుదేవా, నా ప్రాణాన్ని మీ అధీనం చేస్తున్నాను,” అంటూ బాధగా అంటాను; నా శరీరంలోంచి ప్రాణం తొందరగా పోతున్నట్టు అనిపించడమే దానికి కారణం.

శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు నా తలను తమ ఒక్కో పెట్టుకుని ఉష్ణ కారుణ్యంతో నా నుదుటి మీద నిమిరుతూ ఇలా అన్నారు :

“చూశావా, ఇప్పుడు నీ స్నేహితులతోబాటు స్నేషనులో ఉండి ఉంటే ఏమయ్యేది? సరిగా ఈ సమయంలో ప్రయాణం పెట్టుకోవడం విషయంలో నువ్వు నా నిష్ఠయాన్ని శంకించబట్టి విచిత్రమైన ఈ విధంగా నిన్ను ఆడుకోవలసి వచ్చింది,” అన్నారాయన.

చివరికి నేను అర్థంచేసుకున్నాను. మహాపురుషులు తను శరన్ను బహిరంగంగా ప్రదర్శించడం సముచితం రాదని భావించబట్టి, ఈనాటి సంఘటనల్ని సామాన్య ప్రేక్షకుడు చాలా స్వాభావికంగా పరిగణిస్తాడు. మా గురుదేవుల జోకల్యం, కనిపెట్టడానికి వీలులేనంత సూక్ష్మమైనది. ఆయన బిహారిద్వారాను, మా బాబుదృష్టిద్వారాను, రాజేంద్రద్వారాను, తదితరుల ద్వారాను తమ సంకల్పాన్ని ఆగోచరంగా నెరవేర్చారు. ఐహాశా నేను మినహా ప్రతి ఒక్కరూ, ఈ సంఘటనల్ని తర్క-సంగతంగాను, సామాన్యంగాను భావించాడుకుంటాను.

శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు సామాజిక కర్తవ్యపాలనలో ఎన్నడూ విఫలరు కానందువల్ల, ఆయన కనాయిని పంపి ఒక డాక్టర్ని పిలిపించి, మా బాబుయ్యకి కూడా కలుసుచేశారు.

“గురుదేవా, మీరే నాకు నయం చెయ్యగలరు. ఇప్పుడు ఏ డాక్టరు వల్లా నయంకాని పరిస్థితిలో ఉన్నాను,” అన్నాను.

“దాబూ, ఈశ్వరకృప నిన్ను కాపాడుతోంది. డాక్టర్ని గురించి నువ్వేమీ దిగులుపడకు ; నిన్నీ పరిస్థితిలో చూడదాయన. నీకు ఇప్పటికే నయమైపోయిందిలే.”

గురుదేవుల పలుకులతో ఆ తీవ్రమైన బాధ విరగడయిపోయింది.

నేను లేచి కూర్చున్నాను. తర్జునలోనే వాక్తరుగారు వచ్చారు. నన్ను జాగ్రత్తగా పరీక్ష చేశారు.

“నువ్వు చాలా దారుణమయిన బాధ అనుభవించి ఉంటావని అని పిస్తోంది. ప్రయోగశాలలో పరీక్ష చెయ్యడానికి నేను కొన్ని మచ్చులు తీసుకువెళ్తాను,” అన్నారాయన.

మర్నాడు పొద్దున హఠావిడిగా వచ్చారు వాక్తరుగారు. నేను ఉత్సాహంగా లేచి కూర్చున్నాను.

“బాగుంది, బాగుంది. ప్రాణంమీదికి రానివాడిలాగే, చిరునవ్వు చిందిస్తూ బాలాథానీ కొడుతున్నావు,” అంటూ నా చేతిమీద తట్టారాయన. “నేను తీసుకువెళ్ళిన మచ్చులు పరీక్షించి నీకు వచ్చిన జబ్బు ఏషియాటిక్ కలరా అని కనిపెట్టిన తరవాత నిన్ను ప్రాణాలతో చూస్తానని అనుకో లేదు. నువ్వు అదృష్టవంతుడివి నాయనా! రోగనివారణ చేసే దివ్యశక్తులు గల గురువుగారు నీ కున్నారు! ఆ విషయం నాకు రూఢి అయింది!”

నేను మనసారా అంగీకరించాను. ఆ వాక్తరుగారు వెళ్ళిపోయే ప్రయత్నంలో ఉండగా, రాజేంద్రా ఆడీ గుమ్మంలో కనిపించారు. గదిలో డాక్టర్నీ, డిక్టరవర్ష నీరసపడ్డట్టు కనిపిస్తున్న నా ముఖాన్నీ చూసిన తరవాత, వాళ్ళ ముఖాల్లో ఉన్న కోపం కాస్తా సానుభూతిగా మారిపోయింది.

“మన మనుకున్న ప్రకారం నువ్వు కలకత్తా బండికి రాకపోయేసరికి మాకు కోపం వచ్చింది. ఏమైనా జబ్బు చేసిందా?”

“ఐను.” మా స్నేహితులు తెచ్చిన సామాను, నిన్నటి యథా స్థానంలో పెడుతూ ఉంటే నేను నవ్వు ఆపుకోలేకపోయాను.

“బయల్దేరిం దో ఓడ స్పెయిన్ కు చేరాని
తిరిగొచ్చింది వెంటనే అధంగకు చేరకుండానే!”

అన్న పద్యం ["సింగి అద్దంకి పోనేపోయింది, రానే వచ్చింది" అన్నట్టు] చదివాను.

గురుదేవులు గదిలోకి వచ్చారు. భాయిలాచేసి కోలుకుంటున్నవాడు తీసుకునే చొరవతో, ఆయన చెయ్యి ఆప్యాయంగా పట్టేసుకున్నాను.

"గురూజీ, నా పన్నెండో ఏట మొదలు, చాలాసార్లు హిమాలయా లకు వెళ్ళాలని ప్రయత్నాలు చేశాను; కాని సాగలేదు. చివరికి, మీ దీవెనలు లేనిదే హర్వత్తీదేవి! నను చేరనివ్వదని నమ్మకం కుదిరింది!"

1. "పర్వత సంబంధమైనది" అన్నది శబ్దార్థం. పురాణాల్లో, పార్వతీ దేవిని హిమాయ పర్వతరాజు [హిమవంతుడు] కూతురిగా వర్ణించడం జరిగింది. ఆయన నివాసం, దీపెట్టు సరిహద్దులో ఉన్న ఒకానొక శిఖరం. చేరడానికి శక్యం కాని ఆ శిఖరానికి దిగువున సాగే ప్రయాణీకులు, దూరంగా మంచుతో ఏర్పడ్డ గుమ్మటాలూ బుడజాలతో ఒక పెద్ద రాజప్రసాదం మాదిరిగా కనిపించే మంచు కొండలూ చూసి విస్మయానందభరితులవుతారు.

పార్వతి, కాశీ, దుర్గ, ఉమ, తదితర దేవతలు జగన్మాత భిన్న స్వరూపాలు; ఒక్కొక్క ప్రయోజనాన్ని అనుసరించి ఒక్కొక్క నామసంకేతం ఏర్పడింది. దేవుడు లేదా శివుడు తన పరావ్రక్యత ఆయన అతీతస్థితి కారణంగా సృష్టికార్మ విషయంలో క్రియారహితుడయి ఉంటాడు. ఆయన తన శక్తి (క్రియాశీల శక్తి)ని తన "సతు"లకు అప్పగించడం జరిగింది; బ్రహ్మాండంలో అనంతమైన వివర్ణాలు అభివ్యక్తమయ్యేట్టు చేసేవారు, ఈ సృజనాత్మక "నారీ" శక్తులే.

హిమాలయాలు శివుడికి నివాసస్థానమని చెబుతాయి పురాణ గాథలు. హిమాయాల్లో పుట్టిన నదులకు అధిష్టాత్రిగా, గంగాదేవి వివిషుంచి భువికి దిగింది. అందువల్లే గంగ స్వర్ణంనుంచి దిగివచ్చి, "యోగీశ్వరేశ్వరుడూ" త్రిమూర్తుల్లో సృష్టి సంహార-స్థితికర్త అయిన శివుడి జటాజూటం ద్వారా భూమికి అవతరించిందని కావ్యాల్లో చెబుతారు. "భారతీయులకు షేక్ స్పీయర్" వంటి మహాకవి కాశీదాసు, హిమాలయాల్ని "పరమశివుడి అట్టహాసరూపం"గా అభివర్ణించారు. 'ది లెగసి ఆఫ్ ఇండియా' (భారతదేశ వారసత్వం; ఆక్స్ ఫర్డ్) అనే గ్రంథంలో

ఎఫ్. డబ్ల్యు. థామస్ ఇలా రాస్తాడు : “శివుడి తెల్లటి పలువరసను పాశకుడు ఎలాగో ఊహించుకోగలగవచ్చు; కాని, అతడు, ఉత్తంగ శిఖరాయమానమైన పర్వతలోకాన్ని అధిష్టించిన పరమేశ్వర స్వరూపాన్ని, దివినుండి దిగివచ్చిన గంగ ఉరకలువేస్తున్న శివజటాజూటాన్ని, ఆపైనున్న సిగవుప్పు మందిరి చంద్ర దింబాన్ని అనుభూతం చేసుకుంటేనే తప్ప ఆయన్ని సంపూర్ణంగా అవగాహన చేసుకోలేడు.”

హిందూ చిత్రకళలో తరచుగా, నల్లటి జింకచర్మం కట్టుకున్నట్టుగా శివుణ్ణి చిత్రిస్తూండడం కద్దు. రాత్రిపూట చీకటికి, అగోచరరకూ అది ప్రతీక. ఆ ‘దిగంబడు’ ధరించే ఏకైక వస్తు అదే. తనదన్నది ఏదీ లేకుండా, అన్నీ తనవే అయిన ఈశ్వరుడి గౌరవార్థం, శైవశాఖీయుల్లో కొందరు ఒంటిమీద ఏమీ ధరించకుండానే ఉంటారు.

కాశ్మీరులో విసిల్లిన సాదుకోటిలో, 14వ శతాబ్దిలో జీవించిన లల్లా యోగీశ్వరి ఒకతె. ఆ శివభక్తురాలు దిగంబరి. ఆవిడ సమకాలికుల్లో సంచయాల వొకడు, ఆవిడ దిగంబరిగా ఉండడానికి కారణమేమిటని అడిగాడు. “ఎంచుకుంద గూడదు? నా కిక్కడ మగవాళ్ళెవళ్ళూ కనిపించడం లేదు,” అంటూ వాడిగా జవాబిచ్చిందావిడ. కొద్దిగా తీవ్రమైన ఆవిడ ఆరోచనాబృష్టిలో, ఈశ్వరానుభూతి లేనివాడు “మగవాడు” అని అనిపించుకోడానికి అర్హుడు కాదన్నమాట. ఆవిడ క్రియాయోగానికి సన్నిహితమైన యోగవిద్య ఒకటి సాధనచేసింది. ముక్తిని ప్రసాదించడంలో దానికి గం శక్తిని ఆవిడ అనేక పద్యాల్లో ప్రస్తుతించింది. వాటిలో ఒకదాన్ని ఇక్కడ అనువదిస్తాను.

ఏ దుఃఖహారాహారం తాగలేదు నేను :

చావుపుట్టుకం చక్రగతులెన్నోనో నావి.

అహో, అమృతంతో నిండింది నా పాత్ర

శ్వాసప్రక్రియా సాధన ఫలాన్ని పొంది.

ఆవిడ మానవసహజమైన మరణానికి గురికాకుండా, తన రేహాన్ని అగ్నికి అహుతి చేసింది. తరవాత, శోకతప్తలైన పురజనుల ముందు బంగారు దుస్తుల ధరించి నదీవంగా ప్రత్యక్షమైంది. చిట్టచివరికి ఒంటినిదా బట్టకట్టుకొని :

అధ్యాయం : 21

మేము కాశ్మీరు వెళ్ళాం

“ఇప్పుడు నీకు ప్రయాణం చెయ్యడానికి తగ్గంత బలం వచ్చింది. నేను నీతో కాశ్మీరు వస్తాను,” అన్నాడు శ్రీయు క్లైవ్ గారు ; ఏషియాటిక్ కలరా అడ్డుటగా నయమై నేను కోలుకున్న రెండు రోజుల తరువాత.

ఆ రోజు సాయంత్రం మా జట్టు ఆరుగురం కలిసి ఉత్తరదేశానికి వెళ్ళే బండి ఎక్కాం. మేము తీసుబాటుగా ఆగిన మొట్టమొదటి ఊరు నేమ్లా ; హిమాలయ పర్వతాలనే నింహానం మీద వదులుగా కూర్చున్న నగరరాజి ఇది. అచ్చురమైన దృశ్యాల్ని చూసి ఆనందిస్తూ ఏటవాలు వీధుల్లో సంచరించాం.

“ఇంగ్లీషు స్ట్రాబెరీలున్నాయి,” అని అరుస్తూ ఒక ముసలామె, అందమైన ఆరుబయటి అంగడి వీధిలో కూర్చుని ఉంది.

చిరమైన ఆ చిన్నచిన్న ఎర్రటి పళ్ళమీద గురుదేవులకు ఆసక్తి కలిగింది. ఆయన ఒక బుట్టెడు పప్పు కొని, పక్కనున్న నాకూ కనాయికి పెట్టారు. ఒక పండు దుబి చూసి వెంటనే తుపుక్కున నేలమీద ఉమ్మేశాను.

“పులుపు రొట్టెండి సార్ ! స్ట్రాబెరీలు నాకు ఒక్కనాటికి నచ్చవు!”

మా గురుదేవులు నవ్వారు. “అహా, నీకు నచ్చుతాయవి— అమెరికాలో. ఆక్కడొకరి ఇంటికి నువ్వు భోజనానికి వెళ్ళినప్పుడు, నీకు ఆతిథ్యమిచ్చే ఆపిక, వాటిలో పంచదారా మీగడావేసి ఇస్తుంది. ఆ పళ్ళని

ఆవిడ పోర్చుగీస్ బాగా ఎనిపిన తరవాత నువ్వు చుచి చూసి, 'ఎంత రుచిగల స్ట్రాబెరీలు!' అంటావు. అప్పుడు నీకు గుర్తు వస్తుంది, సిమ్లాలో ఈ రోజు.

(శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు చెప్పిన జోసన్ నా మనస్సులోంచి తొలగి పోయింది. కాని మూడేళ్ళ తరవాత, నేను అమెరికాలో అడుగుపెట్టిన కొత్తల్లో మళ్ళీ మనస్సులో మెదిలింది. మెసాచుసెట్స్ లోని వెస్ట్ సోమర్ సెట్ లో మిసెస్ ఆలిస్ టి. హేసీ అనే ఆవిడ ఇంట్లో భోజనానికి పిలిస్తే వెళ్ళాను. భోజనాల బల్లమీద స్ట్రాబెరీల డిసర్ట్ పెట్టినప్పుడు, మా ఆతిథేయిని ఒక పోర్చుగీస్ తీసుకొని, బెరీపండ్లకు పీగచా పంచదారా కలిపి, వాటిని బాగా ఎనిపింది. "ఈ పండు కాస్త పుల్లగా ఉంటుంది; దీన్నిలా చేస్తే మీకు నచ్చుతుందనుకుంటాను," అన్నదామె. నేను నోరువట్టినంత తీసి పెట్టుకున్నాను. "ఎంత రుచిగల స్ట్రాబెరీలు!" అంటూ ఆశ్చర్యం ప్రకటించాను. వెంటనే, సిమ్లాలో మా గురుదేవులు చెప్పిన జోసన్, అగాధమైన నా స్మృతిగహ్వరంలోంచి బయల్పడింది. రైవానుసంధాన శీలకమైన అయన మనస్సు చాలాకాలం కిందచే, భవిష్యదాకాశంలో సంచరించే కర్మ సంబంధమైన కార్యక్రమాన్ని కనిపెట్టినందుకు నేను ఆప్రతిభుజ్ఞుయాను).

త్వరలోనే మా బృందం సిమ్లా విడిచి, రావల్ పండి బండి ఎక్కింది. అక్కడ మేము జోడుగుర్రాలు పూన్చిన గూడుబండి ఒకటి ఆర్కైకు తీసుకుని శ్రీనగర్ కు ప్రయాణమయ్యాం; శ్రీనగర్ కాశ్మీరుకు రాజధాని. మేము ఉత్తరదిశకు ప్రయాణం సాగించిన రెండోనాడు హిమాలయాల నిజమైన విస్తారం మా కంటబడింది. మా బండికున్న ఇనప చక్రాలు, మలమల మాడుతున్న రాతిగొట్టు బాటల్లో కీచుమని రోదరేస్తూ సాగుతూ ఉండగా, ఆ పర్వతకోభతో మారుతున్న తరుణేణుల రామణీయకతకు మేముంతా ముగ్ధులమయిపోయాం.

“గురుదేవా, మీ పాపన సాహచర్యంలో ఈ మనోహరదృశ్యాలు చూస్తూ ఎంతో ఆనందిస్తున్నానండి,” అంటూ గురుదేవులతో అన్నాడు ఆడీ. ఆ ప్రయాణానికి నేను అతిథేయిగా వ్యవహరిస్తున్నందువల్ల, ఆడీ మెప్పుకి నాలో రవ్వంత ఉల్లాసం పెల్లుబికింది. శ్రీయు కైశ్వర్ గారు నా ఆలోచన పసిగట్టారు ; నావేపు తిరిగి గుసగుసలాడారు :

“నిన్ను నువ్వు ఉబ్బేసుకోకు ; ఆడీ, మనవి విడిచిపెట్టి పోయి ఒక సిగరెట్టు కాల్చుకురావడానికి దొరికే అవకాశాన్ని తలుచుకుని ముగ్ధుడవుతున్నంతగా ఈ ప్రకృతి దృశ్యానికి ముగ్ధుడవడం లేదు,” అన్నారాయన.

నేను అదిరిపడ్డాను. గొంతు తగ్గించి గురుదేవులతో ఇలా అన్నాను, “గురుదేవా, మీరు దయచేసి ఇలాంటి వెగటు మాటలతో మా పొత్తు చెడ గొట్టకండి. ఆడీ ఒక దమ్ముకోసం ఆరాటపడుతున్నాడంటే నేను ఒక్కనాటికి నమ్మను.” మామూలుగా, ఎవరూ అదుపుచెయ్యడానికి రొంగని మా గురుదేవుల వేపు అమమానంగా చూశాను నేను.

“సరేలే, నేను ఆడీతో ఏమీ అనను,” అంటూ గురుదేవులు ముసిముసిగా నవ్వారు. “కాని నువ్వే కాసేపట్లో చూస్తావు ; మన బండి ఆగి నప్పుడు అతను ఆ అవకాశం జారనివ్వడు.”

మా బండి ఒక చిన్న కారవాన్ సెరాయి దగ్గరికి చేరుకుంది. మా గుర్రాల్ని నీళ్ళు పట్టడానికి తోలుకువెట్టు ఉండగా, ఆడీ అడిగాడు, “గురుదేవా, నేను బండివాడితో ఖాటు కాసేపు అలా స్వారి చేసేవస్తే మీకు ఆభ్యంతరమాంది ? నాకు కొంచెం బయటిగాలి పీల్చుకోవాలని ఉంది.”

శ్రీయు కైశ్వర్ గారు అనుమతి ఇచ్చారు. కాని, “అతనికి కావలసింది స్వచ్ఛమైన గాలి కాదు, స్వచ్ఛమైన దమ్ము,” అన్నారాయన నాతో.

బండి మళ్ళీ బయల్దేరి, దుమ్ము రోడ్లమీద రొదచేసుకుంటూ ముందుకు సాగింది. గురుదేవుల కళ్ళు మిరిమిల మెరుస్తున్నాయి ; ఆయన నాతో అన్నారు :

“బండి తలుపులోంచి మెడ సారించి స్వచ్ఛమైన గాలికో ఆడి చేస్తున్న వేమిటో చూడు.”

ఆయన చెప్పినట్లు చేశాను. ఆడీ, రింగులు రింగులుగా సిగరెట్లు పొగ పదిలే కార్యక్రమంలో ఉండగా చూసి దిగ్భ్రాంతి చెందాను. షహర్‌పూ కోరుతున్నట్టుగా శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారి వేపు చూశాను.

“మీరే రైటండి ; ఎప్పటిలాగే. ఆడీ ప్రకృతి దృశ్యంతోబాటు దమ్ముకొడుతూ ఆనందిస్తున్నాడు.” మా స్నేహితుడు దాన్ని బండివాడి దగ్గర తీసుకుని ఉంటాడు ; ఆడీ కలకత్తానుంచి సిగరెట్లమ్మీ తీసుకురాలేదని నాకు ముందే తెలుసు.

నదులూ, లోయలూ, నిటారుగా నిలిచిన కొండ కొమ్మలూ, అసంఖ్యాకమైన పర్వతశ్రేణులూ గల దృశ్యాలు చూసి ఆనందిస్తూ గడి విడిచి దారిగుండా ప్రయాణం సాగించాం. ప్రతి రాత్రి మే మొక నాటు సత్రం దగ్గర ఆగి అన్నాలు వండుకునేవాళ్ళం. నేను తోంచేసినప్పుడల్లా నిమ్మరసం తీసుకోవాలని పట్టుబడుతూ శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారు, నా పథ్యం విషయంలో ప్రత్యేక శ్రద్ధ తీసుకున్నారు. అప్పటికింకా నీరసంగానే ఉన్నాను. బరబరలాడే ఆ బండి కచ్చితంగా మా ఆసాకర్యంకోసమే తయారై ఉన్నప్పటికీ— అప్పటికింకా నేను నీరసంగానే ఉన్నా— రోజు రోజుకీ ఆరోగ్యం మెరుగవుతోంది.

మేము మధ్య కాశ్మీరుకు చేరువవుతూ ఉండగా, పద్మసరోవరానికి దివ్యలోకం, నీటిమీద తేలే తోటలు, అందాం గుడ్డపందిళ్ళు వేసిన వావ

ఇళ్ళు, అనేక వంతెనలుగల జీలందది, పూలు పరిచినట్టున్న గడ్డి మైదానాలు, వీటన్నిటినీ చుట్టిఉన్న హిమాలయాలూ చూడబోతున్నామన్న ఆనందం మా హృదయాల్లో నిండింది..

మేము శ్రీనగర్ కు వెళ్ళే దారికి ఊటూఅటూ ఉన్న పొడుగాటి చెట్లు స్వాగతం పలుకుతున్నాయి. ఎత్తయిన కొండల నేపథ్యంలో ఉన్న రెండతస్తుల సత్రంలో మేము గదులు తీసుకున్నాం. అక్కడ నీటి కుళాయిల సౌకర్యం లేదు ; దగ్గరలో ఉన్న నూతిలోంచి నీళ్ళు తోడుకునే వాళ్ళం. వేసవి వాతావరణం అష్టాదశరంగా ఉంది : వెచ్చటి పగళ్ళూ చిరువలి రాత్రులూ.

శ్రీనగర్ లో శంకరాచార్య స్వామివారి ప్రాచీన ఆలయానికి యాత్ర చేశాం. ఆశాం లో ఉన్నెత్తుగా నిలిచిన ఆ గిరిశిఖరాశ్రమం మీదికి చూపు సారించి తదేకంగా చూస్తున్నప్పుడు నేను సమాధి స్థితిలోకి వెళ్ళిపోయాను. ఎక్కడో ఒక దూరదేశంలో కొండమీద వెలకొన్న ఒక భవనం తాలూకు దృశ్యం నాకు గోచరమయింది ; శ్రీనగర్ లో మహాన్నతంగా నెలకొన్న ఆ శంకరాచార్య ఆలయం రూపాంతరం చెందుతూ, అనేక సంవత్సరాల అనంతరం నేను అమెరికాలో స్థాపించిన సెల్ఫ్ రియలైజేషన్ పెలోషిప్ ప్రధాన కార్యస్థాన భవనంగా మారినట్టు దర్శనమయింది (నేను మొట్టమొదట కాలిఫోర్నియాలో లాన్ ఏంజిలీస్ ను సందర్శించి మౌంట్ వాషింగ్టన్ కొండ కొమ్మునున్న పెద్ద భవనాన్ని చూసి వప్పుడు, అంతకుపూర్వం ఎప్పుడెప్పుడో, కాశ్మీరులోనూ ఇతర చోట్లా నాకు కలిగిన అంతర్దర్శనాన్ని బట్టి వెంటనే దాన్ని గుర్తు పట్టాను).

శ్రీనగర్ లో కొన్నాళ్ళు ఉన్నాం ; ఆ తరువాత ఎనభై ఐదు వందల అడుగుల ఎత్తున ఉన్న గుల్మార్గ్ (పూలకొండ దారులు) కు బయలుదేరాం. నేను మొట్టమొదటిసారిగా తారీ గుర్రం మీద స్వారి చేసింది అక్కడే.

రాజేంద్ర చిన్నగుర్రం ఎక్కాడు ; కాని దానికి పడివడిగా పోవాంన్న ఆరాటం ఎక్కువ. చాలా నిటారుగా ఉండే ఖిల్న్ మార్గ్ లోనే పైకి పోవ దానికి సాహసించాం మేము ; అయితే ఆ దారి పుట్టగొడుగుచెట్లు దండిగా ఉండే దట్టమైన అడవిగుండా సాగింది ; అక్కడ మంచుకప్పిన దారులు తరచు ప్రమాదకరంగా ఉంటాయి. కాని రాజేంద్రుడి చిట్టిగుర్రం, నా భారీ గుర్రానికి చాలా ప్రమాదకరమైన మలుపుల్లో కూడా, ఒక్క చిటికే సేపు విశ్రాంతి నివ్వలేదు. పోటీలో కలిగే సంబంధం తప్ప మరేమీ ఎరగని రాజేంద్రుడి గుర్రం, అలుపుసొలుపు లేకుండా మునుముందుకు సాగు చూనే ఉంది.

హైరాబాద్ పెట్టిన మా పందేనికి మనోహరమైన దృశ్యరూపంలో బహుమానం దొరికింది. ఈ జన్మలో మొట్టమొదటిసారిగా, హిమాచ్ఛాదిత మైన ఉత్తరంగ హిమాలయాల్ని అన్ని వేపులనుంచీ చూశాను ; ద్రువ ప్రాంతపు పెద్దపెద్ద ఎలుగుబంట్ల స్థూలాకృతుల మాదిరిగా దొంతులు పేర్చినట్లు ఉన్నాయి ఆ కొండలు. సూర్యకాంతి ప్రసరించిన నిలాకాశనే పథ్యంలో ఆనంతదూరాలకు వ్యాపించి ఉన్న మంచు కొండల్ని అవలోకిస్తూ ఆనందాతిరేకంతో విందులు చేసుకున్నాయి నా కళ్ళు.

తళతళలాడే మంచుకొండ వాలుల్లో, కుర్రకారు సావాసగాళ్ళతో కలిసి నేనూ ఆనందంగా దొర్లాను. మా దిగుదల ప్రయాణంలో, దూరాన విశాలమైన ఒక పసుపుచ్చ పూల తివాసీ చూశాం ; వెంవెంటోయిన కొండల స్వరూపాన్ని పూర్తిగా మార్చేస్తోందని.

మా విహారయాత్రల్లో ఆ తరవాత సందర్శించినవి షాజహాన్ చక్రవర్తి, షాలిమార్ లోనూ నిశాత్ లోనూ నిర్మించిన ప్రఖ్యాత “విలాస ఉద్యానవనాలు.” నిశాత్ బాగ్ లోని పురాతన భవనం, నూటిగా నూతనమైన ఒక జలపాతం మీద నిర్మించినది. కొండల మీంచి ఉరకలుచేస్తూ వచ్చే

పడుతున్న ఉద్భృత ప్రవాహాన్ని, ఉపాయంగా పన్నిన యంత్ర సాధనాలతో క్రమబద్ధం చేసి, వన్నెవన్నెల డాబాలమించి పాటేటట్టు, కళ్ళ మీరుమిట్ట గొలిపే పూలమళ్ళ మధ్య కారంజీలోకి నీళ్ళు చిమ్మేటట్టు చేశారు. నీటి ప్రవాహం ఆ భవనంలో చాలా గదుల్లోకి కూడా ప్రవేశిస్తుంది. చివరికొక వనదేవతలా, దిగువనున్న సరస్సులోకి దిగివచ్చి పడుతుంది. గులాబీలు, ముల్లెలు, కలవలు, శ్వాప్ ద్రాగన్లు, పాస్సీలు, లావెండర్లు, గనగసాలు— ఒకటేమిటి, రకరకాల పూలు స్వేచ్ఛగా వన్నెలు వెదజల్లుతూ ఉంటాయి విశాలమైన ఉద్యానవనాల్లో. చినార్, సైప్రస్, చెరీ చెట్లు తీర్చిదిద్దినట్టున్న వరసల్లో పచ్చల ఒడ్డాణం పెట్టినట్టుంటాయి; వాటి కవతల హిమాలయోత్తంగ శిఖరాలు కఠోర తపస్సులో ఉన్నట్టుంటాయి.

కాశ్మీరు ద్రాక్షలనే పళ్ళు కలకత్తా వాళ్ళకి అవురూపం. కాశ్మీరులో మాకోసం ద్రాక్షపళ్ళ విందు ఎదురుచూస్తూ ఉంటుందని చెబుతూవచ్చిన రాజేంద్రుడు, అక్కడ పెద్ద ద్రాక్షతోటలేవీ అవుపడక, నిరాశ చెందాడు. వాడి నిరాధారమైన ఆశకు నేను ఆదపాతడపా వాణ్ణి దెప్పిపొదుస్తూనే వచ్చాను."

"ఓహో, పీకలముయ్యా ద్రాక్షపళ్ళు తినేసి నేను నడవలేకపోతున్నాను!" అనేవాణ్ణి. కంటికి కనబడని ద్రాక్షపళ్ళు నాలో సారా కారేస్తున్నాయి!" ఆ తరవాత విన్నాం, తియ్య ద్రాక్షలు కాశ్మీరుకు పడమట, కాబూలులో సమృద్ధిగా పండుతాయని. చివరికి 'రబ్బీ' (బాగా గడ్డ కట్టించిన పాలు) తో తయారుచేసి, పిస్తాపప్పు గుండ్లతో పరిమళం తెప్పించిన ఐస్ క్రీమ్ తోనే మేము సరిపెట్టుకున్నాం.

మేము 'షికారా'నే చిన్న పడవల్లో తిరిగాం; ఈ పడవల్లో నీడ ఇవ్వడానికి, ఎరుపు కసీదాలు తుట్టిన గుడ్డ పందిళ్ళున్నాయి. డార్ సర

స్పృకు, జలమయమైన సాలెగూడు వంటి కాలవలు అట్లుకొని ఉన్నాయి. వాటిలో చాలాసార్లు తిరిగాం. ఇక్కడ సిటిమీద తేలే తోటలు లెక్కలేనన్ని ఉన్నాయి. కొయ్యబాదులూ మట్టి పెట్టి నాటరకంగా తయారుచేసిన ఈ తోటలు చూసి దిగ్భ్రమ చెందుతాం ; సీశ్వమధ్య కూరగాయలూ, పుచ్చకాయలూ పెరుగుతూ కనిపించడమే పెద్ద విడ్డూరం. అప్పుడప్పుడు ఒక్కొక్క రైతు కనిపిస్తూ ఉంటాడు ; 'నేలకు పాతుకుపోయి ఉండడ' మంటే రోత పుట్టి కాబోలు, తన నల్పదరం "కూమి"ని, అనేక కాలు గల ఆ సరస్సులో మరో కొత్తవోటికి లాక్కుపోతూ ఉంటాడు.

ఈ అంతస్తుల లోయలో ప్రపంచం అందాలన్నీ సూక్ష్మరూపంలో ఆవిర్భవించినట్లు అవుపిస్తాయి. కాశ్మీర పట్టమహిషికి కొండలే కిరీటం, సరస్సులు పుష్పహారాలు, పూలు పాదరక్షలు. తరవాత కొన్నేళ్ళకు నేను అనేక దేశాల్లో పర్యటించిన తరవాత, కాశ్మీరును ప్రపంచంలోకల్లా అందమైన ప్రకృతి దృశ్యాలుగల ప్రదేశంగా తరచు ఎందుకంటూ ఉంటారో అవగాహన చేసుకున్నాను. స్వీట్జర్లాండ్లోని ఆల్ప్స్ పర్వతాలకు, స్కాట్లండ్లోని లాచ్ లోమండ్కు, అద్భుతమైన ఇంగ్లీషు సరస్సులకు ఉన్న అందాలు కొన్ని దానికి ఉన్నాయి. కాశ్మీరువచ్చే ఆమెరికా యాత్రకుడికి, అలాస్కాలోని ఎగుడుదిగుడు కొండల శోభనూ డెన్మార్డ్ సమీపంలో ఉన్న ఫైక్ శిఖరాన్నీ గుర్తుకు తెచ్చేవి చాలా ఉన్నాయి.

ప్రకృతి దృశ్యాల అందాల పోటీలో ప్రథమ బహుమతికి నేను, మెక్సికోలోని జోఖిమిల్కో అద్భుత దృశ్యాన్నికాని. కాశ్మీరులోని సరస్సుల్ని కాని పోటీకి నిలబెడతాను. జోఖిమిల్కోలోని అనేక జలదారులతో ఉల్లాసంగా తిరిగే చేపల నడుమ పుబ్బులూ, కొండలూ, పార్లర్ చెట్లూ ప్రతిఫలిస్తూ ఉంటాయి. కాశ్మీరు సరస్సులు అందాల కన్నెయితే, వాటిని తీవ్రంగా ఒక కంట కనిపెట్టి వాటికి కాపుదల కల్పించేవి హిమాలయాలు.

ఈ ప్రదేశాలు రెండూ భూమిమీదున్న మనోహర ప్రదేశాలన్నిటిలోకి అత్యుత్తమంగా నా మనస్సులో ప్రముఖంగా నిలిచిపోతాయి.

అయినప్పటికీ యెలోస్టన్ జాతీయోద్యానం, కొలరడోలోని గ్రాండ్ బ్యాన్, అలాస్కా ప్రదర్శించే అద్భుతాలు దర్శించినప్పుడు నేను అప్రతిభుజ్ఞి అయ్యాను. లెక్కలేనన్ని ఉడుకునీటి బుగ్గలూ, దాదాపు గడియారం పనిచేసేటంట క్రమబద్ధతతో, గాలిలో ఉష్ణోచ్ఛ్వాసాన్ని ఎగజిమ్ముతూ ఉండడం భూమిమీద, బహుశా ఒక్క యెలోస్టన్ ప్రాంతంలో తప్ప మరెక్కడా చూడమనుకుంటాను. ఈ అగ్నిపర్వత ప్రాంతంలో ప్రకృతి, పూర్వస్పృష్టి తాలూకు నమూనా ఒకటి నిలిపి ఉంచింది : ఉష్ణగంధకం ఊటలూ, విమలక, సీలమణి పద్మాల చుడుగులూ, ఉద్భవమైన నీటి బుగ్గలూ, స్వేచ్ఛగా తిరుగుతుండే ఎలుగుబంటూ, తోడేళ్ళూ, అడవి దున్నలూ, ఇతర వన్యప్రాణులూ అపువీస్తాయి. వోల్ఫ్ మింగ్ రోడ్ల వెంబడి మోటారుకారులో ప్రయాణంచేస్తూ “దెవిల్స్ పెయింట్ పాథ్” (రాకాసి రంగుల దాస) అనే, బుడగలు పచ్చే ఉడుకుడుకు ఖురదనేల వరకు సాగుతూ, గలగలలాడే నీటి ఊటల్ని, ఎగిసిపడే నీటి బుగ్గల్ని, అవిరి కారంజీల్ని గమనిస్తూ ఉన్నప్పుడు, యెలోస్టన్ కున్న విశిష్టతనుబట్టి, అది ప్రత్యేక బహుమతి పొందడానికి అర్హమైందని చెప్పాలనిపించేది.

కాలిఫోర్నియాలో యోస్ మైట్ లో ఉన్న పురాతన సతత హరిత శంకృకార వృక్షాలు రాచరీవితో, భారీ స్తంభాలు ఆకాశంలో పైపైకి చొచ్చుకుపోతున్నట్టుగా సాగిపోతూ, దివ్యనైపుణ్యంతో రూపకల్పన చేసిన సహజమైన ఆకుపచ్చ గుడిగోపురాలు. ప్రాచ్య ప్రపంచంలో అద్భుతమైన జలపాతాలు ఉన్నప్పటికీ, కెనడా సరిహద్దు దగ్గర న్యూయార్క్ లో ఉన్న నయాగరా ఉద్భవ స్థానానికి వాటిలో ఏదీ దీటురాదు. కెంటకీలో ఉన్న బ్రహ్మాండమైన గుహ, న్యూ మెక్సికోలో ఉన్న కార్న్ బెల్ టౌన్

గుహలూ చిత్రమైన గంధర్వ లోకాలు. గుహల పై కప్పులనుంచి కిందికి వేలాడుతూ కింది నీళ్ళలో ప్రతిబింబించే పొడుగాటి సున్నపురాతి స్తంభాలు, మానవుడు ఊహించిన పరలోక సౌందర్యాన్ని ప్రకాశింప చేస్తాయి.

కాశ్మీరులో, అందానికి ప్రపంచ ప్రఖ్యాతిపొందిన ప్రజలు చాలా మంది, యూరోపిన్లంత తెల్లగానూ ఉంటారు; వాళ్ళలాగే మొక్కుట్లు, అస్థినిర్మాణమూ ఉంటాయి; చాలామందికి నీలికళ్ళూ లేతపన్నె జుట్టూ ఉంటాయి. పాశ్చాత్య దుస్తులు ధరించినప్పుడు వాళ్ళు ఆమెరికన్లలా కనిపిస్తారు. హిమాలయాల చల్లదనం కాశ్మీరీలకు, ఎండ ఉడుకుకు ఉపశమనం కలిగించి శరీరచ్ఛాయ లేతపన్నెలో ఉండేట్టు చేస్తుంది. భారత దేశపు ఉష్ణమండల అక్షాంశరేఖల వెంబడి దక్షిణాన దిగవకు ! పయాణం చేసేవాళ్ళు, రానురాను మరింత సలుపుదేరినవాళ్ళను చూస్తారు.

కాశ్మీరులో కొన్ని వారాలపాటు ఆనందంగా గడిపిన తరువాత, శ్రీరాంపూర్ కాలేజీలో శీతాకాలపు యెరంకు అందుకోడానికని బెంగాలుకు తిరిగి వెళ్ళడానికి ఏర్పాట్లు చేసుకోవలసి వచ్చింది. శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు, కనాయి, అదీ శ్రీనగర్ లో మరికొన్నాళ్ళపాటు ఉండిపోవలసి వచ్చింది. నేను బయలుదేరడానికి కొద్దిగా ముందు గురువేపులు, తమ దేహం కాశ్మీరులో బాధకు గురికావలసి వస్తుందని సూచనగా తెలియజేశారు.

“గురువేవా, మీ ఆరోగ్యం నిశ్శేపంగా ఉంది,” అన్నాను నేను అభ్యంతరం తెలుపుతూ.

“నేను ఈ లోకాన్ని వదిలేసే అవకాశం కూడా లేకపోయింది,” అన్నారాయన.

“గురుజీ! ఇప్పుడప్పుడే ఈ దేహాన్ని విడిచిపెట్టనని మాట

ఇవ్వండి. మీరు లేకుండా గడుపుకోడానికి నేను బొత్తిగా సిద్ధపడలేదు,” అంటూ ప్రాధేయపూర్వకంగా ఆయన పాదాల మీద పడ్డాను.

శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు మౌనం వహించారు; కాని దయార్థగ్రుచ్చితో ఆయన నవ్వి నవ్వి చిరునవ్వువల్ల ఆయన నాకు భరోసా ఇచ్చినట్టనిపించింది. మనస్సు ఒప్పకపోయినా అయన్ని విడిచి వెళ్ళిపోయాను.

“గురుదేవులు ప్రమాదకరమైన జబ్బులో ఉన్నారు.” ఆడీ ఇచ్చిన ఈ తంతి, నేను శ్రీరాంపూర్ కు తిరిగివచ్చిన కొన్నాళ్ళకు నాకు అందింది.

“గురుదేవా, మీరు నన్ను విడిచి వెళ్ళనని మాట ఇచ్చుని మిమ్మల్ని కోరుకున్నాను. మీరు దయచేసి దేహాన్ని నిలుపుకోండి; లేకపోతే నేను కూడా చచ్చిపోతాను,” అంటూ నేను, వ్యగ్రంగా మా గురుదేవులకు ఒక తంతి ఇచ్చాను.

“సి కోరికే నెరవేరనియ్యి.” కాశ్మీరునుంచి గురుదేవుల సమాధానమిది.

కొన్నాళ్ళలో ఆడీ దగ్గర్నుంచి ఉత్తరం వచ్చింది; అందులో, గురుదేవులు కోలుకున్నారని రాశాడు. ఆ మరుసటి పక్షంలో శ్రీరాంపూర్ కు తిరిగి రాగానే గురుదేవుల దేహాన్ని చూద్దనుకదా, బరువుతగ్గి చిక్కి సగమయారు. నా కెంతో దుఃఖం కలిగింది.

శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు, శిష్యుల అదృష్టంవల్ల, వాళ్ళ పాపాల్లో చాలా మట్టుకు కాశ్మీరులో ఆయనకు వచ్చిన తీవ్రజ్వరాన్ని దగ్గం చేసేశారు. జబ్బును భౌతికంగా బదలాయించు చేసే ఆధ్యాత్మికపద్ధతి, బాగా ఉన్నత స్థితికి చేరుకున్న యోగులకు తెలుసు. బలహీనుడు పెద్ద బరువు మోసుకోడానికి బలమైనవాడు సాయపడవచ్చు; ఆధ్యాత్మికంగా ఉత్కృష్టస్థితి వందుకున్న ఆతీత మానవుడు, కర్మ సంబంధమైన భారాల్లో కొంతభాగం

తాను వహించి తన శిష్యుల శారీరక మానసిక బాధల్ని కనీస స్థాయికి తగ్గిస్తాడు. ధనవంతుడొకడు, వ్యర్థుడైన తన కొడుకు చేసిన పెద్ద అప్పు తాను తీర్చేసి దానివల్ల కలిగే విపత్కర పరిణామాలనుంచి అతన్ని ఎలా రక్షిస్తాడో, అదే విధంగా గురువు, తన శిష్యుల దైన్యాన్ని తగ్గించడానికి తన శారీరక సంపదలో కొంత భాగాన్ని ఇచ్చాపూర్వకంగా త్యాగం చేస్తాడు.

ఒకానొక రహస్య యోగపద్ధతి ద్వారా సాధువు తన మనస్సునూ సూక్ష్మదేహాన్నీ పీడిత వ్యక్తి మనస్సుతోనూ సూక్ష్మదేహంతోనూ అనుసంధానం చేస్తాడు. ఆ జబ్బు పూర్తిగాగాని కొంతమట్టుకుగాని యోగి భౌతికరూపానికి సంక్రమించడం జరుగుతుంది. అయితే యోగి, దేహమనే పొలంలో దేవుడనే పంటను కోసి కుప్పవేసుకున్నందువల్ల ఇక ఆ దేహంతో ఆయనకి ప్రమేయం ఉండదు. ఇతరుల బాధలు తొలగించడానికి ఆయన దాన్ని జబ్బుపడనిచ్చినా, కాలుష్యానికి లోనుకాజాలని ఆయన మనస్సు, ఎటువంటి ప్రభావానికి లోనుకాదు. అటువంటి సహాయం చెయ్యగలుగుతున్నందుకు తాము అదృష్టవంతులమని అనుకుంటారు. చివరికి మోక్షం పొంది ఈశ్వరసాయుజ్యం సాధించడమంటే, నిజానికి, మానవ శరీరం దాని ప్రయోజనాన్ని పూర్తిగా నెరవేర్చేటట్లు చూడడమే; అప్పుడు యోగి దాన్ని, తనకు ఉచితమని తోచిన విధంగా చేస్తాడు.

ఆధ్యాత్మిక సాధనాల ద్వారా నయితేనేమి, జ్ఞానోపదేశం ద్వారా నయితేనేమి, సంకల్పశక్తివల్ల నయితేనేమి, ఒకరికున్న జబ్బును శారీరకంగా బదలాయించడంవల్ల నయితేనేమి మానవజాతి దుఃఖాల్ని నివృత్తి చెయ్యడమే లోకంలో గురువు చేసే పని. గురువు, తాను కోరుకున్నప్పుడల్లా అనివేతన స్థితికి వెళ్ళిపోయి శారీరక దుగ్మతను విస్మరించగలుగుతాడు; ఒక్కొక్కప్పుడు తన శిష్యులకొక ఆదర్శం నిరూపించడంకోసం

శారీరక బాధను గంభీరంగా ఓర్చుకోదలుస్తాడు. ఇతరుల జబ్బుల్ని తాను పహించడంవల్ల యోగి, వాళ్ళకోసం, కర్మసంబంధమైన కార్యకారణ నియమాన్ని పాటిస్తాడు. ఈ నియమం యాంత్రికంగా లేదా గణితశాస్త్రీయంగా పనిచేస్తుంది ; దివ్యజ్ఞానం కలిగిన వ్యక్తులు, అది పనిచేసే తీరు తెన్నులను శాస్త్రీయంగా నిర్దేశించగలరు.

ఒక యోగి మరొక వ్యక్తికి ఉన్న జబ్బు నయంచేసినప్పుడల్లా తాను జబ్బుపడవలసిన అవసరం, ఆధ్యాత్మిక నియమాన్నిబట్టి ఏమీ ఉండదు. ఆధ్యాత్మికంగా స్వస్థత చేకూర్చే వ్యక్తికి ఏ హానీ కలక్కుండా ఉండే విధంగా తక్షణ నివారణ కలిగించే వివిధ పద్ధతులు సాధువుకు తెలిసి ఉండడంవల్ల ఆ పరిజ్ఞానం ద్వారానే సాధారణంగా జబ్బులు నయం చెయ్యడం జరుగుతుంది. అయితే ఎప్పుడో ఒక్కొక్క సందర్భంలో మాత్రం గురువు, తన శిష్యుల్లో ప్రగతి పరిణామాన్ని అతిత్వరితంగా రప్పించాలని ఆశించినప్పుడు, వాళ్ళ అవాంఛనీయ కర్మఫలంలో చాలా భాగం తన శరీరానికి సంక్రమింపజేసుకొని స్వచ్ఛందంగా అనుభవిస్తాడు.

అనేకమంది చేసిన పాపాలకు ఏసుక్రీస్తు, తనను పరిహారంగా నిరూపించుకున్నాడు. తనకున్న దివ్యశక్తులకు¹ క్రీస్తు, కార్యకారణ సంబంధమైన సూక్ష్మ విశ్వనియమంతో ఇచ్చాపూర్వకంగా సహకరించి ఉండకపోయినట్లయితే శిలువ వెయ్యడంవల్ల చనిపోవలసిన స్థితికి ఒక్క నాటికి లోనయ్యేవాడు కాదు. ఆ ప్రకారంగా ఆయన ఇతరుల కర్మ ఫలాల్ని, ముఖ్యంగా తన శిష్యుల కర్మఫలాల్ని, తనమీద వేసుకొన్నాడు.

1. ఇక శిలువ వెయ్యడానికి తీసుకువెళ్లారనగా క్రీస్తు ఇలా అన్నాడు : “నేను నా తండ్రిని ఇప్పుడు ప్రార్థించలేననీ, ఆయన ఇప్పటికప్పుడు నాకు పన్నెండు సైనికదళాలకుమించి దేవదూతల్ని ఇవ్వడనీ అనుకుంటున్నారా ? కానీ అలా జరిగినట్లయితే పవిత్ర గ్రంథాల్లో చెప్పింది నెరవేరడం ఎలా ? అది నెరవేరకుండా ఉండడం ఎలా ?” -మత్తయి 26 : 53-54 (బైబిలు).

ఈ విధంగా వాళ్ళు అత్యంతపరిశుద్ధులై, ఉత్తరోత్తరా తమకు సిద్ధించే సర్వవ్యాపక చైతన్యాన్ని లేదా హోలీ స్పిరిట్ను (పరిశుద్ధాత్మను) దరించడానికి ఆర్జుత పొందారు.¹

కేవలం ఆత్మసాక్షాత్కారం పొందిన గురువు మాత్రమే తన ప్రాణ శక్తిని బదిలీ చెయ్యడంకాని, ఇతరుల జబ్బుల్ని తన శరీరంలోకి రప్పించుకోడం కాని చెయ్యగలడు. మామూలు మనిషి, రోగనివారణ చేసే ఈ యోగపద్ధతిని అవలంబించలేదు; అతనలా చెయ్యడం అశింపదగ్గవి కూడా కాదు. ఎంచేతంటే, అనారోగ్యమైన శరీర సాధనం, గాఢమైన ద్యానానికి అవరోధం. మానవుడు తన శరీరాన్ని మంచి స్థితిలో ఉంచుకోడం అతని విద్యుత్తరర్థంగా ప్రాందవ పవిత్ర గ్రంథాలు మోషేసాయి; లేకపోతే అతని మనస్సు భక్తితత్పరమైన ఏకాగ్రతలో కుదురుగా నిలబడలేదు.

అయితే అత్యంత దృఢమైన మనస్సు మాత్రం శరీర బాధలన్నిటినీ అధిగమించి ఆత్మసాక్షాత్కారం సిద్ధింపజేసుకోగలడు. అనేకమంది సాధువులు అనారోగ్యాన్ని భాతరు చెయ్యకుండా దైవాన్వేషణలో విజయం పొందారు. సెంట్ ఫ్రాన్సిస్ ఆఫ్ అసిసీ తాను జబ్బులతో తీవ్రంగా బాధపడుతూ ఉండి కూడా ఇతరులకు నయం చేశాడు; అంటే కాదు, చచ్చిపోయిన వాళ్ళను బతికించాడు కూడా.

వెనక నాకు తెలిసిన భారతీయ సాధువు కొకాధునకు తెలివాళ్ళలో ఒంట్లో సగభాగంవరకు పుండ్లతో నిండిపోయి ఉండేది. ఆయనకు మధుమేహవ్యాధి ఎంత తీవ్రంగా ఉండేదంటే, పట్టుమని పదిహేను నిమిషాల పాటు నిలకడగా ఒకచోట కూర్చోలేకపోయేవాడు. కాని ఆయన ఆధ్యాత్మిక ఆకాంక్ష మాత్రం దుర్నిరోధమైనది. “ప్రభూ, నా శిథిలాలయంలోకి.

1. యోక్స్ 1 : 8, 2 : 1-4 (చైతన్య).

పస్తావా నువ్వు?" అంటూ ప్రార్థించేవాడు. ఆనంతమైన సంకల్పశక్తి పాటవంతో ఆ సామెత క్రమక్రమంగా, రోజుకు పద్దెనిమిది గంటలపాటు పద్మాసనంలో కూర్చుని సమాధిలో తన్మయుడై ఉండే స్థితికి వచ్చాడు. "మూడేళ్ళు గడిచేసరికి, ఆ ఆనంతజ్యోతి నాలో మహోజ్వలంగా ప్రకాశించడం గమనించాను. ఆ తేజస్సుకు ఆనందిస్తూ మైమరిచిపోయాను. దైవకృపవల్లనే నా శరీరం సంపూర్ణారోగ్యం పొందిందని, ఆ తరవాత గమనించాను," అని నాకు చెప్పారాయన.

భారతదేశంలో మొగలు సామ్రాజ్య స్థాపకుడైన బాబరు చక్రవర్తి (1483-1530) కి సంబంధించి చరిత్ర ప్రసిద్ధమైన రోగనివారణ సంఘటన ఒకటి ఉంది. ఆయన కొడుకు హుమాయూన్ తీవ్రంగా జబ్బు పడ్డాడు. ఆ జబ్బు తనకు వచ్చి, తన కొడుకు బతికి బయటపడరాన్న దృఢ నిశ్చయంతో సంతప్తహృదయుడై ప్రార్థించాడా తండ్రి. హుమాయూన్¹ కోలుకున్నాడు; బాబరు వెంటనే జబ్బు పడ్డాడు; తన కొడుక్కి వచ్చిన జబ్బుతోనే ఆయన చనిపోయాడు.

1. హుమాయూన్ అక్కర చక్రవర్తికి తండ్రి. మొదట్లో అక్కర చక్రవర్తి ఇస్లాం మతాన్ని దాటి హిందూవుల్ని హింసించాడు. ఆ తరవాత ఆయన, 'నాలో జ్ఞానం పెరిగేకొద్దీ, నేను అవమానంతో కుంగిపోయాను,' అన్నాడు. "దివ్యలీలలు ప్రతి మతంవాళ్ళ మందిరాల్లోనూ సంభవిస్తాయి." భగవద్దీక్షను పారశీక భాషలోకి అనువదించే ఏర్పాటు చేశాడతను. అంతే కాకుండా, రోమ్ నుంచి అనేకమంది జెనూయిన్ ఫాదర్లను తన ఆస్థానానికి ఆహ్వానించాడు. అక్కర, ఈ కింద పేర్కొన్న సూక్తి క్రీస్తు చెప్పినట్లుగా పొరపాటు పడ్డాకూడా, అభిమాన పురస్కరంగా ఉదాహరించాడు (అక్కర కొత్తగా నిర్మించిన వలేఫూర్ సిక్రీ నగరంలో విజయతోరణం మీద చెక్కించినది); "మేరీ కుమారుడు ఏను (ఆయన ఆత్మకు శాంతి లభించుగాక!) ఇలా అన్నాడు: 'ఈ ప్రపంచం ఒక వంటెన; దానిమీంచి సాగిపో; కాని దానిమీద ఇల్లు కట్టకు.'"

మహాపురుషులకు శాండో¹మాదిరి ఆరోగ్యం. ఒక పంచాలని చాలామంది నమ్మకం. ఈ ఊహ నిరాధారమైనది. వితరణముండా చెక్కు చెదరకుండా ఉన్న ఆరోగ్యం అంతరిక జాగృతిని సూచిస్తుండనూనికి ఎలా పీలు లేదో, అలాగే రోగిష్టి శరీరం ఉన్న మాత్రాన ఒక స్వచ్ఛమవుకు దివ్యశక్తులు లేవని చెప్పడానికి కూడా పీలులేదు. స్వచ్ఛమవును సుప్త పట్టడానికి వీలయిన అర్హతలు ఆధ్యాత్మికమైనవే కాని, శారీరకమైనవి కావు.

ఆధ్యాత్మిక విషయాలమీద చారాళంగా మాట్లాడడం కాని, చాయడం కాని చేసేవాడు సద్గురువై ఉంటాడని, తబ్బిబ్బయిన సాధకులు అనేక మంది పొరపాటున అనుకుంటూ ఉంటారు. అయితే ఎవరయినా సద్గురువని చెప్పడానికి నిదర్శనం, తన సంకల్పానుసారంగా ఊపిరితెకుండా ఉండే స్థితికి (సవికల్ప సమాధి) వెళ్ళే సామర్థ్యంలోనూ నిర్వికారమైన ఆనందాన్ని (నిర్వికల్ప సమాధి) సాధించడంలోనూ కనిపిస్తుంది. కేవలం ఈ ఉపలబ్ధులవల్ల మాత్రమే మానవుడు, 'మాయ' అనే ద్వంద్వోపేతమైన విశ్వభ్రాంతిని తాను జయించినట్టు నిరూపించుకోవచ్చునని ఋషులు చెప్పారు. "ఏకం సత్" ("ఉండేది ఒకే ఒకటి") అంటూ, అనుభూతి అగాధాల్లోంచి గొంతెత్తి చెప్పేవాడు ఆతనొక్కడే.

"అజ్ఞానం కారణంగా ద్వంద్వ భావం ఉన్నప్పుడే సమస్త వస్తువుల్ని ఆత్మకు భిన్నంగా చూస్తాడు," అని రాశారు, అద్వైత మహాప్రపత్త ఆచార్య శంకరులు. "ప్రతిదీ ఆత్మగానే అవగతమైనప్పుడు, ఒక్క అణువును కూడా ఆత్మకు భిన్నంగా దర్శించడం జరగదు... మేలుకున్న తరవాత కం ఎలా ఉండదో అచ్చం అలాగే, సత్యాన్ని

1. "ప్రపంచంలో అందరికన్న జరిపు"డిగా పేరుగన్న ఒక జర్మన్ క్రిడాకారుడు (మరణం 1915).

గురించిన జ్ఞానం ఉదయించినప్పుడు, శరీరానికున్న మిథ్యాత్వంవల్ల అనుభవించవలసిన పూర్వకర్మ ఫలాలన్న వేపి ఉండవు."

మహాగురువులు మాత్రమే శిష్యుల కర్మను తాము వహించగలరు. శ్రీయు క్తేశ్వర్ గారు, తమ శిష్యులకు ఆ విచిత్రరీతిలో సహాయపడడానికి తమలోని చిచ్చుక్తినుంచి అనుమతిపొంది ఉండేనే కాని శ్రీనగర్ లో జబ్బుపడి ఉండేవారు కారు. దై వాజ్ఞల్ని పాలించడానికి సమకూరిన సునిశితమైన జ్ఞానంలో దై వానుసంధాన పరాయణులైన మా గురుదేవుల్ని మించినవాళ్ళు సక్పతు.

బాగా చిక్కిపోయిన ఆయన శరీరాన్ని చూసి సానుభూతితో

1. కాశ్మీర రాజధాని శ్రీనగర్ ను ఆశోక చక్రవర్తి క్రీ. పూ. మూడో శతాబ్దిలో నిర్మించాడు. అక్కడాయన 500 మఠాలు కట్టించాడు. తరవాత వెయ్యి సంవత్సరాలకు చ్చూయెన్ స్థాంగ్ అనే చైనా యాత్రికుడు కాశ్మీరు దర్శించిన నాటికి పాటలో ఇంకా 100 మఠాలు నిలిచి ఉన్నాయి. పాపియాన్ (ఐదో శతాబ్ది) అనే మరో చైనా రచయిత, పాటలీపుత్రం (ఇప్పుడి పాట్నా) లో ఆశోకుడు నిర్మించిన విశాల రాజప్రసాదం శిథిలాలు చూసి, వాస్తుకళలోనూ అలంకరణ శిల్పకళలోనూ ఆ నిర్మాణానికీగల అద్భుత సౌందర్యాన్నిబట్టి అది, 'మానవ మాత్రుల చేతుల్లో ఏయారయింది కాదు' అనిపిస్తుందని రాశాడు.

పాటలీపుత్ర నగరానికి ఆకర్షకమైన చరిత్ర ఉంది. బుద్ధ భగవానుడు క్రీ. పూ. ఆరో శతాబ్దిలో దర్శించిననాటికి ఈ ప్రదేశంలో అనామకమైన ఒక చిన్నకోట ఉండేది. ఆయన దీని భవిష్యత్తునుగురించి జోస్యం చెబుతూ, "ఆర్య జాతి జనులు ఏయే దూరప్రాంతాల్లో నివసిస్తారో, వర్తకులు ఏయే దూరప్రాంతంకు ప్రయాణిస్తారో అక్కడివరకు ఈ పాటలీపుత్రమే ప్రధాన నగరమవుతుంది; అన్ని రకాల వస్తువుల క్రయవిక్రయాలకూ కేంద్రమవుతుంది," (మహాపరినిర్యాణ సూత్రం) అన్నాడు. రెండు శతాబ్దాల తరవాత ఈ పాటలీపుత్రం చంద్రగుప్త మౌర్యుడి విశాల సామ్రాజ్యానికి రాజధాని అయింది ; ఆయన చునమడు ఆశోకుడు ఈ నగరానికి ఇతోధిక వైభవాన్ని శోభనూ చేకూర్చాడు.

నాలుగు ముక్కలు అనడానికి నేను సాహసించినప్పుడు, మా గురుదేవులు ఉల్లాసంగా ఇలా అన్నారు :

“దీని లాభాలు దీని కున్నాయి ; కొన్నేళ్ళుగా నేను వేసుకోని కొన్ని చిన్న ‘గంజీ’ (తోపలి చొక్కా) ల్లోకి ఇప్పుడు దూరగలుగు తున్నాను !”

గురుదేవుల చమత్కారం వింటూ ఉండే సెంట్ ప్రాన్సిస్ డి సేల్స్ అన్న మాటలు నాకు గుర్తు వచ్చాయి : “దుఃఖించే సాధువు సాధువే కాడు. !”

అధ్యాయం : 22

రాతిబొమ్మ గుండె

“పతివ్రత ఆయన పొందూ స్త్రీగా, నేను మా ఆయన్నిగురించి ఫిర్యాదు చేసుకోదలచలేదు. కాని భౌతికవాదపరమైన ఆయన అభిప్రాయాలు మార్చుకోగా చూడాలని తపిస్తున్నాను. నా ధ్యానంగడిలో ఉన్న సాధువుల పటాలు చూసి వెక్కిరించడం ఆయన కోసరదా. ఒకే తమ్ముడూ, నువ్వుయిన విషయంలో సాయం చెయ్యగలవని నాకు గాఢమైన విశ్వాసం ఉంది. చేస్తావా మరి ?”

మా పెద్దక్క రమ, బతిమాలుకుంటూ నావేపు చూసింది. కలకత్తాలో గిరీష్ విద్యారత్న సందులో ఉన్న వాళ్ళింటికి వెళ్ళి నేను కాసేపు కూర్చున్నప్పుడు జరిగిందిది. ఆమె వెల్లడించిన కోరిక నా మనస్సు కరిగించింది ; ఎంచేతంటే నా చిన్నతనంలో ఆమె నా మీద గాఢమైన ఆధ్యాత్మిక ప్రభావాన్ని ప్రసరింపజేసింది ; అంతే కాకుండా, అమ్మ పోవడంతో మా కుటుంబంలో ఏర్పడ్డ వెలితి పూరించడానికి ఆమె ఎంతో ఆప్యాయంగా ప్రయత్నించింది.

“అక్కయ్యా, నేను చెయ్యగలిగిందల్లా చేస్తాను,” అంటూ నేను చిరునవ్వు నవ్వాను ; మామూలుగా ఆమె ముఖంలో కనిపించే ప్రకాశ తకూ ఉల్లాసానికి భిన్నంగా ఇప్పుడు స్పష్టంగా అవుపిస్తున్న విషాదాన్ని తొలగించాలని నా ఆశురత.

దీనికొక దారి చూపించమని నేనూ రమా కాసేపు మానగా

ప్రార్థన చేశాం. అప్పటికి ఒక ఏడాదికిందట మా ఆక్క తనకి 'క్రియా యోగ' దీక్ష ఇమ్మని సన్ను అడిగింది ; దాంట్లో ఆమె చెప్పకోదగినంత ప్రగతి సాధించింది.

రోపలినుంచి ఒక ప్రేరణ సన్ను చశవరుడుకుంది. 'రేపు నేను దక్షిణేశ్వరంలో కాలికాదేవి గుడికి వెళ్తున్నాను. నువ్వు కూడా నాతో రా. మీ ఆయన్ని కూడా చనలో రావడానికి ఒప్పించు. ఆ పవిత్ర ప్రేతం తోని స్పందనల్లో జగన్మాత ఆయన హృదయాన్ని స్పృశిస్తుందని నా కనిపిస్తోంది. కాని ఆయన్ని చనం రమ్మనడానికి కారణం మట్టుకు బయటపెట్టకు,' అన్నాను.

అక్కయ్య ఆశపడుతూ ఒప్పుకుంది. మర్నాడు పొద్దున, రమా వాళ్ళాయనా నాతో రావడానికి సిద్ధంగా ఉన్న సంగతి తెలిసి సంతోషించాను. మా గుర్రబ్బండి అప్పర్ సర్క్యులర్ రోడ్డునుంచి దక్షిణేశ్వర్‌కు సాగిపోతూ ఉండగా మా బావగారు సర్టీ చంద్రబోసుగారు, ఆధ్యాత్మిక గురువుల యోగ్యతను అపహాస్యం చేస్తూ కురికిపోయారు. రమ రోపల్లోపల ఏడుస్తోందని గమనించాను.

"అక్కయ్యా, హుషారుగా ఉండాలి నువ్వు!" అంటూ ఆమె చెవిలో గొణిగాను. "తన వెక్కిరింతకు మనం ఉడుక్కుంటామన్న నమ్మకంతో తప్పిపడే అవకాశం మీ ఆయనకి ఇయ్యకు."

"ముకుందా, పనికిమాలిన బడాయికోరుల్ని ఎలా మెచ్చుకుంటావు నువ్వు?" అంటూ అడుగుతున్నాడు సర్టీ. "సాధువు కంటబడ్డమే నాకు వెంపరంగా ఉంటుంది. ఉంటే ఎముకలపోగు లాగయినా ఉండాడు, లేక పోతే ఏనుగున్నలా బలిసిపోయేయినా ఉంటాడు!"

నేను విరగబడి నవ్వాను— దీనికి సర్టీ చిరాకుపడ్డాడు. మోహం

ముడుచుకుని గమ్మున కూర్చున్నాడు. మా బండి దక్షిణేశ్వర ఆలయం ఆవరణలోకి ప్రవేశించేసరికి ఆయన వెటకారంగా పళ్ళు ఇకిలించాడు.

“ఈ విహారయాత్ర, బహుశా నన్ను మార్చడానికి వేసిన పథక మనుకుంటాను.”

నేను దానికి జవాబు చెప్పకుండా పక్కకి తిరిగేసరికి, ఆయన నా చెయ్యి పట్టుకున్నాడు.

“ఇదేగో, కుశ్ర సన్యాసిగారూ, దేవాలయం అధికారులతో మాట్లాడి మన మధ్యాహ్న భోజనాలకి తగ్గ ఏర్పాట్లు చెయ్యడంమాత్రం మరీ పోకండి!” గుడి పూజారులతో ఎటువంటి సంభాషణ చేసే అవసరం తనకు లేకుండా చేసుకోవాలనుకున్నారు సర్టీగారు.

“నే నిప్పుడు ద్యానం చేసుకోబోతున్నాను. మీ భోజనంగురించి దిగులు పడకండి,” అని కరుకుగా జవాబిచ్చాను. “ఆ సంగతి అమ్మ వారు చూసుకుంటుంది.”

“నా కోసం అమ్మవారు ఒక్క పని కూడా చేస్తుందన్న నమ్మకం నాకు లేదు, కాని నా భోజనానికి నిన్నే బాధ్యుణ్ణి చేస్తున్నాను.” సర్టీ గారి మాటల్లో బెదిరింపు ఉంది.

కాళికాదేవి (ప్రకృతిమాత రూపంలో ఉన్న దేవుడు) విశాలమైన ఆలయానికి ముందు భాగంలోని ముఖమంటపంలోకి నే నొక్కణ్ణి సాగాను. ఒక స్తంభం దగ్గర నీడపట్టు చూసుకుని పద్మాసనం వేసుకుని కూర్చున్నాను. అప్పటికే సుమారు ఏడుగంటలయి ఉంటుంది కాని, మరి కాస్తే పట్లో బాగా పొద్దెక్కి ఎండ మాడేస్తుంది.

నేను భక్తితత్పరుణ్ణి సమాధి స్థితిలోకి వెళ్తు ఉన్నకొద్దీ బాహ్య స్పృహ తగ్గుతూ వచ్చింది. నా మనస్సు కాళికాదేవి మీద ఏకాగ్రంగా

నిలిచింది. దక్షిణేశ్వర ఆలయంలో ఉన్న ఆ ఆమ్మవారి విగ్రహం, రామకృష్ణ పరమహంస అనే మహాగురువుని ఆరాధనమూర్తిగా ప్రత్యేకత సంతరించుకొన్నది. సంతప్త హృదయంతో ఆయన చేసే విన్నపాలకు సమాధానంగా ఆ శిలావిగ్రహం, తరచు సజీవరూపం దాల్చి ఆయనతో మాట్లాడుతూ ఉండేది.

“శిలారూపిణీవైన మౌన మాతృమూర్తి, నీ ప్రేయభక్తులు రామ కృష్ణుల విన్నపాన్ని మన్నించి అప్పడు జీవన్మూర్తి వయ్యావు. నీ కోసం పరితపించే ఈ కొడుకు ఆక్రందనల్ని ఎందుకు ఆలించవచ్చా?” అంటూ ప్రార్థించాను.

దివ్య ప్రకాంతితోబాటు నాలో ఉత్సాహం అపరిమితంగా పెరిగింది. అయినా ఐదుగుంటలు గడిచిపోయాయి; నేను అంతర్దృష్టితో దర్శిస్తున్న కాశీమాత నాకు సమాధానమివ్వలేదు; నేను ఒక్కరవ్వ నిరాశపడ్డాను. ఒక్కొక్కప్పుడు, ప్రార్థనలు ఫలించడంలో ఆలస్యం చెయ్యడం దేవుడు పెట్టే పరీక్ష. కాని చివరికి, తదేక నిష్ఠగల భక్తుడు ఇష్టదేవతగా తనను ఏ రూపంలో కౌలుస్తాడో ఆ రూపంలోనే దర్శన మిస్తాడాయన. భక్తి తత్పరుడైన క్రైస్తవుడు ఏసును చూస్తాడు; హిందువు కృష్ణుణ్ణో, కాలికా దేవిలో చూస్తాడు; ఒకవేళ అతని ఆరాధన నిరాకారుడివేపు తిరిగితే విరాట్ జ్యోతిని దర్శిస్తాడు.

నేను అనిష్టంగానే కళ్ళు తెరిచి చూశాను; మహాహ్నా కాలనియ మాన్ని అనుసరించి ఒక పూజారి ఆలయ ద్వారాలు మూసేస్తున్నాడు. ముఖమంటపంలో ఉన్న నా ఏకాంత స్థలంనుంచి లేచి ముంగిట్లో అడుగు పెట్టాను. అక్కడ నేలమీద పరిచిఉన్న రాయి మిట్టమహాహ్నం ఎండకు మలమల మాడుతోంది; నా అరికాళ్ళు మంటె త్రిపోతున్నాయి.

“జగన్నాథా,” అంటూ నేను మౌనంగా ఆక్షేపణ తెలిపాను.

“నువ్వు ఇంతవరకు నాకు దర్శనమిచ్చావు కావు ; ఇప్పుడు మూసిన తలుపుల వెనక దాక్కుని ఉన్నావు. ఈ రోజు నేను మా బావగారి తరపున నీకు ప్రత్యేక ప్రార్థన చెయ్యాలని అనుకున్నాను.”

చునస్సులో నేను చేసిన విన్నపానికి వెంటనే స్వీకృతి లభించింది. మొదట, నా బాధను మటుమాయం చేస్తూ వెన్ను వెంబడి, పొదాలకింద ఆహ్లాదకరమైన చలన జల ఒకటి పాకి వచ్చింది. ఆ తరవాత, ఆ ఆలయం పరిమాణం బ్రహ్మాండంగా పెరిగిపోయి నన్ను ఆశ్చర్యచకితుణ్ణి చేసింది. దాని విశాల ద్వారం మెల్లిగా తెరుచుకొని కాళికాదేవి శిలావిగ్రహాన్ని ఆవిష్కరించింది. క్రమంగా ఆ విగ్రహం సజీవమాపంగా మారింది ; చిరునవ్వు చిందిస్తూ ఆ తల్లి పలకరింపుగా తల ఊపింది ; చెప్పనంపి కాని ఆనందంతో నన్ను పులకరింపజేసింది. కంటికి కనిపించని ఒక పిచికారితో లాగేసినట్టుగా నా ఊపిరితిత్తుల్లోంచి శ్వాస బయటికి వచ్చేసింది ; నా శరీరం జడప్రాయం కాకపోయినా అతినిశ్చలమయిపోయింది.

ఆ తరవాత నా చైతన్యం ఆనంద తన్మయత్వంతో విస్తారమయింది. నా ఎడమవేపు గంగానది మీద అనేక మైళ్ళదూరం స్పష్టంగా చూడగలిగాను ; అంతే కాకుండా గుడి వెలుపల దక్షిణేశ్వర శేత్రమంతా కళ్ళకు కట్టేది. భవనాలన్నీటి గోడలూ పారదర్శకంగా ప్రకాశించాయి ; వాటిగుండా నేను, దూరభూమిలో సంచరిస్తున్న జనాన్ని గమనించాను.

నేను ఊపిరి లేకుండా ఉన్నప్పటికీ, నా శరీరం చిత్రంగా ప్రకాంత స్థితిలో ఉండిపోయినప్పటికీ, నేను చేతులూ కాళ్ళూ స్వేచ్ఛగా కదపగలిగాను. కొన్ని నిమిషాలసేపు నేను కళ్ళు మూస్తూ తెరుస్తూ ప్రయోగం చేశాను ; మూసినా తెరిచినా చూడూ దక్షిణేశ్వర దృశ్యాన్ని యావత్తు స్పష్టంగా చూశాను.

ఎక్స్-రే లనే కిరణాల మాదిరిగా, అధ్యాత్మిక దృష్టి అన్ని రకం

పదార్థాల్లోకి చొచ్చుకుపోతుంది; ప్రతి చోటా దివ్యనేత్రమే కేంద్రం; దాని కెక్కడా పరిధి ఉండదు. ఎండకు మాడుతున్న ఆ ముంగిళ్లో నింపుని ఉండగా నే నొక విషయం కొత్తగా గ్రహించాను: వాస్తవానికి స్వప్నమై, నీటి బుడగ నూదిరిగా నిరాధారమై ఉన్న భౌతిక ప్రపంచంలో చిక్కుకుపోయి దేవుడి భ్రష్టసంతానంగా జీవించడం మానేసిన మానవుడు తన ఆనంత సామాన్యాన్ని మళ్ళీ పొందుతాడు. సంకుచిత చూర్తి మత్వంలో కుదించుకుపోయిన మానవుడికి పలాయన వాదమే శరణ్యమయినట్లయితే, సర్వవ్యాపకత్వంతో పోల్చదగ్గ పలాయనం మరొకటి ఉండే అవకాశం ఉందా?

దక్షిణేశ్వరంలో నాకు కలిగిన పవిత్రానుభవంతో ఆసాధారణంగా విస్తరిల్లిన వస్తువులల్లా ఆలయమూ అమ్మవారి విగ్రహమూ. తక్కిన వాటిలో ప్రతి ఒక్కటి తెలుపూ నీలమూ ఇంద్ర ధనుస్సులోని రంగుచూ గల స్నిగ్ధ కాంతి పరివేషంతో కూడి ఉన్నప్పటికీ వాటి మామూలు పరిమాణాల్లోనే కనిపించాయి. నా శరీరం గాలిలో తేలిపోవడానికి సిద్ధంగా వాయుపదార్థంతో ఏర్పడినట్టు అనిపించింది. నా భౌతిక పరిసరాల సంపూర్ణ స్పృహతోనే నా చుట్టూ చూసుకుంటూ, ఆనందమయమైన దివ్య దర్శనానికి వ్యాపారం కలిగించకుండా కొన్ని అడుగులు వేశాను.

గుడి గోడల వెనక పవిత్రమైన చూరేడుచెట్టు ముందర్ల కొమ్మల కింద కూర్చుని ఉన్న మా బాపగారిని చటుక్కున చూశాను. ఆయన ఆలోచనల భారానికి అప్రయత్నంగానే తెలుసుకోగలిగాను. ఆయన మనస్సులో, దక్షిణేశ్వర పవిత్ర వాతావరణ ప్రభావంవల్ల కొంతమట్టుకు ఉదాత్తస్థితి నందుకున్నప్పటికీ నా గురించి నిర్వాసికమైన ఆలోచనలే సాగుతున్నాయి. నేను సూటిగా, ఆ అమ్మవారి దివ్యమంగళ విగ్రహం వేపు తిరిగాను.

“జగన్మాతా, మా అక్కయ్య భర్తలో ఆధ్యాత్మికంగా పరివర్తన తీసుకువస్తావా నువ్వు?” అని ప్రార్థించాను.

ఇంతవరకు మౌనంగానే ఉన్న ఆ సౌందర్య రూపిణి చివరికి నోరువిప్పి మాట్లాడింది. “సీ కోరిక నెరవేరుతుంది!”

సతీశ్ వేపు సంతోషంగా చూశాను నేను. ఏదో ఒక ఆధ్యాత్మిక శక్తి పని చేస్తోందని సహజ ప్రవృత్తివల్ల తెలిసి ఉన్నట్టుగా ఆయన, నేలమీద కూర్చున్న చోటునుంచి రోషంగా లేచాడు. ఆయన గుడివెనక నుంచి పరిగెత్తుకుంటూ వస్తున్నాడు; తన పిడికిలి ఎత్తి చూపిస్తూ నన్ను సమీపిస్తున్నాడు.

సర్వగ్రాహకమైన దృశ్యం అదృశ్యమయింది. అమ్మవారి దీవ్య మంగళమూర్తి అవుపించడం మానేసింది; ఆ ఆలయం పారదర్శకత పోగొట్టుకొని తిరిగి మామూలు పరిమాణాన్ని పొందింది. మళ్ళీ నా ఒళ్ళు, నూర్మ్యుడి ప్రచండ కిరణాలకు మలమల మాడుతోంది. ముఖ మంటపం నీడలోకి ఒక్క గంతు వేశాను; సతీశ్ మండిపడుతూ నన్నక్కడికి వెంటించాడు. నా గడియారం చూసుకున్నాను. ఒంటిగంటయింది; దీవ్య దర్శనం గంటసేపు ఉందన్నమాట.

“ఓయి తెలివితక్కువ నాయనా, కాళ్ళు మెలిచేసుకుని కళ్ళు తేలి వేసుకుని గంటలగంటలు కూర్చున్నావక్కాడ. నిన్ను గమనిస్తూ ఆటూ ఇటూ తిరుగుతున్నాను. మన భోజన మెక్కడోయ్? ఇప్పుడు గుడి మూసేశారు; గుడి అధికారులికి నువ్వు మన సంగతి చెప్పకపోతివి; మన భోజనాల ఏర్పాటుకు ప్రైము చాలా మించిపోయింది!”

అమ్మవారి సాక్షాత్కారంతో కలిగిన ఉత్కృష్టస్థితి నాలో ఇంకా ఉంది. “జగన్మాతే మన కడుపు నింపుతుంది!” అన్నాను.

“ఇదుగో, ఇదే చెబుతున్నాను ; ముందు ఏర్పాట్లేమీ లేకుండా, నీ జగన్నాథ మన కిక్కడ భోజనం పెడుతుందేమో నేనూ చూస్తా !” అంటూ అరిచాడు సతీష్.

ఆయన ఆ మాట లింకా అన్నాడోలేదో, గుడి పూజారి ఒకాయన ముంగిలికి అడ్డుబడి మా దగ్గరికి వచ్చాడు.

“బాబూ,” అంటూ నా కేసి చూసి అన్నాడు : “గంటల తరబడి మీరు ద్వానం చేసుకుంటూ ఉండగా మీ ముఖం ప్రకాంతంగా ప్రకాశిస్తూ ఉండడం గమనిస్తూ వచ్చాను. ఈ రోజు పౌర్ణమి మీరు రావడం చూసి మీ అందరి భోజనానికి సమ్మద్ధిగా సరిపడే పదార్థాలు తీసి పక్కకి పెట్టాలన్న కోరిక కలిగింది నాకు. ముందుగా ఆదగనివాళ్ళకి అన్నం పెట్టడం మా ఆలయ నియమాలకి విరుద్ధం ; అయినా మీ విషయంలో దానికి మినహాయింపు ఇచ్చాను.”

నే నాయనకి ధన్యవాదాలు చెప్పి సతీష్ కళ్ళలోకి నూటిగా చూశాను. ఆయన లోపల్లోపల పశ్చాత్తాప పడుతూ కళ్ళుపించుకుని బావోదేకంతో సిగ్గుపడిపోయాడు. ఆ కాలంలో రాని మామిడివళ్ళతో సహా, మాకు మృష్టాన్న భోజన పదార్థాలు వడ్డించినప్పుడు, మా బావగారి ఆకలి అతిస్వల్పమేనని గమనించాను. ఆలోచనా సముద్రంలో లోతుగా మునుగుతూ ఆయన తబ్బిబ్బ అయిపోయాడు.

కలకత్తాకి మా తిరుగు ప్రయాణంలో, సతీష్ ముఖంలో లింకం సడలిపోయింది ; అప్పుడప్పు డాయన నావేపు బుజ్జగింపు భోరణిలో చూస్తూ వచ్చాడు. అయితే ఆ గుడి పూజారి, సతీష్ చేసిన సవాలుకు జవాబు ఇవ్వడానికే అన్నట్టుగా, మమ్మల్ని భోజనానికి రమ్మన్న షణు నుంచి మళ్ళీ ఒక్క మాట కూడా మాట్లాడలేదాయన.

ఆ మర్నాడు మా అక్కయ్యగారింటికి వెళ్ళి కలుసుకున్నాను. నన్ను ఆప్యాయంగా పలకరించింది.

“ఒరే తమ్ముడూ! ఎంత ఆద్యుతం జరిగిందిరా! నిన్న సాయంత్రం మా ఆయన. నా ఎదుట పైకి వచ్చేశాడు.

“‘ప్రియదేవీ,’ నన్ను మార్చడానికి మీ తమ్ముడు చేసిన పథకం నాలో పరివర్తన తీసుకువచ్చినందుకు ఎంత ఆనందంగా ఉందో చెప్పడానికి మాటలు చాలవు. నేను నీకు చేసిన అన్యాయాలన్నిటినీ ఇప్పుడు చక్కదిద్దుకుంటాను. ఈ రోజు రాత్రినించి మన పెద్ద పడగ్గదిని పూజా మందిరంగానే వాడుకుందాం; నువ్వు ధ్యానంచేసుకునే చిన్నగది మనకు పడకట్లవుతుంది. మీ తమ్ముణ్ణి వెక్కిరించినందుకు నేను నిజంగా విచారిస్తున్నాను. ఇంతకాలమూ నేను అవమానకరంగా ప్రవర్తిస్తూ వచ్చినందుకు నేను అశాస్త్రీయమార్గంలో అభివృద్ధి సాధించేదాకా ముకుందుడితో మాట్లాడం మానేసి నన్ను నేను శిక్షించుకుంటాను. ఇప్పటినించి నేను జగన్మాతను గాఢంగా ధ్యానిస్తూ అన్వేషిస్తాను; ఎప్పుడో ఒకనాడు నేను తప్పకుండా కవిత్వ సాక్షాత్కారం పొందాలి!”

చాలా ఏళ్ళ తరవాత (1938 లో) ఢిల్లీలో మా బావగారిని చూడడానికి వెళ్ళాను. ఆత్మసాక్షాత్కార సాధనలో గొప్ప అభివృద్ధిసాధించడం, జగన్మాత ఆయనకి దర్శనం ప్రసాదించడం తెలిసి నేను అపరిమితంగా ఆనందించాను. సతీష్ తీప్రమైన జబ్బుతో బాధపడుతూ ఉన్నా, పగలంతా అవీను పనితోనే సరిపోతున్నా, ప్రతిరాత్రి ఎక్కువభాగం గాఢమైన ధ్యానంలోనే రహస్యంగా గడుపుతూ ఉండడం గమనించాను, నేను ఆయన దగ్గర బసచేసినప్పుడు.

మా బావగారి ఆయుర్దాయం ఎక్కువగా ఉండదన్న ఆలోచన ఒకటి వచ్చింది నాకు. నా మనస్సులో ఉన్నది గ్రహించింది రమ.

“తమ్ముడా, నేను బాగున్నాను, మా ఆయన జబ్బులో ఉన్నాడు. అయినప్పటికీ, హిందూ పత్రికగా, మొట్టమొదట పోయేదాన్ని నేనేనని నీకు తెలియాలి. నేను పోవడానికి ఇక అరేకాలం పట్టదు.”

ఆమె అశుభం పలికినందుకు నేను అదిరిపడినప్పటికీ ఆ మాటల్లో చేదునిజం ఉందని గ్రహించాను. తాను ఈ జోన్యం చెప్పిన నువ్వూ పద్దెనిమిది నెల్లకి ఆమె కన్ను మూసినప్పుడు నేను అమెరికాలో ఉన్నాను. మా చివరి తమ్ముడు విప్రు, ఆ తరవాత నాకు వివరాలు తెలియజేశాడు.

“రమ చనిపోయేనాటికి ఆమె సతీష్ బావగానూ కలకత్తాలో ఉన్నాడు. ఆ రోజు పౌర్ణమి తను పెళ్ళికూతురి ముస్తాబు చేసుకుంది.

“‘ఈ ప్రత్యేకమైన ముస్తాబు దేనికి?’ అని సతీష్ గారు అడిగారు.

“‘ఈ భూమిమీద మీకు సేవ చెయ్యడానికి ఇదే నాకు చివరి రోజు,’ అని రమ సమాధావం. తరవాత కాస్సేపటికి తనకి గుండెపోటు వచ్చింది. వైద్య సహాయం కోసం కొడుకు బయటికి పరిగెడుతుంటే తను ఇలా చెప్పింది :

“‘బాబూ, నన్ను వదిలి వెళ్ళకు. దానివల్ల లాభం లేదు. దాక్టరు రాకముందే నేను వెళ్ళిపోతాను.’ తరవాత పదినిమిషానికి రమ, భక్తి పూర్వకంగా భర్త పాదాలు పట్టుకొని, బాప లేకుండా, హాయిగా, పూర్తి స్పృహతో దేహాన్ని విడిచింది.

“‘భార్య గతించిన తరవాత సతీష్ లో చాలా వైరాగ్యం వచ్చింది,”

1. భర్తకు తాను చిత్తశుద్ధితో సేవ చేసినందుకు నివర్తనంగా భర్తకన్న తాల్నే ముందు పోవడం, లేదా “సేవావిధులు నిర్వహిస్తూ కన్ను ముయ్యడం” ఆధ్యాత్మిక ప్రగతికి చిహ్నమని విశ్వసిస్తుంది హిందూ ధర్మపత్ని.

అంటూ ఇంకా చెప్పాడు విష్ణు. “ఒకనాడు ఆయనా నేనూ, చిరునవ్వు చిందిస్తున్న రమ. పోటోగ్రాఫు కేసి చూస్తున్నాం.”

“ఎందు కా చిరునవ్వు ?’ అంటూ చటుక్కున పైకి ఆసేళారు సతీశ్ గారు, భార్య ఎదురుగానే ఉందన్నట్టు. ‘నా కన్న ముందుగా వెళ్లి పోయే ఏర్పాటు చేసుకున్నందుకు నువ్వు తెలివైన దాన్ననుకుంటున్నావు. నువ్వు నాకు దూరంగా అడ్డేకాలం ఉండలేవని నిరూపిస్తాను ; త్వరలోనే నిన్ను కలుసుకుంటాను.’

“ఇది జరిగేనాటికి సతీశ్ గారు జబ్బునుంచి పూర్తిగా కోలుకున్నప్పటికీ, ఆయన ఆరోగ్యం అద్భుతంగానే ఉన్నప్పటికీ, ఈ పోటోమొదు ఆ విచిత్ర వ్యాఖ్య చేసిన కొన్నాళ్ళకే ఆయన చనిపోయారు ; కారణమేదీ పైకి కనిపించలేదు.”

ఈ విధంగా మా అక్కయ్య రమా, ఆవిడ భర్తా— సావారణ ప్రాపంచిక వ్యక్తిగా ఉండి, దక్షిణేశ్వరంలో మౌన సాధువుగా మారి పోయిన సతీశుగారూ— ఇద్దరూ ముందుగా చెప్పి గతించారు.

అధ్యాయం : 23

విశ్వవిద్యాలయపట్టప్రాప్తి

“నువ్వు నీ చత్వరశాస్త్ర పాఠశ్రగంధాయి చదవడం నిర్లక్ష్యం చేస్తున్నావు. పరీక్షల్లో గట్టెక్కడానికి అనాయాసమయిన అంతఃప్రేరణ మీద ఆధారపడుతున్నట్లుంది. కాని నువ్వు కనక, ఒక విద్యార్థిమూదిగా కష్టపడి చదవకపోయినట్లయితే నువ్వు హాస్ కాకుండా ఉండేలా చూస్తాను.”

శ్రీరాంపూర్ కాలేజీలో ప్రొఫెసర్ డి. పి. ఘోషాల్ గారు నాతో కఠినంగా మాట్లాడుతూ అన్న మాటలివి. ఆయన, తరగతిలో పెట్టే చివరి రాత పరీక్షలో కనక నేను తప్పినట్లయితే చిట్టచివరి పరీక్షలకు కూర్చోదానికి నేను అనర్హుణ్ణి అవుతాను. ఈ నియమాలు ఏర్పరచింది కంకతా విశ్వవిద్యాలయ విద్యావిభాగం; దాని అనుబంధ శాఖల్లో శ్రీరాంపూర్ కాలేజీ ఒకటి. భారతీయ విశ్వవిద్యాలయాల్లో ఒక విద్యార్థి బి. ఏ. చివరి పరీక్షల్లో ఏ ఒక్క సబ్జెక్టులో పాసవకపోయినా, ఆ మరుసటి సువత్సరం మొత్తం ‘అన్ని’ సబ్జెక్టుల్లోనూ పరీక్షకు కూర్చోవాలి.

శ్రీరాంపూర్ కాలేజీలో మా అధ్యాపకులు మామూలుగా నన్ను దయతో చూసేవారు; అయితే దాంట్లో రవంత పరిహాసం కూడా లేక పోలేదు. “ముకుందుడు మత విషయంలో కాస్త పెరిగిపోయి మ తెక్కి ఉన్నాడు,” అవి తేల్చి పారేస్తూ, తరగతి గదిలో వాళ్ళు చేసే ప్రశ్నలకు జవాబులు చెప్పడానికి ప్రయత్నించే ఇబ్బంది కూడా నాకు లేకుండా చేసేవారు. చివరి రాతపరీక్షలు నన్ను బి. ఏ. పరీక్షార్థం పట్టికలోంచి

తప్పిస్తాయని నమ్ముకున్నారు. నా తోటి విద్యార్థులు నా గురించి ఇచ్చిన తీర్పు, “పిచ్చి సన్యాసి” అని వాళ్ళు నాకు పెట్టిన మారుపేరులోనే వెల్లడి అయింది.

తత్త్వశాస్త్రంలో నేను తప్పుతానన్న ప్రొఫెసర్ మోషాల్ గారి బెదిరింపును వమ్ముచెయ్యడానికి నేను తెలివిగా ఒక ఎత్తు వేశాను. ఇత చివరి పరీక్ష ఫలితాలు బహిరంగంగా ప్రకటిస్తారనగా, ప్రొఫెసర్ గది లోకి వెళ్ళేటప్పుడు నాతోబాటు ఒక సహాధ్యాయుని కూడా రమ్మన్నాను.

“నువ్వు కూడా గా ; నాకో సాక్షి కావాలి,” అన్నాను మా వాడితో. “ఆ ప్రొఫెసరుగారి నమ్మకాన్ని వమ్ముచేయడంలో నేను విఫలుణ్ణుంటే నా కెంతో నిరాశ కలుగుతుంది.”

నా పేపరుకు ఆయనిచ్చిన మార్కులెన్నో చెప్పమని నేను అడిగి నప్పుడు ప్రొఫెసర్ మోషాల్ గారు తల ఆడించారు.

“హాసయన వాళ్ళలో లేవు నువ్వు,” అన్నారాయన ఏడో సాహించా నన్న గర్వంతో. తమ బిల్లుమీదున్న పెద్ద కాయలాల బొత్తి తెరికి చూశారు. “నీ పేపరు లేనే లేదిక్కడ ; ఏమయినా, పరీక్షకి గైర్ హాజరు కావడంవల్ల నువ్వు ఫెయిలయ్యావు.”

నేను మునిముసిగా నవ్వాను. “సార్, నేను హాజరయ్యానండీ ! పోనీ, ఆ కట్టలో నేను వెతుక్కోనాండీ ?

ఆ ప్రొఫెసరుగారు ఇరకాటంలో పడి, నాకు అసమతి ఇచ్చారు. నా హాజరుపట్టి సంబంధ తప్ప, మరే గుర్తు లేకుండా నేను జాగ్రత్తపడ్డ పేపరును తొందరగానే పట్టుకున్నాను.

“ఎర్ర జెండా” లాంటి నా పేరు ఆయన్ని హెచ్చరిస్తూ అక్కడ లేకపోవడంవల్ల ఆ ప్రొఫెసరుగారు, పాఠ్యపుస్తకాల్లోంచి ఉదాహరించిన

ముక్కులతో నా సమాధానాల్ని అందంగా అలంకరించకపోయినప్పటికీ, వాటికి ఆయన ఎక్కువ చూర్చులే ఇచ్చాడు.¹

నేను ప్రయోగించిన యుక్తి కనిపెట్టి, "ఎవ వట్టి, నిర్గుణుడు అదృష్టం!" అంటూ ఉరిపూరాయన. అయినా, "బి. ఏ. ప్రెనల్స్ తో సుత్రు ఛెయిలకడం భాయం!" అంటూ తమ అశాభావం వెల్లెబ్బాడు.

నేను ఇతర విషయాల్లో మరిగే పరీక్షలకోసం కొంత స్నేహితుల చేత చెప్పించుకున్నాను. ముఖ్యంగా, నాకు ప్రతియింట్రుడయిన మా శారద బాలయ్యగారట్టాయి ప్రభాస్ చంద్రమోషి నాకు చాలా చెప్పాడు. అవస్థపడుతూ కాస్త ఊగిసలాడినా, మొత్తం మీద నేను చివరి పరీక్ష లన్నింటిలోనూ పానపదానికి రావలసిన కఠినపు చూర్చులు తప్పకుని ఎలాగో బయటపడ్డాను.

నాలుగేళ్ళు కాలేజీ చదువు పూర్తయిన రకవార, ఇక నేను బి. ఏ. పరీక్షలకు కూర్చోదానికి అర్హుణ్ణి అయ్యాను. అయినప్పటికీ ఆ అవకాశాన్ని వినియోగించుకోగలనని కలలో కూడా ఆనుకోలేదు. బి. ఏ. డిగ్రీకి కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయం పెట్టే కఠిన పరీక్షలముందు, శ్రీరాంపూర్ కాలేజీ చివరి పరీక్షలు చిన్న పిల్లల ఆటల్లాంటివి. దాదాపు ప్రతి రోజూ నేను శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారి దర్శనానికి వెళ్తుండడంవల్ల కాలేజీ హాళ్ళలోకి ప్రవేశించడానికి నాకు టైమ్ మిగలలేదు. అక్కడ నా సహాధ్యాయులు,

1. ప్రొఫెసర్ మోషెల్ గారికి నాకు గల సంబంధం సజావుగా లేకపోవడానికి కారణం ఆయన చప్పేమీ కాదని, కేవలం ప్లానుల్లో నా గైర్ హాజరీలేనని నా తప్పు ఒప్పుకొని ఆయనకు న్యాయం చెప్పుకొనవచ్చదు. ప్రొఫెసర్ మోషెల్ గారు అపారమైన చిత్తశాస్త్ర జ్ఞానంగం గొప్ప వక్త. ఆనందం కాలంలో మేము శౌచార్థపూర్వకమైన పరస్పరాపహాసం చచ్చాం.

నేను గైర్ హాజరయినప్పటి కంటే హాజరయినప్పడే ఆశ్చర్యం ప్రకటించే వారు.

పొద్దున తొమ్మిదిన్నరకి సైకిలెక్కి బయల్దేరడంతోనే దాదాపు ప్రతిరోజూ నా దినచర్య మొదలయేది. ఒక చేత్తో, గురుదేవులకు అర్పించడానికి, మా 'పాంథీ' వసతిగృహంలోని తోటలో పూసిన పూలు కొన్ని పట్టుకువెళ్ళే వాణ్ణి. గురుదేవులు నన్ను ఆప్యాయంగా పలకరిస్తూ మధ్యాహ్న భోజనానికి ఉండిపోమ్మనేవారు. ఇక ఆ రోజుకు కాలేజీ వెళ్ళడమనే బెడద తప్పినందుకు సంతోషిస్తూ, ఆయన ఆహ్వానాన్ని తప్పకుండా చూపారుగా అంగీకరించేవాణ్ణి. శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారి సాటికేజ్జానోపదేశాలు ఆలకిస్తూనో, ఆశ్రమ విధుల్లో సాయపడుతూనో ఆయనతో గంటల తరబడి గడిపిన తరవాత, మనస్సు ఒప్పుకపోయినా ఏ నడిరాత్రి వేళకో బయల్దేరి 'పాంథీ' వసతిగృహానికి వెళ్తూ ఉండేవాణ్ణి. ఒక్కొక్కప్పుడు, రాత్రి అంతా గురుదేవుల దగ్గరే ఉండిపోయేవాణ్ణి; అనందంగా ఆయన సంభాషణలో ఎలా మునిగిపోయేవాణ్ణంటే, చీకటి వేకువగా మారిందెప్పుడో చూచా గమనించేవాణ్ణి కాదు.

ఒకనాడు రాత్రి పదకొండు గంటలవేళ నేను నా గదికి తిరుగు ప్రయాణం కడచే ప్రయత్నంలో బూట్లు తొడుక్కుంటూ ఉండగా, గురుదేవులు గంభీరంగా ఇలా అడిగారు :

“సీ పి. సి. పరీక్ష లేప్పుడు మొదలవుతాయి?”

“ఇంక బదు రోజుల్లోనంది.”

“నువ్వు వాటికి రయారుగానే ఉన్నావనుకుంటావు.”

భయంలో కొయ్యబారిపోయి, ఒక బూటు గాలిలోకి ఎత్తి పట్టుకున్నాను. “గురుదేవా, ఇన్నాళ్ళూ నాకు అధ్యాపకుల దగ్గరకంటే మీ

దగ్గరే గడిచిపోయాయని మీకు తెలుసు. అలాంటప్పుడు, ఆకలివడైన పరీక్షలకి వెళ్ళి నాటకం ఆడడానికి నే నెలా సిద్ధపడతాను?" అంటూ అభ్యంతరం చెప్పాను.

శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారి కళ్ళు నా కళ్ళలోకి గుచ్చిగుచ్చి గూశాయి. "నువ్వు వెళ్ళి తీరవలసిందే." ఆయన కంఠస్వరం నిష్ఠురంగా, అక్షల్లంపు మైన శాసనంలా ధ్వనించింది. "మీ నాన్నగారికి తక్కిన చుట్టానికి, ఆశ్రమజీవితానికి నువ్విచ్చే ప్రాముఖ్యాన్ని విమర్శించడానికి మనం కారణం కల్పించగూడదు. నువ్వు పరీక్షలకి హాజరవుతానని నాకు మాట ఇయ్యాలి చాలు ; నువ్వు రాయగలిగినంత బాగా సమాధానాలు రాయు." "

కన్నీళ్ళు, అపుకోడానికి పలుకాకుండా వా మొహం మీద ధారకల్లి కారుతున్నాయి. గురుదేవుల ఆజ్ఞ సబబుగా తేరేసి, ఆయన ఆసక్తి - టూకీగా చెప్పాలంటే - కాలదోషం పట్టినటువంటిదని అనిపిసింది నాకు.

"మీరు కావాలంటే నేను తప్పకుండా హాజరవుతాను," అన్నాను వెక్కిరిచెక్కిరి ఏడుస్తూ. "కాని సరిగా తయారకావడానికి వ్యతిరేకం" అని చెబుతూ, "ప్రశ్నలకు రాయవలసిన సమాధానాల్లో, మీ ఉపదేశాల తోనే కాయితాలు నింపేస్తాను!" అని నాలో నేను గొణుక్కున్నాను.

ఆ చుర్నాడు నేను చూమాలు వేళకి ఆశ్రమంలో అడుగుపెట్టి నప్పుడు, నే నిచ్చే పూంగుల్ని విచారగ్రస్తుణ్ణయి శ్రీయుక్తేశ్వరేగారికి సమర్పించాను. నా విషాదరూపం చూసి నవ్వాడాయన.

"నుమకుండా, పరీక్షలోకాని మరోబోటానీ చేవుడు నిష్కేంద్రుడయినా తప్పించాడా?"

"లేదండీ," అన్నాను నేను ఉత్సాహంగా. కృతజ్ఞతాభారంతో మైన స్మృతులు నాలో మళ్ళీ ఉత్సాహం కలిగిస్తూ వెల్లువలా పెల్లుబోయాయి.

“కాలేజి గౌరవాలకోసం పాకులాడకుండా నిన్ను అడ్డుకున్నది దైవాన్వేషణపరమైన తపనేకాని సోమరితనం కాదు” అన్నారు గురుదేవులు కనికరంతో. కాసేపు మౌనం వహించిన తరవాత ఇలా ఉదాహరించారు. “మీరు మొట్టమొదట దేవుడి రాజ్యాన్ని ఆయన ధర్మాన్ని ఆన్వేషించండి ; అటుమీదట ఇవన్నీ మీకు అదనంగా సమకూర్చడం జరుగుతుంది.””

గురుదేవుల సన్నిధిలో నా బరువులన్నీ తేలిపోవడం వెయ్యోసారి నాకు అనుభవమయింది. ఆ పూట పగటి భోజనం మేము పెందలాడే ముగించుకున్న తరవాత నన్ను ‘పాంథీ’కి తిరిగి వెళ్ళమని సలహా ఇచ్చారు ఆయన.

“సి స్నేహితుడు రమేష్ చంద్ర దత్తు ఇంకా మీ వసతి గృహం లోనే ఉంటున్నాడా ?”

“ఉంటున్నాడండి.”

“అతన్ని కలుసుకో. పరీక్షల్లో సీటు సాయపడ్డానికి ఈశ్వరుడు అతనికి ప్రేరణ ఇస్తాడు.”

“మంచిదండి ; కాని రమేష్ చూమూలప్పటికంటే ఎక్కువగా చదువులో మునిగి ఉన్నాడు. మా క్లాసుకు గౌరవకారకుడతను ; పైగా అతని కోర్సు, తక్కినవాళ్ళందరి దానికన్న ఎక్కువ భారమైనది.”

గురుదేవులు నా అభ్యుత్థరాల్నీ తోసి పారేశారు. “రమేష్ నీ కోసం వెనులుదాటు చేసుకుంటాడు. ఇంక వెళ్ళు.”

నేను సైకిలు తొక్కుకుంటూ ‘పాంథీ’కి వెళ్ళాను. వసతిగృహం అవరణలో నేను కలిసిన మొట్టమొదటి వ్యక్తి, విద్యాంసుడైన రమేష్

అన్ని రోజులూ అతనికి తీరికే అన్నట్టు, నేను వెనకాడుతూ కోరిన కోరికను అతను సౌహార్దంతో అంగీకరించాడు.

“తప్పకుండా ! నీకు కావలసిన సాయం చెయ్యడానికి నేను సిద్ధం,” అంటూ అతను, ఆ రోజూ, ఆ తరువాత మరికొన్ని రోజులూ, గంటల తరబడి నాకు రకరకాల సబ్జెక్టులు చెప్పాడు.

“ఇంగ్లీషు సాహిత్య పరిక్షలో చాలా ప్రశ్నలు, టైల్డ్ హోర్డ్స్ ప్రయాణం చేసిన దారికి సంబంధించి ఉంటాయని నా నమ్మకం,” అన్నాడు నాలో. “మనం వెంటనే అప్లైన్ ఒకటి సంపాదించాలి.”

నేను వెంటనే మా శారద బాలయ్యగారింటికి ఉరికి అప్లైన్ సౌకర్యం ఎరువు తెచ్చాను. బైరన్ సృష్టించిన కల్పితకథా నాయకుడు యాత్రతో సందర్భించిన ప్రదేశాల్ని యూరప్ మాప్ లో గుర్తు పెట్టాడు రమేష్.

అతను నాకు చదువు చెప్పగా వినడంతోసం మా సహాధ్యాయులు కొందరు చుట్టూ మూగారు. “రమేష్ నీకు తప్పదు సలహా ఇస్తున్నాడు,” అంటూ వ్యాఖ్యానించాడు వాళ్ళలో ఒకడు, ఒక తడవ మా చదువు పూర్తి కాగానే. “మామూలుగా, ప్రశ్నల్లో సగం మాత్రమే పుస్తకాల మీద వస్తాయి ; తక్కిన సగం రచయితల జీవితాలకు సంబంధించి వస్తాయి.”

నేను ఇంగ్లీషు సాహిత్య పరిక్షకి కూర్చున్నప్పుడు, మొదటిసారిగా ప్రశ్నల మీద నా చూపు పడగానే, కృతజ్ఞతతో వెలువడ్డ కన్నీళ్ళు నా చెక్కిళ్ళ మీంచి జారిపడుతూ నా పేపరును తడిపేశాయి. క్లాస్ రూమ్ మానిటర్ నా బల్ల దగ్గరికి వచ్చి సానుభూతిగా పంకరించాడు.

“రమేష్ నాకు సాయపడతాడని మా గురుదేవులు ముందుగానే నాకు జోస్యం చెప్పారు,” అని వివరించాను. “చూడు, రమేష్ వాడు సూచించిన ప్రశ్నలే ఇక్కడ పరీక్షాపత్రం మీద ఉన్నాయి!” అంటూ

ఇంకా ఇలా అన్నాను. “నా అదృష్టంవల్ల, ఈ సంవత్సరం బ్రిటిష్ రచయితల మీద చాలా తక్కువ ప్రశ్నలున్నాయి; వాళ్ళ జీవితాలు, నాకు సంబంధించినంతవరకు, అతిగహనంగా రహస్యపు ముసుగుతో మరుగుపడి ఉన్నాయి.”

నేను తిరిగి వెళ్ళేటప్పటికి మా బోర్డింగ్ హౌస్ అరువులతో దద్దరిల్లిపోయింది. రమేష్ చెప్పే చదువుమీద నమ్మకం పెట్టుకున్నందుకు నన్ను హేళనచేస్తూ వచ్చిన కుర్రాళ్ళు ఇప్పుడు అభినందనలతో నా చెవులు దాదాపు దద్దరిల్లి పోయేటట్టు చేశారు. పరీక్షల వారం రోజులూ నేను వీలున్నంత ఎక్కువసేపు రమేష్ తోనే గడిపాను; ప్రొఫెసర్లు పరీక్షలో ఇస్తారని తన కనిపించిన ప్రశ్నలు తయారుచేసి పెట్టాడతన్ను. రోజు రోజుకూ రమేష్ ప్రశ్నలు, దాదాపు అవే మాటల్లో పరీక్షాపత్రాల్లో ప్రత్యక్షమవుతూ వచ్చాయి.

అద్భుత ఆలౌకిక చర్యలాంటిదేదో జరుగుతోందనీ, పరధ్యానపు “పిచ్చి సన్యాసి” పరీక్షలో గట్టెక్కిన అవకాశం కనిపిస్తోందనే ఒక వార్త విస్తృతంగా ప్రచారమయింది. ఇందులో యథార్థాలు కప్పిపుచ్చడానికి నే నే ప్రయత్నమూ చెయ్యలేదు. కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయం విద్యార్థులు తయారుచేయించిన ప్రశ్నల్ని మార్చడానికి అధికారం, ఇక్కడి అధ్యాపకులకు లేదు.

అంగ్లభాషాసాహిత్య పరీక్షనుగురించి ఆలోచిస్తూ ఒకనాడు పొద్దున, నేనో మోరమైన తప్పు చేశానని గ్రహించాను. కొన్ని ప్రశ్నలు రెండు భాగాలుగా ఇచ్చారు: ‘ఎ’ కాని ‘బి’ కాని; ‘సి’ కాని ‘డి’ కాని. నేను ఒక్కొక్క భాగంలో ఒక్కొక్క ప్రశ్న ఎన్నుకోడానికి ఐదులు, మొదటి భాగంలోనే రెండు ప్రశ్నలకూ ఐవాదులు రాసి, అజాగ్రత్తవ్వు రెండో భాగాన్ని పట్టించుకోలేదు. ఆ పేపరులో నేను తెచ్చుకోగల ఎక్కువ

మార్కులు 30-పాస్ కావడానికి రావలసిన 30 మార్కులకన్న మూడు మార్కులు తక్కువ.

వెంటనే గురుదేవుల దగ్గరికి పరిగెత్తి, నా బాధలు వెళ్ళబోను కున్నాను.

“గురుదేవా, నేను ఉమించరాని తప్పు చేశాను. రమేష్ ద్వారా దేవుడి ఆశీస్సులు పొందడానికి నేను అర్హుణ్ణి కాను; నేను పూర్తిగా పనికి మాలినవాణ్ణి.”

“హుషారుగా ఉండు, ముకుందా,” అన్నాడు గురుదేవులు. శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారి స్వరంలో మార్దవం, నిశ్చించ కనిపిస్తున్నాయి. ఆయన సీతా కాళం వేపు వేలు చూపించారు. “అంతరిక్షంలో సూర్యచంద్రులు తమ స్థానాలు మార్చుకోదమయినా జరగొచ్చుకాని, డిగ్రీ సంపాదించడంలో శుభ్రుల ఫెయిల్ కావడం జరగదు!”

ప్రకాంత మనఃస్థితిలో నేను ఆశ్రమంనుంచి బయటికి వచ్చాను; అయితే నేను పాస్ కాగలగడం గణితశాస్త్రీయంగా అనూహ్యంగానే కనిపిస్తోంది. ఒకటి రెండుసార్లు బెదురుబెదురుగా ఆకాశంలోకి చూశాను. దినరాజు తన మామూలు కక్ష్యలో సురక్షితంగానే కనిపించాడు.

నేను ‘పాంఙీ’ చేసేసరికి, మా సహాధ్యాయి ఒకడు అన్నమాట నా చెవిని పడింది: “ఇంగ్లీషు సాహిత్యంలో పాస్ కావడానికి రావలసిన మార్కు మొట్టమొదటిసారిగా ఈ సంవత్సరం తగ్గించారని నా కిప్పుడే తెలిసింది.”

నేను ఆ అబ్బాయి గదిలోకి జోరుగా పరిగెత్తేసరికి, అతను కంకారుపడిపోతూ చూశాడు. నే నతన్ని ఆశ్రంగా తీసుకున్నాను.

“బెడదారి నన్నానీ,” అని నన్ను చూసి వ్యవహారం, “చదువు

సంధ్యల మీద ఇంత హఠాత్తుగా ఆసక్తి పుట్టుకొచ్చిందే నాయనా? చివరి క్షణంలో ఇలా గోలపెట్టడం దేనికి? కాని పరీక్ష పాసవడానికి రావలసిన మార్కు ఇప్పుడే తిరిగి కు తగ్గించడం మాత్రం నిజం," అన్నాడతను.

అనందంగా నాలుగు ఉరుకుల్లో నా గదిలోకి వచ్చి పడ్డాను. హెకాళ్య మీదికి వాలి, ఆ పరమేశ్వరుడి గణితకాత్ర పరిపూర్ణతకు జోహారు అర్పించాను.

రమేష్ ద్వారా నాకు దారి చూపిస్తున్నట్టు స్పష్టంగా అనుభూతమవుతున్న ఒకానొక ఆధ్యాత్మిక శక్తి ఉనికి స్పృహలో ఉండడంతో ప్రతి రోజూ నేను అనందంతో పులకితుణ్ణయాను. బెంగాలీ భాష కోర్సుకు సంబంధించిన పరీక్ష విషయంలో చెప్పకోదగ్గ సంఘటన ఒకటి జరిగింది. ఒకనాడు పొద్దున, ఆ కోర్సులో నాకు చదువుచెప్పిన రమేష్, పరీక్ష హాలుకు వెళ్ళడానికి బోర్డింగ్ హౌస్ నుంచి బయలుదేరుతూ ఉండగా నన్ను పిలిచాడు.

"రమేష్ నీ కోసం అరుస్తున్నాడు," అన్నాడొక క్లాస్ మేటు చిరాకుగా. "వెనక్కి వెళ్ళకు; పరీక్ష హాలుకు వెళ్ళడానికి అంస్కమయి పోతుంది."

అతని సలహా పట్టించుకోకుండా, బోర్డింగ్ హౌస్ కు పరిగెత్తాను.

"మామూలుగా మన బెంగాలీ కుర్రాళ్ళు బెంగాలీ పరీక్షలో సులువుగా పాసయిపోతారు," అన్నాడు రమేష్. "కాని ఈ ఏడాది ప్రొఫెసర్లు, పాఠ్యపుస్తకాలమీద ప్రశ్నలడిగి విద్యార్థుల్ని 'హిందకోత' కొయ్యాలని ఎత్తు వేసినట్లుగా ఇప్పుడే నా మనస్సుకు తట్టింది." ఆ తరువాత అతను, పంథొమ్మిదో శతాబ్దం తొలికాలంలో ప్రసిద్ధుడైన విద్యాసాగర్ అనే బెంగాలీ ప్రజాపితకారుడి జీవితంలోంచి రెండు కథలు టూకీగా చెప్పాడు.

నేను రమేష్ కు ధన్యవాదాలు చెప్పి నైకిరెక్కెనే గణగణా పరీక్ష హాలుకు వెళ్ళాను. అక్కడ బెంగాలీ పరీక్షావ్రతంలో రెండుటాగా యందడం గమనించాను. మొదటి ప్రశ్న ఏమిటంటే : “విద్యాసాగరుం చానదర్శా లకు రెండు ఉదాహరణలు రాయండి.”¹ అని. అంతకుముందే గణించిన జ్ఞానాన్ని నేను సమాధాన పత్రం మీదికి బదలాయించు చేస్తూ, రమేష్ చివరి క్షణం పిలుపును భార్య చేసినందుకు దేవుడికి చిన్నగా ధన్య వాదాలు చెప్పుకున్నాను. విద్యాసాగరుం ఉపకారాలు (ఇద్దరు నాకు చేసింది కూడా కలుపుకొని) కనక నాకు తెలిసి ఉండకపోతే నేను బెంగాలీ పరీక్షలో పాసయి ఉండేవాణ్ణి కాదు.

పత్రంలో రెండో ప్రశ్న ఇది : “నిన్ను ఎక్కువగా ఉత్తేజపరిచిన ఒక వ్యక్తి జీవితాన్ని గురించి బెంగాలీలో ఒక వ్యాసం రాయండి.” పాఠక మహాశయా, నా కథావస్తువుకు నేను ఎన్నుకున్న వ్యక్తి ఎవరో మీకు వేరే చెప్పక్కర్లేదు. పేజీ వెంబడి పేజీగా నేను మా గురుదేవుల స్తుతితో నింపేస్తూ ఉంటే, మీ ఉపదేశాలతోనే కాయితాలు నింపేస్తానని గొణుక్కుంటూ చెప్పిన జోస్యం నిజమవుతున్నదని గ్రహించి చిన్నగా నవ్వుకున్నాను.”

తత్త్వశాస్త్రంలో నా కోర్సుగురించి రమేష్ ను అడగబుద్ధి కాలేదు. శ్రీయు క్షేత్రగారి సన్నిధిలో చాలాకాలం పొందిన శిక్షణ మీద విశ్వాస ముంచి పాఠ్యపుస్తక వివరణల్ని ఉపేక్ష చేసేశాను. నా పేర్లలో

1. ఆ ప్రశ్నలో వాక్యనిర్మాణం ఎలా ఉందో నాకు కచ్చితంగా గుర్తు లేదు; కాని నాకు విద్యాసాగరుం గురించి రమేష్ చెప్పిన రెండు కథలకు సంబంధించినదేనని గుర్తు ఉంది. వండిత ఈశ్వరచంద్రగారికి ఉన్న విద్యార్థులల్ల, ‘విద్యాసాగర్’ (విద్యలో సముద్రంవంటివారు) అన్న బిరుదుతోనే అయిన బెంగాలులో విఖ్యాతులయ్యారు.

అన్నిటికన్న ఎక్కువ మార్కులు వచ్చింది తత్వశాస్త్రం పేపరులోనే. మిగిలిన సబ్జెక్ట్ లన్నిటిలో అతైనరు మార్కులే వచ్చాయి:

స్వార్థరహితుడైన మా స్నేహితుడు రమేష్, ప్రశంసనీయమైన శ్రేణిలో పట్టం పొందాడని రాయడం నాకు అప్లౌడకరమైన విషయం.

నేను పట్టభద్రుణ్ణి అయినందుకు నాన్నగారు ముసిముసి నవ్వులు పువ్వుకున్నారు. "నువ్వు పాసవుతావని అనుకోనేలేదు, ముకుందా," అని ఉన్నమాట చెప్పేవారు. "మీ గురువుగారి దగ్గరే ఎక్కువకాలం గడిపేస్తుంటావు." మా నాన్నగారు పైకి చెయ్యివి విమర్శను నిజానికి గురుదేవులు సరిగానే కనిపెట్టారు.

నా పేరు వెనక బి. ఏ. డిగ్రీ చూసుకునే రోజు ఎప్పటికైనా వస్తుందన్న సమ్మతం చాలా ఏళ్ళపాటు లేదు నాకు. అది భగవత్ప్రసాదంగా వచ్చిందన్న ఆలోచనలేకుండా నేను ఆ డిగ్రీని ఉపయోగించడం అరుదు; ఏదో నిగూఢమైన కారణాలవల్ల నా కొ డిగ్రీ ప్రసాదించడం జరిగింది. కాలేజీలో చదువుకున్నవాళ్ళు, తాము దిగమింగిన జ్ఞానంలో చాలా కొద్దిగా మాత్రమే, పట్టభద్రులైన తరవాత తమకు మిగిలినది అంటూండడం అప్పుడప్పుడు వింటూంటాను. వాళ్ళు ఆ విధంగా ఒప్పుకోడం, విద్యావిషయంలో నిస్సందేహంగా నాకున్న టోపాలకు ఒక్కరవ్వడం కలిగిస్తుంది.

1915 జూన్ నెలలో నేను కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయం నుంచి డిగ్రీ తీసుకున్నవాడు మా గురుదేవుల పాదాలమీద వాలి, ఆయన ప్రాణాకి¹

1. ఇతరుల మనసుల్ని, సంఘటన ఘటననూ ప్రభావితం చేసే శక్తి, ఒక 'ఏకాంతి' (యోగశక్తి); పతంజలి యోగసూత్రాల్లో మూడో అధ్యాయంలో 24 శ్లోకంలో దీన్ని వివరించాడు. ఈ శక్తి, "సార్వజన్య సానుభూతి"కి పరిణమిస్తోంది అది.

లోంచి నా ప్రాణశక్తిలోకి ప్రసరించిన ఆకస్మిగ్నిల్నింటికి ఆయనకు కృతజ్ఞతలు తెలుపుకొన్నాను.

ఈశ్వరుడు మానవుణ్ణి తన సర్వశక్తిమంరిమైన యాహంతో సృష్టించాడని పవిత్ర గ్రంథాన్ని మోషేస్త్రాయె. విశ్వంమీద నియంత్రణ ప్రకృతికి అతీతమైన దన్నట్లు కనిపిస్తుంది ; కాని నిజానికి తన పుట్టుకకు మూలం భగవంతుడనే “సరయిన సృష్టా” (సమృద్ధి సృజన) సాధించిన ప్రతి ఒక్కరిలోనూ అటు వంటి శక్తి సహజంగా ఉంటుంది. అహంకారమూ, వ్యక్తిత్వ భావాల యాహంతో అది తల ఎత్తడమూ శ్రీయక్షేత్రాగారి మాదిరిగా భగవత్సాక్షాత్కారం పొందిన వాళ్ళలో ఉండవు. నిజమైన గురువుల కార్యకలాపాలు ‘మురం’ అనే సహజ భావైకతకు అప్రయత్నంగానే అనురూపంగా ఉంటాయి. ఎమర్సన్ మాటల్లో చెప్పాలంటే, మహాపురుషులందరూ, “ధర్మపరాయణులు కావడం కాదు, చాలే ‘ధర్మస్వరూపు’ లవుతారు ; అప్పుడు సృష్టి లక్ష్యం నెరవేడటమే, ఈశ్వరుడు బాగా ప్రసన్నుడవుతాడు.

దైవసాక్షాత్కారం పొందిన మనిషి ఎవరయినా సరే, అలాంటి పురుషులు ప్రదర్శించగలదు ; సూక్ష్మమైన సృష్టి నియమాల్ని అతడు అర్థంపెసుకోవడమే దానికి కారణం. కాని సద్గురువులందరూ అద్భుత కృత్తుల్ని ప్రయోగించాలని తం పెట్టరు. ప్రతి సాధువూ తన రీతిలో తాను దేవుణ్ణి ప్రతిబింబింపజేస్తూ ఉంటాడు ; ఏ రెండు ఇసుక రేణువులూ కచ్చితంగా ఒకదానినొకటి పోలకుండా ఉండే ఈ ప్రపంచంలో ఈ మాదిరి వ్యక్తిత్వాభివృద్ధి మౌలికమైనది.

దైవజ్ఞానం పొందిన సాధువుల్ని గురించి అపవాదాలేని సూత్రాలు రూపొందించడం కుదరదు ; కొందరు అద్భుత అలౌకిక చర్యలు ప్రదర్శిస్తారు, కొందరు ప్రదర్శించరు ; కొందరు సిద్ధిప్రియులుగా ఉంటే మరికొందరు (ప్రాచీన భారత దేశంలోని జనకమహారాజు, సెంట్ తెరీసా ఆఫ్ అవిలా లాంటివారు) బృహత్ కార్యకలాపాల్లో తలమునకలై ఉంటారు ; కొందరు ఉద్యోగిస్తారు, సుదారం చేస్తారు, శిష్యుల్ని సేవకరిస్తారు. కాని మరికొందరు నీడమాదిరిగా నిశ్శబ్దంగామా వినమ్రంగామా జీవికాలు గడుపుతారు. ప్రతి సాధువూ వేరువేరు విధిలో దాని పెద్దీకన్న రహస్యమైన కర్మలిఖితాన్ని లౌకిక విమర్శకుడెవరూ చదవలేడు.

“లే ముకుందా,” అన్నారాయన అనునయంగా, “సూర్యచంద్రుల స్థానాల్ని మరో విధంగా మార్చడం కంటే నిన్ను పట్టభద్రుణ్ణి చెయ్యడమే ఎక్కువ సౌకర్యంగా కనిపించి ఉంటుందే ఈశ్వరుడికి!”

అధ్యాయం : 24

నేను సన్యాసం తీసుకోడం

“గురుదేవా, నేను బెంగాల్-నాగపూర్ రైల్వేలో నిర్వాహక ఉద్యోగానికి ఒప్పకుంటే బాగుంటుందని నాన్నగారు ఆత్రంగా ఉన్నారు. కాని నేను, వద్దని కచ్చితంగా చెప్పేశాను,” అంటూ నేను, “స్వామీ, మీరు నాకు సన్యాసదీక్ష ఇయ్యారా?” అని ఆశగా అర్థిస్తూ, మా గురుదేవునివేపు చూశాను. వెనకటి సంవత్సరాల్లో నేను ఇదే తోరిక కోరినప్పుడు ఆయన, నా నిశ్చయం ఎంత దృఢమైందో పరీక్షించడానికి, దాన్ని నిరాకరించారు. అయితే ఈనాడు, కరుణార్ద్ర దృష్టితో చిరునవ్వు నవ్వారు.

“మంచిది, రేపే నీకు సన్యాసదీక్ష ఇస్తాను,” అంటూ ప్రశాంతంగా ఇంకా ఇలా అన్నారు, “నువ్వు సన్యాసం తీసుకోవాలన్న కోరిక విడవ కుండా ఉన్నందుకు నాకు సంతోషంగా ఉంది. “నువ్వు దేవుణ్ణి నీ జేసవి (వడుచుతనం) అతిథిగా ఉండమని ఆహ్వానించకపోతే, నీ జీవితపు చరిత్రం (ముసలితనం) లో ఆయన వీ దగ్గరికి రాడు,” అని తరచుగా ఆనే వారు లాపిరీ మహాశయలు.

“ప్రియ గురుదేవా, పూజనీయులైన మీ మాదిరిగానే నేను కూడా సన్యాసిగా ఉండాలన్న కోరికను ఎన్నడూ విడిచిపెట్టలేను.” అపారమైన అభిమానంతో ఆయనవేపు చూసి చిరునవ్వు నవ్వారు.

“పెళ్ళికానివాడు దైవసంబంధమయినవాడికోసం ఆరాటపడతాడు; ఆయన్ని ఎలా సంతోషపెట్టాలా అని చూస్తాడు : కాని పెళ్ళయిన

వాడు ప్రాపంచిక విషయాలగురించి ఆరాటపడతాడు ; తన పెళ్ళాన్ని ఎలా సంతోషపెట్టాలా అని చూస్తాడు."¹ ఒక రకమైన ఆధ్యాత్మిక శిక్షణ పొందిన తరవాత పెళ్ళి చేసుకున్న మా స్నేహితుల్లో చాలామంది జీవితాల్ని నేను విడచురిచి చూశాను. వాళ్ళు లౌకిక బాధ్యతల సముద్రంలో ప్రయాణం మొదలుపెట్టి, గాఢంగా ద్యానం చెయ్యాలని చేసుకున్న తీర్మానాల్ని మరిచేపోయారు.

జీవితంలో, చేపుడికి రెండోస్థానం² [అప్రధానమైన స్థానం] తేటయించడమన్నది నా ఊహకు అందని విషయం. చదీ చప్పుడూ లేకుండా, జన్మజన్మాంతరాల్లో మనిషికి తన కానుకలు కురిపిస్తూ బ్రహ్మాండాని కంతకూ ఏకైకస్వామి అయినవాడు ఆయనే. ఆ కానుకలకు ప్రతిగా మానవుడు, ఆయనకి ఇవ్వదగిన కానుక ఒకే ఒకటి— అది తన ప్రేమ ; దాన్ని ఇవ్వడానికయినా మానడానికయినా అతనికి అధికారం ఉంది.

సృష్టిలో అణచబడుతున్నా ఉన్న తన ఉనికిని గోప్యంగా కప్పి ఉంచడానికి అంతులేని శ్రమ తీసుకోడంలో సృష్టికర్తకు ఒకే ఒక ఉద్దేశ్యం, ఒకే సున్నితమైన కోరిక, ఉండి ఉంటుంది— మానవుడు స్వతంత్ర సంకల్పంతో మాత్రమే తనను అన్వేషించాలని. సర్వశక్తి మత్తమనే ఉక్కు పిడికిలిని స్వమత అనే ఏ ముఖమల్ తొడుగులో మరుగుపరచలేదాయన !

ఆ మర్నాడు, నా జీవితంలో ఎన్నటికీ మరుపురాని రోజు. నాకు బాగా గుర్తు ; ఆహ్లాదకరమైన ఆ రోజు గురువారం. 1915 జూలై నెల. కాలేజీలో నేను పట్టభద్రుణ్ణి అయిన కొద్దివారాలకే. శ్రీరాంపూర్ ఆశ్రమం

1. | కోరింథియన్లు 7 : 32-34 (బైబిలు).

2. "దేవుడికి రెండోస్థానం ఇచ్చేవాడు, ఆయనకు ఏ స్థానమూ ఇవ్వని వాడే"— రస్కిన్.

లోతట్టు బొల్కలనీలో గురుదేవులు, తెల్లటి ఒక కొత్త పట్టుబట్టును కాషాయ వన్నె అద్దకం రంగులో ముంచారు ; సన్యాసులు కట్టుకొనే బట్టలకు సాంప్రదాయకంగా వాడే వన్నె ఇది. బట్ట ఆరిన తరవాత, సన్యాసి పది దానంగా, గురుదేవులు దాన్ని నాకు కప్పారు.

“ఒకనాటికి నువ్వు పడమటి దేశాలకి వెళ్తావు ; అక్కడి వాళ్ళు పట్టును పసందు చేస్తారు,” అన్నారాయన. “అందువల్ల మామూలుగా అందరూ కట్టుకొనే నూలుబట్టకు బదులు, ఒక గుర్తుగా, సీకోసం పట్టుబట్ట ఎంపిక చేశాను.”

భారతదేశంలో సన్యాసులు పేదరికాన్ని ఆదర్శంగా తీసుకుంటారు కాబట్టి పట్టుబట్ట కట్టుకున్న స్వామి అవుపించడం అదుదు. అయితే చాలా మంది యోగులు పట్టుబట్టలు కట్టుకోడానికి కారణం, అవి నూలుబట్టకన్న ఎక్కువగా, శరీరంలోని కొన్ని సూక్ష్మ (విద్యుత్) ప్రవాహాల్ని సంగ్రహించగలిగి ఉండడమే.

“తతంగాలు నాకు కిట్టవు,” అన్నారు శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు. “విద్యుత్ (కర్మకాండలేని) రీతిలో నీకు సన్యాసదీక్ష ఇస్తాను.”

‘వివిదిష’ అనే సాంగోపాంగ సన్యాసదీక్షలో అగ్నికార్యం కూడా ఒకటి ఉంటుంది ; ఈ ప్రక్రియలో ప్రతీకాత్మకంగా అంత్యక్రియలు జరుగుతాయి. శిష్యుడి భౌతికకాయం మరణించినట్టూ దాన్ని జ్ఞానజ్ఞానంలో దహనం చేసినట్టూ పరిగణిస్తారు. కొత్తగా దీక్ష ఇచ్చిన సన్యాసికి ఒక మంత్రం ఉపదేశిస్తారు ; ఉదాహరణకు : “ఈ ఆత్మ బ్రహ్మ” [అయ మూర్త్యా బ్రహ్మ] అనికాని, “నువ్వే అది” [తత్త్వమసి] అనికాని.

1. అంటే, “ఈ ఆత్మ పరబ్రహ్మ” అని అర్థం. ఈ పరబ్రహ్మ ఒకడు. సృష్టించినది కాదు ; పూర్తిగా నిర్విశేషమైనది (‘నేది, నేది’ : ఇదికాదు, ఇది

“నేనే ఆయన” [స్రోహం] అని కాని. అయితే శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు నిరాడంబరతాపియులు కనక, లాంఛనప్రాయమైన కర్మకాండలన్నీ కట్టిపెట్టి, నన్నొక కొత్తపేరు ఎన్నుకోమని మాత్రమే అన్నారు.

“సికు నువ్వే ఎన్నిక చేసుకునే హక్కు ఇస్తాను,” అన్నారు చిన్నగా నవ్వుతూ.

“యోగానంద,”² అని చెప్పాను, ఒక్క షణ్డం ఆలోచించి. ఈ పేరుకు అర్థం, “యోగం ద్వారా పొందే ఆనందం” అని.

“తథాస్తు. ముకుందభారీ మోష్ అనే కుటుంబ వ్యవహార నామం విడిచిపెట్టేసి, ఇకనుంచి నిన్ను, సన్యాసాశ్రమ సంప్రదాయంలో ‘గిరి’ కాకుండా చెందిన యోగానందుడిగా పిలుస్తారు.”

శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారి ముందు నేను మోకరిల్లి, ఆయన నా కొత్త పేరు పరికరం మొట్టమొదటిసారిగా వింటున్నప్పుడు, నా హృదయం కృతజ్ఞతతో పెల్లుబికిపోయింది. అనాటి కుర్రముకుందుడు ఒకనాటి తెప్పటికో స్వామి యోగానందగా పరివర్తన చెందాలని ఎంత ప్రేమగా, ఎంత శ్రమకోర్చి ప్రారాణపడ్డారు! ఆనందభరితుణ్ణి నేను; స్వామి శంకరుల (శంకరాచార్యులవారు) సుదీర్ఘ సంస్కృత స్తోత్రం [నిర్వాణ వక్త్రం] లోంచి కొన్ని శ్లోకాలు చదివాను¹ :

కాదు). కానీ వేదాంతంలో దీన్ని తరచుగా, “సత్-చిత్-ఆనందం”గా పేర్కొంటారు.

2. “యోగానంద” అన్నది స్వామిలో బాగా వినిపించే పేరే.

1. శంకరుల్ని తరచుగా శంకరాచార్యులవారని అంటారు; ఆచార్యులంటే ‘మరగురువులు’. శంకరుల కాలాన్ని గురించి పండితుల్లో వివాదాలు జరుగుతూ ఉంటాయి. ఈ అద్వితీయ అద్వైతి శ్రీ. పూ. ఆరో శతాబ్దిలో జీవించారని కొన్ని

“మనో బుద్ధ్యహంకార చిత్తాని నాహం
న చ శ్రోత్ర జిహ్వే న చ ప్రాణ నేత్రే
న చ వ్యోమ భూమి ర్నతేజో న వాయుః
చిదానందరూపః శివోఽహం శివోఽహం.

న మృత్యు ర్నశంకా న మే జాతిభేదః
పితానై వ మే నై వ మాతా న జన్మ
న బంధు ర్నమిత్రం గురుర్నై వ శిష్యః
చిదానందరూపః శివోఽహం శివోఽహం.

అహం నిర్వికల్పో నిరాకారరూపో
విభుత్వాచ్చ సర్వత్ర సర్వేంద్రియాణాం
న చాసంగతం నై వ ముక్తి ర్నమేయః
చిదానందరూపః శివోఽహం శివోఽహం.”

[ప్రతి స్వామీ, భారతదేశంలో చిరంతన కాలంగా మన్ననలందుకుంటూ వస్తున్న సన్యాస మతామ్నా యానికి చెంది ఉంటాడు. కొన్ని శతాబ్దాల కిందట శంకరాచార్యులవారు దీన్ని పునర్వ్యవస్థీకరించి [మతామ్నాయ మహానుశాసనం] ఇప్పడున్న రీతిలోకి మార్చారు. ఆనాటినించి ఋషిశిష్యులైన మతాధిపతుల అచిచ్చిన్న పరంపర (వారిలో ప్రతి ఒక్కరికీ పరంపరాగతంగా ‘జగద్గురు శంకరాచార్య’ అనే బిరుదు ఉంటుంది)¹ దీనికి అధిపత్యం వహిస్తూ వస్తోంది. ఈ సన్యాస మతామ్నా

లిఖిత ఆధారాలు గూచిస్తాయి; ఆనందగిరి అనే ముని శ్రీ. పూ. 44-12 అన్న తేదీలు ఇస్తున్నారు; శంకరులు శ్రీ. శ. ఎనిమిదో శతాబ్దంచారని పాశ్చాత్య చరిత్రకులు అంటారు. ఎన్నో యుగాల సంబంధం :

1. ఫూరీలో ఉన్న సవాతవమైన గోవర్ధన మతానికి అధిపతులు, శ్రీ. శ. జగద్గురు శంకరాచార్యులవారు, పూజ్యపాదులు భారతీకులవై తీర్థలు 1958లో

యంలో చాలామంది - బహుశా పదిలక్షల మంది - స్వాములు ఉన్నారు ; అందులో ప్రవేశించడానికి వారు పాటించవలసిన నియమం, సన్యాసులైన వారి దగ్గరే దీక్ష తీసుకోవడం. ఈ ప్రకారంగా, సన్యాస మతామ్నాయం లోని స్వాములందరూ, గురుసార్వభౌములైన ఆది ("మొట్టమొదటి") శంకరాచార్యులవారి నుంచే తమ ఆధ్యాత్మిక పరంపర మొదలైనట్టు భావిస్తారు. వీరు షేదరికాన్నీ (వస్తు సంపదపట్ల నిర్మమత్వం), బ్రహ్మ చర్యాన్నీ, మలాధిపతిపట్ల విధేయతనూ పాటిస్తామని ప్రతిజ్ఞ చేస్తారు. కేథలిక్ క్రైస్తవుల సన్యాసాశ్రమ విధులు కూడా చాలా విధాల, అంత కన్న ప్రాచీనమైన మతామ్నాయ విధుల్ని పోలి ఉంటాయి. ప్రతి స్వామీ తన కొత్త పేరుకు చివర, మతామ్నాయంలోని పది ఉపవిభాగాల్లోనూ ఒకదానితో తనకున్న భౌతిక సంబంధాన్ని సూచించే పదం ఒకటి చేర్చుకుంటాడు. ఈ 'దశనామి' విభాగాల్లో ఒకటి 'గిరి' (కొండ) కాఖ ; శ్రీయు క్షేత్రగిరీగారూ వారివల్ల నేనూ, ఈ కాఖకు చెందినవాళ్ళం. తక్కిన

మూడు నెల్లె పాటు అమెరికా సందర్శించారు. శంకరాచార్యులలో ఒకరు పాశ్చాత్య దేశాల్లో సంచారం చెయ్యడమన్నది ఇదే మొదలు. చారిత్రక ప్రాముఖ్యం వహించే ఆయన యాత్రను ప్రోత్సహించిన సంస్థలు పరమహంస యోగానందులు స్థాపించిన సెల్ఫ్ రియలైజేషన్ సెలోషివ్, యోగదా సత్సంగ సొసైటీ ఆఫ్ ఇండియా. జగద్గురువులు అమెరికాలో ప్రముఖమైన విశ్వవిద్యాలయాల్లో ప్రసంగాలు చేశారు. ప్రఖ్యాత చారిత్రకుడు, డా॥ ఆర్థర్ టాయిన్సీతో ప్రపంచకాంతిని గురించి ఏర్పాటు చేసిన చర్చలో పాల్గొన్నారు.

1959 లో పూరీ శంకరాచార్యులు, యోగదా సత్సంగ స్వాములిద్దరికి సన్యాసదీక్ష ఇవ్వడంలో, యోగదా సత్సంగ సొసైటీ ఆఫ్ ఇండియా/సెల్ఫ్ రియలైజేషన్ సెలోషివ్ గురువుల ప్రతినిధిగా వ్యవహరించమని కోరుతూ అభ్యర్థనలు శ్రీ శ్రీ దయామాత వంపిన అహ్మన్నాన్ని అంగీకరించారు. పూరీలో యోగదా సత్సంగ ఆశ్రమంలో ఉన్న శ్రీయు క్షేత్రగిరి మందిరంలో ఈ దీక్ష నిర్వహించారు. (ప్రచురణకర్త గమనిక).

కాళ్ళలో కొన్ని : 'సాగర' (సముద్రం), 'భారతి' (భూమి), 'పురి' (ప్రదేశం), 'సరస్వతి' (ప్రకృతి జ్ఞానం), 'అరణ్య' (అడవి), 'తీర్థ' (పుణ్యస్థలం) కాబలు.

సాధారణంగా స్వాముల సన్యాసాశ్రమం చివర ఉండే 'అనంద' శబ్దం, ఒకానొక నిర్దిష్ట మార్గంలో, స్థితిలో, లేదా దివ్యవిశిష్టత ద్వారా మోక్షం సాధించాలన్న ఆశయాన్ని సూచిస్తుంది; ప్రేమ, జ్ఞానం, వివేకం, భక్తి, సేవ, యోగం అన్నవాటిలో ఏదైనా అందుకు ఉపకరించవచ్చు.

మానవజాతి కంటకీ నిస్సార్వభౌమంగా సేవ చెయ్యాలనీ వ్యక్తిగత సంబంధాల్ని ఆకాంక్షల్ని విడిచిపెట్టాలనీ ఏర్పరచుకొన్న ఆదర్శంవల్ల స్వాముల్లో చాలామంది, భారతదేశంలోకాని అప్పడప్పుడు విదేశాల్లోకాని, మానవసేవలోనూ విద్యాసంబంధమైన కార్యకలాపాల్లోనూ చురుకుగా పాల్గొంటూ ఉంటారు. కుల, మత, వర్గ, వర్ణ, లింగ, జాతి విద్వేష దురభిమానాలన్నిటినీ విడిచిపెట్టి స్వామి, మానవ సౌభ్రాత నియమాల్ని పాటిస్తాడు. కేవలం పరబ్రహ్మైక్యమే అతని లక్ష్యం. "నేనే ఆయన" (సోఽహం) అన్న భావనతో జాగృత, సుప్రచైతన్యాన్ని మతిస్తూ సంతృప్త మనస్కుడయి ప్రపంచంలో విహరిస్తాడు కాని, ప్రపంచానికి దెండ్రు. అప్పుడే అతనికి 'స్వామి' - 'స్వ' అంటే ఆత్మ; దాంతో ఐక్యం కావడానికి యత్నించేవాడు స్వామి - అన్న బిరుదు సార్థక మవుతుంది.

శ్రీయైక్తేశ్వర్ గారు సన్యాస మతామ్నాయంతో సంబంధమున్న కారణంగా, స్వామి అయినవాడల్లా యోగి కానక్కరలేదు. దైవసాక్షాత్కారం కోసం శాస్త్రీయమైన ఒక పద్ధతిని సాధన చేసేవారు ఎవరయినా యోగి. ఆయన పెళ్ళయినవాడు కావచ్చు, పెళ్ళి కానివాడు కావచ్చు;

లౌకిక బాధ్యతలు గలవాడు కావచ్చు, జౌపచారికమయిన మతసంబంధాలు గలవాడు కావచ్చు.

ఒక స్వామి కేవలం కఠోర ఠాగంతో కూడిన శుష్క-మైన జ్ఞాన మార్గాన్ని అనుసరించడం సంభవమే ; కాని యోగి కచ్చితమైన నియమానుసార సాధనలో నిమగ్నుడై, దాని ద్వారా మనస్సునూ శరీరాన్ని క్రమశిక్షణలో పెట్టుకొని క్రమంగా ఆత్మవిముక్తి సాధిస్తాడు. అవేశ హేతువుల వల్లనో విశ్వాసంవల్లనో దేన్నీ గుడ్డిగా నమ్మకుండా యోగి, సనాతను ఋషులు ప్రప్రథమంగా గుర్తించి సాకల్యంగా పరీక్షించి చెప్పిన ఆధ్యాత్మిక అభ్యాసాల్ని సాధనచేస్తాడు. భారతదేశంలో ప్రతియుగంలోనూ యోగవిద్య, నిజంగా విముక్తి సాధించిన, క్రీస్తువంటి నిజమయిన యోగీశ్వర్లు తయారుచేసినది.

ప్రతి శాస్త్రం మాదిరిగానే యోగవిద్య, ప్రతి దేశం ప్రజలూ, ప్రతి కాలం ప్రజలూ సాధన చెయ్యదగ్గది. యోగవిద్య పాశ్చాత్యులకు “ప్రమాదకరమైనది” లేదా “నష్టనిధి” అంటూ అజ్ఞానులైన రచయితలు కొందరు ప్రతిపాదించిన సిద్ధాంతం పూర్తిగా అసత్యమేకాక, చిత్తశుద్ధి గల విద్యార్థులనేకమంది యోగవిద్యవల్ల అనేక లాభాలు పొందడానికి వీలు లేకుండా మోరంగా నిరోధించినది.

యోగవిద్య, ఆలోచనల సహజ సంక్షోభాన్ని అదుపులోపెట్టే ఒకానొక పద్ధతి ; లేకపోతే ఆ సంక్షోభం సత్యమైన తమ ఆత్మస్వరూపాన్ని దర్శించనివ్వకుండా, మానవులందరినీ అన్ని దేశాలవాళ్ళనీ నిష్పక్షపాతంగా నిరోధిస్తుంది. రోగనివారకమైన సూర్యకాంతి మాదిరిగా, యోగవిద్య, తూర్పుదేశాలవాళ్ళకీ పడమటిదేశాలవాళ్ళకీ కూడా సమానంగా లాభం కలిగిస్తుంది. చాలామంది ఆలోచనలు నిర్విరామమైనవీ నింకడ

లేనివీ ; కనక, మనస్సును అదుపులోపెట్టే యోగశాస్త్రం ఆవశ్యకత సుస్పష్టమవుతోంది.

సనాతన ఋషిపుంగవుడు పతంజలి,¹ యోగశాస్త్రాన్ని నిర్వచిస్తూ “ఒకటి విడిచి ఒకటి చొప్పున చైతన్యంలో లేచే తరంగాల్ని శమింప జేయడం” అన్నాడు.² ‘యోగసూత్రాలు’ అనే పేరుతో ఆయన సంగ్రహంగా రాసిన మహాగ్రంథం హిందూషద్ధర్మనాల్లో ఒకటి పాశ్చాత్య తత్త్వ శాస్త్రాలకు భిన్నంగా, హిందూ షద్ధర్మనాల్లో, కేవలం సిద్ధాంతపరమైన దోధలే కాకుండా ఆచరణ సాధ్యమైనవి కూడా పొందుపరిచి ఉన్నాయి.

1. పతంజలి క్రీ. పూ. రెండో శతాబ్దివాడని చాలామంది విద్వాంసులు అంచున్నప్పటికీ ఆయన కాలం కచ్చితంగా తెలియకుండానే ఉంది. ఋషులు అహంసంభావకమైన విషయాలెప్పుడీగురించో గ్రంథాలు రాశారు; వారి అంతర్వృత్తి ఎంత గాఢమంటే, ఎన్ని యుగాలకయినా సరే, వాటికి కాందోషం పట్టించగల శక్తి లేదు; అయినప్పటికీ ఆ ఋషులు తమ గ్రంథాల్లో తమ జీవితకాలాల్ని పేర్కొనడానికి కాని, తమ మూర్తిమత్వాల ముద్రలు వాటిమీద వెయ్యడానికి కాని ఏమీ ప్రయత్నించకపోవడంతో చరవాతి చారిత్రకుంకు విచారాంతి కలిగింది. తమ స్వల్ప జీవితకాలాలు అనంత జీవితంలో మెరిసే మెరుపుల్లా తాత్కాలిక ప్రాముఖ్యం కలిగినవేనని, సత్యం కాలాతీతమని, దానిమీద వ్యాపారముద్ర వెయ్యడం అసాధ్యమని, అదేమీ తమ సొంత ఆస్తి కాదని వారికి తెలుసు.

2. “యోగశ్చిత్తవృత్తినిరోధః” (యోగసూత్రాలు 1: 2) అన్నదాన్ని “మనోభావ వికారాల నిలుపుదల” అని కూడా అనువదించవచ్చు. చింతన శీతను సూచించే నమగ్ర పదం ‘చిత్తం’; ప్రాణశక్తులు, మానస సత్త (మనస్సు లేదా ఇంద్రియ స్పృహ), అహంకారం (నేను, నాది అనే భావం), బుద్ధి (సహజావభోధాత్మకమైన జ్ఞానం) ఇందులోకే వస్తాయి. ‘వృత్తి’ (దీనికి వాచ్యార్థం, “సుడిగుండం”) అనేది, మానవుడి చైతన్యంలో నిరంతరం పైకి లేస్తూ కిందికి పడుతూ ఉండే ఆలోచన, ఆవేశతరంగాల్ని సూచిస్తుంది. ‘నిరోధ’ మంటే శమింప జేయడం, నిలుపుదల, అదుపులో ఉంచడం అని అర్థం.

హిందూ దర్శనాలు, ఊహకు అందే సత్త్వమీమాంసాపరమైన ప్రశ్నలన్నిటికీ సమాధానాలు అన్వేషించిన మీదట, కాశ్యోత బాధానివృత్తిని అక్షయ ఆనందాన్ని కలిగించడానికి తోడ్పడే నిర్దిష్టమైన ఆరు శాస్త్రాల్ని రూపొందించాయి.

ఆరు దర్శన శాస్త్రాల్లోకి¹ యోగసూత్రాల్లో, ప్రత్యక్ష సత్యదర్శన సాధనకు ఉపకరించే అత్యంత సమర్థమైన పద్ధతులున్నాయని, తరవాతి కాలపు 'ఉపనిషత్తులు' ఉద్ఘోషించాయి. ఆచరణ సాధ్యమైన యోగ ప్రక్రియల ద్వారా మానవుడు, ఊహాపోహల ఊసరక్షేత్రాల్ని కాశ్యోతంగా విడిచిపెట్టి సత్యసారాన్ని అనుభవంలో ప్రత్యక్షీకరించుకుంటాడు.

ఋతంజలి యోగశాస్త్రాన్ని 'అష్టాంగయోగ' మంటారు. అందులో మొదటి మెట్లు : (1) యమం : నైతికవర్తన, (2) నియమం : మత ధర్మానుష్ఠానం, ఇతరుల్ని బాధపెట్టకపోవడం (అహింస), ఎప్పుడూ సత్యాన్ని పాటించడం (సత్యం), దొంగతనం చెయ్యకపోవడం (అస్తేయం), ఇంద్రియాల్ని నిగ్రహించుకోవడం (బ్రహ్మచర్యం), దేనికి ఆశపడకపోవడం (అపరిగ్రహం) అన్నవాటితో 'యమం' నెరవేరుతుంది. శారీరక మానసిక పరిశుద్ధత (శౌచం), తృప్తి (సంతోషం), స్వయం శిక్షణ (తపం), పవిత్ర తగ్గండాల్ని అధ్యయనం చెయ్యడం (స్వాధ్యాయం), దేవుడిమీద భక్తి (ఈశ్వర ప్రణిధానం) 'నియమం' కిందికి వస్తాయి.

తరవాతి మెట్లు ఏవంటే : (3) ఆసనం (సరయిన భంగిమ) : వెన్నెముకను నిహయంగా నిలిపి శరీరాన్ని నిలకడగా, ధ్యానానికి అనువైన సుఖానందంలో ఉంచాలి ; (4) ప్రాణాయామం (సూక్ష్మమైన ప్రాణ

1. ఆస్తిక (వేద ప్రమాణాన్ని అంగీకరించే) దర్శనాలు ఆరు ఇవి : సాంఖ్యం, యోగం, వేదాంతం, మీమాంస, న్యాయం, వైశేషికం.

ప్రవాహాలను ఆదువులో ఉంచుకోడం); (5) ప్రత్యాహారం (జ్ఞానేంద్రియాల్ని బయటి వస్తువుల మీంచి వెనక్కి మళ్ళించుకోడం).

చివరి మెట్లు అసలు యోగం కిందకివచ్చే అంగాలు : (6) దారణ (ఏకాగ్రత), మనస్సును ఒకే ఆలోచనమీద నిలిపి ఉంచడం; (7) ధ్యానం (దైవచింతన), (8) సమాధి (అధిచేతనానుభవం). ఈ అష్టాంగ యోగ మార్గం,¹ అంతిమ లక్ష్యమైన కైవల్యానికి చేరుస్తుంది; అందులో యోగి, బుద్ధిగ్రాహ్యతకు అతీతంగా ఉండే సత్యాన్ని సాక్షాత్కరింపజేసుకుంటాడు.

“ఎవరు గొప్ప? స్వామీ, యోగా?” అని ఎవరయినా అడగవచ్చు. దేవుడితో ఐక్యాన్ని సాధిస్తే, వివిధ మార్గవిధేదాలు వెంటనే ఆదృశ్యమవుతాయి. అయితే ‘భగవద్గీత’ మాత్రం, యోగంలోని పద్ధతులు సర్వాంగీకరించినవని చెబుతుంది. వీటి ప్రక్రియలు, సన్యాసజీవితం వేపు మొగ్గుచూపే ఏ కొద్దిమంది మాదిరిగానో కేవలం కొన్ని తరహాల మనుషుల కోసం, కొన్ని మనస్తత్వాల మనుషులకోసం ఉద్దేశించినవి కావు; సాధకుడు ఏదో ఒక విశిష్ట సంప్రదాయానికి బద్ధుడై ఉండవలసిన ఆవశ్యకత యోగంలో లేదు. యోగశాస్త్రం విశ్వజనీనమైన ఆవశ్యకతను నెరవేరుస్తుంది కాబట్టి దానికి సహజమైన విశ్వజనీన ఆకర్షణ ఉంది. నిజమైన యోగి ప్రపంచంలో విధివిధేయుడయి ఉండిపోవచ్చు : అక్కడ ఆతను

1. మానవ ప్రవర్తనను చక్కదిద్దడానికి బౌద్ధమతంలో ఏర్పడ్డ “అష్టాంగ మార్గం” దీనికి తిన్నగా, ఇలా ఉంది : (1) సరయిన ఆదర్శాలు (సమ్యక్సృష్టి), (2) సరయిన ఉద్దేశ్యం (సమ్యక్ సంకల్పం), (3) సరయిన మాట (సమ్యక్ వాక్కు), (4) సరయిన చేత (సమ్యక్ కర్మ), (5) సరయిన బతుకుతెరువు (సమ్యక్ ఆజీవిక), (6) సరయిన కృషి (సమ్యక్ వ్యాయామం), (7) (ఆత్మను గురించి) సరయిన జ్ఞాపకం (సమ్యక్ స్మృతి), (8) సరయిన సాక్షాత్కారం (సమ్యక్ సమాధి).

నీటిమీద వెన్నముద్ద లాంటివాడు ; అంతేకాని, క్రమశిక్షణలేని మానవ సముదాయం మాదిరిగా, గింకొట్టకుండా ఉంచిన, ఇట్టే సీళ్ళ కంపదానికి వీలయిన పాలవంటివాడు కాదు. మానవుడు, అహంకారజన్యమైన వాంఛల పట్ల మానసికమైన అనాసక్తిని నిలుపుకొంటూ, దైవనిర్ణీతమైన ఉపకరణంగా సౌముఖ్యంతో, జీవితంలో తన పాత్రను కాను నిర్వహిస్తూ ఉన్నట్లయితే, లౌకిక బాధ్యతలు నెరవేర్చడమన్నది మనిషిని దేవుణ్ణింది దూరం చెయ్యనక్కరలేదు. అయితే అందుకు మనిషి మానసికంగా, అహంకారజనితమైన కోరికల్లో చిక్కుకొని ఉండకుండా, తనను దేవుడి ఉపకరణంగా మనసారా భావించుకొంటూ జీవితంలో తన పాత్ర నిర్వహించాలి.

ఈనాడు అమెరికన్, యూరోపియన్, లేదా హైందవేతర దేశాల్లో జీవిస్తున్న మహాపురుషులు ఎందరో ఉన్నారు ; వీరు 'యోగి', 'స్వామి' అన్న మాటలు సైతం ఎన్నడూ విని ఉండకపోయినప్పటికీ, ఆ పదాలకు నిదర్శనంగా నిలిచే ఆదర్శప్రాయులు. మానవజాతికి తాము చేసిన నిస్సార్థ సేవవల్లనయితే నేమి, కామవాసనల్ని ఆలోచనల్ని అదుపులో ఉంచుకోదంవల్లనయితే నేమి, ఏకోన్ముఖమైన దైవప్రేమవల్లనయితే నేమి మహాత్తరమైన ఏకాగ్రతాసాధనశక్తులవల్లనయితేనేమి, వీరంతా ఒక విధంగా యోగులే ; యోగలక్ష్యాన్ని— ఆత్మనిగ్రహాన్ని— నిలుపుకొన్నవారు. వీరికి కనక, మనసునూ జీవితాన్నీ ఇప్పటికన్న ఉద్దిష్టమార్గంలో నడిపించగల యోగమనే నిర్దిష్ట శాస్త్రాన్ని బోధించినట్లయితే ఇంకా ఉన్నత స్థితుల్ని అందుకోగలుగుతారు.

పాశ్చాత్య రచయితలు కొందరు, యోగశాస్త్రాన్ని పైపైని తడిమి తప్పుగా అర్థం చేసుకున్నారు. కాని అటువంటి విమర్శకులెన్నడూ దాన్ని సాధన చేసినవాళ్ళు కాదు. యోగశాస్త్రానికి వివేకవంతమయిన నిబాళు లర్పించినవాళ్ళలో, స్విట్జర్లాండ్ దేశపు ప్రఖ్యాత మనస్తత్వవేత్త

డా॥ సి. జి. యాంగ్ చేసిన ప్రశంసలు చెప్పుకోదగ్గవి. ముఖ్యపద్ధతి అయిన 'శాస్త్రీయ'మైనదని చెప్పుకోగలిగినప్పుడు, పశ్చిమదేశాల్లో కూడా దానికి ప్రజల ఆదరం లభిస్తుందని కచ్చితంగా నమ్మవచ్చు. యోగం, ఈ ఆశ నెరవేరుస్తుంది," అంటాడు డా॥ యాంగ్. "కొత్తమీద కలిగే మోజు, తెలిసితెలియనివాళ్ళ వ్యామోహం సంగతి అలా ఉంచి, యోగవిద్యకు చాలామంది అనుయాయులైతారదానికి మంచి కారణం ఉంది. అదుపులో ఉంచుకోదగ్గ అనుభవాన్ని ఇస్తుందిది; ఈ విధంగా, శాస్త్రప్రమాణానికి కావలసిన 'యథార్థ'ం అవసరాన్ని తీరుస్తుంది; ఇంతే కాకుండా, జీవితంలో ప్రతి దశకూ వర్తించే విధంగా దీనికి గల వ్యాప్తి గాఢతలవల్లా, ప్రాచీనతవల్లా, సిద్ధాంత పద్ధతులవల్లా, ఎన్నడూ కలలో కూడా అనుకోని వాటిని ఇది సాధ్యంచేసి నిరూపించవచ్చు.

"మతపరంగాగాని, శాస్త్రీకంగాగాని చేసే ప్రతి సాధనకూ, మనోవైజ్ఞానిక క్రమశిక్షణ అనేదే అర్థం; అంటే అది మానసికారోగ్యశాస్త్ర పద్ధతి అన్నమాట. యోగంలో బెప్పే బహువిధాలైన కేవల శరీర వ్యాయామ పద్ధతులకు కూడా శరీరారోగ్యశాస్త్రమనే అర్థం; మామూలు కసరత్తుకన్న శ్వాస ప్రశ్వాస అభ్యాసాలకన్న గొప్పదిది; ఇది కేవలం యాంత్రికం, శాస్త్రీయం మాత్రమే కాకుండా శాస్త్రీకం కూడా కావడమే దానికి కారణం. శరీర భాగాల శిక్షణలో ఇది, వాటిని సంపూర్ణార్థంతో అనుసంధానం చేస్తుందన్నది సుస్పష్టమే; ఉదాహరణకు, ప్రాణాయామ

1. డా॥ యాంగ్ ఇక్కడ ప్రస్తావిస్తున్నది 'హతయోగం' గురించి. ఆరోగ్యం కోసం, దీర్ఘ ఆయుర్దాయం కోసం సాధనచేసే, శరీర భంగిమలూ ప్రక్రియలకూ సంబంధించిన ప్రత్యేక శాఖ ఇది. హతయోగం ఉపయోగకరమైనదే. దీనివల్ల అద్భుతమైన శారీరక ప్రయోజనాలు కలుగుతాయి. కాని ఈ యోగ విధానాన్ని అర్థవిమోచనకు యోగులు అరుదుగా అవలంబిస్తారు.

సాధనలో, ప్రాణమన్నది ఊపిరే కాకుండా బ్రహ్మాండంలోని విశ్వ సందాళకళక్తి కూడా

“యోగానికి ఆధారభూతమైన భావనల్ని గ్రహించుకోకుండా చేసే యోగసాధన వ్యర్థం. శారీరక, ఆధ్యాత్మిక భావనల్ని రెండినీ ఇది, అసాధారణ రీతిలో, ఒకదాంతో ఒకటి సంపూర్ణంగా మిళితం చేస్తుంది.

“ఈ భావాల్ని ప్రక్రియల్ని రూపొందించిన, అనేక వేల సంవత్సరాల ఆవిర్భావం సంప్రదాయ ఫలంగా అవసరమైన ఆధ్యాత్మిక పునాదులు ఏర్పడ్డ తూర్పుదేశాల్లో, యోగశాస్త్రం, శరీరాన్ని మనస్సునూ సమైక్యం చేసే సంపూర్ణ, సముచిత పద్ధతి అని, వాటి సమైక్యాన్ని ప్రపిన్నించే తావు లేదని నేను నిస్సంకోచంగా విశ్వసించగలను. ఈ సమైక్యం, చైతన్యాన్ని అధిగమించే అతీంద్రియ సహజావబోధాల్ని సాధ్యంచేసే మానసికావస్థను కల్పిస్తుంది.”

భగవత్స్వరూపమైన ప్రకృతిని బాహ్యంగా జయించడం ఎంత అవసరమో ఆత్మసంయమమనే అంతర్విజ్ఞానం కూడా అంత అవసరమని గ్రహించే రోజు పడమటిదేశాలకు దగ్గరపడుతోంది. పదార్థమనేది వాస్తవమని మనీషాతకళక్తి అని శాస్త్రీయంగా ప్రస్తుతం నిర్ణయించబడిన సత్యం వల్ల మానవుల మనస్సులు శాంతపడి, విశాలమయే రోజు అజుయుగంలో వస్తుంది. రాక్షు లోహాలవంటి పదార్థాలలోని శక్తులకన్న మహత్తరమైన శక్తుల్ని మానవమనస్సు తనలోంచే విడుదల చెయ్యగలదు ; చేసితిరాలి కూడా ; లేకపోతే కొత్తగా బంధవిముక్తి పొందిన భౌతిక అణు (రాక్షస) శక్తి ప్రపంచంమీద విరుజ్జకుపడి పిచ్చిగా నాశనం చేస్తుంది. అటు బాంబులగురించి మానవజాతికి గల అందోళనవల్ల కలిగే పరోక్షలాభం,

బహుశా, యోగశాస్త్రం¹ పట్ల ప్రయోజనాత్మకమైన ఆసక్తి కావచ్చు; ఇది నిజంగా, “బాంబు చెబ్బకు ధ్వంసంకాని గూడు.”

1. తెలియనివాళ్ళు చాలామంది, యోగాన్ని ‘హతయోగం’గా చెబుతారు: లేదా అద్భుత శక్తులు సంపాదించడానికి ఉపకరించే శుద్ధమైన రహస్య కాండగం “ఇంద్రజాలం”గా పరిగణిస్తారు. అయితే, యోగాన్ని గురించి విద్వాంసులు ముచ్చటించేటప్పుడు, యోగసూత్రాల్లో (ఏదీని పతంజలి సూత్రాలని కూడా అంటారు) లేదా ‘రాజయోగం’లో ప్రవచించిన శాస్త్రాన్నే ఉద్దేశించి చెబుతారు. ఆ గ్రంథంలో పొందుపరిచిన దార్శనిక భావరలు ఎంత అద్భుతమైనవంటే, భారత దేశపు మహామనీషుల్లో కొందరు వాటిమీద ఉత్తేజకరమైన వ్యాఖ్యానాలు రచించారు: అటువంటివారిలో ఒకరు పరమజ్ఞాని సదాశివేంద్రులు (41 అధ్యాయంలో చివర చూడండి).

వేదప్రమాణాన్ని అంగీకరించే తక్కిన ఐదు సనాతన ఆస్తిక దర్శనాల మాదిరిగానే యోగసూత్రాలు కూడా, పటిష్ఠమైన దార్శనిక శోధనకు నైతిక పరిశుద్ధత అనే “ఇంద్రజాలాన్ని” (యమ నియమాది విధులను) తప్పనిసరిగా ఉండవలసిన ప్రాథమికావసరంగా పరిగణిస్తాయి. పాశ్చాత్యదేశాల్లో నిష్కర్షగా విధించని ఈ వ్యక్తిగత సాధన, భారతీయ వద్దర్శనాలకు శాశ్వత శక్తిని ప్రసాదించింది. విశ్వాన్ని పరిరక్షించే బ్రహ్మాండ వ్యవస్థ (ఋతం) మానవ భవిష్యత్తును నిర్ణయించే నైతిక వ్యవస్థకు భిన్నమైనది కాదు. విశ్వజననమైన నైతికనియమాల్ని పాటించడానికి సుముఖంగా లేనివారు, సత్యాన్ని అన్వేషించడానికి దృఢసంకల్పుడు కానివారే.

‘యోగసూత్రాలు’ 31 వ పాదంలో యోగసంబంధమైన వివిధ అలౌకిక శక్తుల్ని (విభూతులు, సిద్ధులు) పేర్కొడం జరిగింది. నిజమైన జ్ఞానం ఎవ్వరూ శక్తే. యోగమార్గాన్ని నాలుగు దశలుగా విభజించారు; ఒక్కొక్కదానికి ఒక్కొక్క విభూతిని ప్రత్యేకంగా వర్ణించారు. ఒకానొక శక్తిని సాధించిన తరువాత యోగి, ఆ నాలుగింటిలోనూ ఒక దశను దాటినట్లు తెలుసుకుంటాడు. స్వార్థావిచ్ఛేదమైన శక్తులు బహిర్గతం కావడం, యోగవిద్య శాస్త్రీయతకు నిదర్శనం; ఇందులో ఒకరి “ఆధ్యాత్మిక ప్రగతి”ని గురించి భ్రమతో కూడిన ఊహలు చెప్పుడం నిషిద్ధం; రుజువు కావాలి:

ఆత్మత ఐక్యమే ఏకైకలక్ష్యం కావాలి కాని విభూతులు సంపాదించడం కాగూడదని, ఎవీ కేవలం పవిత్రమార్గంలో పడే పుష్పాలు మాత్రమేనని పతంజలి సాధుకుణ్ణి హెచ్చరిస్తాడు. కాశ్యోత ప్రదాతను అన్వేషించాలి కాని ఆయన ప్రసాదించే సిద్ధుల్ని కాదు; స్వల్ప ఉపలబ్ధులతో తృప్తిపడే అన్వేషకుడికి దేవుడు దర్శనమియ్యడు. అందువల్ల సరిగా సాధనచేసే యోగి తన సిద్ధుల్ని వినియోగించు కోకుండా జాగ్రత్తపడకాదు; లేకపోతే అవి, మిథ్యాహంకారం కలిగించి కైవర్యాచరమానస్థకు చేరకుండా పక్కదారి పట్టిస్తాయి.

యోగి తన అనంత లక్ష్యాన్ని చేరినప్పుడు విభూతులు ప్రదర్శించవచ్చు, ప్రదర్శించకపోవచ్చు; అది అతని ఇచ్ఛానుసారం. అప్పుడతని చర్యలు- అలౌకిక మఱినావరమయినా కాకపోయినా- కర్మబంధం లేకుండానే జరుగుతాయి. వ్యక్తిపరమైన అహంకారమనే ఆయస్కాంతం ఇంకా ఉన్నచోడే, కర్మఅనే శ్చినప రజనును ఆకర్షించడం జరుగుతుంది.

అధ్యాయం : 25

అన్నయ్య అనంతుడు, చెల్లెలు నళిని

“అనంతుడింక బతకడు ; ఈ జన్మకు అనుభవించవలసిన కర్మ
తీరిపోయింది.”

ఒకనాడు పొద్దున నేను గాఢమైన ధ్యానంలో మునిగి ఉండగా, ఈ ఘోరమైన మాటలు నా అంతశ్చేతనంలోకి చేరాయి. నేను సన్యాసం
తీసుకున్న కొత్తలో, నా జన్మస్థలమైన గోరఖ్ పూర్ లో ఉన్న మా
అనంతన్నయ్యకి అతిథిగా వెళ్ళాను. హఠాత్తుగా ఏదో జబ్బుచేసి మంచం
పట్టడతను ; నేను ప్రేమగా అతనికి ఉపచారాలు చేశాను.

గంభీరమైన ఈ అంతర్దోష నన్ను దుఃఖంలో ముంచేసింది. నా
కళ్ళముందే అన్నయ్యని తీసుకుపోవోతూండే నేను నిస్సహాయుడిగా
చూస్తూ ఉండాలంటే, గోరఖ్ పూర్ లో అట్టేకాం ఉండడం నాకు దుర్భర
మనిపించింది. నన్ను అర్థంచేసుకోకుండా బంధువులు విమర్శ చేస్తూ
న్నప్పటికీ నాకు దొరికిన మొదటి ఓడ ఎక్కి భారతదేశాన్ని విడిచి
పెట్టాను. ఆ ఓడ బర్మా, చైనా సముద్రం గుండా జపాను చేరింది. నేను
కోబేలో దిగి, కొన్నాళ్ళక్కడ గడిపాను. దుఃఖంతో గుండె బయటెక్కి
ఉన్నందువల్ల బయట తిరిగి ఏమీ చూడాలని కూడా అనిపించలేదు.

భారతదేశానికి తిరుగు ప్రయాణంలో మా ఓడ షాంఘై చేరింది.

అక్కడ, ఓడలో వైద్యుడిగా పనిచేసే డా॥ మిత్రాగారు, కళాత్మకమైన వస్తుసామగ్రి అమ్మే దుకాణాలకు తీసుకువెళ్ళి చూపించారు. శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారికి, మా ఇంట్లో వాళ్ళకి, స్నేహితులకి బహుకరించడంకోసం రకరకాల కానుకలు ఎంపికచేశాను. అనంతదికోసం, ఒక వెదురు గడ మీద నగిషీలు చెక్కి ఉన్న పొడుగాటి వస్తు వొకటి కొన్నాను. దైనా వాడయిన అమ్మకందారు ఆ వస్తువును నా చేతికి ఇచ్చి ఇయ్యగానే నేను వాన్ని నేల మీదికి జారవిడిచి, “చచ్చిపోయిన అన్నయ్యకోసం కొన్నా నది!” అని వినిపించాను.

అన్నయ్య ఆత్మ సరిగా ఆ షణ్డంలోనే శరీరంలోంచి విడుదల అయి అనంతంలో కలిసిపోయిందన్న సప్తమయిన అనుభూతి ఒకటి కలిగింది నాకు. నేను కొన్న జ్ఞాపకచిహ్నం, కింద పద్దంవల్ల, అశుభ సూచనగా భుక్తుకున విరిగింది. వెక్కివెక్కి ఏడుస్తూ, విరిగిన వెదురు ముక్కమీద ఇలా రాశాను : “ఇప్పుడే పోయిన— ప్రియమైన అనంత న్నయ్య కోసం.”

నాతో ఉన్న డాక్టరు వెటకారంగా నవ్వుతూ నన్ను గమనిస్తూనే ఉన్నాడు.

“కన్నీళ్ళు పెట్టుకోకండి. ఆయన పోయారని మీకు రూఢి అయే నాకా కన్నీళ్ళు రాల్చడమెందుకు?”

మా ఓడ కలకత్తా చేరినప్పుడు, డా॥ మిత్రా మళ్ళీ నా వెంట రచ్చారు. నన్ను పలకరించడానికని, మా చిన్న తమ్ముడు విష్ణు ఓడరేవు వద్ద ఎదురు చూస్తున్నాడు.

“అనంతన్నయ్య ఈ జన్మ కడలేర్చుకుపోయాడని నాకు తెలుసు,”

అన్నాను విప్లుతో, వాడేమీ చెప్పడానికి వ్యవధి ఇవ్వకుండానే. “అనంతుడు ఎప్పుడు పోయాడో నాకూ ఈ దాక్టరుగారికీ చెప్ప.”

విప్లు తేదీ చెప్పాడు ; నేను షాంఘైలో కానుకలు కొన్న రోజే అది.

“చూడండి ! ఈ సంగతి బయటెక్కడా పొక్కునివ్వకండి ! లేక పోతే, ఇప్పటికే ఎంతో పెద్దగా ఉన్న వైద్యవిద్యలో మానసిక ప్రసారం కూడా చేర్చి ఇంకో ఏడాది ఎక్కువ చదివిస్తారు ప్రొఫెసర్లు !” గుర్పూర్ రోడ్డులో ఉన్న ఇంట్లో నేను అడుగుపెట్టేసరికి నాన్నగారు ఆప్యాయంగా కొగలించుకున్నారు. “వచ్చావా,” అన్నాడు నాన్నగారు మృదువుగా. ఆయన కళ్ళలోంచి రెండు పెద్ద నీటిబొట్లు రాలాయి. మామూలుగా పైకి తొజకని నాన్నగారు, తమ వాత్సల్యాన్ని ఇంతకు ముందెన్నడూ ఈ రకంగా బయటికి కనబరచలేదు. పైకి గంభీరులైన తండ్రి ; లోలోపల కరిగిపోయే తల్లిగుండె గంవారు. కుటుంబ విషయాలన్నిటిలోనూ ఆయన ఇలా ద్వైపాత్రాభినయం చేస్తూ వ్యవహరించారు.

అనంతుడు పోయిన కొన్నాళ్ళకే, మా చిన్న చెల్లెలు నళిని రైవోపశమనం వల్ల మృత్యుముఖంలోంచి బయటపడింది. ఆ కథ చెప్పే ముందు, మా చిన్నప్పటి సంగతులు కొన్ని ముచ్చటిస్తాను.

నాకూ నళినికీ మధ్య చిన్నప్పటి అనుబంధం మరీ అంత సంతోష కరమైందని చెప్పడానికి లేదు. నేను బక్కగా ఉండేవాణ్ణి ; తను నా కంటే బక్కపరిచగా ఉండేది. అలా ఉన్నందుకు నేను మా చెల్లెల్ని తరచు ఏడిపేస్తూ ఉండేవాణ్ణి ; దానికి అజ్ఞాతమైన ప్రేరణ ఏమిటో గుర్తుపట్ట దానికి మనోవ్యాధి నిపుణులకు ఏమంత కష్టం కాదు. తను ఇచ్చే ఎదురు జవాబులు కూడా కుర్రకారుకు సహజమైనంత మాటగాను కుండ బద్దలు కొట్టినట్టు ఉండేవి. ఒక్కొక్కప్పుడు అమ్మ కలగజేసుకునేది ; నా చెంప

మీద (నేనే పెద్దవాణ్ణి కనక) సుఖారంగా ఒక్కటి అందించి, మా పిల్ల తగువుల్ని అప్పటిమట్టుకు సర్దుబాటు చేసేది.

నళినికి చదువు అయిపోయాక, డా॥ పంచానన్ బోస్ కిచ్చి పెళ్ళి చెయ్యడానికి నిశ్చయమైంది. యోగ్యుడయిన ఈ యువకుడు కలకత్తాలో డాక్టరు. సుదీర్ఘమైన పెళ్ళి తతంగాలన్నీ సకాలంలోనే జరిగాయి. పెళ్ళి వాటి రాత్రి నేను, మా కలకత్తా ఇంట్లో, నట్టింట్లో కులాసాగా ముచ్చట్లాడు కుంటున్న పెద్ద బంధువర్గంతో కలిసి కూర్చున్నాను. పెళ్ళికొడుకు, నిండుగా బంగారపు జరిగల తలగడా మీదికి వారి కూర్చున్నాడు. ఆయన పక్కనే కూర్చుంది నళిని. ముచ్చటైన బచ్చలపండు వన్నె పట్టు దీర కూడా ఆమె బిక్కతనాన్ని పూర్తిగా మరుగుపరచలేకపోయింది. నేను మా కొత్త బావగారి తలగడా వైపుచేరి స్నేహపూర్వకంగా పళ్ళు ఇకిలించాను. పెళ్ళిరోజు దాకా ఆయన నళినిని చూడలేదు ; పెళ్ళి లాటరీలో తనకి దక్కేదేమిటో చివరికి తెలుస్తో అప్పుడే. నా సానుభూతి అందుకున్న డా॥ బోస్, సిగ్గుపడుతూ నళినివేపు చూపించి, “ఇదేమిటంటావ్ ?” అని నా చెవిలో గొణిగాడు.

“ఏమిటేమిటి డాక్టర్ ? మీ పరిశీలనకోసం ఓ ఎముకలగూడు !”

ఏళ్ళు గడిచేకొద్దీ, డా॥ బోస్ మా కుటుంబానికి ఆప్తుడవుతూ వచ్చాడు ; ఒంట్లో నలతచేసినప్పుడల్లా మావాళ్ళు ఆయన దగ్గరికే వెళ్ళే వాళ్ళు. ఆయనా నేనూ దగ్గరి స్నేహితులమయ్యాం ; ఇద్దరం కలిసి వేళా కోళం చేసేవాళ్ళం— ఎవరినో చెప్పక్కర్లేదు— సాధారణంగా నళిని మీదే మా విసుర్లు.

ఒకనాడు నాలో అన్నారు మా బావగారు : “వైద్యులకు విస్మయం కలిగించే సంగతిది. బిక్కపలచటి మీ చెల్లిలిమీద ఎన్నో ప్రయోగాలు చేసి చూశాను— కాదేలివర్ ఆయిలు, వెన్న, మాల్తు, తేనె, చేపలు,

మానం, గుడ్డు, టానిక్కులు. ఆయినా, అంగుళంలో నూరోజంతు కూడా ఒక్క చెయ్యలేదు ఈవిడ."

కొన్నాళ్ళ తరవాత నేను బోసుగారింటికి వెళ్ళాను. ఆక్కడ నా పనికి బదు నిమిషాలే పట్టింది. నేను తిరిగి వచ్చేస్తున్నాను; నళిని చూడం లేదనే అనుకున్నాను. నేను వీధిగుమ్మం దగ్గరికి వచ్చేసరికి ఆమె గొంతు వినిపించింది; ఆప్యాయంగానే ఉన్నా, అజ్ఞాపిస్తున్నట్లు ఉందది.

"అన్నయ్యా, ఇలా రా. ఈసారి నన్ను తప్పించుకుపోలేవు. సీతో మాట్లాడాలనుకుంటున్నాను."

నేను చెడ్డెక్కి తన గదికి వెళ్ళాను. తను కళ్ళు తడుపుకోడం చూసి ఆశ్చర్యపోయాను.

"అన్నయ్యా, మన పాత కోపలాపాలిన్ని మరిచిపోదాం. ఇప్పుడు మళ్ళీ ఆధ్యాత్మికమార్గంలో నిలదొక్కుకున్నావు. నేను కూడా అన్ని విధాలా సీతా కావాలనుకుంటున్నా," అని చెప్పి, కొంచెం ఆశగా ఇలా అంది: "నువ్విప్పుడు పుష్టిగా కనిపిస్తున్నావు. నాకు కాస్త సాయం చెయ్యవూ? మా ఆయన నా దరిదాపులకే రావటం లేదు; నేను ఆయన కోసం ఎంత ఇదయితే ఏం లాభం? నేనీలా నన్నగా, ఏ ఆకర్షణా లేకుండా ఉన్నప్పటికీ, దైవసాక్షాత్కార సాధనలో మాత్రం ముందుకు పోవాలన్నదే నా ముఖ్యమైన కోరిక."

ఆమె విన్నపం నా గుండెను కరిగించింది. మా కొత్త స్నేహం నిలకడగా పెరిగింది. ఒకనాడు తను నాకు శిష్యురాలినపుడా నన్నది.

"నువ్వెలా అనుకుంటే అలా తర్చీదు ఇయ్య నాకు. టానిక్కుల మీదకన్న దేవుడిమీదే నమ్మక ముంచుతాను." మండు సీసాలన్నీ పోగుచేసి కిటికీలోంచి బయటి కుళ్ళుకాలవలోకి విసిరి పారేసింది.

అమె విశ్వాసాన్ని పరీక్షించడానికని, భోజనంలో చేపలూ మాంసమూ గుడ్డూ మానెయ్యమన్నాను.

నళిని నేను పెట్టిన నిషేధాలన్నీ కచ్చితంగా పాటిస్తూ, ఎన్నో రకాల ఇబ్బందులు వచ్చినా కూడా, కేవలం శాకాహారమే తింటూ కొన్ని నెలలు గడిపిన రోజున నేనోసారి చూడ్డానికి వెళ్ళాను.

“చెల్లాయ్, నువ్వు ఆధ్యాత్మిక నియమాల్ని నిష్ఠగా పాటిస్తున్నావు; నీకు వచ్చే జమామం దగ్గరలోనే ఉంది,” అంటూ కొంటెగా చిరునవ్వు నవ్వాను. “నీకు ఎంత లావణ్యం ఉంది? మన అత్తయ్య ఉండే— కొన్నేళ్ళుగా తన పాదాలు తను చూసుకోవకపోతున్నావిద— అవిడంచ రావు అవాలని ఉందా?”

“ఉహూ! నీ అంత లావు అవాలి.”

నేను గంభీరంగా ఇలా అన్నాను : “దేవుడి దయవల్ల, నేనెప్పుడూ నిజమే చెబుతూ ఉన్నాను కనక, ఇప్పుడూ నిజమే చెబుతున్నాను.¹ దేవుడి

1. ఎప్పుడూ అంబాబుగా నిజం చెప్పే వాళ్ళకి, తాము ఏది అంటే అది జరిగే వత్త వస్తుందిని హిందూ పవిత్ర గ్రంథాలు మోషిస్తున్నాయి. వాళ్ళ హృదయంలోంచి వెలువడతూ ఉనికి తీరుతుంది (“సత్య ప్రతిష్ఠాయాం క్రియా ఫలాశ్రయరహితం” - యోగసూత్రాలు : 2 : 40)

రోకాలు సర్వమీద నిర్మించినవి కాబట్టి, పవిత్ర గ్రంథాలన్నీ దాన్ని శ్రేష్టగుణంగా కీర్తించాయి; ఏ మనిషినా సరే, దానివల్ల తన జీవితాన్ని అనంత శక్తితో అనుసంధానం చేసుకోవచ్చు నన్నాయి. “సత్యమే భగవంతుడు,” అని గాంధీగారు రచన అంటూండేవారు. ఆరోచనలో, మాటలో, చేతలో పూర్ణ సత్యం కోసమే ఆయన జీవితమంతా శ్రమించారు. సత్యమనే ఆదర్శం హిందూ సమాజాన్ని యుగయుగాలుగా అనుసరించేతం కావినూ వస్తోంది.

“ఈ భూమిమీద ఏది ఇచ్చినా సరే బ్రాహ్మణులు అబద్ధమాడరు,”

ఆకీస్సుల ద్వారా, ఈ రోజునుంచి నీ శరీరం నిజంగా మార్పు చెందుతుంది. ఒక్క నెల్లాళ్ళలో, నాకున్నంత బరువు దావాలి నీ శరీరానికి.”

నా గుండెలోంచి వెలువడ్డ ఈ మాటలు నిజమయ్యాయి. ఒక్క ముప్పై రోజులకల్లా, నళిని బరువు నా బరువుతో సమానమయింది. కొత్తగా వచ్చిన గుండ్రతనంతో ఆమెకు మంచి అందం వచ్చింది. దాంతో వాళ్ళాయన ఆమెను గాఢంగా ప్రేమించాడు. ఒమంగళంతో ఆరంభమయిన వాళ్ళ దాంపత్యం అవర్సంగా చెప్పకోదగ్గంత హాయిగా పరిణమించింది.

నేను దేశంలో ఉన్నప్పుడు నళినిని సన్నిహితజ్ఞుల (ప్రైఫెయిడ్) వచ్చిందని, నేను జపానునుంచి తిరిగి రాగానే తెలిసింది. చూటూచూటిని వాళ్ళింటికి ఉరికి సన్నగా పుల్లలా అయిపోయిన నళినిని చూసి కొయ్యబారి పోయాను. ఆమె ఆపస్మాలో ఉంది.

“ఈ జబ్బువల్ల మీ చెల్లాయి మనస్సు కలరచెందకముందు ‘ముకుందన్నయ్య ఉండి ఉంటే నాకిలా అయేది కాదు,’ అంటూండేది తరచు,” అన్నారు మా బావగారు. “డాక్టర్లకి నాకూ రవ్వంత ఆశకూడా కనిపించడం లేదు. ప్రైఫెయిడ్ తో అన్నాళ్ళు జాడపడింది చాలక, ఇప్పుడు నెత్తురు విరేచనాలు మొదలయ్యాయి,” అంటూ కళ్ళనీళ్ళు పెట్టుకున్నారు ఆయన.

నా ప్రార్థనలతో భూమ్యాకాశాలు దద్దరిల్లేటంతగా విశ్వాసయత్నం

అంటాడు మార్కోపోలో. భారతదేశంలో న్యాయమూర్తిగా పనిచేసిన విలియం స్టీమన్ అనే ఇంగ్లీషువాడు, ‘జర్నీ ట్రూ టెడ్ ఇన్ 1849-59’ అనే గ్రంథంలో అంటాడు : “ఒక్క మనిషి అబద్ధం చెప్పడం మీద ఆధారపడి, అతని ఆస్తికి కాని, స్వేచ్ఛకుకాని, ప్రాజానికకాని సంబంధించిన కేసులు వందలకొద్దీ వచ్చాయి నా దగ్గరికి; కాని అతడు, ససేమిరా అబద్ధం చెప్పనన్నాడు.”

చేశాను. నాతో పూర్తిగా సహకరించే ఆంగ్లో ఇండియన్ నర్సు నౌకామెను ఏర్పాటుచేసి, రకరకాల యోగచికిత్సా పద్ధతులు మా చెల్లిమీద ప్రయోగించాను. నెత్తురు విరేచనాలు కట్టేశాయి.

కాని దా॥ బోసు విచారగ్రస్తంగా తల ఆడించారు. “పోవడాని కింక ఆమెలో రక్తమే లేదు.”

“తప్పకుండా కోలుకుంటుంది,” అన్నాను, దృఢంగా జవాబిస్తూ. “ఏడు రోజుల్లో తన జ్వరం తగ్గిపోతుంది.”

ఒక వారం తిరిగేసరికి నళిని కళ్ళువిప్పి, ఆప్యాయంగా గుర్తుపట్టి నావేపు చూస్తూ ఉండే నాకు ఒళ్ళు వురికించింది. ఆ రోజు మొదలు తను త్వరత్వరగా కోలుకుంది. తన మామూలు బయ్య తనకి వచ్చినప్పటికీ, దాదాపు ప్రాణాంతకమైన ఆ జబ్బు కలిగించిన హానికి బాధాకరమైన గుర్తుగా, కాళ్ళు పడిపోయాయి. వైద్యనిపుణులయిన భారతీయులూ ఇంగ్లీషువాళ్ళూ కూడా ఆమెను, ఆక వదులుకోవలసిన అవిటి దానికింద తేల్చి చెప్పేవారు.

ఆమె ప్రాణంకోసం, ప్రార్థన ద్వారా నిర్విరామంగా నేను సాగించిన యుద్ధం, నన్ను బాగా నీరసపెట్టేసింది. శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారి సహాయం కోసం నేను శ్రీరాంపూర్ వెళ్ళాను. నళిని దుస్థితి చెప్పేసరికి ఆయన గాఢంగా సానుభూతి ప్రకటించారు.

“ఒక్క నెల గడిచేసరికి మీ చెల్లాయి కాళ్ళు మామూలుగా అవుతాయి,” అంటూ ఆయన, “చిల్లు చెయ్యని, రెండు క్యారెట్ల ముత్యం ఒకటి సంపాదించి దాన్ని ఒక కొలికి ఆమెర్చి, చర్మానికి తగిలేటట్టుగా ఒక వట్టితో కట్టుకోమను.”

నేను ఆనందంగా ఒక నిట్టూర్పు విడిచి ఆయన పాదాలకు సాష్టాంగ నమస్కారం చేశాను.

“స్వామీ, మీరు దేశికచక్రపదులు; ఆమె కోలుకుంటుందని మీరన్నమాట ఒక్కటి చాలు. కాని, మీరు కాదూ కూడదంటే మాత్రం ఒక ముత్యం సంపాదించి ఇస్తాను.”

గురుదేవులు తల ఆడించారు. “ఓను. అలాగే చెయ్యి.” ఆయన నళినిని ఎన్నడూ చూసినవారు కారు; కాని ఆమె శారీరక, మానసిక లక్షణాలు సరిగ్గా చర్చించి చెప్పారు.

“స్వామీ, ఇది జ్యోతిష సంబంధమైన పరిశీలనా? ఆమె పుట్టిన రోజుకాని, సమయంకాని మీకు తెలియదే!”

శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు చిరునవ్వు నవ్వారు. “అంతకన్న లోతయిన జ్యోతిషం ఉంది; పంచాంగాలూ గడియారాలూ చెప్పే సాక్ష్యం మీద ఆధారపడ దది. ప్రతి మనిషీ సృష్టికర్తతెదా విరాట్ పురుషుడి అంశ; అతనికి సూక్ష్మశరీరం ఒకటి స్థూలశరీరం ఒకటి ఉంటాయి. మానవ నేత్రం భౌతికరూపాన్నే చూస్తుంది; కాని అంతశ్చక్షువు మరింత గాఢంగా చూచుకుపోతుంది; ప్రతి మనిషీ ఒక అంతర్భాగంగానూ ప్రత్యేక వ్యక్తిగానూ ఏర్పడిఉన్న బ్రహ్మాండ స్వరూపంలోకి కూడా చూచుకు పోయి చూస్తుంది.

నేను కలకత్తాకు తిరిగివచ్చి నళినికోసం ఒక ముత్యం¹ కొన్నాను.

1. ముత్యాలూ రత్నాలూ లోహాలూ కొన్ని ఓషధులూ మనిషి ఒంటికే తగిలి ఉన్నట్లయితే, అవి శరీర కణాలమీద విద్యుదయస్కాంత ప్రభావం చూపిస్తాయి. కొన్ని మొక్కల్లోనూ, లోహాల్లోనూ రత్నాల్లోనూ కూడా ఉండే కర్మనమూ ఇతర లోహమాలికలూ మానవశరీరంలోనూ ఉన్నాయి. ఈ విషయాల్లో ఋషులు కవిపెట్టినవాటిని, ఎప్పుడో ఒకనాడు, శరీరశాస్త్రవేత్తలు

ఒక నెల అయేసరికి, పదిహేయిన ఆమె కాళ్ళు పూర్తిగా నయమయి పోయాయి.

మా గురుదేవులకు హృదయపూర్వకమైన తన కృతజ్ఞత అందజేయమని చెప్పింది చెల్లాయి. నేను చెప్పిన కబురు ప్రకాంతంగా విన్నారాయన. కాని నేను సెలవు తీసుకుని వెళ్ళబోతుండగా ఆయన, గూఢమైన వ్యాఖ్య ఒకటి చేశారు.

“మీ చెల్లాయికి ఆనలు పిల్లలే పుట్టరని చాలామంది డాక్టర్లు చెప్పారు. ఇక కొన్నేళ్ళలో తను ఇద్దరు కూతుళ్ళని కంటుందని కచ్చితంగా చెప్పా.”

ఆ తరువాత కొన్నేళ్ళకి నానికి ఒక కూతురు పుట్టి ఆనందపరిచింది; మరి కొన్నేళ్ళకి మరో కూతురు కూడా కలిగింది.

కూడా ద్రువపడుస్తారు. విద్యుత్ ప్రాణప్రవాహంతో, సంవేదనశీలకమైన మానవ శరీరం, ఈనాటికి అన్వేషించని అనేక రహస్యాలకు కేంద్రం.

రత్నాలకూ రోహపు కడియాలకూ శరీరంలోని రోగాల్ని నయంచేసే విలువ ఉన్నప్పటికీ, శ్రీయశ్చక్రేగారు వాటిని సిఫార్సు చెయ్యడానికి మరో కారణం కూడా లేకపోలేదు. సద్గురువులు తాము రోగవివారకులుగా కనిపించాలని ఆశించరు: దేవుడే రోగవివారకుడు. అంచేత సాధువులు, ఈశ్వరుడి దగ్గర్నించి తాము సవినయంగా అందుకున్న శక్తుల్ని తరచు, రకరకాల ముసుగుల్లో మరుగు పరుస్తారు. సాధారణంగా మానవుడు, ప్రత్యక్ష వస్తువులమీదే విశ్వాసం పెట్టుకుంటాడు; రోగం వయం కావడానికని మా గురుదేవుల దగ్గరికి ఎవరయినా వచ్చినప్పుడు, ఆయన వాళ్ళకి దండకడియం వేసుకోమనో, రత్నం దరించమనో నలమో ఇస్తూండేవాడు; వాళ్ళలో విశ్వాసం రగుల్కొల్పడానికి, వాళ్ళ దృష్టిని తమ మీంచి మళ్ళించడానికి అలా చేస్తూ ఉండేవాడు. కడియాలకూ రత్నాలకూ విద్యుదయస్కాంత సంబంధమైన రోగవివారక శక్తులు అంతర్లతంగా ఉన్నప్పటికీ, వాటితోవాడు గురుదేవుల గుర్తునైన అధ్యాత్మిక ఆస్థానాలు కూడా కలిసి ఉండేవి.

అధ్యాయం : 26

క్రియాయోగశాస్త్రం

ఈ పుటల్లో నేను తరచుగా ప్రస్తావిస్తూ వచ్చిన క్రియాయోగ శాస్త్రం, మా గురుదేవులకు గురువులయిన లాహిరీ మహాశయుల ద్వారా ఆధునిక భారతదేశంలో విస్తృతంగా పదిమందికీ తెలియవచ్చింది. క్రియా శబ్దానికి సంస్కృత మూలభావు 'కృ': అంటే, చెయ్యడం, ప్రతిస్పందించడం అని అర్థం. కార్యకారణాల ప్రకృతినియమమైన 'కర్మ' శబ్దంలోనూ అదే భావు కనిపిస్తుంది. ఈ ప్రకారంగా, క్రియాయోగం "ఒకానొక చర్యద్వారా, లేదా కొండ (క్రియ) ద్వారా పరమాత్మతో పొందే కలయిక (సంయోగం)" అవుతుంది. ఈ ప్రక్రియను నిష్ఠగా సాధనచేసే యోగి, కర్మనుంచి— అంటే కార్యకారణ సమతౌల్యం నియమబద్ధ శృంఖలం నుంచి— క్రమక్రమంగా విముక్తి పొందుతాడు.

యోగసంబంధమైన కొన్ని ప్రాచీన నిషేధాల మూలంగా, జన బాహుళ్యం కోసం ఉద్దేశించిన పుస్తకంలో క్రియాయోగానికి పూర్తి వివరణ ఇయ్యగూడదు నేను. అసలయిన యోగప్రక్రియను, "యోగదా సత్సంగ సౌనైటి ఆఫ్ ఇండియా/సెల్ఫ్ రియలైజేషన్ ఫెలోషిప్" వారి దగ్గర అధికారం పొందిన క్రియావంతుడి (క్రియాయోగి) దగ్గరే నేర్పు కోవాలి. ఇక్కడ మాత్రం స్థూలమైన ప్రస్తావన చాలు.

క్రియాయోగమన్నది, మనిషి రక్తంలో ఉన్న కర్మబాష్పి హరింపజేసి అక్సిజన్ [ప్రాణవాయువు/ఆప్టుజన్] తో నింపే ఒకానొక

మానసిక-శరీరక ప్రక్రియ. మెదడులోనూ వెనుబాములోనూ ఉన్న కేంద్రాల్ని సవకక్తితో నింపడానికి, ఈ అదనపు ఆక్సిజన్ అణువులు, ప్రాణశక్తి ప్రవాహంగా మారిపోతాయి. ఒంట్లో కలుషరక్తం జమ కాకుండా ఆపి, యోగి, కణకాలం శ్వాసాన్ని తగ్గించడంకాని ఆపెయ్యడం కాని చేస్తాడు. ప్రగతి సాధించిన యోగి, తన శరీర కణాల్ని శక్తిగా మార్చేస్తాడు. ఎలిజా, ఏను, కబీరు, ఇతర ప్రవక్తలూ, క్రియాయోగాన్నో ఆచూచి సురో ప్రక్రియనో ఉపయోగించడంలో ప్రవీణులైన పూర్వులు; దాంతో వారు, తమ శరీరాల్ని తమ సంకల్పానుసారంగా ప్రత్యక్షమూ చేసేవారు, అదృశ్యమూ చేసేవారు.

క్రియాయోగం సనాతనమైన శాస్త్రం. లాహిరీ మహాశయులు దాన్ని మహాగురుదేవులైన బాబాజీ దగ్గరించి పొందారు. ఇది అందయ్యగాల్తో మరుగున పడిపోయిన తరవాత, బాబాజీ ఈ ప్రక్రియను పునరుద్ధరించి సులభగ్రాహ్యం చేశారు. బాబాజీ దీనికి సులువుగా క్రియాయోగం అని పేరు పెట్టారు.

“ఈ పంథామ్మిదో శతాబ్దంలో నేను నీద్వారా ప్రపంచానికి అందిస్తున్న ఈ క్రియాయోగం, కొన్ని వేల ఏళ్ళ కిందట కృష్ణుడు అర్జునుడికి ఉపదేశించిన, ఉత్తరోత్తరా పతంజలికి క్రిస్తుకూ, సెంట్ జాన్ కూ సెంట్ పాల్ కూ తదితర శిష్యులకూ తెలిసిఉన్న శాస్త్రానికి పునరుద్ధరణమే,” అన్నారు బాబాజీ.

భగవద్గీతలో కృష్ణభగవానుడు క్రియాయోగాన్ని రెండుస్థాన ప్రస్తావించాడు. ఒక శ్లోకంలో ఇలా ఉంది : “పితృగాలిని విడిచే గాలిలో వేల్చి, విడిచే గాలిని పితృగాలిలో వేల్చి, రెండు శ్వాసల్ని తటస్థీకరిస్తున్నాడు యోగి ; ఆ ప్రకారంగా అతడు ప్రాణాన్ని గుండెనుంచి విడుదల

చేసి, ప్రాణశక్తిని తన అదుపులో ఉంచుకుంటాడు.”¹ దీని తాత్పర్యమేమిటంటే; “యోగి, ఊపిరితిత్తులూ గుండె చేసే పనిని నెమ్మదిచేసి, దానిద్వారా అదనంగా ప్రాణం (ప్రాణశక్తి) సరఫరా అయ్యేట్లు చేసుకుని, శరీరంలో తరుగుదలను [జీవకణ క్షయాన్ని] అరికడతాడు; అంటే కాకుండా అతడు, అపానాన్ని (విసర్జక ప్రవాహం) అదుపు చేసుకోవడంవల్ల ఒంట్లో పెరుగుదలకు సంబంధించిన మార్పుల్ని కూడా అరికడతాడు; ఈ ప్రకారంగా, తరుగుదలనూ పెరుగుదలనూ నిలుపుచేసి, యోగి, ప్రాణశక్తిని అదుపులో ఉంచుకోవడం నేర్చుకుంటాడు.”

గీతలో మరో శ్లోకం ఇలా చెబుతోంది: “కనుభౌమం మధ్యమిందువు మీద చూపు నిలపడంవల్లా, ముక్కుల్లోనూ ఊపిరితిత్తుల్లోనూ [ఆదో] ప్రాణ, అపాన వాయువుల సమప్రవాహాల్ని తట్టికరించడంవల్లా సర్వోన్నత లక్ష్యాన్ని సాధించబూనిన ధ్యానియోగి (ముని) బాహ్య విషయాలనుంచి వెనక్కి తగ్గలుగుతాడు; మనస్సునూ బుద్ధిసే అదుపు చెయ్యగలుగుతాడు. కోరికనూ భయాన్నీ కోపాన్నీ పారదోలగలుగుతాడు; కాశ్యతంగా విముక్తుడవుతాడు.”²

నాశరహితమైన ఈ యోగాన్ని, వెనకటి ఒక ఆవశాసంలో, ప్రాచీన జ్ఞానిఅయిన విషన్వతుడికి ఉపదేశించినవాణ్ణి నేనే ననీ, ఆ వివ

1. అపానే జుహ్వాది ప్రాణం ప్రాణేఒపానం తథావరో ప్రాణాపానగతీ చుద్ధాన్ ప్రాణాయామ పరాయణః.

భగవద్గీత 5 : 29

2. స్వర్గాన్కృత్వా ఒహిర్వాహ్నింకృత్వైవంతరే భ్రువోః ప్రాణాపానౌ సమోకృత్వా నాసాభ్యంతరదారిణౌ.

యతేంద్రియ మనోబుద్ధి ర్మునిర్మోక్షపరాయణః

విగతేచ్ఛాభయక్రోధో యస్సదా ముక్త ఏవ సః.

అందులోనే 5 : 27-28.

స్వళుడు మహాధర్మశాసకుడైన మనువుకు ఉపదేశించాడని కూడా కృష్ణుడు చెబుతాడు.¹ ఆ మనువు² సూర్యవంశ స్థాపకుడైన ఇశ్వాకుడికి ఉపదేశం చేశాడు. ఈ విధంగా ఋషులు రాజయోగాన్ని ఒకరిదగ్గరినుంచి మరొకరికి అందిస్తూ, భౌతికవాదయుగాలు³ వచ్చేవరకూ కాపాడారు. ఆ తరువాత, పురోహితుల గోపనప్రవృత్తివల్లా మానవుడి ఉపేక్షవల్లా ఈ పవిత్ర విద్య క్రమంగా అందుబాటులో లేకుండా పోయింది.

యోగవిద్యకు ప్రప్రథమ శాస్త్రకారుడైన ప్రాచీన ఋషి పతంజలి, క్రియాయోగాన్ని కెందుసార్లు పేర్కొంటూ ఇలా రాశాడు :

1. ఇమం వివస్వతే యోగం ప్రోక్తవా నహ మవ్యయం
వివస్వాన్ మనవే ప్రాహ మను రిశ్వాకవే బ్రహ్మిత్.

ఏవం పరంపరా ప్రాప్త మిమం రాజర్షయో విదుః
స కాలే నేహ మహతా యోగో నష్టః పరంతప.

అందులోనే 4 : 1-2.

2. మానవధర్మశాస్త్రాలు లేదా మనుస్మృతి రచించిన ప్రాక్ చారిత్రక కాలపు గ్రంథకర్త. శాసనబద్ధం చేసిన ఈ సామాన్యధర్మవృత్తలు భారత దేశంలో ఈనాటికి అమలులో ఉన్నాయి.

3. హిందూ పవిత్ర గ్రంథాల లెక్కం ప్రకారం భౌతికవాద యుగాం ఆరంభం, క్రీ. పూ. 3102లో జరిగింది. 12,000 సంవత్సరాల ఆయన క్రమంలోని అవరోహణ క్రమంలో వచ్చే చివరి ద్వాపరయుగమూ, సుదీర్ఘమైన విశ్వా క్రంలోని కలియుగమూ ఆ ఏటనే ఆరంభమయ్యాయి.

10,000 ఏళ్ళ కిందికి మానవజాతి అసత్యమైన శిలాయుగంలో జీవించేదని నమ్మే మానవ శాస్త్రవేత్తలు చాలామంది, బుమేరియా, అట్లాంటిస్, భారతదేశం, చైనా, జపాను, ఈజిప్టు, మెక్సికో దేశాల్లోనూ అనేక ఇతర దేశాల్లోనూ విస్తృతంగా వ్యాప్తమైన అత్యంత ప్రాచీన నాగరికతల్ని "కట్టుకథల" కింద కొట్టి పారేస్తారు.

“శరీర వ్యాయామం, మనోనిగ్రహం, ఓంకారం మీద ధ్యానం కలిసి క్రియాయోగ మవుతుంది.”¹ ధ్యానంలో వినవచ్చే ఓంకారమనే యథార్థమైన విశ్వనాదమే దేవుడని అంటాడు పతంజలి.² ఓంకారం సృజనశీలక శబ్దబ్రహ్మం; స్పందనాత్మక బ్రహ్మాండ చాలకయంత్ర రస్యని; ఈశ్వర సత్తకు ప్రత్యక్ష సాక్షి.³ యోగసాధన కొత్తగా మొదలుపెట్టిన వాడు సైతం, అద్భుతమైన ఓంకార నాదాన్ని త్వరలోనే తన లోపలి వినవచ్చు. ఆనందమయమైన ఈ ఆధ్యాత్మిక ప్రోత్సాహంతో ఆతడు, తాను ఊర్ధ్వలోకాలతో సంపర్కం పెట్టుకున్నానని నమ్మగలుగుతాడు.

క్రియాయోగ ప్రక్రియ, అంటే ప్రాణశక్తి నియంత్రణగురించి

1. [తపఃస్వాధ్యా యేశ్వరప్రజ్ఞానాని క్రియాయోగాః] యోగసూత్రాలు 2: 1. క్రియాయోగమన్న మాట వాడడంలో పతంజలి, ఉత్తరోత్తరా వాచాశీ ఉపదేశించిన ప్రక్రియనికాని, దాదాపు అలాదీ మరో ప్రక్రియనికాని ఉద్దేశించి ఉండవచ్చు. మొత్తానికి పతంజలి, ప్రాణశక్తిని అదుపులో పెట్టే కచ్చితమైన ఒకానొక ప్రక్రియను చెబుతున్నాడన్న విషయం యోగసూత్రాల్లో ఆయన చెప్పిన 2: 49 సూత్రం (దీన్ని ఇక్కడే మరోచోట ఉదాహరించడం జరిగింది) వల్ల రుజువువుతోంది.

. [తస్య వాచకః ప్రజ్ఞవః] అందులోనే 1: 27

3. “దేవుడు చేసిన సృష్టి ఆదికి విశ్వసనీయమైన, సత్యమైన సాక్షి ‘ఆమెన్,’ ఈ సంగతులు చెబుతోంది.”- రిచర్డన్ 3: 14. “ఆదిలో ఉంది శబ్దం; ఆ శబ్దం దేవుడివద్ద ఉంది, ఆ శబ్దమే దేవుడు... అన్నీ ఆయన (శబ్దం లేదా ఓం) చేసినవే; ఆయన లేనిదే సృష్టిఅయినదేదీ సృష్టిఅయి ఉండేది కాదు.” -యోహాను 1: 1-3. వేదాల్లో చెప్పిన ‘ఓం’కారం, దిబెటన్ల ‘హం’గానూ, ముస్లిముల ‘అమీన్’గానూ, హిందూవాదా గ్రీకులూ రోమన్లూ, యూదులూ, క్రైస్తవులూ అనే ‘ఆమెన్’గానూ అయింది. హిబ్రూ భాషలో దీనికి ‘నిశ్చయమైన, విశ్వాసం’గల అని అర్థం.

పతంజలి రెండోసారి ఇలా ప్రస్తావించాడు : “ఉచ్ఛ్వాస నిశ్వాసాల గతిని విశ్లేషించడం ద్వారా జరిగే ప్రాణాయామంవల్ల ముక్తి సాధించవచ్చు.”¹

సెండ్ పాల్కు క్రియాయోగం, లేదా ఆ మాదిరి మరో ప్రక్రియ తెలుసు ; దాని ద్వారా ఆయన, ప్రాణశక్తి ప్రవాహాల్ని ఇంద్రియాల్లోకి వదలడంకాని, ఆపడంకాని చెయ్యగలుగుతుండేవాడు. అంచేత ఆయన ఇలా అనగలిగాడు : “క్రిస్తుతే మనకున్న పరమానందం మీద ఒట్టు వేసి చెబుతున్నాను, నేను రోజూ చవిపోతుంటాను.”² సెండ్ పాల్ (సాధారణంగా ఇంద్రియ జగత్తువేపు సాగుతూ, తద్వారా సత్యమనే అభాస దానికి కల్పిస్తూ ఉండే) తన శారీరక ప్రాణశక్తిని ఒకానొక ప్రక్రియ ద్వారా అంతర్ముఖంగా కేంద్రీకరింపజేసి ప్రతి రోజూ కూర్చున్న చైతన్యం (క్రిస్తు చైతన్యం)లో మునిగి ఆనందిస్తూ యోగపరమైన నిజమైన తాదాత్మ్యాన్ని అనుభవిస్తూ ఉండేవాడు. ఆ ఆనందావస్థలో, మాయాప్రపంచపు ఇంద్రియ భ్రాంతులకు సంబంధించినంతవరకు, తాను “చచ్చినవాడి” కిందే జమ అనీ, లేదా వాటినుంచి విముక్తుణ్ణి అయిననీ ఆయనకు స్పృహలో ఉండేది.

చైతన్యపరమ (సవికల్ప సమాధి) ఆరంభస్థితుల్లో భక్తుడి చైతన్యం ‘విశ్వాత్మ’లో విలీనమవుతుంది ; అతని ప్రాణశక్తిని శరీరం లోంచి లాగేసినట్టు అవుతుంది ; అప్పుడా శరీరం “చచ్చిపోయి”నట్టుగా కదలిక లేకుండానూ బిర్రబిగిసీ ఉన్నట్టు కనిపిస్తుంది. తాను చైతన్యం స్తంభించిన శారీరక స్థితిలో ఉన్నానన్న స్పృహ యోగికి పూర్తిగా ఉంటుంది. అయితే, ఉన్నత స్థితులకు (నిర్వికల్ప సమాధి) పురోగ

1. [తస్మిన్ సతి శ్వాసప్రశ్వాసయో ర్గతవిచ్ఛేదః ప్రాణాయామః] - యోగ సూత్రాలు : 49.

2. | కోరింథియన్లు 13 : 21 (చైతన్యం).

మిస్తున్న కొద్దీ అతడు, శారీరక నిశ్చలత లేకుండానే, మామూలు జాగృత చేతనావస్థలోనూ తనను నిర్బంధించే లౌకిక విధుల మధ్యలోనూ కూడా వైవానుసంధానం చేస్తాడు.¹

“క్రియాయోగం, మానవ పరిణామాన్ని తర్జియం చెయ్యడానికి ఉపకరించే సాధనం,” అని తమ శిష్యులకు వివరించారు శ్రీయశ్చైతన్యగారు. “విశ్వమైన తస్యరహస్యం శ్వాస నియంత్రణతో గట్టిగా ముడిపడి ఉన్నదని సవాతన యోగులు కనిపెట్టారు. ప్రపంచ జ్ఞానభాండారానికి భారతదేశం ప్రసాదించిన విశిష్ట, వినాశరహిత బహుళకృతి ఇది. సాధారణంగా, గుండె చేసే పని కొనసాగేటట్టు చెయ్యడంలో నిమగ్నమై ఉండే ప్రాణశక్తి, అంతకన్న పెద్ద పనులు చెయ్యడానికి స్వేచ్ఛ పొంది ఉండాలి; ఈ స్వేచ్ఛ పొందడానికి, నిరంతరాయంగా సాగే శ్వాసను శాంతపరిచి, నిలపగలిగే పద్ధతిని అనుసరించాలి.

క్రియాయోగి తన ప్రాణశక్తిని, వెనుబాములోని ఆరు కేంద్రాల్ని (ఆజ్ఞా, విశుద్ధ, అనాహత, మణిపూర, స్వాధిష్ఠాన, మూలాధారాలనే షట్చక్రాల్ని) చుట్టి, కిందినించి పైకి పైనించి కిందికి పరిభ్రమించేటట్టు మానసికంగా నిర్దేశిస్తాడు. ఈ ఆరు చక్రాలూ విరాట్పురుషుడికి సంకేతమయిన రాశిచక్రంలోని పన్నెండు రాశులకు సమానం. మానవుడి సున్నితమయిన వెనుబాముచుట్టూ అరనిమిషంసేపు పరిభ్రమించే శక్తి, అతని పరిణామంలో నూత్నప్రగతిని సాధ్యం చేస్తుంది; ఒక్క క్రియకు

1. ‘విశ్వా’మనే సంస్కృత పదానికి ‘భేదం, తాదాత్మ్య రాహిత్యం’ అని అర్థం. సవికల్పం “భేదంలో కూడుకున్న సమాధి స్థితి,” నిర్వికల్పం “భేదం లేని” సమాధి స్థితి. అంటే సవికల్ప సమాధిలో భక్తుడు, భగవంతుడికంటే తాను భిన్నంగా ఉన్నానన్న అనుభూతి కొద్దిగా నిలుపుకొంటాడు; నిర్వికల్ప సమాధిలో ఆ పరమాత్మతో తాదాత్మ్యం అనుభవిస్తాడు.

పదే ఆ ఆరనిమిషం కాలం, ఒక సంవత్సరంలో జరిగే ప్రకృతిసహజ మైన ఆధ్యాత్మిక వికాసానికి సమానం.

సర్వోదష్ట అయిన ఆధ్యాత్మిక నేత్రమనే సూర్యుడి చుట్టూ పరిభ్రమించే ఆరు (ద్రువతర్వగణన రీత్యా పన్నెండు) ఆంతరిక నక్షత్ర రాశులు గల మానవుడి సూక్ష్మశరీర వ్యవస్థకు భౌతిక సూర్యుడితోనూ పన్నెండు నక్షత్ర రాశులతోనూ పరస్పర సంబంధమున్నది. ఆ ప్రకారంగా మానవులందరూ, ఒక ఆంతరిక విశ్వంవల్లా ఒక భౌతిక విశ్వంవల్లా ప్రభావితంవుతూ ఉంటారు. మానవుడి లౌకిక పారలౌకిక పరిసరం, పన్నెండేసి సంవత్సరాల ఆవృత్తుల్లో అతన్ని, అతని సహజమార్గంలో ముందుకు నెట్టుతుందని సనాతన ఋషులు కనిపెట్టారు. మానవుడికి తన మేధ, విశ్వ చైతన్యాన్ని ఆభివ్యక్తికరించడానికి తగినంతగా పరిపూర్ణ వికాసం పొందే టట్టు చెయ్యడానికి పదిలక్షల సంవత్సరాల సహజ, వ్యాధిరహిత పరిణామం అవసరమని పవిత్ర గ్రంథాలు నొక్కి చెబుతాయి.

ఎనిమిదన్నర గంటల కాలం సాధనచేసిన వెయ్యి క్రియలు యోగికి, ప్రకృతి సహజమైన పరిణామంలో వెయ్యి సంవత్సరాల్లో వచ్చే ఫలితాన్ని ఒక్క రోజులో కలిగిస్తాయి : ౪,౪౪,౦౦౦ సంవత్సరాల పరిణామం ఒక్క ఏడాదిలో వస్తుంది. ఈ ప్రకారంగా, పదిలక్షల సంవత్సరాల్లో ప్రకృతి తీసుకువచ్చే ఫలితాన్నే క్రియాయోగి, ప్రతిభావంతమైన స్వయంకృషితో మూడేళ్ళలో సాధించగలడు. అయితే, గాఢంగా వికాసం సాధించిన యోగులు మాత్రమే క్రియాయోగమనే అడ్డదారి తొక్కుగలరు. అటువంటి యోగులు, ఒక గురువు మార్గదర్శకత్వంలో, గాఢ సాధనవల్ల జనించే శక్తికి తట్టుకోడానికి, తమ శరీరాన్ని మెదడునూ జాగ్రత్తగా నిర్దండేసుకుంటారు.

ఆరంభదశలో ఉన్న క్రియాయోగ సాధకుడు, రోజుకు రెండు

సార్థ చొప్పున, పద్నాలుగు మొదలు ఇరవై నాలుగు సార్ల వరకు మూత్రమే యోగసాధన చేస్తాడు. కొందరు యోగులు ఆశ్శలోకాని, పన్నెండేళ్ళలోకాని, ఇరవై నాలుగేళ్ళలోకాని, నలభై ఎనిమిదేళ్ళలోకాని విముక్తి సాధిస్తారు. ఒకవేళ, ఏ యోగి అయినా సంపూర్ణ సాక్షాత్కారం సాధించక ముందే చనిపోయినట్లయితే, వెనకటి క్రియాసాధన జాపకు సత్కర్మను తనవెంట తీసుకుపోతాడు ; కొత్త జన్మలో అతడు స్వాభావికంగానే అంతిమ లక్ష్యం వేపు ఆక్రష్టదవుతాడు.

సగటు మనిషి శరీరం ఏభై వాట్ల కరెంటు బల్బులాంటిది ; ఆ శరీరం, అత్యధిక క్రియాసాధనవల్ల ఉత్పన్నమయే లక్షకోట్ల వాట్ల శక్తిని ఇముడ్చుకోలేదు. సులభంగాను, నిర్దుష్టంగాను ఉండే క్రియాయోగ పద్ధతుల్ని క్రమక్రమంగా, నియమానుసారంగా పెంచుతూ సాధన చెయ్యడంవల్ల, మనిషి శరీరం రోజురోజుకూ సూక్ష్మరూపంలో పరివర్తన చెందుతూ ఉంటుంది ; చివరికది పరమాత్ముడి, ప్రథమ భౌతిక, క్రియా శీలక అభివ్యక్తి అయిన విశ్వశక్తి తారామ అనంత సామర్థ్యాల్ని అభివ్యక్తం చెయ్యడానికి తగి ఉంటుంది.

క్రియాయోగానికి, తప్పదారి పట్టిన ఉత్సాహవంతులు కొందరు నేర్చే ఆశాశ్రయమైన శ్వాసనియంత్రణాభ్యాసాలకి ఎంత మాత్రం బోలెడ తేదు. ఊపిరిని బలవంతంగా ఊపిరితిత్తుల్లో దిగబెట్టి ఉచదం అసహజమే కాకుండా, నిస్సందేహంగా అసౌఖ్యమయింది కూడా. కాని క్రియాసాధనలో అలా కాకుండా, మొదటినించి కూడా ప్రశాంతకానుభూతులు కలుగుతాయి; అంతేకాక, వెనుబాములో పునరుత్పాదక వలికాన్నిచ్చే ఉపశమకారక సంవేదనలు కూడా తోడయి ఉంటాయి.

ఈ సనాతన యోగప్రక్రియ శ్వాసను మనోద్రవ్యంగా మార్చేస్తుంది. ఆధ్యాత్మిక ప్రగతి ద్వారా ఎవరయినా, శ్వాసను ఒక మనో

భావనగా— అంటే మనస్సు చేసే ఒక పనిగా— ఒక స్వప్నస్థానంగా గుర్తుపట్టగలుగుతాడు.

మానవ్రుడి క్వాసక్రియ ప్రమాణానికి అతని చైతన్య స్థితులలోని పేరుపేరు మార్పులూ గణితపరమైన సంబంధాన్ని నిరూపించడానికి అనేక కారణాలు చూపించవచ్చు. అత్యంత సంకీర్ణమైన, బుద్ధిప్రచోదకమైన తార్కికవాదాన్ని అలకిస్తూ ఉండడం, అతిసున్నితమైన లేదా అతికఠినమైన అంగవిన్యాసం చేస్తూ ఉండడంవంటి సందర్భాల్లో తన మనస్సును పూర్తిగా ఒకదాని మీద లగ్నంచేసిఉన్నవాడు చాలా మెల్లగా క్వాసిస్తాడు ; ఇది దానంతట అది జరుగుతుంది. మనోలగ్నత మందక్వాస మీద ఆధారపడి ఉంటుంది ; భయం, కామం, క్రోధం అనే హానికరమైన భావావేశస్థితులకు తప్పనిసరిగా తోడై వచ్చేవి త్వరిత క్వాసలూ విషమ క్వాసలూ. మనిషి సగటున నిమిషానికి 18 సార్లు చొప్పున ఊపిరి తీసుకుంటే, మనక్వాసచల్యం గల కోటి 32 సార్లు చొప్పున తీసుకుంటుంది. దీర్ఘ ఆయురాయానికి పేరుగన్న ఏనుగు, తాంబేలు, పామువంటి జీవుల క్వాసక్రియ ప్రమాణం మనిషి క్వాసక్రియ ప్రమాణం కన్న తక్కువ. మోటవరసకు, మూతువందల ఏళ్ళవరకు బతికే అవకాశమున్న రాకాసి తాంబేలు నిమిషానికి 4 సార్లే క్వాసిస్తుంది.

నిద్రవల్ల కలిగే పునరుజ్జీవన ఫలితాలకు కారణం, మనిషికి తన ఒంటిమీదా ఊపిరిమీదా రాత్కాలికంగా స్పృహ లేకపోవడమే. నిద్రలో ఉన్నప్పుడు ఊపిరి మరింత మెల్లగానూ సమంగానూ సాగుతూ ఉంటుంది. నిద్రపోతున్నవాడు యోగి అవుతాడు ; ప్రతి రాత్రి అతను, శారీరక స్పృహనుంచి తనను తాను విడుదలచేసుకుని, తన ప్రాణక్షితిని ప్రధానమైన మెదడు భాగంలోనూ వెనుబాము కేంద్రాలనే ఆరు ఉపశక్తిజనక స్థానా (సబ్ దై నమో) లలోనూ ఉన్న ఉపశమకారకప్రవాహాల్లో లీనం

చేస్తూ, అనుకోకుండానే యోగక్రియ చేస్తూ ఉంటాడు. ప్రాణులన్నిటినీ పోషించే విశ్వశక్తి, నిద్రపోతున్నవాణ్ణి, అతనికి తెలియకుండానే తిరిగి ప్రాణశక్తితో నింపుతుంది.

స్వచ్ఛందయోగి, సులువైన, సహజ ప్రక్రియ ఒకటి ఉద్దేశపూర్వకంగా సాధన చేస్తాడు; నిద్రపోతున్నవాడిలో మందగతిలో అనంతల్పితంగా సాగేటట్లు మాత్రం కాదు. క్రియాయోగి తన శరీర కణాలన్నిటినీ ఆక్షయ-కాంతితో నింపి పరిపుష్టంకావించడానికి తద్వారా వాటిని ఆధ్యాత్మికంగా అయస్కాంతీకరించిన స్థితిలో ఉంచడానికి ఈ ప్రక్రియను వినియోగిస్తాడు. శాస్త్రీయంగా, శాస్త్రసక్రియ అనవసరమయేటట్లు చేస్తాడు; అంటే కాకుండా (తన సాధన సమయాల్లో) నిద్ర, అపస్మారం, లేదా చావువంటి వ్యతిరేక స్థితుల్లోకి పోకుండా ఉంటాడు.

మాయకు లోబడి, అంటే ప్రాకృతిక నియమానికి లోబడి ఉన్న మనుషుల్లో ప్రాణశక్తి ప్రవహించేది బాహ్యప్రపంచంజేవు; ఆ ప్రవాహాలు వృథా అవుతుంటాయి, ఇంద్రియ బోగాల్లో దుర్వినియోగమవుతుంటాయి. క్రియాసాధన ఈ ప్రవాహాన్ని వెనక్కి మళ్ళిస్తుంది; ప్రాణశక్తిని మానసికంగా అంతర్గతము నడిపించి, అది వెనుకాములోని సూక్ష్మశక్తులతో తిరిగి ఐక్యమయేటట్లు చెయ్యడం జరుగుతుంది. ఈ విధంగా ప్రాణశక్తిని పునఃపూరణం చెయ్యడంవల్ల యోగి శరీరంలోనూ మెదడులోనూ ఉన్న కణాలు ఆధ్యాత్మిక అమృతంతో పునర్జీవం చెందుతాయి.

సరయిన ఆహారం, సూర్యకాంతి, సమంజసమైన ఆలోచనం ద్వారా, ప్రకృతిని దాని దివ్యప్రణాళికనూ అనుసరించి నడుచుకునే మానవులు పదింక్షల సంవత్సరాల్లో ఆత్మసాక్షాత్కారం పొందుతారు. మెదడు స్వరూపంలో కనీసం స్వల్పమైన మెరుగుదల తీసుకురావాన్ని

కూడా పన్నెండు సంవత్సరాల ఆరోగ్యవంతుడైన మామూలు జీవనం అవసరం; విశ్వచైతన్యవతరణకు అనువుగా మెదదనే అద్దెకొంపను పరిశుభ్రం చెయ్యాలంటే పది లక్షల సంవత్సరాలు తిరగక తప్పదు. అయితే క్రియాయోగి, ఒక ఆధ్యాత్మిక శాస్త్రాన్ని అనుసరించి, అతిదీర్ఘ కాలం ప్రకృతి నియమాల్ని జాగ్రత్తగా అనుసరించవలసిన అవసరం తనకు లేకుండా చేసుకుంటాడు.

ఆత్మను శరీరానికి బంధించే ఊపిరిలాడు చిక్కు-ముడి విప్లవకా క్రియాయోగం, ఆయుర్దాయం పెంచడానికి చైతన్యాన్ని అనంతం వరకూ విస్తరింపజేయడానికి ఉపకరిస్తుంది. ఈ యోగప్రక్రియ, మనస్సుకూ భౌతిక బంధాల్లో చిక్కు-పడ్డ ఇంద్రియాలకూ మధ్య సాగే పెనుగులాట లోంచి బయటపడేట్టు చేసి, భక్తుడు తన కాశ్యోత రాజ్య వారసత్వాది కారాన్ని తిరిగి పొందేటట్టుగా సేవ్చ ప్రసాదిస్తుంది. అప్పుడు అతను తన అసలు స్వరూపం, శరీర కోశబంధానికికాని, ఊపిరికికాని— అంటే, గాలికి ప్రకృతి భౌతిక నిర్బంధాంకూ మర్త్యమానవుడు బానిస అయి ఉండడానికి చిహ్నమైన క్వాసకుకాని— కట్టుబడి ఉన్నది కాదని తెలుసు కుంటాడు. తన శరీరంమీదా మనస్సుమీదా తానే ఆధిపత్యం వహించిన వాడై, క్రియాయోగి చివరికి, “చివరి శత్రువు”¹ అయిన మృత్యువు మీద విజయం సాధిస్తాడు.

1. “నాశనంకావలసిన చివరిశత్రువు మృత్యువు.”—| కోరింథియన్లు 15:26 (వై. బి.ఎ). పరమహంస యోగానందగారి మరణానంతరం ఆయన భౌతికకాయం చెడిపోకుండా ఉండడం, ఆయన పూర్ణసిద్ధి పొందిన క్రియాయోగి అని నిరూపించింది. అయితే, చనిపోయిన తరువాత కారీరక అవినాశాన్ని మహాపురుషులందరూ ప్రదర్శించారు. అటువంటి ఆలౌకిక చర్యలు ఏదో ఒక ప్రత్యేక ప్రయోజనం కోసం మాత్రమే జరుగుతాయని హిందూ పవిత్ర గ్రంథాలు చెబుతాయి. పరమ హంస యోగానందగారి విషయంలో ఆ “ప్రత్యేక ప్రయోజనం,” పాశ్చాత్యులు

“మనుషుల్ని కఠింబే మృత్యువును కఠించు నువ్వు ;
మృత్యువే కనక మరణిస్తే, ఆటపై మరణించడమే ఉండదు.”²

అంతఃపరిశీలన లేదా “మౌనంలో కూర్చోడం” అన్నది శాస్త్రీయమైన పద్ధతి కాదు ; ప్రాణశక్తిచేత ముడిపడిఉన్న మనస్సునూ ఇంద్రియాల్నీ బలవంతంగా విడదీయడానికి చేసే ప్రయత్నమిది. తిరిగి దివ్యత్వం పొందడానికి ప్రయత్నిస్తూ ఉండే ద్యానశీలత గల మనస్సును ప్రాణశక్తి ప్రవాహాలు నిరంతరం ఇంద్రియాలవేపు వెనక్కి లాగుతూనే ఉంటాయి. ప్రాణశక్తి ద్వారా మనస్సును ‘నేరుగా’ అదుపులోకి తెచ్చుకునే క్రియా యోగం, అన్నిటికన్న సులువయినదీ, ఫలవంతమయినదీను. అనంతాన్ని చేరుకోడానికి ఇది అనువైన. అత్యంత శాస్త్రీయమైన మార్గం కూడా. దేవుణ్ణి చేరడానికి ఉద్దేశించిన రైవశాస్త్రమార్గం నిదానమూ, అనిశ్చితమూ అయిన “ఎద్దుబండి” బాట ; దానికి భిన్నంగా క్రియా యోగాన్ని “విమాన” మార్గం అనడం న్యాయం.

యోగశాస్త్రం అన్నిరకాల ధారణ, ద్యాన సాధనల అనుభవ హేతువు మీద ఆధారపడ్డది. భక్తుడు తన సంకల్పానుసారంగా ప్రాణ విద్యుత్ ప్రవాహాన్ని దర్శన, శబ్ద, మ్రాణ, రసన, స్పర్శేంద్రియాలనే బదులెలిపోస్తేలోకి పోకుండా అపనూ గలుగుతాడు, వాటిలోకి పంపనూ గలుగుతాడు. ఈ ఇంద్రియ సంబంధ భేదనశక్తి సంపాదించిన యోగి, తన మనస్సును సంకల్పానుసారంగా దివ్యలోకాలతోకాని భౌతిక ప్రపంచంతోకాని ఇద్దే కలపవచ్చునని గ్రహించగలుగుతాడు. మరింత తన సంకల్పానికి వ్యతిరేకంగా ప్రాణశక్తి అతన్ని, రౌడీ సంవేదనలకూ

యోగశాస్త్రం విలువ తెలుసుకుని దాన్ని ఒప్పుకోడమే వచ్చుదాంట్లో సందేహం లేదు (ప్రచురణకర్త గమనిక).

అశాంతిపరమైన ఆలోచనలకు నిలయమైన పార్థివ మండలానికి రాక్కు-రావడం జరగనే జరగదు.

పురోధివృద్ధిచెందిన క్రియాయోగి జీవితం, పూర్వకర్మల ఫలితాల నల్లకాక, కేవలం ఆత్మ నిర్వేకాలవల్లే ప్రభావితమవుతుంది. ఈ ప్రకారంగా భక్తుడు, సామాన్య జీవితంలోని అహంకార పూర్వకమైన మంచి చెడు కర్మల పెంపొందక, పరిణామాత్మక ఉపదేశాల్నించి తప్పించుకుంటాడు. గరుడజేగ హృదయంకు ఇవి అటంబాలుగా, సత్రనదకల్లా ఉంటాయి.

ఆత్మ నిర్వేకానుసార జీవనమనే అత్యుత్తమపద్ధతి యోగికి సేవ్య ప్రసాదిస్తుంది; అహంకార కారాగారం నుంచి విముక్తుడై అతను సర్వ వ్యాపకత్వమనే గాఢ వాయువును ఆస్వాదిస్తాడు. దానికి భిన్నంగా, ప్రకృతి సహజమైన జీవనమనే దాస్యం ఆతన్ని, అవమానకరమైన గతిలోకి నడిపిస్తుంది. తన జీవితాన్ని కేవలం పరిణామాత్మక వ్యవస్థకు బద్ధం చేసుకున్నప్పుడు మానవుడు, ప్రకృతినించి తొందరగా విడివడే అధికారం పొందలేడు. తన శరీరాన్ని మనస్సునూ కాసిందే నియమాల్ని ఉల్లంఘించుకుంటానే అతను జీవించినప్పటికీ, అంతిమ విముక్తి పొందడాని కతనికి, మాయవేషాల్లో జన్మలెత్తుతూ పడిండ్ల సంవత్సరాల కాలం గడపవలసి వస్తుంది.

కాబట్టి, వెయ్యివేల సంవత్సరాలనగానే తిరుగుబాటు చోరణిలో చూసేవాళ్ళకీ, ఆత్మ వ్యక్తిత్వ సాధనకోసం శారీరక, మానసిక కాదా త్యాగం నుంచి విడివడే యోగి శీఘ్రఫలసాధనకు అనుసరించే పద్ధతుల్ని సిపాట్సు చెయ్యడం జరుగుతోంది. ఆత్మ సంగతి అలా ఉంది. కనీసం ప్రకృతితో కూడా సామరస్యం లేకుండా జీవించే సామాన్య మానవుడి విషయంలో ఈ సంఖ్యాపరమి ఇంకా చాలా విస్తరిస్తుంది; అతను అసహజమైన ఎండమావుల వెంటబడి పోతూ, తన ఆలోచనలతోనూ శరీరం

లోనూ, అహోదకరమైన ప్రకృతి నియమాల్ని ఉల్లంఘిస్తూ ఉంటాడు. అతనికి పదికి మరో పది లక్షల ఏళ్ళు కలిపినా కూడా విముక్తి సాధించడానికి వ్యవధి చాలదు.

సంస్కారంతోని మనిషి, తన శరీరం ఒక రాజ్యమనీ ఆత్మ అనే క్షతపత్రికాన్ని పాలిస్తున్నాడనీ, కపాల సింహాసనాన్ని ఆయన అధిష్టించి ఉండగా పట్టుకొలనే సామంత రాజుప్రముఖులు ఆయన దగ్గర కొలువై ఉంటారనీ- అంటే చైతన్య మండలాలు ఆయన్ని పరివేష్టించి ఉంటాయనీ- గ్రహించడం ఆయనా కావచ్చు ; గ్రహించకనే పోవచ్చు. ఈ చైతన్య వ్యవస్థకు విధేయులైన పౌరులు అనేకమంది ఉన్నారు : ఇరవై ఏడువేల లక్షల కొట్ల కణాలు (ఇవి స్వయంచాలితంగా భాసిస్తున్నప్పటికీ నిస్సంహంగా ప్రజ్ఞ కలిగి, శారీరకమైన వృద్ధి, రూపాంతరణ, శయాలనే విధులన్నీ నిర్వర్తిస్తూ ఉండేవి), ఐదుకొట్ల అంతస్తరీయ ఆలోచనలూ, భావోద్దేశాలూ, అరవై ఏళ్ళ సగటు జీవితంలో మానవుడి చైతన్యంలో పాటాపోట్ల మాదిరిగా మారుతూ వచ్చే వివిధావస్థలూనూ.

ఆత్మసమాప్తుకు వ్యతిరేకంగా, మానవదేహంలోనయినా మనస్సులోనయినా, వ్యాధిరూపంలోగాని అవివేకరూపంలోగాని వ్యక్తమయే ప్రత్యక్షమైన తిరుగుబాటుకు కారణం, ఆయనకు విధేయులైన పౌరులు తలపెట్టే రాజుద్రోహం కాదు ; మానవుడు తనకు దక్కిన వ్యక్తిత్వాన్ని తీరా స్వతంత్రతెచ్చును, పూర్వమో ప్రస్తుతమో, దుర్వినియోగం చెయ్యకపో. ఆ స్వతంత్రతెచ్చ ఆతనికి ఆత్మతోబాటు ఇచ్చినదే ; అంతేకాదు, ఇచ్చింది మళ్ళీ వెనక్కి తీసుకోదానికి ఏయిలేకుండా ఇచ్చినదే.

మానవుడు తుద్యమైన అహంకారంతో మచ్చెకమై, ఆలోచనలు చేసేవాడూ, సంకల్పించేవాడూ, అనుభూతిపొందేవాడూ, అన్నం తీర్చం చేసేవాడూ, తనను సజీవంగా ఉంచేవాడూ తానేనని అనుకుంటూ

ఉంటాడుకాని, తన సాధారణ జీవితంలో తాను వెనకటి చేత (కర్మ) లకు ప్రకృతికీ, లేదా పరిసరానికి కీలుబొమ్మను తప్ప మరేమీ కానని ఆలోచించుకుని (ఆ ఆలోచన కూడా గర్వంత చాలు) అంగీకరించడు. ప్రతి మనిషి తాలూకు బౌద్ధిక ప్రతిస్పందనలూ, అనుభూతులూ, చిత్తవృత్తులూ, అలవాట్లూ వెనకటి హేతువులకు పలితాలే; హేతువులు ఈ జన్మలో వయినా కావచ్చు, ఏ పూర్వజన్మలోవయినా కావచ్చు. అయితే, అటువంటి ప్రభావాలన్నిటికీ అతీతంగా, సమున్నతంగా ఉంటుంది, రాజాధిరాజ సమమైన ఆత్మ. క్రియాయోగి స్వల్పకాలికమైన సత్యాల్ని స్వాతంత్ర్యాల్ని తిరస్కరించి మాయావరణ మంతటిసి దాటి విముక్త జీవుడవు తాను. మానవుడు, జీవించే ఆత్మకాని నశించే శరీరం కాదని ప్రపంచంలోని పవిత్ర గ్రంథాలన్నీ ఉద్ఘోషిస్తాయి; ఈ పవిత్ర గ్రంథాలు చెప్పే సత్యాన్ని నిరూపించడానికి అతనికి క్రియాయోగం ద్వారా ఒక పద్ధతి ప్రసాదించడం జరిగింది.

“బాహ్య కర్మకాండ అజ్ఞానాన్ని నాశనం చెయ్యలేదు; ఎంచేతంటే, అవి రెండూ పరస్పర విరుద్ధమైనవి కావు,” అన్నారు ఆచార్య శంకరులు, ‘శ్లోక శతకం’లో. “అనుభవం ద్వారా కలిగిన జ్ఞానం ఒక్కటే అజ్ఞానాన్ని నాశనం చేస్తుంది... ఆత్మవిచారం వల్ల తప్ప మరే సాధనం ద్వారానూ జ్ఞానం ఉదయించదు. ‘నే నెవర్ని? ఈ జగత్తు ఎలా పుట్టింది? దీనికి కర్త ఎవరు? దీనికి భౌతిక హేతువు ఏమిటి?’ అంటూ, ఈ మాదిరిగానే విచారణ సాగాలి.”

ఈ ప్రశ్నలకు బుద్ధి సమాధానం చెప్పలేదు; అంచేతనే ఋషులు, అధ్యాత్మిక విచార ప్రక్రియగా యోగాన్ని రూపొందించారు.

నిజమైన యోగి, తన ఆలోచనల్ని ఇచ్చాక క్రిస్టి అనుభూతుల్ని విన్నవించానంతో తప్పుగా ఏకీభావం పెట్టుకోకుండా అరికట్టి, మేరుదండ

మందిరాల్లో నెలకొని ఉన్న అధిచేతన శక్తులతో మనస్సును ఐక్యంచేసి, దేవుడు నిర్ణయించిన రీతిగా ప్రపంచంలో బతుకుతాడు; ప్రార్థన ప్రభావోదేశాలవల్ల కాని, మానవ అవివేకమూలకమైన నూతన ప్రేరణలవల్ల కాని ప్రేరితుడు కాదతడు. సర్వోత్తమ ఆకాంక్షను సఫలీకృతం కావించుకొని అతడు, అక్షయానందమయ్యుడైన పరమాత్మ చరమాశ్రయంలో సుషేమంగా ఉంటాడు.

యోగవిద్యకున్న అమోఘ, క్రమానుగత సాధనశక్తి గురించి ప్రస్తావిస్తూ కృష్ణుడు, దాన్ని శాస్త్రోక్తంగా సాధన చేసిన యోగిని ఈ విధంగా ప్రశంసిస్తాడు :

“కారీరక క్రమశిక్షణ సాధనచేసే తపస్సుల కన్న గొప్పవాడు యోగి; జ్ఞానమార్గాన్నికాని, కర్మమార్గాన్నికాని అనుసరించే వాళ్ళకన్న కూడా గొప్పవాడు; కాబట్టి, ఓ శిష్యా! అర్హుడా! నువ్వు యోగివి అవు!”

1. [తపస్వీభ్యోఽధికో యోగీ జ్ఞానిభ్యోఽపి మతోఽధికః

కర్మభక్త్యాధికో యోగీ తస్మాద్యోగీ రవాన్తన.]

..భగవద్గీత 4 : 46

శ్వాసించకపోవడంవల్ల శరీరంమీదా మనస్సుమీదా పడే అసాధారణమైన, మాతన శక్తిదాయకమైన ప్రభావాల్ని కనిపెట్టడం, ఆధునిక విజ్ఞానశాస్త్రం ఇప్పుడిప్పుడే ప్రారంభిస్తోంది. న్యూయార్కులో ఉన్న కాలేజ్ ఆఫ్ ఫీజీషియన్స్ అండ్ సర్జన్స్లో మనిచేసే డా॥ ఆర్చన్ ఎల్. బరాన్ శ్వాసకోశాలకు స్థానికంగా విశ్రాంతి నిచ్చే వైద్యపద్ధతి ఒకటి రూపొందించాడు; దీనివల్ల షయరోగ పీడితులు చాలామందికి అరోగ్యం చేకూరుతోంది. ఊపిరి ఒత్తిడిని సరిసమానం చేసే గది (ఈక్వైలైజింగ్ ప్రెషర్ ఛాంబర్)ని ఉపయోగించడంవల్ల రోగి ఊపిరి తీసుకోడం ఆపెయ్యగలుగుచువ్వాడు. 1947 ఏప్రిల్ 1 తేదీ వార్త 'న్యూయార్క్ టైమ్స్' పత్రికలో, డా॥ బరాన్ చెప్పినది ఇలా పేర్కొన్నాడు :

భగవద్గీతలో పదేపదే ప్రశంసిస్తూ వచ్చిన నిజమైన “అగ్ని కార్యం” క్రియాయోగమే. యోగి మానవ సంబంధమైన తన అభిలాషల్ని అసదృశమైన దేవుడికి అర్పిస్తూ అద్వైతహోమాగ్నిలో హవనం చేస్తాడు. భూత, వస్త్రమాన వాంఛలన్నీ దివ్య ప్రేమాగ్నిలో హతమయే నిజమైన, యోగ సంబంధమైన అగ్నికార్యం ఇదే. ఆ పరమాగ్నిజ్వాల మానవో

“శ్వాస ఆగిపోవడంవల్ల కేంద్ర నాడివ్యవస్థ మీద కలిగే ప్రభావం చాలా ఆసక్తికరమైనది. శరీరం చివరి భాగాల్లో ఉండే స్వయంచాలకమైన కండరాల్ని కదపించుకోవడానికి చాలా శక్తిపోతుంది. చేతులు కదవకుండాను, బంగిమ మార్చుకుండాను కూడా రోగి, గంజిల చరణుడి ఆ గదిలో పడుకొని ఉంచవచ్చు. స్వయంప్రేరితమైన శ్వాసక్రియ ఆగిపోయినప్పుడు రోగికి, పొగ తాగాంన్న కోరిక మాయమవుతుంది; రోజుకు రెండేసి పెట్టెల సిగరెట్లు తాల్చే అంబాటున్న వాళ్ళకు కూడా ఆ కోరిక వుట్టదు. అనేక సందర్భాల్లో, అటువంటి స్థితిలో కలిగే విశ్రాంతి ఏ విధంగా ఉంటుందంటే, రోగికి మనస్సును సంపదజేసే ఏదీ అవసరం కావు. ఈ వైద్యం విలువను బహిరంగంగా చూడలేస్తూ డా॥ బిల్, 1961 లో ఇలా అన్నారు, “ఇది ఊపిరితిత్తులకు మాత్రమే కాక, శరీరమంతా విశ్రాంతి ఇస్తుంది; మనస్సు విషయంలో ఇది మరీ స్పష్టం. మాట వరసకి, గుండె చేసే పనిలో మూడోవంతు తగ్గిపోతుంది. రోగులు ఆదోళన పడడం మానేస్తారు. ఎవరికీ విసుగు వుట్టదు.”

ఈ యశార్థాల్ని బట్టి యోగులకు, మానసికంగాని శారీరకంగాని నిర్విరామ కార్యకలాపాలు జరపాలన్న అభిలాషలేకుండా సుదీర్ఘ కాలాలు నిశ్చలంగా కూర్చోడం ఎలా సాధ్యమవుతుందో గ్రహించడం మొదలుపెడతారు. అటువంటి ప్రశాంత స్థితిలో మాత్రమే ఆత్మ, తిరిగి దేవుడి దగ్గరికి వెళ్ళేదారి కనుక్కుంటుంది. శ్వాసించకపోవడంవల్ల నిర్దిష్టమైన కొన్ని లాభాలు పొందడానికి, హఠాత్తులు మునిషికయితే ఈ కర్మలైకింగ్ ప్రెషర్ డాంబర్ తప్పకుండా ఉండవలసిన అవసరం ఉన్నప్పుడీ, యోగికి మాత్రం, శారీరకంగానూ మానసికంగానూ అత్యల్పవరంగానూ లాభాలు పొందడానికి క్రియాయోగం తప్ప మరేమీ అక్కరలేదు.

స్మార హవిస్సు సంతసే అందుకొంటుంది ; కల్మష షాకనం జరిగి, మానవుడు పరిశుద్ధుడవుతాడు. ఆలంకారికంగా చెప్పాలంటే ఆతని ఎముకలు కోరికల కండనుంచి విడివడి, కర్మసంబంధమైన అస్థిపంజరం సూక్ష్మ క్రిమినాశకుడైన జ్ఞానసూర్యుడి కిరణాలతో షాత మవుతుంది ; మరో మానవుడివల్ల కాని ఆతని సృష్టికర్తవల్ల కాని ఎటువంటి ఆపవరూ కోసే కాజాలనివారై, మానవుడు చివరికి పరిశుద్ధుడవుతాడు.

అధ్యాయం : 27

రాంపీలో

యోగవిద్యాలయ స్థాపన

“సంస్థాపరమైన పని అంటే నీకు కిట్టదేం?”

గురుదేవుల ప్రశ్న నన్ను కొద్దిగా చకిచిత్తి చేసింది. సంస్థలనేవే
“కందిరిగం పుట్టలు” అని ఆ రోజుల్లో నాకు దృఢమైన విశ్వాసం ఉండే
దన్న సంగతి నిజమే.

“అదీ కేవలం, మెప్పుకు నోచుకోని శ్రమండి!” అన్నాను, సమా
ధానంగా. “నాయకుడు ఏ పని చేసినా, చెయ్యకపోయినా కూడా విమర్శకు
గలిగి అవుతూ ఉంటాడు.”

“దీవ్యమైన ‘చన్నా’ (పెరుగు) అంటా నీ కొక్కడికే దక్కాలను
కుంటున్నావా?” మా గురుదేవుల ఎదురు సవాలుకు వాడిచూపు ఒకటి
కోడయింది. “ఉదార హృదయమైన గురువుల పరంపర ఒకటి, తమ
జ్ఞానాన్ని ఇతరులకు అందించాలని సంకల్పించి ఉండకపోతే, నువ్వుకాని
మరొకరుకాని, యోగంద్వారా దైవానుసంవాసం సాధించగలరా?”
అంటూ ఇంకా ఇలా అన్నారు : “దేవుడు తేనె అయితే సంస్థలు తేనెపట్టు ;
రెండు అవసరమే. అక్క లేనిదే ఏ రూపమైనా వ్యర్థమే ; అయినా నువ్వు,
అధ్యాత్మికానుభవంతో నిండి ఉండే చిరుకయిన తేనెపట్టు ఎందుకు ఏర్పాటు
చెయ్యగూడదు?”

ఆయన సంహా నన్ను గాఢంగా కదిలించింది. నేను ప్రేమ జ్ఞానం చెప్పలేదు. కాని ఒక దృఢమైన నిశ్చయం నా మనస్సులో ఏర్పడింది : మా గురుదేవుల పాదసన్నిధిలో నేను తెలుసుకున్న ముక్తి ప్రదయైన సత్యాన్ని నేను, నా శక్తిమేరకు, తోటివాళ్ళకు తెలియజేయాలను. భగవంతుణ్ణి ఇలా ప్రార్థించాను :

“ఈశ్వరా, నా భక్తి అనే గర్భగుడిలో నీ ప్రేమను ఎప్పటికీ ప్రకాశింపజేయి. అన్ని హృదయాలలోనూ నీ ప్రేమను నేను రగుల్కొలపగలిగేలా చెయ్యి!”

ఇదివరలో ఒకసారి, నేను సన్యాసం తీసుకోకముందు, శ్రీయంత్రైలోకం నే నెన్నడూ ఆశించని విధంగా వ్యాఖ్యానించారు.

“నీ ముసలితనంలో, భార్య సాంగత్యంలేని లోటు ఎంత ఉంటుందో నీకు!” అన్నా రాయన. “తన భార్యబిడ్డల్ని పోషించడానికి, ఉపయోగపడే పనిలో ఉన్నవాడు దేవుడి దృష్టిలో, మెచ్చుకోదగ్గ పాత్ర నిర్వహిస్తున్నట్టేనని ఒప్పుకుంటావా?”

ఆ మాటలకు నేను భయకంపితుణ్ణి అయి, “గురుదేవా, ఈ జన్మలో నాకున్న కోరికల్లా ఆ విశ్వప్రేమయిడి కోసమేనని మీకు తెలుసు,” అంటూ ఆశ్చర్యం తెలిపాను.

గురుదేవులు వినోదంగా నవ్వారు ; దాన్నిబట్టి ఆయన ఆ మాటలు శేవలం నన్ను పరీక్షించడానికే అన్నారని గ్రహించాను.

“ఇదుగో, మామూలు సంసార విధుల్ని విడిచిపెట్టేవాడు, అంత కన్న బాగా పెద్ద సంసారానికి సంబంధించిన ఏదో ఒక రకం భార్యత జేబితేనే తప్ప, తమ చేసింది న్యాయమని నిరూపించుకోలేదు. ఈ మాట గుర్తుంచుకో,” అని చెప్పారు మెల్లిగా.

పిల్లలకు సరయిన విద్య నేర్పాలన్న ఆదర్శం నా కెప్పుడూ ప్రయత్నమైన విషయమే. కేవలం శరీరాన్నీ బుద్ధినీ అభివృద్ధిచెయ్యడానికి ఉద్దేశించిన మామూలు విద్యాబోధనకు వస్తున్న కుక్క-పలితాల్ని నేను స్పష్టంగా చూస్తూనే వచ్చాను. నైతిక, ఆధ్యాత్మిక విలువల్ని గ్రహించక పోయినట్లయితే ఎవ్వరూ సంబోధాన్ని పొందరేదు; అయినప్పటికీ నియత విద్యాప్రణాళికల్లో అవి లేవు. కుర్రవాళ్ళ సంపూర్ణ మానవత్వ వికాసానికి తోడ్పడే విద్యాలయం ఒకటి స్థాపించాలని నేను నిర్ణయించుకున్నాను. ఆ ఆశయ సాధనకు నేను చేసిన మొదటి పని, బెంగాలు గ్రామీణ ప్రాంతంలో దిహికా అనే చోట ఏడుగురు పిల్లలతో విద్యాలయం ప్రారంభించడం.

మరో ఏడాదికి, 1918 లో, కాసిం బజార్ మహారాజు సహ మణింద్రచంద్ర నందిగారి చరివవల్ల, శీఘ్రవృద్ధి చెందుతున్న మా విద్యార్థి బృందాన్ని రాంబీకి తరలించగలిగాను. కలకత్తాకు సుమారు రెండు వందల మైళ్ళ దూరంలో, బీహారులో ఉన్న ఈ పట్నం, భారతదేశంలోని అత్యంత ఆరోగ్యప్రదమైన వాతావరణం గల ప్రదేశాల్లో ఒకటి. రాంబీలో ఉన్న కాసిం బజార్ రాజభవనం, కొత్త విద్యాలయానికి ప్రధాన భవనం అయింది; ఈ విద్యాలయానికి నేను 'యోగదా సత్సంగ బ్రహ్మచర్యా విద్యాలయం' అని పేరు పెట్టాను.

1. విద్యాలయం అంటే బడి. బ్రహ్మచర్యం ఆన్యుదిక్కడ, నైతిక ప్రణాళికలో మానవ జీవితానికి నిర్ణయించిన నాలుగు దశల్లోనూ ఒకటి. ఆ నాలుగు ఐవి: (1) బ్రహ్మచారిదశ; (2) లౌకిక బాధ్యతలు వహించే గృహస్థ దశ; (3) వానప్రస్థ దశ; (4) లౌకిక బంధాలు ఏమీ లేకుండా వనవాసం చేస్తూకాసి, తుండారం చేస్తూకాసి గడిపే సన్యాసి దశ. అదర్శమందమైన ఈ జీవిత ప్రణాళికను అధునిక భారతదేశంలో విరివిగా పాటించనప్పటికీ, ఇప్పటికీ దీన్ని నిష్ఠగా పాటించేవాళ్ళు చాలామందే ఉన్నారు. ఈ నాలుగు ఆశ్రమాల్ని నిష్ఠగా, ఒక గురువు యావత్జీవిత మార్గదర్శకత్వం కింద గడుపుతూ ఉంటారు.

ప్రాథమిక, ఉన్నత పాఠశాల తరగతులు రెండింటికీ నే నొక కార్యక్రమం ఏర్పరిచాను. అందులో వ్యవసాయ, పారిశ్రామిక, వాణిజ్య విషయాలూ ఇతర విద్యావిషయాలూ కూడా చేర్చడం జరిగింది. ఋషుల విద్యాబోధనాశయాల్ని అనుసరించి, తరగతి బోధన చాలావరకు ఆరు ఋతుకే జరిగే ఏర్పాటు చేశాను (ఋషుల వ్యూహాలు, భారతీయ బాలకులకు లౌకిక, ఆధ్యాత్మిక విద్యలు రెండూ బోధించే ప్రాచీన విద్యా పీఠాలు).

రాంబీ విద్యార్థులకు ద్యానయోగ పద్ధతి, ఆరోగ్యానికి శారీరక విశాసానికి బోధపడే ఆధ్వితీయ “యోగదా” విధానమూ నేర్పడం జరుగుచోంది; ఈ యోగదా అభ్యాసాల నియమాల్ని నేను 1918 లో తని పెట్టాను.

మనిషి శరీరం విద్యుద్ధృటం (ఎలక్ట్రిక్ బ్యాటరీ) కావ్వలదని గ్రహించినేను, మానవ సంకల్పమనే ప్రత్యక్ష సాధనం ద్వారా దాన్ని మళ్ళీ శక్తితో నింపవచ్చునని తార్కికంగా వివేచించాను. సంకల్పించడమన్నది లేకుండా ఏ రకమైన చర్య సాధ్యం కాదు కనుక, మానవుడు, భారమైన ఉపకరణంతోకాని యాంత్రికమైన వ్యాయామాభ్యాసాలతోకాని కాకుండా తన బలాన్ని తిరిగి పెంపొందించుకోవడానికి మూలచాలకమైన సంకల్ప శక్తిని వినియోగించుకోవచ్చు. తేలికయిన “యోగదా” పద్ధతుల ద్వారా అపరిమితంగా సరఫరా అయే విశ్వశక్తితో తమలో (మెదుల్లా అట్లాంగే బలో కేంద్రీకరించి) ఉన్న ప్రాణశక్తిని సంకల్పపూర్వకంగా, తక్షణమే నింపుకోవచ్చు.

రాంబీలో విద్యార్థులు “యోగదా” శిక్షణకు చక్కగా సుముఖుల

రాంబీలో ఉన్న యోగదా నత్సంగ విద్యాలయాన్ని గురించి మరికొంత సమాచారం 40 అధ్యాయంలో ఇవ్వడం జరిగింది.

చూపారు ; ప్రాణశక్తిని శరీరంలో ఒక భాగం నుంచి మరో భాగానికి మార్చడానికి, కష్టసాధ్యమైన ఆసనాల్లో సుస్థిరంగా కూర్చోడానికి కావలసిన అసాధారణ సామర్థ్యం పెంపొందించుకున్నారు. శక్తి సంపన్నులైన అనేకమంది వయోజనులు కూడా తమకు సాదారణంతగా, శారీరక బలానికి సమానశక్తికి సంబంధించిన అసాధారణ కృత్యాలు ప్రదర్శించారు.

మా చిన్నతమ్ముడు విప్లవరత్ మోవ్¹ రాంచీ విద్యాలయంలో చేరాడు. ఉత్తరోత్తరా అతను, ప్రసిద్ధ వ్యాయామశాస్త్రజ్ఞు డయాడు. అతనూ అతని శిష్యుల్లో ఒకడూ కలిసి 1938-39 లో, పాశ్చాత్యదేశాల్లో పర్యటిస్తూ బలాన్ని కండరాం నియంత్రణనూ నిరూపించే ప్రదర్శనలు ఇచ్చారు. న్యూయార్క్ లోని కొలంబియా విశ్వవిద్యాలయం, అమెరికా యూరవల్ లోని ఇతర విశ్వవిద్యాలయాల ఆచార్యులు, శరీరంపైద మనస్సుకు గల ప్రాబల్యాన్ని నిరూపించే, వీరి ప్రదర్శనలు చూసి చకితులయ్యారు.

రాంచీలో మొదటి సంవత్సరం ముగిసేసరికి, విద్యాలయంలో చేరడానికి వచ్చినవాళ్ళ దరఖాస్తుల సంఖ్య రెండు వేలకు పెరిగింది. కాని అప్పటికి కేవలం అశ్రమ విద్యాలయంగా మాత్రమే ఉన్న ఆ పాఠశాల వందమందికే వసతి కల్పించగలిగింది. పగటిపూట వచ్చే విద్యార్థులకు కూడా త్వరలోనే జోదనకు ఏర్పాట్లుచేయడం జరిగింది.

విద్యాలయంలో నేను, చిన్నపిల్లలకు తల్లిగానూ తండ్రీగానూ కూడా వ్యవహరించవలసి వచ్చేది ; దాంతోబాటు వ్యవస్థాపకమైన ఇబ్బందులకు కూడా చాలావాటికి తట్టుకోవలసి వచ్చేది. క్రీస్తు మాటలు వాకు తరుచుగా గుర్తొస్తూ ఉండేవి : “నా కోసమూ నువ్వూ కోసమూ ఇంటిని

1. విప్లవరత్ మోవ్, 1970 జూలై 9న శంకరాలో చనిపోయారు (ప్రతురణకర్త గమనిక).

కాని, అన్నదమ్ముల్నికాని, అక్కచెల్లెళ్ళనికాని, తండ్రినికాని, తల్లినికాని, భార్యనుకాని, పిల్లల్నికాని, భూముల్నికాని విడిచిపెట్టినవాడూ ఈ లోకంలో హింసలకు గురికావడంతోబాటు, ఇప్పుడు సూరంతలుగా ఇండ్లను, అన్నదమ్ముల్ని, అక్కచెల్లెళ్ళని, తల్లిల్ని, పిల్లల్ని, భూముల్ని, పరలోకంలో నిత్యజీవితాన్ని పొందనివాడూ లేదన్నది నిశ్చయం.”¹

ఈ మాటలకు శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు ఇలా వ్యాఖ్యానం చెప్పారు : “సమష్టిగా సమాజం (“ఇప్పుడు సూరంతలుగా ఇండ్లను, అన్నదమ్ముల్ని”) పట్ల గురుతరమైన బాధ్యత వహించడంకోసం, పెళ్ళి కుటుంబపోషణా వంటి మామూలు జీవితానుభవాల్ని వదులుకొనే భక్తుడు, అపార్థం చేసుకునే తత్త్వంగం ప్రపంచం పెట్టే హింసలకు తరచుగా గురి అయ్యే అవకాశం గల పని చేస్తుంటాడు. అటువంటి గురుతర బాధ్యతల స్వీకారం వల్ల భక్తుడు స్వార్థాన్ని జయించి దైవకృపకు పాత్రుడవుతాడు.”

ఒకనాడు మా వాన్నగారు, వాత్సర్యంతో ఆశీర్వాదించి వెళ్ళడానికి రాంబీకి వచ్చారు ; బెంగాల్-నాగపూర్ రైల్వేలో ఆయన ఇప్పించదలచిన ఉద్యోగాన్ని నేను తిరస్కరించి ఆయన్ని నొప్పించినందువల్ల, చాలా కాలంగా ఆ ఆశీర్వాదం నాకు అందకుండా ఉందారు.

“అబ్బాయి! నువ్వెంచుకున్న నీ జీవితమార్గానికి నే నిప్పుడు సమాధానపడ్డాను. హాయిగా, ఉత్సాహంగా ఉన్న కుర్రవాళ్ళ మధ్య విన్నూ చూస్తుంటే నాకు సంతోషం కలుగుతోంది. నిర్భీవమైన రైల్వే దైమ్ బేలుళ్ళ లెక్కల్లోకన్న ఇక్కడే ఉంది నీ ఆసలయిన స్థానం.” వా మెంటు ఉన్న పన్నెండునుండి పిల్లలవేపు చెయ్యి ఉపారాయన. “నాకున్న

వాళ్ళు ఎగుమిదుగురే పిల్లలు; అయినా నే పరిస్థితి నే నర్థం చేసుకోగలను!" అన్నాడాయన, మిలమిల మెరిసే కళ్ళతో.

మాకున్న దెచ్చె బిగాల మంచి సారవంతమైన భూమిలో విద్యాభ్యుదా ఉపాధ్యాయులూ నేనూ రోజూ కొంతసేపు చొప్పున చోటపని, ఆరుబయట ఇతర పనులు చేస్తూ ఆనందించేవాళ్ళం. మాకు పెంపుట ఉండుపులు చాలా ఉండేవి; ఒక లేడి పిల్లతో సహా. మా పిల్లలు దాన్ని ముట్టచేశారు. నేను కూడా అదంటే ఎంత మనసుపడేవాణ్ణంటే, అది నా గదిలోనే కుదుక్కోవానికి అనుమతించాను. తూరుపురేక లారే వేళ ఆ పిల్లపాత్ర. కొద్దిగా లారేపుకోసం నా పక్కదగ్గిరికి గునగునా నడుస్తూ వచ్చేది.

ఒకనాడు, ఏదో పనిమీద రాంచీ ఊళ్ళోకి వెళ్ళవలసి వచ్చి, మామూలు వేళకంటే ముందే లేడిపిల్లకి పాలు పట్టాను. నేను మళ్ళీ తిరిగి వచ్చేదాకా దానికి ఏమీ పట్టవద్దని కుర్రవాళ్ళకి చెప్పాను. కాని ఒక కుర్రవాడు, నా మాట పట్టించుకోకుండా, దానికి చోలేడు పాలు పట్టేశాడు. సాయంత్రం నేను తిరిగి వచ్చేసరికి దుర్వార్త వినవచ్చింది: "పాలు ఎక్కువ పట్టడంవల్ల లేడిపిల్ల ప్రాణం పోయే స్థితిలో ఉందని."

కళ్ళలో నీళ్ళు తిరుగుతూ ఉండగా, మృతప్రాయమై ఉన్న ఆ లేడిపిల్లని ఒక్క పెట్టుకుని, దాని ప్రాణం కాపాడమని దీనంగా దేవుణ్ణి ప్రార్థించాను. కొన్ని గంటల తరువాత ఆ చిట్టిలేడి కళ్ళు విప్పింది; లేచి విందుని నీరసంగా అడుగులు వేసింది. విద్యాలయమంతా అనందంతో పరవళ్ళు తొక్కింది.

కాని అనాటి రాత్రి గంభీరమైన గుణపాతం ఒకటి తెలియ వచ్చింది; నే నెన్నడూ మరిచిపోలేనదది. రాత్రి రెండు గంటలవరకు,

లేడిపిల్ల దగ్గరే మెలకువగా కూర్చున్నాను ; ఆ తరవాత నిద్ర పట్టేసింది. లేడిపిల్ల కలలో కనిపించి నాతో మాట్లాడింది :

“నన్ను పట్టి ఉంచేస్తున్నారు ; నన్ను పోనివ్వండి ; నన్ను పోనివ్వండి !”

“సరే,” అన్నాను కలలో.

వెంటనే మేలుకున్నాను ; “ఏమర్నోమ్ పిల్లలూ ! లేడి చచ్చి పోతోంది !” అని అరిచాను. పిల్లలు నా దగ్గరికి ఉరుక్కొచ్చారు.

గదిలో, నేను లేడిపిల్లను పడుకోబెట్టిన చోటికి పరిగెత్తాను. అది లేవడానికి చిట్టచివరి ప్రయత్నం ఒకటి చేసి, నా వేపు తూలి, ప్రాణం విడిచి నా కాళ్ళదగ్గర కూలింది.

జంతువుల భవితవ్యాల్ని నడిపించి క్రమబద్ధం చేసే ‘సమస్త కర్మ’ ప్రకారం, ఆ లేడి జీవితం అంతటితో ముగిసిపోయింది ; ఉత్తమ జన్మకు పురోగమించడానికి అది సిద్ధంగా ఉంది. నా గాఢమైన అనుబంధంవల్లా— అది స్వార్థంతో కూడిందని తరవాత గ్రహించాను— ఎంతో శ్రద్ధగా చేసిన ప్రార్థనలవల్లా దాన్ని జంతురూప పరిమితుల్లో ఆపి ఉంచగలిగాను ; కాని దాని ఆత్మ, విడుదలకోసం పెనుగులాడుతోంది. ఆ లేడి ఆత్మ, ప్రేమతో కూడిన నా అనుమతి లేకుండా పోనూపోదు, పోనూలేదు కనక, కలలో నన్ను బలిపాలుకుంది. నేను ఒప్పుకోగానే వెళ్ళిపోయింది.

నాకు విచారమంతా తొలగిపోయింది. తన దిద్దలు, సృష్టితో ప్రతిదాన్ని తనలోని ఒక భాగంగానే ఎంచి ప్రేమించానని, దావు అన్ని దిన ఆంతంబేస్తుందనే మాయలో పడి బాధపడగూడదని భగవంతుడు కోరతాడని నేను కొత్తగా గ్రహించాను. అజ్ఞానితనమైన మనుష్యుడు, తన ప్రయమిత్రుల్ని శాశ్వతంగా మరుగుపరుస్తున్నట్లుగా బాహ్యదృష్టికి

గోచరించే ఆలంఘ్యమయిన మరణకుద్యాన్ని మాత్రమే దర్శిస్తాను. కాని ఇతరుల్ని ఈశ్వరుడి అభివ్యక్తులుగా ప్రేమించే నిస్సంగుడు, తన ప్రేమ పాత్రులు మరణించినప్పుడు వాళ్ళు క్షణకాలం తెప్పరిల్లడానికి వీలుగా ఈశ్వరానందం పొందడానికి మాత్రమే తిరిగి వెళ్ళారని అర్థం చేసుకుంటాడు.

రాంచీ విద్యాలయం, చిన్నగా నిరాడంబరంగా మొదలయినదల్లా ఇప్పుడు బీహారులోనూ బెంగాలులోనూ సుప్రసిద్ధమైన సంస్థగా అభివృద్ధి చెందింది. విద్యాలయకాళి లనేకం, ఋషుల విద్యాబోధనాదర్శాల్ని పరిరక్షించడంలో ఆనందం పొందేవాళ్ళు అందించిన స్వచ్ఛంద విరాళాలతో పనిచేస్తున్నాయి. మిడ్నపూర్ లోనూ లక్ష్మణపూర్ లోనూ కాళావిద్యాలయాలు స్థాపించడం జరిగింది; అవి బాగా వర్ధిల్లుతున్నాయి.

రాంచీ కేంద్రకార్య స్థానం, రాష్ట్రంలో ఉన్న పేదవాళ్ళ సహాయకోసం వైద్యాలయం ఒకటి నిర్వహిస్తోంది. ఆటల పోటీల్లో కూడా విద్యాలయం పేరు తెచ్చుకుంది. ఇక విద్యారంగంలో, చాలామంది రాంచీ పట్టణద్రులు, ఆ తరవాతి విశ్వవిద్యాలయ జీవితంలో తమ ప్రతిభ నిరూపించుకున్నారు.

గత మూడు దశాబ్దాల్లోనూ తూర్పుదేశాల నుంచి పడమటిదేశాల నుంచి కూడా ప్రఖ్యాత శ్రీపురుషులు అనేకమంది వచ్చి ఈ విద్యాలయాన్ని సందర్శించడం దీనికొక గౌరవం. కాశీలో ఉండే "రెండు శరీరాల పాదువు" స్వామి ప్రణవానందగారు 1918 లో రాంచీ వచ్చి కొన్ని రోజులు ఉన్నారు. చెట్లకింద నడిచే తరగతుల కమనీయ దృశ్యాన్ని తిలకిస్తున్నప్పుడూ, సంజెనేక చిన్నచిన్న కుర్రవాళ్ళు యోగద్యానంలో విశ్వంగా కూర్చుని ఉండడం గమనించినప్పుడూ ఆయన గాఢంగా భవించారు.

“కుర్రవాళ్ళకు సరయిన శిక్షణ ఇవ్వడానికి రాహిరి మహా యులు ఉద్దేశించిన ఆదర్శాల్ని ఈ సంస్థలో ఆమలుజరపడం చూస్తూండే, నా హృదయంలో ఆనందం కలుగుతోంది. దీనికి మా గురుదేవుల ఆశీస్సులు ఉండుగాక !” అన్నారాయన.

నా పక్కనే కూర్చున్న ఒక చిన్న కుర్రవాడు, ఆ మహాయోగిని ఒక ప్రశ్న అడగడానికి సాహసించాడు.

“అయ్యా, నేను సన్యాసి నవులానా ? నా జీవితం దేవుడికే అంకిత మవుతుందా ?” అని అడిగాడు.

స్వామి ప్రణవానందగారు మృదువుగా చివనవ్వు చిందిచినా, ఆయన కళ్ళు భవిష్యత్తులోకి గుచ్చిగుచ్చి చూస్తున్నాయి.

“బాబూ, నువ్వు పెద్ద అయేసరికి, నీ కోసం ఒక చక్కని కన్నె పిల్ల ఎదురు చూస్తూ ఉంటుంది.” (ఆ అబ్బాయి సన్యాసం తీసుకోవాంని కొన్నేళ్ళపాటు పథకం వేసుకుని, చివరికి పెళ్ళి చేసేసుకున్నాడు).

స్వామి ప్రణవానందగారు రాంబీ సందర్శించిన కొంత కాలానికి కలకత్తాలో ఆయన తాత్కాలికంగా బసచేసిన ఇంటికి, మా నాన్నగారితో కలిసి నేను కూడా వెళ్ళాను. “తరవాత, మీ నాన్నగారికోబాటు చూస్తాను నిన్ను,” అంటూ ప్రణవానందగారు చాలా ఏళ్ళ కిందట చెప్పిన జోష్యం పటుక్కున నా మనస్సుకు స్ఫురించింది.

నాన్నగారు స్వాములవారి గదిలో అడుగుపెట్టగానే, ఆ మహా యోగి తమ ఆసనం మీంచి లేచి, ఆయన్ని ప్రేమపూర్వకమైన గౌరవంతో ఆలింగనం చేసుకున్నారు.

“దగవతిగారూ, మీ గుడించి మీరు ఏం చేస్తున్నారు ? మీ అబ్బాయి అనంతంలోకి వేగంగా చూసుకుపోతూండడం గమనించలేదా ?” అంటూ

ప్రణవానందగారు నన్ను మా నాన్నగారి ఎదుట మెచ్చుకుంటూ ఉండే నాకు సిగ్గుచేసింది. ఆయన ఇంకా ఇలా అన్నారు, “‘బనత్, బనత్, బన్ జాయ్’! అంటూ మన గురుదేవులు ఎంత తరచుగా అంటూండేవారో గుర్తు చేసుకోండి. కనక, క్రియా యోగ సాధన అపకుండా కొనసాగించి తొందరగా దివ్యసన్నిధికి చేరండి.”

నేను మొదటసారి కాశీ వెళ్ళి దర్శించినప్పుడు ఎంతో ఆరోగ్యంగా, బలంగా కనిపించిన ప్రణవానందగారి శరీరంలో ఇప్పుడు చృద్ధాశ్శం స్పష్టంగా కనబడుతోంది. అయితే ఆయన, ఆసనం వేసుకొని కూర్చున్నప్పుడు మాత్రం వెనుబద్ధ చక్కగా నిటారుగా నిలబడి ఉంటున్నది.

నేను సూటిగా ఆయన కళ్ళలోకి చూస్తూ ఇలా అడిగాను ; “స్వామీజీ, వయస్సు పైబడుతున్నట్టు మీకు అనిపిస్తోందో లేదో చెప్పండి; శరీరం నిరసపడుతుంటే మీ ఈశ్వరానుభూతుల్లో ఏమయినా తగ్గుదల కనిపిస్తోందా ?”

ఆయన చిద్విలాసంగా చిరునవ్వు చిందించారు. “ఆ పరమ ప్రేయ తముడు, వెనకటికన్న ఇప్పుడే నాకు జాగా చేరువ అయ్యాడు.” ఆయన పరిపూర్ణ విశ్వాసం వా మనస్సునూ ఆత్మనూ ముంచెత్తివేసింది. ఆయన ఇంకా ఇలా అన్నారు : “నే నిప్పటికీ రెండు పెన్నెస్లు అనుభవిస్తున్నను— ఒకటి, ఇక్కడున్న భగవతిగారి ద్వారా వచ్చింది ; రెండోది పైమంచి వచ్చింది.” ఆకాశంవేపు వేలు చూపిస్తూ ఆ సాచువు, కొద్దిసేపు ఆనంద

1: లాహరీ మహాశయులకు ప్రేయమైన వ్యాఖ్యల్లో ఇది ఒకటి ; తమ శిష్యుల్ని, ద్వానంలో పట్టువంతో కృషిచెయ్యమని ప్రోత్సహించడానికి ఆయన ఇలా అంటూండేవారు. దీని అర్థం ఏమిటంటే : “చేస్తూ, చేస్తూ, పూర్తి చెయ్యండి.” దీని లావం కీసుకుని ఇలా స్వేచ్ఛామహదం చేసుకోవచ్చు : “క్రమిస్తూ, క్రమిస్తూ, ఒకనాటికి దివ్యలక్ష్మిని దర్శించు !”

సమాధిలో స్తంభీభూతులయారు ; ఆయన ముఖం విద్యరేజిస్సుతో ప్రకాశించింది. నా ప్రశ్నకు సమృద్ధిగా లభించిన సమాధాన మది !

ప్రజావాసందగారి గదిలో చాలా మెక్కలూ విత్తనాల పొట్టలూ ఉండడం చూసి, అవి ఎందుకోసమని అడిగాను.

“నేను కాశీనుంచి శాశ్వతంగా వచ్చేశాను,” అన్నారాయన. “ఎప్పుడు హిమాలయాలకి ప్రయాణంలో ఉన్నాను. నా శిష్యుల కోసం అక్కడొక ఆశ్రమం ఏర్పాటు చేస్తాను. ఈ విత్తనాలలో పాలకూర పురికొన్ని కూరగాయలూ పండుకాయి. నా ప్రియశిష్యులు, ఆనందమయైన నైవేద్యయోగంలో కాలం గడుపుతూ సాదాగా జీవిస్తారు. ఇంకేమీ ఆక్కర్లేదు.”

మా వాన్నగారు తమ సహాధ్యాయిని, మళ్ళీ కలకత్తా ఎప్పుడు వస్తారని అడిగారు.

“ఇక రాను,” అని జవాబిచ్చారు ఆ సాధువు. “నాకు ప్రియమైన కాశీని శాశ్వతంగా విడిచిపెట్టి నేను హిమాలయాంకు వెళ్ళే సంవత్సరం ఇదే ననీ, అక్కడే నేను దేహత్యాగం చేస్తానని లాహిరీ మహాశయులు చెప్పారు.”

ఆయన మాటలకు నా కళ్ళలో నీళ్ళు నిండాయి ; కాని ఆ స్వాములవారు ప్రకాంతంగా చిరునవ్వు నవ్వారు. జగన్మాత ఒడిలో సురక్షితంగా కూర్చున్న చిన్న దివ్యశిశువును తలపించారాయన, మహా యోగి సంపూర్ణ స్వాధీనంలో ఉన్న సర్వోత్తమ అధ్యాత్మిక శక్తుల మీద వయోభారం దుష్ప్రభావమేమీ ప్రసరించలేదు. సంకల్పానుసారంగా ఆయన కాయకల్పం చేసుకోగల స్థితిలో ఉన్నారు కాని ఒక్కొక్కప్పుడు ముసులితనం రాకుండా అరికట్టడానికి పూనుకోకపోవడం కద్దు. కర్మమూ

భోగంలో మిగిలిపోయిన స్వల్పాంశాన్ని మరో కొత్త జన్మలో ఆనుభవించే అవసరం లేకుండా చేసుకోవాలి, కాలం కలిసివచ్చే సాధనంగా ఇప్పుడి దేహాన్నే ఉపయోగించుకుని, భౌతిక స్థాయిలో కర్మను క్షయం కానిచ్చేవారు.

ఆ తరవాత కొన్ని నెలలకి, ననందుడనే మా పాత స్నేహితుళ్ళ కలుసుకున్నాను ; ప్రణవానందగారి సన్నిహిత శిష్యుల్లో ఒక డతను.

“మా వూళ్ళు గురుదేవులు వెళ్ళిపోయారు,” అంటూ ఏడుస్తూ చెప్పాడు. “ఆయన ఋషీకేశం దగ్గర ఒక ఆశ్రమం స్థాపించి, మాకు ప్రీతిగా శిక్షణ ఇచ్చారు. మేము చక్కగా కుదుటబడి ఆయన సన్నిధిలో త్వరత్వరగా ఆధ్యాత్మిక ప్రగతి సాధిస్తున్న తరుణంలో ఒకనాడు ఋషీకేశం నుంచి పెద్ద జనసమూహాన్ని పిలిచి సంతర్పణ చెయ్యాలని తీర్మానించారు. అంత ఎక్కువమంది ఎందుకని నే నాయన్ని అడిగాను.

“ఇదే నా చివరి పండుగ వేడుక,’ అన్నారాయన. ఆయన మాటల్లో అంతరార్థాలు నేను పూర్తిగా అర్థం చేసుకోలేదు.

భారీ ఎత్తున కంటలు చేయటానికి ప్రణవానందగారు సాయపడ్డారు. 2,000 మందికి సంతర్పణ చేశాం. సంతర్పణ ముగిసిన తరవాత ఆయన ఏడుగురు ఉన్న ఒక వేదిక మీద కూర్చుని అనంత పరబ్రహ్మను గురించి ఉత్తేజకరమైన ఉపన్యాసం ఇచ్చారు. అది ముగిసిన తరవాత, అన్ని పేరు మంది సమక్షంలో, ఆయన వావేపు తిరిగారు ; నేను వేదికమీద ఆయన పక్కనే కూర్చున్నాను. అసాధారణ పటిమతో నాతో ఇలా అన్నారు :

“ననందమ్, సిద్ధంగా ఉండు ; ఈ చక్రాన్ని తన్నేస్తున్నాను.”

1. అంటే, శరీరాన్ని విడిచిపెట్టడం.

“ఒక్క ఊణం స్తంభించిపోయి, ‘గురుదేవా, ఆ పని చెయ్యకండి! దయచేసి, ఆ పని చెయ్యకండి!’ అంటూ గట్టిగా అరిచాను. నా మాటలకి ఆశ్చర్యపోతూ, జనం నిశ్శబ్దంగా ఉండిపోయారు. ప్రజవానందగారు నా వేపు చిరునవ్వు నవ్వాను. కాని ఆయన కళ్ళు అప్పటికే శాశ్వత పర బ్రహ్మను అవలోకిస్తున్నాయి.

“‘స్వాత్మపరుడివి కాకు ; నా కోసం దుఃఖించకు,’ అన్నారాయన. ‘నేను చాలాకాలంగా, సంతోషంగా మీ కందరికీ సేవ చేస్తూ వచ్చాను ; ఇప్పుడు దీనికి ఆనందించు ; నాకు శుభం కలగాలని కోరుకో. నా విశ్వాస ప్రేమమయుడి దగ్గరికి పోతున్నాను’ అన్నారాయన. అని, ఇంకా నా చెవిలో గుసగుసలాడారు, ‘త్వరలోనే మళ్ళీ పుడతాను. కొద్దికాలంపాటు అనంతానందాన్ని అనుభవించిన తరవాత భూమికి తిరిగివచ్చి బాబాజీని² చేరతాను. నా ఆత్మ ఎప్పుడు, ఎక్కడ కొత్త శరీరాన్ని ధరించిందో నీకు త్వరలోనే తెలుస్తుంది.’

“ఆయన మళ్ళీ అరిచారు, ‘సనందన్, ఇదుగో! రెండో క్రియా యోగం ద్వారా చట్రాన్ని తన్నేస్తున్నాను.”

“మా ముందు సముద్రంలా కనిపించే ముఖంవైపు చూసి చిన్నగా ఆశ్చర్యపడించారు. తరవాత, తమ దృష్టిని జ్ఞానసేత్రం వేపు లోపలికి సారించి నిశ్చలంగా అయ్యారు. ఆయన తన్మయస్థితిలో భ్యానంచేస్తున్నారని విస్మిత జనసమూహం అనుకుంటూ ఉండగా, అప్పటికే ఆయన, దేహపంజరాన్ని విడిచిపెట్టేశారు ; తమ ఆత్మను విశాల విశ్వాంతరాళం లోకి దూకించేశారు. పద్మాసనంలో ఉన్న ఆయన శరీరాన్ని శిష్యులు తాకి

2. రాహురీ మహాశయుల గురువులు ; ఇప్పటికీ జీవించి ఉన్నారు (88 అధ్యాయం చూడండి).

చూశాడు ; కాని అప్పటికే ఒళ్ళు చల్లబడింది. కొయ్యబారిన శరీరం మట్టుకే మిగిలింది ; అడ్డకున్నవాడు అమరలోక తీరానికి పలాయనం చేశాడు.

సనండుడు చెప్పేది పూర్తి అవుతుంటే నేను అనుకున్నాను :
 "ఈ 'రెండు శరీరాల సామ్యం' గారు జీవితంలోనే కాక మరణంలో కూడా నాటకీయత ప్రదర్శించారు!"

ప్రజవానందగారు మళ్ళీ ఎక్కడ పుడతారని అడిగాను.

"ఆ సమాచారాన్ని పవిత్ర రహస్యంగా పరిగణిస్తున్నాను," అని జవాబిచ్చారు సనండుడు. "నే నది ఎవరికీ చెప్పగూడదు. బహుశా నువ్వు దాన్ని మరొకరికంటే తెలుసుకోవచ్చు."

చాలా ఏళ్ళ తరువాత స్వామి కేశవానంద¹ గారి దగ్గర ఆ విషయం తెలుసుకున్నాను. ప్రజవానందగారు, చనిపోయిన కొన్నేళ్ళకి కొత్త దేహంతో జన్మించి హిమాలయాల్లో బదరీనారాయణకు వెళ్ళారని, అక్కడ మహావతార బాబాజీ సన్నిధిలో ఉండే సాధుబృందంలో కలిశారని తెలిసింది.

1. వేమి కేశవానందగారిని కలుసుకోడం గురించి 42 అధ్యాయంలో వివరించడం జరిగింది.

అధ్యాయం : 28

కాశీ పునర్జన్మ, వెల్లడి

“నీళ్ళలోకి దిక్కుండి. బతెట్టు ముంచుకుని స్నానాలు చేద్దాం.”

నేను మా రాంచీ కుర్రవాళ్ళకు చెప్పిన మాటలివి; దగ్గరలో ఉన్న కొండకు వెళ్ళడానికి నాతోబాటు ఎనిమిదిమైళ్ళు నడుచుకుంటూ వచ్చారు వాళ్ళు. ఎదురుగా ఉన్న నీటి మడుగును చూస్తుంటే మమ్మల్ని రమ్మని పిలుస్తున్నట్లే ఉంది అది; కాని నా మనస్సులో దానిమీద ఒక రకం విరక్తి కలిగింది. చాలామంది పిల్లలు బతెట్టు ముంచుకోడం మొదలు పెట్టారు; కాని కొందరు కుర్రవాళ్ళు చల్లదీసేళ్ళు కలిగిస్తున్న వ్యామోహానికి లోబడిపోయారు. వాళ్ళలా నీళ్ళలో మునిగారో లేదో, పెద్దపెద్ద నీటి పాములు వాళ్ళ చుట్టూ అల్లల్లాడాయి. ఏం ఆరుపులు! ఏం లిందులు! మడుగులోంచి బయటపడ్డానికి వాళ్ళు చూపిన ఆత్రం ఎంత వినోదం కలిగించిందో!

చేరచలసిన చోటికి చేసిన తరవాత మేము ఆనందంగా వనభోజనం చేశాం. నేను ఒక చెట్టుకింద కూర్చున్నాను; కుర్రవాళ్ళు నా చుట్టూ కూర్చున్నారు. నేను ఉత్తేజకరమైన మనఃస్థితిలో ఉండడం చూసి వాళ్ళు ప్రశ్నల వర్షం కురిపించారు.

“ఏమండీ, నేను ఎప్పటికీ వైరాగ్య మార్గంలో మీతోనే ఉంటానా? చెప్పండి స్వామీజీ?” అని అడిగాడు ఒక కుర్రవాడు.

“అహ! ఉండవు,” అన్నాను, “నిన్ను బలవంతంగా ఇంటికి లాక్కెళ్ళిపోతారు; తరవాత నువ్వు పెళ్ళి చేసుకుంటావు.”

నమ్మకశక్తిం కాక, అతను నే నన్నదానికి తీవ్రంగా ఆవ్యంతరం చెప్పాడు : “నేను చచ్చిపోతేనే, వాళ్ళు నన్ను ఇంటికి తీసుకుపోయేది,” అన్నాడు (కాని కొద్ది మాసాల్లోనే అతని తల్లిదండ్రులు వచ్చి, అతను ఏడ్చి మొరాయిచినా లెక్కచెయ్యకుండా లాక్కెళ్ళి పోయారు. కొన్నేళ్ళ తరవాత పెళ్ళికూడా చేసుకున్నారతను).

చాలా ప్రశ్నలకి నేను జవాబులు ఇచ్చిన తరవాత, కాశీ ఆనే కుర్రవాడు ప్రశ్న అడిగాడు. అతను పన్నెండేళ్ళవాడు; చాలా తెలివయిన విద్యార్థి; అతనంటే అందరికీ ఇష్టం.

“స్వామీజీ, నా అదృష్టం ఎలా ఉంటుందండీ?” అని అడిగాడు.

“త్వరలో చనిపోతావు నువ్వు,” పట్ట శక్యంకాని శక్తి ఏదో పట్టుపట్టి నా నోటినించి ఈ మాటలు అనిపించినట్టు తోచింది.

ఈ ప్రకటనకు, నాలోబాటు ప్రతి ఒక్కరూ విస్మయం చెంది దుఃఖపడ్డారు. ఆనందర్పు ప్రలాపం చేసే కుర్రవాడిలా నన్ను నేను తిట్టుకుని, మరే ప్రశ్నలకూ జవాబు రియ్యనని చెప్పేశాను.

మేము విద్యాలయానికి తిరిగి వెళ్ళిన తరవాత కాశీ నా గదికి వచ్చాడు.

“నేను చచ్చిపోతే, తిరిగి నేను పుట్టినప్పుడు నన్ను మీరు కనుక్కుని మళ్ళీ అధ్యాత్మిక మార్గంలోకి తీసుకువస్తారండీ?” అంటూ ఏడుస్తూ అడిగాడు.

కష్టమైన ఈ అసాధారణ వాద్యతను నేను విరాళరించక తప్పలేదు.

కాశీ ఆ తరవాత కొన్ని వారాలపాటు కాశీ, నన్ను గట్టిగా ఒత్తిడిచేశాడు. అతను ఆశ వదులుకునేటంతగా ఆదై ర్యపడడం చూసి, చివరికి ఓదార్చాను.

"సరే," నని మాట ఇచ్చాను. "పరమాత్ముడు నాకు సహాయం చేస్తే, నిన్ను కనుక్కోడానికి తప్పకుండా ప్రయత్నం చేస్తాను."

వేసంగి సెలవుల్లో నేను చిన్న ప్రయాణం మీద బయలుదేరాను. కాశీని నాతోబాటు తీసుకు వెళ్ళలేకపోతున్నందుకు విచారించి, నేనే బయలుదేరే ముందు కాశీని నా గదికి పిల్చి, ఎవరు ఎంతగా ఒప్పించడానికి పూనుకున్నానో, ఈ విద్యాలయ ఆధ్యాత్మిక స్ఫురదనం వాతావరణంలోనే ఉండమని జాగ్రత్తగా చెప్పాను. అతను కనక ఇంటికి వెళ్ళక పోయినట్లయితే రాగల ప్రమాదాన్ని తప్పించుకోవచ్చునని ఎందుకో నాకు అనిపించింది.

నేను ఇలా వెళ్ళానో లేదో, కాశీ తండ్రి రాంచీలో దిగాడు. అయిన తన కొడుకు సంకల్పాన్ని భగ్నంచెయ్యడానికి పదిహేను రోజుల పాటు ప్రయత్నించాడు ; కాశీ, వాళ్ళమ్మని చూడడానికి ఒక్కసారి కలకత్తా వచ్చి నాలుగురోజులు ఉండే చాలు, మళ్ళీ తిరిగి రావచ్చునని చెప్పాడు. కాశీ ఒకే పట్టు మీద తిరస్కరిస్తూ వచ్చాడు. చివరికి ఆ తండ్రి, పోలీసుల సహాయంతో తన కొడుకును తీసుకుపోతానని చెప్పాడు. ఈ బెదిరింపుతో కాశీ ఆందోళన పడ్డాడు ; విద్యాలయాన్ని గురించి ఏ దుష్ప్రచారం జరగడానికయినా తాను కారకుడు కావడం అతనికి ఇష్టం లేదు. వెళ్ళడం తప్ప అతనికి గత్యంతరం కనిపించలేదు.

కొన్నాళ్ళ తరవాత నేను రాంచీకి తిరిగి వచ్చాను. కాశీని ఏ రకంగా తీసుకుపోయిందీ వినగానే నేను కలకత్తా వెళ్ళే ఐదే ఎక్కాను. అక్కడ ఒక గుర్రబుండి కట్టించుకున్నాను. ఆగ్రహమేమిటంటే, ఆ ఐదే, గంగానది మీద ఉన్న హారాద్రిడ్డిని దాటిపోతూ ఉండగా నేను

చూసిన మొదటి వ్యక్తులు కాశీ తండ్రి, ఇతర బంధువులూ ; వాళ్ళ సంతాపసూచకమైన బట్టలు కట్టుకొని ఉన్నారు. మా బండివాణ్ణి ఆపమని అరిచి, గబుక్కున బండిలోంచి ఉరికి, అవాగ్యుడైన ఆ తండ్రివేళ్ళ శేరిపాద చూశాను.

"హంతక మహాశయా, నా కుర్రవాణ్ణి చంపేవారు మీరు !" అంటూ కొంతమట్టుకు అనుచితంగానే అరిచాను.

కాశీని బలవంతంగా కలకత్తాకు తీసుకువచ్చి తప్ప చోళానని అప్పటికే గ్రహించాడు ఆ తండ్రి. అక్కడున్న కొద్ది రోజుల్లోనూ ఆ అబ్బాయి, కలుషితమైన ఆహారం తిని, కలరా వచ్చి చనిపోయాడు.

కాశీ మీద నాకున్న చాల్సల్యమూ, పోయిన తరవాత మళ్ళీ అతన్ని కనుక్కుంటానని చేసిన వాగ్దానమూ నన్ను రాత్రింబగళ్ళు వెంటాడు తున్నాయి. నేను ఎక్కడికి వెళ్ళినా సరే, అతని ముఖం నా కళ్ళముందు ఆడుతూనే ఉంది. పోయిన చూ అమ్మకోసం, చాలాకాలం కిందట ఎలా అన్వేషించానో అలాగే అతని కోసంకూడా చిరస్మరణీయమైన అన్వేషణ మొదలుపెట్టాను.

దగవంతుడు నాకు వివేచన శక్తి ఇచ్చినందుకు దాన్ని నేను తప్ప కుండా వినియోగించాలనీ, ఆ అబ్బాయి సూక్ష్మశరీరం ఉనికిని తెలుసుకో దానికి ఏలైన సూక్ష్మ నియమాల్ని కనిపెట్టడానికి నాకుగల శక్తుల్ని సంపూర్ణంగా చూడగట్టుకొని అందుకు శ్రమించాలనీ అనిపించింది. అతను తీరని కోరికలతో స్పందిస్తున్న ఆత్మ ; సూక్ష్మ మండలాల్లో అనేక లక్షం ప్రజాశమానమైన అత్మల మధ్య ఎక్కడో ఒక కాంతిపుంజంగా తేలుతున్నాడని గ్రహించాను. స్పందనకీల కాంతుల రూపంలో ఉన్న అనేక ఇతర అత్మలతో కూడి ఉన్న ఆతనితో సంపర్కం పెట్టుకోడం ఎలాగ ?

ఒక రహస్య యోగప్రక్రియను ఉపయోగించి, నా కనుబొమల మధ్య అంతర్బిందువయిన ఆధ్యాత్మిక సేత్రమనే "మైక్రోఫోన్" ద్వారా, కాశీ ఆత్మకు నా ప్రేమను ప్రసారం చేశాను. అతను ఈపాటికి ఏ తల్లి గర్భంలోనో పిండంగా శరీరధారణ చేసి ఉంటాడన్న నమ్మకం నాకు కలిగింది; అందుచేత అతనున్న స్థలం ఏ దిశగా ఉందో గుర్తించడాని కని, పైకెత్తిన నా చేతుల్ని వేళ్ళనీ గ్రాహకాలు (అంజీనాలు) గా ఉపయోగిస్తూ తరచు నేను, గుండ్రంగా తిరుగుతూ ఉండేవాణ్ణి. ఏకాగ్రతా సందానితమైన నా హృదయమనే! రేడియోలో, అతనినుంచి వచ్చే ప్రతి స్పందనను అందుకోవాలని ఆశించాను.

కాశీ త్వరలోనే భూమికి తిరిగివస్తాడనీ, నేను కనక ఆవిచ్చిన్నంగా అతనికి నా పిలుపును ప్రసారం చేసినట్లయితే అతని ఆత్మ జవాబు ఇస్తుందనీ సహజావదోధాత్మకమయిన అనుభూతి పొందాను. కాశీ పంపించే ఆత్మల్ని ఆవేగాన్ని నా వేళ్ళలోనూ ముఖేతుల్లోనూ చేతుల్లోనూ వెన్నులోనూ నరాల్లోనూ అనుభూతం చేసుకోవచ్చునని నాకు తెలుసు.

కాశీ చనిపోయిన తరవాత ఆరు నెలలపాటు నే నీ యోగ ప్రక్రియను తరగని ఉత్సాహంతో నిలకడగా సాధన చేశాను. ఒకనాడు పౌద్ధన,

1. కనుబొమల మధ్య ఉండే బిందువునుంచి ప్రతిక్షేపించిన సంకల్ప శక్తి, ఆలోచనను ప్రసారంచేసే పరికరమన్న సంగతి యోగులకు తెలుసు. అనుభూతి హృదయంమీద ప్రశాంతంగా కేంద్రీకృతమైనప్పుడు, అది మానసికమైన రేడియోగా పని చేస్తుంది; అంతే కాకుండా, దూరంలోకాని దగ్గరలోకాని ఉన్న వాళ్ళ సందేశాల్ని అందుకోగలుగుతుంది. మానసిక ప్రసారంలో (రెలిఫ్), ఒక వ్యక్తి మనస్సులో ఉన్న సున్నితమైన ఆలోచనాస్పందనలు మొదట, మహాకాళ మాతృ స్పందనల ద్వారానూ ఆ తరవాత స్థూలతరమైన భౌతికాకాశం ద్వారానూ, విద్యుత్ తరంగాల్ని సృష్టిస్తూ పరిచాలితమవుతాయి; ఆ విద్యుత్ తరంగాలు, వాటంతట అవి, మరో వ్యక్తి మనస్సులో ఆలోచనగా రూపాంతరంచెందుతాయి.

కలకత్తాలో జనసమృద్ధంగా ఉన్న బొంబాయి బజార్ అనే పేటలో కొంతమంది స్నేహితులతోబాటు నడుస్తూ, మామూలు పద్ధతిలో కేతులు పైకి ఎత్తాను. మొట్టమొదటి సారిగా ప్రతిస్పందన వచ్చింది. నా వేళ్ళ లోంచి అనివేళు లోల్చి విద్యుద్వాహకాలు లోపలికి ప్రసరిస్తూ ఉండడం కనిపెట్టి పురికించి పోయాను. ఆ విద్యుత్ ప్రవాహాలు నా వైతన్యంలోని ఒకానొక సహనాంతర స్థానం నుంచి ఆత్మంత ప్రబలమైన ఆలోచనగా రూపాంతరం చెందాయి. "నేను కాశీని, నేను కాశీని ; నా దగ్గరకి రండి !"

నేను హృదయమనే కేడియో మీద ఏకాగ్రత నిలిపినప్పుడు, ఆ ఆలోచన బాదావుగా నా చెవికి వినవచ్చింది. కాశీకి¹ సహజ లక్షణమైన కొత్తిపాటి బొంగురు గొంతుతో గుసగుసలాడుతున్నట్టుగా పిలిచిన పిలుపును మళ్ళీ మళ్ళీ విన్నాను. నా స్నేహితుడొకడి చెయ్యి గుంజి పట్టుకుని ఆనందంగా చిరునవ్వు నవ్వాను.

"కాశీ ఎక్కడున్నది నేను తెలుసుకున్నట్టు అనిపిస్తోంది !"

నేను గిరగిరా తిరగడం ప్రారంభించాను ; నా స్నేహితులూ దారిని పోయే జనమూ చోద్యంగా చూస్తున్నారు. నేను దగ్గరిలో ఉన్న ఒక పండువేపు తిరిగి ఉన్నప్పుడు మాత్రమే నా వేళ్ళలో విద్యుత్తరంగాలు జల్లుచునిపిస్తున్నాయి ; ఆ సందుకు 'సర్పెంటైన్ లేన్' (పాము సందు) అన్న పేరు సరిగానే సరిపోయింది. నేను తక్కిన వేపులకు తిరిగినప్పుడు ఆ సూక్ష్మ విద్యుత్ ప్రవాహాలు అంతరించాయి.

"అహా! కాశీ ఆత్మ, ఈ సందులో ఒక ఇంట్లో, ఒక తల్లి కడుపులో ఉందన్నమాట!" అనుకున్నాను.

1. ప్రతి ఆత్మా పరిశుద్ధ స్థితిలో, సర్వజ్ఞత్వ మున్నదే. కాశీ ఆత్మ, కాశీ అనే పిల్లవాడి సహజ లక్షణాలన్నీ గుర్తించుకుంది ; కనక నే నరన్ని గుర్త పడేలా చెయ్యడానికి అతని బొంగురు గొంతును అనుకరించింది.

నేనూ నా స్నేహితులూ సర్పెంఛైన్ తేనెలోకి నడిచాం; పైకెత్తి ఉన్న నా చేతుల్లో స్పందనలు బలమయి, వెనకటిన్న స్పృష్టమయ్యాయి. ఏదో ఒక అయాస్కాంత శక్తి పనిచేసి చున్న కోట్లవల కుడికత్తులు చాగేసింది. ఒక ఇంటి గుమ్మం దగ్గరికి వెళ్ళేసరికి నా కాళ్ళు స్తంభించి పోవడం చూసి ఆశ్చర్యపోయాను. ఊపిరి కూడా బిగబడ్డేసి నాథడైన ఉదేతంతో తలుపు తట్టాను.

ఒక పనిమనిషి వచ్చి తలుపు తీసింది; అయ్యగారు ఇంట్లోకి ఉన్నారని చెప్పింది. ఆయన రెండు అంతస్తు నుంచి మెట్లు దిగివచ్చి సంగతి ఏమిటన్నట్టుగా నావేపు చిరునవ్వు నవ్వాడు. నేను అదగదామీద కున్న ప్రశ్న ఎలా ఉండాలో మనస్సులో ఇంకా అనుకోలే లేదు; అది ఒక రకంగా సంగతమూ మరో రకంగా అసంగతమూ కూడా.

“ఏమండీ, మీరూ మీ భార్య, సంతానం కలుగుతుందని సుమారు ఆరు నెలల నుంచి ఎదురుచూస్తున్నారా? దయచేసి చెప్పండి.”

1. చాలామంది మానవులు భౌతికంగా మరణించిన తరువాత, నూతన రోజులో 500 నుంచి 1000 సంవత్సరాల వరకు ఉంటుంటారు కానీ, ఇన్నికూ జన్మకూ మధ్య ఇంత వ్యవధి ఉండరాన్ని నిజైన నియమం ఏదీ లేదు (42 అధ్యాయం చూడండి). భౌతిక శరీరంలోకానీ, నూతన శరీరంలోకానీ ఒక మనిషికి కేటాయించిన జీవితకాలం, అతని కర్మానుసారంగా పూర్వనిర్ధారితమై ఉంటుంది.

చావు, “చిన్న చావు” అనిపించుకునే నిద్రా కూడా మర్త్యంకు ఆవశ్యకమైనవే; ఆత్మసాక్షాత్కారం పొందని జీవిని ఇవి, ఇంద్రియ బంధనాల నుంచి తాత్కాలికంగా విముక్తంచేస్తాయి. మానవుడి మౌలిక ప్రకృతి అత్యంతనక, అతడు నిద్రలోనూ చావులోనూ తన ఆకరీరత్వాన్ని పునరుద్ధింపవలసిన జ్ఞాపికలు కొన్ని పొందుతాడు.

హిందూ పవిత్ర గ్రంథాల్లో చెప్పిన ప్రకారం, సమతుల్య కర్మవియమం,

“చానండి, నిజమే.” నేను సాంప్రదాయికమైన కష్టాయ వస్త్రాలు ధరించిన సన్యాసిని గమనించి ఆయన మర్యాదగా, “మా సంగతులు మీకు ఎలా తెలియాయో దయచేసి చెబుతారా?” అని అడిగారు.

కాశీని గురించి, నే నిచ్చిన వాగ్దానం గురించి విన్న మీదట ఆయన ఆశ్చర్యచకితుడై, నా వ్యతాంతం నమ్మాడు.

“చనిమి బాయగల అబ్బాయి పుడతాడు మీకు,” అని చెప్పాను. అతని ముఖం వెడల్పుగా ఉంటుంది ; నుదుటికి పైన ఒక సుడి ఉంటుంది. అతని ప్రవృత్తి ఆధ్యాత్మికతవేపు మొగ్గి ఉంటుంది,” అని చెప్పాను. పుట్టబోయే బిడ్డకు కాశీ పోలికలు ఉంటాయని నాకు నిశ్చయంగా అని పించింది.

తరువాత పసివాణ్ణి చూద్దానికి వెళ్ళాను. అతనికి ‘కాశీ’ అన్న పాఠ

చరాప్రతివర్ణంకూ, కార్మకారణాలకూ, దీక్షావాస వతోపలబ్ధులకూ సంబంధించి నది. ప్రతి చనిషీ తన నైసర్గిక ధర్మ(ఋతం)వర్తనలో, తన ఆలోచనం ద్వారానూ వేతం ద్వారానూ తన భవిష్యాన్ని తానే మలుచుకుంటాడు. తెలివిగావో తెలివితక్కువగానో అతడు చాచునంచేసిన విశ్వశక్తులు, ఒక బిందువు దగ్గర మొదలైన వృత్తవరిది తప్పనిసరిగా ఆ బిందువు దగ్గరికే తిరిగి వచ్చి వృత్తం పూర్తి అయినట్లుగా, ఆరంభ కేంద్రమయిన అతని దగ్గరికి తప్పనిసరిగా తిరిగి రాతాని. “ఈ ప్రపంచం ఒక గణిత సమీకరణంలా కనిపిస్తుంది; సుష్టు దాన్ని ఎలా తిప్ప- దానంటది అది సమతులనం చేసుకుంటుంది. నిశ్శబ్దంగానూ నిశ్చయంగానూ, ప్రతి రహస్యమూ వెల్లడి అవుతుంది; ప్రతి నేరానికి శిక్ష పడుతుంది; ప్రతి సుగుణానికి విచారమతి వస్తుంది; ప్రతి అన్యాయానినీ పరిహరం లభిస్తుంది.” (ఎమర్సన్, ‘కాంపెన్సేషన్’లో). జీవిత అసమానతల వెనక ఉన్న కర్మను వ్యాయాసాశ్రంగా అవగాహన చేసుకున్నప్పుడు, మానవ మనస్సులో దేవుడిమీదా మానవుడిమీదా ఉన్న అగ్రహం తొంగిబొవడానికి అది తోడ్పడుతుంది.

శ్రీశ్రీ పెద్దారు తల్లిదండ్రులు. ఆ పసితనంలో కూడా ఆతనిలో, నా రాంబీ
ప్రియశిష్యుడి పోలికలు కొట్టవచ్చినట్టు కనిపిస్తున్నాయి. పిల్లవాడు నన్ను
చూస్తూనే ఆహ్వాయత తనబడిచాడు ; గతంలోని ఆకర్షణ ఇప్పుడు
పరిపూర్ణంగా పెల్లుబికింది.

చాలా ఏళ్ళ తరవాత, కిశోరావస్థలో ఉన్న ఆ పిల్లవాడు, నేను
అమెరికాలో ఉన్నప్పుడు నాకు ఉత్తరం రాశాడు. సన్యాస మార్గంలో
సాగాలని తాను గాఢంగా అభిలషిస్తున్నట్టు వివరించాడు. నే నతన్ని,
హిమాలయాల్లో ఉన్న ఒక గురువుదగ్గరికి పంపించాను ; పునర్జన్మ
ఎత్తిన కాళీని శిష్యుడిగా స్వీకరించారాయన.

అధ్యాయం : 29

రవీంద్రనాథ్ టాగూరు, నేను విద్యాలయాల్ని పోల్చిచూడడం

“అత్యాభివ్యక్తికి సహజమైన రూపంలో, పక్షులు పాడినంత
అవరంగా పాడడం రవీంద్రనాథ్ టాగూరుగారు నేర్పారు మాకు.”

మా రాచీ విద్యాలయంలో చదివే పర్నాలుగేళ్ళ కుర్రవాడు
లోలానాథ్ చెప్పిన సంగతి ఇది. ఒకనాడు పొద్దున, అతను పాడిన
క్రావ్యమైన పాటలకు నేను అభినందించినప్పుడు చెప్పాడిది. ప్రేరణ
ఉన్నా లేకపోయినా కూడా, ఆ అబ్బాయి రాగయుక్తంగా గానం చేశాడు.
అంతకుముందు అతను బోర్డారులో టాగూరుగారి “కాంతి నికేతనం”
అనే ప్రసిద్ధ విద్యాలయంలో చదివాడు.

“రవీంద్రుం పాటలు చిన్నప్పటినుంచీ వా పెదవులమీద అడుతూనే
ఉన్నాయి,” అన్నాను అతనితో. “అక్షరాలు రాని రైతులతో సహా,
బెంగాలీ లందరూ ఆయన మహాన్నత కవిత్వానికి ముచ్చటపడతారు.”

లోలా, నేనూ కలిసి టాగూరు పాటలు కొన్ని కలిసి పాడుకున్నాం.
ఆయన కొన్ని మేం తారతీయ కవితలకు స్వరకల్పన చేశారు; వాటిలో
కొన్ని ఆయన రాసినవీ, కొన్ని పూర్వకవులవీ.

“రవీంద్రనాథ్ గారు పాపాత్మానికి నోబెల్ బహుమానం దీసుకున్న
క్రమంలో నేను అయ్యి కలుసుకున్నాను,” అన్నాను నేను, పాటలు

పాదదం ఆయన తరవాత. “ఆయన్ని కలుసుకోవాలన్న ఆసక్తి నాకు కంగడానికి కారణమేమిటంటే, సాహిత్య విమర్శకులకు బుద్ధిచెప్పి పంపడంలో ఆయనకున్న నిష్కపటమైన సాహసం నాకు నచ్చింది,” అంటూ ముసిముసిగా నవ్వుకున్నాను.

కోలాకు ఆసక్తి కలిగి, ఆ వ్యక్తాంతం చెప్పమన్నాడు నన్ను.

“జెంగాలి కవిత్వంలో కొత్త రైలి ప్రవేశపెట్టినందుకు, హిందూను పండితులు తీవ్రంగా విమర్శించారు,” అంటూ ప్రారంభించాను. “ఆయన, పండితుల హృదయాలకు ప్రీతిపాత్రమైన లాక్షణిక నియమాల్ని పట్టించుకుంటూ, వాడుక భాషాప్రయోగాలూ ప్రాచీన కావ్యభాషాప్రయోగాలూ కలిపి రాసేశారు. పూర్వులు అంగీకరించిన సాహిత్య రూపాల్ని లెక్కచెయ్యకుండా, ఆయన పాటలు, గాథమైన దార్శనిక సత్యాల్ని హృదయానికి హత్తుకునే మాటల్లో పొందుపరుస్తాయి.

పలుకుబడి గల ఒక విమర్శకుడు రవీంద్రనాథ్ ఠాకూర్ కిందపరిచే ధోరణిలో, ‘తన కూతల్ని అచ్చులో రూపాయికి అమ్మిన పిట్టకవి’ అని ఆయన్ని అన్నాడు ; కాని హిందూకు ప్రతికారం తీర్చుకునే అవకాశం త్వరలోనే వచ్చింది ; ఆయన తన గీతాంజలి (ప్రార్థన గీతాలు) ని లామే ఇంగ్లీషులోకి అనువాదంచేసిన వెంటనే పాశ్చాత్య సాహితీలోకం ఆయనకు నివాళు లర్పించింది. ఒకప్పుడు ఆయన్ని విమర్శించినవాళ్ళతో సహా, ఒక రైలుబండి పట్టేటంతమంది పండితులు ఆయనకి అభినందనలు అందించడానికి శాంతి నికేతనం వెళ్ళారు.

“రవీంద్రులు, కావాలనే చాలాసేపు జాప్యంచేసి మరీ కలుసుకున్నారు అతిథుల్ని. తరవాత, వాళ్ళు చేసే పొగడ్తుల్ని, నిర్వికారంగా చూడం వహించి విన్నారు. చివరికి, వాళ్ళు అంతాంటూ ఉపయోగపడని విమర్శారులూల్ని వాళ్ళమీదికే ఎదురు తిప్పాడు.

“మహాశయులారా, మీ రిక్కడ నా మీద మరిపిస్తున్న ప్రశంసల సుగంధ వర్షమూ, వెనకటి మీ శ్మశాన దుర్గంధమూ పొందికలేకుండా కలిశాయి. నాకు నోటెల్ బహుమానం రావడానికి మీలో ప్రశంసాశక్తులు సునిశితంగావడానికి ఏమైనా సంబంధం ఉంది ఉంటుందా? నే నిప్పటికీ వంగదేవాలయంలో మొదట నా వినయ పుష్పాలు అర్పించినప్పుడు మీకు ఆగ్రహం కలిగించిన కవినే.”

“ఓగురుగారి నిర్భయమైన మందలింపు వృత్తాంతాన్ని వారా ప్రితికలు ప్రకటించాయి. పొగరైతు లొంగిపోని ఆ వ్యక్తి నిష్కపటుగా అన్న ఆ మాటలు నాకు చాగా నచ్చాయి,” అంటూ ఇంకా చెప్పాను. “రవీంద్రుల కార్యదర్శి సి. ఎఫ్. ఆంధ్రూస్ గారు నన్ను కలకత్తాలో ఆయనకు పరిచయంచేశారు; ఆంధ్రూస్ గారు సాదాగా బెంగాలీ పంచె కట్టుకునేవారు. ఓగురుగారిని ఆయన ప్రేమ పురస్కరంగా ‘గురు దేవులు’ అని పిలిచేవారు.

“రవీంద్రులు నన్ను ఆదరపూర్వకంగా పంకరించారు. ఆయన వ్యక్తిత్వంలో ఆకర్షణ, సుస్కరిం, నాగరికత తొణికిసలాడుతున్నాయి. ఆయన సాహిత్య పరిచయాన్ని గురించి నే నడిగిన ప్రశ్నకు జవాబు ఇస్తూ ఆయన, తాము ప్రధానంగా ప్రభావితులైనది మన పురాణేహాసాం వల్ల, పర్షియన్ కళాల్లో నాటి విద్యాపతి అనే కవి రచనలవల్లా అని చెప్పారు.”

ఈ జ్ఞాపకాలతో ఉత్తేజితుడై అయి, ప్రాచీన వంగీలానికి ఓగురుగారు రూపకల్పన చేసిన, “అమారే ఏ మరే, ఆప్సార్ కరే గృహదీపతావి తారో” వ్రా ఇంట్లో నీ చేత్తో గృహదీపం వెలిగించు ;

1. మహాత్మాగాంధీ శివ్ విజయవర్మ వారి రచన, ప్రచురితం.

అండే, నీ పేరుదీవాన్ని వెలిగించు! అంటూ పాదకం మొదలు పెట్టాను. బోలా నేనూ అగుండుగా పాడుకుంటూ విద్యాలయ భూముల్లో విహరించాం.

రాచీ విద్యాలయాన్ని స్థాపించిన రెండేళ్ళకి, కప్పించుల దగ్గర్నించి నాకొక అహ్వనం వచ్చింది; చూ విద్యావోధనాదర్శార్ని కలిసి ముచ్చటించుకోవాలికి నన్ను శాంతినికేతనానికి వచ్చి కలుసుకోమని కోరారు. నేను సంతోషంగా వెళ్ళాను. నేను వెళ్ళేసరికి అరుహకవి రమ పతన గుందిరంలో కూర్చుని ఉన్నాడు. మేము మొట్టమొదట కలుసుకున్నప్పుడు అనిపించినదే ఇప్పుడు కూడా, ఆయన రూపం, ఏ చిత్రరూపమునా ఉత్తమ పురుషార్థుని చిత్రించడానికి అదర్శంగా కోలేరుత ప్రస్తుతంగా ఉందని అనిపించింది. కులేనత ఉజ్జీపడే విధంగా, శిల్పకారుడు తిప్పి దిద్ది నట్టినట్లు మూఢానికి చుట్టూ పొడుగాటి జుట్టు, వంటలు వంటల గడ్డమూ ఉన్నాయి. విశాలమైన దయాద్వారేత్రాలూ, వివర్ధరహాసమూ; అక్షరాలా సమ్మోహపరిచే దేణునాదం వంటి కంఠస్వరమూ. దృఢంగాను, నిటారుగాను, గంభీరంగాను ఉండే ఆయన రూపం, దాదాపు స్త్రీసహజమైన చూర్ణవాన్నీ శిశుసహజమైన ఆనందమయ స్వచ్ఛందతనూ మేళవించినట్టు ఉంది. కవిని గురించిన ఏ అదర్శభావనా, ఈ సౌమ్య గాయకునిలో కంటే మరెవరిలోనూ సముచితంగా రూపుగట్టలేదు.

కాస్సేపట్లో టాగురుగారూ నేనూ, భాందసానికి తావులేని అదర్శాలతో స్థాపించిన మా విద్యాలయాల్ని ఒక దాంతో ఒకటి పోల్చి పరిశీలించడంలో మునిగిపోయాం. అరుణయట చదువు చెప్పడం, నిరాశంబరక, కుర్రవాడి సృజనశీలతకు సమృద్ధిగా అవకాశం కల్పించడం వంటి సమాచరణాలు చాలా ఉన్నట్టు కనిపెట్టాం. అయితే రవీంద్రులు, సాహిత్య, కవిత్వ అర్థమవాలికి, బోలా విషయంలో వెనక నేని గమనించినట్టుగా మోసంబ్యారానూ గానంద్యారానూ అస్థానివ్యక్తి! దెప్పుకోగలిగినట్లు

ప్రాముఖ్యం ఇచ్చారు. శాంతినికేతన విద్యార్థులు మౌనకాలాలు పాటించడం మట్టుకు జరుగుతోంది కాని, చాళ్ళకి ప్రత్యేక యోగాభ్యాసం వీటి నేర్పడం లేదు.

రాంబీలో విద్యార్థులందరికీ నేర్పే, శక్తిసంవర్ధక "యోగదా" అభ్యాసాలగురించి, యోగభారణ పద్ధతులగురించి నేను వివరిస్తుంటే ఆ మహాకవి, ప్రశంసాసూచకమైన శ్రద్ధతో విన్నారు.

ఊగూరుగారు, చిన్నప్పటి తమ చదువులో ఎదురైన సంఘర్షణను గురించి నాకు చెప్పారు. "ఒక రోజు తరగతి తరవాత నేను బళ్ళోంచి పారి పోయాను," అంటూ నవ్వుతూ చెప్పారు. ఈయనకు జన్మసిద్ధంగా వచ్చిన, కవిసహజమైన కౌముత్వానికి, నిస్సారమూ నిరంకుశమూ అయిన హతశాల వాతావరణానికి ఎలాగూ సరిపడదన్న సంగతి వెంటనే అర్థం చేసుకున్నాను.

"అంచేత నేను, నీడనిచ్చే చెట్టికింద, విశాలాకాశం కింద శాంతి వికేతనం స్థాపించాను." అందమైన రోటలో చదువుకుంటున్న చిన్న పిల్లలగుంపు వేపు చూపించారాయన.

"పిల్లవాడు పువ్వుల మధ్యా పాటలు పాడే పక్షుల మధ్యా తన సహజ వాతావరణంలో ఉంటాడు. ఆర్కడే వాడు తన వ్యక్తిగత ప్రతిభ కాలాకు గుప్త సంపదను మరింత సులువుగా వ్యక్తం చెయ్యవచ్చు. నిజమైన విద్యార్థిధన, లోపల ఉన్న అనంత జ్ఞాననిధిని బయటికి తీసుకు రావడానికి సాయపడుతుండే కాని, బయటి వనరుల నుంచి లోపలికి ఎక్కించి దట్టించడం జరగదు."

రాంబీ వేమ నీతిభట్టా, "మామూలు బళ్ళలో, గణాంక వివరాలా తాత్పర్యముగానూ పండి ప్రత్యేక పక్కావర్ణం, కుర్రవాళ్ళకుండే అదర్బా

తృక, పీఠావాస సంబంధమైన సహజాలాలు కుష్కించిపోతున్నాయి," అన్నాను.

ఆ మహాకవి, తమ తండ్రిగారు దేవేంద్రనాథ్ గారి గురించి ప్రేమ పురస్కరంగా చెప్పారు ; కాంతినికేతన స్థాపనకు స్ఫూర్తినిచ్చినవారు ఆయన.

"నాన్నగారు, సారవంతమైన ఈ భూమిని నాకు బహుకరించారు ; డిప్లొ అంతకు పూర్వమే ఆయన ఒక అతిథి గృహం, దేవాలయం నిర్మించారు," అని చెప్పారు రవీంద్రులు. "ఒక్కడ నా విద్యాబోధన ప్రయోగాన్ని 1901 లో, ఒక్క పదిమంది కుర్రవాళ్ళతో ప్రారంభించాను. నోబెల్ బహుమానంతో వచ్చిన ఎనిమిదివేల పౌన్ల డబ్బూ ఈ విద్యాలయ నిర్వహణకే ఖర్చయింది."

"మహాముషి"గా పేరొందిన దేవేంద్రనాథ్ టాగూరుగారు, ఆత్మంత గణనీయులైన వ్యక్తి ; ఈ సంగతి ఆయన 'ఆత్మకథ' చదివి గ్రహించవచ్చు. మంచి పడుచు వయస్సులో ఆయన రెండేళ్ళపాటు హిమాలయాల్లో ర్యానంలో గడిపారు. ఆయన తండ్రి ద్వారకానాథ్ టాగూరుగారు, ప్రజా హితంగా చేసిన దానధర్మాలవల్ల వంగదేశమంతకూ మాన్యులయ్యారు. ఈ ఆదర్శ వంశవృక్షం నుంచి పేదావి పుటుంబం ఉద్భవించింది. రవీంద్రులు ఒక్కరే కాదు ; ఆయన బంధువులందరూ కూడా సృజనాత్మక అభివ్యక్తికి వన్నె కెక్కిన వారు. ఆయన సోదరుల కుమారులు, గగనోర్పులూ అవసీంద్రులూ, భారతదేశపు అగ్రగ్రేణి చిత్రకారులుగా చెప్పుకోదగ్గవారు. రవీంద్రుల సోదరులు ద్వితీంద్రులు, గార్లద్రష్ట అయిన దార్శనికులు ; పక్షులూ వన్యపాణులూ మాడా ఆయన్ని అభిమానించేవి.

ఆ రోజు రాత్రికి నన్ను అతిథిగృహంలో ఉండిపోమ్మని కోరారు రవీంద్రులు. ఆ పాయంతం మొగసాంలో కవీంద్రులూ తదితరులూ

బృందమూ ఉన్న దృశ్యాన్ని చూసి ముగ్ధుణ్ణి అయ్యాను. కాంచక్రం వెనక్కి తిరిగింది : నా ఎదుట ఉన్న దృశ్యం ప్రాచీనమైన ఒక అశ్రమంలా ఉంది— ఆనందమయదై న ఆ గాయకుడి చుట్టూ ఆయన భక్తులు పరివేష్టించి ఉన్నారు ; వారి చుట్టూ దీప్యప్రేమ పరివేషం ప్రకాశిస్తోంది. ప్రతి స్నేహగ్రంథిని హిగాడుగారు, సామరస్య తంతువులతో అల్లారు. ఎన్నడూ ఒత్తిచెప్పే తత్వంలేని ఆయన, ఒకానొక అనివార్య ఆకర్షణతో హృదయాన్ని లోబరుచుకున్నారు. ఈశ్వరుడి ఉద్యానంలో కుసుమిస్తున్న ఆరుదై న కవితాప్రసూనం సహజ పరిమళంతో ఇతరుల్ని ఆకర్షిస్తోంది !

రవీంద్రులు, తాము కొత్తగా రచించిన ఉత్కృష్ట కవితలు కొన్ని, శ్రావ్యమైన స్వరంతో పాడి వినిపించారు. చాలామట్టుకు ఆయన పాటలూ నాటికలూ, విద్యార్థుల అప్లోదంకోసం రాసివవి ; వాటిని శాంతినికేతనం లోనే రచించారు. ఆయన పద్యాల్లో నాకు కనిపించిన సొగసు ఏమిటంటే, దాదాపు ప్రతి పంక్తిలోనూ దేవుణ్ణి ప్రస్తావిస్తూ ఉన్నప్పటికీ ఆయన పవిత్ర నామాన్ని చాలా ఆరుడగా పలికడం. “గానం చేసేటప్పుడు కలిగే ఆనందంలో మత్తెక్కి, నన్ను నేనే మరిచిపోయి, నాకు ప్రభువులైన నిన్ను, మిత్రమా అని పిలుస్తుంటాను” [సురేంద్ర ఘోషే ఆపన్న కే జాఈ భూతే, బంధూ బలే దాకి మోర్ ప్రభూకే] అని రాశారాయన.

ఆ మర్నాడు మధ్యాహ్న భోజనం అయిన తరువాత మహాకవిగారి దగ్గర, తప్పనిసరిగా సెలవు తీసుకున్నాను. అప్పటి ఆయన చిన్న విద్యాలయం ఇప్పుడు విశ్వభారతి¹ పేరుతో ఒక అంతర్జాతీయ విశ్వ

1. 1950 జనవరిలో, ‘విశ్వభారతి’ అధ్యాపకులూ విద్యార్థులూ అరవై ఐదు మంది రాంచీ వచ్చి యోగదా సత్యంగ విద్యాలయంలో పది రోజులు ఉన్నారు.

విద్యాలయంగా వృద్ధిచెంది, అనేక దేశాల విద్యార్థులకు ఇక్కడ ఆదర్శ వంతమైన వాతావరణం లభిస్తున్నందుకు నాకు ఆనందంగా ఉంది.

“ఎక్కడ నిర్భయంగా ఉంటుందో మనస్సు, ఎక్కడ ఎత్తున నిలుస్తుందో శిరస్సు ;

ఎక్కడ స్వేచ్ఛ ననుభవిస్తుందో జ్ఞానం ;

ఇరుకీదకు గడులపెట్టె మాదిరి అడ్డుగోడలతో ఎక్కడ

ముక్కులుకాక ఉంటుందో ప్రపంచం ;

మాటలు సత్యగర్భంలోంచి వెలువడేది ఎక్కడో ;

అలుపెరగని పరిశ్రమ పరిపూర్ణతవేపు చేతులు చాపేది

ఎక్కడో ;

వివేక నిర్మల స్రవంతి, తువ్వ ఆచారాల నిస్సార మరు

భూమిలో దారి తప్పుకుండా ఉండేది ఎక్కడో ;

ఎప్పటికీ విస్తరిస్తూనే ఉండే ఆలోచనగా, చర్యగా, మనస్సును

నువ్వెక్కడ నడిపిస్తూ ఉంటావో ;

ఆ స్వాతంత్ర్య స్వర్గసీమలో, తండ్రి, మేల్కొనేలా చెయ్యి

నా దేశాన్ని !²

—రవీంద్రనాథ్ టాగూరు

అలౌకిక ఘటనల నియమం

ప్రసిద్ధ నవలా రచయిత లియో టాల్స్టాయ్ 'ముగ్గురు సాధువులు' అనే అష్టాదశకరమైన జానపద కథ ఒకటి రాశాడు. అయిన స్నేహితుడు నికొలాస్ రోరిక్, దాన్ని ఈ ప్రకారం సంక్షేపించి చెప్పాడు :

"ఒక ద్వీపంలో ముగ్గురు మసలి సాధువులు నివసిస్తూ ఉండేవారు. వాళ్ళు ఎంత నిరాదంబరులంటే, వాళ్ళు చేసే ఏకైక ప్రార్థన ఇలా ఉండేది : 'మేము ముగ్గురం, నువ్వు ముగ్గురివి - మా మీద దయ ఉండు !' ఈ అకృత్రిమమయిన ప్రార్థన సమయంలో గొప్ప అలౌకిక ఘటనలు జరిగాయి.

"స్థానిక మతగురువు² ఒకడు, ఈ ముగ్గురు సాధువులగురించి, అంగీకారయోగ్యంకాని వాళ్ళ ప్రార్థననుగురించి విన్నాడు ; విధివిహిత

1. టాల్స్టాయ్ కి మహాత్మాగాంధీకి అనేక అవర్సాల్లో పోలిక ఉంది వీరిద్దరూ అహింసావిషయంపై చిత్తరప్రకృతరాలు జరుపుకున్నారు. "హింసను (హింసలో) ఎదుర్కోకండి" (మత్తయి 5 : 39) అన్నదాన్నే క్రీస్తు ప్రధాన బోధగా పరిగణించాడు టాల్స్టాయ్ ; హింసను, దానికి తార్కికంగా ఉపయక్తమైన మంచితో లేదా ప్రేమతోనే "ఎదుర్కో"వాలి.

2. ఈ కథకు చారిత్రక ఆధారం ఒకటి ఉన్నట్టు కనిపిస్తోంది ; మత గురువు ఆ ముగ్గురు సాధువుల్ని, ఆర్థేంజిల్ నుంచి స్లావెట్స్కి మఠానికి వెళ్ళ దానికి నౌకలో ప్రయాణం చేస్తూ డ్వీయన్ నది ముఖద్వారం దగ్గర కలుసుకున్నాడని సంపాదకీయ గమనికవల్ల తెలుస్తోంది.

పైన ప్రార్థనలు వాళ్ళకి నేర్పడంకోసం వాళ్ళని కలుసుకోవాలని నిశ్చయించుకున్నాడు. ఆ దీవికి చేరి, వాళ్ళ దైవప్రార్థన హుందాగా లేదని చెప్పి ఆచారప్రకారంగా చేసే ప్రార్థనలు వాళ్ళకి చాలా నేర్పాడు. తరవాత ఆ బిషప్కు ఒక నావ ఎక్కి వెళ్ళిపోయాడు. ఆ నావ వెనకాల ఉజ్జ్వల కాంతి ఒకటి వెంబడించి వస్తూండడం గమనించాడు. ఆ కాంతి దగ్గరపడేసరికి ముగ్గురు సాధువుల్ని పోల్చాడాయన; ఆ ముగ్గురూ నావను అందుకొనే ప్రయత్నంలో, ఒకరి చెయ్యి ఒకరు పట్టుకొని కెరటాల మీద పరిగెత్తుతూ వస్తున్నారు.

“మీరు మాకు నేర్పిన ప్రార్థనలు మరిచిపోయాం, మళ్ళీ చెప్పమని మిమ్మల్ని అడగడానికి గణగదా వచ్చేశాం,” అని అరిచారు వాళ్ళు, మత గురువు దగ్గరికి చేరగానే.

“అశ్చర్యచకితుడయిన మతగురువు, తల అడ్డంగా తిప్పాడు ‘ప్రియతమలారా,’ అంటూ వాళ్ళని సవినయంగా సంబోధిస్తూ, ‘మీ పాత ప్రార్థనతోనే జీవితం కొనసాగించండి!’ అని జవాబిచ్చాడు.”

ఆ ముగ్గురు సాధువులూ నీటిమీద ఎలా నడిచారు?

క్రీస్తు, శిలువవేసిన తన శరీరాన్ని ఎలా పునరుజ్జీవం చేశాడు?

లాహిరీ మహాశయులూ శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారూ ఆలౌకిక చర్యలు ఎలా చేశారు?

అణయ్యగావిర్భావంతో ప్రపంచ మానసపరిధి ఆకస్మికంగా విస్తరించినప్పటికీ, ఆధునిక విజ్ఞానశాస్త్రంలో ఇప్పటికీ కూడా దీనికి సమాధానం లేదు. “అసంభవం” అనే పదానికి మానవ శబ్దజాలంలో ప్రాముఖ్యం తగ్గుతోంది.

ఈ భౌతిక ప్రపంచం, సాపేక్షతాద్వంద్వతల సూత్రమనే ఒకే

ఒక మాయా మౌలిక నియమం మీద నడుస్తోందని వైదిక దర్మగ్రంథాలు హెచ్చిస్తున్నాయి. ఏకైక జీవుడయిన భగవంతుడు కేవల అద్వితీయుడు. సృష్టిలో వేరుగానూ నానా రూపాలలోనూ ప్రత్యక్షం కావడానికి ఆయన మిథ్యావరణాన్ని తేదా ఆవాస్తవమైన ముసుగును ధరిస్తాడు. భ్రాంతి జనకమైన ఈ ద్వింద్వ ఆవరణమే మాయ.¹ ఆధునిక కాలంలోని గొప్ప వైజ్ఞానిక ఆవిష్కరణలు అనేకం. సనాతన ఋషుల ఈ సులభ ప్రకటనను ద్రువపరిచాయి.

న్యూటన్ గమన నియమం, “మాయ తాలూకు నియమమే.” ప్రతి ఒక్క చర్యకూ సమానమూ విరుద్ధమూ అయిన ప్రతిచర్య ఎప్పుడూ ఉంటుంది ; ఏ రెండు వస్తువుల పరస్పర చర్యలయినా ఎప్పుడూ సమానంగా, ఒకదానికొకటి వ్యతిరేక దిశలో సాగుతూంటాయి.” ఈ ప్రకారంగా చర్యా, ప్రతిచర్యా సరిగ్గా సమానంగా ఉంటాయి. “ఒకేఒక బలం ఉండడం అసంభవం ; సమానంగానూ వ్యతిరేకంగానూ రెండు బలాలు ఉండాలి : ఆలా ఎప్పుడూ ఉంటున్నాయి కూడా.”

ఆధారభూతమైన ప్రాకృతిక కార్యకలాపాలు, అవి మాయలోంచి పుట్టినవేనన్న సంగతిని బయలుపరుస్తున్నాయి. ఉదాహరణకు, విద్యుత్తు, ఆకర్షణ వికర్షణల దృగ్విషయం, దాని ఎలక్ట్రాన్లూ ప్రోటాన్లూ (ఋణ విద్యుదణువులూ ధనవిద్యుదణువులూ) పరస్పర విరుద్ధమైన విద్యుత్ శక్తులు. మరో ఉదాహరణ : భౌతిక పదార్థంలో పరమ సూక్ష్మకణమైన అణువు (అటం) భూమి మాదిరిదే ; ధన, ఋణ ద్రువాలుగల అయస్కాంతం. ఈ భౌతిక ప్రపంచం యావత్తూ ద్రువత్వ నిరంకుశాధికారానికి లోబడి ఉన్నది ; భౌతికశాస్త్రానికికాని, రసాయనశాస్త్రానికికాని, మరే

1. 10 పుటలో ఆధోక్షిక చూడండి.

శాస్త్రానికికాని సంబంధించిన ఏ నియమమూ, స్వతసిద్ధమైన వ్యతిరేక సూత్రాలు లేదా విరుద్ధ సూత్రాలు లేకుండా లేదు.

ఆటువంటప్పుడు భౌతికశాస్త్రం, సృష్టికి స్వయాపమైన మాయకు అతీతంగా నియమాలు రూపొందించలేదు. ప్రకృతే మాయ; కాబట్టి ప్రకృతిశాస్త్రం, దాని అనివార్య సహజగుణంతో వ్యవహరించక తప్పదు. దాని పరిధిలో అది, శాశ్వతమూ అక్షయమూ; భవిష్యత్ విజ్ఞానశాస్త్ర వేత్తలు, అసంఖ్యాకమైన దాని వివిధాకృతుల్లో ఏదో ఒకదాన్ని అన్వేషించడానికి మించి మరేమీ చెయ్యలేరు. ఆ విధంగా విజ్ఞానశాస్త్రం, చరమ తత్వాన్ని చేరుకోలేక ఎప్పటికీ ప్రవాహస్థితిలోనే ఉండిపోతుంది; నిజాని కది, అప్పటికే సిద్ధంగా ఉండి పనిచేస్తున్న విశ్వానికి సంబంధించిన నియమాల్ని ఆవిష్కరించడానికి తగినదే కాని, నియమ నిర్ణేతా ఏకైక సూత్రధారి అయిన పరమాత్మను కనుక్కోడానికి అశక్తమయినది. గురుత్వాకర్షణ, విద్యుత్తుల మనమైన అభివ్యక్తులయితే తెలియవచ్చాయి కాని అసలు గురుత్వాకర్షణ, విద్యుత్తు అన్నవి ఏమిటో ఏ మర్నూడూ ఎరగదు.¹

అనేక వేలమంది ప్రవక్తలు, మానవజాతికి అప్పగించిన పని, మాయను అధిగమించాలన్నదే. సృష్టిలోని ద్వంద్వానికి అతీతుడై సృష్టి కర్త ఏకత్వాన్ని దర్శించడమే మానవుడి సర్వోన్నత లక్ష్యంగా భావిం

1. గొప్ప ఆవిష్కర్త అయిన మార్కోనీ, చరమతత్వాలమందు శాస్త్ర అసమగ్రతను అంగీకరిస్తూ ఇలా చెప్పాడు: “జీవితాన్ని పరిష్కరించడం విషయంలో విజ్ఞానశాస్త్రానికి గల అసమర్థత అద్వితీయమైనది. విశ్వానమే కనక లేత పోయినట్లయితే ఈ యథార్థం నిజంగా భయంకరంగా ఉండేది. మనిషి ఆలోచనకు ఎదురయే సమస్యల్లో అన్నిటికన్న ఎక్కువగా ఎప్పుడూ వేధించే సమస్య జీవిత శహస్యమే నవ్వుది నిశ్చయం.”

చదం జరిగింది. విశ్వభ్రాంతిని పట్టుకుని పాకులాడేవాళ్ళు దాని ప్రవర్తన నియమాన్ని - అంటే అటూ పోటూ, లేవడమూ పడడమూ, పగలూ రాత్రి సుఖమూ దుఃఖమూ, మంటి చెడూ, పుట్టుకా చావు అన్నవాటిని - అంగీకరించక తప్పదు. మనిషికి కొన్ని వేల మానవజన్మలు గడిచి వచ్చిన తరువాత ఈ చక్రగతిక్రమం, వేదనాభరితమైన ఒక రకం విసుగుదలను కలిగిస్తుంది; అప్పుడతను, మాయామయ నిర్బంధాల వెలుపలికి ఆశగా దృష్టి సారించడం మొదలుపెడతాడు.

మాయ అనే ముసుగును తొలగించడమంటే, సృష్టి రహస్యాన్ని భేదించడమన్న మాట. ఈ విధంగా విశ్వాన్ని నగ్నీకరించేవాడే నిజమైన ఏకేశ్వరోపాసకుడు. తక్కినవాళ్ళందరూ ధర్మవిరుద్ధమైన విగ్రహాల్ని ఆరాధిస్తున్నవాళ్ళే. మనిషి, ప్రకృతి తాలూకు ద్వంద్వతామాయలకు అధీనమై ఉన్నంతకాలం, ద్వంద్వముఖాలు గల మాయే అతనికి ఆరాధ్య దేవత; ఏకైక సత్యమై వాన్ని అతను తెలుసుకోడు.

మాయ అనే ప్రపంచ భ్రాంతి, మనుషుల్లో అవిద్యగా పొడచూపు తుంది; అవిద్య అంటే, “జ్ఞానం కానిది,” అజ్ఞానం, మాయ. ఈ ‘మాయ’ లేదా ‘అవిద్య’ తార్కిక దృఢవిశ్వాసంవల్ల కాని విశ్లేషణవల్ల కాని ఎన్నడూ వాశనం కాజాలదు; కేవలం నిర్వికల్ప సమాధి అనే ఆంతరిక స్థితిని సారించడం ద్వారా మాత్రమే వాశనమవుతుంది. బైబిలు పాఠ నిబంధన గ్రంథ ప్రపక్షమే అన్ని దేశాల ద్రష్టలూ మనులూ ఆ చైతన్య స్థితిలో ఉండే పలికారు.

ఎజెకీల్ ఇలా అన్నాడు: “తరవాత ఆయన నన్ను గుమ్మం దగ్గరికి తీసుకువచ్చాడు. ఆ గుమ్మం సైతం తూర్పువేపు ఉంది: ఇజ్రాయేల్ దేవుడి శోభ తూర్పుదిక్కు నుంచి ప్రసరించింది: ఆయన స్వరం సముద్ర మోషలా ఉంది: ఆయన శోభతో ప్రకాశించింది భూమి”

(ఎజెకీల్ 48 : 1-2 బైబిలు). సుదుటిమీద (తూర్పు) ఉన్న దివ్యనేత్రం ద్వారా, యోగి, “అనేక సముద్రాల” దివ్యమోష ఆనే శబ్దాన్ని లేదా ఓంకారాన్ని వింటూ చైతన్యం నుంచి సర్వవ్యాపకత్వానికి ప్రయాణిస్తాడు : ఈ ఓంకారం, సృష్టిలోని ఏకైక సత్యకు కారకమైన కాంతి సృందనలే.

విశ్వంలోని అనేక కోట్ల నిగూఢ రహస్యాలలో ఇంద్రియ గోచరమైనది కాంతి. కాంతితరంగాలు, శబ్దతరంగాల మాదిరిగా కాకుండా, అంతర్నిక్షత రోదసిలోని కున్యంగుండా స్వేచ్ఛగా సంచారణ అవుతాయి ; శబ్దతరంగాల సంచారణకు మాత్రం గాలికాని ఇతర భౌతిక వాహకాలు కాని అవసరమవుతాయి. తరంగ సిద్ధాంతం ప్రకారం కాంతికి అంతర్గత వాహకంగా పనిచేస్తుందని చెప్పే, పరికల్పితమైన ఈథర్ ను కూడా ఐన్ స్టైన్ చెప్పిన కారణాలవల్ల పరిహరించవచ్చు ; రోదసికున్న జ్యామితీయ గుణధర్మాలు, ఈథర్ సిద్ధాంతం అనవసరమయేటట్లు చేస్తాయని అన్నాడాయన. వీటిలో ఏ ఒక్క పరికల్పన ప్రకారమైనా కూడా కాంతి, ప్రాకృతిక దృశ్యమానరూపాల్లో ఏ ఒక్కదానికన్న అయినా అత్యంత సూక్ష్మంగానూ భౌతిక ఆలంబన రహితంగానూ ఉంటుంది.

ఐన్ స్టైన్ బృహత్తర భావనల్లో సాపేక్షతా సిద్ధాంతంలో ప్రాముఖ్యం వహించేది కాంతివేగం— సెకనుకు 1,86,300 మైళ్ళు— మానవుడి పరిమిత మనస్సుకు సంబంధించినంతవరకు, ప్రవాహశీలకమైన విశ్వంలో ఏకైక స్థిరరాశి కాంతివేగమేనని ఆయన గణితశాస్త్రపరంగా నిరూపించారు. మానవుల దేశ, కాల ప్రమాణాలన్నీ ఏకైక “నిరపేక్షం” అయిన కాంతివేగం మీదే ఆధారపడి ఉంటాయి. ఇంతకు పూర్వం అనుకుంటూ వచ్చినట్లుగా, దేశకాలాలు వేరువేరు శాశ్వత కారకాలు కావు :

అవి సాపేక్షమైన, పరిమితి కారకాలు. వాటికి నియత మాపన మాన్యతలు కాంతివేగ ప్రమాణాన్ని బట్టి లభిస్తాయి.

కాలం, పరిమాణాత్మక సాపేక్షతగా రోదసితో చేరడంవల్ల దాని సరైన స్వభావం ఇప్పుడు వెల్లడి అయింది : సరళమైన సందిగ్ధతాసారమే అది. ఐన్ స్టైన్, కొన్ని సమీకరణాల కలంపోట్లతో, ఒక్క కాంతిని మినహాయించి, తక్కిన ప్రతి స్థిరసత్యాన్నీ విశ్వంనుంచి బహిష్కరించేశాడు.

ఉత్తరోత్తరా రూపొందించిన ఏకీకృత షేత్ర సిద్ధాంతం (యూని ఫైడ్ ఫీల్డ్ థియరీ) లో ఆ మహనీయ భౌతికశాస్త్రవేత్త, గురుత్వాకర్షణ, విద్యుదయస్కాంతత్వాల నియమాల్ని కేవలం ఒకే ఒక్క గణిత సూత్రంలో పొందిపరిచాడు. బ్రహ్మాండ స్వరూపాన్ని, ఒకే నియమం మీద ఆధారపడ్డ వివిధ రూపాంతరాలుగా సంక్షేపించిన ఐన్ స్టైన్, అనేక యుగాల్ని అద్భంగా దాటిపోయి, స్పష్టికి గల ఏకైక స్వరూపం, బహు రూపధారణ చేసే మాయ అవి ప్రకటించిన ఋషుల సరసకు చేరాడు.

నవశతానికి నాంది పలికిన సాపేక్షతా సిద్ధాంతాన్ని ఆధారం చేసుకొనే, పరమాణువును అన్వేషించగల అవకాశాలు గణితశాస్త్రపరంగా బయటపడ్డాయి. అణువనేది శక్తీకాని పదార్థంకాదని చెప్పడమేకాక, ఆ అణుశక్తి మూలతః మనోద్రవ్యమని ఈనాడు గొప్పగొప్ప శాస్త్రవేత్తలు ధైర్యంగా నొక్కి చెబుతున్నారు.

“భౌతికశాస్త్రం ఛాయాలోకానికి సంబంధించినదన్న యభారథమైన గ్రహింపు, అత్యంత గణనీయంగా పేర్కొదగ్గ అభివృద్ధులలో ఒకటి,” అని రాశాడు సర్ అర్థర్ స్టానీ ఎడింగ్స్, ‘ది నేచర్ ఆఫ్ ది ఫిజికల్ వరల్డ్’¹ (భౌతిక ప్రపంచ స్వభావం) అనే గ్రంథంలో. “భౌతికశాస్త్ర

1. ‘మాక్సిం కంపెనీ.

ప్రపంచంలో మనం, పరిచిత జీవిత నాటకం తాల్చాకు చాయాచిత్ర ప్రదర్శనను గమనిస్తాం. చాయారూపమైన నా చేతిముడుసు, చాయారూపమైన చేబిలు మీద అనుకుని ఉండగా, చాయారూపమైన సిరా, చాయారూపమైన కాయితం మీద ప్రవహిస్తూ ఉంటుంది. ఇదంతా ప్రతీకాత్మకం; ప్రతీకగానే విడిచిపెడతాడు దాన్ని, భౌతికశాస్త్రజ్ఞుడు. తరవాత వస్తాడు, మనస్సనే రసవాది; ఈ ప్రతీకల్ని అతను రూపాంతరణ చేస్తాడు. ...చివరికి స్థూలంగా చెప్పాలంటే, “ప్రపంచ మూలద్రవ్యం మనోద్రవ్యమే!”

ఇటీవల ఎలక్ట్రాన్ మైక్రోస్కోప్ (ఋణవిద్యుదణు సూక్ష్మదర్శిని) రూపొందించిన మీదట, అణువులకు సారభూతమయిన కాంతికి ప్రకృతికి అనివార్యమైన ద్వంద్వతకూ నిశ్చితమైన నిదర్శనం లభించింది. 1937లో, అమెరికన్ ఎసోసియేషన్ ఫర్ ది ఎథ్యాన్స్ మెంబర్ ఆఫ్ సైన్స్ అన్న సంస్థవారి సమావేశంలో జరిగిన, ఎలక్ట్రాన్ మైక్రోస్కోప్ ప్రయోగ ప్రదర్శనను గురించి ‘ది స్యూయార్క్ టైమ్స్’ పత్రిక ఇలా రాసింది :

“ఇంతవరకు పరోక్షంగా ఎక్స్రేలనే కిరణాల ద్వారా మాత్రమే తెలిసిన, టంగ్స్టన్ స్పటికాకృతి, ఒక ఫ్లోరసెంట్ స్క్రీన్ (వెల్తురు తెర) మీద స్పృటంగా నిలిచింది. మనాకారంగల అంతరజాలకం (స్పేన్ లాటిన్) లో తొమ్మిది అణువులు వాటివాటి సరైన స్థానాల్లో ఉన్నాయి; అంటే, ఒక్కొక్క మూల ఒక్కొక్క అణువు చొప్పున, మర్యాద పోకటి. టంగ్స్టన్ స్పటిక జాలకంలోని అణువులు వెల్తురు తెరమీద, జ్యామితీయమైన నమూనాలో అమర్చిన కాంతి బిందువులుగా పొడగట్టాయి. స్పటిక ఘనరూపమైన కాంతిలో తాదనంచేస్తున్న గాలి సూక్ష్మకణాల్ని, నర్తిస్తున్న కాంతి బిందువులుగా గమనించవచ్చు; కదులుతున్న నీటిమీద మిలమిల మెరిసే సూర్యకాంతి బిందువుల్ని పోలి ఉంటాయి ఇవి.

“ఎలక్ట్రాన్ సూక్ష్మదర్శిని సూత్రాన్ని మొట్టమొదట 1927 లో, మ్యూయర్కు నగరంలోని బెల్ రెలిఫోన్ ప్రయోగశాలలో పనిచేసే డా॥ క్లింటన్ డేవిన్సన్, డా॥ లెస్టర్ పాచ్. జెర్మర్ కనిపెట్టారు. ఎలక్ట్రాన్ కు ద్వంద్వ ప్రకృతి ఉందనీ, కణగుణాన్ని తరంగగుణాన్ని కూడా కనబరుస్తుందనీ వారు కనుక్కొన్నారు.¹ తరంగగుణం, ఎలక్ట్రాన్ కు కాంతిగుణాన్నిచ్చింది. కటకం (లెన్స్) ద్వారా కాంతిని కేంద్రీకరింప జేసిన మాదిరిగానే ఎలక్ట్రాన్ లను కూడా కేంద్రీకరింపజేసే సాధనంకోసం ఆన్ల్యేషన్ మొదలయింది.

“భౌతిక ప్రకృతి పరిధికంతకూ ద్వంద్వ వ్యక్తిత్వముందని నిరూపించిన, ఎలక్ట్రాన్ కున్న జెకీల్-హైడ్ లక్షణాన్ని (ద్వంద్వ ప్రవృత్తిని) కనిపెట్టినందుకుగాను డా॥ డేవిన్సన్, భౌతికశాస్త్రంలో నోబెల్ బహుమానం అందుకున్నారు.”

‘ది మిస్టీరియస్ యూనివర్స్’² (అతుబట్టని అనంత విశ్వం) అన్న గ్రంథంలో సర్ జేమ్స్ జీన్స్, “జ్ఞానప్రవాహం, యాంత్రికంకాని వాస్తవంవేపు ప్రయాణిస్తోంది ; ఇప్పుడు విశ్వం, ఒక గొప్ప యంత్రంలా కాక, ఒక గొప్ప భావనలా గోచరించడం మొదలవుతోంది,” అని రాశాడు.

ఈ విధంగా ఇరవయ్యో శతాబ్ది విజ్ఞానశాస్త్రం, అనాది వేదపాఠంలా ధ్వనిస్తోంది.

కనక, తప్పనిసరిగా అవసరమైతే మానవుడు, భౌతిక విశ్వమనేది ఏదీ లేదనీ దాని పడుగుపేకలే మాయ అనీ తెలిపే దార్శనిక సత్యాన్ని విజ్ఞానశాస్త్రం ద్వారా తెలుసుకోవాలి. వాస్తవమనే బ్రాంతి కలిగిందే,

1. అంటే, పదార్థమూ శక్తి రెండూ అన్నమాట.

2. కేంబ్రిడ్జ్ యూనివర్సిటీ ప్రెస్.

దాని ఎండమావులన్నీ విశ్లేషణలో కరిగిపోతాయి. తనకు భరోసా ఇచ్చే, భౌతిక జగత్పరమయిన ఆధారాలు ఒకదాని తరవాత ఒకటిగా తనకింద కుప్పగూలి పోతూ ఉండే మానవుడు, తన విగ్రహారాధక ఆలంబనను— అంటే, “నేను తప్ప మరే దేవుళ్ళూ నీకు ఉండగూడదు,”¹ అన్న దైవాజ్ఞను తాను ఉల్లంఘించానన్న విషయాన్ని— అస్పష్టంగా గ్రహిస్తాడు.

ద్రవ్యరాశికి శక్తికి గల సమానత్వాన్ని, తన ప్రఖ్యాత సమీకరణంలో సమీక్షిస్తూ ఐన్‌స్టైన్, పదార్థంలోని ఏ ఒక్క కణంలోని శక్తి అయినా, దాని ద్రవ్యరాశిని— అంటే బరువును— కాంతివేగ వర్గంతో గుణిస్తే వచ్చే ఫలితానికి సమానమని నిరూపించాడు. పదార్థ కణాల నాశనం ద్వారానే అణుశక్తుల్ని విడుదలచెయ్యడం జరిగింది. పదార్థం “మృతి” అణుయుగానికి జన్మ ఇచ్చింది.

కాంతివేగం గణితశాస్త్రీయమైన ఒక ప్రమాణం లేదా స్థిరరాశి కావడానికి కారణం, సెకనుకు 1,86,900 మైళ్ళ వేగంలో సరపేక్షమైన విలువ ఒకటి ఉందని కాదు ; వేగంతోబాటు ద్రవ్యరాశి కూడా పెరుగుతూ ఉండే భౌతిక వస్తువు ఏదీ కూడా కాంతివేగానికి చేరుకోలేకపోవడమే దానికి కారణం. మరొకరకంగా చెప్పాలంటే : ద్రవ్యరాశి అనంతంగా ఉన్న భౌతిక వస్తువు మాత్రమే కాంతివేగానికి సమానవేగం పొందగలదు.

ఈ భావన మనల్ని, అలౌకిక ఘటనల నియమం దగ్గరికి చేరుస్తుంది.

ఉచ్చాసుసారంగా తమ శరీరాల్ని ఇతర వస్తువుల్ని దృశ్యమానం కాని అదృశ్యంకాని చెయ్యగలిగి, కాంతివేగంతో సంచరించగలిగి, ఏ భౌతిక రూపాన్నయినా సరే తక్షణమే ప్రత్యక్షం కావించడానికి సృజ

1. ఎకోడన్ 20 : 8 (చైతన్య).

నాత్మక కాంతి కిరణాల్ని ఉపయోగించగలిగిన సిద్ధపురుషులు విస్మయ కరమైన నిబంధనను నెరవేర్చి ఉంటారు : వారి ద్రవ్యరాశి ఆనంతం.

పరిపూర్ణ యోగి చైతన్యం సంకుచిత శరీరంతో కాకుండా, విశ్వ స్వరూపంతోనే అప్రయత్నంగా ఏకాత్మకమయి ఉంటుంది. గురుత్వాకర్షణ అన్నది, న్యూటన్ చెప్పిన “బలం” (ఫోర్స్) అయినా, ఐన్స్టైన్ చెప్పిన “జడత్వ ఆవిర్భావం” (మానిఫెస్టేషన్ ఆఫ్ ఇనర్షియా) అయినా భార ధర్మాన్ని ప్రదర్శించాలన్న నిర్బంధం యోగులకు విధించబడినది ; ఇక్కడ భారధర్మమంటే, భౌతిక వస్తువులన్నిటికీ భేదాన్ని సూచించే గురుత్వాకర్షణ స్థితి. తనను తాను సర్వవ్యాపకమయిన ఆత్మగా ఎరిగిన వాడు దేశకాలాల్లోని దేహపరిమితులకు బద్ధుడై ఉండడు. ‘సోఽహం’ శక్తి ముందు బంధనాలు పటాపంచలయి పోతాయి.

“వెలుతురు ఉండుగాక ! వెంటనే వెలుతురు వచ్చింది.”¹ విశ్వాన్ని సృష్టించడానికి దేవుడిచ్చిన మొదటి ఆదేశం, నిర్మాణపరంగా ఆవశ్యకమయిన కాంతిని ఆవిర్భవింపజేసింది. ఈ పదార్థేతర వాహకం తాల్చాకు కిరణాల మీదనే చైతన్యసాక్షాత్కారాలన్నీ ఆవిర్భవిస్తాయి. దేవుడు జ్వాలగానూ కాంతిగానూ సాక్షాత్కరిస్తాడన్న విస్తర్యాన్ని ప్రతి యుగంలోని భక్తులూ ద్రువపరుస్తారు. “ఆయన కళ్ళు అగ్నిజ్వాలల మూడిరిగా ఉన్నాయి,” అంటాడు సెంట్ జాన్. “...అంటే కాకుండా, ఆయన ముఖాకృతి ప్రబంధ భానులేజలలా ఉంది.”²

పూర్ణద్యాసం ద్వారా తన చైతన్యాన్ని సృష్టికర్తలో రయం చేసిన యోగి, జగత్సారాన్ని కాంతిగా (ప్రాణశక్తి స్పందనలుగా) దర్శి

1. ఐదిసిస్ 1-2 (వై.విలు)

2. రివల్యూషన్ 1: 14-18.

స్తాడు. అతని దృష్టిలో, జలకల్పన కారకమైన కాంతి కిరణాలకి భూకల్పన కారకమైన కాంతి కిరణాలకి భేదం ఉండదు. పదార్థ స్పృహనుంచీ, దేశం (స్పేస్) కాలాకు నూడు పరిమాణాల నుంచీ నాలుగో పరిమాణమైన కాలం నుంచీ విముక్తుడైన యోగి తన కాంతిరూప దేహాన్ని, భూమి, నీరు, తిగ్ని, వాయువుల కాంతి కిరణాలమీదగా గాని, వాటిగుండా గాని సమాన సౌలభ్యంతో మరో చోటికి బదిలీ చేస్తాడు.

“కాబట్టి నీది ఒక్కదే కన్ను అయినట్లయితే, నీ దేహమంతా ‘కాంతితో నిండి’ ఉంటుంది”¹ ముక్తిప్రదమైన దివ్యవస్తువుమీద దీర్ఘకాలం నిలిపిన ఏకాగ్రత, పదార్థానికి దాని గురుత్వాకర్షణ భారానికి సంబంధించిన త్రాంతులన్నిటినీ, యోగి నశింపజేసేటట్లు చేసింది. విశ్వాన్ని అతను, ఈశ్వరుడు సృష్టించినట్టే మూలతః అభేదమైన కాంతిపుంజంలాగే చూస్తాడు.

“దృశ్యాబింబాలు (ఆప్టికల్ ఇమేజెస్), మామూలు హాఫ్టోన్ (అర్థబిందు) చికిలిపని చిత్రాలు రూపొందే సూత్రం మీదే ఏర్పడతాయి; అంటే, కంటికి కనిపించనంత చాలా చిన్నచిన్న చుక్కలతో ఏర్పడతాయి... నేత్రపటం (రెటీనా) సూక్ష్మగ్రాహ్యత ఎంత గొప్పదంటే, నరైన తీర్పు కాంతిని అతిస్వల్ప పరిమాణాల్లో ఉపయోగించుకుని దర్శన సంవేదనను కలిగిస్తుంది,” అంటాడు, హార్వర్డ్ విశ్వవిద్యాలయంలో పని చేసే డా॥ ఎల్. డి. బ్రోలాండ్.

సృష్టి సారాన్ని కాంతిగా అనుభూతం చేసుకున్న ఏ వ్యక్తికయినా సరే అలౌకిక ఘటనల నియమం పనిచేస్తుంది. సర్వవ్యాపక కాంతి అణువుల్ని ఇంద్రియగోచర రూపంగా తక్షణమే ప్రక్షేపించడానికి యోగి,

కాంతి దృగ్విషయాల గురించి తనకు గల దివ్యజ్ఞానాన్ని ఉపయోగించ గలుగుతాడు. ప్రక్షేపణ వాస్తవరూపం (ఒక చెట్టు, ఒక మందు, ఒక మానవదేహం; ఏదైనా సరే) యోగి అభిలాషనుబట్టి, అతని సంకల్ప శక్తినిబట్టి, మానస దర్శనశక్తిబట్టి నిర్ణయపరుచుకుంది.

రాత్రివేళ మనిషి, స్వప్నచేతన స్థితిలోకి ప్రవేశించి, పగటిపూట తన చుట్టూ ఆవరించి ఉండే, ఆహంభావపరమైన తప్పుడు పరిమితుల నుంచి తప్పించుకుపోతాడు. నిద్రలో అతనికి, అతని చునప్పుకున్న సర్వ శక్తిమత్తర్హం ఎప్పుటికీ పునరావర్తనమయే విధంగా ప్రదర్శితమవుతూ ఉంటుంది. కలలో, ఏనాడో చనిపోయిన అతని స్నేహితులూ బహుదూరపు ఖండాలూ చిన్నవాటి పునరుత్థిత దృశ్యాలూ అన్నీ అపుపిస్తాయి.

మనుషులందరికీ స్వప్న దృగ్విషయాల్లో సంగ్రహంగా తెలిసిన స్వతంత్ర, అనిబద్ధ చైతన్యమే, దైవానుసంధానం కావించిన సాధువు కుండే శాశ్వత, పరిపూర్ణ మనఃస్థితి. దేశకాలాలకు అధిపతి అం, వ్యక్తి గత ఉద్దేశాలేవీ పెట్టుకోకుండా, సృష్టికర్త తనకు ప్రసాదించిన సృజనాత్మక ఇచ్చాశక్తిని ఉపయోగించుకొంటూ యోగి, భక్తుడు చిత్తశుద్ధితో చేసిన ఏ ప్రార్థననైనా సరే ఫలింపజేయడానికి, విశ్వంలోని కాంతి అణువుల్ని పునర్వ్యవస్థితంచేస్తాడు.

“మానవుణ్ణి మన రూపంలో, మన లక్షణాలతో తయారుచేద్దాం. సముద్రంలో ఉన్న చేపలమీద, గాలిలో పక్షులమీద, పశువులమీద, సమస్త కూమిమీద, వేలమీద పాకే ప్రతి జీవిమీదా వాళ్ళకు అధికారం ఇద్దాం, అనుకొన్నాడు దేవుడు.”¹

ఈ ప్రయోజనం కోసమే మనిషిని సృష్టినీ చెయ్యడం జరిగింది:

ఈ విశ్వంమీద తన ఆధిపత్యాన్ని తెలుసుకొని మాయకు అధికారిగా అతడు పెరగాలని.

1915 లో, నేను సన్యాసం తీసుకున్న కొత్తలో, పరస్పర వైరుధ్యాలగురి అంతర్దర్శనం ఒకటి అనుభూతమయింది. అందులో, మానవ చేతన సాపేక్షత స్పష్టంగా రూఢి అయింది; మాయా సంబంధమైన బాధాకరమైన ద్వంద్వాలకు వెనక ఉన్న శాశ్వత కాంతి అఖండతను స్పష్టంగా దర్శించాను. ఒకనాడు పౌష్టన, గుర్పూర్ రోడ్డులో ఉన్న వాన్నగారి ఇంట్లో, నా చిన్న అటకగదిలో కూర్చుని ఉండగా నాకు ఈ దర్శనం కలిగింది. అప్పటికి కొన్ని నెలలుగా, మొదటి ప్రపంచయుద్ధం యూరప్ లో చెలరేగుతూ ఉంది; అధిక సంఖ్యలో సంభవిస్తున్న మరణాల్ని గురించి నేను దిగులుగా ఆలోచిస్తూ ఉన్నాను.

నేను ధ్యానంలో కళ్ళు మూసుకునే సరికి, నా చైతన్యం హఠాత్తుగా, ఒక యుద్ధనౌకమీద ఆధిపత్యంవహించి ఉన్న ఒక కెప్టెన్ శరీరంలోకి బదిలీ అయింది. అటు ఒడ్డున ఉన్న ఫిరంగులూ ఇటు ఓడ ఫిరంగులూ ఒకదానిమీద ఒకటి కాల్పులు జరుపుతూ ఉండగా ఆకాశం దద్దరిల్లి పోతోంది. ఒక పెద్ద ఫిరంగిగుండు వచ్చి మా మందుగుండు కొట్టుకు తగిలి, నా ఓడను బద్దలు చేసింది. ఈ పేలుడులో బతికిన కొద్దిమంది నావికులతోబాటు నేను కూడా నీళ్ళలోకి దూకాను.

గుండె దడదడలాడుతూ ఉండగా, నేను సురక్షితంగా ఒడ్డుకు చేరాను. కాని దురదృష్టం! చెదురుపాటుగా వచ్చిపడ్డ గుండు ఒకటి నా చాతీలోకి దూసుకుపోయింది. నేను మూలుగుతూ నేలమీద పడ్డాను. నా శరీరమంతా పక్షవాతం వచ్చినట్టుగా అయింది. అయినా తిమ్మిరెక్కిన కాలు తెలుస్తూనే ఉన్నట్టుగా, నాకు శరీరం మీద న్నుహ తెలుస్తూనే ఉంది.

“చివరికి, మృత్యుదేవత రహస్య పదవిన్యాసం నన్ను అందు కొంది,” అనుకున్నాను. కడపటి నిజ్ఞానువుతో నేను అదేతన స్థితిలోకి జారిపోవోయా ఉండగా, ఆశ్చర్యం! నేను గుర్పూర్ రోడ్డులోని ఇంటి గదిలో పద్మాసనంలో కూర్చుని ఉన్నానని గమనించాను.

ఛాతీలో తుపాకిగుండు లేని శరీరాన్ని తిరిగి పొందినందుకు నేను ఆనందభరితుణ్ణు, దాన్ని చేతులతో తట్టి, గిల్లి చూసుకుంటూ ఉంటే, నా కళ్ళలోంచి ఆనంద బాష్పాలు ధారగా ప్రవించాయి. నేను బతికే ఉన్నానని రూఢి చేసుకోడానికి ముందుకూ వెనక్కూ ఉయ్యాల ఊగాను; ఊపిరి పీలుస్తూ విడుస్తూ చూసుకున్నాను. నన్ను నే నిలా అభినందించుకుంటూ ఉండగా, నా చైతన్యం మళ్ళీ, రక్తసిక్తమైన సమద్ర తటాన పడిఉన్న కెప్టెన్ శవంలోకి బదిలీ అయిపోయింది. అంతా గందరగోళమయి పోయింది నా మనస్సు.

“ప్రభూ, నేను చనిపోయానా బతికున్నానా?” అంటూ ప్రార్థించాను.

కళ్ళు మిరుమిట్లు గొలిపే మహోజ్వలకాంతి ఒకటి క్షితిజమంతటా నిండింది. మృదువైన షర్మరధ్వని స్పందన ఒకటి మాటలుగా మారింది :

“బతుక్కయినా చావుకయినా కాంతితో ప్రమేయమేమిటి? నా కాంతినిబంధించి నిన్ను సృష్టించాను. చావుపుట్టుకల సాపేక్షతలు విశ్వ స్వప్నానికి చెందినవి. నీ స్వప్నాతీత సత్యను దర్శించు! మేలుకో నాయనా, మేలుకో!”

మానవుడి జాగృతిలో క్రమాభివృద్ధిగా, ఈశ్వరుడు తన సృష్టిలోని రహస్యాన్ని, సరైన సమయంలో, సరైన చోట అవిష్కరించడానికి విజ్ఞానాశ్రవేత్తల్ని ఉత్తేజపరుస్తూ ఉంటారు ఈ విశ్వాన్ని, రైఫ

ప్రజ్ఞతో సంచాలితమయ్యే వాంత అనే ఏకైక శక్తికి వివిధరూపాల అభివ్యక్తిగా గ్రహించడానికి అనేక ఆధునిక ఆవిష్కరణలు మానవుడికి తోడ్పడతాయి. చలనచిత్రం, రేడియో, టెలివిజన్, రేడార్, కాంతి విద్యుద్ధటం (ఫోటో ఎలక్ట్రిక్ సెల్)— అశ్వర్థకరమైన “విద్యున్నేత్రం” (ఎలక్ట్రిక్ బి), పరమాణు శక్తులు అనే అద్భుతాలన్నీ కాంతికున్న విద్యుదయస్కాంత దృగ్విషయం మీద ఆధారపడ్డవే.

చలన చిత్రకళ ఏ అలౌకిక ఘటనయినా చిత్రీకరించగలదు. ప్రభావోత్పాదక దృశ్య దృశ్యోజనం నుంచి, బ్రిట్ ఫోటోగ్రఫీకి వశం కాని అద్భుతమంటూ ఏదీ లేదు. మానవుణ్ణి, స్థూలమైన భౌతికకాయం నుంచి లేస్తున్న పారదర్శక సూక్ష్మ శరీరంగా చూడవచ్చు; అతను నీళ్ళ మీద నడవగలడు, చనిపోయినవాళ్ళను తిరిగి జీవీకరించవచ్చు, వివాసాల్లోని సహజక్రమాన్ని ముందు వెనకలు చెయ్యవచ్చు, దేశకాలాల్ని అస్తవ్యస్తం చేసి పారెయ్యవచ్చు. నేర్పరి అయినవాడు చాయాచిత్ర బింబాల్ని తన ఇష్టం వచ్చినట్టు కూర్చవచ్చు; నిజమైన సిద్ధపురుషుడు వాస్తవమైన కాంతి కిరణాలతో చేసే మాదిరిగానే దృష్టి చిత్రాలు సాధించవచ్చు.

సజీవ సాదృశ్యంగల బింబాల్ని ప్రదర్శించే చలన చిత్రాలు, సృష్టికి సంబంధించిన అనేక సత్యాల్ని కళ్ళకు కట్టిస్తాయి. విశ్వ (చలన చిత్ర) దర్శకుడు తన నాటకాలు తనే రాసుకుంటాడు; అనేక శతాబ్దాల వేడుక కోసం, భారీ సంఖ్యలో హాత్రాల్ని సమకూరుస్తాడు. అనంతత్వమనే అంధకార శిబిరంలోంచి ఆయన, యుగయుగాంతరాల ఏర్పాటుగూండా తన కాంతి కిరణాల్ని ప్రసరింపజేస్తాడు; మహాకాళమనే తెరమీద బొమ్మలు పడుతూ ఉంటాయి.

నీనిమా బొమ్మలు వాస్తవాలుగా కనిపించినప్పటికీ, అవి కేవలం వెలుగునీడల కలయికలు మాత్రం అయినట్టు విశ్వసనీయమైన రూపాలు

కూడా వాస్తవికతా బ్రాంతి కలిగిస్తాయి. ఆసంఖ్యాక జీవరాతులు గల గ్రహగోళాలు, ఒకానొక విశ్వచలనవిభ్రంతంలోని ఆత్మతులై తప్ప మరేమీ కావు. మానవుడి జ్ఞానేంద్రియా లైదింటికి తాత్కాలికంగా నిజమనిపించే ఈ అనిత్య దృశ్యాలు, మానవ చైతన్యమనే తెరమీద, అనంత సృజనాత్మక కిరణం ప్రసరింపజేసినవే.

సినిమా ప్రేక్షకుడు తలపైకి ఎత్తి, తెరమీది చొప్పులన్నీ నిరాకారమైన ఒక కాంతి కిరణం ద్వారానే కనిపిస్తున్నట్టు చూడవచ్చు. వన్నె వన్నెల జగన్నాటకం కూడా అదే మాదిరిగా, ఒక విశ్వమూలం తాలూకు ఏకైక శ్వేతకాంతినుంచే వెలువడుతోంది. దేవుడు తన పిల్లలకోసం, అనుహ్యమైన చాతుర్యంతో తన గ్రహప్రదర్శనశాలలో “అధికతమ బ్రహ్మాండ” వినోదాన్ని ప్రదర్శిస్తున్నాడు ; వాళ్ళనే నటీనటుల్ని ప్రేక్షకుల్ని చేస్తున్నాడు.

ఒకనాడు నేను, యూరప్ యుద్ధరంగాలకు సంబంధించిన న్యూస్ రీల్ చూడ్డానికి ఒక సినిమా హాల్లోకి ప్రవేశించాను. పాశ్చాత్యంలో మొదటి ప్రపంచ యుద్ధం ఇంకా చెలరేగుతూనే ఉంది ; మారణ కాండను ఆ న్యూస్ రీల్ ఎంత వాస్తవికంగా చూపించిందంటే, నేను హృదయ వ్యథతో హాల్లోంచి బయటికి వచ్చేశాను.

“ప్రభూ, అటువంటి బాధను నువ్వెందుకు అనుమతిస్తావు ?” అని ప్రార్థించాను.

నాకు అత్యంత ఆశ్చర్యం కలిగే విధంగా, నిజమైన యూరప్ యుద్ధరంగాల అంతర్దర్శన రూపంలో, తక్షణమే నాకు సమాధానం వచ్చింది. చచ్చిపోయిన వాళ్ళతోటి, పోతూఉన్నవాళ్ళతోటి నిండిఉన్న దృశ్యాలు, ఏ న్యూస్రీల్ ప్రదర్శనకయినా ఎంతో మించి ఉండేటంత భయంకరంగా ఉన్నాయి.

“పట్టిపట్టి చూడు !” అంటూ ఒక చురుకునైన, నా అంతశ్చేతనతో పలికింది. “ఇప్పుడు ప్రాన్సులో నటిస్తున్న ఈ దృశ్యాలు, వెలుగు నీడల సయ్యాటలు తప్ప మరేమీ రావని గమనిస్తావు. ఇవి విశ్వవలన చిత్ర దృశ్యాలు ; ఒక నాటకంలో అంతర్నాటకంలా— ఇంతకుముందు నువ్వు చూసిన సినిమా స్క్రీన్ లిల్ ఎంత నిజమైనదో ఇవి అంత నిజమైనవి, లేదా అది ఎంత అబద్ధమైనదో ఇవి అంత అబద్ధమైనవి.”

నా గుండె ఇంకా కుదుటబడలేదు. దివ్యవాణి ఇంకా చెప్పింది : “సృష్టి, వెలుగు నీడ— రెండూను ; లేకపోతే జొమ్మ రావడం అసంభవం. మాయాపరమయిన మంచిచెడ్డలు, ఒకదాని తరవాత మరొకటి ఎప్పటికీ ప్రాబల్యం పొందుతూనే ఉంటాయి. ఈ లోకంలో, అనందం అనంతంగానే కనక ఉండి ఉంటే, మానవుడు ఎన్నడయినా మరొకదాన్ని కోరుకుంటాడా? బాధ లేనిదే, తాను తన నిత్యనివాసాన్ని విడిచిపెట్టానన్న సంగతి గుర్తు చేసుకోడానికి ఒక్కనాటికీ ప్రయత్నించడు. బాధ అనేది జ్ఞాపకానికి మేలుగర. దీన్ని తప్పించుకొనే ఉపాయం జ్ఞానం. మరణమనే విషాదం అవాస్తవం ; దాన్ని తలుచుకొని గడగడలాడేవాళ్ళు, రంగస్థలం మీద జరుగుతున్న నాటకంలో తన మీదికి పేర్చింది భాగ్యం అయినా జరుసుకొని ప్రాణంవిడిచే అవివేకపు నటుడిలాంటి వాళ్ళు. నా పిల్లలు వెలుతురు మొలకలు ; వాళ్ళు ఎల్లకాలం మాయలోనే నిద్రపోతూ ఉండరు.”

నే నంతకుముందు, మాయను గురించి ధార్మిక గ్రంథాల్లో రాసి నవి చదివే ఉన్నప్పటికీ, సొంతగా కలిగిన అంతర్దర్శనానుభవంతోనూ దాంతోబాటు వినవచ్చిన అనునయ వాక్యాలతోనూ కలిగినంత గాఢమైన అంతర్దృష్టి ఆ గ్రంథాలవల్ల కంగలేదు. సృష్టి అనేది కేవలం, బృహత్తరమైన ఒక చలన చిత్రమేనని తన సత్య (ఉనికి) దాంట్లో కాకుండా,

దానికి అతీతమైనదాంట్లో ఉందనీ చివరికి నమ్మకం కుదుర్చుకొన్నాడు, ఎవరి విలువలయినా సమూలంగా మారిపోతాయి.

నేను ఈ అధ్యాయం రాయడం పూర్తిచేసిన తరువాత, నా పక్కమీద పద్మాసనం వేసుకుని కూర్చున్నాను. నా గదిలో, ¹ షేడ్లుగల రెండు దీపాలనుంచి వెలుతురు పలచగా పడుతోంది. నా చూపు పైకి లేపుతూ గది కప్పువేపు చూశాను; అక్కడ చుక్కలు తీర్చినట్టు, సన్నసన్నని ఆవాం వన్నె వెలుగులు కానవచ్చాయి; అవి రేడియం మాదిరి కాంతితో, మిణుకుమిణుకుమంటూ వణుకుతూ ఉండడం గమనించాను. వానజిల్లు లాంటి అసంఖ్యాకమైన కాంతి శలాకలు, ఒకచోట కూడి పారదర్శక స్తంభాకృతి పొంది మెల్లగా నా మీద పడుతున్నాయి.

వెంటనే నా భౌతికదేహం తన స్థూలత్వాన్ని కోల్పోయి సూక్ష్మ దేహంగా మారిపోయింది. పక్కను అంటి ఆంటకుండా, బరువులేని నా దేహం, ఒక్కోసారి ఎడమవేపుకి ఒక్కోసారి కుడివేపుకి కొద్దికొద్దిగా కదులుతూ తేలుతున్నట్టు అనిపించింది. గది చుట్టూ కలియజూశాను; ఫర్నిచరూ గోడలూ మామూలుగానే ఉన్నాయి; కాని ఆ చిన్న కాంతిపుంజం ఎన్ని రెట్లు పెరిగిపోయిందంటే, గదిలో కప్పు అవుపడకుండా పోయింది. నేను ఆశ్చర్యచకితుణ్ణి అయాను.

“ఇదే బ్రహ్మాండ చలనచిత్ర యంత్రాంగం.” కాంతిలోంచే వెలువడుతున్నట్టుగా, ఒక స్వరం పలికింది. “నీ పక్కబట్టల తెల్లటి తెరమీద తన కిరణాన్ని ప్రసరింపజేస్తూ నీ దేహచిత్రాన్ని రచిస్తోంది. చూడు, నీ రూపం, కాంతి తప్ప మరేం కాదు!”

1. కాలిఫోర్నియా, ఎన్జినీటాన్లోని సెల్వ్ రియల్ జేషన్ ఫెలోషిప్ ఆశ్రమంలో (ప్రచురణకర్త గమనిక).

నేను నా చేతులవేపు చూసుకుని ముందుకూ వెనక్కూ ఆడించాను. అయినా వాటి బయట నాకు తెలియలేదు. ఒకానొక ఆనంద పారవశ్యం నన్ను ముంచెత్తేసింది. నా శరీరంగా రూపు గడుపుతున్న విశ్వకాంతి స్తంభం, సినిమా హాల్లో ప్రొజెక్షన్ బూత్ లోంచి పారుతూ తెర మీద తొమ్మిల్ని రూపు గట్టించే కాంతి కిరణాలకు దివ్యప్రత్యుత్పాదనలా పొడగట్టింది.

నా శరీర చలనచిత్రానుభవం, మనక వెలుతురుగల ప్రదర్శన శాలవంటి నా పడగ్గదిలో, చాలాసేపు పొందాను. అంతకు పూర్వం నాకు అనేక అంతర్దర్శనాలు కలక్కపోలేదు ; కాని ఇది వాటన్నిటికన్న విశిష్టమైనది. స్థూల శరీర భ్రాంతి పూర్తిగా తొలగిపోవడంతోను, సమస్త వస్తువుల సత్త్వమూ కాంతేనన్న అనుభూతి గాఢంకావడంతోను నేను పెక్కి, స్పందనశీలమైన ప్రాణాణువుల (లైఫ్ ఫోటాన్ల) వేపు చూసి :

“దివ్యజ్యోతి, నా ఈ వినప్రమ దేహ చిత్రాన్ని దయచేసి నీలో కలిపేసుకో ; ఎరిజాని జ్వాలారథంలో స్వర్గానికి తీసుకుపోయినట్టు,”

1. || కింగ్స్ ? : 11 (బైబిలు).

అలౌకిక ఘటన (“మిరకిల్”) అనేది సామాన్యంగా, నియమరహితంగా గాని నియమానికి అతీతంగాగాని వచ్చే ఫలితంగా లేదా జరిగే ఘటనగా భావిస్తారు. కాని సునిశితంగా వ్యవస్థితమై ఉన్న విశ్వంలో సంభవించే ఘటనలన్నీ నియమానుసారంగా జరిగేవీ, నియమానుసారంగా వివరించగలిగినవీను. మహాసిద్ధపురుషుని అలౌకిక శక్తులనేవి, అతని అంతరిక వైశిష్ట్య జగత్తులో పనిచేసే సూక్ష్మనియమాల యథార్థావగాహన ననుసరించి సహజంగా సహజరించేవే.

ప్రతిదీ అలౌకిక ఘటనే నన్ను గంభీరమైన అర్థంలో తప్పితే, దేన్నీ “అలౌకిక ఘటన”గా చెప్పగూడదు. మనలో ప్రతి ఒక్కరూ సంక్లిష్టంగా వ్యవస్థితమైన శరీరంతో రూపొంది ఉండడమూ సజ్జతాం మరళ్య రోదసిలో గుడిమెత్తు

అని వినయపూర్వకంగా అన్నాను. ఈ ప్రార్థన ఎవరినయినా చకితుల్ని చేస్తుందన్నది స్పష్టం ; కిరణం అదృశ్యమయింది. నా శరీరానికి మళ్ళీ

తిరుగుతూండే భూమిమీద మనసి ఉంచడమూ- ఏమైనా అతిసామాన్యమైన విషయాలా? లేకపోలే, అత్యలౌకిక ఘటనలా?

ఏనుక్రిస్తూ, లాహరీ మహాశయల వంటి మహాప్రవర్తలు సాధారణంగా చాలా అలౌకిక ఘటనలు ప్రదర్శిస్తాయి. అటువంటి మహానుభావులు మానవ జాతి కళ్యాణం కోసం, విస్తృతమూ కఠినమూ అయిన ఆధ్యాత్మిక లక్ష్యసాధనకు కృషి చెయ్యవలసి ఉంటుంది; కష్టాల్లో ఉన్నవారికి అలౌకిక శక్తితో సాయపడం, చాణ్డో ఒక భాగంగా కనిపిస్తుంది. కుదర్చడానికి పీలుకాని జబ్బులకూ పరిష్కరించడానికి పీలుకాని మానవ సమస్యలకూ దైవాజ్ఞలు అక్కరపడతాయి. కపెర్నూ మూమలో ఒక పెద్దఘనిషి, చావుబతుకుల్లో ఉన్న తన కొడుక్కి నయం చెయ్యమని కోరినప్పుడు ఏనుక్రిస్తూ, ఇలా అన్నాడు: “మీరు నూచిక క్రియలనూ అమృతాలనూ చూస్తే కాని నమ్మరు,” అని తరవాత అన్నాడు: “నీ దారిన సువ్వు వెళ్ళు; నీ కొడుకు బతుకుతాడు”- యోహాను 4: 46-54 (బైబిలు).

ఈ ఆధ్యాత్మికలో నేను, భౌతిక లోకాలకు ఆధారభూతమైన భ్రాంతిజనక ఇంద్రజాల శక్తి అయిన మాయకు వేదాల్లో ఇచ్చిన వ్యాఖ్యను వివరించాను. అటు “పదార్థం”లో అసత్తు ఖనీ “ఇంద్రజాలం” వ్యాపించి ఉంటుందని పాశ్చాత్య విజ్ఞానశాస్త్రం ఇప్పటికే కనిపెట్టింది. అయితే, ప్రకృతి మట్టుకే కాకుండా, మనిషి కూడా (తన మర్త్యశరీరంగా) మాయకు లోబడి ఉంటాడు; అంటే, సాపేక్షతా సిద్ధాంతం, పరస్పర వైరుధ్యం, ద్వంద్వత, విలోమం, వ్యతిరేక స్థితులు అన్న వాటికి లోబడి ఉంటాడు.

మాయను గురించిన సత్యం ఋషులొక్కరికే అర్థమయిందని ఊహించుకో గూడదు. బైబిలు పాకవిబంధన గ్రంథం ప్రవక్తలు మాయను సాతాను (హిబ్రూలో, “శత్రువు”) అన్న పేరుతో వ్యవహరించారు. గ్రీకు దెస్టమెంటులో సాతానుకు సమానార్థకంగా డయబోన్ లేదా డెవిల్ (దయ్యం) అన్న పదం వాడారు. సాతాను లేదా మాయ, ఏకైక విరాకార సత్యాన్ని మరుగుపరచడానికి అనేకానేక హాపాలు కల్పించే బ్రహ్మాంధ ఇంద్రజాలకుడు. తగవకుడి ప్రజాశక్తిలోనూ ఆది

మామూలు బరువు వచ్చి పక్కలో కూలబడింది. మిరుమిట్లు గొలిపే గది కప్పు నన్ను దీపసమూహాలు అల్లల్లాడి ఆరిపోయాయి. బహుశా నేను ఈ లోకాన్ని విడిచిపెట్టి వెళ్ళే సమయం ఇంకా ఆసన్నం కానట్లుంది.

“పైగా, నా అహంకారానికి ఎలిజాకి రవ్వంత కోపం కూడా రావచ్చు!” అనుకున్నాను తాత్త్విక దృష్టితో.

(లిం) లోనూ సాతాను లేదా మాయకున్న ఏకైక ప్రయోజనం మానవుణ్ణి, పరమార్థమనబడి పదార్థానికి సత్తునుంచి అసత్తుకూ మళ్ళించడానికి ప్రయత్నించడం.

మాయను క్రీస్తు, దయ్యమనీ, హంతకుడనీ, అబద్ధాలతోరు అనీ కళ్ళకు కట్టించే విధంగా వర్ణిస్తాడు. “దయ్యం... ఆదినుంచి హంతకుడే; అతని నివాసం సత్త్వంలో లేదు; అతనిలో సత్త్వం లేకపోవడమే దానికి కారణం. అరను ఏదైనా అబద్ధం చెబితే, తనంతట తానే చెబుతాడు : ఎంచేతంటే అరను అబద్ధాలతోరు; అతనే దాన్ని రల్పిస్తాడు.” (యోహాను : 8 : 44).

“దయ్యం ఆది నుంచి పాపం చేస్తూనే ఉంది. ఈ కారణంగా దేవుడి కుమారుడి ఆవిర్భావం జరిగింది : అతడు దయ్యం చేసే పనులు నాశనం చెయ్యడానికి.” (V యోహాను 3 : 8). అంటే, స్వయంగా మానవుడి సత్తలోనే ఉన్న కూటస్థ చైతన్యం (అంటే, క్రీస్తు చైతన్యం) ఆవిర్భావం, బ్రాంతుల్ని లేదా “దయ్యం పనుల్ని” అంబోకగానే నాశనం చేస్తుంది. మారు “ఆది నుంచీ” ఉండడానికి కారణం, భౌతిక ప్రపంచాల్లో అది నిర్మాణాత్మకంగా అంతర్గతమై ఉండడమే. ఇవి ఎప్పుడూ మార్పుకు లోనవుతూనే ఉంటాయి ; ఈ పరివర్తనశీలత దైవ పరివర్తనరాహిత్యానికి విరుద్ధమైనది.

అధ్యాయం : 31

పూజ్యమాతతో సమావేశం

“పూజ్యమాతాజీ, పసితనంలో నన్ను దీవెనతో అనుగ్రహించిన వారు అపతారపురుషులైన మీ పతిదేవులు. వారు-మా తల్లిదండ్రులకీ, నా గురుదేవులైన శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారికీ కూడా గురువులు. కనక, మీ పాపన జీవనంలోని సంఘటనలు కొన్ని వినే మహదావకాశం నాకు ఇస్తారా?”

రాహీరి మహాశయుల జీవిత సహధర్మచారిణి అయిన శ్రీమతి కాశీమణిగారిని ఇలా అడిగాను. కొద్దికాలం కాశీలో ఉండే అవకాశాన్ని వినియోగించుకుని ఈ పూజ్యురాలిని దర్శించాలని ఎంత కాలంగానో ఉన్న కోరిక ఇప్పుడు తీర్చుకుంటున్నాను.

రాహీరి కుటుంబంవారి నివాసగృహంలో, అవిడ నాకు ఆధర పూర్వకంగా స్వాగతమిచ్చారు ; ఆ ఇల్లు కాశీలో గురుదేశ్వర మొహల్లా అనే పేటలో ఉంది. వయస్సు పైబడినప్పటికీ అవిడ, అభ్యాత్మిక సుగంధాన్ని వెదజల్లే పద్మంలా ఉన్నారు. అవిడది మధ్యరకం శరీరం ; పసిమి చాయ, సన్నని మెడ, కాంతిమంతమైన విశాం నేత్రాలు.

“రా నాయనా, నువ్వు రావడం చాలా సంతోషం. మేడమీదికి రా.”

కాశీమణిగారు తమ పతిదేవులతో కొంతకాలం కాపురమున్న ఒక చిన్న గదిలోకి దారి తీశారు. సాటిలేని ఆ మహానుభావులు, దాంపత్యమనే

పూనవ నాటకంలో తమ హాత నిర్వహించడానికి దిగివచ్చి హావనం చేసిన మందిరాన్ని దర్శించడం నా భాగ్యంగా భావించాను. ఆ దయామయి నన్ను తమ పక్కనే ఒక మెత్తమీద కూర్చోబెట్టుకున్నారు.

“నేను మావారి దివ్యమహత్యాన్ని గ్రహించడానికి చాలా ఏళ్ళు పట్టింది,” అంటూ ప్రారంభించా రావిడ. “ఒకనాడు రాత్రి, ఈ గదిలోనే నాకు స్వప్నమైన కల ఒకటి వచ్చింది. వెలుగులు విరజిమ్మే దేవదూతలు, ఊహకు అందనంత సుకుమారంగా, నాకు పైన, గాలిలో తేలుతున్నారు. ఆ దృశ్యం ఎంత వాస్తవికంగా ఉందంటే, నాకు వెంటనే మెలుకువ వచ్చింది; చిత్రంగా, గది అంతా కళ్ళు మిరుమిట్లు గొలిపే కాంతితో నిండిపోయింది.

“మావారు పద్మాసనంలో ఉండి, గది మధ్యలో గాలిలో తేలు తున్నారు; దేవదూతలు ఆయన్ని చుట్టి ఉన్నారు. వారు వినయ విధేయ తలతో చేతులు జోడించి మావారికి మొక్కుతున్నారు.

“అపరిమితంగా ఆశ్చర్యచకితురాలిని అయి, నే నింకా కల గంటూనే ఉన్నానని సమాధాన పడ్డాను.

“‘నువ్వు కలగనడం లేదు. నీ నిద్ర విడిచిపెట్టు— ఎప్పటికీ, ఎల్లప్పుడీ.’ అంటూ వారు మెల్లగా నేలకు దిగివస్తూ ఉండగా, వారి పాదాల దగ్గర మోకరిల్లాను.

“‘గురుదేవా,’ అంటూ అరిచాను. ‘మీకు మరీమరీ మొక్కుతాను! ఇంతకాలం మిమ్మల్ని నా భర్తగా భావించినందుకు క్షమిస్తారా నన్ను? నే నింతకాలం, దివ్యజాగృతి పొందినవారి పక్కనే ఉంటూ, అజ్ఞానంతో నిద్రలో ఉండిపోయానని తెలుసుకుని సెగ్గుతో చచ్చిపోతున్నాను. ఈ

పూటనుంచి మీరు నాకు భర్త కారు, నా గురుదేవులు. ఈ అల్పాత్మురాలిని మీ శిష్యురాలిగా స్వీకరిస్తారా? ”

“గురుదేవులు నన్ను మృదువుగా స్పృశించారు. ‘పవిత్రాత్మా, లే! నిన్ను స్వీకరించడమైంది.’ వారు దేవదూతలవేపు చూపించారు. ‘ఈ పావన సాధువుంగవు లొక్కొక్కరికే ప్రణామం చెయ్యి.’

“నేను ప్రణామాంజులులు అర్పించడం పూర్తి అయిన తరవాత, ఆ దేవదూతల కంఠస్వరాలన్నీ కలిసి సామవేదగానంలా ధ్వనించాయి.

“‘దివ్యపురుష సహధర్మచారిణీ, నువ్వు ధన్యజీవివి. నీ కివే మా నమస్సులు’ అంటూ వారు నా పాదాలకు నమస్కరించారు. కాని ఆశ్చర్యం! వారి తేజోరూపాలు చటుక్కున మాయమయాయి. గది చీకటి అయి పోయింది.

“గురుదేవులు నన్ను క్రియాయోగ దీక్ష తీసుకోమన్నారు.

“‘తప్పకుండా. ఆ అదృష్టం ఇంతదాకా పొందకపోయినందుకు విచారిస్తున్నాను.’

“‘అప్పటి కింకా కాలం పరిపక్వం కాలేదు,’ అంటూ లాఫ్సారి మహాశయులు, ఓదార్పుగా చిరునవ్వు నవ్వారు. ‘నీ కర్మను ముప్పు చాలా పట్టుకు నశింపజేసుకోదానికి నేను గోప్యంగా సాయపడ్డాను. నువ్విప్పుడు సుముఖంగా, సిద్ధంగా ఉన్నావు.’

“వారు నా ముదుటిని తాకారు. సుళ్ళు తిరిగే వెలుతురు ముద్దులు కనిపించాయి; ఆ వెలుతురు క్రమక్రమంగా నీలోపల వర్ణంగల ఆధ్యాత్మిక నేత్రంగా మారింది; దాని చుట్టూ బంగారు కడియం, మధ్యలో తెల్లటి బిరు మొనల నక్షత్రం ఏర్పడ్డాయి.

1. “అతడు దేవుడికొసమే, అవె అతనిలోని దేవుడికొసమే.”- మిల్టన్.

“నీ చైతన్యం ఈ నక్షత్రం గుండా అనంత సామ్రాజ్యంలోకి చొచ్చుకుపోయేటట్టు చెయ్యి.” నా గురుదేవుల గొంతులో ఒక కొత్త స్వరం ధ్వనించింది, దూరంనుంచి వినవచ్చే సంగీత మార్గవంటా.

“అనేక జంతర్దర్శకాలు— ఒకదాని తరవాత మరొకటి, నా అత్త సాగర తీరాల మీద విరిగిపడే సముద్రపు నురగలా కనిపించాయి. ఆ సర్వదిగ్దర్శక గోళాలన్నీ చివరికి ఆనంద సాగరంలో కరిగిపోయాయి. అంతులేకుండా అలలు అలలుగా ఉప్పొంగుతున్న ఆ ఆనందసాగరంలో నన్ను నేను మరిచిపోయాను. కొన్ని గంటల తరవాత నాకు బాహ్య స్పృహ వచ్చినప్పుడు, గురుదేవులు నాకు క్రియాయోగ దీక్ష ఇచ్చారు.

“ఆ రాత్రి మొదలు లాహిరీ మహాశయులు, మరెన్నడూ నా గదిలో నిద్రపోలేదు ; ఆ తరవాత వారు, అసలు నిద్రపోలేదు. రాత్రి పగలూ కూడా మేడ కింది ముందరి గదిలోనే శిష్యులతోబాటు ఉండిపోయారు.”

ఇంతమట్టుకు చెప్పి ఆ పుణ్యశీల మౌనం వహించారు. ఆ మహా యోగితో ఆవిడకుగల సంబంధానికి ఉన్న విశిష్టతను గ్రహించి, మరికొన్ని జ్ఞాపకాలు చెప్పమని ఆవిణ్ణి అడగడానికి సాహసించాను.

“అబ్బాయి, నువ్వు ఆబగా ఉన్నావు. అయినా ఇంకొక్క కథ చెబుతాను,” అంటూ సిగ్గుగా చిరునవ్వు నవ్వారావిడ. “నా గురు-పతి దేవుల విషయంలో నేను చేసిన పాపం ఒకటి నీ దగ్గర చెప్పకుంటాను. నాకు దీక్ష ఇచ్చిన కొన్ని నెలలకి, నేను ఏకాకినైపోయినట్టు నా సంగతి ఎవరూ పట్టించుకోనట్టు బాధపడడం మొదలుపెట్టాను. ఒకనాడు పౌర్ణమి లాహిరీ మహాశయులు, ఏదో వస్తువు తీసుకువెళ్ళడంకోసం ఈ చిన్న గదిలోకి వచ్చారు. నేనూ గబగబా వారి వెనుకాలే వచ్చాను. నన్ను మాయలోకి మోపినందువల్ల అయనతో కఠినంగా మాట్లాడాను.

“ ‘ఎంతసేపూ మీరు మీ శిష్యులతోనే కాలక్షేపం చేస్తున్నారు. పెళ్ళాం పిల్లల గురించి మీ బాధ్యతల మాట ఏమిటి? ఇంట్లోవాళ్ళకోసం ఇంకొంచెం డబ్బు సంపాదించాలన్న ధ్యాసే మీకు. లేకుండాపోయిందని నా విచారం.’

“గురుదేవులు ఒక్క క్షణం నావేపు చూశారు; అంతే! అప్పుడే అర్చకృమ యారు. భయాశ్చర్యాలు పెనవేసుకొని పోగా, గదిలో అన్ని వేపులనుంచి ప్రతిధ్వనిస్తున్న స్వరం ఒకటి విన్నాను:

“ ‘అంతా శూన్యం; కనబడ్డం లేదా? నాలాంటి శూన్యం నీకోసం సంపద లేలా సంపాదించగలదు?’

“ ‘గురుజీ,’ అని పిలిచాను. ‘లక్షమాట్లు క్షమాపణ చెప్పుకుంటాను మీకు! నా పాపిష్టి కళ్ళు మిమ్మల్ని చూడలేకపోతున్నాయి; మీ పావన రూపంలో నాకు దర్శన మియ్యండి.’

“ ‘ఇక్కడున్నాను.’ ఈ జవాబు పైనించి వచ్చింది. కళ్ళు పైకెత్తి చూడ్తున్న కదా, గురుదేవులు గాలిలో సాక్షాత్కరించి ఉన్నారు; వారి తల గది కప్పును తాకుతోంది. చూసేవాళ్ళ కళ్ళు పోయేటంత తీవ్రమైన మంటల్లా ఉన్నాయి వారి కళ్ళు. భయంతో వజ్రవజ్ర వజుకుటా, వారు ప్రకాంతంగా నేలకు దిగివచ్చిన తరవాత ఏడుస్తూ, వారి పాదాలమీద పడిపోయాను.

“ ‘దివ్యసంపత్తిని అన్వేషించు; పనికిమాలిన ముచ్చిబంగారాన్ని కాదు. లోపలి నిధిని కూర్చుకున్నాక, బయటి సంపత్తులు ఎప్పుడూ వస్తూ ఉండడం నీవ్వే చూస్తావు,’ అన్నారు వారు. ఆ తరవాత, ‘నా ఆధ్యాత్మిక సంతానంలో ఒకడు, నీ పోషణకోసం కొంత సమకూరుస్తాడు.’

“నా గురుదేవుల మాటలు సహజంగా నిజమయ్యాయి ; ఒక శిష్యుడు చెప్పకోదగినంత మొత్తం మా కుటుంబం కోసం ఏర్పాటుచేశాడు.”

కాశీమణిగారు అద్భుతమైన తమ అనుభవాలు నాకు చెప్పినందుకు ధన్యవాదాలు తెలిపాను.¹ ఆ మర్నాడు నేను మళ్ళీ ఆవిడ ఇంటికి వెళ్ళి తిన్కొడి, దుకొడి లాహిరీలతో దార్శనిక చర్చ చేస్తూ చాలా గంటలసేపు ఆనందంగా గడిపాను. సామన్యభావులయిన వీరిద్దరూ, భారతదేశపు మహా యోగులయిన లాహిరీ మహాశయుల పుత్రులు ; వీరు తండ్రిగారి ఆదర్శాల అడుగు జాడల్లోనే నడిచారు. ఇద్దరిదీ పసిమి చాయ ; ఎత్తరులు, దృఢ కాయలు ; ఇవిరి గడ్డాలూ మృదుస్వరాలూ, ఆచారవిచారాల్లో పాత కాలపు పద్ధతులూ కనిపిస్తాయి.

లాహిరీ మహాశయుల భార్య ఒక్కడే ఆయనకు శిష్యురాలు కారు ; మా అమ్మతో సహా, ఇంకా కొన్ని వందలమంది ఉన్నారు. ఒకసారి ఒక శిష్యురాలు ఆయన ఫోటో ఒకటి కావాని గురువుగారిని అడిగింది. ఆవిడకు ఒక కాపీ ఇస్తూ, ఆయన ఇలా అన్నారు : “దీన్ని నువ్వై రక్షగా తరిస్తే అలాగే ఉంటుంది ; లేకపోతే ఉత్తి జొమ్మే.”

ఆ తరవాత కొన్నాళ్ళకి, ఈవిడా, లాహిరీ మహాశయుల కోడలూ కలిసి భగవద్గీత చదువుతూ ఉండడం తటస్థించింది. భగవద్గీత బిల్లిమీద పెట్టుకున్నారు. బిల్లి వెనకాల గురువుగారి ఫోటో గోడకు వేలాడుతూ ఉంది. ఇంతలో మహాప్రబంధమైన ఉరుములూ మెరుపులతో గాలి వాన మొదలయింది ; పిడుగులు పడుతున్నాయి.

“లాహిరీ మహాశయా, మమ్మల్ని రక్షించండి !” అంటూ, అ

1. ఈ పూజ్య మాతృశ్రీ 1980 మార్చి 25 న కాశీలో గడించారు.

ఆచార్యార్కిర్థరూ పటం ముందు తలవాలి మొక్కారు. బల్లమీదున్న పుస్తకం మీద పిడుగు వచ్చి పడింది; కాని భక్తురార్కిర్థరూ చెక్కు చెదరలేదు.

“మలమలమాడే ఆ వేడి నుంచి కాపాడ్డానికి, నా చుట్టూ మంచు గడ్డలు పేర్చినట్టు అనిపించింది,” అని చెప్పింది శిష్యురాలు.

అభయ అనే శిష్యురాలి విషయంలో లాహిరీ మహాశయులు రెండు ఆలోచిక అద్భుతాలు చేశారు. ఆవిడా, ఆవిడ భర్తా— ఈయన కలకత్తాలో లాయరు— కలిసి గురువుగారి దర్శనం కోసం ఒకనాడు కాశీకి బయలు దేరారు. రోడ్డు మీద రద్దీ ఎక్కువగా ఉండడంవల్ల, వాళ్ళు బండి ఆలస్యమయింది; వాళ్ళు కలకత్తాలో హారా మెయిన్ స్టేషన్ కు చేరేసరికి, కాశీకి వెళ్ళే రైలు బయలుదేరడానికి సిద్ధంగా కూత వేస్తోంది.

టిక్కెట్ అఫీసు దగ్గర అభయ ప్రశాంతంగా నిచుంది.

“లాహిరీ మహాశయా, ఈ రైలు ఆపమని మిమ్మల్ని వేడుకుంటున్నాను!” అంటూ నిశ్శబ్దంగా ప్రార్థించింది. “మిమ్మల్ని చూడ్డానికి ఇంకో రోజు ఆలస్యమయితే కానుకోడానికి వడే బాద నేను భరించలేను.”

బుసలు కొడుతున్న ఆ రైలునుకు, చక్రాలు గిరగిరా తిరుగుతూనే ఉన్నాయి కాని, ముందుకు సాగడమే లేదు. ఈ చిత్రం చూడడం కోసం, ఇంజనీరు ప్రయాణికులూ ప్లాట్ ఫారం మీదికి దిగారు. ఇంతలో, ఇంగ్లీషు రైల్వేగార్డు ఒకడు, అభయా వాళ్ళాయనా ఉన్నచోటికి వచ్చాడు. అచారానికి విరుద్ధంగా ఆ గార్డు, వాళ్ళకి సాయం చెయ్యడానికి ముందుకు వచ్చాడు. “బాబూ, దబ్బు నా కివ్వండి. మీరు రైల్వేకుతూ ఉంటే నేను మీ టిక్కెట్లు కొని రెస్తాను” అన్నాడతను.

ఈ దంపతులు బండిలో కూర్చుని టిక్కెట్లు ఇలా అందుకున్నారో లేదో, బండి మెల్లగా ముందుకు సాగడం మొదలయింది. ఇంజనీరు

ప్రయాణికులూ హడావిడిగా బండిలోకి ఎగబడి, వాళ్ళవాళ్ళ స్థానాల్లోకి వచ్చి పడ్డారు. బండి ఎలా బయలుదేరిందో తెలియకపోవడం అట్లుంది, అసలు మొదట ఎందుకు అగిందో కూడా తెలియలేదు.

కాశీలో లాహిరీ మహాశయుల ఇంటికి చేరి, నిశ్శబ్దంగా గురువుగారి ముందు మోకరిల్లి, ఆయన పాదాలు పట్టుకోడానికి ప్రయత్నించింది అభయ.

“మనసు కుదుట బరుచుకో, అభయ,” అన్నారాయన. “నన్ను ఇబ్బంది పెట్టడం నీ కెంత ఇష్టం! తరవాతి బండిలో రాలేకపోదువనా!”

అభయ, చిరస్మరణీయమైన మరో సందర్భంలో లాహిరీ మహాశయుల్ని దర్శించింది. ఈసారి ఆయన సహాయం కావంసింది ద్రెయిను గురించి కాదు; సంతానం గురించి.

“నా తొమ్మిదో సంతానం బతికి బట్టకట్టేలా మీరు దీవించాలని నా ప్రార్థన. ఎనమండుగురు పిల్లలు పుట్టారు నాకు; అందరూ పుట్టగానే జారి పోయారు,” అన్న దామె.

గురువుగారు సానుభూతితో చిన్నగా నవ్వారు. “ఈసారి పుట్ట వోయే సంతానం బతుకుతుంది. నేను చేసే సూచనలు శ్రద్ధగా పాటించు. అడపిల్ల పుడుతుంది, రాత్రిపూట. తెల్లారేదాకా చమురుదీపం వెలుగు తూండేలా చూసుకో. నిద్రపోతూ దీపాన్ని కొండెక్కవద్దు.”

అభయకు అడపిల్ల పుట్టింది; రాత్రిపూటే; సర్వద్రవ్యలైన గురుదేవులు ముందుగా గ్రహించి చెప్పినట్టే, కచ్చితంగా. దీపంలో చమురు నింపుతూ ఉండమని ఆ తల్లి దానికి పురమాయించింది. ఆ అడవాళ్ళిద్దరూ కంటికి కునుకురాకుండా తెల్లారగట్ట దాకా మేలుకునే ఉన్నారు; కాని చివరికి నిద్రపోయారు. దీపం దాదాపు కొండెక్కే స్థితికి వచ్చింది; వెలుగు నన్నగా అల్లల్లాడుతోంది, ఇంతలో, పడగది తలుపు పెద్ద చప్పుడు తేస్తూ

గజాలున తెరుచుకుంది. ఆడవాళ్ళు అదిరిపడి మేలుకున్నారు. ఎదురుగా లాహిరీ మహాశయుల రూపం చూసి ఆశ్చర్యపోయారు.

“అభయ, చూడు, కొంచెం ఉంచే దీపం కొండెక్కేదే!” అంటూ ఆయన దీపం వేపు చూపించేసరికి, చమురు పొయ్యిదానికి దాది చటుచ్చున లేచింది. దీపం మళ్ళీ నిండుగా వెలిగిన తరువాత గురుదేవులు అదృశ్యమయ్యారు. తలుపు మూసుకుంది. కంటి కవుపడే సాధనం ఏదీ లేకుండానే గడియ పడింది.

అభయ తొమ్మిదో సంతానం బతికింది; 1935 లో నేను వాకుని చేసేనాటికి ఆమె కులాసాగానే ఉంది.

లాహిరీ మహాశయుల శిష్యుల్లో, పూజ్యులు కాశీకుమార్ రాయ్ గారు, గురుదేవుల సన్నిధిలో తాము గడిపిన జీవితాన్ని గురించి మనోహరమైన వివరాలు వాకు అనేకం చెప్పారు.

“కాశీలో, వారింట్లో నేను తరచు, వరసగా వారాల తరబడి అతిథిగా ఉండేవాణ్ణి,” అన్నారు రాయ్ గారు. “చాలామంది సాధు సజ్జనులూ దండిస్వాములూ! మా గురుదేవుల పాదసన్నిధిని కూర్చోబానికి ప్రశాంతమైన రాత్రివేళ వస్తూండేవారు. ఒక్కొక్కప్పుడు వారు, ద్యానానికి వేదాంతానికి సంబంధించిన విషయాలు ముచ్చటించుకుంటూ ఉండేవారు. తెల్లారగట్ట మళ్ళీ వెళ్ళిపోయేవారు, ఈ మాన్య అతిథులు. నేను అన్నిసార్లు వారింటికి వెళ్ళానుకాని, ఒక్కసారి కూడా వారు నడుము చాల్చడం చూడలేదు.”

1. బ్రహ్మదండ సూచకంగా చేతిలో ఒక వెదురు కర్రను సాంప్రదాయికంగా తీసుకువెళ్ళే ఒక పాదవర్గంతో నభ్యులు, మనిషిలోని వెనుకామును బ్రహ్మదండంగా భావిస్తారు. నిద్రాణమైన ఏడు మేదోకకేరు కేంద్రాల్ని మేల్కొలిపి ఉత్తేజితవరచటావ్వే, భగవంతుని చేరే నిజమైన మార్గంగా పరిగణిస్తారు.

“గురుదేవుల సాంగత్యం ఏర్పడ్డ తొలి రోజుల్లో ఒకసారి, మా యజమాని ప్రతిఘటనను నేను ఎదుర్కోవలసి వచ్చింది,” అంటూ ఇంకా చెప్పారు రాయ్ గారు. “ఆయన భౌతికవాదంలో పాతుకుపోయిన మనిషి.”

“‘మత పిచ్చుగాళ్ళు నా దగ్గర పని చెయ్యక్కర్లేదు,’ అంటూ ఎగతాళి చేసేవాడు. ‘ఎప్పుడయినా నీ దంభాచారి గురువును కలుసుకోడమే జరిగితే ఆయన జ్ఞాపకం ఉంచుకొనేలా కొన్ని మాటలు చెబుతాను,’ అన్నాడాయన.

“ఈ బెదిరింపు నా నిర్దీత కార్యక్రమాన్ని ఆపలేకపోయింది ; నేను దాదాపు ప్రతి సాయంత్రమూ నా గురుదేవుల సన్నిధిలో గడిపాను. ఒకనాడు రాత్రి మా యజమాని నా వెంబడి వచ్చి గురుదేవులు కూర్చునే గదిలోకి మొరటుగా చొరబడ్డాడు. అతను చెబుతానన్న మాటలు అనేసెయ్యడానికే తలపెట్టాడనడంలో సందేహం లేదు. అతను మార్చోగానే లాహిరీ మహాశయులు, అక్కడున్న సుమారు పన్నెండుమంది శిష్యుల్ని చూసి ఇలా అడిగారు :

“‘మీ రో బొమ్మ చూస్తారా?’

“మేము తల ఊపిన తరవాత వారు, గదిని చీకటి చెయ్యమన్నారు. ‘ఒకరి వెనకాల ఒకరు గుండ్రంగా మార్చుని, మీకు ముందున్న వ్యక్తి కళ్ళమీద చేతులు పెట్టింది,’ అన్నారు వారు.

“మా యజమాని కూడా, అయిష్టంగానే అయినా, గురుదేవుల సూచనల్ని పాటిస్తూ ఉండడం చూసి నేనేమీ ఆశ్చర్యపోలేదు. కొన్ని నిమిషాల తరవాత, మేము చూస్తున్నది ఏమిటో చెప్పమన్నారు, లాహిరీ మహాశయులు.

“గురుదేవా, అందమైన ఒక స్త్రీ కనిపించింది. అవిడ ఎక్కడో

దీర కట్టుకుని 'ఏనుగు చెవి' మొక్కదగ్గర నించుని ఉంది' అన్నాను. తక్కిన శిష్యులందరూ కూడా అలాగే వర్ణించారు. గురుదేవులు మా యజమాని వేపు తిరిగారు. 'అమెను గుర్తుపట్టారా?' అన్నారు.

“ 'గుర్తుపట్టానండి,' అన్నాడతను. అతని స్వభావానికి అలవాటు లేని కొత్త ఉద్రేకాలతో పెనుగులాడుతున్నట్టు స్పష్టమవుతోంది. 'నాకు మంచి భార్య ఉన్నా కూడా, ఈ మనిషికొనం తెలివితక్కువగా డబ్బు ఖర్చు పెట్టేస్తున్నాను. నే నిక్కడికి వేరే ఉద్దేశాలతో వచ్చినందుకు నీగ్గు పడుతున్నాను. నన్ను క్షమించి మీ శిష్యుడిగా స్వీకరిస్తారా?' అని అడిగాడు.

“ 'అరు నెల్లపాటు నువ్వు మంచి నైతిక జీవనం గడిపేటట్లయితే నిన్ను స్వీకరిస్తాను,' అని, ఇంకో ముక్క కూడా అన్నారు, 'లేకపోతే నీకు దీక్ష ఇవ్వడం పడదు నాకు.'

“మూడు నెల్లదాకా వ్యామోహాన్ని నిగ్రహించుకున్నాడు మా యజమాని. ఆ తరవాత ఆవిడతో చుట్టి సంపర్కం కొనసాగించాడు. తరవాత రెండు నెల్లకు చనిపోయాడు. అతనికి దీక్ష ఇవ్వడం అసంభవమని గురుదేవులు గోప్యంగా చెప్పిన బోధనాన్ని అప్పడర్థంచేసుకున్నాను.”

లాహరీ మహాశయులకు త్రైలింగస్వామి అనే సుప్రసిద్ధులైన స్నేహితులు ఉండేవారు; ఆయన వయస్సు మూడువందల ఏళ్ళకి పెరిగి ఉండేదని పతీతి. ఈ యోగులిద్దరూ తరచుగా ఒకచోట కూర్చుని ద్యానం చేస్తూ ఉండేవారు. త్రైలింగ స్వాముల ప్రతిష్ఠ ఎంతగా వ్యాపించిందో, ఆయన చేసిన ఆశ్చర్యజనకమైన అలౌకిక చర్యలకు సంబంధించిన ఏ కథ అయినా సత్యదూరమని ఏ హిందువూ శంకించదు. ఏనుక్రిస్తే కవక ఈ లోకానికి తిరిగివచ్చి తన దివ్యశక్తులు ప్రదర్శిస్తూ న్యాయార్థు-

ఏభుల్లో తిరుగుతూ ఉండే, కొన్ని దశాబ్దాల కిందట త్రైలింగస్వాములు కాశీలో జనసమ్మర్దంగల సందుల్లో నడుస్తూ జనంలో ఎంత ఆశ్చర్యం కలిగించారో అంత ఆశ్చర్యమూ ఇప్పుడు కలుగుతుంది. కాల (ప్రపాహ)ం క్షోభలకు గురికాకుండా భారత (తీర) దేశాన్ని సురక్షితం చేసిన సిద్ధుల్లో, ఆయన ఒకరు.

ఈ స్వామి అనేక సందర్భాల్లో ఎంతో ప్రాజాంతకమైన విషాలు తాగడం, అయినా దుష్పలితాలు కలక్కపోవడం చూశారు జనం. ఆయన గంగానది మీద తేలుతూ ఉండడం వేలాది జనం చూశారు; వాళ్ళలో కొందరు ఇప్పటికీ బతికున్నారు. ఆయన వరసగా కొన్ని రోజులపాటు నీటిమీద కూర్చుని ఉండేవారట; లేకపోతే, ఏటి కెరటాల్లో మునిగి అతి దీర్ఘకాలం చురుగున ఉండేవారట. మలమలమాడే రాతి పలకలమీద, నిర్దయమైన భారతీయ సూర్యుడి ధాటికి పూర్తిగా చెల్లడి అయిన స్వామి వారి నిశ్చలదేహం, మణికర్ణికానుట్టంలో ఒక సామాన్య దృశ్యం.

ఈ అసాధారణ కృత్యాల ద్వారా త్రైలింగస్వామి, మానవ జీవితం, అక్విజన్ మీదకాని నిశ్చిత పరిస్థితులమీదా ముందు జాగ్రత్తల మీదా కాని ఆధారపడవలసిన అవసరంలేదని మానవులకు బోధించదలిచారు. ఆయన నీళ్ళపైన ఉన్నా లోపల ఉన్నా, ఆయన శరీరం ప్రచండ సూర్యకిరణాల్ని సవాలు చేసినా చెయ్యకపోయినా, తాము జీవించింది దివ్యమైన తన్మయత్వమే నని నిరూపించారాయన : మృత్యుదేవత ఆయన్ని తాకలేకపోయింది.

ఆ యోగి, ఆధ్యాత్మికంగానే కాకుండా శారీరకంగా కూడా మనులే: ఆయన బరువు మూడువందల పౌండ్ల నుమించి ఉండేది : ఆయన జీవితంలో శౌమ్యో ఏదాది! ఆయన తినడం ఆరుడు కావడంతో ఇది మరింత ఆశ్చర్యం కలిగించింది. అయితే సిద్ధపురుషుడు, మామూలు ఆరోగ్య సాక్షాత్తు అన్నదీని తాను కోరుకున్నప్పుడు సులువుగా ఉపేక్షిస్తాడు ;

దానికి ఏదో ఒక ప్రత్యేక కారణం ఉంటుంది ; ఆ కారణం, అతనికే తప్ప మరొకరికి తెలియనంత సూక్ష్మంగా ఉంటుంది.

విశ్వ మాయాస్వప్నం నుంచి మేలుకొని, ఈ ప్రపంచాన్ని దివ్య మానసంలోని ఒక భావంగా అనుభూతి కావించుకొన్న మహాయోగులు, శరీరంతో ఏం కోరుకుంటే అది చెయ్యగలరు ; దాన్ని వారు, ఘనీభూత శక్తికి కార్యసాధక రూపంగా తెలుసుకొని ఉంటారు. పదార్థమనేది ఘనీభూతమైన శక్తి తప్ప మరేమీ కాదని భౌతికశాస్త్రవేత్తలు ఇప్పడయితే అవగాహన చేసుకుంటున్నారకాని, పూర్వసిద్ధి పొందిన యోగులు, పదార్థ నియంత్రణ విషయంలో, సిద్ధాంతం నుంచి ఆచరణకు విజయవంతంగా పోగారు.

త్రైలింగస్వామి ఎప్పుడూ పూర్తిగా దిసిమొంతో ఉండేవారు. విసుగైతిన కాక పోలీసులు ఆయన్ని, ఇబ్బందుల్లో పెట్టే పిల్లవాడిగా పరిగణించేవారు. ఈడెన్ తోటలో ఉన్న వెనకటి ఆదాము మాదిరిగానే ఈ 'సహజస్వామి'కి తమ నగ్నత స్పృహలో ఉండేది కాదు. కాని పోలీసుంకడి స్పృహలో ఉండేది. అందువల్ల ఆయన్ని అమర్యాదగా జైలుకు తీసుకుపోయారు. దాంతో కలవరం పుట్టింది : కాసేపట్లోనే, త్రైలింగస్వామివారి భారీ శరీరం, దాని సహజ పరిమాణమంతతో, జైలు పై కప్పలమీద కాన వచ్చింది. అప్పటికే భద్రంగానే కాళంపెట్టి ఉన్న ఖైదుకొట్టు అందులోంచి ఆయన తప్పించుకున్న విధానానికి ఆధారమేదీ చూపించలేదు.

నిరుత్సాహపడ్డ వ్యాయాచికారులు మళ్ళీ మరోసారి తమ విధి నిర్వర్తించారు. ఈసారి స్వామివారి ఖైదుకొట్టు దగ్గర ఒక కావలివాణ్ణి నియమించారు. ధర్మం ముందుమంచి నిలం మళ్ళీ మరోసారి నిష్క్రమించింది : కాసేపట్లోనే ఆ మహాయోగి, పై కప్పమీద నిశ్చింతగా పదార్థవేస్తూ కనిపించారు.

న్యాయదేవత కళ్ళకు గంతలుంటాయి ; ~~త్రైలింగస్వామి~~ విషయంలో, ఓటమిని ఎదుర్కొన్న పోలీసులు, ఆమె ఆదర్శాన్నే అనుసరించదలిచారు.

ఆ మహాయోగి, మౌనాన్ని ఒక ఆభ్యాసంగా నిలుపుకుంటూ వచ్చారు. గుండ్రటి మొహం, పెద్ద పీపాలాంటి పొట్ట ఉన్నప్పటికీ త్రైలింగస్వామి, ఎప్పుడో అరుదుగా తినేవారు. వారాల తరబడి తిండి లేకుండానే ఉండి తరవాత, భక్తులు తమకు సమర్పించిన పెరుగు, కుండల కొద్దీ తాగేవారు. ఒకసారి ఒక సందేహశీలుడు, త్రైలింగస్వామిని ధాంభికుడిగా బయటపెడదామని నిర్ణయించుకున్నాడు. గోడలకు వెళ్లి వేసే సున్నపు సీళ్ళు ఒక పెద్ద పాల్చీనిండా తెచ్చి స్వామి ముందర పెట్టాడు

“స్వామీ,” అంటూ దొంగభక్తి చూపిస్తూ ఆ భౌతికవాది, “మీ కోసం కొంచెం పెరుగు తెచ్చాను. దయచేసి సేవించండి” అన్నాడు.

త్రైలింగస్వామి ఏ మాత్రం వెనకాడకుండా, సలసల మరుగుతున్న సున్నపు నీటిని కడబొట్టువరకు, గేండ్ల కొద్దీ తాగేశారు. మరికొద్ది నిమిషాల్లో ఆ దుష్కర్ముడు విలవిల్లాడుతూ నేలమీద పడ్డాడు.

“రక్షించండి స్వామీ, రక్షించండి. నేను నిస్సలమీదున్నాను. నా కుడిరిపరీక్షకు క్షమించండి,” అంటూ అరిచాడు.

మహాయోగి మౌనం చాలించారు. “దుర్మార్గుడా, నీ ప్రాణం, నా ప్రాణం ఒక్కదేనని, నాకు విషమిచ్చినప్పుడు గ్రహించలేదు నువ్వు. స్పృహలో ప్రతి అణువులో ఉన్నదే భగవంతుడు నా పొట్టలో కూడా ఉన్నాడన్న జ్ఞానమే నాకు లేకపోయి ఉంటే, ఆ సున్నం నన్ను చంపేసి ఉండేది. ఎవరు చేసింది వారికే బెడిసికొడుతుందనే దాని దివ్యార్థం ఇప్పుడు తెలుసుకున్నావు కనుక, ఇంకెప్పుడూ ఇలాంటి పన్నాలు ఎవరికీ చేయవద్దు.”

త్రైలింగస్వామి మాటలతో స్వస్థుడై ఆ పాపి చల్లగా జారుకున్నాడు.

బాధ తిరుగుముఖం పట్టడం, ఆ యోగి సంకల్పంవల్ల కాక, సృష్టి సుదూరతమ గోళాన్ని సైతం పరిచాలనం చేసే ధర్మసిద్ధాంతం¹ పని చెయ్యబట్టి జరిగిందే. త్రైలింగస్వామి మాదిరిగా దై వసాక్షాత్కారం పొందిన వ్యక్తుల విషయంలో దై వనియమం పనిచేయడం తక్షణమే జరుగుతుంది; ఆ వ్యక్తులు అవరోధాలు కలిగించే అహంకార ప్రతికూల ప్రవాహాన్ని దీని శాశ్వతంగా బహిష్కరించి ఉంటారు.

ధార్మికత కుండే స్వయంచాలితమైన సద్గుణాల్ల మీద విశ్వాసం ఉంచితే (త్రైలింగస్వామిని చంపవోయినవాడి విషయంలో మాదిరిగా, తరచుగా అనుకోని విధంగా ప్రతిఫలమిస్తూ) మానవ అన్యాయంపట్ల మనకు కలిగే తొందరపాటు అగ్రహాన్ని అది ఉపశమింపజేస్తుంది. “ప్రతీకారం నాది; నేను తీర్చుకుంటాను, అంటాడు ప్రభువు,”² మానవుడి కుద్ర సాధనాల అవసర మేమిటి? తిరుగుదెబ్బ తియ్యడానికి విశ్వమే సరిగా పన్నాగం పన్నుతుంది.

దైవన్యాయం, ప్రేమ, సర్వజ్ఞత్వం, అమరత్వం అన్నవాటికి గల అవకాశాన్ని మందబుద్ధులు నమ్మరు. “ధార్మిక గ్రంథాల నిరాధార కల్పనలు!” ఇలాంటి అపివేక దృష్టిగల మనుషులు, బ్రహ్మాండదృశ్యాన్ని

1. పోల్స్ చూడండి, || కెంగ్స్ 2 : 19-24 (బైబిలు). జెరికోలో ఎలిషా, “జంకోధన” (హిలింగ్ ది వాటర్స్) అనే అలౌకిక అద్భుత చర్య ప్రదర్శించిన రహస్య కౌంచరు పిల్లలు ఆయన్ని హేళనచేశారు. “అప్పుడు అడవిలోంచి రెండు ఆడ ఎలుగుబంట్లు చొరబడి వచ్చి (వాళ్ళలో) నలభై (మీద) ఇద్దరు పిల్లల్ని చీల్చేశాయి.”

2. రోమన్స్ 12 : 19 (బైబిలు).

మానీ విస్మయం చెందకుండా, తమ జీవితాల్లో విషమమైన పరంపరను నడిపిస్తారు ; చివరికది వాళ్ళని, జ్ఞానాన్వేషణకు నిర్బంధ పెడుతుంది.

అధ్యాత్మిక వియమానికున్న సర్వశక్తి మత్వాన్ని ఏసుక్రీస్తు, తాను జెరూసలేంలో విజయవంతంగా అడుగుపెట్టే సందర్భంలో ప్రస్తావించాడు. ఆయన శిష్యులూ జనబాహుళ్యమూ అనందనినాదం చేస్తూ, “స్వర్గానికి శాంతి, సర్వోన్నతుడికి శోభ” అంటూ అరిచినప్పుడు కొందరు ఫారిసీలు (చాందస పురోహితులు), హూందాతనం లేని ఆ దృశ్యాన్ని గురించి ఫిర్యాదు చేశారు. “స్వామీ, మీ శిష్యులికి చివాట్లు పెట్టండి,” అన్నారు.

కాని ఏసుక్రీస్తు జవాబిస్తూ, తన శిష్యుల నోళ్ళు నొక్కి-టట్లయితే, “తక్షణమే రాళ్ళు అరుస్తాయి”¹² అన్నాడు.

ఫారిసీల్ని ఇలా చుందలించడంలో ఏసుక్రీస్తు, చె వీన్యాయం కేవలం ఒక ఆలంకారిక కల్పనకాదనీ, సాధుప్రవృత్తిగల వ్యక్తి నాతికని మొదలంటూ చీల్చేసినప్పటికీ, స్పష్టానికి ఆధారభూతమైన విశ్వవ్యవస్థలోనే ఆయన మాట వినవస్తుందనీ ఆయనకు రవ లభిస్తుందనీ సూచిస్తున్నాడు.

ఏసుక్రీస్తు ఇలా అన్నాడు : “సాధువర్తనల నోళ్ళ మూయించాలనుకుంటున్నారా ? అంతకన్న, ఎవరి చుహామనూ సర్వవ్యాపకత్వాన్ని రాళ్ళ సైతం కీర్తిస్తున్నాయో ఆ దేవుడి గొంతు కూడా నులిమెయ్యాలని ఆశించండి మీరు. స్వర్గంలో శాంతిని కీర్తిస్తూ జనం వేడుక చేసుకోగూడదంటారా ? భూమి మీద యుద్ధాలు జరిగినప్పుడే వాళ్ళు అసంఖ్యాకులుగా కూడి తమ సమైక్యాన్ని వ్యక్తంచేసుకోవాలని వాళ్ళకి సలహా ఇస్తారా ? అయితే ఓ ఫారిసీల్లారా, భూమి పునాదులు పడగొట్టడానికి మీ ఏర్పాట్లు

మీరు చేసుకోండి; ఏమంటే, సృష్టిలోని దివ్యసామరస్యాన్ని నిరూపించడానికి సాధుసజ్జనులెకాక రాళ్ళూ భూమి నీరూ నిప్పు గాలి, మీ మీదికి విజృంభిస్తాయి."

క్రిస్తువంటి యోగిపుంగవులైన త్రైలింగస్వామివారి ధ్యాయ, ఒకసారి మా మేనమామ మీద ప్రసరించింది. ఒకనాడు పొద్దున మా మామయ్య, కాశీలో ఒక రేవులో భక్తబృందం మధ్య ఉన్న స్వామిని చూశాడు. ఎలాగో దారి చేసుకుని గుంపులోకి చొరబడి త్రైలింగస్వామికి చాలాదగ్గరగా వెళ్ళి, సవినయంగా ఆయన పాదాలు ముట్టుకోగలిగాడు. బాధాకరమైన తన మొండిరోగం నుంచి తక్షణమే విముక్తి కలగడం చూసి ఆశ్చర్యపోయాడు.¹

ఈ మహాయోగి శిష్యుల్లో సజీవులైన ఉన్నట్టు తెలిసిన ఏకైక శిష్యురాలు, కాంకరీమాయి జీవ్. త్రైలింగస్వామి శిష్యుల్లో ఒకరి కుమార్తె అయిన ఈవిడ, బాగా చిన్నప్పటినుంచి స్వామివారి తరీదు పొందారు. ఈవిడ నలభై ఏళ్ళ పాటు, వరసగా బదరీనాథ్, కేదారనాథ్, అమరనాథ్, పశుపతినాథ్ క్షేత్రాల దగ్గరి హిమాలయ గుహల్లో ఏకాంతంగా నివసించారు. 1826 లో పుట్టిన ఈ బ్రహ్మచారిణికి ఇప్పుడు నూరేళ్ళకి మించి ఉంటాయి. అయితే ఈవిడ, వయస్సు పైబడినట్టు కనిపించరు; నల్లటి జుట్టూ ముక్కులవంటి పలువరసా ఆశ్చర్యకరమైన దార్శన్యమూ నిలుపు

1. త్రైలింగస్వామి, తదితర సిద్ధపురుషుల జీవితాలు మనకు ఏనుక్రిస్తు మాటల్ని జ్ఞాపకం చేస్తాయి: "నమ్మేవాళ్ళనే ఈ సూరసలు అనుసరించి వస్తాయి. నా పేరు [కూటస్థ భైతన్యం] మీద వాళ్ళు దెయ్యాల్ని విడిచిస్తారు; వాళ్ళ కొత్త భాషలో మాట్లాడతారు; పాముల్ని ఎత్తి పట్టుకుంటారు; వాళ్ళ ప్రాణాంతకమైనది ఏదీ తాగినా, అది వాళ్ళకి హాని చెయ్యదు; వాళ్ళు జబ్బు మనుషుల మీద చేతులు వేస్తారు, వాళ్ళు కోలుకుంటారు." - మార్కు. 16 : 17-18 (బైబిలు).

కొన్నారు. కొన్నేళ్ళకోసారి ఈవిడ, నియతకాలికంగా జరిగే పుష్కరాల్లో పాల్గొదానికని, ఏకాంతవాసం నుంచి బయటికి వస్తూ ఉంటారు.

ఈ సాధ్వి లాహిరీ మహాశయుల దర్శనానికి తరచు వెళ్తు ఉండే వారు. ఒకనాడు ఈవిడ, కలకత్తాకు దగ్గరలో ఉన్న బారక్ పూర్ పేటలో లాహిరీ మహాశయుల పక్కన కూర్చుని ఉండగా, మహాగురువులైన బాబాజీ, మెల్లగా గదిలోకి వచ్చి తామిద్దరితోటే ముచ్చటించారని ఆవిడ చెప్పారు. “అమరులైన ఆ మహాగురువులు అప్పగొక తడిబట్ట కట్టుకుని ఉన్నారు. ఏట్లో ఒక మునక వేసి అప్పుడే వచ్చినట్టు,” అంటూ జ్ఞాపకం చేసుకున్నారు. “ఆధ్యాత్మికోపదేశం ఒకటి చేసి నన్ను దీవించారు వారు.”

ఒకానొక సందర్భంలో త్రైలింగస్వామి కాశీలో, లాహిరీ మహాశయులకు ఒక బహిరంగ సమావేశంలో గౌరవాభినందనలు తెలపడం కోసం తమ మౌనప్రతాన్ని విరమించారు. త్రైలింగస్వామి శిష్యుల్లో ఒకరు దీనికి అభ్యంతరం తెలిపారు.

“గురుదేవా, తాము స్వామిలూ సన్యాసులూ అయి ఉండి, ఒక గృహస్థుకు అంత గౌరవం ఎందుకివ్వాలి?”

దానికి త్రైలింగస్వామి జవాబు ఇచ్చారు, “నాయనా, లాహిరీ మహాశయులు దివ్యమార్గాల కిశోరం లాంటివారు : ఆ జగన్నాత తనని ఎక్కడ ఉంచితే అక్కడే ఉంటున్నారు. దేని కోసం నేను— నా గోచీ గుడ్డతో సహా— ప్రతిదీ విడిచిపెట్టేశానో, ఆ పరిపూర్ణ సాక్షాత్కారాన్ని ఆయన సంసారిగా తమ పాత్ర తాము విద్యుక్తంగా నిర్వహిస్తునే సిద్ధింప చేసుకున్నారు.

అధ్యాయం : 32

చనిపోయిన రాముణ్ణి బతికించడం

“ఇప్పుడు రాజులు అనే ఆయన జబ్బుగా ఉన్నాడు .. ఆ సంగతి ఏను విన్నప్పుడు, ‘ఈ జబ్బు చావు కోసం వచ్చింది కాదు; దేవుడి మహిమ కోసం, దానివల్ల దేవుని కుమారుడు కూడా మహిమాన్వితుడు కావడం కోసం వచ్చింది’, అన్నాడు.”

శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు ఒకనాడు వెచ్చటి బొద్దుటి వేళ, శ్రీరాంపూర్ ఆశ్రమం బాల్కనీలో, క్రైస్తవ పవిత్రగ్రంథాల్ని వ్యాఖ్యానిస్తూ ఉన్నారు. గురుదేవుల ఓతర శిష్యులు కొందరితోబాటు నేను కూడా, కొద్దిమంది మారాంటి విద్యార్థులతో అక్కడున్నాను.

“ఈ సందర్భంలో ఏను, తనను దేవుడి కుమారుడుగా చెప్పుకున్నాడు. ఆయన నిజంగా దేవుడితో ఏకాత్ముడయి ఉన్నప్పటికీ, ఇక్కడ ఆయన ప్రస్తావనకు వ్యక్తిపరంకాని గంభీరమైన ప్రాముఖ్యం ఉంది,” అని వివరించారు మా గురుదేవులు. “దేవుడి కుమారుడంటే, సునిషీలో ఉన్న కూటస్థ చైతన్యం లేదా దివ్యచైతన్యం. ‘మర్త్య’ దెవడూ దేవుణ్ణి మహిమాన్వితుణ్ణి చెయ్యలేడు. మానవుడు తన సృష్టికర్తకు ఇయ్యగల ఒకే ఒక గౌరవమల్లా, ఆయన్ని అన్వేషించడం; మానవుడు తనకి

తెలియని అమూర్తత్వాన్ని మహిమాన్వితం చెయ్యలేడు. ఋషుల తలల చుట్టూ ఉండే 'దివ్యప్రభ' లేదా కాంతి పరివేషం, దైవారాధన చెయ్యడానికి వారికి గల శక్తికి ప్రతీకాత్మక సాక్ష్యం.

చనిపోయిన లాజరు తిరిగి లేవడానికి సంబంధించిన అద్భుతకథను చదవడం శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు కొనసాగించారు. కథ ముగిసిన తరువాత చాలాసేపు మానం వహించారు ; పరిశుద్ధ గ్రంథం ఆయన మోకాల్చిపేద, తెరిచే ఉంది.

“నాకు కూడా అలాటి ఆలోచిక ఘటన ఒకటి చూసే భాగ్యం కలిగింది,” అన్నారు మా గురుదేవులు చివరికి, గంభీర భావయుక్తంగా. “లాహరీ మహాశయులు, నా స్నేహితుణ్ణి ఒకణ్ణి, చచ్చిపోయిన తరువాత మళ్ళీ బతికించారు.”

నా పక్కనున్న కుర్రవాళ్ళు గాఢమైన ఆసక్తితో చిరునవ్వు నవ్వారు. ప్రత్యేకంగా గురుదేవుల వేదాంతం ఒకటే కాకుండా, ఆయన తమ గురువుగారి దగ్గర పొందిన అద్భుతమైన అనుభవాల్ని గురించిన ఏ కథ అయినా సరే, శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారి చేత చెప్పించుకుని, విని ఆనందించడానికి నాలో కూడా కుర్రతనపు కోరిక ఇంకా తొంగి చూస్తూనే ఉంది.

“నా స్నేహితుడు రాముడూ, నేనూ ఒకరిని విడిచి ఒకరం ఉండే వాళ్ళం కాము,” అంటూ మొదలుపెట్టారు గురుదేవులు. “అతను సిగ్గరీ, ఒంటరితనం కోడేవాడూ కావడంవల్ల, పగటి శిష్యబృందం ఉండని నడిరాత్రికి వేకువకూ మధ్య మా సమయంలోనే గురువుగారు— లాహరీ మహాశయుల్ని దర్శించడానికి వస్తూండేవాడు. నేను రాముడికి ప్రాణ స్నేహితుణ్ణి కావడంచేత, తన గాఢమైన ఆధ్యాత్మికానుభవాల్ని చాలా చుట్టూకు నాకు చెబుతూ ఉండేవాడు. అదర్శవంతమైన అతని పాంగత్యంలో

నాకు ఉత్తేజం కలిగింది.” మా గురుదేవుల ముఖం పాత జ్ఞాపకాలతో మార్గవమయింది.

“రాముడికి అకస్మాత్తుగా తీవ్రమైన పరీక్ష పెట్టడం జరిగింది,” అంటూ చెప్పారు శ్రీయంకేశ్వర్ గారు. “అతనికి ఏషియాటిక్ కలరా జబ్బు వచ్చింది. జబ్బు తీవ్రంగా ఉన్న సమయాల్లో వైద్యుల సేవ పొందడానికి మా గురువుగారు ఎన్నడూ అభ్యంతరం పెట్టలేదు కాబట్టి, ఇద్దరు ప్రత్యేక వైద్యనిపుణులను పిలిపడం జరిగింది. జబ్బు మనిషికి ఆదరా బాదరాగా ఉపచారం చేస్తున్న సమయంలో, లాహిరీ మహాశయుల్ని సహాయం చెయ్యమని గాఢంగా ప్రార్థిస్తూ ఉండేవాణ్ణి. ఆయన ఇంటికి ఉరికి, ఏడుస్తూ పరిస్థితి విన్నవించాను.

“‘రాముణ్ణి దాక్షర్లు చూస్తున్నారు గదా ; బాగవుతాడు.’ అంటూ మా గురువుగారు కులాసాగా చిరునవ్వు నవ్వారు.

“గుండె తేలికపడి, నేను తిరిగి మా స్నేహితుడి దగ్గరికి వెళ్ళాను. వెళ్ళి చూసేసరికి, అతను కొనకొపిరితో ఉన్నాడు.

“‘గంటా రెండుగంటలకన్న బలకడు’ అన్నాడొక వైద్యుడు నాతో, నిస్సృహ వ్యక్తం చేస్తూ. మళ్ళీ లాహిరీ మహాశయుల దగ్గరికి పరిగెత్తాను.

“‘వైద్యులు చిత్తశుద్ధితో పనిచేసేవాళ్ళు. రాముడు బాగవుతాడని నా నమ్మకం.’ గురువుగారు కులాసాగా పంపించేవారు నన్ను.

“నేను రాముడిదగ్గరికి తిరిగి వెళ్ళేసరికి, అప్పటికే దాక్షర్లు వెళ్ళిపోయారు. వాళ్ళలో ఒకాయన నా కోరిక రాని పెట్టాడు : ‘మాకు చేత నయినంతా చేశాం ; కాని ఇతని పరిస్థితి అశాశ్వతంగా లేదు.’

“మా స్నేహితుడిలో నిజంగా చావుకళ కనిపిస్తోంది. లాహిరీ మహాశయుల మాటలు నిజం కాకుండా ఎలా పోగలవో నాకు అర్థంకాలేదు; అయినా, త్వరత్వరగా కడబడుతున్న రాముడి ప్రాణం, ‘అంతా అయి పోయింది,’ అంటూ మనస్సుకు సూచిస్తూనే ఉంది. ఆ విధంగా నేను, విశ్వాస శంకలనే ఆటుపోటు కెరటాలమధ్య అల్లాడిపోతూ, నేను చెయ్యి గలిగినంత బాగా, అతనికి ఉపచారం చేశాను. అతను ఉద్రేకపడి ఇలా అరిచాడు ;

“‘యు క్షేత్ర్వర్, గురువుగారి దగ్గరికి వెళ్ళి, నేను పోయానని చెప్పు. అంత్యక్రియలు జరిగేలోగా నా దేహాన్ని దీవించమని అడుగు.’ ఈ మాటలతో రాముడు బరువుగా నిట్టూర్చి ప్రాణం విడిచాడు.

“నేను ఒక గంటసేపు అతని మంచం దగ్గర ఏడ్చాను. ఎప్పుడూ ప్రశాంతిని కోరుకునే అతడు, ఇప్పుడు చావులో పూర్తి చిరశాంతి పొందాడు. ఇంకో సహాధ్యాయి లోపలికి వచ్చాడు ; నేను తిరిగి వచ్చేదాకా అతన్ని ఇంట్లో ఉండమని చెప్పాను. సగం దిమ్మెరపోయి, కాళ్ళిడ్చు కుంటూ గురుదేవుల నివాసానికి మళ్ళీ వెళ్ళాను.

“‘రాముడెలా ఉన్నా డిప్పుడు?’ లాహిరీ మహాశయుల ముఖంలో చిరునవ్వులు విరుస్తున్నాయి.

“‘మహాశయా, ఎలా ఉన్నాడో మీరే కాస్సేపట్లో చూస్తారు, అంటూ ఆవేశం వెళ్ళగక్కాను. ‘ఇంకొన్ని గంటల్లో, స్మశానానికి తీసి కెళ్ళే ముందు అతని కట్టెను చూద్దురుగాని,’ అంటూ వలవలా ఏడ్చేశాను.

“‘యు క్షేత్ర్వర్, మనసు బిక్కబట్టుకో, ప్రశాంతంగా కూర్చుని ధ్యానం చెయ్యి.’ గురుదేవులు సమాధిలోకి వెళ్ళిపోయారు. మధ్యాహ్నం, తాత్తి ఎడతెగని మౌనంలోనే గడిచిపోయాయి ; నేను మనస్సు కుదుట బరువుకోడానికి ఎంత గింజుకున్నా ఫలితం లేకపోయింది.

తెల్ల వారగట్ట లాహిరీ మహాశయులు ఓదార్పుగా నావేపు చూశారు. 'నువ్వొకా ఆందోళనగానే ఉన్నట్టు చూస్తున్నాను. రాముడికి ఏదో ఒక మందురూపంలో ప్రత్యక్ష సాధనం ఒకటి నా నుంచి ఆశిస్తున్నట్టు నన్నునే ఎందుకు చెప్పలేదు?' అంటూ గురువుగారు, ముడి ఆముదం పోసిఉన్న దీపం ప్రమిదెవేపు చూపించారు. 'ఆ ప్రమిదెలో ఉన్న చమురుతో ఒక చిన్న సీసా నింపుకో; ఏడు చుక్కలు రాముడి నోట్లో వెయ్యి.'

"గురువేవా! ఆతను నిన్న మధ్యాహ్నమనగా చచ్చిపోయాడు. ఇప్పుడీ చమురు తీసికెళ్ళి లాభమేమిటి?' అంటూ అభ్యంతరం చెప్పాను.

"పరవాలేదు, నేను చెప్పినట్టు చెయ్యి.' మా గురువుగారి ఉల్లాసం నాకు అర్థంకాకుండా ఉంది; అప్పటికింకా నేను, సంతాపంనుంచి తేరుకో లేదు. కొంచెం చమురు పోసుకుని రాముడి బసకు వెళ్ళాను.

"నా స్నేహితుడి శరీరం పురుష్యపు పిడికిలిలో, బిర్రబిగిసి ఉండడం చూశాను. అతని భయంకర స్థితిని పట్టించుకోకుండా, నా కుడి చేతి చూపుడు వేలితో అతని పెదవులు తెరిచి, ఎడం చేత్తో ఒక బిర్రడా తీసుకుని గిట్టగరుచుకున్న పక్కమీద ఒక్కొక్క చుక్క చమురు వేశాను. చల్లటి పెదవులకు ఏడో చుక్క తగిలేసరికి, రాముడు గజగజా వణికి పోయాడు. అతను విడ్డూరంగా లేచి కూర్చుంటూ ఉండగా అరికాళ్ళనుంచి తలదాకా ఉన్న కందరాలన్నీ ఒక్కసారి కదలబారిపోయాయి.

"ఒక ప్రచండ కాంతిలో లాహిరీ మహాశయుల్ని చూశాను,' అని అరిచాడతను. 'ఆయన సూర్యుడిలా వెలిగిపోతున్నారు. "లే, నీ నిద్ర కట్టిపెట్టు," అని నన్ను ఆజ్ఞాపించారు. "యత్తేశ్వరతో బాటు వచ్చి నన్ను కలుసుకో."

"రాముడు బట్టలు కట్టుకోడం, ప్రాణాంతీనన బిల్లు తరవాత

కూడా గురువుగారింటికి నడిచిరావడానికి తగినంత బలంగా ఉండడం చూసి నా కళ్ళని నేను నమ్మలేకపోయాను. అక్కడతను, కృతజ్ఞతా పూర్వకంగా కన్నీళ్ళు విడుస్తూ, లాహిరీ మహాశయుల ముందు సాగిల బడ్డాడు.

“గురువుగారు ఉల్లాసంతో తన్మయులయ్యారు. ఆయన కళ్ళు నావేపు కొంటెగా చూస్తూ మిలమిల మెరిశాయి.

“‘యు క్షేత్రర్, ఇకనుంచి నువ్వు ఎక్కడికెళ్ళినా, ఓ ఆముదం సీసా తప్పకుండా తీసుకువెళ్ళడం మానవుగదా ! నువ్వు శవాన్ని చూసి నవ్వుడల్లా ఈ చమరు వేసెయ్యి. ఏడు చుక్కల ఆ దీపం చమరు యముడి బలాన్ని తప్పకుండా భగ్నం చెయ్యవలసిందే!’

“‘గురూజీ, నన్ను వేళాకోళం చేస్తున్నారు. నా కర్థం కావడం లేదు ; నా పొరపాటు ఎక్కడ ఉందో చూపించండి.’

“‘రాముడు బాగవులాదని నేను నీకు రెండుసార్లు చెప్పాను ; అయినా నువ్వు నన్ను పూర్తిగా నమ్మలేకపోయావు,’ అని విప్పి చెప్పారు లాహిరీ మహాశయులు. ‘డాక్టర్లు ఆతనికి నయం చెయ్యగలుగుతారని నా ఉద్దేశం కాదు. వాళ్ళు హాజరుగా ఉన్నారనే నేను చెప్పింది. నేను డాక్టర్లతో జోక్లో చేసుకోదలుచుకోలేదు ; వాళ్ళుచూడా బతకాలి కదా మరి.’ ఆనందం ప్రతిధ్వనించే స్వరంలో మా గురువుగారు ఇంకా ఇలా అన్నారు, ‘ఎప్పటికీ ఇది తెలుసుకో ; డాక్టరు ఉండుగాక, లేకపోవుగాక, సర్వశక్తిమంతుడైన పరమాత్మ ఎవ్వరికయినా నయం చెయ్యగలడు.’

“‘నా పొరపాటు తెలిసి వచ్చిందండి,’ అని పశ్చాత్తాపంతో నా తప్పు ఒప్పుకున్నాను. ‘మీ రనే చిన్న మాటకు బ్రహ్మాండం యావత్తు కట్టుబడి ఉంటుందని ఇప్పుడు తెలిసింది.’”

శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు ఈ అద్భుతకథ ముగించగానే, రాంచీ కుర్ర వాళ్ళలో ఒకడు, ఒక ప్రశ్న అడగడానికి సాహసించాడు. పైగా, ఒక పిల్లవాడు ఆ ప్రశ్న వెయ్యడం ఇంకా సహజం.

“మహాశయా, మీ గురువుగారు ఆమాదం ఎందుకు పంపారండి?” అని అడిగాడు.

“అబ్బాయ్, ఆ చమురు ఇవ్వడానికి ప్రత్యేకమైన అర్థం ఏమీ లేదు. నేను వారి దగ్గరనుంచి భౌతికమైనదేదో ఆశించినందువల్ల లాహిరీ మహాశయులు, నాలో ఇంకా ఎక్కువ విశ్వాసాన్ని మేలుకొలపడానికి, వస్తురూపమైన చిహ్నంగా, దగ్గరిలో ఉన్న చమురును ఎన్నుకున్నారు. నేను కొంతవరకు శంకించినందువల్ల, ఆయన రాముణ్ణి చనిపోనిచ్చారు. కాని, మామూలుగా చివర వచ్చే మరణమనే జబ్బును రాముడికి నయం చెయ్యవలసి వచ్చినా కూడా, గురువుగారు తమ శిష్యుడు బాగవుతాడని చెప్పారు కాబట్టి అతడు బాగయి తీరాలని ఆయనకు తెలుసు!”

శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు పిల్లకాయల్ని పంపేసి, నాకు తమ పాదాల దగ్గర ఉన్న గొంగడి ఆసనం చూపించారు.

అసాధారణమైన గాంభీర్యంతో ఆయన ఇలా అన్నారు, “యోగా నందా, పుట్టినప్పటినుంచి నీ చుట్టూ, లాహిరీ మహాశయుల ప్రత్యక్ష శిష్యులు ఉంటూ ఉన్నారు. ఆ మహాగురువులు, మహిమాన్వితమైన తమ జీవితం కొంతవరకు ఏకాంతంలో గడిపారు; పైగా, తమ ఉపదేశాల ప్రచారం కోసం ఎటువంటి సంస్థ నెలకొల్పడానికయినా ఆయన గట్టిగా అనుమతి నిరాకరిస్తూ వచ్చారు. అయినా విశిష్టమైన జోస్యం ఒకటి చెప్పారు.

“నేను పోయిన తరువాత నుమారు ఏటై ఏళ్ళకి, పడమటిదేశాల్లో

యోగవిద్య పట్ల కలగబోయే గాఢమైన ఆసక్తి కారణంగా, నా జీవిత పృథ్వాంతం ఒకటి రాయడం జరుగుతుంది. యోగవిద్యా సందేశం తుగ్గో శాన్ని చుట్టేస్తుంది. సర్వమానవ సోదరత్వాన్ని - అంటే, మానవజాతి ఏకైక పరమపిత ప్రత్యక్షదర్శనం మీద ఆధారపడ్డ ఐకమత్యాన్ని - నెలకొల్పడానికి తోడ్పడుతుందది,' అని చెప్పారు.

"నాయనా, యోగానందా, ఆ సందేశాన్ని వ్యాప్తి చెయ్యడంలోనూ ఆయన పవిత్ర జీవితాన్ని గురించి రాయడంలోనూ నీ వంతు పని నువ్వు చెయ్యాలి," అన్నారు.

1895 లో లాహిరీ మహాశయులు పోయిన తరువాత, ఈ పుస్తకం పూర్తి అయిన 1945 సంవత్సరానికి ఏబై ఏళ్ళు గతించాయి. పైగా ఈ 1945 సంవత్సరమే యాదృచ్ఛికంగా, విప్లవాత్మకమైన అణుశక్తుల నూతన యుగాన్ని ప్రవేశపెట్టడం గమనించి చకితుణ్ణి కాకుండా ఉండ లేను. ఆలోచనాశీలమైన మనస్సులన్నీ ఇప్పుడు, ముందెన్నడూ లేనంతగా శాంతిసోదరత్వాల తక్షణ సమస్యలవేపు మళ్ళుతున్నాయి; అది జరగని నాడు, భౌతిక బలాన్ని వినియోగించడం ఇంకా కొనసాగిస్తూనే ఉంటే, సమస్యలతోబాటు మనుషులందరినీ కూడా చుడిచిపెట్టేస్తుందది.

కాలప్రభావంవల్లనో, బాంబువల్లనో, మానవజాతి దాని నిర్మాణాలూ నామరూపాలు లేకుండా మాయమయినప్పటికీ సూర్యుడు తన గతి తప్పడు; చక్రాలు యథావిధిగా మింటిని కావలికాస్తూనే ఉంటాయి. విశ్వ నియమాన్ని తాత్కాలికంగా నిలుపుదల చెయ్యడంకాని, మార్చడంకాని సాధ్యం కాదు; మానవుడు దాంతో సామరస్యం పొందితే మంచిది. ఈ బ్రహ్మాండం, బలానికి వ్యతిరేకమయితే, సూర్యుడు అంతరిక్షంలో ఇతర గోళాలతో యుద్ధానికి తలపడకుండా, నక్షత్రాలు తమ చిన్నారి ఏలుబడి సాగించడానికి అవకాశ మివ్వడం కోసం విధివిధేయంగా శ్రమిస్తుంటే

మనం ఆయుధాన్ని పిడికిట బట్టడంవల్ల లాభమేమిటి? దాంట్లోంచి నిజంగా శాంతి ఏమయినా వస్తుందా? విశ్వస్థాయువులకు బలం చేకూర్చేసి సుహృద్భావమే కాని క్రౌర్యం కాదు; శాంతిగా జీవించే మానవజాతి అనంతమైన విజయఫలాల్ని తెలుసుకుంటుంది; ఈ ఫలాలు, నెత్తుటి నేలలో పెంచి పోషించిన వేటికన్నయినా మధురంగానే ఉంటాయి.

కార్యసాధకమైన ఐక్యరాజ్య సమితి, మానవ హృదయాల సహజ, అనామిక సమితిగా ఉంటుంది. ప్రాపంచిక వేదన ఉపశమనానికి అవసరమైన ఔదార్య సానుభూతులూ సునిశిత అంతర్దృష్టి మానవుల గాఢ తమమైన ఏకత్వాన్ని - అంటే, దేవుడితోగల సంబంధాన్ని గురించిన పరిజ్ఞానంవల్లనే కాని, కేవలం భిన్నత్వాలగురించి జరిపే బుద్ధిపరమైన పర్యాయలోచనంవల్ల సిద్ధించవు. సోదరత్వం ద్వారా శాంతి స్థాపన అనే ప్రపంచ పరమోన్నత ఆదర్శాన్ని సాధించడానికి, పరమాత్మతో జీవాత్మకు ఐక్యానుసంధానం చేకూర్చే యోగశాస్త్రం కాలక్రమాన అన్ని దేశాల్లోనూ అందరు జనులకూ వ్యాపిస్తుంది.

భారతదేశానికి మరే ఇతరదేశం కన్నా ప్రాచీనమైన నాగరికత ఉన్నప్పటికీ దాని మనుగడలోని అద్భుతలీల, ఏ విధంగా చూసినా యాదృచ్ఛిక మేమీ కాదనీ, భారతదేశం ప్రతి తరంలోనూ తానుకన్న మహాపురుషుల ద్వారా అందించిన శాశ్వత సత్యాలమీద భక్తివల్ల చేకూరిన విజయాలలోని తార్కికమైన ఒక సంఘటనేననీ గమనించిన చారిత్రకులు మృగ్యం. కేవలం మనుగడ కొనసాగుతుండడంద్వారాను, యుగాలు (ఎన్ని యుగాలో, తలమాసిన పండితులు మనకి నిజంగా చెప్పగలరా?) గతించినా తాను గతించకపోవడం ద్వారాను భారతదేశం, కాలం సవాలుకు ఏ దేశప్రజలూ ఇయ్యజాలని సరైన సమాధానం ఇచ్చింది.

బైబిలులోని ఒక కథలో ఆబ్రహాం, ప్రభువును¹ ప్రార్థిస్తూ, సోదోమ్ నగరంలో పదిమంది ధర్మపరులు కనిపించినట్లయితే ఆ నగరాన్ని నాశనం చెయ్యకుండా విడిచిపెట్టమని విన్నపం చేశాడు. దానికి సమాధానంగా ప్రభువు “ఆ పదిమంది గురించి నేను దాన్ని నాశనం చెయ్యను,” అన్నాడు. ఈ కథకు, భారతదేశం కాలగర్భంలో కలిసి విస్మృతమైపోకుండా తప్పించుకోడాన్నిబట్టి, కొత్త అర్థం వస్తుంది. యుద్ధతంత్రాల్లో నైపుణ్యం కలిగి, ఒకప్పుడు భారతదేశానికి సమకాలి కంగా వర్ధిల్లిన ప్రాచీన ఈజిప్టు, బాబిలోనియా, గ్రీసు, రోముల బలిష్ఠ సామ్రాజ్యాలు గతించిపోయాయి.

దేశం బతికేది తన భౌతిక ఉపలబ్ధులవల్ల కాక, అక్కడి మహా పురుషులవల్లనే నన్ను సంగతి ప్రభువిచ్చిన సమాధానంలో స్పష్టమవుతోంది.

అర్థభాగం ముగియకముందే రెండుసార్లు రక్తరంజితమైన ఈ ఇరవయ్యో శతాబ్దంలో ఆ దివ్యవాక్కులు మళ్ళీ వినిపించుగాక : లంచానికి లోబడని న్యాయమూర్తి— ఆ భగవంతుడి దృష్టిలో గొప్పవాళ్ళనిపించుకోదగ్గ పదిమందిని కన్న ఏ దేశమూ నశింపు ఎరగదు.

అటువంటి ప్రేరణల్ని మన్నిస్తూ భారతదేశం, కాలం కొదోలాల్ని అనేకం ఎదుర్కోడంలో తానేమీ తెలివితక్కువది కాదని నిరూపించుకుంది అత్మసాక్షాత్కారసిద్ధి పొందిన ప్రతిదేశపు మహానుభావులూ ఇక్కడి నేలను పావనం చేశారు. లాహిరీ మహాశయులూ, శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారి వంటి ఆధునిక ఋషీశ్వరులు, మానవుడి సుఖానికి దేశం దీర్ఘాయుష్యానికి అత్మసాక్షాత్కార సాధక శాస్త్రమయిన యోగవిద్యాపరిజ్ఞానం ప్రాణావశ్యకమైనదని ఎలుగెత్తి చాటుతారు.

లాహరీ మహాశయుల జీవితాన్ని గురించి ఆయన విశ్వజనీన సిద్ధాంతం గురించి ఇంతవరకు అచ్చులో వచ్చిన సమాచారం చాలా స్వల్పం. మూడు దశాబ్దాలుగా నేను, భారతదేశంలోనూ అమెరికాలోనూ యూరప్ లోనూ, వారిచ్చిన ముక్తిప్రదమైన యోగసందేశం పట్ల గాఢమైన, హృదయపూర్వకమైన ఆసక్తి ఉండడం గమనిస్తూ వచ్చాను. ఈనాడు, ముందే ఆయన జోస్యం పలికినట్లు, ఆ యోగీశ్వరుల జీవితాన్ని గురించిన లిఖిత వృత్తాంతం ఒకటి అవసరమంది.¹

లాహరీ మహాశయులు 1828 సెప్టెంబరు 30 తేదీన, సనాతన పాఠంపర్యం గల ధర్మవిస్తాపరమైన బ్రాహ్మణ కుటుంబంలో జన్మించారు. ఈయన జన్మస్థలం ముర్బీ గ్రామం; ఇది బెంగాలులో, కృష్ణనగర్ కు దగ్గర నదియా జిల్లాలో ఉంది. ఈయన, శ్రీమతి ముక్తకాళిగారి ఏకైక పుత్రులు. ఈ ఇల్లాలు, పూజ్యులయిన గౌర్ మోహన్ లాహరీగారి రెండో భార్య (మొదటి భార్య, ముగ్గురు కొడుకుల్ని కన్న తరవాత ఒక యాత్రలో మరణించారు). పిల్లవాడి చిన్నతనంలోనే తల్లి కన్నుమూసింది; ఆవిడ, “యోగిరాజు”గా పవిత్ర గ్రంథాల్లో పేర్కొనే శివుడి పరమభక్తులొకరు అర్థవంతమైన యథార్థానికి మించి, ఆవిడగురించి మరేమీ తెలియదు.

లాహరీ మహాశయుల పూర్తి పేరు శ్యామాచరణ్ లాహరీ. చిన్న తనంలో ఈయన ముర్బీలో పెద్దలు కట్టిన ఇంట్లోనే గడిపారు. మూడు వాలుగేశ్వ వయస్సుప్పుడు ఈయన ఇనకలోకి దూరి ఒక విధమైన

1. శ్రీశ్రీ శ్యామాచరణ్ లాహరీ మహాశయ అన్న పేరుతో స్వామి సత్యానంద బెంగాలీలో రాసిన చిన్న జీవిత చరిత్ర 1941 లో వెలువడింది.

ఈ అధ్యాయంలో లాహరీ మహాశయుల్ని గురించి రాయడానికి అందులోంచి కొన్ని భాగాలు అనువాదం చేశాను.

యోగాసనంలో కూర్చుని ఉండడం, తల తప్ప తక్కిన శరీరమంతా ఇసుకలో కప్పబడి ఉండడం తరచు కనిపించేది.

1833 చలికాలంలో, పక్కనున్న జలంగీ నది ప్రవాహమార్గం మళ్ళడంవల్ల లాహిరీ కుటుంబం వారి ఆస్తి ధ్వంసమై గంగానదీ గర్భంలో కలిసిపోయింది. లాహిరీ వంశంవారు కట్టించిన శివాలయం ఒకటి, వారి ఇంటితో బాటుగా, ఏటా కలిసిపోయింది. శివలింగాన్ని మాత్రం భక్తుడొకడు, సుళ్ళు తిరుగుతున్న నీళ్ళలోంచి బయటికి తెచ్చి కొత్త ఆలయంలో ప్రతిష్ఠించాడు ; ఆ చోటి నిప్పుడు ముర్తి శివస్థలమని అంటారు.

గౌర్ మోహన్ లాహిరీగారు వారి కుటుంబమూ ముర్తి విడిచి పెట్టేసి కాశీవాసులయారు. తండ్రిగారు, వెంటనే అక్కడొక శివాలయం నిర్మించారు. వారు వైదికనిష్ఠానుసారంగా గృహస్థ ధర్మం నిర్వర్తించే వారు ; దేవతార్చన, దానం, స్వాధ్యాయం యథావిధిగా చేసేవారు. ధర్మ పరాయణులూ విశాల హృదయులూ వారు. అయితే, ఉపయోగకరమైన ఆధునిక భావప్రవాహాన్ని వారు ఉపేక్షించలేదు.

బాల లాహిరీ, కాశీ అధ్యయన బృందాల్లో హిందీ, ఉర్దూ పాఠాలు నేర్చుకున్నాడు. జయనారాయణ మోషాల్ గారు నడిపిన బడికి వెళ్ళి సంస్కృతం, బెంగాలీ, ఫ్రెంచి, ఇంగ్లీషు నేర్చుకున్నాడు. ఈ బాలయోగి నిశిత వేదాధ్యయనానికి పూనుకొని, నాగభట్టు అనే మహారాష్ట్ర పండితుడితో సహా అనేకమంది బ్రాహ్మణ పండితుల పరిషత్తులకు హాజరయి పవిత్ర గ్రంథాలగురించి వాళ్ళు చేసే చర్చలు వింటూండేవాడు.

శ్యామాచరణుడు దయాళిుడు ; సాధు స్వభావుడు, సాహస యువకుడు ; సహచరులందరికీ ఇష్టుడు. మంచి ఆరోగ్యంగా, బలిష్ఠంగా ఉన్న శరీరానికి ఒడ్డున పొడుగూ ఒకదానికొకటి సరిపడేటట్లు ఉండేవి ; ఈతలోనూ శరీర వ్యాయామంలోనూ అందరినీ మించినవాడు.

క్యామాచరబ్ లాహిరీగారికి 1846 లో శ్రీమతి కాశీమణితో వివాహమయింది. ఈవిడ దేవ్ నారాయణ్ సన్యాల్ గారి కూతురు. ఆదర్శ భారత గృహిణి కాశీమణిగారు, తమ ఇంటి పనులన్నీ సంతోషంగా చేసుకుంటూ అతిథుల్ని ఆదరించడం, బీదవాళ్ళకి సేవ చెయ్యడం వంటి గృహస్థ ధర్మాలు నిర్వహించేవారు. వీరి దాంపత్యఫలాలుగా సౌమ్య మూర్తులయిన ఇద్దరు కొడుకులూ— తిన్ కౌడీ, దుకౌడీ— ఇద్దరు కూతుళ్ళూ పుట్టారు. ఇరవై మూడో ఏట, 1861 లో, లాహిరీ మహాశయులు బ్రిటిష్ గవర్నమెంటువారి మిలిటరీ ఇంజనీరింగ్ డిపార్ట్ మెంటులో ఎకౌంటెంట్ పోస్టు చేబట్టారు. ఉద్యోగకాలంలో ఆయన చాలా పదోన్నతులు పొందారు. ఈ ప్రకారంగా ఆయన, భగవంతుడి దృష్టిలో మహాపురుషులు కావడమే కాకుండా, ప్రపంచంలో ఒక అపీసు ఉద్యోగిగా సామాన్య పాత్ర నిర్వహించిన చిన్న మానవ నాటకంలో కూడా కృతార్థులయ్యారు.

ఆ ఇంజనీరింగ్ డిపార్ట్ మెంటు వారు లాహిరీ మహాశయుల్ని వివిధ సమయాల్లో, గాజీపూర్, మీర్జాపూర్, నైనిటాల్, దానాపూర్, కాశీల్లో ఉన్న తమ ఆఫీసులకు బలిలీ చేశారు. తండ్రిగారు చనిపోయిన తరువాత ఆయనే మొత్తం కుటుంబ సభ్యుల బాధ్యత వహించారు. వాళ్ళకోసం ఆయన, కాశీకి సమీపంలో, వేరుపాటుగా ఉన్న గరుడేశ్వర్ మొహల్లాలో ఒక ఇల్లు కొన్నారు.

కాము ఈ భూమి మీద మళ్ళీ అవతరించడానికి గం ప్రయోజనం నెరవేరడం లాహిరీ మహాశయులు చూసింది, ముప్పైమూడో ఏట. హిమాలయాల్లో రాణీఘాట్ సమీపంలో తమ మహాగురువులు— బాబాజీని కలుసుకొని, వారి దగ్గర క్రియాయోగ దీక్ష పొందారు.

ఈ శుభ సంఘటన జరిగింది లాహిరీ మహాశయుల కొక్కరికే కాదు; మానవజాతి కంతకీ సౌభాగ్య సమయమది. వాడుకలో లోపించి

లేదా చిరకాలంగా అదృశ్యమై ఉన్న సర్వోన్నత యోగవిద్యను మళ్ళీ వెలుగులోకి తెచ్చిన శుభ తరుణమది.

పురాణ కథలో దాహతురుడైన భగీరథుడనే భక్తుడికోసం గంగ,¹

1. హిందువులకు పవిత్ర నది అయిన గంగామాత జలాలు, ఎప్పటికీ హిమాచ్ఛాదితమై ఉండి నిశ్శబ్దం ఆవరించిన హిమాలయాల్లోని ఒక మంచు గుహలో నుంచి పుడతాయి. అనేక శతాబ్దాల కాలంలో వేలాది సామనత్పురుషులు గంగకు సమీపంలో ఉండి ఆనందించారు ; ఆ నదీ తీరాం వెంబడి వారు, శుభాశీస్సుల దివ్యప్రభ ఒకటి విడిచి వెళ్ళారు.

గంగానది కున్య ఒకానొక అసాధారణ గుణం. బహుశా దాని కొక్క దానికే ఉన్న విలక్షణత. నిష్కల్మషత్వం. క్రిముల్ని బలశనివృత్తపోషక మనే మార్పులేని లక్షణంవల్ల, దాంట్లో ఏ సూక్ష్మక్రిములూ బలకవు. అనేక లక్షం మంది హిందువులు, స్నానానికి తాగడానికి ఆ ఏటి నీళ్ళు వాడుతూనే ఉంటారు కాని, దానివల్ల వాళ్ళకి ఎటువంటి హాని కలగదు. ఈ యథార్థం ఆధునిక శాస్త్ర వేత్తలకు విస్మయం కలిగిస్తూ ఉంటుంది. వాళ్ళలో ఒకడు, డా॥ జాన్ హావర్డ్ నార్తాప్-1946 లో రసాయనశాస్త్రంలో నోబెల్ బహుమతి పొందిన వారిలో ఒకడు. ఇలా చెప్పాడు : “గంగానదిలో కాలుష్యాలు చాలా కలుస్తాయని మనకి తెలుసు. అయినా భారతీయులు దాంట్లో నీళ్ళు తాగుతారు ; దాంట్లో ఈతలాడతారు ; అయినా జబ్బుపడ్డం కనిపించదు,” అంటూ ఆయన, “బహుశా, జీవాణువుక్కు (బాక్టీరియాఫేజ్) ఆ నదిని పరిశుద్ధం చేస్తూ ఉండొచ్చు,” నని అశాభావం వెలిబుచ్చాడు.

ప్రాకృతిక దృగ్విషయాలన్నిటిపట్లా వేదాలు పూజ్యభావం పొదుకొలుపుతాయి. సెంట్రల్ ప్రాన్సిన్ ఆఫ్ అసిసీ, “ఎంతో ఉపయోగకరంగా, వినయంగా, పవిత్రంగా, అమూల్యంగా ఉన్న మన ‘సోదరి నీటి’ని సృష్టించినందుకు, ప్రభువుకు జయమవుగాక !” అంటూ కీర్తించడాన్ని భక్తినిరతుడైన హిందువు చక్కగా అర్థం చేసుకుంటాడు.

అకాశం నుంచి భూమికి దిగివచ్చి దివ్యజలాలందించినట్లు, 1881 లో క్రియాయోగమనే స్వర్గంగ, హిమాలయ రహస్య గవ్వారం నుంచి సామాన్య జనపదాలకు ప్రవహించడం మొదలుపెట్టింది.

ఆధ్యాయం : 33

ఆధునిక భారతీయ యోగీశ్వరులు బాబాజీ

బదరినారాయణ జేతానికి సమీపంలో ఉన్న ఉతర హిమగిరి శిఖర పాతం, బాబాజీ ఉనికితో ఈనాటికి పునీతమవుతున్నది. బాబాజీ రాహిరి మహాశయుల గురుదేవులు. ఏకాంతవాసులైన ఈ మహానుభావులు అనేక శతాబ్దాలుగా— బహుశా అనేక సహస్రాబ్దాలుగా— తమ భౌతికరూపాన్ని నిలుపుకొంటున్నారు. మరణించిని బాబాజీ అవతార పురుషులు. సంస్కృతంలో అవతరించడం అంటే, “కిందికి దిగడం” అని అర్థం. అవతార శబ్దంలో ‘అవ’ అనే ఉపసర్గకు “కిందికి” అనీ, ‘తృ’ అనే దాతువుకు “దాటడం” అనీ అర్థాలు. హిందూ పవిత్ర గ్రంథాల్లో ఈ అవతార శబ్దం, దైవం భౌతిక శరీరం రూపంలోకి దిగిరావడం అన్న అర్థాన్ని సూచిస్తుంది.

“బాబాజీ ఆధ్యాత్మిక స్థితి మానవావగాహనకు అందనిది,” అని నాకు వివరించా రొకసారి శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు. “మానవుల కుంతిత దృష్టి, ఈ మహాతీత నక్షత్రంలోకి చొరబారలేదు. అవతార పురుషుడి సంసిద్ధిని చిత్రించబోవడం కూడా వ్యర్థప్రయత్నమవుతుంది. అది అనూహ్యమైనది.”

ఆధ్యాత్మిక ప్రగతిలోని ప్రతి దశనూ ఉపనిషత్తులు సునిశితంగా వర్ణించాయి. సిద్ధుడు (“పరిపూర్ణత పొందినవాడు”) జీవన్ముక్త

(“జీవించి ఉండగానే విముక్తిపొంది ఉన్నవాడు”) స్థితి నుంచి పరాముక్త (“సర్వోత్కృష్ట స్వతంత్రుడు”-మృత్యుంజయుడు) స్థితికి పురోగమించి ఉంటాడు. చివర చెప్పిన ఈ పరాముక్తుడు మాయాబంధంలోంచి జన్మ పరంపరావృత్తిలోంచి పూర్తిగా బయటపడి ఉంటాడు. అందువల్ల పరాముక్తుడయినవాడు తిరిగి భౌతిక శరీరం పొందడమనేది సక్కుతు. ఒకవేళ భౌతిక రూపంలో ఇలా తిరిగి రావడమే సంభవిస్తే అటువంటి వ్యక్తి అక్షరాణా అవతార పురుషుడే; ప్రపంచానికి దివ్యమయిన దీవెనలు కురిపించడానికి వై వనిర్జితమైన సాధనమే. అవతారపురుషుడు విశ్వజనన వ్యవస్థకు బద్ధుడు కాడు; తేజోబింబంగా గోచరించే అతడి పరిశుద్ధదేహం ప్రకృతికి ఏ విధంగానూ ఋణపడి ఉండదు.

సాధారణ దృష్టికి, అవతారమూర్తి రూపంలో ఆసాధారణమైనదేదీ అవుపించకపోవచ్చు. కాని ఒక్కొక్క సందర్భంలో దానికి నీడా పడదు, నేలమీద ఆడుగు జాడా పడదు. అందకారాన్నించి భౌతిక దాస్యాన్నించి పొందిన అంతరిక స్వేచ్ఛకు బాహ్యమైన ప్రతీకలవంటి నిదర్శనాలివి. అటువంటి వై వ-మావపుడొక్కడే చావుపుట్టుకల సాపేక్షతల వెనక ఉన్న సత్యాన్ని ఎరిగి ఉంటాడు. ఎంతగానో అపార్థానికి గురిఅయిన ఉమర్ ఖయ్యాం ‘రుబాయత్’ అనే అమరగ్రంథంలో ఈ విముక్త మానవుణ్ణి గురించి ఇలా గానం చేశాడు :

“అహా, కళలు తరగతి నా ఆనంద చంద్రబింబం,

ఉదయిస్తోంది మళ్ళీ దివ్యేందు బింబం ;

ఎంత తరచుగా ఉదయస్తూ అన్వేషిస్తూ ఉంటుందో ఇకముందు

ఇదే ఉద్యానంలో— వ్యర్థంగా నా కోసం !”¹

1. ఎడ్యర్డ్ పిట్టజిరాట్ అనువాదాన్ని అనుసరించి.

“కళలు తరగని ఆనంద చంద్రబింబం,” అంటే భగవంతుడు ; శాశ్వత ఘనతార ; కాలక్రమ మెన్నడూ తప్పనివాడు. మళ్ళి ఉదయిస్తున్న “దివ్యేంద్రబింబం” అంటే బాహ్యప్రపంచం ; నియంతకాలిక పునరావర్తన నియమానికి బద్ధమయినది. ఈ పారశీకద్రష్ట ఆత్మసాక్షాత్కారం ద్వారా ఈ భూమిమీద నిర్బంధ పునర్జన్మల శృంఖలలు తెంచుకొని శాశ్వతంగా విముక్తి సాధించినవాడు. ఇక్కడ భూమి అన్నది : ప్రకృతి అనే “ఉద్యానం” లేదా మాయ. “ఎంత తరచుగా ఉదయిస్తూ అన్వేషిస్తూ ఉంటుందో ఇక ముందు— వ్యర్థంగా నా కోసం !” సంపూర్ణ సహితమయిన దానికోసం అన్వేషించే విశ్వం ఎంత నిస్సపహ చెందుతుందో పాపం !

క్రీస్తు తన విముక్తినిగురించి మరో రకంగా చెప్పాడు. “ఒకానొక లేఖరి వచ్చి ఆయనతో ఇలా అన్నాడు— స్వామీ, మీరు ఎక్కడికి వెళ్తే ఆక్కడికల్లా మీ తెంటు వస్తాను. అందుకు క్రీస్తు ఇలా అన్నాడు— గుంట నక్కలకు బొర్రె యిన్నాయి ; గాలిలో ఎగిరే పక్షులకు గూళ్ళున్నాయి ; కాని మనుష్య కుమారుడికి తలదాచుకోదానికయినా చోటు లేదు.”¹

అంతటా తానే ఆయి ఉండేటట్లు విస్తరించి ఉన్న క్రీస్తును ఆత్మ సాధనలో తప్ప మరోవిధంగా అనుసరించగలరా ?

కృష్ణుడు, రాముడు, బుద్ధుడు, పతంజలి ప్రాచీన భారతీయ అవతార పురుషులు. దక్షిణ భారతీయ అవతారమూర్తి ఆయిన అగస్త్యుడి గురించి, చెప్పుకోదగ్గంత కావ్యసాహిత్యం తమిళంలో బయలుదేరింది. క్రీస్తు శకారంభానికి ముందూ ఆ తరవాతి శతాబ్దాల్లోనూ కూడా ఈయన ఆలోచిక మతనలు అనేకం ప్రచురించాడు. ఆయన ఈనాటికి భౌతిక రూపాన్ని నిలుపుకొనే ఉన్నట్లు ప్రతీతి.

ప్రత్యేక విధుల నిర్వహణలో ప్రవక్తలకు తోడ్పడ్డమే భారత దేశంలో బాబాజీ ద్యేయం. ఈ విధంగా ఈయన, పవిత్ర గ్రంథాల వగ్గి కరణ ప్రకారం మహావతారు లనిపించుకోడానికి అర్హులు. సన్యాసుల మతామ్నాయాన్ని పునర్వ్యవస్థీకరించిన శంకరాచార్యుల వారికి¹ మధ్య యుగంలో ప్రసిద్ధుడైన గురువు కవీరుకూ తామే యోగదీక్ష ఇచ్చినట్లు చెప్పారు ఈయన. పంగొమ్మిదో శతాబ్దిలో ఈయన శిష్యుల్లో ప్రముఖులు మనకు తెలిసినంతవరకు, విస్మృతమయిన క్రియాయోగాన్ని పునరుద్ధరించిన లాహిరీ మహాశయులు.

బాబాజీకి క్రిస్తుతో ఎప్పడూ సన్నిహిత సంబంధముంటూనే ఉంది. వీరిద్దరూ కలిసి ముక్తిప్రదమయిన స్పందనలను ప్రసరింపజేస్తూనే ఉంటారు. అంతేకాకుండా వీరు, ఈ యుగంలో మోక్షప్రాప్తి కోసం ఒక ఆధ్యాత్మిక ప్రక్రియకు రూపకల్పన చేశారు. ఒకరు సశరీరులుగాను, మరొకరు అశరీరులుగాను ఉన్న ఈ సంపూర్ణ జ్ఞానసిద్ధులు చేసే పని ఏమిటంటే: యథాలనూ జాతివిద్వేషాలనూ మతపరమయిన పక్ష పాతాన్నీ ప్రయోగించినవాళ్ళకే బెడిసికొట్టే భౌతికవాద దుష్పరిణామా లనూ విడిచిపెట్టవలసిందిగా ప్రపంచ దేశాలను ప్రోత్సహించడం. ఆధునిక యుగ ధోరణి బాబాజీకి బాగా తెలుసు; ముఖ్యంగా పాశ్చాత్య నాగరికత లోని క్లిష్టతల ప్రభావం ఇంకా బాగా తెలుసు. అంతేకాదు, యోగపర మయిన ఆత్మవిమోచన పద్ధతులను ప్రాచ్య, పాశ్చాత్య దేశాలన్నిటా సమంగా వ్యాప్తి చెయ్యవలసిన అవసరాన్ని గ్రహించారాయన.

1. చారిత్రకంగా గోవిందయతి శిష్యులని తెలుస్తున్న శంకరులు, కాశీలో బాబాజీ దగ్గర క్రియాయోగ దీక్ష పొందారు. ఈ వృత్తాంతం లాహిరీ మహాశయుల తోను, స్వామి కేవలానందగారికోను ముచ్చటైనూ బాబాజీ, ఈ అద్వైతవాదితో సమాగమనానికి సంబంధించిన ఆకర్షకమయిన వివరాలు అనేకం చెప్పారు.

బాబాజీని గురించి ఎక్కడా ఎటువంటి చారిత్రక ప్రస్తావనా లేక
 పోయినందుకు మనం ఆశ్చర్యపోనక్కరలేదు. ఈ పరమోత్కృష్ట గురు
 దేవులు ఏ శతాబ్దిలోనూ ఎన్నడూ బహిరంగంగా దర్శనమియ్యలేదు.
 తప్పదు వ్యాఖ్యానాలు చేసే ప్రచారాదంబరాలికి వీరి. సహస్ర చర్చ
 ప్రణాళికలో స్థానం లేదు. ఏకైక నీరవశక్తి అయిన సృష్టికర్త మాదిరి
 గానే బాబాజీ విప్రములయి మరుగున ఉండి పనిచేస్తూ ఉంటారు.

క్రీస్తు, కృష్ణుడు వంటి మహాప్రవక్తలు ఒకానొక విలక్షణమయిన
 ఆసక్తికరమయిన ప్రయోజనంతోనూ భూమికి ఆవతరిస్తూ ఉంటారు ;
 వచ్చిన పని నెరవేరడంతోదే నిష్క్రమిస్తూ ఉంటారు. బాబాజీవంటి ఇతర
 అవతారపురుషులు, చరిత్రలో ప్రసిద్ధికెక్కి ప్రముఖమైన ఒక మహా
 సంఘటనకు కాక, కొన్ని శతాబ్దాల తరబడి నిదానంగా సాగే మానవ పరి
 జామాత్యక ప్రగతికి సంబంధించిన పని చేపడతారు. అటువంటి మహా
పురుషులు ఆనవామాన్యం స్థూలదృష్టికి అతీతంగా తెర మరుగున ఉంటారు.
 ఇచ్చానుసారంగా కనుమరచగనే శక్తి వారికి ఉంటుంది. ఈ కారణాలవల్లా
 తమనుగురించి ఎవరికీ ఏమీ చెప్పవద్దని శిష్యుల్ని మామూలుగా హెచ్చ
 రిస్తూ ఉండడంవల్లా ఇటువంటి ఆధ్యాత్మిక మహామీరు సర్వభులు ప్రపం
 చానికి అజ్ఞాతంగానే ఉండిపోతారు. ఈ పుటల్లో నేను ఇయ్యదలచినది
 కేవలం, బాబాజీ జీవితాన్ని గురించిన సూచన మాత్రమే ; బహిరంగంగా
 తెలిపడానికి తగినవీ సహాయకరమైనవీ అని బాబాజీ తలచిన కొన్ని
 వాస్తవాలు మాత్రమే.

బాబాజీ కుటుంబాన్ని గురించికాని, జన్మస్థలాన్ని గురించికాని రచ
 యితకు ప్రీతిపాత్రమయే పరిమిత వాస్తవాలేవీ వెల్లడి కాలేదు. ఆయన
 మాట్లాడేది సాధారణంగా హిందీలో ; కాని ఏ భాషలో నయినా అవలీంగా

మాట్లాడ గలరు. ఈయన బాబాజీ¹ (పూజ్యులయిన తండ్రిగారు) అన్న సరళమైన పేరు పెట్టుకొన్నారు ; ఇది కాక లాహిరీ మహాశయుల శిష్యులు ఇచ్చిన గౌరవ బిరుదులు ఇవి : మహాముని బాబాజీ, మహారాజ్ (పరమానంద మగ్గులయిన సాధువు), మహాయోగి (యోగులందరిలోకి గొప్పవారు), త్కంబక బాబా, శివబాబా (శివుడి అవతారమనే అర్థంలో). అన్ని బంధాల నుంచి విముక్తులయిన ఈ మహాగురువుల గోత్రనామా లేవో తెలియకపోలే నప్పమేనిచి ?

“ఎప్పుడయినా, ఎవరయినా భక్తిలో బాబాజీ పేరు పలికినట్లయితే ఆ భక్తుడికి తక్షణమే ఆధ్యాత్మిక అనుగ్రహం లభిస్తుంది,”² అన్నారు లాహిరీ మహాశయులు.

మృత్యుంజయులయిన ఈ మహాగురువుల దేహం మీద వయస్సును తెలిపే చిహ్నం ఏమీ ఉండవు ; పాతికేళ్ళకు మించని యువకుడిలా కనిపిస్తారు. జనిమిచాయ, సడితరం పుష్టి ఎవరూ గల బాబాజీ సుందర దృఢ రాయం చుట్టోచరమయే లేజస్సును ప్రసరింపజేస్తూ ఉంటుంది. ఆయన కళ్ళు నల్లటివి ; ప్రకారంగా, ప్రేమాప్యంతో ప్రసన్నంగా ఉంటాయి. నిగనిగలాడే ఆయన పొడుగాటి జుట్టు రాగివన్నెలో ఉంటుంది. ఒక్కొక్కప్పుడు బాబాజీ ముఖంలో లాహిరీ మహాశయులకు ఎంత దగ్గరిపోలిక

1. బాబాజీ (పూజ్యులయిన తండ్రిగారు) అనేది సామాన్యమైన బిరుదు ; బాబాజీ అనే బాలామంది గురువులను “బాబాజీ” అని పిలుస్తారు. కాని లాహిరీ మహాశయుల గురువులయిన బాబాజీ మాత్రం వాళ్ళలోవారు కారు. ఈ మహాశాయుల ఉనికిని గురించి లోకానికి మొట్టమొదటిసారిగా వెల్లడి అయింది 1948లో, ‘ఒక యోగి ఆత్మకథ’ ద్వారా.

2. ఈ ప్రకటనలోని సత్యం, ఈ పుస్తకం చదివిన బాలామంది పాఠకుల వల రుజువుయింది (పరచురజక ద గమనిక).

కనిపిస్తుందంటే కడపటి ఏళ్ళలో లాహిరి మహాశయులు, యువకుడిలా కనిపించే బాబాజీకి తండ్రిగా కూడా చెలామణి కాగలిగేట్లుట ఉండేవారు.

ఋషితుల్యులయిన నా సంస్కృతభాషాధ్యాపకులు స్వామి కేవలా నందగారు బాబాజీతో కొంతకాలం హిమాలయాల్లో గడిపారు.

“సాటిలేని ఈ పరమ గురువులు, తమ బృందంతో కలిసి హిమాల యాల్లో ఒక చోటినుంచి మరో చోటికి సంచరిస్తూ ఉంటారు,” అన్నాడు కేవలానందగారు నాతో. “ఆయనతోబాటు ఉండే చిన్న బృందంలో, ఆధ్యాత్మికంగా గొప్ప ప్రగతి సాధించిన అమెరికన్ శిష్యులు ఇద్దరున్నారు. ఒక ప్రదేశంలో కొంత కాలమున్నాక బాబాజీ, ‘దేరా డండా ఉతావ్’ (‘ఇంక బిడాణా ఎత్తేద్దాం’) అంటారు. ఆయన చేతిలో ఎప్పుడూ ఒక ‘దండం’ (వెదురు కర్ర) ఉంటుంది. ఆయన మాటలు, తమ బృందం తక్షణమే మరో చోటికి మారడానికి సూచన. ఆయన ప్రతి మాటూ సూక్ష్మయాన పద్ధతిని అనుసరించరు; ఒక్కొక్కప్పుడు ఒక కొండ మీంచి మరో కొండ కొమ్ము మీదికి కాలినడకనే వెళ్తూంటారు.

“బాబాజీ కోరినప్పుడే ఆయన ఇతరులకు కనబడడం కాని వాళ్ళు ఆయన్ని గుర్తుపట్టడం కాని జరుగుతుంది. వేరువేరు భక్తులకు ఆయన, కొద్దిపాటి లేదాగల వేరువేరు రూపాల్లో కనిపించినట్టుగా చెప్తారు— ఒక్కొక్కప్పుడు గడ్డం, మీసాలతో; మరొకప్పుడు అవి లేకుండా. చ్యుతిలేని ఆయన దేహానికి ఆహార మక్కర్లేదు; అంచేత ఆ మహాగురువులు అరుదుగా భోజనం చేస్తారు. సందర్భించే శిష్యులపట్ల సాంఘిక మర్యాద కోసం ఆయన, అప్పుడప్పుడు పకో, పాలూ వెయ్యి పోసి వండిన పరమాన్నమో తీసుకునేవారు.

“బాబాజీ జీవితంలోని ఆశ్చర్యకరమయిన సంఘటనలు రెండు

తెలుసు నాకు,” అంటూ చెప్పుకొచ్చారు, కేవలానందగారు. “ఒకనాటి రాత్రి ఆయన శిష్యులు, పవిత్రమయిన వైదిక క్రతువు ఒకటి చెయ్యడానికి, భగభగా పెద్ద మంట మంటున్న హోమకుండం చుట్టూ కూర్చుని ఉన్నారు. ఉన్నట్టుండి గురువుగారు, మంటున్న కట్టె ఒకటి తీసుకొని, హోమకుండానికి పక్కనే ఉన్న ఒక శిష్యుడి భుజం మీద కొట్టారు.

“స్వామీ, ఎంత క్రూరం!” అన్నారు ఆపేక్షణగా, అక్కడే ఉన్న బాహిరీ మహాశయులు.

“అయితే అతను, తన పూర్వోక్త పలానుసారంగా నీ కళ్ళ ముందే కాలి బూడిద ఆయిపోతుంటే చూస్తుంటావా?”

“ఈ చూటలతో బాబాజీ, శిష్యుడి వికృత భుజం మీద ఉపశమన చాయకమయిన తమ చెయ్యి వేశారు. ‘ఈ రాత్రి నిన్ను బాధాకరమయిన మృత్యువునుంచి తప్పించాను. నిప్పు సెగవల్ల ఈ కొద్దిపాటి బాధతో కర్మనియమం నెరవేరింది’; అన్నారాయన.

“మరో సందర్భంలో బాబాజీ పవిత్ర బృందం దగ్గరికి ఒక ఆగంతు కుడు రావడంవల్ల ప్రశాంతతకు భంగం కలిగింది. గురుదేవులు బసచేసిన చోటికి దగ్గరగా, చేరడానికి దాదాపు అశక్తమయిన కొండ కొనకొమ్మకు ఆశ్చర్యం కలిగించేటంత నేర్పుతో అతడు ఎక్కివచ్చాడు.

“‘స్వామీ, బాబాజీ అనే మహానుభావులు మీరే ఆయి ఉండాలి.’ ఆ వ్యక్తి ముఖంలో మాటలకందని భక్తిప్రపత్తులు వెలుగొందాయి. ‘ఘోకోసం, చేరరాని ఈ కొనుగుట్టల్లో నెలలు తరబడిగా అంతులేకుండా వెతుకుతున్నాను. నన్ను తమ శిష్యుడిగా స్వీకరించమని వేడుకొంటున్నాను,’ అన్నాడు.

“మహాగురువులు మారు పలకకపోయేసరికి అతడు, కొండ

శ్రామ్ముకు దిగువునన్న బండల వరసవేపు చూపించాడు, 'మీరు నన్ను స్వీకరించని పక్షంలో ఈ కొండమీంచి దూకేస్తాను. నై వాన్వేషణలో నేను మీ గురుత్వం పొందలేకపోయినట్లయితే నా జీవితం నిరర్థకం.'

"అయితే దూకు,' అన్నారు బాబాజీ, ఏ మాత్రం ఉద్రేకం లేకుండా. 'నీ ప్రస్తుత పరిస్థితిలో నిన్ను నేను స్వీకరించలేను.'

"వెంటనే ఆ మనిషి కొండమీంచి దూకేశాడు. అది చూసి శిష్యులు కొయ్యబారిపోయారు. బాబాజీ వాళ్ళవేపు చూసి, ఆ ఆగంతుకుడి కాయాన్ని తీసుకురమ్మని చెప్పారు. చితికిన కాయాన్ని తెచ్చి శిష్యులు ఎదురుగా పెట్టగానే మహాగురువులు, దాని మీద తమ చెయ్యి వేశారు. వెంటనే, చనిపోయినవాడు కళ్ళు విప్పి సర్వశక్తిమంతులయిన గురుదేవుల ముందు సువినయంగా సాష్టాంగ దండప్రణామం చేశాడు.

"'ఇప్పుడు పనికొస్తావు నువ్వు, శిష్యరికానికి,' అంటూ బాబాజీ, మళ్ళీ బితికిన శిష్యుడివేపు ఆప్యాయంగా చూశారు. 'కఠినమయిన పరీక్షను ధైర్యంగా ఎదుర్కొని కృతార్థుడివయావు నువ్వు.' చావన్నది మరి మళ్ళీ లాకదు నిన్ను ; నువ్విప్పుడు మా అమరబృందంలో ఒకడివి,' అన్నారు. ఆ తరవాత, అలవాటు ప్రకారం, 'దేరా డండా ఉలావో' అంటూ బయలు దేరమన్నారు. మరుక్షణంలో వారి బృందమంతా కొండమీంచి మాయమయింది."

1. విధేయతకు సంబంధించిన పరీక్ష. జ్ఞానపూర్ణులయిన గురుదేవులు, 'దూకు,' అనగానే ఆ వ్యక్తి విధేయుడయి దూకేశాడు. దాని కఠనమైనకాడి ఉంటే, బాబాజీ గురుత్వం పొందలేని జీవితం నిరర్థకమని భావిస్తున్నట్లుగా తను చెప్పిన మాటలు అబద్ధమని రుజువుయ్యేవి. అంతేకాదు, గురువుమీద తనకు సంపూర్ణమయిన విశ్వాసం లేదన్న సంగతి బయట పెట్టుకునేవాడు. అందువల్ల, ఈ పరీక్ష కఠినమూ అసాధారణమూ అయినప్పటికీ అప్పటి ఫీటిలో అదే సరయి

అవతారమూర్తి సార్వత్రికమయిన చిదాత్మలో జీవిస్తాడు. నాలుగు దిశల శుద్ధ్య దూరభావం ఆయనకు ఉండదు. కాబట్టి బాబాజీ శతాబ్దాల తరబడిగా తమ భౌతికరూపాన్ని నిలుపుకోడానికి ప్రేరణ కలిగించిన ఒకే ఒక కారణం ఏమిటంటే : మానవజాతికి గల సాధ్యాలకు వాస్తవ నిదర్శన ఒకటి చూపించాలన్న కోరిక. దైవత్వాన్ని మానస [మానవ] రూపంలో దర్శించే అవకాశం కనక మనిషికి లేకపోయినట్లయితే, మర్త్య త్యాన్ని అధిగమించలేమనే భారమైన మాయాభ్రాంతి అతన్ని అణచిపెట్టి ఉంచుతుంది.

ఏనుక్రీస్తుకు తన జీవితక్రమ మేమిటో మొదటినుంచి తెలుసు. తన జీవితంలోని ప్రతి ఒక్క సంఘటననూ ఆయన అనుభవించింది తన కోసమూ కాదు కర్మనిర్బంధం వల్లా కాదు ; చింతనాపరులయిన మానవుల ఉద్ధరణ కోసమే వాటిని అనుభవించాడు. మత్తయి, మార్కు, లూకా, యోహాను అనే సువార్తీకులు (ఇవాంజిలిస్టులు) నలుగురూ భావితరాలవారి ఉపయోగార్థం అద్భుత జీవిత సాటకాన్ని గ్రంథస్థం చేశారు.

భూతభవిష్యద్వర్తమానాల సాపేక్షత కూడా బాబాజీకి లేదు. ఆయనకు తమ జీవిత దశలన్నీ మొదటి నుంచి తెలుసు. మానవుల పరిమిత అవగాహన శక్తికి అనుగుణంగా బాబాజీ, తమ దివ్యజీవన చర్యలనేకం, ఒకరు లేదా అంతకన్న ఎక్కువమంది సమక్షంలో నిర్వహించారు. ఆ విధంగా, శారీరకమైన అమరత్వానికున్న అవకాశాన్ని కాము ప్రకటింపడానికి సమయం అసన్నమయిందని బాబాజీ భావించినప్పుడు లాహిరీ మహాశయుల శిష్యు లొకరు వారి సన్నిధిలో ఉండడం తటస్థించింది. కామిచ్చే హామీ ఇతర అన్వేషక హృదయాలకు స్ఫూర్తినిస్తుందన్న ప్రసిద్ధి చివరికి పొందాలని బాబాజీ, శ్రీ రామగోపాల్ మఝందార్ గారు ఉండగా ఈ హామీ ప్రకటించారు. మహాత్ము లెప్పుడూ తమ మాటలు

చెబుతూ, పైకి సహజంగా కనిపించే జీవిత వ్యాసంగాల్లో పాల్గొంటూ ఉంటారు— ఇది కేవలం మానవ శ్రేయస్సుకోసం. క్రీస్తు కూడా ఇలా అన్నాడు : “తండ్రీ . నా మనవి నువ్వెప్పుడూ ఆలకిస్తూనే ఉంటావని నాకు తెలుసు : కాని నువ్వే నన్ను పంపావన్న విషయంలో చుట్టూ ఉన్న వాళ్ళకి సమ్మతం కలగాలని వాళ్ళ కోసమే ఈ మాట చెప్పాను.” (యోహాను 11 : 41-42).

రణబాజ్ పూర్ లో, “నిద్రపోని సాధువు”¹ అయిన రామగోపాల్ మజుందార్ గారిని సందర్శించిన సందర్భంలో ఆయన, బాబాజీని తాము మొట్టమొదటిసారి కలుసుకోడానికి సంబంధించిన అద్భుత కథ ఇలా చెప్పారు.

‘కాశీలో లాహిరీ మహాశయుల పాదసన్నిధిలో కూర్చోడం కోసం ఒక్కొక్కప్పుడు నేను, ఏకాంతగుహను విడిచి వస్తూ ఉండేవాణ్ణి,’ అన్నారు రామగోపాల్ గారు నాతో. “ఒకనాడు నడిరాత్రివేళ వారి శిష్య బృందంతో బాటు కూర్చుని ధ్యానం చేసుకొంటూ ఉండగా గురుదేవులు ఆశ్చర్యకరమయిన కోరిక ఒకటి కోరారు.

“‘రామగోపాల్, వెంటనే నువ్వు దశాశ్వమేధ ఘట్టానికి వెళ్ళు,’ అన్నారు లాహిరీ మహాశయులు.

“వెంటనే నేను ఆ ఏకాంతం ప్రదేశానికి వెళ్ళాను. ఆ రాత్రివేళ వెన్నెలతోను, మిరిమిల మెరిసే చుక్కలతోను ప్రకాశిస్తున్నది. కొంత సేపు ఓపికగా, మౌనంగా కూర్చున్నాను. ఇంతలో నా పాదాలకు దగ్గరి లోనే ఉన్న ఒక పెద్ద రాతిపలక మీద నా చూపు నిలిచింది. అది మెల్ల

1. భారతేశ్వర ఆలయం ముందు నేను తంపంచలేదని గమనించిన సర్వ జ్యోతి యోగిపుంగవులు (అధ్యాయం 18).

మెల్లగా లేచినప్పుడు, దానికింద భూమిలో ఒక గుహ ఉన్నట్టు వెల్లడి అయింది. ఏ అజ్ఞాత సాధనంవల్ల నో పైకి లేచిన రాయి కదలడం మానేసిన తరువాత, ఆశ్చర్యం కలిగించేటంత అందమయిన ఒక యువతి ఆచ్ఛాదిత రూపం, ఆ గుహలోంచి బయటికి వెలువడి గాలిలో తేలింది. చుట్టూ మృదు వయిన కాంతి పరివేషం గోచరిస్తూ ఉండగా ఆమె, మెల్లగా నేలకు దిగి వచ్చి ఒకానొక పారవశ్యంలో మునిగి ఉండి నా ముందు నిశ్చలంగా నిలిచారు. చివరి కామె కదిలి మెల్లగా ఇలా అన్నారు :

“నేను మాతాజీని¹— బాబాజీ చెల్లెల్ని. ఈ రాత్రి గొప్ప ప్రాముఖ్యం గల ఒక విషయాన్ని చర్చించడానికి ఆయన్నీ లాహరీ మహాశయుల్ని నా గుహదగ్గరికి రమ్మని కోరాను.’

“ఇంతలో, వెండిమబ్బును పోలిన కాంతిపుంజం ఒకటి గంగానది మీద త్వరితగతిని తేలుతూ వస్తున్నట్టు కనిపించింది. పారదర్శకం కాని నీళ్ళమీద దాని అద్భుత ప్రథ ప్రతిఫలిస్తోంది. అది దగ్గరికి వచ్చి వచ్చి, కళ్ళు మిరుపిట్లు గాలిపే మెరుపుతో మాతాజీ సరసన నిలిచి వెంటనే లాహరీ మహాశయుల మానవ రూపాన్ని ధరించింది. ఆ మహాయోగిని పాదాలకు వినమ్రమలయ నమస్కరించారాయన.

“నేను దిగ్గమ నుంచి ఇంకా తేరుకోకముందే ఆకాశంలో పరిత్ర మిస్తూ వస్తున్న ఒక అలౌకిక తేజోబింబాన్ని చూసి మరింత ఆశ్చర్య పోయాను. వడివడిగా దిగుతూ ఆ తేజోవలయం, మా సమూహానికి దగ్గరిగా వచ్చి ఒక అందమయిన యువకుడిలా ఆకృతి దాల్చింది. ఆయనే

1. “పవిత్ర మాత.” మాతాజీ కూడా అనేక శతాబ్దాలుగా జీవిస్తూ ఉన్నారు. అధ్యాత్మికంగా ఈమె, దాదాపు సోదరులందుకున్నంత ఉన్నత స్థితిని అందుకున్నారు. దశాశ్వమేధ ముట్టం దగ్గర భూమిలో ఉన్న ఒక రహస్య గుహలో జనందపారవశ్యంలో మునిగి ఉంటారు.

బాబాజీ అని వెంటనే పోల్చుకోగలిగాను. ఆయన లాహిరీ మహాశయుల్లా ఉన్నారు. కానయితే ఇద్దరికీ ఉన్న తేడా అల్లా, బాబాజీ ఆయనకంటె యువకుల్లా కనిపిస్తారు ; పొడుగాటి జుట్టు నిగనిగలాడుతూ ఉంటుంది.

“లాహిరీ మహాశయులూ, మాతాజీ, నేనూ మహాగురువుల పాదాలకు ప్రణామం చేశాం. ఆయన దివ్యశరీరాన్ని గాకేసరికి నాలోని అణువణువు పరమానందానుభూతితో పరవశమయింది.

“నేను నా రూపాన్ని విడిచి అనంత దైవవాహినిలోకి దూకుదామనుకుంటున్నాను,’ అన్నారు బాబాజీ.

“ప్రియ గురుదేవా, మీ ఆలోచన నేను ముందే తెలుసుకున్నాను. ఆ విషయమే ఈ రాత్రి మీతో మాట్లాడాలనుకున్నాను. మీరు శరీరాన్ని ఎందుకు విడవాలి?’ ఆ మహితాత్మురాలు ఆయనవైపు ప్రార్థనపూర్వకంగా చూశారు.

“నా ఆత్మసాగరం మీద నేను, కంటికి కనిపించే అల రూపాన్ని ధరిస్తే నేమి, కనిపించని అల రూపాన్ని ధరిస్తే నేమి? తేడా ఏముంటుంది?’

“వెంటనే మాతాజీ, ‘ఆమర గురుదేవా, అటువంటి తేడా ఏమీ లేనప్పుడు మీ రూపాన్ని ఎన్నటికీ విడవకండి,’ అన్నారు చలోక్తిగా.’

“‘తథాస్తు,’ అన్నారు బాబాజీ, గంభీరంగా. ‘నా భౌతిక శరీరాన్ని ఎన్నటికీ విడవను. ఇది భూమిమీద కనీసం కొద్దిమందికి ఎప్పుడూ కనిపిస్తూనే ఉంటుంది. భగవంతుడు తన ఆకాంక్షను నీ నోటి మీదగా చెప్పించాడు.’

1. ఈ సంఘటన నాకు ఫేరీజ్ కథను గుర్తుకు తెస్తోంది. ఈ ప్రముఖ గ్రీకు తత్వవేత్త, జీవితానికి మరణానికి భేదం లేదని బోధించాడు. “అయితే మరి మీ రెండుకు చనిపోరు?’ అని అడిగాడొక విమర్శకుడు. “రెండింటి తేడా భేదం కనకనే,” అని జవాబిచ్చాడట ఫేరీజ్.

“ఆ మహానుభావుల సంభాషణను భయభక్తులతో వింటూ ఉండగా పరమ గురుదేవులు, ప్రసన్నంగా నావేపు తిరిగారు.

“‘భయపడకు రామగోపాల్, ఈ అమర వాగ్దాన ఘట్టానికి నువ్వొక సాక్షిగా ఉండి ధన్యుడివయ్యావు,’ అన్నారాయన.

“బాబాజీ మృదుమధురస్వరం అగిపోతూ ఉండగా ఆయన రూపమూ లాహిరీ మహాశయుల రూపమూ మెల్లగా పైకి గాలిలో తేలి వెనక్కి గంగానది వేపు కదిలాయి. ఆ రాత్రిపూట ఆకాశంలో వారు అదృశ్యం అవుతూ ఉండగా, వారి దేహాల చుట్టూ కళ్ళు మిరుమిట్లు గొలిపే కాంతి పుంజం వెలుగొందింది. మాతాజీ రూపం గుహ దగ్గరికి తేలుతూ సాగి గుహలోకి దిగింది. రాతిపలక మళ్ళీ, కిందికి వచ్చి, కంటికి కనిపించని మీట ఏదో నొక్కితే జరిగినట్లుగా కదిలి ఆ గుహను మూసేసింది.

“అనంతమైన ఉత్తేజం పొంది నేను తిరిగి లాహిరీ మహాశయుల నివాసానికి దారి తీశాను. వేకువ సంజెలో ఆయనముందు మోకరిట్లుతూ ఉండగా గురుదేవులు భావగర్భితంగా చిరునవ్వు నవ్వారు.

“‘చాలా సంతోషం రామగోపాల్,’ అన్నారాయన. ‘బాబాజీని మాతాజీనీ దర్శనం చేసుకోవాలని నువ్వు తరచుగా వ్యక్తంచేస్తూ వచ్చిన కోరిక చివరికి అద్భుతంగా నెరవేరింది.’

“నదిరాత్రి వేళ నేను ఇక్కణ్ణించి వెళ్ళినప్పటినించి లాహిరీ మహాశయులు తమ వేదికమించి కదలలేదని నా సహాధ్యాయులు చెప్పారు.

“‘నువ్వు దశాశ్వమేధ ఘట్టానికి వెళ్ళిన తరువాత ఆయన, అమరత్వాన్ని గురించి అద్భుతంగా ప్రసంగించారు,’ అన్నాడొక శిష్యుడు. అత్యసాధారణం పొందిన వ్యక్తి ఒకే సమయంలో వేరువేరు చోట్ల, రెండు శరీరాలతోనో అంతకంటే ఎక్కువ శరీరాలతోనో కనిపిస్తూ ఉంటా

దని ధర్మశాస్త్ర గ్రంథాలు చెప్పే సత్యాన్ని మొట్టమొదటిసారిగా పూర్తిగా అప్పుడే అవగాహన చేసుకున్నాను.

“ఈ భూమికి సంబంధించిన గుప్తమయిన దివ్యప్రజ్ఞాశిఖాలోని అధిభౌతికాంశాలను లాహిరీ మహాశయులు, తరవాత నాకు చెప్పించారు,” అంటూ ముగించారు రామగోపాల్ గారు. “ప్రత్యేకించి ఈ ప్రపంచావధి పర్యంతం తమ శరీరాన్ని నిలుపుకొని ఉండటానికి భగవంతుడు నిర్ణయించిన వ్యక్తి బాబాజీ. యుగాలు వస్తూంటాయి, పోతూంటాయి— అయినప్పటికీ మరణంలేని ఈ మహాగురువులు,¹ ప్రపంచరంగం మీద శతాబ్దాల తరబడిగా సాగుతూండే నాటకాన్ని తిలకిస్తూనే ఉంటారు.

1. “ఇదుగో, ఎవరయినా నా మాటను మన్నించినట్లయితే (అవిచ్ఛిన్నంగా క్రీస్తు చైతన్యంలో మునిగి ఉన్నట్లయితే) అతనికి మరణమే ఎదురు కాదు.” (యోహాను 8 : 51, బె బిలు).

ఇలా ఆనందంలో ఏనుక్రిస్తు, భౌతికదేహంతో అమరజీవనం గడపడం గురించి చెప్పడం లేదు. దుర్భరమయిన అటువంటి నిర్బంధం, సాధుత్వ సంగతి అలా ఉంచి, పాపికి విధించడానికే ఎవరూ పాలుపడదు! క్రీస్తు ప్రస్తావించిన జ్ఞాన, మరణంలాంటి అజ్ఞాన నిద్రాపారవశ్యంలోంచి మేల్కొన్న శాశ్వత అమరత్వ సిద్ధి పొంది ఉన్నవాడు (48 అధ్యాయం చూడండి).

మానవుడి ప్రధాన ప్రకృతి నిరాకారిమయిన సర్వవ్యాప్తమయిన ఆత్మ. నిర్బంధంగా, లేదా కర్మానుబంధంగా సంభవించే శరీరధారణ ‘అవిచ్ఛిన్న’కు అంటే అజ్ఞానానికి ఫలితం. చావుపుట్టుకలు రెండూ విశ్వంలోని మాయచల్ల సాక్షిభూత మయేవే నని హిందూ ధర్మశాస్త్రాలు తెలుపుతాయి. చావుపుట్టుకంన్నవి సాపేక్ష ప్రపంచంలోనే ఆర్థవంతమయినవి.

బాబాజీ ఒక భౌతిక శరీరానికి కాని ఈ గ్రహానికి కాని పరిమితులు ఉన్నవారు కాదు; భగవంతుడి సంకల్పం ప్రకారం ఈ లోకానికి ప్రత్యేక సేవా విధి నిర్వహిస్తున్నవారు.

స్వామి ప్రణవానందులవంటి మహాగురువులు కొత్త దేహాలు ధరించి ఈ లోకంలోకి తిరిగి రావడానికి కొరజాలు వారికే తెలియాలి. ఈ లోకంలో, వారి జన్మలు కర్మసంబంధమయిన కఠిన నిర్బంధాలకు లోబడి ఉండేవి కావు. తమం బట్టి తాము ఈ విధంగా తిరిగి రావడాన్ని 'వ్యుత్థానం' అంటే మాయాంధకారం తొలగిపోయిన తరువాత వెనకటి భూలోక జీవితానికి తిరిగి రావడం అంటారు.

సంపూర్ణంగా భగవత్పాక్షాత్కారం పొందిన గురువు, మామూలు రీతిలో చనిపోయినా, అద్భుత రీతిలో చనిపోయినా తన శరీరాన్ని తిరిగి పొంది భూలోక వాసులకు ప్రప్రశంసగా కనిపిస్తూ ఉంటాడు.

లెక్కకు అందనన్ని సూర్యమండలాలకు అధీశ్వరుడయిన పరమేశ్వరుడి సాయుజ్యం పొంది ఉన్న వ్యక్తికి భౌతిక శరీరాణువుల్ని సృష్టించటమన్నది కష్టమయినదేమీ కాదు.

“నా ప్రాణాన్ని తిరిగి పొందాలనే నేను విడుస్తున్నాను,” అని ఉద్ఘాటించాడు శ్రీస్తు. “దాన్ని నా నుంచి ఎవ్వరూ తియ్యలేదు; నేనే దాన్ని విడుస్తున్నాను. దాన్ని అలా విడిచే శక్తి తిరిగి పొందే శక్తి నాకున్నాయి.” (యోహాను 10 : 17-18).

అధ్యాయం : 34

హిమాలయాల్లో

మహాభవన సృష్టి

“బాబాజీ మొట్టమొదటిసారిగా లాహిరీ మహాశయుల్ని కలుసుకున్న వృత్తాంతం, మైమరిపించే కథ; మరణించేని మహాగురువుల గురించి వివరంగా తెలిపే వాటిలో అది ఒకటి.”

ఒక అద్భుత కథకు అముఖంగా, ఈ మాటలు అన్నవారు స్వామి కేవలానందగారు. ఆయన మొట్టమొదటిసారి ఈ కథ చెప్పినప్పుడు నేను అక్షరాలా మంత్రముగ్ధుణ్ణి అయ్యాను. అనేక ఇతర సందర్భాల్లో కూడా ఈ కథ మళ్ళీ చెప్పమని సౌమ్యమూర్తులయిన నా సంస్కృతం ట్యూటరుగారిని కోరాను; దరిమిలా, శ్రీయు క్షేత్వర్ గారు కూడా, వస్తుతః అవే మాటలు చెప్పారు. లాహిరీ మహాశయుల శిష్యులయిన వీరిద్దరూ ఈ అద్భుత కథను సూటిగా తమ గురుదేవుల నోటినించే విన్నారు.

“బాబాజీని నేను మొట్టమొదటిసారి కలుసుకున్నది, నాకు ముప్పై మూడో ఏట,” అని చెప్పారు లాహిరీ మహాశయులు. 1881 శరత్కాలంలో నేను దానాపూర్ లో ఉండేవాణ్ణి. గవర్నమెంటు మిలటరీ ఇంజనీరింగ్ డిపార్ట్ మెంటులో ఎకౌంటెంటుగా పని చేస్తూండేవాణ్ణి. ఒకనాడు పొద్దున మా ఆఫీసు మేనేజరు నన్ను పిలిపించాడు.

“లాహిరీ, మన ప్రధాన కార్యాలయం నుంచి ఇప్పుడే ఒక కథ

వచ్చింది. నువ్వు రాణీఫేర్‌కు బదిలీ అవుతున్నావు ; అక్కడ ఇప్పుడొక సైనిక స్థావరం¹ ఏర్పాటువుతోంది.'

“నేనొక బంట్రోతును వెంటబెట్టుకుని 500 మైళ్ళ ప్రయాణం ఆరంభించాను. గుర్రంమీదా బగ్గీమీదా ప్రయాణాలు సాగిస్తూ, ముప్పై రోజుల్లో, హిమాలయ ప్రాంతంలో ఉన్న రాణీఫేర్² చేరుకున్నాను.

“నా ఆఫీసు పనులు భారమైనవేమీ కావు. ఆ రమణీయ పర్వత ప్రదేశాల్లో తిరుగుతూ గంటలకి గంటలు గడిపేవాణ్ణి. ఆ ప్రాంతం మహా మునుల నివాసంచేత పునీతమైందన్న జన్మకృతి నా చెవిని పడింది. వాళ్ళని చూద్దామని నాలో గట్టి కోరిక కలిగింది. ఒకనాడు మధ్యాహ్నం అలా తిరగడంలో, నన్నెవరో పేరుపెట్టి పిలుస్తూండడం. విని ఆశ్చర్యపోయాను. జోరుగా, ద్రోణగిరి పర్వతం ఎక్కుతూ పోయాను. అడవిలో చీకటి ముసురుకుపోయేలోగా నేను వెనక్కి తిరిగి రాలేనేమో అన్న ఆలోచనతో ఒక్క రవ్వ దిగులు కలిగింది.

“చివరికి, చెట్టులేని ఒక వెల్లడి ప్రదేశానికి చేరాను ; దానికి ఈ పక్కా ఆ పక్కా గుహలు కనిపిస్తున్నాయి. రాతిగొట్టు కొండ అంచుల్లో ఒకదానిమీద, పదుచు వయస్సాయన ఒకరు చిరునవ్వు నవ్వుతూ నించున్నారు ; నాకు స్వాగతం చెబుతున్నట్టుగా చెయ్యి చాపారు. ఆయన రాగిరంగు జట్టు ఒక్కటి మినహాయిస్తే, అచ్చామచ్చా నా పోలికలోనే ఉండడం చూసి ఆశ్చర్యపోయాను.

1. తరవాత మిలటరీ క్యానిటోరియం. 1861 నాటికే బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం ఇండియాలో తంజి వార్తా విధానం నెలకొల్పింది.

2. రాణీఫేర్ అల్మోరా జిల్లాలో, నందాదేవి పర్వత పాదసీమలో ఉంది ఈ పర్వతం హిమాలయ శిఖరాల్లో బాగా ఎత్తయిన వాటిలో ఒకటి (25, 000 అడుగులు).

“‘లాహిరీ,¹ వచ్చేకావా!’ అంటూ ఆ సాధువు, నన్ను ఆప్యాయంగా హిందీలో పలికరించారు. ‘ఈ గుహలో విశ్రాంతి తీసుకో. నిన్ను పిలిచినవాణ్ణి నేనే.’

“పరిశుభ్రమైన ఒక చిన్న గుహలోకి ప్రవేశించాను; దాంట్లో చాలా ఉన్ని గొంగళూ కొన్ని కమండలాలూ ఉన్నాయి.

“‘లాహిరీ, ఆ అసనం జ్ఞాపకముందా నీకు?’ అంటూ ఆ యోగి, ఒక మూల మడిచిపెట్టి ఉన్న గొంగడివేపు చూపించారు.

“‘లేదండీ,’ నా సాహసయాత్రలో ఎదురవుతున్న వింతకు నెను కొద్దిగా విస్మితుణ్ణి అయి, ‘నే నిప్పుడు చీకటిపడే రోగా వెళ్ళిపోవాలి. పొద్దున ఆఫీసులో నాకు పని ఉంది,’ అన్నాను.

“ఆ విచిత్ర సాధువు ఇంగ్లీషులో జవాబిచ్చారు, ‘ఆఫీసును రప్పించిది నీ కోసం కాని, నిన్ను ఆఫీసుకోసం కాదు.’

“ఈ వనవాసి సాధువు ఇంగ్లీషు మాట్లాడమే కాకుండా, క్రీస్తు² మాటల్ని అన్వయించి చెప్పడం విని నేను మూగబోయాను.

1. నిజానికి బాబాజీ లాహిరీ మహాశయుల్ని పిలిచింది, “గంగాధర్” అన్న పేరుతో; అది ఆయనకి పూర్వజన్మలో ఉన్న పేరు. గంగాధరుడు (అంటే, “గంగను ధరించినవాడు”) శివదేవుడి పేర్లలో ఒకటి. పురాణ కథలో చెప్పినట్లు, పావనగంగ స్వర్గం నుంచి అవతరించింది. దాని ఉద్భవ ఆవతరణ రాటికి భూమి తట్టుకోడానికి శివుడు గంగను తన జటాజూటంలో బింధించి, అక్కణ్ణించి అనుకూల ప్రవాహంగా భూమి మీదికి వదలడం జరిగింది. “గంగాధర” శబ్దానికున్న అధిభౌతిక ప్రాముఖ్యం ఏమిటంటే: “వెన్నులో ఉన్న పాణి ప్రవాహమనే ‘నది’ని అదీనంలో ఉంచుకున్నాడు” అని అర్థం.

2. “సబిత్ (విశ్రాంతి దినం) మనిషికోసం ఏర్పాటుయింది కాని, మనిషి సబ్బత్ కోసం కాదు.” - (మార్కు 2: 27).

“‘నా తంతి పనిచేసినట్టు తెలుస్తోంది.’ ఆ యోగి చేసిన వ్యాఖ్య నాకు అగమ్యంగా ఉంది ; దాని అర్థమేమిటవి అడిగాను.

“‘నేను చెప్పింది, నిన్నీ నిర్జన ప్రదేశాలకు రప్పించిన టెలిగ్రాం సంగతి. నీకు రాజీఫేల్తు బదిలీ కావాలని నీ పై ఆఫీసరు మనస్సుకు నిశ్శబ్దంగా సూచించినవాణ్ణి, నేను. ఎవరయినా, మానవ జాతితో తన ఏకత్వాన్ని అనుభూతి కావించుకున్నప్పుడు అన్ని మనస్సులూ అతనికి ప్రసారణ కేంద్రాలవుతాయి ; వాటి ద్వారా అతడు ఇచ్చానుసారంగా పని చేస్తాడు,’ అంటూ ఆయన, ‘లాహరీ, ఈ గుహ నీకు, తప్పకుండా తెలిసిందానిలాగే కనిపిస్తోంది కదూ?’ అని అడిగారు.

“నేను దిమ్మెరబోయి మౌనం చాల్చి ఉండడంతో, ఆ సాధువు నా దగ్గరికి వచ్చి నా నుదుటిమీద మెల్లగా తట్టారు. ఆయన ఆయస్కాంత స్పర్శతో నా మెదడంతటా అద్భుతమైన ఒక విద్యుత్ప్రవాహం ప్రసరించింది ; నా గతజన్మ కాలాకు మధురమైన బీజస్ఫుటల్ని మేల్కొల్పి పింది.

“‘జ్ఞాపకం వచ్చింది!’ పట్టలేని ఆనందంతో వెక్కిరివెక్కిరి ఏడవడం వల్ల నా గొంతు సగం పూడుకుపోయింది. ‘మీరు నా గురుదేవులు బాబాజీ; ఎప్పటికీ నావారే! గతకాలపు దృశ్యాలు సుస్పష్టంగా నా మనస్సులో మెదులుతున్నాయి ; ఇక్కడ ఈ గుహలోనే గడిపాను, కిందటి జన్మలో చాలా ఏళ్ళు!’ చెప్పనలవి కాని జ్ఞాపకాలు నన్ను ముంచెత్తేస్తూ ఉండే, కన్నీళ్ళు నింపుతూ గురుదేవుల పాదాలను చుట్టేసుకొన్నాను.

“‘నువ్వు నా దగ్గరికి తిరిగి వస్తావని ముప్పై ఏళ్ళు పైబడి నీ కోసం కాసుకొని ఉన్నాను.’ బాబాజీ గొంతులో దివ్యప్రేమ తాణికినలాడింది. ‘నువ్వు మరణానంతర జీవితపు కల్లోల తరంగాల్లోకి జారి అదృశ్యమయిపోయావు. నీ కర్మ అనే మంత్రదండం నిన్ను కాకింది;

దాంతో నువ్వెళ్ళిపోయావు! నువ్వు నన్ను చూడలేకపోయినా, నీ మీంచి నా చూ పెన్నడూ చెదరలేదు. మహిమాన్వితులైన దేవదూతలు ప్రయాణం చేసే తేజోమయ సూక్ష్మసాగరం మీద నిన్ను వెన్నంటి పచ్చాను. తల్లి పక్షి తన పిల్లలను కాపాడుకుంటూ ఉన్నట్టుగా— చిమ్మ చీకట్లో, తుపానులో, అల్లకల్లోలంలో, వెలుగులో నీ వెనకాలే ఉంటూ వచ్చాను. చూన వోచితమైన మోతగర్భవాస జీవితం నువ్వు పూర్తి చేసుకొని పసిహాపడుగా భూమిమీద పడ్డప్పటినించి నా కన్నెప్పడూ నీ మీదే ఉంది. చిన్నతనంలో నువ్వు ఘుడ్డి ఇనకదిబ్బల్లో పద్మాసనం వేసుకూర్చుని, నీ చిన్నారి ఒంటిని ఇనకతో కప్పేసుకుని ఉన్నప్పుడు, నేను అదృశ్యంగా ఆక్కడే ఉన్నాను. ఫలించిన ఈ శుభదినం కోసం ఓపికగా ఎదురుచూస్తూ, నెలలకు నెలలు, ఏళ్ళకు ఏళ్ళు నిన్ను కనిపెట్టుకొనే ఉన్నాను. ఇప్పటికీ నువ్వు నా దగ్గరున్నావు! ఇదుగో నీ గుహ; పూర్వంనుంచీ నీకు ప్రేమమయినది. నీ కోసం దీన్ని ఎప్పటికీ శుభ్రంగా, సిద్ధంగా ఉంచాను. పునీతమయిన నీ గొంగడి ఆసనం ఇదుగో; విశాలమృతశ్మి నీ హృదయాన్ని దైవభక్తితో నింపడం కోసం నువ్వు నిత్యమూ కూర్చున్నది ఇక్కడే. నేను తయారుచేసి ఇచ్చిన అమృతాన్ని తాగడానికి నువ్వు తరచు ఉపయోగిస్తూ వచ్చిన గిన్నె ఇదుగో: చూడు, ఈ ఇత్తడి గిన్నె ఎంత తళతళలాడేలా మెరుగుపెట్టి ఉంచానో! ఎందుకు? ఎప్పుడో ఒకనాడు నువ్వు మళ్ళీ దాంతో తాగుణావని. నాయనా, ఇప్పుడర్థమయిందా నీకు?

“గురుదేవా, ఏం చెప్పగలను నేను?” అంటూ తదబదుతూ మెల్లగా అన్నాను. ‘ఇటువంటి అమరప్రేమ గురించి ఎక్కడయినా, ఎవ్వరయినా విన్నారా?’ నా శాశ్వత నిధిని— జీవితంలోనూ మరణంలోనూ కూడా నావారైన గురుదేవుల్ని, అనంద తన్మయుజ్జ్వలి రదేశంగా చూస్తూ ఉండిపోయాను.

“‘లాహిరీ, నీకు పరిశుద్ధి అవసరం. ఈ గిన్నెలో ఉన్న నూనె తాగి, ఏదీ ఒడ్డున పడుకో,’ అన్నారు బాబాజీ. బాబాజీ వ్యవహారజ్ఞానంలో ఎప్పుడూ ముందు జాగ్రత్త ఉంటుంది— అనుకున్నాను ; వెనకటి జ్ఞాపకంతో చటుక్కున చిరునవ్వు వచ్చింది.

“ఆయన చెప్పిన ప్రకారం చేశాను. చల్లటి హిమాలయ రాత్రి ముసురుతూ ఉన్నప్పటికీ నాలో, హాయి అనిపించే వెచ్చదనం వ్యాపించడం మొదలయింది. నేను ఆశ్చర్యపోయాను. ఏమిటో తెలియని ఆ నూనెలో హిష్టహిడువు వెచ్చతనాన్ని ఏమయినా రంగరించారా ?

“ఆ చీకట్లో, తీవ్రమైన గాలులు చెలరేగి భయంకరంగా సవాలు చేస్తున్నట్టు గర్జిస్తూ, చుట్టూ నన్ను కొరడాలతో కొడుతున్నాయి. గగన్ నదిలోని చల్లని చిట్టిపొట్టి అలలు, రాతిగొట్టు ఏదీగట్టున కొళ్ళు చాపి వెల్లకిలా పడుకున్న నా ఒంటిమీదికి వచ్చి పడుతున్నాయి. దగ్గరిలో పులులు గాండ్రిస్తున్నాయి ; అయినా నా గుండెలో ఎంతమాత్రం భయం లేదు ; నాలో కొత్తగా పుట్టిన ఉష్ణప్రసరణ శక్తి, అభేద్యమైన రక్షణ ఉందని హాః, తెలియజేసింది. చాలా గంటలు వేగంగా గడిచిపోయాయి. వెల్లఖారిన పూర్వజన్మ స్మృతులు నా గురుదేవులతో ఇప్పుడు కలిగిన ఉజ్జ్వల పునస్సమాగమంతో కలిసి పడుగుపేకల పనివరసగా అల్లుకు పోయాయి.

“ఏవో అడుగుల చప్పుడు దగ్గరవుతుండగా, ఒంటరిగా నేను చేస్తున్న ఆలోచనలకు అంతరాయం కలిగింది. ఆ చీకట్లో ఒక మనిషి నాకు చెయ్యి అందిచ్చి, నేను లేచి నిలబడ్డానికి సాయపడ్డాడు ; తరవాత కొన్ని పొడిబట్టలు ఇచ్చాడు.

“‘రా అన్నా, గురుదేవులు నీ కోసం ఎదురు చూస్తున్నారు,’ అన్నాడతను.

“అదవి గుండా అతడు దారి తీశాడు. దారిలో ఒక మలుపు దగ్గర నేను, నిశ్చలమైన ఒక కాంతిపుంజాన్ని దూరంనుంచి చూశాను.

“‘అది సూర్యోదయం కావచ్చునా?’ అని అడిగాను. ‘నిజంగా రాత్రి అంతా గడవలేదు కదూ?’

“‘ఇది అర్ధరాత్రి సమయం,’ అన్నాడతను స్పృదువుగా నవ్వుతూ. దూరాన కనిపించే ఆ వెలుగు, అసదృశులైన బాబాజీ నీ కోసం ఈ రాత్రి సృష్టించిన బంగారు భవనం ధగధగలు. సుదూరమైన గతంలో నువ్వొకసారి, మహాభవనం అందాలు చూసి ఆనందించాలన్న కోరిక వెల్లడించావు. మన గురుదేవులు ఇప్పుడు నీ కోరిక తీరుస్తున్నారు; ఆ విధంగా నిన్ను, నీ చిట్టచివరి కర్మానుబంధం నుంచి విముక్తుణ్ణి చేస్తున్నారు.’” తరవాత ఇంకా చెప్పాడతను, ‘ఈ రోజు రాత్రి నీకు క్రియాయోగ దీక్ష ఇచ్చే చోటు, రమణీయమైన ఈ మహాభవనమే. నీ ప్రవాసం ముగిసినందుకు సంతోషిస్తూ నీ సోదరులందరూ కలిసి ఇక్కడ స్వాగతం చెబుతున్నారు. చూడు!’

“మా ఎదుట, కళ్ళు మిరుమిట్లు గొలిపే బ్రహ్మాండమైన ఒక బంగారు భవనం ఉంది. లెక్కలేనన్ని రత్నాలతో అలంకరించి ఉండి, సువికాలమైన ఉద్యానవనాల మధ్య సుస్థితమై, నిశ్చలమైన జలాశయాల్లో ప్రతిబింబిస్తూ— అసదృశమైన శోభతో విరాజిల్లుతున్న అద్భుతదృశ్యం! చాలా ఎత్తయిన కమానులకు గొప్పగొప్ప వజ్రాలూ, ఇంద్రనీలాలూ, పచ్చలూ సంకీర్ణ రీతిలో పొదిగి ఉన్నాయి. కెంపులతో ఎర్రబారి వెలు

1. కర్మసూత్రం ప్రకారం, మానవుడి ప్రతి కోరికా చివరికి తీరి తీరవలసిందే. కోరిక, ఈ విధంగా మానవుణ్ణి పువర్ణస్థ చక్రానికి కట్టేసే గొలుసువన్నీ మారు.

గొందుతున్న ద్వారాల దగ్గర, దివ్యతేజస్సు వెదజల్లుతున్న భవ్యమూర్తులు కొలువై ఉన్నారు.

“నా స్నేహితుడి వెనకాలే, విశాలమైన స్వాగత కక్ష్యలోకి ప్రవేశించాను. ఆగరుఘాపాలా గులాబీల పరిమళాలూ గాలిలో తేలిపోతున్నాయి. మందమందంగా వెలుగుతున్న దీపాలు వన్నెవన్నెల కాంతుల్ని వెదజల్లుతున్నాయి. కొందరు ఎర్రగా, కొందరు నల్లగా ఉన్న భక్తులు, చిన్నచిన్న బృందాలుగా కూడి అంతశ్శాంతిలో సునిగి మృదుస్వరంతో గానం చేస్తున్నారు; కొందరు ధ్యానముద్రలో ఆసీనులై ఉన్నారు. స్పందన కలిగిన ఆనందం వాలావరణ మంతటా వ్యాపించింది.

“నేను ఆశ్చర్యపడుతూ ఉండగా నాకు దారి చూపిస్తున్నతను, సానుభూతితో చిరునవ్వు నవ్వుతూ ఇలా అన్నాడు: ‘నీ కళ్ళకు పండుగగా, ఈ భవనం కళావైభవాన్ని చూసి ఆనందించు. కేవలం నీ గౌరవార్థమే దీన్ని సృష్టించడం జరిగింది కనక.’

“‘అన్నా, ఈ భవనం అందం మానవ ఊహకు అతీతమైంది. దీని మూలంలో ఉన్న మర్మ మేమిటో దయచేసి వివరంగా చెప్పు.’

“‘సంతోషంగా చెప్తాను.’ నా సహచరుడి నల్లటి కళ్ళు జ్ఞానంతో మెరిశాయి. ‘ఈ భవన సృష్టి విషయంలో వివరించడానికి పీలు కానిది ఏమీ లేదు. బ్రహ్మాండం యావత్తూ సృష్టికర్త ప్రక్షేపించిన భావనే. రోదసిలో తేలి ఆడుతున్న భూమి అనే ఈ బరువైన పిండం, దేవుడి కల. మానవుడు తన స్వప్నచేతనలో, సకలజీవ సమన్వితమైన సృష్టికి పునఃకల్పన చేసి ప్రాణంపోసినట్లుగానే దేవుడు, తన మనస్సులోంచే సర్వవస్తు సముదాయాన్నీ సృష్టిస్తాడు.’

“‘ఈశ్వరుడు మొదట ఈ భూమిని ఒక భావంగా రూపొందించాడు.’

చాడు. దాన్ని త్వరితం చేశాడు ; పరమాణుశక్తి ఆ తరవాత పదార్థమూ వుట్టాయి. భూసంబంధమైన అణువుల్ని సమన్వయపరిచి మనగోళాకృతిగా రూపొందించాడు. దాని అణువులన్నీ దేవుడి సంకల్పం చేతనే దగ్గరగా కూడి ఉన్నాయి. ఆయన తన సంకల్పాన్ని ఉపసంహరించుకున్నప్పుడు భూమి అణువులన్నీ శక్తిగా పరివర్తన చెందుతాయి. అణుశక్తి, తనకు మూలకందమైన చైతన్యంలోకి తిరిగి వెళ్ళిపోతుంది. భూభావం, స్థూలత్వంలో నుంచి ఆదృశ్యమవుతుంది.

“కలగనేవాడి అవచేతనాపరమయిన ఆలోచన అతని స్వప్న వస్తువును రూపొందిస్తుంది. మెలుకువలో ఆ సంయోజక ఆలోచన ఉపసంహరిమైనప్పుడు, ఆ స్వప్నమూ దాని మూలకాలూ కూడా రయమయిపోతాయి. మనిషి, కళ్ళు మూసుకుని ఒక స్వప్న జగత్తును సృష్టిస్తాడు ; మేలుకోగానే అప్రయత్నంగానే దాన్ని కరిగించేస్తాడు. ఇందులో అతను, దేవుడి మౌలికాదర్శాన్ని అనుసరిస్తాడు. అదే విధంగా అతను విశ్వచైతన్య జాగృతి పొందినప్పుడు, బ్రహ్మాండ స్వప్నరూపమైన విశ్వప్రభాంతిని కూడా అప్రయత్నంగానే కరిగించేస్తాడు.

“సర్వార్థ సాధకమైన అనంత సంకల్పంతో అనుసంధానం పొంది బాబాజీ, మూలకణువుల్ని, సుసంయుక్తమైన ఏ రూపంలోనైనా సాక్షాత్కరించవలసిందిగా ఆదేశించగలరు. శ్రణమాత్రంలో నెలకొలిపిన ఈ బంగారు భవనం, ఈ భూమి ఎంత వాస్తవమయినదో అంత వాస్తవమయినది. బాబాజీ ఈ సుందర సౌధాన్ని తమ మనస్సులోంచి సృష్టించారు ; దాని పరమాణువుల్ని తమ సంకల్పశక్తిచేత సుసంఘటితంగా నిలిపి ఉంచుతున్నారు—దేవుడి ఆలోచన ఈ భూమిని సృష్టించినట్టూ, ఆయన సంకల్పం దీన్ని నిలిపి ఉంచుతున్నట్టూగానే.”

“తరవాత అతను, ‘ఈ భవనం ప్రయోజనం తీరిపోగానే బాబాజీ దాన్ని ఆదృశ్యం చేసేస్తారు’ అని చెప్పాడు.

“ఆశ్చర్యంతో నేను అవాక్కునై ఉండిపోగా, నాకు దారి చూపిస్తున్నాయన, ఆ భవనం వేపు చెయ్యి చాపి చూపిస్తూ ఇలా అన్నాడు: ‘అమూల్య రత్నాలతో అద్భుతంగా అలంకృతమై ధగధగాయమానంగా ఉన్న ఈ రాజసౌధం, మానవ ప్రయత్నంతో నిర్మించింది కాదు; దాని బంగారమూ, రత్నాలూ కష్టపడి గనిలోంచి తవ్వినవేమీ కావు. ఇది జ్ఞాపక చిహ్నరూపంలో, మానవుడి కొక సవాలుగా ఘనాకృతిలో నిలిచి ఉంది.’ బాబాజీ మాదిరిగానే, తనను దైవసంతానంగా అనుభూతం కావించుకున్నవాడు, తనలో మరుగుపడి ఉన్న ఆనంత శక్తులచేత ఏ లక్ష్యాన్నయినా చేరుకోగలడు. ఒక మామూలు రాతిలో కూడా బ్రహ్మాండమైన అణుశక్తులు¹ గుప్తంగా నిక్షిప్తమై ఉంటాయి; అదే విధంగా, ఆత్మల్పదైన మర్త్యుడు సైతం దివ్యశక్తికి ఉత్పాదకస్థానమే.’

“ఆ సాధువు, దగ్గరలో ఉన్న ఒక బిల్లిమించి నాజూకు పనితనం ఉట్టిపడే పూలపాత్ర (వాక్) ఒకటి అందుకొన్నాడు; దాని పిడి, వక్షాంతో మెరిసిపోతోంది. ‘మన మహాగురువులు అనేక లక్షల స్వతంత్ర విశ్వకిరణాల్ని ఘనీభవింపజేసి ఈ సౌధం నిర్మించారు,’ అంటూ చెప్ప

1. “అలౌకిక ఘటన అంటే ఏమిటి? - అదౌక మందలింపు. మానవజాతి మీద గుప్తమైన అధిష్టేషణ అది.”

- ఎడ్వర్డ్ యంగ్, ‘నైట్ థాట్స్’ లో.

2. వైశేషిక, న్యాయ దర్శనాలనే ప్రాచీన భారతీయ గ్రంథాల్లో, పదార్థ అణునిర్మాణ సిద్ధాంతాన్ని వివరించడం జరిగింది. “ప్రతి అణుగర్భంలోనూ, సూర్యకిరణంలోని అసంఖ్యాకమైన రజోకణాల మాదిరిగా వికాస జగత్తులు ఇమిడి ఉన్నాయి.” - యోగవాశిష్టం.

సాగాడతను. 'ఈ పూలపాత్రా దీని వజ్రాలూ కూడా లాకి చూడు ; ఇంద్రియానుభవ పరీక్షలన్నింటికి నిలబడతా యివి.'

"పూలపాత్రను పరీక్షించాను ; దాంట్లో పొదిగిన వజ్రాలు ఒక రాజు దగ్గర ఉండదగినవి. ధగదగ మెరిసే బంగారంగది గోడల్ని చేత్తో తడిమాను. నా మనస్సులో గాఢమైన సంతృప్తి వ్యాపించింది. గత జన్మల నుంచి నా అవచేతనలో మరుగుపడి ఉన్న కోరిక ఒకటి ఒకేసారి తీరినట్టూ నశించినట్టూ కూడా అనిపించింది.

"మహాప్రప్రాసాదంలోకి దారితీసిన ఈ మిత్రుడు, అలంకారాలతో శోభిస్తున్న కమానులగుండా, నడవలగుండా కొన్ని గదుల్లోకి నన్ను నడిపించాడు ; ఒక చక్రవర్తి ప్రాసాదంలో ఉండే రీతిగా గొప్ప ఉప కరణాలు అమర్చి ఉన్నాయి ఆ గదులు. మే మొక విశాలమైన హాలులోకి ప్రవేశించాం. దాని మధ్యలో ఒక సింహాసనం ఉంది ; దానికి ఉజ్జ్వల వర్ణమేళనంతో దీపులు విరజిమ్మే రత్నాలు పొదిగి ఉన్నాయి. అక్కడ, పద్మాసనంలో ఆసీనులై ఉన్నారు, మహామహాలు బాబాజీ. నిగనిగలాడు తున్న నేలమీద, ఆయన పాదాలముందు మోకరిల్లాను.

"లాహరీ, నువ్వుకా బంగారు భవనంకోసం కన్న కలం కోరికల తోనే అనందిస్తున్నావా ?' నా గురుదేవుల కళ్ళు, వారి నీలమణుల్లాగే నిగనిగలాడుతున్నాయి. 'మేయికో ! నీ లౌకిక తృప్తలన్నీ శాశ్వతంగా తీరబోతున్నాయి.' గూఢమైన ఆశీర్వాదాలు ఆస్పష్టంగా పలికారు. 'నాయనా, లే ! క్రియాయోగం ద్వారా దైవరాజ్యంలోకి ప్రవేశించడానికి దీక్ష తీసుకో.'

బాబాజీ చెయ్యి చూపారు ; ఒక హోమాగ్నికుండం వెలిసింది ; దాని చుట్టూ పండ్లూ పూలూ అమిరి ఉన్నాయి. జ్ఞాజ్ఞల్యమానమైన ఈ అగ్ని వేదికముందు, మోక్షకారకమైన యోగప్రక్రియాదీక్ష స్వీకరించాను.

“బ్రాహ్మ ముహూర్తంలో క్రతువు పూర్తి అయింది. ఆనంద తన్మయావస్థలో నాకు నిద్ర అవసరమనే అనిపించలేదు. అమూల్య నిఘంటో, అద్భుత కళాఖండాలతో నిండి ఉన్న మహాసౌధంలోని గదులన్నిటిలోనూ తిరిగి, తరవాత ఉద్యానవనాల్ని సందర్శించాను. దగ్గరిలో, నిన్నటి రోజున నేను చూసిన గుహల్ని రాతిగొట్టు కొండ అంచుల్ని గమనించాను కాని అప్పటివి, ఒక మహాసౌధాన్నీ పూలతోటల్ని ఆనుకుని లేవు.

“చల్లటి హిమాలయ సూర్యరశ్మిలో అద్భుతంగా మెరిసిపోతున్న ప్రాసాదంలో మళ్ళీ అడుగుపెట్టి, నా గురుదేవుల సన్నిధికి చేరాను. ఆయన ఇంకా సింహాసనం మీద ఉపవిష్టలై, ప్రళాంత శిష్యగణంచేత పరివేషితులై ఉన్నారు.

“‘లాహిరీ, నీకు ఆకలి వేస్తోంది,’ అంటూ బాబాజీ, ‘కళ్ళు మూసుకో,’ అన్నారు.

“నేను మళ్ళీ కళ్ళు తెరిచేసరికి, మనోహరమైన మహాసౌధమూ దాని ఉద్యానవనాలూ అదృశ్యమయిపోయాయి. నా శరీరమూ బాబాజీ రూపమూ వారి శిష్యుల రూపాలూ, అదృశ్యమైన మహాసౌధం స్థానంలో, ఎండపడుతున్న రాతిగుహల ద్వారాలకు దగ్గరిలోనే కదిక నేల మీద ఉన్నాయి. బంగారు భవనం మాయమయిపోతుందనీ దాంట్లో బందీలై ఉన్న పరమాణువులు విడుదలయి, తా ముద్భవించడానికి మూలకందమైన ఆలోచనాసారరూపంలో లయమవుతాయని, నన్నిక్కడికి తీసుకువచ్చి నాయన చెప్పిన సంగతి గుర్తు చేసుకున్నాను. నేను ఆశ్చర్యంతో స్తంభించినా, నా గురుదేవుల వంక సంపూర్ణ విశ్వాసంతో చూశాను. అలౌకిక అద్భుత ఘటనలు జరుగుతున్న ఈ రోజు ఇంకా ఏం ఆశించాలో నాకు తెలియలేదు.

“‘భవనాన్ని సృష్టించడానికి ఆశించిన ప్రయోజనం ఇప్పుడు

నెరవేరింది,' అన్నారు బాబాజీ. నేలమించి ఒక మట్టిపాత్ర ఎత్తారు. 'అక్కడ చెయ్యి పెట్టి, నువ్వు కోరిన భోజనపదార్థం ఏదై నా సరే తీసుకో.'

“ఖాళీగా, వెడల్పుగా ఉన్న మట్టిపాత్రను ముట్టుకున్నాను ; వెన్నపూసిన వేడివేడి లూచీలు [పూరీల మాదిరి రొట్టెలు], కూర, మిఠాయిలు కనిపించాయి. నే నవి తింటూంటే, ఎప్పటికప్పుడు ఆ పాత్ర నిండి ఉండడం గమనించాను. భోజనం అయిన తరువాత మంచినీళ్ళ కోసం చుట్టూ కలయజూశాను. మా గురుదేవులు, నా ఎదుట ఉన్న పాత్ర వేపే చూపించారు. అందులో ఉన్న భోజన పదార్థం అదృశ్యమయింది ; దాని బదులు నీళ్ళున్నాయి.

“‘దైవ సామ్రాజ్యంలో ఐహికావసరాల్ని తీర్చే రాజ్యం కూడా కలిసే ఉంటుందని కొద్దిమంది మర్త్యమానవులే ఎరుగుదురు,’ అన్నారు బాబాజీ. ‘దైవసామ్రాజ్యం భూమికి కూడా వ్యాపించి ఉంటుంది ; కాని భూసామ్రాజ్యం స్వభావ రీత్యా ప్రాంతిమూలకమయినందువల్ల, దాంట్లో సత్యసారం ఉండదు.’

“‘ప్రియగురుదేవా, కిందటి మీరు, స్వర్గంలోనూ భూమి మీదా ఉన్న అందాలకు గల సంబంధాన్ని కళ్ళకు కట్టించారు!’ మాయ మయిన మహాసౌధాన్ని గురించిన జ్ఞాపకాలతో భిరునవ్వు నవ్వాను ; నిజంగా, మామూలు యోగి ఎవరూ అతిమనోహర విలాస వైభవోపేత మైన పరిసరాల నడుమ పరమాత్ముడి మహత్తర మర్మాం అనుభవంబ్ధి కోశం దీక్షాస్వీకారం పొందలేదన్నది నిశ్చయం ! దానికి, ఇప్పటి దృశ్యానికి గల పూర్తి భేదాన్ని ప్రశాంతంగా తిలకించాను. ఎండిపోయిన నేల, ఆకాశపు పైకప్పు, ఆదిమకాం సహజమయిన ఆక్రయమేజ్యే గుహలు— ఇవన్నీ, నా చుట్టూ ఉన్న దేవదూతలవంటి సాధువులకు రమ్యమైన సహజ సన్నివేశాన్ని సమకూర్చాయనిపించింది.

“అనాడు మధ్యాహ్నం, గతజన్మల అనుభూతుల పొందికతో పావనమయిన నా గొంగడి మీద కూర్చున్నాను. నా గురుదేవులు దగ్గరికి వచ్చి నా తలమీద నిమిరారు. నేను నిర్వికల్ప సమాధిలోకి వెళ్ళి, అందులో అవిచ్ఛిన్నంగా ఏడు రోజులపాటు ఉండిపోయాను. ఆత్మజ్ఞాన స్తరాల్లో ఒకదాని తరవాత ఒకటి దాటుతూ, సత్యస్వరూపుడి అమరసీమల్లోకి చొచ్చుకుంటూ పోయాను. మాయావరణాలన్నీ తొలగి పోయాయి; నా ఆత్మ, విశ్వాత్ముడికి వేదికమీద సంపూర్ణంగా స్థిరపడింది.

“ఎనిమిదో నాడు నేను నా గురుదేవుల పాదాలమీద పడి, నన్ను ఎప్పటికీ తమకు దగ్గరగానే, తమ పవిత్ర వనభూమిలోనే ఉండనిమ్మని వేడుకున్నాను.

“నాయనా, ఈ జన్మలో నీ పాత్ర జనబాహుళ్యం కళ్ళ ఎదుట నిర్వహించాలి. ఈ జన్మకు పూర్వం అనేక జన్మలు నువ్వు ఏకాంత ద్యానసాధన భాగ్యం పొందావు; ఇప్పుడు మానవ ప్రపంచంలో కలిసి మసలాలి,’ అన్నారు బాబాజీ నన్ను ఆలింగనం చేసుకుంటూ.

“నువ్వు వివాహితుడివయి, సామాన్య కుటుంబంతో, ఉద్యోగ బాధ్యతలతో ఉండేదాకా ఈసారి నువ్వు నన్ను కలుసుకోకపోవడంలో గంభీరమైన ప్రయోజనం ఒకటి మరుగుపడి ఉంది. హిమాలయాల్లో మారహాస్య బృందంలో చేరాలన్న ఆలోచనలు నువ్వు పక్కకి పెట్టాలి. నీ జీవితం, ఆదర్శ గృహస్థయోగికి నిదర్శనంగా సేవచేస్తూ నగర జన సమూహాల మధ్య గడవాలి.

“‘దిగ్రుప చెందిన అనేకమంది లౌకిక స్త్రీపురుషుల ఆక్రందనలు, మహామహుల చెవుల్లో పడకుండా పోలేదు’ అంటూ ఇలా చెప్పారాయన: ‘మనఃపూర్వకంగా అపేక్షించే అసంఖ్యాకులకు క్రియాయోగం ద్వారా ఆధ్యాత్మిక ఉపశమనం కలిగించడానికి నువ్వు ఎంపిక అయ్యావు. సంసార

బంధాలతో, భారమైన లౌకిక విధులతో చిక్కులుపడుతున్న లక్షలాది జనం, తమలాగే సంసారివైన నీ నుంచి కొత్త ఆశ పొందుతారు. అత్యున్నతమైన యోగ ఉపలబ్ధులు సంసారికి అందరానివి కావని వాళ్ళు గ్రహించడానికి నువ్వు దారి చూపించాలి. ప్రపంచంలో కూడా, వ్యక్తిగత ప్రయోజనోద్దేశం కాని అనుబంధం కాని లేకుండా తన బాధ్యతల్ని నిష్ఠగా నిర్వహించే యోగి, నిశ్చయమైన జ్ఞానమార్గాన్ని అనుసరిస్తాడు.

“ప్రపంచాన్ని విడవాలని నిన్ను నిర్బంధించే అవసరం ఏదీ లేదు; ఎంచేతంటే లోపల్లోపల నువ్వు, దానికి సంబంధించిన ప్రతి ఒక్క బంధాన్నీ పూర్వమే తెంపేశావు. నీ కుటుంబానికి, ఉద్యోగానికి, పౌర జీవనానికి, ఆధ్యాత్మిక జీవనానికి సంబంధించిన విధుల్ని నువ్వు అంతః కరణ శుద్ధితో నిర్వహించడానికి నీ కింకా చాలా ఏళ్ళ వయస్సు ఉంది. దైవపరమయిన ఆశ అనే మధురమయిన కొత్త ఊపిరి సంసారుల శుక్ల హృదయాల్లోకి చొరబడుతుంది. నీ సంతులిత జీవనం నుంచి వాళ్ళు, మోక్ష మన్నది అంతస్సన్యాసం మీదే కాని బాహ్యసన్యాసం మీద ఆధార పడ్డది కాదని అర్థం చేసుకుంటారు.’

“ఉన్నతమైన ఆ హిమాలయ ఏకాంత ప్రదేశాల్లో మా గురుదేవుల వాక్కులు వింటూ ఉంటే నా కుటుంబమూ, ఆపీనూ, ప్రపంచమూ ఎంత దూరమో అనిపించింది. అయినా ఆయన వాక్కుల్లో కఠోర సత్యం ధ్వనించింది; పావనమైన ఈ శాంతి ధామాన్ని విడిచి వెళ్ళడానికి అజకు వగా అంగీకరించాను. యోగవిద్యను గురువునుంచి శిష్యుడికి ప్రసారణ చేసేటప్పుడు పాటించవలసిన సనాతన కఠిన నియమాల్ని బాబాజీ నాకు బోధించారు.

“‘యోగ్యులైన శిష్యులకు మాత్రమే క్రియాశీలకం ప్రపాదించు,’ అన్నారు బాబాజీ. ‘దైవాన్వేషణలో అన్నిటిపే త్యాగించడానికి ప్రసిద్ధి

పూనినవాడే, ద్వానయోగం ద్వారా పరమ రహస్యాల చిక్కుముళ్ళు విడదీయడానికి అర్హుడు.'

“ ‘గురుదేవా, నష్టమయిన క్రియాయోగాన్ని పునరుద్ధరించి మీరు, మానవజాతికి మహాపకారం చేసినట్టే, శిష్యురికానికి కావలసిన కఠిన నియమాలు సడలించి, దానివల్ల కలిగే లాభాన్ని మీరు పెంపొందించరా?’ అని విన్నవించుకుంటూ బాబాజీ కేసి చూశాను. ‘చిత్రశుద్ధి గల అన్వేషకులందరూ మొదట్లోనే సంపూర్ణ అంతస్సన్యాసానికి ప్రతిజ్ఞ పూనలేకపోయినప్పటికీ, వారందరికీ కూడా క్రియాయోగం అందించడానికి నన్ను అనుమతించవలసిందిగా ప్రార్థిస్తున్నాను. ప్రపంచంలో, మూడు విధాలైన క్షేత్రాలకి¹ గురిఅయ్యే పీడిత శ్రీపురుషులకు ప్రత్యేకమైన ప్రోత్సాహం అవసరం. వాళ్ళకి క్రియాయోగ దీక్ష అందకుండా చేసినట్లయితే వాళ్ళు న్నటికీ ముక్తిమార్గమే తొక్కకపోవచ్చు.’

“ ‘అలాగే కానియ్యి. ఈశ్వరేచ్ఛ నీ ద్వారా వ్యక్తమయింది. వినయంగా నిన్ను సహాయమడిగే వాళ్ళందరికీ క్రియాయోగ దీక్ష ఇయ్యి,’ అని జవాబిచ్చారు దయామయులైన గురుదేవులు.²

1. శారీరక, మానసిక, ఆధ్యాత్మిక క్షేత్రాలు; ఈ మూడూ వరసగా, జబ్బు, మానసిక లోపాలు లేదా వైకల్యాలు, ఆత్మవిషయకమైన అవిద్య అన్న రూపాల్లో వ్యక్తమవుతుంటాయి.

2. మొదట్లో మహాపకార బాబాజీ, ఇతరులకు క్రియాయోగ దీక్ష ఇవ్వడానికి లాహిరీ మహాశయుల కొక్కరికే అనుమతి ఇచ్చారు. తరువాత, యోగావతార మూర్తులైన లాహిరీ మహాశయులు, క్రియాయోగం ఉపదేశించడానికి తమ శిష్యుల్లో కొందరికి కూడా అధికారం ఇమ్మని కోరారు. బాబాజీ అంగీకరించారు; అంతే కాకుండా, భవిష్యత్తులో క్రియాయోగ దీక్షాప్రదానం, క్రియాయోగ పథంలో ప్రగతి సాధించి, లాహిరీ మహాశయులనుంచి కాని ఆ యోగావతారుల అధికృత శిష్యులు ఏర్పరిచిన మార్గాలనుంచి కాని అధికారం పొందినవాళ్ళకి మాత్రమే

“కొద్దిసేపు మౌనం దాల్చిన అనంతరం, బాబాజీ ఇంకా చెప్పారు.

పరిమితమై ఉండాలని ఆదేశించారు. యథావిధిగా అధికారం పొందిన క్రియాయోగ ఉపదేశకుల దగ్గర దీక్ష తీసుకున్న, భక్తివిశ్వాసాలుగల క్రియాయోగులందరి ఆధ్యాత్మిక సంక్షేమానికి జన్మజన్మాంతర బాధ్యత తాము స్వీకరిస్తామని బాబాజీ కనికరంతో అన్నారు. యోగదా సత్యంగ సొసైటీ ఆఫ్ ఇండియా ద్వారా, సెల్ఫ్ రియలైజేషన్ ఫెలోషిప్ ద్వారా క్రియాయోగ దీక్ష తీసుకునేవాళ్ళు, క్రియాయోగ ప్రక్రియను తాము ఇవలెవరికీ వెల్లడి చెయ్యాలి అని ఒక ప్రమాణపత్రంమీద తప్పనిసరిగా సంతకం చెయ్యవలసి ఉంటుంది. ఈ విధంగా, సులభమూ సునిశితమూ అయిన క్రియాయోగ ప్రక్రియ అధికారం పొందని ఉపదేశకుల మూలంగా మార్పులకూ వికారాలకూ లోనుకాకుండా పరిరక్షితమై మౌలిక, అవికారరూపంలో నిలిచి ఉంటుంది.

సామాన్య ప్రజలు క్రియాయోగంవల్ల లాభం పొందడానికి బాబాజీ, పురాతనమైన వానప్రస్థ, సన్యాసాశ్రమ సంబంధమైన నిర్బంధాలు తొలగించి నవ్వుదీక్ష దీక్ష కోరే వారికి ఎవరికయినా సరే క్రియాయోగ సాధనపరచడానికి ప్రాథమిక ఆధ్యాత్మిక శిక్షణ కాలం ఒకటి లాహిరీ మహాశయలా వారి ఆధ్యాత్మిక పరంపర (వై. ఎన్. ఎన్. - ఎన్. ఆర్. ఎఫ్. గురుజరంపర) లోని శిష్యులందరూ విధించాలని ఆయన ఆదేశించారు. క్రియాయోగం వంటి అత్యున్నత యోగ ప్రక్రియాసాధన అస్థిరమైన ఆధ్యాత్మిక జీవితానికి సరిపడేది కాదు. క్రియాయోగం ధ్యానప్రక్రియను మించినది; అదొకజీవిత మార్గం; అందేత, దీక్ష పొందేవాడు కొన్నికొన్ని ఆధ్యాత్మిక విధుల్ని నివేదాల్ని మన్నించడం అవసరమవుతుంది. మహావతార బాబాజీ, లాహిరీ మహాశయ, స్వామి శ్రీయుక్తేశ్వర్, పరమహంస యోగానంద గార్ల ద్వారా పారంపర్యంగా వచ్చిన ఈ బోధలను యోగదా సత్యంగ సొసైటీ, సెల్ఫ్ రియలైజేషన్ ఫెలోషిప్ నిష్ఠగా పాటిస్తున్నాయి. వై. ఎన్. ఎన్. - ఎన్. ఆర్. ఎఫ్. వారి పాఠాం ద్వారాను, వై. ఎన్. ఎన్. - ఎన్. ఆర్. ఎఫ్. వారి అధికారం పొందిన ప్రతినిధుల ద్వారాను క్రియాయోగానికి ఉపక్రమణగా వేర్వేరు హంస (హంసా), ఓం ప్రక్రియలు, క్రియాయోగ పథంతో అంతర్భాగం. ఈ ప్రక్రియలు, అత్యున్నతాధ్యక్షుల పొందడానికి రైతబ్యాట్

‘స్వల్పమప్యస్య ధర్మస్య త్రాయతే మహతో భయాత్’ అని భగవద్గీతలో¹ ఇచ్చిన గొప్ప హామీని నీ శిష్యుల్లో ప్రతి ఒక్కరికీ వినిపించు. [“ఈ ధర్మం (మత సంబంధమైన కర్మకాండ, లేదా సత్కర్మ) ఏ కొద్దిపాటి ఆచరణలో పెట్టినా, అది నిన్ను పెద్ద భయంనుంచి (మహతో భయాత్) కాపాడుతుంది”— అంటే, జననమరణ చక్ర పరిక్రమణలో సహజంగా ఉండే మహాశ్రేణాల నుంచి కాపాడుతుంది].

“మర్నాడు ఉదయం నేను వీడుకోలు దీవెన కోసం గురుదేవుల పాదాలదగ్గర మోకరిల్లినప్పుడు, ఆయన్ని విడిచి వెళ్ళాలంటే నాలో ఎంత గాఢమైన ఆనిష్ఠముందో ఆయన పసిగట్టారు.

“‘మనకి ఎడతాటు లేదు నాయనా,’ అంటూ ఆప్యాయంగా నా భుజం నిమిరారు. ‘నువ్వు ఎక్కడున్నా, నన్నెప్పుడు పిలిచినా, తక్షణం నీ దగ్గర ఉంటాను,’ అన్నారు.

“ఆయన చేసిన అద్భుతమైన ఈ వాగ్దానంవల్ల ఊరట చెంది కొత్తగా పొందిన దివ్యజ్ఞాన స్వర్ణంతో సంపన్నుణ్ణి అయి కొండ దిగుడం దారి పట్టాను. ఆఫీసులో నా తోటి ఉద్యోగులు నాకు మనసారా స్వాగతం పలికారు; పది రోజులుగా వాళ్ళు, హిమాలయారణ్యాల్లో నన్ను పోగొట్టు కున్నామనే అనుకున్నారు. త్వరలో మా ప్రధాన కార్యాలయం నుంచి ఉత్తరం వచ్చింది.

“‘రాహిరి దానాపూర్² ఆఫీసుకు తిరిగి రావాలి,’ అని ఉంది.

జాగృతం చేయడంలోనూ ఆత్మను దాస్యం నుంచి విముక్తం చేయడంలోనూ సమర్థమైనవి.

'రాణీభేత్ కు అతని బదిలీ పొరపాటున జరిగింది. రాణీభేత్ విధులు చెప్పట్ట దానికి మరో వ్యక్తిని పంపి ఉండవలసింది.'

"భారతదేశంలో ఈ బహదూర స్థలానికి నన్ను రప్పించడానికి దారి తీసిన సంఘటనల, పరస్పర వ్యతిరేక దిశాభిముఖమైన గుప్త ప్రవాహాల్ని తలుచుకుంటూ చిరునవ్వు నవ్వుకున్నాను.

"దానాపూర్ కు తిరిగి వచ్చే ముందు మురాదాబాద్ లో ఉన్న ఒక బెంగాలీ కుటుంబంతో కొన్నాళ్ళు గడిపాను. అక్కడ నన్ను కలుసుకో దానికి ఆరుగురు వచ్చారు. ఆధ్యాత్మిక విషయాల మీదికి నేను సంభాషణ మళ్ళించేసరికి, నాకు ఆతిథ్యమిచ్చినాయన నిరాశగా ఇలా అన్నారు :

"'వ్స, ఈ రోజుల్లో ఇండియాలో సాధువులే కరువయ్యారు !'

"దానికి నేను, 'బాబూ, ఈ గడ్డమీద ఇప్పటికీ ఉన్నారు మహా మహాలు !' అంటూ ఆక్షేపణ తెలిపాను.

"ఉత్సాహం పెల్లుబుకడం వల్ల, హిమాలయాల్లో నా ఆలోచిక అద్భుత అనుభవాల్ని వాళ్ళకి చెప్పాలన్న ఊపు వచ్చింది నాకు. ఆ మిత్రబృందం మర్యాదగానే అపనమ్మకం తెలియబరిచింది.

"వాళ్ళలో ఒకరు ఊరడింపుగా ఇలా అన్నారు : 'లాహిరీగారూ, పలచబడ్డ ఆ కొండగాలుల్లో మీ మనస్సు ప్రయాసకు గురి అయింది. మీరిప్పుడు చెప్పింది, ఏదో పగటి కల !'

"సత్యనిష్ఠమైన ఉత్సాహంతో ఊగిపోయి, ఉచితమైన ఆలోచన కొరవడి మాట్లాడాను. 'నేను కనక పిలిచినట్లయితే, వా గురుదేవులు ఇక్కడ, ఈ ఇంట్లోనే దర్శనమిస్తారు.'

"ప్రతి ఒక్కరి కళ్ళలోనూ ఆసక్తి మిరిమిల్లాడింది ; అటువంటి

అద్భుతం చూడాలన్న ఉత్సుకత వాళ్ళలో కలగడంలో విడ్డూరం లేదు. కొంతమట్టుకు అనిష్టంగానే నేను, ప్రశాంతమైన ఒక గది, రెండు కొత్త ఉన్ని గొంగళ్ళు కావాలని అడిగాను.

“‘గురుదేవులు ఆకాశం (ఈథర్) లోంచి భౌతికరూపం ధరిస్తారు, అన్నాను. ‘తలుపవతల నిశ్శబ్దంగా ఉందండి; కాస్సేపట్లో పిలుస్తా మిమ్మల్ని.’”

“మా గురుదేవుల్ని సవినయంగా ఆవాహనచేస్తూ ధ్యానస్థితిలో మునిగిపోయాను. చీకటి చేసిన గది, ప్రశాంతి కలిగించే పలవని వెలుతురుతో నిండిపోయింది; దాంట్లోంచి లేజోవంతమైన బాబాజీ ఆకృతి క్రమంగా వెలువడింది.

“‘లాహరీ, ఇంత స్వల్ప విషయం కోసం పిలుస్తావా నన్ను?’ గురుదేవుల చూపు కఠినంగా ఉంది. ‘సత్యమన్నది హృదయపూర్వకంగా ఆన్వేషించేవాళ్ళకోసం; పృథ్విమైన కుతూహలం గలవాళ్ళకోసం కాదు. ఎవరయినా, చూసినప్పుడు నమ్మడం సులువే; అప్పుడిక కాదనడానికి ఏమీ ఉండదు. అతీంద్రియ సత్యాన్ని అనుభూతం చేసుకోడానికి యోగ్యులూ దాన్ని ఆవిష్కరించేవాళ్ళూ, స్వాభావిక భౌతికవాదపరమైన సంశయశీలతను జయించినవాళ్ళే,’ ఆ తరువాత ఆయన గంభీరంగా, ‘నన్ను వెళ్ళనియ్యి!’ అన్నారు.

“నేను బలిమూలుకుంటూ ఆయన పాదాలమీద పడ్డాను. “పూజ్య గురుదేవా, మోరమయిన నా తప్పు తెలుసుకున్నాను; సవినయంగా మీ క్షమాపణ కోరుతున్నాను. నేను మిమ్మల్ని పిలవడానికి సాహసించింది, ఆధ్యాత్మికంగా గుడ్డివాళ్ళయిన వీళ్ళ మనస్సుల్లో విశ్వాసం కలిగించడానికి. నా ప్రార్థన మన్నించి, మీరు ఎలాగా ప్రత్యక్షమయారు కనుక,

కండి. వాళ్ళు అవిశ్వాసులే అయినప్పటికీ, చిత్రమైన నా ప్రతిజ్ఞావాక్యం లోని సత్యాన్ని శోధించడానికయినా కనీసం సుముఖంగా ఉన్నారు.'

“సరే, కొంచెం సేపు ఉంటాను. స్నేహితులముందు నీ మాట పోవడం నాకు ఇష్టం లేదు,’ అన్నారు బాబాజీ. ఆయన ముఖం శాంత పడింది. కాని మృదువుగా ఇలా అన్నారు : ‘నాయనా, ఇకనుంచి నేను నీకు అవసరమయినప్పుడే వస్తాను ; నువ్వు పిలిచినప్పుడల్లా మాత్రం రాను.’¹

“నేను తలుపు తెరిచినప్పుడు మిత్రబృందంలో గంభీరమైన నిశ్శబ్దం ఆవరించింది. తమ కళ్ళని తామే నమ్మలేక నా మిత్రులు, గొంగడి ఆసనం మీద ఉన్న శేజోవంతమైన స్వరూపాన్ని తేరిపారి చూశారు.

“‘ఇది సామూహిక సమ్మోహనం !’ అంటూ అట్టహాసంగా నవ్వా గొకతను. ‘మాకు తెలియకుండా ఈ గదిలోకి ఎవరూ ప్రవేశించడం అసంభవం !’

“బాబాజీ చిరునవ్వు చిందిస్తూ ముందుకు వచ్చి, తమ శరీరంలోని వెచ్చని, గట్టి మాంసాన్ని ముట్టుకొని చూడమని ప్రతి ఒక్కరి దగ్గరికి వెళ్ళారు. సందేహాలు పటాపంచలయిపోయి మా స్నేహితులు, ద్విగ్రుమతో కూడిన పశ్చాత్తాపంతో నేలమీద పడి సాష్టాంగ ప్రణామం చేశారు.

1. ఆత్మసాక్షాత్కార సాధన పథంలో లాహిరీ మహాశయుల వంటి జ్ఞానులైన మహాపురుషులు కూడా ఉత్సాహాధిశయానికి లోబడిపోయి క్రమశిక్షణకు గురి అవుతూ ఉంటారు. దివ్యగురువైన కృష్ణుడు, భక్తాగ్రణి అయిన అర్జునుణ్ణి మందలించడం, భగవదీతలో చాలా సందర్భాల్లో చదువుతాం.

“‘హల్వా’ తయారుచేయించండి.’ తమ భౌతిక వాస్తవికత విషయమై అక్కడివాళ్ళకి మరింత నమ్మకం కలిగించడం కోసం బాబాజీ ఈ కోరిక కోరారని నాకు తెలుసు. పాపం ఉడుకుతూ ఉండగా దివ్యగురువులు, చనువుగా మాట్లాడారు. సంశయాకువులైన ఈ ‘థామస్లు,’ భక్తశిఖామణులైన ‘సెండ్ పాల్ల’ మాదిరిగా మారిపోవడం గొప్పగా జరిగింది. మేము హల్వా తిన్న తరువాత, బాబాజీ ఒక్కొక్కరినే ఆశీర్వాదించారు. హఠాత్తుగా ఒక్క మెరుపు మెరిసింది; బాబాజీ దేహం తాలూకు ఋణవిద్యుదణు (ఎలక్ట్రానిక్) మూలకాలు తక్షణమే రసాయన విఘటనం చెంది, విస్తరించే బాష్పమయ కాంతిలా మారిపోవడం మేము కళ్ళారా చూశాం. దైవానుసంధానం పొందిన గురుదేవుల సంకల్పశక్తి, ఆయన శరీరంగా సంఘటితమై ఉన్న ఈథర్ పరమాణువుల మీద తనకున్న పట్టు సడలించింది; వెంటనే కోట్లాదిగా ఉన్న చిన్న ప్రాణకణికా విస్ఫులింగాలు (లైవ్ ట్రానిక్ స్పార్క్స్) అనంత ప్రాణాశయంలోకి అంతర్నిత మయాయి.

“‘మృత్యుంజయుల్ని నా కళ్ళతో నేను చూశాను.’ వాళ్ళలో మైత్రీ అనే ఆయన పూజ్యభావంతో అన్నాడు. కొత్త జాగృతి కలిగించిన

1. వెన్నతో వేయించి, పాలలో మరిగించిన పిండి (‘గోధుమ పాల మీగడ’ మాదిరిది) తో తయారుచేసే ఒక రకం పాపం.

2. ఉత్తరోత్తరా, అత్యుత్సాహాత్మక సాధనలో గొప్ప ప్రగతి సాధించిన కారణంగా, మైత్ర మహాశయులుగా పేరు పొందిన వ్యక్తి. నేను మైస్సూరు వచ్చినప్పుడు చదువు పూర్తి చేసుకున్న కొత్తలో మైత్ర మహాశయుల్ని కలుసుకున్నాను; నేనా కాలంలో అశ్రమవాసిగా ఉన్నప్పుడు ఆయన, మహామండల అశ్రమాన్ని సందర్శించారు. మురాదాబాద్ మిత్రబృందం ముందు బాబాజీ సాక్షాత్కరించడం గురించి అప్పుడు చెప్పారాయన నాకు. “ఈ అలౌకిక అద్భుత ఫలనంగా, నేనీ

ఆనందంతో ఆయన ముఖబింబమే మారిపోయింది. 'చిన్న పిల్లవాడు నీటి బుడగలతో ఆడుకున్నట్టే పరమ గురుదేవులు దేశకాలాలతో ఆట ఆడు కున్నారు. స్వర్గ, భూలోకాల కీలకాలు చేతనున్న వ్యక్తిని చూశాను.'

“త్వరలోనే దానాపూర్ తిరిగి వచ్చాను. అత్యంత త్వంతో దృఢంగా నిలవ్వుకుని ఉండి గృహస్థ సంబంధమైన రకరకాల సంసార బాధ్యతలూ, ఉద్యోగ బాధ్యతలూ మళ్ళీ చేబట్టాను,” అంటూ ముగించారు లాహిరీ మహాశయులు.

బాబాజీతో జరిగిన మరో సమాగమానికి సంబంధించిన కథ కూడా లాహిరీ మహాశయులు, స్వామి కేవలానందగారికి శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారికి చెప్పారు. ఆ సందర్భం, “నేను నీకు అవసరమైనప్పుడల్లా వస్తాను,” అన్న వాగ్దానాన్ని పరమగురుదేవులు నెరవేర్చిన అనేక సందర్భాల్లో ఒకటి.

“అలహాబాదులో కుంభమేలా జరుగుతున్న సన్నివేశమది,” అని చెప్పారు లాహిరీ మహాశయులు తమ శిష్యులకు. “అఫీసు పనులనుంచి కొంచెం వెసులుబాటు దొరికినప్పుడు అక్కడికి వెళ్ళాను. ఈ పవిత్ర ఉత్సవానికి హాజరవడం కోసం దూరదూర ప్రదేశాలనుంచి వచ్చిన సన్యాసి, సాధుజనాల గుంపుల మధ్య తిరుగుతూ, ఒంటికి బూడిద పూసు కుని చేత్తో భిక్షాప్రాత్ర పట్టుకుని ఉన్న ఒక తపస్విముందు ఒక్క శ్మశానం ఆగాను. ఈ మనిషి మోసగాడిలా ఉన్నాడన్న ఆలోచన నా మనస్సులో వుట్టింది; బాహ్యవై రాగ్య చిహ్నాలు ధరించాడే కాని, దానికి సరిపడే అంతరంగం లేనివాడనిపించింది.

లాహిరీ మహాశయులకు యావజ్జీవ శిష్యుణ్ణి అయాను,” అని నాకు చెప్పారు, మైత్ర మహాశయులు.

“నేనే తపస్విని దాటి వెళ్ళి వెళ్ళగానే, నా చూపు బాబాజీ మీద పడి ఆశ్చర్యపోయాను. ఆయన, తల అట్టకట్టేసిన ఒక సన్యాసిముందు మోకరిల్లుతున్నారు.

“గురుజీ !” అంటూ ఆయన పక్కకి వెళ్ళాను. ‘మీ రిక్కడ ఏం చేస్తున్నారు ?’

“నేను ఈ సన్యాసి కాళ్ళు కడుగుతున్నాను ; తరవాత ఈయనకు వంటగిన్నెలు తోమిపెడతాను.’ బాబాజీ, చిన్న పిల్లవాడిలా నా వేపు చూసి చిరునవ్వు నవ్వారు ; మనుషులు అధికులయినా అధములయినా, వాళ్ళ దేహాలన్నిటిలోనూ సమానంగానే ఈశ్వరుడు నివసిస్తున్నట్లు చూడాలి కాని ఎవ్వరినీ నేను విమర్శించగూడదని తాము కోరుతున్నట్లు నాకు తెలియజేస్తున్నారని గ్రహించాను.

“మహాగురువులు ఇంకా ఇలా చెప్పారు, ‘సాధువుల్లో జ్ఞానుల్ని అజ్ఞానుల్ని కూడా సేవించడంవల్ల నేను, అన్నిటికంటే ఎక్కువగా దేవుడికి సంతోషం కలిగించే— వినయమనే సర్వోత్తమ గుణాన్ని అలవరుచు కుంటున్నాను.’ ”

1. “స్వర్గంలోనూ భూలోకంలోనూ ఉన్నవాటిని చూడడానికి [ఆయన], తనను తాను తక్కువచేసుకుంటాడు”- సామ్సె 118 : 6. “తనను తాను గొప్పగా తలుచుకునేవారల్లా సీతపడక తప్పదు : తనను తాను తక్కువ చేసుకునే వారు గొప్పవాడు కాకమానడు.”- మత్తయి 23 : 12 (బైబిలు).

అవాంఛారాన్ని ; లేదా మిథ్యామమత్వాన్ని తగ్గించడమంటే తన అనంత సోత్తను అవిచ్ఛేదించుకోవలసివస్తుంది.

అధ్యాయం : 35

లాహిరీ మహాశయుల

పావన జీవనం

“ఈ ప్రకారం సర్వధర్మాన్ని పాటించడం మనకు ఉచితం.”¹
బాప్టిస్ట్ యోహాను (జాన్) తో అన్న ఈ మాటల్లోనూ, తనకు బాప్టిజం
ఇమ్మని యోహాన్ను కోరడంలోనూ ఏను, తన గురువుకు గల దివ్యాధి
కారాన్ని అంగీకరిస్తున్నాడు.

ప్రాచ్యదేశీయుడి దృక్పథం²తో పూజ్యభావంతో బైబిలు అధ్యయనం
చేసిన మీదటా సహజావబోధంతో గ్రహించిన మీదటా, బాప్టిస్ట్ యోహాను
పూర్వజన్మల్లో క్రీస్తుకు గురువని నాకు నమ్మకం కుదిరింది. పూర్వ
జన్మల్లో యోహాను ఎలిజా (Elijah) గానూ అతని శిష్యుడయిన ఏసును
ఎలిషా (Elisha) గానూ బైబిలులో అనేక భాగాలు సూచిస్తాయి.
(బైబిలు పాత నిబంధన గ్రంథంలో ఉన్న వర్ణక్రమ మిది. గ్రీకు అను
వాదకులు ఈ పేర్లలో ఎలిజాను Elias అని, ఎలిషాను Eliseus అని
రాశారు. ఇలా మార్చిన రూపాలే కొత్త నిబంధన గ్రంథంలో మళ్ళీ
కనిపిస్తాయి).

1. ఘత్రయ 8 : 15.

2. పునర్జన్మ సిద్ధాంతాన్ని, బైబిలు పాత నిబంధన గ్రంథమూ కొత్త
నిబంధన గ్రంథమూ రాసినవాళ్ళు అర్థంచేసుకున్నట్టూ దాన్ని అంగీకరించినట్టూ
బైబిలు భాగాలు అనేకం వెల్లడిస్తాయి.

పాత నిబంధన గ్రంథంలోని చివరి ఆంశం, ఎలిజా ఎలిషాం పునర్జన్మ గురించి ముందుగా భవిష్యత్ సూచన చెయ్యడం : “చూడండి, ప్రభువు తాబాకు మహత్తర, భయంకర దినం రావడానికి ముందు, ఎలిజా ప్రవక్తను మీ కోసం పంపిస్తాను.”¹

ఈ ప్రకారంగా “ప్రభువు.... రావడానికి ముందు” పంపగా వచ్చిన యోహాను (ఎలిజా), క్రీస్తు రాకను చాటడానికి ఉపకరించే విధంగా, ఆయనకన్న కొద్దిగా ముందుగా పుట్టాడు. యోహాను తండ్రి ఆయన జకర్యాకు ఒక దేవదూత ప్రత్యక్షమైనది. అతనికి పుట్టబోయే కొడుకు యోహాను ఎలిజా (ఎలీయా) తప్ప మరొకరు కారని ద్రువ పరచడానికి.

“కాని దేవదూత అతనికి ఇలా చెప్పాడు ; భయపడకు, జకర్యా. ఏమండీ, నీ ప్రార్థన విసబడింది ; నీ భార్య ఎలీసబెత్తు నీ కో కొడుకును కంటుంది ; అతనికి నువ్వు యోహాను అని పేరు పెడతావు... ఇశ్రాయేలీయులు సంతానంలో అనేక మందిని అతను, వాళ్ళ దేవుడివేపు తిప్ప తాడు. తండ్రుం హృదయాన్ని పిల్లలవేపు, అవిధేయుల్ని న్యాయపరుల జ్ఞానమార్గంవేపు తిప్పడానికి ప్రభువు² అగమనంకోసం ఆయత్తమై ఉన్న ప్రజల్ని సిద్ధం చెయ్యడానికి, ‘ఎలీయా ఆత్మతోనూ శక్తితోనూ,’ ఆయన రాకకు ముందే వస్తాడు.”³

యోహానును ఏను, ఎలిజా (ఎలీయా) గా రెండుసార్లు నిర్వ్వం దర్శంగా గుర్తుపట్టాడు. “ఎలీయా ఇదివరకే వచ్చాడు ; వాళ్ళది ఎరగరు...

1. మలాకి 4 : 5.

2. లూకా 1 : 18-17.

3. “ఆయన రాకకు ముందే,” అంటే, “ప్రభువురాకకు ముందే.”

అయన బాప్తిస్మ మిచ్చే యోహానును గురించి తమకు చెప్పాడని అప్పుడు శిష్యులు గ్రహించారు.”¹ మళ్ళీ అంటాడు క్రీస్తు : “యోహాను కాలం వరకు ప్రవక్తలు ప్రవదించారు ; ధర్మశాస్త్రం కూడా ప్రవదించింది. మీరు గ్రహించేటట్లయితే, రావలసి ఉన్న ఏలీయా ఇతడే.”²

తాను ఏలీయా (ఎలిజా)³ నన్న విషయం యోహాను ఒప్పుకోక పోవడంలో యోహాననే వినయ వేషంలో ఉన్న తాను, మహాగురువైన ఎలిజా బాహ్యోత్కర్షతో వచ్చినవాణ్ణి కానని చెప్పడం అతని ఉద్దేశం. పూర్వజన్మలో తాను, తన మహిమ అనే “ఉత్తరీయాన్ని” ఆధ్యాత్మిక సంపత్తిని శిష్యుడైన ఎలిషాకు ఇచ్చేశాడు. “ఎలిషా అన్నాడు, - మిమ్మల్ని వేడుకుంటాను, మీ ఆత్మశక్తికి రెట్టింపు భాగం నాకు ప్రాప్తించేలా అనుగ్రహించండి అన్నాడు. దానికి అతను చెప్పాడు, నువ్వు కష్టమయింది అడుగుతున్నావు ; అయినా, నీ నుంచి నన్ను తీసుకుపోతూ దగా నువ్వు నన్ను చూసేటట్లయితే నీ కోరిక నెరవేరుతుంది...ఎలిజా మీదినుంచి పడ్డ ఉత్తరీయాన్ని- అతను తీసుకున్నాడు.”⁴

అయన నిర్వహించే పాత్ర ఇప్పుడు తారుమారయింది ; కారణమేమిటంటే, రై వపరంగా పరిపూర్ణత సిద్ధించిన ఎలిషా-ఏసుకు, ఎలిజా-యోహాను ప్రత్యక్ష గురువుగా ఉండవలసిన అవసరం ఇక మీదట లేదు. కొండమీద క్రీస్తు రూపాంతరం చెందినప్పుడు,⁵ మోషే (మోసెస్) లో

1. మత్తయి 17 : 12-13.

2. మత్తయి 11 : 13-14.

3. యోహాను 1 : 21.

4. II రాజులు 2 : 9-14.

5. మత్తయి 17 : 8.

అయిన చూసినది, తన గురువు వీలీయాను. శిలువ మీద తన అంత్య సమయంలో ఏను ఇలా ఆరిచాడు : 'ఏలీ, ఏలీ లామా సబక్తాసీ?' "అంటే, నా దేవా, నా దేవా, నన్నెందుకు వదిలేశావు?" అని అర్థం. ఆక్కడ నిలబడి ఉన్నవాళ్ళలో కొందరు, అది విన్నప్పుడు, ఈయన వీలీయాను పిలుస్తున్నాడు... ఈయన్ని కాపాడ్డానికి వీలీయా వస్తాడేమో చూద్దాం అన్నాడు."

కాలావధిలేని గురుశిష్య సంబంధం, యోహానుకూ ఏనుకూ ఉన్నట్టుగానే బాబాజీకి లాహీరీ మహాశయులకూ కూడా ఉంది. మృత్యుంజయులైన ఆ పరమ గురుదేవులు, తమ శిష్యుడి జన్మలు రెంటికి మధ్య వడివడిగా సుళ్ళు తిరిగిన లోతయిన అఖత జలాల్ని ఈదుకుంటూ దాటి, పిల్లవాడిగానూ పెద్దవాడిగానూ లాహీరీ మహాశయులు గడిపే జీవిత క్రమానికి దారి చూపించారు. ఎన్నడూ విడిపోని బంధాన్ని బహిరంగంగా మళ్ళీ భార్యదానికి, తమ శిష్యుడికి ముప్పైమూడో ఏడు వస్తేనేకాని సరైన కాలం రాలేదని బాబాజీ భావించారు.

రాజీ ఫేక్ సమీపంలో కొన్నాళ్ళు కలిసి ఉన్న తరువాత, స్వాస్థ్యరహితులైన గురుదేవులు, తమ ప్రియశిష్యుణ్ణి తమ దగ్గరే ఉంచేసుకోకుండా, బాహ్యమైన లోకకళ్యాణ సాధనకోసం లాహీరీ మహాశయుల్ని విడుదల చేశారు. "నాయనా, నేను నీకు అవసరమయినప్పుడల్లా వస్తాను." అటువంటి వాగ్దానంలోని అనంతమైన నిబంధనల్ని మర్చివేసిన ఏ ప్రేమికుడు పొందినగలడు?

సమాజ సామాన్యానికి తెలియకుండానే, కాశీలో ఒక మారుమూల, 1881 లో, మహాత్తరమైన ఒకానొక ఆధ్యాత్మిక పునరుజ్జీవనం ఆరంభ

మయింది. పూలవాసనని ఎవ్వరూ అణచిపెట్టలేరు; అలాగే, ఆదర్శ గృహస్థుగా ప్రశాంతంగా జీవిస్తున్న లాహిరీ మహాశయులు, సహజ సిద్ధమైన తమ మహిమను దాచి ఉంచలేకపోయారు. భక్త భ్రమరాలు, ఈ విముక్త సిద్ధపురుషుల దివ్యామృతాన్ని వెతుక్కుంటూ, భారతదేశంలో ప్రతిభాగం నుంచీ రావడం మొదలు పెట్టాయి.

లాహిరీ మహాశయుల్ని “ఎక్స్ట్రాటిక్ బాబూ” (ఆనందమగ్నుడు) అని అప్రాయంగా పిలుస్తూ ఉండే ఇంగ్లీషు ఆఫీసు సూపరింటెండెంటు, ఈ ఉద్యోగంలో చిత్రమైన ఒక ఉత్కృష్ట పరివర్తనను తొందరగా గమనించాడు.

“అయ్యా, మీరు దిగులుగా కనిపిస్తున్నారు. ఏమిటి ఇబ్బంది?” లాహిరీ మహాశయులు ఒకనాడు పొద్దున తమ యజమానిని సానుభూతిగా పలకరిస్తూ అడిగిన ప్రశ్న ఇది.

“ఇంగ్లండులో మా ఆవిడ ప్రమాదకరమైన జబ్బులో ఉంది. నేను ఆండోళనతో కుమిలిపోతున్నాను.”

“ఆవిడ గురించి నేను మీకు కొంత సమాచారం తెస్తాను,” అని లాహిరీ మహాశయులు, ఆయన గదిలోంచి వచ్చేవారు; ఒక ఏకాంత ప్రదేశంలో కొంతసేపు కూర్చున్నారు. తిరిగి వస్తూ, ఊరడింపుగా చిరునవ్వు నవ్వారు.

“మీ ఆవిడ మెరుగవుతున్నారు; ఇప్పుడు మీ కో ఉత్తరం రాస్తున్నారు.” సర్వజ్ఞులైన ఆ యోగిపుంగవులు, ఉత్తరంలో కొన్ని భాగాలు ఉదాహరించారు.

‘ఎక్స్ట్రాటిక్ బాబూ, మీరు సామాన్య వ్యక్తి కారని నాకు ముందే

తెలుసు. అయినా మీరు, సంకల్పమాత్రంచేత దేశకాలాన్ని బహిష్కరించ గల రన్నదే నమ్మలేకుండా ఉన్నాను "

చివరికి, అనుకున్న ఉత్తరం వచ్చింది. అందులో, తమ భార్య కోలుకోడాన్ని గురించిన శుభవార్త ఉండడమే కాదు, కొన్ని వారాల ఋండు ఆ మహాయోగి పలికిన మాటలు కూడా అందులో అచ్చమచ్చ అలాగే ఉన్నాయి.

కొన్ని నెలల తరవాత, ఆయన భార్య భారతదేశానికి వచ్చింది. లాహిరీ మహాశయుల్ని కలుసుకుని పూజ్య భావంతో ఆయన్ని తదేకంగా చూసింది.

"కొన్ని నెలలకిందట నేను, లండన్‌లో నా రోగశయ్య పక్కన చూసింది, దివ్యకాంతిలో పరివేష్టితమైన ఉన్న మీ రూపాన్నే. తక్షణమే నాకు జబ్బు పూర్తిగా నయమయింది ! తరవాత కొద్ది కాలానికే, ఇండియాకు దీర్ఘమైన సముద్ర ప్రయాణం చెయ్యగలిగాను," అంది ఆమె.

ఆ మహాగురువులు, రోజు రోజుకూ ఒకరిద్దరికి క్రియాయోగ దీక్ష ఇస్తూ వచ్చారు. ఈ ఆధ్యాత్మిక విధులకూ ఉద్యోగ, కుటుంబ సంబంధమైన బాధ్యతలకూ తోడుగా ఈ మహాగురువులు, విద్యావిషయంలో ఉత్సాహభరితమైన ఆసక్తి కనబరిచారు. అనేక అధ్యయన బృందాలు ఏర్పరిచారు ; కాశీలో బెంగాలీ బోలా బస్తీలో ఉన్న పెద్ద ఉన్నత పాఠశాలను అభివృద్ధిచెయ్యడానికి క్రియాశీలకమైన కృషి చేశారు. వారం వారం జరిగే సమావేశాల్లో ఈ గురుదేవులు, అనేకమంది జిజ్ఞాసువులైన సత్యాన్వేషకుల కోసం, పవిత్ర గ్రంథాల్ని వ్యాఖ్యానిస్తూ ఉండేవారు ; ఈ సమావేశాలకు "గీతా అసెంబ్లీ" అని పేరు వచ్చింది.

బహుముఖమైన ఈ కార్యకలాపాల ద్వారా, లాహిరీ మహాశయులు

“వృత్తి-ఉద్యోగ, సామాజిక విధులు నిర్వహించిన తరువాత, భక్తియుక్తమైన ధ్యానానికి దైమెక్కడ ఉంటుంది?” అన్న సామాన్యమైన సవాలుకు సమాధానమివ్వడానికి ప్రయత్నించారు. మహాసీయలైన ఈ గృహస్థ గురువుల సామరస్య సంతులిత జీవనం, వేలకొద్దీ శ్రీపురుషులకు ఉత్తేజాన్ని అందించింది. స్వల్పమైన జీతం ఆర్జిస్తూ, మితవ్యయం చేస్తూ, నిరాదంబరంగా, సర్వజనసులభులైన ఈ గురువులు, క్రమశిక్షణ గల ప్రాపంచిక జీవన మార్గంలో సహజంగా, సుఖంగా సాగారు.

పరమాత్ముడి స్థానంలో పదిలంగా కుదురుకొని ఉన్నప్పటికీ, రాహిరి మహాశయులు, మనుషుల యోగ్యతల్లో తరతమాలతో నిమిత్తం లేకుండా, అందరిపట్లా పూజ్యభావం ప్రదర్శించేవారు. తమ భక్తులు ఎప్పుడు ప్రజానీకం చేసినా, ఆయన వాళ్ళకు ప్రతిసమస్యారం చేస్తూ వంగేవారు. పిల్లవాడి కుండేటంత వినయంతో ఆయన, తరచుగా ఇతరుల పాదాలు లాకుతూ ఉండేవారు. అయితే, గురువుపట్ల అటువంటి విధేయత చూపించడం సనాతనమైన ప్రాచ్యదేశ ఆచారమే అయినప్పటికీ, తమకు మాత్రం అటువంటి గౌరవం ఇవ్వడానికి ఆయన ఇతరులను అనుమతించడం ఆరుదు.

రాహిరి మహాశయుల జీవితంలో విలక్షణంగా చెప్పుకోదగ్గ విషయం ఏమిటంటే, ప్రతి మతంవాళ్ళకీ క్రియాయోగ దీక్ష ఇవ్వడం. హిందువులొక్కరే కాదు; ముస్లిములూ క్రైస్తవులూ కూడా ఆయన ప్రముఖ శిష్యుల్లో ఉన్నారు. అచ్చైకులూ కత్తర మతాలవాళ్ళూ లేదా వ్యవస్థితమైన ఏ మతానికీ చెందినవాళ్ళూ కూడా ఈ జగద్గురువుల ఆదరం నిష్పక్షపాతంగా పొంది, ఉపదేశం అందుకునేవారు. ఆయన శిష్యుల్లో ఉన్నతస్థాయి నందుకున్నవాళ్ళలో ఒకడు అబ్దుల్ గఫూర్ ఖాన్. ఈయన ముస్లిం. తాము సర్వోన్నతమైన బ్రాహ్మణ కులానికి చెందిన

వారయి లాపిరీ మహాశయులు, తమ కాలంలో ఉన్న కఠినమైన కుల దురభిమానాన్ని అంతమొందించడానికి సాహసోపేతమైన ప్రయత్నాలు చేశారు. అన్ని జీవిత మార్గాలవాళ్ళు, సర్వవ్యాపకమైన గురుదేవుల చెక్కు నీడన ఆశ్రయం పొందేవారు. దైవప్రేరితులైన ప్రవక్తలందరి మాదిరిగానే లాపిరీ మహాశయులు, సమాజం నుంచి వెలిఅయినవాళ్ళకి దళిత జాతుల వాళ్ళకి ఒక కొత్త ఆశ కలిగించారు.

“నువ్వెవ్వరివాడివీ కావనీ, ఎవ్వరూ నీవారు కారనీ గుర్తుంచుకో. ఎప్పుడో ఒకనాడు నువ్వు హఠాత్తుగా ఈ ప్రపంచంలో ప్రతిదీ వదిలేసి పోవలసి ఉంటుందని తలుచుకో— కాబట్టి దేవుడితో ఇప్పుడే పరిచయం ద్రేసుకో,” అని చెబుతుండేవారు మహాగురువులు, తమ శిష్యులకు. “ప్రతి రోజూ, దైవానుభూతి అనే గాలిగుమ్మటంలో ఎగురుతూ, రాబోయే దుస్సృతవనే సూక్ష్మయాత్రకు తయారవు. మాయవల్ల నిన్ను నువ్వు, మోసాస్థుల కట్టగా చూసుకుంటున్నావు; నిజానికది కష్టాలు కాపురం కానీ గూడు మాత్రమే. ఎడతెరిపిలేకుండా ద్యానం చెయ్యి; ఏ విధమైన శ్రమూ లేని అనంతతత్వంగా, నిన్ను నువ్వు తొందరగానే చూసు కుంటావు. శరీరానికి బందీవై ఉండడం మానెయ్యి; క్రియాయోగమనే రహస్య కీలకాన్ని ఉపయోగించి, శరీరంనుంచి తప్పించుకొని పరమాత్మ పన్నిదిలోకి పారిపోవడం నేర్చుకో.”

వివిధ శిష్యుల్ని, తమతమ మత విశ్వాసాలకు సంబంధించిన పతన్ప్రదాయ నిష్ఠకు కట్టుబడి ఉండమని గురుదేవులు ప్రోత్సహించే వారు. విముక్తికి సాధనానుకూలమైన ప్రక్రియగా క్రియాయోగానికన్న సర్వార్థసాధక స్వభావాన్ని నొక్కిచెబుతూ లాపిరీ మహాశయులు,

1. ఎన్ని రకాల దావులున్నాయి మన శరీరాల్లో; దావుతప్ప మరొకటి అందులో లేనేలేదు.” - మార్టిన్ లూథర్.

ఆ తరువాత తమతమ పరిసరాలకూ పెంపకానికి తగినట్టుగా తమ జీవి తాల్ని అభివ్యక్తం చేసుకొనే స్వేచ్ఛ తమ శిష్యులకు ఇస్తూండేవారు.

“ముస్లిం, రోజుకు ఐదుసార్లు నమాజ్¹ చెయ్యాలి,” అని చెప్పే వారు గురుదేవులు. “హిందువు, రోజుకు అనేకమాట్లు ధ్యానంలో కూర్చో వాలి. క్రైస్తవుడు దేవుణ్ణి ప్రార్థిస్తూ బైబిలు చదువుతూ రోజూ అనేక మాట్లు మోకాళ్ళ మీద వంగాలి.”

ఈ గురువర్యులు సునిశితమైన వివేచనతో, తమ శిష్యుల్ని, వారి వారి సహజ ప్రవృత్తుల్ని బట్టి, భక్తి, కర్మ, జ్ఞాన, రాజయోగ మార్గాల్లో నడిపించేవారు. సాంప్రదాయకమైన సన్యాసమార్గంలో ప్రవేశించదలిచిన భక్తులకు అనుమతి ఇవ్వడంలో ఈ గురువర్యులు చాలా నిదానం చూపే వారు. సన్యాసాశ్రమ విధుల్ని గురించి మొదట బాగా ఆలోచించుకోమని ఎప్పుడూ హెచ్చరిస్తూ ఉండేవారు.

పవిత్ర గ్రంథాలగురించి సిద్ధాంత చర్చ మానమని ఆ మహాగురు వులు శిష్యులకు చెబుతూండేవారు. “సనాతన దివ్యదర్శనాల్ని గురించి కేవలం చదవడంతోనే సరిపెట్టుకోకుండా, వాటిని సిద్ధింపజేసుకోవడంలో నిమగ్నుడయేవాడే జ్ఞాని,” అన్నారాయన. “ధ్యానం ద్వారా మీ సమస్యల్ని పరిష్కరించుకోండి.¹ లాభంలేని, మతసంబంధమైన ఊహలకు బదులు, వాస్తవమైన రైవసంస్కర్ష మీద శ్రద్ధ నిలపండి. మీ మనస్సుల్లోంచి, రైవశాస్త్ర సంబంధమైన విడివాదపు చెత్తకుప్ప తొలగించెయ్యండి; అపరోక్ష జ్ఞానమనే స్వచ్ఛమైన, ఉపశమనకారకమయిన జలాల్ని లోపలికి పారనివ్వండి. చురుకైన ఆంతరిక మార్గదర్శిత్యంతో మిమ్మల్ని అనుసంధానం చేసుకోండి; జీవితంలో వ్రతి సందిగ్ధస్థితికి దివ్యవాణి దగ్గర సమాధానం ఉంది. తనకి తాను చిక్కులు తెచ్చిపెట్టుకోవడంలో మనిషి

కున్న చాతుర్యానికి అంతులేనట్టు కనిపిస్తున్నప్పటికీ, అనంత సహాయ రూపుడైన భగవంతుడు, చాతుర్యంలో మనిషికన్న తక్కువవాడేమీ కాదు."

గురుదేవుల సర్వవ్యాపకత్వం శిష్యబృందానికి ఒకనాడు ప్రదర్శితమయింది; ఆయన భగవద్గీతను వివరిస్తూ ఉండగా శిష్యులు వింటున్నారు. స్పందనశీలమైన సృష్టి అంతటిలోనూ ఉన్న కూటస్థ చైతన్యానికి ఆర్థం వివరిస్తూ ఉండగా లాహిరీ మహాశయులు, హఠాత్తుగా ఎగుళ్వాసతో అరిచారు :

"జపాను తీరసముద్రంలో, అనేక ఆత్మల శరీరాల్లో నేను మునిగి పోతున్నాను!"

మర్నాడు పౌద్ధన, టెలిగ్రాం ద్వారా వచ్చిన పత్రికా సమాచారం చదివారు శిష్యులు; అందులో, ముందు రోజున, జపాను సమీపంలో ఓడ మునిగి కొందరు చనిపోయారన్న వార్త ఉంది.

లాహిరీ మహాశయుల శిష్యుల్లో దూరాన ఉన్నవాళ్ళు చాలామంది ఆయన తమకు సమీపంలోనే ఉన్న సంగతి ఎరుగుదురు. "క్రియాయోగ సాధన చేసేవాళ్ళ దగ్గర నేను ఎప్పుడూ ఉంటాను," అని చెప్పేవారాయన, తమకు దగ్గరలో ఉండలేకపోతున్న శిష్యులకు ఊరటగా. "నిరంతరం విస్తరించే మీ ఆధ్యాత్మిక అనుభూతుల ద్వారా బ్రహ్మాండ నిలయానికి మీకు దారి చూపేస్తుంటాను."

ఆ మహాగురువుల ప్రఖ్యాత శిష్యులైన శ్రీ భూపేంద్రనాథ్ సన్యాల్,¹ పడుచు వయస్సులో ఉండగా 1892 లో, కాశీకి వెళ్ళలేక,

1. "సత్యాన్ని ద్యావంలో అన్వేషించు; బాజుపట్టిన పుస్తకాల్లో కాదు. చంద్రుణ్ణి చూడాలంటే ఆకాశంలోకి చూడు, నీటి మడుగులో కాదు." - పాశ్చాత్య సామెత.

ఆధ్యాత్మిక ఉపదేశం కోసం గురువుగారిని ప్రార్థించారు. లాహిరీ మహాశయులు, భూపేంద్రునికి కలలో కనిపించి, దీక్ష ఇచ్చారు. తరవాత ఆయన కాశీ వెళ్ళి గురువుగారిని దీక్ష ఇమ్మన్నారు. “నీ కిదివరకే దీక్ష ఇచ్చాను, కలలో,” అని జవాబిచ్చారు లాహిరీ మహాశయులు.

శిష్యు డెవరయినా తన లౌకిక బాధ్యతల్లో ఏది ఉపేక్షించినా, గురుదేవులు మెల్లగా అతన్ని చక్క-దిద్దేవారు.

“శిష్యుడి లోపాలగురించి పదిమందిలో చెప్పక తప్పనప్పుడు కూడా, లాహిరీ మహాశయుల మాటలు సౌమ్యంగా, నయంచేసేలా ఉంటాయి,” అని ఒకసారి చెప్పారు నాకు, శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు. తరవాత విచారంగా ఇంకా ఇలా అన్నారు, “మా గురువుగారి బాణం మొనల్ని తప్పించుకోడానికి ఎన్నడూ ఏ శిష్యుడూ పారిపోలేదు.” నేను నవ్వు ఆపుకోలేకపోయాను ; వాడిగా ఉన్నా ఉండకపోయినా, నా గురుదేవుల ప్రతి మాటా నా చెవులకు సంగీతం లాంటిదని సత్యప్రమాణంగా వారికి నచ్చజెప్పాను.

లాహిరీ మహాశయులు క్రియా యోగాన్ని జాగ్రత్తగా నాలుగు క్రమోన్నత దీక్షలుగా విభజించారు.² సాధకుడు నిశ్చితమైన ఆధ్యాత్మిక ప్రగతి కనబరిచిన తరవాతే పై మూడు ప్రక్రియలూ ఉపదేశించేవారు : ఒకనాడొక శిష్యుడు, గురువుగారు తన విలువను సరిగా అంచనా వెయ్యడం లేదని గట్టి నమ్మకం ఏర్పరచుకొని, తన అసంతృప్తి వెల్లడించాడు.

1. శ్రీ సన్యాస్ 1962 లో మరణించారు (ప్రచురణకర్త గమనిక).

2. క్రియా యోగంలో శాఖోపశాఖలు చాలా ఉన్నాయి. లాహిరీ మహాశయులు వాటిని పరిశీలించి నాలుగు ప్రక్రియల్ని - సాధనపరమైన అత్యధిక విలువ కలవాటిని ఎంపిక చేశారు.

“గురుదేవా, నేను రెండో దీక్షకు నిశ్చయంగా సిద్ధంగా ఉన్నాను.”

సరిగా ఇదే సమయంలో తలుపు తెరుచుకుంది ; వినయ సంపన్నుడైన బృందా భగత్ అనే శిష్యుడు రోపరి అడుగుపెట్టాడు. అతను కాశీలో ఒక పోస్ట్మాన్.

“బృందా, ఇలా నా పక్కన కూర్చో.” మహాగురువులు అతనికేసి ఆప్యాయంగా చిరునవ్వు చిందిస్తూ చూశారు. “ఒక్కమాట చెప్పు ; క్రియాయోగంలో రెండో ప్రక్రియకు సిద్ధంగా ఉన్నావా?”

ఆ పోస్ట్మాన్, గురుదేవులను వేడుకుంటున్నట్లుగా చేతులు జోడించాడు. “గురుదేవా, ఇంకే ఉపదేశాలూ నాకు వద్దండి ! ఇంతకన్న పై ఉపదేశాల్ని ఎలా ఒంటబట్టించుకోగలను ? ఈ రోజు, మీ దీవెనలు కోరడం కోసం వచ్చాను ; ఏమంటే, మొదటి క్రియే నన్ను దైవపరమయిన మత్తుతో నింపేసి నేను ఉత్తరాలు బట్వాడా చెయ్యలేకుండా చేసిందండీ !” అన్నాడు భయంగా.

“అప్పుడే బృంద, ఆత్మసాగరంలో ఈతలాడుతున్నాడు.” లాహిరీ మహాశయులన్న ఈ మాటలకు, ఆ రెండో శిష్యుడు తల వంచుకున్నాడు.

“గురుదేవా, పనిచెయ్యడం చేతకాక పనిముట్లకు వంకలుపెట్టే నాసిరకం పనివాణ్ణి నేను,” అన్నాడతను.

వినయశీలుడైన ఆ పోస్ట్మాన్, చదువుకున్నవాడు కాదు ; కాని తరవాత అతను క్రియాయోగం ద్వారా తన అంతర్బుద్ధిని ఎంతవరకు అభివృద్ధిచేసుకున్నాడంటే ధర్మశాస్త్ర విషయాలకు సంబంధించిన సమస్యలకు అతను చేసే వ్యాఖ్యానం కోసం అప్పుడప్పుడు పండితులు కూడా వస్తూ ఉండేవారు. పాపమూ పాండిత్యమూ రెండూ ఎరగని బృందా భగత్, పండిత రోకంలో ప్రసేది పొందాడు.

రాహిరి మహాశయులకు కాశీలో ఉన్న శిష్యులే కాకుండా, భారత దేశంలో దూరప్రాంతాల నుంచి కూడా వందలకొద్దీ శిష్యులు ఆయన దగ్గరికి వస్తూ ఉండేవారు. తమ కుమారు లిద్దరి ఆత్తవారిళ్ళకు వచ్చిన సందర్భాల్లో ఆయన, చాలాచూట్లు బెంగాలు వచ్చారు. ఆ విధంగా, ఆయన ఉనికివల్ల బెంగాలు, చిన్నచిన్న క్రియాయోగి బృందాల తేనెపట్టు అయింది. ముఖ్యంగా, కృష్ణనగర్, విష్ణుపూర్ జిల్లాల్లో అనేకమంది నిరాడంబర శిష్యులు ఈనాటికీ, ఆత్మధ్యానపరమయిన అదృశ్యవాహిని ప్రవహిస్తూ ఉండేటట్లు చేస్తున్నారు.

రాహిరి మహాశయుల దగ్గర క్రియా-యోగ దీక్ష పొందిన అనేక మంది మహాపురుషుల్లో చెప్పకోదగ్గవారు— కాశీలో ఉండే, ప్రఖ్యాతులు స్వామి భాస్కరానంద సరస్వతి, ఉన్నత మూర్తిమత్వం గల దేవమర్ తపస్వి బాలానంద బ్రహ్మచారి. రాహిరి మహాశయులు కొంతకాలం పాటు, కాశీలోని మహారాజ ఈశ్వరి నారాయణ్ సింహ బహదూర్ వారి కుమారుడికి ప్రయివేట్ ట్యూటరుగా పనిచేశారు. గురువుగారి ఆధ్యాత్మిక సిద్ధిని గుర్తించి, ఆ మహారాజు ఆయన కుమారుడూ కూడా వారి దగ్గర క్రియా-యోగ దీక్ష తీసుకున్నారు; అలాగే మహారాజ యతీంద్రమోహన్ తాకుర్ గారు కూడా దీక్ష తీసుకున్నారు.

రాహిరి మహాశయుల శిష్యుల్లో పలుకుబడి గల లౌకిక పదవుల్లో ఉన్న కొందరికీ, ప్రచారం ద్వారా క్రియా-యోగి మండలిని విస్తృతం చెయ్యాలన్న కోరిక ఉంటుండేది. గురువుగారు దానికి అనుమతి ఇవ్వలేదు. కాశీరాజుకు వైద్యుడుగా ఉన్న ఒక శిష్యుడు— గురువుగారి పేరును "కాశీ బాబా" (కాశీలో ఉండే మహామహులు)¹గా వ్యాప్తి చెయ్యడానికి

1. రాహిరి మహాశయులకు శిష్యు లిచ్చిన ఇతర బిరుదులు : 'యోగిపద' (యోగుల్లో ప్రేమలు), 'యోగిరాజ్' (యోగుల్లో రాజువంటివారు), 'మనిషివర్'

వ్యవస్థాపరమైన కృషి ఒకటి ప్రారంభించాడు. గురువుగారు దాన్ని కూడా నిషేధించారు.

“క్రియాకుసుమ గంధాన్ని సహజరీతిలోనే వ్యాపించనివ్వండి,” అన్నారాయన. “క్రియావీజాలు, ఆధ్యాత్మికంగా సారవంతమైన హృదయ శ్రేణులలో తప్పకుండా మొలకెత్తుతాయి.”

వ్యవస్థాపరమైన ఆధునిక మార్గం ద్వారా కాని, అద్భుతయంత్రం ద్వారా కాని ప్రచారంచేసే పద్ధతిని మహాగురువులు అవలంబించనప్పటికీ తమ సంకెళ్ళక్రి. అక్షా ఆపూ లేని వరదవెల్లువలా పెల్లుబికి, తన చాటితో మానవ మనస్సుల తీరాలను ముంచేస్తుందని ఆయనకు తెలుసు. పరివర్తనచెంది, పరిశుద్ధినించిన తత్తుల జీవితాలే, క్రియా-యోగం అమర జీవశక్తికి ప్రత్యక్ష నిదర్శనాలు.

1886 లో, అంటే రాణీబేత్ లో దీక్ష తీసుకొన్న ఇరవై ఐదేళ్ళ తరవాత, లాహిరీ మహాశయులు పెన్షను మీద పదపీఠిరమణ చేశారు.¹ పగటిపూట కూడా ఆయన చొరకడంలో, శిష్యులు ఇతోధిక సంఖ్యలో రావడం ప్రారంభమయింది. మహాగురువు లిప్పుడు రోజు మొత్తంలో చాలాసేపు, ప్రశాంతంగా పద్మాసనబద్ధులై మౌనంగానే కూర్చుంటూ వచ్చారు. కొద్దిసేపు పికారుకు వెళ్ళడానికి కాని, ఇంట్లోనే ఇతర చోట్లకు వెళ్ళడానికి కాని ఆయన తమ గది విడిచి వెళ్ళింది చాలా అరుదు. గురు దేవుల దర్శనం కోసం, చాలాపు ఎడ తెరిపిలేకుండా, శిష్యులు ప్రశాంత ప్రవాహంలా వచ్చేవారు.

(మునుల్లో శ్రేణులు); ఇవికాక నేను చేర్చింది మరొకటి- ‘యోగవతార్’ (మానవ రూపంలో జన్మించిన యోగవిద్య).

1. మొత్తం మీద ఆయన, ఒకే ప్రభుత్వశాఖలో ముప్పైఐదేళ్ళ పాటు ఉద్యోగం చేశారు.

మాసేవాశ్శక్తి సంభ్రమాశ్శక్తిర్యాలు కలిగేటట్టుగా, లాహిరీ మహాశయులకు అలవాటయిన శారీరక స్థితి— ఊపిరి లేకపోవడం, నిద్రలేక పోవడం, నాడీ గుండే కొట్టుకోడం మానెయ్యడం, గంటల తరబడి రెప్ప పాటులేకుండా ఉండే ప్రశాంతమైన నేత్రాలు, ప్రగాఢమైన ప్రశాంతి పరివేశం వంటి మానవాతీత లక్షణాల్ని ప్రదర్శించేది. ఆత్మోద్ధరణానుభూతి పొందకుండా అక్కజ్జించి వెళ్ళినవాళ్ళు ఎవ్వరూ లేరు; రైవసాశ్శాత్రారం పొందిన ఒక సత్పురుషుని మౌన ఆశీర్వాదం పొందామని వాళ్ళందరికీ తెలుసు.

పంచానన్ భట్టాచార్య అనే శిష్యుడు కలకత్తాలో, “ఆర్య మిషన్ ఇన్ స్టిట్యూషన్” అనే పేరుతో ఒక యోగకేంద్రం స్థాపించడానికి గురువు గారు ఇప్పుడు అనుమతించారు. ఈ కేంద్రం, యోగసంబంధమైన ఓషధులు పంచిపెడుతూ ఉండేది; భగవద్గీత చొకధరకు అమ్మదానికి అనువుగా బెంగాలులో మొట్టమొదట ప్రచురణచేసింది ఈ కేంద్రమే. హిందీలోనూ బెంగాలీలోనూ ప్రచురించిన ఆర్యమిషన్ గీత ప్రతులు వేలాది ఇళ్ళలోకి ప్రవేశం పొందాయి.

సనాతనాచారం ప్రకారం గురుదేవులు, వివిధ రోగాల నివారణ కోసం ప్రజలకు సాధారణంగా వేప¹నూనె ఇస్తూండేవారు. ఈ నూనె బిట్టి

1. మార్గోసా చెట్టు. దాని ఔషధ విలువలు ఇప్పుడు పాశ్చాత్యదేశాల్లో కూడా గుర్తింపు పొందాయి. చేదుగా ఉండే వేపబెరడు ఒక టానిక్కుగా ఉపయోగిస్తారు; గింజరినుంచీ పళ్ళనుంచీ తీసిన నూనె, కుమ్భా మరికొన్ని ఇతర వ్యాధులూ నయం చెయ్యడానికి వాడతారు.

హిందూ వైద్యశాస్త్రాల్ని ఆయుర్వేదం అంటారు. వైదిక వైద్యులు సున్నితమైన శక్త్రచికిత్సా పరికరాలు ఉపయోగించారు, ప్లాస్టిక్ సర్జరీ చేశారు, విషవాయువు ప్రమాదాలకు విరుగుడు ఎలా వెయ్యోలో తెలుసుకున్నారు. సిజేరియన్ ఆపరేషన్లు చేశారు అపరేషన్లు చేశారు. మందుల అంతశ్శక్తిని పెంపుచేయడంలో అరిచేవారు.

పట్టి ఇమ్మని, గురుదేవులు ఏ శిష్యుణ్ణయినా కోరినట్లయితే, ఆ పని అతను సులువుగా నెరవేర్చగలిగేవాడు. అదే మరొకరెవరయినా ప్రయత్నిస్తే, చిత్రమైన ఇబ్బందులు ఎదురయేవి; అవసరమైన ప్రక్రియల్లో నూనె బట్టిపట్టడం అయిన తరవాత చూస్తే, ఆ ద్రవం దాదాపు అంతా ఆవిరయి పోయి ఉండేది. గురుదేవుల ఆశీస్సు కూడా దీనికి అవశ్యకమైన ఒక దినుసని దీనివల్ల స్పష్టమవుతోంది.

అశోకాచారి
శిష్యులకు
గౌరవం

నిరంజనాచారి
శిష్యులకు
గౌరవం

అశోకాచారి నిరంజనాచారి
గౌరవం

శిష్యులకు గౌరవం

లాహిరీ మహాశయుల చేతిరాత, ఆయన సంతకం, బెంగాలీ లిపిలో, పైన చూడవచ్చు. పై పంక్తులు, ఒక శిష్యుడికి రాసిన ఉత్తరంలోవి; మహాగురువులు ఒక సంస్కృత శ్లోకాన్ని ఇలా అన్వయించారు: “కసు రేప్పలు అల్లాడనంతటి ప్రశాంతస్థితి నందుకున్నవాడు ‘శాంతపీఠుద్ర’ సిద్ధింపజేసుకున్నవాడు.”

(సంతకం) “శ్రీ శ్యామాచరణ్ దేవ శర్మన్”

క్రీ. పూ. 4 శతాబ్దినాటి హిపోక్రేట్స్ అనే ప్రసిద్ధ గ్రీకు వైద్యుడు, తన మెడిసిన్ మెరికా బ్రాషర్ పదార్థ తత్వశాస్త్రం లో చాలామట్టుకు హిందూ ఆధారగ్రంథాల్లోంచి ఎరువు తెచ్చుకున్నాడు.

1. శాంతపీఠుద్ర అంటే, భూమధ్యంలో చూపు నిలిపి ఉంచడం.

చాలామంది మహాప్రవక్తలలాగే లాహిరీ మహాశయులు కూడా తమకు తాముగా పుస్తకాలేమీ రాయలేదు కాని, పవిత్ర గ్రంథాలను తమ వ్యాఖ్యానాలతో వివిధ శిష్యులకు బోధించారు. మహాగురువుల మనుమలైన కీ. శే. ఆనందమోహన్ లాహిరీ ఇలా రాశారు :

“భగవద్గీతలోనూ మహాభారత ఇతిహాసంలో ఇతర భాగాల్లోనూ వ్యాసమహర్షి (వ్యాసకూటాలు; చిక్కు-ముడులు) ఉంటుంటాయి. ఈ వ్యాసమహర్షిని ప్రశ్నించకుండా వదిలేస్తే, ఇద్దే అపార్థం చేసుకోడానికి పిలవైన చిత్రమైన పురాణ కథలు తప్ప మరేమీ కనిపించవు. ఈ వ్యాసమహర్షిని వివరించకుండా వదిలేస్తే వేలకొద్దీ సంవత్సరాల ప్రయోగ అన్వేషణ అనంతరం మానవాతీతమైన ఓర్పుతో ప్రాచ్యఖండం పరిరక్షిస్తూ వచ్చిన ఒకానొక శాస్త్రం మనకు దక్కకుండా నశించినట్టే లెక్క!¹ పవిత్ర గ్రంథాల్లో శబ్దచిత్ర కల్పనాత్మకమైన చిక్కుల్లో

యోగి, ఒకానొక ప్రశాంత మానసిక స్థితికి చేరుకున్నప్పుడు, అతని కనురెప్పలు కదలవు; అంతర్లోకంలో లీనుడై ఉంటాడు.

ముద్ర (“చిహ్నం”) అనేది మామూలుగా, వేళ్ళతోనూ చేతులతోనూ చేసే, ధార్మికాచారపరమైన ఒక చేష్టను సూచిస్తుంది. చాలా ముద్రలు నిశ్చితమైన నరాలమీద పనిచేసే ప్రశాంతత అలవడుస్తాయి. సనాతన-హిందూ శాస్త్రగ్రంథాలు నాడుర్పి (శరీరంలో 7,000 నాడీమార్గాలు), మనస్సుతో వాటికిగల సంబంధాన్ని సునిశితంగా వర్ణించాయి. అర్చనలోనూ యోగసాధనలోనూ ఉపయుక్తమయిన నరాలకు, ఈ విధంగా శాస్త్రీయమైన ప్రాతిపదిక ఉంది. బెగ్గహ శిల్ప శాస్త్రంలోనూ ధార్మికాచారపరమైన భారతీయ నాట్యాల్లోనూ ఈ ముద్రలకు విస్తృతమైన భాష ఒకటి కనిపిస్తుంది.

1. “క్రీ. పూ. మూడువేల ఏళ్ళనాటివని నిర్ణయించదగిన, సింధునదీ తోయలో పురాతత్వ పరిశోధన కేంద్రాల్లో తవ్వకం చేసిన, కొన్ని ముద్రీకల మీద ద్యానముద్రలో కూర్చుని ఉన్న ఆకృతులు కనిపిస్తున్నాయి. ఈనాటికి యోగ

తెలివిగా కనుమరుగుచేసి ఉంచిన మతశాస్త్రాన్ని, రూపకాది అలంకారాల అవరణ నుంచి తప్పించి, లాహిరీ మహాశయులు వెలుగులోకి తెచ్చారు. వేదమంత్రాలు పూర్తిగా వైజ్ఞానిక ప్రాముఖ్యమున్నవన్న సంగతి ఈ మహాగురువులు నిరూపించిన మీదట, ఇప్పడవి, అర్థంకాని మాటల గారడీ అనిపించడం మానేశాయి...."

"విషయవాంఛల ఉద్ధత ప్రాబల్యం ముందు, మనిషి మామూలుగా నిస్సహాయుడై ఉంటాడని మనకి తెలుసు. కాని మనిషిలో క్రియాయోగం ద్వారా ఆధికతర శాశ్వతానంద చైతన్యం ఉదయించినప్పుడు ఈ విషయ వాంఛల్ని అది శక్తిహీనం చేస్తుంది; వాటికి తాను లోలుడయ్యే ఉద్దేశం మనిషిలో కనిపించదు. ఇక్కడ ఈ నివృత్తి— అంటే, అథమ విషయ వాంఛల తృణీకారం, మరో ప్రవృత్తికి, అంటే, పరమానందానుభూతి ప్రాప్తికి— సమకాలంలో జరుగుతుంది. అటువంటి మార్గం ఒకటి లేనట్లయితే, కేవల నివృత్తిబోధకమైన నీతిసూత్రాలు మనకు నిరుపయోగ మవుతాయి.

"దృశ్యమాన విషయాలన్నిటి వెనకా ఉండేది అనంతం; అది మహాశక్తి సాగరం. ప్రపంచ కార్యకలాపాలమీద ఉన్న ఆసక్తి మనలో

సాధన విధానంలో వాడుకలో ఉన్న ఈ ముద్రల్నిబట్టి, యోగశాస్త్ర మౌలికాంశాలు కొన్ని ఆనాటికే తెలిసి ఉన్నవని నిష్కర్ష చెయ్యడానికి వీలు కలుగుతోంది. భారత దేశంలో ఐదువేల ఏళ్ళకు పూర్వమే, అద్యయనానుశీలన పద్ధతుల సహాయంతో సక్రమమైన అల్పపరిశీలన సాధనచేసేవారన్న నిర్ణయానికి రావడం హేతురహితం కాకపోవచ్చు."— ప్రొఫెసర్ డబ్ల్యు. నార్మన్ బ్రౌన్, అమెరికన్ కౌన్సిల్ ఆఫ్ లెర్నింగ్ సొసైటీస్, వాషింగ్టన్, డి. సి., వారి బులెటిన్లో.

అయితే, హిందూ షవిత్రగ్రంథాలు చూపించే ప్రమాణం, యోగశాస్త్రం, భారతదేశంలో చెప్పనంది కానప్పి వేం సంవత్సరాల నుంచి వర్తిస్తున్నా ఉండవి.

అధ్యాత్మిక జిజ్ఞాసాపరమైన జ్ఞానాన్ని చంపేస్తుంది. ప్రకృతి శక్తుల్ని ఉపయోగించుకోడం ఎలాగో అధునిక విజ్ఞానశాస్త్రం మనకి చెబుతుంది కనక, నామరూపాలన్నిటి వెనకా ఉన్న మహతీ ప్రాణశక్తిని అవగాహన చేసుకోడంలో విఫలమవుతాం. ప్రకృతితో మనకున్న అతిపరిచయంవల్ల దాని పరమరహస్యాలగురించి అవజ్ఞ ఏర్పడుతోంది; దాంతో మనకున్న సంబంధం, ప్రయోజనాపేక్షక వ్యవహారపరమైనది. ఒక రకంగా చెప్పాలంటే, అది మన ప్రయోజనాలకు ఉపకరించేటట్టుగా దానిచేత నిర్బంధంగా పనిచేయించుకోదానికి మార్గాలు కనిపెట్టడానికి మనం దాన్ని వేధిస్తూంటాం; మనం దాన్ని సొంతానికి వాడుకుంటాం; అయినా దాని మూలం మనకి తెలియకుండానే ఉండిపోతోంది. విజ్ఞానశాస్త్రంలో, ప్రకృతితో మనకున్న సంబంధం, పొగరుబోతు యజమానికి అతని నౌకరుకూ ఉండే సంబంధం లాంటిది; లేదా, తాత్త్విక దృష్టితో చెప్పేటట్లయితే ప్రకృతి, [న్యాయస్థానంలో] సాక్షి బోనులో ఉన్న బందీ లాంటిది. దాన్ని మనం అడ్డుపరిష చేస్తాం, సవాలు చేస్తాం; పరుగుపడి ఉన్న దాని విలువల్ని తూచలేని, మానవుల తక్కిళ్ళలో దాని సామ్యాన్ని సూక్ష్మాంశాలతో సహా తూస్తాం. అలా కాకుండా ఆత్మకు, అంతకన్న పై శక్తితో సంపర్కం ఏర్పడి ఉంటే ప్రకృతి, ఎటువంటి బాధకాని మానవ సంకల్పం కాని లెకుండా, దానంతట అది తల వంచుతుంది. ప్రకృతి మీద అప్రయత్నకమైన ఈ అధికారాన్ని, అవగాహన చేసుకోని భౌతికవాది 'అలౌకిక మటనాత్మకం' (మిరాక్యులస్) అని అంటాడు.

“లాహిరీ మహాశయుల జీవితం నెలకొల్పిన ఆదర్శం, యోగం ఒకానొక మర్మవిద్య అన్న తప్పుడు అభిప్రాయాన్ని మార్చేసింది. భౌతికశాస్త్రం యథార్థతాలక్షణం ఉన్నదే అయినా, ప్రతి మనిషి, ప్రకృతితో తనకున్న గురయిన సంబంధాన్ని అర్థంచేసుకోదానికి ప్రకృతి శక్తుల్ని చివ్వా అధ్యాత్మిక పూజ్యకాళావాసుభూతి పొందడానికి ఒక

చారి కనుక్కుంటాడు ; ఆ ప్రకృతి శక్తులు [దృగ్విషయాలు] మార్మికమైన వయినా, దైనందిన సంఘటనలయినా సరే.¹ ఒక వెయ్యేళ్ళ కిందట మార్మిక విషయాలగా అనిపించినవి ఈనాడు అలా అనిపించడం లేదనీ, ఈనాడు మార్మిక విషయాలనిపిస్తున్నవి మరో వందేళ్ళకు శాస్త్ర నియమబద్ధాలుగా మనకు అవగాహన కావచ్చుననీ మనం గుర్తుంచుకోవాలి.

“క్రియాయోగ శాస్త్రనియమం శాశ్వతమైనది. అది గణితశాస్త్రంలా సత్యమైనది ; కూడికలూ తీసివేతలూ వంటి సరళ సూత్రాల మాదిరిగా, క్రియాయోగ నియమం కూడా ఎన్నటికీ నశింపు కానిది. గణితశాస్త్రం మీద రాసిన గ్రంథాలన్నింటినీ తగలబెట్టెయ్యండి ; తర్క-బుద్ధిగలవాళ్ళు అటువంటి సత్యాల్ని ఎప్పుడూ తిరిగి కనుక్కుంటూనే ఉంటారు. యోగం మీదున్న పుస్తకాలన్నింటినీ నాశనం చెయ్యండి ; దాని మూల సూత్రాలన్నీ, నిర్మల భక్తి తదనుసారంగా నిర్మల జ్ఞానమూ గల యోగి అవతరించినప్పటికీ మళ్ళీ వెల్లడి అవుతూనే ఉంటాయి.”

ఆవతారపురుషు లందరిలోకి బాబాజీ మహావతార స్వరూపులయినట్టు, శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారిని న్యాయతః జ్ఞానావతార స్వరూపులుగా పేర్కొనదగినట్టుగానే, లాహిరీ మహాశయులు యోగావతార స్వరూపులు.²

1. “ఆశ్చర్యపోశాంని వాదూ, అలవాటుగా ఆశ్చర్యపోని (ఆశ్చర్యపోయి పూజించని) వాడూ- అతను అనేక రాయల్స్ సొసైటీలకు అధ్యక్షుడైనా, అన్ని ప్రయోగశాలల, వేదశాలల ప్రతీకల్పి వాటి ఫలితాలన్నీ ఒక్క తన బుర్రలోనే ఇమడ్చుకుని ఉన్నవాడైనా- వెనకాల కన్నులేని కళ్ళతోడు లాంటివాడు.” -కార్లెల్, ‘సాప్టర్ రిసార్చ్స్’లో.

2. శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు తమ శిష్యులైన పరమహంస యోగానందగారిని దివ్య ప్రేమావతారులుగా పేర్కొన్నారు. పరమహంసగారి నిర్వాణానంతరం, ఆయన ప్రధాన శిష్యులు రాజర్షి జనకానంద (శ్రీ జేమ్స్ జె. లిన్): ‘ప్రేమావతార’ స్వరూపులనే అత్యంత సమచితమైన విరుధు ఆయనకు అర్పించారు.

గుణాత్మక, పరిమాణాత్మక ప్రమాణాలు రెండింటి దృష్ట్యా, లాహరీ మహాశయులు, సమాజం ఆధ్యాత్మిక స్థాయిని సమున్నతం చేశారు. తమ సన్నిహిత శిష్యుల్ని క్రీస్తు మాదిరి ఉన్నత మూర్తి మత్వానికి పెంచడానికి వారికున్న శక్తి నిబట్టి, జనబాహుళ్యంలో సత్యాన్ని విస్తృతంగా వ్యాప్తి చేయడాన్ని బట్టి లాహరీ మహాశయులు, మానవజాతి రక్షకుల కోవలోకి వస్తారు.

ప్రవక్తగా ఆయన అద్వితీయత, యోగవిముక్తి ద్వారాల్ని మొట్టమొదటిసారిగా మానవులందరికోసం తెరుస్తూ, క్రియా యోగమనే ఒక నిర్దిష్ట పద్ధతిని ఆచరణాత్మకంగా నొక్కిచెప్పడంలో ఉంది. ఆయన జీవితంలో గోచరించిన అలౌకిక ఘటనల సంగతి అలా ఉంచి, నిజంగా ఆ యోగావతారులు, యోగవిద్యలోని పూర్వపు జటిలతల్ని తగ్గించి సాధారణ బుద్ధికి అవహన అయ్యేటట్లుగా వంపవంతమైన సరళత్వాన్ని సాధించడం అద్భుతాలన్నీటికీ పరాకాష్ఠ.

అలౌకిక ఘటనల్ని గురించి ప్రస్తావిస్తూ లాహరీ మహాశయులు తరచు ఇలా అనేవారు : “జనబాహుళ్యానికి తెలియని సూక్ష్మనియమాలు పనిచేసే తీరును తగినంత విచక్షణలేకుండా బహిరంగంగా చర్చించనూ గూడదు, ప్రచురించనూ గూడదు.” ఈ పుస్తకంలో నే నెక్కడయినా, ఆయన పౌచ్చరికగా చెప్పిన మాటల్ని ఉల్లంఘించినట్లు కనిపించినట్లయితే, ఆయన నాకు అంతరికమైన హామీ ఇవ్వడమే కారణమని గ్రహించాలి. అయినప్పటికీ బాబాజీ, లాహరీ మహాశయ, శ్రీయుక్తేశ్వర్ గార్ల జీవితాల్ని గ్రంథస్థం చేసేటప్పుడు నేను, కొన్నికొన్ని అలౌకిక ఘటనలు మినహాయించడం మంచిదని అనుకున్నాను. ఈ గుహ్య దర్శన శాస్త్రానికి వివరణాత్మక గ్రంథం కూడా ఒకటి రాయకుండా వాటిని చేర్చలేకపోయావాణ్ణి.

గృహస్థ యోగిగా లాహిరీ మహాశయులు, ఈనాటి ప్రపంచం అవసరాలకు అనువయిన, ఆచరణానుకూల సందేశం ఒకటి అందించారు. ప్రాచీన భారతదేశంలో ఉన్న అద్భుతమైన ఆర్థిక, మతధార్మిక స్థితులు ఈనాడు లేవు. అందువల్ల యోగి. భిక్షాపాత్ర చేత బుచ్చుకొని సంచారం చేసే తపస్విగా జీవించాలన్న పాతకాలపు ఆదర్శాన్ని ఆ మహాయోగి ప్రోత్సహించలేదు. దాని బదులు, ఇప్పటికే ఎంతో ఒత్తిడికి గురిఅయి ఉన్న సమాజం మీద ఆధారపడి ఉండకుండా యోగి, తన బతుకు తాను బతకడానికి కావలసినది సంపాదించుకోవడంలోనూ, తన ఇంట్లోనే ఏకాంతంగా ఒకచోట యోగసాధన చెయ్యడంలోనూ గల లాభాలు నొక్కిచెప్పారు. ఈ సలహాకు తోడుగా, హర్షదాయకమైన తమ ఆదర్శబలాన్ని ఆయన జోడించారు. ఆయన అధునికులయిన, సర్వశ్రేష్ఠ ఆదర్శదూషిలయిన యోగి. ఆయన జీవన మార్గం, ప్రపంచంలో అన్ని దేశాల్లోనూ ఉండే యోగసాధకులకు మార్గదర్శకంగా ఉండాలని బాబాజీ ప్రణాళికలో నిర్ణయమయింది.

కౌతూహళ్య కౌక కౌత ఆశాచే! దైవసాయుజ్యం స్వయం కృషి ద్వారా సాధ్యం" అనీ, "అది దైవశాస్త్ర సంబంధమైన విశ్వాసాల మీద కాని విశ్వనియంత నిరంకుశ సంకల్పమీద కాని ఆధారపడి ఉన్నది కాదు" అనీ యోగావతారులు ఉద్ఘాటించారు.

మానవుడి దివ్యత్వంమీద విశ్వాసమేర్పరుచుకోలేని వ్యక్తులు, క్రియాయోగ కీలకాన్ని ఉపయోగించి చివరికి, తమ సంపూర్ణ దివ్యత్వాన్ని దర్శిస్తారు.

అధ్యాయం : 36

పాశ్చాత్యప్రపంచం గురించి బాబాజీ ఆసక్తి

“గురుదేవా, మీ రెప్పుడయినా బాబాజీని కలుసుకున్నారా?”

శ్రీరాంపూర్‌లో ప్రశాంతమైన ఒక వేసవిరాత్రి అది; ఆశ్రమం రెండో అంతస్తు బాల్కనీలో నేను శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారి పక్కన కూర్చుని ఉన్నప్పుడు, మా తలలకు పైన పెద్దపెద్ద నక్షత్రాలు మిరిమిలా మెరుస్తున్నాయి.

“అ.” నా సూటిప్రశ్నకు గురుదేవులు చిరునవ్వు నవ్వారు; ఆయన కళ్ళు భక్తిప్రపత్తులతో ప్రకాశించాయి. “మూడుసార్లు ఆ అమర గురువుల దర్శనభాగ్యం కలిగింది. మేము మొదటిసారి కలుసుకోడం, అలహాబాదులో, కుంభమేళా సందర్భంలో.”

చిరకాలంగా భారతదేశంలో జరిపే మతధార్మిక ఉత్సవాల్ని కుంభమేళా లంటారు. ఆధ్యాత్మిక లక్ష్యాల్ని అవి జనబాహుళ్యం దృష్టిలో ఎప్పుడూ నిలుపుతూ ఉంటాయి. శ్రద్ధాభక్తులైన హిందువులు, వేలాది మంది సాధువుల్ని, యోగుల్ని, స్వాముల్ని, తపస్సుల్ని - అన్ని రకాల వాళ్ళనీ దర్శించుకోడానికి, ప్రతి ఆరేళ్ళకు కాని పన్నెండేళ్ళకు కాని ఒకసారి చొప్పున లక్షలకి లక్షలు వచ్చి చేరతారు. మామూలుగా ఎన్నడూ ఏకాంత స్థానాల్ని విడిచిరాని సాధువులు చాలామంది ఈ మేళాలకు హాజరయి ప్రాపంచిక స్త్రీపురుషులకు తమ ఆశీస్సులు అందిస్తారు.

“నేను బాబాజీని కలుసుకున్న నాటికింకా నేను స్వామిని కాలేదు,” అంటూ చెబుతూ వచ్చారు శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు. “కాని అప్పటికి, లాహిరి మహాశయుల దగ్గర క్రియా యోగ దీక్ష తీసుకున్నాను. 1894 జనవరిలో అలహాబాదులో జరిగే మేళాకు వెళ్ళమని నన్నాయన ప్రోత్సహించారు. నాకది మొట్టమొదటి కుంభమేళా అనుభవం. ఆ కోలాహలము ఆ జన ప్రవాహము చూసి నేను కొద్దిగా దిగ్భ్రమ చెందాను. చుట్టూ గుచ్చిగుచ్చి చూశాను; తేజస్సుగల ఒక్క సద్గురువు ముఖము నాకు కనిపించలేదు. గంగానది ఒడ్డున ఒక వంతెన దాటుతూ ఉండగా, దగ్గరలోనే నింబడి ఉన్న ఒక పరివయస్థుణ్ణి చూశాను; అతని భిక్షాప్రాత్ర ముందుకు చాపి ఉంది.

“‘ఈ మేళా అంతా గోలా-గందగగోళము బిచ్చగాళ్ళూ తప్ప మరేం లేదు,’ అనుకున్నాను నిరాశపడి. మనస్సును భిక్షాల మీదే నిలిపి పైకి ధర్మోపదేశాలు చేసే ఈ సోమరులకన్న మానవ కళ్యాణంకోసం విజ్ఞాన రంగాల్ని ఓర్పుతో విస్తరింపజేస్తున్న పాశ్చాత్య విజ్ఞాన శాస్త్ర వేత్తలు, దేవుడికి ఎక్కువ సంతోషం కలిగించడం లేదా?’ అనిపించింది.

“నా ఎదురుగా వచ్చి ఆగిన పౌడుగాటి ఒక సన్యాసి కంఠస్వరం, సమాజ సంస్కరణ గురించి నాలో రగులుతున్న ఆలోచనలకు అంత రాయం కలిగించింది.

“‘మహాశయా, మిమ్మల్ని ఒక సాచువు పిలుస్తున్నారండి,’ అన్నాడతను.

“‘ఎవరాయన?’

“‘వచ్చి మీరే చూడండి.’

“‘కొంచెం వెనకాడుతూనే, ఆయన టూకీగా ఇచ్చిన ఈ సలహాని

పాదించి ఒక చెట్టు దగ్గరికి వచ్చాను. ఆ చెట్టు కొమ్మల నీడన, ఆకర్షకమైన శివ్యబృందంతో ఉన్న ఒక గురువుగారిని చూశాను. చిలమిలమెరిసే నల్లకళ్ళతో, తేజస్వంతమైన అసాధారణ విగ్రహం గల ఆ గురువుగారు, నేను వస్తూండగా లేచి నించుని నన్ను కావలించుకున్నారు.

“స్వాగతం, స్వామీజీ,’ అన్నారాయన ఆహ్వాయంగా.

“అయ్యా, నేను స్వామిని కానండి,’ అని ఒత్తి పలికాను.

“స్వామి అన్న బిరుదు ఎవరికి ఇమ్మని చెప్పడంగా నాకు ఆదేశం వచ్చిందో వాళ్ళు దాన్ని పరిత్యజించరు.’ ఆయన నాతో సౌమ్యంగానే మాట్లాడారు కాని, ఆయన మాటల్లో గాఢమైన సత్యనిష్ఠ ధృనించింది. తక్షణమే ఒకానొక ఆధ్యాత్మిక అశీర్వాద తరంగం నన్ను ముంచెత్తేసింది. సనాతన సన్యాసాశ్రమ స్థాయికి¹ హఠాత్తుగా నన్ను పెంచినందుకు చిరునవ్వు నవ్వుతూ, ఆ విధంగా నన్ను గౌరవించి, మానవరూపంలో ఉన్న మహామహాలుగా, దేవమాతసదృశులుగా స్పష్టమవుతున్న ఆయన పాదాలకు ప్రణామం చేశాను.

“‘బాబాజీ— నిజంగా బాబాజీయే— చెట్టుకింద తమకు దగ్గరగా ఉన్న ఒక ఆననం నాకు చూపించారు. ఆయన బలిష్ఠంగా, పదును వయస్సులో ఉన్నవారు ; లాహరీ మహాశయ్యల్ని పోలి ఉన్నారు. ఈ మహానుభావులిద్దరి రూపురేకల్లోనూ ఉండే అసాధారణమైన పోలికల్ని గురించి అంతకుముందు నేను తరచుగా వినే ఉన్నప్పటికీ అప్పుడా పోలిక నాకు తట్టలేదు. ఒక వ్యక్తి మనస్సులో ఏ నిర్దిష్ట భావమైనా తల ఎత్తకుండా నిరోధించే శక్తి బాబాజీకి ఉంది. ఆయన్ని నేను గుర్తుపట్టి భయ

1. ఉత్తరోత్తరా శ్రీయుక్తేశ్వరగారికి, బుద్ధగయలోని మహాముఖులు అనుష్ఠానికంగా సన్యాస దీక్ష ఇచ్చారు.

భక్తుల్లో మునిగిపోకుండా, తమ సమక్షంలో పూర్తిగా సహజంగా ఉండా లని మహాగురువులు ఆశించారని స్పష్టమవుతోంది.

“‘కుంభమేళా గురించి ఏ మనుకుంటున్నావు?’

“‘స్వామీ, నాకు చాలా నిరాశ కలిగిందండి,—’ అని చెప్పి, చటుక్కున ఇంకా ఇలా అన్నాను, ‘—మిమ్మల్ని కలుసుకునేటంత వరకు. ఏమిదో కాని, సాధువులకి ఈ సంక్షోభానికి పొత్తు కుదిరినట్టు కనిపించడం లేదండి.’

“‘బాబూ,’ అంటూ ప్రారంభించారు ఆ మహాగురువులు— ఆయన వయస్సుకు నేను దాదాపు రెట్టింపు వయస్సులో ఉన్నట్టు పైకి కనిపిస్తున్నప్పటికీ. ‘చాలామందిలో ఉండే తప్పులవల్ల, మొత్తం అందరినీ గురించి మంచిచెడ్డలు నిర్ణయించకు. భూమి మీద ప్రతిదీ, ఇంకా పంచదారా కలిసిపోయినట్టుగా, మిశ్రమై ఉన్నదే. పంచదార మాత్రమే తీసుకుని ఇనకను వట్టకుండా వదిలెసే తెలివైన చీమ మాదిరిగా ఉండు. చాలామంది సాధువులు ఇక్కడ మాయలో సంచరిస్తున్నప్పటికీ, దైవ సాక్షాత్కారానుభూతి గల కొద్దిమందివల్ల ఈ మేళా పునీతమయింది.’

“ఈ మహాగురువులీతో నాకు సమాగమం జరిగినందువల్ల నేను త్వరగానే ఆయన అభిప్రాయంతో ఏకీభవించాను.

“‘అయ్యా, దూరాన ఉన్న యూరప్ లోనూ అమెరికాలోనూ నివసిస్తూ, వివిధ మతధర్మాల్ని బోధిస్తూ, ఇప్పటి మేళా లాంటివాటి నిజమైన విలువలు ఎరక్క, ఇక్కడ కూడిన చాలామంది కంటే తెలివితో చాలా గొప్పవాళ్ళయిన ప్రముఖ పాశ్చాత్య విజ్ఞానశాస్త్రవేత్తల్ని గురించి నేను ఇంతవరకు ఆలోచిస్తూ ఉన్నానండి. భారతదేశపు సద్గురువులతో సమావేశాలవల్ల ఎక్కువగా లాభం పొందగలవాళ్ళు వీళ్ళు. కాని భౌతిక

విజయాల్లో ఉన్న చుటే అయినప్పటికీ, చాలామంది పాశ్చాత్యులు, కఠోరమైన భౌతికవాదానికి కట్టుబడిపోయినవాళ్ళు. నిజానశాస్త్రంలోనూ తత్త్వశాస్త్రంలోనూ ప్రసిద్ధులైన ఇతరులు, మతంలో ఉన్న సారభూతమైన ఏకత్వాన్ని గుర్తించరు. వాళ్ళ ధర్మాలు, దాటకక్యంకాని అవరోధాలై, వాళ్ళని శాశ్వతంగా మననుంచి వేరు చేస్తున్నాయి.'

“‘పాశ్చాత్య ప్రపంచం గురించి, ప్రాచ్య ప్రపంచం గురించి కూడా నీకు ఆసక్తి ఉండడం చూస్తున్నాను.’ బాబాజీ ముఖం, ఆమోదంతో వెలుగొందింది. ‘నీ హృదయవేదన నాకు తెలుసు; విాలమైన నీ గుండెలో మానవులందరికీ చోటు ఉంది. అందుకే నిన్నిక్కడికి పిలిపించాను.’

“‘తూర్పు పడమర దేశాలు, కార్యకలాపాల్ని ఆధ్యాత్మికతనూ మేళవించిన చక్కని మధ్యేమార్గాన్ని ఏర్పరచుకోవాలి,’ అంటూ ఇంకా చెప్పారు బాబాజీ. ‘భౌతిక అభివృద్ధి విషయంలో పడమటి దేశాలనుంచి భారతదేశం నేర్చుకోవలసింది చాలా ఉంది; దానికి బదులుగా, పడమటి దేశాలు తమ మతవిశ్వాసాలకు యోగశాస్త్రీయమైన గట్టి పునాదులు ఏర్పరచుకోదానికి తోడ్పడే విశ్వజనీన పద్ధతుల్ని భారతదేశం నేర్పగలదు.

“‘స్వామీజీ, ప్రాచ్య పాశ్చాత్య ప్రపంచాల మధ్య ముందుముందు జరగబోయే, సామరస్య పూర్వకమైన వినిమయంలో మీరు నిర్వహించవలసిన పాత్ర ఒకటి ఉంది. మరి కొన్నేళ్ళకి, నేను మీ దగ్గరికి ఒక శిష్యుణ్ణి పంపుతాను; పాశ్చాత్య ప్రపంచంలో యోగవిద్యా వ్యాపనానికి మీరతన్ని తర్ఫీదు చెయ్యగలరు. ఆధ్యాత్మికంగా అన్వేషణ సాగిస్తున్న, అక్కడి అనేక ఆత్మల స్పందనలు వరదలా వా దగ్గరికి వస్తూంటాయి. అమెరికాలోనూ యూరప్ లోనూ, జాగృతి పొందడానికి ఎదురుచూస్తున్న భవిష్యత్ సాధువుల్ని నేను చూస్తూ ఉన్నాను.’”

తమ కథనంలో ఈ అంశందగ్గిర, శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు, తమ దృష్టి పూర్తిగా నా మీద కేంద్రీకరించారు.

“‘నాయనా, అనేక సంవత్సరాలకు పూర్వమే, నా దగ్గరికి పంపు తానని బాబాజీ మాట ఇచ్చిన శిష్యుడివి నువ్వే,” అన్నారు గురుదేవులు, పండు వెన్నెల్లో చిరునవ్వు చిందిస్తూ.

బాబాజీయే నాకు, శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారి సన్నిధికి దారి చూపించి నడిపించారని తెలిసి సంతోషించాను; అయినా నా గురువర్యులకూ నిరాదంబర ఆశ్రమ ప్రశాంతికి దూరంగా, ఎక్కడో దూరాన ఉన్న పాశ్చాత్య ప్రపంచంలో నా ఉనికిని ఊహించుకోడం నాకు కష్టమయింది.

“తరవాత బాబాజీ, భగవద్గీత గురించి చూట్లాడారు,” అంటూ చెప్పసాగారు, శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు. “గీతలో చాలా అధ్యాయాలకి నేను వ్యాఖ్యలు రాశానన్న సంగతి తమకి తెలుసునన్నట్టుగా, మెచ్చుకుంటూ కొన్ని మాటల్లో ఆయన సూచించడంతో ఆశ్చర్యచకితుణ్ణి అయాను.

‘‘నా కోరిక మన్నించి, స్వామీజీ, మీరు మరో పని చేపట్టండి,’ అన్నారు మహాగురువులు. ‘కైస్తవ, హిందూ పవిత్ర గ్రంథాలకి మూల భూతంగా ఉన్న ఏకత్వాన్ని గురించి మీరో చిన్న పుస్తకం రాయరా? ఉత్పేరితులైన దైవపుత్రులు అవే సత్యాల్ని ప్రవచించారనీ, మానవుల పాక్షిక భేదాలవల్ల వాటి ఏకత్వం ఇప్పుడు మరుగుపడిపోయిందనీ, సమానార్థక గ్రంథభాగాలు ఉదాహరిస్తూ నిరూపించండి.’

“‘మహారాజ్, ఎటువంటి ఆజ్ఞ ! దాన్ని నెరవేర్చగలనా నేను?’ అంటూ సంకోచపడుతూ సమాధాన మిచ్చాను.

“బాబాజీ మృదువుగా నవ్వారు, ‘నాయనా, నువ్వెందుకు సందేహిస్తావు?’ అంటూ నాకు నమ్మకం కలిగించేలా అన్నారు. ‘నిజానికి,

ఇదంతా ఎవరి పని? ఈ పనులన్నీ చేసేవాడు ఎవరు? ఈశ్వరుడు నా చేత ఏది చెప్పినై అది సత్యమై తీరక తప్పదు.'

“ఆ సాధువు ఆశీస్సులవల్ల నేను ఆ శక్తి పొందినట్లు భావించి, ఆ పుస్తకం రాయడానికి ఒప్పుకున్నాను. నేను సెలవు తీసుకోవలసిన సమయం వచ్చిందని అనిపించి, మనస్సు ఒప్పకపోయినా, నా పత్రాసనం మీంచి రేచాను.

“‘నీకు లాహిరీ తెలుసా?’ అని అడిగారు, మహాగురువులు. ‘అతను మహాత్ముడు కదూ? మనం కలుసుకున్న సంగతి అతనికి చెప్పు.’ ఆ తరవాత లాహిరీ మహాశయులకు అందించవలసిన వర్తమానం నాకు చెప్పారు.

“‘పీడుకోలుగా, నేను సవినయంగా వంగి నమస్కారం చేసిన తరవాత ఆ సాధువు, ప్రసన్నంగా చిరునవ్వు నవ్వారు. ‘పుస్తకం పూర్తి అయిన తరవాత నిన్నోసారి చూడ్డానికి వస్తాను,’ అని మాట ఇచ్చారు. ప్రస్తుతానికి సెలవు.’

“ఆ మర్నాడు నేను కాశీ వెళ్ళడానికి రైలు వెళ్ళాను. మా గురు దేవుల నివాసానికి చేరి, కుంభమేళాలో కనిపించిన అద్భుతయోగి కథ అంతా ఏకరువు పెట్టాను.

“‘అయ్యో, ఆయన్ని గుర్తుపట్టలేదా నువ్వు?’ రాహిరీ మహాశయుల కళ్ళు నవ్వుతో నాట్యమాడుతున్నాయి. ‘నువ్వు గుర్తుపట్టలేక పోయావని తెలుస్తోంది; అందుకాయన అడ్డుపెట్టారు నిన్ను. ఆయన ఆసద్గుణలయిన నా గురుదేవులు; రై వస్వరూపులైన బాబాజీ!’

“‘బాబాజీ!’ అంటూ మారుపలికాను, ఆశ్చర్యచకితుణ్ణి అయి. ‘యోగీశ్వరులు బాబాజీ! దృక్పాదృక్ రక్షకులు బాబాజీ! అయ్యో,

గతాన్ని మళ్ళీ వెనక్కి రప్పించి ఆయన పాదపద్మాలకు భక్తితో మొక్కుచానికి మళ్ళీ మరోసారి ఆయన నన్నిదిలో ఉండగలిగితే ఎంత బాగుండును !'

“‘పరవాలేదు,’ అంటూ ఊరడింపుగా అన్నారు లాహిరీ మహాశయులు. ‘నిన్ను మళ్ళీ చూస్తానని ఆయన మాట ఇచ్చారు.’”

“‘గురుదేవా, దైవతుల్యులైన ఆ గురువులు మీకో వర్తమానం అందించమని చెప్పారు నాకు. “లాహిరీకి చెప్ప : ఈ జన్మకోసం నిలవ చేసి ఉంచిన శక్తి ఇప్పుడు చాలా తక్కువ స్థాయిలో ప్రవహిస్తూ ఉంది; అది దాదాపు అయిపోయినట్టే.”’”

“గూఢార్థం గల ఈ మాటలు నేను అసీ అనడంతోదే లాహిరీ మహాశయుం విగ్రహం, పిడుగువచ్చి మీద పడ్డట్టుగా కంపించిపోయింది. ఒక్క లిప్తలో అంతా నిశ్శబ్దమైపోయింది ; చిరునవ్వు చిందే ఆయన ముఖకవళిక ఊహించరానంత కఠినమైపోయింది. గంభీరంగా, నిశ్చలంగా కూర్చుని ఉన్న కొయ్యబొమ్మ మాదిరిగా, ఆయన దేహం వివర్ణమయింది. నేను భ్రయభ్రాంతుణ్ణి అయ్యాను. ఈ ఆనందమూర్తి అంత ఆశ్చర్యకరమైన గాంభీర్యం ప్రదర్శించడం నా జీవితంలో అంతకు ముందెన్నడూ చూడలేదు. అక్కడున్న తక్కిన శిష్యులు నావేపు భయం భయంగా చూశారు.

“మాడు గంటలు నిశ్శబ్దంగా గడిచిపోయాయి. అప్పుడు లాహిరీ మహాశయులు, తమకు సహజమైన ప్రసన్నతను తిరిగి పొంది, ప్రతి శిష్యుడితోటీ ఆప్యాయంగా మాట్లాడారు. ప్రతివారికీ మనస్సు తేలిక పడింది.

“మా గురుదేవుల్లో వచ్చిన ఈ మార్పునుబట్టి, బాబాజీ సందేశం స్పష్టమైన ఒక సంకేతమనీ దాన్నిబట్టి లాహిరీ మహాశయులు తమ

శరీరాన్ని త్వరలో విడిచి వెళ్ళిపోవలసి వస్తుందని తెలుసుకున్నారనీ నేను గ్రహించాను. గురుదేవులు తక్షణమే తమను తాము అదుపులో పెట్టుకుని, భౌతిక ప్రపంచంతో తమకు ముడిపడి ఉన్న చిట్టచివరి దారాన్ని తెంపుకొని చిరంతన పరమాత్మ తత్వంలోకి పరాయనం చేశారని ఆయన భీకర మౌనం నిరూపించింది. బాబాజీ సందేశం, 'నేను నీతో ఎప్పుడూ ఉంటాను' అని చెప్పడానికి ఆయన అనుసరించిన పద్ధతి.

“బాబాజీ, లాహిరీ మహాశయులూ సర్వజ్ఞులయినప్పటికీ నా ద్వారాకాని మరో మధ్యవర్తి ద్వారాకాని ఒకరికొకరు వర్తమానాలు పంపుకోవలసిన అవసరం లేనప్పటికీ ఆ మహానుభావులు, మానవ నాటకంలో ఒక పాత్ర నిర్వహించడానికి తరచుగా ఇతరులను అనుగ్రహిస్తూ ఉంటారు. అప్పుడప్పుడు తమ భావిదర్శనాల్ని మామూలు పద్ధతిలో వార్తావహరి ద్వారా తెలియజేస్తూ ఉంటారు; ఎందుకంటే, తమ మాటలు చివరికి నెరవేరిన తరువాత, ఉత్తరోత్తరా ఈ కథ వినే జనబాహుళ్యంలో ఇతోధికమైన రై వభక్తి కలిగించడానికి.

“త్వరలోనే నేను కాశీ నుంచి వచ్చేసి శ్రీరాంపూర్‌లో, బాబాజీ కోరిన పవిత్ర గ్రంథ రచనాకార్యక్రమానికి పూనుకొన్నాను,” అంటూ ఇంకా చెప్పారు శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారు. “నేను ఇలా పనికి పూనుకొన్నానో లేదో, ఆ అమర గురుదేవులకు అంకితంగా ఒక క్లోకం రాయాలన్న ఉత్సేహం నాలో కలిగింది. అంతకు ముందెన్నడూ నేను సంస్కృత కవిత్వ రచనకు పూనుకోకపోయినప్పటికీ, మధురమైన పద్యపాదాలు అనాయాసంగా నా కలంలోంచి ప్రవహించసాగాయి.

“ప్రకాంత నిశీధ సమయంలో నేను, రై బిలునూ సనాతనధర్మ¹

1. అంటే, “శాశ్వతమైన మతం” అని అర్థం; వేదబోధం సమప్రాప్తికి పెద్దపీఠం. ఈ ‘సనాతన ధర్మం’, గ్రీకుల కాలంనుంచి ‘హిందూమతం’గా

శాస్త్రగ్రంథాల్ని సరిపొల్చి చూడడంలో నిమగ్నుణ్ణి అయ్యాను. పాపన మూర్తి ఏను ప్రభువు వాక్కుల్ని ఉదాహరిస్తూ, ఆయన ఉపదేశాలు వస్తుతః, వేదదర్శనాలలో ఏకీభవిస్తాయని నిరూపించాను. పరమగురువు¹ కృపవల్ల, ఏ హాలీ సైన్స్ (కైవల్య దర్శనం)² అన్న నా పుస్తకం చాలా కొద్దికాలంలోనే పూర్తి అయింది.

“నా రచనా కార్మికమం ముగిసిన మర్నాడు సొప్టన, గంగలో స్నానం చెయ్యడానికి ఇక్కడ రాయ్ హబ్ చేవుకు వెళ్ళాను,” అంటూ చెప్పారు శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు. “రేపు నిర్మానుష్యంగా ఉండి; వెళ్ళ వెళ్ళని ఎండలో ప్రళాంతిని అనుభవిస్తూ కొద్దిసేపు నిలకడగా ఉండి పోయాను. తళతళలాడే నీళ్ళలో ఒక్క మునుగు మునిగి ఇంటికి బయలు దేరాను. ఆ నీళ్ళబ్బంలో వినవస్తున్న శబ్దమల్లా, నేను అడుగుదీసి అడుగు వేస్తున్నప్పుడు, గంగలో తడిసిన బట్ట రెపరెపలాడుతూ చేస్తున్న చప్పుడే. ఏదీ ఒడ్డున విశాలమైన పెద్ద మర్రిచెట్టున్న తావు దాటి కొంచెం వెళ్ళే సరికి, ఎందుకో వెనక్కి తిరిగి చూడాలన్న గట్టి ఊపు ఒకటి వచ్చింది. ఆక్కడ, మర్రిచెట్టు నీడన, కొద్దిమంది శిష్యుల నడుమ కూర్చుని ఉన్నాడు మహామహులు బాబాజీ !,

పేరు పొందింది. సింధునదీ తీరాల్లో నివసించే ప్రజలకు గ్రీకులు, హిందువులు (Indoos, or Hindus) అని పేరు పెట్టారు.

1. పరమగురువు అంటే “అతీత గురువు” అని వాచ్ఛార్థం; ఇది గురు పరంపరను సూచిస్తుంది. లాహిరి మహాశయుల గురువులైన బాబాజీ, శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారికి పరమగురువులు. క్రియాయోగ సాధనచేసే ఎస్. ఆర్. ఎఫ్. వై. ఎస్. ఎస్. సభ్యులందరికీ బాబాజీ పరమగురువులు.

2. ఇప్పుడు భారతదేశంలో మీహారులో, రాంపీల్ ఉన్న యోగిగా సంస్కృత సాసైజీ వారు దీన్ని ప్రచురించారు.

“అభినందనలు, స్వామీజీ!’ నేను కలగనడం లేదని నమ్మకం కలిగించడానికి, మహాగురువుల కంఠస్వరం మధురంగా ధ్వనించింది. ‘మీ పుస్తక రచన విజయవంతంగా ముగించడం గమనించాను. మీకు మాట ఇచ్చిన ప్రకారం, మీకు ధన్యవాదాలు చెప్పడానికి ఇక్కడున్నాను.’

“దడదడలాడుతున్న గుండెతో, ఆయన పొదాలమాండు సాగిల పడ్డాను. పరమగురూజీ, మీరూ మీ శిష్యులూ, దగ్గరిలో ఉన్న మా ఇంటిని పావనం చెయ్యరూ?’ అంటూ ప్రాధేయపూర్వకంగా విన్నవించుకున్నాను.

“పరమ గురువులు చిరునవ్వుతో నిరాకరించారు. ‘వద్దు, నాయనా, చెట్లనీడంటే ఇష్టపడే మనుషులం మేము; ఈ చోటు చక్కగా సుఖంగా ఉంది.’

“‘కాస్సేపు ఉండండి,’ అంటూ ప్రాధేయపూర్వకంగా ఆయన వేపు చూశాను. ‘కొన్ని ప్రత్యేకమైన మితాయిలు తీసుకుని వటుక్కున చక్కా వస్తాను.’”

“కొద్ది నిమిషాల్లో నేను ఫలహారాల పళ్ళెంతో తిరిగి వచ్చేసరికి, విశాల వటవృక్షం నీడన ఆ దివ్యస్వరూపుల బృందం లేదు. రేపు చుట్టూ పక్కలంతా గాలించాను; కాని ఆ సాధుబృందం గాలిరెక్కల మీద అదివరకే ఎగిరిపోయిందని నా హృదయానికి తెలుసు.

“నా మనసు తీవ్రంగా గాయపడింది. ‘మళ్ళీ మేం కలుసుకున్నా కూడా, నేను బాబాజీతో మాటే ఆడను’ అనుకున్నాను మనసులో. ‘అంత హఠాత్తుగా ఆయన వెళ్ళిపోయి, నా మీద నిర్ణయ చూపించారు.’ నిజంగా ఇది ప్రణయ కోపం; అంతకిమించి మరేమీ లేదు.

1. గురువుల దర్శనం చేసుకున్నప్పుడు ఫలహారాల సమర్పించకపోవడం భారతదేశంలో ఆయన్ని అగౌరవపరచడం కింద లెక్కకు వస్తుంది.

“మరి కొన్ని నెల్లకి నేను కాశీలో లాహిరీ మహాశయుల్ని దర్శించాను. నేను గదిలోకి ప్రవేశించగానే, మా గురువులు, పలకరింపుగా చిరునవ్వు నవ్వారు.

“‘రావయ్యా, యు క్షేత్వర్’ అన్నారాయన. ‘నా గది గుమ్మంలో నువ్వు బాబాజీని చూశావా?’

“‘లేదండీ’ అని జవాబిచ్చాను, ఆశ్చర్యంగా.

“‘ఇలా రా.’ లాహిరీ మహాశయులు, నా నుదుటిని మెల్లగా స్పృశించారు; వెంటనే చూశాను, తలుపు దగ్గర, ప్రఫుల్ల పద్మ సదృశులైన బాబాజీ సుందరరూపాన్ని.

“నా మనస్సుకు తగిలిన వెనకటి గాయం గుర్తుకు వచ్చింది; నేను ప్రణామం చెయ్యలేదు. లాహిరీ మహాశయులు ఆశ్చర్యచకితులై చూశారు నావేపు.

“అగాధమైన కళ్ళతో నా వేపే చూస్తున్నారు దివ్యగురువులు. ‘నా మీద కోపంగా ఉంది నీకు.’

“‘ఔనండీ, ఎందుకుండగూడదు?’ అని జవాబిచ్చాను. ‘గాలిలోంచి వచ్చారు మీ గారడివాళ్ళ జట్టుతో; ఆ పల్చటి గాలిలోకే మళ్ళీ మాయమయారు.’

“‘నేను నిన్ను చూస్తాననే చెప్పాను కాని, ఎంతసేపుంటానో చెప్పలేదు.’ బాబాజీ మృదువుగా నవ్వారు. ‘నువ్వు ఉత్సాహాతిరేకంలో ఉన్నావు. నీ అశాంతి గాలిదుమారంలోనే నేను ఎగిరిపోయానని నీకు నమ్మకంగా చెప్పదలుచుకున్నాను.’

“పొగడ లేని ఈ సంజాయిషీతో తక్షణమే తృప్తిపడ్డాను నేను.

ఆయన పాదాలకు ప్రణామం చేశాను; ఆ పరమగురువులు దయతో నా బుజం తట్టారు.

“అబ్బాయి, నువ్వొంకా ఎక్కువగా ధ్యానం చెయ్యాలి,” అన్నా రాయన. “నీ చూపు ఇంకా లోపరహితం కాలేదు— సూర్యకాంతికి మరుగున ఉన్న నన్ను చూడలేకపోయావు నువ్వు.” దివ్య వేజునాదం వంటి స్వరంతో ఈ మాటలు పలికి మరుగయి ఉన్న వెలుతురులోకి మాయమయ్యారు బాబాజీ.

“నా కడపటి కాశీ సందర్శనల్లో ఇది ఒకటి,” అని ముగించారు శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు. “కుంభమేళాలో బాబాజీ జోస్యం చెప్పినట్టుగానే, లాహిరీ మహాశయుల గృహస్థ అవతారం ముగింపుకి దగ్గర పడింది. 1895 వేసవిలో ఆయన దృఢకాయానికి, పీపుమీద ఒక చిన్న కురుపు వేసింది. కురుపు కొయ్యడానికి ఆయన అడ్డుపెట్టారు; తమ శిష్యుల్లో కొందరి దుష్కర్మను తమ శరీరంలో అనుభవించి దాన్ని నశింపు చేస్తున్నారు. చివరికి కొందరు శిష్యులు పట్టుపట్టారు; దానికి ఆయన గూఢంగా జవాబు ఇచ్చారు :

“ఈ దేహం తాను పోవడానికి ఒక కారణం చూసుకోవాలి; మీరు ఏం చెయ్యదలుచుకున్నా నేను ఒప్పుకుంటాను.”

“కొద్ది కాలంలో, ఆ ఆసదృశ గురుదేవులు కాశీలో తనువు చాలించారు. ఆయనకోసం నేనిక ఆయన చిన్న గదికి వెళ్ళక్కరలేదు. వా జీవితంలో ప్రతిరోజూ ఆయన సర్వోపగత మార్గదర్శిత్వంలో ధన్యమవుతోంది.”

చాలా ఏళ్ళ తరవాత, లాహిరీ మహాశయుల నిర్వాణాన్ని గురించి

అద్భుతమైన వివరాలు అనేకం, ఉన్నత స్థితి సందుకొన్న, స్వామి కేశవానంద¹ అనే శిష్యుల నోటి మీదగా విన్నాను.

“మా గురుదేవులు శరీరాన్ని విడిచి పెట్టడానికి కొన్నాళ్ళముందు, నేను హరిద్వారంలో నా ఆశ్రమంలో కూర్చుని ఉండగా, నా ఎదుట ఆయన సాక్షాత్కరించారు.

“‘వెంటనే కాశీకి రా.’ ఈ మాటలతో లాహిరీ మహాశయులు అదృశ్యమయ్యారు.

“వెంటనే నేను రైల్వేకి కాశీకి బయలుదేరాను. మా గురుదేవుల ఇంట్లో చాలామంది శిష్యులు చేరి ఉన్నారు. ఆ రోజున² గురుదేవులు కొన్ని గంటలపాటు గీతను వ్యాఖ్యానిస్తూ ఉపన్యసించారు ; ఆ తరువాత మాతో టూకీగా ఇలా అన్నారు :

“‘నేను ఇంటికి వెళ్ళిపోతున్నాను.’

“మాగో దుఃఖం కట్టలు తెంచుకుని వచ్చింది ; వెక్కివెక్కి ఏడిచాం.

“‘కుదుటపడండి. నేను మళ్ళీ లేచి వస్తాను.’ ఈ ముక్క అన్న తరువాత లాహిరీ మహాశయులు తమ ఆసనంమీంచి లేచారు ; తమ శరీరాన్ని గుండ్రంగా మూడుసార్లు తిప్పారు ; ఉత్తరంవేపు తిరిగి

1. నేను కేశవానందగారి ఆశ్రమాన్ని సందర్శించిన సందర్భం 42 అధ్యాయంలో వివరించడం జరిగింది.

2. లాహిరీ మహాశయులు దేహత్యాగం చేసిన రోజు 28 సెప్టెంబరు 1895. మరి కొన్నాళ్ళలో ఆయనకి అరవై ఏడో ఏడు వచ్చేది.

పద్మాసనం వేసుకున్నారు ; అద్భుతంగా, అంతిమమయిన మహాసమాధి¹ లోకి వెళ్ళిపోయారు.

“భక్తుల కెంతో ప్రియమైన, లాహిరీ మహాశయుల సుందరదేహాన్ని గృహస్థోచితమైన కర్మకాండతో, పావన గంగాతీరాన మణికర్ణికా మట్టంతో దహనం చేశారు,” అంటూ చెప్పారు కేశవానందగారు. “ఆ మర్నాడు పొద్దున పది గంటలకు, నే నింకా కాశీలోనే ఉండగా, నా గది ఒక మహాత్తరమైన కాంతితో కమ్ముకుపోయింది. ఆహా ! లాహిరీ మహా శయుల రూపం, రక్తమాంసాలు నిండిన శరీరంతో నా ఎదురుగా నిలబడి ఉంది. అది అచ్చం, ఆయన వెనకటి శరీరంలాగే ఉంది కాని, దానికన్న ఇది తక్కువ వయస్సులో ఉన్నట్టూ దానికన్న తేజోవంతంగానూ ఉంది. గురుదేవులు నాతో మాట్లాడారు.

“‘కేశవానందా, నేనే. దహనమయిన నా శరీరం తాలూకు విఘటిత పరమాణువుల నుంచి నా రూపాన్ని కొత్త నమునగా సృష్టించి పునరుత్థానం కావింపాను. గృహస్థుగా ఈ ప్రపంచంలో నా పని పూర్తి అయింది. కాని నే నీ భూమిని పూర్తిగా విడిచి పోను. ఇకనుంచి, బాబాజీతో హిమాల యాల్లో కొంతకాలం గడుపుతాను; ఆ తరఫార బాబాజీతో బ్రహ్మాంధంలో.’

“అశిశురస్వరంగా నాతో కొన్ని మాటలు పలికి అంతర్ధాన మయారు, లోకాతీత గురుదేవులు. అద్భుతమైన ఉత్తేజంతో సిండ్లిపోయింది

1. శరీరాన్ని మూడుసార్లు గుండ్రంగా తిప్పడం, ఉత్తరాభిముఖం కావడం వైదిక కర్మకాండలో భాగాలు; తమ భౌతిక కాయానికి అంతిమ ఘడియ ఎప్పుడు వస్తుందో ముందుగా తెలిపిన మహాగురువులు ఇలా చేస్తారు. చివరి ద్వాపరంలో మహాగురువులు, ఓంకార విశ్వాదంలో రయమవుతారు; ఈ చివరి ద్వాపరాన్ని ‘మహాసమాధి’ అంటారు.

నా గుండె. క్రిస్తు, కబీర్¹ లి శిష్యులు, తమ గురుదేవుల్ని, వారి భౌతిక మరణానంతరం సజీవరూపంలో దర్శించినప్పుడు ఎటువంటి ఆత్మోన్నతి అనుభూతమయిందో నాకూ అటువంటిదే అనుభూతమయింది.

“హరిద్వారంలో ఉన్న నా ఏకాంత ఆశ్రమానికి నేను తిరిగి వెళ్ళి

1. కబీరు, పదహారో శతాబ్దినాటి గొప్ప సాధువు. ఆయన శిష్యుల్లో హిందువులూ ముస్లిములూ కూడా ఉండేవారు. కబీరు నిర్వాణానంతరం ఆయన శిష్యులు, ఆయనకు అంత్యక్రియలు జరపవలసిన విధానం గురించి తగువులాడుకున్నారు. దానికి ఆగ్రహం కలిగిన ఆ గురువు, దీర్ఘనిద్రనుంచి లేచి, వాళ్ళకి అదేకాల్పించాడు. “నా అవశేషాల్లో సగం, ముస్లిం విధి ప్రకారం పాతిపెట్టండి,” అన్నాడాయన. “మిగిలిన సగం హిందూ సంస్కారాన్నిబట్టి దహనం చెయ్యండి.” తరువాత ఆప్యశ్చమయ్యాడు. అప్పుడు శిష్యులు, ఆయన శవంపేద కప్పిన గుడ్డ తీసేసరికి అక్కడ, అందమైన పూం బారు ఒకటి తప్ప ఇంకేమీ కనిపించలేదు. వాటిలో సగం తీసుకుని ముస్లిములు, మగ్గర్లో భక్తి శ్రద్ధలతో సమాధిచేశారు; వాళ్ళ ఇప్పటికీ ఆ సమాధికి మొక్కుతూ ఉంటారు. తక్కిన సగం, హిందూ సంస్కారానుసారంగా కాశీలో దహనంచేశారు.

కబీరు వదులు వయస్సులో ఉండగా, మార్మిక మార్గంలో సూక్ష్మమైన జ్ఞానోపదేశం కావాలని కోరుతూ ఇద్దరు శిష్యులు ఆయన దగ్గరికి వచ్చారు. వాళ్ళకి ఆ గురువు టూకీగా ఇలా జవాబిచ్చాడు :

“కోఈ కహత్ దూరీ హై యహ్ కి దూరక్ బాత్ నిరాసీ,
సో లేరో మన్ మోహీ విరాజే అమర్ పురుష్ అవినాసీ,
మోహం సుని-సుని ఆవే హాసీ,
పానీ మే మీన్ పియాసీ.”

(దారి అంటూ చెప్పినప్పుడు దూరమనేది ఉంటుంది దానికి ;
ఆయన దరిదాపులోనే ఉంటే, నీకో దారి అన్నదే అవసరం లేదు.
నాకు నవ్వొస్తూ ఉంటుంది,
నీళ్ళలో చేపకు దాహంగా ఉందని ఎవరైనా చెప్పగా విన్నప్పుడు :)

నప్పుడు, గురుదేవుల చితాభస్మంలో కొంతభాగం కూడా తీసుకునివెళ్ళాను నాకు తెలుసు, దేశకాలావధులు గల పంజరంలోంచి ఆయన తప్పించుకు పోయారని, సర్వవ్యాపకతా విహంగం విముక్తమయిందని. అయినా, ఆయన చితాభస్మానికి సమాధి కట్టించడం నా మనసుకు ఊరట కలిగించింది.”

పునరుత్థానం చెందిన గురుదేవుల్ని దర్శించే భాగ్యం పొందిన మరో శిష్యులు, సాధుప్రవృత్తిగల పంచానన్ భట్టాచార్య¹గారు. నేను కలకత్తాలో ఆయన ఇంటికి వెళ్ళి, గురుదేవులతో ఆయన గడిపిన అనేక సంవత్సరాల వృత్తాంతాన్ని ఆనందంగా విన్నాను. చివర, తమ జీవితంలోకట్టా ఆత్మ దృఢతమైన మట్టం ఒకటి చెప్పారాయన.

“లాహిరీ మహాశయుల దహనం జరిగిన మర్నాడు పొద్దున పది గంటలకి, ఇక్కడ కలకత్తాలో, జీవద్విభవంతో నా ముందు ప్రత్యక్ష మయారాయన.”

“రెండు శరీరాల సాధువు”- స్వామి ప్రణవానందగారు కూడా తమ అత్యింద్రియానుభూతిని నాకు వివరించారు. మా రాంబీ విద్యాలయాన్ని సందర్శించిన సందర్భంలో, ప్రణవానందగారు నా కిలా చెప్పారు.

“లాహిరీ మహాశయులు శరీరాన్ని విడిచి పెట్టడానికి కొన్నాళ్ళ ముందు, ఆయన దగ్గర్నించి నాకో ఉత్తరం వచ్చింది ; నన్ను వెంటనే కాశీకి రమ్మని రాశారాయన, అందులో. అయితే, తప్పనిసరి అటంకంవల్ల నా ప్రయాణం ఆలస్యమయింది ; వెంటనే బయలుదేరలేకపోయాను. నేను కాశీ ప్రయాణానికి సిద్ధమవుతూ ఉండగా, పొద్దున పదిగంటల వేళ, మా

1. పంచానన్ భట్టాచార్యగారు, బీహారులో ఉప్పు దేవగఢ్ లో, పదిహేడేళ్ల రాం తోటలో శివాలయం ఒకటి నిర్మించారు ; అందులో లాహిరీ మహాశయుల తైలవర్ణ చిత్రం ఒకటి ప్రతిష్ఠించారు.

గురుదేవుల ఉజ్వలరూపాన్ని నా గదిలోనే చూసి ఆనందం పట్టెక్క పోయాను.

“‘కాశీకి రావాని తొందరెందుకు?’ అన్నారు, చిరునవ్వు చిందిస్తూ. ‘నన్నింక అక్కడ చూడవు.’

“ఆయన మాటల్లో ఆర్థం నాకు స్ఫురించేసరికి, గుండె పగిలి పరివలా ఏడ్చేశాను ; ఆయన్ని కేవలం అంతర్దర్శనంలోనే చూస్తున్నానని నమ్మి.

“గురుదేవులు ఓదార్పుగా నా దగ్గరికి వచ్చారు. ‘ఇక్కడ, నా కండ పట్టి చూడు,’ అన్నారు. ‘ఎప్పటిలాగే నేను జీవించి ఉన్నాను. దుఃఖ పడకు ; ఎప్పటికీ నీతోనే ఉండడం లేదా?’”

ఈ ముగ్గురు మహాశిష్యుల నోళ్ళనుంచి అద్భుత సత్యాన్ని తెలిపే కథ బయల్పడింది : లాహిరీ మహాశయుల దేహం మంటలకు ఆహుతి అయిన మర్నాడు, పొద్దున పది గంటలవేళ - రూపాంతరం చెందినప్పటికీ - వాస్తవమైన దేహంతో మూడు వేరువేరు నగరాల్లో, ముగ్గురు శిష్యుల ముందు ఆయన సాక్షాత్కరించారు.

“నశ్వరమైన దీనికి అనశ్వరత సిద్ధిస్తే, మర్త్యుడు అమరత్వం సాధిస్తే అప్పుడు, మృత్యువును విజయం కబళించేసిందన్న లిఖిత సూక్తి రుజువవుతుంది. మరణమా, ఎక్కడ నీ కాటు? శ్మశానమా, ఎక్కడ నీ విజయం?”

1. | కోరింథీయుంకు 15 : 54-55 (బైబిలు). “చనిపోయిన వాళ్ళని దేవుడు లేపుతాడన్న సంగతి నమ్మలేని మాటగా ఎందుకనుకోవాలి మీరు? ఆపొస్తలం కార్గాలు 18 : 8 (బైబిలు).

అధ్యాయం : 37

నా అమెరికా ప్రయాణం

“అమెరికా! వీళ్ళు కచ్చితంగా అమెరికన్లే!” కొన్ని పాశ్చాత్య ముఖాలతో నిండిఉన్న సువిశాల దృశ్యం నా అంతర్జ్వష్టికి గోచరించి నప్పుడు నాకు కలిగిన భావం ఇది. రాంబీ విద్వాలయంలో¹ సామాను గదిలో, దుమ్ముపట్టి ఉన్న కొన్ని పెద్దల వెనకాల కూర్చుని ధ్యానంలో మునిగి ఉన్నాను. కుర్రవాళ్ళకి కావలసిన ఏర్పాట్లు చూస్తూ సందడిగా గడిపిన ఆ సంవత్సరాల్లో, ఒక ఏకాంత స్థలం చూసుకోదమే నాకు కష్టంగా ఉండేది!

అంతర్దర్శనం కొనసాగింది; అపార జనసమూహం ఒకటి తదే కంగా నావేపు చూస్తూ నటించటం బృందం మాదిరిగా నా చైతన్య రంగస్థల వేదిక మీద అడ్డంగా సాగిపోయింది.

సామానుగది తలుపు తెరుచుకుంది; మామూలుగానే, కుర్రవాళ్ళలో ఒకడు, నేను దాక్కుని ఉన్న చోటు కనిపెట్టేవాడు.

1. దరిమిలా నేను పాశ్చాత్యదేశాలకు వెళ్ళినప్పుడు చూసి, తక్షణమే గుర్తు పట్టిన అనేక ముఖాలు.

2. 1958 లో, యోగదా సత్సంగ సొసైటీ ఆఫ్ ఇండియా (సెల్వ రియల్ జేషన్ పెలోషిప్) అధ్యక్షురాలు శ్రీశ్రీ దయామాత, రాంబీలో సామానుగదిలో పరమహంసగారికి అంతర్దర్శనం కలిగిన చోట నిర్మించిన ‘యోగానంద ధ్యాన మంది’రానికి ప్రవేశోత్సవం జరిపారు. (ప్రచురణకర్త గమనిక).

“ఇలా రా, విమల్,” అని ఉత్సాహంగా పిలిచాను. “సీకో వార్త చెప్పాలి : మళ్ళీ నన్ను అమెరికాకి పిలుస్తున్నాడు !”

“అమెరికాకారడీ ?” అంటూ ఆ అబ్బాయి, నా మాటల్ని మారు పలికాడు ; “చంద్రలోకానికి” అని చెప్పానన్న భావం తన గొంతులో దృఢించేటట్టుగా.

“బాను ! కొలంబస్ లాగే నేను అమెరికాని కనిపెట్టడానికి వెళ్తున్నాను. తను ఇండియా చూశాననుకున్నాడు ; ఈ రెండు దేశాలకీ మధ్య తప్పకుండా ఒక కర్మానుబంధం ఉంది !”

విమల్ ఎగిరి చక్కాపోయాడు ; కాస్సేపట్లో, ఈ రెండు కాళ్ళ వారా పత్రిక ఇచ్చిన సమాచారం విద్యాలయమంతకీ తెలిసిపోయింది.

డిమ్యేరపోయిన విద్యాలయ అధ్యాపకుల్ని పిలిపించి, విద్యాలయాన్ని వారికి అప్పగించాను.

“విద్యాబోధనలో లాహిరీ మహాశయుల యోగాదర్శాన్ని మీ రెప్పుడూ మనసులో ఉంచుకుంటారని నాకు తెలుసు. తరచు ఉత్తరాలు రాస్తూ ఉంటాను ; డేవుడు సంకల్పిస్తే, ఎప్పుడో ఒకనాడు మళ్ళీ తిరిగి వస్తాను,” అన్నాను.

చిన్న చిన్న కుర్రవాళ్ళ వేపూ, ఎండపడుతున్న రాంచీ భూముల వేపూ చూస్తూంచే నా కళ్ళలో నీళ్ళు తిరిగాయి. నా జీవితంలో ఒక నిర్దిష్ట అధ్యాయం ముగిసిందని నాకు తెలుసు ; ఇకనుంచి నేను దూరదేశాల్లో ఉంటాను. నాకు అంతర్దర్శనం కలిగిన కొద్ది గంటల్లో రైల్వే కలకత్తాకు బయలుదేరాను. ఆ మర్నాడు, అమెరికాలో మతధార్మిక ఉదారవాదుల అంతర్జాతీయ మహాసభ (International Congress of Religious Liberals) కు భారతదేశం నుంచి నన్ను ప్రతినిధిగా రమ్మన్

కోరుతూ పంపిన ఆహ్వానం అందుకున్నాను. ఆ సంవత్సరం అది, బ్రాస్టన్‌తో, అమెరికన్ యూనిచేరియన్ ఎసోసియేషన్ అధ్యక్షులతో జరగవలసి ఉంది.

నా తల సుడిగుండంలో పడ్డట్టయి, శ్రీరాంపూర్‌లో శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారి సన్నిధికి చేరాను.

“గురూజీ, అమెరికాలో ఒక మతచార్మిక మహాసభలో మాట్లాడానికి ఇప్పుడే నా కో ఆహ్వానం వచ్చింది. దయ ఉంచి, మీ సలహా చెప్పండి.”

“నీ కోసం తలుపులన్నీ తెరిచి ఉన్నాయి,” అని టూకీగా జవాబిచ్చారు గురుదేవులు. “వెడితే ఇప్పుడే వెళ్ళాలి, లేకపోతే మరి లేదు.”

“కాని, గురుదేవా, బహిరంగోపన్యాసాల గురించి నాకేం తెలుసండి? నేను ఉపన్యాస మిచ్చిందే అరుదు ; అది కూడా ఇంగ్లీషులో ఎన్నడూ కాదు.” అని దిగులుగా అన్నాను.

“ఇంగ్లీషుయేది కాకపోయేది ; యోగాన్ని గురించిన నీ మాటలు పడమటి దేశాలవాళ్ళు విని తీరవలసిందే.”

నేను నవ్వాను. “బాగుంది, కాని పూజ్య గురూజీ, అమెరికన్లు బెంగాలీ నేర్పుకుంటారనుకోను ! ఇంగ్లీషు భాషలో అద్భుతానుభవం దానికి నాకు కాస్త ఊపు వచ్చేటట్టు నన్ను ఆశీర్వదించండి.”

నాన్నగారి దగ్గర నా ఉద్దేశాలు బయటపెట్టేసరికి, ఆయన అదిరిపడ్డారు. అమెరికా, ఆయనకు నమ్మకశక్తి కానంత దూరదేశంలా అని పించింది ; మళ్ళీ నన్నెన్నడూ చూడలేరేమోనని భయపడ్డారు.

1. శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారు నేమా మామూలుగా బెంగాలీలో మాట్లాడుకునే వాళ్ళం.

“ఎలా వెళ్ళగలవు?” అని కఠినంగా అడిగారు. “నీ ఖర్చు ఎవరు భరిస్తారు?” నా చదువుకూ నా యావజ్జీవితానికి అయిన ఖర్చులు ఆప్యాయంగా ఆయనే భరించడంవల్ల, ఆయన ప్రశ్న నా ప్రయత్నాన్ని తపీమని నిలిపేస్తుందని గట్టిగా ఆశించారాయన.

“ఈశ్వరుడు తప్పకుండా నా ఖర్చులకు డబ్బు సమకూరుస్తాడు.” నేను ఈ జవాబు ఇస్తున్నప్పుడు, ఇలాంటి జవాబే చాలాకాలం కిందట ఆగ్రాలో అనంతన్నయ్యకి ఇచ్చినని తలుచుకున్నాను. అట్టే అపోహ కలిగించకుండా, ఆ తరవాత అన్నాను, “నాన్నగారూ, నాకు సహాయం చెయ్యమని బహుశా దేవుడే మీ మనస్సుకు తోపించవచ్చు.”

“ఉహూ, ఎన్నటికీ అలా జరగదు!” అంటూ జాలిగా చూశాడో నావేపు.

అందువల్ల, ఆ మర్నాడు నాన్నగారు ఒక పెద్ద మొత్తానికి రాసిన చెక్కు ఒకటి నా చేతికి ఇచ్చినప్పుడు నేను ఆశ్చర్యపోయాను.

“నేను నీ కిీ డబ్బు ఇస్తున్నది, తండ్రిగా నా బాధ్యత సెరవేర్చడానికి కాదు; లాహిరీ మహాశయులకు విశ్వాసపాత్రుడైన శిష్యుడిగా మాత్రమే. ఇక ఆ పడమటి దేశానికి వెళ్ళు; జాతిమతభేదం లేని క్రియా యోగ బోధలు వ్యాప్తిచెయ్యి.”

నాన్నగారు నిస్సార్థ దృష్టితో తమ వ్యక్తిగతమైన కోరికల్ని పక్కకి పెట్టగలిగినందుకు నా హృదయం గాఢంగా చలించింది. నన్ను విదేశయాత్రకు పురిగిల్పినది సాధారణమైన కోరిక ఏమీ కాదని అంతకు ముందు రాత్రి ఆయనకు సరయిన అనుభూతి కలిగింది.

“బహుశా మళ్ళీ మనం ఈ జన్మలో కలుసుకోమేమో.” అప్పటికే అరవై ఏడేళ్ళ వయస్సులో ఉన్న నాన్నగారు విచారంగా అన్నారు.

“ఈశ్వరుడు మళ్ళీ మరొక్కసారి మనని తప్పకుండా కయవు తాగు,” అంటూ సమాధాన మివ్వడానికి, అంతర్జ్ఞానానుభూతివల్ల కలిగిన దృఢవిశ్వాసం ఒకటి ప్రేరణ ఇచ్చింది.

అజ్ఞాతమైన అమెరికా తీరాలకు చేరుకోడానికి, గురుదేవుల్ని నా స్వదేశాన్నీ విడిచి వెళ్ళే ప్రయత్నాల్లో ఉండగా, నాకు కొద్దిగా భయం వుట్టింది. “భౌతికవాది పాశ్చాత్య ప్రపంచం” గురించి నేను చాలా కథలు విన్నాను; సామనత్పురుషుల తపోబలంతో అనేక శతాబ్దాలుగా పునీత మవుతున్న భారతదేశానికి పూర్తిగా భిన్నమైన దీ ప్రపంచం.

“లామే అధికులను ఆహంకరించే పాశ్చాత్యుల ప్రవర్తనను ఎదుర్కోవాలంటే, ప్రాచ్యదేశంనుంచి వచ్చిన గురువు, హిమాలయాల వల్ల కలిగే చలిబాధలకు తట్టుకోడానికి అవసరమైనదానికన్న ఎక్కువ దృఢంగా ఉండాలి!” అనుకున్నాను.

ఒకనాడు వేకువవేళ ప్రార్థన చెయ్యడం ప్రారంభించాను; ప్రార్థన చేస్తూ నేను చచ్చిపోయినా సరే, దేవుడి మాట వినేదాకా ప్రార్థన కొనసాగించాలన్న మొండి పట్టుదలతో కూర్చున్నాను. ఆయన ఆశీస్సులూ, ఆధునిక ఉపయోగితావాదపు పొగమంచులో నేను చాని తప్పిపోనన్న హామీ, కావాలని కోరుకున్నాను. అమెరికా వెళ్ళడానికే నా మనస్సు మొగ్గి ఉంది, కాని అంతకన్న గట్టిగా, చై వానుమతితో చల్లని పరికరింపు ఒకటి వినాలని తీర్మానించుకుంది.

వెక్కి-వెక్కి వచ్చే ఏడుపు అవుకోడానికి ప్రయత్నిస్తూ అదే పనిగా ప్రార్థన చేస్తూ వచ్చాను. జవాబేమీ రాలేదు. మధ్యాహ్నానికి వా ప్రార్థన పరాకాష్ఠకు వచ్చింది; వేదనాభారంతో నా తం తిరిగిపోతోంది. మరొక్కసారి ఏడిచానంటే, నా మనోవేదన మరింత గాఢమయి వా తం పగిలిపోతుందేమో ననిపించింది.

ఆ సమయంలో, మా గుర్పూర్ రోడ్డు ఇంటి సింహద్వారం తడు తున్న చప్పుడు వినిపించింది. ఆ పిలుపు అందుకొని తలుపు తీశాను; సన్యాసులు కట్టుకొనే చిన్న అంగోస్త్రం కట్టుకున్న ఒక పడుచాయన ఎదురుగా కనిపించారు; ఇంట్లోకి వచ్చారు.

“ఈయన బాబాజీ అయి తీరాలి!” అనుకుని, దిగ్గ్రమ చెందాను. ఏమంటే, నా ఎదురుగా ఉన్నాయనకి, పడుచుతనంలో ఉన్న లాహిరి మహాశయుల మొక్కట్లు ఉన్నాయి. ఆయన నా ఊహకు జవాబిచ్చారు. “బాబు. నేను బాబాజీని.” ఆయన మధురంగా హిందీలో మాట్లాడారు. “మన పరమపిత పరమేశ్వరుడు నీ ప్రార్థన విన్నాడు. ‘నీ గురువుగారి ఆదేశాన్ని అనుసరించి అమెరికా వెళ్ళు. భయపడకు, నీకు రక్ష ఉంటుంది’ అని నీతో చెప్పమని ఆయన నన్ను ఆజ్ఞాపిస్తున్నాడు.

స్పందనశీలమైన కొద్దిపాటి విరామం తరువాత, బాబాజీ మళ్ళీ నాతో మాట్లాడారు. “పాశ్చాత్య ప్రపంచంలో క్రియాయోగ సందేశాన్ని వ్యాప్తి చెయ్యడానికి నేను ఎంపిక చేసినవాడివి నువ్వే. చాలాకాలం కిందట, ఒక కుంభమేళాలో నీ గురువు— యుక్తేశ్వర్ ను కలిశాను. నిన్ను ఆయన దగ్గరికి శిక్షణకు పంపుతానని అప్పుడు ఆయనకి చెప్పాను.”

నాకు నోట మాట లేదు; ఆయన ఉనికికి భయభక్తులతో ఉక్కిరి బిక్కిరి అయి, నన్ను శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారి దగ్గరికి పంపినవారు ఆయనేనని ఆయన నోటినించే విన్నందుకు గాఢంగా చలించిపోయాను. ఆ అమర గురువుల పాదాలముందు సాష్టాంగపడ్డాను. కృపార్పవ్వితో ఆయన నన్ను లేవదీశారు. నా జీవితాన్ని గురించి అనేక విషయాలు చెప్పి, కొన్ని అంతరంగిక సూచనలు ఇచ్చి, భవిష్యత్తులో జరగబోయే కొన్ని రహస్య విషయాలు వెల్లడించారు.

“దై వసాఞ్చత్కార సిద్ధికి తోడ్పడే శాస్త్రీయ ప్రక్రియ అయిన

క్రియా యోగం, చివరికి అన్ని దేశాలకీ వ్యాపించి, అనంత పరమపిత అయిన పరమేశ్వరుణ్ణి గురించి మానవుడికి కలిగే వ్యక్తిగత అతీంద్రియ దర్శనం ద్వారా, దేశాల మధ్య సామరస్యం కలిగించడానికి తోడ్పడుతుంది."

ఆ మహాగురువులు, మహాత్తర శక్తియు క్తమైన ఒక్క చూపుతో నాలో విద్యుత్తు పుట్టించి, విశ్వాదైతన్యానుభవం ప్రసాదించారు.

"దివి సూర్యసహస్రస్య భవేద్యుగపదుత్తితా,
యది భావసద్భవీ సా స్వాద్ భావ స్తస్య మహాత్మనః."¹

(ఆకాశంలో ఒకేసారి వెయ్యిమంది సూర్యులు ఉదయించి నప్పటికీ కూడా, వారినుంచి వెలువడే కాంతి, మహాత్ముడి దివ్య ప్రకాశానికి సాటి రాదు).

కాస్మేపట్టోనే బాబాజీ, గుమ్మందగ్గరికి వెళ్ళబోతూ, "నా వెంట రావడానికి పూనుకోకు. నువ్వలా రాలేవు," అన్నారు.

"బాబాజీ, వెళ్ళిపోకండి; దయ ఉంది వెళ్ళిపోకండి," అంటూ మళ్ళిమళ్ళి ప్రార్థయపడ్డాను. "నన్ను మీతో తీసుకుపోండి!"

"ఇప్పుడు కాదు. మరోమాట," అన్నారాయన.

ఉద్రేకం పట్టలేక, ఆయన హెచ్చరికను లెక్కచెయ్యలేదు నేను. ఆయన వెంట పడి పోవడానికి ప్రయత్నం చెయ్యబోతే, నా పాదాలు నేలకు పాతుకుపోయి ఉన్న సంగతి తెలిసింది. గుమ్మంలోంచి ఆహ్వానంగా నావేపు ఒక చూపు విసిరారు బాబాజీ. అతీస్పృహకంగా ఆయన

చెయ్యి పైకెత్తి, తరవాత వెళ్ళిపోతుంటే నా కళ్ళు అయినమీదే నిలిచి పోయాయి, చాలసతో.

కొన్ని నిమిషాల తరవాత నా హదాలకు స్వేచ్ఛ వచ్చింది. నేను మళ్ళీ కూర్చుని గాఢమైన ధ్యానంలోకి వెళ్ళాను; నా ప్రార్థనను మన్నించి సమాధాన మివ్వడమే కాకుండా, దాదాజీ ఆగమనభాగ్యం నాకు కలిగింది నందుకు, దేవుడికి నిర్విరామంగా కృతజ్ఞతలు తెలుపుకున్నాను. సనాతనులూ నిత్యయోగవనపూర్ణులూ అయిన మహాగురువుల స్మృత్యతో నా శరీరం పావనమయింది. ఆయన్ని దర్శించాలన్న గాఢమైన కోరిక చిరకాలంగా నా మనస్సులో ఉంటూ వచ్చింది.

నేను దాదాజీని కలుసుకున్న ఉచంతం ఇప్పటిదాకా ఎవ్వరికీ చెప్పలేదు. నా మానవ జీవితానుభవాల్లో కల్లా దాన్ని అత్యంత పవిత్రంగా భావించి, నా గుండెలోనే దాచి పెట్టుకున్నాను. లోక ప్రయోజనాలపట్ల ఆసక్తిగల, ఏకాంతవాసులైన దాదాజీని నా కళ్ళతో నేను చూశానన్న సంగతి చెబితే, ఈ ఆత్మకథ చదివే హఠకులు, ఆయన ఉనికి వాస్తవమేనన్న సంగతి నమ్మడానికి సుముఖులవుతారన్న అభిప్రాయం నాకు కలిగింది. ఈ పుస్తకం కోసం, ఆధునిక భారతీయ యోగీశ్వరుల యథార్థ చిత్రాన్ని గీయడానికి నేనొక చిత్రకారుడికి సాయపడ్డాను.

అమెరికాకు బయలుదేరడానికి ముందునాటి రాత్రి, శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారి పవిత్ర సన్నిధిలో ఉన్నాను. “నువ్వు హిందువుల్లో పుట్టావన్న సంగతి మరిచిపో; అయినా అమెరికన్ల జీవిత పద్ధతుల్లోవి అన్నీ అలవదుచుకోకు; రెండు దేశాల ప్రజల్లోనూ ఉత్తమమైనవి తీసుకో,” అని చెప్పారాయన, తమకు సహజమైన ప్రశాంత జ్ఞానోపదేశ రీతిలో. “దేవుడి కుమారుడిగా, నిజమైన నీ ఆత్మస్వరూపంలోనే ఉండు. వివిధ జాతుల్లో,

ప్రపంచమంతటా చెడుచుచుదురుగా ఉన్న నీ సోదరులందరి ఉత్తమ గుణాల్ని ఆన్వేషించి, వాటిని నీలో కలుపుకో."

ఆ తరువాత నన్ను ఆశీర్వదించారు : "దేవుణ్ణి ఆన్వేషిస్తూ విశ్వాసంతో నీ దగ్గరికి వచ్చేవాళ్ళందరికీ సహాయం లభిస్తుంది. నువ్వు వాళ్ళ వేపు చూస్తుంటే, నీ కళ్ళలోంచి వెలువడే ఆత్మ విద్యుత్ప్రవాహం వాళ్ళ చెదళ్ళలోకి ప్రవేశించి, వాళ్ళలో దైవస్పృహ ఇంకా పెరిగేటట్లు చేస్తూ వాళ్ళ భౌతికమైన అలవాట్లను మార్చేస్తుంది." చిరునవ్వు నవ్వుతూ ఇంకా అన్నాడు, "చిత్తశుద్ధి గల ఆత్మల్ని దాగా ఆకర్షించే శక్తి నీకు ఉంటుంది. నువ్వెక్కడికి వెళ్ళినా— నట్టడవిలోనైనా సరే— నీకు స్నేహితులు కొరుకుతారు."

శ్రీయశ్చక్రేగారి ఈ ఆశీస్సులు రెండూ సమృద్ధిగా ఫలించాయి. ఒక్క స్నేహితుడు కూడా లేకుండా, నేను ఒంటరిగా ఆమెరికా వచ్చాను; వాని ఇక్కడ, కాలాబాధితమయిన ఆత్మపదకాల్ని అందుకోడానికి సిద్ధంగా ఉన్నవాళ్ళు వేలకొద్దీ కనిపించారు.

నేను 1920 ఆగస్టులో, 'ది సిటీ ఆఫ్ స్వార్త్' అనే ఓడలో భారతదేశం నుంచి బయలుదేరాను. ప్రపంచయుద్ధం ముగిసిన తరువాత ఆమెరికాకు బయలుదేరిన మొట్టమొదటి ప్రయాణికుల ఓడ అదే. ప్రభుత్వ కార్యాలయ నిత్యపరిపాటి వ్యవహారాల్లో కేవలం గుడ్డిగా అనుసరించే పద్ధతులపల్ల నా పాస్‌పోర్టు మంజూరు కావడానికి అనేకమయిన అటంకాలూ ఇబ్బందులూ, అలాగే అద్భుత రీతుల్లో తొలగిపోయిన తరువాతే నా ప్రయాణం టెక్సెట్టు బుక్ చేసుకోగలిగాను.

రెండు నెలలు పట్టిన ఆ ప్రయాణంలో, నా తోటి ప్రయాణికు డాక్టరు, నేను బోస్టన్ మహాసభకు భారతదేశ ప్రతినిధిగా వెళ్తున్న సంగతి కనిపెట్టాడు.

“స్వామి యోగానందా,” అంటూ చిత్రమైన ఉచ్చారణతో సంబోధించాడు నన్ను ; నేను, ఉత్తరోత్తరా అమెరికన్ల ఉచ్చారణలో నా పేరు పలకగా విన్న అనేక రకాల్లో అది ఒకటి. “వచ్చే గురువారం రాత్రి మీరు ప్రయాణికులకు ఒక ఉపన్యాసం ఇచ్చి అనుగ్రహించండి. జీవిత సంగ్రామం— దాన్ని ఎదుర్కోడం ఎలా?” అన్న విషయం మీద మాట్లాడితే మా కెంతో లాభంగా ఉంటుందనుకుంటాను,” అన్నాడాయన.

అయ్యో! ఇప్పుడు నా జీవిత సంగ్రామాగ్నే ఎదుర్కోవలసి వచ్చిందే— అని తెలుసుకున్నాను బుధవారం నాడు. నా భావాల్ని ఇంగ్లీషులో ఒక ప్రసంగవ్యాసంగా రాయాలని ప్రయత్నించి, ఆ అవస్థ పడలేక, చివరికి అన్ని సన్నాహాలూ విరమించుకున్నాను. నా ఆరోచనలు, జీనుకేసి చూసిన అడవి గుర్రప్పిల్లలాగ, ఇంగ్లీషు వ్యాకరణ నియమాలతో సహకరించడానికి మొరాయించాయి. అయితే, మా గురుదేవుల వెనకటి హామీల్నే పూర్తిగా నమ్ముకొని, గురువారం నాడు, ఓడలో ఉన్న సమావేశం హాలులో హాజరయిన శ్రోతల ఎడటికి వచ్చాను. వాగ్దార ఏదీ నా పెదవుల దాకా రాలేదు ; నోట మాటలేక, సభాసదుల ముందు అలాగే నిలబడిపోయాను. పది నిమిషాల పాటు సహన పరీక్షకి గురిఅయిన తరువాత శ్రోతలు, నా అవస్థ కనిపెట్టి నవ్వుడం మొదలెట్టారు.

ఆ సమయంలో, ఆ పరిస్థితి నాకయితే వినోదంగా ఏం లేదు ; దాన్ని అవమానకరంగా భావించి, నిశ్శబ్దంగా గురుదేవులకు నా విన్నపం పంపాను.

“నువ్వు మాట్లాడగలివు ! ఊ, మాట్లాడు !” అంటూ ఆయన స్వరం తక్షణమే నా అంతరంగంలో ధ్వనించింది.

వెంటనే, నా భావాలు ఇంగ్లీషుభాషతో స్నేహసంబంధం ఏర్పరచుకున్నాయి. నలభై అయిదు నిమిషాల తరువాత కూడా శ్రోతలు సావధానంగా

ఉన్నారు. ఆ ఉపన్యాసమే, ఆ తరువాత ఆమెరికాలో నేను వివిధ సమావేశాల్లో ప్రసంగించడానికి ఆహ్వానాలు సంపాదించి పెట్టింది.

ఆ తరువాత, నేను మాట్లాడిన దాంట్లో ఒక్క-ముక్క కూడా నాకు జ్ఞాపకం లేదు. జాగ్రత్తగా వాకలుచేసిన మీదట, ప్రయాణికులు కొందరు చెప్పిన దేమిటంటే : “సందలనం కలిగించే విధంగా, శుద్ధమైన ఇంగ్లీషులో మీరు ఉత్తేజకరమైన ఉపన్యాసం ఇచ్చారు.” ఈ సంతోషకరమైన వార్త విని, దేశకాలావరోధాలన్నిటినీ సున్న చేస్తూ గురుదేవులు ఎప్పుడూ నాతోనే ఉన్నారన్న సంగతి మళ్ళీ కొత్తగా గ్రహిస్తూ, సరిగ్గా సమయానికి నాకు అందిచ్చిన సహాయానికి ఆయనకు సవినయంగా కృతజ్ఞతలు తెలుపుకొన్నాను.

తక్కిన నా సముద్ర ప్రయాణంలో అప్పుడప్పుడు, బోస్టన్ మహాసభలో ఎదురుకాడోయే ఇంగ్లీషు ఉపన్యాసమనే కఠిన పరీక్షగురించి భయందోళనలు అనుభవించాను.

“ప్రభూ, నువ్వే నాకు ఏకైక స్ఫూర్తివి అయేలా ఆనుగ్రహించు,” అని గాఢంగా ప్రార్థించాను.

మా ఓడ, ‘ది సిటీ ఆఫ్ స్పార్టా’ సెప్టెంబరు చివరిలో, బోస్టన్ సమీపంలో రేవుకు చేరుకుంది. 1920 అక్టోబరు రెన, ఆమెరికాలో నా మొట్టమొదటి ప్రసంగంగా, మహాసభలో ప్రసంగించాను. శ్రోతల కదిలాగానే నచ్చింది. ‘అమృత్యు!’ అని ఒక నిట్టూర్పు విడిచాను. ఉదార హృదయులైన, ఆమెరికన్ యూనిటేరియన్ కాంగ్రెగేషన్ కార్యదర్శి, మహాసభ కార్యకలాపాల గురించి ప్రచురించిన సమీక్షలో, కింది విధంగా వ్యాఖ్య రాశాడు.

1. న్యూ ఏర్లిఫ్టేజెస్ ఆఫ్ ది స్పిరిట్ (బోస్టన్ : షీకన్ ప్రెస్, 1921)

“రాంచీ బ్రహ్మచర్యాశ్రమం నుంచి వచ్చిన ప్రతినిధి స్వామి యోగానంద, ఈ మహాసభకు తమ సంఘం శుభాకాంక్షలు తీసుకువచ్చారు. దారాశ్రమైన ఇంగ్లీషులో, పటిష్ఠమైన వచస్సుతో, దార్శనిక స్వభావానికి సంబంధించిన ‘మతశాస్త్రం’ (ది సైన్స్ ఆఫ్ రెలిజియన్) అనే విషయం మీద ఉపన్యాసం ఇచ్చారు; అధికసంఖ్యాకులకు అందించడం కోసం, దీన్ని కరపత్రరూపంలో ముద్రించడం జరిగింది. మత మన్నది విశ్వజనీనమనీ అది ఒక్కటేననీ అన్నారాయన. కొన్ని ప్రత్యేకమైన ఆనవాయి తీర్చి ఇవారాల్ని మనం విశ్వజనీనం చెయ్యలేకపోవచ్చు; కాని మతంలో ఉన్న సామాన్య తత్వైన్ని విశ్వజనీనం చెయ్యవచ్చు; అందరూ దాన్ని సమానంగా అనుసరించి, మన్నించాలని కోరవచ్చు.”

నాన్నగారు ఉదారంగా ఇచ్చిన చెక్కుపల్ల, మహాసభ ముగిసి వెళ్ళిన తరువాత కూడా నేను అమెరికాలో ఉండగలిగాను. బోస్టన్లో ఆ సామాన్య పరిస్థితుల్లో మూడు సంవత్సరాలు హాయిగా గడిచి పోయాయి. నేను బహిరంగోపన్యాసాలిచ్చాను, తరగతుల్లో బోరించాను, ‘సాంగ్స్ ఆఫ్ ది సోల్’ (ఆత్మగీతాలు) అన్న కవితా సంపుటి రాశాను. ఈ కవితా సంపుటికి, ‘సిటి ఆఫ్ న్యూయార్క్ కళాకాల’ అధ్యక్షులైన ఫెడరిక్ బి. రాబిన్సన్ పీఠిక రాశారు.

1924 లో నేను అమెరికా ఉండ చుట్టడం ప్రారంభిస్తూ, అనేక ప్రభుత్వ నగరాల్లో చేరాది ప్రభోరల సమయంలో ప్రసంగాలు చేశాను. సుందరమైన ఆహ్వానాల్లో విశ్రాంతిగా గడపడంకోసం సియాటిల్లో ఓడ ఎక్కాను.

విశాల హృదయాలైన విద్యార్థుల సహాయంతో 1925 లో, కాలిఫోర్నియాలోని లాస్ ఏంజెలిస్లో, మాంట్ వాషింగ్టన్ ఎస్టేట్స్లో అమెరికన్ ప్రధాన కార్యాలయం స్థాపించాను. ఈ కార్యాలయభవనం,

నేను చాలా ఏళ్ళ క్రితం కాశ్మీరులో కలిగిన అంతర్దర్శనంతో చూసినదే. దూరదేశమైన ఈ ఆమెరికాలో జరిగే కార్యకలాపాల్ని తెలిపే ఫోటోలు శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారికి వెంటనే పంపాను. ఒక పోస్టుకార్డు మీద, ఆయన బెంగాలీలో సమాధానం రాశారు ; దాన్ని ఇక్కడ అనువాదం చేస్తున్నాను.

11 ఆగస్టు, 1928

నా ప్రేమవత్సా, ఓ యోగానందా !

నీ విద్యాలయమూ విద్యాభ్యుదయం. ఉన్న ఫోటోలు చూస్తుంటే నా జీవితానికి ఎంత ఆనందం కలుగుతోందో చెప్పడానికి మాటలు చాలవు. వివిధ సగరాల్లో ఉన్న నీ యోగ విద్యాభ్యుదయం చూసి ఆనందంతో మునిగి పోతున్నాను.

స్తోత్ర గీతాల్లో, రోగనివారక స్పందనల్లో, రోగనివారక దైవ ప్రార్థనల్లో నీ పద్ధతులగురించి విని, నీకు హృదయపూర్వకమైన ధన్యవాదాలు చెప్పకుండా ఉండలేను.

బయటి గేటు, వంపులు తిరుగుతూ పైకి సాగే కొండదారి, మౌంట్ వాషింగ్టన్ ఎస్టేట్స్ కు దిగువున విశాలంగా వ్యాపించి ఉన్న రమణీయ ప్రకృతి దృశ్యం చూస్తుంటే, వాటిని నా కళ్ళతో నేను చూడాలని తహతహలాడుతున్నాను.

ఇక్కడంతా సజావుగా సాగిపోతోంది. దేవుడి దయవల్ల, నువ్వైప్పుడూ ఆనందంగా ఉండువుగాక !

— శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారి

ఏళ్ళకేళ్ళు చకచకా సాగిపోయాయి. నా కొత్త దేశంలో ప్రవేశించి నేను ఉపవ్యాసాలిచ్చాను. వందలకొద్దీ క్లబ్బుల్లో, కళాశాలల్లో,

చర్చిలో, అన్ని రకాల శ్రోతల సహవేశాల్లోనూ ప్రసంగించాను. 1920-1930 మధ్య దశాబ్దిలో కొన్ని లక్షలమంది అమెరికన్లు నా యోగవిద్యా తరగతులకు హాజరయారు. వాళ్ళందరికీ నేను, 1929 లో, ప్రార్థనలూ పద్యాలూ గల కొత్త పుస్తకం ఒకటి అంకితం చేశాను; 'విస్పర్స్ ప్రం ఎటర్నిటీ' అన్న ఈ పుస్తకానికి, ప్రఖ్యాత గాయని ఎమిలీటా గలీకుర్నీ పీఠిక రాశారు.

ఒక్కొక్కప్పుడు (సామాన్యంగా, నెలలో ఒకటి తారీఖున, సెల్స్ రియలైజేషన్ ఫెలోషిప్ ప్రధాన కార్యాలయం మోంట్ వాషింగ్టన్ సెంటర్ నిర్వహణకు అయిన ఖర్చుకు బిల్లులు చుట్టచుట్టుకుని వచ్చి పడ్డప్పుడు) భారతదేశపు నిరాదంబర ప్రశాంతికోసం ఉవ్విళ్ళూరుతూ దాన్ని తలుచుకునేవాణ్ణి. కాని ప్రతిరోజూ, తూర్పు పడమటి దేశాలమధ్య అవగాహన విస్తరిస్తూ ఉండడం గమనించేవాణ్ణి; నా ఆత్మ ఆనంద తరంగితమయ్యేది.

ఆనేక సందర్భాల్లో తనకు దైవ మార్గదర్శిత్వం లభించినట్టు అనుభూతి పొందిన "స్వదేశపిత," జార్జి వాషింగ్టన్ (తన "పీడుకోలు ప్రసంగం"లో) అమెరికాకు ఆధ్యాత్మిక రేజిం కలిగించే మాటలు ఇలా అన్నారు :

"స్వతంత్రమై, జ్ఞానసంపన్నమై, అదృతన భావిలోనే ఘనత సందుకోగల దేశం మానవజాతికి అందించడానికి తగినది, సర్వదా సమున్నతన్యాయమూ లోకహితమూ నడిపించినట్టుగా నడుచుకొనే ప్రజల ఉదార, అతినవ్య ఆదర్శం [అంటే, అమెరికా ప్రజలు ఆ విధంగా మానవ జాతి కొక ఆదర్శంగా నడుచుకోవాలి]. కాల, చరిత్రల గతిలో అటువంటి ప్రజాశక్తి వల్ల కలిగే ఫలితాలు, దానికి నిలకడగా కట్టుబడి ఉండడం వల్ల కోల్పోవలసి వచ్చే ఏ భౌతిక ప్రయోజనాలకయినా సమృద్ధిగా

పరిహారాన్ని అందిస్తాయన్న సంగతి ఎవరు శంకించగలరు? భగవంతుడు ఒక దేశం శాశ్వతసౌభాగ్యాన్ని దాని సుగుణ సంపత్తితో ముడిపెట్టుకుండా ఉంటాడా?"

హార్ట్ విట్మన్ రాసిన “హిమ్ యు అమెరికా”
 (“దా మదర్ చిల్ డై ఈర్వల్ బ్రూడ్” లోంచి)

“నీ భవిష్యత్తులో నువ్వు,

ప్రేమరుషుల విస్తార, విజ్ఞతాయుత చింతనలో నువ్వు— నీ
 నైతిక, ఆధ్యాత్మిక క్రిడాకారుల్లో; దక్షిణం, ఉత్తరం,
 పడమర తూర్పుల్లో నువ్వు,

నీ నైతిక సంపదలో, నాగరికతలో (ఆప్పటిదాకా అతిగర్విష్ట
 మైన నీ భౌతిక నాగరికత వ్యర్థంగా ఉండవలసిందే)
 నువ్వు,

నీ సర్వార్థసాధక, సర్వగ్రాహక ఆరాధనలో— కేవలం ఏ
 ఒక్క మతగ్రంథంలోనో, రక్షకుడితోనో ఉండి
 పోకుండా నువ్వు,

నీ రక్షకులు ఆసంఖ్యాకులు, నీ లోనే అంతర్నిహితులు, ఒకరి
 కొకరు సమానులూ ఒకరిలా ఒకరు దివ్యులూ...

ఇవన్నీ ! ఇవన్నీ నీలో (తప్పక జరుగుతాయని) జోస్యం
 చెబుతున్నా నీ రోజు.”

అధ్యాయం : 38

గులాబీలమధ్య సాధువు, లూథర్ బర్బాంక్

“శాస్త్రజ్ఞానం మాట లలా ఉంచి, మెరుగుపరిచిన మొక్కల పెంపకం విధానంలో ఉన్న కిటుకు ఏమిటంటే— ప్రేమ.” ఈ విజ్ఞత వ్యక్తం చేసినవారు లూథర్ బర్బాంక్. కాలిఫోర్నియాలో శాంటా రోసాలో ఆయనకున్న గోటలో ఆయన పక్కగా నేను నడుస్తూ ఉండగా అన్న మాట లివి. తినడానికి పనికి వచ్చే నాగజెముడు మొక్కల ముడిదగ్గర ఆగాం మేను.

ఆయన ఇంకా ఇలా చెప్పారు : “‘మెన్నులేని’ నాగజెముడు తయారు చెయ్యడానికి నేను ప్రయోగాలు నడుపుతూ ఉన్నప్పుడు, ప్రేమ స్పందనలు సృష్టించడాని కని, నేను తరచుగా మొక్కలతో మాట్లాడుతూ ఉండేవాణ్ణి. ‘నువ్వేం భంపపడక పోవు.’ అంటూ మొక్కలకు చెప్పేవాణ్ణి. కాపురంకోసం నీ కీ ముళ్ళు అక్కర్లేదు. నేను నిన్ను కాస్తాను.’ క్రమంగా ఎదారుల్లో పెరిగే ఉపయోగకరమైన ఈ మొక్క, ముళ్ళులేని రకంగా మారింది.”

ఈ అలౌకిక మటనకు నేను ముగ్ధుణ్ణి అయాను. “లూథర్ గారూ, మౌండ్ వాషింగ్టన్ గుట్టమీద మా లోటలో నాటడానికి నాకు కొన్ని నాగ జెముడు ఆకులు ఇవ్వండి,” అని కోరాను.

దగ్గరలో ఉన్న ఒక పనివాడు, కొన్ని ఆకులు నాకు తుంచి ఇవ్వడానికి తయారయ్యాడు, బిర్చాంక్ అతన్ని ఆహ్వానించారు.

“స్వామివారి కోసం నేనే వాటిని తుంచి ఇస్తాను.” మూడు ఆకులు నాకు ఇచ్చారు. తరవాత వాటిని నాటాను. అది క్రమంగా పెద్ద లోటగా వృద్ధి అవుతుంటే చూసి ఎంతో ముచ్చటపడ్డాను.

తాము సాధించినవాటిలో, చెప్పకోదగ్గ మొదటి విజయం, పెద్ద రకం బంగాళాదుంప అని చెప్పారు, ఆ మహా ఉద్యానశాస్త్రవేత్త; ఆ బంగాళాదుంప ఇప్పుడు ఆయన పేరుతోనే ప్రసిద్ధికెక్కింది. అకుంత ప్రతిభా సంపత్తితో ఆయన, ప్రకృతిసిద్ధంగా ఉన్న మొక్కల్ని అంటు గట్టి మెరుగుపరిచి, కొన్ని వందల రకాలు ప్రపంచానికి అందించారు—టమాటా, మొక్కజొన్న, గుమ్మడికాయవంటి కూరగాయలు (స్క్రాష్), చెర్రీలు, రేగిపళ్ళు, నెక్టార్లు, దేరిపళ్ళు, గసగసాలు, లిర్లీలు, గులాబీలు మొదలైనవి ఆయన రూపొందించిన కొత్త బిర్చాంక్ రకాలు.

లూథర్ గారు నన్ను, ప్రసిద్ధమైన అక్రోటు (వార్నర్) చెట్టు ముందుకు తీసుకువెళ్తూ ఉంటే నేను కెమేరా ఫోకస్ చేశాను; ప్రకృతి పరిణామాన్ని ప్రయత్నపూర్వకంగా త్సరితం చెయ్యవచ్చునన్న సంగతి ఆ చెట్టుతోనే నిరూపించారాయన.

“ఒక్క పదహారేళ్ళలోనే ఈ అక్రోటు చెట్టు, నన్నుగా రాయలు పండించే స్థితికి చేరుకుంది. దోహదం జరక్కుండా, ప్రకృతిసహజమైన రీతిలో ఈ పరిణామం దావాలంటే, అంతకు రెట్టంపు కాలం పట్టింది.

బిర్చాంక్ గారి చిన్న పెంపుడు కూతురు, తన కుక్కతో అడుగుంటూ తోటలోకి వచ్చింది.

“అది నా మానవ వృక్షం.” లూథర్ గారు ఆ అమ్మాయివేపు ఆప్యాయంగా చెయ్యి ఊపారు. “ఇప్పుడు నేను మానవజాతిని బ్రహ్మాండమైన ఒక మొక్కగా చూస్తున్నాను. దాని అత్యున్నత ప్రయోజనాలు నెరవేరడానికి కావలసిన వట్లా— ప్రేమ, విశాలమైన ఆరుబయలువల్ల కలిగే ప్రకృతిసహజమైన లాభాలు, తెలివిగా అంటుగట్టడం, ఎంపిక, ఒక్క నా జీవితకాలంలోనే, వృక్షపరిణామంలో ఎటువంటి అద్భుత ప్రగతి గమనించానంటే, ప్రపంచంలో పిల్లలకు, సాదాగానూ ఊతు బద్ధంగానూ నీవించడానికి సంబంధించిన నియమాలు కనక నేర్పితే, ఆరోగ్యవంశమూ సుఖవంశమూ అయిన ప్రపంచం రూపొందుతుందన్న ఆశాభావంలే. దానికోసం ఎదురుచూస్తూ ఉంటాను. మనం ప్రకృతి దగ్గరికి ప్రకృతికై వం దగ్గరికి తప్పకుండా తిరిగి వెళ్ళాలి.”

“లూథర్ గారు, ఆరుబయటి తరగతులూ ఆనందమూ నిరాదరణ తలా గల వాతావరణమున్న చూరాంటి విద్యాలయాన్ని చూస్తే మీరు సంతోషిస్తారు.”

నా మాటలు, బర్బాంక్ గారి హృదయాన్ని కదిలించాయి. ఆయనకు అత్యంత ప్రీతిపాత్రమైన విషయం— చిన్నపిల్లల విద్య. లోతయిన, ప్రశాంతమైన ఆయన కళ్ళలో ఆసక్తి తొణికిసలాడుతూ ఉండగా, నా మీద ప్రశ్నల వర్షం కురిపించారాయన.

విషయ ఆయన ఇలా అన్నారు : “స్వామీజీ, మీ విద్యాలయం లాంటిదే ముందు యుగాలకొక ఆశాదేఖ. పిల్లల్ని ప్రకృతినుంచి విడదీసేసి, వాళ్ళలో చ్యక్తిత్వ వికాసాన్ని కుంటుపరిచిన, మన కాలపు విద్యా వ్యవస్థలందీ నాకు వెలసరం పుడుతుంది. ఆవరణాత్మకమైన మీ విద్యా దర్శాలలో నేను మనఃపూర్తిగా ఏకీభవిస్తున్నాను.”

ఈ సత్పురుషుని దగ్గర నేను సెలవు తీసుకుంటూ ఉండగా, ఆయన ఒక చిన్న పుస్తకం మీద సంతకంపెట్టి, దాన్ని నాకు బహూకరించారు.¹

“ఇదుగో, ‘ది బ్రెయినింగ్ ఆఫ్ ది హ్యూమన్ స్టాంట్’² (మానవ వ్యవ శిక్షణ) అన్న విషయం మీద నా పుస్తకం,” అన్నారాయన. “శిక్షణలో కొత్త రకాలు— నిర్భయ ప్రయోగాలు అవసరమిప్పుడు. పండ్లలోనూ పూలలోనూ అత్యుత్తమమైనవాటిని సాదించడంలో, అప్పుడప్పుడు అతిసాహసంతో చేసిన ప్రయత్నాలు ఫలించాయి. అలాగే, పిల్లలకి సం విద్యాబోధన సంబంధమైన నవకల్పనల కూడా ఇంకా బహు సంఖ్యాకంగా, సాహసకంగా తయారు కావాలి,” అన్నారు.

ఆయన పుస్తకాన్ని ఆ రోజు రాత్రే గాఢమైన ఆసక్తితో చదివాను. ఆయన కన్ను, మానవజాతికి మహాజ్ఞులమైన భవిష్యత్తును దర్శిస్తోంది. ఆయన ఇలా రాశారు : “ఈ ప్రపంచంలో అన్నిటికన్న మొండిప్రాణి మార్చడానికి వీలుకాకుండా ఉండేది, నిశ్చితమయిన కొన్ని అలవాట్లకు స్థిరపడ్డ మొక్క— ఈ మొక్క యుగయుగాలుగా తన వ్యక్తిత్వాన్ని

1. బర్బాంక్ గారు, సంతకం చేసిన ఫొటో కూడా ఒకటి నాకు ఇచ్చారు. ఒకప్పుడు లింకన్ బొమ్మను అమూల్యంగా భద్రపరచుకున్న హిందూ వర్తకుడి లాగే, నేను దాన్ని భద్రపరచుకున్నాను. అంతర్యుద్ధాల కాలంలో అమెరికాలో ఉన్న ఆ హిందువుకు లింకన్ మీద ఎంత అభిమానం ఏర్పడిందంటే, ఆ దాస్య విముక్తి ప్రదాత బొమ్మ ఒకటి సంచపాదించేవరకు భారతదేశానికి తిరిగి రావడానికి అతనికి మనస్కురించలేదు. న్యూయార్కులో ఉండే డేనియల్ హండింగ్టన్ అనే ప్రసిద్ధ చిత్రకారుడిచేత ఆయన బొమ్మ వేయించడానికి అనుమతి వచ్చేవరకు కదలనిది, వెనెడెంట్ లింకన్ నివాసభవనం దగ్గర బిష్మింతుకొని కూర్చున్నారు. చివరికి వెనెడెంట్ లింకన్ ఆశ్చర్యపోయి అనుమతి ఇచ్చాడు. బొమ్మ పూర్తి అయిన తరువాత ఆ హిందువు, విజయగర్వంతో దాన్ని కంకా తీసుకువెళ్ళాడు.

2. న్యూయార్క్ : పెంచరీ కం., 1922.

నిలుపుకొంటూ వస్తున్న విషయం గుర్తుంచుకోవాలి; ఒకసారి, అనెక యుగాలకు పూర్వం రాళ్ళలో పుట్టి, సుదీర్ఘ కాలగతిలో కూడా ఏ విధమైన పెద్ద మార్పు చెందకుండా ఉన్నది అదే కావచ్చు. ఇన్ని యుగాల ఆవృత్తిలో, మొక్క, ఆనవాస దృఢత్వంగల సంకల్పశక్తిని (ఉదాహరణకు అలా చెప్పాలనుకుంటే) అలవరచుకోవటారా? నిజానికి, కొన్ని రకాల తాటివెళ్ళలాంటి మొక్కలు, ఎంతగా మార్పుకు లోనుకాకుండా ఉంటాయంటే, ఇంతవరకూ ఏ మానవ శక్తి వాటిని మార్చలేకపోయింది. మొక్క సంకల్పశక్తిలో పోలిస్తే మానవ సంకల్పశక్తి బలహీనమయినది. కాని, మొత్తం మొక్కకున్న యాచక్షిష్ట దృఢత్వం, కేవలం ఇంకొకొక్క జీవిలో దాన్ని కలిపినంత మాత్రాన ఎలా విచ్ఛిన్నమయిందో చూడండి; సంకరకలహంవల్ల దాని జీవితంలో సంపూర్ణమూ శక్తిమంతమూ అయిన మార్పు తీసుకురావడం జరిగింది. దృఢత్వంలో ఆ విచ్ఛిన్నత పచ్చి నవ్వును దాన్ని టర్పుగా పర్చివేస్తూ, ఎంపికచేస్తూ ఆ మార్పును స్థిర పరిస్తే, కొత్తమొక్క కొత్తరీతిగా జీవిస్తుంది; పాతరీతికి తిరిగిపోదు. చివరికి దాని దృఢసంకల్పశక్తి విచ్ఛిన్నమై పరివర్తితమవుతుంది.

“అదే, ఎందుకంటే సంవేదనశీలంగానూ నమ్మింగానూ ఉండే శిశుస్వభావ విషయంలో ఆయితే సమస్య చాలా తేలికవుతుంది.”

“అమెరికా దేశస్థుడైన ఆ మహానుభావుడివేపు అయస్కాంతలా ఆకృష్టజ్ఞి అయిన నేను, ఆయన్ని కలుసుకోవడానికి సుస్థిమస్థి వెళ్తుండే వాణ్ణి. ఒకరోజు పొద్దున నేను వెళ్ళేసరికి పోస్ట్ మాన్, బర్బాంక్ గారి అధ్యయనమందిరంలో, దాదాపు వెయ్యి ఉత్తరాలు పెట్టి వెళ్ళాడు. ప్రపంచం నలుమూలలనుంచి ఉద్యానశాస్త్రజ్ఞులు ఆయనకు ఉత్తరాలు రాశారు.

“స్వామీజీ, మీరుండడంవల్లనే నేను తోటలోకి రావడానికి నాకు

శాపలసిన వంక చాకిరింది," అని ఉల్లాసంగా చెప్పారు లాథర్ గారు. ఆయన ఒక పెద్ద డస్కు సారుగు తీశారు; దాన్నిండా, విదేశయాత్ర లకు సంబంధించిన కరపత్రాలు వందలకొద్దీ ఉన్నాయి.

"చూడండి, ఇలాగే నేను ప్రయాణం చేస్తూ ఉంటాను. నా మొక్క లకి, పత్తరప్రతుల తరాలకి కట్టి పడేసినవార్తా క్లావడంవల్ల ఇప్పుడప్పుడు ఈ నొమ్మలకేసి చూస్తూ విదేశయాత్రల మీద నాకున్న కోరిక తీర్చు పంటూ ఉంటాను."

ఆయన గేటుముందు నా వారు ఆగి ఉంది. నేనూ లాథర్ గారూ ఆ రిన్న ఊళ్ళో పన్ను రోడ్ల వెంబడి చాలాలో తిరిగి వచ్చాం. ఆక్కడి రోటలు ఆయన స్మృష్టినిన కాంటా రోసా, పీచి స్ట్రో, బర్బాంక్ గులాబీ లలో ముచ్చటగుటవుచున్నాయి. నే నక్కడికి వెళ్తూ వచ్చిన కొత్తల్లో ఒకసారి, ఆ మహాశాస్త్రవేత్త క్రియాయోగనీష తీసుకున్నాడు. "స్వామీజీ నేను వీక్షగా యోగసాధన చేస్తున్నాను," అన్నాయన యోగంగో వివిధ అంశాలగురించి ఆలోచనాత్మకమైన ప్రశ్నలనేకం వేసిన మీదట లాథర్ గారు, మెల్లగా ఇలా వ్యాఖ్యానించారు.

"నిజానికి, పాశ్చాత్య ప్రపంచం ఇప్పటికీ ఇంకా అన్వేషించడం మొదలుపెట్టిన బ్రహ్మాండమైన విజ్ఞాన నిధులు ప్రాచ్యప్రపంచానికి లభించి ఉన్నాయి."¹

1. సమాధి స్థితిలోకి వెళ్ళడానికి స్వాస్థ్రియకు నియంత్రించడానికి ఉపకరించే "ప్రాచ్యప్రక్రియల్ని" పాశ్చాత్య విజ్ఞానశాస్త్రవేత్తలు "నేర్పుకోవాలి," అన్నాడు ప్రఖ్యాత ఇంగ్లీషు విజ్ఞానశాస్త్రవేత్త, రా|| జూలియన్ హక్స్లీ. "ఏం జరుగుతుంది? ఏలా? సాధ్యమవుతుందది?" అన్నాయన. 21 ఆగస్టు 1948 తేదీనాటి 'ఎసోసియేటెడ్ ప్రెస్' పత్రికలో ప్రచురించిన లండన్ కారలో ఇలా రాసి ఉంది: "ప్రాచ్యదేశాల మార్మిక విజ్ఞానాన్ని లోతుగా పరిశీ

బ్యాంక్ గారు ప్రకృతితో ఏర్పరచుకున్న సన్నిహిత సంపర్కం వల్ల, అది భద్రంగా దాచిపెట్టుకున్న అనేక రహస్యాల్ని ఆయనకి విప్పి చెప్పింది; దానివల్ల బ్యాంక్ గారికి అపరిమితమైన ఆధ్యాత్మిక భక్తి ప్రపత్తులు కుదిరాయి.

“ఒక్కొక్కప్పుడు, నేను అనంతకత్తికి చాలా దగ్గరగా ఉన్నట్టు అనిపిస్తుంటుంది,” అంటూ సిగ్గుపడుతూ నాకు చెప్పారాయన. సంవేదన శీలమైన ఆయన సుందరముఖం, వెనకటి జ్ఞాపకాలతో వెలుగొందింది. “అప్పుడు నేను, నా చుట్టూ ఉన్న రోగుల్ని తెగుళ్ళువచ్చిన చాలా మొక్కల్ని నయం చెయ్యగలిగాను.”

ఆయన తమ తల్లిగారి గురించి చెప్పారు. ఆమె చిత్తశుద్ధిగల క్రైస్తవ మహిళ. “ఆవిడ చనిపోయిన తరువాత చాలాసార్లు, అంతర్ధర్మ వాళ్ళో ఆవిణ్ణి చూసే భాగ్యం కలిగింది; ఆవిడ నాతో మాట్లాడింది,” అన్నారు బాధర్ గారు.

మనస్సు వెనక్కి లాగుతున్నప్పటికీ మేము మళ్ళీ ఆయన ఇంటి కేసీ, ఆయనకోసం కాసుకుని ఉన్న వెయ్యి ఉత్తరాల కేసీ మళ్ళాం.

“బాధర్ గారు, ప్రాచ్యపాశ్చాత్య ప్రపంచాల సత్యోపదేశాల్ని అందించడానికి నేనొక పత్రిక ప్రారంభిస్తాను; నా పత్రిక కొక మంచి పేరు నిర్ణయించడంలో మీరు సాయం చెయ్యండి,” అన్నాను.

రకరకాల పేర్ల గురించి మేము కొంతసేపు చర్చించుకున్నాం.

రించడం మంచిదని దా॥ హక్స్లీ, కొత్తగా ఏర్పడ్డ మానసికారోగ్య ప్రపంచ సమాఖ్య (World Federation of Mental Health) కు సూచించాడు. “ఈ విజ్ఞానాన్ని శాస్త్రీయంగా కనక పరిశీలించినట్లయితే, మీ రంగంలో మీరు, ముందుకొక పెద్ద అంగ వెయ్యగలరనుకుంటాను,” అన్నాడు.

లూథర్ బ్యాంక్

కాంటా రోసా, కాలిఫోర్నియా
యు. ఎస్. ఏ.

డిసెంబరు 22, 1924

స్వామి యోగానందగారి యోగదా విశాసం పరీక్షగా చూశాను ; నా ఉద్దేశంలో ఆది, మానవుడి శారీరక, మానసిక, ఆధ్యాత్మిక ప్రకృతుల్ని సమన్వయం చేసే శిక్షణకు ఆదర్శవంతమైనది. కేవలం బుద్ధివికాసానికే పరిమితం కాకుండా, శరీరాన్ని సంకల్పాన్ని అనుభూతుల్ని కూడా తర్ఫీదుచేసే విద్య బోధించడానికి, "జీవించడమేలా"గో నేర్పే విద్యాలయాలు ప్రపంచమంతటా స్థాపించాలని స్వామి వారి ఆశయం.

ధారణధ్యానాల సులభమైన శాస్త్రీయపద్ధతులవల్ల, యోగవిధానంలో ఉన్న శారీరక, మానసిక, ఆధ్యాత్మిక వికాస సాధనతో జీవితంలోని క్లిష్ట సమస్యలు చాలావరకు పరిష్కారం కావచ్చు ; శాంతి, సౌహార్దం భూమిమీదికి అవతరించవచ్చు. సరైన విద్యనుగురించి స్వామివారికున్న భావం స్పష్టమైన లోకజ్ఞానం ; ఏ విధమైన మార్మికతా ఆచరణలో అననుకూలతా లేనిది. లేకపోతే ఆది నా సమ్మతి పొంది ఉండేది కాదు.

జీవన కళకు సంబంధించిన అంతర్జాతీయ విద్యాలయాలు స్థాపించాలని విజ్ఞప్తి చేసే స్వామివారితో నేను కూడా హృదయపూర్వకంగా కలవడానికి ఈ అవకాశం కలిగినందుకు సంతోషిస్తున్నాను ; వీటిని స్థాపించినట్లయితే, నాకు పరిచయమైన ఏ ఇతర విషయం మాదిరిగానైనా, ధర్మరాజ్య స్థాపనకు అవి చక్కగా తోడ్పడతాయి.

Luther Burbank

చివరికి ఈస్ట్-వెస్ట్¹ (తూర్పు-పడమర) అన్న పేరు మాకు ఒప్పుదలి అయింది. మళ్ళీ మేము ఆయన ఆధ్యయన మందిరంలోకి వెళ్ళిన తరువాత బర్బాంక్ గారు, “సైన్స్ అండ్ రెలిజియన్” (విజ్ఞానశాస్త్రం : మతం) గురించి శాము రాసిన వ్యాసం ప్రతి ఒకటి నాకు ఇచ్చారు.

“ఇది నా ఈస్ట్-వెస్ట్ పత్రికలో ప్రారంభ సంచికలో వస్తుంది,” అన్నాను కృతజ్ఞతాపూర్వకంగా.

మా స్నేహం గాఢరసం అయిన మీదట, బర్బాంక్ గారిని నేను, నా “అమెరికన్ సెయింట్” (అమెరికా సాధువు) అనేవాణ్ణి. “ఇరుగో, ఏ కపటమూలేని మనిషిని చూడండి!”² అన్న వాక్యం ఉదాహరించాను. వినయం, ఓర్పు, ల్యాగం చిరకాలంగా ఆలవాటయి ఉన్న ఆయన హృదయం అంతుపట్టినంత లోతు. గులాబీమధ్య ఉన్న ఆయన చిన్న ఇల్లు అతి నిరాడంబరమైనది; విలాసాల వృథాత, కొద్దిపాటి వస్తువులవల్ల కలిగే ఆనందం ఆయనకు తెలుసు. శాస్త్రరంగంలో తమకు వచ్చిన కీర్తిని ఛరించడంలో ఆయన చూపే నమ్రత, పందే పండ్ల బయ్యపుతో కిందికి వంగిన చెట్లను పడేపడే గుర్తుకు తెస్తుంది; వసలేని దాంభికంతో తల పైకి ఎగతేస్తూ ఉండేది గొడ్డుదోతు చెట్టే.

1928 లో నా ప్రియమిత్రుడు గతించినప్పుడు నేను న్యూ యార్కులో ఉన్నాను. కళ్ళ నీళ్ళు పెట్టుకొని, “అయ్యో! ఆయన కడసారి చూపుకోసం, ఇక్కణ్ణించి శాంటా రోసా దాకా సంతోషంగా నడిచి వెళ్తాను!” అనుకున్నాను. కార్యదర్శులకూ సందర్శకులకూ దూరంగా

1. 1948 లో దీని పేరు ‘సైన్స్ రియల్ జీవన్ మేగజైన్’ అని మార్పడం జరిగింది.

2. యోహాను 1 : 47 (బైబిలు).

నేను, తలుపులు మూసుకొని, ఇరవైనాలుగు గంటలు ఏకాంతంగా గడిపాను.

ఆ మర్నాడు, లూథర్ గారి ఫోటో ఒకటి పెద్దది ఎదురుగా పెట్టుకుని, వైదిక కర్మకాండ జరిపించాను. నా ఆమెరికన్ శిష్యుల్లో కొందర హిందూ వేషధారణ చేసి, పాంచభౌతిక తత్వాలకూ అవి అనంత సత్తలో తిరిగి లయమవడానికి ప్రతీకలయిన పూలతో, నీళ్ళతో, నిప్పుతో శ్రద్ధాజలి ఘటస్తూ ఉండగా, మంత్ర పఠనం చేశారు.

బర్బాంక్ గారి భౌతిక కాయం, శాంతి రోసాలోని తమ లోటలో తాము స్వయంగా పాతిన లెబనాన్ సెనార్ (దేవదారు) వృక్షం కింః పూడ్చిపెట్టి ఉన్నప్పటికీ, నా దృష్టిలో ఆయన ఆత్మ, విప్పారిన కళ్ళతో దారిపక్క పూసే ప్రతి పువ్వులోనూ ప్రతిష్ఠితమై ఉంది. ప్రకృతి విశాళతత్వంలో కొంతకాలం ఉండడానికి లూథర్ గారు ఇక్కట్లించి వెళ్ళిపోయినా, ప్రకృతిలో వీచే గాలుల్లో ఆయన గుసగుసలాడడం లేదా, పొజ్జాపే తొలిపొద్దుల్లో ఆయన నడయాడడం లేదా ?

ఆయన పేరిప్పుడు, సామాన్య వ్యవహారభాషా వారసత్వంలో వచ్చేసింది. వెబ్ స్టర్ న్యూ ఇంటర్నేషన్ డిక్ షరీలో “బర్బాంక్” అన శబ్దాన్ని సకర్మక క్రియగా చేరుస్తూ ఇలా నిర్వచించారు : (మొక్క సంకరకరణంచేయు లేదా అంటుగట్టు. దాన్నిబద్ధి, లాక్షణికార్థంలో మంచి లక్షణాల్ని ఎంపికచేసి చెడ్డవాటిని తిరస్కరించి లేదా మంచి లక్షణాల్ని చేర్చి (ఒక ప్రక్రియగాగాని, సంస్థగాగాని, దేన్నయినా మెరుగు పరచడం.”

ఆ నిర్వచనం చదివిన తరువాత నేను కళ్ళ నీళ్ళు పెట్టుకున్నా. “ప్రియమైన బర్బాంక్, ఇప్పుడు మీ పేరే మంచితనానికి ముద్ర పేరయింది !”

అధ్యాయం : 39

శిలువ గాయాలున్న థెరిసా నాయ్మన్

“ఖారతదేశానికి తిరిగి వచ్చెయ్యి. నీకోసం పదిహేనేళ్ళు ఓపిక పట్టి ఎదురు చూశాను. త్వరలో నేను ఈ శరీరాన్ని వదిలి, అటుతరవాత నా కాంతిమయ నివాసానికి చేరుకుంటాను. యోగానందా, రా !”

ఒకనాడు మౌంట్ వాషింగ్టన్ ప్రధాన కార్యాలయంలో నేను ద్యానం చేసుకుంటూ ఉండగా శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారి స్వరం నా లోచెవిలో వినిపించి నన్ను ఆశ్చర్యచకితుణ్ణి చేసింది. ఆయన సందేశం ఒక్క రెప్ప పాటు కాలంలో పదివేల మైళ్ళు ప్రయాణించి, మెరుపులా నాలోకి దూసుకు వచ్చింది.

పదిహేనేళ్ళు ! ఔను, ఇప్పుడు నడుస్తున్నది 1985 అని గ్రహించాను ; మా గురుదేవుం ఉపదేశాల్ని అమెరికాలో వ్యాప్తి చెయ్యడానికి పదిహేనేళ్ళు గడిపాను. ఇప్పుడాయన నన్ను వెనక్కి పిలుస్తున్నారు.

తరవాత కొద్ది వ్యవధిలో, నా ప్రీయమిత్రుడైన శ్రీ. జేమ్స్ జె. లిన్ కు నా ఆనుభవం చెప్పాను. ప్రతి రోజూ క్రియా యోగ సాధనవల్ల ఆయన పొందిన ఆధ్యాత్మికాభివృద్ధి గణనీయతనుబట్టి నే నాయన్ని తరచుగా ‘సెయింట్ లిన్’ (లిన్ ఋషి) అని పిలుస్తూండేవాణ్ణి. సనాతన యోగపద్ధతి ద్వారా ఆత్మసాక్షాత్కారం పొందే నిజమైన ఋషుల్ని

గళాత్మకదేశాలు కూడా తయారు చేస్తాయని బాబాజీ చెప్పిన జోన్యం కరవేరడం, ఈయన్నీ మరికొందరు పాశ్చాత్యుల్నీ చూసినప్పుడు గ్రహించి సంతోషించాను.

నా ప్రయాణాల ఖర్చుకు తామే విరాళమిస్తామని పట్టుపట్టి, బైద్యం చూపించారు లిన్. ఆర్థిక సమస్య ఆలా పరిష్కారమవడంతో నేను, యూరప్ గుండా ఇండియాకు ఓడలో ప్రయాణం చెయ్యడానికి ఏర్పాట్లు చేసుకున్నాను. 1935 మార్చిలో, సెల్ఫ్ రియలైజేషన్ ఫెలో షిప్ సంస్థను, కాలిఫోర్నియా రాష్ట్ర చట్టాల ప్రకారం, చిరస్థాయిగా మనుగడ సాగించడానికి రూపొందించిన మతాంతర్యాభారహితమైన, లాభార్జనరహితమైన సంస్థగా రిజిస్టరు చేయించాను. నా రచనలన్నిటా మీదా ఉన్న హక్కులతో సహా, నా కున్నవన్నీ సెల్ఫ్ రియలైజేషన్ ఫెలోషిప్ కు విరాళంగా ఇచ్చేశాను. అనేక ఇతర మత, విద్యాసంస్థల్లాగే సెల్ఫ్ రియలైజేషన్ ఫెలోషిప్ కూడా సభ్యులూ ప్రజలూ అందించిన ధర్మనిధుల మీదా విరాళాల మీదా ఆధారపడింది.

"నేను మళ్ళీ చస్తాను. ఆమెరికాని ఎన్నడూ మరిచిపోను," అని చెప్పాను నా విద్యార్థులకు.

ప్రేమాశ్వుడులైన మిత్రులు కొందరు లాస్ ఏంజిలస్ లో నా కిచ్చిన వీడ్కోలు విందులో, వాళ్ళ మొహాలవేపు చాలాసేపు చూసి, కృతజ్ఞతతో ఇలా అనుకున్నాడు, "ప్రభూ, ఏకైక ప్రదాతపు నువ్వేనన్న సంగతి గుర్తుండుకున్నవాడికి, చుట్టూల్లో స్నేహమాధుర్యం కొరవడం ఉండదు."

1935 జూన్ 4 న న్యూయార్కులో 'యూరోపా' అనే ఓడలో బయలుదేరాను, నాతోబాటు ఇద్దరు విద్యార్థులు వచ్చారు: నా కార్యదర్శి శ్రీ పి. సింగ్ డైర్, సిన్సిజాట్ నా ప్రభుత్వాలైన ఈ వృద్ధురాలు మీన్ ఎజీ డైర్. అంతకు ముందు వాడాలి మహా చూడాదిలో గడిచే, ఇప్పుడు

దానికి విరుద్ధంగా మందకొడిగా గడిచాయి. మహాసాగర ప్రళాంతిలో గడిచిన రోజుల్లో ఎంతో ఆనందం అనుభవించాం. అయితే, మా విరామ కాలం అల్పాయుష్కమే అయింది ; ఆధునిక నౌకల వేగానికి, విచారకరమైన లక్షణాలు కొన్ని ఉన్నాయి !

ఉత్సుకత ఉన్న యాత్రిక బృందాలన్నిటిలాగే మేమూ అతివిస్తారమూ ప్రాచీనమూ అయిన లండన్ నగరంలో బాగా తిరిగాం. నేను వచ్చిన పుర్నాడు కాక్స్టన్ హాలులో ఏర్పాటయిన పెద్ద సభలో ఉపన్యాస మిమ్మని నన్ను ఆహ్వానించారు. అక్కడ సర్ ప్రెస్నిస్ యంగ్ హజ్బెండ్ నన్ను లండన్ శ్రోతలకు పరిచయం చేశారు. మా బృందం స్కాట్లండ్లో సర్ హరీ లాడర్ గారి ఎస్టేట్లో ఆయన అతిథులుగా హాయిగా ఒకరోజు గడిపాం. ఆ తరవాత మేము ఇంగ్లీషు ఛానల్ దాటి యూరప్ ఖండంలో ప్రవేశించాం ; నేను బవేరియాకు ప్రత్యేక యాత్ర చెయ్యాలని అనుకోడమే దానికి కారణం. కానర్స్ట్రాత్లో ఉండే థెరిసా నాయ్మన్ అనే గొప్ప కాథలిక్ మార్మిక భక్తురాలిని దర్శించ దానికి నా కివే ఏకైక అవకాశమని భావించాను.

అప్పటికే కొన్నేళ్ళ కిందట నేను, ఒక వ్యాసంలో థెరిసా గురించి ఇచ్చిన విస్తృతం కలిగించే సమాచారం చదివాను ; అది ఏమిటంటే :

- (1) 1898 గుడ్ ఫ్రైడే నాడు జన్మించిన థెరిసా, ఇరవయ్యో ఏట ఒక ప్రమాదంలో గాయపడింది. ఆమె గుడ్డిదయింది ; పక్ష వాతం వచ్చింది.
- (2) 1928 లో, 'లిటిల్ ఫ్లవర్'గా పేరుగన్న సెంట్ థెరిసా ఆఫ్ లిసాక్స్పకు చేసిన ప్రార్థనల చల్ల అలౌకిక రీతిలో ఆమెకు మళ్ళీ చూపు వచ్చింది. ఆ తరవాత థెరిసా నాయ్మన్ అవయవాలకు తక్షణమే రోగ నివారణ జరిగింది.

- (3) థెరిసా 1923 నుంచి అన్నపాసియాలు పూర్తిగా మానేసింది ; కాని చైవప్రసాదంగా 'పంచని రొట్టె' కుక్క (వేఫర్) మాత్రం మింగుతుంది.
- (4) 1923 లో థెరిసా తలమీదా, రొమ్ముమీదా, చేతులమీదా, పాదాలమీదా క్రీస్తు పవిత్ర గాయాలు కనిపించాయి. ప్రతి శుక్రవారం నాడూ ఆమె, మరణానికి పూర్వం క్రీస్తు అనుభవించిన బాధలన్నీ తన శరీరంలోనే పడుతూ, 'క్రీస్తు వ్యథ' (Passion of Christ) అనుభవిస్తుంది.
- (5) సాధారణంగా, తన ఊళ్ళో వాడుకలో ఉన్న సరళమైన జర్మన్ భాష మాత్రమే తెలిసిన థెరిసా, శుక్రవారం సమాధి స్థితుల్లో పలికే పదబంధాల్ని, స్రావీన ఆరామయిక్ భాషా రూపాలుగా పండితులు గుర్తించారు. అంతర్దర్శనాల్లో ఆమె, సముచిత సమయాల్లో హీబ్రూకాని గ్రీకుకాని మాట్లాడుతుంది.
- (6) మత ధర్మాధికారుల అనుమతితో థెరిసా చాలాసార్లు నిశిత శాస్త్ర పరీక్షకు నిలిచింది. ప్రోటెస్టెంట్ జర్మన్ వారా

1. యుద్ధ సంవత్సరాలు మొదలుకొని థెరిసా, ఏడాదిలో కొన్ని పవిత్ర వినాల్లో తప్ప, ఆ 'వ్యథ', ప్రతి శుక్రవారం అనుభవించేది కాదు. ఆమె జీవితాన్ని గురించి వచ్చిన వృత్తాలు ఇవి : 'థెరిసా నాయుమన్ : ఎ స్టిగ్మాటిస్ట్ ఆఫ్ అవర్ డే' (మన కాలపు శతచిహ్నధారిణి : థెరిసా నాయుమన్ 'పర్లర్ క్రానికల్స్ ఆఫ్ థెరిసా నాయుమన్' (థెరిసా నాయుమన్ తదుపరి వృత్తాంతాలు) - ఈ రెండూ ప్రెస్బిటేరియన్ థియోలాజిక్ లామా రాసినవి ; ఎ. పి. షిబర్ట్ రాసిన 'ది హిస్టరీ ఆఫ్ థెరిసా నాయుమన్' (1947) ; ఇవన్నీ విస్కాన్సిన్ లోని మిల్వాకిలో ఉన్న బ్రూక్స్ పబ్లిషింగ్ కంపెనీ ప్రచురించింది ; జోహానెస్ స్టెయిన్లర్ రాసిన 'థెరిసా నాయుమన్', ఆమెరికా, న్యూయార్క్ లో, స్టేటన్ ఇలాండర్ లో ఆమె

పత్రిక సంపాదకుడైన డా॥ ఫ్రీడ్ గెర్లిక్, "కాథలిక్ బంధారం బయటపెట్టడానికి" కానర్ స్రాత్ వెళ్ళాడు కాని, చివరికి గౌరవ ప్రపత్తులతో ఆమె జీవిత కథ ఒకటి రాశాడు.

ఎప్పటిలాగే నేను, ప్రాచ్యపాశ్చాత్యాల్లో ఎక్కడయినా సరే, ఒక సాధువును కలుసుకోవడమంటే ఎంతో కుతూహలపడేవాణ్ణి. మా యాత్రా బృందం జూలై 18 న, కానర్ స్రాత్ విచిత్ర గ్రామంలో అడుగుపెట్టామంటే నా కెంతో ఆనందం కలిగింది. బవేరియా రైతులు (మేము ఆమె రికా మంచి తీసుకు వచ్చిన) పోర్దుకారునూ అందులో ఉన్న రకరకాల మనుషుల్ని— ఒక అమెరికన్ యువకుడూ, ఒక వృద్ధురాలూ, పొడుగాటి జుట్టును కోటు కాలరులోకి దోపుకొని ఉన్న, గోధుమ చాయగల తూర్పు దేశీయుణ్ణి— చూసి చాలా కుతూహలం కనబరిచారు. కాని దురదృష్టవశాత్తు పాతకాలంనాటి ఒక నుయ్యి పక్కన పూస్తున్న జిరేనియం పూలతో కుత్రంగా, అందంగా ఉన్న డెరిసా కుటీరం, చదీ చప్పుడూ లేకుండా మూసి ఉంది. ఇరుగుపొరుగువాళ్ళు కాని, ఆ మాటకు వస్తే— పక్కనించి వెళ్ళిన పోస్ట్మాన్ కాని, మా కేమీ సమాచారం ఇవ్వలేకపోయారు. వాన పడ్డం మొదలయింది ; ఇంక వెళ్ళిపోదామని అన్నారు మా సహచరులు.

"ఉహూ! డెరిసా దగ్గరికి చారిత్రాసే ఉపాయం ఏదో ఒకటి తెలుసుకునేవరకు నే నిక్కడే ఉంటాను," అన్నాను మొండి పట్టదలతో.

రెండు గంటలు గడిచాక కూడా మేము, విసుగు పుట్టించే వానలో మా కారులోనే కూర్చుని ఉన్నాం. "ప్రభూ! ఆమె ఇక్కణ్ణించి అదృశ్యమయినట్లయితే నన్నెందుకు తీసుకువచ్చావయ్యా ఇక్కడికి?" అంటూ నిష్ఠూరమాడుతూ నిట్టూర్చాను.

ఇంతలో, ఇంగ్లీషు మాట్లాడే ఒకాయన మా పక్కన ఆగాడు ; తన వల్ల ఏమైనా సహాయం కావాలంటే ఆడగమన్నాడు, మర్యాదగా.

“థెరిసా ఎక్కడుందో నాకు కచ్చితంగా అయితే తెలీదు. కాని ఆవిడ తరచుగా, ఇక్కడికి ఎనిమిది మైళ్ళ దూరంలో, ఐక్ స్టాట్స్ యూనివర్సిటీలో విదేశభాషలు నేర్చే ప్రొఫెసర్ ప్రాన్స్ వుడ్ట్ గారింటికి వెదుతూ ఉంటుంది,” అన్నాడాయన.

మర్నాడు పొద్దున మేము, ప్రకాంతమైన ఐక్ స్టాట్స్ పట్నానికి వెళ్ళాం. డా॥ వుడ్ట్ మమ్మల్ని సాదరంగా పలకరించారు, ఇంటిదగ్గర : “బాను, థెరిసా ఇక్కడే ఉంది.” నిన్ను చూడడానికి ఎవరో వచ్చారని, మా గురించి ఆమెకు కబురు పంపాడాయన. కబురు తీసుకువెళ్ళినతను, ఆమె సమాధానంతో తిరిగి వచ్చాడు :

“తమ అనుమతి లేకుండా ఎవరినీ చూడవద్దని దివప్పు నాకు చెప్పినప్పటికీ, భారతదేశపు భగవద్భక్తునికి నేను స్వాగతం చెబుతాను.”

ఈ మాటలకు నేను గాఢంగా చలించి, డా॥ వుడ్ట్ వెంటి, మేడ మీది గదిలోకి వెళ్ళాను. శాంతి, ఆనందాల పరివేషంతో ప్రకాశిస్తున్న థెరిసా, వెంటనే లోపలికి వచ్చింది. ఆమె నల్లటిగానూ, మల్లెపువ్వులాటి తెల్లటి తలముసుగూ వేసుకుని ఉంది. అప్పటి కామె వయస్సు ముప్పై ఏడు అయినా కూడా అంతకన్న చిన్నదానిలా కనిపిస్తుంది ; ఆమెలో శివసహజమైన స్నిగ్ధతా ఆకర్షణా ఉన్నాయి. ఆరోగ్యంగా, తీర్చి దిద్ది నట్టుగా ఉన్న రూపంతో, గులాబి చెక్కిళ్ళతో, ఉల్లాసంగా ఉన్న ఈమె, ఏమీ తినని సాద్యి !

అతి మృదువైన కరదాలవంతో థెరిసా నాకు స్వాగతం చెప్పింది. ఒకతినోకరం, దేవుని ప్రేమికులమవి తెలుసుకొని మౌన భావనతో

ముగ్ధులమయాం. డా॥ వుట్టే, మాకు దుబాసిగా వ్యవహరిస్తామని దయతో అన్నారు. మేము కూర్చున్నాక, థెరిసా నావేపు సహజ కుతూహలంతో చూస్తోందని గమనించాను; బవేరియాలో హిందువులు కనిపించడం ఆరుదన్న సంగతి స్పష్టమే.

“మీ రేమీ తినరా?” ఆమె నోటినించే జవాబు వినాలని నా కోరిక.

“ఉహూ, రోజూ పొద్దున అరింటికి ఒక్క హాస్ట్ తప్ప.”

“ఆ హాస్ట్ ఎంత పెద్దగా ఉంటుంది!”

“కాయితమంత పలచగా, చిన్న నాణెమంత ఉరువులో ఉంటుంది,” అంటూ ఇంకా ఇలా అంది ఆమె, “అది నేను పవిత్రానుష్ఠాన కారణాల వల్ల తీసుకుంటాను; అది రైవార్చితమయింది కాకపోతే మింగలేను.”

“ఆ ఒక్క దానిమీదా మీరు, నిండు పన్నెండేళ్ళపాటు జీవింది ఉండలేరన్నది నిశ్చయమే కదూ?”

“నేను దేవుడి వెలుగువల్ల జీవిస్తున్నాను.”

ఆమె జవాబు ఎంత స్పష్టంగా ఉంది! ఎంత ఐన్స్టైన్ పద్ధతిలో ఉంది!

“శక్తి, ఆకాశం (ఈథర్) నుంచి సూర్యుడినించి గాలినించి మీ ఒంట్లోకి ప్రసరిస్తున్నట్లు మీరు అనుభూతి పొందుతారని నాకు స్పష్టమవుతోంది.” చటుక్కున ఆమె ముఖంలో ఒక చిరునవ్వు విరిసింది. “నేనెలా జీవిస్తానో మీరు గ్రహించారని తెలిసి చాలా సంతోషిస్తున్నాను.”

“మనిషి కేవలం రొట్టెపల్ల కాకుండా, దేవుడి నోటినించి వెలువడ్డ

ప్రతి మాటవల్లా జీవిస్తాడు' అంటూ క్రీస్తు పలికిన సత్యానికి మీ పవిత్ర జీవితం నిత్య ప్రత్యక్ష నిరూపణం."¹

నేను చేసిన వ్యాఖ్యకు ఆమె మళ్ళీ ఆనందం ప్రకటించింది. "అది నిజానికి అంతే. ఈనాడు నేనీ భూమిమీద ఉన్నానంటే, దానికున్న కారణాల్లో ఒకటి, మానవుడు కేవలం తిండి వల్లనే కాకుండా, దేవుడి అదృశ్య కాంతివల్ల బతగ్గలడని నిరూపించడానికి."

"తిండిలేకుండా బతకడమెలాగో మీరు ఇతరులకు నేర్పగలరా?"

ఆమె ఒక్కరవ్వ అశ్చర్యచకితురాలయినట్టు కనిపించింది. "అది నేను చెయ్యలేను; దేవుడు దాన్ని ఆశించడు."

1. 'మత్తయి' 4 : 4. మనిషి శరీరమనే బ్యాటరీ కేవలం స్థూలమైన ఆహారం (రొట్టె) వల్ల కాకుండా, స్పందనశీలక విశ్వశక్తి (మాట లేదా 'ఓం') వల్లనే పనిచేస్తోంది. ఆ అచ్యుత శక్తి, చిన్న మెదడు అనే ద్వారంగుండా మానవ శరీరంలోకి ప్రసరిస్తుంది. శరీరంలోని ఈ ఆరో కేంద్రం, మెదడు వెనకాల, వెనుకాముకు సంబంధించిన ఐదు చక్రాలకూ (ప్రాణశక్తిని ప్రసరింపజేసే "చక్రాలు" లేదా కేంద్రాలు) పైన ఉంటుంది.

శరీరానికి సరఫరా అయే విశ్వప్రాణశక్తి (ఓం)కి ప్రధాన ప్రవేశ ద్వారమనే చిన్న మెదడు (మెదడుల్లా), కనుబొమల మధ్య ఉండే ఒంటికన్నులోని కూటస్థ చైతన్య కేంద్రంతో ద్వితీయం (ద్విద్రువత, పోలారిటీ)గా కలిపి ఉంది; ఆ ఒంటిచుట్టూ మానవుడి సంకల్పశక్తికి స్థానం. అప్పుడు విశ్వశక్తి, మెదడులో ఉన్న ఏదో కేంద్రంలోకి వచ్చి చేరి అక్కడ నిలకడగా ఉండి అనంత శక్తుల్ని పుంజుకుంటున్నట్టు అనిపించుకున్న ఆశ్రయంలా ఉంటుంది (దీన్నే వేదాల్లో, కాంతిరూపమైన సహస్రారకమంగా చెప్పారు). బైబిల్లో ఓంకారాన్ని పరిశుద్ధాత్మ (హోలీ స్పిరిట్) గా, లేదా సృష్టనంతనీ దైవవరంగా నిలిపి ఉండే అదృశ్య ప్రాణశక్తిగా ప్రస్తావించడం జరిగింది. "ఏమిటి? మీ దేహం, మీలో ఉన్న పరిశుద్ధాత్మకు అంతా మనీ, అది మీకు దేవుడు అనుగ్రహించినది, మీరు మీ సొంతమీద కార్యనిర్వహించండి." [కోరింథీయులకు 3 : 16 (బైబిల్)].

నా చూపు, బలంగా నాజుకుగా ఉన్న ఆమె చేతులమీద పడే సరికి, థెరిసా, రెండు చేతుల వెనకాలా కొత్తగా నయమయిన గాయాల తాలూకు నల్బదరం మచ్చలు నాకు చూపించింది. ప్రతి అరచేతిలోనూ కొత్తగా నయమయిన, చంద్రవంక ఆకారంలో ఉన్న, చిన్న గాయాన్ని చూపించింది. ఆ గాయం సూటిగా చేతిలో ఈవేపు నుంచి అవేపుకి ఉంది. వాటిని చూసేసరికి, తూర్పుదేశాల్లో ఇప్పటికీ వాడుకలో ఉన్న పొడుగాటి చదరపు ఇనుపమేకులు గుర్తుకు వచ్చాయి నాకు ; వాటికి బొడిపె చంద్రవంక ఆకారంలో ఉంటుంది ; అటువంటి మేకులు పడమటి దేశాల్లో ఎన్నడూ చూసిన గుర్తు లేదు.

ఆ సార్ని, వారంవారం తనకు అనుభవంలోకి వచ్చే సమాధి స్థితుల గురించి కొంత చెప్పింది. “నిస్సహాయురాలైన ప్రేక్షకురాలిగా, క్రీస్తు వ్యథనంతా గమనిస్తూ ఉంటాను.” ప్రతివారం, గురువారం నడి రాత్రి నించి శుక్రవారం మధ్యాహ్నం ఒంటిగంట వరకు ఆమె గాయాలు చిచ్చుకొని నెత్తురు ఓడుతుంది. మామూలుగా ఆమెకుండే 121 పొస బరువులో పది పొన్లు తగ్గిపోతుంది. థెరిసా, సానుభూతిపూర్వకమైన ప్రేమతో బాధపడుతూ ఉన్నప్పటికీ కూడా, వారంవారం కలిగే, ప్రభువు అంతర్గర్భనాల కోసం ఆనందంగా ఎదురుచూస్తూ ఉంటుంది.

బైబిలు కొత్త నిబంధనలో గ్రంథస్థమైన ప్రకారం ఏసు జీవితమూ ఆయన్ని శిలువవేయడమూ అన్నవాటి చారిత్రక యథార్థతను క్రైస్తవులందరికీ తిరిగి ద్రువపరచడానికి ఆ గలిలియ గురువుకూ ఆయన భక్తులకూ ఉండే శాశ్వతానుబంధాన్ని నాటకీయంగా ప్రదర్శించడానికి దేవుడు ఆమె విచిత్ర జీవితాన్ని ఉద్దేశించాడని నేను వెంటనే గ్రహించాను.

ప్రొఫెసర్ వుడ్, ఆ సాధ్వితో తమకు గలిగిన కొన్ని అనుభవాలు చెప్పాడు.

“థెరిసాతో సహా మేము చాలామందిమి, ప్రకృతి దృశ్యాలు చూడంకోసం తరచుగా జర్మనీ, అంతటా రోజుల తరబడి తిరుగుతూ ఉంటాం,” అన్నాడాయన. “కొట్టవచ్చేటట్టు కనిపించే భేదం ఏమిటంటే— మే మందరం రోజుకు మూడేసిసార్లు భోజనాలు చేస్తూ ఉంటే, థెరిసా ఏమీ తినదు. అలసట అన్నదే అంటనట్టు గులాబీ పువ్వులా తాజాగా ఉంటుంది. మే మందరం ఆశళ్ళతో నకనకలాడుతూ, చొరబడ్డానికి దారి పక్క హోటళ్ళ కోసం చూస్తూ ఉంటే, థెరిసా కులాసాగా నవ్వుతూ కూర్చుంటుంది.”

ఆ ప్రొఫెసరుగారు, ఆసక్తి కలిగించేటటువంటి శారీరక విషయాలు కొన్ని వివరించారు. “థెరిసా తిండి తినదు కనక, ఆమె పొట్ట ఆక్కరించుకుపోయి ఉంటుంది. ఆమెకు మరిమూత్ర విసర్జనలు లేవు. కాని ఆమెలో చెమట గ్రంథులు మాత్రం పనిచేస్తున్నాయి; చర్మం ఎప్పుడూ మృదువుగా, దృఢంగా ఉంటుంది.”

మే మింక సెలవు తీసుకునే సమయంలో, థెరిసా సమాధి స్థితిలో ఉన్నప్పుడు చూడాలన్న కోరిక వెల్లడించాను.

“సరే, వచ్చే శుక్రవారం కానర్ స్రాక్కు రండి,” అన్నదామె సాహర్దంతో. “బిషప్ మీకు అనుమతి పత్రం ఇస్తారు. మీరు నా కోసం వెతుక్కుంటూ ఐక్ స్టాడ్ దాకా వచ్చి కలుసుకున్నందుకు చాలా సంతోషం.”

థెరిసా నా చేతుల్ని మెల్లగా, చాలాసార్లు ఊపి, మా బృందంతో బాటు వీధి గుమ్మం దాకా వచ్చింది. శ్రీ రైడ్, కారులో అడుర్చి ఉన్న రేడియో మీట తిప్పాడు. ఆసక్తి నిండిన ముసిముసి నవ్వులతో ఆ సాధ్యమైన దాన్ని పరిశీలించింది. ఇక కుర్రవాళ్ళు తొణలు తొణలుగా పోగవడంతో

ఇంట్లోకి వెళ్ళిపోయింది. ఆమెను ఒక కిటికీ దగ్గర చూశాం; ఆమె చిన్న పిల్ల మాదిరిగా మావేపు చెయ్యి ఉంపుతూ తొంగిచూసింది.

ఆ మర్నాడు థెరిసా సోదరు లిద్దరితో ముచ్చటించాం. వాళ్ళు చాలా దయగలవాళ్ళు కలుపుగోలు మనుషులూ. ఆ సంభాషణలో మాకు తెలిసింది ఏమిటంటే, ఆ సాధ్వి రోజుకు ఒకటి రెండు గంటలు మాత్రమే నిద్రపోతుంది. ఒంటిమీద అనేక గాయాలున్నా కూడా ఆమె మంచి చురుకుగా, సత్తువగా ఉంటుంది. ఆమెరు పక్షుల మీద ప్రేమ; చేపల పెంపకం తొట్టి ఒకటి చూసుకుంటూ వాటికి సంరక్షణచేస్తూ ఉంటుంది. తరచుగా తోటలో పనిచేస్తూ ఉంటుంది. ఆమె ఉత్త ప్రత్యుత్తరాలు భారీగా సాగుతూంటాయి. ప్రార్థనలకోసం, రోగనివారక ఆశిస్సులకోసం కాథలిక్ భక్తులు ఉత్తరాలు రాస్తూ ఉంటూ రామెకు. ఆమె చలవవల్ల తీవ్రవ్యాధులు నయమయినవాళ్ళు చాలామంది ఉన్నారు.

ప్రార్థనద్వారా, ఇతరుల వ్యాధుల్ని తన ఒంటికి తెచ్చుకొని అనుభవించే శక్తి థెరిసాకు ఉందని, ఆమె తమ్ముడు పెర్సినాడ్—సుమారు ఇరవైమూడేళ్ళవాడు, నాకు చెప్పాడు. ఒకసారి, క్రైస్తవమత సంబంధ మైన పారిష్ లో పాదరీగా శిక్షణ పొందడానికి ప్రవేశించదోతున్న యువకు డొకడు, గొంతు జబ్బుతో బాధపడుతూ ఉండడంవల్ల, ఆ జబ్బు తన గొంతుక్కి రావాలని ఆమె ప్రార్థించినప్పటినించి, ఆ సాధ్వి భోజనం మానేసింది

గురువారం మధ్యాహ్నం మా బృందం, విషప్ ఇంటికి వెళ్ళింది. ఆయన నా గిరజాల జుట్టువేపు అశ్చర్యంగా చూశాడు. వెంటనే మాకు కావలసిన అనుమతి పత్రం రాసి ఇచ్చాడు. దానికి రుసుమేమీ లేదు, చర్చివాళ్ళు ఈ నియమం పెట్టింది, ఊసుపోకకు వచ్చే పర్యాటకుల తొక్కిన

రాట నుంచి తెరిసాను కాపాడడానికే. అంతకు ముందరేళ్ళలో అయితే, శుక్రవారాల్లో వేలకొద్దీ జనం గుమిగుడుతూ ఉండేవాళ్ళు.

శుక్రవారం పొద్దున సుమారు తొమ్మిదిన్నరకి మేము కానర్ సైక్ చేరాం. తెరిసా కుటీరంలో, పై కప్పుగా గాజు పలకలు అమర్చిన భాగం ఒకటి ఉందనీ, అది ఆమెకు సమృద్ధిగా వెలుతురు రావడానికి ఏర్పాటు చేసిందనీ గమనించాను. తలుపు లిప్పుడు మూసి లేవు; ఆనందంగా స్వాగతం పలుకుతూ బార్లా తెరుచుకుని ఉన్నందుకు సంతోషించాం. సుమారు ఇరవైమంది సందర్శకులు బారుగా నిలబడి ఉన్నారు; ప్రతి ఒక్కరి చేతిలోనూ ఒక అనుమతి పత్రం ఉంది. ఆమె అద్భుత సమాధి స్థితిని దర్శించడానికి చాలా దూరాలనుంచి వచ్చినవాళ్ళు అనేకమంది ఉన్నారు.

నే నామెను చూడడానికి వచ్చింది కేవలం, తాత్కాలికమైన కుతూహలాన్ని తృప్తిపరుచుకోడానికి కాక, ఆధ్యాత్మిక పేరువుంపల్ల వచ్చానన్న సహజావదోధంతో తెరిసా, ప్రొఫెసరుగారి ఇంట్లో నా మొదటి పరీక్షలో సెగ్గింది.

నా రెండో పరీక్ష ఏమిటంటే, మేడమీదున్న ఆమె గదిలోకి మెట్లెక్కి వెళ్తున్నప్పుడు నేను, ఆమెతో అతిండ్రియ భావగ్రహణ, దర్శనపరమైన అనుసంధాన స్థితి పొందడంకోసం, నన్ను నేను యోగ సమాధిలోకి తెచ్చుకున్నాను. సందర్శకులతో నిండి ఉన్న ఆమె గదిలోకి ప్రవేశించాను. ఆమె తెల్లటి దుస్తులతో పక్కమీద పడుకొని ఉంది. నాకు సరిగా వెనకం శ్రీరైట్ ఉన్నాడు. గుమ్మంలో అడుగుపెట్టి విచిత్రంగా, అత్యంత భయంకరంగా ఉన్న దృశ్యాన్ని చూసి విస్మయం చెంది అక్కడే ఆగిపోయాను.

తెరిసా కింది కనుదెప్పల నుంచి వెళ్తుంది, అంగుళం వెళ్తుంది.

ధారగా పలచగా, ఎడతెరిపిలేకుండా స్రవించింది. ఆమె చూపు, నుదుటి మధ్యనున్న జ్ఞానసేతం వేపు కేంద్రీకరించి ఉంది. ఆమె తలకు చుట్టి ఉన్న గుడ్డ, [క్రీస్తు] ముళ్ళ కిరీటం తాయాకు గాయాలనుంచి వచ్చిన నెత్తుటితో తడిసి ముద్దయింది. ఆమె గుండెమీదున్న తెల్లటి వస్త్రం మీద ఎర్రటి మరక అయింది. అనేక యుగాల కిందట సైనికుడి బల్లెపు పోటులో చివరి అవమానాన్ని భరించిన క్రీస్తు శరీరంమీద గాయమయిన చోటనే, ఆమె కయిన గాయంనుంచి వచ్చింది ఆ నెత్తురు.

మాతృవాత్సల్యంలోనూ ప్రార్థనపూర్వకంగానూ చూపే చేష్టగా చాపి ఉన్నాయి థెరిసా చేతులు; ఆమె ముఖంలోని అభివ్యక్తి వ్యథా భరితంగానూ దివ్యంగానూ కూడా ఉంది. ఆమె చిక్కిపోయినట్లూ లోపూ బయటూ కూడా అనేక రకాలుగా సూక్ష్మంగా మారినట్లూ కూడా ఉంది. ఏదో విచేతనావస్థతో గొణుగుతూ ఆమె, తన అభిచేతన దర్శనంలో గోచరిస్తున్న వ్యక్తుల్ని చూసి, కొద్దిగా వణుకుతున్న పెదపులతో మాట్లాడింది.

నేను ఆమెతో అనుసంధానమై ఉన్నందువల్ల ఆమె అంతర్దర్శనాల్లోని దృశ్యాల్ని చూడడం ప్రారంభించాను. అపహాస్యం చేస్తున్న జన సమూహం : ఎద్యలో శిలువకొయ్యలు మోసుకు వెళ్తున్న ఏసును గమనిస్తోందామె.¹ గాభరాగా చటుక్కున తల ఎత్తింది : ఆ క్రూరభారం కింద ప్రభువు పడిపోయాడు. అంతర్దర్శనం అదృశ్యమయింది. గుండె తరుక్కుపోయే జాలితో థెరిసా, బరువుగా తలగడమీదకి వాలిపోయింది.

1. నేను రావడానికి ముందు గడిచిన గంటల్లో థెరిసా, క్రీస్తు జీవితంలోని తుది పది రోజుల అంతర్దర్శనాలూ అనేకం పొందింది. మామూలుగా ఆమె సమాధి స్థితి 'కడపటి రాత్రి పిండు' (Last Supper) వెంబడి జరిగిన సంఘటనల దృశ్యాలతో మొదలయి, శిలువమీద క్రీస్తు మరణంతోగాని అవ్యధివ్యధు, జీవనము, చరమాది వెనుంగుండోగాని ముగుసలూ ఉంటాయి.

సరిగ్గా ఈ సమయంలో, నా వెనకాల దభీమని పెద్ద చప్పు డయింది. ఒక్క షణం తల తిప్పి చూశాను; సాగిలబద్ధ ఒక శరీరాన్ని ఇద్దరు మనుషులు సాయంపట్టి తీసుకువెళ్ళడం గమనించాను. అప్పటికింకా నేను గాఢమైన అధివేతన స్థితిలోంచి బయటికి వస్తున్నందువల్ల, పడిపోయిన మనిషిని వెంటనే పోల్చితేకపోయాను. మళ్ళీ నా కళ్ళని థెరిసా ముఖం మీద నిలిపాను. నెత్తుటి వాగులవల్ల, చావు దగ్గరపడ్డవాడి ముఖం పాలిపోయినంతగా పాలిపోయిన ఆమె ముఖం, ఇప్పుడు పరిశుద్ధతనూ ప్రవి తతనూ ప్రసరింపజేస్తూ ప్రకాంతంగా ఉంది. అటుతరవాత నా వెనకాల శ్రీరైట్ ను చూశాను. అతను చెంపకు చెయ్యి అచ్చుకుని నిలబడ్డాడు; చెంపనుంచి నెత్తురు ఓడుతోంది.

“డిక్, పడిపోయినవాడివి నువ్వా?” అంటూ ఆదుర్దాగా అడిగాను.

“ఔనండి. ఆ ధయంకర దృశ్యం చూసి మార్చుపోయాను.”

“బాగుంది; తిరిగివచ్చి ఆ దృశ్యాన్ని మళ్ళీ చూసే ధైర్యం ఉంది నీకు,” అన్నాను ఓదార్పుగా.

ఓర్పుగా కాసుకుని ఉన్న యాత్రికుం బారును గుర్తుచేసుకుని నేనూ శ్రీరైట్, మౌనంగా థెరిసాకు వీడ్కోలు చెప్పి ఆమె పవిత్ర సన్నిధినుంచి బయటికి వచ్చాం.¹

1. 1948 మార్చి 26 తేదీన జర్మనీ నుంచి వచ్చిన ఐ. ఎన్. ఎస్. వార్తలో ఇలా ఉంది: “ఈ గుడ్ ఫ్రెడేనాడు ఒక జర్మన్ కర్లకత్తీ మంచం మీద పడుక్కొని ఉంది; శిలువ వేసిన మేఖలవల్ల ముళ్ళుకరిటంవల్లా క్రిస్తు శరీరం మీద ఎక్కడెక్కడినీంచి నెత్తురు ఓడిందో, అమె శరీరంలోని ఆ భాగాల్లో చంపిద, చేతులమీద, బుజాలమీద నెత్తుటి మరకలున్నాయి. వేంకొడ్డి జువ్వ, నిమ్మకుర్రైన జర్మన్లు, ఆమెరికన్లు, ఈన కుటీరంలో మంచంమీద ఉన్న థెరిసా నాయ్మన్ వక్కునుంచి నిశ్శబ్దంగా నడుస్తూ సాగిపోయారు.”

ఆ మర్నాడు మా బృందం దక్షిణ దిశకు సాగింది. రైలుబళ్ళ మీద ఆధారపడక్కర్లేకుండా, పల్లెపట్టుల్లో ఎక్కడ కావాలనుకుంటే అక్కడ మా ఫోర్డు కారును ఆపగలిగినందుకు సంతోషించాం. జర్మనీ, హాలండ్, ఫ్రాన్స్, స్విస్ ఆల్ప్స్ గుండా మేము సాగించిన యాత్రలో ప్రతిక్షణం మమ్మల్ని ఆనందభరితుల్ని చేసింది. ఇటలీలో అసిసీకి ప్రత్యేకంగా ప్రయాణం పెట్టుకున్నాం; వినయస్వరూపుడయిన సెంట్ ఫ్రాన్సిస్ గౌరవార్థం ఏర్పాటుచేసుకున్నదది. గ్రీసుతో మా యూరప్ పర్యటన ముగిసింది; అక్కడ మేము ఎథీనియన్ దేవాలయాలు సందర్శించాం; సాధుసత్ముడైన సోక్రటీస్,¹ తన ప్రాణం తీసే విషం తాగిన

ఈ మహాక్షరచిహ్నధారిణి, 1982 సెప్టెంబరు 18 తేదీన కానర్ ప్రాంతలో మరణించింది (ప్రచురణకర్త గమనిక).

1. సోక్రటీస్కూ ఒక హిందు మునికీ జరిగిన వాగ్వాదాన్ని. గురించి 'యూసేబియస్'లో ఒకచోట ఇలా చెప్పడం జరిగింది: "అరిస్టోజీనస్ అనే సంగీతకారుడు భారతీయుల్నిగురించి ఈ కింది కథ చెప్పాడు. భారతీయుల్లో ఒకడు ఏథెన్స్లో సోక్రటీస్ను కలుసుకుని తన తత్త్వం విషయవిస్తృతి ఏమిటని అడిగాడు. 'మానవ దృగ్విషయాల అనుశీలన' అని జవాబిచ్చాడు సోక్రటీసు. దీని కా భారతీయుడు విరగబడి నవ్వాడు.

"దివ్య దృగ్విషయాల్ని ఎరగనప్పుడు, మానవ దృగ్విషయాల్ని ఎలా అనుశీలన చెయ్యగలడు మనిషి?" అన్నాడతను.

పాశ్చాత్య తత్త్వశాస్త్రాల్లో ప్రతిద్యనించే గ్రీక్ ఆదర్శం: "మనిషీ, నువ్వు స్వయంగా తెలుసుకో" (Man, know thyself) అని. హిందువు అనేది: "మనిషీ, నీ అత్మను తెలుసుకో" (Man, know thy Self) అని. "నేను ఆలోచిస్తాను, కనక నేను ఉన్నాను," అంటూ డెకార్ట్ (Descartes) అన్న వాక్యం తాత్త్వికంగా చెల్లదు. కార్మిక వివేచన శక్తులు, మానవుడి పరమ తత్త్వాన్ని వెల్లడించలేవు. మానవ మనస్సు, అది గుర్తించే పరిణామశీల ప్రపంచం లాగే కాళ్ళతవరివర్తనలో ఉన్నది; అంతిమ నిర్ణయాల్ని అది అందించలేదు.

తైదుకొట్టు చూశాం. ప్రతిచోటా, తమ కల్పనలను చలవ రాతిమీద సాక్షి భూతం కావించిన ప్రాచీన గ్రీకుల కళాకౌశలానికి ప్రతి ఒక్కరూ ముగ్ధులవుతారు.

సూర్యకాంతితో ఉజ్జ్వలమైన చువ్వధరాసముద్రంమీద ఓడలో ప్రయాణంచేసి హాలస్టీనాలో విగాం. ఆ పవిత్ర భూమిలో రోజుల తరబడి తిరుగుతూ, నా చూత్రకున్న విలువను బాగా తెలుసుకున్నాను. సున్నితమైన హృదయం గలవాడికి, క్రీస్తు మహిమ హాలస్టీనా అంతటా వ్యాపించి ఉన్నట్టు తెలుస్తుంది. బెత్తెహములో, గెత్సేమేన్లో, కాల్వరీలో, పవిత్రమైన మోంట్ ఆఫ్ ఆలివ్స్ దగ్గర, జోర్డాన్ నదీతీరంలో, గలిలీ సముద్రతటంలో భక్తి పురస్కరంగా, నేను ఆయన పక్కనే నడిచాను.

మా బృందం, బర్త్ మాంజర్ (పుట్టు గోలెం), యోసేపు వడ్రంగం కొట్టు, లాజ్జు గోరీ, మూర్తా మేరీల ఇల్లు, కడపటి రాత్రి విందు జరిగిన హాలు సందర్శించింది. పురాతన చరిత్ర మా కళ్ళముందు బహిర్గతమయింది; దృశ్యం తరవాత దృశ్యంగా, యుగయుగాంతరాలు దర్శించడం కోసం ఒకప్పుడు క్రీస్తు ప్రదర్శించిన దివ్యనాటకాన్ని నేను దర్శించాను.

తరవాత ఈజిప్టు చేరాం; ఆధునికమైన కెయిరోనూ పురాతనమైన పిరమిడ్లనూ చూశాం. ఆ తరవాత ఓడలో, దీర్ఘమైన ఎర్ర సముద్రం దిగువకు, ఆ పైన విశాలమైన ఆరేబియా సముద్రం అవలికి ప్రయాణం చేశాం; చివరికి అదుగో, భారతదేశం!

బాధి సంబంధమైన సంతృప్తి అక్కన్నతం వ్యక్తం కాదు. దేవుణ్ణి అన్వేషించేవాడే 'విద్య'ను నిజంగా ప్రేమించేవాడు; విద్య అంటే, మార్పుచెందని నత్యం. శక్తివదంతా 'అవిద్య'; అంటే సాపేక్ష జ్ఞానం.

అధ్యాయం : 40

భారతదేశానికి తిరిగి రాక

కృతజ్ఞతాపూర్వకంగా భారతదేశపు భవ్య వాయువును మళ్ళీ శ్వాసిస్తున్నాను. మా ఓడ 'రాజపుటానా,' 1985 ఆగస్టు 22 తేదీనాడు విశాలమైన బొంబాయిరేవుకు చేరి నిలిచింది. ఓడ దిగిన, మొదటి రోజు సైతం, నిర్విరామ కార్యకలాపాలతో నిండబోయే పై సంవత్సరం అనుభవాన్ని ముందే రుచి చూపించింది. పూలమాలలతోనూ స్వాగతాభినందనలతోనూ రేవు దగ్గర కూడారు; మరి కాసేపట్లో తాజనుహల్ హోటల్లో మా గదికి, పత్రికా విలేఖరులూ పొటోగ్రాఫర్లూ ప్రవాహంలా వచ్చారు.

బొంబాయినగరం నాకు కొత్త. పాశ్చాత్యదేశాలనుంచి వచ్చిన అనేక నవకల్పనలతో, శక్తిమంతంగా ఆధునికం అయిన నగరంలా కనిపించింది. విశాల వీధుల వెంబడి వరసగా తాటిచెట్లు నిలిచి ఉన్నాయి; బ్రహ్మాండమైన ప్రభుత్వ భవనాలు ఆసక్తి కలిగించడంలో పురాతన దేవాలయాలతో పోటీ పడుతున్నాయి. దృశ్యావలోకనానికి వినియోగించింది తక్కువ కాలమే అయినా, మా గురుదేవుల్ని ఇతర ఆత్మీయుల్ని చూడాలన్న తహతహతో నాలో ఆదుర్దా కలిగింది. ఫోర్డ్ కారును సామాను రైలుపెట్టెలోకి ఎక్కించి, త్వరలోనే మేము ముగ్గురం కలకత్తా వేపు పోయే రైలులో వడివడిగా సాగిపోయాం.¹

1. వార్ధాలో మహాత్మాగాంధీని చూద్దానికని దేశమధ్యంలో ఉన్న మధ్య పరగణాల్లో మా ప్రయాణం ఆపాం. ఆ రోజుల్ని గురించి 44 అధ్యాయంలో వివరించడం జరిగింది.

హారా స్టేషన్‌లోకి మేము చేరేసరికి మమ్మల్ని ఆటినందించడానికి జనం విరివిగా గుమిగూడినందువల్ల, కొంత సేపటిదాకా మేము బండిలోంచి దిగడమే సాధ్యం కాలేదు. కాశీంబజారు యువ మహారాజు, మా తమ్ముడు విష్ణు స్వాగత సంతమానికి నాయకత్వం వహించారు. మా బృందానికి స్వాగతం ఇవ్వడంలో వారు చూపించిన ఆప్యాయత, మనత నన్ను ముగ్ధుణ్ణి చేశాయి.

కార్టా మోటారు సైకిళ్ళూ బారుగా ముందు సాగుతూ ఉండగా, వృధంగాలూ శంఖాలూ ఆనందధ్వనాలు కావిస్తూ ఉండగా మిస్ బ్లెడ్స్, శ్రీరైట్, నేనూ ఆపాదమ స్తకం పూలదండలతో నిండిపోయి, మెల్లగా మా నాన్నగారి ఇంటికి సాగాం.

వృద్ధులైన మా నాన్నగారు, చనిపోయినవాడు మళ్ళీ బతికి వచ్చి నప్పుడు హత్తురునేటంత గాఢంగా నన్ను కాగలించుకున్నారు ; ఆనందంతో నోట మాటలేకుండా ఒకరినొకరం చూసుకుంటూ చాలాసేపు అలాగే ఉండిపోయాం. తమ్ముళ్ళు, అక్కచెల్లెళ్ళు, మామయ్యలు, ఆత్తలు, బావలు, విద్యార్థులు, చిరకాల మిత్రులు నా చుట్టూ మూగేశారు ; మాలో బెమ్మగిరిని కన్ను ఒక్కటి లేదు. నా జ్ఞాపకాల పురావస్తు భండారంలోకి చేరిపోయిన, ఆ ప్రేమపూర్వక పునస్సమాగమ దృశ్యం మరవరానిదై నా గుండెలో స్పష్టంగా నిలిచిపోతుంది. శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారిని కలుసుకున్న సందర్భం వర్ణించడానికి నాకు మాటలు చాలవు ; నా కార్యదర్శి చేసిన కింది వర్ణనతోనే సరిపెట్టుకుందాం :

“ఈ రోజు, గొప్ప ఉత్సంతో నిండిపోయి, యోగానందగారిని కారులో కంకతా నుంచి శ్రీరాంపూర్ తీసుకువెళ్ళాను,” అని రాను కున్నాడు శ్రీరైట్, తన ప్రయాణం దైరీలో.

“వీరింతట దుకాణాలు ధాటి ముందుకు వెళ్ళాం. వాటిలో ఒకటి,

యోగానందగారు కాలేజీలో చదివే రోజుల్లో, ఆయనకు ఇష్టమైన పరిహార కాలి. చివరికి, గోడల మధ్యగా సాగిన ఒక సన్న సందులోకి ప్రవేశించాం. చటుక్కున ఎడమవేపుకి ఒక్క మలుపు; అక్కడ మా కెదురుగా, సాదాగా ఉన్న రెండతస్తుల ఆశ్రమ భవనం; దాని బాల్కనీ, పై అంతస్తు నుంచి ముందుకు చొచ్చుకు వచ్చింది. చుట్టూ ప్రకాంతమైన ఏకాంతం.

“గంభీరమైన నమ్రతతో, యోగానందగారి వెనకనే నడిచి ఆశ్రమం గోడల మధ్యనున్న ముంగిట్లో అడుగుపెట్టాను. గుండెలు దడదడా కొట్టుకుంటూ ఉండగా, పాత సిమెంటు సీడిలు ఎక్కడం ప్రారంభించాం. ఇంతవరకు వేలాది సత్యాన్వేషకులు వాటిమీదగా నడిచి ఉంటారనడంలో సందేహం లేదు. మేము అడుగుతీసి అడుగు వేస్తూంటే మాలో ఉత్కంఠ పెరుగుతూ వచ్చింది. మా కెదురుగా మెట్లపైన, ఋషిసహజమైన ఉదాత్తగంభీర భంగిమలో నిలబడి, ప్రకాంతంగా దర్శనమిచ్చారు, మహామహులు స్వామి శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు.

“వారి పవిత్ర సన్నిధిలో నిలిచే భాగ్యం కలిగినందుకు ధన్యుణ్ణి అయానన్న అనుభూతి కలుగుతూ ఉండగా నా గుండె ఎగిసి పడింది. యోగానందగారు మోకాళ్ళ మీదికి వారి, తల వంచి సర్వాత్మనా కృతజ్ఞతాంజలిలు అర్పిస్తూ చేతులతో గురుదేవుల పాదాలు స్పృశించి, ఆ తరవాత వినయాంజలిగా తమ నుదుటికి లాకిస్తూ ఉండగా, ఉత్సుకతతో చూస్తున్న నా చూపును అలుక్కుపోయేటట్టు చేశాయి, కన్నీళ్ళు. తరవాత ఆయన లేచారు; అప్పుడు శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు ఆయన రెండు బుజాలూ వాత్తుకొని కౌగలించుకున్నారు.

“మొదట్లో మాటలు పెకలలేదు; అయినా, ఆత్మకున్న మౌన భాషలో అత్యంతగాఢమైన అనుభూతి అభివ్యక్తమయింది. ఆత్మపునస్స

మాగమంతో వారి కళ్ళు ఎలా మిలమిల మెరిశాయి! వాటిలో ఎంత ఆప్యాయత పెల్లుబికింది! ప్రశాంతమైన ఆ గదిలో స్నిగ్ధతా స్పందన ఒకటి వ్యాపించింది; ఆ సన్నివేశాన్ని ఆకస్మాత్తుగా దీప్తిమంతం చెయ్యడానికి మబ్బుల్ని తప్పించేసుకున్నాడు సూర్యుడు.

“నేను ఆ పరమ గురుదేవుల ముందు మోకరిల్లి, నా అవ్యక్త ప్రేమా దన్యవాదాలూ అర్పించుకున్నాను; కాలగతిలోనూ సేవలోనూ పాటుదేరిన ఆయన పాదాల్ని తాకి దీవెనలందుకున్నాను. అప్పుడు లేచి, అంతఃపరీక్షతో రగులుతున్న అందమైన రెండు లోతయిన కళ్ళను ఎదురుగా చూశాను; అయినా అవి ఆనందంతో వెలుగుతున్నాయి. వారు కూర్చునే గదిలోకి ప్రవేశించాం. అందులో ఒక పక్క అంతా, మొదట వీధిలోంచి కనిపించిన బాల్కనీలోకి తెరిపిగా ఉంది. పరమ గురువులు గచ్చునేలమీద పరిచిఉన్న పరుపుమీద కూర్చుని ఒక పాత దాలీసుమీద ఆనుకొన్నారు. యోగానందగారూ నేనూ పరమ గురువుల పాదాల దగ్గర, తుంగ చాపమీద కూర్చున్నాం; మేము సుఖంగా కూర్చోడానికి చేర్లబడ్డానికి నారింజవన్నె దిండ్లు ఉన్నాయి.

“స్వాములవార్లిద్దరూ మాట్లాడుకునే బెంగాలీ సంభాషణ అర్థం చేసుకోవానికి చాలా చాలా ప్రయత్నించాను (ఎంచేతంటే, స్వామిజీ మహారాజ్— ఆ పరమగురువులను ఇతరులు అలాగే పిలుస్తారు— ఇంగ్లీషు మాట్లాడగలవారూ, తరచు మాట్లాడేవారూ అయినప్పటికీ కూడా, వారిద్దరూ కలిశారంటే అక్కడ ఇంగ్లీషు శూన్యమూ వ్యర్థమూ అయిపోతుందని కనిపెట్టాను). అయినా, స్వామిజీ మహారాజ్ ఋషిత్వాన్ని హృదయావృద్ధి కరమైన చిరునవ్వుద్వారా, మిలమిలలాడే కళ్ళద్వారా సులువుగానే దర్శించాను. సరదాకు అన్నా, గంభీరంగా అన్నా, ఆయన మాటల్లో చతుక్కున గోచరించే లక్షణమేమిటంటే, చెప్పినదాంట్లో సునిశ్చితమైన

అధికారికత— ఇది ఋషి లక్షణం ; తమకు దేవుడు తెలుసు కనక, తమకు తెలుసని తెలిసినవారి లక్షణం. వారి మహా తర్రమైన జ్ఞానం, కార్యదీక్ష, నిశ్చయాత్మకత ప్రతిదాంట్లోనూ కళ్ళకు కడుతున్నాయి.

“అప్పుడప్పుడు ఆయన్ని పూజ్యభావంతో పరిశీలిస్తూ నేను గమనించింది ఏమిటంటే— ఆయనది భారీ విగ్రహం, కనరత్తు చేసినట్టున్న శరీరం ; సన్యాసంలో ఎదురయే పరీక్షలన్నీ త్యాగాలవల్లా రాటుదేరిన దవి. ఆయన దేహభంగిమ రాజసం ఉద్భవదేలా ఉంటుంది. ఊర్ధ్వలోకాల్ని అన్వేషిస్తూ ఉన్నట్టు కచ్చితంగా పటాలుగా ఉన్న ఆయన నుడువు, ఆయన దివ్యముఖమండలంలోకల్లా ప్రముఖంగా కనిపిస్తుంది. ఆయనకు కొంచెం పెద్ద ముక్కి ఉంది ; పీచీ తోచనప్పుడు దాన్ని చిల్లిపిల్లవాడిలా వేళ్ళతో తాటిస్తూ, ఇటూ అటూ ఆడిస్తూ దాంతో ఆడుకుంటూ ఉంటారు. శక్తిమంతమైన ఆయన నల్లటి చక్క చుట్టూ ఆకాశ సీలం వన్నె చలయం పుట్టి ఉంది. మధ్యలో హిపిడి తీసి ఉన్న ఆయన బట్టు, నుదుటి చుట్టూ తెల్లగానూ తక్కిన చోట్ల, నిగనిగలాడే బంగారు వన్నెనూ నలపు వన్నెనూ పోలిన చారలు ఏర్పడి, చివర బుజాల దగ్గర కొనలు ఉంగరాలు తిరిగి ఉన్నాయి. ఆయన గడ్డం, మీసం స్వతహానే కొద్దిగా ఉండవచ్చు ; లేదా పలచబడిపోయి ఉండవచ్చు. అయినా ఆయన మొక్కట్లకు అవి అందం చేయవస్తున్నాయి ; పైగా, ఆయన శీలం చూదిలిగానే అవి ఒత్తుగానూ పలచగానూ చూడొచ్చు ఉన్నాయి.

“పూలసాగా నోటి నిండా నవ్వు అలవాటు ఆయన వుంది ; ఆ నవ్వు కూడా ఆయన గొమ్ములో లోతునుంచి వస్తుంది ; దాంతో ఆయన, ఒళ్ళంతా ఊగిపోయేటట్టు విరగబడి నవ్వుతారు— అందులో ఎంతో ఉచ్చాసమూ నిజాయితీ సృష్టమవుతాయి. ఆయన ముఖమూ విగ్రహమూ

కూడా, కండలు తిరిగిన ఆయన చేతుల్లాగే, శక్తిమంతమైన వన్న సంగతి కొట్టవచ్చినట్టు కనిపిస్తుంది. ఆయన నిటారుగా, తీవిగా నడుస్తారు.

“ఆయన నిరాడంబరంగా, మామూలు పంచె కట్టుకుని చొక్కా వేసుకున్నారు. ఒకప్పుడు ఆ రెండూ కాషాయవన్నె ఆధీనవే కాని, ఇప్పుడవి వెలిసిపోయిన నారింజవన్నెలోకి దిగాయి.

“చుట్టూ పరకాయించి చూస్తూ, దాదాపు శిథిలావస్థలో ఉన్న ఆయన గది, తన యజమానికి భౌతిక సుఖాలపట్ల ఉన్న అనాసక్తిని సూచిస్తున్నట్టు గమనించాను. పొడవాటి ఆ గదికున్న తెల్ల గోడలు వాతావరణ ప్రభావానికి గురిఅయి, వెలిసిపోతున్న నీలిపూత చారల్ని కనబరుస్తున్నాయి. గదిలో ఒక చివర లాహిరీ మహాశయుల బొమ్మ ఒకటి వేలాడుతోంది. నిరాడంబరమైన భక్తిని ప్రదర్శించే విధంగా, దానికి ఒక పూలదండ వేసి ఉంది. అక్కడ యోగానందగారి పాత ఫోటో కూడా ఒకటి ఉంది; ఆయన మొదట బోస్టన్ వచ్చినప్పుడు, కాంగ్రెస్ ఆఫ్ రెలిజియన్స్ కు వచ్చిన ఇతర ప్రతినిధులతో కలిసి నిలబడి ఉన్న ఫోటో అది.

“పాతకొత్తల మేలు కలయిక ఒకటి ఇక్కడ గమనించాను. కొవ్వొత్తి దీపాల గాఢ చాందినీ ఒకటి గోడమీద కాలెండరు ఒకటి; వాడకపోవడంవల్ల ఆ చాందినీ నిండా సొలిట్ గుళ్ళు కట్టేశాయి, ఇక్కడ గోడమీదున్నది అందమైన సరికొత్త కాలెండరు. గది అంతా కాంతిసౌఖ్యాల సుగంధాన్ని వెదజల్లుతోంది. బాల్కనీకి అవతల, మౌనంగా నిలబడి రక్షణ ఇస్తున్నట్టున్న, పొడుగాటి కొబ్బరి చెట్లను చూశాను.

“అక్కడ ఆసక్తికరమైన విషయ మేమిటంటే— పరమగురువులు ఒక్కసారి ఇలా చప్పట్లు చరిస్తే చాలు, ఆయన అది పూర్తి చేసే లోగానే,

ఒక బాలశిష్యుడు చటుక్కున వచ్చి ఆయనకు కావలసింది కనుక్కునేవాడు. అక్కడి కుర్రవాళ్ళలో ప్రపుల్ల¹ అనే సన్నటి కుర్రవాడు నన్ను బాగా ఆకర్షించాడు ; బుజాల మీదికి వేలాడే నల్లటి జుట్టూ, గుచ్చిగుచ్చి చూసే కాంతిమంతమైన రెండు కళ్ళూ, దివ్యమైన దరహాసమూ అతనివి. అతను చిరునవ్వు నవ్వి నవ్వుడు, కళ్ళు మెరుస్తూ, మూతి చివరలు పైకి లేస్తుంటే, సంజ వెలుగులో పొడుస్తున్న చుక్కలూ నెలవంకా లాగ ఉంటాయి.

“తమ ‘శిష్యుడు’ తిరిగి వచ్చిన సందర్భంగా స్వామి శ్రీయుక్తేశ్వరులకు కలిగిన ఆనందం సహజంగా గాఢమైనది (తమ ‘శిష్యుడి శిష్యు’ణ్ణి అయిన నా గురించి కూడా ఆయన కొంతమట్టుకు ఆసక్తి చూపిస్తున్నట్టు కనబడింది). అయినప్పటికీ, పరమగురువుల స్వభావంలో జ్ఞాన విషయానికున్న ప్రాబల్యం, అనుభూతిని బాహ్యంగా వ్యక్తీకరించకుండా ఉంటుందనిపించింది.

“యోగానందగారు ఆయనకు కొన్ని కానుకలు సమర్పించారు ; శిష్యుడు తన గురువు దగ్గరికి తిరిగి వచ్చినప్పుడు అలా కానుకలు సమర్పించడం ఆచారం కనక. తరవాత కొంతసేపటికి మేము భోజనాలకు కూర్చున్నాం ; చక్కగా వండిన సాదా భోజన మది. వంటకాన్ని కూరగాయంతో అన్నంతోనూ తయారయినవే. నేను భారతీయాచారాలు కొన్ని పాటిస్తున్నందుకు శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు ఎంతో ముచ్చటపడ్డారు ; మాట వరసకు, ‘చేత్తో తినడం.’

“కొన్ని గంటలసేపు బెంగాలీ భాషలో సంభాషణలు సాగి, స్నిగ్ధమైన చిరునవ్వులూ ప్రసన్నమైన చూపులూ ప్రసరించిన తరవాత,

1. గురుదేవుల దగ్గరికి కాచుపాము ఒకటి వచ్చినప్పుడు అక్కడున్న కుర్రవాడు ప్రపుల్లడే (12 అధ్యాయం చూడండి).

మేము ఆయన పాదాల ముందు వాలి, ప్రణామంతో సెలవు తీసుకొన్నాం; ఆ పవిత్ర సమాగమం తాలూకు చిరస్మరణీయమైన అనుభూతితో కలకత్తాకు బయలుదేరాం. నేను ముఖ్యంగా, పరమగురువుల గురించిన బాహ్య విషయవర్ణనలే చేసినప్పటికీ, ఆయన ఆధ్యాత్మిక మహిమ నా కెప్పుడూ స్పృహలోనే ఉంది. వారి శక్తి నాకు అనుభూతమయింది; ఆ అనుభూతిని దీవ్యమయిన ఆశీస్సుగా ఎప్పటికీ నిలుపుకొంటాను.”

అమెరికానుంచి, యూరప్ నుంచి, పాలస్తీనానుంచి నేను శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారి కోసం చాలా కానుకలు తెచ్చాను. వాటిని ఆయన చిరునవ్వుతో స్వీకరించారు; కాని ఏమీ వ్యాఖ్యానించలేదు. నా కోసమని నేను జర్మనీలో గొడుగు చీతికర్రా కలిసిన బెత్తం ఒకటి కొనుక్కున్నాను. ఇండియాలో, ఆ బెత్తం గురుదేవులకు ఇవ్వాలని నిశ్చయించుకున్నాను.

“నిజంగా ఈ కానుకను చెప్పుకుంటాను!” అంటూ గురుదేవులు, అనవాయితీలేని ఈ వ్యాఖ్య చేస్తూ, ఆప్యాయమైన అవగాహనతో కళ్ళు నా వేపు తిప్పారు. నే నిచ్చిన బహుమతులన్నిటిలోకీ, సందర్భకులను చూపించడానికి ఆయన ఎన్నుకున్నది ఈ చీతికర్ర.

“గురుదేవా, కూర్చునే గదికోసం కొత్త టివాసీ ఒకటి తెప్పించడానికి నాకు అనుమతి ఇయ్యండి.” శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారి పులిచర్మం, చిరుగుల కంబడి మీద పరిచి ఉన్న సంగతి అంతకుముందు గమనించాను.

“సీకంఠ సరదాగా ఉంటే అలాగే కానియ్యి.” గురుదేవుల గొంతులో ఉత్సాహమేమీ లేదు. “చూడు, నా పులిచర్మం చక్కగా, శుభ్రంగా

1. అంటే, “సంపూర్ణమైన నమస్కారం.” సంస్కృతంలో ‘నమః’ అనే ధాతువుకు మొక్కడం లేదా వంగడం అనీ, ‘ప్ర’ అనే ఉపసర్గకు ‘సంపూర్ణంగా’ అనీ అర్థాలు; వాటితో వచ్చిన పదమిది.

ఉంది ; నా చిన్న రాజ్యంలో నేనే రాజును. దీనికి అవతలున్నది, బాహ్య విషయాల మీద చుట్టుకే ఆసక్తి ఉన్న విశాల ప్రపంచం.”

ఆయన ఈ మాటలు అంటూంటే, ఏళ్ళు వెనక్కి చార్జిపోయి నట్టనిపించింది ; చివాట్ల చిచ్చుల కొలిమిలో రాజు స్వర్ణభుజి జరిగే బాల శిష్యుణ్ణి అయిపోయాను మళ్ళీ.

శ్రీరాంపూర్ నుంచి, కలకత్తా నుంచి బయట పడగలిగిన వెంటనే నేను, శ్రీ రైట్ లో కలసి రాంచీకి బయలుదేరాను. అక్కడ ఏం స్వాగతం ! ఏం ఆనందోత్సాహం ! నేను చెని ఈ పదిహేనేళ్ళలో విద్యాలయ చూకానన్ని ఉవ్వెత్తున నిలిపి ఉంచిన, నిస్సాక్ష్య బుద్ధిగల ఉపాధ్యాయుల్ని కావలించుకుంటూ ఉంటే, నా కళ్ళలో నీళ్ళు నిలిచాయి. అక్కడి ఆశ్రమవాసి విద్యార్థుల్లోనూ పగటి విద్యార్థుల్లోనూ ఆనందోజ్వలమైన ముఖాలూ ప్రసన్నమైన చిరునవ్వులూ చూస్తుంటే, జాగ్రత్తగా ఆ ఉపాధ్యాయు లిచ్చిన విద్యాలయశిక్షణకూ యోగశిక్షణకూ ఉన్న విలువకు సమృద్ధిగా దాఖలా కనిపించింది.

అయినా, దురదృష్టవశాత్తూ, రాంచీ సంస్థ దుర్భరమైన ఆర్థిక ఇబ్బందుల్లో ఉంది. రాజపాయాకి తగ్గ విరాళాలెన్నో ఇచ్చిన కాశీంబజార్ మహారాజు- సర్ మజీంద్రచంద్ర సందిగారు గతించారు ; వారిచ్చిన కాశీంబజార్ భవనాన్నే ఇప్పుడు కేంద్ర విద్యాలయ భవనంగా మార్చడం జరిగింది. ప్రజాదరణ తగినంతగా లేకపోవడంవల్ల ; విద్యాలయంలో ఉచితంగా, ఉదారంగా కల్పించే వసతులు అనేకం తీవ్రంగా దెబ్బతిన్నాయి.

నేను ఆమెరికాలో ఉన్న అన్నేళ్ళూ, అక్కడి వ్యవహార జ్ఞానమూ లభించు లెదురైనప్పుడు చూపవలసిన మొక్కవోని కార్యదీక్షా నేర్పుకోకుండా ఉండలేదు. క్లిష్ట సమస్యలతో తుస్తీపడుతూ రాంచీలో ఒకవారం రోజులు ఉండిపోయాను. తరువాత కలకత్తాలో ప్రముఖ నాయకులతోనూ

విద్యావేత్తలలోనూ ఇంటర్వ్యూలు జరిగాయి. యువకుడైన కాళింబజూరు మహారాజుతో చాలా సేపు మాట్లాడాను. ఆర్థిక సహాయంతోనూ నాన్నగారిని అర్థించాను. ఇక చూడండి ! కదలబారుతున్న రాంచీ విద్యాలయం పునాదులు చక్కబడ్డం మొదలయింది. సరయిన సమయంలో, మా అమెరికా విద్యార్థుల నుంచి కూడా విరాళాలు వచ్చాయి.

నేను భారతదేశానికి వచ్చిన కొన్ని నెలల్లోనే, రాంచీ విద్యాలయం చట్టబద్ధంగా నమోదు కావడం చూసి ఆనందించాను. చిరస్థాయిగా ఒక యోగవిద్యకేంద్రాన్ని నెలకొల్పాలన్న నా జీవిత స్వప్నం సఫలమయింది. ఆ మహదాశయమే నన్ను, 1917 లో ఏమగురు విద్యార్థులతో చిన్నగా మొదలుపెట్టడానికి పురికొల్పింది.

యోగదా సత్యంగ బ్రహ్మచర్య విద్యాలయం అన్న ఈ బడి, ప్రాథమిక భాషాబోధన స్థాయిలోనూ ఉన్నత పాఠశాలా విషయస్థాయిలోనూ జరిగే తరగతులు ఆరుబయట నడుపుతుంది. ఆశ్రమవాసి విద్యార్థులూ పగటి విద్యార్థులూ కూడా ఏదో ఒక రకం వృత్తివిద్యా శిక్షణ పొందుతారు.

స్వయంనిర్ణయాధికారం గల సంఘాల ద్వారా, విద్యార్థులే తమ కార్యకలాపాల్ని క్రమబద్ధం చేసుకుంటారు. మాస్టరును బోల్తా కొట్టించడమంటే సరదాపడే పిల్లకాయలు, తమతోటి విద్యార్థులు పెట్టే కట్టాబాట్ల నయితే సంతోషంగా అంగీకరిస్తారన్న సంగతి నేను, నా ఉపాధ్యాయ వృత్తిలో చాలా తొలిరోజుల్లోనే కనిపెట్టాను. ఎన్నడూ అదర్భ విద్యార్థిని కాని నేను, కుర్రకారు కూతలకూ వాళ్ళ చిక్కులకూ అన్నిటికీ వెంటనే సానుకూతి చూపిస్తాను.

ఆటల్ని పోటీల్ని ప్రోత్సహించడం జరిగింది ; హాకీ, ఫుట్ బాల్ ఆటల ఆభ్యాసంతో మైదానాలు దద్దరిల్లుతూ ఉంటాయి. రాంచీ విద్యార్థులు

అటల పోటీల్లో తరచుగా కప్పులు సంపాదిస్తూ ఉంటారు. సంకల్ప శక్తి ద్వారా— అంటే, ప్రాణశక్తిని ఒంతలో ఏ భాగానికయినా సరే మానసికంగా పంపడం ద్వారా— కందరాలకు మళ్ళీ సత్తువ చేకూర్చే “యోగదా” వ్యాయామ పద్ధతిని కుర్రవాళ్ళకు నేర్పుతారు. వాళ్ళు ఆసనాలూ, కత్తి సామూ, కర్రసామూ, జుజిట్సు కూడా నేర్చుకుంటారు. ప్రథమ చికిత్సలో శిక్షణ పొందిన రాంచీ విద్యార్థులు, తమ రాష్ట్రంలో వరద, కరువు వంటి విపత్కర పరిస్థితులు వచ్చినప్పుడు ఎంతో సేవచేసి మెప్పు పొందారు. కుర్రవాళ్ళు తోటలో పనిచేసి చాలా కూరగాయలు పండిస్తారు.

రాష్ట్రంలో ఉన్న కోల్డ్, సంతాల్, ముండా జాతులనే ఆదిమ గిరిజనుల తెగలవారికి ప్రాథమికవిద్యావిషయాలు చోదీస్తారు. దగ్గరి పల్లెల్లో ఆడపిల్లలకు మాత్రమే తరగతులు నడుపుతారు.

రాంచీ విద్యాలయం విశిష్ట లక్షణం క్రియాయోగ దీక్ష ఇవ్వడం. కుర్రవాళ్ళు ప్రతిరోజూ తమ ఆధ్యాత్మిక అభ్యాసాలు సాధనచేస్తూ ఉంటారు. గీతా పారాయణ చేస్తారు; నిరాదంబరత, స్వార్థత్యాగం, గౌరవం, సత్యం అన్న గుణాల్ని ఉపదేశం ద్వారానే కాకుండా ఆచరించి చూపించడమనే ఆదర్శం ద్వారా కూడా చోదించడం జరుగుతున్నది. దుఃఖాన్ని కలిగించేదాన్ని చెడుగానూ నిజమైన సుఖాన్ని ఇచ్చే పనులే మంచిగాను వాళ్ళకు నిర్దేశించడం జరుగుతుంది. చెడును విషం కలిపిన తేనెతో పోల్చవచ్చు; అది మనకు మోహం పుట్టిస్తుంది, కాని అందులో మృత్యువు పొంచి ఉంది.

ధారణ ప్రక్రియలు, శరీరానికి మనస్సుకూ ఉండే అకాంతిని జయించడంలో అద్భుతమైన ఫలితాలు సాధించాయి. కంటికి ఇంపు కలిగించే రూపురేఖలు గల తొమ్మిది పదేళ్ళ కుర్రవాడొకడు, నిశ్చల మన

సుకదై, రెప్పలార్పకుండా జ్ఞాననేత్రం వేపు చూపు సారించి, గంటకు పైగా అలాగే నిలిపి కూర్చుని ఉండడం రాంచీలో వింతేమీ కాదు.

పండ్ల తోటలో ఒక శివాలయ ముంది. పూజ్యపాదులైన పరమ గురువులు లాహిరీ మహాశయుల విగ్రహం ఒకటి అక్కడ ఉంది. నిత్య ప్రార్థనలూ పవిత్రగ్రంథబోధన తరగతులూ తోటలో మామిడిచెట్ల గురుల సీదన జరుగుతూ ఉంటాయి.

రాంచీ ఎస్టేట్‌లో ఉన్న యోగదా సత్యంగ సేవాశ్రమం భారత పేంట్‌లోని వేలాదిమంది బీదవాళ్ళకు ఉచిత వైద్యసహాయం, శత్రు ఎక్కిన సదుపాయం చేస్తుంటుంది.

రాంచీ సముద్ర మట్టానికి 2,000 అడుగుల ఎత్తున ఉంది. వాతావరణం మందంగా, సమశీతోష్ణంగా ఉంటుంది. దెబ్బె బిగాల భూమిలో దేశమంతటిలోకి చక్కనిదని చెప్పదగ్గ పండ్లతోట కూడా ఒకటి ఉంది : అందులో ఐదువందల ఫలవృక్షాలున్నాయి— మామిడి, ఖర్జూరం, జామ, రీసీ, పనస.

రాంచీ గ్రంథాలయంలో అనేక పత్రికలూ, ఇంగ్లీషు బెంగాలీ కావల్లో రాసిన వేలకొద్దీ గ్రంథాలూ ఉన్నాయి ; తూర్పు, పడమటి దేశాల వాళ్ళు విరాళంగా ఇచ్చిన వవి. ప్రపంచ పవిత్ర గ్రంథాల సేకరణ గ్రంథాలి కూడా అక్కడ ఉంది. పురాతత్వ, భూవిజ్ఞాన, మానవశాస్త్ర సంబంధమైన ప్రాముఖ్య గల అమూల్య శిల్పి చక్కగా వర్గీకరించి అమర్చి పెట్టిన పురాతత్వ ప్రదర్శనశాల (మ్యూజియం) ఒకటి ఉంది : వాటిలో చాలామట్టుకు, వై విభ్య సమృద్ధమైన ఈశ్వరుడి భూమి మీద నేను జరిపిన సంచారాల్లో సేకరించినవే.¹

1. శ్రీ శ్రీ పరమహంస యోగాసంపాద సేకరించిన ఆ మాదిరి వస్తువు.

రాంచీలో మాదిరిగా ఆశ్రమవాస, యోగసాధన అవకాశాలు గల బ్రాంచి హైస్కూళ్ళు స్థాపించడం జరిగింది; అవి ఇప్పుడు బాగా వర్ధిల్లుతున్నాయి. అవి ఏవంటే: మగపిల్లల కోసం లఖన్ పూర్ లో ఉన్న 'యోగదా సత్సంగ విద్యాపీఠం,' ఇస్మాయిలీ ఛక్ లో ఉన్న 'యోగ విద్యాలయం,' ఆశ్రమం— ఇవి పశ్చిమ బెంగాల్ లో పురులియా, మిడ్నపూర్ జిల్లాల్లో ఉన్నాయి.¹

1938 లో దక్షిణేశ్వరంలో గంగానదికి ఎదురుగా రాజప్రసాదం లాంటి భవనంలో యోగదా² మఠాన్ని స్థాపించడం జరిగింది. కలకత్తాకు ఉత్తరాన చాలా కొద్దిమైళ్ళ దూరంలోనే ఉన్న ఈ ఆశ్రమం, నగర వాసులకు శాంతి నిలయంగా ఉపకరిస్తుంది.

ఒక పాశ్చాత్య ప్రపంచంలో కూడా ఒక పురావస్తు ప్రదర్శనశాల ఉంది; అది బాలిఫోర్నియాలోని పసిఫిక్ పాలిటేక్నిక్ లో, సెల్స్ రియలైజేషన్ పెలోషన్ సరోవర మందిరంలో ఏర్పాటు ఉంది. (ప్రచురణకర్త గమనిక).

1. ఉత్తరోత్తరా, మగపిల్లలకూ ఆడపిల్లలకూ కూడా ఉపకరించే విధంగా అనేక యోగదా విద్యాసంస్థలు దేశంలో చాలా చోట్ల ఏర్పడి, ఇప్పుడు బాగా వర్ధిల్లుతున్నాయి. ఈ సంస్థలు కిందర్ గార్డెన్ స్థాయినించి కళాశాల స్థాయివరకు ఉన్నాయి. (ప్రచురణకర్త గమనిక).

2. 'యోగదా' శబ్దం యోగ, దా అన్న రూపాంతో ఏర్పడింది. యోగమంటే కలయిక, సామరస్యం, సంతృప్తి; దా అంటే ఇచ్చేది. 'సత్సంగ' శబ్దంలో సత్ అంటే సత్యం; సంగమంటే సేవ.

'యోగదా' శబ్దం, 1918 లో పరమహంస యోగానందగారు పెట్టిన పేరు; మానవ శరీరాన్ని, విశ్వమూలకై నుంచి తీసుకొనే శక్తితో తిరిగి నింపే విధానాన్ని ఆయన కనిపెట్టినప్పుడు రూపొందించిన పేరు.

శ్రీయంత్రైకూర్ గారు తమ ఆశ్రమ వ్యవస్థకు 'సత్సంగం' అని పేరు

దక్షిణేశ్వర మఠం, యోగదా సత్సంగ సొసైటీకి భారతదేశంలో వివిధ ప్రాంతాల్లో దానికున్న విద్యాలయాలకూ కేంద్రాలకూ ఆశ్రమా లకూ ప్రధాన కార్యాలయం. యోగదా సత్సంగ సొసైటీ ఆఫ్ ఇండియా, సెల్ఫ్ రియలైజేషన్ ఫెలోషిప్ అంతర్జాతీయ ప్రధాన కార్యాలయానికి చట్టబద్ధంగా అనుబంధమై ఉంది : ఈ కార్యాలయం అమెరికాలో కాలి ఫోర్నియాలోని లాస్ ఏంజిలస్‌లో ఉంది. యోగదా సత్సంగ కార్యకలా పాల్లో, 'యోగదా మేగజైన్' అనే త్రైమాసిక పత్రిక ఒకటి ప్రచురిం చడం, భారతదేశంలో అన్ని ప్రాంతాల్లోనూ ఉన్న విద్యార్థులకు నెలనెలా పోస్టులో పాఠాలు పంపడం కూడా ఉన్నాయి. ఈ పాఠాలు శక్తి పూరణ, దారణ, ధ్యాన ప్రక్రియల్ని వివరణాత్మకంగా బోధిస్తాయి. సంపూర్ణ విశ్వాసంతో వాటిని సాధన చేసినట్లయితే, అద్భుతమైన విద్యార్థులకు ముందు

పెట్టారు; ఆయన శిష్యులు పరమహంస యోగానందగారు సహజంగా ఆ పేరే అద్దే పెట్టాలనుకున్నారు.

యోగదా సత్సంగ సొసైటీ ఆఫ్ ఇండియా, చిరస్థాయిగా నిలిచి ఉండేటందుకుగాను రూపొందించిన, లాభానర్హితీ లేని సంస్థ. ఆ పేరుకింద యోగానంద గారు భారతదేశంలో తమ కృషిని తాము నెలకొల్పిన సంస్థల్ని రిజిస్టర్ చేయించారు. వాటి పొంప వ్యవహారాల్ని, పశ్చిమ జెంగాలుల్లో దక్షిణేశ్వరంలో ఉన్న యోగదామఠంలో ఒక పాలక మండలి సమర్థంగా నిర్వహిస్తోంది. భారతదేశంలో అనేక ప్రాంతాల్లో వై. ఎస్. ఎస్. ధ్యానకేంద్రాలు అనేకం ఇప్పుడు వర్ధిల్లు తున్నాయి.

పాశ్చాత్యదేశాల్లో, సంస్కృత శబ్దాలు లేకుండా ఉండడం కోసం యోగా నందగారు, తమ సంస్థను సెల్ఫ్ రియలైజేషన్ ఫెలోషిప్ పేర రిజిస్టర్ చేయించారు. శ్రీ శ్రీ దయామాత 1955 నుంచి యోగదా సత్సంగ సొసైటీ ఆఫ్ ఇండియా, సెల్ఫ్ రియలైజేషన్ ఫెలోషిప్‌లకు అధ్యక్షురాలుగా ఉంటున్నారు. (ప్రచురణకర్త గమనిక).

ముందు వచ్చే పాఠాల్లో బోధించే క్రియాయోగమనే ఉన్నత విద్యకు అవి ఆత్మవసర ప్రాతిపదిక ఏర్పరుస్తాయి.

యోగదా విద్యా, మత, ప్రజాహిత కార్యకలాపాలకు అనేకమంది ఉపాధ్యాయులూ కార్యకర్తల సేవతత్పరతలు అవసరమవుతారు. అలాటి వాళ్ళు అసంఖ్యాకంగా ఉన్నారు కనక, వాళ్ళ పేర్లు ఇక్కడ ఇవ్వడం లేదు ; కాని వారిలో ప్రతి ఒక్కరికీ నా హృదయంలో ప్రేమాపూర్ణమైన స్థాన ముంది.

శ్రీ రైట్, రాంబీ కుర్రవాళ్ళతో చాలా స్నేహాలు చేశాడు. సాదా పంచె కట్టుకొని వాళ్ళతోనే కలిసి కొన్నాళ్ళు ఉన్నాడు. బొంబాయి, రాంబీ, కలకత్తా, శ్రీరాంపూర్— ఎక్కడికి వెళ్ళినా సరే, నా కార్యదర్శితన సాహస కృత్యాల్ని ప్రయాణం దై రీలో రాస్తూ వస్తాడు ; వివరంగా వర్ణించే ప్రతిభ అతనికి ఉంది. ఒకనాడు సాయంత్రం నే నతన్ని ఒక ప్రశ్న అడిగాను.

“డిక్, భారతదేశాన్ని గురించి నీకు కలిగిన అభిప్రాయం ఏమిటి?”

“కాంతి,” అన్నాడతను సాలోచనగా. “ఈ జాతి రత్నం కాంతి.”

అధ్యాయం : 41

దక్షిణ భారత విహారయాత్ర

“ఆ గుళ్ళోకి ప్రవేశించిన మొట్టమొదటి పాశ్చాత్యుడివి నువ్వే, డిక్. ఇదివరలో ఎంతోమంది ప్రయత్నంచేసి విఫలయ్యారు.”

నా మాటలకు శ్రీ. రైట్ ఆశ్చర్యపడినప్పటికీ తరవాత సంకోషించాడు. అతడు ముందే మేము, దక్షిణ భారతంలో మైసూరు నగరాన్ని పరిపీక్షించే ఒక కొండమీద ఉన్న సుందరమయిన చాముండీశ్వరి ఆలయం లోంచి బయటికి వచ్చాం. అక్కడ మేము, మైసూరు రాజవంశం వారి కుల దేవత అయిన చాముండీ స్వర్ణ, రజత పీఠాల ముందు మోకరిల్లాం.

శ్రీ రైట్, కొన్ని గులాబి రేకుల్ని జాగ్రత్తగా చుట్టి పెట్టుకుంటూ, “ఈ విశిష్ట గౌరవానికి జ్ఞాపక చిహ్నంగా, పూజారి పన్నీటితో పవిత్రం చేసిన ఈ గులాబిరేకుల్ని ఎప్పటికీ దాచిపెట్టుకుంటాను,” అన్నాడు.

నా సహచరుడూ నేనూ¹ మైసూరు రాజ్యం ఆతిథ్యముగా 1935 నవంబరు నెల గడుపుతున్న రోజులవి. మహారాజావారి వారసులు యువ రాజు శ్రీ కంఠీరవ సరసింహరాజు ఒడయరుగాడు, ఉత్తమ సంస్కృత పండితమూ అమృతదయశీలమూ అయిన తమ రాజ్యాన్ని సందర్శించవలసిందిగా నన్ను నా కార్యదర్శి తోరారు.

1. శ్రీ రైట్, నేనూ సాగినంత చురుకుగా మాతో సంచారం చెయ్యలేక, షిన్ బ్లడ్స్, హాయిగా కలకత్తాలో మా బంధువుల దగ్గర ఉండిపోయింది.

గత పక్షంలోజుల్లో నేను, మైసూరు నగరంలోని పురమందిరం లోనూ మహారాజావారి కళాశాలలోనూ, విశ్వవిద్యాలయ వైద్యవిద్యాలయం లోనూ వేలాది పురజనుల్ని విద్యార్థుల్ని ఉద్దేశించి ఉపన్యాసాలు చేశాను. అలాగే బెంగళూరు నేషనల్ హైస్కూలులోనూ, ఇంటర్మీడియట్ కాలేజీ లోనూ, మూడువేల మంది సమావేశమయిన చెట్టి టౌన్ హాల్లోనూ మహా జనసభల్లో ప్రసంగించాను. అమెరికాను గురించి నేను చిత్రించిన రూపం శ్రోతల్ని ముగ్ధుల్ని చేసిందో ఏమోకాని, ప్రాచ్య పాశ్చాత్య ప్రపంచం ఉత్తమ లక్షణాల్ని వినిమయం చేసుకోడంవల్ల కలిగే పరస్పర లాభాల్ని గురించి నేను చెప్పినప్పుడల్లా హర్షధ్వనులు మాత్రం బ్రహ్మాండంగా విన వచ్చాయి.

శ్రీ రైట్, నేనూ ఇప్పుడు ఉష్ణమండల ప్రకాంత వాతావరణంలో విశ్రాంతి తీసుకుంటున్నాం. మైసూరుగురించి తనకు కలిగిన భావాల్ని అతను ప్రయాణం దైరీలో ఇలా రాసుకున్నాడు :

“ఎప్పటికప్పుడు మార్పు చెందుతూ, ఆకాశంలో ఆడ్డంగా విస్తరించుకొని ఉండి, దేవుడి చిత్రరచనకు ఆధారమైన కేన్వాసు వేపు మైమరిచి చూస్తూ ఆనందోన్మత్తులమై అనేక ఊణాలు అలాగే ఉండి పోయాం. దానికి కారణం, ఆయన స్పర్శ ఒక్కటే జీవిత నవ్యతతో స్పందించే వన్నెల్ని సృష్టించగలగడం. మానవుడు కేవలం రంజక పదార్థాలతో ఆయన్ని అనుకరించడానికి ప్రయత్నించినప్పుడు, ఆ వన్నెల పరువం నశించిపోతుంది. ఎందుచేతంటే ఈశ్వరుడు, తైలవర్ణాల్నికాని రంజకపదార్థాల్నికాని ఉపయోగించకుండా, వాటికన్న సులభంగానూ ప్రభావోత్పాదకంగానూ ఉండే, కేవలం కాంతికిరణాలనే సాధనాన్ని వాడడానికి పూనుకుంటాడు. ఇక్కడ ఒక్కసారి వెలుతురు చిమ్ముతాడు ; అది ఎరువును ప్రతిఫలిస్తుంది. మళ్ళీ కుంచె విడిచిస్తాడు ; క్రమంగా

వారింజ, బంగారువన్నెల కలగలుపులోకి దిగుతుంది. ఆ తరువాత ఆయన, సిద్ధిపంకాయవన్నె బరిసెతో మబ్బుల్ని చూట్టు కొడుస్తాడు; గాయం నుంచి ఓడే నెత్తురులా ఎర్రటి పలయం ఒకటి వచ్చుతుంది. ఈ విధంగా ఆయన, రాత్రి పొద్దునా ఒకే విధంగా క్రిడిస్తూ ఉంటాడు. ఎప్పటికీ మారి పోతూ ఎప్పటికీ కొత్తగా, ఎప్పటికీ తాజాగానే ఉంటాయవి; వాటికి నకళ్ళు లేవు, నమూనాలు లేవు, లచ్చంగా అవే పన్నెలు ఉండడం అంత కన్న లేదు. పగటినించి రాత్రికి రాత్రినించి పగటికి భారతదేశంలో జరిగే మార్పులోని అందానికి సాటి మరెక్కడా లేదు. ఒక్కొక్కప్పుడు ఆకాశంలో, భగవంతుడు తన రంగులపెట్టెలోని రంగులన్నిటినీ తీసుకొని ఆకాశంలోకి ఒక్కసారి విరజిమ్మి బ్రహ్మాండమైన బహుపద్ధ దర్శినిని భాసింపజేస్తాడు.

“ఒకనాడు మధ్యాహ్న సమయం దాటిన తరువాత యోగానంద గారూ నేనూ, మైసూరు నగరానికి పన్నెండుమైళ్ళ దూరంలో ఉన్న కృష్ణరాజసాగర్ డామ్¹ చూడడానికి వెళ్ళాం. మేమొక చిన్న బస్సు ఎక్టాం. బ్యాటరీకి బదులుగా, క్రాంకు తిప్పడానికి ఒక చిన్న కుర్రవాడు ఉన్నాడందులో. అస్తమిస్తున్న సూర్యుడు క్షితిజంలో, నలిగి మిగలముగ్గిన టమాటా పండులా అపుపిస్తున్నాడు. నున్నటి మట్టిరోడ్డు మీద బయలుదేరింది మా బస్సు.

“పొడుగాటి కొబ్బరిచెట్ల మధ్యగా, హాయి కలిగించే మర్రితోపుల గుండా, ఎటు చూసినా ఎదురయే వరిమళ్ళను దాటిపోతూ ముందుకు సాగి పోయింది మా దారి; దాదాపు ప్రతిదోటా, అడవిలో అల్లుకుపోయినంత

1. ఈ అనకట్ల ఒక పెద్ద జలవిద్యుదుత్పాదన కేంద్రం. ఇది మైసూరు నగరానికి వెలుతురు ప్రసాదిస్తుంది; పట్టుబట్టినా సబ్బులూ చంపనం చమురు ఉత్పత్తిదేసే కర్మాగారాంకు విద్యుత్తును ఇస్తుంది.

దట్టంగా ఉన్నాయి చెట్లు చేమలూ. చివరికి, ఒక కొండ కొమ్ముకు చేరి మానవ నిర్మితమైన బ్రహ్మాండమైన ఒక సరస్సును చూశాం. నక్షత్రాలూ కొబ్బరిచెట్లూ మొదలయినవి అందులో ప్రతిఫలిస్తున్నాయి. ఆ సరస్సు చుట్టూ అందమైన మిట్టతోటలూ విద్యుద్దీపాల పంక్తులూ శోభాయమానంగా ఉన్నాయి.

“ఆ ఆనకట్ట అంచుకు దిగువున, కళ్ళు మిరుమిట్లుగొలిపే దృశ్యం ఒకటి చూశాం : ఎగజిమ్మీ నీటిబుగ్గల మీద వన్నెవన్నెల కాంతికిరణాలు ప్రసరిస్తూ ఉండే, మిలమిలలాడే నీలివన్నె జలపాతాలూ, కంటిని ఆకట్టుకునే ఎరుపు, ఆకుపచ్చ, పసుపుపచ్చ వన్నెల నీటి జల్లులూ, ముదురు వన్నె సిరాలు వెలువరిస్తున్నట్టుగా ఉన్నాయి ; ధాజనం ఉట్టిపడే రాతి ఏనుగులు, ఏకభారగా నీటిని ఎగజిమ్ముతున్నాయి. (దీపాలు ఆమిర్చిన ఈ నీటి బుగ్గల్ని చూస్తున్నప్పుడు, షికాగోలో 1938 లో జరిగిన వరల్డ్ ఫెయిర్ లో అమిర్చినవి గుర్తువచ్చాయి నాకు). వరిపొలాలతో నిండి, నిరాడంబరులయిన ప్రజలుగల ఈ ప్రాచీన దేశంలో ఈ ఆనకట్ట, ఆధునికంగా విశిష్టత నందుకొన్నది. భారతీయులు మాకు ఎంత ప్రేమపూర్వకమైన స్వాగతం ఇచ్చారంటే, యోగానందగారిని తిరిగి ఆమెరికాకు తీసుకు వెళ్ళడానికి సా శక్తి చాలదేమో అన్నంత భయం వేసింది.

“మరో అపురూపమైన సదవకాశం— నేను మొట్టమొదటిసారిగా ఏనుగు మీద సవారి చేయడం. యవరాజువారు నిన్న, తమ ఏనుగుల్లో ఒకదాని మీద సవారిచేసి ఆనందించడానికి మమ్మల్ని తమ వేసవి విడిది భవనానికి ఆహ్వానించారు. భారీ పరిమాణంగల ఏనుగుమీద పట్టుపరుపులతో ఒక పెద్దై మాదిరిగా అమిర్చి ఉన్న హౌస్ మీదికి నేను ఒక నిచ్చెన మీంచి ఎక్కాను. ఆ తరవాత ఊగులాటలూ, కుదుపులూ, నిట్టూర్పులూ, ఏడో లోయలోకి తోసేస్తున్నట్టుగా విసిరివేతలూ— గాభరా

పద్మానికి కాని సంభ్రమాశ్చర్యాలవంటివి ప్రకటించడానికి కాని అవకాశం లేనంతగా పులికించిపోయాను ; అయితే ప్రియమైన నా ప్రాణాన్ని కాపాడుకోడానికి ఉగ్రబట్టుకొనే ఉన్నాను స్మి !"

చారిత్రక, పురాతత్వ ప్రాముఖ్యమున్న అవశేషాలు సమృద్ధిగా గల దక్షిణ భారతదేశం, నిశ్చితమైనప్పటికీ అనిర్వచనీయమైన ఆకర్షణ గల ప్రాంతం. మైసూరుకు ఉత్తరాన, హైదరాబాదు రాజ్యం ఉంది ; బ్రహ్మాండమైన గోదావరీనది పారే అందమయిన పీఠభూమి ఇది. సువిశాలమై, సారవంతమై ఉన్న సమతల భూమిలూ సమశీయమయిన నీల గిరులూ, సున్నపు రాతితోనో గ్రెనైట్ రాతితోనో ఏర్పడ్డ నిర్జీవ పర్వతాల ఇతర ప్రదేశాలూ. హైదరాబాదు చరిత్ర సురీర్షమైన ఉజ్జ్వల గాథ. అది మూడువేల ఏళ్ళ కిందట ఆంధ్ర రాజుల ఏలుబడితో మొదలయి, క్రీ. శ. 1294 లో ఆ ప్రాంతం ముస్లిం నవాబుల పంశానుగత పాలనలోకి పోయేవరకు హిందూ రాజవంశీయుల పాలనలోనే కొనసాగింది.

భారతదేశమంతటిలోకి ఆర్యంత అద్భుతమైన వాస్తు, శిల్ప, చిత్ర కళా నైపుణ్యాల్ని ప్రదర్శించే కళాఖండాలు హైదరాబాదు రాజ్యంలో రాళ్ళను మలిచి నిర్మించిన ఎల్లోరా, అజంతాల ప్రాచీన గుహాలయాలు. ఎల్లోరాలో ఒక పెద్ద ఏకాంధి శిలను తొలిచి రూపొందించిన కైలాసనాథాలయంలో, ఏ మైఖేలీంజలో లాంటివాడో భారీ పరిమాణాల్లో చెక్కిన దేవతా విగ్రహాలూ, మనుషుల బొమ్మలూ జంతువుల బొమ్మలూ ఉన్నాయి. ఇరవై ఐదు సన్యాసి మఠాలూ, ఐదు ఆలయాలూ గల ప్రదేశం అజంతా; రాతికొండను తొలిచి రూపొందించినవే ఇవన్నీ ; వీటికి అధారంగా ఉన్నవి చిత్రాలంకృతమైన స్తంభాలు. చిత్రకారులూ శిల్పులూ వీడిమీద, తమ ప్రతిభకు అమరత్వం సిద్ధింపజేసుకున్నారు.

హైదరాబాదు నగరానికి ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం, బ్రహ్మాండ

మైన మక్కా-మసీదు శోభ చేకూరుస్తున్నాయి. ఈ మసీదులో తరచుగా పదేసి వేలమంది ప్రార్థనకోసం వచ్చి చేరుతుంటారు.

సముద్ర మట్టానికి మూడువేల అడుగుల ఎత్తున ఉన్న మైసూరు రాజ్యం, దట్టమైన ఉష్ణమండలారణ్యాలకూ పులులకూ పేరెన్నిక గన్నది. ఇందులో ముఖ్యనగరాలైన బెంగుళూరు మైసూరు, ఎన్నో అందమైన పార్కులతోనూ సార్వజనిక విహార వనాలతోనూ పరిఘట్రంగా, ఆకర్షకంగా ఉన్నాయి.

వాస్తుకళ, శిల్పకళ, మైసూరులో పదకొండో శతాబ్దంనుంచి పదిహేనో శతాబ్ది వరకు పాలించిన హిందూరాజుల పోషణలో సర్వోన్నత పరిపూర్ణత సాధించాయి. విష్ణువర్ధన రాజు పాలనలో నిర్మాణం పూర్తి అయిన— పదకొండో శతాబ్ది మహాత్తమ సృష్టి— బేలూరు ఆలయాన్ని మించినది, సున్నితమైన చికిలిపనిలో సమృద్ధమైన రూపకల్పనలో ప్రపంచంలో మరొకటి లేదు.

ఈ తర మైసూరులో కనిపించే శిలాశాసనాలు క్రి. పూ. మూడో శతాబ్దినాటివి. అవి, భారతదేశం, ఆఫ్ఘనిస్తాన్, బలూచిస్తాన్లతో సహా విశాల సామ్రాజ్యాన్ని పాలించిన ఆశోక చక్రవర్తి¹ సంస్కృతిని దీప్తి మంతం చేసే దీపకలికలు. వివిధ భాషల్లో చెక్కిన ఆశోకుడి “ధర్మ

1. ఆశోక చక్రవర్తి భారతదేశంలో వివిధ ప్రాంతాల్లో మత ధార్మిక స్తూపాలు (గుళ్ళు) 84,000 నిర్మించాడు. పద్మాలుగు శిలాశాసనాలూ పది శిలా స్తంభాలూ ఇప్పటికీ నిలిచి ఉన్నాయి. ప్రతి స్తంభమూ, ఇండియరింగ్, వాస్తు, శిల్ప కళలకు విజయ స్తంభం. ఈయన ఎన్నో జలాశయాలు ఆనకట్టలు పారుదల నీటి తూములూ కట్టించాడు ; పెద్దపెద్ద రహదారులూ చెట్ల నీడవడే రోడ్లూ వేయించి ప్రయాణికుల కోసం అక్కడక్కడ సత్రాలు కట్టించాడు ; వృక్షశాస్త్ర ధ్యేయనానికి మందులకూ ఉపయోగపడే తోటలు వేయించాడు ; మనుషులకోసం, జంతువులకోసం వైద్యశాలలు కట్టించాడు.

లిపులు," ఆయన కాలంలో సువ్యాప్తమై ఉన్న అక్షరాస్యతకు సాక్షి భూతాలుగా నిలుస్తాయి. 13 వ శిలాశాసనం యుద్ధాల్ని ఇలా నిరసెస్తుంది- "దర్మవిజయాన్ని తప్ప మరిదేన్నీ నిజమైన విజయంగా పరిగణించ కండి." రాజు నిజమైన మనత, తన ప్రజలు నైతికమైన విలువ సంపాదించడానికి అతను చేసే సహాయం మీదే ఆధారపడి ఉంటుందని 10 శిలా శాసనం హెచ్చిస్తుంది. 11 శిలాశాసనం "నిజమైన కానుక"ను నిర్వచిస్తూ, అది పన్నురూపమైనది కాక, సత్యవ్యాపన రూపమైన 'సత్తు' అని తెలియజేస్తుంది. 'దేవానాం ప్రీయు'డైన ఆచక్రవర్తి, 8 శిలాశాసనంలో, ప్రజాహిత కార్యకలాపాల గురించి తనతో ముచ్చటించడానికి, "పగలు కాని, రాత్రికాని, ఏ సమయంలోనైనా సరే" తన దగ్గరికి రావచ్చునని ప్రజల్ని ఆహ్వానిస్తాడు. అంతే కాకుండా, తన రాజోచిత కర్తవ్యాల్ని చిత్తశుద్ధితో నిర్వహించడం వల్ల, "తోటి ప్రజలకు తాను తీర్పుకోవలసిన ఋణం నుంచి విముక్తి పొందుతున్నా"నని కూడా అంటాడు, అందులో.

అశోకుడు అజేయుడైన చంద్రగుప్త మౌర్యుడి మనమడు. ఈ చంద్రగుప్తుడు, అలెగ్జాండరు భారతదేశంలో నిలిపిన సైనిక పటాలాన్ని సర్వనాశనం చేసి, క్రీ. పూ. 305 లో సెల్యుకస్ ఆధిపత్యంలో దండెత్తి వచ్చిన మాసిడోనియా సైన్యాన్ని ఓడించినవాడు. చంద్రగుప్తుడు పాటలీపుత్రంలో మెగస్తనీస్ అనే గ్రీకు రాయబారిని తన ఆస్థానంలో ఆదరిం

1. పాటలీపుత్ర (ఇప్పటి పాట్నా) నగరానికి ఆశ్రయంతమైన చరిత్ర ఉంది. అది ఎటువంటి ప్రాముఖ్యమూ లేని దుర్గంగా ఉన్న రోజుల్లో, క్రీ. పూ. ఆరో శతాబ్దిలో బుద్ధభగవానుడు దాన్ని సందర్శించాడు. అప్పుడాయన ఇలా జోస్యం పలికాడు. "ఆర్యజనులు సాగినంత దూరం, వర్తకులు ప్రయాణించినంత దూరం, పాటలీపుత్రం అన్ని రకాల సామగ్రి వినిమయానికి కేంద్రంగా, వారికి ముఖ్యనగరం అవుతుంది." (మహాభరి నిర్వాణ సూత్రం). రెండు శతాబ్దాల తరువాత పాటలీపుత్రం, చంద్రగుప్త మౌర్యుడి మహాసామ్రాజ్యానికి రాజధాని

చాడు. మెగ స్టనీస్, సుఖవంతమూ కార్యోత్సాహవంతమూ అయిన ఆనాటి భారతదేశాన్ని గురించి మనకు వివరాలు రాసి పెట్టాడు.

విజయధ్వజుడయిన చంద్రగుప్తమౌర్యుడు క్రీ. పూ. 298 లో భారత ప్రభుత్వారోపిత్యాన్ని తన కొడుకు చేతుల్లో పెట్టాడు. దక్షిణ భారతానికి యాత్ర సాగించి, తన జీవితంలో చివరి పన్నెండేళ్ళు చేత కాసులేని సన్మానిగా గడిపాడు; ఈనాడు మైసూరు రాజ్యంలో బస ఆలయంగా ఉన్న, శ్రవణబెళగోళ కొండ గుహలో అర్చనాక్షతాచారం కోసం తపస్సు చేశాడు. ప్రపంచమంతటిలోకి అత్యున్నత శిలావిగ్రహ మున్నది ఆ ప్రదేశంలోనే. భారీ పరిమాణంగల గట్టి రాతిలో చెక్కిన ఈ విగ్రహం, గోమతేశ్వరమునిపేర క్రీ.శ. 983లో తైనులు ప్రతిష్ఠించినది.

అలెగ్జాండరు భారతదేశం మీదికి వందెత్తి వచ్చినప్పుడు అతని వెంబడి వచ్చినవాళ్ళు లేదా ఆ తరువాత వచ్చినవాళ్ళూ— గ్రీకు చారిత్ర కులూ రదితరులూ— చిన్నచిన్న వివరాలతో సహా రాసిపెట్టిన వాటిలో ఆసక్తికరమైన కథలు ఉన్నాయి. ఏరియన్, డియోడరస్, ప్లూటార్క్, భూగోళశాస్త్రజ్ఞుడు స్ట్రాబో రాసిన వృత్తాంతాల్ని, కా॥ జె. డబ్ల్యు. మెక్ క్రిండిల్,¹ ప్రాచీన భారతదేశ చరిత్రను వెలుగులోకి తేవడానికి అనువాదం చేశాడు. అలెగ్జాండరు భారతదేశం మీద దాడిచేసి విఫలం కావడంలో అత్యంత క్లామసియమైన విషయం ఏమిటంటే, హిందూ దర్శన శాస్త్రంలోనూ యోగుల విషయంలోనూ పుణ్యపురుషుల విషయంలోనూ

అయింది. ఆయన మనమడు అశోకుడు, రాజధాని నగరానికీ ఇతోధిక సంపన్నత, వైభవం చేకూర్చాడు.

1. 'ఏన్డెండ్ ఇండియా' (ప్రాచీన భారతదేశం) ఆరు సంపుటలు (కంకల్త : చక్రవర్తి, చటర్జీ అండ్ కంపెనీ, 15 కాలేజి స్క్వేర్, 1879, పునః ప్రచురణ 1957).

అతడు చూపిన గాఢమైన ఆసక్తి ; అటువంటివాళ్ళు అప్పుడప్పుడు అతనికి తారసపడుతూ ఉండేవారు, లేదా అతడే గాఢమైన ఉత్సుకతతో వాళ్ళను వెతుక్కుంటూ వెళ్ళేవాడు. ఈ మాసిడోనియా యోధుడు ఉత్తర భారతంలోని తక్షశిలకు చేరిన కొత్తలో, తక్షశిలలో గొప్ప సన్యాసిగా పేరుపొందిన దండామిన్ ను తీసుకురమ్మని ఓనెసిక్వతోన్ (దయోజినన్ స్థాపించిన హెలినిక్ మఠానుయాయి) ను పంపించాడు.

“విజయీభవ, బ్రాహ్మణ్యగురూ త్రమా!” అన్నాడు ఓనెసిక్వతోన్, దండామిన్ ను ఆయన అరణ్యవాస ప్రదేశంలో దర్శించుకొని. “మహాబల సంపన్నుడైన జియిన్ దేవుడి కుమారుడూ మానవమాత్రులందరికీ సర్వేశ్వరుడూ అయిన అలెగ్జాండరు మిమ్మల్ని తన సన్నిధికి రమ్మంటున్నాడు. మీరుకనక మన్నిస్తే మీకు గొప్ప కానుకలిచ్చి సత్కరిస్తాడు ; కాదంటే మీకు శిరశ్చేదన విధిస్తాడు !” అన్నాడు.

నిర్బంధ దోరణిలో ఉన్న ఈ ఆహ్వానాన్ని, ప్రశాంతంగా అందుకొన్నాడు ఆ యోధి ; అందుకొని, “తన పత్రత్యయ్యమీదినుంచి తల ఎత్తేపాటి ప్రయత్నం కూడా చెయ్యలేదు.”

“అలెగ్జాండరు జియిన్ కుమారుడయితే, నేనూ ఆయన కుమారుణ్ణి,” అన్నాడాయన. “నాకున్నదాంతో నేను తృప్తిగానే ఉన్నాను కనక, అలెగ్జాండరు దేదీ నాకు అక్కర్లేదు. అతను మనుషుల్ని వెంట వేసుకుని భూమిమీదా సముద్రంమీదా వృథాగా తిరగటమేగాక, ఆ తిరుగుళ్ళకు అంకు తెలియకుండా ఉన్నట్టు కనిపిస్తోంది.”

“వెళ్ళి అలెగ్జాండరుకు చెప్పు— సర్వేశ్వరుడైన భగవంతుడెప్పుడూ అవమాన దోషానికి కర్త కాదనీ కాంతికి, శాంతికి, జీవానికి, జలానికి, మానవ దేహానికి, ఆత్మకు కర్త అనీ చెప్పు ; మరణం మానవులందరికీ

విముక్తి కలిగించినప్పుడు— వాళ్ళిక ఏ విధంగానూ దుష్టవ్యాధికి లోను కానక్కరలేని స్థితిలో— ఆయన అందరినీ దగ్గరికి చేర్చుకుంటాడు. హత్యల్ని అసహ్యించుకునేవాడూ యుద్ధాలు రగిలించనివాడూ— ఆయనే నా ప్రజామాలందుకునే దేవుడు.

“అలెగ్జాండరు దేవుడేమీ కాదు, అతను కూడా చావుకు లోబడి తీరవలసినవాడే కనక,” అంటూ ఆ తపస్వి, తిరస్కార ధోరణిలో ఇంకా ఇలా అన్నాడు : “ఇంతదాకా అంతరిక విశ్వసామ్రాజ్య సింహాసనాన్ని అధిష్టించని అటువంటివాడు ప్రపంచాధిపతి ఎలా అవుతాడు? అతనింత వరకూ నరకంలోకి కూడా ప్రవేశించలేదు. ఈ భూమిమీద, సువిశాల ప్రాంతాలమీద సంచరించే సూర్యుడి గమనరీతిని ఎన్నడూ ఎరగనైనా ఎరగడు. అనేక దేశాలు అతని పేరు విననైనా వినలేదే!”

ఈ విధంగా ఆ తపస్వి, “ప్రపంచానికి అధినాథుడు” అనిపించు కొన్నవాడి చెవులు గింగురులెత్తి పోయే విధంగా, ఎన్నడూ విననంత తీవ్రంగా ముక్కుచివాట్లు పెట్టి, వ్యంగంగా ఇంకా ఇలా అన్నాడు, “అలెగ్జాండరుకు ఇప్పుడున్న రాజ్యాలు అతని కోరికలకు తగినంత విస్తారంగా లేకపోయినట్లయితే, అతన్ని గంగానది దాటమను; అతని మనుషులందరినీ నిలవరించగల దేశాన్ని చూస్తాడు.¹

“ఇదుగో, ఇది తెలుసుకో; అలెగ్జాండరు ఇస్తాననే కానుకలు నాకు ఎంతమాత్రం పనికిరానివి; నేను కానుకగా తరించేవీ నిజమైన విలువ

1. అలెగ్జాండరు కాని, అతని సేనానాయకులు కాని గంగానదిని ఎన్నడూ దాటలేదు. వాయవ్యం నుంచి గట్టి ప్రతిఘటన ఎదురవడం చూసి మాసిడోనియా సైన్యం, మరి ముందుకు చొచ్చుకొని పోవటా దిరుగుబాటు చేసింది; అలెగ్జాండరు భారతదేశాన్ని విడవక తప్పింది కాదు. తరువాత అతనికి పెర్షియాలో విజయాలు లభించాయి.

ఉన్నవని గ్రహించేపీ, నాకు రోజూ తిండిపెట్టే మొక్కలూ నా దప్పిక తీర్చే నీళ్ళూను. అబగా కూడబెట్టుకున్న వస్తుసంపదలు, అవి కూడబెట్టిన వాళ్ళకి వినాశకరమైనవని రుజువవుతాయి; అజ్ఞానుల్ని పీడించే దుఃఖాన్ని విసుగుదలనూ మాత్రమే కలిగిస్తాయవి.

“నే నయితే, అడవిలో ఉండే చెట్ల ఆకులమీద పడుకుంటాను. కాపలా కాసుకోడానికి నాకు ఏమీ లేదు; ప్రశాంతమైన నిద్రలో కళ్ళు మూసుకొని ఉంటాను; అలా కాకుండా, ప్రాపంచిక విలువ కలిగింది ఏదైనా కనక నాకు ఉండి ఉంటే, దాని భారం నా నిద్రను తరిమేసేది. ఈ భూమి నాకు ప్రతిదీ ఇస్తుంది, తల్లి తన పిల్లకు పాలు ఇచ్చినట్టే. నా ఇష్టంవచ్చిన చోటికి నేను పోతాను, భౌతికమైన జాగ్రత్తల బెడద ఏమీ లేకుండా.

“అలెగ్జాండరు నా తల నరికేశినా కూడా, నా ఆత్మను నాశనం చెయ్యలేదు. అప్పుడు, మౌనం దాల్చిన నా తల్లలా చిరిగిన బట్టలాంటి నా దేహమూ భూమిమీద ఉండిపోతాయి; వాటిని తీసుకున్నదే అక్కణ్ణించి. నే నప్పుడు ఆత్మరూపుణ్ణి అయి, నా దేవుడి దగ్గరికి పైకి పోతాను : మనల్ని అందరినీ మాంసకోశంలో ఉంచి కింద ఇక్కడున్నప్పుడు మనం తన ఆజ్ఞలకు బద్ధులమై బతుకుతామో లేదో నిరూపించడానికి మనని ఈ భూమిమీద వేసినవాడూ మనం ఇక్కణ్ణించి వెళ్ళిన తరవాత తన సన్నిధికి చేరినప్పుడు మన జీవితాల మంచిచెడ్డలకు మనదగ్గర సంజాయిషీ తీసుకునే వాడూ ఆయన. పొగరుబోతు పాడుపనులన్నిటికీ వ్యాయనిర్జేత ఆయనే; అణిచివేతకు గురిఅయినవాళ్ళ మూలుగులు ఆ అణిచివేతదారుకు కిక్కిరిస్తాయి.

“అంచేత అలెగ్జాండర్ని, సంపద కోరేవాళ్ళనీ, చావుకు భయపడే వాళ్ళనీ బెదిరింపులతో భయపెట్టనియ్యి. బ్రాహ్మణుల ముందు ఆశని

ఆయుధాలు శక్తిహీనమైనవి ; మేము బంగారానికి మనసుపడం, చావుపాట ఖయపడం. కనక నువ్వెళ్ళి అలెగ్జాండరుకు చెప్ప : నీదైన దేవీ దండా మిన్నకి అక్కర్లేదు. కనక, నీ దగ్గరికి రాడు. నీకు దండామిన్ దగ్గర్నించి ఏమైనా కావలిస్తే, నువ్వే రా అతని దగ్గరికి."

ఓనెసిక్రతోస్ సమచిరంగా సందేహం అందించాడు ; అలెగ్జాండరు చాలా శ్రద్ధగా విన్నాడు ; "దండామిన్ ముసలివాడూ దిగంబరుడూ అయినప్పటికీ కూడా, అనేక రాజ్యాల్ని జయించిన తనకు ఏకైక విరోధిగా, తనను మించినవాడిగా భారసపడ్డందుకు, ఆయన్ని చూడాలన్న కోరిక, అంతకు ముందెన్నడూ కలిగినంత ప్రబలంగా కలిగింది."

దార్శనిక ప్రశ్నలకు క్లిష్టమైన సమాధానాలు చెప్పడంలో పేరు గన్న బ్రాహ్మణ తపస్సుల్ని కొందరిని అలెగ్జాండరు తక్షణిలకు ఆహ్వానించాడు. అప్పటి వాగ్వివాదం వివరాలు ఫ్లూర్క్స్ పొందుపరిచాడు ; ప్రశ్నలన్నీ అలెగ్జాండరే తయారుచేశాడు.

"అసంఖ్యాకంగా ఉన్నవి ఏమిటి ? బతికున్నవా, చచ్చిపోయినవా ?"

"బతికున్నవి ; చచ్చిపోయినవి లేనివే కనక."

"పెద్దపెద్ద జంతువుల్ని పుట్టించేది ఏమిటి, సముద్రమా భూమా ?"

"భూమి ; సముద్రం కేవలం భూమిలో భాగమే కనక."

"జంతువుల్లో అన్నిటికన్న తెలివయింది ఏమిటి ?"

"మనిషికి ఇంతవరకు పరిచయం కానిది." (అజ్ఞాత మయిన వానికి మనిషి ఖయపడతాడు).

"మొదట ఉన్నది ఏది, దినమా రాత్రా ?"

“దీనం ఒకదీనం ముందునుంచి ఉంది.” ఈ జవాబుకు అలెగ్జాండరు అశ్చర్యం ప్రకటించాడు; బ్రాహ్మణుడు ఇంకా ఇలా అన్నాడు : “అసాధ్యమైన ప్రశ్నలకు అసాధ్యమైన సమాధానాలే అవసరం.”

“మనిషి తనను ప్రేమపాత్రుడిగా చేసుకోవడంలో ఉత్తమ పద్ధతి ఏమిటి?”

“తనకు గొప్పశక్తి ఉండి కూడా, తానంటే ఇతరులు భయపడే టట్లు చేసుకోకుండా ఉండే మనిషి ప్రేమపాత్రుడవుతాడు.”

“మనిషి దేవుడు ఎలా కావచ్చు?”

“మనిషికి అసాధ్యమయింది చెయ్యడంవల్ల.”

“బలవత్తరమయింది ఏది? బతుకా, చావా?”

“బతుకు; అది అనేక చెడ్డల్ని భరిస్తుంది కనక.”

అలెగ్జాండరు తనకు గురువుగా, ఒక నిజమైన యోగిని బారత దేశం నుంచి తీసుకువెళ్ళడంలో కృతకృత్యుడయ్యాడు. ఈయన పేరు కల్యాణ స్వామి (స్వామి స్పెన్స్); గ్రీకులు ఈయన్ని ‘కలనోస్’ అనేవారు. ఈ యోగి, అలెగ్జాండరు వెంటి పెర్షియా వెళ్ళాడు. ముందుగా వెప్పిన ఒకరోజున పెర్షియాలో సూసా అనేచోట కలనోస్, మాసి డోనియా సైన్యం యావత్తు చూస్తూ ఉండగా చితిలోకి ప్రవేశించి ముసలి తనంతో పండిపోయిన దేహాన్ని విడిచిపెట్టేశాడు. ఈ యోగి, బాధకుగాని బావుకుగాని భయపడకపోవడం, తాను అగ్నికి అహుతి అవుతూ ఉంటే కూచున్న చోటినించి ఒక్కసారి కూడా కదలకపోవడం చూసి సైనికులు

1. ఈ ప్రశ్ననుబట్టి, ఆ “జియస్ కుమారుడికి,” తానింకా పరిష్కారత సాధించలేదేమో నన్ను సందేహం అప్పుడప్పుడు వస్తూ ఉండేదని మనం ఊహించ

అశ్వర్యపోయిన సంగతి చారిత్రకులు నమోదు చేశారు. దహనానికి వెళ్ళే ముందు కలనోన్, తన సన్నిహిత సహచరుల్ని చాలామందిని ఆలింగనం చేసుకున్నాడు కాని అలెగ్జాండరుకు మాత్రం వీడ్కోలు చెప్పడం మానేసి ఆ హిందూ ముని, టూకీగా ఇలా చెప్పాడు :

“నిన్ను తరవాత బాబిలాన్ లో చూస్తాను.”

అలెగ్జాండరు పెర్షియా విడిచి వెళ్ళాడు ; ఒక ఏడాది తరవాత బాబిలాన్ లో చనిపోయాడు. అలెగ్జాండరు బతికున్నప్పుడూ చనిపోయే టప్పుడూ కూడా తాను హాజరుగా ఉంటానని చెప్పడానికి భారతీయ గురువు అనుసరించిన తీరే ఆ జోష్యం.

గ్రీకు చారిత్రకులు మనకోసం, భారతీయ సమాజాన్ని గురించి వివరజాత్యకంగానూ స్ఫూర్తిమంతంగానూ రాసిపెట్టారు. హిందూ ధర్మ శాస్త్రం ప్రజల్ని కాపాడుతుందని చెబుతూ ఏరియన్, “వాళ్ళలో ఎవ్వడూ ఏ పరిస్థితిలోనూ బానిస కాగూడదు ; అలా కాకుండా వాళ్ళు తమ స్వాతంత్ర్యాన్ని అనుభవిస్తూ, మనుషులందరికీ ఉండే సమాన హక్కును గౌరవింబాల్సి”¹ అని అది నిర్దేశిస్తుందని అన్నాడు.

1. భారతదేశంలో బానిసత్వం లేకపోవడాన్ని గురించి గ్రీకు పరిశీలకులందరూ వ్యాఖ్యానించారు ; హెలెనిక్ సమాజ వ్యవస్థకు గ్రీకు బిన్నమైన లక్షణమిది.

ప్రొ॥ వినయకుమార్ సర్కార్ రాసిన ‘కథానీల్ ఇండియా’ (సృజనాత్మక భారతదేశం) అన్న గ్రంథంలో భారతదేశం సాధించిన ప్రాచీన, ఆధునిక విజయాల సమగ్ర స్వరూపాన్ని, అర్థశాస్త్రం, రాజనీతిశాస్త్రం, సాహిత్యం, కళ, సమాజతత్వశాస్త్రం అన్నవాటిలో ఉన్న ప్రత్యేకమైన విలువల్ని పేర్కొనడం జరిగింది. (లాహోరు : మోతీలాల్ బనార్సి ప్రచురణ కర్తలు, 1987, పుట 714).

మరో గ్రంథంలో ఇలా ఉంది : “భారతీయులు అన్యాయపు వడ్డీ వ్యాపారం చేసే డబ్బు కూడబెట్టనూ పెట్టరు, అప్పు తీసుకునేటప్పుడు లాంఛనరూపమైన ఏర్పాట్లు చేసుకోనూ చేసుకోరు. తప్పు చెయ్యడం కాని, దాన్ని సహించడం కాని భారతీయుల వ్యవహార రూఢికి విరుద్ధం. అంచేత వాళ్ళు కాంట్రాక్టులూ (ఒడంబడికలు) చేసుకోరు, జామీన్లూ అడగరు.” జబ్బులు నయంచెయ్యడమన్నది సాదాగా, సహజమైన రీతుల్లో జరిగేదని చెబుతారు. “మందుల వాడకం కన్న పథ్యం చెయ్యడం వల్ల జబ్బులు నయమవుతున్నాయి. మలాములు, పాలాశ్రీ పట్టీలు ఎక్కువగా వాడే నివారణోపాయాలు. తక్కిన వాడినన్నిటిని హానికరంగా భావిస్తారు.” యుద్ధంలో పాల్గొడం, యోధులజులైన శత్రుయులకే పరిమితమయింది. “పొలంలో పనిచేసే రైతుకు శత్రువు హానిచెయ్యడు ; ఆ వర్గంవాళ్ళను ప్రజాహితకారులుగా పరిగణించి వాళ్ళకు ఏ హాని కలక్కుండా కాపాడమే దానికి కారణం. ఆ విధంగా భూమి, ఎలాంటి విధ్వంస చర్యకూ గురికాకుండా ఉండి, భారీ ఎత్తున బంటులు పండిస్తూ జీవితాన్ని సంతోషంగా గడపడానికి కావలసిన అవసర వస్తువుల్ని ప్రజలకు అందిస్తుంది.”

మైసూరులో ఎక్కడపడితే అక్కడ కనిపించే గుళ్ళు, దక్షిణ భారతదేశంలోని అనేకమంది సాధువుల్ని అనుక్షణం గుర్తుకు తెస్తాయి. వారిలో ఒకరు, కాయ మణివార్, మన కొక సవాలుగా ఈ కింది పద్యం రాశాడు :

చదవడగ్గ మరో గ్రంథం, ఎన్. వి. వెంకటేశ్వర రాసిన ‘ఇండియన్ కల్చర్ ట్రూ ఏజెన్స్’ (యుగయుగాలుగా భారతీయ సంస్కృతి) (న్యూయార్కు : లాంగ్మన్స్, గ్రీన్ అండ్ కంపెనీ)

“పెచ్చైత్తిన ఏనుగును అదుపు చెయ్యవచ్చు నువ్వు;
ఎలుగుబంటి, పులి నోళ్ళు ముయ్యవచ్చు;
సవారి చెయ్యవచ్చు సింహంమీద, ఆడించవచ్చు తాడు.
పామును;

బతుకు తెరువు చూసుకోవచ్చు రసవిద్యవల్ల;
ప్రపంచమంతా తిరగవచ్చు నువ్వు, ఒకరి కంట బడకుండా;
దేవుళ్ళని బానిసల్ని చేసుకోవచ్చు; నిత్యయవనుడివై
ఉండిపోవచ్చు;

నీటిమీద నడవవచ్చు; నిప్పులో బతకవచ్చు నువ్వు;
కాని మనస్సును అదుపుచేసుకోక మన్నదే అన్నిటికన్నా
మంచిది, వాటికన్న మహాకష్టమయిందీను.”

భారతదేశంలో బాగా దక్షిణాన సుందరమయిన, సారవంత
మయిన తీరువాన్కూరు రాజ్యం ఉంది. అక్కడ రాకపోకలు నడుచుమీదా
కాలవలమీదా సాగుతుంటాయి. వెనక ఎప్పుడో జరిగిన యుద్ధాలవల్లా
చిన్నచిన్న జమీల్ని తీరువాన్కూరు రాజ్యంలో కలుపుకోడంవల్లా అందిన
పాపాల పరిహారంకోసం మహారాజు ప్రతి సంవత్సరం వంశానుగతంగా
వచ్చే విధిని పాటింపటం వరిపాటి. మహారాజునికి ఏదై రోజులపాటు
మహారాజు, వేదపఠనం చేసేవాడు. ప్రతిరోజూ మూడేసి సార్లు దేవాల
యానికి వెళ్తు ఉంటాడు. లక్ష దీప హారతితో పాపపరిహార తత్వం
ముగుస్తుంది.

భారతదేశానికి అగ్నేయతీరంలో ఉన్న మద్రాసు ప్రెసిడెన్సీలో
ససుతల ప్రదేశంతో, వికాలంగా, సముద్రాన్ని ఆనుకొని మద్రాసు
నగరమూ బంగారు నగరమనే కాంచీపురమూ ఉన్నాయి. ఈ కాంచీపురం
క్రిస్తుళకం తొలి శతాబ్దాల్లో పాలించిన పల్లవ వంశరాజులకు రాజధాని.

ఆధునిక మద్రాసు ప్రెసిడెన్సీలో మహాత్మాగాంధీ అహింసా ధర్మాలు మంచి ప్రగతి సాధించాయి. తెల్లటి “గాంధీ బోపీలు” ఎక్కడ పడితే అక్కడ కనిపిస్తున్నాయి. దక్షిణ ప్రాంతం మొత్తంమీద మహాత్ముడు, “అంటరానివాళ్ళు” కోసం అనేక దేవాలయ సంస్కరణలూ కులవ్యవస్థా సంస్కరణలూ తీసుకువచ్చాడు.

గొప్ప ధర్మశాస్త్రవేత్త ఆయిన మనువు ఏర్పరిచిన కులవ్యవస్థ పుట్టపూర్వోత్తరాలు మెచ్చుకోదగ్గవి. సహజ పరిణామరీత్యా మానవుల్ని వారుగో గొప్ప వర్గాలుగా వింగడించవచ్చునని ఆయన స్పష్టంగా గమనించాడు : కాయకష్టం చేసి సమాజానికి సేవ చేసేవాళ్ళు (శూద్రులు); ప్రజ్ఞతో, నేర్పుతో వ్యవసాయం, వర్తకం, వాణిజ్యం, ఉద్యోగంవంటి వాటిద్వారా సేవ చేసేవాళ్ళు (వైశ్యులు); పరిపాలన, కార్యనిర్వహణ, రక్షణ దక్షత వంటివిగల పాలకులూ యోధులూ (క్షత్రియులు); చింతనా పరులూ ఆధ్యాత్మికోత్తేజం పొందినవాళ్ళూ దాన్ని అందించేవాళ్ళూ (బ్రాహ్మణులు). “ఎవరయినా ద్విజుడయినదీ కానిదీ నిర్ణయించేది పుట్టుకా కాదు, సంస్కారాలూ కావు, చదువూ కాదు, అభిజాత్యమూ కాదు; శీలం, నడవడికా మాత్రమే దాన్ని నిర్ణయించగలవు.”¹ అని చెప్పింది

1. “ఈ నాలుగు కులాల్లో ఒక దాంట్లోకి చేర్చడమప్పుది. మొదట్లో, మనిషి పుట్టుకమీద ఆధారపడి ఉండేది కాదు; జీవితంలో అతడు సాధించడానికి ఎంచుకున్న లక్ష్యంవల్ల వెల్లిడి అయే సహజ శక్తులమీద ఆధారపడి ఉండేది,” అని 1925 జనవరి ‘ఈస్ట్-వెస్ట్’ పత్రికలో ఒక వ్యాసంలో పేర్కొడం జరిగింది. “ఈ లక్ష్యం ఈ కిందివాటిలో ఏదయినా కావచ్చు: (1) ‘కామం’, కోరిక, ఇంద్రియాలే తాననుకొని గడిపే జీవితం (శూద్రదళ), (2) ‘ఆర్థం’, లాభార్జన చేస్తూనే కోరికల్ని అదుపులో ఉంచుకోడం (వైశ్యదళ), (3) ‘ధర్మం’, స్వయం శిక్షణతోనూ బాధ్యతతోనూ సద్గృహ్యతోనూ కూడిన జీవితం (క్షత్రియదళ), (4) ‘మోక్షం’, విడుదల, ఆధ్యాత్మికతతోనూ మతధర్మబోధనతోనూ కూడిన

మహాభారతం. జ్ఞానం, సుగుణం, వయస్సు, బంధుత్వం లేదా, చివరికి సంపదను బట్టి సభ్యులమీద గౌరవం చూపించమని మనువు సమాజాన్ని కాపాడుతాడు. ధర్మకార్యాలకు వినియోగం కాకుండా కూడబెట్టి ఉంచే

జీవితం (బ్రాహ్మచర్యం). ఈ నాలుగు కులాలూ మానవులకు సేవ చెయ్యడానికి ఉపకరించే సాధనాలు ఇవి: (1) శరీరం (2) మనస్సు (3) సంకల్పశక్తి (4) ఆత్మ.

“ఈ నాలుగు దశలకూ శాశ్వతగుణాల్లో లేదా ప్రకృతిగుణాల్లో సామ్యం ఉంది. ఆ గుణాలు ఏవంటే, ‘తమస్సు, రజస్సు, సత్త్వం’: అవరోధం, క్రియాశీలత, విస్తరణ; లేదా, ద్రవ్యరాశి, శక్తి, జ్ఞానం. ఆ నాలుగు సహజ కులాలూ గుణాల్నిబట్టి ఈ విధంగా సూచితమవుతాయి: (1) తమస్సు (అజ్ఞానం), (2) తమస్సు-రజస్సు (అజ్ఞానం, క్రియాశీలతల కలగలుపు), (3) రజస్సు-సత్త్వం (సర్కార్య, జ్ఞానం కలగలుపు), (4) సత్త్వం (జ్ఞానం). ఈ విధంగా ప్రకృతి, ప్రతి మనిషిలోనూ ఉన్న ఒక గుణానికిగాని రెండు గుణాల కలగలుపుకు గాని ఉన్న ప్రాబల్యాన్ని బట్టి అతనికొక కులాన్ని నిర్దేశిస్తుంది. సహజంగా ప్రతి మనిషిలోనూ ఈ మూడు గుణాలూ వివిధ నిష్పత్తుల్లో ఉంటూనే ఉంటాయి. ఒక మనిషి కులాన్ని లేదా క్రమోన్నత పరిణామ హోదాను గుర్తు సరిగా నిర్ధారణ చెయ్యగలుగుతాడు.

“అన్ని జాతులూ అన్ని దేశాలూ, సిద్ధాంతపరంగా కాకపోయినా ఆధర బలోపేతనా, కులవ్యవస్థా లక్షణాల్ని కొంతవరకు పాటిస్తూనే ఉంటాయి. స్వేచ్ఛ అనే గొప్ప లై సెస్సు ఉన్నచోట, ముఖ్యంగా సహజకులాల్లో విపరీత శ్రేణిల మధ్య జరిగే అంతర్వివాహాల్లో, క్రమక్రమంగా జాతి షీటింగిపోతూ, చివరికి నశిస్తుంది. ‘పురాణ సంపాత’లో, అటువంటి సంగమాలవల్ల కలిగిన సంతానాన్ని కంచరగాడిద వంటి గొడ్డుబోతు సంకరజాతి పశువుతో పోల్చడం జరిగింది; కంచరగాడిద సంతానాన్ని కనలేదు. చివరికి, కృత్రిమ జాతులు అంతరించి పోతాయి. ఎన్నో గొప్పగొప్ప జాతులు నామరూపాలు లేకుండా నశించిపోయిన సంగతి, చరిత్రలో అనేక ప్రమాదాలవల్ల రుజువువుతుంది. ప్రాచీనమైన ఇతర జాతులు అనేకం సంపూర్ణంగా అదృశ్యమైపోగా, జాతి స్వవృత్తను కాపాడి, అనేక

సంపదల్ని వేదకాలపు భారతదేశం ఎప్పుడూ ఏదగించుకొంటూ ఉండేది. భారత్యంలేని ధనసంపన్నులకు సమాజంలో ఆధమ శ్రేణి ఉప్పుదం జరిగింది.

అనేక శతాబ్దాల కాలగతిలో కులవ్యవస్థ గిడసజారి వంశానుగతమైన నిర్బంధంగా పరిణమించినప్పుడు, తీవ్రమైన దుష్పరితాలు ఉత్పన్నమయ్యాయి. 1947 నుంచి స్వయంపాలన కావించుకొంటున్న భారతదేశం పుట్టుకనుబట్టి కాక, కేవలం సహజమైన అర్హతమీదే ఆధారపడ్డ సనాతన కులమాల్యాల్ని తిరిగి నెలకొల్పడానికి, నెమ్మదిగా నయినా కచ్చితంగా ప్రగతి సాధిస్తోంది. భూమి మీద ప్రతిదేశానికి విలక్షణమైన దుఃఖకారక కర్మ అన్నది ఒకటి ఉంటుంది; జాగ్రత్తగా వ్యవహరించి దాన్ని గౌరవప్రదంగా తొలగించవలసి ఉంటుంది. బహుముఖ ప్రజ్ఞాన్వితమై, సుదృఢమైన ఉత్సాహంగల భారతదేశం, కుల సంస్కరణ భారాన్ని వహించడానికి సమర్థమైనదేనని నిరూపించుకోగలదు.

శ్రీ రైల్వే, నేనూ ఇంకొంతకాలం ఇక్కడ ఉండాలని ఉవ్విళ్ళూరేటంతగా ఆకట్టుకుంది మమ్మల్ని, దక్షిణ భారతదేశం. కాని కాలం, ఎంతోకాలం మంచి మొరటుతనం అలవాటు కావడంవల్ల మాకు మర్యాదగా గకువులు పొడిగించడం మూసేసింది. త్వరలోనే నేను, కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయంలో జరుగుతున్న, భారతీయ దార్శనిక మహాసభ ముగింపు సమావేశంలో ప్రసంగించవలసి వచ్చింది. మైసూరు సందర్శన కార్యక్రమానికి చివరగా, ఇండియన్ ఎకాడమీ ఆఫ్ సైన్సెస్ కు ఆధ్యక్షులైన సర్ సి. వి. రామన్ తో జరిగిన సంభాషణకు ఆనందించాను. మహా

శేరిరకరకాల పరిస్థితుల్లో దాని మనుగడను సురక్షితంగా సాగనిస్తూ విశృంఖలతను అదుపులో పెట్టి మహామేధావుల్ని సృష్టించిన ప్రశస్తి భారతదేశ కులవ్యవస్థకు హక్కులే దక్కింది.

ప్రతిభాకాలి అయిన ఈ హిందూ భౌతికశాస్త్రవేత్త, కాంతి విస్తరణలో ముఖ్యమైన “రామన్ ఇఫెక్ట్” కనిపెట్టినందుకు 1930 లో నోబెల్ బహుమతి అందుకున్నారు.

ఒక పక్క మనస్సు వెనక్కు లాగుతూనే ఉన్నా, అసంఖ్యాకులైన మద్రాసు విద్యార్థులకూ మిత్రులకూ వీరుకోలు చెప్పి శ్రీ రైటూనేనూ ప్రయాణం సాగించడానికి పూనుకున్నాం. దారిలో మేము కొద్దిసేపు, సదాశివబ్రహ్మంగారి స్మారకార్థం నెలకొన్న పవిత్రమైన చిన్న అరియాన్ని దర్శించడానికి ఆగాం. పద్దెనిమిదో శతాబ్దిలో జీవించిన ఈ మహాయోగి జీవితగాథ, అనేక అలౌకిక ఘటనలతో నిండి ఉన్నది. సదాశివబ్రహ్మంగారి స్మారకార్థం నేరూరులో అంతకన్న పెద్ద గుడి ఉంది; దీన్ని పుదుక్కోట రాజుగారు కట్టించారు. అనేక రై వీటికిళ్ళ లకు సాక్షిగా నిలిచిన యాత్రాస్థల మిది. అప్పట్లో పరిపాలన చేసే యువ రాజుకు మార్గదర్శకంగా ఉండడంకోసం 1750 లో సదాశివ బ్రహ్మంగారు రాసిన ధర్మోపదేశాల్ని, పుదుక్కోట రాజ్యాన్ని ఏలిన తరవాతి పాలకులు పవిత్రంగా భద్రపరిచారు.

ప్రేమాస్పదులూ పరిపూర్ణ జ్ఞానసంపన్నులూ అయిన సదాశివ బ్రహ్మంగారిని గురించిన అద్భుత కథలు అనేకం, ఈనాటికీ దక్షిణ భారత గ్రామాల్లో ప్రచారంలో ఉన్నాయి. ఒకనాడు కావేరీనది ఒడ్డున

1. ఈయనకు గల ఆశ్రమేచ్ఛితమైన విరుదు స్వామి శ్రీ సదాశివేంద్ర పరస్వతి; ఈ పేరుతోనే ఆయన పుస్తకాలు (బ్రహ్మసూత్రాలకూ, పతంజలి యోగసూత్రాలకూ వ్యాఖ్యానాలు) రాశారు.

మేసూరు రాజ్యంలో శృంగేరి పీఠాధిపతులుగా ఉండి కీర్తిశేషులైన శ్రీ శ్రీ చంద్రశేఖర భారతి స్వామివారు సదాశివబ్రహ్మంగారిని కీర్తిస్తూ ఒక స్తోత్రం రాశారు.

సమాధిలో ఉన్న సదాశివబ్రహ్మంగారు హఠాత్తుగా ముంచుకు వచ్చిన పరదలో కొట్టుకుపోవడం కనిపించింది. ఆ తరవాత కొన్ని వారాలకు, కోయంబత్తూరు జిల్లాలో కోడుమూడి దగ్గర ఒక మట్టిదిబ్బకు అడుగున లోతుగా కూరుకుపోయి కనిపించారు. ఊరివాళ్ళు పొరలతో మట్టి తవ్వతూ ఉండగా, ఆ పొరలు ఒంటికి తగిలి, ఆ సాచువు లేచి చకచకా నడుచు కుంటూ వెళ్ళిపోయారు.

సదాశివబ్రహ్మంగారు ఒకసారి, ఒక వృద్ధ వేదాంత పండితుడితో జరిగిన శాస్త్రచర్చలో వ్యర్థాలాపం చేసినందుకు గురువుగారిచేత చివాట్లు తిన్నారు; ఆ తరవాత ముని (మాట్లాడని సామవు) అయ్యాడు. “అబ్బాయ్, నువ్వు నోటిని అదుపులో పెట్టుకోడం ఎప్పుడు నేర్చుకుంటావ్?” అన్నారు గురువుగారు.

“మీ దీవెనలుంటే, ఇప్పుడు ఈ క్షణంలోనే నండి.”

సదాశివుల గురువులు స్వామి శ్రీ పరమ శివేంద్ర సరస్వతి. ఈయన ‘దహరవిద్యాప్రకాశిక’ అన్న గ్రంథానికి కర్తలు. ఉత్తర గీతమీద ఉత్కృష్టమైన వ్యాఖ్యానం కూడా రాశారు. ప్రాపంచిక మానవులు కొందరు, సదాశివబ్రహ్మంగారు దైవోన్మత్తత చెంది తరచుగా “సభ్యత విడిచి” రోడ్లమీద ఆడిపోతుండడం అవమానంగా భావించి గురువుగారికి ఏర్పాదు చేశారు. “స్వామీ, సదాశివుడు పిచ్చివాడికంటే మెరుగేమీ కాడండి,” అన్నారు వాళ్ళు.

కాని పరమ శివేంద్రులు ఆనందభరితులై చిరునవ్వు చిందించారు. “అయ్యో, తక్కినవాళ్ళకి కూడా ఈ పిచ్చి ఉంటే ఎంత దాగుండేది!” అన్నారు.

సదాశివుల జీవితం, భగవంతుడి అదృశ్య హస్తంతో జరిగిన అనేక

అద్భుత, సుందరలీలలతో విలక్షణత నందుకొన్నది. ఈ లోకంలో అన్యాయంగా కనిపించేది చాలా ఉంది ; కాని దై వభక్తులు, ఆయన చేసే తక్షణ న్యాయానికి అసంఖ్యాకమైన సందర్భాల్ని ద్రువపరచగలరు. ఒక నాడు రాత్రి సదాశివులు ఎక్కడికో వెళ్తూ సమాధి స్థితిలో ఉండగా, ఒక సంపన్న గృహస్థు వద్దగాదె దగ్గర ఆగారు. అక్కడ కాపలాకాస్తున్న ముగ్గురు నౌకర్లు ఆ సాధువును చూసి దొంగ అనుకొని కొడదామని కర్రలు ఎత్తారు. అంతే! వాళ్ళ చేతులు అలాగే కదలకుండా ఉండి పోయాయి. పైకెత్తి ఉన్న చేతులతో, చిత్రమైన విగ్రహాల్లా నిలబడి ఉన్న ఆ ముగ్గురూ, వేకువ వేళ సదాశివబ్రహ్మంగారు అక్కణ్ణించి వెళ్ళిపోయేవరకు అలాగే ఉండిపోయారు.

మరో సందర్భంలో, కూలీంచేత మట్టి మోయిస్తున్న ఒక మేస్త్రి, దారినిపోయే ఈ మహాయోగిని బలవంతంచేసి పని చేయించుకున్నాడు ; ఆ మేస్త్రి తాలూకు కూలీలు వంటచెరుకు మోసుకువెళ్తున్నారు. ఆ మౌన సాధువు సవినయంగా ఆ బరువు మోసుకువెళ్ళి అడంగుకు చేర్చి, ఒక పెద్ద కట్టెల పేర్చుమీద పెట్టారు. వెంటనే ఆ గుట్ట అంతా భగభగ మండి పోయింది.

సదాశివబ్రహ్మేంద్రులు కూడా త్రైలింగస్వామివారిలాగే, బట్ట కట్టుకునేవారు కాదు. ఒకనాడు పొద్దున ఈ దిగంబరయోగి, పరాకుగా ఒక ముస్లిం సర్దారు గుడారంలోకి ప్రవేశించారు. ఇద్దరు అడవాళ్ళు బెంబేలుపడి తెవ్వన అరిచారు ; సర్దారు కత్తి దూసి క్రూరంగా సదాశివుల చెయ్యి నరికేశాడు ; చెయ్యి తెగిపడిపోయింది. సదాశివులు అదేమీ పట్టించుకో కుండా బయటికి వెళ్ళిపోయారు. ఆశ్చర్యమూ పరితాపమూ పెనవేసుకు పోగా ఆ ముస్లిం, నేలమీద పడిఉన్న చేతిని తీసుకుని సదాశివుల వెనకాలే వెళ్ళాడు. ప్రశాంతంగా ఆ యోగి, నెత్తురు ఓడుతున్న మొండి బుజులలోకి

ఈ చేతిని జోడించారు. అప్పుడు ఆ సర్దారు, తనకు ఆధ్యాత్మిక ఉపదేశం ఏమైనా చెయ్యమని సదాశివబ్రహ్మేంద్రుల్ని కోరగా, వేలితో ఇసుకలో ఇలా రాసి చూపించారు :

“నువ్వు కోడి చెయ్యకు ; అప్పుడు నీకు నచ్చేది చెయ్యవచ్చు.”

పరిశుద్ధ మనఃస్థితిని అందుకున్నవాడై ఆ ముస్లిం, పరస్పర విరుద్ధమైన ఈ సలహా, అహంకారాన్ని జయించడం ద్వారా ఆత్మవిమూక్తి పొందడానికి దారి చూపిస్తుందన్న సంగతి అర్థం చేసుకున్నాడు. ఈ కొద్ది మాటల ఆధ్యాత్మిక ప్రభావం ఎంత గొప్పగా పనిచేసిందంటే, ఆ తరవాత ఆ యోధుడు యోగ్యుడైన శిష్యుడనిపించుకొన్నాడు ; అతని పాత అంబుష్ని పటాపంచలయి పోయాయి.

ఒకసారి ఈకోళ్ళ పిల్లలు, అక్కడికి 150 మైళ్ళ దూరంలో మధురలో జరిగే ఉత్సవం ఒకటి చూడాలని ముచ్చటగా ఉందని సదాశివుల దగ్గర అన్నారు. అప్పుడా యోగి, తమ ఒంటిని ముట్టుకోమని ఆ పిల్లలతో అన్నారు. అంతే ! మొత్తం వాళ్ళందరూ కట్టకట్టుకుని ఒక్క శబ్దంలో మధురకు రవాణా అయిపోయారు. ఆ ఉత్సవానికి వచ్చిన వేలాది యాత్రికుల మధ్య హాయిగా తిరిగారు వాళ్ళు. కొద్ది గంటల్లో ఆ యోగి, తన వర్గిలో ఉన్న ఆ పిల్లల్ని మళ్ళీ, తమ సులభ ప్రయాణపద్ధతిలో ఇళ్ళకి చేర్చారు. మధురలో ఉత్సవ విగ్రహాల ఈలేగింపుగురించి పిల్లలు స్పష్టంగా చెప్పడం విని, చాలామంది పిల్లల చేతుల్లో మధుర మిఠాయి పొట్టలు ఉండడం చూసి వాళ్ళ తల్లిదండ్రులు ఆశ్చర్యపోయారు.

నమ్మకంలేని ఒక యువకుడు, ఆ సాధువునూ ఆయన కథనూ గేలిచేశాడు. తరవాత ఒక సందర్భంలో శ్రీరంగంలో ఉత్సవం జరుగుతుందని తెలిసి, సదాశివబ్రహ్మేంద్రుల్ని కలుసుకున్నాడతను.

“స్వామీ, మీరు పిల్లల్ని మధుర తీసుకువెళ్ళినట్టుగా నన్ను శ్రీరంగం ఉత్సవానికి తీసుకు వెళ్ళగూడదా?” అంటూ అవినయంగా అడిగాడు.

సదాశివులు అతని కోరిక మన్నించారు; మరుక్షణంలో ఆ యువకుడు, ఎంతో దూరాన ఉన్న శ్రీరంగనగర జనసమృద్ధంలో ఉన్నానని గమనించాడు. కాని పాపం! అతను తిరిగి వెళ్ళిపోవాలనుకున్న సమయానికి ఆ సాధువు ఎక్కడున్నాడు? చివరికి, ఈదురో గోదామని తాళిదొప్పకుంటూ ఇంటికి చేరాడతను.

దక్షిణ భారతంనుంచి వచ్చేముందు శ్రీ రైటూ నేను శ్రీ రమణ మహర్షి దర్శనానికి తిరువణ్ణామలై దగ్గరున్న అరుణాచలమనే పుణ్యగిరికి యాత్ర చేశాం. ఆ మహర్షి మమ్మల్ని తమ ఆశ్రమంలో ఆప్యాయంగా ఆదరించారు. పక్కనే బొత్తిపెట్టి ఉన్న ‘ఈస్ట్-వెస్ట్’ పత్రిక సంచికల వేపు చూపించారు. వారితోనూ శిష్యులతోనూ మేము గడిపిన కొద్దిగంటల కాలంలో వారు, చాలావరకు మౌనంగానే ఉన్నారు; వారి సౌమ్య ముఖం దివ్య ప్రేమనూ జ్ఞానాన్నీ ప్రసరింపజేస్తోంది.

బాధలు ఆనుభవిస్తున్న మానవులు, తాము మరిచిపోయిన పరిపూర్ణతాసిద్ధిని తిరిగి పొందడానికి— “నేను ఎవర్ని?” అన్న ప్రశ్న నిరంతరం వేసుకుంటూనే ఉండాలని ఉద్బోధిస్తారు శ్రీ రమణులు; ఇది విజంగా గొప్ప ఆత్మవిచారం. భుక్తుడు ఇతర ఆలోచనల్ని కఠోరంగా తిరస్కరించి తన సత్యాత్మలోకి బాగా లోతుగా వెళ్ళగలుగుతాడు; వక్కదారి పట్టించే ఇతర ఆలోచనల భ్రమలు ఇక ముసరదం మానేస్తాయి. ఈ దక్షిణ భారత మహర్షి ఇలా రాశారు :

“ద్యంధ్యాలూ త్రితయాలూ దేన్నో ఒకదాన్ని పట్టుకు
వేలాడతాయి

అధారం లేకుండా అవుపించవు అవెన్నదూ;

ఆ అధారంకోసం వెతికితే, సదలిపోతాయవి

అక్కడే ఉంది నుత్యం, అది చూసినవాడిక జిగిసలాడదు.”

అధ్యాయం : 42

గురుదేవుల సన్నిధిలో చివరి రోజులు

“గురుజీ, ఈవేళ పౌద్ధన మీరు ఏకాంతంగా కనిపించినందుకు నాకు సంతోషంగా ఉంది.”

పండ్లూ గులాబీల సుగంధ భారాన్ని మోసుకొని నే నప్పడే శ్రీరాంపూర్ ఆశ్రమానికి వచ్చాను. శ్రీయశ్వేత్వర్గారు నిర్దిష్టలై చూశారు నావేపు.

“ఏమిటి నీ ప్రశ్న?” తప్పించుకోదానికి చూసినట్టుగా, గది అంతా కలయజూశారు గురుదేవులు.

“గురుజీ, నేను మీ దగ్గరికి హైస్కూలు పిల్లవాడిగా వచ్చాను; ఇప్పుడు నేను పెరిగి పెద్దవాణ్ణియాను; ఒకటిరెండు వెంట్రుకలు కూడా నెరిశాయి. మొదట మనం కలుసుకున్న శ్రీరాంపూర్ ఈనాటివరకు మీరు నా మీద మౌనంగా అప్యాయత కురిపిస్తూ వస్తున్నప్పటికీ, “నేను నిన్ను ప్రేమిస్తున్నాను,” అని మీరు అన్నది, మనం మొదట కలుసుకున్న రోజున, ఒకే ఒకసారి అన్న సంగతి మీకు గుర్తుందా?” అంటూ ప్రాదేయపూర్వకంగా ఆయనవేపు చూశాను.

గురుదేవులు చూపు వాల్చుకున్నారు. “యోగానందా, మాటలులేని గుండె చక్కగా పదిలపరిచే స్నిగ్ధభావనల్ని పొడిపొడిగా ఉండే మాటల్లో పెట్టాలా?” అన్నారు.

“గురూజీ, మీరు నన్ను ప్రేమిస్తున్నారని నాకు తెలుసు, కాని ఆ మాట మీరు చెప్పగా వినాలని నా చెవులు తపించిపోతున్నాయి.”

“నువ్వు కోరుకున్నట్టే కానియ్యి. వైవాహిక జీవితంలో ఉన్న రోజుల్లో నేను, యోగమార్గంలో తర్ఫీదు ఇయ్యడానికి, నాకు ఒక్క కొడుకు ఉంటే బాగుండునని నేను తరచు తపిస్తూ ఉండేవాణ్ణి. కాని నువ్వు నా జీవితంలో అడుగుపెట్టాక తృప్తిపడ్డాను; నీ లోనే నా కొడుకును చూసుకున్నాను.” శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారి కళ్ళలో స్పష్టంగా రెండు కన్నీటిబొట్లు నిలిచాయి. “యోగానందా, నేను నిన్నెప్పుడూ ప్రేమిస్తూ ఉంటాను.”

“మీ సమాధానమే నాకు స్వర్గప్రవేశానికి అనుమతి పత్రం.” ఆయన మాటలకు నా గుండెలో బరువు దిగిపోయినట్టు అనిపించింది. ఆయన భావావేశరహితంగా, కుదురుగా ఉంటూండేవారని నాకు తెలుసు; అయినా, ఆయన మౌనానికి నేను తరచు ఆశ్చర్యపోతూ ఉండేవాణ్ణి. ఆయన్ని నేను పూర్తిగా తృప్తిపరచలేకపోయానేమోనని అప్పడప్పుడు అనుకుంటూ ఉండేవాణ్ణి. ఆయనది చిత్రమైన స్వభావం; ఎప్పుడూ పూర్తిగా తెలిసేది కాదు; బయటి ప్రపంచానికి అందనంత లోతుగా, నిశ్చలంగా ఉండేది ఆయన ప్రకృతి. ఆ బయటి ప్రపంచం విలువల్ని ఆయన ఏనాడో అధిగమించారు.

తరవాత కొన్నాళ్ళకి నేను కలకత్తాలో ఆల్బర్ట్ హాల్లో ఆసంఖ్యాకులైన శ్రోతల సమక్షంలో ఒక సభలో ప్రసంగించాను. శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు, సంతోష్ సంస్థానం మహారాజా, కలకత్తా మేయర్ లతో బాటు సభాపేదిక మీద కూర్చోడానికి అంగీకరించారు. గురుదేవులు నా దగ్గర ఖ్యాత్యానమేమీ చెయ్యలేదు; కాని ప్రసంగ సమయంలో నేను అప్పు

దప్పుడు ఆయనవేపు చూస్తూ, ఆయన సంతోషిస్తున్నట్టు కనిపిస్తున్నారని భావించాను.

ఆ తరువాత, శ్రీరాంపూర్ కాలేజీ పూర్వవిద్యార్థుల సభలో ప్రసంగించవలసి వచ్చింది. నేను పాత సహాధ్యాయుల్ని చూస్తుంటేను, వాళ్ళు తమ “పిచ్చి సన్యాసి”ని చూస్తుంటేను ఆనంద బాష్పాలు స్రవించాయి.¹ భారాళమైన వాగ్దాదీగల మా తత్వశాస్త్రాచార్యులు, డా॥ మోషెల్, గారు, నన్ను అభినందించడానికి ముందుకు వచ్చారు; కాలమనేరసవాడి వల్ల వెనకటి మా అపార్థాలన్నీ తొలగిపోయాయి.

డిసెంబరు నెల చివరిలో శ్రీరాంపూర్ ఆశ్రమంలో చలికాలపు సంక్రమణోత్సవం జరిగింది. ఎప్పటి మాదిరిగానే, శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారి శిష్యులు ఎక్కడెక్కడివాళ్ళూ అక్కడ సమకూడారు. భక్తి సంకీర్తనలూ అమృతంలాంటి తియ్యటి గొంతుతో క్రిష్టోదా ఒక్కడూ పాడిన పాటలూ కుర్ర విద్యార్థులు వడ్డించిన విందు భోజనమూ కిటకిటలాడే ఆశ్రమ ప్రాంగణంలో ఆరుబయట నక్షత్రాల కింద గాఢంగా సంచలనాత్మకమైన గురుదేవుల ఉద్బోధన— ఎన్నెన్ని జ్ఞాపకాలు! ఎప్పుడో గతించిన ఏళ్ళ ఆనంద మహోత్సవాలు! అయితే, ఈ రోజు రాత్రి ఒక కొత్త విశేషం ఉంది.

“యోగానందా, ఈ సమావేశంలో నువ్వు ఇంగ్లీషులో మాట్లాడు.” ఇబ్బడిగా అసామాన్యమైన ఈ కోరిక కోరుతుంటే, గురుదేవుల కళ్ళు మిరి

1. పరమహంసగారి మహాసమాధి తరువాత, శ్రీరాంపూర్ కాలేజీ ప్రెసిసిపాలు డా॥ సి. ఇ. అబ్రహం గారు సెల్ఫ్ రియలైజేషన్ పెరోషివకు రాసిన ఉత్తరంలో ఇలా అన్నారు: “స్వామివారికి శ్రీరాంపూర్ కాలేజీ మీద గొప్ప అభిమానం ఉండేదని నాకు తెలుసు; యోగానంద స్కాలర్ షిప్, ఈ యథార్థానికి తగిన స్మారకచిహ్నంగా నిలుస్తుంది.” (ప్రచురణకర్త గమనిక).

మిరిలాడాయి ; ఇంగ్లీషులో నా మొదటి ఉపన్యాసం జరగడానికి ముందు ఓడలో నేను పద్ద అవ్వ తలిచారో ఏమో ఆయన. నా శ్రోతలకూ సోదర శిష్యులకూ ఈ కథ చెప్పి, గురుదేవులకు హృదయపూర్వకంగా జోహార్లు అర్పిస్తూ ముగించాను.

“అమోఘమైన వారి మార్గదర్శకత్వం నాకు, మహాసముద్రంలో ఓడమీదే కాదు, మహావిశాలమై ఆదరభరితమైన అమెరికాదేశంలో నేనున్న పదిహేనేళ్ళూ ప్రతిరోజూ నాకు లభిస్తూనే ఉంది,” అని ముగించాను.

అతిథులు వెళ్ళిపోయిన తరువాత శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు, ఒకప్పుడు తమ పక్కలో పడుకొని నిద్రపోవడానికి అనుమతించి (అది కూడా ఒక్కసారే, ఇలాటి ఉత్సవం ఒకటి జరిగిన తరువాత) నన్ను తీసుకు వెళ్ళిన పడగ్గడికే రమ్మని పిలిచారిప్పుడు. ఈరోజు రాత్రి మా గురు దేవులు అక్కడ ప్రశాంతంగా కూర్చుని ఉన్నారు ; వారి పాదసన్నిధిలో ఆర్థవల్లదాకారంగా కూర్చున్నారు శిష్యులు.

“యోగానందా, నువ్విప్పుడే కలకత్తా వెళ్ళిపోతున్నావా? రేపు మళ్ళీ ఒక్కసారి రా ఇక్కడికి. నీకు చెప్పవలసిన సంగతులు కొన్ని ఉన్నాయి.”

మర్నాడు మధ్యాహ్నం, ఆశీఃపూర్వకమైన చిన్న మాటలు కొన్ని పరికి శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు, ‘పరమహంస’ అనే ఉన్నత పరివ్రాజక బిరుదం నాకు ప్రసాదించారు.

1. ‘పరమ’, అత్యున్నత ; ‘హంస’ తెల్లటి హంసను సృష్టికర్త అయిన బ్రహ్మకు వాహనంగా చెబుతాయి పురాణాలు. పవిత్రమైన ఈ హంసకు, నీళ్ళు కలిసిన పాలల్లోంచి నీళ్ళను మాత్రం వేరుచేసే శక్తి ఉందని చెబుతారు ; అంటే అది వివేకానికి ప్రతీక అయింది.

ఆయన ముందు నేను మోకరిస్తున్నా ఉండగా ఇలా అన్నారు, “ఇప్పుడిది ‘స్వామి’ అన్న నీ వెనకటి బిరుదానికి బదులుగా వాడుకలోకి వస్తుంది.” ‘పరమహంస జీ’² అన్నది పఠకదానికి నా పాశ్చాత్య శిష్యులు పడవలసిన పాట్లు తలుచుకుని నాలో నేను ముసిముసి నవ్వులు నవ్వు కున్నాను.

“భూమి మీద ఇప్పుడిక నా పని పూర్తి అయింది ; ఇక నువ్వు కొనసాగించాలి,” అన్నారు గురుదేవులు ప్రశాంతంగా. ఆయన కళ్ళు ప్రశాంతంగా, ప్రసన్నంగా ఉన్నాయి. నా గుండె భయంతో దడదడా కొట్టుకుంటోంది.

“పూరీలో మన ఆశ్రమం బాధ్యత తీసుకోడానికి ఎవరినయినా పంపు,” అంటూ చెప్పారు శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు. “నే నంతా నీ చేతుల్లో పెట్టేస్తున్నాను. నువ్వు నీ జీవితనాకనీ, సంస్థానాకనీ విజయవంతంగా దైవతీరాంకు చేర్చగలుగుతావు.”

నేను కన్నీళ్ళు కారుస్తూ ఆయన పాదాల్ని చుట్టేసుకున్నాను ; ఆయన లేచి ప్రేమపురస్కరంగా దీవించారు.

తరవాత గురుదేవులు తమ ఆస్తిని బందోబస్తు చెయ్యడానికి సంబంధించిన న్యాయశాస్త్రపరమైన వివరాలు నాతో ముచ్చటించారు ;

‘అహం-సా’ (ఉచ్చారణలో, హంస) అంటే, “నేనే ఆయన” అని అర్థం. శక్తిమంతమైన ఈ రెండు సంస్కృత మంత్ర శబ్దాలకూ శ్వాసప్రశ్వాసంతో స్పందక సంబంధముంది. ఆ విధంగా మానవుడు ప్రతి శ్వాసతోనూ, “నేనే ఆయన్ని” అన్న తన ఉనికిని గురించిన సత్యాన్ని అనుకోకుండానే నొక్కి చెబుతుంటాడు.

2. వాళ్ళు సాధారణంగా నన్ను ‘సర్’ అని సంబోధిస్తూ ఈ ఇబ్బంది తప్పించుకున్నారు.

భాష పోయిన తరువాత, తమ రెండు ఆశ్రమాల్ని ఇతర ఆస్తుల్ని స్వాధీనం చేసుకోడం కోసం తమ బంధువులెవరూ వ్యాజ్యమాడకుండా ఉండేలా కట్టడిట్టం చెయ్యాలని ఆయన ఆత్రం; ఆ ఆస్తుల్ని కేవలం ధర్మకార్యాలకే వినియోగించేట్టుగా పత్రం రాసిపోవాలని ఆయన కోరిక.

“ఈమధ్య గురువుగారు కిద్దర్ పూర్ వెళ్ళడానికి ఏర్పాట్లు జరిగాయి కాని, వెళ్ళలేకపోయారు.” నా సోదరశిష్యుడు అమూల్యబాబు ఒకనాడు మధ్యాహ్నం నాతో అన్నాడు; ఏదో కీడు జరగబోతున్నట్టు నాలో వణుకు పుట్టింది. నేను గుచ్చిగుచ్చి అడిగినమీదట శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు ఇలా చెప్పారు, “ఇంక నేను కిద్దర్ పూర్ వెళ్ళేది లేదు.” ఒక్కక్షణం గురుదేవులు, జడుసుకున్న పసివాడిలా వణికిపోయారు.

(“మహామునుల్లో సైతం, దేహమనే ఇంటిమీద మమకారం, దాని సహజ ప్రకృతినిబట్టి పుట్టి¹ రవ్వంత ఉంటుంది,” అని రాశాడు పతంజలి. మా గురుదేవులు చేసే ప్రసంగాలు కొన్నిటిలో, “చాలా కాలం పాటు పంజరంలో పెట్టి ఉంచిన పక్షి, తలుపు తెరిచినప్పుడు, తనకు అలవాటున ఇంటిని విడిచి వెళ్ళడానికి వెనకాడుతుంది,” అంటూండేవారు).

“గురుజీ, అంతమాట అనకండి! అలాటి మాటలు మరెన్నడూ నా దగ్గర ఆనకండి,” అంటూ ఏడుస్తూ మనవి చేసుకున్నాను.

శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారి ముఖం ప్రకాంత దరహాసంతో ప్రసన్నమయింది. ఎనభై ఒకటో పుట్టినరోజు రాబోతున్నా, ఆయన బాగా దృఢంగా ఉన్నారు.

1. అంటే, గతంలో పొందిన మరణానుభవానే పురాతన మూలాలనుంచి అపి అర్థం. [“స్వరసవాహి విదుషోఽపి తథాహుతోఽభినివేశః”. ఈ మాత్రం పతంజలి యోగసూత్రాల్లో || 9 లో వస్తుంది.

మాటల్లో వెలువడకపోయినా, హృదయానికి అనుభూతమయే మారుదుదేవుల ప్రేమలో ప్రతిరోజూ ఓంలాడుతూ, అసన్నమవుతున్న మరణాన్ని గురించి ఆయన చేసిన రకరకాల సూచనల్ని నా మనస్సు లోంచి తొలగించేశాను.

“గురుదేవా, అంహాబాదులో ఈ నెల కుంభమేళా జరుగుతోందండీ,” అంటూ మేళా జరిగే తిథులు ఒక బెంగాలీ పంచాంగంలో గురుదేవులకు చూపించాను.¹

“సీకు నిజంగా వెళ్ళాలని ఉందా?”

నేను తమను విడిచివెళ్ళడం శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారికి ఇష్టంలేదన్న సంగతి పసిగట్టకుండా నేను, “ఒకసారి అంహాబాదులో జరిగిన కుంభ

1. ప్రాచీన గ్రంథమైన మహాభారతంలో మతపరమైన మేళాంగురించి ప్రస్తావించడం జరిగింది. హ్యూయన్ త్సాంగ్ అనే చైనా యాత్రికుడు క్రీ. శ. 644 లో అంహాబాదులో జరిగిన పెద్ద కుంభమేళాను గురించి రాశాడు. ‘కుంభ మేళా’ అన్నది ప్రతి మూడో సంవత్సరం వరసగా, హరిద్వారం, అంహాబాదు, నాసిక్, ఉజ్జయిని క్షేత్రాల్లో జరుగుతుంటుంది. ఆ తరువాత మళ్ళీ హరిద్వారంలో జరిగే నాటికి పన్నెండేళ్ళ ఆవృత్తి పూర్తి అవుతుంది. వాటిలో ప్రతి పట్నం కుంభమేళా జరిగిన తరువాత ఆరో సంవత్సరంలో ‘అర్ధ కుంభమేళా’ జరుపు కుంటుంది; ఆ ప్రకారంగా వివిధ పట్నాల్లో మూడేళ్ళకొకసారి కుంభమేళా, అర్ధ కుంభమేళా జరుగుతూ ఉంటాయి.

ఉత్తర భారతాన్ని ఏలిన హర్షుడు, రాజధానిగారంలో ఉన్న సంపద నంతసి (బుడేళ్ళలో కూడబెట్టినది) కుంభమేళాలో సన్యాసులకూ యాత్రికులకూ పంచిపెట్టడని హ్యూయన్ త్సాంగ్ చెబుతున్నాడు. హ్యూయన్ త్సాంగ్ చైనాకు తిరిగి వెళ్ళేటప్పుడు పీఠ్కీలు సందర్భంగా హర్షుడిచ్చిన అమూల్యభరణాల్ని బంగారాన్నీ అతడు కాదని, మత సంబంధమైన 857 రాత ప్రతులను అంత కంటే విలువయినవిగా భావించి తనతో తీసుకుపోయాడు.

మేగాలో మీకు బాబాజీ దర్శనభాగ్యం కలిగింది. బహుశా ఈసారి ఆయన్ని దర్శించే భాగ్యం నాకు కంగవచ్చు," అన్నాను.

"నువ్వు వారిని అక్కడ కలుసుకుంటావనుకోను." తరవాత గురు దేవులు మౌనం వహించారు, నా ఆలోచనలకు అడ్డురావడం ఇష్టంలేక.

ఆ మర్నాడు నేను కొంతమందిని వెంటబెట్టుకొని అలహాబాదుకు బయలుదేరుతుంటే, గురుదేవులు యథాప్రకారంగా ప్రశాంతంగా నన్ను ఆశీర్వదించారు. శ్రీయు క్షేత్రార్ గారి వైఖరిలో ఉన్న గూఢార్థాలు నాకు స్పృహలో లేకపోవడానికి కారణం, గురుదేవుల మరణాన్ని నిస్సహాయంగా చూస్తూ ఉండిపోవలసిన అనుభవం నాకు బలవంతంగా కలక్కుండా ఉండాలని భగవంతుడి ఇచ్చి. నా జీవితంలో ఎప్పుడూ ఇలాగే జరుగు తోంది; నాకు అత్యంత ప్రీయమైనవాళ్ళ మరణ సమయాల్లో, దేవుడు దయతలచి, నేను ఆ సన్నివేశాలకు దూరాన ఎక్కడో ఉండేట్టు ఏర్పాటు చేశాడు.¹

మా బృందమంతా 1936 జనవరి 23 తేదీన కుంభమేళా చేరింది. దాదాపు ఇరవై లక్షలమంది ఉన్న ఆ జనసందోహం కంటికి అకర్షకంగా ఉండడమే కాదు, మనసును ఉద్రోతలూగిస్తుంది; ఉక్కిరిబిక్కిరి చేస్తుంది. పరమాత్మ విలువ మీదా గాఢతరమైన భగవదాలంబన ప్రాప్తి కోసం లౌకిక బంధాల్ని విడిచిపెట్టిన సాక్షుసన్యాసుల మీదా అధమాధమ స్థితిలో ఉన్న రైతుకు సైతం సహజసిద్ధమైన గౌరవం ఉండడం భారతీయుల విశిష్టత. కపటలూ నయవంచకులూ నిజంగా ఉన్నారు; కాని

1. మా అమ్మ, అన్నయ్య ఆనంతుడు, అక్కరమ, గురుదేవులు, నాన్న గారు, ప్రేమాస్పదులైన అనేకమంది ఇతరులూ చనిపోయినప్పుడు నేను దగ్గర లేను.

(వాన్నగారు కలకత్తాలో, 1942 లో, ఎనభై తొమ్మిదో ఏట శాంతిచేశారు.)

భగవదాశీస్సులతో దేశాన్ని వెలుగొందించే కొద్దిమందికోసమని భారతదేశం అందరినీ గౌరవిస్తుంది. ఈ సువిశాల దృశ్యాన్ని చూసిన పాశ్చాత్యులకు జాతి జీవనాదీనీ, కాలం లాకిడికి తట్టుకొంటూ భారతదేశం నిలుపుకొంటున్న అణచలేని జీవశక్తికి మూలమైన ఆధ్యాత్మిక వైభవాన్నీ అనుభూతి కావించుకోదానికి ఆద్యితీయమైన అవకాశం కలిగింది.

మా బృందం మొదటి రోజుగా, కేవలం చూడడంతోనే గడిపింది. వేలకొద్ది యాత్రికులు, పాపపరిహార నిమిత్తం పావనంగంగలో స్నానాలు చేశారు. బ్రాహ్మణ పురోహితులు శాస్త్రోక్తమైన పూజాపురస్కారాలూ అగ్నికార్యాలూ నిర్వర్తించారు ; మౌన సన్యాసుల పాదాల దగ్గర భక్తి పూర్వకంగా కానుకలు సమర్పించారు ; ఏనుగులూ, అందంగా అలంకరించిన గుర్రాలూ, మందగొడిగా నడిచే గాజపుటానా ఒంటెలూ బారులు బారులుగా సాగాయి ; వాటి వెనక, వెండిబంగారాలతో చేసిన రాజదండాలన్నీ పట్టు ముఖమల్ పతాకాలన్నీ ఊపుతూండే దిగంబర సాధువుల చిత్రమైన ఊరేగింపు సాగింది.

గోవీలు మాత్రం పెట్టుకుని ఉన్న తపస్సులు, ప్రశాంతంగా చిన్నచిన్న గుంపులుగా కూర్చుని ఉన్నారు ; వేడికి చలికి తట్టుకోగలిగేందుకు వీలగా వారు, ఒంటికి బూడిద పూసుకుని ఉన్నారు. వారికి నుదుట ఉన్న చందనపు బొట్ట జ్ఞాననేత్రాన్ని సూచిస్తోంది. తల నున్నగా గీయించుకుని, కాషాయవస్త్రాలు ధరించి, ఒక్కొక్క వెదురుకర్రా భిక్షాపాత్రా చేతపట్టుకున్న సన్యాసులు వేలకొద్దీ ఉన్నారు. వాళ్ళు నడుస్తున్నప్పుడూ శిష్యులతో వేదాంత చర్చలు చేస్తున్నప్పుడూ కూడా వాళ్ళ ముఖాలు, సన్యాసులకు సహజమైన ప్రశాంతతతో ప్రకాశించాయి.

అక్కడక్కడ చెట్లకింద, మంచుతున్న కొయ్యదుంగల గుట్టల

ఉట్టా ఆకర్షణ కలిగించే సాధువులు¹ ఉన్నారు ; వాళ్ళ జుట్టు జెడలు కట్టి తంఘీడ చుట్టచుట్టి ఉంది. వాళ్ళలో కొందరికి, కొన్ని అడుగుల పొడుగు గల గడ్డాలు ఉన్నాయి ; వాటిని చుట్టచుట్టి ముళ్ళు వేసుకున్నారు. పొళ్ళు ధ్యానంలో నయినా ఉంటారు, లేదా చెయ్యిచాపి దారినిపోయే జనాన్ని ఆశీర్వాదిస్తూ నయినా ఉంటారు— బిచ్చగాళ్ళు, ఏనుగుల మీద సాగే మహారాజులు, వన్నెవన్నెల చీరలు కట్టుకుని గలగలలాడే గాజుల తోనూ గల్లుగల్లుమనే కడియాలతోనూ సాగే అడవాళ్ళు, వికారంగా చేతులు చాపుకొని ఉన్న వకీర్లు, యోగదండాల్ని పట్టుకువెళ్ళే బ్రహ్మచారులు, అంతరంగానందాన్ని గంభీరంగా దాచిపెట్టుకున్న వినయ సామర్యులు ఎందరో ఉన్నారు. ఈ కోలాహలాన్ని మించిపోయేటట్టుగా అదే పనిగా మోగే గుడిగంటల పిలుపు.

మేము మేళాకు వచ్చిన రెండో రోజున, నా సహచరులూ నేనూ వివిధ అశ్రమాల్లోకి, లాక్కాలికంగా వేసిన గుడిసెల్లోకి వెళ్ళి సాధు సత్పురుషులకు ప్రణామాలు చేశాం. మఠామ్నాయంలో 'గిరి' శాఖ నాయకుల ఆశీస్సులు అందుకున్నాం— చిరునవ్వు చిందించే నిష్ఠులవంటి కళ్ళూ బక్కపలచని ఒళ్ళూ గల తపస్వి ఆయన. ఆ తరవాత ఘరో అశ్రమానికి వెళ్ళాం ; అక్కడి అశ్రమ గురువులు అప్పటికి తొమ్మిదేళ్ళుగా మౌనవ్రతంలో ఉన్నారు ; పండ్లు మాత్రమే ఆయన ఆహారం.

1. భారతదేశంలో ఉన్న కొన్ని లక్షలమంది సాధువుల్ని నియంత్రించడానికి ఏడుగురు నాయకులతో కూడిన కార్యవర్గం ఒకటి ఉంది ; ఈ ఏడుగురూ భారతదేశంలో ఉన్న ఏడు పెద్ద విభాగాలకు ప్రతినిధులు. నేను 'మహామండలేశ్వరు'ల్ని— అంటే అర్హులైన శ్రీ శ్రీ జయేంద్రపురిగారిని కలుసుకున్నాను. ఈ సాధువులకు చాలా మితవాదులు ; ఈయన తమ ప్రసంగాన్ని తరచుగా— 'సత్యం, ప్రేమ, పని' అన్న మూడు మాటలకే పరిమితం చేసుకుంటారు. ఇదే జగన్మంగళ సంభాషణ :

ఆ ఆశ్రమం హాలులో ఒక వేదిక మీద కూర్చున్న అంధసాధువు 'ప్రజ్ఞా చక్రపు'¹; శాస్త్రాలు గాఢంగా అధ్యయనం చేసిన పండితుడాయన; అన్ని సంప్రదాయాలవాళ్ళు ఆయన్ని ఘనంగా గౌరవిస్తారు.

నేను వేదాంతం గురించి హిందీలో సంగ్రహంగా ఒక ప్రసంగం చేసిన తరువాత, మేము ప్రశాంతమైన ఆ ఆశ్రమంలోంచి బయటికివచ్చి దగ్గరలో మరో స్వామిని సందర్శించాం. గులాబివన్నె చెక్కిళ్ళు, ధృఢమైన భుజాలు కలిగి సుందరరూపులయిన ఆ సన్యాసిపేరు కృష్ణానందగారు. ఆయన దగ్గర పెంపుడు ఆడసింహం ఒకటి పడుకొని ఉంది. ఆ ఆడవి జంతువు ఆ సన్యాసి ఆధ్యాత్మికాకర్షణకు లోబడి (ఆయన శరీర దార్ఢ్యానికి మాత్రం కాదని కచ్చితంగా చెప్పగలను!) అన్నం, పాల్నా తప్ప మాంస మేదీ ముట్టదు. పచ్చని జులుగల ఈ జంతువుకు, దీర్ఘ గంభీర గర్జనతో ఓంకార నాదం చెయ్యడం నేర్పారు ఆ స్వామి— అదొక పిల్లిజాతి భక్తురాలు!

ఆ తరువాత చెప్పకోదగ్గది, ఒక పండిత యువసాధువుతో జరిగిన సంభాషణ. రాన్ని గురించి శ్రీ రైట్, తన యాత్రా దినచర్య పుస్తకంలో ఇలా రాశాడ :

“మేము ఫోర్టాకారులో, కిరుకిరుమనే బల్లకట్టు వంతెనమీద, దిగువ చుట్టంలో ప్రవహిస్తున్న గంగానదిని చూచాం; ఆ జననమూర్ఖంలో పాము పాకినట్టుగా ముందుకు సాగి, సన్నసన్నటి వంకర సందుల్లోంచి వెళ్ళి, ఏటి ఒడ్డుకు చేరినప్పుడు, యోగానందగారు, బాబాజీ, శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారూ కలసుకున్న స్థలంవేపు చూపించారు. కాసేపటికి మేము కారులోంచి దిగి, సాధువులు వేసిన మంటలనుంచి దట్టంగా వస్తున్న పొగ

1. (భౌతికదృష్టి లేకుండా) “తన జ్ఞానంతోనే చూసే వ్యక్తి” అన్న అర్థంగం ఒక బిరుదు.

ల్లోంచి, జారుడు ఇనకమీద కొంతదూరం నడిచి, అడుసుమన్నూ గడ్డి కలిపి వేసిన చిన్నచిన్న గుడిసెల సమాహానికి చేరాం. ఈ తాత్కాలిక ఆవాసాల్లో ఒకదాని నుంచు ఆగాం. దానికి తలుపు లేదు; రోపరికి ప్రవేశించడానికి చిన్న దారి ఉంది. కరపాత్రి అనే యువ సంచార సాధువు బసచేస్తున్నది అక్కడే; విశిష్టమైన ప్రతిభకు పేరు పొందిన వాడాయన. అక్కడ, ముదురు పసుపుచ్చ వన్నెగల గడ్డిచాపమీద బాసెం పట్టు వేసుకుని కూర్చుని ఉన్నారు. ఆయన ఆయనకున్న ఒకేఒక ఆధ్యాదన— పైపెచ్చు, ఆయనకున్న ఒకేఒక ఆస్తి— బుజాలమీద కప్పకున్న కాషాయ వస్త్రం.

“మేము కాళ్ళూ చేతులూ నేలకు ఆనించి పాక్కుంటూ ఆ కుటీరం లోకి వెళ్ళి, ఆ జ్ఞానమూర్తికి ప్రణామం చేసేసరికి, దివ్యత్వం ఉట్టిపడే ఆ ముఖంలో చిరునవ్వు విరిసింది. ప్రవేశమార్గం దగ్గరున్న కిరసనాయిలు లాంతరు వింతగా అల్లల్లాడుతోంది; గుడిసె గోడలమీద నీడలు ఆడు తున్నాయి. ఆ సాధువు కళ్ళు సంతోషంతో వెలిగాయి. చక్కని ఆయన పలువరస ధగఢగా మెరిసింది. ఆయన మాట్లాడే హిందీ నేను అర్థం చేసుకోలేకపోయినప్పటికీ, ఆయన ముఖ కవళికలు చాలా స్పష్టంగా ఉన్నాయి; ఆయన ఉత్సాహంతోనూ ప్రేమతోనూ ఆధ్యాత్మిక తేజంతోనూ నిండి ఉన్నారు. ఆయన గొప్పతనం విషయంలో ఎవ్వరికీ సంశయం కలగదు.

“భౌతిక ప్రపంచంతో సంబంధం లేకుండా ఉండేవాడు సుఖజీవ నాన్ని గురించి ఊహించుకోడు. బట్టల సమస్య ఉండదు; రోజు విడిచి రోజు తప్ప అన్నం ముట్టకుండా, ఎన్నడూ బిజ్జాపాత్ర పట్టకుండా ఉండడంవల్ల రకరకాల తిళ్ళకోసం మొహం వాచడం ఉండదు; ఎన్నడూ డబ్బుతో లావాదేవీలు లేకుండా, వస్తువులేవీ దాచిపెట్టుకోకుండా ఎప్పటికీ

దేవుణ్ణి నమ్ముకుని ఉండడంవల్ల డబ్బుకు సంబంధించిన లంపటాలు ఏవీ ఉండవు; పవిత్ర నదీతీరాం వెంబడి నడుచుకుంటూ సాగిపోవడం తప్ప వాచానాలు ఎక్కడమన్నది అసలే ఉండదు; మమకారాల్ని తప్పించు కోడం కొనం, వారం రోజులకంటే ఎక్కువ ఎక్కడా ఉండడం జరగదు.

“అటువంటి వినయాత్మ్యుడీయన! వేదాల్లో అసాధారణ పాండిత్యం గడించిన ఈయన, బెనారస్ విశ్వవిద్యాలయం నుంచి ఎం. ఏ. పట్టం, శాస్త్రి (శాస్త్రాల్లో పండితుడు) పట్టం గడించినవాడు. నేను ఆయన పాదాల దగ్గర కూర్చుని ఉన్నప్పుడు ఒకానొక మహాత్తరానుభూతి నాలో వ్యాపించింది; నిజమైన భారతదేశాన్ని చూడాలన్న నా కోరికకు, ఆ అనుభవం ఒక సమాధానంగా కనిపించింది; ఆధ్యాత్మిక మహనీయులు గల ఈ దేశానికి నిజమైన ప్రతినిధి ఈయన.”

కరపాత్రిగారిని, ఆయన సంచారజీవితం గురించి అడిగాను. “చలి కాలానికి మీకు ఆదనంగా బట్టలు లేవా?”

“లేవు, ఇది చాలు.”

“మీరు పుస్తకాలు కూడా తీసుకువెడతారా?”

“ఊహా. నేను చెప్పేది వినదలిచినవాళ్ళకి నా జ్ఞాపకంతోనే చోచిస్తాను.”

“ఇంకా ఏం చేస్తారు?”

“గంగ ఒడ్డున తిరుగుతాను.”

ప్రకాంతమైన ఈ మాటలు విన్నప్పుడు, ఆయన జీవితంలో ఉన్న నిరాదంబరత నాకు కూడా అలవడితే బాగుండునన్న తపన నన్ను వివశుణ్ణి చేసింది. అమెరికానీ, అక్కడ నా బుజాలమీదున్న బరువు బాధ్యతల్ని గుర్తు చేసుకున్నాను.

“లేదు యోగానందా, ఇలా గంగ ఒడ్డున తిరిగే యోగం నీకు ఈ జన్మలో లేదు,” అని ఒక్క షణం దిగులుగా అనుకున్నాను.

ఆ సాధువు, తమ ఆధ్యాత్మికానుభూతులు కొన్ని నాకు చెప్పిన తరువాత, నేను చటుక్కున ఒక ప్రశ్న వేశాను.

“మీరు వర్ణించినవి ఇవన్నీ శాస్త్రజ్ఞానంతో చెబుతున్నారా, మీ ఆంతరికానుభవంతో చెబుతున్నారా?”

“పుస్తకాల్లో చదివించి సగం, అనుభవంలోపే సగం,” అంటూ చిరునవ్వుతో సూటిగా జవాబు ఇచ్చారు.

మేము కొంతసేపు ధ్యానమానంలో కూర్చున్నాం.. ఆయన పవిత్ర సన్నిధి నుంచి తరలివచ్చిన తరువాత నేను శ్రీ రైజ్ తో, “బంగారు గడ్డి సింహాసనం మీద కూర్చున్న మహారాజు ఈయన,” అన్నాను.

ఆ రోజు రాత్రి మేళా మైదానంలో నక్షత్రాల కింద, పుల్లలతో కుట్టిన విస్తృత బోజనాలు చేశాం. పళ్ళాలు కడిగే బెడదను భారత దేశంలో కనీస స్థాయికి తగ్గించడం జరిగింది.

సమ్మోహం కలిగించే ఆ కుంభమేళాలో మరో రెండు రోజులు ఉన్నాం; తరువాత వాయవ్యంగా ప్రయాణించి, యమునాతీరంలో ఉన్న అగ్రా చేరాం. మళ్ళీ మరోసారి లాజ్ మహల్ వేపు చూపు సారించాను; పాలరాతితో మలిచిన ఆ స్వప్నాన్ని తిరికించి అప్రతిభుజ్ఞి అయాను; జీలేండ్రుడి పక్కన నించుని ఉన్న వెనకటి సన్నివేశం నా మనస్సులో మెదిలింది. అక్కణ్ణించి బయలుదేరి బృందావనంలో స్వామి కేశవానంద గారి ఆశ్రమానికి వెళ్ళాం.

కేశవానందగారి కోసం వెళ్ళడంలో నా ఉద్దేశ్యం, ఈ పుస్తకంతో ముడిపడి ఉన్నది. నన్ను లాహిరి మహాశయుల జీవిత చరిత్ర రాయమని

శ్రీయు క్షేత్రస్వర్గాదు కోరిన కోరికను నే నెన్నడూ మరిచిపోలేదు. నేను భారతదేశంలో ఉన్న కాలంలో, అవకాశం దొరికినప్పుడల్లా, ఆ యోగావ తారమూర్తి ప్రత్యక్ష శిష్యుల్ని బంధువుల్ని కలుసుకుంటూనే ఉన్నాను. వాళ్ళతో జరిగిన సంభాషణలు రాసి పెట్టుకుంటూ, యథార్థ విషయాల్ని తేదీల్ని సరిచూసుకుంటూ, ఫోటోలూ పాత ఉత్తరాలూ పత్రాలూ సేకరించాను. నా 'లాపిరీ మహాశయ దస్త్రం' పెరగడం మొదలయింది. గ్రంథకర్తృత్వంలో నేను పడవలసిన పాట్లు ముందు ఉన్నాయని గ్రహించి డీలా పడిపోయాను. ఆ మహాగురువుల జీవితకథారచయితగా నా పాత్రను నేను సముచితంగా నిర్వహించగల సామర్థ్యం నాకు ప్రసాదించమని ప్రార్థించాను. లిఖిత వృత్తాంతంలో తమ గురువుగారిని తక్కువ చెయ్యడంకాని, తప్పుడు వ్యాఖ్య చెయ్యడంకాని జరుగుతుందేమోనని, ఆయన శిష్యుల్లో చాలామంది భయపడ్డారు.

“రై వావతారుల జీవితానికి, పసలేని పలుకులతో ఎవ్వరూ న్యాయం చెయ్యలేరు,” అని నా దగ్గర వ్యాఖ్యానించారు, పంచానన్ భట్టాచార్యగారు.

ఇతర సన్నిహిత శిష్యులు కూడా అదే విధంగా, ఆ యోగావ తారుల్ని అమర గురువేవులుగా తమ గుండెల్లో దాచిపెట్టుకోవడంతోనే తృప్తి పడ్డారు. అయినప్పటికీ, లాపిరీ మహాశయులు తమ జీవిత చరిత్రను గురించి చెప్పిన జోన్యం నా మనస్సులో ఉండడంవల్ల, ఆయన బాహ్య జీవితానికి సంబంధించిన యథార్థ విషయాల్ని సేకరించి సత్యనిరూపణకు శక్తి వంచన లేకుండా కృషి చేశాను.

స్వామి కేశవానందగారు, బృందావనంలో ఉన్న తమ కాల్యాయనీ పీఠ ఆశ్రమంలో మమ్మల్ని ఆహ్వానంగా ఆహ్వానించారు. చక్కని తోటలో ఉన్న ఆ ఆశ్రమం, భారీఎత్తు నల్ల స్తంభాలతోను, ఇటికలతోను కట్టింది. ఆయన వెంటనే మమ్మల్ని, కూర్చునే గదిలోకి తీసుకువెళ్ళారు ;

అందులో లాహిరీ మహాశయుల పెద్ద పోటో ఒకటి ఉంది. ఆ స్వామికి కొంఠయ్యో ఏడు దగ్గర పడుతోంది కాని, కండలు తిరిగిన ఆయన శరీరం బలాన్ని ఆరోగ్యాన్ని కనబరుస్తోంది. పొడగాటి జుట్టు, మంచులాటి తెల్లటి గడ్డం, ఆనందంతో మిలమిల్లాడే కళ్ళు గల ఆయన, మూర్తిభ విచిన యథార్థ ఋషిపుంగవులు. భారతీయ గురువుల గురించి రాసే నా పుస్తకంలో ఆయన్ని గురించి కూడా చెప్పదలుచుకున్నానని నేను ఆయనకు తెలియజేశాను.

“మీ పూర్వ జీవితాన్ని గురించి కొంచెం చెప్పండి.” ప్రాదేయ పూర్వకంగా చిరునవ్వు నవ్వాను; మహాయోగులు సాధారణంగా మిత భాషులు.

కేళవానందగారు వినమ్రతా భంగిమ ఒకటి చేశారు. “నా బాహ్య జీవితానికి సంబంధించింది చాలా స్వల్పం. నిజానికి, నా జీవితమంతా హిమాలయాల్లో ఏకాంత ప్రదేశాల్లోనే గడిచిపోయింది; ప్రకాంతమైన ఒక గుహనుంచి మరో గుహకు నడిచి వెళ్తు ఉండేవాణ్ణి. కొద్దికాలం నేను హరిద్వారానికి అవతల, చిన్న ఆశ్రమం ఒకటి నడిపాను; దాని చుట్టూ పొడుగాటి చెట్లతోపు ఒకటి ఉండేది. ఎక్కడపడితే అక్కడ తామపాములు విచ్చలవిడిగా ఉంటూండడంవల్ల యాత్రికులు అక్కడికి వచ్చేవారు కారు. అది ప్రకాంతమైన ప్రదేశం,” అంటూ కేళవానందగారు ముసిముసి నవ్వు నవ్వారు. “తరవాత, గంగకు వరదవచ్చి, ఆ ఆశ్రమాన్నీ తామపాముల్ని కూడా ఈడ్చిపెట్టేసింది. అప్పుడు మా శిష్యులు ఈ బృందావన ఆశ్రమం కట్టడానికి నాకు తోడుపడ్డారు.”

మా బృందంలో ఒకరు ఆ స్వామిని, హిమాలయాల పులుల బారి నుంచి ఎలా రక్షించుకోగలిగారని అడిగారు. కేళవానందగారు తల ఈపారు. “ఆ ఉన్నత ఆధ్యాత్మిక ప్రదేశాల్లో అడవి జంతువులు యోగుల్ని పీడిం

చదమన్నది అవుదు. ఒకసారి నాకు, అడవిలో ముఖాముఖిగా ఒక పులి కారసపడింది. హఠాత్తుగా నేను చేసిన ధ్వనికి ఆ జంతువు రాయిలా స్తంభించిపోయింది,” అంటూ చెప్పి ఆ స్వామి, వెనకటి జ్ఞాపకాలతో మళ్ళీ ముసిముసిగా నవ్వారు.¹

“అప్పడప్పుడు నేను, కాశీలో ఉన్న మా గురువుగారిని దర్శించడానికి నా ఏకాంతవాసంలోంచి బయటికి వచ్చేవాణ్ణి. హిమాలయారణ్యాల్లో నేను అంతాపొంతూ లేకుండా చేసే సంచారానికి గురువుగారు నన్ను వేశాకోశం చేస్తూండేవారు.

“‘నీ ఆరికాల్లో చక్రం ఉంది,’ అన్నా రొకసారి ఆయన నాతో. ‘పవిత్ర హిమాలయాలు నిన్ను ఆకట్టుకోడానికి కావలసినంత విశాలంగా ఉన్నందుకు సంతోషం.’

“చాలాసార్లు, మహాసమాధికి ముందూ తరవాతా కూడా, లాహిరీ మహాశయులు సశరీరులై నా ముందు సాక్షాత్కరించారు. హిమాలయాల ఎత్తు, ఆయన చేరలేనిదేమీ కాదు!”

1. పులుల్ని జయించడానికి చాలా పద్ధతులున్నట్టు కనిపిస్తోంది. ఫ్రాన్సిస్ బర్డిల్స్ అనే ఆస్ట్రేలియా దేశపు అన్వేషకుడు, భారతదేశంలో ఉన్న అడవులు తనకు “రకరకాలుగాను, అందంగాను, సురక్షితంగాను” కనిపించినట్టు రాశాడు. ఆయన రక్షావచనం ‘ఈగల కాయితం’ (ప్లే పేపర్). “ప్రతిరోజూ రాత్రి నేను, నా శిబిరానికి చుట్టూ కొన్ని కాయితాలు పరిచి ఉంచేవాణ్ణి; దాంతో నిశ్చింతగా ఉండేవాణ్ణి,” అని వివరించాడు. “దానికి కారణం, మన స్తవ్య సంబంధమయినది. పులి గొప్ప స్వాభిమానంగల జంతువు. అది ఈగల కాయితం దాకా వచ్చేవరకు, చుట్టూ తిరిగి గాండ్రీస్తూ మనిషిని సవాలు చేస్తుంది. అరవాత చల్లగా జారు కుంటుంది. దర్జాగల పులి ఏదీ కూడా, జిగురు కాయితం మీద వతికింబద్ధ తరవాత మనిషి ఎదుటపడ్డానికి పూనుకోదు!”

రెండు గంటల తరవాత మమ్మల్ని భోజనాల గదిలోకి తీసుకు వెళ్ళారాయన. నేను లోపల గాభరాపడి నిట్టూర్పు విడిచాను. మరో పదిహేను వంటకాల భోజనం! భారతదేశం ఆతిథ్యాన్ని అందుకోడం మొదలయి ఏడాది నిండకమందే నేను ఏటై పౌన్ల బరువు పెరిగాను! అయినప్పటికీ నా మీద గౌరవంతో ఏర్పాటుచేసిన అంతులేని విందుల్లో, శ్రద్ధగా వండిన వంటకాల్ని తిరస్కరించడం చాలా మొరటుతనం అని పించుకుంటుంది. భారతదేశంలో (దురదృష్టవశాత్తు, మరెక్కడా కాదు!) బాగా లావెక్కిన సన్యాసిని ముచ్చటపడి చూస్తారు.

భోజనం అయిన తరవాత కేశవానందగారు నన్నొక మారుమూలకి తీసుకువెళ్ళారు. “నీ రాక మేము అనుకోనిదేమీ కాదు,” అన్నారాయన. “నీకో కలుగు చెప్పాలి.”

నేను ఆశ్చర్యపోయాను. కేశవానందగారి దర్శనానికి వెళ్ళాలన్న ఊహ నేను ఎవరికీ చెప్పలేదు.

“కిందదేదాది నేను, బదరీనారాయణానికి దగ్గరలో ఉత్తర హిమాల యాల్లో తిరుగుతూ ఉండగా దారి తప్పిపోయాను. విశాలమైన ఒక గుహలో తలదాచుకోడానికి చోటు కనిపించింది. ఆ గుహలో రాతి నేలమీదున్న ఒక గుంటలో నిప్పులు కణకణా మండుతున్నా, గుహమట్టకు ఖాళీగా ఉంది. ఈ ఏకాంతవాసంలో ఉండే ఆయన ఎవరా అని ఆలోచిస్తూ నేను, ఆ మంట దగ్గర కూర్చున్నాను. గుహలోకి ప్రవేశించే దారిలో పడుతున్న ఎండమీద నా చూపు నిలిచిపోయింది.

“‘కేశవానందా, నువ్విక్కడున్నందుకు సంతోషం.’ ఈ మాటలు నా వెనకనుంచి వినవచ్చాయి. నేను చటుక్కున వెనక్కి తిరిగి అదిరి పడ్డాను; బాబాజీని చూసి అప్రతిభుణ్ణి అయాను! ఆ మహాగురువులు గుహలో ఒక మూల, భౌతికరూపంలో సాక్షాత్కరించారు. చాలా ఏళ్ళు

తరవాత మళ్ళీ ఆయన్ని దర్శించినందుకు అమితానందంలో మునిగి నేను ఆయన పవిత్ర పాదాలముందు సాష్టాంగ ప్రణామం చేశాను.

“‘నే నిక్కడికి పిలిచాను నిన్ను,’ అంటూ చెప్పారు బాబాజీ. ‘అంచేతే నువ్వు దారితప్పి, నా కాత్మారిక వసతి అయిన ఈ గుహకి రావడం జరిగింది. కిందటిసారి మనం కలుసుకుని చాలా కాలమయింది ; మళ్ళీ మరోసారి నిన్ను పరికరించడం నాకు సంతోషం.’

“ఆ అమర గురుదేవులు, ఆధ్యాత్మికంగా నాకు ఉపకారం చేసే కొన్ని మాటలతో నన్ను దీవించి, తరవాత ఇలా అన్నారు : “యోగా నందకి నువ్వొక కబురు చెప్పాలి. అతను భారతదేశానికి తిరిగి వచ్చి నప్పుడు నిన్ను చూడ్డానికి వస్తాడు. అతని గురువుకూ లాహిరీ శిష్యుల్లో ఇంకా బతికున్నవాళ్ళకీ సంబంధించిన అనేక విషయాల్లో అతను మునిగి ఉంటాడు. అప్పుడు అతనితో చెప్పు ; అతను నన్ను చూడాలని ఆశ్రయంగా ఎదురు చూస్తున్నాడు కాని, ఈసారి నే నతన్ని కలుసుకోననీ, మరో సందర్భంలో కలుస్తాననీ చెప్పు.’”

బాబాజీ పలికిన, ఈ ఓదార్పుతో కూడిన హామీ కేళవానందగారి నోట విని గాఢంగా చలించాను. నా గుండెలో ఉన్న మూగబాధ ఒకటి దీంతో తొలగిపోయింది ; శ్రీయు క్షేత్రేశ్వర్ గారు ముందే సూచించినట్టు, బాబాజీ నాకు కుంభమేళాలో కనిపించనందుకు మరి నేను దిగులు పడలేదు.

ఆశ్రమ అతిథులుగా ఒక రాత్రి అక్కడ గడిపి, మర్నాడు మధ్యాహ్నం మేము కలకత్తాకు బయలుదేరాం. యమువానది మీదున్న వంతెన మీదగా కార్లలో ప్రయాణం చేస్తూ, ఆకాశంలో సూర్యుడు నిప్పు రాజేసినట్టుగా, నిజంగా అగ్నిదేవుడి వన్నెల కొలిమిలాగున్న బృందావన ఆకాశరేఖ ఆద్భుత దృశ్యాన్ని కింద నిలకడగా ఉన్న నీళ్ళలో ప్రతి వలిస్తూండగా తిలకించి ఆనందించాం.

నడదేవుం నన్నిదిలో చివరి రోజులు

యమునాదీర సైకతాలు బాలకృష్ణుడ ~~అప్పుడే~~ పునీతమైనవి. ఆరై వావతారమూర్తికి ఆయన భక్తులకూ ఎప్పటికీ ఉండే దివ్యప్రేమకు ప్రతీకగా ఆయన ఇక్కడ ముగ్ధమాధుర్యంతో గోపికలతో లీలా వినోదాల్లో మునిగి తేలాడు. చాలామంది పాశ్చాత్య వ్యాఖ్యాతలు కృష్ణభగవానుడి జీవితాన్ని అపార్థం చేసుకున్నారు; కేవల వాద్యార్థ గ్రహణపరుల్ని పవిత్ర గ్రంథాల్లోని అలంకారికాభివ్యక్తి కలవరపరుస్తూ ఉంటుంది. ఒక అనువాదకుడి రాతలో వచ్చిన హాస్యాస్పదమైన తప్పు దీనికొక ఉదాహరణ. మధ్యయుగంలో జీవించిన రవిదాసు అనే చర్మకారుడు ఆత్మద్రష్ట అయిన సాధువు ఆయనకు సంబంధించిన కథ ఇది; అతడు మానవులందరిలోనూ మరుగుపడి ఉన్న ఆధ్యాత్మిక విభూతిని తన వృత్తికి సంబంధించిన సులువైన మాటలతోనే గానం చేశాడు :

విశాల వినీలాకాశం నీడలో

నివసిస్తాడు దేవుడు చర్మాంబరధారిగా.

రవిదాసు కవితకు ఒక పాశ్చాత్య రచయిత రాసిన అనాలోచిత వ్యాఖ్య విన్నప్పుడు, నవ్వు ఆపుకోలేక ఎవరయినా పక్కకి తిరిగి నవ్వు కుంటారు.

"తరవాత అతడు ఒక గుడిసె వేసుకొని, అందులో తాను చర్మంతో చేసిన ఒక చొప్పు పెట్టుకుని పూజచెయ్యడం మొదలుపెట్టాడు," అని రాశాడు.

రవిదాసు, మహానుభావుడైన కవీరుకు సోదర శిష్యుడు. రవిదాసు శిష్యశిఖామణుల్లో ఒకతే, చిత్రోద్ రాణి. ఆమె ఒకసారి తన గురువుగారి గౌరవార్థం ఒక విందు ఏర్పాటుచేసి చాలామంది బ్రాహ్మల్ని భోజనానికి పిలిపింది; కాని వాళ్ళు, చెప్పలు కుట్టే అంత్యజుడి పక్కన కూర్చుని భోజనం చేయ్యం అని అన్నారు. కాని దర్బాగా దూరంగా, మైలపడని

అన్నం తినడానికి కూర్చునేటప్పటికి, ప్రతి ఒక్క బ్రాహ్మడికి పక్కన ఒక్కొక్క రవిదాసు కనిపించాడు. ఈ సామూహిక దర్శనానుభవంవల్ల చిత్తాద్వైత, విస్తృతంగా ఆధ్యాత్మిక పునరుద్ధరణ జరిగింది.

మరి కొన్నాళ్ళకు మేము కలకత్తా చేరుకున్నాం. శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారిని చూడాలని తహతహలాడుతూ ఉండగా, ఆయన శ్రీరాంపూర్ నుంచి వెళ్ళిపోయి ఇప్పుడు, దక్షిణదిశలో మూడువందల మైళ్ళ దూరంలో ఉన్న పూరీలో ఉన్నారని విని నిరాశపడ్డాను.

“వెంటనే పూరీ రండి.” ఈ డెలిగ్రాం మార్చి 8 న అచుల్‌వండ్ల రామ్ చౌదరి ఇచ్చినది; ఈ సోదర శిష్యుడు గురుదేవుల కలకత్తా శిష్యుల్లో ఒకరు. ఆ వార్త చెవిని పడగానే, దాంట్లో ఉన్న అంతరాధానికి నేను వ్యసనపడి కింద మోకరిల్లి, మా గురుదేవుల ప్రాణం కాపాడమని దేవుడికి మొరపెట్టుకున్నాను. నాన్నగారి ఇంటి దగ్గర్నించి రైలుకు బయలుదేరబోతూ ఉండగా లోపలినించి ఒక దివ్యవాణి పలికింది.

“ఈ రాత్రి పూరీ వెళ్ళు, నీ ప్రార్థన మన్నించడానికి వీలులేదు.”

“ప్రమా, గురుదేవుల ప్రాణం కాపాడమని పదేపదే నేను చేసే ప్రార్థనల్ని నువ్వు తిరస్కరించవలసి ఉంటుంది కనక, పూరీలో నాతో పెనుగులాటకు దిగడం నీకు ఇష్టం లేదు. అలాగయితే ఆయన, నీ సంకల్పం మేరకే ఉత్తమ విధులు నిర్వహించడానికి వెళ్ళిపోవాలా?”

ఆంతరికమైన ఆదేశానికి తల ఒగ్గి, ఆ రోజు రాత్రి పూరీ ప్రయాణం మానుకున్నాను. మర్నాడు సాయంత్రం ఐండికి బయలుదేరాను; దారిలో ఏడుగంటల వేళ, నల్లటి సూక్ష్మమేఘం ఒకటి ఆకాశాన్ని కమ్మింది.¹

1. శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు 1988 మార్చి 9 న, సరిగా అదే సమయంలో, రాత్రి 7:00 గంటలకు మహాసమాధి చెందారు.

తరవాత మా బండి గర్జనచేస్తూ పూరీవేపు సాగుతూ ఉండగా, నా ఎదుట శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారి రూపం దర్శనమిచ్చింది. గంభీర భంగిమలో కూర్చుని ఉన్నారాయన. రెండు పక్కలా రెండు దీపాలు ఉన్నాయి.

“అయిపోయిందా అంతా ?” అంటూ ప్రాధేయపూర్వకంగా చేతులు ఎత్తాను.

ఆయన తల ఊపారు. తరవాత మెల్లగా అదృశ్యమయారు.

మర్నాడు పొద్దున నేను పూరీ ప్లాట్ ఫారం మీద నిచుని— అప్పటికీ, అనుకున్నది జరగదని అనుకుంటూనే రవ్వంత ఆశ పట్టుకొని వేలాడుతూ— ఉండగా, నాకు తెలియని వ్యక్తి ఎవరో నా దగ్గరికి వచ్చాడు.

“మీ గురువుగారు పోయిన సంగతి విన్నారా ?” మరో మాట ఏమీ అనకుండా వెళ్ళిపోయాడాయన ; ఆయన ఎవరో, నన్ను ఎక్కడ కలుసుకోవలసిందీ ఆయనకి ఎలా తెలిసిందో కనిపెట్టడానికి నేను ప్రయత్నించలేదు.

మా గురుదేవులు ఆ దుర్వార్తను రకరకాలుగా నాకు అందించడానికి ప్రయత్నిస్తున్నారన్న సంగతి గ్రహించి కొయ్యబారిపోయి, నేను ప్లాట్ ఫారం గోడమీద వాలిపోయాను. తిరుగుబాటుతో కుతకుతలాడుతున్న నా అంతరంగం ఒక అగ్నిపర్వతంలా ఉంది. నేను పూరీ ఆశ్రమానికి చేరేసరికి, దాదాపు స్పృహతప్పి పడిపోయే స్థితిలో ఉన్నాను. “గుండె చిక్క-బట్టుకో. ప్రశాంతంగా ఉండు,” అంటూ పదేపదే మృదువుగా చెబుతూ వస్తోంది అంతర్వాణి.

ఆశ్రమంలో గురుదేవుల భౌతికాయం ఉన్న గదిలో అడుగు పెట్టాను. ఊహించలేనంత సజీవంగా, పద్మాసనంలో ఉంది ఆయన శరీరం; ఆరోగ్యం, సౌందర్యం ఉద్భవపడుతున్నాయి. చనిపోవడానికి కొన్నాళ్ళ

ముందు, గురుదేవులకు కొద్దిగా జ్వరం వచ్చింది ; కాని ఆయన అనంత ఛామంలోకి ఆరోపించడానికి ముందు రోజున, ఆయన శరీరానికి పూర్తిగా ఆరోగ్యం చేకూరింది. ప్రియమైన ఆయన దేహంవేపు నేను ఎన్నిసార్లు చూసినప్పటికీ, దాంట్లోంచి ప్రాణం పోయిందని అనిపించేటట్టే లేదు. ఆయన చర్మం నున్నగా మెత్తగా ఉంది. ముఖంలో ప్రశాంతమైన దివ్యానందం వ్యక్తమవుతూ ఉంది. మార్మికమైన పిలుపు వచ్చిన సమయంలో ఆయన, స్పృహతోనే దేహాన్ని విడిచిపెట్టారు.

“బెంగాల్ సింహం వెళ్ళిపోయింది,” అంటూ వాపోయాను.

మార్చి 10 న అంత్యక్రియలు జరిపాను. సన్యాసులకు విధించిన సనాతన పద్ధతి కర్మకాండ ప్రకారం శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారిని పూరీ ఆశ్రమం తోటలో సమాధిచెయ్యడం¹ జరిగింది. ఆ తరువాత, ఆయన శిష్యుల్లో దగ్గరలో ఉన్నవాళ్ళూ దూరాల్లో ఉన్నవాళ్ళూ మేష సంక్రమణ సందర్భంగా గురుదేవులకు శ్రద్ధాంజలి ఘడించడానికి వచ్చారు. కలకత్తాలో ప్రముఖమైన అమృత బజార్ పత్రిక, ఆయన బొమ్మ ఒకటి వేసి, ఆయన్ని గురించి ఇలా రాసింది :

“81 సంవత్సరం వయస్సుగల శ్రీమత్ స్వామి శ్రీయుక్తేశ్వర్ గిరి మహారాజ్ మరణ భండార కాండ మార్చి 21 న పూరీలో జరిగింది. దీనికి చాలామంది శిష్యులు పూరీ వెళ్ళారు.

“భగవద్గీత వ్యాఖ్యాతల్లో అగ్రగేసరుల్లో ఒకరయిన స్వామి మహా

1. హిందువుల అంత్యక్రియలకు సంబంధించిన కర్మకాండలో గృహస్థుల్ని దహనం చెయ్యాలని విధించారు ; స్వాముల్ని ఇతర సంప్రదాయాల సన్యాసుల్ని దహనం చెయ్యకుండా నేలలో పూడుస్తారు (సందర్భానుసారంగా, వీటికి మినహాయింపులు ఉన్నాయి). సన్యాసుల శరీరాలు, సన్యాసదీక్ష తీసుకునే సమయంలో ప్రతీకాత్మకంగా, జ్ఞానమనే అగ్నిలో దగ్ధమై పోయినట్టు పరిగణిస్తారు.

రాజ్, కాశీలో ఉండే యోగిరాజ్ శ్రీ శ్యామాచరణ్ లాహిరీ మహాశయుల శిష్యశిఖామణి. స్వామి మహారాజ్, భారతదేశంలో అనేక యోగదా సత్సంగ (సెల్ఫ్ రియలైజేషన్ ఫెలోషిప్) కేంద్రాలకు వ్యవస్థాపకులు. అంతేకాకుండా, ఆయన ప్రధాన శిష్యులైన స్వామి యోగానందగారు పాశ్చాత్యదేశాలకు వ్యాప్తిచేసిన యోగవిద్యా ఉద్యమానికి గొప్ప స్ఫూర్తి నిచ్చినవారు ఆయన. మహాసముద్రాలు దాటివెళ్ళి భారతీయ మహామహుల సందేశాన్ని అమెరికాలో వ్యాప్తి చెయ్యాలన్న స్ఫూర్తి, స్వామి యోగా నందగారికి కలిగించినది, శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారి భవిష్యత్ దృష్టి, గాఢానుభూతి.

“భగవద్గీతకూ ఇతర పవిత్ర గ్రంథాలకూ శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు చేసిన వ్యాఖ్యానాలు ప్రాచ్య పాశ్చాత్యతత్వశాస్త్రాలమీద ఆయనకున్న అధికారానికి ప్రత్యక్ష సాక్ష్యాలు. అంతేకాకుండా అవి, తూర్పుదేశాలకూ పడమటిదేశాలకూ మధ్య నెలకొనవలసిన ఏకత్వ సాధనకు మార్గ నిర్దేశకంగా నిలుస్తాయి. అన్ని మతవిశ్వాసాల ఏకత్వాన్నీ నమ్మే శ్రీయుక్తేశ్వర్ మహారాజ్, మతంలో శాస్త్రీయదృష్టి పొందుపరచడానికి వివిధ తెగల, సంప్రదాయాల నాయకుల సహకారంతో ‘సాచుసభ’ స్థాపించారు. మరణ సమయంలో ఆయన, సాచుసభ అధ్యక్ష స్థానానికి తమకు వారసులుగా స్వామి యోగానందగారిని నియమించారు.

“అటువంటి మహాపురుషుల మరణం భారతదేశానికి తీరని లోటు. ఆయన సాన్నిహిత్యం పొందే అదృష్టం కలిగినవారందరూ భారతదేశ సంస్కృతిలోని నిజమైన స్ఫూర్తిని ఆయనలో మూర్తీభవించిన సాధననూ తమ అంతరంగాల్లో పొందుపరుచుకుందురుగాక !”

నేను కలకత్తాకు తిరిగి వచ్చాను. పవిత్ర స్మృతులుగల శ్రీరాం ఛౌర్ ఆశ్రమానికి అప్పడే వెళ్ళగలనన్న విశ్వాసం లేనందువల్ల, శ్రీరాం

పూర్లో శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారి బాలశిష్యుడైన ప్రపుల్లను పిలిపించి, అతను రాచి విద్యాలయంలో చేరడానికి తగ్గ ఏర్పాట్లు చేశాను.

“మీరు ఆలహాబాద్ మేళాకు బయలుదేరిననాడు పొద్దున, గురు దేవులు, రాతబల్లమీద భారంగా వాలిపోయారు,” అని చెప్పాడు ప్రపుల్ల.

“‘యోగానంద వెళ్ళిపోయాడు ! యోగానంద వెళ్ళిపోయాడు !’ అంటూ విలపించారాయన. తరవాత నిగూఢంగా ఇలా అన్నారు : ‘మరో పద్ధతిలో చెప్పాలి.’ ఆప్సడాయన గంటల తరబడి మౌనంగా కూర్చున్నారు.

ఉపన్యాసాలతో, తరగతులతో, ఇంటర్యూలతో, పాతన్నేహితుల్ని తిరిగి కలుసుకోవడంతో గడిచిపోయాయి ఆ రోజులు. పైకి నవ్వుతూ నిర్విరామమైన కార్యకలాపాలలో మునిగి ఉన్నా, సర్వానుభూతి సైకత తటాల మధ్య అనేక సంవత్సరాలపాటు యథేచ్ఛగా ప్రవహిస్తూ వచ్చిన నా ఆనంద నది, ఈ విషాద సంఘటన అనే వాగు కలవడం వల్ల కలుషితమయి పోయింది.

“ఆ దివ్యబుషి ఎక్కడికి వెళ్ళారు?” అంటూ నా అంతరంగ అభిలాషతోంచి నిశ్శబ్దంగా అరిచాను.

సమాధానం రాలేదు.

“గురుదేవులు, విశ్వప్రేమాస్పదుడైన పరమాత్మలో పూర్తిగా ఐక్యంకావడమే మంచిది,” అని నా మనస్సు నాకు నచ్చజెప్పింది. “అమర లోకంలో ఆయన శాశ్వతంగా విరాజిల్లుతున్నారు.”

“ఆయన్ని మరెన్నడూ పాత శ్రీరాంపూర్ భవనంలో నేను చూడలేక పోవచ్చు,” అని హృదయం విలపించింది. “ఇక మీదట, ఆయన్ని

కయ్యుకోదానికి నీ స్నేహితుల్ని తీసుకువచ్చి, 'ఇరుగో చూడండి, భారత దేశ జ్ఞానవతారులు ఆయన,' అని సగర్వంగా చెప్పలేవు.' "

మా బృందం జూన్ నెల తొలినాళ్ళలో బొంబాయినించి బయలుదేరి పాశ్చాత్యదేశాలకు వెళ్ళడానికి శ్రీ రైట్ ఏర్పాట్లుచేశాడు. మే నెలలో కలకత్తాలో వీడ్కోలు విందులూ, ప్రపంచంగాలూ జరిగిన తరవాత పదిహేను రోజులకు, మిస్ బ్లెడ్స్, శ్రీ రైట్, నేనూ ఫోర్డు కారులో బొంబాయికి బయలుదేరాం. మేము అక్కడికి చేరిన తరవాత ఓడ అధికారులు మా ప్రయాణం రద్దు చేసుకోమన్నారు ; మా ఫోర్డు కారుకు ఆ ఓడలో చోటు లేకపోవడమే దానికి కారణం ; ఆ కారు మళ్ళీ మాకు యూరప్ లో అవసరమవుతుంది.

"పరవాలేదు," అన్నాను శ్రీ రైట్ తో విషాదంగా. "నేను మళ్ళీ ఒకసారి పూరీ వెళ్ళాలనుకుంటున్నాను," అని మనస్సులో ఇలా అనుకున్నాను, "మళ్ళీ మరోసారి నా కన్నీళ్ళు, గురుదేవుల సమాధిని తడపాలి."

అధ్యాయం : 43

శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారి

పునరుత్థానం

“కృష్ణభగవానుడు!” నేను బొంబాయిలో, రీజెంట్ హోటల్లో నా గదిలో కూర్చుని ఉండగా, ఆ అవతారమూర్తి దివ్యమంగళరూపం ఒక ఉజ్జ్వల దీప్తితో నాకు దర్శనమిచ్చింది. నేను యూథో అంతస్తులో ఉన్నాను; కిడికి తెరిచి ఉంది; దాంట్లోంచి బయటికి చూస్తూ ఉండగా, వర్ణించశక్యంకాని ఆ అద్భుతదృశ్యం, వీధికి అవతలివేపు ఎత్తయిన ఒక భవనంపై కప్పమీద హఠాత్తుగా నా కంట పడింది.

చిరునవ్వు చిందిస్తూ, పరికరింపుగా తల ఆడిస్తూ, ఆ దివ్య మంగళ విగ్రహుడు నా వేపు చెయ్యి ఊపాడు. కృష్ణభగవానుడిచ్చిన సందేశాన్ని నేను సరిగా అర్థం చేసుకోలేకపోవడంవల్ల ఆయన ఆశీః సంకేతంతో అంతర్ధానమయ్యాడు. అద్భుతమయిన దివ్యానుభూతితో ఉత్తేజం పొందిన నాకు, ఏదో ఆధ్యాత్మిక సంఘటన జరగబోతున్నదన్న అభిప్రాయం కలిగింది. నా పాశ్చాత్యదేశ యాత్ర తాత్కాలికంగా వాయిదా పడింది. మళ్ళీ మరోసారి కంకత్రా, పూరీ వెళ్ళేలోగా బొంబాయిలో కొన్ని బహిరంగ సభల్లో నేను ఉపన్యాసాలివ్వడానికి కార్యక్రమాలు నిర్ణయమయాయి.

1986 జూన్ 19 తేదీ మధ్యాహ్నం మూడు గంటలకు— అంటే, శ్రీకృష్ణుడు దర్శనమిచ్చిన వారం రోజులకు— బొంబాయి హోటల్లో నేను

మంచ మీద కూర్చుని ధ్యానం చేసుకుంటూ ఉండగా, ఒకానొక దివ్య కాంతి నాకు బాహ్యస్మృతి కలిగించింది. నేను కళ్ళు విప్పి ఆశ్చర్యంగా చూస్తూ ఉండగా, నా గది ఒక విచిత్ర ప్రపంచంగా మారిపోయింది ; సూర్యకాంతి ఒక దివ్యతేజస్సుగా పరిణామం చెందింది.

ఎదురుగా, రక్తమాంసాలతో నిండిన శ్రీయశ్వర్గారి విగ్రహాన్ని చూసేసరికి ఆనంద తరంగాలు నన్ను ఉక్కిరిబిక్కిరి చేసేశాయి.

“నాయనా !” అంటూ వాత్సల్యం ఉట్టిపడేటట్టు పిలిచారు, గురుదేవులు, ఆయన ముఖంలో దివ్యదరహాసం వెలుగుతోంది !

జీవితంలో మొట్టమొదటి సారిగా నేను ఆయన పాదాలముందు మోకరిల్లనిది అప్పుడే ; ఆబగా ఆయన్ని చుట్టేసుకోవాలని చటుక్కున ముందుకు ఉరికాను. ఎంత మహత్తరమైన మధుర క్షణం ! అప్పటికి కొన్ని నెలలుగా సాలో గూడు కట్టుకుని ఉన్న విషాదం, ఇప్పుడు ఒక్కసారి వెల్లువలా వచ్చిపడుతున్న దివ్యానందంవల్ల ఇట్టే తేలిపోయినట్టు అనిపించింది.

“నా గురుదేవా, నన్ను విడిచిపెట్టి ఎందుకు వెళ్ళిపోయారు ?” ఆనందం పట్టలేక, నా మాటలు తడబడుతూ వెలువడ్డాయి. “నన్ననలు కుంభమేళాకి ఎందుకు వెళ్ళనిచ్చారు ? మిమ్మల్ని విడిచి వెళ్ళిపోయినందుకు నన్ను నేను ఎంత కసిగా తిట్టుకున్నానో తెలుసా ?”

“నేను మొట్టమొదటిసారి బాబాజీ దర్శనం చేసుకున్న యాత్రాస్థలాన్ని చూడాలని నువ్వెంతో ఉవ్విళ్ళూరుతున్నావు ; అంచేత నీ ఆశకు అడ్డు రాగూడదనుకున్నాను. అయినా నేను, నిన్ను విడిచి ఉన్నది కాస్సేపే ; ఇదుగో, మళ్ళీ ఇప్పుడు నీ దగ్గర లేనూ ?”

“అయితే గురుదేవా, ఇప్పుడిక్కడ ఉన్నవారు మీరేనా ? ఆ గురు

సింహులేనా? పూరీ ఇసక పరలో పూడ్చిపెట్టిన శరీరం మాదిరి మరో దేహం ధరించి వచ్చారా మీరు?”

“నేను వాణ్ణి నాయనా. ఇది రక్తమాంసాలున్న శరీరం. నేను దీన్ని సూక్ష్మశరీరంగా చూస్తున్నప్పటికీ, నీ దృష్టి కిది భౌతికమైనదే. విశ్వాణువుల్లోంచి నేను పూర్తిగా కొత్త శరీరాన్ని సృష్టించుకున్నాను. ఇది ముమ్మాత్తులా, నీ స్వప్నలోకంలో, పూరీలో స్వప్నభూమిలో నువ్వు పూడ్చిపెట్టిన, విశ్వస్వప్న భౌతికశరీరాన్ని పోలి ఉన్నదే. నిజం చెప్పాలంటే, నేను పునరుత్థానం చెందాను— భూమిమీద కాదుకాని, ఒక సూక్ష్మలోకంలో. అక్కడందేవాళ్ళు. భూమిమీది మానవులకన్న ఎక్కువగా, నా ఉన్నత ప్రమాణాలకు నిలబడగలవాళ్ళు. ఎప్పటికో ఒకనాటికి, నువ్వు నీ ప్రేయతములూ అక్కడికి వచ్చి నాతోబాటు ఉంటారు.”

“మృత్యుంజయులైన గురుదేవా, ఇంకా చెప్పండి.”

గురుదేవులు చటుక్కున, ముచ్చటగా ముసిముసి నవ్వు నవ్వారు. “నాయనా, నీ పట్టు రవ్వంత సడలించువా?” అంటూ అడిగారు.

“రవ్వంతే!” అప్పటిదాకా నే నాయన్ని, ఉడుంపట్టులా గట్టిగా పట్టేసుకుని ఉన్నాను. పూర్వం ఆయన శరీరానికి విలక్షణంగా ఉంటూండే కొద్దిపాటి సహజ సుగంధమే ఇప్పుడు కూడా ఆయనకు ఉందని పసి గట్టాను. ఆయన దివ్యశరీర స్పర్శవల్ల కలిగిన ఒకానొక అనందానుభూతి అనాడు ఆయనతో గడిపిన గంటలు తలుచుకున్నప్పుడల్లా, నా చేతుల్లోనూ అరిచేతుల్లోనూ జివ్రుమంటూ ఉంటుంది.

“భౌతిక కర్మను అనుభవిస్తూండే మానవులకు సహాయం చెయ్యడానికి భగవంతుడు, భూమిమీదికి ప్రపక్తలను పంపినట్లే, ఒక సూక్ష్మలోకంలో రక్షకుడిగా సేవ చెయ్యమని భగవంతుడు నన్ను ఆదేశించాడు,”

అంటూ వివరించారు శ్రీయశ్వర్గారు. “దాన్ని ‘హిరణ్యలోకం’ అంటారు. ఆ లోకంలో ప్రగతి పొందిన సాధకులు తమ సూక్ష్మలోక కర్మనుంచి విముక్తి పొందడానికి సూక్ష్మలోక పునర్జన్మలు లేకుండా చేసుకోడానికి అక్కడ నేను సాయపడుతున్నాను. హిరణ్యలోకవాసులు అధ్యాత్మికంగా ఉన్నతమైన అభివృద్ధి సాధించినవాళ్ళు; వాళ్ళంతా భూమి మీద తమ పూర్వజన్మలో, మరణసమయంలో ఒంటిమీది స్పృహతో భౌతికకాయాన్ని విడిచి వెళ్ళిపోవడానికి చీలు కలిగించే, ధ్యానోపార్జితమైన శక్తిని సాధించినవాళ్ళు. వెనకటి మానవ జీవితంలో సవికల్ప-నిర్వికల్ప సమాధి స్థితుల అనుభవం గడిస్తేనే కాని, ఎవ్వరూ హిరణ్యలోకంలోకి ప్రవేశించలేరు.¹

“హిరణ్యలోకవాసులు అంతకు పూర్వమే, సాధారణ సూక్ష్మ మండలాలగుండా సాగివచ్చి అక్కడికి చేరి ఉంటారు; భూలోక ప్రాణులు దాదాపు అందరూ, మరణించిన తరువాత ఆ సూక్ష్మ మండలాలకు చేర వలసిందే. అక్కడ, సూక్ష్మలోకాల్లోని తమ పూర్వకర్మలకు సంబంధించిన అనేక బీజాల్ని నశింపుచేసుకుని ఉంటారు. ఉచ్చస్థితిలో ఉన్న

1. సవికల్ప సమాధిలో భక్తుడు, బ్రహ్మమూ తానూ ఒకరేనన్న అనుభూతి పొందుతాడు. కాని, నిశ్చల సమాధి స్థితిలో తప్ప విశ్రాంతి త్యాగాన్ని నిలుపుకోలేడు. అఖండమైన ధ్యానం ద్వారా అతను, నిర్వికల్ప సమాధి అనే ఉన్నతస్థితిని చేరు కుంటాడు; అప్పుడతను దైవానుభూతిని కోల్పోకుండానే ప్రపంచంలో స్వేచ్ఛగా తిరుగుతూంటాడు.

నిర్వికల్ప సమాధిలో యోగి, తన భౌతిక కర్మలోని- అంటే, భూలోక సంబంధమైన కర్మలోని- చివరి లేఖాల్ని క్షయం చేసుకుంటాడు. అయినప్పటికీ అతనికి కొంత సూక్ష్మ, కారణ కర్మలు అనుభవించవలసి ఉంటుంది; అంటే, ఉన్నత స్పృహ మండలాల్లోని సూక్ష్మలోకంలోనూ కారణలోకంలోనూ దేహధారణ నిర్వహించి ఉంటుంది.

భక్తులు తప్ప, తక్కిన వాళ్ళలో ఎవరూ, సూక్ష్మమండలాల్లో అటువంటి ముక్తిదాయక కృషి ఫలప్రదంగా చెయ్యలేరు.¹ అప్పుడు, సూక్ష్మకర్మ లేకాలన్నిటినుంచీ తమ ఆత్మల్ని పూర్తిగా విముక్తం చేసుకోవడానికి సాధకులు, హిరణ్యలోకంలో కొత్త సూక్ష్మశరీరాలతో తిరిగి పుట్టడానికి విశ్వనియమంచేత ఆకృష్టలవుతారు. నేనున్నది, సూక్ష్మలోక సూర్యుడనీ స్వర్గమనీ చెప్పే ఈ హిరణ్యలోకంలోనే. అక్కడివాళ్ళకి సహాయం చెయ్యడానికి అంతకన్న ఉన్నతమైన కారణలోకంలోంచి వచ్చి, దాదాపు పూర్ణ సిద్ధి పొందినవాళ్ళు కూడా హిరణ్యలోకంలో ఉన్నారు.”

నా మనస్సు, మా గురుదేవుల మనస్సుతో పరిపూర్ణమైన అనుసంధానంలో ఉంది ; మాటలతో మనస్సుకు హత్తించే చిత్రాల్ని ఆయన, కొంతవరకు వాక్కుద్వారాను, కొంతవరకు భావాల బదలాయింపుద్వారాను నాకు తెలియజేస్తున్నారు. ఆ విధంగా నేను ఆయన భావచిత్రాల్ని గబగబా ఆకళింపుకుంటున్నాను.

గురుదేవులు ఇంకా ఇలా చెప్పారు : భగవంతుడు మానవుడి ఆత్మను వరసగా మూడు శరీరకోశాల్లో పొందుపరిచి ఉంచాడన్న సంగతి సువ్యవస్థిత గ్రంథాల్లో చదివావు— భావం, లేదా కారణ శరీరం ; మానవుడి చూనసీక, భావోద్రేక ప్రకృతికి స్థానమైన సూక్ష్మశరీరం ; స్థూలమైన భౌతిక శరీరం. భూమిమీద మనిషికి భౌతిక జ్ఞానేంద్రియాలు వీర్చుడి ఉంటాయి. సూక్ష్మలోక వ్యక్తి, తన చేతనతోనూ అనుభూతులతోనూ ప్రాణకణిక (లైవ్ ట్రాన్)²లతో తయారైన శరీరంతోనూ పని

1. ఎంచేతంటే చాలామంది, సూక్ష్మలోకాల్లో ఉన్న అందాన్ని చూసి అనందిస్తూ, కష్టపడి ఆధ్యాత్మిక కృషి చెయ్యల్సిన అవసరం ఉందన్న సంగతే గమనించరు.

2. శ్రీయశ్వేత్కర్ గారు 'ప్రాణ' శబ్దం వాడారు ; నేను దాన్ని లైవ్ ట్రాన్స్

స్తాడు. కారణ శరీరం ధరించినవాడు, భావాల ఆనందమయలోకాల్లో
 ఉండిపోతాడు. కారణలోకంలోకి ప్రవేశించడానికో, పునఃప్రవేశానికో
 కారూపుతున్న సూక్ష్మలోక భక్తులతోనే నా పని.

“పూజ్య గురుదేవా, సూక్ష్మవిశ్వాన్ని గురించి ఇంకా చెప్పండి.”
 శ్రీయశ్వత్థగారు కోరినమీదట, నేను ఒక్కరవ్వ పట్టు సడలించినప్పు
 డీకీ, నా చేతులు మాత్రం ఇంకా ఆయన్ని చుట్టుకొనే ఉన్నాయి. నా
 దగ్గరికి రావడానికి యముణ్ణి చూసే ఎగతాళిగా నవ్వి నా గురుదేవులు
 నిధులన్నిటినీ మించిన పెన్నిధి!

“సూక్ష్మశరీరులతో నిండిన సూక్ష్మలోకాలు చాలా ఉన్నాయి,”
 అంటూ ప్రారంభించారు గురుదేవులు. “అక్కడ ఉండేవాళ్ళు ఒక గ్రహం
 నుంచి మరో గ్రహానికి ప్రయాణం చెయ్యడానికి విద్యుత్తుకన్న, లేదా
 రేడియో ధార్మిక శక్తులకన్న వేగంగా సాగే సూక్ష్మవాహనాల్ని, లేదా
 కాంతిపుంజాల్ని వాడతారు.

“వెలుగు, వన్నెల సూక్ష్మ స్పందనలతో రూపొందిన సూక్ష్మ
 విశ్వం, భౌతిక విశ్వానికి కొన్ని వందలరెట్లు పెద్దది. భౌతిక సృష్టి
 యావత్తు, సూక్ష్మ మండలమనే ప్రకాశవంతమైన పెద్ద గాలిబుడగ
 కింద మనరూపమయిన ఒక చిన్న బుట్టలా వేలాడుతూ ఉంటుంది.

అని [ఇంగ్లీషులోకి] అనువదించాను. హిందూ పవిత్ర గ్రంథాల్లో ‘అణువు’,
 ‘పరమాణువు’ అనే సూక్ష్మతర ఋణవిద్యుత్ కణ (ఎలక్ట్రానిక్) శక్తులనేకాక,
 ప్రాణాన్ని, అంటే, “సృష్టించే ప్రాణకణికా శక్తి”ని (క్రియేటివ్ లైఫ్ ఫ్రానిక్
 ఫోర్స్) కూడా ప్రస్తావించడం జరిగింది. అణువులూ ఋణవిద్యుత్ కణాలూ
 ఆదేశక శక్తులు; ప్రాణం స్వభావతః, చేతనశక్తి. ఉదాహరణకు, కుక్క
 శోణితాల్లో ఉండే ప్రాణకణికలు, కర్మానురూపంగా పిందం పెరుగుదలను
 నియంత్రిస్తాయి.

శోదసిలో భౌతికమైన అనేక సూర్యగ్రహాలూ నక్షత్రాలూ సంవరించే టట్టుగానే లెక్కలేనన్ని సూక్ష్మ సౌర, నక్షత్ర మండలాలు కూడా ఉంటాయి. సూక్ష్మలోక సూర్యచంద్రులు ఈ సూర్యచంద్రులకన్న అందంగా ఉంటారు. సూక్ష్మలోక తేజోమండలాలు తేజస్వంతమైన మేరు ప్రభామండలాన్ని (అరోరా బోరియాలిస్) పోలి ఉంటాయి. ఈ సూక్ష్మ లోక సౌరమేరుప్రభ, మందకిరణ చంద్రమేరుప్రభ కన్న మిరుమిట్లు గొలుపుతూ ఉంటుంది. సూక్ష్మలోకంలో రాత్రి పగలూ, భూమిమీది వాదీకంటే దీర్ఘమైనవి.

“సూక్ష్మవిశ్వం అత్యంత ఆకర్షణీయమైనదీ పరిశుభ్రమైనదీ పరిశుద్ధమైనదీ సువ్యవస్థితమైనదీ. నిర్ణీతగ్రహాలూ చవిటి పరలూ అక్కడ లేనేలేవు. భూలోకానికి కళంకప్రాయమైన సూక్ష్మజీవులు (బాక్టీరియా), పురుగులు, పాములు వంటివి అక్కడ ఉండవు. శీతోష్ణస్థితులూ ఋతువులూ భూలోకంలో మాదిరిగా ఉండవు; సూక్ష్మమండలంలో నిత్య వసంత ఋతువుతో సమశీతోష్ణస్థితి నిలిచి ఉంటుంది. అప్పుడప్పుడు, వెలుగులీనే తెలిమంచూ, వన్నెవన్నెల వెలుగుల వానలూ కురుస్తూ ఉంటాయి. సూక్ష్మలోకాలంతటా మాణిక్య సరోవరాలూ, మిలమిల మెరిసే సముద్రాలూ, ఇంద్రచాప నదులూ సమృద్ధిగా ఉంటాయి.

“మామూలు సూక్ష్మవిశ్వంలో— అంటే, హిరణ్యలోకమనే సూక్ష్మతర సూక్ష్మ స్వర్గంలో అని కాదు— భూమినుంచి దాదాపు ఇటీవల వచ్చిన, కొన్నికొద్ది సూక్ష్మ జీవాత్మలు ఉంటాయి. అంతే కాకుండా, దేవతాశక్తులూ, మత్స్యకన్యలూ, చేపలూ, జంతువులూ, పిశాచాలూ, భూతాలూ, దైవాంశ సంభూతులూ, అదృశ్య శక్తులూ కూడా అసంఖ్యాకంగా ఉంటాయి. ఇవన్నీ కర్మల గుణగుణాల్ని బట్టి వేరువేరు సూక్ష్మ గ్రహాల్లో నివసిస్తాయి. మంచితోలకూ చెడ్డతలకూ గోళాకార భవ

నాల్ని, లేదా స్పందనశీల ప్రాంతాల్ని సమకూర్చడం జరిగింది. మంచివి స్వేచ్ఛగా ప్రయాణం చేస్తాయి ; కాని దుష్టశక్తులు పరిమిత మండలాలకు లోబడి ఉంటాయి. మనుషులు భూమిమీదా, పురుగులు మట్టిలోనూ, చేపలు నీళ్ళలోనూ, పక్షులు గాలిలోనూ ఉండేటట్టే, వివిధ శ్రేణుల సూక్ష్మలోక జీవులకు సమచితమైన స్పందనశీల నివాసాలు సమకూరి ఉంటాయి.

“వివిధ సూక్ష్మలోకాలనుంచి వెలివేసిన, పతిత దేవదూతలమధ్య ప్రాణకణికాస్త్రాలు (లైఫ్ ఫోటానిక్ బాంబులు), లేదా మానసిక మాంత్రిక శక్తుల¹ స్పందనశీల కిరణాలతో ఘర్షణ, యుద్ధం జరుగుతుంటాయి. ఈ ఐహస్కులు తమ దుష్కర్మను అనుభవిస్తూ నిమ్నతర సూక్ష్మ విశ్వంలోని అంధకారావృన్న ప్రాంతాల్లో నివసిస్తుంటారు.

“అంధకారమయమైన సూక్ష్మ కారాగారానికి పైనుండే వికాల మండలాలన్నీ ప్రకాశమానంగా అందంగా ఉంటాయి. సూక్ష్మవిశ్వం భూమికన్న ఎక్కువ సహజంగా, దైవసంకల్పంతోనూ పరిపూర్ణతా పరికల్పనతోనూ అనుసంధానం చెంది ఉంటుంది. సూక్ష్మలోక వస్తువు ప్రతిదీ ప్రధానంగా దైవసంకల్పంవల్లా పాక్షికంగా సూక్ష్మలోక జీవుల అహ్వన సంకల్పంవల్లా ఆవిర్భవిస్తుంది. దేవుడు సృష్టించినదాన్ని దేన్నయినా మార్చేయడానికి కాని, దాని అందాన్ని రూపాన్ని అతిశయింప జేయడానికి కాని వాళ్ళకి శక్తి ఉంటుంది. సూక్ష్మవిశ్వాన్ని తమ ఇచ్ఛాను సారంగా మార్చేసే స్వాతంత్ర్యమూ, లేదా మెరుగుపరిచే స్వాతంత్ర్యమూ

1. ‘మంత్ర’ శబ్దానికి ఏకాగ్రత అనే మానసికమైన ఫిరంగిలోంచి విడుదల అయిన దీక్షాక్షరమని అర్థం. ‘మాంత్రిక’ శబ్దం, దీనికి విశేషణరూపం. దేవాసురులకు మధ్య జరిగిన మాంత్రిక యుద్ధాల్ని పురాణాల్లో వివరించారు. ఒక అసురుడు [వృత్రాసురుడు] ఒకసారి, శక్తిమంతమైన ఒక మంత్రంతో ఒక దేవతను [ఇంద్రుణ్ణి] చంపదలుచుకున్నాడు. కాని, ఉచ్చారణలో అపస్వరం దావదంవల్ల అతని మానసికాత్మం బెడిసికొట్టి, ఆ రాక్షసుణ్ణి చంపేసింది.

హక్కు భగవంతుడు తన సూక్ష్మలోక సంతానానికి ఇచ్చాడు. భూమి మీద ఒక ఘనపదార్థాన్ని ద్రవరూపంలోకి కాని, ఇతర రూపంలోకి కాని మార్చాలంటే సహజ ప్రక్రియద్వారా, లేదా రసాయన ప్రక్రియలద్వారా మార్చాలి. కాని సూక్ష్మలోకపు ఘనపదార్థాల్ని కేవలం, అక్కడ నివసించేవాళ్ళ సంకల్పమాత్రంచేత, తక్షణమే సూక్ష్మద్రవాలగానూ వాయువులుగానూ లేదా అణుశక్తి గానూ మార్చడం జరుగుతున్నది.

“సముద్రంలోనూ నేలమీదా గాలిలోనూ జరిగే యుద్ధాలతో, హత్యలతో ఈ భూమి కళంకితమైపోయింది,” అంటూ ఇంకా చెప్పసాగారు గురుదేవులు. “కాని, సూక్ష్మలోక రాజ్యాలకు సుఖప్రదమైన సామరస్యమూ సమానత్వమూ తెలుసు. సూక్ష్మలోక జీవులు తమ రూపాల్ని సంకల్పానుసారంగా సాక్షాత్కరింపజేయడం, అదృశ్యంచేయడం చేస్తూంటారు. పువ్వులుకాని, చేపలుకాని, జంతువులుకాని తాత్కాలికంగా, సూక్ష్మలోక మానవులుగా రూపాంతరణం చెందగలవు. సూక్ష్మలోక జీవులన్నీ స్వేచ్ఛగా ఏ రూపమయినా తాల్చి, ఒకదాంతో ఒకటి సులువుగా భావసంపర్కం పెట్టుకోగలవు. స్థిరంగా, కచ్చితంగా ఉండే ప్రకృతి నియమం ఏదీ వాటిని నిర్బంధించదు. మాటవరసకు, ఏ సూక్ష్మలోక వృక్షాన్నయినా సూక్ష్మలోకపు మామిడిపండుకాని, పువ్వుకాని— నిజం చెప్పాలంటే, మరే వస్తువునయినా కాని— సృష్టించి ఇమ్మని అడిగి తీసుకోవచ్చు. కొన్నికొన్ని కర్మసంబంధమైన ప్రతిబంధకాలు ఉన్నప్పటికీ, వివిధ రూపాల్ని కోరడం విషయంలో, సూక్ష్మలోకంలో విభేదాలు లేవు. ప్రతిదీ దేవుడి సృజనాత్మక కాంతితో స్పందిస్తూ ఉంటుంది.

“అక్కడివాళ్ళెవరూ తల్లికడుపున పుట్టినవాళ్ళు కారు. సూక్ష్మలోక వ్యక్తులు, విశ్వానుసంధానంచెంది ఉన్న తమ సంకల్పం ఇచ్చే ఆదేశాలతో విశిష్టకల్పనాయుక్తమైన సూక్ష్మరూపాలయగం సంతానాన్ని

సృష్టించవచ్చు. అంతకుముందే భౌతికకాయాన్ని విడిచిన వ్యక్తి, అనుభవమైన మానసిక, ఆధ్యాత్మిక ప్రవృత్తులచేత ఆకృష్టడై, ఒక సూక్ష్మలోక కుటుంబం ఆహ్వానాన్ని అందుకొని, ఆ కుటుంబంలోకి వస్తాడు.

“సూక్ష్మశరీరం చలికికాని వేడికికాని ఇతర ప్రకృతి పరిస్థితులకు కాని లోబడదు. సూక్ష్మశరీరంలో సూక్ష్మమస్తిష్కం ఒకటి ఉంటుంది; దాల్లో, సర్వజ్ఞత్వం గల ‘వెయ్యి చేతుల వెలుగుల తామరపువ్వు’ కొంత మట్టుకు చురుకుగా పనిచేస్తూ ఉంటుంది; అలాగే, ‘సుషుమ్న’లో, అంటే సూక్ష్మ మస్తిష్క-మేరు దండాక్షంలో, జాగ్రత్ కేంద్రాలు ఆరు ఉంటాయి. గుండె, వెలుగునూ విశ్వశక్తిని మెదడునుంచి. తీసుకొని సూక్ష్మనాడులకూ శరీరకణాలకూ పంపిణీ చేస్తుంది. సూక్ష్మలోక జీవులు ప్రాణకణికాశక్తి వల్లా పవిత్ర మంత్ర స్పందనలవల్లా తమ రూపాల్లో మారులు చేసుకొంటూ ఉంటారు.

“దాలా సందర్భాల్లో, సూక్ష్మశరీరం, ముందటి భౌతికరూపానికే అచ్చంగా ప్రతిరూపంలా ఉంటుంది. సూక్ష్మలోక వ్యక్తి ముఖము అకారమూ అంతకు ముందు భూమిమీద చేసిన మజిలీలో, అతని పడుక ప్రాయంలో ఎలా ఉండేవో అలా ఉంటాయి. కాని అప్పుడప్పుడు, బోధివాడు ముసలిరూపే నిలుపుకోవాలని తలుస్తాడు.” యువతాస ఉద్భవదే గురుదేవులు, సవిలాసంగా ముసిముసి నవ్వులు నవ్వారు.

“సూక్ష్మమండలాలు, పంచేంద్రియ జ్ఞానంతో గ్రహించదలసిన అంతరాళిక త్రిమితీయ ప్రపంచం మాదిరిగా కాకుండా, అన్నీ కలిపి ఉన్న సహజావబోధమనే ఆరో జ్ఞానేంద్రియానికి గోచరమవుతాయి అంటూ ఇంకా ఇలా చెప్పారు శ్రీయశ్వర్ గారు. “సూక్ష్మలోక వ్యక్తుల కేవలం, సహజావబోధానుభూతివల్ల చూస్తారు, వింటారు, వాసన చూస్తారు చూస్తారు, తాకుతారు. వాళ్ళకి మూడు కళ్ళు ఉంటాయి, వాటి

రెండు కొంతంటుకు మూసుకొని ఉంటాయి. మూడోది, ముఖ్యమైన సూక్ష్మనేత్రం; ఇది నుదుటిమీద నిలువుగా; తెరుచుకొని ఉంటుంది. సూక్ష్మలోక మానవులకు కళ్ళు, చెవులు, ముక్కు, నాలిక, చర్మం అన్న బాహ్య జ్ఞానేంద్రియాలు అన్నీ ఉంటాయి; కాని వాళ్ళు, శరీరంలో ఏ భాగంతోనయినా సంవేదనలు పొందడానికి సహజావబోధమనే జ్ఞానేంద్రియాన్ని ఉపయోగించుకుంటారు. మాటవరసకి, వాళ్ళు చెవితోకాని, ముక్కుతోకాని, చర్మంతోకాని చూడగలరు. కళ్ళతోటికాని, నాలికతోటికాని వినగలరు; చెవులతోకాని, చర్మం మొదలై నవాటితోకాని రుచి చూడగలరు.¹

“మానవుడి భౌతిక శరీరం లెక్కలేనన్ని అపాయాలకు గురయ్యే విధంగా ఉంటుంది; అది ఇద్దే గాయపడుతుంది; లేదా అంగనైకల్యం పొందుతుంది. కాని ఆకాశతత్త్వ సంబంధమైన సూక్ష్మశరీరం అప్పుడప్పుడు కోసుకుపోవచ్చు, లేదా గాయపడవచ్చు; కాని అది ఇచ్చాక క్తి వల్ల వెంటనే నయమయిపోతుంది.”

“గురుదేవా, సూక్ష్మలోక వ్యక్తులు అందరూ అందంగా ఉంటారాండీ?”

“సూక్ష్మలోకంలో, అందమనేది ఆత్మపరమీయిన గుణమేకాని బాహ్యరూపం కాదు,” అని జవాబిచ్చారు శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు. “అంచేత, సూక్ష్మలోకవాసులు ముఖంక్షణాలకు ప్రాముఖ్యమివ్వరు. అయితే, సంకల్పమాత్రంచేత, నవీన సుందర సూక్ష్మశరీరాల్ని సృష్టించుకుని ధరించే హక్కు వాళ్ళకి ఉంది. భూమిమీది చునుపులు పండుగపట్నాల్లో

1. అటువంటి శక్తులకు ఉదాహరణలు, హెలెన్ తెలర్ లా అరుదుగా కనిపించే వ్యక్తుల విషయంలో మాదిరిగా, భూమిమీద కూడా లేకపోలేదు.

కౌత్తదుస్తులు ధరించినట్లే, సూక్ష్మలోకవాసులు కొన్ని సందర్భాల్లో, ప్రత్యేకంగా కల్పించిన రూపాలు ధరిస్తారు.

“హిరణ్యలోకం వంటి సూక్ష్మగ్రహాల్లో, అక్షడివాడు ఎవరయినా అధ్యాత్మిక ప్రగతిద్వారా విముక్తుడయి, తత్ఫలితంగా కారణ లోకానికి వెళ్ళడానికి సిద్ధంగా ఉన్నప్పుడు ఆనందోత్సవాలు జరుగుతాయి. అటు వంటి సందర్భాల్లో, అగోచరుడైన పరమేశ్వరుడూ ఆయనలో లీనమైన సాధువులూ, ఆ ఉత్సవాల్లో పాల్గొడానికి దివ్యసుందరమైన సూక్ష్మదేహంతో సాక్షాత్కరిస్తారు. ప్రభువు తన ప్రിയపుత్రుణ్ణి సంతోషపెట్టడానికి అతడు కోరిన రూపం ధరిస్తాడు. భక్తుడు దేవుణ్ణి భక్తితో కొలిచినట్లయితే ఆయన్ని జగన్మాతరూపంలో దర్శిస్తాడు. ఏసుక్రీస్తుకు దేవుణ్ణిగురించి చేసే భావనల్నిబట్టికీ పితృభావనే ఎక్కువ ఆకర్షణగా ఉండేది. సృష్టి కర్త తాను సృష్టించిన ప్రాణుల్లో ప్రతి ఒక్కదానికీ ఇచ్చిన వ్యక్తిత్వం, ఆయన సర్వతోముఖమైన ప్రజ్ఞ వెల్లడి కావాలని, ఊహించడానికి వీలుగానూ ఊహించడానికి వీలులేని విధంగానూ కోరికలు కోరుతుంది!” మా గురుదేవులూ నేనూ హాయిగా కలిసి నవ్వుకున్నాం.

“ఇతర జన్మల్లోని స్నేహితులు, సూక్ష్మలోకంలో ఒకరినొకరు సులువుగా గుర్తుపడతారు,” అంటూ శ్రీయశ్వేత్కర్గారు, మధురమైన వేణునాదం వంటి స్వరంతో చెబుతూ వచ్చారు. “స్నేహానికి అమరత్వం ఉన్నందుకు ఆనందిస్తూ వాళ్ళు, పార్థివ జన్మలో బ్రాహ్మిమయమైన వియోగాలు జరిగే విషాద సమయంలో తరచు శంకిస్తూ వచ్చిన, ప్రేమ అవినశ్వరతను ఇప్పుడు అనుభూతం కావించుకుంటారు.

“సూక్ష్మలోక వ్యక్తులు సహజావబోధంవల్ల, తెర వీల్చుకొని మానవ కార్యకలాపాల్ని గమనిస్తూ ఉంటారు; కాని మానవుడు మాత్రం, అతని ఆరోజ్ఞానోద్రియం కొంతమట్టుకు వికాసంచెంది ఉండకపోతే

సూక్ష్మమండలాల్ని దర్శించలేదు. భూమిమీద ఉండేవాళ్ళు అనేక మేలమంది క్షణికంగా, ఒక సూక్ష్మలోకజీవినో, ఒక సూక్ష్మలోకాన్నో దర్శించినవాళ్ళే.¹

“హిరణ్యలోకంలో ఉండే, ప్రగతి సాధించిన జీవులు సాధారణంగా సూక్ష్మలోకపు దీర్ఘమైన రాత్రులలో నిద్రికల్ప ఆనంద సమాధిలో జాగ్రతులై ఉంటారు. విశ్వపరిచాలనానికి సంబంధించిన క్లిష్ట సమస్యల్ని పరిష్కరించడానికి భూలోకయానానికి ఉద్యుక్తులైనవారి ఆత్మల విమోచనకూ సహాయపడుతూ ఉంటారు. హిరణ్యలోక జీవులు నిద్రపోయేటప్పుడు, అప్పుడప్పుడు, కలలవంటి సూక్ష్మ అంతర్దర్శనానుభవాలు పొందుతూ ఉంటారు.

“అయినప్పటికీ, సూక్ష్మవిశ్వంలోని అన్ని ప్రాంతాల్లో ఉండే వాళ్ళూ మనోవేదనలకు గురిఅవుతూ ఉండేవాళ్ళే. హిరణ్యలోకంవంటి గ్రహాలమీద ఉండే మహాభక్తుల సునిశిత మనస్సులు, సత్యవర్తనలో కాని సత్యదర్శనంలో కాని ఏదయినా పొరపాటు జరిగినట్లయితే తీవ్రమైన మనోవేదన పొందుతాయి. ఈ ప్రగతజీవులు తమ ప్రతి చర్యనూ ఆలోచననూ, ఆధ్యాత్మిక నియమ పరేపూర్ణత్వంతో అనుసంధానం కావించుకోవడానికి ప్రయత్నిస్తారు.

“సూక్ష్మలోకవాసులందరి మధ్య భావసంపర్కం పూర్తిగా, మానసిక ప్రసార (చైతిపతీ) సూక్ష్మ దూరదర్శనాల (ఆస్త్రిల్ చైతివిజ్ఞన్)

1. భూమిమీద నిర్మలమైన మనస్సుగల పిల్లలు అప్పుడప్పుడు, దేవతల సుందర సూక్ష్మ శరీరాల్ని చూడగలుగుతారు.

పవిత్ర గ్రంథాలు నిషేధించిన మందుల ద్వారాను, మత్తుపానీయాల ద్వారాను ఎవరయినా, సూక్ష్మనరకాల్లోని జాగుప్పొకరమైన దూపాలు కనిపించే

ద్వారా జరుగుతుంది. మామూలుగా భూమిమీద ఉన్నట్టు, పలికిన మాటకూ రాసిన మాటకూ మధ్య ఉండే గందరగోళం, అపార్థద్యోతకత సూక్ష్మమండల వాసుల్లో లేవు.

“వెలుతురు కల్పించిన బొమ్మలవరస ద్వారా, సినిమా తెరమీద మనుషులు నిజంగా ఉపిరి తీసుకోకుండానే కదలడం, కార్యకలాపాలు సాగించడం చేస్తున్నట్టుగానే, కాంతే తమకు మూలమై తమను చైతన్యవంతుల్ని చెయ్యడానికి ఆక్సిజన్ ఏదీ అవసరంలేని సూక్ష్మలోక సమన్విత శీవులు నడుస్తారు, పనిచేస్తారు. మానవుడు ప్రధానంగా ఘన, ద్రవ, వాయు పదార్థాలమీదా గాలిలో ఉన్న ప్రాణశక్తిమీదా ఆధారపడి ఉన్నవాడు ; కాని సూక్ష్మలోకవాసులు ప్రధానంగా విశ్వకాంతి మీదే ఆధారపడి బతుకుతారు.”

“గురువుదేవా, సూక్ష్మలోక వ్యక్తులు ఏమయినా తింటారాండి?” నేను ఆయన వివరణను మనస్సు, హృదయం, ఆత్మ అనే నా శక్తులన్నిటి గ్రాహకగుణంతోనూ ఆస్వాదిస్తున్నాను. అధిచేతనానుభూతులు శాశ్వతత్వంగలవి ; ఇవి వాస్తవమైనవి, మార్పులేనివి ; కాని క్షణికమైన ఇంద్రియానుభూతులు తాత్కాలికంగానూ సాపేక్షికంగానూ మూలమే నిజమైనవి ; వాటి విషయంలో మానవుడికుండే జ్ఞాపకాలు త్వరగానే కరిగిపోతాయి. మా గురుదేవుల మాటలు నా మనఃఫలకం మీద ఎంతగాఢంగా ముద్రవేసుకున్నాయంటే, ఏ సమయంలో నయినా సరే, నా మనస్సును అధిచేతన స్థితిలోకి మార్చుకుని ఆ దివ్యానుభూతిని స్పష్టంగా తిరిగి పొందగలను.

“సూక్ష్మలోక భూముల్లో వెలుగు రేకల్లాటి కూరగాయలు సమర్థిగా ఉంటాయి,” అని జవాబిచ్చారాయన. సూక్ష్మలోకవాసులు పశుకూరగాయలూ తింటారు ; సూక్ష్మలోకంలోని శోభాయమానమై

వెలుతురు నీటి బుగ్గలనుంచి ఎగిసిపడి ప్రవహించే అప్పుతాన్ని పానం చేస్తారు. భూమిమీద సాధారణంగా, మానవుల అదృశ్యబింబాల్ని ఆకాశ తత్త్వం (ఈథర్) లోంచి రప్పించి డెలివిజన్ సాధనం ద్వారా కళ్ళకు కట్టించినట్టే, దేవుడు సృష్టించిన ఆకాశతత్త్వంలో తేలే మారగాయలు, మొక్కలు, పండ్ల అగోచర సూక్ష్మ ప్రతిరూపాల్ని సూక్ష్మలోకంలో, అక్కడుండేవాళ్ళ ఆదేశాలవల్ల రూపొందించవచ్చు. అదే విధంగా, సూర్య లోక జీవుల ఉద్దామ కల్పనల్ని అనుసరించి వికారవనాల్ని సాక్షాత్కరింప జేయనూ వచ్చు; తిరిగి వాటిని ఆకాశతత్త్వసహజంగా అదృశ్యం కావించనూ వచ్చు.

“హిరణ్యలోకంవంటి స్వర్లోక మండలాల్లో ఉండేవాళ్ళు తిండి తినవలసిన అవసరం లేకుండా దాదాపు స్వేచ్ఛ పొందినప్పటికీ కూడా, కారణలోకంలో దాదాపు పరిపూర్ణతాసిద్ధి పొందిన జీవుల అనియత అస్తిత్వం, ఆంతకన్న ఉన్నతస్థితిలో ఉంటుంది; వాళ్ళ ఏకైక ఆహారం ఆనందామృతమే.

“సూక్ష్మలోకవ్యక్తి, భూలోకంలో వివిధ జన్మల్లో పొందిన తండ్రుల్ని తల్లుల్ని భార్యల్ని భర్తల్ని పిల్లల్ని స్నేహితుల్ని అనేక మందిని చూస్తాడు. వాళ్ళు సూక్ష్మవిశ్వంలోని వివిధ భాగాల్లో అప్పుడప్పుడు అవుపిస్తూ ఉంటారు.¹ అంచేత, ఎవరిమీద ప్రత్యేకాభిమానం చూపించాలో తెలుసుకోలేకపోతున్నాడు; ఈ విధంగా అతడు, జీవు

1. మానవుడు అందరినీ సమానంగా ఎందుకు ప్రేమించాలని ఒకసారి బుద్ధుణ్ణి ఒకరు అడిగారు. “ఎందుకంటే, ప్రతిమనిషికీ, అసంఖ్యాకమైన వివిధ జన్మల్లో ఇతరుడు ప్రతి ఒక్కడూ (ఎప్పుడో ఒకప్పుడు, ఏదో ఒక రూపంలో - జంతురూపంలోకాని, మానవరూపంలోకాని) ప్రియమైనవాడు అయి ఉంటాడు. కనక,” అని ఆ దేశికోత్తముడు జవాబిచ్చారు.

లన్నిటిని భగవంతుడి సంతానంగానూ ఆయన వైయక్తికీకృత అభివ్యక్తులుగానూ గ్రహించి, వాళ్ళందరిమీదా దివ్యమైన, సమానమైన ప్రేమ చూపెస్తాడు.

“తనకు ప్రేమమైనవాళ్ళ బాహ్యరూపాలు మారిపోయినప్పటికీ (దాదాపు వెనకటి జన్మలో వాళ్ళ కొత్తగుణాల వికాసానికి అనుగుణంగా) సూక్ష్మలోకవాసి, ఇతర జీవనస్థరాల్లో ఒకప్పుడు తనకు ప్రేమంగా ఉన్నవాళ్ళనందరినీ గుర్తుపట్టడానికి తన అమోఘ సహజావదోదాన్ని ఉపయోగించి, వాళ్ళని తమ కొత్త సూక్ష్మలోక నివాసాలకు ఆహ్వానిస్తాడు. సృష్టిలో ప్రతి అణువూ నశింపజేయరాని వ్యక్తిత్వం¹ ఏర్పడి ఉన్నది కనక, సూక్ష్మలోక మిత్రుడు ఏ దుస్తులు ధరించినప్పటికీ ఇతరులు అతన్ని గుర్తుపట్టేస్తారు; భూమిమీద నటడు ఏ మారువేషంలో ఉన్నప్పటికీ నిశిత పరిశీలనవల్ల అతన్ని గుర్తుపట్టగలిగేటట్టే.

“సూక్ష్మమండలాల్లో మామూలు ఆయుఃప్రమాణం, భూమిమీద ఉన్నదానికన్న చాలా ఎక్కువ. ఏ వ్యక్తి అయినా ఒక సూక్ష్మగ్రహంలో కొంతకాలం ఉంటాడు; ఆ కాలపరిమితి అతన్ని, నియమానుసారంగా నిశ్చితమైన ఒక కాలంలో తిరిగి భూమండలానికి ఆకర్షించే భౌతిక కర్మ భారాన్నిబట్టి నిర్ణయమవుతుంది. కొందరు జీవులు భౌతికంగా మరణించిన తరువాత వెంటనే భూమిమీదికి తిరిగి వచ్చేస్తారు. మామూలుగా దానికి కారణం, అలా తిరిగిరావాలని వాళ్ళకి బలమైన కోరిక ఉండడమే. చాలా మట్టుకు అభివృద్ధి సాధించిన వ్యక్తుల సూక్ష్మశరీర జీవితం సగటు ఆయుఃప్రమాణం, ఐదువందల ఏళ్ళనుంచి వెయ్యేళ్ళవరకు ఉంటుంది. (భూలోక

1. అణువు మొదలు మానవుడివరకు జీవరాకుల సృష్టికంతకూ కావలసిన ఘనిమిది మూలకతత్వాలు: మన్ను, సిక్కు, నిప్పు, గాలి, ఆకాశం, చలనం, మనస్సు, వ్యక్తిత్వం (భగవద్గీత : 7 : 4).

ఆయుఃప్రమాణంతో పోల్చి చూస్తే). సెక్వోయియా వృక్షాలు ఇతర వృక్షాలకన్న కొన్ని వేల ఏళ్ళు బతికేటట్లుగాను, చాలామంది ఆరవై ఏళ్ళు నిండకముందే చనిపోతున్నప్పటికీ కొందరు యోగులు అనేకవందల ఏళ్ళు బతుకుతున్నట్లుగాను అసాధారణ వ్యక్తులు, సూక్ష్మమండలంలో సుమారు రెండువేల ఏళ్ళు బతుకుతాగు.

“సూక్ష్మలోక జీవి జ్యోతిర్మయదేహాన్ని విడిచేసే సమయంలో యముడితో కష్టపడి పెనుగులాడక్కర్లేదు.

“అయినా ఈ జీవులు సూక్ష్మతరమైన కారణ శరీరంకోసం సూక్ష్మ రూపాన్ని విడవాలన్న ఆలోచన వచ్చేసరికి కొద్దిగా గాభరా పడతారు. సూక్ష్మలోకంలో, కోరుకోని చాపూ జబ్బు ముసలితనమూ ఉండవు. ఈ భయాలు మూడూ భూలోకానికి పట్టిన కాపాలే; ఇక్కడ మనిషి, బతకడానికి గాలి అన్నమూ నిద్రా అవసరమైన దుర్బల భౌతికకాయమే తానని దాంతో పూర్తిగా మయైకమయిపోవడానికి తనచేతనను అనుమతిస్తాడు.

“భౌతమరణంలో ఊపిరి పోతుంది; మాంస సంబంధమైన కణాలు విఘటనం చెందుతాయి. కాని, సూక్ష్మ శరీరమరణంలో ప్రాణ కణికలు చెల్లాచెదరయి పోతాయి; అవి సూక్ష్మలోకజీవుల శరీరానికి ప్రాణసంఘటన కావించిన విశ్వశక్తి తాలూకు ప్రత్యక్షీకృత ఘటకాంశాలు. భౌతిక మరణసమయంలో మనిషికి ఒంటిమీద స్పృహపోతుంది. సూక్ష్మ లోకంలో ఉన్న తన సూక్ష్మశరీరం స్పృహకు వస్తుంది. నిర్ణీత సమయంలో సూక్ష్మలోక మరణాన్ని అనుభవించి తద్వారా మనిషి, సూక్ష్మ లోక జననమరణాల స్పృహనుంచి భౌతిక జననమరణాల స్పృహకు సాగుతాడు. సూక్ష్మ, స్థూల శరీరకోశాల ఆవర్తన చక్రాలు జ్ఞానం ర్హింపని జీవులందరికీ అనివార్యమైన భవిష్యత్తులు. పవిత్ర గ్రంథాల్లో ఆసనరకాల కిచ్చిన నిర్వచనాలు ఒక్కొక్కప్పుడు, ఆనందమయ సూక్ష్మ

లోకాల్లోనూ నిరాశాజనకమైన భౌతిక లోకాల్లోనూ కలిగిన అనేక అనుభవాలు తాలూకు అవచేతనకన్న గాఢమైన జ్ఞాపకాల్ని మనిషిలో రేకెత్తిస్తాయి."

"గురుదేవా, భూమిమీదా సూక్ష్మ కారణ లోకాల్లోనూ సంభవించే పునర్జన్మల భేదాన్ని వివరంగా చెప్పరూ?" అని అడిగాను.

"మానవుడు ప్రధానంగా వైయక్తికీకృత ఆత్మగా, కారణ శరీరుడు," అంటూ వివరించారు మా గురుదేవులు. "ఆ శరీరం ముప్పై ఐదు తత్త్వాలతో (భావాలతో) కూడినది; దాన్ని రూపొందించడానికి మౌలిక ఆలోచనాశక్తులుగా, లేదా కారణ ఆలోచనాశక్తులుగా, దేవుడికి అవి అవసరమయ్యాయి; ఆ తరువాత ఆయన, వాటిలోంచి పంథొమ్మిది తత్త్వాలు తీసుకొని సూక్ష్మశరీరాన్నీ, పదహారు తత్త్వాలు తీసుకొని భౌతికశరీరాన్ని నిర్మించాడు.

"సూక్ష్మశరీరంలో ఉండే పంథొమ్మిది తత్త్వాలూ మానసికమైనవీ, భావోద్దేకపరమైనవీ, ప్రాణకణికాపరమైనవీ. ఆ పంథొమ్మిది అంశాలూ ఏవంటే: ఋద్ధి (తెలివి); అహంకారం; చిత్తం (అనుభూతి); మనస్సు (ఇంద్రియ స్పృహ); ఐదు జ్ఞానేంద్రియాలు— చూపు, వినుకలి, వాసన, రుచి, స్పర్శ [శబ్దస్పర్శరూపరసగంధాలు] గ్రహించడానికి ఉపకరించే సూక్ష్మ ప్రతిరూపాలు; ఐదు కర్మేంద్రియాలు— ప్రజననానికి విసర్జనకూ మాటకూ నడకకూ కాయక కర్మంకూ ఉపకరించే సామర్థ్యాల మానసిక ప్రతిరూపాలు; ప్రాణశక్తి తాలూకు ఇంద్రియాలు ఐదు— శరీరంలో స్పటికీకరణ (crystallizing), స్వాంగీకరణ (assimilating), విసర్జన (eliminating), జీవాణుపాక (metabolizing), ప్రసరణ (circulating) కార్యాలు జరిపేవి [[ప్రాణాపాన వ్యానోదానసమావ వాయువులు]. పంథొమ్మిది తత్త్వాల సూక్ష్మ శరీర

కోశం, పదహారు స్థూల రసాయన మూలకాలతో రూపొందిన భౌతిక శరీరం నశించిన తరువాత కూడా ఉంటుంది.

“దేవుడు వివిధ తత్త్వాల్ని తనలోనే భావన చేసుకొని వాటిని స్వప్నాల్లోకి ప్రక్షేపించాడు. ఆ విధంగా, అనంత సాపేక్షతాభరణాలతో బృహత్పరిమాణంలో అలంకరించుకొన్న విశ్వస్వప్న మాయాసుందరి (Lady Cosmic Dream) ఆవిర్భవించింది.

“కారణ శరీరంలోని ముప్పైఐదు తత్త్వాల్లోనూ భగవంతుడు, మనిషి సూక్ష్మశరీరం బాపతు పంథొమ్మిది తత్త్వాల్ని, భౌతిక శరీరం తాలూకు పదహారు తత్త్వాల్ని సర్వసంకీర్ణతాయుతంగా సమకూర్చాడు. స్పందనశక్తుల్ని ఘనీభూతంచేసి, మొదట మనిషి సూక్ష్మ శరీరాన్నీ చివరికి భౌతిక శరీరాన్నీ సృష్టించాడాయన. మౌలిక సారశక్య రూపుడయిన పరమేశ్వరుడు దిగ్భ్రమకారకమైన నానాత్వంగా పరిణమించడానికి కారణమయిన సాపేక్షతానియమం ప్రకారం కారణవిశ్వమూ కారణ శరీరమూ సూక్ష్మవిశ్వానికి సూక్ష్మదేహానికి భిన్నంగా ఉంటాయి. అలాగే భౌతికవిశ్వమూ భౌతికదేహమూ కూడా స్వభావతః, సృష్టిలోని ఇతర రూపాలకు భిన్నంగా ఉంటాయి.

“రక్తమాంసాలతో కూడిన శరీరం, సృష్టికర్త నిశ్చిత, ప్రత్యక్షీకృత స్వప్నాలతో ఏర్పడినది. ఆరోగ్య అనారోగ్యాల్నూ కష్టసుఖాలూ లాభనష్టాలూ అన్న ద్వంద్వాల భూమిమీద ఎప్పుడూ ఉంటాయి. మానవులకు త్రిమితీయ (three-dimensional) పదార్థంలో పరిమితి ప్రతిరోధమూ తప్పవు. మనిషికి బతికుండాలన్న కోరిక, జబ్బువల్లనో మరే కారణాలవల్లనో తీవ్రంగా సడలిపోయినట్లయితే మరణం సంభవిస్తుంది; మాంసరూపమైన బరువైన బాహ్యకోశాన్ని తాత్కాలికంగా వదిలేయ్యవలసి వస్తుంది. అయితే ఆత్మ, సూక్ష్మ కారణ శరీరాల్లో ఆబద్ధమై

ఉంటుంది.¹ ఈ మూడు శరీరాల్ని కలిపి ఉంచే సంయోజకశక్తి కోరిక. శరీరని కోరికల చాలనశక్తి మానవుడి బానిసతనానికి కారణం.

“భౌతిక వాంఛలకు మూలం అహంకారమూ ఇంద్రియ సుఖాలూ. ఇంద్రియానుభవ నిర్బంధం లేదా ప్రలోభం, సూక్ష్మలోక అనుబంధాలకు కాని కారణలోక అనుభూతులకు కాని సంబంధించిన వాంఛాశక్తికన్న ఎక్కువ శక్తిమంతమైనది.

“సూక్ష్మలోక వాంఛలు, స్పందనరూప సుఖానుభవానికి సంబంధించినవి. సూక్ష్మలోక జీవులు వివిధ గోళాల ఆకాశ సంగీతాన్ని అలకించి స్పష్టి అంతా పరివర్తనశీల కాంతి తాలూకు అనంతాభివ్యక్తులుగా కనబడంవల్ల పరవశులై ఆనందిస్తారు. సూక్ష్మలోక జీవి వెలుగును వాసన చూస్తాడు, రుచి చూస్తాడు, తాకుతాడు. ఈ విధంగా సూక్ష్మలోకవాంఛలు అన్ని వస్తువుల్ని అనుభవాల్ని కాంతిరూపాలుగా, లేదా ఘనీభూత ఆలోచనలుగా, లేదా కలలుగా రూపొందించడానికి సూక్ష్మలోక జీవికి ఉండే శక్తిని బట్టి ఉంటాయి.

“కారణలోక వాంఛలు అనుభూతివల్ల మాత్రమే నెరవేరతాయి. కారణ శరీరంలో మాత్రమే అబద్ధులై ఉండి, విముక్తప్రాయులైన జీవులు విశ్వాన్నంతనీ దేవుడి స్వప్నభావాలకు సిద్ధించిన ప్రత్యక్షరూపంగా దర్శిస్తారు; ఆలోచనమాత్రం చేతనే వాళ్ళు దేన్నయినా సాక్షాత్కరింపజెయ్యగలరు. కాబట్టి కారణ శరీరులు, భౌతిక ఇంద్రియ సుఖాన్నికాని, సూక్ష్మలోక ఆనందాన్నికాని స్థూలమైనదిగానూ, అత్యుక్త కలిగే సూక్ష్మతర సంవేదనలకు అవరోధకంగానూ పరిగణిస్తారు. కారణ శరీరులు తమకు కావలసినవి తక్షణమే సాక్షాత్కరింపజేసుకొని కోరికలు నశింపజేసు

1. శరీరమన్నది, స్థూలమయినా సూక్ష్మమయినా, అత్యను అవరించి ఉన్న ఏ కోశాన్నయినా సూచిస్తుంది.

కొంటారు.¹ కారణ శరీరమనే నాజుకు ముసుగు మాత్రమే కప్పి ఉన్న వాళ్ళు, సృష్టికర్తలాగే విశ్వాల్ని సృష్టించగలరు. సృష్టి అంతా విశ్వ స్వప్నజాలంతో రూపొందినందువల్ల, కారణ శరీరమనే పలచని వస్తువు ధరించిఉన్న ఆత్మ, వివిధ విస్తృతరూపాల్లో శక్తిని సాక్షాత్కరింప జేసుకొంటూ ఉంటుంది.

సహజంగా కంటికి కనిపించని ఆత్మను దాని శరీరం చేతా వివిధ శరీరాలచేతా మాత్రమే గుర్తుపట్టడానికి వీలవుతుంది. శరీరం ఒకటి ఉందంటే, అది తీరని కోరికవల్ల ఏర్పడినట్టే లెక్క.²

“మానవుడి ఆత్మ, ఒకటో రెండో మూడో— శరీరమనే సీసాల్లో బుద్ధించి ఉండి, అజ్ఞానమూ కోరికలూ అనే బిరడాలతో గట్టిగా బిగించి ఉన్నంతకాలం అతడు, పరమాత్మ సాగరంలో లీనం కాలేడు. చావు అనే సుత్తి దెబ్బతో స్థూల భౌతికకాయం బద్దలయిపోయినప్పుడు సూక్ష్మ, కారణ శరీరాలనే తక్కిన తొడుగులు రెండూ, సర్వవ్యాప్త ప్రాణమనే పరమాత్మతో సజేతనంగా లీనంకావడానికి వీలులేకుండా ఆత్మను నిరోధించడానికి, ఇంకా మిగిలి ఉంటాయి. జ్ఞానం ద్వారా నిష్కామం అలవడి నప్పుడు, దాని శక్తి తక్కిన కోశాల్ని రెండింటినీ చిన్నాభిన్నం చేసేస్తుంది.

1. వెనకటి జన్మల్లో ఎప్పుడో, లాహిరీ మహాశయులకు ఒక మహాభవనం కోసం అవశేతనలో దాగిఉన్న ఒక్క కోరికా నెరవేరడానికి బాబాజీ తోడ్పడ్డట్టు గానే. దీన్ని ౮4 అధ్యాయంలో వివరించడం జరిగింది.

2. “శరీరం ఎక్కడున్నా సరే, దేగలు దాని దగ్గరికి చేరతాయి, అన్నా రాయన వాళ్ళతో.”- లూకా 17: 87. భౌతిక శరీరంలోనో, సూక్ష్మశరీర లోనో, కారణ శరీరంలోనో- ఆత్మ ఎక్కడ ఆబద్ధమై ఉంటే అక్కడ- మానవుల ఇంద్రియపరమైన బలహీనతల్నికాని, సూక్ష్మకారణ శరీరమబంధాల్నికాని అవకాశంగా తీసుకొని, కోరికలనే దేగలు ముసిరి, ఆత్మను బండిని చేస్తాయి.

చివరికి, స్వల్పమయిన మానవాత్మ విముక్తమయి, అమేయ సమృద్ధమయిన పరమాత్మతో ఐక్యమవుతుంది."

ఉత్కృష్టమూ, అద్భుతమూ అయిన కారణలోకాన్ని గురించి మరి కొంత చెప్పమని గురుదేవుల్ని అర్థించాను.

"కారణ శరీరం, చెప్పలేనంత సూక్ష్మమయినది," అన్నారాయన. "దాన్ని అర్థంచేసుకోవాలంటే ఎవరికయినా, తాము కళ్ళు మూసుకొని సూక్ష్మవిశ్వాన్నీ భౌతికవిశ్వాన్నీ సమస్తాన్నీ - గట్టిబుట్ట ఒకటి, కింద వేలాడుతున్న ప్రకాశమానమైన గాలిబుడగ నంతదీసి - భావాలరూపంలోనే దర్శించడానికి కావలసిన మహత్తర ఏకాగ్రతాశక్తులు ఉండి ఉండాలి. అధిమానవసాధ్యమైన ఏకాగ్రతతో ఆ రెండు విశ్వాల్ని, వాటి సంకీర్ణత లన్నిటితో సహా, కేవల భావాల్లోకి పరివర్తన చేయడంలో, లేదా పరిష్కారం చేయడంలో కృతకృత్యుడు కాగలిగితే అప్పుడతడు కారణ లోకాన్ని చేరి మనస్సుకూ పదార్థానికి మధ్య సరిహద్దులో నిలబడతాడు. అక్కడతడు, మన ద్రవ వాయుపదార్థాలు, విద్యుత్తు, శక్తి, సర్వజీవులు, దేవతలు, మనుష్యులు, జంతువులు, మొక్కలు, సూక్ష్మజీవులు మొదలైన, సృష్టిలోని వస్తువులన్నిటినీ చైతన్యరూపాలుగా దర్శిస్తాడు ; అంటే, మనిషి కళ్ళు మూసుకొని తన దేహం భౌతిక నేత్రాలకు కనబడకుండా కేవలం భావంగా మాత్రమే ఉన్నా కూడా తా నన్నవాడు ఒకడు ఉన్నాడని గ్రహించినట్లుగానే అన్నమాట.

"మనిషి, ఊహలో చెయ్యగలిగిందల్లా కారణ శరీరుడు వాస్తవంగా చేస్తాడు. కేవలం మనస్సులో, ఆలోచనలో మొదటి కొననుంచి తుదికొన దాకా సాగడానికికాని, ఒక లోకంనుంచి మరో లోకానికి మానసికంగా లంఘించడానికికాని, నిత్యత్వమనే రూపంలోకి అంతరేకుండా పడుతూ ఉండడానికికాని, నక్షత్ర మండలాల ముత్యాల పందిరిలోకి రాకెట్టు

మాదిరిగా దూసుకుపోవడానికికాని, పాలపుంతల మీదా నక్షత్రాంతరాళా లోనూ సెర్పిలైటులా మిలమిల్లాడడానికికాని, అత్యంత విస్తారమైన మానవ కల్పనాశక్తికి సామర్థ్యం ఉంది. కాని కారణలోక జీవులకు అంతకన్న గొప్ప స్వేచ్ఛ ఉంది. భౌతిక అవరోధంకాని, సూక్ష్మ అవరోధంకాని, కర్మబద్ధతకాని లేకుండా వాళ్ళు, తమ భావాల్ని తక్షణమే మూర్తరూపంలో అనాయాసంగా ప్రత్యక్షీకరించుకుంటారు.

“భౌతికవిశ్వం మౌలికంగా ఋణవిద్యుత్-జాలతో (ఎలక్ట్రాన్లతో) ఏర్పడ్డది కాదని, అలాగే సూక్ష్మవిశ్వం మౌలికంగా ప్రాణకణిక (లైఫ్ ట్రాన్) లతో ఏర్పడ్డది కాదని— నిజానికి ఆ రెండూ, సృష్టిని సృష్టికర్త నుంచి విడదీయడానికి మధ్యలో కలగజేసుకుంటున్నట్లు అనిపించే సాపేక్షతా నియమమనే మాయచేత ఖండితమై, విభాజితమైన భగవద్భావన తాలూకు సూక్ష్మతమ కణాలతో ఏర్పడ్డదని గ్రహిస్తారు.

“కారణలోకంలో ఆత్మలు, ఒకదాన్నొకటి ఆనందమయ పరమాత్మ తాలూకు వైయక్తికీకృత బిందువులుగా గుర్తుపడతాయి; వాటి చుట్టూ ఉండే వస్తువులన్నీ భావవస్తువులే. కారణశరీరులు, కేవలం భావాలయిన తమ దేహాలకూ ఆలోచనలకూ ఉండే తేడా గమనిస్తారు. మానవుడొకడు కళ్ళు మూసుకొని మిరుమిట్లు గొలిపే తెల్లటి వెలుగును కాని, మందమైన నీలివన్నె మసక వెలుతురును కాని చూడగలిగినట్టే కారణ శరీరులు, కేవలం ఆలోచనల్నే చూడగలరు, వినగలరు, వాసన చూడగలరు, రుచి చూడగలరు, తాకగలరు. వాళ్ళు విశ్వమానవ శక్తితో ఏదైనా సరే సృష్టించేస్తారు, లయం చేస్తారు.

“కారణ లోకంలో చావుపుట్టుకలు రెండూ భావనలోనే ఉంటాయి. కారణ శరీరులు నిత్యనూతన జ్ఞానం అనే అమృతంతోనే విందు చేసుకుంటారు. కాంతి అనే నీటి బుగ్గల్లోంచి పెల్లుబికి వచ్చింది తాగుతారు,

అనుభూతి అనే దారిలేని నేలమీద తిరుగుతారు, ఆనందమనే అనంతసాగరంలో ఈదులాడతారు. అవిగో! వాళ్ళ ఉజ్జ్వల భావదేహాలు. అనంతత్వపు ఆకాశరూప ఉరఃస్థలిమీద కోటానుకోట్లుగా పరమాత్మ సృష్టించిన లోకాల్నీ, విశ్వాల్నీ లేకా బుడగల్నీ, జ్ఞాన తారకల్నీ, సువర్ణ నీహారికల చిత్రవర్ణ స్వప్నాల్నీ దాటి మునుముందుకు దూసుకుపోతున్నాయి.

“అనేక జీవులు కారణలోకంలో వేలకొద్ది సంవత్సరాలు ఉండి పోతారు. గాఢతరమైన ఆనందాతిరేకంవల్ల విముక్తాత్మ అప్పుడు స్వల్పమైన కారణ శరీరంలోంచి బయటికి వచ్చి కారణ విశ్వానికున్న విస్తారత అనే రూపాన్ని ధరిస్తుంది. భావాల వేరువేరు సుడిగుండాలూ ప్రత్యేకీకృత శక్తితరంగాలూ, ప్రేమా, ఆనందమూ, శాంతి, సహజావబోధమూ, ప్రశాంతతా, స్వయంసంయమమూ, ఏకాగ్రతా— ఇవన్నీ కరిగి, పరమానంద సాగరంలో లీనమయిపోతాయి. అటుమీదట ఆత్మ, తానొక వై యక్తికీ కృత తర్కంగా ఆనందానుభవం పొందదు ; చిరంతన హాసం, ఆహ్లాదాలు, స్పందాలు అనే కెరటాలు గల విశ్లేషక మహాసాగరంలో విలీనమయి పోతుంది.

“ఆత్మ, ఈ మూడు శరీరాల గూళ్ళనూ విడిచేసినప్పుడు, సాపేక్షతానియమం నుంచి తప్పించుకొని, అనిర్వచనీయ నిత్యస్థితం అవుతుంది.' సర్వవ్యాపకత్వమనే సీతాకోక చిలకను చూడు ; దాని రెక్కలమీద నక్షత్రాలూ చంద్రబింబాలూ సూర్యబింబాలూ చిత్రించి ఉన్నాయి! పర

1. “అధిగమించి వచ్చినవాడు నా దేవుడుగుడిలో ఒక స్తంభమవుతాడు, ఇక మళ్ళీ బయటికి వెళ్ళడం ఉండదు (అంటే, మళ్ళీ ఇక జన్మ ఎత్తడం ఉండదు) ...అధిగమించి వచ్చినవాడికి నాతోబాటు నా సింహాసనం మీద కూర్చునే అవకాశం ఇస్తాను ; నేనూ అలా అధిగమించి వచ్చి నా శంక్రితోబాటు ఆయన సింహాసనం మీద కూర్చున్నట్లుగానే” - రివలేషన్ 8 : 12, 21 (బైబిలు):

మాతృగా విస్తరించిన ఆత్మ, వెలుగులేని వెలుగు, చీకటిలేని చీకటి, ఆలోచనలేని ఆలోచన ఉండే ప్రాంతంలోనే, విశ్వసృష్టి అనే దైవ-స్వప్నంలో కలిగిన అనందాతిశయంతో మత్తెక్కి ఉంటుంది."

"విముక్తాత్మ!" అంటూ విస్మయంతో పలికాను.

"చివరికి శారీరక భ్రాంతులనే మూడు ఘటాలలోంచి బయటపడ్డ ఆత్మ తన వ్యక్తిత్వాన్ని కోల్పోకుండానే అనంతంలో ఏకమవుతుంది. క్రిస్తు ఏసుగా పుట్టడానికి పూర్వమే ఈ చరమస్వేచ్ఛ సాధించాడు. ఆయన భూలోక జీవితంలో మరణమూ పునరుత్థానమూ అనే మూన్నాళ్ళ అనుభవంతో సూచితమైన పూర్వదశలు మూడింటిలోనూ ఆయన, పరమాత్మను చేరుకోడానికి కావలసిన సంపూర్ణ శక్తిని సాధించాడు," అన్నారు గురుదేవులు.

"అభివృద్ధిచెందని మనిషి ఈ మూడు శరీరాల్లోంచి బయటపడ్డానికి భూలోకంలోనూ సూక్ష్మలోకంలోనూ లెక్కలేనన్ని జన్మలు ఎత్తవలసి ఉంటుంది. ఈ చరమస్వేచ్ఛ సాధించిన గురువు, ఇతర మానవుల్ని దేవుడి దగ్గరికి తిరిగి తీసుకురావడానికి, భూలోకానికి ప్రపక్తగా తిరిగి వెళ్ళాలని నిశ్చయించుకోవచ్చు; లేకపోతే నాలాగ, సూక్ష్మవిశ్వంలో ఉందామని అనుకోవచ్చు. అక్కడ రక్షకుడు, అక్కడివాళ్ళ కర్మ¹భారాన్ని కొంత తాను మోస్తూ వాళ్ళు సూక్ష్మవిశ్వంలో మళ్ళీ పుట్టవలసిన అవసరం

1. ఇక్కడ శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు సూచించింది ఏమిటంటే, భూమిమీద జన్మించినప్పుడు తాము, శిష్యుల కర్మ కేలిక అయేటట్లు చెయ్యడానికి అప్పుడప్పుడు రోగభారం వహించినట్టే కారణలోకంలో కూడా రక్షకులుగా తాము చేపట్టిన పవిత్రకార్యం హిరణ్యలోకవాసుల సూక్ష్మకర్మలను కొంత తమమీద వేసుకొని, వాళ్ళు అంతకన్న ఉన్నతమైన కారణలోకంలోకి వెళ్ళడానికి వీలుగా వాళ్ళ పరిణామాన్ని త్వరితం చెయ్యడానికి తోడ్పడిందన్న మాట.

లేకుండా చేసి, వాళ్ళు కారణ లోకమండలాలకు శాశ్వతంగా వెళ్ళేటందుకు సహాయపడతాడు. లేదా విముక్తాత్ముడు, కారణలోకంలోకి ప్రవేశించి, అక్కడివాళ్ళు కారణశరీరంలో తమ జీవితకాలాన్ని తగ్గించుకొని కైవల్య ప్రాప్తిపొందడానికి తోడ్పడతాడు."

"పునరుత్థానం చెందిన మహాత్మా ! ఆత్మలు ఈ మూడు లోకాలకూ తిరిగి రావాలన్న నిర్బంధం కలిగించే కర్మనుగురించి ఇంకా తెలుసుకోవాల్సి ఉండండి." అన్నాను. సర్వజ్ఞులైన నా గురుదేవులు చెప్పేది ఎప్పటికీ అలా వింటూనే ఉండగలననిపించింది. ఆయన భూమిమీద గడిపిన జీవితంలో ఏ సమయంలోనూ నేనింత జ్ఞానాన్ని ఒంటబట్టించుకోలేకపోయాను. ఇప్పుడు మొట్టమొదటిసారిగా, చావుబతుకుల చదరంగం బల్లమీదుండే నిగూఢమయిన అంతరాల్నిగురించి సుస్పష్టమూ సునిశితమూ అయిన జ్ఞానం పొందుతున్నాను.

"మానవుడు సూక్ష్మలోకాల్లో శాశ్వతంగా ఉండడం సంభవించే లోగా, అతడు తన భౌతికకర్మను, లేదా కోరికల్ని పూర్తిగా అనుభవించాలి," అంటూ వివరించారు గురుదేవులు, ఆహ్లాదకరమైన కంఠస్వరంతో. "సూక్ష్మలోకాల్లో రెండురకాల జీవులు ఉంటారు. భూలోక కర్మను ఇంకా క్షయం చేసుకోవలసినవాళ్ళనూ ఆ కారణంగా తమ కర్మ సంబంధమైన ఋణాన్ని తీర్చుకోడానికి స్థూలమైన ఒక భౌతికదేహంలో ఉండవలసినవాళ్ళనూ భౌతిక మరణానంతరం, సూక్ష్మలోకానికి వచ్చే శాశ్వతవాసులుగా కాకుండా, [మట్టపు మాపుగా] తాత్కాలికంగా వచ్చే సందర్భకులుగా మాత్రమే పరిగణించాలి.

"భూలోకంలో కర్మవరాసుభోగం పూర్తికాని జీవులకు సూక్ష్మలోకమరణం సంభవించిన తరువాత విశ్వభావాల ఉన్నత కారణమండలం లోకి వెళ్ళడానికి అనుమతి లభించదు. పదహారు స్థూలతత్త్వాలున్న తమ

భౌతికదేహాన్ని, పంథామ్మిది సూక్ష్మతత్వాలన్న సూక్ష్మదేహాన్ని వరసగా స్పృహలో ఉంచుకుని, భౌతికలోకానికి సూక్ష్మలోకానికి అటూఇటూ రాకపోకలు సాగిస్తూ ఉండాలి. అయితే భౌతికశరీరం నశించిన తరువాత ప్రతి సారీ, భూమినించి వచ్చిన, అభివృద్ధిచెందని జీవి, చాలామట్టుకు మరణ స్వప్నమనే గాఢసుషుప్తిలో ఉండిపోతాడు ; అందమైన సూక్ష్మలోకం అతని స్పృహలో ఉండదు. అటువంటివాడు సూక్ష్మలోక విశ్రాంతి తీసుకున్న తరువాత అనుక్రమ శిక్షణకోసం భౌతికలోకానికి తిరిగి వెళ్తాడు. పదేపదే సాగే రాకపోకలవల్ల అతడు క్రమంగా, సులువుగా ఆర్థంగాని సూక్ష్మనిర్మాణం గల లోకాలకు అలవాటు పడిపోతాడు.

“అది అలా ఉండగా, సూక్ష్మవిశ్వంలో మామూలుగా ఉంటున్న చాళ్ళు, లేదా చిరకాలంగా స్థిరనివాసులుగా ఉంటూ వచ్చినవాళ్ళు భౌతిక వాంఛ లన్నిటినించి విముక్తులయి, భూలోకపు స్థూల స్పందనలకు మళ్ళీ లోనుకావలసిన అవసరం లేనివాళ్ళు. అటువంటి జీవులకు సూక్ష్మ, కారణ కర్మలుమట్టుకే అనుభవించవలసి ఉంటుంది. సూక్ష్మలోకంలో మరణించిన తరువాత ఈ 2 వులు అత్యంత సూక్ష్మతరమూ సుందరతరమూ అయిన కారణలోకానికి వెళ్తారు. విశ్వనియమం నిర్ణయించిన ప్రకారం కొంత జీవితకాలం గడిచిన తరువాత, ఈ ప్రగత జీవులు పారణ్యలోకానికి అలాంటి ఉన్నత సూక్ష్మలోకానికో వెళ్ళి, సూక్ష్మలోక కర్మఫలావశేషాన్ని అనుభవించడానికి ఒక కొత్త సూక్ష్మశరీరంలోకి ప్రవేశిస్తారు.

“అబ్బాయి, నేను దైవాజ్ఞచేత పునరుత్థానం చెందానని, ఇప్పుడు నువ్వు పూర్తిగా గ్రహించవచ్చు,” అంటూ ఇంకా చెప్పారు శ్రీయముక్షేశ్వర్ గారు. “అయితే నేను రక్షకుడిగా పనిచేసేది, భూమినుంచి పైకి వచ్చిన సూక్ష్మలోకజీవుల్ని ఉద్ధరించడంకోసం కన్న, ముఖ్యంగా కారణ లోకంనుంచి తిరిగివచ్చి సూక్ష్మలోకంలో పునర్జన్మ ఎత్తిన ఆత్మల్ని

ఉద్ధరించడం కోసమని చెప్పాలి. భూమినుంచి వచ్చినవాళ్ళు తమ భౌతిక కర్మావశేషాల్ని ఇంకా నిలుపుకొనే ఉన్నట్టయితే, హిరణ్యలోకంవంటి అత్యున్నత సూక్ష్మలోకానికి చేరలేరు.

“భూమిమీదుండే వాళ్ళలో చాలామంది, సూక్ష్మలోక జీవితంవల్ల కలిగే ఉత్కృష్ట ఆనందాల్ని లాభాల్ని హర్షించడానికి ఉపకరించే ధ్యానాద్భుత అంతర్దర్శనాన్ని అలవరచుకొని కారణంగా, మరణానంతరం మళ్ళీ భూమిమీదుండే పరిమిత, అపరిపూర్ణ సుఖాలకోసమే తిరిగిరావాలని కోరుకునేటట్టుగానే, చాలామంది సూక్ష్మలోక జీవులు, కారణలోకంలోని ఆధ్యాత్మికానందమనే ఉన్నతావస్థను ఊహించుకోలేక, తమ సూక్ష్మ శరీరాలు మామూలుగా విఘటనంచెందే సమయంలో, స్థూలతర అసహజ సూక్ష్మలోక సౌఖ్యాన్ని గురించిన ఆలోచనలమీదే మనసుపెట్టుకొని సూక్ష్మ స్వర్గానికి తిరిగి రావాలని కోరుకుంటారు. సూక్ష్మలోకంలో మరణించిన తరవాత, బహుసన్నని సరిహద్దులో సృష్టికర్తనుంచి వేర్పాటుగా ఉన్న కారణ భావజగత్తులో శాశ్వతనివాసం పొందగలిగే ముందు, అటువంటి వాళ్ళ భారీ సూక్ష్మలోక కర్మ క్షయం కావాలి.

“ఒక జీవి, కంటికి ఇంపుచేసే సూక్ష్మవిశ్వంలో లభించే అనుభవాలకోసం మరేమీ కోరికలు పెట్టుకోకుండా, తిరిగి ఆక్కడికి వెళ్ళాలన్న వ్యామోహానికి లోబడకుండా ఉండగలవాడయితేనే, అతడు కారణలోకంలో ఉండిపోతాడు. అక్కడ కారణకర్మను, లేదా వెనకటి కోరికల బీజాల్ని క్షయంచేసే పని పూర్తిచేసి, బద్ధమైన ఆత్మ, అవిద్య అనే మూడు బిరదాల్లోనూ చివరిదాన్ని బయటికి నెట్టేసి, కారణ శరీరమనే కడపటి సిసాలోంచి బయటపడి శాశ్వత పరబ్రహ్మంలో కలిసిపోతుంది.

“ఇప్పుడు తెలిసిందా నీకు ?” గురుదేవులు మనోహరంగా చిరు నవ్వు నవ్వారు !

“తమ దయవల్ల తెలిసిందండి ; ఆనందంతోనూ కృతజ్ఞతతోనూ నోట మాట రావడం లేదండి.”

ఒక పాటకాని, కథకాని విని అంతకుముందెన్నడూ నేను స్ఫూర్తి మంతవైన జ్ఞానం పొందలేదు. హిందూ పవిత్ర గ్రంథాలు కారణ, సూక్ష్మ లోకాలగురించి మానవుడి మూడు శరీరకోశాల్నిగురించి ప్రస్తావించినప్పటికీ, పునరుత్థానం చెందిన మా గురుదేవుల ఆహ్లాదకరమైన సాధికారతతో పోల్చిచూస్తే, ఆ గ్రంథాల్లో చెప్పింది ఎంత దుర్గాహ్యంగా, ఎంత అర్థరహితంగా ఉంటుందో అనిపించింది ! ఆయన దృష్టిలో, “యాత్రికు డెవడూ తిరిగిరాని అనన్యేషితదేశం,”¹ ఒక్కటి లేదు !

“మానవుడి మూడు శరీరాలూ ఒకదాంట్లోకి ఒకటి చొప్పుకుపోయి ఉంటాయన్న విషయం, అతని త్రిగుణాత్మక ప్రకృతి ద్వారా అనేక మార్గాల్లో వ్యక్తమవుతుంది,” అంటూ చెప్పసాగారు గురుదేవులు. “భూమి మీద మానవుడికి జాగ్రదవస్థలో, దాదాపు ఈ మూడు వాహకాలూ స్పృహలో ఉంటాయి. రుచి చూడడం, వాసన చూడడం, తాకడం, వినడం, లేదా చూడడం వంటి ఇంద్రియానుభవాలు పొందాలని అతడు ఇంద్రియ భోగలాలనుడై తలపెట్టినప్పుడు, అతడు ప్రధానంగా తన భౌతిక శరీరంతో పని చేస్తున్నాడన్నమాట. అంతర్దర్శనం పొందడం, లేదా సంకల్పించడం అన్నవి అతడు ముఖ్యంగా సూక్ష్మశరీరంతో చేస్తున్నాడు. మనిషి ఆలోచిస్తున్నప్పుడు కాని అంతఃపరిశీలనలోనో ధ్యానంలోనో గాఢంగా మునుగుతున్నప్పుడు కాని అతని కారణ శరీరానికున్న వ్యక్తికరణ శక్తి వెల్లడి అవుతుంది ; అలవాటు ప్రకారం కారణ శరీరంతో సంబంధంపెట్టుకొనేవాడికి ప్రతిభాసంబంధమైన విశ్వభావాలు ఏర్పడతాయి. అంచే, ఒక వ్యక్తిని ‘భౌతిక మానవుడు’గా కాని, ‘శక్తిమంతుడైన

1. హుయేబ్ (III, దృశ్యం 1).

మానవుడు'గా కాని, 'ప్రజ్ఞాపరుడైన మానవుడు'గా కాని స్థూలంగా వర్గీకరించవచ్చు.

“మనిషి ప్రతిరోజూ సుమారు పదహారేసి గంటలసేపు భౌతిక వాహనంగా తనను భావించుకుంటూ ఉంటాడు. తరవాత నిద్రపోతాడు ; కలలు కనేటట్లుంటే, సూక్ష్మలోక జీవుల మోస్తరుగానే ఏ వస్తువునయినా ఆనాయాసంగా సృష్టిస్తూ సూక్ష్మశరీరంలో ఉంటాడు. మానవుడి నిద్ర, కలలు లేకుండా చాలా గంటలసేపు గాఢంగా సాగినట్లయితే అతడు, తన వేతనను లేదా అహంకారతత్వాన్ని కారణశరీరానికి బదిలీ చెయ్యగలుగు తాడు. అటువంటి నిద్ర పునర్నవీకరంగా ఉంటుంది. కలలు కనేవాడు తన సూక్ష్మశరీరంతో సంబంధం పెట్టుకుంటున్నాడు తప్ప, కారణ శరీరంతో కాదు ; అతని నిద్ర పూర్తిగా పునర్నవీకరం కాదు.”

శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు అద్భుతమైన ఈ వ్యాఖ్యానం చేస్తూ ఉంటే, నేను ప్రేమభావంతో గమనిస్తూ ఉన్నాను.

“గురుదేవా, మీ శరీరం అచ్చమయ్యా, నేను చివరిసారి పూరి అశ్రమంలో చూసి వలవలా ఏడ్చినప్పటి శరీరంలాగే ఉందండీ,” అన్నాను.

“ఔను. నా కొత్త శరీరం, పాతదానికి పరిపూర్ణమైన నకలు. ఈ రూపాన్ని నేను సంకల్పానుసారంగా ఎప్పుడైనా సరే ప్రత్యక్షంచెయ్యడం, అదృశ్యం చెయ్యడం చేస్తూంటాను ; భూమిమీద చేసిన దానికంటే కూడా తరచుగా చేస్తూ ఉంటాను. శీఘ్రంగా అదృశ్యం చెయ్యడంవల్ల నే నిప్పుడు కాంతిరథం (లైట్ ఎక్స్ ప్రెస్) మీద ఒక గ్రహంనుంచి మరో గ్రహానికి, నిజానికి సూక్ష్మలోకంనుంచి కారణలోకానికి లేదా భూలోకానికి, క్షణంలో ప్రయాణం చేస్తూంటాను,” అంటూ మా గురుదేవులు చిరునవ్వు నవ్వారు.

“ఈ రోజుల్లో నువ్వు చాలా వేగంగానే సంచారం చేస్తూ ఉన్నప్పటికీ, నిన్ను బొంబాయిలో పట్టుకోడం నా కేమీ కష్టం కాలేదు!”

“గురుదేవా, మీరు పోయినందుకు నే నెంత విలపించిపోయానో!”

“బాగుందోయ్! నేను పోవడమేమిటి? ఏ రకంగా? ఇందులో కాస్త తిరకాసు లేదా?” శ్రీయు క్షేత్రవర్గాది కళ్ళు ప్రేమతోనూ వినోదంతోనూ మిలమిల్లాడుతున్నాయి.

“నువ్వు భూమిమీద కలగన్నావంటే; ఆ భూమిమీద నువ్వు నా స్వప్నశరీరాన్ని చూశావు,” అంటూ ఇంకా చెప్పారాయన. “తరవాత నువ్వు స్వప్నబింబాన్ని సమాధి చేశావు. ఇప్పుడు నువ్వు చూస్తున్న శరీరం ఉందే— ఇప్పటికీ నువ్వొంకా గట్టిగానే చుట్టేసుకుని ఉన్నాడి— మాంసమయమైన ఈ నా సూక్ష్మతర శరీరం, భగవంతుడి మరో సూక్ష్మతర స్వప్నలోకంలో పునరుత్థానం చెందింది. ఎప్పటికో ఒకనాటికి ఈ సూక్ష్మతర స్వప్నశరీరమూ, సూక్ష్మతర స్వప్నలోకమూ కూడా గతి స్తాయి; అవి కూడా ఎప్పటికీ ఉండిపోయేవి కావు. కలల బుడగలన్నీ చివరికి, చరమ జాగరణ స్పర్శతో పగిలిపోక తప్పదు. అబ్బాయ్, యోగానందా, కలల్ని వాస్తవాన్నీ విడమరిచి చూడు!”

వేదాంతపరమైన ఈ పునరుత్థాన భావన నన్ను ఆశ్చర్యంలో ముంచెత్తింది. పూరిలో గురుదేవుల నిర్ణీతకాయాన్ని చూసి ఈయనకోసం విచారించినందుకు నేను సిగ్గుపడ్డాను. మా గురుదేవులు, తమ జీవితాన్నీ భూమిమీద పొందిన మరణాన్నీ ఇప్పటి పునరుత్థానాన్నీ, విశ్వస్వప్నంలో

1. చావుబతుకులు కేవలం భావనలోని సాపేక్షతలుగా బ్రహ్మ మొక్కడే సత్యమని చెబుతుంది వేదాంతం; సృష్టి అంతా, లేదా ప్రత్యేక అస్తీత్యం, మాయ లేదా మిథ్య. ఈ అద్వైత తత్త్వం శంకరుల ఉపనిషద్వ్యాఖ్యల్లో పరమోత్తమంగా అభివ్యక్తమయింది.

దైవభావాల సాపేక్షతలకు మించి మరేమీ కావని గ్రహిస్తూ, ఎప్పుడూ సంపూర్ణంగా దైవజాగృతితోనే ఉన్నవారని నేను ఇప్పటికి తెలుసుకున్నాను.

“యోగానందా, నా జీవితాన్నీ, మరణాన్నీ, పునరుత్థానాన్నీ గురించిన సత్యాలు ఇప్పుడు నీకు చెప్పాను. నా కోసం బెంగపెట్టుకోకు; అంతకన్న, దేవుడి కల అయిన ఈ భూలోకం నుంచి సూక్ష్మ శరీరాచ్చాదితమైన ఆత్మలు ఉండే మరో భగవత్స్వప్న గ్రహానికి వెళ్ళిన నా పునరుత్థాన వృత్తాంతం ప్రతిచోటా చాటు !. ప్రపంచంలో ఉన్న దుఃఖపీడిత, మరణభీత స్వప్నదర్శుల హృదయాల్లో కొత్త ఆశను చిగురింపజేస్తుందది.”

“ఓను గురుదేవా !” ఆయన పునరుత్థానంవల్ల కలిగిన ఆనందాన్ని నేను మనసారా ఇతరులతో పంచుకుంటాను !

“భూమిమీద నా ప్రమాణాలు, అసౌకర్యం కలిగించేటంత ఉన్నతమైనవీ, చాలామంది స్వభావానికి సరిపడనివీను. నిన్ను నేను తిట్టవలసిన దానికంటే ఎక్కువసార్లే తిట్టాను. నువ్వు పరీక్షలో నెగ్గావు; నీ ప్రేమ, నా మందలింపుల ముబ్బుల్లోంచి దూసుకు వచ్చి ప్రకాశిస్తోంది,” అంటూ ఆయన, దయతో ఇంకా ఇలా అన్నారు; “నే నివాళి నీకు ఇంకో సంగతి కూడా చెప్పానని వచ్చాను: ఇక ముందెన్నడూ నేను మందలిస్తూ తీవ్రంగా నీ వేపు చూడను. నిన్నింక తిట్టను.”

నా మహాగురువుల మందలింపులు ఎంతగా పోగొట్టుకున్నానో నేను ! ఆయన తిట్టిన ప్రతి తిట్టూ నా కొక దీవెనగా ఉండేది.

“ప్రియాతిప్రియమైన గురుదేవా ! లక్షసార్లు తిట్టండి— ఇప్పుడు చివాట్లు పెట్టండి !”

“ఇంక తిట్టను,” అన్నారాయన. ఆయన దివ్యస్వరంలో, గుత్తంగా, నవ్వు ఉన్నప్పటికీ ఆ స్వరం గంభీరంగా ఉంది. “మన రూపాలు రెండూ భగవంతుడి మాయాస్వప్నంలో వేరువేరుగా కనిపించినంత కాలం, నువ్వు నేనూ కలిసి చిరునవ్వు నవ్వుకుంటాం. చివరికి మనం ఒకరమై విశ్వప్రియతముడిలో లీనమవుతాం; మన చిరునవ్వులు ఆయన చిరునవ్వు లవుతాయి; మన సమైక్య ఆనందగీతం అనంతమంతటా స్పందిస్తూ, దైవానుసంధానం పొందిన ఆత్మలకు ప్రసారమవుతూ ఉంటుంది!”

శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు కొన్ని ఇతర విషయాలు కూడా వివరించారు; కాని వాటిని నే నిక్కడ వెల్లడించలేకపోతున్నాను. బొంబాయి హోటలు గదిలో ఆయన వాతో గడిపిన రెండు గంటలలోనూ నే నడిగిన ప్రతి ప్రశ్నకూ జవాబు ఇచ్చారు. 1986 జూన్ లో, ఆనాడు ఆయన ప్రపంచ భవిష్యత్తుగురించి పలికిన జోస్యాల, కొన్ని ఈపాటికే ఫలించాయి.

“బాబూ, ఇప్పుడింక నిన్ను విడిచి వెళ్ళిపోవాలి మరి!” ఈ మాటలు వినడంతోచే, నేను చుట్టి ఉంచిన బేతుల్లో గురుదేవులు కరిగి పోతున్నట్టు అనిపించింది.

“నాయనా,” అంటూ పిలిచినప్పుడు ఆయన కంఠస్వరం, నా అత్మాకాశంలోకి స్పందిస్తూ ప్రవేశించింది: “నువ్వు నిర్వికల్ప సమాధి ద్వారంలోకి ప్రవేశించి నన్ను ఎప్పుడు పిలిస్తే అప్పుడు, ఇవాళిలాగే, రక్తమాంసాలున్న శరీరంతో నీ దగ్గరికి వస్తాను,” అన్నారాయన.

ఈ దివ్యవాగ్దానం చేసి శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు నాకు కనుమరుగయి పోయారు. సంగీతంతో కూడిన ఉరుములా మారుమోగిన మేఘ గర్జన స్వరం ఒకటి ఇలా పలికింది: “అందరికీ చెప్పు! మీ భూలోకం దేవుడి కం అని నిర్వికల్ప సమాధిలో తెలుసుకున్నవాడల్లా హిరణ్యలోకమనే

సూక్ష్మతర స్వప్నజనిత గ్రహానికి రాగలడు ; అక్కడ నేను అచ్చం, భూమిమీదున్నప్పటి శరీరంలాటి శరీరంతోనే పునరుత్థానం చెంది ఉండడం గమనిస్తాడు. యోగాసందా, ఈ మాట అందరికీ చెప్ప !”

వియోగదుఃఖమంతా మబ్బులా విడిపోయింది. కొంత కాలంగా, అయన మరణంవల్ల కలిగిన సంతాపం, శోకం నా మనశ్శాంతిని హరిస్తూ వచ్చాయి ; కాని ఇప్పుడవి చిన్నబుచ్చుకుని పరారి అయ్యాయి. కొత్తగా ఏర్పడ్డ అంతులేని ఆత్మచిద్రాగండా, దివ్యానందం ఒక నీటిబుగ్గలా ఎగజిమ్మింది. ఉపయోగంలో లేకపోవడంవల్ల ఏనాడో పూడుకుపోయిన ఈ చిల్లులు, ఒక్కసారి ఆనందపు వెల్లువ పోచెత్తేసరికి, పెద్దవయాయి. నా పూర్వజన్మలు, చలనచిత్రం మాదిరి క్రమమైన వరసలో నా లోపలి కంటికి అవుపించాయి. వెనకటి సత్కర్మ దుష్కర్మలు రెండూ, గురుదేవుల దివ్యసందర్శనవల్ల నా చుట్టూ ప్రసరించిన విశ్వకాంతిలో కరిగి పోయాయి.

నా ఆత్మకథలోని ఈ అధ్యాయంలో, మా గురుదేవుల ఆదేశాన్ని అనుసరించి కుభవార్త చాటాను ; అయితే అది, జిజ్ఞాసారహితుల్ని మరో సారి చిరాకుపెడుతుంది. నేలమీద పొర్లాడడం బాగా ఎరుగును మనిషి ; నిస్సృహ కలక్కపోవడం అతనికి అరుదు ; అయినా ఇవి వికృతులు ; మానవుడి సత్యస్వరూపంలో భాగాలు కావు. అతడు సంకల్పించిన రోజున స్వాతంత్ర్య పథంలో అడుగుపెడతాడు. చాలా కాలంగా అతడు, అజేయమైన ఆత్మను లెక్కచెయ్యకుండా— “మట్టివి నువ్వు” అంటూ చెప్పే ఘోరమైన నిరాశావాదాన్ని చెవిని పెడుతూ వచ్చాడు.

పునరుత్థానం చెందిన మా గురుదేవుల్ని దర్శించే భాగ్యం కలిగిన వాణ్ణి నే నొక్కణ్ణే కాను.

శ్రీయశ్వర్ గారి శిష్యకోటిలో ఒక ముసలావిడ ఉండేది ; అవిజ్ఞ అందరూ ‘మా’ [అమ్మ] అని పిలిచేవారు, ఆప్యాయంగా. ఆవిడ ఇల్లు

పూరి ఆశ్రమానికి దగ్గరిలోనే ఉండేది. గురుదేవులు పొద్దుటి పూట వీకారుకు వెళ్ళేటప్పుడు తరచుగా ఆవిడ ఇంటి దగ్గర కాస్తేపు ఆగి, కబుర్లు చెప్పి వెళ్తూ ఉండేవారు. 1988 మార్చి 18 తేదీ సాయంత్రం మా, ఆశ్రమానికి వచ్చి, గురువుగారిని ఓసారి కలుసుకోవడానికి వచ్చాను అన్నది.

“అదేమిటి, గురుదేవులు వారంరోజుల కిందటే పోయారు కదమ్మా!” అన్నాడు, పూరి ఆశ్రమం నిర్వహణ బాధ్యత తీసుకున్న స్వామి సేవానంద, ఆవిడవేపు విచారంగా చూస్తూ.

“అసంభవం!” అంటూ చిరునవ్వు నవ్వుతూ ఆక్షేపణ తెలిపిం దావిడ.

“కాదమ్మా!” అంటూ గురుదేవుల్ని సమాధి చెయ్యడానికి సంబంధించిన వివరాలన్నీ చెప్పాడు సేవానంద. “రండి, ఆయన సమాధికి ఎదురుగా ఉన్న తోటకు తీసుకువెడలా మిమ్మల్ని.”

మా తల తిప్పింది. “ఆయనకి సమాధేమిటి! ఈవేళ పొద్దున పడిందికి ఆయన, మామూలుగా వీకారుకు వెళ్తూ మా ఇంటిమీదుగా వెళ్ళారు! పట్టపగలు, అరుణయట, నేను ఆయనతో చాలా నిమిషాలసేపు మాట్లాడాను.

“ఈవేళ సాయంత్రం ఆశ్రమానికి రా,” అన్నారాయన.

“వచ్చాను! పండబారిన ఈ ముసలి తలమీద ఆయన దీవెనలు కురిశాయి! ఈవేళ పొద్దున ఆయన మా ఇంటికి వచ్చింది ఎలాబిదివ్య దేహంతోనో నేను తెలుసుకోవాలని అనుకున్నాను, అమర గురుదేవులు!”

సేవానంద ఆశ్చర్యపోయి ఆవిడముందు మోకరిల్లాడు.

“మా, నా గుండెలోంచి ఎంత దుఃఖభారం తీసేశావు తల్లీ! ఆయన పునరుత్థానం చెందాడు!” అన్నాడతడు.

అధ్యాయం : 44

గాంధీమహాత్ములతో వార్ధాలో

“వార్ధాలో మీకు స్వాగతం!” గాంధీమహాత్ముల కార్యదర్శి, మహాదేవ దేశాయి, మిన్ బ్లెడ్స్ కూ శ్రీ రైట్ కూ నాకూ సాహార్దంతో నిండిన ఈ మాటలతో స్వాగతం చెబుతూ ఖద్దరు మాలలు వేశారు. మా చిన్న బృందం, ఆగస్టులో ఒకనాడు వేకువజామున, అప్పడే వార్ధా స్టేషనులో దిగింది. బండిలో ఉన్న దుమ్ములోంచి ఉక్క-పోతలోంచి బయటపడ్డందుకు మేము సంతోషించాం. మా సామాను ఒక ఎద్దుబండిలో వేయించి శ్రీ దేశాయి తోనూ ఆయన వెంట వచ్చిన బాబా సాహెబ్ దేశ్ ముఖ్, డా॥ పింగళే గార్లతో కలిసి మేము, ఒక తెరిపి మోటారుకారులో బయలుదేరాం. బురద గొట్టుకుపోయిన నాటూరోడ్ల మీద కొంతసేపు ప్రయాణంచేసి “మగన్ వాడి” చేరాం ; భారతదేశ రాజకీయ ఋషి ఆశ్రమమది.

దేశాయిగారు మమ్మల్ని వెంటనే ‘రాతగది’లోకి తీసుకువెళ్ళారు ; అక్కడ గాంధీమహాత్ములు బాసెంపట్టు వేసుకుని కూర్చుని ఉన్నారు. ఒక చేతిలో కలం, మరో చేతిలో ఒక కాయితం ముక్క ; ఆయన ముఖంలో హృదయాకర్షకమైన మధుర మందహాసం !

“స్వాగతం!” అని హిందీలో రాశారాయన ; ఆ రోజు సోమ వారం ; వారానికోసారిగా ఆయన మౌనం పాదించే రోజు అది.

మేము కలుసుకోడం అదే మొదటిసారి అయినా, మేము ఒకరి నొకరం ఆప్యాయంగా చూసుకున్నాం. గాంధీమహాత్ములు 1925 లో

రాంబీ విద్యాలయాన్ని సందర్శించారు ; అది ఆ విద్యాలయాని కొక గౌరవం. ఆ సందర్భంలో ఆయన, అతిథుల అభిప్రాయాల పుస్తకంలో, దయతో ప్రశంసాపూర్వకమైన మాటలు కొన్ని రాశారు.

100 పౌనుల క్షీణకాయం గల ఆ సాధువులో శారీరక, మానసిక, ఆధ్యాత్మిక ఆరోగ్యాలు ప్రస్ఫుటమవుతున్నాయి. స్నిగ్ధమైన ఆయన ధూమ్రవర్ణ నేత్రాలు జ్ఞానంతో, చిత్తశుద్ధితో, వివేకంతో వెలుగొందు తున్నాయి ; ఈ రాజనీతిజ్ఞులు న్యాయ, సాంఘిక, రాజకీయ పోరాటాలు అనేకం జయించారు. గాంధీగారు భారతదేశంలోని లక్షలాది జనహృదయాల్లో స్థానం సంపాదించుకున్నంతగా, ప్రపంచంలో మరే నాయకుడూ సంపాదించుకోలేదు. “మహాత్ముడు” అంటూ ఆయనకు వచ్చిన ప్రసిద్ధి బిరుదం, ప్రజలు స్వచ్ఛందంగా ఆయనకు అర్పించిన నివాళి. వాళ్ళ కోసమే ఆయన, తమ దుస్తుల్ని కొల్లాయిగుడ్డకు పరిమితం చేసుకున్నారు. చాలా వ్యంగ్యచిత్రాలకు ఎక్కిన ఆ కొల్లాయిగుడ్డ, అంతకు మించినదేదీ ధరించజాలని దళిత జనబాహుళ్యంలో తామూ ఒకరమన్న భావనకు చిహ్నమయింది.

“ఆశ్రమవాసులు పూర్తిగా మీ సేవకు హాజరుగా ఉంటారు ; ఏ పని కావాలన్నా, దయచేసి వాళ్ళని అడిగి చేయించుకోండి.” శ్రీ దేశాయి మమ్మల్ని రాతగదిలోంచి అతిథిగృహానికి తీసుకువెళ్తూ ఉండగా, మహాత్ములు అప్పటికప్పుడు ఈ ముక్కలు రాసి, సహజ సౌమనస్యంతో నాకు అందించారు.

దేశాయిగారు మమ్మల్ని పండ్లతోటలగుండా, పూలతోటలగుండా నడిపించి జేలీ కిటికీలున్న ఒక పెంకుబింటికి తీసుకువెళ్ళారు. ముందరి దొడ్లో ఉన్న ఇరవై ఐదడుగుల నూతిని, పశువులకు సీక్కు పట్టడానికి ఉపయోగిస్తారని చెప్పారు ; ఆ వక్కనే ధాన్యం నూర్చడానికి సమ్మెంటు

చక్రం ఒకటి ఉంది. మాకు ఒక్కొక్కరికి ఒక్కొక్కటి చొప్పున ప్రత్యేకంగా ఇచ్చిన చిన్న పడకగదుల్లో, వీలయినంత కనీసపు సామగ్రి మాత్రమే— సులకతాటితో అల్లిన ఒక్క-మంచం మాత్రం ఉంది. వెల్లి వేసిన వంటింట్లో ఒక మూల నీటి కుళాయి ఉంది; మరో చోట వండు కోడానికి ఒక పొయ్యి ఉంది. కాకుల అరుపులూ, పిచికల కిచకిచలూ, పశువుల అంబారవాలూ, రాళ్ళు కొద్దేటప్పడయే టకటకచప్పుళ్ళూ— నిరాడంబరమైన పల్లెల్లో వినబడే శబ్దాలు మా చెవులకు సోకాయి.

శ్రీ రైట్ యాత్రాదినచర్య (ట్రావెల్ డైరీ) పుస్తకాన్ని గమనించి శ్రీ దేశాయి, దాన్ని తెరిచి, అందులో, గాంధీమహాత్ముల యథార్థాను యాయలు (సత్యాగ్రహాలు) అందరూ చేసే సత్యాగ్రహ¹ వ్రతప్రతిజ్ఞల్ని వరసగా రాశారు.

“అహింస; సత్యం; ఆస్తేయం (దొంగిలించకపోవడం); బ్రహ్మచర్యం; ఆపరిగ్రహం; కాయకష్టం; జిహ్వను ఆదువులో ఉంచుకోవడం; నిర్భయం; అన్ని మతాలపట్లా సమాన గౌరవం; స్వదేశి (దేశంలో తయారైన వస్తువులే వాడడం); అంటరానితనం పాటించకపోవడం. ఈ పదకొంహా వినయవిధేయలతో ప్రతిజ్ఞలుగా పాటించాలి.”

(ఆ మర్నాడు గాంధీగారే స్వయంగా ఈ పేజీమీద సంతకం చేసి తేదీ కూడా వేశారు— ఆగస్టు 27, 1935).

మేము వచ్చిన రెండు గంటల తరవాత నన్నూ నా సహచరుల్నీ భోజనానికి పిలిచారు. మహాత్ములు అప్పటికే, ముంగిలికీ ఆయన పతన మంధిరానికి మధ్యలో ఉన్న ఆశ్రమం వసారా కమాను కింద కూర్చుని

1. “సత్యానికి నిబిడి ఉండడం” అన్నది, ఈ సంస్కృతపదానికి అనువాదం. సత్యాగ్రహమన్నది గాంధీగారు నడిపిన ప్రసిద్ధ అహింసోద్యమం.

ఉన్నారు. సుమారు ఐదైదు మంది సత్యాగ్రహాలు కూర్చున్నారు ; వాళ్ళకు ఎదురుగా ఇతడి కప్పులూ కంచాలూ పెట్టి ఉన్నాయి. అందరూ కలిసి ప్రార్థన చేశారు ; తరువాత పెద్ద ఇతడిపాత్రలు తెచ్చి వాటిలోంచి, నెయ్యివేసిన చపాతీలు తీసి వడ్డించారు ; 'తాల్పరీ' (ఉడకబెట్టిన కూర గాయల ముక్కలు), నిమ్మకాయ మరబ్బా కూడా వేశారు.

మహాత్ములు చపాతీలు, ఉడకబెట్టిన బీడ్డుంపలు, కొన్ని పచ్చి కూరలు, నారింజకాయలు తిన్నారు. కంచానికి ఒక పక్కన పెద్ద వేపాకు ముద్ద ఉంది ; రక్తాన్ని శుభ్రపరచడంలో వేపాకు చెప్పుకోదగ్గది. ఆ ముద్దలో కొంతభాగం ఆయన చెమ్మాతో విడదీసి నా కంచంలో వేశారు. బలవంతాన మా అమ్మ నా చేత వెగటుమందులు మింగించిన చిన్నప్పటి రోజులు గుర్తుకు వచ్చాయి. నేను దాన్ని నోట్లో వేసుకుని మంచినీళ్ళతో బాటు గుటుక్కున మింగేశాను. కాని గాంధీగారు, అరుచి అనుకోకుండా, ఆ వేపాకుల ముద్ద కొద్దికొద్దిగా నమిలి తిన్నారు.

ఇచ్చానసారంగా తమ మనస్సును ఇంద్రియాల మీంచి మళ్ళించే సామర్థ్యం మహాత్ములకు ఉందని ఈ చిన్న సంఘటనలో గమనించాను. కొన్నేళ్ళ కిందట ఆయనకు గింక (appendectomy) ఆపరేషను జరిగిన సంగతి గుర్తొచ్చింది నాకు. మత్తుమందు లేవీ తమకు అక్కర్లేదని ఆ సాధువు, ఆపరేషను జరుగుతున్నంత సేపూ తమ శిష్యులతో కులా సాగా కబుర్లు చెప్పారు. ఆయనకు బాధను గురించిన స్పృహ లేదన్న విషయాన్ని ఆయన ప్రశాంతమైన చిరునవ్వు వెల్లడిస్తోంది.

మధ్యాహ్నం గాంధీగారి ప్రముఖ శిష్యురాలైన మాడలీన్ స్టేడ్తో ముచ్చటించే అవకాశం కలిగింది ; ఒక ఇంగ్లీషు నౌకా సేనాధిపతి కుమార్తె ఈమె ; ఈ అమ్మాయి పేరు ఇప్పుడు మీరా బెహన్.¹ ఈమె

1. గాంధీ మహాత్ములు గానిన ఉడకబెట్టిన కూరలు, మరబ్బా, చపాతీలు వంటివి.

ఈ రోజువారీ కార్యకలాపాల గురించి నిర్దుష్టమైన హిందీలో నాకు చెబుతున్నప్పుడు పుష్టిగా, ప్రశాంతంగా ఉండే ఆమె ముఖంలో ఉత్సాహం వెల్లడిసింది.

“గ్రామ పునరుద్ధరణ కృషి లాభదాయకమైనది! మాలో ఐదుగురం ప్రతిరోజూ పొద్దున 6 గంటలకు లేచి, దగ్గరిలో ఉన్న పల్లెలో వాళ్ళకి సేవచేసి సాధారణ ఆరోగ్య నియమాలగురించి వాళ్ళకు బోధిస్తాం. వాళ్ళ పాకిస్థాన్ బురదమట్టితో వేసిన తాచేకు గుడిసెలూ శుభ్రం చెయ్యడం ఒక పనిగా పెట్టుకున్నాం. పల్లెటూరివాళ్ళు చదువురానివాళ్ళు; చేసి చూపిస్తే తప్ప వాళ్ళకి నేర్పడం సాధ్యం కాదు!” అంటూ కులాసాగా నవ్విందామె.

ఉన్నత కుటుంబంలో జన్మించిన ఈ ఆంగ్లవనిత చేత— మామూలుగా “అంటరానివాళ్ళు” మాత్రమే చేసే పాకీపని చేయించినది, నిజమైన శ్రైస్తవ సహజమైన వినయం; అందుకు ఆమె వేపు ప్రశంసాపూర్వకంగా చూశాను.

“నేను 1925 లో భారతదేశం వచ్చాను,” అని చెప్పిందామె.

ఈమెకు గురువుగారు నేర్పిన స్వయంశిక్షణ విధిలో వెల్లడి అవుతుంది (“గాంధీస్ రిటర్న్స్ టు ఎ డిస్టెంట్ లాండ్, హార్వర్డ్ అండ్ బ్రదర్స్, న్యూయార్క్, 1950).

తరవాత ప్రచురించిన ఒక పుస్తకం (ది స్పిరిట్స్ పిక్చరైజ్ ; కోవర్డ్ -మెకాన్, న్యూయార్క్, 1980) లో మిస్ స్లేడ్, గాంధీగారిని వార్తాలో కలుసుకున్న ఆశేకమందిని గురించి ప్రస్తావించింది. ఆమె ఇలా రాసింది: “ఇంతకాలం గడిచాక ఇప్పుడు నేను వాళ్ళందరినీ జ్ఞాపకం చేసుకోలేను; కాని ఇద్దరు మాత్రం మనస్సులో స్పష్టంగా నిలిచిపోయారు: టర్కీదేశపు ప్రసిద్ధ రచయిత్రి హాలిడ్ ఎదీత్ హనుమ్, అమెరికాలో సెల్ఫ్ రియలైజేషన్ పెలోషిప్ సంస్థను స్థాపించిన ఫ్రాన్సిస్ యోగానందగారు.” (ప్రచురణకర్త గమనిక).

“ఈ దేశంలో, ‘నేను నా ఇంటికే తిరిగి వచ్చాను’ అనిపిస్తుంది. ఇప్పుడిక నా పాత జీవనసరళికి పాత అభిరుచులకూ మారిపోవాని అనిపించదు.”

మేము కొంచెంసేపు అమెరికాగురించి మాట్లాడుకున్నాం. “భారత దేశాన్ని సందర్శించే అమెరికన్లు అనేకమంది, ఆధ్యాత్మిక విషయాల్లో కనబరిచే గాఢమైన ఆసక్తి గమనించి నే నెప్పుడూ సంతోషిస్తూ ఆశ్చర్యపోతూ ఉంటాను,” అన్న దామె.

మరి కాస్సేపట్లోనే మీరా బెహిన్ కు రాట్నంతో చేతుల నిండా పని పడింది. గాంధీ మహాత్ముల కృషివల్ల రాట్నాలిప్పుడు భారతీయ గ్రామాల్లో ఎక్కడెక్కడో అక్కడ కనిపిస్తున్నాయి.

కుటీర పరిశ్రమల పునరుద్ధరణను ప్రోత్సహించడానికి గాంధీ గారికి బలమైన ఆర్థిక, సాంస్కృతిక కారణాలు ఉన్నాయి ; కాని ఆయన ఆధునిక ప్రగతినింతనూ పిచ్చిగా ఖండించమని చెప్పరు. యంత్రాలు, రైళ్ళు, కాట్లు, టెలిగ్రాఫు ఆయన జీవితంలోనే ప్రముఖ పాత్రలు వహించాయి ! జైలులోనూ బయట కూడా కలిపి ఏదై ఏళ్ళపాటు ఆయన ప్రజాసేవ చేసిన కాలంలో, రాజకీయ ప్రపంచంలోని వ్యవహార వివరాలతోనూ కఠోర సత్యాలతోనూ ప్రతిరోజూ కుస్తీపట్లు పడుతూండేవారు. అయితే ఇవి, ఆయన ఘనస్మృతులనాన్నీ నిష్కాపట్యాన్నీ మతిస్థిమితాన్నీ మానవ స్వభావంలోని చిత్రవిచిత్రాల్నీ హాస్యధోరణిలో మెచ్చుకోదం మాత్రమే పెరిగేటట్లు చేశాయి.

1. మిస్ స్టేడ్ ను చూస్తుంటే నాకు గుర్తువచ్చిన మరో వ్యక్తి మిస్ మార్గరెట్ వుడ్రో విల్సన్ ; ఈమె అమెరికా అధ్యక్ష మహాశయుల పుత్రిక. ఈమెను నేను అమెరికాలో కలుసుకున్నాను. భారతదేశం మీద ఈమెకు గాఢమైన ఆసక్తి ఉండేది. తరవాత ఈమె పురుచ్చేరి వెళ్ళింది ; జీవితంలో చివరి ఐదేళ్ళు ఈవిడ అక్కడే. ఆత్మద్రవ్య అయిన మహాయోగి, శ్రీ అరవింద ఘోష్ పాదసన్నిధిలో సంతోషంగా శిక్షణ పొందుతూ గడిపింది.

మేము ముగ్గురం బాబా సాహెబ్ దేశ్ముఖ్‌గారి అతిథులుగా సాయంత్రం 8 గంటలకు భోజనాలు చేశాం; రాత్రి ఏడు గంటలకు మళ్ళీ మేము మగన్‌వాడి ఆశ్రమంలో ప్రార్థన వేళకి వెళ్ళి దాదా ఎక్కాం; అక్కడ ముప్పైమంది సత్యాగ్రహులు గాంధీగారి చుట్టూ కూర్చుని ఉన్నారు. ఆయన ఒక తుంగచాపమీద కూర్చుని ఉన్నాడు. పాతకాంపు జేబు గడియారం ఒకటి ఆయనకు ముందరివేపు వేలాడుతోంది. వాలు తున్న సూర్యుడు తాటిచెట్లమీదా మర్రిచెట్లమీదా చివరి వెలుగులు ప్రసరిస్తున్నాడు; రాత్రి రౌద, కీచరాళ్ళ చప్పుళ్ళు మొదలయ్యాయి. వారావరణం పూర్తిగా ప్రశాంతంగా ఉంది. నేను మైమరిచిపోయాను.

శ్రీ దేశాయి భజనకీర్తన ఒకటి పాడుతూ ఉండగా తక్కిన వాళ్ళంతా ఆయన పాడింది అందుకొని పాడుతున్నారు; తరవాత గీతా పారాయణ జరిగింది. ముగింపు ప్రార్థన నన్ను చెయ్యమని మహాత్ములు నాకు సంజ్ఞ చేశారు. ఆలోచనకూ ఆశయానికి ఎటువంటి పొందక ఉంది! ఎప్పటికీ మనస్సులో ఉండిపోయే స్మృతి: ఆకాశంలో అప్పుడే పొడిచిన చుక్కల కింద, వార్తాలో మిద్దెమీద జరిగిన దృశ్యం.

కచ్చితంగా ఎనిమిది గంటల వేళకు గాంధీగారు మౌనం చాలించారు. ఆయన జీవితంలో కఠిన శ్రమ కలుగుతూ ఉండడంవల్ల, కాలాన్ని సూక్ష్మ ప్రమాణాల్లో కేటాయించడంకోసం అవసరమయింది.

“స్వాగతం స్వామిజీ!” ఈసారి మహాత్ము లిచ్చినది కాయతం మీద రాసి చూపించిన స్వాగతం కాదు. మేము అప్పుడే దాబామించి దిగి ఆయన రాతగదికి వెళ్ళాం. అందులో చదరాలు (కుర్చీలు లేవు), పుస్తకాలు, తాయిలాలు, మామూలు కలాలు (ఘొంఘెనెన్నులు కావు) ఉన్న పొద్ది డస్కుపెద్దై, ఒక మూల దిక్కుదిక్కుమనే పాత గడియారం ఉన్నాయి. సర్వత్ర వ్యాప్తమయిన శాంతి, భక్తి ప్రభతో గాంధీగారు,

సమ్మోహకమూ గహ్వర సదృశమూ అయిన దోసిన్¹బీతో చిరునవ్వు చిందిస్తున్నారు.

“చాలా ఏళ్ళ కిందట, నా ఉత్తరప్రత్యుత్తరాల పని చూసుకో దానికి వ్యవధికోసం, వారానికి ఒకరోజు మౌనం పాటించడం ప్రారంభించాను. కానీ ఇప్పుడు, ఆ ఇరవైనాలుగు గంటలూ ప్రధాన ఆధ్యాత్మిక అవసరంగా పరిణమించాయి. నియత కాలికమైన మౌనం ఒక భాగ్యమే కాని చిత్తహింస కాదు,” అని వివరించారాయన.

నేను మనసారా అంగీకరించాను.¹ మహాత్ములు నన్ను అమెరికా గురించి, యూరప్ గురించి అడిగారు ; భారతదేశాన్ని గురించి, ప్రపంచ పరిస్థితులగురించి మేము చర్చించుకున్నాం.

“మహాదేవ్,” శ్రీ దేశాయి గదిలో అడుగుపెడుతూ ఉండగా గాంధీగారు అన్నారు, “స్వామిజీ రేపు రాత్రి యోగాన్ని గురించి మాట్లాడానికి టౌన్ హాల్లో ఏర్పాట్లు చేయించండి.”

ఆ రాత్రికి నేను మహాత్ముల దగ్గర సెలవు తీసుకుంటూ ఉండగా ఆయన, ముందు చూపుతో, సెట్రోనెల్లా ఆయిల్ [ఒక రకం గడ్డి నూనె] సీసా ఒకటి నా చేతికి ఇచ్చారు.

“వార్దా దోమలకి అహింస² సంగతేదీ తెలియదు స్వామిజీ?” అన్నారాయన, నవ్వుతూ.

1. నేను అమెరికాలో చాలా సంవత్సరాలనుంచి మౌనసమయాలు పాటిస్తూ నన్ను కలుసుకోదానికి వచ్చేవాళ్ళకూ నా కార్యదర్శులకూ వెరపు కలిగిస్తూ వచ్చాను.

2. హాని చెయ్యకపోవడం ; గాంధీజీ జీవిత శత్రాని కిది పునాది. అహింసను మూలగుణంగా మన్నించే జైనులవల్ల ఆయన గాఢంగా ప్రభావితయ్యారు.

మర్నాడు పొద్దున మేము తేనె పానకమూ పాలూ గోధుమ జావా
తాగం. గాంధీగారిలోనూ సత్యాగ్రహంతోనూ భోజనానికి రమ్మని
పదిన్నరకి మమ్మల్ని ఆశ్రమం వసారాలోకి పిలిచారు. ఈ రోజు వంట
కాల్లో ఎర్రబియ్యం, కొత్తగా ఎంపికచేసిన కూరగాయలు, వీలక్కాయ
గింజలు కూడా ఉన్నాయి.

మధ్యాహ్నం ఆశ్రమ ప్రదేశంలో తిరిగాను. కొన్ని ఆవులు నదురూ
బెదురూ లేకుండా మేత మేస్తున్న ప్రదానం పరకు తిరిగాను. గోరక్షణ
అంటే గాంధీగారికి గాఢమైన ఆసక్తి.

“అవు అనేది నా దృష్టిలో, చూసఫలకన్న తక్కువ స్థాయిలో
ఉన్న మొత్తం జంతు ప్రపంచం కింద లెక్క; చూసవుడి సహానుభూతు
లను మానవేతరాలకు కూడా విస్తరింపజేస్తుందది,” అని వివరించారు
మహాత్ములు. “ఐతికే ప్రతి జీవిలోనూ తనను చూసుకోడానికి మానవుడు
గోవును పూజించాలని పెద్దల ఆదేశం. సనాతన ఋషులు గోవును చైవ
సమానంగా భావించడం సహజమే. భారతదేశంలో మనిషికి అవు మంచి
తోడు; అది సర్వసంపత్ప్రదాత్రి. అది పాలివ్వడమే కాకుండా, సేద్యా
నికి కూడా ఉపయోగపడుతోంది. గోవు కరుణ రసాత్మక కావ్యం; ఆ
సాధు జంతువులో కరుణే కళ్ళకి కడుతుంది. మానవజాతిలో లక్షలాది
మందికి రెండో తల్లి అది. గోరక్షణ చేయడమంటే, భగవంతుడు సృష్టిం
చిన మూగజీవాన్నిటికి రక్షణ ఇవ్వడమన్నమాట. సృష్టిలో నిమ్మ
శ్రేణివి నోరులేనివి కనక, వాటి పిలుపు అన్నిటికన్న శక్తిమంతంగా
ఉంటుంది.”

హిందూమతంలో ఒక శాఖ అయిన శైవమతాన్ని బుద్ధుడి సమకాలికుడైన మహా
వీరుడు, శ్రీ. పూ. 6 శతాబ్దిలో విస్తృతంగా వ్యాప్తిచేశాడు. మహావీరుడంటే
“గోవు నాయకుడు”; అనేక శతాబ్దాల అనంతరం అయిన, తన వీరపుత్రులైన
గాంధీగారిని చూసుగాక :

నైష్ఠిక హిందువుకు కొన్ని నిత్యకర్మలు విధించి ఉన్నాయి. ఒకటి 'భూతయజ్ఞం'; అంటే పశువులకు మేత పెట్టడం. సృష్టిలో అల్పమైన అపరిణత జీవులపట్ల మనిషి తనకున్న బాధ్యతల్ని గ్రహించుకోవాల్సి దానికి ఇది ప్రతీక; ఆ అల్పపరిణత జీవరూపాలు, సహజాతపరంగా దేహస్పృహకు ముడిపడి ఉన్నవి. ఆ దేహస్పృహ మానవ జీవితంలోకి చొచ్చుకు వచ్చింది. అయితే అల్పపరిణత జీవరూపాలకు, మానవజాతికి విశిష్టమైన ముక్తిదాయక వివేక లక్షణం లేదు. ఆ విధంగా భూతయజ్ఞం, దుర్బల జీవుల్ని ఆదుకోదానికి మానవుడిలో ఉన్న సంసిద్ధతకు బలం చేకూరుస్తుంది. అదే విధంగా ఆతడు, ఉచ్చతర అదృశ్యజీవుల అసంఖ్యాక శుభాశీస్సులవల్ల ఊరట పొందుతాడు. అంతేకాకుండా, భూమిలోనూ సముద్రంలోనూ ఆకాశంలోనూ విచ్ఛలించిడిగా వ్యర్థమయిపోతున్న ప్రకృతి వరప్రసాదాల్ని పునరుజ్జీవింపజేయవలసిన బాధ్యత కూడా మానవుడి మీద ఉంది. ప్రకృతిలో ఉన్న జంతువులకూ మనిషికి సూక్ష్మలోక దేవతలకూ మధ్య పరస్పర భావసంపర్క రాహిత్యం అనే పరిణామాత్మక అవరోధాన్ని నిగూఢ ప్రేమతో దాటడం జరుగుతున్నది.

ఇతర రైనిక యజ్ఞాలు— 'పితృయజ్ఞం, నృయజ్ఞం.' పితృయజ్ఞం, పితృదేవతలకు తర్పణాలు ఇవ్వడం. మానవుడు, గలానికి తాను ఋణపడి ఉన్నానన్న సంగతి అంగీకరించడానికి చిహ్నమిది. నృయజ్ఞం అంటే, ఆగంతుకులకుగాని బీదవాళ్ళకుగాని అన్నం పెట్టటం. మానవుల విషయంలో ఇప్పుడు తనకున్న బాధ్యతలకూ సమకాలికుల విషయంలో తనకున్న విధులకూ అది చిహ్నం.

మర్యాదాం పూట, చిన్నచిన్న అమ్మాయిలకోసం ఏర్పాటుచేసిన గాంధీగారి ఆశ్రమానికి వెళ్లి నృయజ్ఞం చేశాను. శ్రీ రైల్ నాతోబాటు వచ్చాడు. కారులో పదినిమిషాల ప్రయాణం. పొడుగాటి వన్నెవన్నెల

భీరంకు పైన కుసుమకోమలమైన కన్నెపిల్లల ముఖాలు! ఆరుదయట క్రొద్దీసేపు నేను హిందీలో ప్రసంగించాను. ప్రసంగం చివరిలో ఆకాశం చిల్లులుపడ్డట్టు దబ్బాటుగా వాన కురిసింది. నవ్వుకుంటూ నేనూ శ్రీ రైట్ కారెక్కి మగన్ వాడికి ఉరికాం. వెండిరేకుల్లా మెరుపులు మెరుస్తున్నాయి ఆకాశంలో; అంత జోరుగా కురిసింది వాన.

మళ్ళీ ఆతిథిగృహంలో అడుగుపెడుతూ అక్కడి నిరాదంబరతా, అత్యత్యాగానికి నిదర్శనాలూ చూసి, మళ్ళీ మరోమాటు కొత్తగా విస్మయం చెందాను. గాంధీగారి 'అపరిగ్రహ ప్రతిజ్ఞ,' దాంపత్య జీవితంలో తొలి కాలంలోనే ఆచరణలోకి వచ్చింది. ఏడాదికి 80,000 రూపాయలకు పైగా ఆదాయం వచ్చే విస్తారమైన వకీలు వృత్తిని విడిచిపెట్టి మహాత్ములు, తమ సంపదను పేదవాళ్ళకు ఇచ్చేశారు.

త్యాగాన్ని గురించి సామాన్యంగా ఉండే అసమగ్రమైన అభిప్రాయాల్ని శ్రీయు కేశ్వర్ గారు వేళాకోళం చేస్తూ ఉండేవారు.

“బిచ్చగాడు సంపద ఏమీ త్యాగం చెయ్యలేడు,” అనేవారు ఆయన. “‘నా వ్యాపారం పడిపోయింది; నా పెళ్ళాం వదిలేసింది; నేను అన్నీ త్యాగం చేసేసి సన్యాసుల మఠానికి వెళ్ళిపోతాను,’ అంటూ ఎవరయినా విలపిస్తున్నారంటే, అతను చెబుతున్నది ఏ లౌకిక త్యాగం గురించి? సంపదనూ ప్రేమనూ అతనేమీ విడిచిపెట్టలేడు; అవే అతన్ని విడిచిపెట్టేశాయి!’”

అందుకు భిన్నంగా గాంధీగారిలాంటి సాధువులు, స్పష్టంగా భౌతికవస్తు త్యాగాలు చెయ్యడమే కాకుండా, తమ అంతరాంతర జీవని సర్వమానవ వాహినిలో లీనంచేసి, అంతకన్న కష్టమైన సార్వభౌమత్వ వ్యక్తిగత లక్ష్యాల్ని త్యాగంచేశారు.

మహాత్ముల ధర్మపత్ని కస్తూరిబాయి. ఈమె విశిష్టురాలు. తన కోసం, పిల్లలకోసం ఆయన తమ ఆస్తిలో భాగమేదీ కేటాయించి పెట్టనందుకు ఆమె ఆక్షేపించలేదు. చిన్నతనంలోనే పెళ్ళి అయిన గాంధీగారూ భార్యా నలుగురు కొడుకులు పుట్టిన తరువాత బ్రహ్మచర్యవ్రతం ప్రారంభించారు.¹ వారి దాంపత్య జీవనం ఒక గంభీరమైన రూపకం ; అందులో ప్రశాంతనాయక అయిన కస్తూరిబాయి, భర్త అడుగుజాడల్లో నడిచి జైలుకు వెళ్ళారు ; మూడు వారాలపాటు ఆయన ఉపవాసాలు చేసినప్పుడు ఆమె కూడా చేశారు. ఆయన వహించే లెక్కలేనన్ని బాధ్యతల్లో ఆమె తమవంతు పూర్తిగా వహించారు. గాంధీగారికి ఆవిడ ఈ విధంగా జోహార్లు అర్పించారు.

“మీ యావజ్జీవిత సహచారిణిగా, సహాయకురాలిగా ఉండే మహదవకాశం పొందినందుకు మీకు ధన్యవాదాలు అర్పిస్తున్నాను. మన దాంపత్యం, కామవాంఛ మీద కాకుండా, ‘బ్రహ్మచర్యం’ (ఆత్మనిగ్రహం) మీద ఆధారపడి ప్రపంచమంతటిలోకి సర్వశ్రేష్ఠమైన దాంపత్యము

1. గాంధీగారు, ‘ది స్టోరీ ఆఫ్ మై ఎక్స్ పెరిమెంట్స్ విత్ ట్రూత్’ అన్న పుస్తకం (అహమ్మదాబాద్ ; నవజీవన్ ప్రెస్) లో తమ జీవిత కథను కఠోరమైన నిష్కాపక్వంతో అభివర్ణించారు.

ప్రసిద్ధమైన పేర్లతోనూ అదృతమైన సంఘటనలతోనూ కిక్కిరిసిపోయే ఆత్మకథలు అనేకం, అంతరంగ విశ్లేషణ విషయంలో కాని, వికాసానికి సంబంధించిన ఏ దశను గురించి కాని, చాలాపు పూర్తిగా మౌనం వహిస్తాయి. “ఈయన చాలామంది ప్రసిద్ధ వ్యక్తుల్ని ఎరిగినవాడే కాని, తనను తాను ఎన్నడూ తెలుసుకున్నవాడు కాదు,” అన్నట్లుగా, ఒక రకమైన ఆసక్తిపైతీ ఈ పుస్తకాలు పక్కకి పెట్టేస్తాడు, చదువరి. గాంధీగారి ఆత్మకథ విషయంలో ఇలాటిది జరగడం అసంభవం ; ఆయన తమ తప్పల్ని తమాషాల్ని వ్యక్తి ప్రమేయంలేని సత్య సందర్భాలతో బయటపెడతారు ; ఏ యుగ చరిత్రలోనయినా ఇలాటిది జరగడం అరుదు.

నందుకు మీకు ధన్యవాదాలు అర్పిస్తున్నాను. భారతదేశం కోసం మీరు చేపట్టిన జీవిత కృషిలో నన్ను మీకు సమానురాలిగా పరిగణించినందుకు మీకు ధన్యవాదాలు అర్పిస్తున్నాను. జూదంలోనూ పందాల్లోనూ శ్రీలోలత విషయంలోనూ మద్యపానంలోనూ పాటల్లోనూ తమ కాలాన్నంతనీ వెచ్చించేసి, చిన్న నాటి ఆటవస్తువులంటే తొందరగా విసుగెత్తిపోయే చిన్న పిల్లవాడి మాదిరిగా భార్య అన్నా, పిల్లలన్నా విసుగెత్తేసే భర్తల్లో మీరు ఒకరు కానందుకు మీకు ధన్యవాదాలు అర్పిస్తున్నాను. ఇతరుల శ్రమను దోచుకుంటూ, ధాన్యం పండించడానికే తమ కాలాన్ని వినియోగించే భర్తల్లాంటివారు మీరు కానందుకు ఎంతగా ధన్యవాదాలు చెప్పకోవాలి !

“లంచాలకన్న దేవుడికి దేశానికి మీరు అగ్రస్థానం ఇస్తున్నందుకూ మీకు దృఢవిశ్వాసబలం ఉన్నందుకూ భగవంతుడిమీద సంపూర్ణమైన ప్రగాఢ విశ్వాసం ఉన్నందుకూ మీకు ఎన్ని ధన్యవాదాలు చెప్పకోవాలి! నా కన్న దేవుడికి దేశానికి అధిక ప్రాముఖ్యమిచ్చే భర్తకు భార్యనయినందుకు నేను ఎంతగా ధన్యవాదాలు చెప్పకోవాలి? మన జీవిత విధానాన్ని మీరు, అంత సంపన్న స్థితినుంచి అంత స్వల్పస్థితికి మారుస్తూంటే నేను సణుక్కొంటూ తిరగబడినప్పుడు, నా కుర్రతనపు లోపాలకు మీరు ఓర్పు చూపినందుకు మీకు కృతజ్ఞురాలిని.

“చిన్నపిల్లగా ఉన్నప్పుడు నేను మీ రల్లిదండ్రుల ఇంట్లో ఉన్నాను; మీ అమ్మగారు గొప్ప ఉత్తమురాలు; ఆవిడ నాకు చక్కని తర్పీరు ఇచ్చారు; దైర్యసాహసాలుగల భార్య ఎలా ఉంటాలో, నాకు భర్త కాదోయే తమ కుమారుడి పేమనూ గౌరవాన్నీ ఎలా నిలుపుకోవాలో నేర్పారావిడ. ఏళ్ళు గడుస్తూ ఉండగా, మీరు భారతదేశానికి అత్యంత ప్రేయతమ నాయకులయ్యారు. ఇతరదేశాల్లో తరచు జరుగుతుండే మాదిరిగా, భర్త విజయ సోపానాలు ఎక్కినప్పుడు భార్యను విడిచిపెట్టేసే

దుఃస్థితి నాకు కలుగుతుందేమోనన్న భయమేమీ లేదు. మరణ సమయంలో సైతం మనం ఆలుమగలుగానే ఉంటామన్న సంగతి నాకు తెలుసు."

కస్తూరిబాయి చాలా సంవత్సరాలపాటు, ప్రజాద్రవ్యానికి కోశాధికారిణిగా పనిచేసేది. దై వస్వయాపులుగా ప్రజల మన్నన లందుకున్న మహాత్ములు, కొన్నికోట్ల రూపాయిలు విరాళాలు సేకరించారు. గాంధీగారి సమావేశానికి వెళ్ళే అడవాళ్ళు నగలు పెట్టుకుని వెళ్తే, వాళ్ళ భర్తలకు తెరుకుగా ఉంటుందని భారతీయ గృహాల్లో నవ్వుకుంటూ కథలు కథలుగా చెప్పుకొనేవారు. దళితజాతి ఉద్ధరణకు శ్రమించే గాంధీమహాత్ముల సమ్మోహక స్వరం, సంపన్నుల బంగారం గాజుల్ని, వజ్రాలహారాల్ని ఆకర్షించేసి, వాళ్ళ చేతులనుంచీ మెడలనుంచీ ఊడి చందాల బుట్టలో పడేట్టు చేస్తుంది.

ఒకనాడు, ప్రజానిధికి కోశాధికారిణి అయిన కస్తూరిబాయి, నాలుగు రూపాయిలు ఎలా ఖర్చయాయో లెక్క చెప్పలేకపోయింది. గాంధీగారు, ఆ నిధులకు సంబంధించిన లెక్కలు అడిగ్ చేయించి ప్రచురిస్తూ, తమ భార్య నిర్వహణలో వచ్చిన నాలుగు రూపాయిల తేడానూ నిర్దాక్షిణ్యంగా ఎత్తి చూపించారు.

నేను ఈ కథ, నా అమెరికన్ విద్యార్థుల క్లాసుల్లో తరచుగా చెప్పేవాణ్ణి. ఒకనాడు సాయంత్రం హాలులో ఒకామె అగ్రహావేశంతో ఊగిపోయింది : "మహాత్ముడయ్యేది, కాకపోయేది— ఆయనే కనక నా మొగుడయి ఉండే— అనవసరంగా చేసిన అటువంటి బహిరంగమైన అవమానానికి, మొహం మీద ఒక్క గుద్దు గుద్దేదాన్ని!" అంటూ అరిచింది.

అమెరికన్ భార్యలగురించి, భారతీయ భార్యలగురించి మా మధ్య సరదాగా కొంత వాగ్వాదం జరిగిన తరువాత, నేను ఇంకా పూర్తిగా వివరించడానికి పూనుకున్నాను.

“గాంధీగారి భార్య, ఆ మహాత్ముణ్ణి తన భర్తగా కాకుండా గురువుగా భావించింది. చాలా చిన్న పొరపాట్లనయినా చక్కదిద్దే హక్కు గురువుకు ఉంది,” అని స్పష్టం చేశాను. “కస్తూరిబాయిని బహిరంగంగా మందలించిన కొంత కాలానికి, గాంధీగారికి ఒక రాజకీయ నేరారోపణ మీద జైలుశిక్ష పడింది. ప్రశాంతంగా ఆయన ఆమెకు వీడుకోలు చెబుతూ ఉండగా ఆవిడ, ఆయన పాదాల మీద వాలింది. “గురుదేవా, నేను మిమ్మల్ని ఎప్పుడయినా నొప్పించి ఉంటే నన్ను క్షమించండి,” అని ప్రార్థించింది.

వార్తాలో ఆ రోజు మధ్యాహ్నం మూడు గంటలకు నేను, ముందుగా ఏర్పాటు చేసుకున్న కార్యక్రమం ప్రకారం, గాంధీగారి రాతగదిలోకి వెళ్ళాను; తన భార్యను శిష్యురాలిగా చేసుకోవడమనే అరుదైన అలౌకిక ఘటనను సాధించగలిగిన సాధువు గాంధీగారు. ఎన్నడూ మరుపురాని చిరునవ్వు చిందిస్తూ పైకి చూశారు ఆయన.

“మహాత్మాజీ,” అంటూ ఆయన పక్కన, ఉత్తి చాపమీద కూర్చుంటూ, “అహింసకు మీ నిర్వచనమేమిటో చెప్పండి,” అన్నాను.

“చునస్సులో కాని, చేతలో కాని ఏ జీవికీ హాని చెయ్యకుండా ఉండడం.”

“చక్కని ఆదర్శమే! కాని, ఒక పిల్లవాణ్ణి కాపాడడానికో, తనని కాపాడుకోడానికో తానుపామును చంపగూడదా— అని ప్రపంచం ఎప్పుడూ అడుగుతూ ఉంటుంది.”

“నిర్భయం, అహింస అన్న నా ప్రతిజ్ఞల్ని రెండింటినీ ఉల్లంఘించకుండా నేను తానుపామును చంపలేను. అంతకంటే, ప్రేమ స్ఫురదన లతో ఆ పామును శాంతపరచడానికి మానసికంగా ప్రయత్నిస్తాను. నా

పరిస్థితులకు అనుగుణంగా ఉండాలి కదా అని, నేను నా ప్రమాణాల్ని దిగజార్చలేను.” తమకు సహజమైన చిత్తశుద్ధితో గాంధీగారు ఇంకా ఇలా అన్నారు, “ఏ మాట కా మాటే చెప్పకోవాలి— ఒక తామపామే కనక ఎదురయితే నేను నిబ్బరంగా ఇలా కబుర్లు చెప్పలేను!”

పథ్యం గురించి చాలా ఇటీవల వెలువడ్డ పాశ్చాత్య గ్రంథాలు కొన్ని ఆయన బల్లమీద ఉన్నాయి; నేను వాటిని గురించి వ్యాఖ్యానించాను.

“ఔను. పథ్యం అన్నది, ప్రతిచోటా ఎంత ముఖ్యమో సత్యాగ్రహోద్యమంలో కూడా అంత ముఖ్యం,” అని మునిముసిగా నవ్వుతూ అన్నారాయన. సత్యాగ్రహాలకు సంపూర్ణమైన నిగ్రహం ఉండాలని చెప్పేవాణ్ణి కనక, బ్రహ్మచారికి (బ్రహ్మచర్యం పాటించేవాడికి) తగిన ఉత్తమ ఆహారం ఏమిటో కనుక్కోడానికి ఎప్పుడూ ప్రయత్నిస్తూనే ఉన్నాను. ప్రజననకారక సహజాతాన్ని అదుపులో పెట్టుకోడానికి ముందు జిహ్వను జయించాలి. అర్ధాకలిగా ఉండడం కాని, అసంతులిత ఆహారం తీసుకోడం కాని దానికి ఉపాయం కాదు. తిండికోసం లోపల ఉండే ఆత్మాశను మొదట జయించి ఆ తరువాత, అవసరమైన విటమిన్లు ఖనిజాలా కేరిరీలూ మొదలయినవన్నీ ఉండే సాత్విక ఆహారం తింటూ ఉండాలి సత్యాగ్రహి. ఆహారానికి సంబంధించిన బాహ్యంతర జ్ఞానంవల్ల సత్యాగ్రహి శుక్లం, ఒంటికంతకీ పనికివచ్చే జీవశక్తిగా ఇద్దే మారుతుంది

మాంసానికి బదులుగా తినదగ్గ మంచి ఆహారపదార్థాల గురించి మాకు తెలిసిన సంగతులు తులనాత్మకంగా ముచ్చటించుకున్నాం, గాంధీ గారూ నేనూ. “అవోకేడో (avocado) అద్భుతమైంది,” అన్నాను నేను. “కాలిఫోర్నియాలో మా కేంద్రానికి దగ్గర, అవోకేడో తోపులు రెక్కలేనన్ని ఉన్నాయి.”

గాంధీగారి ముఖంలో ఆసక్తి కనబడింది. “అవి వార్తాలో పెరిగితే బాగుండును. సత్యాగ్రహాలు కొత్త ఆహారాన్ని మెచ్చుకుంటారు.”

“లాస్ ఏంజిలిస్ నుంచి అవొకేడో మొక్కలు కొన్ని తప్పకుండా వార్తాకు పంపిస్తాను,” అని చెప్పి, “గుడ్లు, మాంసకృత్తులు (ప్రోటీన్లు) ఎక్కువగా ఉండే ఆహారం; ఇవి సత్యాగ్రహాలకు నిషిద్ధమైనవా ?”

“బీజంలేని గుడ్లు నిషిద్ధం కావు,” అంటూ, వెనకటి సంగతులు తలుచుకుని నవ్వుకున్నారు మహాత్ములు.

“చాలా ఏళ్ళు, నేను వాటి వాడుకను సమ్మతించలేదు. ఇప్పటికీ నే నయితే తినను. మా కోడళ్ళలో ఒక అమ్మాయి ఒకసారి, పోషకాహార లోపంవల్ల ప్రాణం పోయే స్థితికి వచ్చింది; ఆమె గుడ్లు తిని తీరాలని పట్టుపట్టాడు డాక్టరు. నేను ఒప్పుకోలేదు. దాని బదులు మరోటి చెప్ప సన్నాను.

“‘గాంధీజీ, బీజంలేని గుడ్లలో శుక్లం ఉండదు; అందులో హత్య ఏమీ ఉండదు,’ అన్నా దాయన.

“అప్పుడు నేను సంతోషంగా అనుమతించాను, మా కోడలు ఆ గుడ్లు తినడానికి; తొందరగానే ఆమెకు మామూలు ఆరోగ్యం చేకూరింది.”

అంతకుముందు రోజున గాంధీగారు, లాహిరీ మహాశయుల క్రియా యోగం దీక్ష తీసుకోవాలన్న కోరిక వెల్లడించారు. ఆయన చిత్రశుద్ధికి జిజ్ఞాసాప్రవృత్తికి నేను ముగ్ధుణ్ణి అయాను. రై వాన్వేషణ విషయంలో ఆయన చిన్నపిల్లవాడి మోస్తరు; “అలాటి వాళ్ళదే స్వర్గరాజ్యం,” అంటూ ఏసుక్రీస్తు, పిల్లల్ని ప్రశంసించాడు— గాంధీగారిలో అటువంటి పరిశుద్ధ గ్రాహకత వెల్లడి అయింది.

నేను మాట ఇచ్చిన దీక్షసమయం వచ్చింది. కొందరు సత్యా

గ్రహాలు— క్రియా యోగ దీక్ష తీసుకోదలిచిన శ్రీ దేశాయి, దా॥ పింగళి మరియు— గదిలోకి వచ్చారు.

నేను మొదట, ఆ చిన్న తరగతికి, శారీరకమైన యోగదా అభ్యాసాలు నేర్పాను. శరీరం ఇరవై భాగాలుగా ఉన్న సంగతి అంతరికంగా దర్శిస్తాం; ప్రతి భాగంలోకి శక్తి వెళ్ళేట్టుగా, సంకల్పం దాన్ని నిర్దేశిస్తుంది. కాస్సేపట్లోనే, నా ఎదుట ప్రతి ఒక్కరూ స్వయంచలన మానవ యంత్రంలా స్పందించడం చూశాను. గాంధీగారి శరీరంలో ఇరవై భాగాల్లోనూ స్పందన ఫలితాన్ని చూడడం సులువే; చూసేవాళ్ళకి, ఆయన శరీర భాగాలు ఎప్పుడూ పైకి కనిపిస్తూనే ఉంటాయి! ఆయన చాలా సన్నగా ఉన్నా, వికార మనిపించేటంత బిక్కగా ఉండరు; ఆయన ఒంటి మీది చర్మం సున్నగా, ముడతలు లేకుండా ఉంటుంది.¹

తరవాత నేను, వాళ్ళకి క్రియా యోగమనే ముక్తిదాయక యోగ ప్రక్రియ ఉపదేశించాను.

మహాత్ములు ప్రపంచమతాలన్నిటినీ శ్రద్ధా సక్తులతో అధ్యయనం చేశారు. జైనగ్రంథాలు, బైబిలు కొత్త నిబంధన గ్రంథం, హిల్స్టాయ్ ఘోషాజి శాస్త్రీయ రచనలు— గాంధీగారి అపింసా సిద్ధాంతపరమైన దృఢ విశ్వాసాలకు ప్రధానమైన ఆధారాలు² ఈ మూడూ. ఆయన తమ అభిమతాన్ని ఇలా వ్యక్తం చేశారు :

1. గాంధీగారు, చిన్నపి పెద్దపి కూడా, చాలా ఉపవాసాలు చేశారు. ఆయన ఆరోగ్యం చాలా మంచిది. 'డయట్ అండ్ డయట్ రిఫారం; నేచర్ క్యూర్; కి టు హెల్త్' అన్న ఆయన పుస్తకాలు, భారతదేశంలో అహమ్మదాబాదులో నవజీవన్ పబ్లిషింగ్ హౌస్ వాళ్ళ దగ్గర దొరుకుతాయి.

2. థోరో, రస్కిన్, మాజినీ అన్న ఇతర పాశ్చాత్య రచయితల గ్రంథాల్ని కూడా గాంధీగారు నిశితంగా అధ్యయనం చేశారు.

“బైబిలు, కొరాను, జెండ్-అవెస్తా¹ అన్నవి వేదాల లాగే దైవ ప్రేరణవల్ల రచించినవేనని నమ్ముతాను. గురు సలహదాయాన్ని విశ్వసిస్తాను. కాని ఈ కాలంలో అనేక లక్షణమంది, గురువు లేకుండానే పోవలిసి వస్తోంది. దానికి కారణం, పరిపూర్ణ పరిశుద్ధతా, పరిపూర్ణ విద్యుత్తు— రెండూ ఉన్నవారు చాలా అరుదైపోవడం. కాని ఎవరూ, తమ మతానికి సంబంధించిన సత్యాన్ని ఎప్పటికీ తెలుసుకోలేకపోతున్నామని నిరాశపడక్కర్లేదు. ఎంచేతంటే, తక్కిన గొప్ప మతాలన్నిటిలోని మౌలికాంశాలలాగే, హిందూమత మౌలికాంశాలు కూడా మార్పు చెయ్యరానివి సులువుగా తెలుసుకోగలిగినవి.

“ప్రతి హిందువులాగే నేనూ దేవుణ్ణి నమ్ముతాను ; ఆయన ఒక్కడే ననీ నమ్ముతాను ; పునర్జన్మ, మోక్షం ఉన్నాయని నమ్ముతాను..... హిందూమతం మీద నాకున్న అభిప్రాయాల్ని గురించి, నా భార్యమీద నా కున్న అభిప్రాయాల్ని గురించి చెప్పగలిగిన దానికంటే ఎక్కువ చెప్పలేను. ప్రపంచంలో ఏ ఆడదీ స్పందింపజేయ్యలేనంతగా, ఆవిడ నన్ను స్పందింపజేస్తుంది. అలాగని, ఆవిడ తప్ప లేమీ చెయ్యదని కాదు; నేను గమనించగలిగిన వాటికంటే ఎక్కువ లోపాలే ఆవిడలో ఉన్నాయని నేను తెగించి చెబుతాను. కాని తెగరాని ఐదం ఒకటి ఉంది. అలాగే హిందూమతంలో లోపాలూ పరిమితులూ ఎన్ని ఉన్నప్పటికీ, అదంటే నేను స్పందిస్తాను. గీతలో కాని, తులసీదాసు రాసిన రామాయణంలో కాని ఉన్న సంగీతాన్ని మించి మరేవి నన్ను ఆనందపరచలేదు. నేను కొన ఊపిరి తీసుకుంటున్నాననుకుంటే, గీతే నాకు ఊరట ఇస్తుంది.

“హిందూమతం ఒంటెత్తు మతం కాదు. ప్రపంచ ప్రపక్తలందరినీ

1. క్రీ. పూ. సుమారు 1000 లో జొరాస్టర్ పర్షియాకు ప్రసాదించిన పవిత్ర గ్రంథం.

పూజించడానికి అవకాశం దాంట్లో ఉంది.¹ సామాన్యార్థంలో అది, ప్రచారక మతం కాదు. అది చాలా తెగల్గి తనలో లీనం చేసుకుందన దంలో సందేహం లేదు; కాని ఈ లీనం చేసుకోదమన్నది పరిణామాత్మకంగానూ అగోచరంగానూ జరిగింది. ప్రతి ఒక్కడూ తన విశ్వాసాన్ని బట్టి, లేదా ధర్మాన్ని²బట్టి దేవుణ్ణి కొలవాలని చెబుతూ, తద్వారా అన్ని మతాల తోనూ శాంతియుత సహజీవనం చేస్తుంది.”

క్రీస్తు గురించి గాంధీగారు ఇలా రాశారు : “ఆయన కనక ఇప్పుడు మనుషుల పుణ్య నివసిస్తూ ఉండి ఉంటే, ఆయన, ‘నన్ను ప్రభూ, ప్రభూ...అంటూ పిలిచే ప్రతి వాళ్ళూ కాక, నా తండ్రి ఇచ్చానుసారంగా నడుచుకొనేవాడు మాత్రమే,³ అని రాసినట్టుగానే, బహుశా తన పేరు కూడా ఎన్నడూ విని ఉండని అనేకమంది జీవితాల్ని దీవించి ఉండేవాడని నా దృఢవిశ్వాసం. ఏసుక్రీస్తు, తన జీవితం ద్వారా నేర్పిన పాఠంలో

1. ప్రపంచమతాల్లో హిందూమతం విశిష్టత ఏమిటంటే, అది ఎవరో ఒక గొప్ప వ్యవస్థాపకుడు ఏర్పరిచింది కాక, వ్యక్తి ప్రమేయంలేని వైదిక గ్రంథాల ద్వారా ఆవిర్భవించింది. ఆ విధంగా హిందూమతం, అన్ని కాలాల, అన్ని దేశాల ప్రవక్తల్ని పూజ్యతావంతో కలుపుకోడానికి అవకాశమిస్తుంది. పవిత్ర వేద గ్రంథాలు, మానవుడు చేసే ప్రతి పనికి దైవనియమంతో సామరస్యం కలిగించే ప్రయత్నంలో తక్కితత్వరహితే కాకుండా ముఖ్యమైన సాంఘికచారాల్ని అన్నిటిని కూడా క్రమబద్ధం చేస్తాయి.

2. నియమ [న్యాయ] పదం కన్న సమగ్రమైన సంస్కృత పదం : నియమానికి, లేదా స్వాభావిక ఋజువర్తనకు కట్టుబడి ఉండడం; ఏ ఒక సమయంలో నయినా మనిషి ఉండే పరిస్థితుల్లో, అతనికి సహజమైన కర్తవ్యం. మానవుడు పతనంనుంచి, బాధనుంచి తనను కాపాడుకోడానికి తోడ్పడే స్వాభావిక నియమ సముదాయమని, పవిత్ర గ్రంథాలు ధర్మాన్ని నిర్వచించాయి.

మహాత్తర ప్రయోజనాన్ని ఏకైక లక్ష్యాన్ని మానవజాతికి తెలియజేశాడు; మన మందరం ఆశించి ఉండవలసిన మహదాశయ మిది; ఆయన ఒక్క-
త్తైస్తవమతానికే కాదు, యావత్ప్రపంచానికి సర్వదేశాలకూ సర్వజాతు
లకూ చెందినవాడని నా విశ్వాసం."

వార్తాలో నే నున్న చివరి రోజు సాయంత్రం, టౌనుహాలులో
శ్రీ దేశాయి ఏర్పాటుచేసిన సమావేశంలో ప్రసంగించాను. యోగశాస్త్రాన్ని
గురించి నే నిచ్చే ఉపన్యాసం వినడానికి వచ్చిన జనం, సుమారు 400
మంది, ఆ గదిలో కిటికీల్లో కూడా కిక్కిరిసిపోయారు. నేను మొదట
హిందీలోనూ తరవాత ఇంగ్లీషులోనూ ప్రసంగించాను. నిద్రపోవడానికి
ముందు, గాంధీగారి దర్శనంకోసం మేము సకాలంలో ఆశ్రమానికి తిరిగి
వచ్చాం; ఆయన ఆ సమయంలో ప్రశాంతంగా కూర్చుని ఉత్తర
ప్రత్యుత్తరాలు చూసుకుంటున్నారు.

పొద్దుట 5 గంటలకు నేను నిద్ర లేచేసరికి, చీకటి ఇంకా తచ్చాడు
తూనే ఉంది. పల్లె బతుకులో అప్పుడే కదలిక మొదలయింది; మొదట
ఆశ్రమం గేటుదగ్గర ఒక ఎద్దుబండి, ఆ తరవాత నెత్తిమీద పెద్ద బరువు
మోస్తున్న ఒక రైతును చూశాను. పొద్దుటి పరిహారం అయిన తరవాత
మేము ముగ్గురం, గాంధీగారి దగ్గర సెలవు తీసుకుంటూ ప్రణామాలు
అర్పించడానికి వెళ్ళాం. ఆ సాధువు ఉదయ ప్రార్థనకు నాలుగు గంటలకే
లేస్తారు.

"మహాత్మాజీ, సెలవు!" ఆయన పాదాలు ముట్టుకోడానికి నేను
ముందుకు వంగాను. "మీ సంరక్షణలో భారతదేశం షేమంగా ఉంది."

వార్తా యాత్ర ముగిసిన తరవాత కొన్నేళ్ళు గడిచిపోయాయి.
కూమి, మహాసముద్రాలు, ఆకాశం, యుద్ధంలో మునిగిన ప్రపంచంతో
పరిచయమైపోయాయి. ప్రపంచ మహానాయకుల్లో గాంధీగారిక్కరే అయిదు

బలానికి బదులుగా, అచరణానుకూలమైన అహింసను ప్రత్యామ్నాయంగా ప్రసాదించారు. కష్టనష్టాల్ని తీర్చడానికి అన్యాయాల్ని తొలగించడానికి గాంధీమహాత్ములు అహింసా సాధనాల్ని చేబట్టారు. అవి ఎంత ఫలదాయకమైనవో పదేపదే నిరూపించుకున్నాయి. ఆయన తమ సిద్ధాంతాన్ని కింది మాటల్లో చెప్పారు :

“వివాదానికి నడుమ జీవితం కొనసాగుతూండడం చూశాను. కాబట్టి వివాదంకంటే పరమధర్మం ఒకటి ఉండితీరాలి. ఒక్క ఆ ధర్మంలో సువ్యవస్థితమైన సమాజమే అవగాహనకు అందుతుంది ; జీవితం జీవన యోగ్యమవుతుంది.

“జీవితధర్మం అదే అయినట్లయితే, మనం దాన్ని నిత్యజీవితంలో అమలులో పెట్టాలి. యుద్ధాలు ఎక్కడ ఉంటే అక్కడ, ప్రత్యర్థి ఎక్కడ ఎదురయితే అక్కడ, మనం ప్రేమతో జయించాలి. ఒకానొక ప్రేమ సూత్రం నా జీవితంలోనే, విధ్వంస సూత్రం అందించనంత ఫలితాన్ని అందించింది.

“భారతదేశంలో మనకు, ఈ సూత్రం పనిచెయ్యడం అత్యంత విశాల స్థాయిలో కళ్ళకు కట్టింది. అహింస 36,00,00,000 మందిలోకి చొచ్చుకుపోయిందని నేను అనను ; కాని అత్యంత స్వల్పకాలంలో ఏ ఇతర సిద్ధాంతమూ చొచ్చుకుపోనంతగా ఇది చొరబారినదని తప్పకుండా చెబుతాను.

“అహింసాత్మక మనఃస్థితి సాధించడానికి చాలా క్రమతో కూడా శిక్షణ అవసరమవుతుంది. సైనికుడి జీవితంలాగే అది, క్రమశిక్షణతో కూడిన జీవితం. మనోవాక్కాయాలు సరయిన సమన్వయం పొంది ఉన్నప్పుడే పరిపూర్ణస్థితిని అందుకోడం జరుగుతుంది. సత్యాహింసల

నియమాన్ని మన జీవితధర్మంగా చేసుకోవాలని నిర్ధారణ చేసుకుంటే, ప్రతి సమస్య పరిష్కారానికి లొంగుతుంది."

ఆధ్యాత్మిక దృష్టి లేకపోతే ప్రజలు నశించిపోతారన్న సత్యాన్ని, భయంకరమైన ప్రపంచ రాజకీయ సంఘటనల పరంపర, నిర్దాక్షిణ్యంగా చూపిస్తోంది. మతం కాకపోతే విజ్ఞానశాస్త్రం, మానవజాతిలో భద్రతా రాహిత్యజ్ఞాన లేకాన్నీ సమస్త భౌతిక వస్తువుల ఆకాశవృత్తాన్ని జాగృతం చేసింది. మానవుడిప్పుడు, అంతర్నిహితమైన తన మూలతత్వం దగ్గరికి—అంటే తనలో ఉన్న పరమాత్మ దగ్గరికి—కాకపోతే, నిజంగా మరెక్కడికి పోతాడు ?

చరిత్ర తిరగేసినట్లయితే, మానవుడి సమస్యలేవీ పాశవిక శక్తిని ఉపయోగించడంవల్ల పరిష్కారం కాలేదని సహేతుకంగా ఎవరయినా చెప్పవచ్చు. మొదటి ప్రపంచయుద్ధం, దురంత భయానక కర్మను సృష్టించింది; అది రెండో ప్రపంచ యుద్ధంగా పరిణమించింది. ఇప్పటి దుష్కర్మ అనే పెద్ద మంచుగడ్డను కరిగించగలిగింది, సోదరభావమనే ఎండవేడి మాత్రమే; లేనినాడు, అది మూడో ప్రపంచయుద్ధంగా మారవచ్చు. ఇరవయ్యో శతాబ్దిలో అమంగళత్రయం! వివాదాల్ని పరిష్కారం చెయ్యడంలో మానవ వివేకానికి బదులుగా ఆటవిక తర్కాన్ని ఉపయోగించినట్లయితే భూమిమీద మళ్ళీ ఆటవికతను సృష్టించినట్టే. జీవితంలో సోదరులు కాకపోతే, భయానక మృత్యువులోనే సోదరులవుతారు వాళ్ళు. అణుశక్తుల్ని కనిపెట్టడానికి దైవం, ప్రేమతో మనిషిని అనుమతించింది అటువంటి అవమానం తెచ్చుకోవడానికి కాదు.

యుద్ధమూ నేరమూ ఎన్నడూ లాభించవు. విస్ఫోటక శూన్యత అనే పొగలోకి పోయిన కోట్లకొద్దీ చాలిర్లు, ఒక కొత్త ప్రపంచాన్ని—రోగమన్నది చాచాపు లేకుండా, పేదరికం అసలే లేకుండా ఉండే ప్రపంచాన్ని

రూపొందించడానికి సరిపోయి ఉండేవి. భయం, సంక్షోభం, కరువు, మహామారి విలయ లాండవం చేసే ప్రపంచం కాదు నెలకొనవలసింది ; శాంతి, సౌభాగ్యం, విస్తరించే జ్ఞానం ఉండే వికార ప్రపంచం.

గాంధీగారి అహింసావాణి, మానవుడి అత్యున్నత చేతనను స్ఫులిస్తుంది. దేశాలు ఇకముందు, చావులోకాక, బతుకులో మైత్రీ ఏర్పరుచుకోవాలి ; నాశనంలోకాదు, నిర్మాణంలో ; ద్వేషంతోకాదు, ప్రేమమయమైన సృజనశీలక అద్భుతచర్యలతో.

“ఎవరయినా హాని కలిగించినప్పుడు క్షమించాలి,” అంటుంది మహాభారతం. “మానవుడు క్షమిస్తూ ఉండటంవల్లనే మానవజాతి మనుగడ పాగుతోందని చెప్పారు. క్షమించడం పవిత్రత ; క్షమవల్లనే విశ్వం సుసంఘటితమై ఉంది. క్షమ బలవంతుల బలం ; క్షమ ల్యాగం ; క్షమ మనశ్శాంతి. క్షమ, సాధుస్వభావం ఆత్మసంయమంగలవాళ్ళ గుణాలు. అవి శాశ్వత సద్గుణానికి చిహ్నాలు.”

క్షమ - ప్రేమల ధర్మంలోంచి సహజంగా వుట్టిందే అహింస. ధర్మ యుద్ధంలో పాజనష్టమే అవసరమయితే, జీసస్ మాదిరిగా, తన రక్తం ధారపొయ్యడానికి సిద్ధంగా ఉండాలి కాని, ఇతరుల రక్తం పారించడానికి కాదు,” అని కంఠోక్తిగా చెప్పారు గాంధీగారు. “తత్ఫలితంగా, ప్రపంచంలో రక్తం చిందడం క్రమంగా తగ్గుతుంది.”

ప్రేమతో ద్వేషానికి, అహింసతో హింసకూ తట్టుకొని, ఆయుధాలు ధరించడం కంటే, నిర్దాక్షిణ్యంగా జరిగే ఊచకోతకు సిద్ధపడిన భారతీయ సత్కాగ్రహులగురించి ఎప్పుడో ఒకనాడు మహేతిహాస గ్రంథాలు వెలువడకపోవు. తత్ఫలితంగా కొన్ని సందర్భాల్లో ప్రత్యర్థులు అవమానం పొంది, తన ప్రాణంకన్న ఇతరుల ప్రాణాలకు ఎక్కువ విలువ ఇచ్చే

మనుషులు కంటబడడంతో గాఢంగా చలించిపోయి, తమ తుపాకులు కింద పారేసి పారిపోవడం జరిగింది.

“నా దేశానికి స్వాతంత్ర్యం సంపాదించడానికి రక్తపాతం కావించే మార్గాల్ని అనుసరించడం కంటే, అవసరమయితే కొన్ని యుగాలయినా కాసుకొని ఉంటాను.” బైబిలు ఇలా హెచ్చరిస్తుంది: “కత్తి పట్టిన వాళ్ళందరూ కత్తికే ఎర అవుతారు,”¹ అని. మహాత్ములు ఇలా రాశారు:

“నేను జాతీయవాదినని చెప్పకొంటాను ; కాని నా జాతీయవాదం విశ్వమంత విశాలమయినది. భూమిమీదున్న దేశాలన్నింటినీ తన ఒడిలోకి తీసుకుంటుందది.² నా జాతీయతావాదంలో సర్వప్రపంచ సంక్షేమమూ ఇమిడి ఉంది. నా భారతదేశం, ఇతర దేశాల బూడిదగుట్టలలోంచి పైకి లేవాలని కోరను నేను. భారతదేశం ఏ ఒక్క మనిషినీ దోచుకోవాలని కోరను. భారతదేశం తన బలంతో ఇతర దేశాల్ని కూడా శక్తిమంతం చెయ్యగలగడానికి అది బలిష్ఠంగా ఉండాలని కోరతాను. ఈనాడు యూరప్ లో ఒక్క దేశమయినా అలా లేదు ; అవి ఇతర దేశాలకు బలం చేకూర్చవు.

“ప్రెసిడెంట్ విల్సన్ పద్నాలుగు చక్కని అంశాలు రూపొందించి, వాటిని పేర్కొన్నాడు కాని, “ఇంతా చేసి, శాంతి సాధించడానికి మనం చేసే ప్రయత్నం విఫలమయిందంటే, మళ్ళీ చేబట్టడానికి మనకి ఆయుధం ఉంది.”

1. మత్తయి 23 : 52. బైబిలులో మానవుడి పునర్జన్మను గర్హితంగా స్థాపించిన అసంఖ్యాకమైన సందర్భాల్లో ఇది ఒకటి. జీవితంలోని జీవితతల్లి దాలావరకు, కర్మసంబంధమైన న్యాయ సూత్రాల్ని అవగాహన చేసుకోవడంవల్లనే అవగాహన అవుతాయని.

2. మనిషికి తన దేశాన్ని ప్రేమించడంలో మనక ఉందనుకోగూడదు. తన జాతిని ప్రేమించడంలో తాను మనక పొందాలి.” -పాఠశీక సామెత.

దారు ఉండనే ఉన్నాయి," అన్నాడు. ఆ స్థితిని నేను ఇలా తిప్పి చెప్పాలనుకుంటున్నాను: "ఇప్పటికే మన ఆయుధాలు విఫలమయ్యాయి. ఇప్పుడిక కొత్తదారి వెతుక్కుందాం; సత్యమనే ప్రేమ, దైవశక్తిని ఉపయోగించి చూద్దాం. అది ఉంటే మన కింకేమీ అక్కర్లేదు."

మహాత్ముల సందేశాన్ని వ్యాప్తిచేసే వేలాది నిజమైన సత్యాగ్రహాల్ని (ఈ అధ్యాయంలో తొలిభాగంలో ఉదాహరించిన పదకొండు కఠోర ప్రతిజ్ఞలూ తీసుకున్నవాళ్ళను) తర్ఫీదు చెయ్యడంవల్లా; అహింస వల్ల కలిగే ఆధ్యాత్మిక లాభాలనూ ఉత్తరోత్తరా భౌతిక లాభాలనూ అవగాహన చేసుకునేందుకుగాను భారత జనసామాన్యానికి ఓర్పుతో బోధించడంవల్లా; అన్యాయానికి సహాయం చేయడానికి నిరాకరించడం, ఆయుధాలు చేపట్టడంకన్న అవమానాల్ని జైలుశిక్షనూ చావునూ సైతం సహించడానికి అంగీకారం అన్న అహింసాత్మక ఆయుధాల్ని ప్రజలకు అందించడంవల్లా; సత్యాగ్రహాల్లో వీరోచితమైన బలిదానానికి లెక్కలేనన్ని ఉదాహరణల ద్వారా ప్రపంచ సానుభూతి సంపాదించడంవల్లా గాంధీగారు, అహింసకున్న అచరణానుకూల స్వభావాన్నీ, యుద్ధానికి దిగే అవసరం లేకుండా వివాదాల్ని పరిష్కరించుకోడానికి తోడ్పడే, దాని గంభీరశక్తిని నాటకసహజంగా చిత్రీకరించారు.

మరే దేశంలోనూ మరే నాయకుడూ, తుపాకిగుండ్ల ద్వారా తప్ప మరే విధంగానూ ఎన్నడూ తన దేశానికి సంపాదించని అనేక రాజకీయ పరిష్కారాల్ని అప్పటికే గాంధీగారు అహింసామార్గాల్లో సాధించారు. అన్ని తప్పల్నీ అన్ని చెడుల్నీ నిర్మూలించడానికి అహింసాపద్ధతుల్ని రాజకీయ రంగంలోనే కాకుండా, భారతీయ సంఘ సంస్కరణ అనే సునిశిత సంకీర్ణ రంగంలో కూడా ప్రశస్తంగా ప్రయోగించడం జరిగింది. గాంధీగారు ఆయన అనుచరులూ, హిందువులకూ మహమ్మదీయులకూ

మధ్య చాలా కాలంగా సాగుతున్న వివాదాల్ని చాలావాడిని పరిష్కరించారు ; కొన్ని లక్షలమంది ముస్లిములు గాంధీగారిని తమ నాయకుడుగా భావించుకున్నారు. అంటరానివాళ్ళు ఆయన్ని, తమకోసం నడుం కట్టిన నిర్భయ విజయ వీరుడిగా పరిగణిస్తారు. “నాకు మరో జన్మ కనక ఉండే టట్లయితే నేను అంటరానివాళ్ళలో ఒక అంటరానివాడిగా పుట్టాలని కోరుకుంటాను ; ఎంచేతంటే, దానివల్లే నేను వాళ్ళకి మరింత సార్థకమైన సేవ చెయ్యగలుగుతాను,” అని రాశారు గాంధీగారు.

గాంధీమహాత్ములు నిజంగా “మహాత్ములే” ; కాని ఆయనకి ఆ బిరుదు ఇవ్వాలన్న వివేకం చూపించినవాళ్ళు, కొట్లకొద్ది నిరక్షరాస్యులు. సాధున తముడైన ఈ ప్రపక్త తన దేశంలోనే గౌరవం పొందారు. నిమ్మ స్థాయి రైతు, గాంధీగారి పెద్ద సవాలు అందుకోడానికి పెరగగలిగాడు. మనిషిలో స్వభావసిద్ధమయిన ఔదార్యాన్ని గాంధీమహాత్ములు హృదయ పూర్వకంగా విశ్వసించారు. తప్పనిసరి అపజయాల ఆయనకు ఎన్నడూ దీగ్రుమ కలిగించలేదు. “ప్రత్యర్థి తనను ఇరవై సార్లు దగా చేసినా, ఇరవై ఒకటోసారి కూడా అతన్ని నమ్మడానికి సిద్ధంగా ఉంటాడు సత్యాగ్రహ ; ఎంచేతంటే, మానవ ప్రవృత్తి మీద అచంచల విశ్వాసం ఉండటమే అతని సిద్ధాంత సారం కనక,” అని రాశారు గాంధీగారు.¹

1. అప్పడు పీటరు ఆయన దగ్గరికి వచ్చి, “ప్రభూ, నా సోదరుడు నా విషయంలో ఎన్ని సార్లు పాపం చేస్తే నేను క్షమించాలి? ఏడు సార్లా? ఏను ప్రభువు అరనికి చెప్పాడు, ఏడుసార్లేనని చెప్పను నీకు, ఏడుకు డెబ్బైరెళ్ళ సార్లంటాను.” - మత్తయి 18 : 21-22. అంగీకారయోగ్యం కాకాని ఈ సంహాను అర్థంచేసుకోడానికి నేను గాఢంగా ధ్యానించాను. “ప్రభూ, అది సాధ్యమా?” అని ఆశ్చర్యం తెలిపాను. అప్పడు చివరికొక దివ్యవాణి జవాబిచ్చి, ఒక వెలుగు వెలుగుతో నన్ను ముంచెత్తంది. “ఓ మనిషీ, మీలో ప్రతివాళ్ల వేమ కోజా ఎన్ని సార్లు క్షమించడం లేదు?”

“మహాత్మాజీ, మీ రయితే అసాధారణ వ్యక్తులు. మీరు చేసినదే తోకం చెయ్యాలని ఆశించగూడదు,” అన్నాడొక విమర్శకుడు ఆయనతో.

“శరీరాన్ని మెరుగుపరుచుకోగలంగాని ఆత్మకున్న గుప్తశక్తుల్ని మేల్కొల్పడం అసాధ్యమని మనని మనం ఎంత భ్రమ పెట్టుకుంటామో చూస్తే విడ్డూరంగా ఉంటుంది,” అని జవాబిచ్చారు గాంధీగారు. “అటువంటి శక్తుల్లో ఏదయినా ఒకటి ఉన్నట్లయితే, మనలో అందరిలాగే నేనూ దుర్బల మర్మజ్ఞుణ్ణి, నాలో అసాధారణమైన దేదీ వెనకకాని ఇప్పుడుకాని లేదని నిరూపించడానికే నేను ప్రయత్నిస్తున్నాను. ప్రతి సాటిమనిషి లాగే నేను కూడా సహజంగా తప్పులు చేసే సామాన్య వ్యక్తి నే. అయితే నేను నా తప్పుల్ని ఒప్పుకొని, వాటిని సరిదిద్దుకోడానికి కావలసినంత వినయం ఉన్నవాణ్ణి అంగీకరిస్తాను. భగవంతుడి మీదా ఆయన మంచి తనం మీదా నాకు అచంచలమైన విశ్వాసం, సత్యంకోసమూ ప్రేమకోసమూ అవ్యయమైన ఆకాంక్ష ఉన్నాయని ఒప్పుకుంటాను. కాని ఇది ప్రతి మనిషిలోనూ అంతర్నిహితంగా లేదా?” అంటూ ఆయన ఇంకా అన్నారు : “దృగ్విషయిక ప్రపంచంలో మనం కొత్త ఆవిష్కరణలూ నూతన కల్పనలూ రూపొందిస్తూంటే, ఆధ్యాత్మిక రంగంలో మన దివాళా కోరుతనాన్ని చాటి చెప్పకోవాలా? అపవాదాల్ని ఒక సూత్రంగా చెయ్యడానికి వాటి సంఖ్యను గుణించుకుంటూ పోవడం అసాధ్యమా? అంతగా అయితే మనిషి, మొదట అటవికుడయిన తరువాతే మనిషి కావాలా?”

1. గొప్ప ఎంక్వికర్ ఇంజనీయరుగా పేరు పొందిన చార్లెస్ పి. స్టీవ్. మెడ్డను శ్రీ రోజర్ డబ్ల్యు. బాబ్స్ ఒకసారి ఇలా అడిగాడట :

“వచ్చే యాభై ఏళ్ళలో మహత్తర అభివృద్ధి సాధించే పరిశోధన రంగం ఏమిటి?” దానికి స్టీవ్ మెడ్డ, “ఆధ్యాత్మిక మార్గాల్లో మహత్తరమైన ఆవిష్కరణ జరుగుతుందనుకుంటాను,” అని జవాబిచ్చాడు. “మానవుల విశాసంలో మహత్తర శక్తి ఉందని స్పష్టంగా చరిత్ర ఉద్ఘాటించే విధం ఇక్కడ ఉంది. అయినా కూడా

విలియం పెన్, 17 శతాబ్దిలో పెనిసిల్వేనియా వలస స్థాపించడంలో విజయవంతంగా పనిచేసిన అహింసా ప్రయోగాన్ని అమెరికన్లు గుర్తు చేసుకోవచ్చు. అప్పుడక్కడ, “కోటలు లేవు, సైనికులు లేరు, స్వచ్ఛంద సేనలు లేవు, ఆయుధాలు కూడా లేవు.” కొత్తగా వలస వచ్చిన వాళ్ళకూ స్థానిక ఎర్ర ఇండియన్లకూ మధ్య సాగిన దారుణమైన సరిహద్దు పోరాటాల్లోనూ మారణ కాండల్లోనూ ఏ కష్టాలకూ గురికాకుండా ఉన్నవాళ్ళు, పెనిసిల్వేనియా క్వేకర్లు అనే ఒక తెగవాళ్ళ మాత్రమే. “ఇతరుల్ని చంపేశారు ; కొందరినీ ఊచకోత కోశారు ; కాని వీళ్ళు షేమంగానే ఉన్నారు. క్వేకర్లలో ఒక్క ఆడది కూడా ఆపదకు గురి కాలేదు ; క్వేకర్లలో ఒక్క పిల్లవాణ్ణి కూడా చంపలేదు ; ఒక్క మగ వాణ్ణి కూడా హింసించలేదు.” చివరికి క్వేకర్లు, బలవంతాన రాష్ట్రపాలన విడిచిపెట్టవలసి వచ్చినప్పుడు, “యుద్ధం రగిలింది ; కొందరు పెనిసిల్వేనియా వాసుల్ని చంపేశారు ; క్వేకర్లనయితే ముగ్గురినే చంపారు ; ఆ ముగ్గురూ కూడా, ఆత్మరక్షణకోసం ఆయుధాలు తీసుకు వెళ్ళగూడదన్న విశ్వాసం కోల్పోయి పతనమైనవాళ్ళు.”

“మొదటి ప్రపంచ మహాయుద్ధంలో బలప్రయోగం ప్రకాంతి నెల

మనమిప్పటికీ దాంతో ఆడుకుంటున్నామే కాని, తొలిక శక్తుల్ని అధ్యయనం చేసిన మాదిరిగా, దాన్ని ఎన్నడూ తీవ్రంగా అధ్యయనం చెయ్యలేదు. తొలిక వస్తువులు సుఖాన్ని ఇచ్చేవనీ శ్రీపురుషుల్ని సృజనశీలంగానూ శక్తిమంతంగానూ చెయ్యడంలో అవి నిరచపయోగమైనవనీ ఎప్పటికో ఒకనాటికి ప్రజలు తెలుసుకుంటారు. అప్పుడు ప్రపంచంలో విజ్ఞానశాస్త్రవేత్తలందరూ తమ ప్రయోగాలల్ని ఇంతవరకు తదిమి కూడా చూడని దేవుణ్ణి ప్రార్థననూ అధ్యాత్మిక శక్తుల్ని అధ్యయనం చెయ్యడానికి వినియోగిస్తారు. ఈ రోజు వచ్చినవాడు ప్రపంచం, వెనకటి నాలుగు శతాబ్దాలనూ చూసిన ప్రగతికన్న ఎక్కువ ప్రగతిని ఒక్కశరంలోనే చూస్తుంది.”

కొల్పలేక పోయింది,” అని చెప్పాడు, ప్రాంక్లిన్ డి. రూషెల్ట్. “జయాప జయాలు, ఒకదానిలాగే మరొకటి నిస్సారమయినవి. ప్రపంచం ఆ పాతం నేర్చుకొని ఉండవలసింది.”

“హింసాత్మకమైన ఆయుధాలు ఎక్కువయినకొద్దీ మానవజాతికి దైన్యం ఎక్కువవుతుంది,” అని వోడించాడు లావోట్టు. “హింసకు లబించే విజయం సంతాపాత్మకంతో ముగుస్తుంది.”

“నేను పోరాడుతున్నది ప్రపంచ శాంతికోసమే కాని మరి దేని కోసమూ కాదు,” అని చాటి చెప్పారు గాంధీగారు. “భారతీయ ఉద్యమం, అహింసాయుత సత్యాగ్రహ ప్రాతిపదిక మీద సాగినట్లయితే అది దేశ భక్తికి కొంత అర్థం ఇస్తుంది— అంతేకాదు, జీవితానికి కూడా నని నేను నవినయంగా మనవి చేస్తాను.”

గాంధీగారి కార్యక్రమాన్ని అలవిగాని కలలు కనేవాడి కల్పనగా కొట్టి పారేసేముందు పాశ్చాత్య దేశాలు, సత్యాగ్రహాన్ని గురించి గతీరి గురువు ఇచ్చిన నిర్వచనాన్ని గురించి ఆలోచించడం మంచిది.

“కంటికి కన్నూ పంటికి పన్నూ అని చెబుతూ ఉండడం మీరు విన్నారు; కాని నే నంటాను, నువ్వు చెడును [చెడుతో] అరికట్టకు : అంతకన్న, ఎవరయినా నీ కుడి చెంపమీద ఒక్క పెట్టు పెడితే, అతనికి నీ రెండో చెంప కూడా చూపించు.” [మత్తయి 5 : 38-39].

ఇప్పటికే రెండు ప్రపంచ యుద్ధాలతో నిర్విర్యమై విధ్వంసమైన శతాబ్దిలో, కచ్చితమైన భగవత్కారి నిర్ణయానుసారంగా గాంధీ శకం ముగిసింది. ఆయన జీవితం అనే రాతిగోడ మీద దివ్య హస్తాక్షరాలు కనిపిస్తాయి : ఆది సోదరుల్లో ఇక మళ్ళీ రక్తపాతం జరగగూడదన్న హెచ్చరిక.

గాంధీమహాత్ముల దస్తూరీ,

హిందీలో

ఈ పుస్తకం మీ కోసం వ్రాసినది. దీనిని మీరు
 చదివి గాంధీమహాత్ముల ఆలోచనలను
 తెలుసుకోవచ్చును. గాంధీమహాత్ముల
 ఆలోచనలు

గాంధీమహాత్ములు యోగదా సత్యంగ విద్యాలయాన్ని
 సందర్శించారు. వారు దయతో, అతిథుల అభిప్రాయాల
 పుస్తకంలో ఈ కింది పంక్తులు రాశారు :

“ఈ సంస్థ నాకు ఎంతో నచ్చింది. ఈ విద్యాలయం
 రాట్నంవాడకాన్ని ఇంకా ఎక్కువగా ప్రోత్సహిస్తుందని
 ఎంతో ఆశిస్తున్నాను.”

సెప్టెంబరు 17, 1925

(సంతకం) మోహన్ దాస్ గాంధీ

గాంధీమహాత్ములకు నివాళి

“జాతిపిత అన్న పేరు ఆయనకు సార్థకమయింది; ఒక పిచ్చివాడు ఆయన్ని చంపాడు. వెలుగు ఆరిపోయి నందుకు కోటానుకోట్లు విరిపించిపోతున్నారు... ఈ గడ్డ మీద వెలిగిన వెలుగు మామూలు వెలుగు కాదు. ఆ వెలుగు ఈ దేశంలో వెయ్యేళ్ళు కనిపిస్తుంది; ప్రపంచం దాన్ని దర్శిస్తుంది.” 1948 జనవరి 30 న న్యూఢిల్లీలో మహాత్మా గాంధీ హత్య జరిగిన కొద్దిసేపటికి, భారత ప్రధాని అన్న మాటలివి.

అంతకు కొన్ని నెలలముందు భారతదేశం, శాంతి యుతంగా దేశ స్వాతంత్ర్యం సంపాదించుకుంది. 78 ఏళ్ళ వయస్సుగల గాంధీగారి పని పూర్తి అయిపోయింది. తమ రోజులు దగ్గర పడుతున్నాయని ఆయన తెలుసుకున్నారు. ఆ విషాద సంఘటన జరిగిననాడు హౌద్దన, “అఖా, ముఖ్యమైన కాయితాలన్నీ ఇలా తీసుకురా,” అని మనమరాలితో చెప్పారాయన. “నే నివాళ జవాబులు రాసేయ్యాలి. రేపనేది ఇక లేకపోవచ్చు.” తమ చరమ భవితవ్య సూచనల్ని గాంధీ గారు తమ రచనల్లో అనేకచోట్ల వెల్లడించారు.

ఉపవాసాలతో చిక్కి శల్యమైన శరీరంలో మూడు పిస్తోలు గుండ్లతో మరణిస్తున్న మహాత్ములు, మెల్లగా నేలకు వాలుతూ, మౌనంగా శ్మశాదానం చేస్తూ హిందూ సంప్రదాయపద్ధతిలో నమస్కరిస్తూ చేతులు పైకి ఎత్తారు.

జీవితంలో నటనే ఎరగని గాంధీగారు ఆ మరణ సమయంతో మహానటులయారు. ఆయన నిస్వార్థ జీవితంలోని త్యాగాలన్నీ కలిసి, ప్రేమపూర్వకమైన ఆ చివరి భంగిమను చూపించగలిగాయ.

అల్బర్ట్ ఐన్‌స్టైన్ మహాత్ములకు జోహార్లు అర్పిస్తూ ఇలా అన్నాడు : “ఇటువంటి వ్యక్తి ఒకడు రక్తమాంసాలతో ఈ భూమిమీద నడిచాడన్న సంగతి నమ్మలేని తరాలు కూడా రావచ్చు.” రోమ్‌లో వాటికన్ నుంచి వచ్చిన సమాచారంలో ఇలా ఉంది : “ఆ హత్య ఇక్కడ మాకు ఎంతో సంభావం కలిగించింది. క్రైస్తవ సద్గుణాలు మూర్తీభవించిన దేవదూతవంటి గాంధీగారి కోసం ప్రజలు విలపిస్తారు.”

ఒక విశిష్ట సత్కార్యాన్ని సాధించడానికి భూమి మీదికి వచ్చిన మహాపురుషులందరి జీవితాలూ ఏదో ఒక ప్రతీకాత్మకమైన అర్థంతో ముడిపడి ఉంటాయి. భారత సమైక్యంకోసం నాటకీయంగా సంభవించిన గాంధీగారి మరణం ప్రతి ఖండంలోనూ అనైక్యంతో చీలికలై పోయిన ప్రపంచానికి ఆయన సందేశాన్ని ప్రముఖంగా చాటి చెప్పింది. ఆ సందేశాన్ని ఆయన భవిష్యత్తును సూచించే ఒక ప్రపంచ మోస్తరుగా ఇలా వెల్లడించారు :

“అహింస జనబాహుళ్యంలోకి వచ్చింది ; అది జీవిస్తుంది. అది ప్రపంచానికి శాంతిదూత.”

అధ్యాయం : 45

బెంగాలీ “ఆనందమయి మాత”

“నిర్మలాదేవిని ఒక్కసారి చూడకుండా మాత్రం ఇండియా నుంచి వెళ్ళకండి. ఆవిడ భగవద్భక్తి గాఢమైనది. ‘ఆనందమయి మా’గా ప్రసిద్ధి పొందారావిడ.” మా మేనకోడలు అమియా బోన్ నిండు మనస్సుతో నావేపు చూస్తూ అన్నది.

“అలాగే! ఆ సాధ్వీని తప్పకుండా చూడాలని నాకూ మనస్సులో ఉంది,” అంటూ ఇంకా ఇలా అన్నాను : “రై వసాజ్జాత్కార సాధనలో ఆవిడ చేరిన ఉన్నతస్థితిని గురించి చదివాను. కొన్నేళ్ళ కిందట ‘ఈస్ట్-వెస్ట్’ పత్రికలో ఆవిణ్ణి గురించి ఒక చిన్న వ్యాసం వచ్చింది.

“ఆవిణ్ణి నేను దర్శించుకున్నాను,” అంటూ ఇలా చెప్పింది అమియా ; “ఆవిడ ఈమధ్య మా ఊరు- జెంషెడ్ పూరు వచ్చారు. ఒక శిష్యుడి విన్నపాన్ని మన్నించి ఆనందమయి మాత, అవసాన దళలో ఉన్న ఒకతని ఇంటికి వెళ్ళారు. ఆవిడ అతని మంచం దగ్గర నిచున్నారు; అతని నుదుటి మీద చెయ్యి వేసేసరికి అతని మరణవేదన అంతమయింది; వెంటనే జబ్బు మాయమయింది ; తన ఆరోగ్యం మెరుగవడం చూసి ఆశ్చర్యపోతూ ఆనందించాడతను.”

కొన్నాళ్ళ తరవాత ఆనందమయి మాత, కలకత్తాలో భవానీపూర్ పేటలో ఒక శిష్యుడి ఇంట్లో బసచేశారని విన్నాను. వెంటనే నేనూ, శ్రీ రై టూ కలిసి కలకత్తాలో మా నాన్నగారి ఇంటిదగ్గర్నించి బయలు

దేవం. మా ఫోర్డు కారు భవానీపూర్ ఇంటికి చేరువవుతూ ఉండగా, నా మిత్రుడూ నేనూ, వీధిలో ఒక అసాధారణ దృశ్యాన్ని గమనించాం.

ఆనందమయి మాత, టాపులేని ఒక కారులో నించుని ఉంది. అవిడ బయలుదేరడానికి సిద్ధంగా ఉన్నట్టుంది. శ్రీ రైట్ కొంచెం దూరంలో మా ఫోర్డు కారు ఆపి, ఆ ప్రశాంత జనసమూహం దగ్గరికి నాతో బాటు నడిచి వచ్చాడు. ఆ సాధ్వీ మా వేపు చూసింది; కారులోంచి దిగి మా వేపు వచ్చిందావిడ.

“బాబా, వచ్చేశావా!” అంటూ (శెంగాలీలో) ఉత్సాహాతిరేకంతో పలికి, నా మెడచుట్టూ చేతులు వేసి నా బుజం మీద తల ఆనించింది. ఆ సాధ్వీని నేను ఎరగనని అంతకుముందే నేను శ్రీ రైట్ కు చెప్పి ఉండడం చేత, ఈ అసాధారణ స్వాగత ప్రకటన చూసి బ్రహ్మాండంగా ఆనందిస్తున్నాడతను. వందమంది శిష్యుల కళ్ళు, అప్యాయత వెల్లివిరుస్తున్న ఆ దృశ్యం మీదే నిలిచిపోయాయి.

ఆ సాధ్వీ ఉన్నత సమాధి స్థితిలో ఉన్నదన్న సంగతి నేను తక్షణమే గమనించాను. శ్రీగా తన బాహ్యదేహం మీద స్పృహలేని ఆ సాధ్వీ, తాను మార్పులేని అత్మనని ఎరుగును; ఆ స్థాయినుంచి అవిడ, మరో రై వభక్తుణ్ణి ఆనందంగా పంకరిస్తోంది. చెయ్యి పట్టుకుని నన్ను తన కారులోకి తీసుకువెళ్ళిందావిడ.

“ఆనందమయి మా, మీ ప్రయాణానికి ఆలస్యం చేస్తున్నాను!” అని నేను అభ్యంతరం చెప్పాను.

“బాబా, కొన్ని యుగాల తరవాత మళ్ళీ ఈ జన్మలో మొట్టమొదటి సారిగా నిన్ను కలుసుకుంటున్నాను!” అన్నదామె. “అప్పుడే వెళ్ళిపోకు.”

1. శ్రీ శ్రీ ఆనందమయి మాత 1898 లో, తూర్పు శెంగాలీలో త్రిపుర జిల్లాలో వేవరా గ్రామంలో జన్మించారు. (ప్రచురణకర్త గమనిక).

కారు వెనకసీట్లో కూర్చున్నాం ఇద్దరం. కాసేపట్లోనే ఆనందమయి మాత నిశ్చల సమాధి స్థితిలోకి వెళ్ళిపోయింది. ఆమె సుందరనయనాలు అర్ధనిమీలాలయి ఊర్ధ్వలోకాభిముఖంగా నిలకడగా నిలిచిపోయాయి. సమీప దూరాల్లోగల అంతరిక సర్వరాజ్యంలోకి చూస్తున్నాయవి. “జయ జయ జగజ్జననీ!” అంటూ మెల్లిగా జోహార్లు పలికారు శిష్యులు.

నేను భారతదేశంలో రై వసాక్షాత్కారం పొందిన పురుషుల్ని చాలా మందిని చూశాను; కాని ఆటువంటి ఉన్నతస్థితి నందుకున్న సాధ్విని అంతకుముందు ఎన్నడూ చూడలేదు.

ఆమె కోమల ముఖమండలం అనిర్వచనీయమైన ఆనందంతో మరింత మెరుస్తోంది; ఆమెకు ఆనందమయి మాత అన్న పేరు రావడానికి కారణం ఆదే. ముసుగు వేసుకోని తలకు వెనకాల విరబోసిన పొడుగాటి నల్లటి జుట్టు వేలాడుతోంది. ఎప్పుడూ తెరుచుకొనే ఉండే ఆమె జ్ఞాన నేత్రానికి గుర్తుగా నుదుట ఎర్రటి గంధంబొట్టు ఉంది. చిన్న ముఖం, చిన్న చేతులు, చిన్న కాళ్ళు— ఆమె ఆధ్యాత్మిక పరిమాణానికి విరోధాభాసంగా ఉన్నాయి!

ఆనందమయి మాత సమాధి స్థితిలో ఉండగా, పక్కనున్న శిష్యురాలిని కొన్ని ప్రశ్నలు వేశాను.

“ఆనందమయి మాత భారతదేశంలో విరివిగా ప్రయాణాలు చేస్తారు; అవిడకి అనేక ప్రాంతాల్లో వందలకొద్దీ శిష్యులున్నారు,” అని చెప్పింది శిష్యురాలు. “అవిడ సాహసించి చేసిన ప్రయత్నాలవల్ల వాంఛ నీయమైన సంఘ సంస్కరణలు చాలా వచ్చాయి. అవిడ బ్రాహ్మణి అయినప్పటికీ కులభేదాలేవీ పాటించరు. అవిడకు జరగవలసిన సదుపాయాలు చూస్తూ మేము కొంతమందిమి, అవిడతోబాటు ప్రయాణాలు చేస్తూ ఉంటాం. మేము అవిష్టి తల్లిలా సాకాలి; అవిడకి ఒంటిమీద ధ్యాస

ఉండదు. ఎవరూ పెట్టకపోతే అన్నం తినరు ; అడగనూ అడగరు. ఆవిడ ముందు అన్నం పెట్టినా కూడా ముట్టుకోరు. ఆవిడ ఈ లోకంలోంచి అదృశ్యం కాకుండా చూడడం కోసం, శిష్యురాళ్ళూ మేమే మా చేతులతో తినిపిస్తాం. తరచుగా ఆవిడ, వరసగా కొన్ని రోజులపాటు దివ్య సమీధిలో ఉండిపోతారు ; ఊపిరి ఆడడమే ఆరుదు ; కళ్ళు రెప్పవాలకుండా ఉండిపోతాయి. ఆవిడ ముఖ్య శిష్యుల్లో ఒకరు, ఆమె భర్త. చాలా ఏళ్ళ కిందట, వాళ్ళ పెళ్ళి కాగానే, ఆయన మౌనవ్రతం పట్టారు."

పొడుగుంటే జుట్టూ జీబురు గడ్డమూ ఏకాలమైన భుజాలూ వక్కని అంగసౌష్ఠవమూ గల ఒకాయన్నీ చూపించిందా శిష్యురాలు. గుంపు మధ్యలో ప్రశాంతంగా నించుని ఉన్నారాయన ; భక్తితత్పరత చూపే శిష్యుడి మాదిరిగా చేతులు జోడించుకొని ఉన్నారాయన.

ఆనంత ఆనందసాగరంలో ఒక్కసాది మునిగి పునర్నవం చెందిన ఆనందమయి మాత, ఇప్పుడు తన చేతనను భౌతిక ప్రపంచం మీద కేంద్రీకృతం చేస్తోంది.

"బాబా, నువ్వెక్కడ బస చేశావో చెప్పు." ఆవిడ కంఠస్వరం స్పష్టంగా, శ్రావ్యంగా ఉంది.

"ప్రస్తుతం కలకత్తాలోనో, రాంబీలోనో ; కాని త్వరలో తిరిగి అమెరికా వెళ్ళిపోతున్నాను."

"అమెరికాకా ?"

"ఔనమ్మా. ఆధ్యాత్మిక అన్వేషణ సాగించేవాళ్ళు భారతీయ సాధ్విమణిని చిత్రకర్ణితో మెచ్చుకుంటారు. నువ్వు కూడా వస్తావా ?"

"బాబా తీసుకువెడితే వస్తా."

ఈ సమాధానంతో, దగ్గరున్న శిష్యులు గాభరాపడుతూ ముందుకు వచ్చారు.

“మేము ఇరవై మందికి పైగా ఎప్పుడూ ఆనందమయి మాతతో ప్రయాణం చేస్తూ ఉంటాం,” అని దృఢంగా చెప్పారొకరు. “ఆవిడ లేనిదే మేము బతకలేం. ఆవిడ ఎక్కడికి వెడితే అక్కడికి మేమూ వెళ్ళ వలసిందే.”

ప్రయాణికుల సంఖ్య దానంతట అది పెరిగిపోయే ఇబ్బంది ఎదురయినందువల్ల, మనస్సు పీకుతూనే ఉన్నా, నా ఆలోచనను విరమించు కున్నాను!

“కిసీసం రాంచీ అయినా రావాలి, శిష్యులతో,” అన్నాను ఆ సాధ్విదగ్గర సెలవు తీసుకుంటూ. “నువ్వే ఒక దివ్య శిశువువయినందువల్ల నా విద్యాలయంలో ఉన్న పిల్లల్ని చూసి ఆనందిస్తావు.”

“బాబా ఎప్పుడు తీసుకువెడితే అప్పుడు సంతోషంగా వస్తాను.”

తరవాత కొంత కాలానికి రాంచీ విద్యాలయానికి, ఆ సాధ్వి ఆగమన సందర్భంగా పండుగ కళ నచ్చింది. ఆ పండుగరోజు కోసం ఎంతగానో కాసుకొని ఉన్నారు కుర్రవాళ్ళు— పాతాలు లేవు; గంటలకు గంటలు ఎడతెరిపిలేకుండా సంగీతం; దానికి రసపట్టుగా ఒక విందు!

“జయ్ ! ఆనందమయి మా కీ జయ్ !” ఆ సాధ్విమణి బృందం విద్యాలయ ద్వారంలో అడుగుపెడుతూ ఉండగా, ఉత్సాహం ఉరకలు వేస్తున్న అనేక పసిగొంతుల్లో ఈ నినాదం మోగిపోయింది. భంతిపూరిత వాన, తాళాల చప్పుళ్ళు, నిండుగా పూరించిన శంఖాలు, మద్దెలల మోతలు! ఆనందమయి మాత చిరునవ్వు చిందిస్తూ, పరుచుకున్న ఎండతో ఆహ్లాద కరంగా ఉన్న విద్యాలయ భూమిలో హాయిగా విహరించింది; ఆవిడ

ఎప్పుడూ హృదయంలో ఒక చిన్న స్వర్గాన్ని నిలుపుకొని సంచరిస్తూ ఉంటుంది.

“ఇక్కడ అందంగా ఉంది,” ఆనందమయి మాతను నేను ప్రధాన భవనంలోకి తీసుకువెళ్తున్నప్పుడు ఆవిడ దయతో అన్న మాటలివి. పసి పాపలా చిరునవ్వు నవ్వుతూ నా పక్కన కూర్చుంది. ఆవిడ ఎవరికయినా ప్రేమాస్పదులందరిలోకి అతి దగ్గరిదాన్ని అనిపించేటట్టు చేస్తుంది; అయినా ఆవిడచుట్టూ దూరత్వ పరివేషం ఎప్పటికీ ఉంటూనే ఉంటుంది— భగవత్స్వరూపమైన సర్వవ్యాపకత్వంలో విరోధాభాసంగల వేర్పాటు ఇది.

“నీ జీవితాన్ని గురించి కొంచెం చెప్పమ్మా.”

“బాబాకి తెలుసు, అదంతా; మళ్ళీ చెప్పడమెందుకు?” ఒక చిన్న జన్మ కాలాకు వాస్తవ చరిత్ర ఏమంత తెలుసుకోవలసింది కాదని ఆమె భావిస్తున్నట్టు స్పష్టమవుతున్నది.

నేను మెల్లగా మరోసారి మనవిచేసి నవ్వాను.

“బాబా, చెప్పడానికి ఆద్యే లేదు,” అంటూ ఆవిడ, అవసరంలేదని సూచిస్తున్నట్టుగా చేతులు విస్తరించింది. “నా చేతన ఎన్నడూ ఈ లాక్కారిక శరీరంతో ముడిపడి ఉండలేదు. బాబా, నేను¹ ఈ భూమి మీదికి రాక ముందు ‘నేను దాన్నే.’ చిన్నపిల్లగా ఉన్నప్పుడు ‘నేను దాన్నే.’ పెరిగి

1. శ్రీ శ్రీ ఆనందమయి మాత తన నెప్పుడూ “నేను” అని ప్రస్తావించదు. “ఈ దేహం” అని కాని, “ఈ అమ్మాయి” అని కాని, “మీ బిడ్డ” అని కాని సవినయంగా, దొంక తిరుగుడు మాటలు వాడుతుంది. అంతే కాకుండా కాను ఎవరిని “శిష్యుడు” అని కాని “శిష్యురాలు” అని కాని చెప్పదు. వ్యక్తి ప్రేమయందేని జ్ఞానంతో ఈవిడ, జగజ్జననిగా మానవులందరిమీదా దివ్యప్రేమను ప్రదర్శిస్తుంది.

పెద్దదాన్ని ఆయాను; అయినా 'నేను దాన్నే.' నా పుట్టింటివాళ్ళు ఈ శరీరానికి పెళ్ళి ఏర్పాట్లు చేసినప్పుడు కూడా 'నేను దాన్నే.'

“బాదా, మీ ఎదుట ఇప్పుడూ 'నేను దాన్నే.' ఆ తరవాత అనంత కాలంలో నా చుట్టూ సృష్టిన ర్తనం మారినప్పటికీ 'నేను దాన్నే.'

ఆనందమయి మాత ధ్యానస్థితిలో మునిగిపోయింది. ఆమె శరీరం రాయిలా కదలిక లేకుండా అయిపోయింది; ఎప్పుడూ తనను పిలుస్తూనే లోకానికి పరుగుతీసింది. ఆమె కళ్ళ నీలపు మడుగులు నిర్జీవంగా తేజో విహీనంగా కనిపించాయి. సాధువులు తమ చేతనను భౌతిక శరీరంలోంచి తొలగించినప్పుడు తరచు ఈ మాదిరిగా అవుపిస్తూ ఉంటుంది; అప్పుడా శరీరం ఆత్మరహితమైన చుట్టిముద్దకు మించి ఉండదు. మే మిద్దరం సమాధి స్థితిలో ఒక గంటసేపు కూర్చుని ఉన్నాం. ఒక చిన్న హాస రేఖతో ఆవిడ ఈ లోకానికి తిరిగి వచ్చింది.

“ఆనందమయి మా, దయ ఉంచి నాతోబాటు తోటలోకి రండి. రైట్ గారు పొదోలు తీసుకుంటారు.”

“అలాగే బాబా. నీ ఇష్టమే నా ఇష్టం.” ఆవిడ చాలా పొదోంకు నిండున్నప్పుడు, ఆవిడ కళ్ళలో మార్పులేని దివ్యతేజస్సు అలాగే ఉండి పోయింది.

విందుకు వేళ అయింది! ఆనందమయి మాత తన గొంగడి ఆసనంమీద కూర్చుంది. ఆమెకు అన్నం తినిపించడానికి పక్కనే ఒక శిష్యురాలు. పసిపిల్ల మాదిరిగా ఆ సాధ్వి, శిష్యురాలు నోటికి అన్నం ముద్ద అందించినప్పుడు అణకువగా మింగింది. ఆనందమయి మాత, కూరలకీ మిఠాయిలకీ తేడా ఏమీ గుర్తించలేదని స్పష్టమయింది.

సాధు కుంకుమందగా ఆ సాధ్వి తన బృందంతో బయలుదేరి

వెళ్ళింది. వర్షిస్తున్న గులాబీ రేరుల చుట్టూ ఆమె, పసివాళ్ళని దీవిస్తూ చేతులు పైకి ఎత్తింది. వాళ్ళ ముఖాలు, అప్రయత్నంగా ఆవిడ చూపించిన ఆప్యాయతతో ప్రకాశమానమయ్యాయి.

"నీ ప్రభువును నువ్వు సంపూర్ణ హృదయంతో, సంపూర్ణ ఆత్మతో, సంపూర్ణ మనస్సుతో, సంపూర్ణ బలంతో ప్రేమించాలి," అంటూ ప్రకటించాడు క్రీస్తు. "ఇది మొట్టమొదటి ఆజ్ఞ."¹

ఆనందమయి మాత, అల్పమైన ప్రతి అనుబంధాన్ని తెంచుకొని ప్రభువు కొక్కడికే తన విధేయత చూపించింది. పసిపాపలాంటి ఈ సార్వత్రిక మానవ జీవితపు ఏకైక సమస్యను— అంటే, భగవంతుడితో ఐక్య స్థితి ఏర్పరచుకోవడమనే సమస్యను— పండితుల మాదిరిగా సూక్ష్మశాస్త్రాలతో కాకుండా, సునిశ్చిత విశ్వాసపరమైన తర్కంతో పరిష్కరించారు. లక్షోపలక్షం విషయాలతో పోగచూరిపోయిన ఈ నితాంత సరళత్వాన్ని మానవుడు మరిచిపోయాడు. దేవుడిపట్ల అనన్యమైన ప్రేమను తిరస్కరించి ప్రపంచదేశాలు, జాత్యమైన ఔదాగ్యాలయాలపట్ల సునిశిత ఆదరంతో తమ నా స్వీకృతను కప్పిపుచ్చుతున్నాయి. మానవతాదృష్టితో చేసే ఉపకారాలు, మనిషి దృష్టిని క్షణకాలంపాటు తన మీంచి మళ్ళించేటట్లు చేస్తాయి కనక— అవి మంచివే; కాని మొదటి ఆజ్ఞగా ఏసుక్రీస్తు ప్రస్తావించిన జీవిత ఏకైక బాధ్యతనుంచి అతనికి విముక్తి ప్రసాదించవు. దేవుణ్ణి ప్రేమించాలన్న ఉద్ధారక కర్తవ్యం, తన ఏకైక సంరక్షకుడు²

1. మార్కు 12 : 30.

2. "కొత్తగా, ఇంతకన్న మేలుగా ఉండే ప్రపంచాన్ని సృష్టించాలన్న ఆకాంక్ష అందరికీ కలుగుతుంది. మీరు అటువంటి విషయాల మీదికి మనస్సు పెట్టకుండా అంతకన్న పరిపూర్ణమైన శాంతి లభించే అవకాశం ఉన్న దైవచరితన మీద మనస్సు నిలపండి. దైవాన్వేషకుడు, లేదా సక్యాన్వేషకుడు, కావడం మానవూడి విధి."— ఆనందమయి మాత.

ఉచితంగా ప్రసాదించిన గాలిని మొదటి ఊపిరిగా మానవుడు తీసుకొన్నప్పుడే ఏర్పడింది.

రాంచీ సందర్భం తరువాత మరో సందర్భంలో నేను ఆనందమయి మాతను చూసే అవకాశం కలిగింది. కొన్ని నెలల తరువాత ఆవిడ శ్రీరాం పూర్ స్టేషను ప్లాట్‌ఫారం మీద తమ శిష్యులతో, బండికోసం ఎదురు చూస్తోంది.

“బాబా, నేను హిమాలయాలకు వెళ్ళిపోతున్నాను,” అని చెప్పింది ఆవిడ. “కొందరు దయాపరులు డ్రెహాడూన్‌లో మాకో ఆశ్రమం కట్టించారు.”

ఆవిడ బండి ఎక్కుతుండగా— గుంపు మధ్యలో ఉన్నా, రైల్వో ఉన్నా, విందు ఆరగిస్తున్నా, మౌనంగా కూర్చుని ఉన్నా ఆమె కళ్ళ భగవంతుడిమీంచి చుక్కెవి కావని గమనించి నేను ముగ్ధుణ్ణి అయ్యాను. నాలో ఇప్పటికీ, అమేయ మాచుర్యం గల ఆమె కంఠస్వరం వింటూనే ఉంటాను :

“చూడు, ఇప్పుడూ ఎప్పుడూ కూడా ఆ నిత్యాత్మతో ఏకమై ఉండి నేను ఎప్పటికీ దాన్నే.”

అధ్యాయం : 46

నిరాహార యోగిని

“సార్, ఈ ఉదయం మనం ఎక్కడికి వెళ్తున్నాం?” శ్రీ రైట్ ఫోర్డు కారు నడుపుతున్నాడు ; రోడ్డు మీంచి చూపు నావేపు మళ్ళించి ప్రశ్నార్థకంగా చూశాడు. అటుతరవాత తాను బెంగాలులో ఏ ప్రాంతం కనుక్కోబోతున్నాడో అతనికి అంతగా తెలిసేది కాదు.

“దేవుడు తలిస్తే, ఇప్పుడు మనం, ప్రపంచంలో ఎనిమిదో వింత చూడానికి వెళ్తున్నాం— పల్లవని గాలి మట్టుకే బోంచేసే యోగినిని చూడానికి వెళ్తున్నాం !”

“థెరిసా నాయ్మన్ ను చూసిన తరవాత— వింతలే వింతలు !” అయినా శ్రీ రైట్ కుతూహలంగా నవ్వాడు ; పైగా కారువేగం పెంచాడు కూడా. అతని యాత్రా దినచర్య పుస్తకంలోకి ఎక్కడానికి ఇంకా అసాధారణమైన ముడిసరుకు దొరికింది ; సామాన్య పర్యాటకుడికి దొరికే మాదిరిగా ఒకటో, ఆరో కారు !

రాంచీ విద్యాలయం దాటి అప్పుడే బయటికి వచ్చాం ; ఆ రోజు సూర్యుడికంటే ముందే మేలుకున్నాం. మా బృందంలో, మా కార్యదర్శి నేనూ కాక, సర్ ముగ్గురు బెంగాలీ స్నేహితులు కూడా ఉన్నారు. ఉల్లాసకరమైన చల్లగాలి పీల్చుకున్నాం ; పొద్దుటిపూట దొరికే సమాజ మధువు అదే. వేకువజామునే పనులకు బయలుదేరే రైతుల మధ్యనుంచి రోడ్డుమీద మెల్లగా సాగే ఎద్దబండ్ల మధ్యనుంచి కారు మెలికుమగా నడి

పించాడు మా దైవరు, కారు చప్పుడుకు ఆవి చెదిరిపోయే అవకాశం లేకుండా.

“సార్, ఈ నిరాహార యోగినిని గురించి ఇంకా తెలుసుకోవాలని ఉందండి మాకు.”

“ఆవిడ పేరు గిరిబాల,” అని చెప్పాను నా సహచరులకు. “ఆవిణ్ణిగురించి చాలా ఏళ్ళకిందట, స్థితిలాల్ నంది అనే పండితోత్తములు చెప్పగా విన్నాను. ఆయన మా తమ్ముడు విష్ణుకు చదువు చెప్పడానికి తరచుగా గుర్పూర్ రోడ్డు వీధిలో మా ఇంటికి వస్తూండేవారు.

“‘గిరిబాలను బాగా ఎరుగుదును,’ అని చెప్పారు స్థితిబాబు. ‘తిండి తినకుండా బతకడానికి ఆవిడ ఒక యోగప్రక్రియ సాధన చేస్తుంది. ఇచ్చాపూర్¹ దగ్గర ఉన్న నవాబ్ గంజ్ లో, మాకు పొరు గింట్లోనే ఉండేది ఆవిడ. ఆవిణ్ణి సన్నిహితంగా పరిశీలించడం నే నొక షనిగా పెట్టుకున్నాను. ఆవిడ ఏదైనా తిన్నట్టు కాని, తాగినట్టు కాని నా కెన్నడూ కనిపించలేదు. చివరికి నా ఆసక్తి ఎంతగా పెరిగిందంటే, నేను బర్మాన్ మహారాజు² దగ్గరికి వెళ్ళి, ఒక పరీక్ష జరిపించమని అడిగాను. ఆ కథ విని ఆయన ఆశ్చర్యపోయి, ఆవిణ్ణి తమ రాజమందిరానికి ఆహ్వానించారు. ఆవిడ, ఆయన పెద్ద పరీక్షకు ఒప్పుకొని, ఆయన ఇంట్లోనే, తాళం పెట్టిన ఒక వాటాలో రెండు నెలలపాటు ఉంది. తరవాత మరోసారి రాజమందిరానికి వెళ్ళి ఇరవై రోజులపాటు ఉంది; మూడో పరీక్ష పది హేను రోజులు జరిగింది. ఈ మూడు కఠిన పరీక్షల ద్వారా, ఆవిడ

1. ఉత్తర బెంగాలులో.

2. మహారాజ రాజశ్రీ సర్ విజయచంద్ మహతాబ్; ఇప్పుడు గతించారు. గిరిబాల విషయంలో ఆ మహారాజు జరిపించిన మూడు పరీక్షలకూ సంబంధించిన లిఖిత ఆధారం కొంత, ఆయన కుటుంబికుల దగ్గర ఉండడం ఖాయం.

నిరాహార స్థితిలో ఉంటుందని తాము నిస్సందేహంగా నమ్ముతున్నట్టు మహారాజావారు నాకు స్వయంగా చెప్పారు.'

“స్థితిబాబు చెప్పిన ఈ కథ ఇరవై ఏళ్ళకు పైగా నా మనస్సులో నాటుకుపోయింది,” అంటూ ఇలా చెప్పి ముగించాను. “నేను ఆ యోగినిని కలుసుకోకముందే కాలప్రవాహం ఆవిణ్ణి కబళించెయ్యడు కదా అని, అప్పుడప్పుడు అమెరికాలో అనుకుంటూ ఉండేవాణ్ణి. ఈపాటికి చాలా వృద్ధురాలై ఉంటుందావిడ. ఇప్పుడు ఎక్కడ ఉంటోందో, అసలు బతికుందో లేతో కూడా నాకు తెలియదు. కాని, ఇంకొన్ని గంటల్లో మనం పురులియా చేరతాం; ఆవిడ సోదరుడికి ఒక ఇల్లుంది అక్కడ,” అన్నాను.

పదిన్నరకి మేము గిరిబాలగారి సోదరుడు, లంబోధర డేతో ముచ్చటిస్తున్నాం; ఆయన పురులియాలో వకిలు.

“మా అక్కయ్య బాగానే ఉంది. ఆవిడ ఒక్కొక్కప్పుడు ఇక్కడ నా దగ్గరే ఉంటూంటుంది; కాని ప్రస్తుతం, బియూర్ లో మా ఇంట్లో ఉంటోంది.” లంబోధర బాబు మా ఫోర్డు కారు వేపు, సంకయంగా చూశారు. “స్వామీజీ, బియూర్ దాకా లోపలికి ఇంతవరకు ఏ కారు చొచ్చుకు వెళ్ళలేదనుకుంటాను. మీ రందరూ ఎడ్లబండి కుదుపులకు సిద్ధపడ్డమే మంచిదనుకుంటాను.”

మా బృందంలో అందరూ మా ఫోర్డు కారుపట్ల, ఏకగ్రీవంగా విశ్వాసం ప్రకటించారు.

“ఈ ఫోర్డు అమెరికా నుంచి వచ్చినది,” అని చెప్పాను ఆ వకిలుకు. “బెంగాలు నడిబొడ్డుతో పరిచయం చేసుకునే అవకాశం దానికి లేకుండా చెయ్యడం విచారకరమైన విషయం!”

“గజేశుడు! మీకు తోడు వచ్చుగాక!” అన్నారు లంబోదరబాబు, నవ్వుతూ. మర్యాదగా ఇంకా ఇలా అన్నారు: “మీ రెప్పటికయినా అక్కడికి చేరడమే జరిగితే, గిరిబాల మిమ్మల్ని చూసి సంతోషిస్తుందన్నది ఖాయం. ఇప్పుడావిడ డెబ్బయ్యోపడిలో పడబోతోంది; అయినా ఆరోగ్యం దివ్యంగా ఉంది.”

“అయ్యా, ఒక్క మాట చెప్పండి; ఆవిడ ఏమీ తినరన్నది పూర్తిగా నిజమేనా?” మనస్సులో భావాల్ని ఒయలుపరిచే కిటికీల్లాటి ఆయన కళ్ళలోకి సూటిగా చూశాను.

“అది నిజం.” ఆయన చూపు నిష్కల్మషంగా, విశ్వసనీయంగా ఉంది. “ఏదై ఏళ్ళలో ఆవిడ ఒక్క ముద్దకూడా అన్నం తినగా నేను చూడలేదు. ఈ ప్రపంచం హఠాత్తుగా అంతిమయినా నేను ఆశ్చర్యపోను కాని, మా అక్కయ్య అన్నం తింటోందంటే ఆశ్చర్యపోతాను!”

ప్రపంచంలో ఈ రెండు సంఘటనలూ అసంభవమైనవే కనక, ఇద్దరం ముగిమి నవ్వులు నవ్వుకున్నాం.

“గిరిబాల తన యోగసాధనలకు, అలవి కాని ఏకాంతం కోసం ఎన్నడూ ఎదురు చూడలేదు,” అంటూ సాగించారు లంబోదర బాబు. “ఆవిడ జీవితమంతా, మా ఇంట్లోవాళ్ళ మధ్యా స్నేహితుల మధ్యా గడిచింది. ఆవిడ విచిత్ర స్థితికి వాళ్ళందరూ అలవాటుపడిపోయారు. గిరిబాల ఏదైనా తినాలని హఠాత్తుగా నిర్ణయించుకుంటే, వాళ్ళలో ఆశ్చర్యపోని వాళ్ళు ఒక్కరూ ఉండరు! హేందూ ఫితంతువుకు తగినట్టుగా మా అక్కయ్య, సహజంగా విక్రాంతి జీవితం గడుపుతూంటుంది. కాని పురులియాలోనూ బియ్యారలోనూ ఉన్న మా వాళ్ళందరికీ ఆవిడ, అసాధారణ శ్రీ అన్న సంగతి తెలుసు.”

-
1. “అటంకాల్ని తొలగించేవాడు,” భాగ్యదేవత.

ఆ సోదరుడి చిత్తశుద్ధి స్పష్టంగా కనిపిస్తోంది. మా చిన్న బృందం, ఆయనకు మనసారా ధన్యవాదాలు చెప్పి బియ్యార్కు దారి తీసింది. ఒక వీధిలో ఉన్న మకాణం దగ్గర లూచీలూ (రోట్టెలు) కూడా కొనుక్కోడానికి మేము ఆగాం. శ్రీ రైట్, నిరాడంబరమైన హిందూ పద్ధతిలో వేశ్మతో తింటుండగా, ఊళ్ళో పిల్లలు చుట్టూ మూగి, అతని వేపు కళ్ళప్పగించి చూస్తున్నారు.¹ ఆ మధ్యాహ్నం మాకు చాలా శ్రమ కలిగించబోయే— ఆ సంగతి మాకు అప్పటికి తెలియదనుకోండి— ప్రయాణ ప్రయాణకు తట్టుకునేలా బలం చేకూర్చుకోడానికి వీలుగా మాకు కరకరా ఆకళ్ళు వేశాయి.

ఇప్పుడు మా దారి, బెంగాలులో బర్హాన్ విభాగంలో, ఎండకు మాడిన వరిపొలాల గుండా, తూర్పువేపు సాగింది. రోడ్లకు ఎడాపెడా దట్టమైన చెట్లు బారులు తీర్చి ఉన్నాయి. మైనాలా కంఠం మీద చారలుండే టుల్ టుల్ పట్టలూ పాడే పాటలు, పెద్ద గొడుగుల్లాంటి కొమ్మలున్న చెట్ల సందుల్లోంచి వినవస్తున్నాయి. అప్పుడొకటి అప్పుడొకటి కనిపించే ఎద్దబండ్ల కొయ్యవ్రకాల ఇనప పట్టలూ ఇరుసూ 'రినిరిని మంజుమంజు' అంటున్నట్టు కీచుగా చప్పుడు చేస్తున్నాయి. నగరాల్లో తారురోడ్ల మీద కారులైర్లు చేసే చప్పుడుకు ఇది విరుద్ధం.

“దేక్, ఆవు !” అంటూ చటుక్కున నేను అనేసరికి, పోర్టు కారు, దానికి అభ్యంతరం చెబుతున్నట్టుగా ఒక్క కుదుపు కుదిపింది. “బరువు మొయ్యలేకపోతున్న ఆ మామిడిచెట్టు మనని కేకేసి పిలుస్తోంది చూడు!”

1. శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారు అంటుండేవారు ; “భగవంతుడు మనకి భూదేవి పలాలు ఇచ్చాడు. తిండిని చూడం, వాసన చూడం, రుచి చూడం మనకి ఇవ్వం— హిందువుకు దాన్ని తాకడం కూడా ఇవ్వం ;” భోంచేసేటప్పుడు ఇంకెవరూ దగ్గర లేకుండా ఉన్నట్లయితే, దాన్ని ‘వినదానికి’ కూడా అభ్యంతరం ఉండదు.

మే మయదుగురం చిన్న పిల్లల్లా, ఆ మామిడిపళ్ళు పడ్డ నేలమీదికి ఉరికాం ; పండ్లు ముగ్గి ఉండడంవల్ల ఆ చెట్టు ఘనంగా రాలిపోయింది.

“ఎన్నో మామిడి పళ్ళు ఎవరికంటూ పడకుండా నేలమీద రాలి పోవడానికే పుట్టాయి ; రాతిగొట్టు నేలమీద తమ మాధుర్యాన్ని వ్యర్థం చేసుకోవడానికే పుట్టాయి,” అంటూ ఉదాహరించాను.

“అమెరికాలో ఇల్లాంటి దేమీ ఉండదు కదండి, స్వామీజీ ?” అంటూ నవ్వాడు, నా బెంగాలీ విద్యార్థుల్లో ఒకడు, శైలేష్ మజుందార్.

“ఉండదు,” అని ఒప్పుకున్నాను, మామిడిపండ్ల రసం పీల్చుకొని తృప్తిపడి. “పడమటి దేశాల్లో వీటిని ఎంత పోగొట్టుకున్నానో మామిడిపండ్లు లేని స్వర్గం హిందువు ఊహకే అందదు !”

ఒక రాయి విసిరి చిటారు కొమ్మనున్న చక్కటి పండు ఒకటి రాలిపోయింది.

ఉష్టదేశపు ఎండకు వెచ్చగిలిన అమృత ఫలాన్ని కొరుక్కు తింటున్నవాణ్ణి మధ్యలో ఆగి, “డిక్, కెమేరాలన్నీ కారులో ఉన్నాయా ?” అని అడిగాను.

“ఉన్నాయండి ; సామాన్ల అరలో ఉన్నాయి.”

“గిరిబాలగారు నిజమైన యోగిని అని కనక రుజువయితే, అవిష్ట గురించి పడమటిదేశంలో రాస్తాను. అటువంటి ఉత్సేహక శక్తులు గల హిందూయోగిని— ఈ మామిడిపళ్ళలో చాలావాటి మాదిరిగా— అజ్ఞాతంగా పుట్టి గతించి పోగూడదు.”

ఆరగంట గడిచాక కూడా, నే నింకా ఆ శాంతిధామంలోనే విహరిస్తున్నాను.

“సార్, ఫోటోలకి కావలసినంత వెలుతురు ఉండాలంటే పొద్దు కుంకముందే మనం గిరిబాలగారి దగ్గరికి చేరుకోవాలి,” అన్నాడు రైట్. ఆ తరువాత చిన్నగా చిరునవ్వు నవ్వుతూ, ఇంకా ఇలా అన్నాడు: “పడమటివాళ్ళంతా సంశయమనస్కులు; ఫోటోలు లేకపోయినట్లయితే ఆవిట్టి గురించి చెప్పేది వాళ్ళు నమ్ముతారని అనుకోడానికి పితేదు!”

ఈ జ్ఞాన శకలం వివాద రహితమైనది; జిహ్వాకర్షణ నుంచి నేను వెనక్కి తిరిగి మళ్ళీ కారులోకి వచ్చి కూర్చున్నాను.

“నువ్వన్నది నిజం, డిక్,” అంటూ నిటూర్చాను, కారులో అడుగుపెడతూ. “పడమటివాళ్ళ వాస్తవికతాభిమానాన్ని మన్నించడం కోసం నా మామిడిపండ్ల స్వర్గాన్ని త్యాగం చేస్తాను; పోటోగ్రాఫులు తప్పకుండా కావాలి!”

వృద్ధాప్యంలో కనిపించే అవలక్షణాల్లా, మొహంమీది ముడతల్లాటా గాళ్ళతోనూ, సెగ్గడ్డల్లా గట్టిపడ్డ బంకమట్టితోనూ మరింత ప్రయాస పెడుతూ వచ్చింది, దారి. శ్రీ రైట్, పోర్టుకారును ఇంకా సులువుగా నడపడానికి వీలుగా, మేము అప్పడప్పుడు దిగి వెనకనించి తోస్తూ వచ్చాం.

“లంబోదర బాబుగారు నిజమే చెప్పారు. కారు మన్ని మొయ్యడం లేదు, మనమే కారును మోస్తున్నాం!” అన్నాడు కై లేళ్.

దూరానికి ఒక పల్లె కనిపించేసరికి, ఈ దిగడాల్తోనూ ఎక్కడాల్తోనూ మాకు కలుగుతున్న విసుగు మరుగుపడుతూ వచ్చింది; ప్రతి పల్లె, చిత్రమైన నిరాదంబరత చూపే దృశ్యం.

“మా దారి మలుపులు తిరిగి, అడవి నీడలో ఒదిగి ఉంటున్న

పాతకాలపు నిర్మల గ్రామాలగుండా, తాటితోపులగుండా సాగింది,” అంటూ శ్రీ రైడ్, తన యాత్రా దినచర్య పుస్తకంలో, 1988 మే 5 తేదీ పుటలో రాసింది ఇలా ఉంది. “బురదమట్టితో కట్టిన ఈతాకు గుడిసెల గుంపులు చాలా ఆకర్షకంగా ఉన్నాయి ; గుడిసెల తలుపుల మీద దేవుడి పేర్లలో ఒకటి, అలంకారంగా రాసి ఉంటుంది. దీని మొలలితో ఉన్న చిన్న పిల్లకాయలు చాలామంది, అమాయకంగా ఆడు కుంటున్నారు ; తమ పల్లెలోకి పిచ్చిగా దూసుకు వస్తున్న, నల్లగా పెద్దగా ఉన్న, ఎడ్డులేని బండిని తేరిపారి చూస్తున్నారు ; లేదా చెల్లా చెదరుగా పారిపోతున్నారు. మగవాళ్ళు దారిపక్క చెట్లకింద పాలుమాలి కగా చేర్చబడి ఉండగా ఆడవాళ్ళు చుట్టుకు, నీడల్లోంచి తొంగి చూస్తున్నారు. అయినా వాళ్ళ చూపుల వెనక కుతూహలం కనబడుతోంది. ఒకచోట పల్లెప్రజలు ఒక పెద్ద చెరువులో కులాసాగా స్నానాలు చేస్తున్నారు (బట్టలు మార్చుకోడానికి, పొడిబట్ట ఒంటికి చుట్టుకొని తడిబట్టలు కిందికి జారవిడుస్తున్నారు). ఆడవాళ్ళు పెద్దపెద్ద ఇతడి బిందెలతో ఇళ్ళకి నీళ్ళు తీసుకువెళ్తున్నారు.

“దారి మిట్టపల్లాలుగా ఉండడంతో మాకు బలే తమాషాగా ఉంది ; మేము ఎగిరెగిరిపడుతూ, ఊగిసలాడిపోతూ, వాగుల్లో పడి, నిర్మాణం పూర్తికాని ఒక కాలిబాటకు చుట్టు తిరిగి, పొడి ఇసుక ఉన్న నదీగర్భానికి అడుగులు వేస్తూ, చివరికి సాయంత్రం 5 : 00 గంటల ప్రాంతానికి మా గమ్యస్థానం— బియ్యూర్ కు చేరుకున్నాం. బంకూరా జిల్లాలో ఉన్న ఈ కుగ్రామం దట్టమైన హరితవృక్షాల ఒడిలో మరుగుపడి ఉంది ; వానకాలంలో వాగులు పొంగి వెల్లువలై పారుతూ ఉండగా, పాముల్లాంటి రోడ్లు విషంవంటి బురద కక్కుతూ ఉన్నప్పుడు ప్రయాణికులు ఆ ఊరు చేరలేరు.

“ఈరి బయట ప్రత్యేకంగా ఒక స్థలంలో ఉన్న దేవాలయంలో అర్చన ముగించుకొని ఇంటిముఖం వచ్చిన భక్తబృందంలో ఒకర్ని మాకు దారి చూపించమని అడుగుతూ ఉండగా ఒంటిమీద అంతంత మాత్రంగానే బట్టలున్న కుర్రవాళ్ళు ఒక డబ్బనుమంది చుమ్మల్ని గిరిబారి గారి ఇంటికి తీసుకువెళ్ళామన్న ఉత్సాహంతో కారుకు రెండు పక్కలా మూగేశారు.

“కాన్ని మట్టిగుడిసెలకు సీదనున్న ఈతచెట్లతోపు వేపు సాగింది మా దారి; కాని మేము అక్కడికి చేరేలోగా మా పోర్లు కారు ఒక్క షణం ఒరిగి, పైకి ఎగిరిపడింది. ఆ సన్నటి దారి చెట్లచుట్టూ, చెరువులచుట్టూ గుట్టల మీదుగా, గుంటల్లోకి లోతైన గాళ్ళలోకి సాగింది. గుబురు పొదలమీద కారు లంగరు వేసినట్టయి, తరవాత ఒక గుట్టమీదికి డేకింది. మేము మెల్లగా, జాగ్రత్తగా ముందుకు సాగాం. ఇంతలో హఠాత్తుగా దారి అటకాయించిపోయింది; బండిదారి మధ్యలో మొక్కల గుబురు ఒకటి ఉంది. అంచేత చుట్టూ తిరగడం అవసరమయింది. ఒక ఏటవాలు రాతిచట్టు మీంచి కిందకి, ఎండిపోయిన ఒక చెరువులోకి దిగింది కారు. అక్కణ్ణించి కారు బయటపడ్డానికి, కొంత గీకడం, నరకడం, పారతో చెలగడం అవసరమయ్యాయి. దారి ఎక్కడికక్కడ, ముందుకు పోవడానికి వీలులేకుండా ఉంది; అయినా మా యాత్ర సాగవలసిందే. వందలకొద్దీ పిల్లలూ తల్లిదండ్రులూ తేరిపారి చూస్తూండగా, ఉపకార బుద్ధిగల కుర్రవాళ్ళు పారలు తెచ్చి అడ్డంకులు తొలగించేశారు. (గజేరుడి ఆశీస్సుల మహిమ !)

“కాస్సేపట్లో మేము, రెండు పాతగాళ్ళ గుండా మెల్లగా దారి చేసుకుంటూ పోతుంటే, అడవాళ్ళు గుడిసెల గుమ్మాల దగ్గర నిండుని కళ్ళు విపారుకొని చూస్తున్నారు. మగవాళ్ళు మా పక్కాగానూ వెనక

గానూ వస్తూంటే, పిల్లలు పెద్ద ఊరేగింపుగా వచ్చి చేరుతున్నారు. ఈ రోడ్లమీద సాగిన మొట్టమొదటి కారు, బహుశా మందే కావచ్చు; ఇక్కడ, 'ఎద్దుబండ్ల సంఘం' సర్వశక్తిమంతంగా ఉండి ఉండాలి! ఎంత సంచలనం కలిగించాం మేము! పురాతనమైన ఏకాంలాన్నీ పవిత్రతనూ చెడగొడుతూ సూటిగా తమ గూడెంలోకి చొచ్చుకువచ్చే కారును ఆమెరికా వా శ్రాకడు నడుపుతూ ఉండగా సాగివస్తున్న మా బృందం!

“ఒక సన్న సందు దగ్గర ఆగి, వంద అడుగుల దూరంలో ఉన్న గిరిబాలగారి వూర్చికుల ఇంటిని చూశాం. గతుకుల రోడ్డుమీద నానా పాట్లూ పడుతూ చేసిన మా దూరప్రయాణం ముగిసిన తరువాత, ఒక విధమైన కార్యసాఫల్యానందం అనుభవించాం మేము. ఇదికలతోనూ సున్నంతోనూ కట్టిన ఒక పెద్ద రెండంతస్తుల భవనం దగ్గరికి వెళ్ళాం; ఆ భవనం చుట్టూ ఉన్న గుడిసెల ముందు అది కొట్టవచ్చినట్టు కనిపిస్తోంది. ఆ ఇల్లు ఇప్పుడు మరమ్మత్తుల్లో ఉంది; దాని చుట్టూ వెదుళ్ళతో కట్టిన పరంజా ఉంది.

“అత్రంగా ఎదురు చూడంతోనూ అజుకున్న అనందంతోనూ మేము భగవంతుడి శుభారహిత స్పర్శతో పునీతురాలైన వ్యక్తి ఇంటి ముందు నిలిచాం. తలుపులు తెరిచి ఉన్నాయి. పిన్నలూ పెద్దలూ, బట్టలు కట్టుకోనివాళ్ళూ కట్టుకున్నవాళ్ళూ అదే పనిగా మాకేసి కళ్ళప్పగించి చూస్తున్నారు; కొద్దిపాటి కుతూహలమున్న ఆడవాళ్ళూ చుగవాళ్ళూ మగపిల్లలూ ఈ అపూర్వ దృశ్యాన్ని తిలకిస్తూ మా వెంట ఉన్నారు.

“కొద్దిసేపట్లోనే ఒక పొట్టి మనిషి గుమ్మంలో కనిపించింది— ఆవిడే గిరిబాల! లేత బంగారువన్నె పట్టుపంచె కట్టుకొని ఉన్నారావిడ. భారతీయులకు సహజమైన విధంగా సవినయంగానూ జంకుతూనూ ముందుకు వచ్చారు; స్వదేశీ వస్త్రం పై మడతలోంచి కొద్దిగా తొంగి

మాకారు. అవిడ కళ్ళు తలమీది ముసుగు నీడలో మంటలేని నిప్పుల్లా మెరిశాయి. అత్యంత దయామయమైన అవిడ ముఖం చూసి ఆకృష్టుల మయాం— లౌకిక అనుబంధంతో మరినం కాకుండా ఆత్మదర్శనమూ అవగాహనా ఉద్భవదే ముఖమది.

“అవిడ వినయపూర్వకంగా దగ్గరికి వచ్చి, మేము ‘స్టిల్’ కెమేరా తోనూ ‘మూవీ’ కెమేరా¹తోనూ కొన్ని ఫ్లాష్‌లు తీసుకోడానికి అంగీకరించారు. భంగిమల సర్దుబాటుకూ వెలుతురుపడే ఏర్పాటుకూ సంబంధించిన మా ఫొటో టెక్నిక్‌లను అవిడ, సిగ్గుపడుతూ ఓరిమితో సహించారు. చివరికి మేము, ఏదై సంవత్సరాలకు పైగా అన్నపానాలు లేకుండా జీవించినట్టు తెలుస్తున్న— ప్రపంచంలోని ఏకైక మహిళ ఫొటోలు అనేకం, భవిష్యత్ తరాలవారికోసం తీశాం. (థెరీసా నాయ్‌మన్ అయితే 1928 నుంచే ఉపవాసం చేస్తోంది). ఒడులుగా జారుతున్న బట్ట పూర్తిగా కప్పకొని, గిరిబాలగారు మా ముందు నించుని ఉంటే, అవిడ ముఖ కవళిక అత్యంత మాతృసహజంగా ఉంది; కళ్ళు వాయికొని ఉన్న ముఖం, చేతులు, కురచ పాదాలూ తప్ప, అవిడ శరీరం ఇంకేమీ కనిపించలేదు. అరుదైన ప్రశాంతి, అమాయకత్వం ఉద్భవదే ముఖం— చిన్న పిల్లకుండే మాదిరి వెడల్పాటి, వణికే పెదవి, స్త్రీ సహజమైన ముక్కు, సన్నగా మిలమిల మెరిసే కళ్ళు, రవ్వంత చిరునవ్వు.”

గిరిబాలగారి గురించి శ్రీ రైట్‌కు కలిగిన అభిప్రాయమే నాకూ కలిగింది. అవిడ వేసుకున్న లేతవన్నె ముసుగులాగే, అధ్యాత్మికత అవిజ్ఞ అవరించింది. ఒక గృహస్థురాలు సన్యాసికి ప్రణామం చేసే ఆచారం ప్రకారం అవిడ నాకు ప్రణామం చేశారు. అవిడలోని నిరాడంబరమైన

1. శ్రీ రైట్, శ్రీరాంపూర్‌లో చివరి ధనుర్మాస సంక్రమణోత్సవ సందర్భంగా శ్రీ యు కేశ్వర్‌గారి చరిత్ర చిత్రాలు చూడా తీశాడు.

ఆకర్షణ ప్రకాంతమైన చిరునవ్వు, మధురమైన గంభీరోపన్యాసం కన్న కూడా మిన్నగా మాకు స్వాగతం చెప్పాయి. ఒళ్ళంతా దుమ్ముకొట్టుకుపోయి కవ్వపడి చేసిన ప్రయాణం బడలిక అంతా మరిచిపోయాం.

ఆ సాధ్య, వరండాలో బాసెంపట్టు వేసుకుని కూర్చున్నారు. ఒంటిమీద వయోభారం కనిపిస్తున్నా, బిక్కిరిచిక్కి పోలేదు; బూడిద వన్నెలో ఉన్న ఆవిడ చర్మం స్వచ్ఛంగా, ఆరోగ్యంగా ఉంది.

“అమ్మా, ఈ యాత్ర చెయ్యాలని నేను పాతికేళ్ళకు పూర్వం నుంచి ఆత్రంగా అనుకుంటూ వచ్చాను! మీ పావన జీవనాన్ని గురించి స్థితిలాల్ నంది బాబుగారి దగ్గర విన్నాను,” అంటూ బెంగాలీలో చెప్పాను.

“ఔను,” అంటూ తల ఊపా రావిడ. “ఆయన నవాబ్ గంజ్ లో మా పక్కంట్రో ఉండేవారు; మంచివారు.”

“ఈ మధ్యకాలంలో నేను మహాసముద్రాలు దాటి వెళ్ళాను; కాని ఎప్పుడో ఒకనాడు మిమ్మల్ని చూడాలన్న సంగతి ఎన్నడూ మరిచిపోలేదు. మీ రిక్కడ చాలా అజ్ఞాతంగా నిర్వహిస్తున్న దివ్యలీలను, లోపలి అన్నద్రుహిణిని చాలాకాలంగా మరిచిపోయిన ప్రపంచానికి మనంగా వెల్లడి చెయ్యాలి.”

ఆ సాధ్య ప్రకాంతమైన ఆసక్తితో చిరునవ్వు నవ్వుతూ, ఒక్క నిమిషం కళ్ళు వైకి ఎత్తారు.

“బాబాకే బాగా తెలుసు,” అంటూ వినమ్రంగా జవాబిచ్చారు.

ఆవిడ అన్యథా భావించనందుకు నేను సంతోషించాను; యోగులూ యోగినులూ ప్రచారానికి ఎలా స్పందిస్తారో ఎవరికీ ఎన్నడూ తెలియదు.

గాఢమైన ఆత్మపరిశీలన నిశ్శబ్దంగా సాగించాలన్న కోరికతో, వారు ప్రచారాన్ని నియమప్రకారం తిరస్కరిస్తారు. అన్వేషణమనస్కుల ప్రయోజనంకోసం తమ జీవితాల్ని బహిరంగంగా ప్రదర్శించడానికి సరయిన సమయం ఆసన్నమైనప్పుడు, వాళ్ళకొక అంతఃప్రేరణ కలుగుతుంది.

“అయితే అమ్మా, అనేక ప్రశ్నలతో మిమ్మల్ని విసిగిస్తున్నందుకు షమించండి. రయచేసి, మీకు ఇష్టమైనవాటికే జవాబు లివ్వండి; మీ మానాన్ని కూడా అర్థం చేసుకుంటాను నేను,” అంటూ కొనసాగించాను.

ఆవిడ ప్రసన్నంగా చేతులు చాపారు. “నాలాంటి సామాన్య వ్యక్తి తృప్తికరమైన సమాధానాలు ఇవ్వగలిగినంత మట్టుకు, సంతోషంగా ఇస్తాను.”

“అహా. మీరు సామాన్యులు కారు!” అని మనఃపూర్తిగా అభ్యంతరం చెప్పాను. “మీరు మహితాత్ములు!”

“నే నందరికీ వినమ్రుదాసిని.” ఆవిడ చిత్రంగా ఇంకా ఇలా అన్నారు, “వంట చెయ్యడమన్నా, పడ్డన చెయ్యడమన్నా నాకు ఇష్టం.”

“తిండి తినని సాధ్యికి ఇది విడ్డూరమైన కాలక్షేపమే,” అనుకున్నాను.

“అమ్మా, మీ నోటినించి వినాలని ఉంది ; ఒక్క మాట చెప్పండి; మీరు అన్నం తినకుండానే ఉంటున్నారా?”

“అది నిజం.” కొన్ని శ్వాసలు ఆవిడ మౌనం వహించారు ; ఆ సమయంలో ఆవిడ, మనస్సులో ఏళ్ల లెక్కలు వేసుకుంటూ సతమత మవుతున్నారన్న సంగతి, ఆ తరవాత చేసిన వ్యాఖ్యానాన్నిబట్టి తెలిసింది.

“పన్నెండేళ్ళ నాలుగు నెల్ల వయస్సునుంచి ఇప్పటి అరవై ఎనిమిదేళ్ళవరకు— యాభై ఏళ్ళ పై చిలుకుగా నాకు అన్నపానాలు లేవు.”

“తినాలని మీ కెప్పుడు అనిపించలేదా ?”

“అన్నంకోసం ఆర్తి కలిగితే తినవలసి ఉండేది.” రోజుకు ముప్పొడ్డులా తిండి తిండేకాని ఐతకలేని ప్రపంచానికి తెలియని స్వతస్సిద్ధమైన సత్యాన్ని ఈవిడ, హుందాగానే, ఎంత సులువుగా చెప్పారు !

“కాని మీరు ఏదో ఒకటి ఆహారంగా తీసుకుంటూనే ఉంటారేమో !”
నా కంఠస్వరంలో కొద్దిగా ఆక్షేపణ ధ్వనించింది.

“తప్పకుండా !” చటుక్కున అర్థం చేసుకుంటూ చిరునవ్వు నవ్వారు ఆవిడ.

“గాలిలోంచి సూర్యకాంతిలోంచి వచ్చే సూక్ష్మతర శక్తులవల్లా,

1. “మనం తినేది విచరణ జీవశక్తి ; మన తిండి చాలా పరిమాణం శక్తి,” అంటూ 1959 మే 17 న మెంపీస్‌లో ఆరగిన వైద్యశాస్త్రవేత్తల సమావేశంలో, క్లిక్ బాండ్ వాస్తవ్యుడైన డా॥ జార్జి దబ్బు. క్రైల్ చెప్పాడు. శరీరంలోని విద్యుచ్ఛక్తియమైన నాడీమండలానికి విద్యుత్ ప్రవాహాల్ని పంపే అత్యంత ముఖ్యమైన ఈ వికరణ జీవశక్తి, సూర్యకిరణాలవల్ల ఆహారంలో సమకూరుతుంది. అణువులు సౌరమండలాలు అంటాడు డా॥ క్రైల్. అణువులు, చుట్టుకుపోయిన అనేక స్ప్రింగుల మాదిరిగా, సూర్యకిరణాలు నిండిఉన్న వాహకాలు. అసంఖ్యాకమైన అణుప్రమాణాల శక్తిని ఆహారంలో తీసుకుంటాం. అణువులు ఒకసారి మానవశరీరంలోని ప్రోటోప్లాజం (జీవపదార్థం) లోకి ప్రవేశించిన తరువాత, వాటి సూర్యకాంతి కొత్త రసాయనిక శక్తిని కొత్త విద్యుత్ప్రవాహాల్ని సమకూరుస్తుంది. ‘మీ శరీరం అలాంటి అణువులతో ఏర్పడ్డది’, అంటాడు డా॥ క్రైల్. ‘అవే మీ కండరాలూ మెదళ్ళూ కళ్ళూ చెవులూలాంటి జ్ఞానేంద్రియాలూను.’”

మానవుడు నేరుగా సౌరశక్తివల్ల ఎలా జీవిస్తాడో, శాస్త్రవేత్తలు ఎప్పుడో

చిన్న మెదడు ద్వారా మీ శరీరాన్ని పునర్నవం చేసే విశ్వకాంతివల్లా పుష్టి కలుగుతోంది మీరు."

"బాబాకు తెలుసు," అంటూ మళ్ళీ చెప్పకున్నారావిడ; ఆవిడ తీరు సౌమ్యంగా, సరళంగా ఉంది.

"అమ్మా, బాల్యజీవితం గురించి చెప్పండి. భారతదేశానికంతక్కు ఆ మాటకు వస్తే - సముద్రాల అవతల ఉన్న మన సోదర సోదరీమణులకు కూడా గాఢమైన ఆసక్తి కలిగిస్తుంది."

గిరిబాలగారు స్వాభావిక గాంభీర్యాన్ని పక్కకి పెట్టి కులాసాగా సంభాషణ సాగించారు.

"అలాగే," ఆవిడ స్వరం మెల్లగా, దృఢంగా ఉంది. "నేను ఈ అడవి ప్రాంతంలో పుట్టాను. అలవికాని ఆకలి ఉండడం తప్ప నా బాల్యంలో చెప్పకోవలసింది ఏదీ లేదు.

"తొమ్మిదేళ్ళ వయస్సప్పుడు నాకు పెళ్ళి నిశ్చయమయింది."

"అమ్మాయ్, నీ వాపిరిగొట్టుతనాన్ని అదుపులో పెట్టుకోవే!

ఒకనాడు తనిపెదతారు. "సృష్టిలో, సూర్యకాంతి గ్రాహక శక్తి ఏదో ఒక విధంగా ఉన్నట్లుగా మనకు తెలిసిన ఒకే ఒక పదార్థం, క్లోరోఫిల్ (పత్రహరితం)," అంటూ న్యూయార్క్ టైమ్స్ లో రాశాడు, విలియం ఎల్. లారెన్స్. "సూర్య కాంతిలో ఉన్న శక్తిని ఇది గ్రహించి, మొక్కలో నిలవజేస్తుంది. ఇది లేకపోతే ప్రాణం నిలవదు. బీజకదానికి మనకు కావలసిన శక్తిని మనం, శాకాహారంలో నిలవఅయి ఉన్న సౌరశక్తి నుంచి పొందుతాం; మనం ఆ శాకాహారమైనా తింటాం, శాకాహారం తినే జంతువుల మాంసమైనా తింటాం. బొగ్గునుంచికాని, నూనెనుంచికాని మనకు వచ్చే శక్తి, అనేక లక్షల సంవత్సరాల కిందటి వృక్షం క్లోరోఫిల్ ను నిక్షిప్తంచేసుకున్న సౌరశక్తి. మనం క్లోరోఫిల్ ద్వారా సూర్యుడివల్ల బతుకుతున్నాం.

అత్తవారింటిలో కొత్తవాళ్ళ మధ్య ఉండే సమయం వచ్చినప్పుడు, నువ్వు తిండి తినడం తప్ప మరేమీ చెయ్యకపోలే వాళ్ళు ఏమనుకుంటారు? అంటూ హెచ్చరిస్తూ ఉండేది తరచు, మా అమ్మ.

“ఆవిడ ఊహించిన ప్రమాదం రానే వచ్చింది. నేను నవాబ్ గంజ్ లో మా అత్తవారింటికి వెళ్ళేసరికి నా వయస్సు పన్నెండేళ్ళే. నా తిండిపోతు అరివాట్ల గురించి మా అత్తగారు, పొద్దున, మధ్యాహ్నం, రాత్రికూడా నన్ను అవమానిస్తూనే ఉండేవారు. అయితే, ఆవిడ తిట్లు నాకు దీవెనలయ్యాయి; నాలో నిద్రాణంగా ఉన్న ఆధ్యాత్మిక ప్రవృత్తులు ఒక్కసారి మేలుకున్నాయి. ఒకనాడు పొద్దున ఆవిడ చేసిన హేళన చాలా నిర్దాక్షిణ్యంగా ఉంది.

“‘నేను బతికున్నంత కాలం, మళ్ళీ ఇక అన్నం ముట్టనని మీకు నిరూపిస్తాను,’ అని చటుక్కున బదులిచ్చాను.

“మా అత్తగారు వెటకారంగా నవ్వారు. ‘అలాగా!’ అన్నా రావిడ. ‘మితిమించకుండా తిని బతకలేనిదానివి అసలే తినకుండా ఎలా బతుకుతావే?’

“ఈ వ్యాఖ్యానం, జవాబు చెప్పడానికి వీలయినది కాదు. అయినా నా హృదయంలో ఒక వజ్రనిర్ణయం జరిగింది: ఒక ఏకాంతస్థలంలో కూర్చుని పరమేశ్వరుణ్ణి ప్రార్థించాను.

“పరమేశ్వరా, తిండివల్ల కాకుండా నీ వెలుగువల్ల బతకడం ఎలాగో నాకు నేర్చే గురువు నొకరిని నాకు ప్రసాదించు,” అంటూ ఎడతెరిపి లేకుండా మొరపెట్టుకున్నాను.

“ఒకానొక దివ్యానందం నన్ను ఆవేశించింది. ఆ ఆనందపాఠ

హిరణ్యకశిపు నేను లేచి, నవాబ్ గంజ్ గోపురమునకు వెళ్ళి యులుదేరాను. దారిలో, మా అత్తవారింటి పురోహితులు తారసపడ్డారు.

“మహాశయా, నేను తిండి తినకుండా బతకడం ఎలాగో చెప్పండి,” అని, ఆయన్నే నమ్ముకొని అడిగాను.

“ఆయన జవాబు చెప్పకుండా, నావేపు తేరిపారి చూశారు. చివరికి ఓదార్పు దొరజిలో మాట్లాడారు. ‘అమ్మాయ్, ఈ రోజు సాయంత్రం గుడికి రా ; నీ కోసం ప్రత్యేకమైన వైదిక విధి ఒకటి జరుపుతాను.’

“ఈ అస్పష్టమైన సమాధానం కాదు నేను ఆశించింది ; ముందుకు సాగి, ఏదీ రేపుకు వెళ్ళాను. ప్రాతఃకాల సూర్యకిరణాలు నీళ్ళలోకి చూసుకుపోతున్నాయి ; ఏదో పవిత్ర దీక్ష తీసుకోదాని కన్నట్టు, గంగలో స్నానం చేసి పునీతురాలిని అయ్యాను. చుట్టుకున్న తడిబట్టతో గంగ ఒడ్డు నుంచి వస్తూంటే, ఆ పట్టపగటి వెలుతురులో, నా గురుదేవులు నాకు ఎదురుగా ప్రత్యక్షమయ్యారు.

“‘చిట్టితల్లీ,’ అంటూ అప్యాయంగా పలకరించారు. ‘నీ అత్యవసర ప్రార్థన మన్నించి, నీ కోరిక నెరవేర్చడానికి దేవుడు ఇక్కడికి పంపిన గురువును నేను. చాలా అసాధారణమైన ఆ ప్రార్థనకు ఆయన గుండె కరిగిపోయింది ! ఈనాటి నించి నువ్వు సూక్ష్మకాంతివల్ల జీవిస్తావు, నీ శరీరాణువులు అనంతవాహినితో పునర్జన్మ చెందుతూంటాయి.’”

గిరిబాలగారు మౌనం వహించారు. నేను, శ్రీరైట్ పెన్నిలూ పుస్తకమూ తీసుకుని, అతనికి తెలియదానికి కొన్ని సంగతులు ఇంగ్లీషులోకి అనువాదం చేశాను.

ఆ సాధ్వి కథ కొనసాగించారు. ఆవిడ మధురస్వరం, వినిపింపి వినిపించనట్టుగా ఉంది. “రేపు నిర్మానుష్యంగా ఉంది. నా గురుదేవులు

ఇతరులెవరూ మమ్మల్ని ఇబ్బంది పెట్టకుండా ఉండడానికని, మా చుట్టూ కాపురంగా ఒక కాంతి పరివేషాన్ని కల్పించారు. మర్త్యలమాదిరిగా స్థూలమైన ఆహారాలమీద ఆధారపడకుండా, శరీరానికి సేవ్యవృత్తి ప్రసాదించే 'క్రియా' ప్రక్రియను నాకు ఉపదేశించారు. ఆ ప్రక్రియలో ఒకానొక మంత్రమూ,¹ నగటు మనిషి సాధనచేసే దానికన్న కష్టతరమైన ఒక శాస్త్రనియంత్రణాభ్యాసం ఉంటాయి. మరే మందూ గారడీ ఇందులో లేవు. 'క్రియ'కు మించి మరేం లేదు."

నాకు అనుకోకుండా, ప్రితికారచనా విధానం అలవరిచిన ఆమెరికా ప్రితికారచయిత ధోరణిలో, గిరిజాలగారిని అనేక విషయాలగురించి ప్రశ్నించాను; అవి పాశ్చాత్యులకు ఆసక్తి కలిగిస్తాయని నా ఆభిప్రాయం.

ఆవిడ కొద్దికొద్దిగా ఇలా చెబుతూ వచ్చారు: "నా కెన్నడూ పిల్లలు కలగలేదు; చాలా ఏళ్ళ కిందట నేను వితంతువునయాను. నాకు నిద్ర, మెలకువ రెండూ సమానమే కనక, చాలా తక్కువసేపు నిద్ర పోతూంటాను. సగటిపూట, నా ఇంటిపనులన్నీ చేసుకొని రాత్రిపూట ధ్యానం చేస్తాను. ఋతువు తరవాత ఋతువు మారుతూ వస్తున్నప్పుడు, వాటి మార్పు నాకు కొద్దిగానే అనుభూతమవుతుంది. నే నెప్పుడూ జబ్బు పడలేదు; ఏ వ్యాధి నా అనుభవంలో లేదు. ప్రమాదవశాత్తు గాయపడ్డప్పుడు కొద్దిగా నొప్పి కలుగుతుంది. నాకు శారీరకమైన మలమూత్రాది

1. శక్తియుతమైన స్వచ్ఛందసకలః మంత్రం. సంస్కృతంలో మంత్ర శబ్దానికి, "మనన సాధనం" అన్నది అనువాదం. అది, "స్పష్టిలో ఒక వైఖరికి ప్రాతినిధ్యం వహించే ఆదర్శవంతమైన అశ్రావ్య ధ్వనుల సముదాయం." ఆ మంత్రాన్ని అక్షరరూపంలో ఉచ్చరించినప్పుడు, అది విశ్వపరిభాష అవుతుంది. (వెస్ట్ వర్న్ న్యూ ఇంటర్నేషనల్ డిక్షనరీ). ద్వనికి ఉండే అన్ని శక్తులూ ఓంకారం నుంచి వచ్చినవి; అదే "శబ్దం", లేదా విశ్వస్వయంబలన యంత్ర తాలూకు సృజనాత్మక మర్మర ద్వని.

విస్తృతముల లేవు. గుండె కొట్టుకోడాన్నీ ఊపిరి ఆడడాన్నీ నేను అదుపులో ఉండుకోగలను. అంతర్ధర్మనాల్లో తరచుగా నేను, నా గురుదేవుల్ని ఇతర మహాత్ముల్ని చూస్తూంటాను.”

“అమ్మా, మీరు, తిండిలేకుండా జీవించే విధానాన్ని ఇతరుల కెందుకు నేర్పగూడదు?” అని అడిగాను.

ప్రపంచంలో తిండిలేక మాడే కోట్లాది ప్రజల మేలుకోసం నేను పెట్టుకొన్న మహత్తరమైన ఆశలు ఇట్టే భగ్గుమయిపోయాయి.

“ఉహూః,” అంటూ తల తిప్పాడావిడ. “ఈ రహస్యం ఎవరికీ వెల్లడించగూడదని గట్టిగా ఆదేశించారు, నా గురుదేవులు. భగవంతుడి లీలారూప జగన్నాటకంతో నేను జోక్యం చేసుకోడం ఆయన అభిమతం కాదు. తిండి తినకుండా ఉండడం ఎలాగో, నేను కనక చాలామందికి నేర్పేసినట్టయితే, రైతులు నా కేమీ ధన్యవాదాలు చెప్పరు! తియ్య తియ్యని పండ్లు నిరుపయోగంగా నేలమీద పడి ఉంటాయి. రైత్యం, ఆకలి, దావు అన్నవి, జీవితానికి నిజమైన అర్థాన్ని అన్వేషించడానికి, చివరికి మనసు తరిమే కర్మసంబంధమైన కొరదాలుగా కనిపిస్తాయి.”

“అమ్మా, మీ రొక్కరే తిండి తినకుండా ఉండిపోవడంవల్ల ఉపయోగమేమిటి?” అని మెల్లగా అడిగాను.

“మానవుడు ఆత్మ అని నిరూపించడానికి.” అవిడ ముఖం జ్ఞాన దీప్తితో వెలుగొందింది. “అతడు అన్నంవల్ల కాకుండా, కాళ్యేత కాంతి వల్ల జీవించడం ఎలాగో, ఉపయోగ ప్రగతి సాధనలో క్రమంగా తెలుసుకోగలిగేటట్లు నిరూపించడానికి.”¹

1. గిరిజాంగారు సాధించిన నిరాహారస్థితి, పతంజలి ‘యోగసూత్రాలు’

||: 81 లో పేర్కొన్న యోగశక్తి [“కంఠకూపే ముత్తిపాసా విమృశిః”].

ఆ సార్వత్రి గాఢమైన ధ్యానస్థితిలోకి వెళ్ళారు. ఆవిడ దృష్టి అంత ర్ముఖమయింది ; ఆవిడ కళ్ళలోతులు అభావసూచకాలయాయి. శ్వాసలేని ఆనందసమాధి స్థితికి నాందిగా, ఆవిడ ఒక రకమైన నిట్టూర్పు విడిచారు. కొంతసేపు ఆవిడ అంతరిక ఆనంద స్వర్గంలోని నిరాశేపణీయమైన రాజ్యానికి పరుగుతీచారు.

చీకటి ముసిరింది. ఒక చిన్న కిరసనాయిలు దీపం వెలుగు, నిశ్శబ్దంగా నీడల్లో కూర్చున్న ఆనేకమంది గ్రామీణుల ముఖాల మీద

ఆవిడ, వెన్నులో ఉన్న సూక్ష్మశక్తుల తాలూకు ఐదో కేంద్రమయిన 'విశుద్ధ చక్రాన్ని' సంయమం చేసే ప్రాణాయామ ప్రక్రియ ఒకటి చేస్తారు. గొంతుక్కి వెనకాలవైపు ఉండే విశుద్ధచక్రం, శరీర కణాల అణువుకూ అణువుకూ మధ్య ఉండే అంతరాల్లో వ్యాపించి ఉండే, ఐదో తత్త్వమైన 'ఆకాశాన్ని' సంయమం చేస్తుంది. ఈ చక్రంమీద మనస్సును కేంద్రీకరింపజేసిన యోగి, ఆకాశశక్తివల్ల జీవించగలుగుతాడు.

థెరిసా నాయ్మన్, భౌతికమైన ఆహారంవల్లకాని, నిరాహార జీవనానికి ఉపకరించే శాస్త్రీయ యోగ ప్రక్రియ తాలూకు అభ్యాసాలపరికరాని బరతలేడు. దీనికి వివరణ, వైయక్తిక కర్మతాలూకు గజిబిటిలో మరుగుపడి ఉంది. ఒక థెరిసా నాయ్మన్ కు కాని, ఒక గిరిబాలకు కాని, అనేక పూర్వజన్మల రైవాంకిత జీవనం ఉండి ఉంటుంది ; కాని బాహ్యభివ్యక్తికి వాళ్ళవాళ్ళ మార్గాలు వేరువేరుగా ఉంటాయి. తిండిలేకుండా జీవించిన క్రైస్తవ సాధువుల్లో (వాళ్ళ కూడా, ఏసుక్రీస్తు శతచిహ్నం రారిజులైన 'స్టిగ్మాటిస్ట్'లే) చెప్పకోవలసిన వాళ్ళు : షీడామ్ వాస్తవ్యులైన సెంట్ లిద్విగ్నా, రెండ్ వాస్తవ్యులైన ఫుజ్యుశీల ఎలిజబెత్, సీనా వాస్తవ్యులైన సెంట్ కాథరైన్, డోమినికా లాజారి, ఫోలిగ్నో వాస్తవ్యులైన ఫుజ్యుశీల ఏంజిలా, 19 శతాబ్ది లూయిస్ లాటో. సమైక్యంకోసం ప్రగాఢమైన అభ్యర్థన చేసి స్విట్జర్లాండ్ రాజ్యసమాఖ్యను కాపాడిన, 15 శతాబ్ది నాటి సన్యాసి వ్రా వాస్తవ్యుడైన సెంట్ నికోలాస్ (బ్రూడర్ క్లాస్) ఇరవై ఏళ్ళ పాటు నిరాహారంగా ఉండిపోయాడు.

వడింది. రయ్యిన దూసుకువచ్చే మిణుగురు పురుగులూ, గుడిసెల్లో దూరాన ఉన్న చమురులాంతర్హా, ఆ కారునల్లని రాత్రివేళ అందంగా ప్రకాశించాయి. ఇక, బాధాకరమైన వీడుకోలు సమయం; మందకొడిగా, విసుగెత్తించేలా సాగే ప్రయాణం ముందుంది మాకు.

“గిరిబాలగారూ, మీ జ్ఞాపకార్థం నాకు ఏదైనా ఇయ్యండి— మీ ఫీరట్లోది, ఒక చిన్న పేలిక,” అని అడిగాను, ఆ సాధ్య కళ్ళు విప్పతూ ఉండగా.

వెంటనే ఆవిడ, ఒక బనారసు పట్టుబట్ట ముక్క ఒకటి తీసుకు వచ్చి ఇచ్చి, సాష్టాంగ ప్రణామం చేశారు.

“అమ్మా,” అంటూ గౌరవ పురస్కరంగా అన్నాను, “మీ బదులు వన్నే మీ పవిత్ర పాదాల్ని ముట్టుకోనియ్యండి!”

అధ్యాయం : 47

పడమటికి నా తిరుగుప్రయాణం

“నేను భారతదేశంలోనూ ఆమెరికాలోనూ యోగశాస్త్ర పాఠాలు చాలా చెప్పాను ; కాని ఒక హిందువుగా, ఇంగ్లీషు విద్యార్థులకు క్లాసులు నడుపుతున్నందుకు అపూర్వమైన ఆనందం కలుగుతోందని చెప్పాలి.”

నా లండన్ క్లాసు విద్యార్థులు ప్రశంసాసూచకంగా నవ్వాడు ; రాజకీయ సంక్షోభాలేపి మా యోగశాంతిని భంగపరచలేదు.

భారతదేశం ఇప్పుడు పవిత్ర స్మృతి మాత్రమే అయింది. అది 1938 లో సెప్టెంబరు నెల ; లండన్ లో ఉపన్యాసమిస్తానని పదహారు నెలల కిందట ఇచ్చిన మాట నిలబెట్టుకోదానికని ఇప్పుడు నేను లండన్ వచ్చాను.

ఇంగ్లండు కూడా, అమరమైన యోగ సందేశాన్ని అందుకోవా లన్న ఉత్సुकతతో ఉంది. పత్రికావిలేఖరులూ న్యూస్ రీల్ కెమెరామెన్, గ్రాన్ మెసార్ హాన్ లో నా బసకు వచ్చి ముసిరేశారు. వరల్డ్ పెలోషిప్ ఆఫ్ ఫెయిల్డ్స్ కాలాకు బ్రిటిష్ జాతీయ మండలివాళ్ళు, వైద్ పీల్డ్ కాంగ్రెగేషన్ చర్చిలో సెప్టెంబరు 29 న ఒక సమావేశం ఏర్పాటుచేశారు. ఆ సమావేశంలో నేను, “ప్రైతీభావం మీద విశ్వాసం నాగరికతను ఎలా రక్షిస్తుంది ?” అన్న బరువైన విషయం మీద మాట్లాడాను. కాక్స్టన్ హాలులో రాత్రి 8 గంటలకు జరిగిన ఉపన్యాసాలు శ్రోతల్ని ఎంత అధిక సంఖ్యలో ఆకర్షించాయంటే, వాళ్ళలో బయట మిగిలిపోయినవాళ్ళు.

విండ్సార్ హౌస్ ఆడిటోరియంలో తొమ్మిదిన్నర గంటలకు జరిగే నా రెండో ఉపన్యాసం కోసం రెండు రాత్రిళ్ళు కాసుకుని ఉన్నారు. ఆ తరవాత జరిగిన యోగవిద్యా తరగతుల్ని శ్రీరైట్, మరో హాలుకు మార్చవలసినంత పెద్దగా పెరిగింది సంఖ్య.

ఇంగ్లీషువాళ్ళ పట్టుదల ఆధ్యాత్మిక బంధుత్వంలో ప్రశంస నీయంగా వ్యక్తమయింది. నేను ఆ దేశాన్ని విడిచి వచ్చిన తరవాత, లండన్ యోగ విద్యార్థులు నిష్ఠగా సెల్ఫ్ రియలైజేషన్ ఫెలోషిప్ కేంద్రాన్ని ఏర్పరచుకొని, ఘోరయుద్ధం జరుగుతున్న సంవత్సరాల్లో కూడా నియమ ప్రకారంగా వారానికోసారి ద్యాన సమావేశాలు ఏర్పాటు చేసుకున్నారు.

ఇంగ్లండులో మరుపురాని రోజులు; కొన్నాళ్ళు లండన్ లో నగర విహారం, తరవాత సుందరమైన పల్లెప్రాంతాల సందర్శన. బ్రిటిష్ చరిత్రలో నిలిచిపోయిన మహాకవులవీ వీరులవీ జన్మస్థలాలు సమాధులూ చూడ్డానికి నేనూ, శ్రీరైట్ నమ్మకంగా పనిచేసే ఫోర్డుకారునే ఉపయోగించాం.

మా చిన్న బృందం అక్టోబరు చివరిలో, "బ్రేమన్" ఓడలో సౌదాంట్స్ నుంచి అమెరికాకు బయలుదేరింది. న్యూయార్క్ రేవులో ఉన్న గంభీరమైన క్లామా ఆఫ్ లిబర్టీ కంటబడేసరికి మా గుండెలు ఆనందంతో ఎగిసిపడ్డాయి.

మా ఫోర్డుకారు, సనాతన భూముల్లో పడ్డ ఆవస్థలవల్ల ఒక రవ్వ దెబ్బతిన్నప్పటికీ దృఢంగానే ఉంది; ఇప్పుడది కాలిఫోర్నియాకు ఖండాంతరయానం చేస్తూ చురుకుగా ముందుకు సాగింది. 1988 ముగుస్తుందనగా, మౌంట్ వాషింగ్టన్ కేంద్రానికి చేరాం.

లాస్ ఏంజిలస్‌లో ప్రతిఏటా సంవత్సరాంతం సెలవుల్లో ఉత్సవాలు జరుపుతారు. డిసెంబరు 24 (ఆధ్యాత్మిక క్రిస్మస్)¹ నాడు వరసగా ఎనిమిది గంటలపాటు సామూహిక ధ్యానం జరుగుతుంది. ఆ మర్నాడు విందు (సామాజిక క్రిస్మస్). ఈ ముగ్గురు ప్రపంచ యాత్రికులకూ పునరాగమన సందర్భంగా స్వాగతం చెప్పడానికి దూరదూరాల్లో ఉన్న నగరాల్నించి ప్రేయమిత్రులూ విద్యార్థులూ రావడంవల్ల ఈ సంవత్సరం ఉత్సవాలు ఇతోధికంగా జరిగాయి.

క్రిస్మస్‌నాటి విందులో, ఆ శుభసందర్భం కోసం పదిహేను వేల మైళ్ళ నుంచి తెచ్చిన నాజూకు వస్తువులు ఎన్నో ఉన్నాయి: కాశ్మీరు నుంచి గుచ్చి పుట్టగొడుగులు, డబ్బాల్లో పెట్టిన రసగుల్లాలు, మామిడి తాండ్ర, అప్పడాలు, ఐస్‌క్రీం గుబాళింపుకోసం వెయ్యడానికి తెచ్చిన తెచ్చిన కేవడా ఫూలనూనె. అనాటి సాయంత్రం మేము, కళ్ళు మిరుమిట్లు గొలిపే పెద్ద క్రిస్మస్ చెట్టు చుట్టూ చేరా; దానికి దగ్గరిలోనే సుగంధం వెదజల్లే సైప్రస్ కొయ్యడుంగలతో మండుతున్న నిప్పుగూడు ఉంది.

ఇక కానుకలందించే సమయం! నేం నాలుగు చెరగులనుంచీ

1. డిసెంబరు 25న రోజంతా ధ్యానం చేసే పద్ధతి 1950 నుంచి అమలులో ఉంది. ఈ విధంగా ప్రపంచమంతటా ఉన్న సభ్యులు ఈ ప్రత్యేక దినాన తమ ఇళ్ళలోనూ సెల్స్ రియలైజేషన్ ఫెలోషిప్ కేంద్రాల్లోనూ ఆలయాల్లోనూ క్రిస్మస్ పండుగ చేసుకోవడమే కాకుండా, ప్రధాన కార్యాలయంలో ధ్యానానికి సమావేశమయిన భక్తులతో ఏర్పడే ఆధ్యాత్మిక అనుసంధానంవల్ల గొప్ప ఆధ్యాత్మిక ఉపకారం, అశీస్సులు పొందుతున్నారు. ఏదైనా ఒక ప్రత్యేక సమస్య పరిష్కరించుకోవాలని కాని, తొలగించుకోవాలని కాని కోరేవాళ్ళకోసం ప్రతి రోజూ, సెల్స్ రియలైజేషన్ ఫెలోషిప్ ప్రధాన కేంద్రంతోనూ ప్రార్థన మండలితోనూ అనుసంధానం ఏర్పరుచుకున్నవాళ్ళు ఏ సమయంలోనైనా సరే, అదే మాదిరి దివ్యోద్ధరణ లాభం పొందవచ్చు. (ప్రచురణకర్త గమనిక).

తెచ్చిన కానుకలు - పాలస్తీనా, ఈజిప్టు, భారతదేశం, ఇంగ్లండు, ప్రాన్సు, ఇటలీ దేశాలనుంచి తెచ్చినవి. అమెరికాలోని ప్రేమాస్పదులకోసం ఉద్దేశించిన ఈ నిధుల్ని, ఏ గొంగ చేతికి చిక్కకుండా కాపాడడం కోసం, వాటిని భద్ర పరిచిన పెద్దెల్ని ప్రతి విదేశపు కూడలిలోనూ శ్రీరైట్ ఎంత శ్రమ తీసుకుని లెక్కపెడుతూ ఉండేవాడో! పుణ్యభూమి పాలస్తీనా నుంచి పవిత్రమైన ఆలివ్ ధాతుఫలకాలు, బెల్జియం హాల్లండ్ల నుంచి నాణాకు లేసులూ కనీదాలూ, పెర్షియన్ తివాసీలూ సున్నితంగా నేసిన కాశ్మీరు కాయవలూ, మైసూరు నుంచి తెచ్చిన గంధపుచెక్క పళ్ళాలు, మధ్య పరగణాల నుంచి “నంది కంటి” రాళ్ళు, ఏనాడో గతించిన భారతీయ రాజవంశాల వాళ్ళ నాణేలూ, రత్నఖచితమైన పూల కూజాలూ కప్పలూ నూత్నచిత్రాలూ, గోడలకు వేలాడదీసే పటచిత్రాలూ, పూజా పరిమళ ద్రవ్యాలూ, డిజైన్లు అద్దిన స్వదేశీ నూలు అద్దకంబట్టలూ, లక్క సామగ్రి, మైసూరు దంతం నగిషీ సామగ్రి, మొనదేరిన పొడుగాటి పెర్షియన్ చెప్పలూ, అపురూప చిత్రరచనగల రాతప్రతులూ, ముఖమల్ బట్టలూ, బ్రాకేడ్లూ, గాంధీ టోపీలూ, పింగాణి పాత్రలూ, ఇతడి సామానూ, ప్రార్థనకు కూర్చోడానికి వేసుకొనే గొంగళ్ళూ- ఒకటిమిటి, మూడు ఖండాలనుంచి కొల్లగొట్టుకు వచ్చిన సామగ్రి వాటిలో ఉంది.

చెట్టుకింద పేర్చిన పెద్ద గుట్టలోంచి అందంగా ఆద్భాదన చేసే పెట్టిన పెద్దెలు తీసి ఒకదాని తరవాత ఒకటి పంచిపెట్టాను.

“సిస్టర్ జ్ఞానమాలా!” మృదుస్వభావమూ గాఢమైన ఆత్మ దర్శనమూ కలిగిన సాధువర్తనురా లీమె; నేను దేశంలో లేని సమయంలో మౌంట్ వాషింగ్టన్ కేంద్రం నిర్వహణ భారం వహించిన ఈ అమెరికా మహిళకు పొడుగాటి పెద్దె ఒకటి అందించాను.

ఉల్లిపొర కాయితాలు విప్పి, బంగారు జరీగల బనారసు పట్టుచీర ఒకటి పెద్దెలోంచి పైకి తీసిందావిడ.

“థాంక్యూ సార్; ఇది భారతదేశం కళా వైభవాన్ని కళ్ళకు కట్టిస్తోంది.”

“మిస్టర్ డికిన్సన్!” తరవాతి కానుక, నేను కలకత్తా బజారులో కొన్నది. “డికిన్సన్ గారి కిది బాగా నచ్చుతుంది,” అనిపించింది నాకు, కొంటున్నప్పుడు. ప్రేయశిష్యుడైన శ్రీ ఇ. ఇ. డికిన్సన్ 1925 లో మౌండ్ వాషింగ్టన్ కేంద్రాన్ని స్థాపించినప్పటినించి ప్రతి క్రిస్మస్ మహోత్సవానికి హాజరవుతున్నాడు.

ఈ పదకొండో వార్షికోత్సవంలో, ఆయన నా ఎదుట నిలబడి పొడుగాటి ఒక పెద్దెకు కట్టితిన్న రిబ్బన్లు విప్పతున్నాడు.

“వెండికప్పు!” భావోద్వేగంతో పెనుగులాడుతూ ఆయన, పొడుగాటి వెండికప్పు కేసి తేరిపారి చూశాడు. దిమ్మెర పోయినట్టు అయి దూరంగా ఒక కుర్చీలో కూర్చున్నాడు. శాంటా క్లాస్ గా నేను నిర్వహిస్తున్న పాత్రను కొనసాగించేముందు, నేను ఆయనవేపు చూసి ఆప్యాయంగా చిరునవ్వు నవ్వాను.

కానుకలన్నీ ప్రసాదించే దేవుణ్ణి తలుచుకుని కృతజ్ఞతాపూర్వకంగా ప్రార్థన జరపడంతో సాయంకాల కార్యక్రమం ముగిసింది; ఆ తరవాత సామూహికంగా క్రిస్మస్ గీతాల బృందగానం జరిగింది.

తరవాత ఒకసారి శ్రీ డికిన్సన్ నూ నేనూ ఇష్టాగోష్ఠిగా ముచ్చటించుకున్నాం.

“సార్, నాకు వెండికప్పు ఇచ్చినందుకు మీ కిప్పుడు ధన్యవాదాలు చెప్పకుంటున్నాను,” అన్నాడాయన.

“ఆ కానుక మీ కోసం ప్రత్యేకంగా తెచ్చాను.”

“ఆ వెండికప్పు కోసం నేను నలభై మూడేళ్ళుగా ఎదురుచూస్తున్నా నండి ! అదో పెద్ద కథ ; ఇంతకాలం దాన్ని నా గుండెల్లోనే దాచిపెట్టు కున్నాను.” శ్రీ డికిన్సన్ సిగ్గుపడుతూ నావేపు చూశాడు. ఈ కథ నాట కీయంగా మొదలవుతుంది : నేను మునిగిపోతున్నాను. మా అన్నయ్య తమాషాకి నన్ను ఒక నీళ్ళ మడుగులోకి నెట్టిేశాడు. ఆది పదిహేనడుగుల లోతుంది. నెలబాస్కా పట్నంలో ఉందది. అప్పటికి నాకు ఐదేళ్ళే. నేను రెండోసారి నీళ్ళలో మునిగిపోతుండగా, కళ్ళు మిరుమిట్లు గొలిపే వన్నె వన్నెల వెలుతురు ఒకటి కనిపించింది ; చుట్టుపక్కలంతా ఆ వెలుతు రుతో నిండిపోయింది. దాని మధ్యలో ఒక మనిషి ఆకారం కనిపించింది ; ఆయన కళ్ళు ప్రశాంతంగా ఉన్నాయి ; ఆయన చిరునవ్వు నాకు అభయ మిస్తున్నట్టు ఉంది. నా శరీరం మళ్ళీ మూడోసారి మునకవేస్తూ ఉండగా మా అన్నయ్య స్నేహితుల్లో ఒకతను, సన్నగా పొడుగ్గా ఉన్న విలో చెట్టుకొమ్మ ఒకటి అందుకుని బాగా కిందికి వంచాడు ; నిస్సహాయస్థితిలో ఉన్న నేను, దాన్ని వేళ్ళతో గట్టిగా పట్టేసుకున్నాను. పిల్లలందరూ కలిసి నన్ను ఒడ్డుకెక్కించి ప్రథమచికిత్స చేశారు.

“పన్నెండేళ్ళ తరవాత— పదిహేడేళ్ళ వయసులో— నేను మా అమ్మతో కలిసి వీకాగో వెళ్ళాను. 1893 సెప్టెంబరు నెల అది. వరల్డ్ పార్లమెంట్ ఆఫ్ రెలిజియన్స్ (ప్రపంచ మత మహాసభ) అన్న మహా సభలు జరుగుతున్న రోజు లవి. ఒక పెద్ద వీధిలో నేనూ మా అమ్మా కలిసి వెళ్తూ ఉండగా నేను మళ్ళీ ఉజ్జ్వలమైన ఒక పెద్ద మెరుపు చూశాను. మాకు కొన్ని అడుగులముందు, నింపాదిగా నడుచుకుంటూ వెళ్తున్నాయన ఒకరు కనిపించారు. కొన్నాళ్ళ కిందట నాకు అంతర్దర్శనంలో కనిపించిన

వారు ఆయనే. ఒక పెద్ద సభామందిరానికి చేరి, గుమ్మం దాటి అదృశ్యమయారు.

“అమ్మా, అమ్మా ! నేను మునిగిపోతున్న సమయంలో కనిపించి నాయన ఆయనే నమ్మా !” అని అరిచాను.

“అమ్మా నేనూ గజగజా ఆ భవనంలోకి చొరబడ్డాం ; ఆయన ఉపన్యాసవేదిక మీద కూర్చుని ఉన్నారు. ఆయన భారతదేశం నుంచి వచ్చిన స్వామి వివేకానందగారు¹ అని త్వరలోనే తెలుసుకున్నాం. ఆయన అత్యంత్రేణు కలిగించే ప్రసంగం చేసిన తరవాత, ఆయన్ని కలుసుకోడానికి నేను ముందుకు వెళ్ళాను. అప్పటికే మేము పాతస్నేహితులమయినట్టు, ఆయన నావేపు చూసి మృదువుగా చిరునవ్వు నవ్వారు. నేను చిన్నవాణ్ణి అవడంవల్ల నా మనస్సులో ఉన్న భావాల్ని ఎలా చెప్పాలో తెలియలేదు ; కాని ఆయన నాకు గురువుగా ఉంటానని ఆయనే చెబుతారేమోనని ఆశపడ్డాను. ఆయన నా ఆలోచన పసిగట్టారు.

“‘కాదు నాయనా, నేను నీ గురువును కాను.’ అందమైన కళ్ళతో నా కళ్ళలోకి గుచ్చిగుచ్చి చూశారు వివేకానందగారు. ‘నీ గురువు తరవాత వస్తాడు. ఆయన నీకో వెండికప్పు ఇస్తాడు,’ అన్నారు. తరవాత కొంత సేపు ఆగి చిరునవ్వు నవ్వుతూ, ‘నువ్విప్పుడు భరించగలవాటికన్న అధికంగా ఆశీస్సులు కురిపిస్తాడాయన,’ అన్నారు.

“మరి కొద్దిరోజుల్లో నేను షికాగో నుంచి వచ్చేవాను,” అంటూ చెప్పసాగాడు శ్రీ డికిన్సన్. వివేకానంద అనే ఆ మహావ్యక్తిని నేను మళ్ళీ ఎన్నడూ చూడలేదు. కాని ఆయన పలికిన ప్రతి పలుకూ నా అంతశ్చేతనలో చెరగని అక్షరాల్లా ముద్ర పడిపోయింది. ఏళ్ళు గడిచిపోయాయి ;

1. క్రీస్తువంటి మహామహాలైన రామకృష్ణ పరమహంస ముఖ్యములు.

కాని నా గురువెవరూ కనిపించలేదు. 1925 లో ఒకనాటి రాత్రి నా గురువును పంపమని ప్రభువును గాఢంగా ప్రార్థించాను. కొన్ని గంటల తరువాత, శ్రావ్యమైన మృదుసంగీత ధ్వనులతో నాకు మెలకువ వచ్చింది. పిల్లంగోవులూ ఇతర వాద్యపరికరాలూ పట్టుకున్న దేవతల బృందం ఒకటి నా కంటికి అవుపడింది. గాలిలో దివ్యసంగీతం నింపుతూ ఆ దేవతలు మెల్లగా అదృశ్యమయ్యారు.

“మర్నాటి సాయంత్రం, మొట్టమొదటిసారిగా, ఇక్కడ లాస్ ఏంజిలెస్‌లో మీ ఉపన్యాసం ఒకటి విన్నాను; దేవుడు నా ప్రార్థనను మన్నించాడని అప్పుడు తెలుసుకున్నాను.”

ఇద్దరం ఒకరివేపు ఒకరు చూస్తూ మౌనంగా చిరునవ్వు నవ్వు కున్నాం.

“ఇప్పటికీ పదకొండేళ్ళబట్టి నేను మీ క్రియా యోగ శిష్యుణ్ణి,” అంటూ కొనసాగించాడు శ్రీ డికిన్సన్. “అప్పుడప్పుడు ఆ వెండికప్పు సంగతి తలుచుకునేవాణ్ణి; వివేకానందగారి మాటలు కేవలం ఆలంకారికంగా అన్నవేమోనని నన్ను నేను సమాధానపరుచుకుంటూ ఉండేవాణ్ణి.

“కాని క్రిస్మస్‌నాటి రాత్రి మీరు ఆ చెట్టుదగ్గర, నా చేతికి పెద్ద అందిస్తూ ఉండగా, నా జీవితంలో మూడోసారి, కళ్ళు మిరుమిట్లు గొలిపే ఆ కాంతిపుంజాన్ని మళ్ళీ చూశాను. మరుక్షణంలో, నా గురువుగారు ఇచ్చిన కానుక— నలభైమూడు సంవత్సరాల కిందటి వివేకానందగారు భవిష్యత్ దర్శనం చేసిన కానుక— వెండికప్పు నా కంటుబడింది!”¹

1. శ్రీ డికిన్సన్ స్వామి వివేకానందగారిని 1898 సెప్టెంబరులో కలుసు కున్నారు. పరమహంస యోగానందగారు పుట్టింది అదే సంవత్సరం (జనవరి 5వ). యోగానందగారు మళ్ళీ పుట్టినట్లూ, భారతీయ దర్శనశాస్త్రాన్ని బోధించ

దానికి ఆయన ఆమెకికా విశ్వబోతున్నట్టూ వివేకానందగారిని తెలుసునని దీనివల్ల స్పష్టమవుచున్నది.

శ్రీ చికిన్సన్ 89 ఏళ్ళ వయస్సులో కూడా మంచి ఆరోగ్యంగా, చురుకుగా ఉంటూ 1985 లో 'యోగాచార్య' అనే ఖిరుదు పొందారు ; లాస్ ఏంజిలస్‌లో సెల్ఫ్ రియలైజేషన్ ఫెలోషిప్ ప్రధాన కార్యాలయంలో ఏర్పాటుయిన ఉత్సవంలో ఈ విరుచ ప్రధానం జరిగింది.

ఈయన తరచుగా పరమహంసగారిలో కలిసి చాలాసేపు ధ్యానం చేస్తూ ఉండేవారు; క్రీయాయోగ సాధన ఎన్నడూ మానకుండా, రోజుకు మూడుసార్లు చేస్తూండేవారు.

యోగాచార్య డికిన్సన్ 1987 జూన్ 80 వ పోయారు. ఇంకో రెండేళ్ళకు పోతారనగా ఈయన, ఎన్. ఆర్. ఎస్. సన్యాసుల సమావేశంలో ప్రసంగించారు. ఆ సందర్భంలో, పరమహంసగారికి చెప్పడం మరిచిపోయిన ఆసక్తికరమైన అంశం ఒకటి శ్రోతలకు చెప్పారాయన. యోగాచార్య డికిన్సన్ ఇలా అన్నారు : "స్వామి వివేకానందగారితో మాట్లాడానికి వేను ఉపన్యాసవేదిక ఎక్కి వెళ్ళినప్పుడు, నేను ఆయనకు నమస్కరించేలోగానే ఆయన ఇలా అన్నారు :

“అబ్బాయ్, నువ్వు నీళ్ళకి దూరంగా ఉండాలి !”

(ప్రచురణకర్త గమనిక)

అధ్యాయం : 48

కాలిఫోర్నియాలో ఎన్నినిటాన్లో

“గురుజీ, మీకు ఆశ్చర్యం కలిగించే ఒక్క సంగతి ! మీరు విదేశాలకు వెళ్ళినప్పుడు మేము ఈ ఎన్నినిటాన్ ఆశ్రమం నిర్మించాం ; మీరు తిరిగి వచ్చిన శుభసందర్భంగా అందించే ‘స్వాగత బహుమానం’ ఇది.” శ్రీనివ, సిస్టర్ జ్ఞానమాత, దుర్గా మా, మరికొందరు భక్తులూ ముసి ముసిగా నవ్వుకుంటూ నన్నొక ద్వారంగుండా, చెట్లనీడ పరుకుకున్న ధారి వెంబడి నడిపించారు.

నీలి సముద్రంలోకి ప్రవేశించడోయే బ్రహ్మాండమైన ఓడమాదిరిగా ముందుకు పొడుచుకువచ్చినట్టున్న ఒక భవనాన్ని చూశాను. మొదట నోట మాటరాలెడు ; ఆ తరువాత “ఆహాలూ, ఓహాలూ !” అటుతరవాత సంతోషాన్ని కృతజ్ఞతనూ వ్యక్తం చెయ్యడానికి మనిషికి చాలనంత పద జాలాన్ని ఉపయోగిస్తూ ఆశ్రమమంతా పరిశీలించాను— అసాధారణంగా విశాలంగా ఉన్న పదహారు పెద్ద గదులు ; ప్రతి గది మనస్సును ఆకట్టు కొనేటట్టు తీర్చిదిద్దీ ఉంది.

పై కప్పు నందేటంతగా ఎత్తయిన పెద్దపెద్ద కిటికీలుగల బ్రహ్మాండమైన హాలు, పచ్చలూ మాణిక్యాలూ నీలాలూ అందంగా అమర్చినట్టుగా పచ్చిక, సముద్రం, ఆకాశంగల వేదికమీద నిలిచినట్టుగా ఉంది. ఆ హాలులో పెద్ద నిప్పుగూడికి పైనున్న బద్ధిమీద క్రిస్తు, బాబాజీ, రాపారీమహాశయులు, శ్రీయు క్షేత్రార్గర్ల బొమ్మలు అమర్చి ఉన్నాయి.

ప్రకాంతమైన ఈ పాశ్చాత్యదేశపు ఆశ్రమంమీద వారు ఆశీస్సులు కురిపిస్తున్నట్టు అనిపించింది నాకు.

ఆ హాయికు సూటిగా కింద, కొండ ముందుభాగంలోనే అనంతమైన ఆకాశానికి సముద్రానికి ఎదురుగా ధ్యానగుహలు రెండు నిర్మించి ఉన్నాయి. మైదానాల్లో ఎండ కాచుకునే ప్రదేశాలు, నాపరాయి పరిచిన దారులు, ప్రకాంతమైన పొదరిండ్ల కూ గులాబీతోటలకూ ఒక యూకలిప్టస్ తోటకూ, కొన్ని ఎకరాల మేర విస్తరించిన పండ్లతోటకూ వెళ్తాయి.

సాధువుల ఉత్తమ, వీరోచితాత్మలు ఇక్కడికి వచ్చుగాక! (ఆశ్రమ ద్వారాల్లో ఒకదానిమీద వేలాడదీసిన, “నివాసంకోసం ఒక విన్నపం”లో ఇలా ఉంది; ఇది ‘జెండ్ - ఆవెస్తా’లోంచి ఎంపిక చేసినది): వారు మాతో చెయ్యా చెయ్యా కలిపి సాగుతూ, భూమి సమృద్ధమై, ఆకాశంలా ఉదాత్తమైన తమ శుభాశీస్సులు మాకు అందిస్తూ ఉండురు గాక!

కాలిఫోర్నియాలో ఎస్సినటాన్ లో ఉన్న పెద్ద ఎస్టేటు, శ్రీ జేమ్స్ జి. లిన్, సెల్ఫ్ రియలైజేషన్ ఫెలోషిప్ కు ఇచ్చిన కానుక. శ్రీ లిన్ 1982 జనవరిలో దీక్ష తీసుకున్నప్పటినించి నిష్ఠగా సాధన చేస్తూ వస్తున్న క్రియాయోగి. (విస్తృతంగా చమురు వ్యాపారం చేసే సంస్థకు అధిపతిగా, ప్రపంచమంతటిలోకి బృహత్తరమైన అన్యోన్య అగ్నిభీమా వినిమయ సంస్థకు అధ్యక్షుడుగా) అంతులేని బాధ్యతలుగల ఆమెరికా వ్యాపారస్తుడు శ్రీ లిన్; అయినప్పటికీ ఈయన, ప్రతిరోజూ చాలాసేపు గాఢంగా క్రియాయోగ ధ్యానం చెయ్యడానికి వీలు చేసుకుంటారు. అటువంటి మౌనతపశీల జీవితం గడుపుతూ ఈయన, ఆచంచల ప్రకాంతిని ప్రసాదిస్తే మూఢిస్థితిని అందుకొన్నారు.

నేను భారతదేశంలోనూ యూరప్ లోనూ ఉన్న కాలంలో (జూన్

1986 నుంచి అక్టోబరు 1988 వరకు) శ్రీ లిన్,¹ ఎన్నినిటాన్ ఆశ్రమ నిర్మాణాన్ని గురించిన సమాచారం నాకు అందకుండా ఆపడానికి, కాలిఫోర్నియా నుంచి నాతో ఉత్తరప్రత్యుత్తరాలు జరిపేవాళ్ళతో కలిసి, ప్రేమపూర్వకంగా పన్నాగం పన్నారు. ఆశ్చర్యం, ఆనందం!

అమెరికాలో ఉన్న తొలిరోజుల్లో నేను, సముద్రపు ఒడ్డున ఒక ఆశ్రమం నిర్మించడానికి అనువయిన చిన్న స్థలంకోసం కాలిఫోర్నియా తీరాన్ని గాలించాను. అనుకూలమైన ప్రదేశం కనిపించినప్పుడల్లా నా ప్రయత్నాన్ని విఫలం చెయ్యడానికి ఏదో ఒక ఆటంకం తప్పకుండా వస్తూ ఉండేది. ఇప్పుడు ఎన్నినిటాన్‌లో ఆహ్లాదకరమైన అనేక ఎకరాల భూమిని తిరికిస్తూ, “సముద్రతీరంలో ఒక ఆశ్రమం” అంటూ చాలా కాలం కిందట శ్రీ యు క్లేవర్‌గారు చెప్పిన జోస్యం ఫలించడం సవినయంగా చూశాను.

కొన్ని నెలల తరవాత, 1987 ఈస్టర్‌లో, కొత్త ఆశ్రమప్రదేశం లోని పచ్చికబయలులో మొట్టమొదటి ఈస్టర్ ప్రభాతసేవ జరిపాను. సనాతన పారశీక పురోహితులలా, అనేక వందలమంది విద్యార్థులు, ప్రతి నిత్యం అద్భుతంగా, ఆకాశంలో తూర్పున ఉదయించే సూర్యబింబాన్ని శక్తిపరవశులయి తిలకించారు. పడమటివేపు, గంభీర ప్రస్తుతితో హెషిస్తూ ఉండి పసిఫిక్ మహాసముద్రం; దూరాన పయనిస్తున్న తెల్లటి చిన్న

1. పరమహంసగారి మహాసమాధి తరవాత శ్రీ లిన్ (రాజర్షి జనకానంద) సెల్ఫ్ రియలైజేషన్ ఫెలోషిప్‌కు అర్హులుగా పనిచేశారు. గురువుగారిగురించి శ్రీ లిన్ ఇలా అన్నారు: “సాధుత్వంగవుని సాంగత్యం ఎంత దివ్యమైనదని; నా జీవితంలో లభించినవాటిన్నిటిలోకీ, పరమహంసగారు నా మీద కురిపించిన దీవెనలే విలువయినవిగా గుండెలో పదిలపరుచుకుంటాను.”

శ్రీ లిన్ 1985 లో మహాసమాధి చెందారు. (ప్రచురణకర్త గమనిక).

పదవ, ఒంటిగా ఎగురుతూ పోతున్న ఒక సముద్ర పక్షి. “క్రిస్తూ, నువ్వు పునరుత్థానం చెందావు!” వాసంత రవిబింబంతో మాత్రమే కాదు, పరమేశ్వరుడి శాశ్వతోషస్సుతో.

అనేక మాసాలు ఆనందంగా గడిచిపోయాయి. పరిపూర్ణ సౌందర్యా కీర్ణమైన ఎన్నినిటాన్ లో, చాలాకాలం కిందట నేను పథకం వేసుకున్న, ‘కాస్మిక్ ఛాండ్స్’ (విశ్వగీతాలు) రచన పూర్తిచేశాను. భారతీయ గీతాలు చాలావాటికి అంగపదాబూ, పాశ్చాత్య స్వరసంకేతాలూ సమ కూర్చాను. వాటిలో కొన్ని : శంకరాచార్యులవారి “నిర్వాణ షట్కం” (నో బర్త్ నో డెత్); పురాతన సంస్కృత మంత్రం “బ్రహ్మనందం పరమసుఖదం” (హిమ్ టు బ్రహ్మ); హిందూ రాసిన “మందిరే మమ కే ఆసిత్వ ఛే?” (హూ ఈజ్ ఇన్ మై టెంపుల్?); ఇవి కాక నేను సొంతంగా కూర్చిన పాటలు కొన్ని : “ఐ విల్ బి రైన్ ఆల్వైస్” (నే నెప్పుడూ నీ వాడిగా ఉంటాను), “ఇన్ ది లాండ్ బియాండ్ మై డ్రీమ్స్” (నా కలల కావలి లోకంలో), “కం బాద్ ఆఫ్ ది సైలెంట్ స్కై” (మాన గగనం నుంచి వెలుపలికి రా), “లిసెన్ టు మై సోల్ కాల్” (నా ఆత్మ పిలుపును ఆలకించు), “ఇన్ ది టెంపుల్ ఆఫ్ సైలెన్స్” (శాంతి మందిరంలో).¹

ప్రాచ్యదేశాల కీర్తనలకు పాశ్చాత్యుల ప్రతిస్పందన ఎలా ఉంటుందో వివరిస్తూ నా మొట్టమొదటి ప్రముఖ అనుభవాన్ని ఉల్లేఖిస్తూ ఆ పాటల పుస్తకానికి తొలిపలుకు రాశాను. సందర్భం ఒక బహిరంగోప

1. “కాస్మిక్ ఛాండ్స్” లో ఉన్న చాలా పాటలకు పరమహంస యోగి సందగారు రికార్డింగులు ఇచ్చారు. ఈ రికార్డులు, లాన్ ఏంజిలస్ లో ఉన్న ఎన్. ఆర్. ఎఫ్. లో దొరుకుతాయి. (ప్రచురణకర్త గమనిక).

న్యాయం ; కాలం, ఏప్రిల్ 18, 1926 ; స్థలం, సూర్యాయాచార్యుల కార్యకర్తల హాలు.

“ఓ గాడ్ బ్యాటిల్మన్” (హే హరిసుందర!) అన్న పూర్వ కాలపు కీర్తన ఒకటి పాడమని శ్రోతల్ని అడుగుదామనుకుంటున్నాను,” అని ఏప్రిల్ 17న, శ్రీ ఆల్విన్ హన్నికర్ అనే అమెరికన్ విద్యార్థికి చెప్పాను.²

ప్రాచ్యదేశాల పాటలు అమెరికన్లకు నురుగుగా అర్థంకావని, నేన్నదానికి అభ్యంతరం చెప్పాడు శ్రీ హన్నికర్.

“సంగీతం సర్వప్రపంచ భాష,” అని జవాబిచ్చాను. “అ ఉదాత్త కీర్తనలో ఉన్న ఆత్మోత్తేజక భావాన్ని అనుభూతి కావించుకోవడంలో అమెరికావాళ్ళు విఫలం చెందరు.”

గురునానక్ పాటలోని పదాలు ఇలా ఉంటాయి :

హే హరిసుందర, హే హరిసుందర

చనోం చనోం మే శ్యామల శ్యామల

గిరీ గిరీ మే ఉన్నత ఉన్నత

సరితా సరితా చంచల చంచల

సాగర సాగర గంభీర హే :

సేవక జన కే సేవ సేవ పర

ప్రేమికజన కే ప్రేమ ప్రేమ పర

దుఃఖిజనోంకే వేదన వేదన

యోగిజనోంకే ఆనంద హే :

హే హరిసుందర హే హరిసుందర

తేరే చరణ్ పర్ సిర్ నమో :

మర్నాడు రాత్రి, “ఓ గాడ్ బ్యూటీఫుల్” అన్న పాటలోని భక్తి పూరితమైన స్వరాలు ఒకేసారి మూడువేల కంఠాల్లోంచి వెలువడి, గంట సేపటికి పైగా వినవచ్చాయి. ప్రేయమైన న్యాయార్కు-వాసులారా, అసంతృప్తి చెందకండి! మీ హృదయాలు సరళమైన ఈ కీర్తనలో ఆనందతరంగితాలయాయి. భగవంతుడి దివ్యనామాన్ని ప్రేమతో గానం చేసిన భక్తులకు ఆ రాత్రి, దివ్యమహిమవల్ల జబ్బులు నయమయాయి.

1989 లో, బోస్టన్ లో ఉన్న సెర్చ్ రియలై జేషన్ ఫెలోషిప్ కేంద్రాన్ని చూడడానికి వెళ్ళాను. బోస్టన్ కేంద్రం నాయకుడైన డా॥ ఎం. డబ్ల్యు. లూయిస్ నాకు, కళాత్మకంగా అలంకరించిన ఒక మందిరంలో బస ఏర్పాటుచేశాడు. డా॥ లూయిస్ చిరునవ్వు చిందిస్తూ ఇలా అన్నాడు : “గురూజీ, మీరు అమెరికాలో ఉన్న తొలిరోజుల్లో ఈ నగరంలో, స్నానాల గది లేని ఒంటిగదిలో ఉన్నారు. అయితే, బోస్టన్ నగరంలో విలాసవంతమైన నివాసాలు కూడా కొన్ని ఉన్నాయన్న సంగతి మీకు తెలియాలని అనుకున్నాను !”

కాలిఫోర్నియాలో అనేక సంవత్సరాలు వివిధ కార్యకలాపాలతో కులాసాగా గడిచిపోయాయి. ఎన్నినిటాన్ లో సెర్చ్ రియలై జేషన్ ఫెలోషిప్ కోలనీ! ఒకటి 1987 లో ఏర్పడింది. కోలనీలో జరిగే అనేక కార్యకలాపాలు, సెర్చ్ రియలై జేషన్ ఫెలోషిప్ ఆశయాల్ని అనుసరించి

1. ఇప్పుడిది బాగా వర్ధిల్లుతున్న ఆశ్రమ కేంద్రం ; ఇక్కడి భవనాల్లో అసలు ప్రధాన ఆశ్రమమూ, సన్యాసులకూ సన్యాసినులకూ వేరువేరు ఆశ్రమాల్నూ భోజన సదుపాయాల్నూ, సభ్యులకూ స్నేహితులకూ ఆకర్షవంతమైన ఏకాంత స్థలమూ ఉన్నాయి. రాజమార్గంవేపు ఉన్న విశాల భూమికి అభిముఖంగా వరసగా తెల్లటి స్తంభాలున్నాయి ; వీటికి సుకుటాయమానంగా స్వర్ణదళాల లోహ పద్మాలున్నాయి. భారతీయ కళలో పద్మం, మొదడుతోంది “వైయ్యిరేకుం వెలుగుఁ తామరపువ్వు” అనే విశ్వదేవతనాకేంద్రానికి (అంటే, సహస్రారానికి) చిహ్నం.

శిష్యులకు బహుముఖమైన శిక్షణ ఇస్తాయి. ఎన్సినిటాస్, లాస్ ఏంజిలస్ కేంద్రాల్లో ఉండేవాళ్ళ కోసం పండ్లూ కూరగాయలూ పండించే తోటలు పెంచడం జరుగుతున్నది.

కోలనీ కార్యకలాపాల్లో, ఎన్. ఆర్. ఎఫ్. ఆశయాల్ని అనుసరించి శిష్యులకు బహుముఖమైన శిక్షణ ఇవ్వడం, ఎన్సినిటాస్ కేంద్రంలోనూ లాస్ ఏంజిలస్ కేంద్రంలోనూ ఉండే ఎన్. ఆర్. ఎఫ్. నివాసుల ఉపయోగార్థం తాజా కూరగాయలు పండించే విస్తృత వ్యవసాయపథకాన్ని అమలుపరచడం కూడా జరుగుతున్నది.

“ఈశ్వరుడు సమస్త దేశజనుల్ని ఒకే రక్తంతో సృష్టించాడు.”¹ “ప్రపంచ సోదరత్వం” అన్నది పెద్ద మాటే; కాని మానవుడు తనను ప్రపంచ పౌరుడిలా పరిగణించుకొని తన సానుభూతులను విధిగా విస్తరింపజేసుకోవాలి. “ఇది నా అమెరికా, నా ఇండియా, నా ఫిలిప్పైన్స్, నా యూరప్, నా ఆఫ్రికా” వగైరాలు నిజంగా అర్థంచేసుకున్నవాడు సుఖమయ జీవనానికి అవకాశం పొందకుండా ఉండడు.

శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారి దేహం, భారతదేశంలో తప్ప మరెక్కడా నివసించనప్పటికీ, ఆయన ఈ సోదరభావ సత్వాన్ని ఎరుగుదురు :

“ప్రపంచం నా నివాసభూమి.”

అధ్యాయం : 49

1940 - 1951 మధ్యకాలం

“నిజానికి మేము, ద్యానం విలువ గ్రహించడమే కాకుండా, మా అంతశ్శాంతిని ఏదీ భంగం చెయ్యజాలదని తెలుసుకున్నాం. గత కొద్ది వారాలుగా, మా ప్రార్థన సమావేశాలు జరుగుతున్న సమయాల్లో, మేము విమాన దాడి హెచ్చరికలు విన్నాం, ఆలస్యంగా పేలే బాంబుల చప్పుళ్ళు ఆలకించాం ; అయినప్పటికీ మా విద్యార్థులు సమావేశమయి, చక్కని మా ప్రార్థన కార్యక్రమంలో పాల్గొని పూర్తిగా ఆనందిస్తున్నారు.”

ఈ దైర్య సందేశలేఖ రాసినవారు, లండన్ ఎస్. ఆర్. ఎఫ్. కేంద్రం నాయకుడు. రెండో ప్రపంచ యుద్ధంలోకి అమెరికా ప్రవేశించక ముందటి సంవత్సరాల్లో యుద్ధ బీభత్సం చెలరేగుతున్న ఇంగ్లండు నుంచి యూరప్ దేశాలనుంచి నాకు వచ్చిన అనేక ఉత్తరాల్లో అది ఒకటి. లండన్ నుంచి వెలువడ్డ ప్రాచ్య జ్ఞానగ్రంథమాల (ది విజ్ఞం ఆఫ్ ది ఈస్ట్ సీరీస్) సంపాదకుడు డా॥ ఎల్. క్రాన్మర్-బింగ్, 1942లో నాకు ఇలా రాశాడు:

“నను ‘ఈస్ట్-వెస్ట్’ పత్రిక చదివినప్పుడు, మనం, పైకి రెండు భిన్న లోకాల్లా కనిపించేవాటిలో ఉంటూ, ఎంత దూరస్థులా గోచరిస్తూ ఉండేవాళ్ళమో గ్రహించాను. అదం, క్రమం, శాంతి, శుభం నాకు లాన్ ఏంజిలన్ నుంచి సమకూరుతున్నాయి. హోలీ గ్రెయిర్ (పవిత్ర పాన పాత్ర) ఆశీస్సులతోనూ ఉపశమనంతోనూ నిండిన ఓడ, రేవులోకి వచ్చి నట్టుగా, ముట్టడిలో చిక్కుతున్న ఈ నగరానికి వచ్చాయి. కాబోతోపు.

విశాల సాగరసీమలూ, పర్వతదృశ్యాలతో ఎన్నినిహిల్స్‌లో ఉన్న ఆలయం, వాటినిన్నిటిని మించి, ఆ ఆలయానికి సంబంధించిన ఆధ్యాత్మిక భావ సంపన్నులైన శ్రీపురుషుల సౌభ్రాత్రం— ఏకత్వ భావనలో లీనులై, సృజనాత్మక కృషిలో నిమగ్నులై, దైవబీజంతో పరిపూర్ణులైన జనాన్ని—నేను ఒక కలలో మాదిరిగా చూస్తున్నాను... వేకువకోసం వాచ్‌టవర్ మీద కాసుకొని ఉండి ఈ ఉత్తరం రాస్తున్న ఒక సామాన్య సైనికుడు, సర్సంగ సభ్యులందరికీ శుభాకాంక్షలు పంపుచున్నాడు."

ఎస్. ఆర్. ఎఫ్. కార్యకర్తలు, కాలిఫోర్నియా షాలీవుడ్‌లో సెల్ఫ్ రియలైజేషన్ పెలోషిప్ చర్చ ఆఫ్ ఆల్ రెలిజియన్స్ [సర్వధర్మ సమన్వయ ఆరాధన మందిరం] ఒకటి నిర్మించి 1942 లో ప్రారంభోత్సవం జరిపారు. తరువాత మరో ఏడాదికి, కాలిఫోర్నియాలోని శాన్‌డియాగోలో ఒకటి, 1947 లో లాంగ్ బీచ్‌లో ఒకటి ఎస్. ఆర్. ఎఫ్. ఆలయాలు స్థాపించడం జరిగింది.¹

[ప్రపంచంలో అందమైన ప్రదేశాల్లో ఒకటయిన లాస్ ఏంజిల్స్‌లోని పసిఫిక్ పాలిసేడ్స్ ప్రాంతంలో, పుష్పాక్షిప్తమైన అద్భుతలోకం ఒకటి, 1949లో సెల్ఫ్ రియలైజేషన్ పెలోషిప్‌కు ప్రధానం బెయ్యడం జరిగింది. పన్నెండేకరాల ఆస్థలం, పచ్చవన్నె కొండలు చుట్టిఉన్న సహజమైన నాట్యరంగస్థలంలా ఉంది. పర్వతశిఖరం మీద సీలకాంతమణి మాదిరిగా ఉన్న విశాలమైన సహజ సరోవరం ఒకటి ఉండడంవల్ల, ఆ సంస్థానానికి ఎస్. ఆర్. ఎఫ్. సరోవరాలయం (లేక్ వైన్) అన్న పేరు వచ్చింది. అక్కడ చిత్రమైన దచ్చి గృహీతుల ఇంట్లో ప్రకాశమైన

1. లాంగ్ బీచ్ ప్రార్థనాలయం 1947 వాటికి దాగా పెరిగింది. ఆ సంవత్సరంలో ప్రార్థన సమావేశం, కాలిఫోర్నియాలోని హంబిన్‌లో ఏర్పాటుయ్యే, విశాలమైన సెల్ఫ్ రియలైజేషన్ పెలోషిప్ అంతర్జాతీయ కార్యక్రమం. ప్రచురణకర్త గమనిక.

ఒక ప్రార్థనాలయం ఉంది ; ఒక దిగుదల తోట దగ్గర, పెద్ద నీటిచక్రం ఒకటి నిదానంగా తిరుగుతూ గానంచేస్తూ ఉంటుంది. చై నానుంచి వచ్చిన రెండు పాలరాతి విగ్రహాలు— ఒకటి బుద్ధుడిది, రెండోది క్వాన్ యిన్ డి (క్వాన్ యిన్, జగన్మాతకు చై నావారు కల్పించిన మూర్తి)— ఆ స్థానాన్ని అలంకరించాయి. సౌమ్యమైన ముఖమండలంతో, జీరాడుతున్న బిట్టలతో ఉన్న నిలువెత్తు క్రిస్తు విగ్రహం ఒకటి, ఒక జలపాతానికి పైనున్న కొండమీద ఉంటుంది ; రాతిపూట దానికి బ్రహ్మాండంగా దీపాలంకరణ చేస్తారు. మందిరంలో కృష్ణభగవానుడిదీ ఇతర ప్రవక్తలవీ విగ్రహాలు ఉన్నాయి.

సరోవరాలయం దగ్గర, గాంధీమహాత్ముల ప్రపంచశాంతి స్మారక చిహ్నం (మహాత్మాగాంధీ వరల్డ్ పీస్ మెమోరియల్) ఒకటి 1950 లో, ఆమెరికాలో ఎస్. ఆర్. ఎఫ్. ముప్పయ్యో వార్షికోత్సవ¹ సందర్భంగా ఏర్పాటయింది. భారతదేశం నుంచి పంపిన, గాంధీమహాత్ముల చిత్రాభస్మంతో కొంతభాగం, వెయ్యేళ్ళనాటి ఒక రాతిపెద్దె (sacrophagu) లో భద్ర పరచడం జరిగింది.

1951 లో హాలీవుడ్ లో సెల్వ్ రియలై జేషన్ ఫెలోషిప్ కేంద్రం ఒకటి ఏర్పాటయింది. కాలిఫోర్నియా లెఫ్టినెంట్ గవర్నర్, శ్రీ గుడ్విన్ జె. నైట్, కాన్సర్ట్ జనరల్ ఆఫ్ ఇండియా, శ్రీ ఎం. ఆర్. అహూజా, వాతోబాటు ప్రారంభోత్సవ ప్రార్థన సమావేశాల్లో పాల్గొన్నారు. ఈ కేంద్రం స్థానంలోనే 'ఇండియా హాలు' ఉంది ; ఇది 250 మంది కూర్చో జానికి వీలయిన సమావేశ సదనం.

1. ఈ వార్షికోత్సవం జరిగేటప్పుడు నేను, 1950 ఆగస్టు 27 న లాస్ ఏంజిలస్ లో పవిత్రమైన గులాబి - దీపోత్సవం ఒకటి నిర్వహించాను ; అప్పుడే 500 మంది విద్యార్థులకు క్రియాయోగ దీక్ష ఇచ్చాను.

వివిధ ఎస్. ఆర్. ఎస్. కేంద్రాలకు కొత్తగావచ్చే వాళ్ళు తరంగా, యోగవిద్యగురించి తదుపరి పరిజ్ఞానం కలిగించమని కోరుకుంటారు. ఒక్కొక్కప్పుడు నాకు ఈ ప్రశ్న వినవస్తూ ఉంటుంది : 'కొన్ని సంస్థలు నొక్కి వక్కాణిస్తున్నట్టుగా, యోగవిద్య, దగ్గరలో ఉన్న గురువు మార్గదర్శకత్వంలో సాధన చెయ్యవలసిందే తప్ప, అచ్చులో వచ్చింది చదువుకొని సరిగా అధ్యయనం చేసి ఫలితాలు సాధించడానికి వీలు కాదన్నది నిజమేనా?' అని.

అణుయుగంలో, యోగవిద్యను, సెల్స్ రియలైజేషన్ పెలోషివ్ పాఠాల మాదిరి బోధనపద్ధతిలో నేర్పవలసిందే ; తేకపోతే విముక్తిదాయకమైన ఆ శాస్త్రం మళ్ళీ, ఎంపికచేసిన కొద్దిమందికే పరిమితమయిపోతుంది. ప్రతి విద్యార్థి దివ్యజ్ఞానంతో పరిపూర్ణతాసిద్ధి పొందిన ఒక గురువును, దగ్గర పెట్టుకుని ఉంటే, నిజంగా అది అమూల్యమైన వరమే ; కాని ప్రపంచంలో "పాపులు" చాలామంది, సాధువులు కొద్దిమంది. అటువంటిప్పుడు మరి, నిజమైన యోగులు రాసిన బోధనలను తమ ఇళ్ళలో చదువుకోకపోయినట్లయితే, జనబాహుళ్యానికి యోగవిద్య ఎలా సాయపడుతుంది?

దానికి ప్రత్యామ్నాయమేమిటంటే, "నగటు మనిషి"ని ఉపేక్షించి, అతనికి యోగశాస్త్ర పరిజ్ఞానం కలిగించకుండా వదిలెయ్యడం. నవశకానికి నిర్దీతమైన దైవప్రజాళిక ఆ మాదిరిది కాదు. చిత్రబద్ధిగం క్రియాయోగులందరినీ తమ రిష్యసాధనకు చేసే కృషిలో పరిరక్షిస్తూ మార్గదర్శిత్వం వహిస్తూ ఉంటానని బాబాజీ మాట ఇచ్చారు.¹ మానవులు, పరమేశ్వరుని

1. పరమహంస యోగానందగారు కూడా, ఈ జీవితం ముగిసిన తరువాత 'క్రియాకుంతులు' (సెల్స్ రియలైజేషన్ పెలోషివ్/యోగదా సత్సంగ సొసైటీ ఆఫ్ ఇండియా పాఠాలు చదివి క్రియాయోగదీక్ష తీసుకున్న విద్యార్థులు) అందరి ఆధ్యాత్మిక ప్రగతిపై పెనుంది గమనిస్తూనే ఉంటామని ప్రాచ్య పాశ్చాత్యదేశాల్లోని అనేక శిష్యులకు తెలిపారు. ఈ దక్షిణి వాగ్దానంలోని సత్యం, ఆయుధ ముఖా

సంతానంగా తమ హాదాను పునఃస్థాపన చేసుకోడానికి సరయిన కృషి చేసినప్పుడు, వాళ్ళకోసం శాంతిసౌభాగ్యాల లోకం కానుకొని ఉంటుంది; ఆ లోకాన్ని అవతరింపజేయడానికి అవసరమైన క్రియా యోగులు, పదుల్లో కాదు; లక్షల్లో ఉండాలి.

పాశ్చాత్య ప్రపంచంలో సెల్స్ రియలైజేషన్ సంస్థ ఒకటి— “అధ్యాత్మిక మరుకోశం”— స్థాపించే కర్తవ్యం నాకు విధించినవారు, మా గురుదేవులు శ్రీయుక్తేశ్వర్ గారూ, నా పరమేష్ఠి గురుదేవులు బాబాజీ. ఈ పవిత్ర ధర్మాన్ని సఫలం కావించడంలో కష్టాలు ఎదురుకాక మానవు.

“నిజం చెప్పండి పరమహంసగారూ, కృషి వలించిందంటారా?” అంటూ, ఒకనాడు సాయంత్రం, శాన్ డియాగో ఆలయం నాయకుడైన డా॥ లాయిడ్ కెనెల్, నన్ను టూకీగా ఇలా ప్రశ్నించాడు. ఆయన అడగదలిచింది ఏమిటో నేను అర్థంచేసుకున్నాను. “మీరు అమెరికాలో హాయిగా ఉన్నారా? యోగవేద్యావ్యాప్తిని అరికట్టాలని చూసే అప్రజ్ఞులు ప్రచారంచేసే అబద్ధాల మాట ఏమిటి? దిగ్గజమయ్యా, హృదయ వేదనలూ, నడివీలవలేని ద్యానకేంద్రనాయకులూ, బోధనకు ఆలవికాని షిష్యార్థులూ, మాట ఏమిటి?” అని అడుగుతున్నాడన్నమాట.

“దేవుడి పరీక్షకు గురి అయేవాడు ధన్యుడు!” అని జవాబిచ్చాను. “నా మీద ఐదుపు మోపాలని అప్పడప్పుడు గుర్తించేసుకుంటూ వచ్చా వాయన.” అప్పుడు నేను విశ్వాసపాత్రులందరినీ, అమెరికా హృదయాన్ని దీపింపజేసే ప్రేమనూ, భక్తిని, అవగాహననూ తలుచుకున్నాను. మెల్లగా

సమాధి జరిగిన వాటివించి ఈవాటి వరకు, ఆయన సర్వాంతర్యామి మార్గదర్శకత్వం తెలిసి వచ్చిన క్రియా యోగులు అనేకమంది రాసిన ఉత్తరాల్లో రుజువయ్యింది. (ప్రచురణకర్త గమనిక).

ఓత్తిపలుకుతూ, నే నింకా ఇలా చెప్పాను : “కాని నా జవాబు, బెననే, వెయ్యిసార్లు చెబుతాను బెనని! ఆధ్యాత్మిక బంధమనే ఏకైక శాశ్వత బంధంలో సన్నిహితమై ఉన్న, ప్రాచ్య పాశ్చాత్యఖండాల్ని రెండింటినీ చూడాలని నేను కన్న కలకన్న కూడా మిన్నగా, నా కృషి ఫలిస్తూ వచ్చింది.”

పాశ్చాత్యదేశాల విషయంలో గాఢమైన ఆసక్తి చూపించిన భారతీయ మహాగురువులు ఆధునిక పరిస్థితుల్ని బాగా అర్థంచేసుకున్నారు. దేశాలన్నిటిలోనూ ప్రాచ్య, పాశ్చాత్యాల విశిష్ట సద్గుణాల సమన్వయం ఇంకా బాగా జరగనిదే, ప్రపంచం మెరుగుపడదని వారికి తెలుసు. ప్రతి భూగోళార్ధానికీ రెండోదాంట్లోని సర్వోత్కృష్ట సంతానం చాలా అవసరం.

ప్రపంచయాత్ర చేసినప్పుడు నేను, ప్రజల బాధల్ని గమనిస్తూ ఎంతో దిగులుపడ్డాను. ప్రాచ్యదేశాల్లో బాధ అన్నది ముఖ్యంగా, భౌతిక తలంలోది; పాశ్చాత్యదేశాల్లో అది ముఖ్యంగా ఆధ్యాత్మిక తలంలోది. అసంతులిత నాగరికతల బాధాకరమైన ఫలితాల్ని దేశాలన్నీ అనుభవిస్తున్నాయి.¹ భారతదేశమూ తక్కిన తూర్పుదేశాలూ అమెరికావంటి పడమటి

1. ఆ స్వరం సముద్రమోషలా నన్ను చుట్టముట్టింది :

“విధ్వంసమై నీ భూమి

శకలాలుగా చెదిరపోయిందా :

అవిగో, అన్ని నీకు దూరంగా పారిపోతున్నాయి, నువ్వు నాకు దూరంగా పోతున్నావు కనక :

నీ దగ్గర్నించి తీసుకున్నవన్నీ దేవు,

నీకు హాని కలిగించానని కాదు,

వాటిని నువ్వు వా చేతుంటేదగా పొందకావాలని,

పసిదాడిలా పొరబడి నువ్వు

దేశాల లోకవ్యవహార దక్షత అంపరుచుకోవడంవల్ల గొప్పగా లాభం పొందగలవు. అందుకు భిన్నంగా, పాశ్చాత్యులు, జీవితానికున్న ఆధ్యాత్మిక ప్రాతిపదికను, ముఖ్యంగా మానవుడికి దేవుడితో స్పృహతో కూడిన ఐక్యానుసంధానం జరగడంకోసం పురాతనకాలంలో భారతదేశం రూపొందించిన శాస్త్రీయపద్ధతుల్ని గాఢంగా అవగాహన చేసుకోవలసిన అవసరం ఉంది.

సర్వసమగ్ర నాగరికత అనే ఆదర్శం అపోహ ఏమీ కాదు. అనేక వేల సంవత్సరాలపాటు భారతదేశం, ఆధ్యాత్మిక తేజస్సుకూ విస్తారమైన భౌతిక సంపత్తికీ కాణాచిగా ఉండేది. భారతదేశం సుదీర్ఘ చరిత్రలో, గత 200 సంవత్సరాల పేదరికమూ కర్మానుసారంగా కలిగిన తాత్కాలిక అవస్థ. “భారతదేశ సంపదలు” అన్నది, శతాబ్దాల తరబడిగా ప్రపం

ఏవి పోయాయని తలుస్తున్నావో, వాటినిన్నిటిని భద్రపరిచాను ఇంట్లో.

లే, నా చెయ్యి బిగబట్టుకో, రా ఇక !”

—ప్రాన్సిన్ థాంప్సన్, ‘ది హౌస్ ఆఫ్ హెవెన్’లో

1. భారతదేశం 18 శతాబ్దివరకు ప్రపంచంలో అన్ని దేశాలకన్న సంపన్న దేశమని చారిత్రకాధారాలు నిరూపిస్తున్నాయి. పైగా, తొలికాంపు ఆర్యులు ఆసియాలో మరో చోటినుంచో, యూరప్ నుంచో భారతదేశం మీదికి “దండెత్తి వచ్చా” రంటూ చెప్పే ఇప్పటి పాశ్చాత్య చారిత్రక సిద్ధాంతాన్ని హైందవ సాహిత్యంలో కాని, సంప్రదాయంలో కాని ఏదీ నిరూపించడానికి ఉపకరించదు. ఊహప్రాయమైన ఈ ప్రయాణం మొదలైన స్థానాన్ని పండితులు నిర్ధారణచేసి చెప్పలేక పోతున్నారు; ఈ సంగతి స్పష్టంగా తెలుస్తూనే ఉంది. భారతదేశం హిందువులకు బహుపురాతన కాలంనుంచి నివాసస్థానంగా ఉంటూ వస్తున్నదన్న విషయాన్ని సూచిస్తూ, వేదాల్లో ఉన్న అంతస్సాక్ష్యాన్ని, ఆవినాశ చంద్ర దానగాడు రాసిన ‘ఋగ్వేదిక్ ఇండియా’ [ఋగ్వేదకాలపు భారతదేశం] అన్న గ్రంథంలో వివరించడం జరిగింది. ఇది చాలా అసాధారణమైన గ్రంథం; హాయిగా చదివిస్తుంది;

చంలో వినవస్తున్న నానుడి. సమ్మద్ది అన్నది— భౌతికమూ ఆధ్యాత్మికమూ కూడా— విశ్వదర్శనం లేదా సహజ ఋజువర్తన అనే ఋజునికీ

దీన్ని 1921 లో కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయంవాళ్ళు ప్రచురించారు. భారతదేశం నుంచి వలసపోయినవాళ్ళు యూరప్ లోనూ ఆసియాలోనూ వివిధ ప్రదేశాల్లో స్థిరపడి, ఆర్యభాషనూ జానపదవిజ్ఞానాన్నీ వ్యాప్తిచేస్తూ వచ్చారని ప్రొఫెసర్ దాస్ వాదం. ఉదాహరణకు, లిథునియా భాషకు చాలా విధాలుగా, సంస్కృతంతో పోలిక కొట్టవచ్చినట్టు కనిపిస్తుంది. సంస్కృతమేమీ రాని కాండ్ అనే తాత్త్వికుడు, లిథునియా భాషకుగల శాస్త్రీయమైన నిర్మాణాన్ని చూసి అప్రతిభుడయ్యాడు. “భాషాశాస్త్రానికే కాకుండా చరిత్రకు కూడా సంబంధించిన అనేక రహస్యాల్ని చేదించే కీలకం అందులో ఉంది,” అన్నాడాయన.

భారతదేశ సంపదలగురించి ప్రస్తావిస్తూ బైబిలు (|| క్రానికల్స్ 9 : 21 : 10), “తార్షీష్” ఓడలు, “బంగారం, వెండి, దంతం, కోతులు, వెనుళ్ళు” మాత్రమే కాకుండా, ఆర్థం [చందనం] చెట్లకొయ్య, రత్నాలు కూడా సమ్మద్దిగా,” ఓపిర్ (బొంబాయి సముద్రతీరంలో ఉన్న సోపారా) నుంచి తెచ్చి సొలమన్ రాజుకు ఇచ్చాయని చెబుతోంది. గ్రీకు రాయబారి మెగస్తనీస్ (క్రీ.పూ 4 శతాబ్ది), భారతదేశ సౌభాగ్యాన్ని గురించి వివరంగా రాసి పెట్టాడు. రోమన్లు, అప్పట్లో బ్రహ్మాండమైన నౌకాబం సంపన్నంగా ఉన్న భారతదేశం నుంచి చేసుకునే దిగుమతుల నిమిత్తం, ఏడాదికి ఐదు కోట్ల సెస్టెర్షులు (5,000,000 రొమ్మలు) ఐర్వు పెద్దేవారని ప్లీనీ (క్రీ. శ. 1 శతాబ్ది) అంటాడు.

సుసంపన్నమైన భారతీయ నాగరికతగురించి, సువ్యాప్తమైన విద్యను గురించి, అద్భుతమైన ప్రభుత్వపాలన గురించి చైనా యాత్రికులు వివరంగా రాశారు. ఫా-హియాన్ (ఐదో శతాబ్ది) అనే చైనా పురోహితుడు, భారతదేశ ప్రజలు హాయిగా, విశ్వాసపాత్రులుగా, భోగభాగాలతో వర్ణితులవ్వారని చెబుతున్నాడు. కామ్యూల్ బీల్ (Samuel Beal), ‘బుద్ధిస్ట్ రికార్డ్స్ ఆఫ్ ది వెస్టర్న్ చరల్డ్’ అనే పేరుతో, పాశ్చాత్య ప్రపంచ బౌద్ధ లిఖిత పత్రాల గురించి (ఇక్కడ భారతదేశమే చైనావాళ్ళకు “పాశ్చాత్య ప్రపంచం”) రాసిన గ్రంథం చూడండి : థొమస్ వైండ్స్ ; అలాగే థామస్ వాల్టర్ (Thomas Waltham), ‘ఆఫ్

ప్రత్యక్షాభివ్యక్తి. దై వానికికాని, సుసంపన్నమైన ప్రకృతి అనే, ఆయన దృగ్విషయ దేవతకుకాని పిసివారితనం లేదు.

యువాన్ చ్యాంగ్స్ ట్రావెల్స్ ఇన్ ఇండియా' అనే పేరుతో, యువాన్ చ్యాంగ్ భారతదేశ యాత్రలగురించి రాసిన గ్రంథం కూడా చూడండి ; క్రి. పూ. 829-45, రాయల్ ఏషియాటిక్ సొసైటీ).

కొలంబస్ 15 శతాబ్దిలో నూతన ప్రపంచాన్ని కనిపెట్టే సందర్భంలో, నిజానికి అతడు అన్వేషిస్తున్నది, భారతదేశానికి మరింత దగ్గరి వర్తకమార్గం. భారతదేశంనుంచి ఎగుమతి అయే - పట్టుబట్టలు, నునుసన్నని బట్టలు ("వేసిన గాలి, "కంటబడని పొగమంచు" అన్న వర్ణనలకు సరిగా తగినవి), నూలు అద్దకం బట్టలు, బ్రోకేడ్లు, కసీదాలు, కంబళ్ళు, కత్తులూ చావులూ వంటి కోత సామగ్రి, దంతం, దంతం నగిషీ సామగ్రి పరిమళ తైలాలు, రూపసామగ్రి, చందనం కర్ర, మట్టిపాత్రలు, ఓషధులు, లేపనాలు, నీలిమందు, బియ్యం, మసాలా వస్తువులు, పగడాలు, బంగారం, ముత్యాలు, కెంపులు, పచ్చలు, వజ్రాలూ కొనుక్కోవాలన్న లాలస, యూరప్ కు అనేక శతాబ్దాలపాటు ఉండేది.

విజయనగర సామ్రాజ్య మంతటా కనిపించే అతులిత వైభవాన్ని చూసి షహ్దు తమకు కలిగిన ఆశ్చర్యాన్ని గురించి పోర్చుగల్లు, ఇటలీదేశాల వర్తకులు కాసిపెట్టారు. ఆ సామ్రాజ్య రాజధాని వైభవాన్ని వర్ణిస్తూ, ఆరేబియా రాయబారి రజాక్, "భూమిమీద దానికి సమానమైన చోటు మరేదీ కంటికి కనబడలేదు, జెవికి వినబడలేదు," అంటూ రాశాడు.

భారతదేశ సుదీర్ఘ చరిత్రలో మొట్టమొదటిసారిగా 18 శతాబ్దిలో, దేశ మంతా హైందవేతరుల పాలనలో పడింది. టర్కీదేశపు బాబరు 1524 లో భారత దేశం మీద దాడిచేసి ముస్లిం రాజవంశాన్ని స్థాపనచేశాడు. ఈ ప్రాచీన భారత దేశంలో స్థిరపడ్డ కారణంగా కొత్తరాజులు, ఇక్కడి సంపదల్ని బయటికి తీసుకు వెళ్ళలేదు. అంతఃకలహాలవల్ల బలహీనమైపోయినప్పటికీ, సంపన్నమైన భారత దేశం, 17 శతాబ్దిలో అనేక యూరప్ దేశాలకు ఎర అయింది ; చివరికి ఇంగ్లండు పాలకదేశంగా పరిణమించింది. 1947 ఆగస్టు 15 న భారతదేశం ప్రకాంతంగా స్వాతంత్ర్యం పొందింది.

పారంపర్యంగా వచ్చే ప్రతి జన్మలోనూ మానవుడు, భౌతిక పరిస్థితుల ద్వారానూ వాటిమీద ఆధిపత్యం ద్వారానూ పరమాత్మను

చాలామంది భావతీయులకున్నట్టుగానే నాకు కూడా, 'ఇప్పుడిక చెప్పవచ్చు' ననిపించే కథ ఒకటి ఉంది. మొదటి ప్రపంచ యుద్ధకాలంలో, కాలేజీలో వాడు తెలిసిన యువకులు కొందరు నా చగ్గరికి వచ్చి, ఒక విప్లవోద్యమానికి నాయకత్వం వహించమని నన్ను కోరారు. దానికి జవాబుగా, "మన ఆంగ్ల సోదరుల్ని చంపడంవల్ల భారతదేశానికి మేరేమీ జరగబోదు. దీనికి స్వాతంత్ర్యం వచ్చేది, ఆధ్యాత్మిక శక్తివల్లే కాని, తుపాకిగుండ్ల ద్వారా కాదు," అని చెబుతూ దాన్ని నిరాకరించాను. ఆయుధాలు తీసుకువస్తున్న జర్మనీ ఓడల్ని నమ్ముకున్నారు మా స్నేహితులు; వాటిని బ్రిటిష్ వాళ్ళు, బెంగాలులో దైమండ్ హార్బర్ దగ్గర అటకాయించడం జరుగుతుందని నేను వాళ్ళకి చెప్పాను. అయినప్పటికీ ఆ యువకులు తమ పథకాలు సాగించారుకాని, చివరికి నేను చెప్పినట్టే జరిగింది. కొన్నేళ్ళ తరవాత మా స్నేహితులు కైలునుంచి విడుదల అయ్యారు. వాళ్ళలో చాలామంది హింసాత్మక చర్యల మీద తమకున్న పృథ విశ్వాసాల్ని వదలకొని, గాంధీమహాత్ముల ఆదర్శవంతమైన రాజకీయోద్యమంలో చేరారు. చివరికి, విశిష్ట "యద్ధాన్ని" శాంతియుతంగా జయించిన భారతదేశ విజయాన్ని వాళ్ళు కళ్ళారా చూశారు. దురదృష్టవశాత్తు దేశం, భారత పాకిస్తానులుగా చీలిపోవడం, ఆ తరవాత దేశంలో కొన్ని చోట్ల - కొద్దికాలమే అయినా - రక్తపాతం జరగడం అన్నవి, ఆర్థిక కారణాల వల్ల జరిగినవే కాని, ప్రధానంగా మతోన్మాదం వల్ల జరిగినవి కావు. (పౌరపాటున, అప్రధాన కారణాన్ని ప్రధాన కారణంగా చూపెట్టడం జరుగుతోంది). పూర్వకాలంలో మాదిరిగానే ఇప్పటికీ కూడా, అసంఖ్యాకులైన హిందువులూ ముస్లిములూ సామరస్యంగా ఇరుగుపొరుగుల్లోనే నివసిస్తున్నారు. ఈ ఉభయ మతానుయాయుల్లోనూ అనేకమంది, "మతశాఖారహిత" గురువైన కబీరు (1450-1518) కు శిష్యులయ్యారు; ఈనాటి వరకు కూడా ఆయనకు ంషరాదిమంది అనుయాయులుగా ఉంటూ వస్తున్నాడో ('కబీర్ పంథీలు'). ఆత్మరుచక్రవర్తి ముస్లిం పాలనకాలంలో భారతదేశమంతటా మతవిశ్వాస స్వాతంత్ర్యం పీయినంత ఎక్కువగా ఉండేది. ఈనాటికి 95% మంది నిరాడంబర జనుల్లో తీవ్రమైన మతభేదమూ లేదు. నిజమైన భారతదేశం, ఒక గాంధీ మహాత్ముడే

అభివ్యక్తం బెయ్యదానికి వీలయిన అనంతమైన మార్గాల్ని ఇంకా సంపూర్ణంగా తెలుసుకోదానికని ఈ భూమికి ఆకృష్టదయాదని హిందూ పవిత్ర గ్రంథాలు ఉద్ఘోషిస్తున్నాయి. ప్రాచ్యపాశ్చాత్యులు రెండూ ఈ మహాసత్యాన్ని వివిధ మార్గాల్లో తెలుసుకుంటున్నాయి; తాము కనిపెట్టిన వాటిని అవి ఒకదానితో ఒకటి సంతోషంగా పంచుకోవాలి. భగవంతుడికి భూమిమీద గల తన సంతానం— దారిద్ర్యం, రోగం, అత్మజ్ఞానరాహిత్యం లేని ప్రపంచ నాగరికతను సాధించడానికి ప్రయత్నిస్తూ ఉంటే సంతోషంగా ఉంటుందన్న విషయంలో సందేహానికి తావు లేదు. మానవుడికి తన ఆత్మకత్తుల విషయంలో ఏర్పడ్డ మరుపే (తన స్వతంత్రత్వను¹ దుర్వినియోగం చేసినందువల్ల కలిగిన పలితం) ఇతర రకాల బాధలన్నిటికీ మూలకారణం. “సమాజం” అనే మానవత్వారోపితమైన ఊహకు వర్తింప

అర్థం చేసుకొని ఆయన్ని అనుసరించగల భారతదేశం కనిపించేది, అశాంతిలో నిండిన పెద్ద నగరాల్లో కాదు: 70,000 ప్రజాంతమైన పల్లెల్లో; అక్కడ పంచాయతుం (స్థానిక పాలన మండలులు) ద్వారా సరళంగా, న్యాయంగా పరిపాలన జరగడమన్నది అత్యంత ప్రాచీనకాలంగా సాగుతువస్తున్న సంప్రదాయం. కొత్తగా స్వాతంత్ర్యం పొందిన భారతదేశానికి ఈనాడు ఎదురవుతున్న సమస్యల్ని కాలక్రమంలో, మహాపురుషులు పరిష్కరిస్తారు; అటువంటివాళ్ళని భారతదేశం కనకపోషడం లేదు.

1. “స్వేచ్ఛగా సేవిస్తాం మనం

స్వేచ్ఛగానే ప్రేమిస్తాం కనక ; మన సంకల్పంలో ఉంది
ప్రేమించడమో మానడమో ; ఇందులోనే, మనం నిలిచినా కూలినా.
కొందరు పతనమయ్యారు, అవిధేయతకు పాల్పడి పతనమయ్యారు
ఆ నాకంసుంచి లోతయిన నరకంలోకి. ఎంత పతనం
ఎంత ఉన్నతానంద స్థితినించి ఎంత విషాదస్థితికి :”

—మిర్జన్, ‘పేరడైజ్ లాస్ట్’

జేసిన చెడులను ప్రతి మానవుడిలోనూ వాస్తవికంగా చూపించవచ్చు. ఆదర్శరాజ్యం (Utopia) అనేది పౌర సద్గుణంతో పుష్పించే ముందు ప్రతి హృదయంలోనూ మొలకెత్తాలి. ఆంతరిక సంస్కరణలు సహజంగా భావ్యమైన వాటికి దారి తీస్తాయి. తనను తాను సంస్కరించుకున్నవాడు వేలాది జనాన్ని సంస్కరిస్తాడు.

మానవుడికి ఊర్ధ్వగతికి ఉత్పేరణ కలిగిస్తూ, కాలపరీక్షకు నిలిచి ఉన్న ప్రపంచ పవిత్ర గ్రంథాలన్నిటి సారమూ ఒక్కటే. నా జీవితంలో అన్నిటికన్న అనందంగా గడిపిన కాలాల్లో ఒకటి, బైబిలు కొత్త నిబంధన గ్రంథంలో కొంత భాగానికి, 'సెల్ఫ్ రియలైజేషన్' కోసం నేను నా వ్యాఖ్యానం చెబుతూ రాయించడంలో గడించింది. ఇరవై శతాబ్దం పాటు హానికరమైన అపార్థానికి గురిఅయిన క్రీస్తు మాటల్లో అనేక మైనవాటి నిజమైన అర్థాన్ని తరచి చూడంలో, నాకు దారి చూపించమని ఆయన్ని గాఢంగా ప్రార్థించాను.

ఒకనాడు రాత్రి, నేను మౌనప్రార్థనలో మునిగి ఉన్నాను. ఎన్నిని టూన్ ఆశ్రమంలో నేను కూర్చునే గది, ఇంద్రసీలమణి కాంతితో నిండి పోతూ వచ్చింది. పుణ్యమూర్తి ఏనుప్రభువు తేజోమయరూపాన్ని దర్శించాను.

2. దృగ్విషయక లోకాలన్నీ రూపొందడానికి కారణమైన దైవచింత, లేదా "నిలాసక్రిడ" ప్రజాభిక్ష, సృష్టికి సప్తకూ ఉన్న అన్యోన్య్యాశ్రయ సంబంధాల్లో ఒకటి. మానవుడు దేవుడి కివ్వగలిగిన ఒకే ఒక కానుక ప్రేమ; ఆయన అపార కృపకు పాత్రుడు కావడానికి అదొక్కటి చాలు. "మీరు నాన్నీ దొంగిలించేవాడు, మొత్తం ఈ దేశంతో సహా. నా మందిరంలో ఆహారముందేట్లందుకు పదోవంతు వస్తులన్నీ ఈ గిద్దంగికి తీసుకురండి; ఇప్పుడే ఇక్కడే నాకు నిరూపించండి అన్నాడు అతిథుల దేవుడు [యోహానా]. నేను మీ కోసం స్వర్గమందీర్చం చేశాను కనుక వెరవకపోదే, మీకు ఆశీస్సు మరియు ప్రోత్సాహం. దాన్ని స్వీకరించండి. మీకు చాలినంత దోహదం ఉండదు." - మార్కా 12:41-13:12

చాను. ఆయన, పలచని గడ్డంతో, మీసకట్టుతో, సుమారు పాతికేళ్ళ యువకుడిలా కనిపించాడు; మధ్యలో పాపిడి తీసిఉన్న పొడుగాటి జాబ్బుకు వెనక, ధగధగ మెరిసే బంగారువన్నె తేజఃప్రభ ఏర్పడి ఉంది.

ఆయన నేత్రాలు కాళ్ళత అద్భుతకాంతిలో ఉజ్జ్వలంగా ప్రకాశిస్తున్నాయి; నేను చూస్తూ ఉండగానే అవి అనంతరీతులుగా మారి పోతున్నాయి. ఆయన అభివ్యక్తిలో ప్రతి ఒక్క దివ్యపరిణామంతో, ఆయన అందించిన జ్ఞానాన్ని నేను, సహజావబోధం ద్వారా అవగాహన చేసుకున్నాను. ఆయన భవ్యదృష్టిలో, అనేకకోట్ల లోకాల్ని భరించే శక్తి నాకు అనుభూతమయింది. ఆయన నోటిదగ్గర ఒక పవిత్ర పానపాత్ర (Holy Grail) ప్రత్యక్షమయింది; అది కిందికి దిగుతూ నా పెదవుల దగ్గరికి వచ్చి, మళ్ళీ తిరిగి ఏనుక్కిస్తు దగ్గరికి వెళ్ళిపోయింది. కొన్ని క్షణాల తరవాత ఆయన మదురమైన వాక్కులు పలికారు; అవి, నా గుండెలోనే పదిలపరుచుకోవలసినంత వ్యక్తిగతమైనవి.

1950 లోనూ 1951 లోనూ నేను, కాలిఫోర్నియాలో మొజావే ఎడారి దగ్గర ఉన్న ఎన్. ఆర్. ఎఫ్. ఆశ్రమంలో చాలాకాలం గడిపాను. అక్కడే నేను భగవద్గీత అనువాదం చేసి, యోగంలో వివిధ మార్గాల్ని చూపించే వివరమైన వ్యాఖ్యానం¹ ఒకటి రాశాను.

1. ప్రస్తుతం లాస్ ఏంజిలస్ నుంచి వచ్చే 'సెయ్ట్ రియల్ జేషన్ మేగజైన్' లోనూ, 'యోగదా మేగజైన్' లోనూ - యోగదా ఆశ్రమం, దక్షిణేశ్వరం, పోస్టు అరియాదా, 24 పరగణాలు, పశ్చిమ బెంగాలు - దారావాహికంగా ప్రచురణ అవుతోంది.

భగవద్గీత, భారతదేశానికి అత్యంత ప్రీతిపాత్రమైన పవిత్ర గ్రంథం. అందులో శ్రీకృష్ణుడు తన శిష్యుడైన అర్జునునికి చేసిన ఉపదేశం ఉంది. అద్భుతమైన మార్గదర్శిత్వానికి ఉపకరించే ఆయన మాటలు, సత్కాన్యేషనులు ఆదరణలో పెట్టడానికి ఉపయుక్తమైనవి; కాలావధి లేనివి.

భారతదేశపు పవిత్ర గ్రంథాల్లోకల్లా సర్వోత్కృష్టమైన ఈ మహా గ్రంథం, ఒక యోగప్రక్రియను (భగవద్గీతలో చెప్పిన ఒకే ఒకటి; దాన్నే బాబాజీ సులువుగా 'క్రియాయోగం' అన్నారు), కంఠోక్తిగా రెండు 'సాష్ట్ర ప్రస్తావిస్తూ, ఆచరణ సాధ్యమూ నీతిపరమూ అయిన ఉద్బోధను ప్రసాదించింది. పున స్వప్నలోక మహాసాగరంలో ఈపిరి అనేది, మానవరూపాలూ తదితర భౌతిక వస్తురూపాలూ అనే వైయక్తిక తరంగాల చైతన్యాన్ని ఉత్పాదించే ఒక విశిష్ట మాయామేయ రుంఝ. మానవుణ్ణి, తన ప్రత్యేక అస్తిత్వమనే బాధాకరమైన స్వప్నంలోంచి మేల్కొల్పాలంటే కేవలం తాత్త్విక, నైతిక జ్ఞానం ఒక్కటి చాలదని తెలుసుకొని, కృష్ణభగవానుడు, యోగి తన శరీరాన్ని స్వాధీనంచేసుకొని ఇచ్చానుసారంగా, శుద్ధశక్తిగా మార్చడానికి వీలయిన పవిత్రతాస్రాన్ని ఉపదేశించాడు. ఈ అద్భుత యోగశక్తి సామర్థ్య నిరూపణావకాశం, అణు యుగానికి మార్గదర్శులైన ఆధునికశాస్త్రవేత్తల సైద్ధాంతికావగాహనకు అతీతమైనదేమీ కాదు. అన్ని రకాల పదార్థమూ శక్తిగా మార్చడానికి వీలయినదని రుజువయింది.

మానవజాతి సర్వసాధారణంగా ఆశించదగింది కాబట్టి, హిందూ పవిత్రగ్రంథాలు, యోగశాస్త్రాన్ని కీర్తించాయి. దైవభక్తిలో ఆశించింది శక్తులు పొందిన, హిందువులుకాని మార్మికయోగుల విషయంలో మాదిరిగా, ఔపచారిక (formal) యోగపద్ధతులేవీ ఉపయోగించకపోయినప్పటికీ శ్వాసరహస్యం అప్పుడప్పుడు వెల్లడి అవుతూ వచ్చింది; ఇది నిజం. క్రైస్తవ, ముస్లిం మతాలవంటి ఇతర మతాల అనుయాయులైన సాధువులు కొందరు ఈపిరిలేకుండా, కదలికలేకుండా నమాది (సవికల్ప

సమాధి)¹ స్థితిలో ఉండగా, నిజంగా గమనించడం జరిగింది. ఆ స్థితి రానిదే ఏ ఒక్కడూ, దైవసాక్షాత్కార సాధనలో ప్రథమ దశలలోకి ప్రవేశించలేడు. (అయితే సాధువు, అత్యున్నతమైన 'నిర్వికల్ప సమాధి'కి చేరిన తరువాత మాత్రం, అతడిక తిరుగులేకుండా ఈశ్వరుడిలో ప్రతిష్ఠితుడై ఉంటాడు— అతడు ఊపిరి తీసుకోకపోయినా, తీసుకుంటున్నా, విశ్వరంగా ఉన్నా, పనిచేస్తున్నా సరే).

బ్రదర్ లారెన్స్ అనే 17 శతాబ్ది క్రైస్తవ మార్మికుడు, ఒక చెట్టును చూస్తూండడంవల్ల తనకు, దైవసాక్షాత్కారంలో తొలి అనుభూతి కలిగిందని చెప్పాడు. దాదాపు పునువులందరూ చెట్టును చూసినవాళ్ళే; కాని కొద్దిమందే, చెట్టుద్వారా, చెట్టును సృష్టించినవాణ్ణి దర్శించారు. చాలా మంది, నిర్విరోధమైన భక్తిశక్తుల్ని ఆవాహన చెయ్యడంలో బౌద్ధిగా పనికిరానివాళ్ళు; కాని ప్రాచ్యదేశాల్లోనయితే నేమి, పాశ్చాత్యదేశాల్లోనయితే నేమి, అన్ని మతమార్గాల్లోనూ కనిపించే కొద్దిమంది 'ఏకాంతు'లకు— అంటే, ఏకైక హృదయాభిలాషగల సాధువులకు మాత్రమే ఆ శక్తి అప్రయత్నంగా అలవడింది. అయినప్పటికీ సామాన్య మానవుడికి²

1. 18 అధ్యాయం చూడండి. సవికల్ప సమాధిలో ఉండగా కనిపించిన క్రైస్తవ మార్మికుల్లో చెప్పకోదగినవిడ, ఆవిలా వాస్తవ్యురాలైన సెంట్ తెరిసా. ఆవిడ శరీరం, కదపడానికి వీలులేకుండా ఎంత స్థిరంగా బిగిసిపోయేదంటే, వాళ్ళ మతంలో, ఆవిణ్ణి చూసి ఆశ్చర్యపోయిన సన్యాసినులు, ఆవిడ భంగిమను మార్చడానికి కాని, బాహ్యస్పృహ కలిగించడానికి కాని అశక్తులయ్యేవారు.

2. "సామాన్య మానవుడు" ఎక్కడో ఒకచోట, ఎప్పుడో ఒకప్పుడు అధ్యాత్మిక కృషి ఆరంభించవలసిందే. "వెయ్యిమైళ్ళ ప్రయాణం ఒక్క అడుగు తోనే మొదలవుతుంది," అన్నాడు లావో-ట్సు. "మంచిని గురించి, 'అది నా దగ్గరికి రాదు' అని మనస్సులో ఎవరిపీ అనుకోవియ్యకు. ఒక్కొక్క పీటికొట్టు తోనే కుండ నిండుతుంది; బుద్ధిమంతుడు కొద్దికొద్ది ప్రాణి చేసుకుంటున్నప్పటికీ చివరికి మంచితో నిండిపోతాడు," అంటూ బుద్ధుడు చెప్పింది పోల్స్ చూడండి.

1940 - 1951 మధ్యకాలం

దైవానుసంధానావకాశం లేకుండా చెయ్యలేదన్నమాట. ఆత్మస్మరణకు అతనికి కావలసినవల్లా, క్రియా యోగ ప్రక్రియా, నిత్యజీవితంలో నైతిక నియమపాలనా, “ఈశ్వరా, నిన్ను తెలుసుకోదానికి తపించిపోతున్నాను!” అంటూ, చిత్తశుద్ధితో మొరపెట్టుకోగల సామర్థ్యమూ.

సగటు మనిషి తన భావావేశ పరిధికి బాహ్యంగా ఉంటాడు కాబట్టి దేవుణ్ణి భక్తిప్రపత్తుల ద్వారా చేరడానికి ప్రయత్నించడం కంటే, ప్రతిరోజూ సాధన చెయ్యడానికి వీలయిన ఒక శాస్త్రీయ పద్ధతి ద్వారా చేరడానికి ప్రయత్నించడం మేలని యోగవిద్య తెలుపుతుంది. అందువల్ల దీనికి విశ్వజనీనమైన ఆకర్షణ ఉంది.

భారతదేశంలో గొప్ప జైనగురువుల్ని “శిర్ధంకరులు” (మార్గదర్శకులు) అంటారు; అలా అనడానికి కారణం, ద్విగ్రుమలో మునిగి ఉన్న మానవజాతి, సంసార కర్మ చక్రభ్రమణంలో జననమరణాల పునరావృత్తి అనే తుపాను సముద్రాల్ని దాటిపోవడానికి వీలయిన దారిని వాళ్ళు చూపిస్తారు కనక. సంసారం (అంటే, దృగ్విషయిక ప్రవాహంలో “ప్రవహిస్తున్న”), కనీస నిరోధమాధాన్ని అనుసరించడానికి మనిషిని ప్రేరేపిస్తుంది. “కాబట్టి ప్రపంచానికి స్నేహితుడైనవాడల్లా దేవుడికి శత్రువు.” దేవుడికి స్నేహితుడవాలంటే మానవుడు, ప్రాపంచిక మాయా జాలాల్లో, తనలో ఎప్పుడూ దౌర్బల్యానికి దోహదంచేసే దుష్కర్మ ఫలాల్ని తప్పకుండా జయించాలి. కఠోర కర్మసూత్రాన్ని గురించిన జ్ఞానం, దాని బంధాలనుంచి విడివడి, భరమ విముక్తికి మార్గం కనుక్కోదానికి చిత్తశుద్ధితో అన్వేషించేవాణ్ణి ప్రోత్సహిస్తుంది. మానవుల కర్మదాస్యం, మాయవల్ల ఆంధకారమయమైన మనసుల్లోని కోరికల్లో పాడు

కొని ఉంది కాబట్టి, యోగి ప్రమేయం పెట్టుకునేది మనోనిగ్రహంతోనే.¹ కర్మసంబంధమైన అజ్ఞానం తాలూకు వివిధకోశాల్ని విసర్జించిన తరువాత మానవుడు, తనను స్వస్వరూపంలో దర్శిస్తాడు.

భూమిమీద మానవుడి మజిలీకి ఏకైక ప్రయోజనం జీవన్మరణాల నిగూఢ రహస్యాన్ని భేదించడమే ; ఈ నిగూఢ రహస్యం, శ్వాసతో గట్టిగా ముడిపడి ఉంది. ఊపిరి లేకపోవడమంటే, చావు లేకపోవడం. ఈ సత్యాన్ని తెలుసుకొని, భారతదేశపు సనాతన ఋషులు ఊపిరికి ఏకైక కీలకాన్ని కనిపెట్టి, ఊపిరిలేకుండా ఉండడానికి సంబంధించిన సునిశిత, సహేతుక శాస్త్రం ఒకటి రూపొందించారు.

ప్రపంచానికి అందించడానికి భారతదేశం దగ్గర మరేదీ లేకపోయినా రాజోచితంగా ఇయ్యగల 'క్రియాయోగం' ఒక్కటే చాలు.

శరీరానికి ఆత్మకూ మధ్య సూక్ష్మమైన లంకెగా పనిచేయడానికి.

1. "యథా దీపో నివాసస్థో నేంగతే సోపమా స్మృతా,
యోగినో యత చిత్తస్య యుజ్జ్యతో యోగమాత్మనః.

యత్రోపరమతే చిత్తం నిరుద్ధం యోగసేవయా,
యత్ర చైవాత్మనాత్మానం పశ్యన్నాత్మని తువ్యతి.

సుఖమాత్మ్యంతిః యత్రద్ బుద్ధిగ్రాహ్యమతీంద్రియం,
వేత్తి యత్ర న చైవాయం స్థితశ్చలతి తత్త్వతః.

యం లబ్ధ్వా చాపరం లాభం మన్యతే నాదికం తతః,
యస్మిన్స్థితో న దుఃఖేన గురుణాపి విచార్యతే.

తం విద్యాద్దుఃఖ సంయోగవియోగం యోగసంజ్ఞితం
స నిశ్చయేన యోక్తవ్యో యోగోఽవిరిజ్జచేతసా.

దేవుడు ఊపిరిని కల్పించాడన్న సంగతి మోక్షా ప్రపకలకు బాగా తెలుసన్న విషయాన్ని వెల్లడించే మట్టలు కొన్ని బైబిలులో ఉన్నాయి. 'జెనిసిస్'లో ఇలా ఉంది : "ప్రభువైన దేవుడు నేలమీది మట్టిలోంచి మనిషిని చేసి అతని ముక్కుల్లోకి ప్రాణవాయువు ఊదాడు. అప్పుడు మనిషి, జీవించే ఆత్మ అయ్యాడు.¹ మానవశరీరం, "నేలమీది మట్టి"లో కూడా కనిపించే రసాయనిక, ఖనిజ పదార్థాలతో ఏర్పడినది. అజ్ఞాన మానవుల్లో, ఊపిరి (వాయురూపశక్తి) ద్వారా శరీరానికి ఆత్మ ప్రసరణ చేసే ప్రాణశక్తి ప్రవాహాలే కనక లేకపోయినట్లుంటే, రక్తమాంసాలు గల మానవదేహం, తన కార్యకలాపాల్ని ఎన్నడూ కొనసాగించగలిగి ఉండేది కాదు ; శక్తిని చలనాన్ని ప్రదర్శించగలిగి ఉండేది కాదు. మానవ శరీరంలో పంచప్రాణాలుగా, అంటే సూక్ష్మ ప్రాణశక్తులుగా పనిచేసే ప్రాణశక్తి ప్రవాహాలు సర్వవ్యాప్తమయిన ఆత్మతాలూకు ఓంకార స్పందనకు అభివ్యక్తులు.

ఆత్మ అనే మూలస్రోతస్సు నుంచి వెలువడి మాంసకణాల్లో ప్రకాశించే ప్రాణం ప్రతిబింబం, లేదా సత్యాభాసం ఒక్కటే, మానవుడికి తన శరీరంతో అనుబంధం ఉండరానికి కారణం ; సహజంగా అతడు ఒక మట్టిమూర్తకు ఆదరపూర్వకంగా నివాళి అర్పించలేడు. ఎవరయినా ఒకరు తన భౌతికరూపమే తానని తప్పుగా గుర్తిస్తున్నారంటే, దానికి కారణం, ఆత్మనుంచి వచ్చే ప్రాణశక్తి ప్రవాహాలు - మానవుడు కార్యాన్నే [వలి తాన్నే] కారణంగా అపార్థంచేసుకునేటంత గాఢమైన శక్తితో, ఊపిరి ద్వారా మాంసంలోకి ప్రవేశించడం - శరీరానికి సొంత ప్రాణం ఒకటి ఉందని దేహారాధనపరత్వంతో ఊహించడం.

మానవుడి చేతనస్థితి, శరీర క్షయం స్పృహ. మైదలో చురుకుగా

ఉండే ఆతని అవదేతనస్థితి, శరీర శ్వాసలనుంచి మానసికంగానూ తాత్కాలికంగానూ కలిగే వేర్పాటుతో ముడిపడి ఉన్నది. “మనుగడ” అనేది శరీరంమీదా శ్వాసమీదా ఆధారపడి ఉందన్న భ్రాంతినుంచి విముక్తి పొందినది ఆతని అదిదేతన స్థితి.¹ దేవుడు ఊపిరిలేకుండానే జీవిస్తాడు; అతని రూపంలోనే తయారైన ఆత్మ, ఊపిరిలేని స్థితిలోనే మొట్టమొదటి సారిగా తన ఉనికిని తాను తెలుసుకుంటుంది.

పరిణామాత్మక కర్మవల్ల ఆత్మకూ శరీరానికి ఉన్న ఊపిరి లంకెను తెంపినప్పుడు “దావు” అనే హఠాత్పరిణామం సంభవిస్తుంది. భౌతిక కణాలు వాటికి సహజమైన శక్తిహీనతను తిరిగి పొందుతాయి. అయితే క్రియాయోగికి ఈ ఊపిరి లంకె, కర్మఫలావశ్యకమైన కర్తార ప్రమేయంవల్ల కాకుండా, శాస్త్రీయవిజ్ఞానంవల్ల ఇచ్చానుసారంగా విడివడు తుంది. యథార్థ అనుభవం ద్వారా యోగి, సారభూతమైన తన ఆశరీర శ్వాన్ని ముందే ఎరిగి ఉంటాడు; భౌతికదేహం మీద భరోసా ఉంచమన్న దుర్బోధ మనిషి చెవిని పడిందంటూ మృత్యుదేవత వేలెత్తి చూపడం, ఆతని విషయంలో జరగదు.

1. నీ నరనరాల్లో సముద్రమే ప్రవహించనంతవరకు, సువ్యూ ఆకాశాంబర దారివై నక్షత్రజాల కిరిటాన్ని ధరించి యావత్ప్రపంచానికి నువ్వే ఏకైక వారసుడిగా నిన్ను దర్శించుకోనంతవరకు- అంతకన్న మిన్నగా, ప్రతి ఒక్కడూ నీలాగే ఏకైక వారసులయినవాళ్ళు ఉన్నారు కాబట్టి; పిసినిగొట్టువాళ్ళు బంగారాన్నీ, రాజులు తమ రాజదండాలీ చూసుకొని ఆనందించేటట్టుగా నువ్వు దేవుణ్ణి కీర్తిస్తూ సంబరపడుతూ ఆనందానుభూతి పొందేవరకు... నీ నడకా, నీ బల్లా నీకు పరిచయమై ఉన్నంతగా, అన్యాయుగాల్లోనూ దైవలీలంతో నీకు పరిచయం కలిగేటంతవరకు; ప్రపంచ సృష్టికి మూలమైన బాయామాత్ర శూన్యంతో నీకు అత్యంత సన్నిహితంగా పరిచయం ఏర్పడేటంతవరకు నువ్వు ఈ లోకంలో సమ్యగానందానుభూతి ఎన్నడూ పొందలేవు.”- థామస్ ట్రాహార్న, ‘సెంచరీస్ ఆఫ్ మెడిటేషన్స్’ [ద్యాన శతకాలు]లో.

జన్మ తరవాత జన్మ చొప్పున ప్రతి మనిషి తన దైవత్వ లక్ష్యం వేపు సాగుతూనే ఉంటాడు (అతని నడక ఎంత అద్దాదిద్దిగా ఉన్నా అతని పద్ధతిలో అతను నడుస్తాడు). మానవుడి పురోగతిలో అటంకం కానటువంటి మృత్యువు, అతడు తన మాలిన్యాన్ని ఇశానం చేసుకోదానికి. పీరియిన సూక్ష్మలోకపు అనుకూలతరమైన పరిసరాన్ని అతనికి సమకూరుస్తుంది. "మీ గుండెలో గాభరా కలగనివ్వకండి... నా తండ్రి ఇంట్లో చాలా భవనాలున్నాయి."¹ ఈ లోకాన్నికాని పరలోకాన్నికాని వ్యవస్థీకరించడంలో భగవంతుడు తన ప్రతిభను వ్యయం చేసేసుకోదానికి అవకాశం లేదు; పీజయ మీటడానికి మించి, మనలో ఆసక్తి పెరగడానికి ఆయన మరేమీ ప్రస్తావించడు.

మరణం అనేది మనుగడను మట్టుపెట్టేది జీవితం నుంచి చరమ పలాయనమూ కాదు; అమరత్వానికి ద్వారమూ కాదు. ప్రాపంచిక సుఖాల్లో మునిగి తన ఆత్మనుంచి పలాయనమైనవాడు, సూక్ష్మలోకపు సూక్ష్మాకర్షణల మధ్య దాన్ని తిరిగి వశం చేసుకోలేడు. అక్కడతడు కేవలం సూక్ష్మతర అనుభూతులనూ, మౌలికంగా ఏకైకమయిన సుందర శివాల ఇతోధిక సంవేదనలమైన అనుభవాల్ని కూడబెట్టుకుంటాడు. సంమర్షించే ఆ మానవుడు, ఈ స్థూలప్రపంచమనే దాగర మీదే, ఆధ్యాత్మిక అభిన్నత అనే అక్షయ సువర్ణాన్ని సుత్తితో సాగగొట్టాలి. దురాహుతితమైన మృత్యువుకు స్వీకారయోగ్యమూ ఏకైక విహాకృతి అయిన కష్టపడి సంపాదించిన బంగారు నిధిని చేతబెట్టుకొని మానవుడు, భౌతిక పునర్జన్మల ఆవుత్తులనుంచి చరమ విముక్తి సాధిస్తాడు.

చాలాకాలంపాటు నేను పతంజలి యోగసూత్రాలనూ, హిందూ ధర్మన కాస్త్రానికి సంబంధించిన గూఢార్థమయమైన ఇతర గ్రంథాలనూ

చేదించడానికి, ఎన్నినిటాస్‌లోనూ లాస్ ఏంజిలస్‌లోనూ తరగతులు నిర్వహించాను.

“దేవుడనటు ఆత్మనూ శరీరాన్నీ ఎందుకు కలపాలి?” అంటూ ఒకనాడు సాయంత్రం, తరగతిలో ఒక విద్యార్థి అడిగాడు. “సృష్టి అనే పరిణామశీలమైన నాటకానికి నాంది పలికడంలో ఆయన ఉద్దేశించిన ప్రయోజనం ఏమిటి?” అనేకమంది ఇతరులు కూడా అలాటి ప్రశ్నలు వేశారు; నాటికి పూర్తిగా సమాధానాలు చెప్పడానికి తత్వవేత్తలు ప్రయత్నించి విఫలయ్యారు.

“కొన్ని రహస్యాల్ని అనంతకాలంలో చేదించడానికి వదిలిపెట్టు,” అంటూండేవారు శ్రీయుక్తేశ్వర్‌గారు, చిరునవ్వు నవ్వుతూ. “మానవుడి పరిమిత తార్కికశక్తులు, ఎవరివల్లా సృష్టికాని [స్వయంభువు] కేవల పరబ్రహ్మకు గల అనుహ్యమైన ఉద్దేశాల్ని ఎలా అవగాహన చేసుకోగలుగుతాయి?¹

1. “నా ఆలోచనలు నీ ఆలోచనలు కావు, నీ మార్గాలూ నా మార్గాలు కావు, అన్నాడు ప్రభువు. భూమికన్న ఆకాశం ఎత్తులో ఉన్నదై, నా మార్గాలు నీ మార్గాలకన్న ఉన్నతమైనవి, అలాగే నీ ఆలోచనల కన్న నా ఆలోచనలూను.” యోషయా 55 : 8-9. ‘ది డివైన్ కామెడీ’లో డాంట్ ఇలా ద్రువపరిచాడు.

“ఆయన కాంతికో ప్రకాశమానమైన

ఆ స్వర్గంలో వేను ఉండివచ్చాను, ఆక్కడ నేను చూసినవి

దెప్పాంటే

తిరిగి-వచ్చినవాడికి, దానికి నేర్పు లేదు, ఎరుక లేదు;

చిరకాలాంతరపుదైనవాడికి అది చేరునవుతున్నప్పుడు

మన బుద్ధి ఎంత గాఢంగా అనందమగ్నమవుతుందంటే,

తాను వచ్చిన దారిని అది మళ్ళీ పట్టుకోలేదు.

దృశ్య జగత్తులో కార్యకారణ నియమంచేత బద్ధుడైన మానవుడిలో ఉన్న వివేకశక్తి, అద్యంతరహితదూ కారణరహితదూ అయిన దేవుడి చిక్కుముడిని చూసి గాభరాపడుతుంది. మానవుడి వివేకం సృష్టి రహస్యాల్ని భేదించలేకపోయినప్పటికీ భగవంతుడే భక్తుడికోసం, ప్రతి రహస్యాన్నీ చివరికి వెల్లడి చేస్తాడు."

జ్ఞానంకోసం చిత్తశుద్ధితో తపన చెందేవాడు, రైవసపథకంలోని ఓనమాలు కొన్ని సవినయంగా సాధనచేస్తూ అన్వేషణ ప్రారంభిస్తాడు; అంతేకాని జీవితంలోని "ఐన్‌స్టైన్ సిద్ధాంతం" లాంటి సునిశిత గణిత రేఖాచిత్రం తనకు కావాలని ముందే కోరడు.

"మానవుడెవడూ (అంటే, కాలం అనే మాయ'కు సంబంధించిన సాపేక్షతలు గల మర్త్యుడెవడూ) ఎన్నడూ దేవుణ్ణి చూడలేడు; పరమ పిత హృదయస్థానంలో ఉన్న ఏకైక ఔరసపుత్రుడు (అంటే, ఓంకార స్వందన ద్వారా బౌతిక ద్వ్యగ్నివయ్యాల్ని అన్నింటినీ నడిపించే ప్రతి బింబిత కూటస్థ బైతన్యం, లేదా బహిర్ముఖంగా ప్రక్షేపించిన పూర్ణసిద్ధ జ్ఞానం, ఏకత్వ వైవిధ్యాన్ని వ్యక్తీకరించడానికి 'హృదయస్థానం' నుంచి

అయినా, ఆ దివ్యరాజ్యాన్ని గురించిన జ్ఞానమేదైనా భద్రపరచుకోడానికి, జ్ఞాపకశక్తిలో ఉన్నంతవరకు ఈ పాట ముగిసేవరకు నా గానానికి విషయమవుతుంది."

1. వెలుగులోంచి చీకటిలోకి మళ్ళీ చీకటిలోంచి వెలుగులోకి సాగుతుండే ప్రపంచ దివారాత్ర చక్రం, సృష్టిమాయతో లేదా పరస్పర విరుద్ధ స్థితులతో ముడిపడి ఉన్నదన్న విషయాన్ని ఎప్పుడూ గుర్తించేస్తూనే ఉంటుంది. (రోజులో సంధికాలాలైన సూర్యోదయ, సూర్యాస్తమయ సమయాల్ని, చానానికి చుట్టూ ప్రతిమైనవని అందుకే భావిస్తారు). యోగి, ఈ ద్వంద్వరూపాత్మక ఆవరణాన్ని భేదించకాని అతీంద్రియ ఏకత్వాన్ని చదివేవాడు.

లేదా అస్పష్టమైన అగాధాల్లోంచి వెలువరిచినటువంటిది) ఆయన ఉనికిని ప్రకటించాడు" (రూపొందించాడు, లేదా సాక్షాత్కరింపజేశాడు).¹

"నిజంగా, నిజంగా చెబుతున్నాను మీకు," అంటూ వివరించాడు ఏనుక్రీస్తు, "తండ్రి చేస్తుండగా చూస్తున్నది తప్ప కొడుకు తనంతట తాను ఏమీ చెయ్యలేడు; ఆయన చేసేది ఏదయినాసరే కొడుకు కూడా చేస్తాడు (కనక)."²

దృగ్విషయక లోకాల్లో దేవుడు తనంతట తానుగా ప్రదర్శించే త్రిగుణాత్మక ప్రకృతిని హిందూ పవిత్ర గ్రంథాల్లో ప్రతీకాత్మకంగా చెప్పడం జరిగింది— సృష్టికర్తగా బ్రహ్మ, స్థితికారకుడుగా విష్ణువు, లయ కారకుడుగా శివుడు. ఈ మూర్తిత్రయం కార్యకలాపాలు స్పందనశీల సృష్టి అంతటా అనంతంగా ప్రకటితమవుతూనే ఉన్నాయి. కేవల పర బ్రహ్మ మానవుడి మనోగోచర శక్తులకు అతీతమైంది కనక, నైషిక్ హిందువు ఆయన్ని త్రిమూర్తుల పావనరూపాల్లో ఆరాధిస్తాడు.³

అయితే భగవంతుడి విశ్వ సృష్టి - స్థితి - లయ కారక స్వరూపం ఆయన పరమావస్థ కాని, కనీసం ఆయన మూలప్రకృతికాని కాదు (ఎంచే

1. యోహాను 1 : 18.

2. యోహాను 5 : 19 (బైబిలు).

3. 'సత్, తత్, ఓం' లేదా, విత్, పుత్రుడు, పరిశుద్ధాత్మ అనే త్రయ రూప సత్యానికి భిన్నమైన భావన ఇది. బ్రహ్మ - విష్ణు - శివులు పరమేశ్వరుడి త్రయభావాన్ని- స్పందనశీలమైన సృష్టిలో అంతర్నిహితమైన ఉన్న. కూటస్థ చైతన్యమనే 'తత్'ను లేదా, పుత్రుణ్ణి సూచిస్తాడు. త్రిమూర్తుల "కార్యలు"గా చెప్పే 'శక్తులు', స్పందన ద్వారా విశ్వాన్ని నిలిపే ఏకైక మూలకారణ శక్తి అయిన 'ఓం'కారానికి లేదా, పరిశుద్ధాత్మకు సంకేతాలు.

తండ్రి, సృష్టి అన్నది ఆయన లీల, సృజనశీల క్రిత).¹ నీయమబద్ధమైన అణుప్రవాహంలో వ్యక్తమయిన ఆయన బాహ్యప్రకృతి, ఆయన్ని బయల్పరచకుండా కేవలం వ్యక్తీకరించడం చుట్టూనే చేస్తుంది కనక, త్రిమూర్తుల రహస్యాలనన్నిటినీ గ్రహించినప్పటికీ కూడా, ఆయన అంతర్నిగూఢ మూలస్వరూపాన్ని అవగాహన చేసుకోడం సాధ్యం కాదు. "కొడుకు తండ్రి దగ్గరికి చేరినప్పుడే"² ఈశ్వరుడి చరమ ప్రకృతి తెలుస్తుంది. విముక్త మానవుడు స్పందనశీల లోకాల్ని అదిగమించి స్పందన రహిత మూలతత్వంలోకి ప్రవేశిస్తాడు.

ప్రథమ రహస్యాల్ని వెల్లడిచెయ్యమని కోరినప్పుడు గొప్ప ప్రవక్తలందరూ మౌనం వహించారు. "సత్యమంటే ఏమిటి?" అని పిలేట్ అడిగినప్పుడు, క్రీస్తు జవాబు చెప్పలేదు. పిలేట్ లాంటి బుద్ధివాదులు ఆడంబరంగా వేసే పెద్దపెద్ద ప్రశ్నలు, తీవ్రమైన జిజ్ఞాసతో వేసినవి కావడం ఆరుదు. అలాంటి వ్యక్తులు సాధారణంగా, ఆధ్యాత్మికమైన విలువల గురించి దృఢవిశ్వాసం లేకపోవడమన్నది "నిష్క-పట మనస్తత్వానికి" గుర్తుగా పనికిమాలిన పొగరుబోతులనంతో చూట్టాడుతూ ఉంటారు.

"సత్యానికి సాక్షిని కావాలన్న ధ్యేయంతోనే నేను పుట్టాను ; ఈ

1. "ఓ ప్రభూ... అన్నిటినీ నువ్వు సృష్టించావు ; అవన్నీ నీ ఆనందం కోసం సృష్టి అవుతున్నాయి." - రివలేషన్ 4 : 11 (బైబిలు).

2. యోహాను 14 : 12.

3. "మంచిని ప్రేమించు ; అదొక్కదే స్వేచ్ఛగా ఉన్నది ;

అదే నేర్పగలదు నీకు, ఎలా పైకి పోవాలో

తరంగిత మంటావాదం కన్న పైకి ;

ఆ మంచే నీరసమై ఉండే,

స్వచ్ఛమైన, దానికోసం కండికి వంగుతుంది." - మిల్టన్, "కేమన్"

కారణంవల్లే నే నీ లోకంలోకి వచ్చాను. సత్యానికి కట్టుబడ్డ ప్రతివాడూ నా స్వరం వింటాడు.”¹ ఈ మాటల్లో క్రీస్తు ఎంతెంతో ఇమిడ్చి చెప్పాడు. దేవుడి పుత్రుడు కేవలం ‘తన జీవితం’వల్ల “సాక్షిగా నిలుస్తాడు.” అతడు సత్యరూపుడవుతాడు ; అతడు దాన్ని కూడా వివరించడానికి పూనుకుంటే, అది ఉదారంగా చేసిన ఆత్మకృతి అవుతుంది.

సత్యమన్నది ఒక సిద్ధాంతం కాదు, తత్వశాస్త్రంలో ఉన్న చింతనా విధానం కాదు, బుద్ధిపరమైన అంతర్జ్ఞానమూ కాదు. సత్యమనేది, వాస్తవానికి కచ్చితమైన అనురూపం. మానవుడి దృష్టిలో, సత్యం, ఆత్మరూపమైన తన వాస్తవ ప్రకృతిని గురించిన అచంచల జ్ఞానం. ఏసుక్రీస్తు, తన జీవితంలో ప్రతి చర్య ద్వారా, ప్రతి మాట ద్వారా, తన ఆస్తిత్వ సత్యాన్ని ఈశ్వరుడే తనకు మూలమన్న సంగతి మనకు తెలుసునని నిరూపించాడు. తనను సర్వవ్యాప్తమైన కూటస్థ చైతన్యంగా పూర్తిగా గుర్తించుకొన్న అతడు, సులువుగా తుదిపలుకుగా ఇలా చెప్పాడు ; “సత్యానికి కట్టుబడ్డ ప్రతివాడూ నా స్వరం వింటాడు,” అని.

బుద్ధుడు కూడా ఆధిభౌతిక పరమతత్వాల్ని వివరించడానికి నిరాకరించాడు ; భూమిమీద మానవుడికున్న కొద్ది షకాలనూ, నైతిక ప్రకృతిలో పరిపూర్ణత సాధించడానికి వినియోగించడం మంచిదని పొడి మాటల్లో చెప్పాడు. చైనాదేశపు మార్క్సికుడు లావో-ట్టు సరిగా చెప్పాడు. “తెలిసినవాడు దాన్ని చెప్పడు ; చెప్పినవాడికి అది తెలిసి ఉండదు.” భగవంతుడి చరమరహస్యాలు “చర్చకు పెట్టడానికి వీలయిన” విషయాలు కావు. ఆయన గూఢ సంకేతలిపిని అర్థంచేసుకోదమన్నది, మనిషి మరో మనిషికి నేర్పలేని కళ ; ఇక్కడ దేవుడాక్కడే గురువు.

“నిశ్చలంగా ఉండి, నేను దేవుణ్ణి తెలుసుకో.” ఈశ్వరుడి సర్వ వ్యాపిత్యాన్ని ఎన్నడూ కాదనకుండా, ఆయన పలుకులను గంభీర మౌన స్థితుల్లోనే మనం వినగలం. సృజనాత్మక ఓంకార స్పందన విశ్వమంతటా ప్రతిధ్వనించే ఆది నాదబ్రహ్మం. తనతో అనుసంధానం పొందిఉన్న భక్తుడికోసం, గ్రహజానుకూలమయిన పదాలుగా, అప్పటికప్పుడు మార్పు చెందుతుంది.

మానవ హేతుబుద్ధి గ్రహించుకోగలిగినంతవరకు, సృష్టికి గల దివ్యప్రయోజనాన్ని వేదాల్లో వివరించడం జరిగింది. ప్రతి మనిషీ ఆత్మగా, భగవంతుడు సృష్టించినవాడేననీ, ఆ ఆత్మ తన కేవల వ్యక్తిత్వాన్ని తిరిగి పొందేముందు, అనంతత్వానికున్న ఒకానొక ప్రత్యేక లక్షణాన్ని విశిష్టంగా అభివ్యక్తం చేస్తుందనీ ఋషులు చెప్పారు. ఆ విధంగా దివ్య వ్యక్తిత్వానికి సంబంధించిన ఒక యథార్థం ప్రాప్తించిన మానవులందరూ దేవుడికి సమాన ప్రీతిపాత్రులు.

ప్రపంచదేశాలకు పెద్దన్న అయిన భారతదేశం ప్రోదిచేసుకున్న జ్ఞానం సర్వమానవాళికి చెందే వారసత్వం. యావత్ సత్యం లాగే వైదిక సత్యం, భగవంతుడిదే కాని, భారతదేశానిది కాదు. వేదాల దివ్యగంభీర సత్యాల్ని గ్రహించుకోగల పరిశుద్ధ పాత్రలవంటి మనస్సులుగల మహా ఋషులు, ఈ భూమిమీద పుట్టిన మానవజాతి సభ్యులేకాని, సర్వమానవాళికి సేవచేయడానికి మరో లోకంలో ఎక్కడో పుట్టినవాళ్ళేమీ కాదు. సత్యనిష్ఠయైన లోకంలో జాతినిబట్టి కాని, దేశాన్నిబట్టి కాని చూపించే భేద భావాలు అర్థంలేనివి; అక్కడ కావలసిన ఏకైక యోగ్యత, దాన్ని అందుకోడానికి ఆధ్యాత్మిక అర్హత మాత్రమే.

దేవుడంటే ప్రేమ; సృష్టికి ఆయన నిర్ణయించిన ప్రణాళిక ప్రేమ

లోనే పాడుకోగలడు. ఆ చిన్న ఆలోచన, పాండిత్యమండితమైన తర్క-
విత్కాంకన్న ఎక్కువగా మానవ హృదయానికి ఊరట కలిగించడం
లేదు! ప్రతి సాధువూ సత్యగర్భంలోకి చొచ్చుకుపోయి దివ్యమైన విశ్వ
ప్రకాశక ఒకటి ఉంటుందనీ అది సుందరమైనదనీ ఆనందమయమయినదీ
ద్రువపరుస్తాడు. దేవుడు తన ఉద్దేశాల్ని యెషయా ప్రవక్తకు ఈ
మాటల్లో చెప్పాడు :

“నా నోటినుంచి వెలువడ మాట (సృజనాత్మకమైన ఓంకార
నాదం) నా దగ్గరికి వృథాగా తిరిగి రాదు; నేను ఆశించినది చేస్తుందనీ.
నేను దాన్ని దేంట్లోకి పంపితే, అది వర్ధిల్లుతుంది. అతడు ఆనందంగా
బయటికి వెళ్తాడు. అతన్ని శాంతితో ముందుకు నడిపించడం జరుగుతుంది.
కొండలూ గుట్టలూ నీ ముందు విరిగిపడుతూ గానం చేస్తాయి; భూమి
మీది చెట్లన్నీ చప్పట్లు కొడతాయి.”¹

“నువ్వు ఆనందంగా బయటికి వెళ్ళాలి; నిన్ను శాంతితో ముందుకు
నడిపించడం జరుగుతుంది.” కష్టజీవులైన ఇరవయ్యో శతాబ్ది మనుషులు.
ఆ ఆధున వాగ్దానాన్ని ప్రగాఢమైన ఆకాంక్షతో వింటారు. దాంట్లో ఉన్న
సంపూర్ణ సత్యం, దివ్య ఔరసత్వాన్ని తిరిగి స్వాధీనంలోకి తెచ్చుకో
డానికి దృఢసంకల్పంతో శ్రమించే ప్రతి దైవభక్తుడూ సాక్షాత్కరింప
జేసుకోగలిగింది.

ప్రాచ్యపాశ్చాత్యదేశాల్లో క్రియాయోగం నిర్వహించే పాత్ర ఇప్పు
డిప్పుడే మొదలయింది. మానవ దైన్యాన్ని అంతనూ జయించడానికి
నిర్దిష్టమైన, శాస్త్రీయమైన ఆత్మసాక్షాత్కార సాధన ప్రక్రియ ఒకటి
ఉందని మానవులందరూ తెలుసుకోవాలి!

ధగధగ మెరిసే రత్నాల మాదిరిగా భూమి అంతటా వ్యాపించి ఉన్న వేలాది మంది క్రియాయోగులకు ప్రేమపూర్వకమైన భావతరంగాల్ని ప్రసారం చేస్తూ, కృతజ్ఞతతో నేను తరచు అనుకుంటూ ఉంటాను :

“ఈశ్వరా, ఈ సన్యాసికి పెద్ద సంసార మిచ్చావుకదయ్యా!”